Libri Physicorum cum commentariis Averrois.

Un tomo en folio imperial.

Manuscrito en vitela gruesa.

Encuadernacion antigua.

330
154

Intencio mea in hoc ser
mone est glosare libū
aristotelis. qui dicitur
auditus naturalis. et
secundum vsum glosa
torum dicendum i pri
apio libi octo capitu
la. saltem intencionē
libi vtilitatem. ordinem. diuisionem. pro
positionem. viam doctrine. nomen libi. no
men auctoris. dicam et ego licet plura ex is
tis possint intelligi ex proemio libi. sicut
in subsequentibus ostendemus. Dico q intē
cio sciencie naturalis in summa. cuius in
tencionis iste liber est pars. est cognoscere
causas speciem sensibilium. et causas
visibiles in eis speciebus accidentium. quia
subiectum istius artis non sunt insensibiles sē
sibiles subiectum dico secundum q transmutantur de se. idest secundum q habent
de se principium motus et quietis. et intē
cio huius libi est cognoscere de istis causis
communes omnibus rebus naturalibus
scilicet materiam. formam. finem. et agen
tem. et cognoscere causas primas ex hoc
q est possibile sciri in hac sciencia. sicut ma
teriam primam. et mouens primum. for
ma autem prima et mouens primum a
methaphisico considerantur. et considerācio
in consequentibus communibus omnib⁹
rebus naturalibus sicut tempore loco et
eis simulia est inquisicio naturalis. Vtili
tas eius est pars vtilitatis sciencie specu
latiue. et declaratum est in sciencia consi
derante in operacionibus voluntariis. qd
esse hominis secundum vltimam perfec
cionem ipsius et substancia eius perfecta
est ipsum esse perfectum per sciencia spe
culatiuam. et ista dispositio est sibi felici
tas vltima et sempiterna vita. et in hac
sciencia manifestū est q predicatio nomis
hominis perfecti a sciencia speculatiua et
non perfecti siue non habentis aptitudinē
q̄ perficiatur est equiuoca sicut nomē ho
minis predicatur de homine viuo et de ho
mine mortuo siue predicacio hominis de
racionali et lapideo. et q̄ h⁹ consequitur q̄
cionem sciencie speculatiue de moralita
tate virtuosa. q̄m scientes istam sciencia
q̄m erūt secundum ordinem naturalem

intencio sciē naturalis

ma. prima et mouens primum

sciētes sciāz eā erūt z̄m ordinē naturalem

oportet eos de necessitate esse virtuosos in omnib⁹
speciebus virtutū moralium. que sunt iustitia. ab
stinencia audacia sublimitas. bonitas. ve
ritas fiducia et alie de virtutibus hominis. et
declarantur. Alexander in primo huius libi
q̄o sequitur scia harū virtutū ad sciēciam
speculatiuā. quia q̄ nouerit sapiens parui
tatē vite sue et p̄petuitatē sempiternā t mo
tū continuū. et q̄ p̄portio siue vite ad tēpus
sempiternū est sicut punctū ad lineā nec fi
nita ad infinitū non proportionabit p̄uā vitā
et tunc erit audax ex necessitate. et similit
q̄ nouit q̄ mors est ex necessitate. plesume
materie et p̄ue q̄ sz perfectionē humana
nā et dubitat q̄ a p̄fectione expolietur. tūc
non est mirū si aliq̄n eligit mortē p̄ vita
sicut fecit Socrates eā athenien sibus. q̄ vi
opinetur de socrate q̄ nō fuerūt ei declara
te vie discipline cōes et p̄ue: q̄ voluit am
bulare i via p̄ua p̄lōz. et similiter q̄ sci
erit q̄ p̄fectionē habere non pōt erit ei m
mors p̄eligenda super vitam et manifes
tū est q̄ q̄ sapiens dubitauerit nō esset p
fectus q̄ audacia eius non erit nisi i acqui
rendo hanc perfectionē. Iterū oz sapientes
ee iustos et abstinentes. iusti q̄ scierint
naturā iustitie existentē in substancia rez.
tunt amant. similan illi nature et acquir
ir illam formā abstinentes q̄ sciēnt in
dignitatē voluptatū q: nō sit de dispositi
onibus necessariis in ee hoīm nedū de p̄fec
cionibus ipoz. sed sit de superfluis in necessitate
materie de seipsis ejiciant voluptates om
nino et erūt abstinentes et manutenebūt
legres diuinas. et imitabuntur ordines na
turales et manifestū est q̄ debēt ee boni t
liberi. q: vilipendūt pecuniā q̄ sciāt essen
cie pecunie vilitatē et q̄ studiositas in ea
est vnū de desideriis p̄ter naturā. similit
debēt esse sublimes et amantes veritatē i
operationibus et dictionibus ipoz cū aliis
consequentibus eis ex virtute humana. Si
autē dicatur q̄ esse non testatur super hoc
q: plures sapientes huius artis huius tē
pons non sunt tales d̄z q̄ h⁹ accidit eis p̄
dispositionē imaturalē in hac cōmun
tate. et ista dispositio est declarata q̄ ex̄a
tantibus in disciplina p̄ficiēr. et signū
super hoc q̄ accidit eis res ex̄ naturam ē q̄d
inuenimus. Alexandrum et alios dicentes. q̄d

ipm ee per fectum per suam spe culatiuam

Qū nouerit sapiens parūtatem vite sue

Non mirū si eligit mortem p̄ vita

Abstinentes eā sciuerint nādignitatē voluptatū

Propter dispositionē mnaturalem

CONSEJERIA SEVILLA

Sapientes hui⁹ temporis

sapientes vutuosi fuerunt in tempore suo: sapientes vero tēporis huius qr a cōitate gr̄ē aū viles hītur·et primapes qvistimant q ñ sunt digni regere auitatem·neq; digni sint esse conū seartaiq; et ꝓxymi·sapientes tāc qv istimant q hec vilitas qv saenaa accident eis et ꝓpter hoc declinabit dispoſiao quam natu raliter a sāa habuerūt a dispoſiaone opmo nis istius·et declinant vliter ad voluptates et accidit eis dispoſiao qt̄ nām ī tñ q non sī digni cē pars aiuitatis·t hꝰ dispoſiao plicꝫ dialecticas aducīt·gr̄ē scdm nām sāe sequū tur eos oꝫ vututes·t scdz accidēs sequūtur eos viaa ꝓp soaetatē hoim tpis huiꝰ Ordo autem huius libi ē p̄miꝰ librorꝫ positorꝫ ab Aristotele ī sāa nāli·q; res nāles diuidunt² ad diuisas nās·t qū diuisificāt² ī eo qd ꝓpriū est vnauq; conū coīaunt etiā in rebus coībꝰ qvistentibus in eis·et ꝓpter hoc diuiditur cō sideraao huius artis in duas partes p̄ma est consideraao in rebus coībus oībus rebꝰ nālibus·scda est ꝙsideraao in rebus ꝓprijs vnauq; gr̄eneū nārū diuersarū·et ista ps scda diuiditur scdm numeū diuersorꝫ gr̄enerꝫ et ꝓp hoc fuerūt libi posita ī hac ptē plēs si aut accidit ī logica et ī alijs ptibus speculatiuis·Cause autē q̄r ps cōis ē p̄or ptiꝫ prio prius sūt tres in hijs artibꝰ p̄ma ē q cōe ē nobis nāliter·ꝓprio apud nos·scda q rē ī dis aplina non erit plies itemtū·tertia q ꝓpōnes vsitatr ī hꝰ essent p̄me t ꝓpue·D·gr̄ē q demō strat in triangulo āgulos cē cēles duobus rectis demōstrat hꝰ ꝓpōnes primas q autē demonstrat hꝰ in triangulo diuersoꝫ lateꝝ ul' cēliū lateū·tūc ꝓpōnes q̄bus vtatur non erūt p̄me·similiter qui demōstrat essenaā p̄me materie homīs ul' aīali vel alijs rebus ꝓpriaibꝰ ꝓpter hoc oꝫ ꝓponeit ꝓtē cōem ꝓpue sicut libꝝ priorꝫ·et libꝝ ꝑhermenias aū posteriora et dialecticā et alias·Diuisi ones autē huius libi sunt octo sermones et quilibꝫ sermo ptitur ī ptes maiores et mmores·et maiores in mmores ꝓpantur et nos narrabmꝰ istius ptes in pemo cuꝰ libet sermonis·proporao eius oībꝰ saēaꝫ speculatiuis·scilicet qpaao sāe nālis ē scdz porraonē ptis ad totū·q; sāe speculatiue sūt duobꝰ modis·vnꝰ numeratur ꝓpter ey eraaū·et ē sāa nālis et diuīa·ꝓporao autē istius libi ad sām nālē ē sicut ꝓporao ele mentoū ixi ad ixm·qua iste liber comprehē dit res que sunt sicut primapia et radices vni nersales illoū in quibus vult alloqui natu ralis·via doctrine huius libi sunt species doctrine vsitate in hac saenaa·et sunt modi oīm disaplinaū·scilicet tres modi demon stinaoū·scilicet sigm et demonstinao cau se·et demonstinao simpliciter·q̄us signū et causa sit plus vsitata in hac saenaa·et aliq̄ est vsitata demōstinao simplic̄ t ma neries discipline diuisioīs t diffinraonis en thymematis et inductionis·qua vnus isto rum quinq; vtitur arte demonstriua scdz modum datū in posteriorib⁹·sed vsus q⁹ vtitur enthymema et inductio est alius ab vsu quo vtitur rethorica et dialectica·s̄ nom huius libi est auditus naturalis·suc ser mo naturalis·sed qum accidunt sermoni q audiatur mutatū est loco sermonis au diti⁹ scdm mutaaonē et alternaaonem ꝓpter delectaaonē et exercitatē exīs tem in verbis mutatis scaundū q declaratum est in rethoricas et appropriatur hoc nomē q̄us sit cōe arti huic·q; iste liber est prima pū et indq̄ totius istius artis·et vocatur ps nomīe totius·qua est in potencia oīes partes sicut elementū est in potencia oīa gnāta ex eo·s̄nomen auctoris est·Aristote les filius s̄phronisci sapientissimus gr̄ē coū·qui posuit alios libros in hac arte et in logica et in metaphisica et ipe inue nit et aplevit has tres artes·īuenit q; q̄d inueniuntur scripta ab antiq⁹ ī hac sāa nō est dignū q sit ps artis huius nec pū apū nec ābiguitas etiā·nedū q p̄incipia cent·oplevit q; nullꝰ cor q̄ scaia st' eū usq; ad hꝰ tpꝰ qd est mille et quingētor annor michil addidit nec īuenit in eius verbis er rorem alicuius q̄titatis·et tale virtutem esse in īduiduo vno miraculosum et exē neum exīstit·et hec disposiao quin in vno homine reperitur dignus est esse diuinus magis q̄ humanus·et quin nos comple uimus capla precedenaa ad hunc libū et compendiose exposuimus illi qui vult intelligere verba libi huius·ad exponē da verba libi iam debemus transire·

Res nales diuidūt ad diuersas nās

Cause q̄re ps cōis est p̄or ptiꝫ ꝓprijs sūt tres

Diuisiones huiꝰ libi sunt octo

Saenaa nālis et diuina

tres modi demonstraationum

nome huiꝰ libi est auditꝰ nālis

no⁹ auctoris ē aristoteles filiꝰ nichomachi

tale virtutem ee in vno in diuiduo

Doniam quidam intellegere et scire contingit circa omnes scientias: quarum sunt principia causse et elementa ex horum cognitione. Tunc enim opinamur cognoscere vnumquodq; quum causas primas cognoscimus et principia prima et vsq; ad elementa. Manifestum quidem q̄t et que sunt circa principia scientie que de natura est prius determinare tentandum.

principia et elemēta

nōniam dispositio scientie. et certitudinis in omnibus vijs habentibus principia. et causas et elementa: non acquiritur nisi ex cognitione istorum Credimus enim vnaquaq; rerum ipsam scire: cū scierimus causas eius simplices: et prima principia eius: donec perueniamus ad elementa eius. Manifestum est q̄ in scientia naturali etiam oportet primo querere determinationem principiorum eius C. j

Incipit hunc librum a causa propter quā fuit consideratio huius scientie in cognitione causarum rerum naturalium: et dixit: cum dispositio idest quia declaratum est in posterioribꝰ q̄ dispositio scientie certe in omnibus artibus demonstratiuis considerantibus de rebus habentibus vnam quatuor causarum: aut plures vna aut omnes non acquiritur nisi ex cognitione causarum. et non intendebat per scientiam et certitudinem nomina synonyma: quoniam nomina synonyma non vtuntur in doctrina demonstratiua. sed intendebat dispositionem scientie certe et est scientia perfecta. Scientia enim alia est perfecta et est illa que est per causam: alia est imperfecta. et est illa que est sine causa. et intendebat per vias artes speculatiuas. que dicuntur vie. quia considerant in eis vadit a determinatis rebus ad res indeterminatas. et per res terminatas. et dixit principia aut causas aut elementa. quarum speculatiuarum aut suarum partiū sunt quedam que considerant de rebus simplicibus carentibus principijs et hec est dispositio scientie considerantis de primis principijs cuiuslibet entis. et dixit principia. aut causas aut elementa propter diuersitatem modorū quatuor causarum. et intendebat per principia in hoc loco causas agentes et mouentes et per

nōia synonimā

dispositio scientie

causas: fines et per elementa causas que sunt pres scilicet materiam et formam et q̄ hic vtatur hoc nomine principium prue et similiter hoc nomine causa: quia sunt nomina synonima q̄ vsitentur cōmuniter. et sicut michi videtur ex posuit ipse Alex. et intendebat. Aristotelē per hūc sermonem docere q̄ non omnes artes considerāt de omnibus causis. sed quedam considerant de causa formali tantum. scilicet mathematice. et quedam de tribus causis scilicet motore et forma et fine et est scientia diuina. et quedam de quatuor causis. et est scientia naturalis. et quia hoc non fuit manifestum in hoc loco: induxit sermonem in forma dubitationis et d. habentibus principia. aut causas aut elementa. idest quoniam idem sequitur siue ponatur q̄ illa res habeant principia agentia. aut finalia. aut elementalia. aut omnia. et impossibile ē ut hec coniunctio aut sit sicut copulatiua nā dispositio certe scientie inuenitur in rebus habentibus causas quasdam per scientiam illarum causarum. sicut inuenitur in habentibꝰ omnes causas. et cum posuit hanc propositionē induxit testimonium ad verificandum illam q̄ fuit induxit in posterioribꝰ analeticis: et d. credimus enim in vnaquaq; rerum ꝛc. et signum eius quod dicimus q̄ dispositio scientie certe de aliquo non acquiritur nisi ex cognitione cause eius est. cū omnis qui dicat se scire aliquid. non dicat hoc nisi quando sciuerit illud per suas omnes causas propinquas et remotas et hoc inuenitur in omni qui aliquid scit in veritate. aut secundum existimationem et q̄ in ista propositione conueniunt omnes considerantes adeo q̄ etiam sophiste ut dixit in posterioribus. D. d. cum scierimus causas eius simplices et intendit ut videtur causas existentes in re primas non compositas et sunt prima mā. et vltima forma. que ēt sunt preter primam materiam et vltimam formam cuiuslibet rerum naturaliū: sūt materie cōposite: et forme exposite. D. d. prima principia. et intendit hꝰ ut videtur p̄ prima principia primas causas q̄ sūt extra rem scilicet primum agens et vltimum finem oīm rerum. D. d. donec perueniamus ad elementa eius. et intendit hoc per elementa causas existentes in re propinquas et essentiales. et innuit per hoc quod dixit q̄ doctrina ordinata est incipere a cognitione causarum primarum rei cognoscende per

Principiū et causa

Scientia diuina

Res q̄ habent principia agentia

Conueniunt oēs considerantes

Per elemēta causas existentes in re propinquas

Donec pueniat ad causas propinquas

parfecte Deinde intendere ad cognitionem aliarum causarum remotarum secundum ordinem: donec pueniatur ad causas ꝓpinquas. et secundum hoc vocatur hoc nomine causa et elementum alio modo ab eo qui vsus est ibi prius secundum suum motum in habendo modicam solutudinem de nominibus. et quum posuit hanc maiorem ꝓpositionem in hoc sermone scilicet Dicentes q̃ scientia certa de rebus habentibus causas et elementa non acquiritur nisi ex cognitione causarum et elementorum eorum: dimisit minorem propositionẽ et minorem conclusionem quam intendit per hunc sermonem: et dixit manifestum est q̃ in scientia naturali idest manifestum est. quoniam ex hoc sequitur q̃ qui vult largiri scientiam de natura oportet ipsum prius querere determinationem causarum rerum naturalium habentium causas et elementa. et iste sermo componitur sic. omnia naturalia habent causas et elementa. et omnia habentia causas et elementa non sciuntur nisi ex cognitione causarum et elementorum. ergo omnia naturalia non sciuntur nisi ex cognitione suarum causarum et elementorum. Quata est autem via ex notioribus nobis et certioribus inchoata nature et notior: non enim sunt eadem nobis nota et simpliciter. vnde quidem necesse est secundum hunc modum procedere ex intentionibus natur. nobis autem certioribus inchoata natura et notiora

Largiri scientiam de natura

Non sunt eadem nobis nota apud nos

et via ad illa est de rebus notioribus et manifestioribus apud nos ad res que sunt manifestiores in natura. Illa autem que sũt cognita apud nos non sunt illa que sũt cognita simpliciter. Et ideo necesse est ut per hãc viam et veniat de rebus que latentiores sunt apud naturam et manifestiores apud nos ad res que sunt manifestiores et notiores in apud naturam. Et ꝙ

Declarare viam inducentem

um declarauit q̃ oportet naturalem largiri cognitionem causarum et elementorum: incepit declarare viam inducentem ad cognitionem causarum rerum naturalium. scilicet naturam demonstrationum largientium causas rerum naturalium. t. d. et via est ad illa. id est et via inducens ad cognitionem causarum rerum naturalium est de ꝓpositionibus acceptis ex rebus posterioribus in esse. que sunt notiores et manifestiores apud nos. ad conclusio

mod' demõstrationum apud nos

naliter in mõ de scito apd nos ad ignotum

oz ipm considerare de hoc ex reb' cogtis

compõita sit ꝓmo cogita apud nos

nes priores in esse que sunt notiores et manifestiores apud naturam. et latentiores apud nos; et est modus demonstrationum qui dicitur signum. et cum declarauit naturam demonstrationis qua vtitur in hoc causam dedit: et dixit illa enim que sunt cognita apud nos scilicet et causa in hoc q̃ via per quam utitur in hac scientia debet esse a rebus posterioribus in esse ad priores esse. quia illa que sunt cognita apd nos in rebus naturalibus non sunt illa que sunt cognita simpliciter: idest naturaliter. qd est continuum in mathematicis: illa enim que sunt cognita in illis simpliciter: et sunt cause priores in esse sunt cognita apud nos. quia igitur naturaliter innotescimus de scito apud nos ad ignotum. si contingent ut notum apud nos sit notum apud naturam. tunc demonstrationes date in hac scientia erunt demonstrationes cause et esse. et si contingent ut nota apud nos nõ sũt nota apd naturã q̃ sũt priora in esse. sed posteriora. tunc demonstrationes date in hac scientia erunt de numero signorum non demonstrationes simpliciter. et quum notificauit q̃ via in hac scientia est maxime a rebus notis apud nos et intendere res notas apud naturam. et ignotas apud nos. et q̃ impossibile est aliter intendere in hac scientia. incepit declarare q̃ per hanc viam oportet in hoc libro ire. scilicet q̃ oportet ipsum considerare de hoc q̃ rebus cognitis apud nos procedendo ad res cognitas apud naturam que sunt cause quesite. et. d. et ideo oportet nos ire. Deinde demonstrauit que sunt illa que sunt cognita apud nos et latentia apud naturam et que sunt illa que sũt cognita apud naturã et ignota apud nos

unt autem primum nobis manifesta. et cetera confusa magis: posterius autem fiunt ex his nota elementa et principia nobis diuidentibus hec

t illa que primo sunt apud nos cognita et manifesta: sunt mista. scilicet cõposita propinqua. deinde in posterius efficiunt nobis ex istis elementa et principia manifesta Et

Et tat et illa que sunt cognita apud nos primo de rebus naturalibus sunt composita causata ab elementis. et illa que sunt ignota apud nos naturaliter sunt cause compositorum. sed possibile est ex rebus compositis. idest ex consequentibus earum cognoscere causas. adeo q̃ ex hoc erunt note ille cause ex

quibus componuntur. cause autem sunt noaores apud naturam. quia natum fuat composita q causis. vnde videtur q cause sunt noaores apud illam sicut est dispoſiao in rebus artificialibus cum artifice. scilicet q cause sunt cognoaores apud illum. si igitur nos agerem⁹ res naturales. tunc cause essent noaores apud nos sed quia nos non habemus agere eas. ideo dispoſiao in eis apud nos est contraria dispoſiao ni in rebus artificialibus

cause sūt noaores apud naturam

nde ex vniuersalibus in singularia oportet procedere. totum enim secundum sensum noaius est. vniuersale autem totum quoddam est. multa enim comprehendit ut partes vniuersale

totū enī vn̄ sensū noaius est

t ideo oportet nos intendere et procedere de rebus notis vniuersalibus ad particulares. vniuersum enim noaius est in sensu: et vniuersale est aliquod vniuersum: vniuersale enim continet res plures tāq; partes · C · iij

oz nos proceder in doctrina

um declarauit q causa ꝓpter quam debemus ire in hac scientia de posterioribus ad priora est: quia semper debemus ire de illo qd est notum apud nos ad illud qd est ignotū apud nos. nam⁹ q propter hanc causam scilicet ire de noaioꝝ apud nos ad latenciaꝰ oportet imꝑer in ordine doctrine a cognitiōe causarum vniuersaliū et antecedentium illi⁹ et dixit: et ideo oportet procedere ꝛc̄. idest et causa ꝓpter quam fuit necesse ut demonstraciones huius scientie fuerunt signa et est ire de noaioꝝ apud nos ad latenciaꝰ oportet nos etiam procedere in doctrina de rebus vlibꝫ ad particulares et intendit per vlia vniuersalissima que possunt inueniri in istis rebꝫ rerum naturaliū. scilicet de causis et accidentibus. quoniam q̄to magis vniuersale fuerit cōe⁹: tanto magis continebit. et ex hoc sermone declaratur q intencio istius libri est loqui de rebus vniuersalibꝫ communis ōnibus que constituuntur per naturam. et quum d. particularia: non intendit mediua sed vltimas species: aut illa que sunt quasi vltime species et quum declarauit modum ordinacionis doctrine in hac scientia et q oportet procedere de illo quod est magis cōmune ad illud quod est magis ꝓprium. quia illud quod est magis cōmune est noaius. quemadmodum via demonstraciois

ai dicat particularia intendit vltimas spēs

in hac scientia per hanc causam necesse fuit ire de posterioribus ad priora: incepit dare causam ꝓpter quam fuit necesse ut vlē intelligibile vliter fit noaius particulare quod est sub illo et dixit: vniuersum enim ꝛc̄. idest et res vlēs sunt noaioꝝ apud intellectum q̄ particulaꝝ scilicet species quia vlē assimilatur individuo composito. et compositum est noaius apud sensum. idest quemadmodum igitur istud vnum sum quod est noaius apud sensum quod est primapium fidei q̄ simplicia que sunt cause illius vniuersi. scilicet demonstrati: et similiter vlia sunt noaioꝝ apud intellectum q̄ ꝓpria. vniuersale enim est aliquod vniuersum q̄ contineat multa quia igitur ita se habet ad intellectum: sicut compositum particulare ad sensum: ideo dispoſiao vlis apud intellectū est dispoſiao particularis apud sensum. causa igitur in hoc q vie demonstracionum in hac scientia sunt de compositis ad simplicia. et in hoc quod primapium doctrine est de rebus vlibus Et quoniam vniuersum demonstratum est noaius apud sensum q̄ partes eius et vlē est noaius apud intellectum q̄ ꝓprium et cum declarauit q vlē assimilatur vniuerso composito demonstrato: dedit modum similitudinis et dixit. vniuersum enim continet multa sicut partes: vlē. n. continet multas species que sunt sub eo: et sunt partes rerum compositarum individualium.

Vniuersale cōtinet multas species

ustituent autem idem quodammodo hoc et nomina ad inaoneꝫ. totum enim quoddam et indistincte significat: utputa circulus: diffinicio autem ipsius diuidit in singularia. Et puerum p̄mum appellant omnes viros patres et matres feminas posterius autem determinant horum vnum quodq;

Puer omne virū existimat esse patrem

t iam addit hoc idem quo-quomodo in nominibus apud diffinicaones: significant enim aliquod vniuersū non determinatum. verbi gracia: hoc nomen circulus: diffinicio eius distinguit per particularia Et puer existimat i pū apiō omnem virum quem videt esse patrem eius: et omnem mulierem esse matrem et deinde in postremo distinguit: et determinat vtrumq; C · v ·

um declarauit causam ꝓpter quā vlē est noaius particulare. quod est sub eo: incꝑ

docare quod ꝓpter hanc causam illud quod sigm
ficat nomen est notius apud nos ꝙ̄ illud quod
significat diffinitio saltem apud intellectum: et
dixit: et accidit similiter hoc idem ꝛc̄: idest ꝓpter
hanc causam accidit similiter eis que signifi
cant nomina apud illa que significant diffi
nitiones. saltem quoniam illa que significāt
nomina sunt notiora eis ꝙ̄ que significant
diffinitiones Deinde dixit et significat aliq̄d
vniuersum ꝛc̄. idest et causa in hoc ꝙ nomīa
sunt notiora diffinitionibus est quoniam no
men significat aliquot vniuersum et est species
nominata. et illud vniuersum non est distinc
tum: ut hoc nomen circulus quod significat
vniuersum non distinctum: diffinito vero eo
que est figura circularis intra quam est punc
tus a quo omnes lineę exeuntes ad circūferen
tiam sunt equales. est vniuersum distinctum
et determinatum per elementa ex quibus cō
stituit̄ circulus. scilicet genus et differentia. et
hoc intendebat et quum dixit determinatur per
particularia. vocat enim elementa species et
causas particularia in respectu vniuersi. et
dixit quoquomodo: quoniam illa que signi
ficant nomina scilicet nomina specierum as
similantur vniuersali in quantum continet
causas ex quibus constituitur species: et dif
fernnt ab eo in eo ꝙ vlē continet species. vni
uersale igitur est aliquod vniuersum specie
rum: et illud quod significant nomina est
aliquod vniuersum in causas ex quibus cō
stituuntur species. vniuersum vero in re veritā
te est indiuiduum compositum demonstratiū.
et similiter partes in veritate que sunt ꝓtes i
diuidui: et sunt ille de quibus dixit ꝙ sūt no
tiores in sensu ꝙ̄ cause. et hoc ꝙ istud vniuer
sum est notius apud sensum causis. est causa
in hoc ꝙ vniuersa intellecta sunt notiora ap̄d
intellectum ꝙ̄ sue partes intellecte. sue ille ꝓ
tes sunt species aut cause. et similiter hoc est
causa in hoc ꝙ res posteriores in esse scilicet.
accidentia sunt notiora apud nos ꝙ̄ cause. Et
quaert aliquis ꝙ hoc quod dixit: et illa que
sunt apud nos euidentia ꝛc̄. et hoc quod dixit
post et accidit hoc idem in nominibus apud
diffinitiones sunt idem: quoniam impossi
bile est ipsum intelligere per res multas com
positas indiuidua demonstrata. quum ex isti
non procedatur ad elementa et principia in
tellecta non cum sunt partes syllogismi ꝛ

sed proceditur ad illud ex specie composita nō
ex indiuiduo. ergo ista est dispositio specici ap̄
suas causas: et dispositio eius quod significāt
nomina apud illud q̄d̄ significant diffinitiones
quomodo igitur ponuerit hic alium modum
Ad hoc autem dicamus ꝙ in primo sermone
fecit comparationem inter species et suas cau
sas secundum fidem: et dixit ꝙ species compo
site apud nos sunt notiores suis causis: et ꝙ
ex istis speciebus procedimus ad cognitionem
causarum mediantibus accidentibus existen
tibus in eis. in hoc autem sermone fecit cōpa
rationem inter species et causas suas secundū
imaginationem. et dixit ꝙ illud quod signifi
cant nomina sunt notiora apud nos ꝙ̄ illud
quod significant diffinitiones. Sunt igitur
tres modi compositionis scilicet compositio spe
cici ex suis causis et compositio generis ex spe
ciebus: et vtraq; istarum compositionum ē no
tior apud intellectum ꝙ̄ partes. Tertia autem
compositio est compositio indiuidui ex suis p
tibus. scilicet que sunt secundum sui qualita
tem et ista compositio est notior apud sensū
ꝙ̄ partes. et ex eo ꝙ ista compositio est notior
apud sensum: ideo illi duo modi compositio
nis sunt notiores apud intellectum: et ideo
non est remotum ipsum intelligere per hoc
quod dicit: et illa que sunt apud nos mani
festa sunt. mixta compositi secundum duos
modos compositionis. scilicet compositionē
indiuidui et compositionem speciei. indiuidu
um enim compositum licet non sit principiū
in doctrina demonstratiua tamen est principi
um acquisitionis vlis quod est principiū doc
trine demonstratiue. et quum declarauit ꝙ cō
mune est notius apud nos ꝓpter quemad
modum compositum est notius simplicib⁹
suis dedit testimonium super hoc et dixit: et
puer existimat ꝛc̄. idest signum eius ꝙ com
mune est notius apud nos naturaliter quū
ꝓtium est: quia videmus comprehensionē
communem precedere tempore i infantibus pro
priam comprehensionem. infans enim in
principio comprehensionis existimat omnē
virum esse patrem: et omnem mulierem ē
matrem. et cum vigoratur intellectus suus
cognoscat patrem inter ceteros suos et ma
trem inter ceteras mulieres.

Istud igitur ē ꝓpositū lib⁹ et quanet ītentionē
et ordinē eius. et modū doctrine demōstratiue

Linee exeuntes ad circūferentiam

Tres modi compositionis

Indiuiduū cum apōitū

Infans existimat omnē mulierē esse matrem

Species continet species

Species sunt accidentia

Illa que significant nota sunt notiora eis

ꝓmo fecit comparationē inter species

Ctelle est autem: aut vnum esse primapium aut plura. et si vnum aut immobile si aut diaut parmenides t ale lissus: aut mobile sicut phi sia. In quidam aerem asserentes esse: alij vero aquam primum primapium. si autem plura. aut finita aut infinita. et si finita: plura autem vno. aut duo. aut tria. aut quatuor. aut secundum aliquem alium numerum. et si infinita. aut sic est sicut dixit Democritus genus vnum figura á democrit gen vnū
specie differentia aut contraria

t oportet necessario: ut primapium sit vnum. aut plura vno. Si vnū aut immobile ut dixit parmenides t Me lissus. aut mobile ut diaut naturales. quidam enim diaut q primū primapiū est aer: quidam autem aqua. Si vero pri apia fuerint plura vno: aut erunt finita aut infinita Si igitur fuerint plura vno. sed finita. aut erunt duo. aut erunt tria aut quatuor. aut alterius numeri necessario quocunq; sit. Si autem infinita: á erunt sicut dixit Democritus eadem in ge nere. sed in figura et in forma diuersa: á erunt eum hoc contraria C. vj ~

Imito prologo incepit persequitur de pri apijs cōmunibus omniū rerum et dixit t o ne cessario secūm naturam diuisionis vt primapi um existens in re sit vnum aut plura vno t si aliquis ponerent primapium esse vnū. aut erit non transmutabile ut diaut parmeni pmendes et melissus
des et melissus qui diaut non naturaliter. qui negant transmutationem et motum aut transmutabile ut diaut naturales. s. qui naturaliter loquuntur et secundum na turam diuisionis debeant dicere. et si vnum aut erit finitum. aut infinitum ut diaut parmenides et melissus. sed innuit hanc di uisionem pluriū primapiorum finita et infinita et dixit: ut diaut parmenides et melissus. idest si imaginata fuerimus q p menides et melissus vtantur hoc nomine ens pro primapio. isti enim non dixerunt ens esse vnū im
primapium esse vnum immobile. sed ens ē mobile
vnū īmobile. Et sic pōt quis intelligere ip sum ens non primapium entis et est cōue nientius ut dicit post. quoniam si vtunt hoc nomine ens pro primapio. tunc non possunt dicere ens esse vnum quoniam pri apium habet in se duo: ipsum primapium: et illud cuius est primapium et sum modus quos possunt dicere: qui dicit pri apium esse vnum: reuertitur est etiam ad numerandum omnes modos quos potest dicere dicens primapia esse plura vno. saltz primapia que sunt in re. et dixit. et si prima pia fuerint plura vno ꝛc. idest quoniam si fuerint finita necessario hūt numerū deter minatū Deide dixit t si infinita ꝛc. a. t si infini ta á erūt eadem in genere diuersa in forma et figura. aut diuersitate contraria. aut nō contraria. saltez infinita aut erunt eadem in specie. diuersa in quantitate ut dicebat Democritus sed innuit hoc cum dividens per primum. ut est suus mos in abbreui atione multitudo enim aut est rerum secū dum formam. aut secundum quantitatē et has duas multitudines dixerunt anti qui de primapijs. et tacuit diuisionem plu rium primapiorum in motum et in quietē. nullus enim dixit plura primapia quiescen tia esse. aut qua contentus est hac diuisiōe in primo primapio.

Similiter autem querunt. et que sūt querentes quot sunt et quibus sunt que sunt: querunt primum hoc: vtrum vnū aut plura sunt: et si multa. aut finita aut infinita: quare primapium et elementū querunt vtrum vnum aut multa

t eodem modo querunt illi qui que runt de entibus quot sunt primus et q̄ perquirentur de illis ex quibus sūt ea Primus est pscrutari ex quibus sunt
quia perquirantur de eis vtrum sint plura aut vnum. Et si plura: vtrum finita á infinita: et sic est perscrutatio eorum et de primapio et de elementis vtrum sint vnum aut plura ~ lij ~

t in hunc modum inquisitionis di uiditur perscrutatio eorum qui perscrutant de entibus quot sint. et sunt illi qui vtuntur hoc nomine ens pro hoc nomine primapio. existimant enim primapia esse essentia. q̄a solummodo perceperunt materiale primapi um et non formale. quare non fecerunt dif ferentiam inter primapium et ens. isti enim perscrutantur de entibus vtrum sint vnū aut plura: quia intendunt per hoc nomē ens primapium: et sic perscrutatio eorum Perceperunt materiale primapium solum

Persantantur ꝑmo de entib⁹ vtrũ sint

Geometra nõ habet disputatiõem negante ꝑmapia

Vnũ et immobile

m nichilo differt a persantiatione de elementis vtrum sint vnum aut plura. quum non differant nisi in voce tantum. Deinde dicit. quoniam cꝫ hoc ꝙ persantantur de illis cꝫ quibus ꝛc̃. idest quomam ish cꝫ persantatione sua de rebus que sunt ꝑmapia enũ. persantantur primo de entibus vtrum sit vnum aut plura. et si plura. vtrum finita aut infinita. et sic persantatio eorum de ente vtrum sit vnum aut plura. eadem est ea persantiatione de ꝑmapio aut elemento: vtrum sint vnum aut plura

negat ꝑma pia ꝙ ponit naturalis

log' ai hõib⁹ ꝑtinet ad alia sa

O quidem igitur si vnum et imobile sit qd est intendere non de natura est intendere Si aut enum groneta non amplius ratio ẽ ad destruendum ꝑmapia sua. Sed aut alterius est facultatis. aut omnibus cõmunis: sic neq; aliam de ꝑmapijs. Non enũ amplius ꝑmapium est. si vnum solũ. et sic vnum est. ꝑmapium enim annulsũ aut quodãmodo est

t dico nunc ꝙ consideratio de ente vtrum sit vnum imobile: non est consideratio naturalis Quemadmodum igit groneta non habet disputationem eã cõ qm negat ꝑmapia gronetre. Sed loqm de hoc spectat ad aliam facultatem a gronetria aut ad facultatem cõmunẽ omnibus facultatijs Similiter naturalis nõ habet loqui m ꝑmapijs an sint. Nõ enim est hic ꝑmapium omnino si fuerit vnum tantum: et fuerit huiusmodi vnum. ꝑmapium enim est alterius ꝑmapium aut aliquorum. C. vm:

dicat ens esse vnũ et imobile

um dicit ꝙ illi qui vtuntur hoc nõe ens pro ꝑmapio non differt persantiatio eorum. scilicet vtrum ens sit vnũ aut plura a persantiatione eorum qui persantiantur. Vtrum ꝑmapium sit vnum aut plura. incipit dicere ꝙ illi qui vtuntur hoc nomine ens pro ipso ente. et non pro ꝑmapio dicentes ipsum esse vnum et immobile. multũ distant ab eis qui vtuntur hoc nomine ens pro ꝑmapio. consideratio enim istorum est naturalis. illorum vero non naturalis. et dicit. et dico nunc ꝛc̃. idest consideratio nũc de ente. vtrum sit vnum aut plura. et mobile aut immobile. qm hoc nomen ens nõ significat ipsum ꝑmapium est persantiatio innaturalis. Deinde dicat causam quẽ

ꝙ negat ꝑmapiũ negat pl'alitatem

admodum igitur geometra ꝛc̃. idest qui dicat ens vnum esse et immobile negat ꝑmapia que ponit naturalis. scilicet naturalia plura esse et mobilia et habentia ꝑmapia. idest cõ posita. nam posito ente esse vnum non erit illic ꝑmapium omnino. et similiter motu ablato non erit illic ꝑmapium mouendi. s. natum. et tamen qui hoc ponit negat ꝑmapia posita a naturali: verum est. ut cum eo non sit disputatio quemadmodũ geometra non disputat cum negantibus ꝑma ꝑmapia gronetre. sed loqui cum huiusmodi hominibus pertinet et ad aliam facultatem aut ꝑmam aut communẽ omnibus facultatijs. scilicet primam philosophiam aut autem disputandi. et dicit similiter naturalis nõ habet loqui de ꝑmapijs. idest similiter aut de ꝑmapijs notis per se non oportet loqui m hac facultate. aut si fuerit: erit alterius a naturali. Deinde dicit: ñ ei erit hic ꝛc̃. idest secundum enim sermonem dicentes ens esse vnum et immobile: non erit hic ꝑmapiũ omnino. neq; causa rerum naturalium. si enim est ꝑmapium est illud quod est ꝑmapium. quare ens non erit vnum. sed plura vno. Qui igitur dicat ens esse vnum et ĩmobile negat ꝑmapia cognitionis et ꝑmapia eius quod est esse et cognitionis. ens enim esse plura et mobile est de ꝑmapijs cognitionis m hac facultate: ea autem naturalia habent ꝑmapia que sunt causa motus et quietis et in eis est ꝑmapium cognitionis et esse hoc igitur nomen ꝑmapium vsitatur hic pro ambobus modis: et exposuit modum in quo sequatur ꝙ dicens ens esse vnum negat ꝑmapium essentie et cognitionis et tacuit modum ex quo contingit dicentia ens esse vnum negare ꝑmapia cognitionis et est pluralitatis et motus. nam qui negat ꝑmapium: negat pluralitatem et motum ꝑmapium enim est causa vtriusq;. et dicit. nõ erit hic ꝛc̃. idest secundum enim dicentem ꝙ ens est vnum intendo simpliciter non erit hic ꝑmapium omnino. qua ꝑmapium exigit compositionem et pluralitatem. et dicere ens esse vnum exigit necessarium: ñ igitur erit hic ꝑmapium si ens fuerit vnũ hoc modo scilicet simpliciter et hoc intendebat qum dicit. et fuerit vnum huiusmodi id est et fuerit simpliciter

Sermo vanus ut dicit est in sophistica

Sillogysm⁹ parmenidis

Quicqd est preter ens non est ens

Non oportet contradicere omnibus

jnule igitur intendit est: an sic vnū
est. et ad aliam positionem quam
libet disputatr. verbi gratia. dicam ut hec
radianam. aut siquis dicat hominem
vnum quod est esse
t persantam de vno si fiant hmoi
modi est simile ad loqui in contradictōe
alterius positionis quecunq; sit positio
nis. que solummodo sunt ex eis q̄ sun
phatr dicuntur verbis ut sermo heracli
ti: aut sermo dicentis eis esse vnū hoīes
ec persantago de entr vtrum sit vnū
aut non vnum aut loqui de hoc smile
est quin loqui et persantari de aliqua po
sitione falsa que nullam habet ratiōē. sed
solummodo dicatur verbis: ut sermo heracli
ti q omnia sunt mobilia aut sermo dicētis:
omnia entia esse vnum hominem demon
stratum. non enim est differentia inter ser
monem dicentis omnia esse vnum et dicen
tis omnia esse vnum equum. aut omnia es
se vnum hominem
ut soluat ingeniosam rationem q
sane varijs quidem habent rationes. t me
lissi et parmenidis etiam similia accipi
unt et syllogizantes sunt. magis autem
inclusi opinio onerosa est et non habens
effectum. Sed vno inconuenienta dato alia
contingunt. hoc autem videtur nichil ē dif
r assimilantur audam ser facile
moni sophistico et hoc inuenitur
in vtroq; sermone. saliat melissi et par
menidis. Accipiunt enim falsa: et q̄ nō
sequntur ex syllogismo Sed sermo melissi
est magis vanus et non est in hoc dubi
um: concessit enim in eo improbabile et
induxit super ipsum reliquos sermones
un dixit q̄ sermo dicentium ens esse
vnum est de genere sermonum factor:
incepit declarare naturam sermonis a quo ac
cepiunt signum dicentes ens esse vnum. sa
liat parmenides et melissus. et dixit. et assi
milantur ꝛc. idest sermo eorum per quem ra
tionantur super hoc q̄ ens est vnum simili
est quibusdam sermonibus sophisticis. et hō
sophisma inuenitur in vtroq; sermone per
quem rationantur ambo. Deinde dixit. acci
piunt. n. falsa ꝛc. idest ponunt enim in suis
syllogismis falsas positiones. et facūt syl
logismum non concludentem. aut simplici
ter aut illud quod intendunt concludere. et talis
est sermo vanus ut dictum in sophistica scili
cet qui est ex falsis propositionibus et ex mala
forma Deinde dixit sed sermo melissi ꝛc. idest
sermo melissi est magis vanus q̄ sermo par
menidis. et non facit aliquam dubitationē
qua concessit in eo propositionē improbabilem
falsam. et est q̄ si ens non generatur non hz
principium. syllogismus eius est q̄ si ens ge
neratur habet principium. Deinde destruxit
antecedens et concluxit q̄ non habet princi
um. et peccauit in destructione cum hoc q̄ p
positio dicens q̄ ens non generatur est falsa.
syllogysmus autem parmenidis est quod
quicquid est preter ens non est ens. et q̄ no
est ens nichil est ergo ens est vnum. iste ea
am non concluxit illud quod intendebat cō
cludere cum hoc q̄ propositiones eius eaā non
sunt vere. quia sunt duplices ex equiuocati
one. conuenit igitur cum syllogismo pme
nidis in hoc q̄ est malus in materia et for
ma: sed dixit in eo. q̄ est minus vanus:
quia proposito minoris in eo non est negatiua
sed est infiniti. et quum propositio minoris est
infinita in prima figura erit concludens.
sed non est ita de negatiua. syllogismus ei
tunc non concludet. et intelligo per prima
tiuam hoc quod dixit. quicquid est preter
ens est non ens. idest non est ens. Intende
bat enim per hoc quod dixit q̄ quicquid ē
preter ens in ea veritate est non ens. t quic
quid est non ens est nichil. et ipe loquetur
post in hoc q̄ iste syllogismi sunt sophistici.
et declarabit corruptionem eorum sicut dixim⁹
obis autem subiectantur que sūt
naturalia: aut omnia. aut quedam
mouen: manifestum est autem hoc ex in
ductione Similiter autem neq; cōuenit
omnia soluere: sed aut quecunq; ex prin
cipijs aliquis demonstratis mentitur: q̄
cunq; vero non minime. ut tetragonis
mum cum quadrato qui per diametros ge
ometrica est dissoluere. illud autē. Anti
fontis non geometrica est
os autem ponamus q̄ omnia na
turalia: aut quedam sunt mobi
lia: et hoc manifestum est ex inductiōe
Et cum hoc non oportet contradicere o
nibus: sed solummodo oportet contra
dicere eis quorum declaratio fundata ē

Sermo per quē ratiocinantur

Quadratura circuli

Quã naturalia quedã sunt mobilia

Vtrũ tota terra possit mouer an non

Non oportet artificem contradicere oĩbus

Portiones cadentes in circulo

super principia: sed sunt falsa: as autem que non sunt talia non vocabi grecca quadratur circuli: que cum sit secundum accidens habet a contradicere Que autem sit secundum antifon non habet geometr

sup qdlibet laterũ triã gulum

um declarauit qd sermo dicens q ens est vnum et immobile non est sermo naturalis. et q naturalis non debet contradicere a: dixit Nos autem ponamus ꝛc. idest. nos autem cum intendimus loqui naturaliter: ponamus primo q omnia naturalia. aut quedam sunt mobilia: et hoc manifestum est q inductione rerum naturaliũ: et dixit: aut quedam preseruando se ab aĩa et formis. est enim dubium vtrum sint mobiles aut non: sed licet non moueantur: tamen non sunt naturales secundum q sunt immobiles. aut dixit hoc quia dubitatur de partibus que sunt apud centrũ terre: vtrum possint moueri aut non: et similiter est dubium vtrum tota terra possit moueri aut non. et cum dedit causam propter quam posuit ista: et est quia considerato eius est naturalis: et q intentio eius prima non est contradicere opinionibus falsis in hac scientia sed declarare substantiaa. et quidditates rerum naturalium. Dedit etiam secundam causam ad hoc et dixit ꝛ̃ hoc non oportet contradicere omnibus. id est et cum hoc si posuerimus q oportet artificem contradicere opinionibus falsis sue artis tantum non omnibus. sed solũ modo debet contradicere eis que concludẽtur a primis propositionibus illius artis: sed cum conclusione falsa: eis autem ĩ quibus est peccatum in ipsis principijs non oportet contradicere. Verbi gratia: quoniã secno eius qui existimauit se quadrare circulum: cum quadrauit lunares figuras que sunt portiones circulorum oportet geometram contradicere ei: quia peccauit ẽ in eis que sunt post principia. portiones enim cadentes in circulo licet sit possibile facere quadratum equalia eis. tamen non sequitur ex hoc facere quadratum equale circulo: nam ille portiones non consumunt circulum per diuisionem. Istud igitur peccatum est essentiale: et geometer debet destruere ipsum. Antifon autem non debet

illud qdratũ erat equale circulo

p vtilitatẽ precedentem

oportet p. in phim

contradicere: quoniam cum iste fecit in circulo figuram equalium laterum et angulorum. et fecit super quodlibet latus trigulum isocelem diuidendo arcus inspicẽtes latera in duo media deducendo lineas ad extrema lateris: et sic fecit in circulo figuram equalium laterum et angulorum maiorem prima: cuius numerus laterum est duplus ad numerum laterum prime figure. et cum fecit in hac figura illud qd fecit in prima: inuenit etiam ĩ circulo figuram aliam maiorem secunda. et existimauit q cum fecerit sic q diuisio non procedit in infinitum. sed perueniet ad figuram equalem circulo. et cum fecit quadratum equale huic figure existimauit q illud quadratum erit equale circulo. sed istud predicatum non est essentiale. quia geometer habet principium. scilicet q diuisio procedit in infinitum. et ideo non debet cõ

cedere quoniam de natura contingentibus

quidam non naturales aut oppositiones. aut defectus contingit ipos dicere. forsitan enim bene se habet aliquantulum disputare de ipsis. habet enim philosophiam hic respectus

cedere quia audit q sermo communis est de natura. et si dubitationes eorũ non sunt naturales. rectum est tamen parum loqui cum eis Consideratio eiũ

de hoc est philosophie

um declarauit q non oportet naturalem loqui de dubitationibus non naturalibus. et voluit loqui cum eis secundũ disputationem propter vtilitatem proueniens ex hoc ei qui incipit in hac arte: incipit declarare causam cogentem ipsum ~~cogentem ipsum~~ ad loquendum de hoc: et dixit: sed quia audit ꝛc. idest sed quia audit istos duobus viris loqui de natura: ut de infinito et infinito et alijs: rectum est loqui cũ eis in istis questionibus disputare. licet non sint naturales: quoniam et si loqui cum eis non oportet naturalem: tamen

oportet primum phim

principium autem maxime oĩum proprium est. quoniam multiplicatur dicatur id quod est Quomodo debet ~~esse~~ dicentes vnum esse omnia: vtrum substantiã omnia: aut quantitatem: a

qualitatem. et iterum vtrum substanciā vnam omnia: ut hominem vnū. aut ens vnum. aut quantitatem vnam aut qualitatem vnam sunt hec: aut album. aut calidum. aut aliquid taliū hec cum omnia differunt multū et sūt impossibilia dicere

t illud quod est primum oīm istorum est istud. quia ens dicitur multipliciter: quomodo igitur dicunt illi qui dicunt omnia esse vnum: vtrum secundum q̄ omnia sunt substancie. ā quantitates aut qualitates: et cā vel omnia sunt vna substancia. verbi gr̄a: vnus homo aut vnus equus ā vna anima. aut omnia sunt quale. ḡ vnū verbi gr̄a. albus aut calidus aut aliud simile. Omnia enim ista multū differunt. et dicere ea ee impossibile est 13

t illud quod oportet prius primarium loquendo de istis omnibus omnibus non naturalibus: est istud. quoniam cum sit notum q̄ ens dicatur multipliciter de decem predicamentis: quod igitur predicamentum significant per hoc nomen ens dicentes omnia entia ee vnum: et verum sit hoc. quia omnia sunt substancie. aut quantitates aut qualitates. idest vnum in substancia. aut vnū in quantitate aut in qualitate: et sic erūt vnum secundum genus. et plura secundum speciem. aut intendunt per hoc quod dicunt q̄ omnia entia sunt vnū. q̄ omnia entia sunt vnū individuum. verbi gr̄a vnus homo aut vnus equus aut intendunt per hoc quod dicunt q̄ entia sunt vnum. idest q̄ omnes qualitates sūt vna qualitas secundum individuum. Verbi gr̄a. hoc album et hoc album. et q̄ omnes quantitates sunt vnum individuum quantitatis. aut aliorum individuorum predicamentorū ista enim que significant hoc nomen ens multum differunt et omnia sunt impossibilia. hoc ē nomen ens aut significat genus. ā vnū individuum numero et quomodocūq; sit ens aut multū. et cum dicit ista ei distāt multū 2ē. intendit. intentiones enī de quibꝰ dicatur hꝰ nomē ens ex istis q̄ numerantur. s. vniuersale et individuū multū dif

ferūt. et vnaquecq; earū est impossibile

Iquidem cum erunt et substancia et quale et quantum: et hoc sine separata ad invicem: sine non multa sūt que sunt: si vero omnia. aut quantum sunt aut quale: sine cum sit substancia: sine quum non sit inconveniens ē Dicere enim inconveniens dicere impossibile. nullum enim aliorum separabile est extra substanciam: omnia namq; de substancia substancia dicuntur

nonam si fuerat hic substancia et quale et quantū sine ista fuerūt distincta ab invicem aut non fuerunt: entia erunt plura. Et si omnia fuerunt quale. aut quantum: sine substancia fuerit aut non fuerit. hoc erit improbabile si impossibile possit dici improbabile Nullum enim aliorum separatur a substancia. salicet exterius per se singulare et distincta. omnia enim dicuntur in subiecto quod est substancia. Exiiij.

Ienim concesserunt hoc esse substanciam aut quantum aut quale: cōsequitur eos entia esse plura. aut secundum individuum si non concesserunt vniversale esse. aut secundum genus et individuum concesserunt ipsum esse et sine ponant ista predicamenta separata ab invicem aut non: sed quedam ex istis existere in q̄busdam ut est verum. et hoc intendebat quum dixit. sine fuerunt distincta ab invicem. ā non fuerunt. et quum declarauit q̄ si cōcesserunt hoc esse substanciam. aut quantū aut quale et vniversaliter plusq̄ vnum predicamentum contingeret eos entia esse plura: incepit etiam dicere impossibile cōtingens eos si hoc non concesserunt. et posuerunt ens esse aliquod exteriorum predicamentorum preter substanciam. nā si posuerunt ens esse in vno predicamento ā ponent eum esse substanciam: aut in alio a substancia. et dixit. et si omnia fuerūt quale 2ē. idest et si posuerunt q̄ per hoc nomen ens intendunt aliquod predicamentorum preter substanciam aut quale aut quantum: sine concesserunt substanciam esse aut non: hoc erit impossibile et improbabile. si impossibile possit dici improbabile contingit eos omnino modo entia esse

eos dicit multiplicat

ꝑ hoc nomen ens dicētes oīa entia ee vnum

os q̄titates sūt vnū indiuiduum

Sine ista fuerūt distincta ab invicē aut non entia erunt plura

Sine fuerunt distincta ab invicem an non

per hoc nomen ens intendūt aliquod predicamentorum

plum. nam si posuerint q̄ omnia sint qualitates tantum. aut quantitates. aut vnum aliorum predicamentorum. tunc aut concedent substantiam esse aut non concedent. si concedunt. tunc entia erunt plura. et si no concedent illam esse. continget illud predicamentum existere per se et separatum. et nullū aliorum predicamentorum preter substantiam potest separatum per se: sed omnia dicūtur ī subiecto. ut declaratum est in categoriis. et cum predicamentum quod intendūt per hoc nomen ens sit in subiecto. ergo entia erunt plura

Continget illud predicamentū existere p se

nudum dua ceterorum ꝓdicamētoꝝ

dunt aliquod indiuiduum ceterorum predicamentorum preter substantiam. aut quantum aut quale. nam indiuidua ceterorum predicamentorum preter substāam. existunt ī īdiuiduis substantie: et sic entia saltem erunt duo. indiuiduum ac cidens. et indiuiduum substantie. nec pit destruere reliquum condividens. et ē ipsum indiuiduum substantie: et dixit aristoteles vero dicat ⁊c. idest et si dixerint q̄ intendūt per hoc quod dicunt q̄ ens ē vnū indiuiduum substantie. tunc sermo eorū destruitur q̄ hoc quod ponunt. quoniam alter eorum dicat ens esse infinitum. scilicet aristoteles. alter dixit finitum. scilicet p menides. et secundum verumq̄ contingit si entia fuerint vnum ut sit quantum tantū Infinitum enim et finitum sunt de differentiis quantitatis. et hoc intendebat q̄ dixit. infinitum enim est collocatum in quanto. Deinde dixit: substantia vero infinita ⁊c̄ idest substantiam autem dicam finitam. aut qualitatem. aut vbi aut aliud predicamentorum impossibile est per se. scilicet. secundum q̄ est substantia aut vbi. sed est possibile per accidens q̄ fuerint posita hic esse aliqua predicamentorum: que cum suo esse proprio habent quantitatem. ita scilicet q̄ quantitas accidat eis secundum hunc modum: igitur dicatur q̄ substantia est infinita. aut finita. idest. secūm q̄ accidit ei q̄ sit quanta. et similiter de aliis predicamentis. et q̄ posuit q̄ infinitum est ꝑ primum quanta. dixit rationem super hoc et dixit. Diffinitio enim infinita ⁊c̄. idest quoniam diffinitio infiniti est quantum non terminatum. quantum igitur est genus infiniti. quia non dicitur in diffinitione entis q̄ est ē substantia. aut vbi. et hoc quod dixit de infinito intelligendum est de finito. Deinde dixit si igitur ens ⁊c̄. dicat. et cum declaratum sit q̄ infinitum predicatur de quāto essentialiter. et de aliis predicamentis per accidens si intendunt cum dicunt q̄ ens est vnum substantia. et quantū. substantia enim non dicitur infinita nisi secundū q̄ est quanta. tunc ens erit duo. nō vnum. scilicet substantia et quantū. secūdum q̄ dicitur ipsa esse finita. aut infini

alter dicit finitū alt infinitum

Substantia infinita esse non contingit

possibile ē ꝑ accidens

Diffinitio infiniti exigit quātitatem

diffinitio ī finiti est q̄tū non terminatum

Non erit vnum sed plura

substantia d̄ infinita 2.m q̄ ē q̄ta

Cxb

um declarauit q̄ hoc nomen ens dicatur de intentione vniuersali et particulari. scilicet indiuiduo. et q̄ si intenderet p illud intentionem vniuersalem. tunc non erit vnum sed plura. et si intendit intentionem particularem. tunc aut erit de predicamento substantie. aut de ceteris predicamentis. et manifestum est. quoniā impossibile est ut ens sit vnum. si intē

tu. et si intendit substanaā tñ. tunc nō dr infinita. neq; habet mensurā ōmo. si em haberet mensurā eēt quanta. et ista condi

si haberet mensurā eēt quāta

ao ē sc̄m sermonē. nō sc̄m rem.

a unpluus qñ et ipm vnī multiplr dicitur quemadmodū. et quod est. intendum est quomodo dicunt vnū ee ō ne. dicitur enim aut continuū vnī aut indiuisibile aut quorum ratio vna. et eadem est. que aliquid erat esse. quemadmodum vapa et vinum.

t etiam quū vnum dicatur multiplr. sicut ens dicatur. Considerandū ē quomodo dicunt totum esse vnum Dicatur enim vnum aut de continuo. aut de indiuisibili. aut de eis quorum ratio que significat quidditates est idem. ut vnum et merum. ~C xbj~

vnū dr de cōtinuo indiuisibili et de eis quoꝝ ratio ē idē

um destruxit propositionem dicentem q; ens est vnum diuidendo omnes intentiones de quibus dicatur ens scandū famositatem quod est subiectum ꝓpositionis incipit destruere eam diuidendo intentiones de quibus dicatur vnum quod est predicatū in ꝓpositione: et dixit. et etiam quū vnum dicatur ⁊c̄. idest et quemadmodum nobis apparuit q; diuisione intentionum de quibus dicatur hoc nomen ens q; ista ꝓpositio non est vera secundum aliquam earum. Similiter apparebit nobis si diuiserimus intentiones de quibus dicatur hoc nomen vnum. et quū dixit hoc. incipit diuidere secundum quot modos dicatur vnum. t dixit q; dicitur tribus modis. quorum vnus est continuum. Verbi gratia. vna linea et vnum corpus et vna superficies. secundus vero est indiuisibile. Verbi gratia. punctus tertius vero nomina que significant idem secundum diffinitionem. Verbi gratia. vinum et merum. et intendit per intentionem que significant. quidditatē. diffinitionem

apparuit ex diuisione intentionū

nota q̄ significant idem

Iquidem igitur continuum est. multa sunt quod est. in infinitum enī diuisibile est continuum. habet autem dubitationem de toto et parte. fortassis autem non ad hanc intentionem. sed ad ipsam et secundum seipsam. vtrum vnum aut plura sunt pars et totum. et si vnum quomodo vnum. et si plura q̄ modo plura. et de partibus non continuis. et si tota vnum vtrumq; est sicut indiuisibile est. quoniam et eadem eadē

vnū ät plā sunt pars et totum

t si semper est. continuū ē ~C~ erūt vnum et multum. Continuum enim diuiditur in infinitum. Sed est hic questio de parte et toto. et si non est humus sermonis videtur existere per se. et est vtrū pars et totum sit vnum aut plura vno secundum quem modum sunt vnū aut plura vno. et partes eciam non continue si quelibet est totus. et vnaquaq; est idē qua non separatur ab eo: ergo necesse ē ut quedam conuenient cū quibusdam ~C xbij~

um dixit intentiones de quibus dicatur hoc nomen vnum. incepit declarare et considerare de vnaquaq; earum vtrum predicatur de ente: et dixit. et si semp est continuum ⁊c̄. idest et si intendunt per hoc quod dicunt q; ens est vnum quod est continuum. oportet eos concedere ipsū esse vnum quodammodo: et plura alio modo Continuum enim potest diuidi in infinitum. et sic ens non erit vnum simpliciter. est enim vnum actu. et plura potentia. scilicet secundum diuisibilitatem. et quia etiam addit in continuo. et in omni habente partes ut multitudo eius non sit secūdum diuersitatem partium a se inuicē. sed et etiam secundum diuersitatem partis a toto. incipit etiam querere hanc diuersitatem. et inducat questionem contingentem antiquus in hoc; et dixit. sed est questio ⁊c̄. idest et ē hꝫ questio de parte et toto pendens ex hoc sermone. et visum est q; si non pendet de hoc sermone necessario tamen est qꝫstio perscrutanda per se. deinde induxit qꝫstionem. et dixit. et est vtrum pars et totū ⁊c̄ idest et ista questio est vtrum pars et totū sint idem aut diuersa. et si idem quomodo possunt dici esse idem totum enim videtur esse aliud a parte. et etiam si partes differūt a toto quomodo dicuntur esse alie. totum enim nichil aliud est q; congregatio partium. et quum induxit hanc questionem in continuo: dixit. et partes etiam non continue ⁊c̄. idest et in partibus rerum contiguarum et non continuarum. verbi gratia. manu et pede. et aliarum partium compositorum addit hec questio. Quoniam si vna quaq; partium est idem cum toto. quia est

Continuū diuidē in infinitum

Ens sic non erit vnū simpliciter

Inducit questionē contingentem

Totū nichil aliud est q̄ congregatio ꝑtium

totus idest non separatu a toto · tunc vnaq; pariu erit idem toti. et sic omnes partes erunt inter se eedem · ergo et caput et manus et collum erunt idem · ergo pars non est toti et istud impossibile quod sequitur si toti et pars fuerunt idem sequitur necessario · t sermo opponentis ista non opponitur propter suam famositatem · et est q; si omnis pars est alia a toto. tunc omnes partes erit alia a toto: et totum nichil aliud est q; congregatio partium ergo totum est aliud a se et istud sophisma est compositionis et divisionis · quoniam vnaquaq; partium dicit ee aliud a toto. sed omnes insimul non possunt dici esse aliud a toto

Caput manus et collu erunt idem

Istud sophisma est compositionis et divisionis

vnū secm rationē ut vestis et tunica

c vero si sicut indivisibile est nullum erit quantum: neq; quale. neq; ita t infinitum · quod est contra aristotelem dicit neq; finitum sicut parmenides. tunc enim indivisibilis finitus non est

c t si totum fuerit vnum ita q; sit indivisibile. tunc non erit quantū aut quale Et eadem ratio non erit infinitum ut dicit aristotiles · Neq; finitum ut dicit parmenides. indivisibile enim est finis non finitum. C · xviij ·

divisor nomi quia sūt idē secm diffinitionem

c um induxit illud quod contingit ei si intenderent per vnum continuū · induxit eadem impossibile contingens eis si intenderent per hoc nomen vnum indivisibile. et dixit · et si totum fuerit vnū ꝛc. idest si aliquis dixit q; quum dixit totū ens esse vnum intendebat esse indivisibile. tūc non erit hoc quantum · neq; quale neq; substantia · neq; aliud aliquod predicamentorum · quoniam omnia ista sunt divisibilia. aut per se. ut est quantum. aut p accidens ut sunt reliqua · et quum declarauit q; dicens hoc non potest contingere hoc esse substantiam · aut quale · aut quantum · quod est valde improbabile. incepit declarare impossibile. quod contingit his duobus vnis secundum hoc quod ponunt · non secundum rem in se · et dixit · et ens eadem non erit infinitum ꝛc · idest et contingit parmenidi et melisso secundum hoc quod dicunt ut ens non sit infinitum ut melissus dicat · neq; finitum ut parmenides dicat · nā finitum et infinitum non dicuntur nisi de quanto non de fine quanti

Ens esse vnum et indivisibile

finitū et infinitū non dicunt nisi de quanto

induxit impossibile contingēs huic sermoni

in bono et malo que sūt contraria

t vero si omnia que sunt eadem vnum sunt. sicut tunica et indumentum. heraclito eadem contingit dicere ipsos. idem enim est et bono t malo. et non bono esse et bono. quasi idem est bonum et non bonum: et homo et equus et non de eo q; vnum sunt que sunt eadem est. sed eo q; nichil sunt. et talis ignis esse et tanto idem

c t si omnia eadem fuerunt vnum secundum rationem ut vestis et tunica contingeret eis dicere quod heraclitus dicat. esse t enim est bonum et malum. vnū et bonum et non bonum. ex quo sequitur. ut bonum et non bonum sunt idem. et homo et equus. et tunc sermo eorū nō est in hoc q; entia sunt. sed in hoc q; nullū eorum est. et est eadem intentio quoddam talis dispositionis. idest qualitatis. et intentio eius talis mensure. idest quantitatis eadem intentio C xix

c um destruxit duos modos illorum trium secundum quos dicitur hoc nomen vnum. incepit destruere tertium. et dixit. et si entia ꝛc. idest. et si intenderunt per hoc quod dicunt q; entia diversorum nominū omnia sunt idem secundum diffinitionē. adeo q; significatio horum nominū. homo. equus. asinus sit sicut significatio horum nominū. vestis et tunica: contingeret eis dicere quod dixit heraclitus sophistam. scilicet contraria esse idem. Deinde dixit esse enim est bonum ꝛc. idest et quum significationes nominum sunt eedem rerum contrariarum et oppositarum sicut vnum et multum significant idem. et vestis et tunica. tunc esse primum bono et malo erit vnū esse. et hoc non solummodo inuenitur in bono et malo. que sunt contraria. sed in bono et non bono que sunt contradictoria. adeo q; esse esse erit non esse. Deinde dixit. ex quo sequitur ut bonū et nō bonū sunt idē. t homo et equus. et qū esse primū oppositis sit idē esse contingeret q; oppositi. Verbi gratia. bonū et nō bonū sunt idē et nō solū opposita sed et species divise. Verbi gratia. homo et equus Deinde induxit improbabile contingēs huic sermonem. t dixit et tūc sermo eoz ꝛc. i. et quum posuerūt q; opposita q; significant ee t nō ee sit idē. tūc posuit q; illud qd ē nō ē. t secm

hoc puniant ona essenaa quin dicunt ea ee vnum .et secundum hoc qua voluerunt dare entibus aliquam dispositionem destruyer ea esse .hoc igitur est vnū improbabilium contingentium huic positioni .Deinde iduy it aliud improbabile .et dixit et erit etiam i tertio quoddictus .ē. idest et contingit huic positioni ut aliquid esse in aliqua dispositio ne .idest in aliqua qualitate .Verbi gratia album aut calidum .et ipsum esse in aliq quantitate .Verbi gratia .longum et breue sunt idem .et secundum hoc omnia predica menta erunt vnum predicamentum

vnū improbabilium cōtingentium

Quidam autem et posteri ores quemadmodum et antiqui ne forte contingat idem simul vnum esse et multa .vnde et alij quidem .erat autem bant quēadmodum lycophron .alij āt mutabant dictionem ut quoniam ho mo albus non est sed albatur neq; ambulans est sed ambulat ut non est adij centes multa fuerant esse vnum .

ne forte contingat idem vnū simul ee et multa

t posteriores autem quoniam timue runt ne contingeret eis idem esse vnum et plura insimul .Quare quidam dimiserunt hoc nomen esse .ut lycophro nius .et quidam quasi rectificantes dictionem et dixit non oportet dicere homi nem esse album .sed hominem albescere et non esse hominem ambulantem .sed hominem ambulare .Neq; enim impo nunt in sermone hoc verbum esse fuit aut de aliquo vno plura ~ ℓ .xx .

lycophron esse aufferebat

Sat et q; antiqui consenserunt ei .sa liat parmenidi et melisso ens esse v vnum quod est substancia .timuerunt ex pumeex in propositionibus hoc verbum es se ne contingeret eis aliquid esse vnum et multum .quia non intelligebant per hoc nomen ens nisi vnam intencionem .scili cet substanciam .quapropter quidam dimi serunt dictiones que significant esse in pro positionibus quorum predicata sunt acci dencia .ut frat lycophronis dicebat enim quoniam non oportet dicere hominē esse ambulantem .sed hominem ambulare .quia ens tunc esset plusq; vnum et totū hoc fuit quia timebat si in propositione cuius subiectum est substancia .et predi catum aliud predicamentum interpone

p ens vnā intēcionem substāne

pdicamtū interponēt

vt hoc verbum esse .quia tunc ens esset plq; vnum et hoc intendebat quum dixit .im ponunt in sermone

anq; singulariter dicto vno aut ente .sed multa sunt que sunt aut enum racione ut albo esse et musico si idem vē q; multa .itaq; vnum .aut diuisione .quemadmodum totum et partes .hic aūt ia dēfiebant et confitebantur vnū multa esse tanq; non conuenirent idem vnum et multa esse non opposita autē est enim vnum et potencia et entelechia

Tanq; no conuenirent vnum et idem

idest actu

uasi hoc nomen vnum .et hoc no men ens dicerent singulariter .Sed enia sunt plura aut secundum racionem : quoniam esse album est aliud ab esse musica .et vnum erit vtrumq; .tunc vnū erit multum secundum vero diuisionē ut totum et partes .Sed non potuerunt se excusare in hoc modo .et concesserunt vnum esse plura quasi esse impossibile aliquod esse vnum et plura sine contra dictione .vnum est potencia et est actu

Vnū et ens semp idem significant

iat .et iste sermo eorum fundatur sē hoc q; hoc nomen vnum .et hoc no men ens semper significant idem .quod nō est verum .quoniam hoc nomen ens dicat de plumbus secundum diffinicionem .et vno secundum subiectum .Verbi gratia .Vnus homo et albus et musicus et esse ens secū dum albedinem est aliud ab esse ens secū dum musicam .et est subiectum vtrumq; se cundum humanitatem .et sic aliquid erit vnum et plura duobus modis diuersis . vnum secundum subiectum .plura vero per accidens .et similiter potest ee aliquid vnum secundum compositionem .secun dum autem diuisionem plura .Verbi gra totum et partes .Deinde dixit .sed non po tuerunt excusare se .ē. idest illi qui non cō cesserunt pluralitatem ex pluralitate acci dencium in subiecto .potuerunt enim i mi tatione accidencium dicere aliquid saliq qua non habent verum esse : et non potu erunt hoc dicere in partibus et toto .totū enim est substancia .et similiter partes st substancie .et ideo non potuerūt excusare se in hac questione .Deinde dixit quasi es set impossibile .ē. idest et dicens hoc vide

Aliquid erit vnū et plā duōbus modis

Non potuerut hoc dicere ī ptib⁹ et toto

tur quasi opman idem esse vnum et plura duobus modis diuersis esse impossibile. Deinde incepit dare istos duos modos in toto et parte. et dicit vnum cum est potentia et actu. idest totum cum est vnum actu. et plura potentia. quemadmodum est possibile in plumbo actu vt sint vnum in posse. qm̄ hoc non est impossibile

Tota vnum est actu et plura potentia

peccant in materia et forma

or igitur modo facientibus impossibile videtur que sunt vnum esse Et ex quibus demonstrant soluere non difficile est vtiq; cum sophistice syllogizant paruipendes et melissus et namq; falsa recipiunt et non syllogizantes sunt. est ām magis melissi oneroſa ratio et non habens defectum. sed vno inconuenienti assignato alia contingunt. hoc autē nichil graue est

Vno inconuenien assignato alia contingunt

appositōes posite ī eo sunt false

Sermo melissi est magis vanus

uni igitur processerunt per hanc viam apparebit eis impossibile esse vnum. Et non est etiam difficile cōtradicere eis ex illo ex quo nituntur ordiamur hoc omnes cum procedunt in argumentatione sua via sophistica ociosius et paruipendes. accipiunt enim falsa. et cui non sequitur ex syllogismo. Sed sermo melissi est magis vanus. et in eo nō est dubium Concessit enim vnum impossibile et super ipsum fundant suum sermonem. et in hoc non ē difficultas Cxxj

or qđ gnatur nō hē ꝑncipiū

iam igitur considerantes processerunt per hanc viam considerationis per quam nos processimus apparebit eis. quoniam impossibile est etiam esse vnum ut isti dixerunt. et cum contradixit conclusioni eorum per se incepit contradicere argumentis hec enim duo exigit disputatio et dicit. et non est etiam difficile ic̄. idest et non est difficile contradicere syllogismo. q̄ vtuntur in confirmando suam opinionē et cum notificauit q̄ facile contradicatur syllogismo eorum. dedit causam in hoc. et dixit vtiq; enim vtatur syllogismo sophistico. idest et causa in hoc q̄ facile contradicatur eis est. quia argumentationes eorum sunt sophistice et sermones sophistici contradicuntur facilius q̄ disputatum Deinde demonstrauit modum secundū quem st̄ sophistica. et dixit accipiunt enim ic̄. idest ponunt enim propositiones falsas et cō

Vterq; vtitur syllogismo sophistico

ponunt eas compositione non concludente et sermones qui sunt huiusmodi dicuntur vani scilicet qui peccant in materia et forma et ideo dixit. sed sermo melissi est magis vanus. idest et si vterq; sermo sit vanus. tamē sermo melissi est magis vanus. quia omnino non concludit. sermo autem parmenidis concludit sed non que sunt ad propositum suum Deinde dixit. et in eo non est dubium. idest. et cum eo q̄ est magis vanus nullam facit dubitationem propositiones enim posite in eo sunt false et improbabiles vt cum dixit q̄ ens non generatur

nod quidem igitur paralogizat melissus manifestum est. opinatur enim accipere si quod factum est habet principium omne. quoniam et qđ non factum est non habet. postea et hoc inconueniens omnis esse principium et non temporis et generationis non simpliciter. sed alterationis tm̄q̄ non inōtiuce facit mutationis

nomam autem melissus peccat in syllogismo manifestum est. existimat enim quod acceptum est. q̄ si omne quod generatur habet principium. et cōne quod non generatur non habet principium. Deinde hoc etiam est magis improbabile saltem existimare q̄ omne qđ habet principium est ut eius substantiae Et nonne tempus habet principium. et principium etiam necesse est esse in alteratione. et non est necesse ei quod generatur simpliciter ac si translmutatio non fieret subito Cxxij

iam quoniam autem melissus peccat in syllogismo. manifestum est quia opinatur q̄ si fuerit concessum. q̄ omne qđ generatur habet principium. sequitur q̄ omne quod non generatur non habet principium. et hoc non sequitur. quoniam si p̄dicatum affirmatur in eo in quo affirmatur subiectum non sequitur ut predicatū negetur ab eo a quo negatur subiectū. si enim opinatur hoc habet q̄ destructo antecedente in omni mā sequitur oppositum consequens et cum melissus haberet hoc pro vero et concedebatur q̄ omne quod generatur habet principium existimauit q̄ omne quod non generatur non habet pn̄

apium. Deinde communicat huic q ens non ge
nerat. et concludit q ens non habet puna
pium. et hec ꝓpositio dicens q ens non gene
ratur declarabatur cꝫ eis ut dicat Aristotele
post sic. et est q si ens generetur aut gene
ratur cꝫ ente aut cꝫ non ente. quoniam si
cꝫ non ente. tunc non ens mutatur in na
turam entis. et si cꝫ ente ergo ens fuit an
qꝫ generaret. ergo non generatur. ergo n̄
habet principium. Deinde cꝫ hoc q ens nō
habet principium concludit ipsum esse vnū
et immobile. principium enim quod est cꝫ
tremum magnitudinis quum fuerit non
ens magnitudo erit infinita et erit vna
qua cum ea non erit aliud. ipsa enim est
infinita ergo totum locum occupat. et erit
immobilis qua non habebit locum in q⁹
moueatur. et isti dubitatio induxit anti
quos ante aristotelem in maximum erro
rem ut dicat post Aristoteles. et quum de
clarauit corruptionem sermonis melissi
secundum formam eius incepit declarare
corruptionem eius secundum suam ma
teriam et dixit. deinde hoc est magis im
probabile. idest et est magis improbabile
hoc quod existimauit q hoc nomen prin
cipium dicatur vno modo scilicet principio
substantie tantum principium enim est
temporis et est alterationis. Si igitur hꝰ
nomen principium pro principio tempo
ris. tunc hoc quod dixit. q quicquid non
generatur non habet principium. idest
temporale est verum sed non est vtile in hꝰ
quod intendebat concludere. scilicet q ens
est vnum et immobile et infinitū. si aut
vatur eo pro principio alterationis non
est verum. quoniam non omnis alteratio
habet principium. ut alteratio subita;
si vero vatur eo pro principio magnitudi
nis. non est necesse ut omne quod nō ge
neratur non habet principium quod est
in substantia corpus enim celeste habet
principium quod est in substantia et nō
generatur ut post declarabitur. Sed Aris
toteles contentus est in contradictione is
tius propositionis dicentis. q omne quod
generatur habet principium ab alteratio
ne que fit subito que generatur sed nō
habet extremum a quo incipiat generatio
nis. et hoc intendebat quum dixit. et non

ens nō hꝫ principium

principium quꝫ in extremū magnitudis

magis improbabile q hꝰ nomen principium dicat vno modo

nō omnis alteratio habet principium

oē qđ generatur hꝫ principium

contingeret ei quod generatur simpliciter
idest et non contingit apud istum vnum
ut principium generationis sit illud quod
est in substantia tantum. sed et in alio. qui
simpliciter induxit hoc nomen generatio
in propositione et non determinauit ipm
et hoc est quasi qui opinatur q alteratio
non fit subito.

Apud istū principiū generationis non est in substātia tantū

Postea propter quid immobile si
unum est sicut enim et pars vna qum
sit hec aqua mouetur in ipsa. quare et
non omnis aqua. postea alteratio ꝓp
ter quid non erit. At vero nec specie possi
bile est vnum esse. sed sicut ex quo. sicut
enim et philosophum quidam dicūt vnū.
illo autem modo non. homo namq; ab
equo alterum est specie et contraria ab in
uicem.

Possibile specie nec est vnū esse

Deinde quare est necesse quum fuerit
vnum ut sit immobile. et quēad
modum pars verbi gratia. istius aque
et est una mouetur in suo loco. quare et
iam totum non est huiusmodi Et postea
quare non est alteratio. et etiam impos
sibile. ut sit vnum in forma nisi sit secun
dum illud a quo est. hoc quidem dixerūt
quidam naturales. alio modo impossi
bile est. Homo enim alius est ab equo in
forma et similiter contraria diuersa sūt
ab inuicem.

Homo alius est ab equo

Cum declarauit corruptionem syllogis
mi melissi et q cꝫ eo non sequitur conclusio
quam intendebat concludere. dicat. et si con
cesserimus conclusionem eorum. et est q
ens est vnum. et infinitum. tamen non se
quitur q hoc ut sit immobile. quoniam
quemadmodum videmus q pars totius
quod est infinitum ut dicunt. Verbi gratia
aer mouetur secundum suas partes toto
permanente in suo loco. similiter possibile
est ut hoc accidat in infinito. scilicet ut totū
moueatur secundum partes non secundū
totum. Deinde si concesserimus q nō ha
bet motum in loco quare non habet mo
tum qui est alteratio. et hoc intendebat
quum dixit. deinde quare non est alteratio
idest. deinde post hunc sermonem si con
cesserimus q non habet motum translā
tionis. quare non habet motū alteratio
nis Deinde dixit. et impossibile est ut

Aer mouetur ꝑ suas partes

Licet habeat motū translationis non alterationis

Antiqui opinabant q̄ omnia sint ignis terra aut aer

sit vnum in forma ⁊c. idest et impossibile ē ut aliquis existimet q̄ ens est vnum ī sub stantia nisi secundum illud ex quo genē tur. scilicet materia ut plures antiqui opi nabantur q̄ omnia sunt ignis. aut terra aut aer. quia apud eos componebantur ex vno istorum. q̄ autem omnia sint vnū in forma impossibile est opman. homo enim manifestum est q̄ est alius ab equo in forma et manifestus est hoc q̄ contra

Vtuntur̄ ꝓpositionibus falsis ⁊c. equocatione

ria differunt a semuicē sed; formā

t ad parmenidem autem idem n

modus inductionum est. et si aliqui aliq̄ st

Simpliciter accipit quod est dicta multipliciter

propria et solum ꝓpartim quidem. quia falsa est. partim quidem. quia non cō cluditur. falsa quidem. quoniam ſ̄pli citer accipit quod est dicta multipliciter dicto. ſ Non concluditur autem. quia si sola alba accipiantur significantia vnū albo. nichil minus multa alba sūt: et non vnum. non enim continuatione fit album vnum. neq; mixtione. aliud enī est esse albo et susceptibili. et non est ex tra album nichil diuisum non enim in quantum est separabile. sed q̄ est alterū esse albedo. et a cui nest. sed hoc parmenides nondum vidit

fundant̄ sup. ꝓpositiones probabiles

nudes nondum vidit

r hoc modo sermonum contradi cetur sermonu parmenidis et aliis mo dis qui forte sunt ei proprii. Quoniam manifestum est q̄ sermo eius est falsus et non concludens. quia vtitur ente. ac si dicerētur simpliciter. et dicitur multis modis Est autem non concludens. q̄a si posuerimus sola alba et dixerimus q̄ album ut eas significat vnum hoc non erit sufficiens. in hoc q̄ alba non sunt plura sed vnum. album enī non est vnum. neq; secundum continuatio nem neq; secundum mixtionem Ratio n̄ albi alia est ab ea que est sapientis. et etiam non intendimus q̄ possibile est. ut album sit separatum. quoniā nos dicimus hoc quod dicimus. non quia album separatur. sed quia est aliud ab eo cuius est. scilicet a sapiente. Sed hō ī tempore parmenidis nondum erat ter minatum.

corruptio syllogismi ⁊ 2ᵐ mām et formā

Ratio albi alia est ab ea que est sapientis

Sermo eius ē falsus et non concludens

quicquid ē ꝑter ens est non ens

illud quod ē nō q̄tū neq; sba

um contradixit syllogismo melissi reuersus est ad contradicendum parmeni di et dixit. et hoc modo ⁊c. idest et secundū illum modum quo contradiximus melis so. contradicimus parmenidi. et alio mo dis ꝓprius. est enī cōmune eis q̄ vtuntur ꝓpositionibus falsis secundum equiuoca tionem. et q̄ veritas non concludit illud q̄d intendebatur concludere. sed syllogismus melissi est non concludens omnino. ideo dixit q̄ est magis vanus et intendit per hoc quod dixit. et aliis modis ⁊c. ut michi videtur hoc ex quo contradixit conclusio ni ex ipsis propositionibus ex quibus p menides composuit syllogismum. ideo fo te intendit per hoc quod dixit. et hoc mo do sermonum. idest sermones quibus vs̄ est in destructione conclusionis absq; ser monibus ex quibus concluserunt eam. vi demus enim q̄ sermonum quibus vsus est in destructione conclusionis eorū quī dam sunt fundati super ꝓpositiones pro babiles et contradictio est communis eis et quidam sunt sermones ex quibus con cluditur improbabile et impossibile a p menide et est ꝓpria parmenidi. in contra dictione vero melissi nulla ꝓpositione ea rum vtitur. quas ponit in suo syllogis mo. quia omnes sunt equiuoce. et quia narrant q̄ isti commentant in hoc q̄ cor rupto syllogismi eorum est secundū ma teriam et formam. et iam notificauit hō in syllogismo melissi. incepit notificare hoc in syllogismo parmenidis et dixit manifestū ē q̄ ē falsus et non concludēs idest et manifestum est q̄ propositiones sui syllogismi sunt falsę. et q̄ syllogismus est non concludens illud quod intendebat̄ concludere. quoniam propositiones eius sunt falsę quia vtitur hoc nomine ens. ita q̄ dicatur de vna intentione. sed dictū est de pluribus. scilicet in hoc quod dixit. q̄ quicquid est ꝑter ens est non ens. et quicquid est non ens est michil. quoniā hoc nomen ens et non ens dicuntur de decem predicamentis. Cum igitur nō dimus per hoc nomen ens vnum decem predicamentorum. Verbi gratia substā tiam. aut quantum tunc non erit verū dicere q̄ quicquid est non ens est michil quoniam non sequitur ut illud quod ē non quantum neq; substantia sit mch

il·ergo ꝓpoſitiones eius non ſunt vere ni
ſi quum intenderimus per hoc nomen ens
omnia decem predicamenta·ſed tunc non
concludet illud quod nitebatur concludere
ſcz ſcilicet q; ens eſt vnum·ſed quum iſte
ꝓpoſitiones ponentur illo modo quo ſunt
vere·ſequetur ut ens ſit multum·et quum
narrant corruptionem exiſtentem ī ſyllo
giſmo eius ex propoſitionibus recurſus
eſt ad declarandum corruptionem eius ex
figura·et dixit·eſt autem non concludēs
ꝛc·ideſt·eſt autem non concludens illud
quod intendebat concludere·ſcilicet q; ens
eſt vnum in numero·quoniam manifeſ
tum eſt ex hoc q; ſi poſuerimus loco hu⁹
nominis ens hoc nomen album·et acce
perimus q; hoc nomen album ſignificet
idem de albis·ſicut ipſe accepit q; hoc no
men ens ſignificet idem de entibus·t po
ſuerimus q; nichil eſt preter album·et cō
poſuerimus ſyllogiſmum ſic·quicquid e
preter album eſt non album·et quicquid
eſt non album eſt nichil·ergo quicquid ē
preter album eſt nichil·aut ſolum albū
eſt ens·ſi cōmixerimus hunc concluſioni
alium propoſitionem·et eſt q; quicquid
eſt preter quod nichil eſt·ſolum eſt ens·et
manifeſtum eſt q; ex hoc enuntiabili al
bum ſolum eſſe non ſequitur album eſſe
vnum numero niſi contingat vt album
ſit vnum ſecundum continuationē·aut
ſecundum diffinitionem et hoc per acta
dens·et quia manifeſtum eſt q; albū nō
eſt vnum ſecundum continuationē·ne
q; ſecundum diffinitionem declarantium ē
ex hoc exemplo q; iſte ſermo non eſt cōclu
dens illud quod intendebat concludere·al
bum enim non eſt vnum ſecundum con
tinuationem·neq; ſecundum rationem
ideſt ſecundum diffinitionē·ſermo enim
concludens per ſe debet concludere ī ōm
materia·et eſt manifeſtū q; ſermo qui
concludit aliquid eſſe ſolum non ſequit⁹
ex eo·ut illud ſit vnum numero·niſi con
tingat ut illud ſit vnum numero·neq; q;
ſit vnum ſecundum diffinitionē eius·id
eſt ſimpliciter·vnum enim ſimpliciter de
bet habere has duas diſpoſitiones et quia
narrant q; ex hac materia in qua vſus ē
hoc ſyllogiſmo apparet q; illud quod ac

ens eſt vnum

poſitiō q; nichil eſt p̄ter albū

albū ſit vnū ſēm cōtinuatōnē

ſermo cōcludens per ſe dēt cōcludere ī oī matia

capitur in eo quod eſt album·non eſt vnū
numero·neq; ſecundū continuationē·ne
q; ſecundum diffinitionem·dedit modū
ſecundum quem non eſt vnum ſecundum
diffinitionem·et dixit·nam enim albi ꝛc.
ideſt et illud quo ſignificat hoc nomen al
bum non eſt vnum ſecundum diffinitio
nem·quia album ſignificat albedinē·et
recipiens albedinem·diffinitio autē albi
eſt alia a diffinitione recipientis albedi
nem·et quum narrant q; diffinitio albedi
nis differt a diffinitione recipientis albe
dinem·narrant q; non ſequitur ut illud
quod differt in diffinitione differat ī eſſe
ne aliquis exiſtimet hoc ſequi et dixit et ſi
intendimus ꝛc·ideſt non ſequitur ex hoc
quod dximus q; diffinitio albi eſt alia a
diffinitione recipientis albedinem·ut al
bedo ſit ſeparata a recipiente·intendimus
enim per hoc albedinem eſſe aliam a ſub
ſtantia·non aliam·ideſt ſeparatam: t q;
iſte intentiones inuente in hoc exemplo
quo demonſtrauit q; iſte ſyllogiſmus nō
concludit illud quod intendebat conclude
re neceſſe eſt ut ſint probabiles·et ut ſint
conceſſe ab aduerſario: ſi contradictio fue
rit diſputationis·et iſte intentiones nō erāt
famoſe in tempore parmenidis·ſcilicet ut
aliquid ſit vnum et diuerſum ſecundum
diffinitionem exiſtunt ipſum·et dixit
ſed hoc in tempore parmenidis non erat
terminatum·ideſt ſed iſta que dximus ī
hoc exemplo per hoc quod intendimus cō
tradicere ſyllogiſmo parmenidis et decla
rauit ipſum eſſe non concludentē per ſe
illud quod intendebat concludere non dū
erāt terminata in tempore parmenidis·
et ſic intelligitur recte iſte ſermo non ſolū
q; exponit Themiſtius et alij.
Eſſe igitur accipere non ſolum
vnum ſignificare quod eſt de quo vtiq;
predicatur·ſed et quod vere eſt·et quod ve
re vnum eſt·accidens enim de ſubiecto ꝙd
dam dicitur·quare cui accidit quod eſt:
non erit·alterū enim eſſe eſt ab eo quod ē
erit vtiq; aliqd quum non ſit·non vtiq; in
erit alij exiſtens quod vere eſt·non cui erit
eius aliqd ipſi eſſe·niſi multa quod eſt ſig
nificet ſic ut ſit aliqd vnūquodq; ſed ſup
ponitur quod eſt ſignificare vnum·

Nō eſt vnū numero ſecundū continuationē neq; ſecundū diffinitionem

Non ſequit ut illud qd̄ differt in diffinitione differat in eſſe

Iſte intentiones non erant famoſe tpe parmenidis

Et quod vere eſt qd̄ vere vnū eſt

Amdens d' de subiecto

Dm dicat ens esse vnum no dr opinari ipm ee quodammodo

Contingit igitur dicentem q' ens est vnum opinari q' ens non significet vnum tantum de quocunq; dicat sed significat illud eciam quod est ens. et illud quod est vnum. Amdens cum dicitur de subiecto aliquo ergo erit illud. cui accidit ens non ens. est enim aliud ab esse. erit ergo quod non est ens aliquod. ergo necesse est ut quod est ens. non sit aliquod amdens alterum. Impossibile enim ē aliqd esse si ens non significat multas intencones adeo q' substancia et accidens vtraq; sit aliqua intencio. Sed positum est q' ens significat vnā intencionem

cum contradixit syllogismo parmendis incepit contradicere conclusioni eius q' ex positionibus quas posuit in syllogismo et est que dicitur redargucio contradictionis et dixit. contingit igitur ꝛc. idest et qm dicat ens esse vnum non debet opinari ipsum esse quodammodo vnum sit. sed ens quod est vnum in rei veritate et ē substancia. Deinde dedit causam in hoc q' dixit amdens cum dicitur de subiecto. idest quoniam si fuerit opinatus ipsum dicere non substancia. necessario dicetur de accidente et amdens indigit subiecto. Sūt igitur duo. amdens et subiectum amdentis. amdens enim dicitur de subiecto aliquo. Deinde dixit. erit igitur illud cui accidit ꝛc. idest illud igitur quod est subiectum entis quod est amdens. erit nō ens iste cum posuit q' quicunq; est preter ens. est non ens. Contingit igitur ei ut illud quod est non ens sit aliquod ens. Deinde dixit. ergo necesse est ꝛc idest et qm illud impossibile sequitur q' hoc quod posuim' q' ens significat amdens. necesse est ut ea ens non significet amdens. Deinde dixit impossibile enim est ut aliquid sit ꝛc. idest et causa in hoc est. quoniam qm posuerimus q' ens significat amdens. impossibile est ut amdens sit aliquod ens. nisi ponamus q' hoc nomen ens significet saltem duo amdens. et subiectū accidentis. sed qua parmendes posuit q' ens significet vnum. ideo accidit ei impossibile hoc igitur nomen ens apud ipsū secundum hanc positionem non pōt significare amdēs si eni hoc significet vnū

albū non ē q̄d nō est

intēcio albi nō ē illud qd est ens

redarguit parmendē si posuit ipm ens signē vnū qd est sba

intēcio albi est alia ab intentione entis

Igitur quod non est nulli accidit. sed illi aliquid magis quod non ē significat quod est si enim erit quod non ē idem et albus. albus autem non est qd non est. neq; accidit ipsi possibile est quod est. neq; cum quod ē. ē quod non non est non ergo quod est. est quod albus est. nō sic autē. sicut quum aliquod non sit. sed omnino non sit. quod non itaq; est non est verum cum dicitur est. quoniam albū est. hoc autem non quod est significat. quam si albus significat quod est. multa ergo significat quod est

Et si illud quod est ens non accidit alicui omnino. sed ei dignus accidit illud quod accidit ergo ens significat illud qd est ens. aut significat non ens. Quoniā si illud quod est ens sit albus. qa intencio albi non est illud quod est ens. Nam impossibile est ut ens accidat ei. et qua nō est ens nisi illud quod est ens. ergo albi non est ens. non ita q' sit illud quod est ens. sed ita q' est non ens omnino. ergo necesse est ut illud quod est ens sit nō ens. dicitur enim ipsum esse albus est verū. sed dicere hoc significabat non ens ergo necesse est ex hoc ut albus eam significet ens. ergo ens significat plures intencones

Quum redarguit parmendem in hoc qd' posuit q' ens significat vnum quod est accidens. incepit eam redarguere ipsum si posuerit ipsum ens significare vnum quod est substancia. et dixit. et si illud quod est ens ꝛc idest si intendit quum dixit q' ens est vnum quod est illud cui accidit omnino. sed omnia que accidunt ea accidunt. tunc ens apud ipsum significat illud quod est ens in rei veritate. et ens significat non ens. Deinde incepit declarare quomodo sequitur hoc et dixit. quoniam si illud quod est ens ꝛc. idest q' nam illud quod est ens dicitur esse albus qua intencio albi est alia ab intencione entis. nam impossibile est ut ens accidat sibi. et in alia translacione. nam impossibile est ut accidat ei ut sit ens. idest quoniam dicere aliquid esse non est predicacio p accidens. sicut predicacio albedinis. Deinde dixit. et qua non est ens ꝛc. idest qua positum est q' non est ens nisi subiectum

albi ergo album non est ens. non ita q; sit non ens quod ponit parmenides esse ens. et est ens aliquod. sed ita q; sit non ens omnino. Deinde dixit ergo necesse est ut illud quod est ens sit non ens. idest contingit igitur ut sit ens illud quod non est ens. deinde declarauit hanc conclusionem. et dixit dicere enim ipsum esse album est verū ꝛc idest dicere enim q; ens est album. est ponere album esse ens. qua ista ꝓpositio est vera. et iam declaratum est q; hoc nomen album significat non ens secundum positionem aduersarij. ex quo sequitur ut ēs significet illud. quod ipse posuit non ēs ens. Deinde dixit. ergo ens ꝛc. idest ergo ēs significat illud quod posuit ens et est illud quod recepit albedinem. et illud quod posuit non ens scilicet albedinem ergo ēs significat plura

ergo quod est ens est non ens

Ens non est magnitudo

Cēs igitur magnitudo erit quod ē. siquidem quod vere ē. est quod est. vnūq; ei alterum est esse partium. Quod autem diuiditur quod vere est in quod est vere aliquid aliud. et ratione manifestum ē ut homo si est quod vere est aliquid necesse est. et animal quod vere est aliquid esse et bipes. si enim non quod vere est aliq̄d ē et accidentia erunt. aut igitur homini. ā alicui alij subiecto. sed impossibile est accidens enim dicatur hoc aut quidem contingit esse aut non esse. aut innus est in ratione hoc ens accidit ut sedere quidem si aut separabile. in simo autem est ratio nasus eni dicimus accidere simum.

si q̄d non vere ē aliq̄d ē et accidentia erunt

Et etiam ens non est magnitudo. si ēs est illud quod est ens. intentio enim vtriusq; partis est alia ab altera. et manifestum est q; illud quod est ens diuiditur in ratione etiam in aliquas partes que sunt etiam illud quod est ens. verbi gratia q̄m homo si sit illud quod est ens necesse est ut animal etiam sit illud quod est ens et bipes. Nam si non fuerunt illud quod ē ens. ergo sunt accidentia. aut ergo homini accidunt aut alicui subiecto. Accidēs enī dicatur aut de illo quod potest esse alicui us aut non esse aut de illo in cuius ratione accipitur illud cui accidit. verbi grā sessio autem quasi separatum. similitas vero ratio nasi accipitur in eo de quo dicitur

intentio vtriusq; ē alia ab altera

accidens dī de illo qd pōt esse

cuius et simitas accidit ei

Cum vidissent parmenidem ꝓpter incepit contradicere eis ambobus communiter et dixit et etiam ens non est magnitudo ꝛc idest et etiam ens secundum hāc opinionem impossibile est ut dicatur esse corpus. Quum ens apud eos sit ens primaliter. et corpus dicatur de substantia et quantitate. erit igitur esse substantiae aliud ab esse quantitatis. et forte intendit q; si ens fuerit vnum impossibile est ut sit corpus. nam corpus est diuisibile. et hoc ē manifestum ut michi videtur. Deinde incepit contradicere eis alio modo. et dixit. et manifestum est ꝛc. idest et vniuersaliter sue credunt ipsum esse corpus sive non. necesse est ut habeat diffinitionem ex qua intelligatur eius substantia. scilicet ut habeat aliquid quasi genus. et aliquid quasi differentiam. deinde induxit exemplum. et dixit Verbi gratia. homo ꝛc. idest. Verbi gratia. quoniam si posuerint q; ens quod est vnum apud eos sit homo. necesse est ut animal quod est genus hominis. et bipes. quod est eius differentia sint entia in rei veritate. nam partes rei que sunt secundum diffinitionem precedunt rem in esse. Deinde dedit rationem super hoc et dixit. nam si non fuerint ꝛc. idest animal enim et bipes si nō fuerint de natura illius. quod est ens. ergo erunt accidentia in eo. et tunc aut erunt accidentia hominis. aut alterius subiecto. sed impossibile est ut animal bipes sint accidentia hominis. Accidens enim inuenitur duobus modis. aut separatum quod quandoq; est in re. et quandoq; non ut sessio aut non separatum. et est illud in cuius diffinitione accipitur illud cui accidit. Verbi gratia. similitas que accidit naso. nasus enim accipitur in eius diffinitione. deinde induxit impossibile quod sequitur. si animal et bipes fuerint alterius duorum

Cmodorum accidentis

plus quecunq; in diffinitiua ratione insunt. aut ex quibus sunt in ratione hominis nō est ratio totius. ut in bipede ratio hominis. et in albo que est ratio albi hominis. Si igitur hec hunc habet modum. et homini accidit bipes. necesse est separabile esse ipsum: quare contin

Entia dī de illo qd pōt esse

Ptes rei ꝛm diffinitione precedūt rem in esse

Si hoī accidat bipes nāe ē separabile ipm esse

BIBLIOTECA PROVINCIAL DE LA UNIVERSIDAD DE SEVILLA

Si alij amdūt bipes et animal

gnt vtrq; non bipedē esse hominem · aut ī
maone bipedis ingnt hominis mao · sed
impossibile est istud · illud enim in illius
maone inest Si autem alij amdūt bipes
et animal · et non est vtrumq; quod verū
est aliqd et hō vtrq; aut amdemaū alterī

Et dicimus eciam q illa que acpiun
tur in maone diffinentē rem · aut illa ex
quibus imicantur res impossibile est · ut
mao illius ri vniuersalis acpiatur ī ma
one illarum rerum · Verbi gracia ut ma
no hominis acpiatur in bipede · aut ma
no hominis albi acpiatur in albo et si
illa sunt talia · et bipes amdit hominē
esse est autem ut illud separatum sit ita
q; sit possibile ut homo non sit bipes aut
mao hominis acpiatur in maone bipe
dis · sed hoc est impossibile · nam hoc acp
pitur in diffinaone illius et si bipes et an
imal amdant alterū · et vtrq; non est illd
quod est alis · necesse est ut homo eciam sit
de rebus amditibus alteri

amdentiū aliud sepa bile aliud īsepabile

impossibile ē ut hō sit et careat vita

Necesse est ut homo sit de reb⁹ amditib⁹ alteri

Diat et manifestum est eciam q illa que
acpiuntur in maone diffinentē rem impos
sibile est ut in diffinaonibus illorum acp
piantur illae res quoniam partes diffinao
nis precedunt diffinitum non diffinitum p̄
cedit diffinaonem · Verbi gracia ut homo
qui est posterior bipede et animali acpiat⁹
in diffinaone bipedis et animalis · aut ho
mo albus qui est posterior albedine et hoīe
acpiatur in diffinaone hominis et albe
dinis · quoniam si ita esset tunc causatum
precederet causam · et composuit hanc pro
posinonem dicentem q animal et bipes ·
vniuersaliter illa que acpiuntur in diffi
naonibus rerum non diffiniuntur per il
las res incipit facere mencionem de propo
sinaonibus predeclaratis · scilicet q amden
cia sunt duobus modis · est enim amdēs
separabile et inseparabile · et quia in diffi
naonibus inseparabilium acpitur illd
de quo predicantur · et congregat eas cum
hac proposinone · et declarat inducendo ad ī
conuenies illud quod intendebat declara
re · scilicet q animal et bipes non predican
tur de homine secundum q sunt amden
cia · et dixit · et si illa sunt talia ē · ideſt qui
iste proposinones sunt posite · scilicet q homo
non acpitur in diffinaone bipedis et q

Si ita esset causatū precederet causam

Animal et bipes nō predicanē de homīe

impossibile ē ut diffinita separētur

acidencia sunt duobus modis · scilicet mo
do quo non separantur a subiecto · et in ea
ins diffinaone acpitur subiectum et mo
do quo quandoq; separantur a subiecto ·
manifestum est q quum posuerimus q ani
mal et bipes sunt amdencia hominis · et cō
iungerimus eis has proposinones · scilicet
q amdencium aliud est separabile · et aliud
inseparabile · et q in diffinaone inseparā
bilis acpitur subiectum in quo est sequē
tur ex hoc alterum duorum impossibilium ·
q̄a si bipes et animal fuerint amdencia
separabilium sequitur hominem esse qñ
q; non animal · et quandoq; non bipedē
si vero inseparabilium · sequitur ut homo
acpiatur in diffinaone animalis et bi
pedis · et vtrumq; est impossibile · Impossi
bile enim est ut homo sit et careat vita · et ī
possibile est eciam ut homo acpiatur ī dif
finaone bipedis · sed est econuerso · Et quum
istud impossibile sequitur · si posuerimus q
bipes et animal sunt amdencia in homīe
ergo manifestum est q non sunt amdēcia
in eo · Deinde dixit · et si bipes et animal ⁊c
ideſt si bipes et animal que sunt irspondē
cia rebus que acpiuntur in diffinaone
entis amdunt alicui subiecto · aly ab hoīe
et eis que predicantur de homine · quem po
suimus similem enti apud eos · et ista acp
piuntur in diffinaone hominis · manifes
tum est quoniam ex hoc sequitur · ut homo
qui est similis enti imposinone sit amdēs
et sic vnum ens apud eos erit amdens nō
substancia quod est contra positum et ab
breuiacio summe istius sermonis est · q̄m
que acpiuntur in diffinaone entis · aut
erunt de natura entis · aut erunt amden
cia · si autem amdencia · aut subiectū eo
rum erit ens · aut aliud predicabile de illo · si igi
tur subiectum eorum erit ens · non erunt
amdencia in eo · quoniam amdencia aut
sunt separabilia · aut inseparabilia · sepa
rabilia autem possunt esse extra illud in q̄
sunt · sed ab illis que acpiuntur in diffini
onibus · impossibile est ut diffinita separē
tur · inseparabilia autem diffiniuntur per
subiectum · sed non subiectum per illa · Vnde
impossibile est vt ea que acpiuntur ī dif
finaone entis sunt amdencia in eo · et im
possibile est ut sint amdencia in alio · nā

si fuerint accidencia in alio. et sunt accepta in diffinicione entis contingit vt ens sit de natura eorum. et sic vnum ens apud eos erit accidens. et hoc est contra illud quod dicunt eciam si dixerint ipsum esse accidens sequitur impossibile predictum. Et quum destructi sunt omnes modi secundum quos possibile est dicere q illa que accipiuntur in diffinicione entis non sunt de natura accidentis. remanet ut sint de natura entis. ergo ens est multa non vnum. et hec est abbreviacio istius sermonis

cm destructi sūt oēs modi

Quod vero est sit accidens nulli. et de quo ambo et vtrumq;. et quod est ex his dicatur ex indivisibilibus vtraq; quod erit omne. Quidam autem racionibus vtrisq; acquiescunt. hunc quidem. quoniam omnia vnum sunt. si quod est vnum significat. quoniam est et quod non est. Et autem que dicione indivisibiles magnitudines

Ponamus ergo q illud quod est entis nulli accidat. et vniuersaliter dicatur illud de vtroq;. et de illo quod est ex eis. sequitur igitur ex hoc ut totum sit ex rebus indivisibilib⁹. et videmus quosdam qui obediunt vtrisq; sermoni. Obediunt enim sermoni dicenti q omnia sunt vnum. si ens significat vnum. quia dicunt q non ens habet essenciam. Obediunt autem alteri sermoni. quia concedunt magnitudines esse indivisibiles secundum divisionem in duas medietates.

illud qđ ē ens nulli accidat

Videst ponatur igitur racionibus parmenidis secunda super hoc q ens est vnum sit talis ens quod est vnum est corpus deferens accidencia non est accidens. et corpus est vnum et indivisibile. quoniam si fuerit divisibile procedet divisio semper in duas medietates. et per divisionem in medietates deveniet ad hoc q corpus sit compositum ex punctis. et sic corpus erit compositum ex non magnitudine. et ex non corpore quod est impossibile. ergo corpus ē vnum indivisibile. et hoc intendebat quum dixit. et vniuersaliter ⁊c. idest vniuersaliter ponamus q corpus dividitur in duas medietates. et q ens dicatur de vtraq; medietate. et congregacio quod est corpus. ex quo sequitur ut corpus sit compositum ex non corpore. nam ille due medietates dividuntur in duas. et ille due in duas alias. et procedet sic adeo q in corpore non remanebit magnitudo. sed dividetur secundum totum. et defluet aut dissoluetur in puncta. et vniuersaliter in non corpus quod est impossibile. Deinde dixit. et videmus quosdam ⁊c. et intendit per istos duos sermones istum sermonem et primam racionem in qua dixit. quicquid est preter ens est non ens ⁊c. Deinde dixit. obediunt autem ⁊c. idest obediunt autem huic quod dicat. q quicquid est preter ens nō dicatur ens. quia existimant q ens solummodo dicatur vno modo. et ideo visi sunt contradicere huic sermoni. dicentes q quicquid ē preter ens habet aliquam essenciam. et si non dicatur ens. et vnum per hoc platonem. Deinde dixit. obediunt vero ⁊c. idest alii vero obediunt isti racioni. quia contradicunt ponendo corpora indivisibilia. idē quoniam parmenides. quum dixit q si corpus dividitur in duas medietates. contingeret ut divisio perveniat ad non corpus contradixerunt huic sermoni alii homines concedendo q divisio cadit in totum et est falsum. Et dixerunt q ista divisio non pervenit ad non corpus. sed pervenit ad corpora indivisibilia. et sic fugerunt vnum falsum. et ceciderunt in aliud falsum

ens ē vnū corp⁹ deferens accidentia

Manifestum autem est. quoniam non verum est q si vnum significat qđ est. et non possibile est simul contradictionem esse. non erit nichil quod non est. nichil enim prohibet quod non est nō simpliciter esse. sed non ens aliquid esse quod non est. Dicitur extra ipsum quod est. nisi aliquid erit aliud vnum omnia esse ideo quia ens est. quis enim addiscat ipsum quod est nisi quod vere est aliquid sit. si autem hoc est nichil tamen prohibet multa que sunt esse. sicut dictum est. q quidem igitur vnum esse quod est impossibile sit manifestum est

ponam q corp⁹ dividat ī duas medietates

Et manifestum est q dicere q ens significat vnum. et q contradictoria non possunt esse insimul impossibile est ut non ens habeat essenciam racionis. et non est vnum. et non est verum. Nichil enim prohibet ut non sit simpliciter. sed non ens erit non aliquod ens ex quo se

Definet aut dissolui in puncta

Quicq̄ est preter ens habet aliquā eēnaā

Non possibile est cōtēdictionē esse

Non dicit ens significare vnum

Nichil prohibet ut entia sint plura

Si non fuerit hic aliquod ens

plato dicit magnum et parvum

quitur ut dicit q si hic non fuerit aliq̃d habens essenciam preter ipsum ens omnia erunt vnum sit impossibile. nullus enim intelligit per hoc nomen ens. nisi illud quod est ens. et sic nichil prohibet ut reputo ut entia sint plura ut predictum est. Quoniam autem impossibile est ut ens sit vnū hꝫ modo manifestū est.

¶ Dicit et manifestum est ⁊c. idest manifestum est q si aliquis ponuent q ens significat vnum. et q impossibile est ut contrarie dicta congregentur insimul saltem esse et non esse et existimauerunt q ex istis propositionibus non sequitur q illud quod nō est illud ens non habet essenciam. et manifestum est q existimacio ens non est vera. Deinde dedit causam in hoc et dixit. nichil enim prohibet ⁊c. idest nichil prohibet ut illud quod est non ens. quod dictum est vno modo non sit non ens simpliciter. sz non illud quod significatur per hoc nomē ens. idest non simile ei. Deinde dixit ergo necesse est ut dicatur ⁊c. idest ergo necesse ē ut sermo dicentis. q si non fuerit hic aliq̃d ens non habens essenciam in rei veritate saltem sicut essenciam entis. omnia erunt vnum sit sermo impossibilis. possibile est enim ut aliqua sint que non habent essenciam similem essencie entis. Deinde dixit nullus enim intelligit ⁊c. idest. nullus ē intelligit per hoc nomen ens. nisi ens qd est ens primaliter et vere saltem substancia. et cum illud ens verum sit vnum. possibile est ut entia que sunt sub eo in esse sint plura. Deinde dixit quoniam autem impossibile est ⁊c.

empedocles et anaxagoras

q̃dā compositi ens vnū genꝰ subiecti

ponit istud vnū sbm ⁊ materiā

reiꝰ est ad contradicēdū opinionibꝰ naturalibꝰ

ꝛnales dicūt hꝰ noīe ens q primo

Iciunt autem physici dicunt duo nodi sunt. hyquidem enim vnum faciunt quod est corpus subiectum. aut truū aliquid. aut aliud quod est ignis quidem tenuius. aer autem subtilius. alia autē generant densitate raritate multa facientes hec autem sunt contraria. vniuersaliter autem excellencia et defectus sicut magnum dicit plato et parvum. nisi q hic quidem hoc faciat materiam. vnum autem speciem. Alii vero vnum quidem subiectū materiam. contraria autem differencias et species. Quidam autem ex vno uniuersis contrarietates segregant quemadmodum Anaximandros dicit et q̃dammodo aīt vnum et multa debent esse sicut Empedocles et anaxagoras ex communione nāq̃ segregant alia. Differunt autem ab inuicem in eo q hic circulacionem faciat hominis hic autem semel. hic quidem infinitas similes partes et contrarias. ille vero quatuor elementa solum

¶ Quod autem dicunt naturales. ē duobus modis. Quidam enim composuerūt ens. vnum genus subiectum. aut vnum trium. aut aliquid densius igne et subtilius aere. Attribuunt alia densitati et raritati. et posuerunt ea multa. et hec duo sunt contraria. Et vniuersaliter addimo et diminuco secundum sentenciā platonis in magno et parvo. Sed plato ponit hec duo loco materie. et ponit vnum loco forme. isti autem ponunt istud vnū subiectum materiam et ponunt duo contraria. differencias et species. et quidam dixerunt q contraria sunt existencia in vno. et ex eo resoluuntur et exeunt ut dicat Anaximandros. et similiter etiam q̃ dixerunt q entia sunt vnum et plura. ut empedocles et anaxagoras. isti enim attribuunt existencia aliarum rerum dissoluciones que sit ex mixto. sed differunt qm̃ ille dicit hoc esse interpositione istꝰ autem dicit hoc esse secundum. Amplius ille dicit q partes consimiles sunt et infinite et contrarie. Istꝰ autem dicit contraria in eis que apud ipm dicuntur elementa tantum.

¶ Quum contradixit opinionibus naturalibus non essencialibus in hac arte secundum dispositionem. reuersus est ad contradicendum opinionibus naturalibus dicens ab eis qui credunt principia esse. et vtuntur hoc noīe ens pro principio. et qm istorum dicit q ens est vnum. intendit q principium est vnū et qm dicit entia esse plura. intendit principia esse plura. et incepit Arist. in opinionibus istorum ab opinione dicentis principium esse vnum et dixit quod autem dicunt naturales ⁊c. idest naturales autem qm vtuntur hoc nomine ens pro principio et dicunt q ens est vnum in qualitate generacionis sunt bipartita. isti enim conuenient in hoc quod dicunt q ens. scilicet principium est vnum. aut vnū trium ele

mentorum·quoniam quidam dicunt q̄ ist
tud principium est ignis et quidam aer·t
quidam aqua·aut aliquid medium inter ig
nem et aerem·densus igne et subtilius aer
sed dum sint un modo generationis rerum
q̄ hoc principio vno in duas sectas·quida
rum ponunt generationes rerum q̄ hoc
principio secundum raritatem et densitatē
et ista quoq; modo ponunt principia plura
ponunt enim vnum subiectum et duo co
traria·scilicet raritatem et densitatem et
vniuersaliter addicionem et diminucōz
sub quibus collocantur magnum t par
uum que dicat plato·sed isti differunt a
platone in hoc·quoniam plato ponit hȳ
duo contraria loco materie et ponit vnū
quod est subiectum eorum loco forme·isti
vero ponunt vnum quod est subiectū ma
teriam·et ponunt contraria differencias
et species materie·scilicet quoniam vnū
ponunt pro materia·et contraria pro for
ma·et quum notificauit vnam sententiā
dicentium principium esse vnum ī modo
generationis rerum ab illo principio·re
uersus est ad secundam sententiam t dix
it·et quidam dicunt q̄ contraria ⁊c̄·idest t
quidam eorum·qui dicunt q̄ principiū ē
vnum·non ponunt modum generatio
nis secundum densitatem et raritatem·ſz
dicunt q̄ contraria et vniuersaliter omnia
diuersarum specierum et formarum sūt
existentia in actu in illo vno principio se
cundum latentiam·et generatio nichil
aliud est q̄ exitus illarum rerum latenti
um q̄ illo vno vt dixit Anaximandros na
turalis·Deinde dixit quomodo conuenīt
quidam eorum qui dicunt principia esse
plura vno cum istis in hac opinione·scili
cet in hoc q̄ generatio q̄ principijs est se
cundum dissolucionem et exitum et dixit
et similiter illi qui dicunt ⁊c̄ idest t talē
opinionem in modis generationis non
opinantur solum illi qui dicunt q̄ prin
cipium est vnum·sed qui dicunt principia
ē plura ut anaxagoras et Empedocles
isti enim attribuunt generationē rerum
exitui earum a mixto·et quum narrant
q̄ ista duo bene conueniunt in hoc idest ī
modo generationis incepit narrare in
quo differunt et dixit·et differunt ī hoc

aliq̄ densa igne et subtilius aere

plato ponit duo cōtraria loco materie

oia diuersa species et formarum

anaxagoras et empedocles attribuūt generationē rerum exitui

quoniam ⁊c̄ idest Empedocles et Anaxagoras differunt quoniam Empedocles opinatur q̄ mixtio et congregatio rerum habent tempus tēpus corrupcionis mundi·et segregatio earum habet aliud tempus. et est tempus generationis mundi et q̄ ista congregatio et segregatio semper est reuertere in infinitum Anaxagoras vero opinatur res esse mixtas tempore infinito·deinde intellectus incepit distinguere eas·et q̄ antiquior eas a mixto et q̄ hȳ erit in infinitum ayndus igitur apud Empedoclem est quandoq; et corrumpitur quandoq;·apud Anaxagoram vero est eius factus a principio sed perma nebit in infinitum·Deinde indixit alias differencias inter eos et dixit·et iste fuit et semel ⁊c̄·idest et non differunt in hoc tā tum scilicet q̄ Anaxagoras ponit generationem mundi semel·et Empedocles infinitas·sed eciam in hoc q̄ Anaxagoras dicat q̄ illa que dissoluuntur sunt partes cō similes et contraria·et q̄ ideo amodo remaneat in infinitum eo q̄ iste partes sūt infinite·quare nunq̄ cessant eyus empedocles autem dicat congregacionem et segregacionem elementorum quatuor esse ira prorum·quia apud ipsum sunt elementa eorum que sunt consimilium partium·sed apud Anaxagoram econuerso·scilicet quo nam illa que sunt consimilium partium sunt apud ipsum elementa elementor quinor

Empedocles opinat q̄ mixtio et congregatio rerū habent tempus

Mundus apud empedoclem est et quāq; corrumpitur

Anaxagoras ponit generationē mundi semel

Anaxagoras opinat sic infinita

Nichil generatur ex non ente

Dicitur autem Anaxagoras sic infinita opinari ut accipiat cōmunem opinionem physicorum esse veram tamq̄ non fiat nullum eorum·que sunt ex eo quod non est·propter hoc eorum sicut dicunt erunt simul omnia·et fieri hui modi statuerunt altrinsecus·alij autem cō gregacionem et segregacionem

Et forte anaxagoras existimauit ea esse infinita·quia opinabatur q̄ illud quod erat manifestum inter naturales est verum·scilicet q̄ nichil omnino generatur ex non ente·Quoniam propter hoc dix erunt·scilicet q̄ omnia erunt insimul in illo principio et q̄ generatio ni demonstrate·ē altrinsecus·et quidam dixerunt q̄ est mixtio et distinctio

Quum numerauit opiniones istorum de principijs et de modo generationis·in

Elementa infinita cõsimilia partium

cepit notificare illud quod mouet illos ad opinandum hoc et dixit et fuit Anaxagoras ideo ic̃ ideſt poſuit elementa infinita conſimilium parcium quia exiſtimauit q̃ propoſitio conceſſa apud naturales eſt verã ombus modis et eſt q̃ impoſſibile eſt ut aliquid ſit ex non ente omnino. Deinde dixit quoniam ꝓpter hoc dixerunt ic̃ ideſt et ꝓ hoc q̃ conceſſerũt hanc propoſitionem. dixerunt iſti q̃ omnia erant inſimul. et q̃ generatio eſt congregatio. et corruptio eſt ſegregatio. licet quidam vocent generationem rei non diſtincte alterationem quã apud ipſum generatio in rei veritate non eſt alteratio. et eſt Anaxagoras. et quidam vocant eam mixtionem et diſtinctionem et iſti magis conſentiant nominationem ſecundum intentionem ſuam

Nihil eſt q̃d totũ ſit pulcrũ album

Dicit apud eos contraria ee ſimul

Omne q̃d fit necee eſt fieri

Emplius ex eo q̃ fiunt ex alterutris contraria videmur ergo. ſi omne omne q̃d fit neceſſe eſt fieri. aut ex his que ſunt. aut ex his que non ſunt. Horum autem illud quod eſt ex his que non ſunt aliquid fieri impoſſibile eſt. de hac enim conuenerunt omnes opinione quia de natura ſunt. vtrũ quidem iam contingat ex neceſſitate putauerunt ex his que ſunt et inſunt fieri. Sed propter parcitatem magnitudinũ ex inſenſibilibus nobis videri dicunt omne in omne ineſſe. propterea id q̃ omne ex omni videbant fieri. Apparere autem diſſentiam et appellant alterum ab inuicem ex magis ſuperabundantia ꝓpter multitudinem in mixtum infinitorum ſuccrere quandoque enim totum album aut nigrum aut carnem aut os non eſſe ſed quod plus vnumquodq; habet. hoc videri ee natura re

Propt multitudinẽ in mixtũ ſuca infinitorũ

Et etiam ſi alterum contrariorum generatur ex reliquo. Quoniam quia omne generatum neceſſe eſt ut generatio ei ſit. aut ex rebus entibus aut ex non entibus et eſt impoſſibile aliquid generari ex non ente. Naturales enim omnes conuenerunt in hoc et exiſtimauerunt q̃ ſequitur neceſſario q̃ generatio ex rebus exiſtentibus in ſe et propter parcitatem corporis eorum fit generatio ex rebus inſenſibilibus apud nos. et ideo dicunt q̃ quodlibet eſt miſtum cum quolibet. Opinabantur enim q̃ quodlibet generatur ex

Quodlibet ẽ mixtũ cum quolibet

Coacti ſũt ad credendum eos gñari ex ente

res videntur diuiſe ſeparate

quolibet et q̃ illa que videntur diuerſa et dicuntur alia a ſe inuicem videntur ꝓpter illud quod habent commixtum. Quoniam ut dicunt nichil eſt quod ſit totum purum album. aut nigrum aut dulce. aut carnem aut os. ſed in vnoquoq; eorum illud quod vincit in ea exiſtimatur q̃ natum eſt illius.

Et hoc quod dicit et etiam ſi alterum contrariorum ic̃. eſt alia res que induxit eos dicere q̃ entia erant inſimul. quoniam qui opinabantur q̃ generatio eſt ex continuis. et q̃ contraria ſunt que ſunt principia oportet ut non ſint generabilia neq; corruptibilia. ideo oportet apud eos contraria eſſe inſimul et quedam eorum fieri a quibuſdam. et quum dixit illud manifeſtum dubitabile quod monet eos ad opinandum entia eſſe inſimul et q̃ generatio eſt extitus et reſolutio. incepit declarare illam ambiguitatem et quomodo excuſat Anaxa. eos qui dicunt eſſe impoſſibile. q̃ generatio eſt aliquid ex eo quod non eſt. et dixit quoniam quum omne generatum ic̃. et ſermo eius in hoc manifeſtus eſt per ſe. D. d. et propter parcitatem ic̃. ideſt excuſant ſe in hoc q̃ ſenſus contradicat huic opinioni dicentes q̃ hoc quod apparet ſenſui. ſcilicet q̃ generatio ſit ex non ente. eſt propter parcitatem partium. non q̃ in rei veritate eſt generatio ex non ente D. d. et ideo dicunt ic̃. ideſt. et quia coacti ſunt ad credendum q̃ ens generatur ex ente. et q̃ hoc apparet ſenſui eſt peractum ſenſus ex parcitate partium ex quibus eſt generatio dixerunt q̃ omne eſt miſtum cum omni. licet non appareat ſenſui. et q̃ neceſſe ee eſt omne generari ex omni. non ut aliqua terminata generentur ex aliquibus generatis terminatis. D. d. et illa que videntur diuerſa ic̃. ideſt et Anaxagoras qui eſt coactus ad credendum omne generari ex omni. excuſat ſe ex hoc quod apparet ſenſui. ſcilicet quia res videntur diuerſe ſeparate dicendo ſi q̃ res videntur diuerſe eſt ꝓpter illud quod dominatur in illa re mixta ex partibus infinitis. D. g. quoniam tunc exiſtimatur ſi eſſe aqua q̃n partes conſimiles aquoſe fuerint in eo plures q̃m alie partes infinite mixte in eo. et tũc exiſtimatur q̃ hec eſt caro quando ~~par~~

partes camose fiunt in eo plures alias partibus infinitis mistis in eo non qua in carne non sunt nisi partes camose tantum sic existimatur neq; in aqua nisi partes aquose. sed in aqua et aere. et in omni quod distinguitur. non distinguitur nisi ppter illud qđ habet dominium in eo ex partibus consimilibus infinitis in numero ñ in forma. Dicamus igitur q nichil est hic q totum sit album purum. aut nigrum purum aut dulce purum. aut caro pura. aut os purum sed vnaqueq; res existimatur esse de natura illius quod magis est in ea. et q illud est de natura cuius pura et q non est misi sola natura pura. et hoc est falsum

Igitur infinitum secundum q infinitum ignotum est secundū multitudinem et magnitudinem infinitū. ignotum quantum est quodam. secūdum speciem autem infinitum ignotū quale quodam est principijs autem existentibus infinitis et secundum multitudinem. et secundum speciem impossibile est que sunt ex his cognoscere. sic enī cognoscere compositum arbitramur. cū cognoscamus ex quibus et quantis sit

Dicamus igitur q si infinitum secūdum q est infinitum non scitur ergo illud quod est infinitum in numero autī magnitudine est quantum nō scibile Et illud quod est infinitum in forma. est quale non scibile. et quum principia sint infinita in numero et in forma. ergo nulla est via ad sciendum illa que sunt nos cum non existimamus scire compositū nisi quum scimus illa ex quibus et ex quot est compositum.

Quum nunciauit opiniones naturalium in numero principiorum et in numero generationis. incepit primo destruere sermonem dicentium ea esse infinita. ut quum hoc destruxit. incepit persequtam viam sint vnum aut plura. et si sunt plura quot sūt et posunt suū sermonē in hoc contra Anaxagoram. et si sit eadem contra democritum. qui dicit partes esse indiuisibiles modo cōmuni non proprio. quum in hoc libro et in alio dicitur de modo proprio. et incepit contradicere huic opinioni ratione logica. et dico hic logicam. idest argumentationem

illd qđ hꝫ dominiū ī ptib⁹ consimilibus

principijs aūt existētibus infinitis

democritꝰ dicit ptes ee ī diuisibiles mō cōmuni

nulla est via ad sciendū illa

cum propositiones sunt declarate in logica et sunt accepte illic pro declaratis per se. logica enim vsitatur in scientijs duobus modis. aut secundum q est instrumentum distinguens verum a falso. et hꝫ est modus proprius. aut secundum q illa que sunt declarata in ea accipiuntur pro principijs in destruendo aut construendo aliquid et ista consideratio quum vsitatur in artibus particularibus est non propria. in arte aūt vniuersali scilicet prima philosophia ē propria. et iste sermo est syllogismus in secunda figura. cuius altera propositio est posita sine medio. et secunda subintellecta est. sed cuius medium ponitur quod componitur in prima figura. et altera propositio cuius est manifesta per se. altera vero duarum propositionum que ponuntur in se secunda figura est. omne compositum ex principijs infinitis in quantitate et forma est compositum quod non scitur ex quibus componitur et ex quot secunda vero et omne compositum notum est compositum et scitur ex quot componitur et ex quibus. ergo in secunda figura omne compositum ex principijs infinitis est compositum ignotum idest quod non pōt sciri. propositio autem dicens q omne compositū notum est compositum ex principijs quorum quantitas et qualitas est nota est posita sine medio et est illa quam expriemus quum divit. nos enim existimamus nō scire ꝛc. propositio vero posita sine medio in hoc syllogismo quum dicamus q omne compositum ex principijs infinitis in quantitate et forma est compositum ex principijs ignotis. et medium est q omne quod est infinitum in numero aut in magnitudine est quantum non scibile. et omne quod est infinitum in forma est quale non scibile et sic iste sermo componitur in prima figura omne infinitum in numero aut ī magnitudine est quantum non scibile. et omne quod est infinitum in forma est quale nō scibile. omne compositum ex principijs ī finitis in quantitate aut qualitate est cōpositum ex magnitudinibus aut numeris aut qualitatibus non scibilibus. ergo in prima figura. omne compositum ex prīcipijs infinitis in quantitate et in forma

Logica vsitatur in scientijs duob⁹ modis

In arte vniuersali prima philosophia est

Omne compositū ex principijs infinitis ī q̄titate et forma

Omne compositū notū. est compositū ex principijs

Omne quod ē infinitū ī for̄ est q̄le nō scibile

ma est compositum ex punctis non sabilibus·et proposicio immo: istius syllogismi declaratur etiam per medium scilicet proposicio dicens q̄ omne compositum ex punctis infinitis in quantitate et qualitate est compositum ex magnitudinibus aut numeris aut qualitatibus non sabilibus et medium per quod declaratur hec proposicio est proposicio dicens infinitum secundum q̄ est infinitum est non sabile·et syllogismus componitur sic in prima figura·omne quod est infinitum est non sabile·sed omne quod est infinitum in magnitudine aut numero aut qualitate est infinitum·ergo omne quod est infinitum in numero aut magnitudine aut qualitate est non sabile secundum magnitudinem aut numerum·aut qualitatem·Sunt igitur tres syllogismi et sex proposiciones et duo syllogismi sunt in prima figura et vnus in secunda proposicionum autem due sunt manifeste declarate cum medio·et quatuor sine medio·Et Aristoteles exposuit ex istis duas proposiciones tertii syllogismi·que sunt manifeste sine medio quum dixit q̄ infinitum secundum q̄ est infinitum ⁊c·Deinde induxit vltimam conclusionem pertinentem ex istis tribus syllogismis et dixit et quum punctia sunt infinita in numero ⁊c·deinde exposuit alterum duarum proposicionum primi syllogismi qui est in secunda figura que est declarata sine medio nos enim existimamus nos scire ⁊c·Aristoteles igitur exposuit ex istis sex proposicionibus tres manifestas sine medio·et tres duas manifestas cum medio·quum sit in potencia in suo sermone secundum q̄ sunt conclusiones et vnam manifestam sine medio·et vide quomodo est sermo huius bom hommus breuis et forte est utilis ad quolibet verbo eius

Amplius autem si necesse est omnis pars contingit quantacunq̄ esse secundum magnitudinem et parvitatem et ipsum contingit·dico autem talium aliquam partium·in quam omnis diuiditur totum·Si autem impossibile est alis·aut plāta quantacunq̄ esse secundum magnitudinem et parvitate manifestum est quoniam neq̄ partium quamlibet esse·aut omne totum similiter partibus·puta omne et os et huiusmodi partes sunt animalis et fructus plantarum·manifestum est igitur·quoniam impossibile est omnem·a os aut aliquid aliud quantumcunq̄ esse secundum magnitudinem aut in minus aut in maius

Et etiam illud omnis pars potest esse omnislibet mensure posite in magnitudine aut in parvitate necesse est ut illud etiam possit hoc·et intelligo aliquam partem ex talibus partibus in quas diuiditur vniuersum et est vnum·Sugit impossibile est ut animal aut planta sit cuislibet quantitatis in magnitudine aut parvitate·manifestum ē q̄ impossibile est hoc etiam in aliqua parte eo Quoniam necesse est vt vniuersum sit tale et caro et os et similia sunt partes animalis·et fructus sunt partes plātarum·ergo manifestum est q̄ impossibile est ut caro aut os aut alia quecunq̄ pars sit cuislibet mensure posite ī magnitudine aut in parvitate

Iste est alius sermo per quem destruit corpora esse composita ex partibus infinitis secundum quantitatem·et abbreuiacio sui sermonis est·quoniam totum sequitur partes que sunt secundum quantitatem in parvitate et magnitudine et finite et infinite et vniuersaliter terminacione et interminacione ergo si compositum est finitum et terminate quantitatis necesse est ut partes ex quibus componitur sint finite in mensura et in numero·sed compositi sunt finite quantitatis et terminata·ergo et partes eius sunt terminate et finite·et iste sermo componitur in forma syllogismorum hypotheticorum Quum igitur dixit·quoniam omnis pars ⁊c·est quasi precedens·et intendit q̄ compositum omnis partes sit nō terminate ī quantitate·sed possibile est ut sint in quacunq̄ mensura ponantur in magnitudine aut parvitate·Deinde dixit·necesse est ut illud possit et hoc est q̄ūs·et intendit necesse est ut illud compositum ex illis partibus qui possunt esse omnisunq̄ mensure ī magnitudine et parvitate non sit eciam terminatum·sit possibile ipsum esse omnislibz

Omne compositū ex punctis infinitis

Omne q̄d est infinitū magnitudine nūo aut ālitate est infinitum

Cū puncta sint infinita in numero

Dico partes in quā omnis diuiditur totum

mensur posite in magnitudine et parui
tate. Deinde dixit et intelligo partem &c. id
est et distinguit hoc illud quod intendebat
per hoc nomen pars quia partes dicuntur
quandoq; secundum qualitatem et quan
doq; secundum quantitatem. et hoc duob9
modis. aut partes que sunt in potencia in
toto aut partes que sunt in actu in toto. et
quia non consequitur ut sequatur partes
in mensura nisi in partibus que sunt secũ
dum quantitatem et que sunt in toto ẽ ac
tu declarauit q; istud intendebat hoc per p
tem et dixit. et intelligo hoc partẽ &c. idest
et intelligo hoc per partem. partem que ẽ
de specie partium in quas totum dividi
tur secundum quantitatem et non secun
dum qualitatem sicut corpus dividitur ĩ
materiam et formam neq; partes que sũ
in toto secundum potentiam. sed partes
quas vniuersum dividitur et sunt ille q;
sunt in toto in actu. et quia indixit prece
dens et cõs. ita q; consecutio fieri est mani
festa per se. destruxit consequens et dixit
sequitur est impossibile ut animal &c. idest
et hoc intendebat concludere. Deinde dedit
exemplum de partibus compositorum. et
dixit. necesse. n. q; vniuersum sit tale et ca
ro et os &c. idest necesse est cum ut totum
sit in dispositione partium ut caro et os et
similia sunt partes animalis et fructus
et similia sunt partes plantarum. Dein
de dixit. et manifestum est. quoniam im
possibile est &c. idest et quia totum in com
positis sequitur partes in hoc q; sunt ter
minate aut interminate et totum quod
est animal aut planta est terminatum.
necesse est ut partes eius idest caro et os et
fructus sunt terminata. et manifestum ẽ
q; qui dicat q; in carne sunt partes infini
te. et q; exitus earum est in infinitum. o
pinatur q; partes ex quibus animal com
ponitur aut planta sunt non terminate
ex quo sequitur ut totum etiam sit nõ ter
minatum

Amplius si omnia insunt quidem
huius modo innatum et non fiunt. sed se
gregantur cum insunt dicuntur autẽ et
a plurimo. fit autem ex quolibet quod
libet ut ex carne aqua segregatur. et ca
ro ex aqua omne autem corpus finitũ

ptes q̃ sũt i potencia a tactu z toto

totum i compositis sez partes

fit autẽ ex quolibet qd libet

resecatur a corpore finito. manifestum est
q; non contingit in vnoquoq; vnumquod
q; esse remota omni ex aqua carne et ter
ra alia facta ex reliqua segregabitur
quamvis semper minor est segregata si
tamen non extollit magnitudo parui
tatem. quare si quidem stabit segregacio. ĩ
omne in omni erit in reliqua omni aq̃ ĩ
mixta caro. si vero non stabit sed habebit
semper remocionem infinita magnitu
dine equalia finita manent infinita se
cundum multitudinem. hoc enim im
possibile est

Et etiam si ista generen et similia sĩ
omnia existentia aut quedam in quib9
tam et non generantur sed dissoluunt
et exeunt et non nominantur nisi secũ
dum illud quod vinat in eis. et omne
generatur ex omni verbi gratia. ex car
ne aqua que resoluitur et ex aqua caro
et omne corpus finitum consumitur a
corpore finito. manifestum est. quoniã
impossibile est vt vnaquaq; rerum exis
tat in vnaquaq; re. Quãdo quidem exit caro ex a
qua. dato ex aqua residua generatur alia
caro secundum resolucionem. tunc et
si illud quod exit ex carne sit semper mi
nus. tamen caro necessario pertransit ĩ
parvitatem magnitudinem determina
tam ex quo sequitur aut ut cesset reso lu
cio. et sic non erit omne existens in omĩ
quoniam in aqua residuum non erit
caro. aut non cesset. sed in ea erit quod sẽ
per resolvitur. et sic in magnitudine ter
minata non erunt magnitudines eq̃
les finite sed infinite in numero quod ẽ
impossibile.

Iste sermo potest esse contradictio terti
qua destruit q; generacio sit semper secun
dum exitum. et ut quodlibet sit in quolib9
ut dicant. et potest fundari super illud qd
predictum est. scilicet q; hic sunt partes ter
minate in parvitate. sed est alia racocinia
cio. et abbreuiacio istius sermonis est q;
si species corporum consimilium fuerint
omnes in se invicem. et nichil generetur
ab aliquo. sed exeunt ex se invicem ut di
cunt. quia quodlibet est in quolibet. sed
vnumquodq; eorum nominatur. secun
dum illud quod vinat in eo. et ideo quid

Manifestũ est q; no cõtingit ĩ vnoquoq; vnumquodq;

Nõ noiant nisi id quod vinat in eis

Ex quo sequit ut cesset resolucio aut nõ cesset

Si spes consimilium corpũ fuerint ĩ se invicem

Ome corp finitu ai er eo exit tandẽ cõsumit

libet generatur ex quolibet verbi gratia · q̃ manu ex carne generatur aqua que resolut et exit semper · et ex aqua exit caro · et est ita gula q̃ omne corpus finitum quando ex eo exit corpus finitum multotiens necessario consumet illud · quare impossibile est ut ꝺ libet sit in quolibet · generatio cum secundũ hunc modum necessario cessabit · quoniam quando ex aqua exit caro · deinde ab ea exit alia caro et sic in infinitum · necesse est aut ut exitus cesset aut in corpore finito sint corpora equalia infinita · quoniam non potest aliquis dicere q̃ quum ex aqua exierit prima caro · deinde exiit alia caro q̃ illa caro secunda non erit minor prima secundum minorationem aque per exitum prime carnis · et similiter tertia caro erit minor secunda secundum minorationem aque per exitum secunde carnis · et q̃ hoc procedit in infinitum scilicet parvitas aquẽ et parvitas aque exeuntis · caro enim habet in parvitate magnitudinem terminatam quã non pertransit · scilicet q̃ non inuenitur caro habens magnitudinem minorem illa · ista igitur magnitudo terminata que est carnis quando exit ex aqua semper necesse est alterum duorum · aut ut cesset generatio aut in magnitudine finita et terminata scilicet in aqua erunt magnitudines equales infinite · et est minor magnitudo carnis minima quod est impossibile · Deinde dixit et etiam si ista genera ꝛc · id est species corporum consimilium quas ponit · Anaxagoras pro elementis verbi gratia · caro et os et vniuersaliter corpora quorum diffinitio tota et pars est eadem · Deinde dixit · et non generantur ꝛc · id est et iste partes non generantur ex inuicem secundum transmutationem · sed secundum q̃ exeunt a semine ante exitum erant in semine · sed vnum quodq; eorum trahitur diuersum ab altero secundum illud quod dominatur in ipso · Deinde dixit quoniam et si illud quod exit ꝛc · id est quoniã q̃ posuimus q̃ illud q̃ ex carne secunda exit est minus primo · et tertium est minus secundo · et quartum est minus tertio · et manifestum est per se et declaratum etiam q̃ caro habet mensurã terminatam in parvitate quam pertransit necesse est alterum duorum · aut ut generatio

si sermo est ī forma sil logismi potetiua

carnis de finiata est ꝑtitas in magtudie

;s manifestũ est ut ex minima carne exeat corp

Ut cesset generatio ī aq̃ erit magtudies infinite

Partes ille nõ generat ex inuicem 2m transmutationem

manifestũ est ꝙ quãtitas carnis est terminata magtudie et parvitate

Caro hꝫ mensurã terminatã ī parvitate

cesset ut in corpore finito sint corpora equalia infinita · et iste sermo est in forma syllogysmi hypothetica cuius precedens est · et etiam si iste generen ꝛc · id est consequens ãt est q̃ impossibile est ut quodlibet sit ī quolibet ꝛc · et sermo resedimus declarant ꝙ etiam ꝛc

Adhuc autem si omne quidem corpus remoto quodam minus necesse est fieri · cuius autem determinata est quantitas in magnitudine et parvitate · manifestum est ex minima carne nullum segregabitur corpus · erit enim minus minima · Amplius autem infinitis corporibus inest vtiq; iam caro infinita et sanguis et cerebrum · separata tamen ab inuicem · nichil autem minus sunt ea que sunt et infinitum vnumquodq; est hoc autem irrationabile est

Et cum hoc si omne corpus quando ex eo diminuitur aliqua pars necessario fit minus et quantitas carnis est terminata in magnitudine et parvitate · manifestum est quoniam impossibile est ut ex minima carne exeat corpus omnino · quoniam si ex ea diminuitur aliquid erit minus minima · et etiam necesse est ut in corporibus infinitis sit caro infinita · et sanguis infinitus · et medulla infinita · et vnumquodq; eorum non est minus illo in hoc quod est infinitum · et hoc est extra rationem

Et hec est etiam quarta rationum qua contendit ut generatio sit secundum exitum corporum in infinitum · et dicat · et ꝙ sit manifestum per se q̃ omne corpus quando ex eo diminuitur aliquid sit minus · et etiam est manifestum per se q̃ quantitas carnis est terminata in magnitudine et parvitate · manifestum est etiam q̃ ex minima carne · scilicet qua nulla caro est minor · impossibile est exire corpus consimile omnino · nam quando exitus procedit semper est minoratio corporis ex quo est exitus procedit semper · necesse est ut illud corpus a quo exeunt hec corpora perueniant ad minimam quantitatem illius speciei corporis et tunc erit impossibile ut ex eo exeat aliquid · quoniam tunc fieret minus q̃ debuit esse · quod est contra positum ergo necesse est ut cesset exitus · et quum compleant hec

contradictionem induxit eam quantam ra
tionem qua contradicat eam ut quodlibet
sit in quolibet·et ut cyrus a quolibet sit in
infinitū et dixit·et eā necesse ē ic̄ idest et eā
necesse ē si cyrus ab vnoq̄q corpore q̄ simu
lū infinitorū fuerat infinit⁹ necesse est ut in
vnoquoq; istorum corporum infinitorum sit
corpora infinita·eam in quantitate et q̄li
tate·et erunt hec corpora infinita necessario
distincta ab invicem in loco et in vnoquoq;
infinitorum istorum existentium; in vnoq̄
q̄ infinitorum erunt eam corpora infini
ta in quantitate et qualitate distincta ea
am in loco·et similiter eam in vnoquoq;
istorum erunt corpora infinita·et sic infi
nita erunt in infinita infinitates quod est
contra rationem·scilicet infinita multipli
cari per infinita

Nequaq̄ autem segregandum esse
nec lacertus dicatur·verū autem dica
tur q̄ non omne·passiones eā inseparabiles
sunt·si igitur nisi sunt colores
et habitus·si segregantur·aut aliquod al
bum et sanatiuum·non alterum aliquid
quam sit neq; de subiecto·Quare inconue
niens est et impossibilia quarens intellec
tus·si vere velit siquidem segregare·hoc aūt
facere est impossibile et secundum quan
titatem·et secundum qualitatem·secun
dum quantitatem quidem·quia nō est
minima magnitudo·secundum quali
tatem autem·quoniam inseparabiles
sunt passiones

Hoc autem qd̄ dicat q̄ res nunq̄ disti
guantur est sermo sine distinctione·sed est
vanus·passiones eā sūt inseparabiles + q̄ corpora + forme sūt insita si distinguātur·tūc
albedo erit existēs·et sanitas erit existens
per se sine indigentia alicuius alterius
existentis·et absq; eo q̄ sunt in subiecto·et
ideo intelligentia erit vilis que queunt ī
possibile·quam vult distinguere quod nō
potest·neq; in quantitate neq; in quali
tate·in quantitate vero·quoniam ī pos
sibile est ut sit magnitudo·qua nulla ē
minor in qualitate vero·qua passiones
sunt inseparabiles

Quam complent contradictionem cōtra
anaya·et notificant quid collocetur in eo
de falso·incepit notificare quid est in eo
de veritate et dixit·hoc autem quod dixit
ic̄·idest quoniam est sermo verus secundū
partem non secundum totum·scilicet hoc
quod dixit q̄ res non distinguuntur neq;
separantur·et dixit q̄ est sermo sine disca
tione·quia non distinguebat accidentia a
subiectis et corporibus hoc enim quod dix
it quodlibet est mixtum cum quolibet cyr
git mixtionem corporum ad invicem·et
mistionem corporum cum accidentibus·
quia corpora et accidentia sunt duo et ideo
sermo eius in quo dixit q̄ res non distin
guntur est verus secundum partem·scilicet
q̄ accidentia et substantie non possunt se
parari ab invicem·et secundum hoc q̄ exis
timatur q̄ causa in hoc est quia qualita
tes multum fortiter sunt mixte cum corpo
ribus·non quia apud ipsum sunt corpora
sed quia qualitates sunt accidentia non se
parabilia·et intendit hic per passiones ō
nia accidentia·et quum notificauit q̄ ser
mo eius est verus in accidentibus et corpo
ribus·incepit declarare hoc·et quomodo se
quitur q̄ hoc sermone eius et dixit·et q̄a
corpora ic̄·idest et quia corpora et qualita
tes in opinione istius viri·aut secundum
q̄ sequitur q̄ suo sermone sunt mixta sic̄
mixtio corporum consimilium parium ē
invicem quum nondum distinguebat mis
tionem·quum existimabat q̄ mixtio corpo
rum se invicem est sicut mixtio accidentiū
cum corporibus·et manifestum est q̄ non
est ita·et q̄ continuatio accidentium cū
corporibus si dicatur mixtio·tamen ipos
sibile ut mixta separentur in eo·quoniam si
separentur erunt accidentia existentia per
se·et sic albedo erit existens per se et simili
sanitas sine indigentia ad hoc q̄ sit in cor
pore·et accidentia vniuersaliter non erunt
in subiecto quod est impossibile·et quum de
clarauit veritatem istius sermonis ī quo
dixit q̄ res nunq̄ distinguuntur·declara
ut eam improbabile contingens a si cō
cedatur secundum totum et dixit·et ideo ī
telligentia erit vilis·idest et contingeret ~~An~~
Anaxagoram in hoc quod dixit q̄ omnia
sunt mista ad invicem tempore infinito
Deinde intelligentia que apud ipsum ē
generans dividit et separat ea ab invicē
sed ista divisio et separatio nunq̄ cōplet

exit corpora infinitorū fiunt infinita

infinita erit infinita infinitates

intelligentia erit vilis q̄ queunt ī possibile

impossibile ē 2m q̄litatē et q̄litatem

Sermo ē verus 2m partem et non totū

Accidentia et substantie nō p̄nt separi ab invicem

Existimabat q̄ mixtio corpm se invicē est sicut mixtio accidentium

Si concedat 2m totū intelligentia erit vilis

Tale agens est valde vile

ut actio istius intelligentie sit causa · quia incepit distinguere et minimũ complebitur · tale agens est valde vile · saltem quia vnitas agens et minimũ complebitur · et dicit et non potest distinguere neque in quantitate neque in qualitate · in quantitate vero · quia partes consimiles quas intelligentia diuidit ab inuicem sunt apud ipsum infinite potentie infinita in omni omni parte quã diuidit sunt partes infinite · et sic vnitas distinguere secundum quantitatem quod nõ et distinguet · distinguere secundum qualitatem aut qualitates a corporibus est impossibile · sicut dicit et passiones sunt insensibiles

verũ qd generatur ex reliquo

Non recte autem neque generationem accipit similium spectatum · est autẽ ut lutum in lutũ diuiditur est autem ut hũ et non idem modus est ut lateres ex limo et domus ex latenibus · sic autem aqua et aer ex alternatis et sunt et fiunt

democritꝰ firmũ et mane

Latres ex limo et domꝰ ex latenibus

Neque etiam recte dixit in hoc et attribuit generationem contrariis in forma · est enim generatio secundum modũ secundum quem vnum frustum luti diuiditur in frusta lutea · et est alio modo et est alius non est vnus modus · verbi gratia · generatio lateris ex luto · et generatio domus ex latenibus · et similiter aqua et aer videtur generari ex reliquo

Dicat et Anaxagoras non bene dixit etiam in hoc et posuit generationem et elementis contrariis in forma · quum generatio sequitur ut caro sit ex multis carnibus et os ex multis ossibus · neque indigebit determinatione super hoc · est enim generatio ex partibus contrariis in forma · et similiter corruptio est diuisio et resolutio in partes contrarias in forma ut generatio frusti luti ex frustis parvis luti et corruptio eius in illa parva · est autẽ generatio alia ex rebus non contrariis in forma · et similiter corruptio ut generatio luti ex aqua et terra et eius resolutio in aquam et terram et hoc intendebat · quoniam dicit · et est alio modo · idest deinde dicit · et iste alius modus ꝛc · idest et iste modus generationis non est vnus · est · n · modus qui est ut generatio laterum ex luto et pdoli ex cupro

Generatio ex pribꝰ contrariis ẽ forma

Generatio laterũ ex luto et pdoli ex cupro

melius ẽ in hac sententia ponẽ pncipia finita

domus ex latenibus et lapidibus et homines ex membris consimilibus diuersis · est enim alius ut generatio aque ex aere · et aeris ex aqua · et est proprium huic modo generationis vtrumque quod generatur ex reliquo · et intendit in toto hoc sermone declarare quod omne quod Anaxagoras indigit in hoc est sine demonstratione

Eclus autem est numerus et finita et apparet quod verum fecit Empedocles

Omnes igitur contraria principia fecerunt dicentes · quod vnum sit omne et immobile parmenides quum calidum et frigidum principia fecit · hic autem appellat ignem et terram · et quidem rarum et densum · et Democritus firmum et mane · quum aliud quidem quod est · aliud autem sicut quod non est · esse dicatur · adhuc autem positione figura et ordine · hic generationum sunt · positione sursum et deorsum · antea et retro figura angulus rectus acutatum

Et inclus est accipere principia finita sicut fecit Empedocles · et omnes ponunt principia contraria · quia dicunt quod totum ẽ vnum et immobile · Quoniam parmenides ponit calidum et frigidum principia · et vocat hic duo ignem et terram et quidam dicunt rarum et densitatem et Democritus quum dicit plenum et vacuum · plenum vero pro ente · secundum autem pro non ente · et quum hoc dicat quod plenum est positio aut alietas qua entia diuersantur secundum positionem et figuram et ordinem et sunt contrariorum genera · ista positio vero est genus superius et inferius et posterius et anterius · figura vero est genus habentium angulos et carentium angulis et tam et totaliter

Quum destruxit ut principia sint infinita cepit ponere ea esse finita · et declarare quod ista non solummodo est verum · sed et melius etiam · Deinde queret quot sunt et dicit · et melius est ꝛc · idest et melius est in hac sententia ponere principia finita · quoniam quum ponuerint ea huiusmodi quos potest complere naturam omnium entium que sunt ex principiis · et nichil cogit ut sint infinita et dare causas entium secundum finitatem est melius · ut fecit Empedocles ·

aum posuit sex puncpia scilicet quatuor elemẽ
ta et amicaam·et litem·et quum declamant
q non solummodo est necesse ponere puncpia
finita·sed et infinita/eaam incepit quec
ver quot sunt·et posuit puncpiũ considerã
aoms in hoc ex hoc q omnes naturales
faciunt coacti a natura entis ad ponẽdũ
puncpia esse contraria non solummodo
qu eorum concedunt enaa esse plura tm̃
sed eaam qu non concedit hoc·scilicet qu
diat totum esse vnum·parmenides autẽ
dicebat hoc·qua opinabatur q enaa sũt
duobus modis vera·scilicet et existimabilia
et q vera sunt intelligibilia et sunt vnum·
et q existimabilia sunt sensibilia·et sic plu
ra·et ponebat puncpia istorum plurium
duo contraria·scilicet ignem et terram·De
inde dixit·et quidam dicunt densitatem et
raritatem·idest eorum qu dicunt puncpi
um esse vnum·aut vnum elementorũ qua
tuor·aut medium inter duo eorum·Dem
de dixit·et Democritus ꝛc·idest et eaã po
nit puncpia esse contraria in hoc qd dix
it q vacuum est inuolutum cum pleno ĩ
omnibus rebus adeo q puma rerum ap
ipsum sunt vacuum et plenum·vacuum
enim apud ipsum contrarium pleno·se
cundum contrariectatem·que est inter es
se et non esse plenum enim est ens·et va
cuum est non ens et hoc intendebat qũ
dixit·primũ vero pro ente·idest plenũ ve
ro quod est primum in esse est contrarium
vacuo secundum q est ens·et vacuũ quod
est secundum in esse contrarium est ple
no secundum q est non ens·Deinde dix
it·et quum hoc quod dicat vacuum et ple
num esse que sunt contraria secundum
esse et non esse ponit eaam in pleno alie
nationem et diuersitatem cuius vis est sic
vis contrariorum·et illa alienatio est posi
tio et figura et ordo·enaa enim qa apud
ipsum sunt vnius nature scilicet partis
indiuisibilis indigret ponere aliam rem
qua enaa composita ex partibus diuer
sentur et dixit·quomã diuersãtur his tri
bus differentiis·Aristoteles igitur dicat q
Democritus dixit puncpia esse contraria
duobus modis scilicet secundum q ponit
plenum et vacuum·et secundum q ponit
differentiaas entium secundum positionẽ

coacti a nã entis ad ponendũ puncpia ee contria

eorũ qui dicũt puncpiũ ee vnum

plenũ qd ẽ puncpiũ ẽ esse ẽ contrariũ vacuo

puncpia ee contria duob⁹ modis

et figuram et ordinem·Deinde incepit de
clarare q ista sunt genera rerum contraria
rum·et dixit positio autem est genus ꝛc·id
est quoniam positio dividitur per differen
cias contrarias que sunt superius et infe
rius et anterius et posterius·et similiter
figura dividitur per contraria secundum
esse et non esse·scilicet in habens angulos
et carens angulis·et similiter dividitur
in contrarias differencias secundum fi
nitatem·scilicet in rectum et rotundã·
rectum cum non est contrarium rotũdo
quoniam rotundo nichil ẽ oppositum·quũ
sit perfectior figurarum in veritate sed in
primo aspectu et similiter ordo dividitur
eaam per differencias contrarias scilicet
prius et posterius et taciunt ipm̃·quum ĩtel
ligitur ex illis·Et notandum est q hoc no
men contrarium sume vsitatur hic large,p
contrario et priuacione et habitu·sume sit i
re veritate sume secundum famam quod cõ
trarium secundum q ego credo nos appel
lamus despectum·

Positio dividit̃ p differencias contrarias

Rectũ nõ est contrariũ rotundo

Contrariũ large pro contrario priuatione et habitu

Quod quidem igitur contraria quo
dammodo omnes faciunt pncpia
manifestum est·et hoc racionabiliter·o
portet enim puncpia nec ex alterutris
esse nec ex aliis et ex his omnia·cõtraria
is autem pns insunt her·propter id q pri
ma quidem non sunt ex aliis·ob id vero
q sunt contraria nõ sũt ex alterutris

Manifestum est igitur q omnes po
nunt puncpia contraria·quoquomo
do·necesse est enim ut puncpia non ge
nerentur ex invicem nec ex aliis·et ut o
mnia generentur ex eis·et her existentia st
in puncpiis contrariis·secundũ autem
q sunt puncpia non generantur ex alijs
secundum vero q sunt contraria nõ sunt
ex invicem·

Necesse est ut puncpia non generentur·

Quia apparet ex sermonibus omnium
q ponunt puncpia contraria·licet non
concordant in eadem contrariectate·tm̃
universaliter concordant in hoc q sunt con
traria·et intendit notificare q antiqui cõ
cordant in hoc q sunt contraria puncpia
aut cum contrariectate,propter duo scilicet·
ut demonstret q omnes concedunt pun
cpia esse plura uno·et eaam perscrutet
de hoc quod dicunt·et ponat puncpium

Oms concedũt puncpia esse plura uno

Omis ponit pmapia cōtraria

pcsantiaoms de illo. Deinde pcsantabit post de hac contrarietate quid sit et vtrum est necesse ponere aliam naturam a contrarietate aut non. dixit manifestum est igitur ꝛc. idest manifestum ergo igitur ex hoc quod narrauimus q̄ omnes ponunt prima capia contraria aliquo modo contrarietatis licet non conuenant in hoc quis scilicet sit ille modus. Deinde incepit notificare q̄ benefecerunt et induxit racones que mouerunt eos ad dicendum hoc. et dixit. & ſ necesse est. idest necesse est enim ut prima capia ꝛc. idest quoniam sēgenerantur ex mutuo. tunc aut idem pmapium et nō pmapium simul. siue sint pmapia ad inuicem secundum reciprocacionem siue non. Deinde dixit. neq; ex alijs. & hoc manifestum est per se. ecam. scilicet q̄ p̄ ma pmapia non debent generari ex alijs. et sic essent pmapia. et non prima. Deinde induxit tertium propium. et dixit et si omnia generantur ex eis. et hoc manifestum est ecam secundum q̄ pmapia debent esse cōmunia omnibus entibus que sunt ex pmapijs. et quia demonstrauit istā propria in pmapijs. incepit eaā demonstrare et declarare illa esse in contrarijs. et dixit. et hec sunt existencia in pmapijs contrarijs ꝛc. idest necesse est enim ut non generentur ex alijs. quia sunt pmapia et non generantur ex inuicem. quia sunt contraria. contrarium enim non generatur ex contrario. idest non mutatur

Album ex nō albo

Pma pmapia non debēt generari ex alijs

q̄ oīa generent ex eis nō ē manifestū p se

entia nō inuicem q̄dlibz agēt q̄dlibet

Album ex musico 2m accidens

impossibile ē albū fieri ex musico

p contrariū q̄d ē cōmune cōtrarijs pmutationē et habitū

en illud

Sed oportet hoc in racione considerare qualiter contingat. accipiendum igitur est pmapium q̄ omniū q̄ sūt nichil neq; facere aptum natum est. neq; pati contingens a contingente. neq; fit q̄dlibet ex quolibet nisi aliquis accipiat secundum accidens. qualiter enim vnq; fit album ex musico. nisi secundum accidens. sic ex albo aut nigro musicum Sed album quidem fit ex non albo. et hoc ex non omni sed ex nigro aut medius. et musicū ex non musico. sed non ex omni. sed ex musico. aut hoc si aliquid ipsis est medium

¶ Sed oportet considerare in hoc secundum racionem quomodo sequatur. Dicamus igitur q̄ omniū entium nō q̄dlibet agit aut patitur a quolibet neq; generatur a quolibet. nisi aliquis accipiat hoc per accidens. album enim non fit album ex musico nisi accidat nigro aut albo ut sit musicus. Sed album ex non albo. et non ex omni non albo sed ex nigro aut ex medio et musicus ex non musico et non ex omni non musico. Sed ex illo quod nullam habet dignitatem in musica aut ex eo quod est alterius dispositionis si sit hic aliqua dispositio inter has duas dispositiones

¶ Quia ille tres proprietates in pmapijs iam sunt manifeste. in contrarijs vero due tantum sunt manifeste. tertia vero scilicet q̄ omnia generentur ex eis non est manifesta per se. et ideo incepit declarare hoc per inductionem. et dixit. sed oportet nō considerare ꝛc. idest sed oportet considerare in tertio proprio per inductionem. et dixit sed nō considerare oportet. scilicet q̄ omne quod generatur. generatur ex contrario. Deinde dixit dicamus igitur ꝛc. idest quoniam quia induximus omnia entia non inuenemus quodlibet agere in quodlibet. neq; pati a quolibet sed aliquod vnum terminatum agit in aliquod terminatum. et patitur ab aliquo terminato. et similiter in generacione. et vniuersaliter in omnibus transmutacionibus quorum actio et passio et quasi genus. Deinde dixit nisi aliquis accipiat idest nisi aliquis accipiat illud quod ē p se per accidens. quoniam tunc posset peccare in hoc. apparet enim q̄ impossibile est album fieri ex musico. aut ex grāmatico nisi accidat nigro ex quo fit album per se ut sit musicus aut grammaticus et hoc intendebat quia dixit nisi accidat ꝛc. sed album omne. et quod fit ex aliquo alio generatur ex illo quod est aliud et nō ex omni alio simpliciter. quoniam tunc quodlibet esset ex quolibet. sed ex aliquo alio aut contrario aut medio inter contraria. quia contraria fiunt immediata. ut quia album sit ex nigro aut colore medio inter album et nigrum. et intendit hic per contrarium ut diximus illud q̄d est commune contrarijs et pmutacioni et habitui. et ideo quia induxit exemplum

de contrarijs ſcilicet albo et nigro. mdurit alı
ud exemplum de pmutacone et habitu. t dix
it et muſicus non ex muſico. ideſt et muſicꝰ
non generatur etiam ex omni de quo dicat²
non muſicus. ſed ex illo quod eſt non muſi
cus. et eſt inmatum reapere muſicam qd' ē
homo ignorans muſicam qui nullā habz
dignitatem in ea. ſed habet potenciam ad
diſcendi illam. Deinde dixit aut ex eo qd' ē
alterius ꝛc. ideſt aut ex medio quod eſt. m
ter muſicam et pmutacionem et habitum.
et dixit hoc. non quia inter habitum t pu
tacionem inuentur medium. ſed ad ver
ficandum propoſicionem dicentem q omn
ne quod generatur. aut generatur ex con
trarijs. aut ex medio. ſcilicet in contrarijs
mediatis. et in hoc loco non curat quocū
q modo ſit ſine aliquis ponat q inter ha
bitum et pmutacionem ſit medium aut ſi
et quia notificauit q omne generatum ē
aut ex contrario aut ex medio incepit de
clarare hoc in corrupcione et dixit

Dicꝫ igitur corrumpitur in contin
gens primū ut album non ī mu
ſicum. nili forte ſecundum accidens. ſed ī
non album et in non contingens. ſed ī
nigrum aut medium ſimiliter autem
muſicum in non muſicum. et hoc non ī
contingens. ſed t ī muſicum aut ſi ipſis
aliquid medium eſt

Dicꝫ aliquid etiam corrumpitur pri
mus in quodlibet. verbi gracia. albū ī
muſicum nili hoc cadat in aliqua diſpo
ſicione per accidens. ſed corrumpitur in
non album. et non in quodlibet non al
bum ſed in nigrum aut in medium t ſi
militer muſicus corrumpitur in nō mu
ſicum et non in quodlibet non muſicū:
ſed in illud quod non habet dignitatē
in muſica aut in aliquam diſpoſicionꝫ
inter has duas diſpoſiciones

Dicꝫ etiam corrumpitur aliquid pri
cipaliter et per ſe. in quodlibet. ſed primapa
liter et per ſe corrumpitur in aliquod term
natum vnum. ſecundario vero et per acci
dens nichil prohibet ut aliquod corrūpa
tur in plura vno aut in quodlibet eorum
cum in que fit corrupcio aliud eſt p̄imum
et aliud eſt ſecundum. et eſt illud in quod
fit corrupcio mediante primo. et aliud per
accidens et eſt illud quod fit in quodlibet
illud autem quod eſt per accidens differt
a ſecundo. quoniam ſecundum quoquo
modo eſt terminatum. et illud quod eſt p
accidens eſt non terminatum. Ariſtoteles
igitur exigit p̄uoutatem in corrupcione
ut illud in quo fit corrupcio ſit vnum t ex
igit eſſencialitatem ut ſit terminatū. et hꝰ
idem intelligendum eſt in generacione. a
lia autem dicta in corrupcione in hoc capi
tulo manifeſta ſunt ex eis que dicat in ge
neracione et dicat vniuerſaliter q corrup
cio etiam primapaliter et per ſe eſt aut de
contrario in contrarium aut de habitu in
pmutacionem aut ad medium. ſicut eſt diſ
poſicio in generacione. et q hoc manifeſtū
eſt per inductionem. et cum notificauit hꝰ
in generacione ſimplici in qua vnum fit
ex vno. notificauit etiam q iſta ē ī gene
racione compoſita in qua vnum fit ex plu
ribus vna

Similiter autem hoc eſt et in aliis:
quoniam non ſolum ſimplicia eorum
que ſunt ſed etiam compoſita ſecundū
eandem ſe habent racionem. ſed p̄pter hoc
q oppoſite diſpoſiciones non denomina
tę ſunt latę hoc contingens. neceſſe ē eū
omne conſonans ex inconſonanti fieri.
et inconſonans ex conſonanti et corum
pi conſonans in inconſonantiam. t hāc
non in contangentem ſed in oppoſitam.

Et ita eſt de aliis. vidimus enim q illa
que non ſunt ſingularia ex talibus. ſed
compoſita eodem modo habent diſpoſi
cionem. ſed quia diſpoſiciones compoſi
te non habent nominacionem. ideo ſi
pretermittuntur. et ſi ſit neceſſarium. neceſſe ē
eum ut omne compoſitū ſit compoſitū
poſitꝫ ſint ex non compoſito. et ut cōpo
ſitum corrumpatur in non habens com
poſicionem. ſed non in quodlibet nō ha
bens compoſicionem. ſed in illud qd' eſt
oppoſitum illi compoſicioni

Dicat. et ſimiliter eſt de omnibus ſpeci
bus generabilium et corruptibilium. ſci
cet quoniam generantur ex contrario et
corrumpuntur in contrarium. videmus
enim q illa que generantur ex pluribus
vno et ſunt illa que non ſunt ſingularia
ſed compoſita talem diſpoſicionem et ha

Ariſtoteles exigit p̄uoutatē in corruptione

Cū notificauit hoc i gnatione ſimplici

Ome conſonans ex inconſonanti fieri

Illa que generātur ex plurib⁹ vno

hō ignorās muſicā qui nullā habz digſtatem in ea

oe gnatiꝰ ē ex cōtrario aut ex medio

ī hꝰ cadat ī aliq̄ diſpoſitione per accidens

p ſe corrūpitur in aliqd ſimplicē vnū

Latet contrarietas eius in ifis rebus

bent in generatione et corruptione sed quia dispoſiones oppoſite exiſtentes in iſtis rebus inter illud quod generatur. et illud ex quo generatur. et inter illud quod corrumpitur. et illud in quod corrumpitur nō habent nomina. ideo latet contrarietas exiſtens in iſtis rebus et non percipitur. ſed cū inſpiatur videtur neceſſario exiſtere in eis neceſſe enim ut omne compoſitum fiat ex non compoſito et non ex quolibet non cō poſito. ſed ex non compoſito terminato et eſt illud in quo eſt primato propria illi cō poſitioni. et ſimiliter compoſitum corrumpitur in non compoſitum et non in quodlibet non compoſitum. ſed in illud in quo eſt primatio illius compoſitionis. manifeſtum eſt igitur ergo generationis et corruptionis qđ fit ex oppoſitis ſecundum habitum et primationem

Compoſitū corrumpit in non compoſitum

Aliter autem nichil in conſonantia dicit aut ordine aut compoſitione. manifeſtum enim eſt in quo ſit eadem ratio. at vero domus et ſtatua et quodlibet aliud fit ſimiliter. domus quidem enim fit nō ex eo q compoſita ſunt. ſed ex eo q diuiſa ſunt hec. ſic et ſtatua et figuratorum aliquod ex non figurato. et vnumquodq horum. alia quidem ordo. alia vero cō poſitio quedam ſunt

Statua et figuratū aliqđ ex nō figurato

¶ Et non eſt differentia inter hoc q iſte ſermo ſit in compoſitione aut in ordine. aut complexione. manifeſtum eſt enim q eſt idem ſermo. et ſimiliter domus et idolum. et alia generantur hoc modo domus enim generatur ex non compoſito. ſed ſeparato. et ſunt aliqua talia in tali diſpoſitione. et ſimiliter idolum et vnūquodq habentium figuras fit ex non habente illam figuram. et vnumquodq iſtorum quidem eſt ordo aliquis et quidem aliqua compoſitio

Domus generat ex non compoſito

¶ Dicat q non eſt differentia in hoc ſermone inter hoc q aliquis ponat q generatio iſtorum ſaliat que generantur ex plumbo vno ſit ſecundum compoſitionem aut ſecundum ordinem aut alios modis. cadē enim eſt conſecutio in hoc. et ita eſt in artificialibus ſicut in naturalibus. domus enim generatur ex aliquo non compoſito compoſitione domus. ſed ſeparata. ſed illa ſeparata ſunt terminata et in diſpoſitionibus terminatis non enim componitur domus ex quolibet neq; ex illis ex quibus ī nata eſt componi niſi ſint in diſpoſitionib⁹ terminatis. et hoc intendebat quum dixit et ſunt talia in tali diſpoſitione. et ſimiliter idolum et vnumquodq; artificialium quorum generatio eſt in figura generantur ex non habente illam figuram. ita q iſta primatio ſit propria. Deinde dixit. et vnumquodq iſtorum ꝛc. ideſt ut mihi videtur et vnūquodq eorum ex quibus generatur compoſitum quoddam habet ordinem primum in eſſe compoſita et quoddam habet compoſitionem propriam in eſſe eius. et dixit hoc demonſtrando q compoſitum componit ex rebus terminatis

fiūt talia ī tali diſpoſitione

¶ Ego hoc verum eſt q omne qđ fit. fiat et corrumpatur quod corrumpitur. aut ex contrariis aut in contraria. et in horum media. media autem ex contrariis ſunt ut colores ex albo et nigro quare omnia vtiq; eorum que natura fiunt aut contraria. aut ex contrariis.

media aut ex cōtrariis ſūt ut colores ex albo et nigro

¶ Si igitur ſit hoc verum omne quod generatur et omne quod corrumpitur. generantur et corrumpitur aut ex contrariis aut in contraria. aut inter contraria illa autem que ſunt inter contraria ſūt ex contrariis. verbi gratia. aliquis color ex albo et nigro ex quo neceſſe eſt ut illa q generantur per naturā. ſint aut contraria. aut ex contrariis

qđ gnatur. gnat ex cōtrario

¶ Et quum iſta inductio ſit vera. apparet q iſta propoſitio vniverſalis eſt vera. ſcilicet dicens q omne quod generatur. generat ex contrario aut ex eis que ſunt inter contraria et omne quod corrumpitur. corrumpitur aut in contrarium aut in illa q ſūt inter contraria. Deinde dixit illa autē que ſunt inter contraria ꝛc. ideſt et quum inūrimus hunc propoſitionem aliam manifeſtam per ſe. et eſt q omnia que ſunt inter cōtraria ſunt ex contrariis ut aliquis medius color ex albo et nigro. ſequitur q omne quod generatur in natura generatur aut ex contrariis aut ex generatis ex contrariis

qđ gnatur ī nā gnat ex cōtrariis ex gnatis ex cōtrariis

Ita eſt ī artificialib⁹ ſicut in naturalib⁹

¶ et hoc eſt in prima figura

Eſq; quidem igitur ad hoc fit ſecū

ti sunt et aliorum plurimu quemadmo
dum diximus prius. Omnes enim elem
ta et ab ipsis uocata principia et per sue
mactone ponentes tamen contraria dicit
tanq̃ ab ipsa ueritate coacti differūt tam̃
ab inuicem in eo q̃ alij quidem puos alij
posteriora sumpsunt et q̃ in quidem noa
ora secundum macionem. illi autem secū
dum sensum. in quidem enim calidum et
frigidum. illi autem humidum et siccum
alij autem imparem et parem. quidā autē
concordiam et discordiam causas ponūt
generacionis hec autem ab inuicem differ
unt secundum dictum modum

ponentes contra tris ab ipsa ve ritate coacti

Jn hoc igitur fere plures residuorum cō
uenerunt cum istis ut prius diximus. om
nes enim ponunt elementa contraria. et
illa que uocant principia licet sint sincm
acione contraria quasi compellantur ad hoc
ex ipsa ueritate sed differunt in hoc. quo
niam quidam accipit ex eis illud quod ē
prius in sciencia. et quidam accipit ex eis il
lud quod est posterius in sciencia. et quidā
accipit ex eis illud quod est notius in intel
lectu. et quidam aliud quod est notius in
sensu. quidam enim ponunt causas ge
nerationis calidum et frigidum et quidā
humidum et siccum. et quidam parem et
imparem. aut amicitiam et litem et ista
differunt secim modū quem diximus

os ponunt elementa contraria

Jn hoc igitur tantum de cognicione prin
cipiorum. scilicet ea esse contraria. fere omnes
antiqui conuenerunt cum istis quos diximꝰ
omnes enim ponunt principia et elemēta
esse contraria. et si sint sine macione quoquo
modo sed natiua ueritatis compellit eos ad
hoc et si conuenerunt in hoc q̃ principia sūt
contraria. tamen differunt etiam in hac cō
tinuitate quid sit secundum diuersitatem
eorum in prius et posterius ex contrariis. q̃
dam enim accipiunt illud quod est prius i
sciencia idest in cognicione per collacionē
et quidam accipiunt prius apud intellec
tum in cognicione et est illud quod ē ma
gis uniuersale et quidam accipiunt prius
apud sensum et est illud quod est magis
particulare et est hoc secundum quod appa
ret uniuscuiusq̃ eorum et dixit. hoc igitur tan
tum ꝛc. idest et intendit per plures residuo
orum illos quos non nominauit. Deinde

na ueritatis compellit eos ad hoc

intendit per plos residuo ũ illos qs no nominat

dixit. licet sit sine macione. idest sine macione p
pria. nam inductio induxit eos ad dicendum
hoc. scilicet inductio in qua non nominatur
omnia particularia. Deinde dixit quasi com
pellantur ꝛc. idest quasi ueritas que est in in
ductione compellat ad eos hoc. Deinde dixit
sed differunt ꝛc. et intendit per prius in sciēcia
ut michi uidetur illud quod est notum per ar
gumentacionem. aut illud cuius cognicio ī
differt argumentacione. magis ista enim ut
michi uidetur uidebant q̃ illud quod est hu
iusmodi est prius in esse. Deinde dixit et qui
dam accipiunt illud quod est notius in intel
lectu. et est illud quod est magis uniuersale
et comparacio inter comprehensibilia ab in
tellectu et a sensu non uerificatur nisi quado
accipitur in respectu communis comprehensio
nis. Deinde dixit. et iste etiam differunt ꝛc.
idest et iste que diximus differunt secundū
modos proprietatis quos diximus. qui enī
ponebant calidum et frigidum et humidū
et siccum principia contraria opinabantur
q̃ prius est illud quod est notius in sensu q̃
autem ponebant principia par et impar ar
debant q̃ prius in esse est illud quod est not
us apud intellectum. et est illud qd̃ est ma
gis uniuersale. illi autem qui ponebant pri
apia amicitiam et litem opinabantur q̃ pri
us in esse est notum per argumentacionē

Jnductio induxit eos ad dicendum hoc

Quod est notius in intellectu et illud qd̃ ē magis uniuersale

Opinabant q̃ prius ē illud qd̃ notius ē sensu

aut notius

uair est eadem dicere quodāmodo et
altera ad inuicem. alterum quidem quemad
modum uidetur pluribus eadem autē secū
dum analogiam. accipiunt enim ex eadē
coordinacione. hec quidem enim contrarie
alia autem continentur contrariorū. sic
igitur similiter dicunt et aliter. et prius et
melius et hi quidem notiora secundū ma
cionem sicut dictum est prius. illi autem se
cundum sensum. uniuersale quidem enim
secundum macionem notum est. singulare
autem secundum sensum. macro quidem ē
uniuersalis est. sensus autem particularis
ut magnū et paruum secundum macō
est. rarum autem et densū secim sensum

hi quidē notiora 2.m rationē et alii autem 2.m sensum

Et sic isti homines conuenerūt quoda
modo et differunt. differunt enim secūdū
q̃ uidentur ex eis plures homines. conuenē
runt autem secundū q̃ sequuntur eandē
macionem. accipiunt enim ex eadem con

Homes conuenerunt 2.m q̃ sequūt eandē rationem

Quedam vilioza et quedam nobiliora

Inductio eñ est ex omnib⁹ contrariis

Alteri⁹ cōtrariorū est vilius et reliquum nobilius

uunctione. contrariorū enim quedam sūt determinata et quedam determinata. sūt igitur hoc modo conuenientes in sermone et alio modo differunt. quoniam quedā sūt viliora. et quedam nobiliora. et quedā nouerā apud intellectum ut puta diximus et quedam nouerā apud sensum et vniuersale est notius apud intellectum et particulare est notius apud sensum. intelligere enim est vniuersale. sentire vero particulare. Verbi gratia. quoniam magnū et parvum sunt in intellectu et rarum et densum in sensu

vniuersale ē notius apd intellectum et ptculare apd sensum

Quum dixit q̄ antiqui conuenerunt in hoc q̄ principia sunt contraria quodāmodo. et differunt alia modo. incepit innumeris modos scilicet in quibus conuenerunt et in quibus differunt et dixit. differunt enim scdm ꝛc. idest differunt diuersitate q̄ plures homines sciunt. scilicet famosa diuersitate et conuenit. qua procedunt in considerationē per eandem argumentationem in genere. omnes enim vtuntur inductione est enim commune omnibus contrariis. hoc quoniam quedam sunt determinata. et quedā determinata. et conuenerunt in hoc quod reducunt terminata ad terminata per inductionem. Verbi gratia quoniam quidam q̄ principia sunt calidum et frigidum et humidum et siccum nituntur per inductionē reducere omnia contraria ad ista. et similiter quidam q̄ principia sunt par et impar. ad addition et diminutionē secundū igitur hunc modum conuenerunt in hoc q̄ vtuntur eadem argumentatione in forma. sed differunt secundum illud in quo arguunt. Deinde dixit. et alio modo ꝛc. idest et conuenerunt eadē alio modo illa enim que dicunt esse principia conuenerunt in hoc q̄ alterum contrariorum est vilius. et reliquum nobilius. et in his q̄ sunt proportionalia. quia quedam sunt notiora apud intellectum. et quedam notiora apud sensum et sic contraria que sunt notiora apud intellectum habent inter se proportionem secundū intellectum sicut proportio contrariorum que sunt notiora apd sensum inter se secundum esse Deinde declarauit quod est notius apud intellectum. et quod apud sensum. et dixit vniuersale ē ꝛc. et secundum hoc proportio calidi aut fri

rarum et densū cōprehendūtur in corpibus

impossibile est ut sint vnum

gidi apud sensum est sicut proportio pars et impars apud intellectum et similiter proportio additionis et diminutionis apud intellectum. et quum declarauit q̄ vniuersale est notius apud intellectum. et particulare apd sensum dedit causam in hoc. et dixit. intelligere enim ꝛc. idest et causa in hoc est. quoniam comprehensibile apud intellectum est vniuersale et comprehensibile apud sensū et particulare Deinde dixit. Verbi gratia ꝛc. idest Verbi gratia quoniam magnum et parum sunt magis vniuersalia q̄ rarum et densum ideo attribuuntur magis intellectui et rarum et densum magis sensui et hoc ita est quia rarum et densum comprehenduntur in corporibus sensibilibus naturalibus magnum autem et paruū comprehenduntur in corporibus naturalibus et mathematicis

Quod quidem igitur contraria oportet principia esse manifestum est Consequens autem vtique erat dicere vnum duo aut tria aut plura sunt. vnum quidem enim impossibile est. quoniam non vnum contraria. infinita autem non. quoniam neque sabile quod est erat Et igitur vna contrarietas in omni genere vno substrato aut vnū quoddam genus est. Et quod contingit ex finitis melius ex finitis quemadmodū. Empedocles quam ex infinitis. omnia nāq; ex finitis assignant operatur: quēadmodum Anaxagoras ex infinitis Amplius sunt alia alijs priora contraria. et sunt altera ex alterutris ut dulce et amarum et album et nigrum principia autē semper oportet manere

Apparet igitur q̄ necesse est ut principia sunt contraria et sequitur hoc dicere vnū sunt duo aut plura impossibile enim est ut sint vnum. contraria enim non sunt vnum. neq; etiam infinita. quoniā tunc ens non sciretur quia igitur in omni genere est vnum contrarium. et substratum est vnum genus et quia impossibile est ut generatio sit ex principijs infinitis et melius ut sint finita ut dicat Empedocles q̄ infinita potest enim complere omnia que affirmauit Anaxagoras. quum posuit generationem esse ex infinitis. et etiam quia contrariorū sunt quedam priora alij

contrariis. et quedam contraria que gene
rantur ex aliis contrariis ut dulce t amā
rum et album et nigrum. punapia vō ne
esse est ut sint permanencia ammia

Manifestum est igitur vniuersaliter q ne
esse est q sint punapia contraria. sed persca
tandum est primo vtrum sint duo uel plura
duobus. impossibile enim est ut sint vnum
punapium. quia punapia sunt contraria et
contraria sunt saltem inter duo. et impossi
bile eciam est ut sint infinita. quoniam tūc
ens erit non sabile ut prius diximus. et ea
am in vnoquoq; genere decem predicamen
torum est vna contrarietas. et substancia ē
vnum genus eorum quus punapia sunt
quesita. quum substancia sit subiectum alio
rum generum. vnde necesse ut contrarietas
existens in punapijs non sit plus q vna. t
est contrarietas existens in substancia ned
ut sint infinita. et hoc intendebat quum dix
it et substancia est vnum genus. sed tacaut
conclusionem. et est q contrarietas existens
in eadem est vna et est punapium aliorum
eciam. Deinde dixit et quia impossibile est
ē. dicat et eciam si concesserimus dicentibus
punapia esse infinita hoc esse possibile. et q
generacio possit fieri ex eisdem. tunc dicens
hoc posset concedere q generacio potest fieri
eciam ex punapijs finitis et quum hec duo sī
possibilia melius est ut sint ex finitis ut di
at Empedocles q̄ ex infinitis ut dicat Anax
agoras. quoniam dicens punapia finita
esse potest complere causas omniū apparē
tium sicut potest complere dicens ea esse in
finita ut accidit empedocli cum Anaxagora
et quum concesserimus q natura potest face
re ex punapijs finitis illud quod fiat ex in
finitis. melius est et rectius ut faciat hoc ex
finitis. et si non. tunc natura ageret ociose
qui enim potest sanare modica actione ille
agit actione artificiali si autem laboriose
ut actione maiori. ociose facit et superfluc
et ita est de natura sicut de arte. Deinde dixit
et eciam continuorum ī. idest et eciam nō
potest aliquis dicere q omnia contraria sī
punapia nedum ut sit infinita. continuo
rum cum quedam sint priora quibusdam
et quedam generentur ex quibusdam. ut sa
pores ex amaro et dulci. et colores ex albo et
nigro. punapia autem sunt illa contraria

contrarie sī saltem inf duo

contrarietas exīs in eadē ē vna

melius et rectius est ut faciat hoc ex finitis

contrariorum eñ quedā sūt pora quibusdam

que non generantur ex aliis neq; tamquam
tantur vniuersaliter. punapia enim debēt
esse permanencia non transmutabilia ne
q; generabilia ex aliis.

Quod quidem igitur neq; vnum neq;
infinita sint manifestum est ex his. Quo
niam autem finitorum facere duo tantū
uel non facere. duo tantum habet quan
tum racionem. deficiet enim vtiq; aliqui
qualiter dulcitas tantatem facere aliquid
apta nata sit. aut hec dulcitatem. simili
autem et alia quecunq; contrarietas nō
enim concordia discordiam conducat t fa
at aliquid ex ipsa neq; discordia ex illa.
sed vtraq; alterum quidem tantum. quā
tum autem et plura reapponunt ex quibus
parant eorum que sunt naturam

Declaratum est igitur ex istis sermoni
bus q punapia non sunt vnum neq; in
finita. et quia sunt finita erunt tunc in
hoc sermone dicentes q sola duo nō agūt
est locus dicendi. homo enim ambigit et
nescit quomodo dulcitas agit tantatem
aut tantas dulcitatem. et similiter ī alijs
contrarijs. Impossibile enim est ut anima
ea ducat sermonem litem. et faciat ex ea aliq̄d
neq; lis fiant ex amicicia. sed omnes fa
ciunt aliud tertium. videmus enim quosdā
qui acceperunt aliqua plura vno et po
suerunt ex eis naturam eiciam.

Quum declarauit q punapia non sunt
infinita incepit persequitur vtrum sint plu
ra duobus. et dixit. et quia sunt finita ī.
idest et q̄a apparet q punapia sunt finita
et q non sunt paucora duobus. ideo ī ser
mone dicente q duo non sufficiunt ī hoc
q alterum patiatur a reliquo est locus ra
cionis continuum enim non recepit sui
contrarium. scilicet non alteratur in eius
forma. quoniam calidum non recepit ex
frigido calidum sibi simile. frigus enim
secundum q est frigus non recepit calidi
tatem neq; alteratur in eam. et quum sit ī
possibile ut calidum fiat ex frigore cali
dum sibi simile. impossibile est ut ex eo fiat
ut illud vniuersaliter. et similiter eciam dē
sitas melius fiat ex raritate neq; amicicia
ex lite secundum empedoclem. sed vnūqdq;
contrarium agit in tertium et ex tertio. et
quum declarauit q contraria nō sufficiūt
quum ostendatur q contraria no sufficiunt

Concordia enī discordiam non conducit et facit

Q̄ sola duo nō agunt est locus dicendi

Duo nō sufficiunt ni hoc q alterū patiat a reliq°

Vnumquodq; contrariū agit in tertium

Videm quosdam ponere aliqua plura vno

Ethno contrariorū cogit oīa corpa esse compōita

Subiectū principii est et prius videt ee predicato

Habentiū em est aliqd principium

Contradictio cogat nos ad ponēdū aliqd tertiū

m hoc q sunt principia · qua alterum nichil fiat ex reliquo dixit videmus enim quosdā ee · ideſt et ideo videmus quosdam ponere aliqua plura vno · ex quibus componitur natura vniuſaiuſq; entis eiaum tāſtim tabulum et q corpus demonſtratum eſt cō poſitum non ſimplex · et dicat hoc · quoniā ſi principia eſſent contraria tantum · tunc generatum eſſet ſimplex non compoſitū ⁊ dixit hoc · qua eſt ex materia et forma · alte racio igitur contrariorum muicem coegit omnes ardere q omnia corpora ſunt cō poſita non ſimplicia · et q m eis ſunt ali qua plura vno · et maxime prima corpo ra ſcilicet quatuor elementa · iſta eum pri cipia de quibus perſantantur ſunt com munia ſimplicibus et compoſitis corpib⁹

Adhuc autem amplius et de hoc ali quis dubitabit niſi aliquis ſup poſuerit contrarijs naturam nullus ei videmus eorum que ſunt ſubſtantiae cō traria · principium autem non eſt de ſub iecto oportet dici aliquo · aut eium prima principiū · ſubiectum eium prima principium eſt et prius videtur eſſe predicato Amplius non eſſe dicamus ſubſtantiam contrariam ſubſtantie qualiter igitur ex non ſubſtantijs · ſubſtantia vniq; erit aut quomodo prius non ſubſtantia ſub ſtantia erit

Et quia hoc etiam ambigit homo in hoc q narrabo ſi non poſuerit contrario rum aliam naturam non eum videmus contraria eſſe ſubſtantiam alicuius rei · et principium non oportet ut dicatur ī ſubiecto aliquo debet eium eſſe principi ium principij · ſubiectum eium eſt aliqd principium · et exiſtimatur q eſt prius p dicato de illo · et etiam non dicamus q ſub ſtantia eſt contraria ſubſtantiae · quomodo igitur poteſt eſſe ſubſtantia ex non ſub ſtantia · et quomodo poteſt eſſe non ſub ſtantia por ſubſtantia

Quia mo cogit principia eſſe contra ria induxit ſecundum ſermonem contradi centem illi ut contradictio iſtorum duorū ſermonum cogat nos ad ponendum ali quod tertium · aliud a contrarijs · ut eſt p⁹ oprium ſermonibus diſputantibus ~~diſ tabus~~ dicentibus · ſcilicet quando illud

ōtrariū · n. dicit̄ ī ſubiecto

ſubiectū principiorū q8 eſt ſba

ſubſtāia ē contra ſubſtāiae

corpa ſimplicia ſūt cōtraria d' ariſto.

ponētes totū vniuerſi nature

quod accipitur ſimpliciter in vtroq; termi natur ſecundum partem veram · et iſte ſermo diſ putatimus eſt q contraria non ſunt ſubſtā tia aliquis · contraria enim dicuntur ī ſub iecto · ſubſtantia autem non dicitur in ſubiec to · ergo contraria non ſunt ſubſtantiae ſi prī cipia debent eſſe ſubſtantiae qua principū ſubſtantiae eſt ſubſtantia ergo contraria ñ ſunt principia ſed iſta conſecutio non ē ver ta quam apparent q prima contraria ſunt principia et forma Deinde induxit ſecundam racionem iſtius generis et eſt q contraria non ſunt ſubſtantiae quia ſubſtantia non ſit contraria ſubſtantiae · et principia ſunt ſubſtantiae · quoniam principia ſubſtantiae ſunt ſubſtantiae et modus conuenientiae in ter has duas raciones eſt · quoniam ~~quia~~ quia poſuerimus ſubiectum principiorum quod eſt ſubſtantia et q alterum contrario rum eſt principio · et q eſt hic ſubiectum illi us principiorum et ſtatim diſſoluentur oēs queſtiones et verificabitur q principia ſunt contraria et ſimiliter etiam nichil prohibet ut ſubſtantiae ſint contrarie ſecundum for mas non contrarie ſecundum ſubiectum · ⁊ ſic dicere q ſubſtantia non eſt contraria ſub ſtantiae · eſt verum ſecundum ſubiectum ⁊ q ſubſtantia eſt contraria ſubſtantiae ſecūdū formam eſt verum et hoc adiuuat Alexan drum quia dicit q in ſubſtantijs ſimpli bus poteſt eſſe contrarietas non in compo ſitis · et Alexander intelligit hoc quod Ariſ · dicit in predicamentis · qui dicit q primum eſt ſubſtantiae non habet contrarium de ſubſtantijs compoſitis non de ſimplicib⁹ Ariſ · cum dicit in libro de generatione q corpora ſimplicia ſunt contraria

Quidē et ſi aliquis putauerit eſſe racionem · et hanc neceſſa rium eſt ſi debet ſaluare veritatem ipſas eſſe · quoddam tertium quemadmodum di citur vnam quandam naturam dicentes eſſe ut aquam et ignem aut inducū humm

Et ideo qui credit q primus ſermo eſt ve rus et iſte ſermo contingit et neceſſario ſi voluerit q iſti duo ſermones concordentur ponat tertium ſicut dixerunt ponentes totum vniuerſi naturam aque aut ignis aut medium

Et propter hoc neceſſe eſt ut opponatur q p̄

mus sermo dicens q̄ principia sunt contraria est verus secundum partem et q̄ iste sermo dicens q̄ principia non sunt contraria ē etiam verus secundum partem et q̄ isti duo sermones non sunt falsi simpliciter si ponat hic terciam materiam et est alteratio cōtrariorum mutuum. quoniam ponendo istam naturam potest solvere dubitationem ac adentem ex istis duobus sermonibus oppositis. Deinde dixit. sicut dixerunt ꝛc. idest. sicut dixerunt quidam q̄ omnia entia facta sunt ex eadem natura et q̄ substantiae rerum diversarum sunt in rei veritate ista natura una ex qubus sunt facte. Quidam igitur opinantur q̄ ista natura communis omnibus entibus est unum elementorum quatuor. quidam autem ipsam esse medium inter contraria eorum

Videtur autem medium magis ignis aium et terra et aer et aqua contrarietatib⁹ completa sunt unde non irracionabiliter faciunt subiectum alterum ab his facientes. aliorum autem quidam aerem. aer enim minime habet aliorum differencias sensibiles consequenter autem aquam

Et existimatur q̄ medium est dignius ignis aium et terra et aqua et aer sit mixta per contrarietatem. Et ideo qui ponit subiectum aliud a contrariis non ponit ipsum rectum. Et post illum in veritudine est qui ponit ipsum aerem. aer enim est minimus aliorum in diversitate sensibili et sequitur aquam.

Dicat et apparet q̄ qui ponunt subiectum aliquod medium inter aerem et ignem. et universaliter inter duo viciancium dicit rectius. quoniam istud subiectum oportet ut non habeat aliquam contrarietatem in sua substancia quia contrariorum non recipit suum contrarium et aqua et ignis et aer et terra utrumq; habet contrarium in sua substancia. medium autem nullam habet contrarietatem in substancia sua. quare medium est propinquius natur istius subiecti q̄ quatuor elementa. et hoc intendebat quando dixit. et ideo qui ponit ꝛc. D. d. et post illum ꝛc idest et qui ponit ipsum aerem rectius facit q̄ qui ponit ipm̄ unum aliorum et post illum in veritudine est qui ponit ipsum aquā et dixit h̄ nam qui ponit ipsum unū medi

ē materia ē alteratio contrariorum mutuum

quo opinati ꝙ ista nā cois ē unū elemētum

aer est minimus in dūsitate sensibili

medium nullaz hꝫ contrarietatē in substāna

orum scilicet aque et aeris et rectius facit q̄ qui ponit unum extremorum contrariorum etus enim minus est ni medius q̄ ni extremus. et qui ponit aerem rectius facit q̄ qui ponit aquam. quoniam differencie sensibiles contrarie pauciores sunt in eo. et ideo dixit et sequitur qui ponit ipsum aquam qua aqua etiam est medium sicut aer. sed aer excedit aquam in hoc. quia differencie aque sunt manifeste magis sensui. et differencie aeris sunt latenciores et intendit p diversitates sensibiles differencias contrarias sensibiles et dixit q̄ qui ponit subiectum habens differencias latentes ponit rectius quia subiectum in rei veritate est materia cuius esse est in potencia

Sed omnes unum hoc contrariis figurant ut deitatem et vanitatem + eo quod malus et unus hec autem omnia sunt excellencia videlicet et defectus sicut dictum est prius sed videtur autem quia esse hec opinio q̄ unum et superabundancia + defectus principia rerum sunt sed non eodem modo sed antiqui duo quidem faciunt unū autem pati. posteriorum autem quidam contrariorum unum quidem faciunt duo aut pati dicunt magis

Sed omnes figurant istud unum pro contraria ut deitatem et vanitatem et magis et minus et manifestum est q̄ ista unumquodque salutis. sunt in additione et diminutione ut diximus prius et fortasse est opinio antiqua salutis principia entium sunt unum et additio et diminutio sed nō eodem modo. Antiqui enim dicunt q̄ illa duo agunt et unum patitur. alii autem qui posteriores venerunt dixerunt econtrario. scilicet q̄ unum agit et duo patiuntur tantum

Quam narrant q̄ bene fecerunt antiqui hoc q̄ cum contrariis posuerunt subiectum incepit etiam narrare qualiter ponebāt dispositionem contrariorum ex hoc subiecto et dixit sed omnes figurant ꝛc. idest. sed omnes conveniunt in hoc q̄ faciunt subiectum figurum per hec duo contraria. idest q̄ ponit subiectum materiam et duo contraria formam secundum q̄ unusquisq; opinabatur in contrariis qui enim opinabantur q̄ deitas et vanitas sunt prima contraria ponebant illa differencias subiecti. et similiter

Contrarietas unius est ī medijs ꝫ ī extremis

Differencias contrarias sensibiles

Ista sūt unus saltem in additione et diminutione

Subiectu manu ponit et duo contraria formā

Opino antiqua que no
est inuenta a platone

Ad paaendū sufficiens est vnum

plura autē trib⁹
non

Primapia differunt ab
inuicē 2m pus et poster⁹

quoplabantur q hec contraria sunt magn⁹
et minus ponebant hec duo differentias ist
ns subiect⁹. Deinde dixit et manifestum est ic
idest q raritas et densitas et magis et minꝰ
omnia sunt sub additione et diminutione
Deinde dixit et forte est opino antiqua. et i
tendebat q non est inuenta a platone. oīs
cum et plato opinabantur q principia sūt
vnum subiectum. et additio et diminutio. si
opinio eorum in ordinatione istius vnius
et contrariorum non est eadem. antiqui em
dicebant q contraria sunt forma agens et
subiectum est materia patiens posteriores
vero et plato dicebant q contraria sunt ma
teria passiua saltem magnum et parvum.
et q vnum est forma agens
Una quidem igitur dicit elementa es
se et ex his et ex huiusmodi alys intendūt
tibus videbitur vtiq; habere quandam in
tentionem sicut diximus plura autem trib⁹
non amplius est ad paaendum. quidem
cum sufficiens est vnum. si autem qua
tuor existentibus due sunt contrarietates
oportebit secundum vtrumq; esse alteram quā
dam naturam mediam. si autem ex tri
bus potest generari. omnia vtiq; altera
contrarietatum erit. Simul autem et im
possibile est plures esse contrarietates p̄
mas. substantia enim vnum quodammo
genus est entis. quare in eo quod prius et
posterius sunt differunt ab invicem p̄i
apia tantum. sed non genere. semper ēi
in vno genere contrarietas vna est. oīs
enim contrarietates redūa videntur ad
vnam
Dicit igitur elementa esse tria est secū
dum intentionem quoquo modo quum con
sistratum fuerit hoc de istis rebus p̄pue et
similibus ut diximus plura autem trib⁹
non. in passione autem sufficiat vnum. si
igitur fuerint quatuor. ita q̄ contrarieta
tes sint due et indigeat vtrumq; contrarietas
per se. alia natura existente inter illa. sligi
tur possibile est ut vnum contrariorum
sufficiant. tunc reliquum erit superfluum.
et cum hoc impossibile est ut prima cont̄a
ria sint plura. substantia enim est vnum
genus. et primapia differunt ab invicem
secundum prius et posterius tantū. non
secundum genus. in vno enim genere.

plcutabit⁹
demōstra
tione

si contraria
fuerint du
plicia

i medio est
vtriusq; ex
tremi in
actu

par contra
riorū cum
suo subiecto
sufficiunt

impossibile ē
ut p̄. cōtria
sint plura

vna est contrarietas et omnes contrarieta
tes videntur reduci ad vnam.
Quoquo modo quia p̄positiones quibus
utitur in hoc sunt famose. et quum declamau⁹
q primapia non sunt vnum et apparuit ex
disputatione ea esse tria. incepit declarare q
non sunt plura tribus. Deinde perficitur
demonstratione. vtrum sunt duo aut tria
Deinde dixit plura autem tribus non. idest
quia in passione que est secundum generā
tionem sufficiat vna contrarietas patiens
debet enim esse contrarium ei a quo patit²
ergo duo contraria cum subiecto sufficiūt
in transmutatione quia patiens quodam
modo est contrarium. et quodammodo si
mile et est modus quo incepit actionē age
tis et hoc non est a nisi ex subiecto. Deinde
dicit. si igitur fuerūt quatuor ī. idest si igit²
contraria fuerint duplicia. tunc vtrumq;
par indigebit subiecto. et tertia natura com
munis et hoc intendebat quum dixit existen
te inter illa. quoniam subiectum est medi
um inter contraria. et ipse dixit q subiectū
est in similitudine medij. est enim simile
ei quoquo modo quia est in potentia vtrū
q; extremum. sed tamen subiectum ē vtrū
q; extremum potentia purum. medium ve
ro est vtrumq; extremum non pura potē
tia sed aliqua potentia. in medio enim est
vtrumq; extremum in actu sed tamē non in
vltima perfectione est igitur in potentia
vtrumq; extremum quodammodo et in ac
tu alio modo. subiectum vero purum potēti
est vtrumq; extremū. Deinde dixit si igitur
alterum contrariorum suffiat reliquum ē
superfluum. idest si posuerimus q primā
pia essent sex. et quatuor contraria et duo
subiecta tunc si alterum par contrariorū cū
suo subiecto sufficiūt in hoc q ex eis generē
tur omnia. tunc reliquum par erit superflu
um et natura nichil agit superfluum. alte
rum autem par contrariorū sufficiat in ge
nerationē omnium entium. quia dictum est
q prima primapia debent esse communia
omnibus entibus et signum eius est hoc
q omnia entia alterantur invicem. De
inde induxit secundam intentionem et dixit
et quum hoc impossibile est. idest et impossi
bile est ut prima contraria sint plura. quia
prima contraria necesse est ut sint prima

generis saltem substantiae et contraria ĩ q̃
libet genera sunt vnum par vnde necesse ẽ
ut prima contraria sint vnum par. Deinde
dixit et primapia differunt ꝛc. potest intel
ligi q̃ prima primapia contraria que sũt
in vnoquoq; genere decem predicamento
rum non differunt ab invicem secundum
genus. sed secundum q̃ quedam sunt prio
ra quibusdam. et causse quorundam et ō
nia sunt in vno genere. sed reducuntur ad
prima contraria que sunt causa aliorum cõ
trariorum. Verbi gratia quoniam si p̃ma
contraria in vnoquoq; genere sint opposita
secundum esse et non esse tunc opposita ĩ sb̃
stantia secundum esse et non esse sunt cau
se aliorum oppositorum existentium ĩ aliis
predicamentis et illa debent esse prima cõ
traria quoniam hoc nomen prima cõtra
ria existentia in vnoquoq; genere non di
citur equivoce neq; vnivoce. sed secundũ p̃
ius et posterius. et est modorum nominis
ambigui et potest intelligi alio modo. et ẽ
q̃ primapia contraria que sunt in substã
tia. licet sint plura tamen non differunt a
se invicem nisi secundum prius et poste
rius non quia sunt in generibus diversis et ta
lia contraria reducantur ad vnam cõtra
rietatem que est prior omnibus. Deinde dix
it in vno enim genere ꝛc. forte intendit dare
causam propter quam quedam contraria plu
ra que sunt in eodem genere priora quibus
dam secundum secundam expositionẽ. forte
iste sermo est maioris propositionis quam in
tendebat declarare quod necesse est ut con
trarietas que est in primis primapijs esti
vna. et syllogismus sic componitur. p̃ma
primapia contraria sunt illa que sunt in
genere substantiae et prima contrarietas
que est in vno genere est vna. ergo prima
primapia contraria sunt vnum. et secũdũ
hoc erit iste sermo preposterus. et tunc sic
debet legi. substantia enim est vnum gen⁹
et in vno genere est vna contrarietas. prim
apia enim non differunt ab invicem nisi
secundum prius et posterius. secundũ vero
aliam expositionem debet legi ut in textu.
sed debet intelligi in ea maioris propositio. di
cens q̃ in vno genere est vna contrarietas
quoniam per illam complebitur conclusio
Deinde dixit. et omnia contraria videntur

pma pnã cõtraria sũt

oppõita in sba 2m esse et nõ esse

solũ differunt a se invicem 2m prius et posterius

ĩ vno gne ẽ vna contrarietas

reducta ꝛc. potest intelligi q̃ omnia contraria
que sunt in eodem genere quum reducuntur
in vnam contrarietatem sunt in potentia
et primapia vnum. vel sic q̃ omnia contra
ria que sunt in eodem genere secundũ vnũ
quodq; genus predicamentorum quum re
ducuntur ad contraria que sunt in substã
tia omnia erunt vnum in potentia et secũ
dum respectum

Quod quidem igitur. neq; vnum sit
elementum neq; plura duobus vel trib⁹
manifestum est. horum autem verum sit
verum quemadmodum diximus dubita
tionem habet multam. Sic igitur nos di
ximus primum de omni generatione ag
gredientes. Etenim secundum naturam
communia prius dicere. et sic ita vnum
quodq; propria speculari

Manifestum est igitur q̃ elementum
non est vnum et q̃ elementa non sũt plu
ra duobus aut tribus verum autem sic ve
rum habet maximam questionem. po
namus igitur sermonem nostrum ĩ mo
do. primo inquiramus et consideremus de
omni generatione. quoniam tunc proce
dimus aptius naturali et prius dicamus
universalia communia deinde consideremus
post de propriis existentibus ĩ particular⁹

Intendit hic per elementum primapia q̃
sunt in re et dixit q̃ habet maximam questi
onem licet iam apparuerit ex disputatione
primapia esse tria. quia necesse est ponere il
lud quod recipit esse generatum ipsum esse
subiectum aut contrarium. Si igitur fuerit
contrarium continget contrarium alteri ĩ
suum contrarium. ita q̃ non esse alteretur in esse et mutetur in illud quod est val
de improbabile. et si posuerimus q̃ subiec
tum est recipiens. et q̃ contrarium recedit
continget ut in substantia non sit generati
o omnino. subiectum enim est aliquid de
monstratum. et substantia et universalit⁹
contingit ut aliquid sit anteqũ sit. quoniã
si non sit nisi ex substantia que est subiectũ
et ista substantia fit communis omnibus
entibus. et ens non generatur nisi ex ente.
ergo ens est anteqũ generetur. et ista questio
coegit plures antiquos ad negandum ge
nerationem. D. d. tunc enim procedimus ꝛc
et in via doctrine. et. q. dicat. et intendim⁹

pma pnã cõtraria sũt

hoc dirimi dubitatione habet multam

hoc consideremus de oi generatione

Non esse alterari in esse

Ens no generat nisi ex ente

Per ōmunē generationem que fit in substantia

De ḡnatione ꝛpū simpliciū et compositorum

consideranr prius de rebus vniuersalibus communibus. quia ista doctrina est naturalis. cum doctrina cuius proposiciones accepte ex ea sunt manifeste et sine medio et cum ḡma manifestiones. et non accidit in ea error. et intendit per communem generationem. generationem que fit in substancia et in omnib⁹ predicamentis. et de substancia generationem communem quatuor corporibus. scilicet igni et aque et aeri et terre. et corporibus cōpositis et vniuersalem generationem que est vnius ex vno. ista enim generacio est quatuor elementorum et compositorum. generacio autem que est vnius ex plumbis pertranda est in libro de generacione. et hoc intendebat quum dixit. Deinde considerabimus p⁹ de propriis. idest de propriis existentibus in generacione vniuersaliusq; generum generibilium. et hoc est in omnibus partibus istius sāc. De generacione autem corporum simplicium et compositorum loquitur in libro peri gener⁹ et in quarto methеororum. et de propriis vnicuiusq; compositi loquitur in lib⁹ de animeis et in libro de plantis. et in libro de animalibus. sed librum de animeis non habemus neq; de plāntis nisi duos tractatus.

alterū duo cū illorum d² fi ex hoc et fiem hoc

Januus enim fieri ex alia aliud. et ex altero alterum. aut simplicia dicuntur aut composita. dico autem sic hoc est quum hoc fieri hominem musicum. est autem non musicum aliquod fieri musicum aut non musicum hominem fieri hominem musicum. Simpliciter quidē igit² dico quod fit hominem et non musicū. et quod simpliciter fit musicum compositū autem et quod fit et quod factum est quū non musicum hominem dicimus fieri musicum. aut musicum hominem. hoc autem hoc quidem non solum dicitur h⁹ aliquid fieri. sed etiam ex hoc ut ex nō musico musicum. hoc autem non dicitur in omnibus ut ex homine factus sit music⁹ sed homo factus sit musicus

music⁹ fit ex simplici qđ ē homo

Simpliciter dico quod fit hominem

Dicamus igitur q; quum dicimus aliquod generari ex aliquo alio. et q; vniuersaliter generabile generatur ex alio. forte autem dumus simplicia et forte composita et intelligo hoc quod narrabo. homo fit musicus. et non musicus fit musicus et homo non musicus fit homo musicus. intel

Homo fit music⁹ et nō music⁹ fit musicus

hō immusicus fit musicus intendit ḡnationem q̄ attribuit subiecto

ḡnatio attribuit rei composite que attribuitur vtriq;

ligo hoc quum dico generatum simplex hominem et non musicum. Et intelligo quū dico generatum simplex musicum. Et intelligo etiam per generatum compositū. hominem non musicum fieri hominem musicum. Sed alterum duorum illorum dicatur fieri ex hoc et fieri hoc. Dicimus⁹ etiam q; ex nō musico fit musicus. aut non musicus fit musicus. Reliquum vero non dicimus vtrunq;. non enim dicimus q; ex homine fit musicus. sed hō fit musicus.

Et est manifestus q; aliquid generatur ex aliquo. aut ab aliquo. et intendimus alterum duarum intencionum. quoniam aut intendimus per hanc propositionem rem simplicem aut compositum. Verbi gracia. quoniam quum dicimus q; homo fit musicus. intendimus q; musicus fit ex simplici quod est homo. qui est subiectum musica et similiter quum dicimus q; non musicus fit musicus. intendimus q; musicus etiā fit ex re simplici que est non musicum. qui est priuacio musica. et quum dicimus q; hō non musicus fit musicus. intendimus q; musicus fit ex duobus. scilicet ex homine et non musico. et hoc intendebat quum dixit. forte intendimus ꝛc. et quum dixit homo immusicus fit musicus. intendit generacionem que attribuitur subiecto in quo ē generatum. et quum dixit et immusicus fit musicus. intendit generationem que attribuitur opposito. sive sit contrarium sive sit priuacio. et quum dixit. et homo non musicus fit musicus. intendit generationem que attribuitur vtriq;. scilicet subiecto et opposito. Deinde exposuit hoc tua. et dixit. et intelligo quum dico generatum simplex ꝛc. idest et intelligo quum dico q; generacio generata attribuitur rei simplici subiecti quod est homo in hoc exemplo. et opposito quod est non musicum. et intelligo p illud quod generacio attribuitur rei composite illud quod attribuitur vtriq;. scilicet opposito et subiecto quod est homo non musico et vniuersaliter dicit q; generacio attribuitur opposito et subiecto et ambobus. et per oppositum intelligit contrarium et priuacionem. et hoc est commune sive generacio sit in substancia aut in aliis predicamentis. et quum notificauit q; generacio attri

buntur his duobus simplicibus dedit differẽ
ciam inter illam secundum vocem et secun
dum rem et dixit. sed alterum duorum ꝛc̃
idest sed oppositum potest proferri duobus
modis dicitur cum ipm̃ fieri hoc et ex ipso
fieri hoc. et hoc est secundum idioma conũ
et ideo dixit. dicimus cum ꝙ non ex musi
co ꝛc̃. reliquum vero saltet subiectum non
p:ofatur. nisi uno modo. saltet ipsum fieri
hoc non ex ipso fieri hoc. non enim dicimꝰ
ꝙ ex homine fit musicus. sed dicimus hoc
nem fieri musicum. et notandum est ꝙ hoc
est secundum idioma eorum. et quoddã ac
cidit in hoc tempore. hec enim preposicio ex
in ambitu est communis. quandoq; igitꝫ
notat oppositum et quandoq; subiectum
hec autem preposicio ab notat causam a
gentem tamq̃ subiectum et appositum. op
positum vero in nro idiomate non dicitur
fieri hoc. sed tantum dicitur in subiecto. hꝫ
vero preposicio post in nostro idiomate di
citur proprie de opposito et non de subiecto
dicimus enim post non musicum fit mu
sicum. et non dicimus ꝙ post hominem
fit musicus. et quum dedit differenciam se
cundum vocem dedit differenciã sed ꝛc̃ ꝛc̃

Omnium autem que fiunt sicut sim
plicia. dicimus fieri aliquid quod
manens fit aliud vero non manens
homo quidem enim manet musicus
factus homo. et est sed non musicã et un
musicã neq; simpliciter. neq; compositũ
manet

Et illa que dicimus secundum ꝙ sunt
simplicia generari. quedam generantur
manendo. et quedam non manen
do. homo enim manens homo fit mu
sicus. non musicus vero non manet. ne
ꝙ simplex neq; quando componitur

Et illa que dicuntur generari et fieri ali
quid aliud secundum ꝙ sunt simplicia. et
sunt illa duo que prediximus differũt in hꝰ
quoniam alterum manet quando ge
neratur aliud ex eo. alterum vero non per
manet sed destruitur. et non est pars gene
rati. alterum vero permanet. et est pars ge
nerati. Verbi gratia. musicus qui generã
tur ex homine et ex non musico homo enim
permanet quando fit musicus. non mu
sicus autem non permanet quum fit op

oppositi pt
proferri duo
bꝰ modis

hꝫ oppositio
exp̃ arabice
est communis

dicimꝰ aliq̃d
fieri manẽs
et aliud nõ
manens

alterũ per
manet quia
gnat aliud
ex eo

positus musico et si oppositum accipiatur si
gulariter aut oppositum cum subiecto ꝛc̃.

Determinatis igitur his ex omnib?
que fiunt. hoc est quando accidit si aliqs
intendit sicut diximus. quoniã aliquid
oportet semper subiici quod fit. Et hoc si
numero est vnum. sed specie non. vnum e
specie enim. dico et racione idem. non enim
idem est hominem et in musico esse. et hoc q̃
dem permanet. aliud vero non permanet.
non oppositum quidem permanet. homo
enim permanet. musicum autem et mu
sicum non permanet. neq; ex ambobus
compositum ut musicus homo

Et quum determinauimus ista ex om
ni quod generatur potest homo accipere
hoc si ponatur suam considerationẽ ex hꝫ
quod dico. saltet quoniam semper indi
getur aliquo quod fit subiectum illorũ
omnium et est illud quod est generabile et
illud licet sit vnum numero. tamen secũ
dum formam non est vnum. et intendo
per formam racionem. racio enim homi
nis non est racio non musica sed illud per
manet. et hoc non. illud autem quod nõ
habet oppositum permanet. homo enim
permanet non musicus vero non neq; cõ
positum ex eis ut homo non musicus

Et quum determinata sunt hec duo puncta
simplicia quibus attribuitur generacio
potest homo accipere hec duo esse necessaria
in omni generacione si considerauerit in hꝰ
ex hoc quod dico apparet enim bene ꝙ omne
generatum semper indiget aliquo subiecto
et est illud quod in rei veritate dicitur gene
rari. saltet in tempore in quo generatur in
actu generatum enim completum fuit ge
neratum. et non est in actu generacio igitꝫ
secundum ꝙ est motus necessario habꝫ sub
iectum. et est illud quod dicitur generari in
actu. et hoc quod dixit manifestum est ĩ sb
stancia et alius generatum enim est genera
tum per motum quem habet apud generã
cionem. Deinde dixit. et istud licet sit vnum
ꝛc̃. idest et istud quod est generatum in actu
licet sit vnum numero idest subiecto. tamẽ
non est vnum secundum racionem. idest se
cundum diffinicionem. apparent enim in
eo duo quorum vnum est oppositum rei q̃ẽ
principium generacionis et aliud recipiẽs

Aliquid oportet semp
subiici quod fit

Licet sit vnũ uno tamẽ
sedm formã nõ est vnũ

Omne generatũ semp
indiget aliq̃ subiecto

Istud quod ẽ generatũ in
actu licet sit vnũ nũo
differt tñ 2ũ racionem

Homo cū pmanet et musica generatur in ipso

In spermate cū quod fit hō necesse est ut sit aliquid

Impossibile est ut sit aūs ptes successiue destruūtur

Ex ex statuam diam fieri

Cū diam q music fit ex non musico

illam rem et oppositum equinocatum in am
bico quod est sine generatione. nisi cū ho
mine qui fit musicus non est nisi non mu
sica qui fit musicus. homo cū pmanet mu
sica generatum in ipso. non musica vero nō p
manet sed destruitur quando musica gene
ratur in subiecto et vniuersaliter illud quod
cadit opposito ex istis duobus permanet ut
homo qui fit musicus. musica enim nō est
oppositi homini. non musica vero existens
in homine est oppositi musice ut non esse ad
esse. et ideo defiat quando fit musica. et hoc
quod dicit intelligendum est communiter
in omnibus predicamentis. et in predicamen
to substantie. in spermate enim quod fit ho
mo necesse est ut sit aliquid. et est illud p quod
dicitur sperma. nisi enim hominis qui fit
est oppositi nisi spermatis. et etiam ut i
eo sit aliquid rapiens formam hominis et
est in rei veritate illud quod dicitur generati
scilicet illud in quo inuenitur iste motus.
motus enim debet esse in subiecto sicut dici
mus. et impossibile est ut sit in illo aūs
partes successiue destruuntur per generatio
nem partium illius. et est illud quod est
oppositum generato. sed iste motus est in sb
iecto. et si non esset subiectum. non esset hic
aliquid deferens istum motum neq; aliquid
quod diceretur mouere. neq; aliquid quod
esset in potentia aliquid et auferetur natu
ra possibilitatis sed hoc ignorant moderni
pter consuetudinem

intendit p illud quod nō pmanet oppositum

Ex aliquo fieri aliquid et non hoc
fieri aliquid magis quidem dicitur
in non permanentibus inter non musico mu
sicum fieri ex homine autem non. at vero
et in permanentibus aliquando dicitur si
militer. ex ere enim statuam dicimus fieri
non es statuam. hoc tamen ex opposito et
non pmanente vtrobet dicitur ex hoc hō.
et hoc hoc. et nunq; ex ūnmusico et ūn
sicus fit musicus. vnde et in composito si
militer est. etenim ex ūnmusico homine
et ūnmusicus homo dicitur fieri musicus

simpliciter si substātia ni solum

Dicitur vero aliquid generari ex aliquo
non ipsum generari hoc dicitur propue
in rebus que non permanent. ut quum di
cimus q musicus fit ex non musico. ex ip
sum autem non et maxime dicitur de eo
tem modo in rebus que permanent. diam

rarissime et tūsuptiue diam has prepositiones

enim q ex aipio fit idolum. et non diam
q aipium fit idolum. in opposito vero q
non permanet vnum sermone vtpp mo
do diamus enim ex hoc fieri hoc. et hoc fie
ri hoc. verbi gratia. ex non musico fieri mu
sicum. et non musicum fieri musicum. si
militer diamus in composito. verbi grā.
ex homine non musico fieri musicum. et
hominem non musicū fieri musicum.

Quum dedit differentiam inter illa duo ex
quibus est generatio secundum vocem et se
cundum rem. vult hic distinguere quomodo
vsitate sunt iste positiones apud eos + dicit
dicere vero ꝛc. et intendit per illud quod non
permanet oppositum et apparet ex sermone
eius q oppositum non dicitur fieri hoc. sed ex
ipso fieri hoc. sed ipse dicet post. et iam dixit
quod dicitur vtroq; modo. scilicet ex ipso fieri
hoc. et ipm fieri hoc videtur igitur q ex ipso
eius exemplo quod dixit. non ipsum fieri hō
sit in rei veritate. sed saltē. quoniam illud
quod in rei veritate dicitur apud eos fieri hō
est subiectum. Deinde dixit. ex homine vero
non. ideſt ex subiecto vero non dicitur fieri hō
Verbi gratia. ex homine fieri musicum. De
inde dixit. sed maxime ꝛc. ideſt. sed maxime
et tamsumptiue dicimus has prepositiones
ex et ab in rebus permanentibus. scilicet sb
iectis dicimus enim ex aipio fieri ydolum.
sicut dicimus q aipium fit ydolum. et hoc
proprium idiomati eorum. Deinde dixit. in
opposito vero ꝛc. ideſt. in opposito vero vtra
vtraq; prepositione. dicimus enim q ex nō
musico fit musicum. et non musicus fit
musicus. et similiter faciunt in composito
sicut dixit. et sermo eius est manifestus p se

Multipliciter autem quum dicitur fie
ri et homum quidem non simpliciter
fieri sed hoc aliquid fieri. simpliciter autē
fieri substantiam solum. secundū quod
autem aliorum. manifestum q necesse e
subiya aliquid quod fit. etenim quantū
et quale et ad alterum. et quando. et vbi.
fiunt in subiecto aliquo pter id q sola sb
stantia de nullo alio dicitur subiecto sed o
ma alia de substantia q autem substan
tia et quecunq; alia simpliciter cuius ex q
dam subiecto fiunt consideranti fiet vtiq;
manifestum. semper enim est aliquid qd
subyatur ex quo fit quod fit ut planta et

ex animalia ex femine

Et quia generatio dicitur multis modis et sunt quedam que non dicuntur fieri aut generari simpliciter. sed dicitur hoc fieri hoc aut generari. dicitur autem simpliciter fieri aut generari in substantijs tantum. in alijs vero manifestum est q necessario indigent aliquo subiecto quod est generationis dicere enim generari. aut fieri in quãto. à in quali et in relatione. et in quando. et in vbi non dicimus. nisi quando imaginati fuerimus aliquod subiectum. quia sola substantia non dicitur de alio subiecto omnino. alia vero omnia dicuntur de substãtijs. et apparet per consideratione q̃ substantie et omnia entia simpliciter indigẽt in generatione subiecto. est enim hic semp subiectum ex quo fit generatio generata. vt homo vel arbor. Cum animalia et vegetabilia generantur ex spermate et semine

Idest quia generatio dicitur multipliciter sunt enim quedam que non dicuntur generari simpliciter. sed generari hoc aut fieri hoc. et sunt accidentia. generari autem simpliciter proprie est substantie. manifestum est q necessario indiget aliquo quod dicatur generari. Deinde dedit causam in hoc. et dixit. dicere enim generari ꝛc. idest et causam hoc q subiectum apparet in istis rebus. scilicet accidentibus est. quoniam quum dicimus. q̃le tum aut quale. aut ad aliquid. aut vbi. à quando. non dicimus nisi quando imaginati fuerimus aliquod subiectum vnius cuiusq eorum. quoniam ista dicuntur de substantijs. substantia enim sola non dicitur de subiecto. et quum ponunt q subiectum trãsmutationis in alijs predicamentis preter substantiam est manifestum per se. inceptr declarare q similiter apparet in substantia et dixit et apparet per considerationem ꝛc. id est et ex natura generationis apparet illi q considerauerunt q substantie et omnia generabilia indigent in generatione in eo q est generatio aliquo subiecto. omnia enim habent aliquod subiectum ex quo generãtur. Verbi gratia. in substantia. et est sperma animalium et semen vegetabilium. et dixit hoc. quia perfecte apparet q in spermate est aliquid animis proportio ad animal generatum ex ipso est sicut proportio substantie

demonstrate ad album et nigrum. et vniuersaliter ad predicamenta accidentis quẽ admodum enim generatio albi secundũ q est motus indiget primario opposito ex q generatur. ex quo fit motus. et termino subiecto motui. similiter est in alijs generationibus. et similiter partes oppositę successiue recedunt a subiecto et fiunt in ipso pres generati. similiter est et in substantia. in sperimate enim apud generationem hominis non cessant partes spermatis recedere et partes fieri hominis donec forma humana perficiatur. et hoc si forma recepit partitionem. si autem non. istud necessario accidit in accidentibus propijs forme generate vnde necessario generatio sequitur alterationem et quia subiectum esse necessarium in substantia apparet etiam inductione incepit nostra

Haec hoc et dixit

unt autem que fiunt simpliciter alia quidem transfiguratione ut statua. alia vero appositione ut que augmentantur. alia vero subtractione ut ex lapide marmus Compositione autem alia. ut domus. alteratione vero alia ut que conuertuntur secundum naturam. omnia ante que hic fiunt. manifestum. quoniam ex subiectis fiunt

Et illa que generantur. quedam per transmutationem figure. ut idolum ex cupro et quedam per additionem ut illa que augmentantur. et quedam per diminutionem ut ex lapide hominis. et quedam per compositionem ut domus. et quedam per alterationem. ut illa que mutantur secundũ materiam manifestum est igitur q generatio secundum istos modos est ex subiectis

Et apparet per inductionem q generatio indiget necessario subiecto. non solum modo in naturalibus. sed et in artificialibus. generatio enim aut est in qualitate. ut idolum ex cupro. aut in quantitate. ut augmentũ et diminutio. aut secundum compositionem ut domus ex lateribus et lapidibus. aut secundum transmutationem que est ipsa substantia. et hoc intendebat quum dixit. et quedam per alterationem. ut illa q̃ mutantur secundum materiam. idest quorum materia transmutatur. et omnia ista videtur esse ex subiecto. et necessario est. ut om-

simpliciter fiat generari in suis tribus

subiectum apparet in istis rebus

in sba est sperma aīa lium et semẽ vegetabilium

Partes opposite successiue recedunt a subiecto

Que fiunt fiunt transfiguratione appositione aut subtractione

Illa q̃ generãt fiunt p additionẽ diminutionẽ et p compositionem

Gnãtio enim aut est in qlitate aut in qntitate

Vere due tñsmutationes conuenit̄ in ſbia et ī am.bo

ne generatam ſit er ſubiecto et in ſubiecto et verificat hoc inductione, et hé due tranſmutationes. ſaluet que eſt in accidentibus rei. que eſt in ſubſtantia conuenimus in hoc. qñ ſunt alteratio eiuſdem rei de vna qualitate in aliam. et de vna diſpoſitione in aliam ſi qua viderint q̄ quando res tranſmutantur in quibuſdam iſtis diſpoſitionibus ſtatim nomen et diffinitio eius tranſmutabunt. et in quibuſdam non. vocauerunt primū modum tranſmutationem in ſubſtantiā et alterationem ſubſtantialem. et vocauerunt iſtas diſpoſitiones ſubſtantiales. Secundum vero tranſmutationem in qua nec q̄ nomen rei nec eius diffinitio tranſmutatur. vocauerunt alterationem accidentalem. et cum conſiderauerunt illud qđ fert vtriq; tranſmutationem. inuenīt ipſum idem numero. et eſt corpus demonſtratum videmus enim idem corpus ī eodem loco tranſſerri de calefactiue in terreſtreitatem. et de terreſtreitate in vegetabilitatē. et mutabitur nomen eius et diffinitio et videmus enim ipſum tranſſerri de albedine in nigredinem. ſed non amittit nomen et diffinitionem. et ex hoc ſatur q̄ corpus qđ eſt ſubiectum iſte tranſmutationi permanet in nomine et diffinitione. et q̄ eſt eius diſpoſitio ſubſtantialis qua fit vnum numero. corpus autem cuius nomen et diffinitio mutantur per tranſmutationē diſpoſitionum. non eſt vnum per diſpoſitionem exiſtentem in ipo dātē a nomē et diffinitionem propriam. vnde neceſſe eſt ut iſtud ſubiectum ſit vnum. quia non habet formam dantem nomen et diffinitionem vnam. et eſt neceſſe etiam ut tres dimenſiones que videntur inſeparabiles ab ipo et eedem numero que dicuntur corpus. ſint accidentia et vnum. quia ſubiectum eorū non habet nomen neq; diffinitionem vnā numero. non per ſubiectum habens formam ſubſtantialem. quoniam ſi eſſēt de diſpoſitionibus ſubſtantiae non mutatur nomen iſtius ſubiecti neq; eius diffinitio per mutationem aliquius diſpoſitionis eius et eſſet tota tranſmutatio in accidentibus. et quia ita ſit eſt igitur vnum ſubiectum numero non habens diſpoſitionē ſubſtantialem. ſed habens naturam rei

pma tia et p.m hyle

qđ defert dimenſiones ſbm habēs

ocm tñsmutationē dē gñe alterationis

corp celeſte caret potēcia

ſubiectū ad hoīem et figurationē

pienda iſtas diſpoſitiones ſubſtantiales ē igitur in potentia eius omnes diſpoſitiones ſubſtantiales et accidentales. et hec dicatur prima materia et primum hyle. eaq̄ manifeſtum eſt q̄ iſta materia non denudatur a corporeitate. quoniam tunc haberet diſpoſitionem ſubſtantialem. et haberet nomen et diffinitionem. et ex hoc patet q̄ qui ponit hanc materiam eſſe corpus peccat. et ſimiliter qui ponit illud quod defert dimenſiones ſubiectum habens formam in actu ut exiſtimat Auicenna. et ſi quidem verificato dicamus q̄ generatio et corruptio aut eſt alteratio in ſubſtantia aut congregatio et ſegregatio. et quomodo dicimus fieri non erit niſi ex aliquo. et ideo antiqui conuenerunt in hac propoſitione. et quia non intelligebant naturā iſtius ſubiecti negauerunt quidam generationem et corruptionem. et quidā poſuerūt omnem tranſmutationem de genere alterationis et quidam appropriauerunt generationē et corruptionem et congregationem et ſegregationem. q̄ autem individuum ſubſtantiae. ſcilicet compoſitum ex materia et forma fit et tranſmutetur ſecundum totum de nō eſſe in eſſe ſine aliquo deferente tranſmutationem. impoſſibile eſt omnino niſi non ē individuum compoſitum mutaretur in eſſe individui ſubſtantiae compoſiti et moueri in hac eſt ſuperfluum. et quia corpus celeſte caret potentia ad aliquam diſpoſitionem niſi potentia generationis ideo iſtud ſubiectum caret potentia. et quia caret hoc ſubiecto. ideo caret forma que ſuſtentatur per hoc ſubiectū et fuit neceſſe ut forma eius eſſet ſubtracta ab hoc ſubiecto. et tunc non haberet conſtitutionem per corpus celeſte. ſed corpus celeſte cōſtituitur per illam ut ſacies alibi.

¶ Manifeſtum eſt ex dictis eſt. quoniā quod fit ſemper compoſitum eſt. et eſt quidem aliquid quod fit. eſt autem aliquid quod hoc fit. et hoc dupliciter aut a ſubiectum aut oppoſitum. dico autem oppoſitum quidem non muſicum. ſubiectū autem hominem et configurationem. et inordinationem et informationē oppoſitum. os autem et lapidem et aurum dico ſubiectum

¶ Declarantum eſt igitur ex dictis q̄ om

Subiectū corū non habet nomē neq; diffinitionē

Cū ita ſit ē vnū ſbā numero

Corp qđ ē ſubiectū tranſmutationis

ne generatum semper est compositum ex aliquo quod generatur et ex aliquo quod est generatum. et hoc duobus modis aut subiectum aut oppositum. et per oppositū intelligo non musicum et per subiectū homuncu. et similiter etiam non figura et non idolum. et non ordo est oppositum cupreum vero et lapis et aureum est subiectū

Intendit per illud quod generatur formam. et quum dixit et hoc duobus modis. ī mut illud quod generatur dicamus cum subiectum fieri hoc. et similiter oppositum secūdum q̄ predixit. sed generatum in rei veritate est compositum ex forma et subiecto. oppositum vero quod est non esse est de necessitate generationis. quoniam necesse est ut non esse precedat generatum. et si non. nō esset generatum. sed non esse recedit a formā et remanet subiectum. et sic generatum in rei veritate est compositum ex materia et forma. quomodo igitur dixit q̄ omne generatū est semper ꝛc. Deinde diuisit illud qđ dicitur generari in duo. in non esse et ī subiectum. et non esse recedit a generato quod est forma. forte igitur intendit per generatum. non illud quod est completum iā. sed illud quod est in via generationis. in hoc enim exigiuntur subiectum. scilicet et pars de non esse et pars de forma. et sic generatum secundum hoc erit compositum ex tribus generatum vero completum est compositum ex duobus tantum. scilicet subiecto et formā. et si istud subiectum nunq̄ est extra non esse sed non esse quod semper est communiter cum forma est privatio forme oppositę illi forme. aut semo cuius ex aliquo. quo generatur ex eo erit de dispositione generati. in qua est compositum ex aliquo quod generatur. et ex aliquo quod est generatum et est audeniaus D d. et intelligo per subiectum. idest subiectum musice. Deinde dixit cuprum vero et lapis et aurum sunt subiectum. idest habentium figuram et idolū et ordinem quibus sunt opposita. non figura et non idolum et non ordo que sunt in eis ante figuram et idolum et ordinē

Manifestum igitur q̄ liquidem sunt cause. et principia eorum que natura sunt ex quibus primis sunt et fiunt non secundum accidens. sed vnumquodq; quidem dicitur secundum substantiam quod fit ex subiecto et forma. cōponitur enim musicus homo ex homine. et musico quodammodo. resoluens enim racionēs in racionēs eorum

Manifestum est igitur q̄ si cause et principia existentia naturaliter sūt illa ex qb' primo sunt aut generantur non accidentaliter. sed secundum intencionem quā intendimus per vnumquodq; eorum in sua substancia. tunc generacio cuiuslib; est ex subiecto et racione. Dicit enim hominem musicum. est compositum ex homine et musico quodam modo compositionis. potes enim resoluere vtrūq; sermonem in suas diffinitiones

Quum declarauit q̄ principia sunt tria. forma. et priuacio et subiectum. et q̄ ista exigiuntur in generatione. incepit notificare que eorum sunt per se. et que per accidens et dixit. manifestum est igitur. q̄ si cause et principia existentia naturaliter sunt illa ex quibus primo fiunt illa quorum sunt principia aut generantur si sint innata generari. et hoc non per accidens sed per se et est vt vnumquodq; eorum habeat rem in substancia compositi. et hoc intendebat quum dixit sed per intencionem ꝛc. idest. sed sunt principia secundum intencionem quam intelligimus ex principijs que sunt pars substancie rei. et quum induxit sermonem qui ē qua si precedens induxit illum qui est quasi consequens et est q̄ omne est ex subiecto et forma tantum non ex priuacione et tacuit de precedente illud per quod apparet consecucio consequentis. et est q̄ ex subiecto et forma fit generacio rei per se. et syllogismus componitur sic. si principia naturalia sunt illa ex quibus generantur generabile per se et principaliter et talis est dispositio forme et subiecti. necesse est ut omne generabile generetur ex forma et subiecto. Deinde dedit exemplum et dixit. dicere enim hominē musicum. ꝛc. idest ex subiecto et forma et ista qđ dixit. de qualitate intelligendum est ī substancia. sed induxit exemplum in qualitate que est notius. Deinde dixit. potest enim ꝛc. idest potest enim dissoluere racionē materie et forme. et distinguere eas secundū diffinitionem. licet non in esse. non enim

separantur a se inuicem ni esse licet separan
tur ratione

Manifestum igitur est q̄ sunt que si
unt ex his. Est autem subiectum inuicem
quidem unum. specie vero duo. homo qui
dem et asinus et omnino materia inuicem
mobilis. hoc autem aliquid magis et non se
cundum accidens ex ipso sit quod sit p̄ma
no autem et contrarietas accidens. unum
autem species ut ordinatio aut musica. a
liorum aliquod sic predicamentum.

Declaratum est igitur q̄ generatio ni
hilibet quod generatur est ex illis duob⁹
sed subiectum in numero vero est unum.
in forma autem duo. homo enim et as
inus. et universaliter materia est inuice
mobilis et potest innumeram. quia est dig
nior ut sit demonstrata. et quod generā
tur ex ea non generatur per accidens. pri
uatio autem et contrarietas est per ac
cidens. forma vero est aliud. ut ordo et mu
sica. aut alia eorum que predicantur hu
modo.

Quum declarauit q̄ omne generabile ge
neratur per se ex subiecto et forma. incepit
etiam declarare quomodo accidit subiecto
priuatio et dat differentiam inter illa quā
ignorauit Plato. quare non distinxit in
materiam et priuationem. et dixit. est ex is
tis duobus secundum rationem duo. licet
sit unum secundum subiectum. est ē enim
priuatio. Deinde dixit. homo enim et asi
nus. idest et prima materia est aliud a pri
uatione quia ita se habet ad res sicut hō
ad musicam. et asinus ad annulum. et ho
mo et aurum et universaliter materia se
cundum q̄ est materia numeratur in en
tibus q̄ non est in priuatione. licet materia
non sit aliquid in actu secundum q̄ ē ma
teria. tamen dignior est ut sit aliquod de
monstratum q̄ priuatio. idest tamen pri
us quia est dicere esse in actu q̄ priuatio et
dixit hoc. quia prima materia multum
admiscetur cum priuatione. Deinde idem
ut secundam differentiam et dixit. et quod
generatur ex ea &c. idest et priuatio eadem
differt a materia. quoniam generatum ē
ex materia per se. quum sit pars eius. ex p̄
uatione autem est aliquid per accidens.
quum non remanet. ita q̄ sit pars gener
ti et intelligendum est hic per accidens et ne
cessarium. illud enim quod est per accidens
aliud est necessarium. aliud nimirum. quia
est necessarium generationi. quia necessario
precedit generatum. sed quum attribuitur ſb
stantiae generante inuenietur primarium p
accidens. sed universaliter non separatur a
materia. sed quandoque materia admis
cetur cum aliqua forma tantum admisceb
tur cum privatione forme oppositi illi. et ip
sa eadem non habet in se formam propriā
neq; privationem propriam. nam si habe
ret formam propriam non raperet omnē
formam. et similiter si haberet privationē
propriam.

Quidem est quidem sicut duo dicenda si
esse primaria est autem sicut tria. et est qui
dem sicut contraria. ut si aliquis dicat mu
sicum et immusicā aut calidum et frigi
dum. aut consonans et inconsonans est
autem sicut non. ab alterutris enim con
traria pati impossibile est. Soluitur aūt
propterea q̄ aliud est subiectum. hoc enī
non est contrarium quare neq; plura cō
trariorum sunt primaria quodam mo
do. sed duo ut est dicere numero neq; inte
pauitis duo propter id quod alterum est
esse ipsis. sed tria. alterum enim est homi
nis et non musico esse et figurato et en

Et ideo potest quis dicere primaria ē
duo et potest dicere esse tria. et potest dice
re esse contraria. verbi gratia. musicā et
nō musicā aut calidū et frigidū. aut cō
positum et non compositum. et potest di
cere q̄ non est ita. nam impossibile est cō
trariorum vnum pati a reliquo. sed istā
que non dissolutur quia subiectum est
aliud hoc enim non est contrarium. ergo
primaria non sunt plura numero contra
riorum quodam modo. sed quasi in nume
ro sunt duo. sed tamen non sunt duo om
nibus modis. accidit enim esse eorum ali
ud sed tria. dicere enim in homine ipsum
esse non musicum est aliud ab ipso ē ho
minem et dicere in auro ipsum esse figu
ratum est aliud ab ipso esse aurum.

Quum declarauit q̄ primaria per se sunt
duo. materia scilicet et forma. et q̄ si priua
tio dicatur primarium est per accidens. di
cit q̄ ex hoc modo dissoluentur questiones

predicte. et dixit. et ideo potest quis dicere pmapia esse duo. idest quia intenderit illa que sunt punapia per se. et potest dicere illa ee tria. quia non fecerit diffinicionem inter illa que sunt per se et per accidens. et potest dicere illa esse contraria. idest quia solummodo consideravit inductionem. aut secm q punapia et contraria conveniunt in illis tribus propriis predictis. scilicet quoniam non sunt ex invicem neq; ex aliis. et q omnia sunt ex eis. Deinde dixit. et potest dicere q non est ita. idest potest dicere q punapia non solummodo sunt contraria. cōtraria enim non patiuntur ab invicem. patiens enim debet esse simile et non contrarium. Deinde dixit. sed ista questio ꝛc. idest. si hoc non prohibet ut punapia sint contraria et non notificat q punacio non ē punapium nisi per accidens. sed addit tertium quod non est contrarium. et est subiectum Deinde dixit ergo punapia ꝛc. idest ergo secundum q diximus prius punapia non sunt plura numero contrariorum que st duo. quia punapia accipiuntur per se. et hoc intendebat quia dixit. quodam modo D. dixit. sed quasi in numero sunt duo ꝛc idest sunt duo per se et non duo quia accipientur secundum q sunt punapia simpliciter non distinguendo illa que sunt p se ab illis que sunt per accidens. addit enim punapus que sunt per se aliud. et est punacio. et sic erunt tria. quia punacio sit de necessitate generacionis. Deinde dixit. sed sunt tria. idest. sed secundum hunc modum sunt tria dicit enim in homine ipsum esse non musicam q est punacio musice. ē aliud a subiecto quod est homo. et homo. et non musicus sunt alia a musico. Sunt igitur tria. forma et subiectum + punacio

Quot quidem igitur punapia arta generacionem physicorum. et quo modo tot sunt dictum est. et ostensum ē quoniam oportet subtus aliquid cōtrarius. et contraria duo esse. sed quodammodo alio. non necessarium est sufficere cum ait alterum contrariorum facere absentia et presentia mutacionem

Jam igitur diximus quot sunt punapia rerum generabilium. et unde sunt tot et est declaratum q contraria debēt habere subiectum et q contraria sunt duo alio vero modo non est necesse. sufficiat enim alterum contrariorum in hoc q agat transmutacionem ipso presente et absente

Quia demonstravit numerum punapiorum. incepit facere summam de illis que declarauit. et dixit iam igitur diximus. id est declaratum est igitur quot sunt punapia rerum naturalium quia numerantur per se. aut quia numerantur per se et per accidens. et causa propter quam sunt tali numero. et quia hoc declaratum est q necesse est ut in generacione substancia sit aliquod subiectum. et est prima materia. sicut est dispositio in generacionibus aliorum predicamentorum. Deinde dixit. et q contraria sunt duo. idest. quia non distinguatur illud quod est per se ab illo quod est per accidens. quia autem accipiuntur secundum q sunt per se sufficiunt in hoc subiectum et forma. et hoc intendebat cū dixit. alio vero modo non est necesse. et dixit hoc quia sufficit in generacione esse forme. et in corrupcione non esse eius. et hoc intendebat quia dixit sufficiat alterum id est forma

Subiecta autem naturalibus est secundum analogiam. sicut eius ad statuam es. aut ad lectulum lignum. aut aliorum aliquod habentium formam in materia et in forme se habet primo ac apiat formam. sic ipsa se ad substancia habet et hoc aliquid et quod est. vnū quidem igitur punapium est. non sic vnū exactus neq; sic vnum sicut hoc aliquid vnum autem secundum q est racio alius plus autem contrarium hunc punacio ē

Datum autem subiecta cognoscat p comparacionem sicut est comparacio cupri ad idolum. aut ligni ad scamnum et sicut comparatur ad aliud habentem racionem materia eius. et punacio illius racionis antequ creatur. ita ē comparacio istius nature ad istam substancia. aut congregatam ex utroq;. aut formam demonstratum. sed dispositio eius apud eius vniuersaliter. ista igitur natura est vnum punapium. et non ē vna. neq; vnum ut demonstratum. et ē aliud punapium quod est racio et con

tranium ista et est puncto

¶ Et ista natura que est subiecta substantie non potest intelligi per se. cum non sit aliquid in actu habens quidditatem. sed ītelligitur secundum comparationem propter latentiam sue substantie. et ideo cum volumus dare substantiam eius. dicimus ipsam esse illud cuius proprio ad substantiam ēt ē sicut proprio cupri ad idolum aut ligni ad scammum. Deinde dixit. et si aut comparatur. idest et vnumquodque aliter si aut comparatur ad aliud habens aliquo modo et formā materia eius et puncto ē actionis eius. ita ista natura comparatur ad substantiam. idest secundū q̄ est subiecta substantie et recipiens illam Deinde dixit aut congregatam ex vtroq; hic exponit substantiam an comparatur ista natura. substantia enim dicitur de cōgregato ex hac materia et forma. et dicitur de forma etiam. et dixit q̄ ista natura dicitur in respectu substantie. aut substantie aggregate ex vtroq; saluet indumdum de monstrata aut forme. et est illud p̄ quod substantia est demonstrata in actu. Deinde dixit ista igitur natura est vnum puncapium. ꝛc. idest et ista natura que est puncta materia est vnum puncapium communi omnibus entibus transmutabilibus que altrantur in muticem. sed non est vna in se. ita q̄ sit substantia simplex existens actu. neq; ita q̄ sit aliquod compositum ex materia et forma. nam si haberet formam propriam nullam aliam recipere ipsa permanente. sed statim corrumperetur q̄to alia forma generaretur. et etiam quicquid recipit aliquid in recipit ipsum secundum q̄ est in actu. sed secundum q̄ est in potentia. si igitur puncta materia innata est recipere omnes formas necesse est ut sit in potentia omnes forme. ut nō habeat in sua substantia formam propriam qua est materia et etiam si esset aliquod existens in actu. idest habens formam. tunc generatio in substantia esset alteratio. et forme essent accidentia. Deinde dixit. et est aliud puncapium. idest et entia habent aliud puncapium a subiecto. et est forma. sed p̄mū puncapium in hoc genere non potuit sa

cum hac scientia sicut primum subiectum Deinde dixit. et etiam contrarium ista idest forme

¶ Et autem quomodo duo et quomō plura dictum est primum quidem igitur dictum est q̄ puncapia contraria sunt postremus autem q̄ necesse est. et aliud qd tam subita et esse tria. Ex his autē nunc manifestum est que differentia contrarium. et quomodo se habent ad muticem puncapia. et quid subiectum. vtrū autē substantia species aut subiectum nōdū manifestum est. sed q̄ puncapia tria. et quomodo et quis modus cor dictum ē

¶ Et iam diximus prius. quomodo ista sunt duo et quomodo plura. Diximus enim primo q̄ puncapia sunt contraria tantum. Et diximus post q̄ necesse est ut sit hic aliquod aliud subiectum et iam apparuit ex dictis nunc differentia inter contraria. et quomodo se habent puncapia ad muticem. et quid est subiectū. vtrū vero forma sit substantia. et subiectū nondū ē declaratū. Sed declaratū ē q̄ puncapia sunt tria. et quomō sunt tria. et declaratus ē modus sīc quē tūdantur quis modus sit.

¶ Et iam diximus prius. idest. qū cōsideātur p̄ se. salua materia et formā. D. d. et quōplura. idest qū q̄sideātē sed; necessitate ḡnis eōis tantum. et non distinguatur illud quod est per se ab illo quod est per accidēs apparet enim q̄ secundum hoc licet sit tria forma et subiectum et puncta. D. d. dixim' enim ꝛc. idest et innuit sermonem in quo probant q̄ puncapia sunt contraria. et ideo dixit. diximus enim q̄ puncapia tria sunt contraria. Deinde dixit. et diximus post. et innuit sermonem in quo declarat ut post q̄ est necesse ut cum contrarijs sit aliquod subiectum non in predicamentis accidentium tantum. sed in predicamento substantie. Deinde dixit. et apparuit ex dictis differentia inter contraria. idest. quoniam forma est puncapium per se. et puncta est puncapium per accidens. Deinde dixit. et quomodo se habent ꝛc. idest quoniam subiectum sustentat formam secundū q̄ forma non potest esse sine subiecto. forma autem sustentat subiectum secundū q̄ est complementum eius et secundum

q̄ subiectum non potest demidari a forma
Deinde dixit. et quid est subiectum. idest et
modus essendi eius est q̄ non est demon
stratum in actu. sed est quasi medium in
ter non esse simpliciter et esse in actu. t ac
dit substantie eius ut sit in potentia ō
nes forme non q̄ potentia eius est in sub
stantia. ita q̄ sit pars diffinitionis. quo
niam si potentia esset in substantia eius
tunc esse eius destrueretur ablatione po
tentie et presentia forme in actu. scilicet
forme ad quam habebat potentia ut re
apparet. et vnumquisque liter si potentia esset in
substantia eius. tunc substantia eius cor
rumperetur apud generationem et esset
in impedimento ad aliquid non in pre
dicamento substantie Ex his igitur pa
tet q̄ istud subiectum est substantia non
potentia nec̄ privatio. pars enim sub
stantie est substantia. et forte hoc inten
debat quum dixit et q̄ est subiectum. tūc
dixit post vtrum vero ⁊c̄. et forte immut
emma que diximus. et est melius. et in
tendebat quum dixit. vtrum vero forma
idest vtrum vero forma est magis sub
stantia q̄ subiectum. aut subiectū ma
gis q̄ forma. nondum declaratum est
sed in secundo declarabitur. et forte intē
dit q̄ hoc non est declarandum in hac
scientia et est melius. Deinde dixit. sed ē
declaratum q̄ principia sunt tria ⁊c̄. id
est et est declaratum q̄ sunt principia. t
quomodo sunt. scilicet quoniam duo eo
rum sunt substantie. et tertium privā
tio et declaratus est modus secundum
quem vnumquodq̄ eorum est necessa
rium in esse generati. quoniam super
hoc sunt fundata

quod quidem igitur et que sūt prin
cipia ex his considerātur quod autē sīgula
riter sic solvatur et antiquorum detectus
dicamus post hec querentes eum secun
dum philosophiam primi vocabulum et
nationem rerum diuertēūt ut in viam
quandam aliam abscedentes ob infirmi
tatem. et dicunt nec̄ fieri eorum que sūt
nullum nec̄ corrumpi propter id. quod
necessarium est fieri quod fit. aut ex eo
quod est aut ex eo quod non est. ex his
autem vtrisq̄ impossibile est esse nec̄

eium quod est fieri contingit. est eium
iam nec̄ ex eo quod non est nichil vtiq̄
fieri subiya eium aliud oportet

Ex istis igitur considerātur et latur
quot sunt principia et que sunt. Et dein
ceps dum est post q̄ hoc solummodo dis
solvetur eadem questio quam antiqui
querebant. antiquissimi enim in philo
sophia quum fuerant perscrutati de veri
tate et natura eiusdem reflexi sunt ab ea
et quasi expulsi ad aliam viam p̄p̄ pau
ertatem exercitij. et dixerunt q̄ nullū eius
dem capit generationem et corruptionē
nam quicquid generatur necesse est ut
generetur aut ex ente aut ex non ente sed
impossibile est aliquid generari ex aliq̄
istorum. eis enim non generatur qm̄ iā
est. et ex non ente nichil generatur. indigē
tur enim in generatione alio quod sit sū
iectum.

Quum declarauit quot sunt principia et
que eorum sunt per se et que per accidens.
et que actu. et que potentia incepit declara
re q̄ ex istis rebus dissolvetur questio quam
querebant antiqui naturalium. ita q̄ coe
git eos negare principia et generationem
et transmutationem et multitudinem et
dixit ex istis igitur ⁊c̄. idest ex istis igitur
que diximus. potest quis scire numerū ⁊
naturam eorum. Deinde dixit et declarā
dum est post idest quia sermo demonstra
tuus innatus est solvere omnes questi
ones accidentes in re. et hoc significat eti
am q̄ ipe movent hanc causam scilicet p̄
mam materiam et istum numerum prī
cipiorum. et intendebat per antiquos p
mendē et melissum. D. incepit dicere quo
modo accidit antiquis ista questio ⁊ que
opiniones acciderunt eis propter hoc et
dixit antiquissimi enim ⁊c̄. idest antiquis
simi enim quum intendebant perscrutari
de entibus et accidit eis ista questio et nō
potuerunt solvere eam propter paucitatē
exercitij in dialectica reuersi sunt a via per
scrutationis naturalis et declinantes ad
res ex tamsecas dicentes nichil generari et
corrumpi. quoniam generatio aut est ex
ente. aut ex non ente. sed non est ex ente
nec̄ ex non ente. ergo generatio non est.
Deinde in destructione vtriusq̄ condui

dnaum vtuntur duobus ſyllogiſmis in ſcanda figura per primum enim declarãt q impoſſibile eſt ut generacio ſit ex ente ſic generatum eſt illud quod non eſt dum ſit neratur ens autem eſt illud quod eſt. ergo ens non generatur in hoc autem per qd̃ declarant q non ens non generatur vtunt̃ eam duabus propoſicionibus quarum vna eſt q quicquid generatur eſt aliquid dum generatur et non ens non eſt aliqd̃. ergo quicquid eſt non ens non generatur et hoc intendebat quum dixit et ex non ente ĩ. idest illud quod dicitur generari dum generatur. generatum enim completum dicitur generatum quia ante generabatur et ideo qui ponit aliquid generari ex non ente dicit aliquid habere diſpoſicionem quam nunq̃ habebat neq; ſimpliciter neq; in ſubiecto. quoniam quando non eſt generatum et eſt in actu habet hanc diſpoſicionem et anteq̃ generetur non habuit illam qui igitur dicit q generatum eſt ex non ente contingeret ei concedere alterũ duorum. aut q eſt hic tranſmutatum ſine tranſmutacione. aut q tranſmutacio eſt in punctione. et totum hoc eſt impoſſibile. ſed moderni reputant tale impoſſibile propter hoc q aſſueti ſunt a puericia audire ipſum. conſuetudo enim eſt altera natura

Et ſic conſequenter contingens augmentantes non eſſe multa dicunt. ſed tantum quod eſt illi ergo talium acquieſcãt opinionem propter ea que dicta ſunt

Et quum viderunt quid ſequitur hanc poſicionem et copulatur eum illa. dixerũt q res non ſunt plures ſed ſolum ens illi eum opinati ſunt hanc opinionem ex hoc quod diximus

Et quum conſideraverunt quid ſequitur ex hoc quod dicunt q generacio et corrupcio non ſunt contingit apud eos ut omnia ſint vnum. quoniam quum non fuerit illic generacio neq; corrupcio non erit materia neq; forma. et quum non fuerit forma neq; materia quibus res tranſmutentur ômnia erunt vnum ſimpler iſte igitur ſermo coegit eos opinari contra illud quod apparet et ideo dixit parmenides ſi ens generatur habet principium. ſed non generatur ergo non habet principium. ſed iſte ſermo eſt vanus ut declaratum eſt

Nos autem quidem dicimus ex eo qd̃ eſt aut ex eo quod non eſt fieri aut quod eſt aut quod non eſt aliquid facere aut pati aut quodlibet hoc fieri. vno quidem modo nichil differt ut medicum aliqd facere aut pati. aut ex medico aliqd eſſe ãt fieri

Nos autem vtimur in ſermone alio modo a primo dicere enim q generacio ẽ ex ente aut ex non ente aut q non ens ãt ens agit aliqd aut patitur ut q hoc fiat aliquid ex quolibet non habet differenciã non enim eſt differencia inter hoc q dicimus q medicus agit aliqd̃ aut patitur aut dicimus q non medicus eſt aliqd. ãt ſit aliquod quodcunq; ſit ſimpliciter

Quum induxit queſtionem antiquorum cepit diſſolucre eam et dixit. nos autẽ ĩ. ideſt et locis deceptionis iſtorum hoĩm eſt qua vtuntur eo quod dicatur multipliciter vno modo. et ſic miſtum eſt eis verũ aĩ falſo. nos autem debemus diſtinguere propoſiciones eorum. et demonſtrare modum ſecundum quem verificantur. et ſecundum quem non verificantur. Deinde cepit declarare hoc et dixit. et cepit ab hoc non faciendo q non eſt differencia inter hoc q aliquis dicat q generacio ẽ ex ẽte et nõ ẽte et inter hoc q dicat q non ens aut ens agãt aliquid aut paciantur et dixit hoc. quoniam quum dicimus q generacio eſt ex ente ãt non ente intendimus q generatum fit ex paſſione non entis aut entis aut actione eorum et hoc manifeſtum eſt. Deinde ĩduxit exemplum quod declarat hoc in generacione et dixit. non enim eſt differencia. id eſt et quemadmodum non eſt differencia inter hoc q aliquis dicat q medicus agit aliquid aut patitur. et qui dicat q a medico mutentur aut generatur aliquid ſimiliter non eſt differencia inter hoc q aliquis dicat q ex non ente generatur aliquid. ãt ens ſit aliquid. aut dicat q ex non ente generatur aliquid. aut non ens ſit aliquid et quum declarauit differenciam inter iſta cepit declarare ſecundum quot modos dicatur aliquid agere hoc aut pati. aut generari ex hoc

Quare quoniam hoc dupliciter dicit manifestum quia ex eo quod est a ex eo quod non est aut faciet aut pati edificat quidem igitur medicus non secundum q medicus. sed secundum q edificator. et albus fit non inquantum medicus sed inquantum niger. medicatur autem et non medicus fit inquantum est medicus. Quoniam autem maxime propue dicimus medicum aliquid facere aut pati. aut fieri ex medico si secundum q medicus hoc patiatur aut faciat. manifestum q ex eo qd non est aliquid fieri et hoc significat nisi tum non est quod illi quidem non peccantes deliquerunt. et propter hanc ignorantiam tantum ignorauerunt q nichil opinati sunt fieri nec esse aliquid sed auferebant omnem generationem.

Et quum hoc dicatur dupliciter aut multipliciter manifestum est q ita est in hoc q diximus ex ente aut non ens agit aut patitur. Medicus igitur edificat non secundum q est medicus. sed secundum q est edificator. et medicus fit albus non secundum q medicus. sed secundum q niger medicamur autem et non medicamur secundum q est medicus et quia non dicimus propue et principaliter medicari agere aut pati aut aliquid generari a medico nisi quando illud quod agit aut incepit. fuerit secundum q est medicus manifestum est q quum dicimus q generatio est ex non ente. intelligimus hoc eciam scilicet secundum q est non ens. et quia illi non distinxerunt hoc erraverunt. et quia ignoraverunt hoc. peccaverunt. adeo q existimaverunt q nichil generatur. et q nichil fit omnino. sed negaverunt generationem omnino

Et quum hoc dicatur &c. idest dicit q a medico fit aliquid. aut q medicus agit. aut patitur aliquid. quoniam quum dicit q ex medico fit aliquid aut medicus agit aliquid aut patitur fuerit sicut dicere q ñ ex non ente fit aliquid. aut q non ens patitur et sicut dicit eciam. q ex non ente generatur aliquid aut q non ens patit manifestum est q secundum numerum modorum secundum quos dicitur q medicus agit aut patitur. aut fit ex eo ali-

quid dicitur q non ens agit hoc aut patit aut fit ex eo hoc. Deinde incepit numerare modos secundum quos dicitur q medicus agit hoc aut patitur. et notificat q sunt duo modi. vnus per se et alius per accidēs et dixit medicus igitur edificat &c. idest. et eidem attribuuntur plures actiones. ā passiones. quedam per se quedam per accidens. Verbi gracia. quoniam medico attribuitur actio edificandi. et dicitur q medicus edificat aut q ex medico fit edificatio et hoc est per accidens. non enim edificat secundum q est medicus. sed secundū q accidit ei q fuerit edificator. et similiter attribuitur ei pati ab albedine. sed non secundum q est medicus. sed secundum q accidit medico q fuerit niger. Deinde dixit medicamur autem &c. idest medicamur autem. et non medicamur est ei per se. et secundum q est medicus dicere igitur medicari aliquid aliud aut a medico fieri aliquid non est aliud a dicere medicari edificare aut albefieri aut a medico fieri edificationem aut albedinem. Deinde dixit. manifestū ē &c. idest et quum passio et actio non attribuitur ei per se. nisi secundum q est ens attribuitur non secundum q accidit alicui et intentio est predicatio que est per se manifestum est q dicere q non ens fit ens et q ex non ente fit ens. intelligendum ē q non ens secundum q est non ens fit ens quod est impossibile. q aūt non ens fit ēs non secundum q est non ens. sed secundū q est aliquod ens non est impossibile. ubi igitur antiqui non distinxerunt inter illud q est per se. et illud quod est per accidens illud enim quod est per accidens est possibile uno modo. et illud quod est per se. est impossibile. ideo existimaverunt q illud qd est per accidens est impossibile et sic destruebant generationes omnino unde dicebāt q totum ens sensibile est unum et declaratum est q pluralitas est principium generationis per accidens. et q est necessariū in generatione scilicet secundum q accidit subiecto ex quo est generatio. ergo necesse est ut generatio sit ex non ente per accidens et est impossibile per se

Nos autem et ipsi dicimus fieri quidem nichil simpliciter ex eo quod

non est sed tamen fiet ex eo quod nō est
ut secundum accidens ex privatione eiꝰ
quod est quidem per se non ens. non ex eo
quod est fit. inambule autem videtur et im
possibile sic fieri aliquid ex eo quod nō est
¶ Et nos etiam dicimus q̄ nichil fit om
nino ex non ente simpliciter. sed dicim⁹
q̄ aliquid generantur ex non ente. verbi
gratia. per accidens generatur equum ali
quod ex privatione. et est aliquod nō ens
per se absq; eo quod fit in eo et hoc tenet
pro improbabili et existimatur esse im
possibile aliquid generari ex non ente
¶ Et nos concedimus cum eis in hoc
q̄ nichil omnino fit ex simplici privatio
ne. quoniam si ita esset tunc ens muta
retur per se ex privatione. et sic privatio
posset alterari. sed dicimus aliquid gene
rari ex non ente per accidens idest ex sub
iecto cui accidit q̄ in eo fuerit privatio re
ex qua generatur et si hoc non esset salua
si privatio forme non precederet in subiec
to non generaretur. ex eo. d. generatur
enim aliquid ex privatione ꝛc. idest neces
se est enim aliquid esse ex privatione qñ
impossibile est ut generatum immutat⁹
per se absq; eo q̄ privatio eius sit in sub
iecto ex quo generentur per se. deinde dix
it et est non ens per se. idest. privatio est nō
ens per se. et materia est non ens per acci
dens. deinde dixit. absq; eo q̄ sit ens. idest
privatio generati. et quum declarauit q̄
privatio necessaria est in generatione dix
it et hoc tenetur pro improbabili. idest ge
nerationem fieri ex privatione et hoc nō
est possibile fieri sed necessarium tamen
per accidens. deinde incepit etiam decla
rare q̄ similiter accidit in hoc q̄ generati
o attribuitur ens. scilicet quoniam est
necessarium per accidens et impossibile p
¶ Similiter autem nec ex eo qđ est se
nec q̄ qđ est fieri nisi secundum acci
dens. sic autem et hoc fieri eodem modo ut
si ex animali animal vtiq; fiat. et ex qñ
animali quodam aīal. ut si equus ex
equo fiat. fiet quidem equus vtiq; non so
lum ex quodam animali equus sed etiā
ex animali. sed non inquantum ē ani
mal est enim iam hoc. si autem aliquid
debet fieri animal non secundum acci
dens non ex animali erit
¶ Et secundum hunc modum non ge
nerantur omnia eius ex ente nisi per accidēs
hoc enim etiam erit secundum illum eiꝰ
dem modum. verbi gratia quoniam ge
neratur animal ex animali. et ex aliq
animali animal. si igitur canis generā
tur ex equo. tunc generatio canis est ab
aliquo animali. et ab animali simpli
citer. sed generatio eius ex eo non est secū
dum q̄ est animal quum habet rationē
animalis Quod igitur innatum est fie
ri animal non per accidens necesse est ut
generatio eius sit ex non animali
¶ Hoc enim etiam fit illo eodem modo
idest quo generatum fit ex non ente. scili
cet per accidens. impossibile enim est ut
generatum sit ens aut non ens anteqū
generatur nisi per accidens. Deinde dixit
Verbi gratia ꝛc. idest verbi gratia. si aliq⁹
dicat q̄ nos videmus animal generari
ex animali sibi simili. et aliquod aīal ex
animali ducatur in speciē verbi gratia.
canem ex equo et q̄ propter hoc possibile
est ut animal generetur ex animali. ad
huc autem dicimus q̄ si canis generet⁹
ex equo per se contingeret. ut animal gene
retur ex animali simpliciter. sed generā
tio animalis ex animali et entis ex ente
non potest esse simpliciter. generabile eī
tamen mutatur ad illud qđ non habet. et
animalitas est in generato. sequitur am
mal generetur secundum q̄ est aīal et
animal ex animali. secundum q̄ est am
mal. contingeret aliquid tamen mutari in
speciē eius quod habet in actu. quod est
impossibile. et ideo necesse est ut omne qđ
innatum est fieri animal per se transferat⁹
ex non animali. ergo si generatio esset pos
sibilis animalis simpliciter. tunc esset in
esse ut ex non animali simpliciter generā
retur. sed quia generatio est animalis de
monstrata contingeret ut sit ex non anima
li demonstrato per accidens. et ex anima
li demonstrato per accidens. et causa eius
quod est per accidens hec est. quoniam p̄
ma materia non potest denudari a formā
quemadmodū causa eius qđ est per acci
dens in generatione a privatione est q̄
illud quod generandū ē debz esse privatū

Et si aliquid fit quod est non ex eo qđ
é nec; ex eo quod non est. quod enim
est ex eo quod non est dictum est nobis qđ
significet. quoniam inquantum non est
amplius autem esse omne aut non esse
non removetur

Si igitur aliquid fuerit eus non est ex
non ente nec; ex ente jam enim dixim⁹
quid intendimus quum dicimus ex non
ente et non auferimus per hoc totū ens
nec; totum non ens

Si igitur aliquid generatur non gene
ratur ex ente simpliciter. nec; ex non ente
simpliciter ut existimaverunt antiqui tā
enim declarauimus quid intendimus qū
dicimus aliquid generari ex non ente + ex
ente. et quod quodam modo generatur ex
non ente. et alio modo ex ente et quum dici
mus aliquid generari ex non ente nō in
tendimus negationem totius entis + qū
dicimus aliquid generari ex ente. non in
tendimus affirmationem totius entis et
hoc intendebat quum dixit et non negasti⁹
per hoc. idest q quum dicimus aliquid ge
nerari ex non ente. non intendimus nega
tionem omniū modorum essendi. quomā
hoc impossibile est. nec; quum dicimus ali
quid generari ex ente affirmamus omnes
modos essendi

Unus quidem igitur modus huius est
alius autem quando contingit eadem
dictio secundum potentiam et actum. hȝ
autem determinatum est in alius per ex
citationem magis. Quare qđ⁹ vere dixim⁹
defectus solvuntur. ꝓpter quos coacti re
movent predictorum quedam. propter
hoc enim intantum destiterunt priores
a via in generationem et corruptionem
et omnino mutationem. hec enim vtiq;
visa natura omnem solvit hanc ꝓpoñ
ignorantiam

Iste igitur est unus modus eorum. q⁹
bus vtimur. et est alius. quoniam possi
bile est dicere ista esse in potentia et possi
bile est dicere in actu. et iam determinau
mus hoc perfectius in alio loco. Jam igi
tur habemus illud quod promisimus
de dissolutione questionum quibus an
tiqui coacti sunt ad negandum quedā
dicta. quoniam hac causa declinaverūt
antiqui hac declinatione a via ducente
ad generationem et corruptionē et om
nem totaliter transmutationem. Si enim cō
sideraissent hanc ipsam naturam. tunc
revelasset omne quod ignoraverunt in
hac intentione

Idest iste igitur est unus modorum q⁹
bus dissolvitur ista questio. D. induxit se
cundum modum et dixit et est alius ⁊c. id
est et ista questio predicta dissolvitur qm̄
dicere ens esse aliquid. aut ex eo fieri aliq̄d
dicitur duobus modis. quorum unus est
de ente in actu. et alius de ente in potentia
ens igitur generari ex ente in actu est falsū
et impossibile. sequitur enim ex eo ut gene
ratum sit anteq̄ generetur. ens autem ge
nerari ex ente in potentia est necessarium
ens enim in potentia non est pura actio pu
ra. ex quo sequitur ut ens sit ex non ente.
nec; actu pura ex quo sequitur ut generā
tum sit anteq̄ generetur et hec sunt extre
ma contradictorie ex quibus sequitur ꝗs
tio. antiqui enim ignoraverunt q⁹ inter
non esse purum et esse purum est medium
aut aliqua natura. D. d. iam igitur ha
bemus illud quod promisimus ⁊c. idest.
questio igitur que coegit plures natura
les non concedere quedam illorum que se
quuntur generationem iam dissoluta ē.
omnes enim concedunt subiectum et nō
concedunt non esse. quia apud eos ens si
generatur ex non ente. et eam expulsisset
a natura generationis. propter hoc adeo
q⁹ posuerunt generationem esse congre
gationem aut segregationem aut exitū
a misto. D. d. et hac causa ⁊c. idest antiqui
vero propter hanc questionem negaverūt
generationem omnino. posteriores vero
naturales propter hanc eam negave
runt quedam sequentia generationē sed
eam negaverunt verum generationē +
sic quodammodo concedent illam D. d. +
si inspicerent hanc naturam ⁊c. dicit et si
naturales comprehendissent essentiam
istius nature scilicet materie tunc auferē
tur omne quod ignoraverunt in generā
one. et h significat ipsum invenire hāc
causam. et fere eam primo aliter

Antiquantes quidem igitur et alte
ri quidam sunt ipsam. sed nō suf

fiantur primum quidam eum constitu
tur simpliciter fieri aliquid ex eo quod
non est in quantum participium ista ē
dicat positio videt ipis si vere ē in numero
vna et potentia tantum vna esse differt
autem hoc plurimum. nos quidem eū
materiam et priuationem alteram dia
mus sed horum hanc quidem non esse
secundum accidens materiam. priua
onem autem per se non esse et hanc qui
dem prope substantiam aliqualiter ma
teriam priuationē autem nequaq̄

Et nuncupamus alios qui aliquantu
lum inspexerunt eam sed non quantū
sufficiat primo vero. quia dicunt simpli
citer aliqd generari ex non ente. quia ser
mo participandis apud eos est verus. D. q̄
dicunt q̄ quum sit vna numero est eadem
in potentia et actione vna. Et in hoc est
differentia magna. nos autem dicimus
q̄ materia et priuatio differunt et q̄ alte
ra salua est materia non est per accidens p̄
uatio autem non est per se. et q̄ materia
est aliquod propinquum et substantia
quodam modo priuatio autē nō ō nuno

Idest et videmus quosdam alios accēdē
ap̄hensionem nature istius materie. sed non
q̄ pertingant sufficienter et immutat platoē
nem. D. incipit notificare in quo deficiūt
et dixit primo vero ic̄. idest deficiunt enim
in cognitione nature eius in h. quia nō
distinguunt inter ullam et priuationē
primo enim concedunt ipsam non esse
quia concedunt argumentationem p̄
mendis. scilicet q̄ quicquid est preter ēs
est non ens et q̄ ens est vnum. D. d. quia
dicunt ic̄. idest secundo vero quia dicunt
ipsam esse vnum numero. et q̄ propter hō
est vna diffinitione et ratione. et ex hoc se
quitur. ut sit aliquod ens unum. scilicet q̄ si
est vna secundum subiectum est vna sēz
rationem. secundum igitur primum ser
monem concesserunt priuationem esse
in substantia eius et secundum hunc ser
monem secundum negauerunt priua
onem esse in substantia eius. et hoc demō
strat q̄ isti non distinxerunt naturam et
a natura priuationis. et quum notificā
ut q̄ plato solus fuit propinquus vide
re verum in hac natura. sed tamen non
distinxit eam bene. incepit dicere differen
cias veras inter materiam et priuationē
et dixit. nos autem dicimus ic̄. et interdit
per propinquum. idest propinquum ei
quod est in actu et dixit. et quodammodo
substantia. quia non est substantia i ac
tu et oppositis istis differentiis sunt diffe
rentie priuationis. D. d. priuatio autem
non omnimo. idest priuatio autem nō ē
neq̄ propinqz neq̄ remote. neq̄ est acci
dens. nedum ut sit substantia et dixit q̄
materia non est per accidens. et q̄ priua
tio non est per se diuidendo priuationem
ab eo q̄ est in potentia. ens enim in potē
tia est aliquid cui accidit priuatio non i
sua substantia. priuatio autem secundū
q̄ est priuatio est non ens per se. et ex hac
parte q̄ omne habens materiam ē ge
nerabile et corruptibile. nam in natura
materie est priuatio forme. et si in sua na
tura esset formata. non reciperet formas
nisi ens generaretur ex ente quemadmo
dum si in sua natura esset priuatio sim
pliciter tunc omnimo nichil generaretur
ex ea est igitur quasi composita ex esse et
non esse et ex hoc declarabitur q̄ corpora
celestia non habent materiam omnimo
quoniam tunc essent generabilia et cor
ruptibilia propter mistionem priuatio
nis cum natura eorum. nichil aliud enī
est causa generationis et corruptionis
q̄ prima materia. propter non esse ad mix
tum est in substantia eius

Quidam autem q̄ non est magnū
et parvum simuliter aut simul vtrumq̄
aut seorsum vtrumq̄. Quare penitus al
ter modus est hic traditus et ille vsq̄ q̄
dem eum ad hoc perducunt q̄ oportet
quandam supponi naturam. hanc ta
men vnam faciunt. etenim si aliqs du
alitatem faciat dictus magnum et par
vum ipsam nichil minus idem faciat. al
teram eum despicat. Subiecta quidē ma
teria cum forma causa est eorum que fi
unt sicut mater. et altera vero pars con
trarietatis multoties magnificabitur
ad maleficium. ipsius protrudunt intel
lectum. neq̄ esse penitus et esse extra ōne

Illi autem ponunt non ens magnū
et parvum eodem modo. siue per ambo

dmonstrent illud. siue per vtrumq; per se. et sic erit ista sententia tamtatis alia a ab illa. vsq; autem ad hunc locum bene dixerunt. quoniam necesse est ut sit hic aliqua natura subiecta. sed posuerunt illam naturam vnam. qua igitur si aliquis dixerit in ea dualitatem dicendo ipsam esse magnum et parvum nichil dicit diuersum a dicto negat eum aliam naturam. quoniam illa natura permanet et est amplexa cum generatione qua generantur generabilia ut mater. ista autem alia natura que est altera parvum cõtrarietatis multotiens fuerat existimare consideranten per suam mentem malignam actiones eius ipsam non esse omnino

Iudicat etiam aliuꝫ modum in distinctione primarum a materia. et dicit. isti autem ponunt super eis magnum et parvum ꝛc. idest plato autem non distinguit inter primarum et materiam. quum primarum demonstret quod demonstrat per magnum et parvum et indifferenter si ue demonstret illud per ambo insimul a per vtrumq; per se. D. d. et sic erit ista sentẽtia ꝛc. idest. et sic iste modus tamtatis in primarum si concedatur ipsum esse trium quum magnum et parvum reducantur in materiam erit alius a modo tamtatis. quem diximus. scilicet q; tamtas eorum de primarum que est vnum et magnum et parvum erit alia a mira tamtate que ẽ primarum et materia et forma et accidit ei iste modus erroneus. qua dimisit considerare de primarum. D. d. vsq; autem ad hunc locum. tc. idest. in h autem q; peruenit cõsideratione eorum in istis rebus scilicet in h quod dicunt q; necesse est ut sit h aliqua natura subiecta generabilium. bene dixerunt in illis autem que sunt preter hoc. nichil recte dixerunt. D. d. qua igitur si aliquis ꝛc idest. isti enim pertinent post istum locum. qua non numerauerunt primarum secundum primarum eã materia neq; per se neq; per accidens neq; posuerunt dualitatem in primarum ex quibus est generatio. scilicet materiam bo si igitur aliquis diceret eos dicere dualitatem. quum dicunt q; materia est magnũ et parvum. nichil dicat diuersum ab eo qd̃ dixerant primo. magnum enim et parvum reducantur in vnum. ut dictum est in predicta questione non in duas naturas diuersas et etiam per hoc q; ponunt dualitatem in magno et parvo. et si concesserimus illa significare dualitatem negant aliã naturam scilicet primarionem esse de numero principiorum et habere nutritum in generationem neq; per se neq; per accidens. D. incepit dare causam quare latuit platonem primarionem habere primarum in generatione et non latuit ipsũ h in materia et dixit illa materia enim permanet ꝛc. idest et fuit manifesta eis dispositio istius nature scilicet materie et latuit eos secunda natura scilicet primatio mista cum materia. propter quam materia est parata ad recipiendum formas quoniam ista natura scilicet materia permanet in generato et forma non potest esse sine ea. et ista se habet ad generata sicut mater ad filios. et propter ista non latuit eos hanc naturam esse necessariam in generatione. alia autem natura scilicet primatio ꝓpter malitiam sue actionis in generabilibus latuit eos. nam quum accidit generabilibus priuari illa. et multotiens qui inspexerit illam hoc modo. credet ipsã magis destruere generationem q̃ esse necessariam in generatione et hoc intendebãt quum dixit multotiens ꝛc. idest. quoniam non fuerat generatio. sed destruit generationẽ

Existente enim quodam diuino et optimo et appetibili aliud quidem contrariũ esse ipsi dicamus aliud an est aptum natum est appetere et desiderare ipsum secundum ipsius naturam. quibusdam autẽ accidit contrarium appetere suiipsius corruptionem. et neq; ipsam suiipsius possibile est appetere speciem ꝓpter non esse indigens neq; contrarium. corruptiua enim sunt ad inuicem contraria. sed hoc ẽ materia sicut si femina masculum. et turpe bonum. nisi quod non per se est turpe. si secundum accidens

Quoniã quia est h aliqd diuinum quod est bonum et appetibile dicamus. q; hoc est contrarium eius. et est illud qd est innatum idest naturaliter appetere et assimilari ipsum illi. aut contingit

as ut contrarium appetat corrupcionem
sui ipsius. et impossibile est ut forma ap
petat se. quoniam non est diminuta nec
appetat suum contrarium. quia contra
ria corrumpunt se inuicem. sed materia
appetat formam sicut femina marem et
turpe pulchrū. nō qua in se est turpis sed
per accidens nec; qua est femina. sed per
accidens

Quia declarauit quomodo appetit cō
siderata primo aspectu q̄ priuacio nō ha
bet dignitatem in generacione cum ma
teria incepit declarare ipsam habere intro
itum in generacionē et quomodo et q̄ mis
tio eius cum materia est causa in hoc q̄
desiderium naturale est in materia ad for
mam et hoc est causa in hoc q̄ res materi
ales sunt generabiles et corruptibiles et
dixit. quoniam qua est h aliquod duminī
cē. idest et qua priuacio accidit materie de
necessitate. et est h perfecio duma maxīa
eu omnia entia appetunt assimilari et ex
qua appetunt acquirere secundum q̄ na-
tura eorum potest recipere. diamus nos q̄
materia secundum q̄ accidit ei priuacio ē
mixta appetere se assimilari primo prima
pio secundum q̄ potest. et hoc est appetere
recepcionem forme et intelligit hic per ap
petitum illud quod materia habet de mo
tu ad recipiendum formam. appetitus eñ
alius est naturalis sine sensu. ut in plan
tis ad nutrimentum. et alius est cum sen
su. ut appetitus animalium ad nutrimen
tum. in materia igitur est appetitus na
turalis ad recipiendum omnes formas.
recipit et igitur eas alternatim quando
forma agens est presens. D. d ille autē ic.
idest qui autem non contradit priuacionē
coniungi cum materia non potest dicere
quare iste appetitus naturalis est in en
tibus ad recipiendum formam post formā
quoniam cum non contradunt priuacio
nem esse mixtam cum materia. quapropt
ter non est in actu. contingeret eos dicere q̄
istud desiderium naturale est in entibus
naturalibus secundum q̄ sunt complet
ta existencia in actu. ex quo contingeret eī
aliquid appetere suum contrarium corrū
pens ipsum et sic aliquid appetet se corrum
pi. et hoc quod dixit manifestum est quo
niam si non esset h aliquid non habens
formam non esset h aliquod appetens for
mam post formam. et si esset. tunc natura
ageret ociose qua poneret in entibus po
tenciam ad corrupcionem eorum secundū
q̄ sunt in actu. et totum hoc est impossibi
le. omne enim ens ut dictum est diligit se
permanere. sed materia diligit se inducere
formam ppter aliam ppter diminucionē
contingentem sibi. D. d. sed materia appe
tit formam sicut femina marem. et licet
non vsitatur in doctrina demonstratiua
tamen vsitatur in rebus non sensibilibꝫ
que non intelliguntur nisi per compara
cionem. D. d. non qua est in se sed per ac
dens. qua turpitudo accidit ei ex priua
one mixta cum ipsa materia et in se non
est priuacio. est igitur turpis per accidēs
et similiter est femina per accidens. fem
na est homo imperfectus. femineitas eī
accidit ex priuacione

Corrumpitur autem et fit est quidem
ut sic est autem ut non. secundum quidē
eum q̄ est in quo secundum se corrumpi
tur quod enim corrumpitur in hoc est p̄
uacio inquantum autem secundum po
tenciam non per se sed incorruptibilem
et ingenitam necesse est esse ipsam. si eñ
fiat subita aliquid oportet primum ex
quo fiat. hoc autem est licet natura q̄ri
tur aute fieri dico autem materiam p̄
mum subiectum vnicuiq; ex quo fit ali
quid quum ulit non secundum accidens
et si corrumpitur in hoc habebit vltimū
quare corrupta erit anteqū corrumpatur.

Et corrumpitur et generatur quodā
modo et alio modo non. secundum eñ
illud quod est in ea corrumpitur per se
corrumpitur. illud enim quod corrumpi
tur per se in ea est priuacio. secundum au
tem potenciam non corrumpitur per se
imo necesse est ut sit non corruptibilis.
neq; generabilis. quoniam si fuerit ge
nerata indigeret subiecto ex quo generet.
et istud est ipsa natura. ergo erit anteqū
generetur. dico enim materiā primū
subiectum illud ex quo generatur res et
est in ea non per accidens. et si fuerit cor
rupta ad hoc veniet in postremo. ergo
erit corrupta anteqū corrumpetur.

Quam notificauit naturam prime materie et in quo differt a priuatione et dissolut questiones contingentes antequs in generatione incepit declarare ipsam esse neq; generabilē neq; corruptibilem et quia generabile et corruptibile dicatur duobus modis per se et per accidens. dixit. et corrumpitur ꝛc̄ ideſt. quoniam est generabilis et corruptibilis per accidens. et non generabilis neq; corruptibilis per se. D. exposuit h et dixit. secundum enim ꝛc̄. ideſt et dicatur esse corruptibilis. q̄ priuatio que est in ea est corruptibilis p se et ideo esse eius est causa corruptionis. et ñ esse eius est causa essendi. et q̄ non attribuitur corruptionem. nisi secundum rem corruptibilem que est in ipso attribuitur per accidens et transumptiue ut dicimus dolū accessit. q̄ vnum quod est in ipso accessit. D. d. secundum autem potentiā ꝛc̄. ideſt. et secundum presentiam priuationis forme ī ea recepit corruptionem non secundum p̄ sentiam potentie in ea. quia potentia nō est corruptibilis per se. et materia est etiam generabilis per accidens propter presentiā eius quod est per se in ea et est actus. et q̄ notificauit ipsam esse non generabilem neq; corruptibilem. induxit super hoc demōstrationem et dixit. quoniam si fuerit generata ꝛc̄. ideſt. et iste sermo est inducens ad intellectum sic. materia est generata. et hoc est in quo dubitatur. et omne generatum habet subiectum existens in potē tia. et hoc declarauimus fuit superius igitur prima materia habet subiectum existens in potentia. et subiectum quod est in potē tia est vnum omniū generabilium. ergo prima materia et suum subiectum st̄ vnū numero scilicet vnum subiectum. et ōne quod cum suo subiecto ex quo generatur ē vnum numero est anteqū fiat. ergo p̄ma materia est anteqū fiat quod est impossibile. et hoc impossibile sequitur ex h quod posuimus q̄ prima materia est generabilis. et hoc modo argumentationis declarauit ipsam esse non corruptibilem per se. sequitur enim ut sit corrupta anteqū corrumpatur D. d. dico enim materiā ꝛc̄. ideſt intelligo ēi quam dico materiam primum subiectum quod est in potentia. non subiectum ex q̄ generatur res et est in actu. et generatū ex eo est existens per se non per accidens hoc enim secundum subiectum et primum cō uenimus in h quod generatum inuenitur ex eis per se. et differunt in hoc q̄ principiū est in potentia et secundum in actu. aut modo medio inter potentiā et actum sicut est dispositio in illo quod generatur. ex pluribus vno subiecto et dixit hoc quia si nō ponatur in generatione materie primū subiectum scilicet in potentia non contingit ut sit cum materia vnum numero. et sic non accidit impossibile predictum. et ideo excitauit audientem ad intelligendum ex hoc quod dixit. q̄ si prima materia generatur indiget subiecto. ideſt primo subiecto

De principio autem secundum speciē vtrum vnum aut plura aut quot. aut q̄ sunt per certitudinem prime philosophie opus est determinare. ego in illud tempus apponatur. De physicis āt corruptibilibus speciebus in posterum demonstrandis dicimus. Quod quidem igitur sūt principia. et que et quot numero. determinet a nobis sic. Item autem aliud principium sapientie dicimus

Considerare autem de principio secundum formam. vtrum sit vnum aut plura. et quid sit. et que sunt perfecte. est de opere prime philosophie vnde oportet nos experiri ad ipsam. De forma autem naturali et corruptibili nos intendimus declarare et dicere q̄ iam determinauimus per hunc sermonem quem complemus nūc principia esse. et que. et quot sunt. et nos ī tendimus in hoc sermone aliud principium

Quam notificauit principia esse tria. duo per se. scilicet materia et forma. et vnum p accidens. scilicet priuatio. et iam declarauit primam materiam esse de principiis. dicat consideratur autem de principio secundum formam ꝛc̄. ideſt considerare autem de primo principio formali vtrum sit vnum aut plura. et que est substantia eius. est proprium prime philosophie. formarum enim alie sunt in materiis. alie non in materia ut declaratum est in hac scientia. et ideo cōsideratio de formis est duarum scientiarum quarum vna scilicet naturalis considerat de formis materialibus. secunda autem de formis simplicibus abstractis a mate

na et est illa sciencia que considerat de ente
simpliciter sed notandum est q istud genus
enium esse. scilicet separatum a materia ñ
declaratur nisi in hac sciencia naturali. et
qui dicat q prima philosophia nituit de
claurit entia separabilia esse. peccat. licet
enim entia sint subiecta ꝑme philosophie
et declaratum est in posterioribus analet
tras q impossibile est aliquam sciencian
declarare suum subiectum esse sed concedit
ipsum esse aut quia manifestum per se. a
qua est demonstratum in alia sciencia. Vn
de Auicenna peccauit marime qui dixit
q primus philosophus demonstrat ꝑmũ
principium esse et processit in hoc suo libro
de sciencia diuina per viam quam existi
mat esse necessariam et essencialem in illa
sciencia. et peccauit peccato manifesto. cer
tum enim illorum sermonum quibus vsꝰ
est in hoc non permittit ordinem sermo
num probabilium. et iam causam innumi
nus huius alibi et prius est hoc quod di
cit q ista sciencia accipit a primo philoso
pho corpora componi ex materia et forma
negligens est ne alia via ad sciendum hꝰ.
nisi ex transmutacione existente in substã
cia. sed sicut dixit Aristoteles philosophus
declarat substanciam materie que sit per
fecte per comparacionem eius ad omnes
differencias entium secundum q sunt en
tia. ergo impossibile est declarare ipsã esse
nisi hꝰ sciencia. Deinde dixit. quoniam in
determinauimus per hunc sermonem ꝛc̃
id est et intendit quum dixit. et que sint. for
mam et materiam. et quum dixit et quot
sint. intendit duo per se. et terciam per ac
cidens. Deinde dixit. et nos intendimus a
liud ꝛc̃. et innuit si quod vult magere in se
cundo tractatu de natura quid sit. Deinde
de numeracione specierum causarum. et
forte innuit primum principium motꝰ
quod declaratum est in fine istius libro
rum de quo loquitur in hoc libro
principaliter est propter illud principiũ.
et ille est primus locus in quo naturalis
inspicit alium modum essendi ab illo de
quo considerat. et apud illam cessat. et di
misit considerationem de eo usq; ad scien
ciam nobiliorem que considerat de ente
secundum q est ens et totum hoc est qua
si continuum eius q existimauit Auicen
na. quoniam si hic non demonstraretur
iste modus entium scilicet separabilium
non esset nisi sciencia naturalis et doctri
nalis et ideo antiqui naturales existima
bant q sciencia naturalis est prior omni
bus sciencijs dicentes q subiecta eius sũt
priora omnibus entibus et forte intendit
per aliud principium aliud inquam doctri
ne. quoniam principium doctrine in hoc
libro debet esse a secundo tractatu et hoc
etiam audemus est apud me

Omnia que sunt alia
quidem sunt natura
alia vero propter ali
as causas. Natura q
dem sunt animalia
que et partes ipso
et plante et simplicia
corpora. ut terra et ignis et aer et aqua.
hec enim et huiusmodi a natura esse di
cimus. Omnia autem que predicta sũt
videntur differencia ad non naturam existẽ
cia. Que quidem enim natura sunt oĩa
videntur habencia in se ipsis ꝓncipium
motus et status hec quidem secundum
locum. illa vero secundum augmentũ et
decrementum. quedam autem secundũ
alteracionem

Scimus q entium quedam sunt
principia et quedam ex alus causis illa
autem que sunt secundum naturam si
species animalium et partes eorum et spe
cies vegetabilium et corpora simplicia.
ut terra ignis et aqua et aer. et illa enim
similia dicimus natura esse. et videmus
q omnia ista differunt ab eis que nõ co
stituuntur per naturam. quoniam in
vnoquoq; istorum est principium motꝰ
et quietis cuiusdam in loco. et cuiusdã in
augmento. et cuiusdã in alteracione.

Quia quum intendit in hoc tractatu lo
qui de his que sunt quasi fundamenta et
principia istius sciencie. incepit notificare
naturam quid sit. et posuit principium cõ
siderationis in hoc a rebus naturalibus
quum sint manifestiora q̃ natura et dixit.
dicamus igitur ꝛc̃. id est et intendit per ali
as causas voluntatem et casum. et quasi
dicat. quoniam entium quedam sunt ex

natura·et quedam fiunt ex alijs causis De
inde numerauit illa que fiunt ex natura
et dedit modum quo ista corpora natura
lia differunt a corporibus innaturalibus
et secundum quem dicuntur naturalia et
dixit. et videmus ꝛc. idest. et vnumquod
cuium naturalium differt ab artificia
bus in hoc. quoniam vnumquodq; cuiū
naturalium habet in se principium. quo
quandoq; transmutatur. et quandoq; nō
est. quod non videmus in rebus artificia
libus. Vnde naturalia dicuntur natura
lia secundum hoc principium. Deinde in
nouit modos transmutationis. et dix
it quedam in loco. et in hoc collocantur
quatuor elementa. et habentia animas
et corpora celestia. et si principium in istis
dicatur fere equiuoce. sed tamen in de scrip
tionibus non potest quis facere plus isto
Deinde dixit. et quedam in augmento. et
innuit principium transmutationis pro
prie in vegetabilibus et augmentum. et
quum dixit et quedam in alteratione. inten
dit transmutationem in substantia. que
dicitur generatio et corruptio. et transmu
tationem in qualitate. que dicitur alteratio
et probatur hoc nomine alteratio hic large.
et istud principium quod est in alterato
simplici et transmutabili simplici est ali
ud a principio quod est in mobili localiter et
in augmento secundum genus et in gene
rabilibus et alterabilibus compositis. q̄
manifestum illud principium. quod est in compo
sitis est secundum formam. et in simpli
bus est secundum materiam. sed hoc no
men principium vsitatur hic equiuoce p
materia et forma et hoc est ita. quoniam
non inuenitur corpus simplex quod alte
retur ex se. aut quod generetur ex se. sicut
inuenitur animal simplex quod transfer
tur in loco ex se. principium autem alte
rationis que est in compositis potest inue
nire in ipso alterato. scilicet principium
mouens ut in alteratione que est in ani
mali ab eis que aduenunt corpori suo.
et similiter plantis. et iam expressit hoc
Aristoteles in libro de generatione et corrupti
onē Tertius autem et vltimus mo
dus et si aliquod huiusmodi genus est. secun
dum q̄ quidem sortitum est in predicta
one vnaquaq; et inquantum est ab alte
ro; vnum habet impetum mutationis
innatum. secundum autem q̄ contingit
ipsis lapidibus aut terris esse aut mistis ex
his habent hoc tantum
Gemmarum autem et vestes et alia hu
iusmodi generis. secundum autem q̄ v
numquodq; eorum habet nomē inquā
tum est ex artificio. non habet in se prin
cipium transmutationis omnino. sed se
cundum q̄ accidit eas ut sint ex lapide aut
terra. aut aliquo mixto ex istis et in hoc
tantum habent dignitatē in natura
Et non debet aliquis dicere q̄ gemmā
et idolum. et vnumquodq; artificialium
habet in se principium quo mouetur. et q̄
est. quoniam vnumquodq; artificialiū
secundum q̄ habet nomen quo significat
secundum q̄ est artificiale nullum habet
omnino principium quo moueatur secun
dum vero q̄ accidit corpori artificiali. q̄ su
um subiectum fuit naturale habet prin
cipium in se. ut lapis ex quo fit idolum ha
bet potentiam qua mouetur ad inferius
sed hoc est secundum q̄ est naturale. non
secundum q̄ est artificiale. idolum autē
secundum q̄ est idolum non habet poten
tiam qua moueatur. sicut habet homo se
cundum q̄ est homo. et vniuersaliter om
nia naturalia secundum q̄ sunt natura
lia. naturalia ergo differunt ab artifica
libus in hoc. quoniam in naturalibus ē
principium per se. in artificialibus vero nō
est principium per se. et quum declarauit
q̄ naturalia sunt illa in quibus est prin
cipium per se quo transmutantur et ces
sant a transmutatione demonstrauit ex
hoc naturam quid sit
Est igitur natura principium alicuius
et causa mouendi et quiescendi in eo in
quo est primum et per se. et non secundū
accidens. Dico autem non secundum ac
cidens. quum fiat vtiq; ipse sibi aliquis
causa sanitatis quum sit medicus. sed ta
men non secundum q̄ sanatur medici
nam habet. sed accidit eundem medicū
esse et sanari. Vnde et diuiduntur aliqui
ab vnitate. Similiter autem et aliorum
vnumquodq; que fiunt nullum eorum
ipsorum habet in seipso factionis prin

puum sed alia quidm in alus et ab extrin
on ut domus et aliorum manufactorū
vnumquodq; alia autem in seipsis qm
tm. sed non secundum seipa. quemq;
autem secundum amdrus fuit. causa st
vtiq; ipsis est igitur natura qd dictū est

¶ Et sic natura est principium aliqd
et causa ut moueatur. et quiescat illud i
quo est primo et per se non per accidens.
et dico non per accidens. quonā homo
potest esse causa sumpsius in sanam ab
infirmitate. quem facit medicus. sed ñ
secundum q; recipit sanitatem habet ar
tem medicinadi. sed accidit a adem q; fa
it medicus et recipiens sanitate. et ideo
forte hec duo differunt vnum ab altero
et similiter est in omnibus alus rebus
que facte sunt. quoniam nulla earū ē
causs principium factum est in se. sed ī
quibusdam est in alus. et ex untum sedo.
ut in domo et in vnoquoq; eorum que
fiunt manu. in quibusdam autem ē in
as sed non per se. et sunt esse quas hab;
per accidens

¶ Quia manifestum est per se q naturalia sunt illa que habent principium quo transmutantur et cessant a transmutatione per se. et secundum q sunt naturalia et q per naturam mouentur et cessant et generantur et corrumpuntur. fuit manifestum ex hoc q natura est principium et causa quo transmutantur illud in quo est et quiescat primo et per se. non per accidens et ista diffinitio nature est manifesta hic. et naturam esse est manifestum per se. ut post dicet Aristoteles et est vnū principiorum istius scientie. et non est declarandum a primo philosopho. neq; est ex eis que non sunt nota per se. ut appareret ex verbis Auicenne. nisi intendat q p̄mus philosophus debet contradicere eis qui negant illud principium esse ut contradicat falsis opinionibus inductis de primis principiis. et iste homo inducat signum q ista diffinitio non est nota sī quia iam declarauit in septimo et octauo q omne motum habet motorem. et dicit illic q non est dubium in hoc. nisi de corporibus simplicibus. et potest etiam rationari super hoc et ex hoc q dix

it aristoteles in tertio celi et mundi. quoniā elementa habent grauitatem et leuitatem et hoc non est sicut existimauit. quoniam non dubitamus q ista moueantur ex se nō ex motore extrinseco scilicet quatuor elementa et omnia corpora mota ex se. vtrum autem motor in eis sit alius a moto. pertractatus est in illo libro. et causa in hoc est hec q plato opinabatur. quoniam hoc est aliquid quod mouet se. et manifestum est q si hic esset aliquid quod moueret se q illud esset dignius habere hoc nomen natura secundum hanc descriptionem. scilicet secundum q dicatur hic q naturalia sunt illa q̄ non mouentur ex extrinseco et manifestū est q quicquid non mouetur ex extrinseco mouetur ex se. sed vtrum iste motor in eis sit motum aut non motum quando mouet. aut est ipsum motum. indigetde declaratione. et quem notificauit que sūt naturalia. dicit. et sic natum erit principiū ē. et quasi dicat si naturalia sunt illa que habent principium quo mouentur et quiescunt ex se et per se. non per accidens. et natura est illa qua mouentur et quiescunt. necesse est ut natura sit principium quo mouetur. et quiescat. illud in quo est per se et primo non per accidens et antecedēs esse in hoc syllogismo est manifestum per se. et similiter consequens. et non debet aliquis dicere q ista diffinitio propter hoc nō est conclusio demonstrationis. quoniam est dictum in prioribus analeticis q per huiusmodi syllogismos hypotheticos nullum ignotum declaratur omnino. sed vtitur ad confirmandum illud quod est manifestum per se. tamen indiget modicula inuestigatione. sicut visitatur diuisio et inductio et dicit. primo et per se. quoniam illud quod est per se. est magis vniuersale q̄ illud quod est primum. omne enim primū est per se. et non omne quod est per se est primum ut dictum est in posterioribus. verbi gratia. quoniam nauis mouetur ex parte apio in ipsa. sed non primo. sed ~~non~~ mediante homine. et addit non per accidens propter illud quod dixit. et accidit ī quibusdam artificialibus ut principium sit ī ipso facto secundum hoc q accidit quibusdā ut subiectum artificij in quo agit. est sub

rectum artificiū in quo inuenitur scientia
artificiū ut ars medicine · quoniam subiec
tum eius in quod agit est corpus hominis
secundum q̄ est homo et ipse est subiectum
in quo inuenitur · et hoc non est per accidēs
verum · quoniam non omnis homo est ap
tus ut sit medicus · ita q̄ medicus agat in
se · ergo ars medicine et alie artes sunt pa
rate primo et per se ut agant in alia a sub
iecto in quo sunt artes igitur sicut dixim⁹
sunt duobus modis aut ars cuius p̄ima
pium est extra sectum necessario ut ars edi
ficatoria · et alie artes · quorum subiectum
in quod agit est aliud a subiecto in quo ī
ueniuntur · ars autem medicine agit in
se per accidens et dixit · que fiunt manu
qua pars medicine · an accidit agere ī su
um subiectum est pars theorica · non p̄ac
tica quoniam nullus phlebothomat in
suo corpore · sed est dubium de arte saltitan
di · sed iste sermo non est nisi de artibus ex
quibus prouenium⁹ acta non solummo
do actiones · et similiter est de arte musice
que est sine instrumento · Vtrum autē in
istis primapiis existentibus in rebus na
turalibus est aliquid quod non sustenta
tur per naturam persaltandum est de co
sed in hac scientia non considerantur nisi ī
vnoquoq; generum istorum principior
et in eis qui accidunt illis et iam dixim⁹
q̄ ista diffinitio non dicatur vniuoce neq;
etiam equiuoce · sed secundum prius & pos
terius et in talibus sapiendum est a cō
munion et veniendum ad propria sicut
fecit in diffinitione motus et loci · et scien
dum est q̄ subiectum istius libri est natu
ra et primapia naturalia quia sunt cōmu
nia omnibus rebus naturalibus & ideo ī
hoc libro non diffinit corpus neq; alia de q̄
bus considerat naturalis sicut fecit in pri
apio celi et mundi

¶ Naturam autem habent quecunq;
huiusmodi habent primapium · et sunt
hec omnia substantia · subiectum enim
est quoddam · et ut subiecta est natura sp

¶ Quod autem habet naturam est illud
quod habet tale primapium · et hoc ōne ē
substantia · natura enim semper est sub
iectum aliquod in subiecto semper

¶ Quia desarpsit naturam · incepit desa
bere habens naturam · et dicat · quod autem
habet naturam est illud quod habet p̄in
apium in se quo transmutatur ex se et cess
sat a transmutatione · Deinde dixit · et om
ne vtrumq; est substantia &c · idest et na
tura · et habens naturā · scilicet materia &
forma vtrumq; est substantia · natura em̄
que dicitur de materia est substantia · q̄a
est subiecta · natura autem que est forma
est substantia que est in subiecto · quod sus
tentatur per illam · et hoc intendebat q̄n
dixit semper · non qua est in subiecto per
quod sustentatur sicut accidentia · et ex hō
declarabitur q̄ vtrumq; natura est substā
tia · sed videtur q̄ hoc concedendum est a
naturali · et accipit a philosopho · scilicet
q̄ natura que dicitur de forma est substā
tia · et vniuersaliter consideratur de substā
tia non est propium huic scientie · substā
tia enim et accidens sunt differentie ētis
sed⁹ q̄ ē ēs · et apparet illic q̄ materia est
substantia in potentia · et q̄ forma est il
la propter quam est ens substantia in ac
tu · compositum igitur est dignius habe
re hoc nomen substantia q̄m materia · q̄a
est in actu · et materia est in potentia · et
forma est dignior habere hoc nomen sub
stantia q̄m compositum · quoniam per il
lam est compositum in actu · et causa rei
est dignior causato · et omnes iste propos
tiones sunt communes et essentiales en
ti · et ideo ponendum hoc est in hac scīa
positione

¶ Secundum autem naturam sunt
et hec et quecunq; his insunt secundū
se ut ignis ferri sursum · hoc enim natu
ra quidam non est · neq; habet naturam
sed a natura · et sedm naturam est

¶ Quod autem est secundum cursū na
turalem est illud in illa que inueniunt⁹
in eis per se · Verbi gr̄a · quoniam ignis
habet ascendere superius · hoc enim non
est natum neq; habens naturam · sed est
per naturam et sed⁹ sursum naturalem

¶ Dicat illa autem que sunt secundum cur
sum naturalem sunt actiones et passiōes
que sunt in rebus naturalibus per se · ut
motus ignis superius et terre inferius ac
tiones enim rerum naturalium non sūt
natura neq; naturalia · sed secundū cursū

sum naturalem

¶ Quid quidem igitur natum sit dictū est. et quid quidem natura et secundum naturam. Si autem est natum tentare demonstrare et ridiculum est. manifestum enim est q̄ huiusmodi rerum sūt multa Demonstrare autem manifesta p̄ ignota nisi potentis iudicare est p̄opter ipsum. et non p̄opter ipsum cognitum q̄ autem contingat hoc pati non ignotum est. syllogizat enim aliquis vtiq̄ quum natus sit sensus de coloribus. q̄r necesse est huiusmodi de nominibus habere rationem nichil autem intelligat

¶ Jam igitur diximus naturam quid sit et quid est naturaliter. et secundum cuiusmodi naturalem qui autem declarauit naturam esse debet deinde est enim manifestum q̄ plura eiusmodi sunt talia et declarare manifestum per occultum est nos eius qui non potest distinguere inter illud quod est notum per se et notum per aliud et non latere quoniam possibile est hoc accidere possibile enim est ut aliquis declaret ratione dispositionem colorum ea q̄ est circa naturam. et sic sermo eius qui talē habet dispositionem est de nominibus. et nichil intelligit omnino

¶ Congregat illa que declarant et dicit q̄ descriptio qua descripsit naturā est descriptio in manifeste per se non contesse in hac scientia. sicut quidam existimauerunt. et dixit. est enim manifestum ⁊c. idest et naturam esse est manifestum per se. quoniam plura enim videntur habere principium in se quo mouentur et quiescunt ex se. et dixit plura. ut michi videtur. quia dubium est de aliquibus vtrum moueantur ex se. an ex causa extranea. et forte innuit per hoc q̄ existimatur q̄ maior in quibusdā rebus est ipsum motum. sed ista sicut diximus in est dubium q̄ mouentur ex se. et vniuersaliter non est dubium q̄ plura naturalia sunt huiusmodi et si non omnia. Deinde dixit. et declarare manifestum ⁊c. idest et querere declarare illud quod est manifestum per se quod accidit eis qui intendunt declarare illud quod est manifestum per illud q̄d est latens. quum michil est manifestius illo quod est manifestum per se est eius qui non potest per suam naturam distinguere inter illud quod est manifestum per se. et illud quod est manifestum per aliud. et iste modus hominum nunq̄ potuit philosophiam nec potest. Deinde dixit. et in latet ⁊c. idest et non latet. quoniam possibile est inesse in hominibus aliquos quorum natura sit talis. et sic nisi visitata cum istis in declaratione rerum manifestarum simulis est nisi quā visitatur cum eo in declaratione colorum esse. Deinde dixit. et sic sermo eius qui talem habet intentionem ⁊c. idest et audiens tales rationes. qui cecus est oculo nec coloribus michil comprehendit nisi verba. quum vtiq̄ careat virtute qua potest comprehendere illud. quod intendit declarare ratione. cecus enim caret visu. quare impossibile est ipsum comprehendere colores. et ille qui diminuitur in natura caret virtute intellectus naturalis. quare impossibile est ipm apprehendere ipsas primas ꝓpositiones

¶ Videtur autem natura et substantia eorum que natura sunt quod primum in est vnumquodq̄ non formatum per seipsum ut lectuli natura lignum. similiter autē es. Signum autem dicat Antiphon. quū si aliquis proiecerit lectum deorsum et acceperit potentiam putrescentis ut vtiq̄ sit germen. non vtiq̄ fiet lectus. sed lignum. manifestū si dicat q̄ secundum accidens esse dispositionem secundum lectum et autem. substantiam autem eorum illā que permanet hoc paucis continue

¶ Et quidam existimauerunt q̄ natura et substantia eorum que sunt p̄ naturam est illud primum. scilicet quod est in quolibet quod est non formatum p̄ se verbi gratia. quoniam natura scamni est lignum. et natura idoli est aurum. vtiq̄ cum est subiectum in materia. Dixit antiphon. et lignum eius ē. quoniam si in terra plantatur scamnum. et fiant in eo ex putrefactione virtus et arescant ex eo ramus. tunc illud quod germinatur non erit scamnum sed lignum. q̄r illud scilicet dispositio quā est scamnum. et eius est ei per accidens. substantia autem eius est illud quod permanet

¶ Quum declarauit quid sit natura et na

tumle et naturaliter mcepit quaerre secũ
dum quot modos dicatur natum quã pu
us diffmuit. et dixit. et quidam existima
uerunt ꝛc. idest. et quidam opinati sunt
q natura que est substanaa eorum que
sunt per naturam est illud primum exis
tens in vnaquaq; rerum naturalium qd
est non formatum per se. scilicet materia
verbi gratia. quoniam natura scamni
est lignum non figura. et natura idoli
est aurum non forma. quoniã hec duo
sunt materia et forma. Deinde dixit Anta
phon ꝛc. idest. et natura debet permanere
sed scammũ non permanet. et potenaa is
tius sermonis est potenaa duorum sylo
gismorum. quorum vnus est in secunda
figura. et concludit q scammũ quod est
simile forme in entibus naturalibus ñ
est natura rei ex duabus proposicionib⁹
quarum vna est q natura permanet et
scammũ non permanet. ergo illud quod
est simile scammo in rebus naturalib⁹
non permanet scilicet forma. ergo forma
non est natura rei. Deinde dixit. ergo illd
scilicet dispositio ꝛc. idest. dicunt ergo. q
ista dispositio que est in lignio qua ẽ scã
num est ei per accidens. qua non pma
net. substanaa autem scamm ẽ lignũ
permanens apud generacionem. et in
tendebat per hoc. quoniam quum substã
aa scamm apud generacionem ẽ lignũ
non figura. et figura in scammo ẽ simi
lis forme in rebus naturalibus et lignũ
est simile materie. ergo substanaa rerũ
naturalium est materia et qua figura
non generat sibi simile. ergo forma natu
ralis non generat sibi simile. et intendebꝫ
concludere ex hoc q forme rerum natura
lium sunt accidenaa. qua mutantur et
q materia est natura. qua non mutat²
et permanet

Si autem et horum vnumquodq; ad alterum aliquod idem hoc sustinu it. ut os quidem et aurum ad aquam ossa autem et ligna ad terram. simili ter autem et aliorum quodlibet illam naturam esse et substanaam iporum

Et si dispositio vtriusq; istorum ap⁹ aliud sit ista eadem dispositio. et est si aut dispositio. et est sicut dispositio au

pu et aum apud aquam. et dispositio ossis et ligni apud terram et simuliter de alys necesse est ut illud sit natura et substanaa eorum

Idest et si dispositio ligni et aupi apud alium fuerit. sicut dispositio eorum apud formam idoli. et formam scamm. Verbi gratia. sicut est dispositio aupi et aum a pud aquam. et ossis et ligni respũ terre. necesse est ut vltima materia istorum et similium sit natura et substanaa eorũ Deinde dixit et similiter de alys ꝛc. idest et similiter primũ subiectum in omnibus alys rebus sicut in aupio et in ligno. est illud quod permanet et non transmu tatur. Deinde dixit. necesse est ut illud ꝛc idest subiectum vltimum cõmune om nibus rebus naturalibus. et est illud de quo dicamus ipsum esse non formatũ p se. non formatum in respectu vnius⁹q; speciei. et sunt materie proprie vnius q; speciei

Unde sane in quidam terram. alii ve ro ignem. alii aerem dicunt. quidã au tem aquam. quidam vero quedam ho rum sed alii. omnia licet naturam esse eorum que sunt. quod cum aliquis ipsorum acceperit huiusmodi. sive v num sive multa licet et tanta dicat esse omnium substanaam. alia autem ô nia passiones istorum et habitus et dispõsiones

Et ideo dixerunt quidam. q natura enaum est ignis et quidam terra. et q dam aer. et quidam aqua. et quidam plures eorum. et quidam omnia. illd enim quod existimant vnusquisq; eorum esse huiusmodi. sive vnũ. sive plura. illud vel illa posuerũt totã sb stanaam. et q alia sunt passiones accidentes istis et dispositiones et forme

Et qua antiqui opinabantur. q sb stanaa et natura enaum est vltimũ sb rectum. ideo sententia eorum in natura enaum sequitur sententiam eorum in natura cause istius. qui enim eorũ dicat q materia enaum est ignis dicat q na tura ommũ enaum est ignis. et simi liter qui dicat aquam aut aerem. aut aliud elementorum. aut plura. ã om/

nui ipsa·vnusquisq; enim eorum posuit naturam enti·um illud quod existimau[er] esse huiusmodi·et opinati sunt·q; forme et alia existencia in ista natura sunt passiones et accidencia·et q; nulla est hic substancia nisi ista natura·Deinde dixit. illud enim quod existimant ꝛc. ideſt illud enim quod vnusquisq; antiquorum existimaut esse primū subiectum·et primam materiam omniū entium·siue vnum fuerit illud subiectum siue plura illud uel illa subiecta dicunt esse substancias omniū rerum·et q; omnia alia preter illa sunt accidencia·et dixit hoc·quia tunc nondum sciebāt causam formalē neq; erat distincta ab aliis accidentib; sicut dixit Alexander·et quum dixit et quandam terram intendebat cum aliis elementis·ut dixit parmenides·terram et ignē nullus enim dixit solam terram esse primum.

¶ Et horum quidem quod habet esse perpetuum. non enim esse inuariacōnē ipsis ex seipsis. alia autem fieri et corrupi infinitaces. vno quidem modo natura sic dicitur. prima vnicuiq; subiecta materia habet in seipsis motus principium et inuariacionis. alio autē modo forma et species que est secundum racionem.

¶ Et quodcunq; istorum sit est eternum. non enim habet transmutacionē ex se et alia generantur et corrumpuntur infinitaces. iste igitur est vnus modus secundum quem dicitur natura scilicet prima materia subiecta vnicuiq; corum in quibus est principium motus. et transmutacionis·et dicitur alio modo secundum racionē et formam q; est secundum racionē

¶ Dicat quicunq; istorum dixerunt ipsum esse subiectum omnes concedunt ut hoc q; necesse est ut sit eternum·non enim habet transmutacionem ex se·quia nō habet subiectum ut positum est. scilicet ipsum esse primum in tractatu precedenti et alia que sunt in isto generantur et corrumpuntur infinitaces successiue·et quia isti acciderunt q; eis debet esse permanens non transmutabile. et inuenerūt materiam esse talem·acciderunt eam esse solam naturam entis. Deinde dixit iste igitur est vnus modus corum secundum quos dicitur natura scilicet prima materia subiecta omnibus formis·quoniam non prima est composita ex forma et materia·quoniam quia vnumquodq; ens habet principium motus propinum necesse est ipm habere subiectū propium preter subiectum commune·sed ista non est materia prima sed composita·est igitur habens naturam non natum·Deinde dixit et dicitur alio modo ꝛc. et mīdit per racionem diffinicionē et dixit hoc quia forma comprehenditur p̄ intellectū

¶ Sicut enim ars dicitur quod est secundum artem et artificiosum. sic et natura quod secundum naturam dicit. et quod naturale. neq; autem illud adhuc dicimus habere secundū aliquid. si potencia tantum est lecti nondum habet speciem lecti·neq; est secundum artem·neq; in his que natura substituunt·potencia enim caro aut os·neq; habet adhuc suipsius naturam prius q; accipiat speciem secundū racionem qua diffinientes dicimus quid est caro aut os neq; natura est.

¶ Quemadmodum artificiale et artificium dicitur ars. similiter naturale tantum dicitur natum·et non dicimus in hoc q; habet aliquod artificiale omnino dum fuerit secundū potencia tantum. nisi habet formā secundum. neq; q; est hic ars·et non dicimus eam naturam in aliqua rerum. quarū constitucio est per naturam. quum est in potencia. ut caro aut os. non habet aliq; naturam donec accipiat illam formā. que est secundum racionem per quam diffinitur. et dicitur caro quid sit & os quid sit·neq; est naturaliter

¶ Quum posuit q; natura non solummodo dicitur de materia ut antiqui opinabantur. sed de forma. incepit declarare hoc et dixit quemadmodum igitur ꝛc. ideſt quoniam secundum q; ars attribuitur artificiali et artificiato. similiter natura attribuitur naturali et naturato. scilicet quoniam quemadmodū quidditas artificij est in arte. similiter quidditas natu

ta est m natura. Deinde incepit declarare hoc m eis et dixit. et non dicimus ꝛc. idest et signum eius quod esset artificiali actu est per artem. et naturali per naturam ē quoniam nichil dicimus esse artificiale donec habeat autem m actu ut scamnū non enim dicimus ipsum iam esse artificiale. aut ipsum habere autem dum fuerit scamnū m potencia. et nō habuerit formam scamni. cum igitur acquisierit formam scamni tunc dicetur habere autem et esse artificium. et similiter nichil dicimus habere naturam aut esse naturale dum fuerit m potencia et nō habuerit m actu ullam naturam. Verbi gracia. quoniam quicquid est m potencia caro aut os. non dicitur habere naturam ossis aut carnis. donec rapiat formam carnis aut ossis per quam respondetur ad quid et ex quo fit diffinicio

¶ Quare alio modo natura vtique erit habentium in seipsis motus primi formalis et species non separabilis eius. si autem secundum racionē. quod autem est ex his natura quidem non est. sed a natura ut homo. Et magis natum hꝰ est ꝙ materia. vnumquodque autē tunc dicitur quum euidencia sit et magis ꝙ cum potencia

¶ Iste igitur modus secundum quē dicimus naturam esse racionē et formam eius. in quo est per se primi motus. est alius ab illo modo et ista forma est inseparabilis ipsi racionē cōpositū autē ex istis nō est natura sed per naturā Verbi gracia. hō. ulla autē est diguior materia ut sit natura. Omne enī dicitur esse illud qd est quum fuit in sua perfectione et illd tūc est dignius a. ꝙ qū fuit potencia

¶ Secundum igitur hoc nomen natura quod dicitur de forma. dicitur alio modo ab eo secundum quem dicitur de materia Deinde dixit. et ista forma ꝛc. idest non separatur a materia m esse. ita ꝙ possit esse sine materia. sed est separata a materia secundum diffinicionem tantū. materia autem differt a forma. sed nuꝙ denudatur a forma immo quum separatur a forma induit aliam. quoniam si demutarentur ab omnibus formis. scilicet prima materia. tunc quod non est m actu esset m actu. et quum notificant ꝙ natura dicitur de forma. incepit etiam declarare formam esse dignioren hoc ꝙ materia. et dixit illa autem ꝛc. idest forma. Deinde iniit racionem super hoc et dixit. omne enī ꝛc. idest. omne enī non dicitur ee sphaterum nisi qū fuerit m sua vltima perfectione quod est habere formā. et tunc esse ē dignius a. ꝙ qū fuerit m potencia

¶ Amplius fit ex homine homo. sed nō lectulus ex lectulo. vnde dicunt nō figuram esse naturam. sed ligni. quoniā fiet vtique si generabit nō lectulus ex ligno. si ergo hec est ars. et forma est natura. fit enim ex homine homo.

¶ Et etiam ex homine generatur hō. sed non ex seminio scamnī. et ideo dicunt ꝙ figura nō est natura. ex ligni. nam illud qd generatur ex eo apud ipsum artificialem non est scamnī. sed ligni si igitur hoc est. forma etiā est natura ex homine enim generatur homo

¶ Quum induxit racionem Antiphontis super hoc ꝙ materia est natura. incepit declarare. ꝙ illud ex quo existimant. ꝙ materia est natura. inuentur etiā in forma naturali non artificiali. et causa erroris eorū fuit. quia assimilabāt formā artificialem in hoc forme naturali et illud ex quo existimauerūt materiam ee naturam est. quia natura est illud quod generat sibi simile et permanet. et dixit ꝛc. id est. et etiam videmus formam generari ex forma. ut hominē ex homine. sed hoc licet inueniatur in forma naturali. tm non inuentur in formis artificialibus. non enim generantur scamnī ex scammo Deinde dixit. et ideo dicunt ꝛc. idest + quum viderunt ꝙ forme artificiales non generantur ex se inuicem. et credidērūt propter hoc eas non esse naturas. et existimauerunt ꝙ forme naturales non generant ex se inuicē. opinati sunt vniuersaliter nullam formam esse naturam. et ꝙ natura ita se habet ad res. sicut ligni ad scamnū. quoniam ipm solum perma

net. et quod enim generatur ex ipo scāmo
apud manufactionem non est scammū sz
lignum. Deinde dixit. si igitur hoc est ꝛc. id
est. si igitur hoc est verum. scilicet q̄ natu
ra est illa que generat sibi simile. forma
eam ent natura. homo enī generatur
ex homine. sed non scammū ex scammo. t
causa in hoc quod dixit est quia forme ar
tificiales sunt accidentia in substantijs
naturalibus. et forme naturales sūt sub
stantie. sed forme artificiales licet sint ac
cidentia in corporibus naturalibus. tñ
constituunt res artificiales sc̄dm q̄ sūt
artificiales quemadmodum forme na
turales constituunt res naturales. sig
tur naturalia sunt substantie. necesse ē
ut forme naturales sint substantie quē
admodū. quia artificialia secundū q̄ sūt
artificialia sunt accidentia. ideo forme
artificiales sunt accidentia

¶ Amplius autem natura dicta sicut
generatio via est in naturam. sic̄ enī
quemadmodū medicatio dicitur non
in medicinam via sed in sanitatem ne
cesse quidem a medicina non in medici
nam esse medicationē. non sic autē na
tura se habet ad naturam. sed q̄ nas
citur ex quodam in quoddam venit sem̄
dum q̄ nascitur. quod igitur nascitur
non ex quo sed in quod

¶ Et etiam natum que dicitur de gene
ratione est via ad naturam. quoniā in
est in hoc. sicut est quum dicimus q̄ via
per quam imus in medicinando non
īducit ad medicinam. sed ad sanita
tem. necesse enim est ut inter medica
mandi sit ex medicina. et non inducat
ad medicinam. et non est talis dispo
sitio nature apud naturam. sed natu
ratum ab aliquo ad aliq̄d venit. et na
turatur aliquid. q̄m igitur natura
aliquid non est illud ex quo incepit. sz
illud ad quod venit

¶ Iste etiam est alia ratiocinatio ex
qua declarat etiam q̄ natura dicitur de
forma. quoniam hoc nomen natura
dicitur de generatione que est in via ad
hoc q̄ forma fiat. ideo forma est dign
et hoc. hoc enī nomen transmutatum de
natur in rebus naturalibus ab eo ad
q̄d est transmutatio. illud enī q̄d trans
mutatur de nigredine in albedinem dia
tur albescere non nigrescere. et similiter
diamus q̄ illud quod alteratur de frigo
re in calorem calefieri et non infrigidai
Deinde notificauit q̄ naturalia in hoc
differunt ab artificialibus et dixit. nō
enim est in hoc ꝛc. idest non enim est ī ge
nerabilibus per naturam. sicut est ī ge
nerabilibus per artē. quoniam ī quib⁹
dam generabilibus per artem dicimus
hoc verbum ab eo ex quo fit transmuta
tio. et si transmutatio non inducat ad
illud. et causa in hoc est. quia transmu
tatio in eis est de genere eius ex quo fit
transmutatio magis q̄ de genere eius
ad quod est transmutatio. aut ipsā ēē
de genere eius ex quo fit transmutatio
est famosius q̄ ipam esse de genere eī
ad quod est transmutatio. ut via que
inducat per curationē ad sanitatē que
dicitur curari et medicinari. q̄d deriua
tur ab hoc vocabulo medicus et curato
nō dicitur sanari. licet istā via nō indu
cat ad medicinā. sed ad sanitatem. t si
dicitur dispositio enī in hoc nō est sicut
dispositio in hoc q̄d dicimus q̄ via pti
cula in curatione medicine nō īduat
ad medicinā sed ad sanitatē. sed nomē
eius derivat ab eo ex quo fit. scilz ab
medicina. nō ab eo ad q̄d est. et hoc debz
intelligi ex suis verbis. Deinde dixit. et nō
est talis dispositio ꝛc. idest t dispositio vie
actionis medicine ad sanitatē nō ē dispo
sitio nature q̄ est via īducēs ad formam
apud illud ad q̄d inducat. idest. q̄m via
īrbus generabilibus per nām ē de spe
cie eius ad q̄d venit. sed differūt sedz ma
gis et minus hoc igitur nomē nā den
vatur a nomine eius q̄d aduenit. scilz
quum dicimus ipm esse naturatū. et sic
intendebat quum dixit. sed naturatū ꝛc
idest. sed naturatū ab illo a quo gene
ratur ad aliquid venit. et dicitur ipz na
turam aliquid. et illud non est illud ex
quo est primapium generationis. sed il
lud ad quod venit generatio

¶ Forma magis natura est Sed forma

et natura dupliciter dicitur. etenim pri
uacio species quodammodo est. Si autē
est priuacio et contrarium aliquod aut
simplicem generacionem aut non est
posterius considerandum est

¶ Natura igitur est aracio. et aracio
natur dicitur duobus modis. prima
cio enim quodammodo est forma vtrū
vero in generacione simplia est priuacio
et aliquod contrarium aut non est. per
scrutandum est post

¶ Quia declarauit q natura dicitur de
forma incepit dividere secundū quot mo
dos dicitur forma. et dixit eam dia duob⁹
modis. dicitur enim de formis perfectis
in esse cum quibus non commungitur p
uacio. et dicitur de diminutis cum quib⁹
commungitur aliqua priuacio. ut de nigr̄e
dine et albedine. albedo enim est forma
cum qua non commungitur priuacio ō
nino. nigredo vero est forma cum qua cō
mungitur priuacio albedinis. et similit̄
videtur in omnibus contrariis. contrari
um igitur cum quo commungitur aliqua
priuacio est vnum eorum de quibus di
citur forma. forma igitur dicitur de con
trario cui non commungitur priuacio. et
dicitur de alio contrario cui commungitur
priuacio. et forte intendit q forma dicitur
duobus modis de habitu et priuacione
existente in prima materia. ista enim p
uacio quodammodo non est priuacio sim
plex. immo est sicut forma materie et q
hoc manifestum est in contrariis que sūt
in qualitate. et non est manifestum quo
modo est de generacione in substancia.
scilicet vtrum cum priuacione forme sb
stancialis commungatur contrariū. aut
non. dixit. vtrum autem in generacione
scilicet vtrum autem in generacione sim
plia inueniatur communicatū cum priuacī
one aliquod contrarium. ita q dicatur
hoc nomen forma etiam de isto contra
rio cui commungitur ista priuacio. aut de
priuacione communicata cum hoc contrario
secundum q est communicata aut non. p
scrutandum est post. idest in libro de ge
neracione et corrupcione. ubi enim de
clarabit q priuacio que est in prima ma
teria non denudatur a primis contrariis
que sunt quatuor qualitates. et q isti cō
trarii sunt prima oīa que generantur et
corrumpuntur

¶ Quoniam autem determinatū est
quot modis natura dicitur post hoc sci
endum est quomodo differt mathe
maticus a physico. Etenim plana et fi
nita habent physici corpora et longitu
dines et puncta de quibus intendit ma
thematicus

¶ Et quum determinauimus modos.
secundum quos dicitur natura. opor
tet nos considerare in differencia inter
mathematicū et naturalem que sit.
corpora enim naturalia habent super
ficies soliditates et longitudines et pūc
ta. et sunt illa de quibus considerat ma
thematicus.

¶ Dicat quum declarauimus natura q̄d
sit. Et secundum quot modos dicitur. o3
nos loqui de alio principio. etiam natu
rali. et est dare differenciam inter consi
deracionem naturalem et mathematicā.
conueniunt enim in consideracione de
eodem. quoniam corpora naturalia q̄
habent soliditates et superficies et lineas
et puncta. oportet ut consideracio de eis
sit pars scientie naturalis. et quia isti
sunt subiecti geometrie necesse est ut si ge
ometria sit alia a scientia naturali. ut ā
be considerent in eis duobus modis dui
sis aut geometria sit pars scientie natu
ralis. et isti persuasio licet pertineat
ad logicam. tamen mos est ut illud q̄d
est commune omnibus artibus dicat̄
in logica. et illud quod est proprium vni
cuiq; arti dicatur in illa arte. et quum que
sunt differenciam inter consideracionem
naturalem et geometriam in corporibus
et superficiebus lineis et punctis. incep⁺
querere differenciam eorum inter consid
racionem naturalem et astrologicam. co
ueniunt enim in hoc q considerant de fi
gura lune et solis et terre et corporum ce
lestium

¶ Amplius astrologia aut altera est ā
pars physice. si enim physica est quid sit
sol. aut luna scitur. accidentium autem
que sunt per se nullum inconueniens
est. Et aliter quoniam videntur de na

tum dicentes. et de figura solis et lune et
vtrum spacia sit terra et mundus a nō
¶ Et etiam vtrum astrologia sit alia a
scientia naturali. aut est pars eius. quo
niam si oportet naturalem scire solem et
lunam que sunt. et non oportet ipsū sci
re consequentia eorum. hoc est inopina
bile omni modo. et maxime quia vide
mus illos qui loquuntur de natura. lo
qui etiam de figura lune et solis. et per
scientiam de mundo et terra. vtrū sunt spe
cula aut non
¶ Et querendum est etiam vtrum astro
logia sit alia a scientia naturali. aut sit
pars eius considerant enim de eisdem. scili
cet de figuris corporum celestium et stella
rum. consideratio autem mathematica in
hoc manifestum est. consideratio vero natu
ralis est. quia quum considerauerint de na
tura et solis et lune et vniuersaliter de
corporibus celestibus contingit consideri
ri de accidentibus eorum. figure autē
sunt accidentia in eis. et ideo dixit. quoni
am si oportet naturalem scire ꝛc. et hoc est
inopinabile. quia probabile est q̄ qui p̄
scientiam de natura aliarum debet p̄scire
tam de accidentibus eius. et cum hoc q̄d
est probabile est verum. et dixit. et maxi
me quia probabile est oppositum improbabi
li. et quum ponunt ipsum esse improba
bile inducit opinionem famosam oppo
sitam illi. et est hec. q̄ omnes naturales
conueniūt in consideratione de istis rebꝰ
et dictum est q̄ vnus modus probabilium
est ille in quo conueniunt artifices. et sic
famositas congregatur hic duobus mo
dis. quorum vnus est in ipa re. et secundꝰ
est in propositione. continente ipam rem
et est q̄ omnis artifex debet considerare de
accidentibus sui subiecti. et quum induxit
testimonium communiter dixit. et maxime
et quia sequitur ex hoc. aut ut astrologia
sit pars scientie naturalis. aut ut conside
ratio diuersetur in eis. sed ipsam esse partē
eius est impossibile. ergo necesse est ut dui
scatur in consideratione. et ideo incepit
notificare modum considerationis eo
¶ De his quidem igitur negotiatur ꝑ
mathematicus. sed non inquantū phi
sicus corpus terminus est vniquodq;
unq; accidentia speculatur inquantum
talibus existentibus accidentium vide
t abstrahit abstracta enim in intellectu
a motu sunt et nichil differt neq; fit mē
tacium abstrahentium
¶ Et mathematicus etiam considerat
de istis. sed consideratio eius de eis nō est
secundū q̄ vnumquodq; eorum est vlti
mū corporum naturalium. neq; consi
deratio eius etiam de accidentibus eorū ē
secundum q̄ accidunt istis corporibus
que sunt huiusmodi. et ideo abstrahit
et separat ea ab eis. separantur enim in
mente a motu. et in hoc non est differen
cia neq; accidit quum separantur falsū.
¶ Intendit hic per mathematicam geo
metriam et astrologiam intendit per ista
in quibus conueniunt geometra et na
turalis corpora et superficies. et lineas ꝑ
puncta. et dixit q̄ geometer non consid
erat de eis secundum q̄ sunt vltima cor
pora naturalis. quia vltimum exigit
subiectum cuius est vltimum. et ista cō
sideratio est secundum q̄ sunt in materia
et est propria naturali. quum sit declara
tum ipsum considerare de rebus secundū
q̄ sunt in materia et mobiles. geometer
igitur considerat de corpore secundum q̄
habet tres dimensiones tantum. natu
ralis vero considerat de eo. secundum q̄ is
te dimensiones sunt vltima existentia in
corpore transmutabili. et similiter consi
derat geometer de superficie secundū q̄ ē
superficies tantum. naturalis vero secū
dum q̄ est finis corporis naturalis. et si
militer etiam considerant de lineis ꝑ puc
tis. Deinde dixit. neq; considerat etiam de
accidentibus eorum. idest astrologus q̄
considerat de plumbis accidentibus corpo
rum celestium de quibus naturalis cōsi
derat. et dixit q̄ astrologus non conside
rat de istis accidentibus secundum q̄ am
bunt naturę istius corporis sicut natura
lis considerat de eis. scilicet. quoniam nō
considerat de figura lune et solis secūdū
q̄ natura eorum exigit illam figuram
sed secundum q̄ mens abstrahit eas amo
tu et transmutatione. scilicet quomā con
siderat de figuris eorum secundum q̄ sūt
figure tantum. non secundum q̄ sunt a

lestia mobilia. et qua ee istarū verū est alio modo ab eo quo astrologus considerat de eis considerat eiñ de eis secundū q sunt abstracte a materijs. sed extra animā sunt īmaterijs. Deinde dixit. non accidit falsū. idest quoniā natura istorum exigit illa separari ratione. nullo modo falso accidente. et si est ita de formis naturalibus. Sunt igit hic aliqua de quibus possibile est considerare secundū q sunt in materijs. et secundū q extrahuntur a materijs. et sūt talia in quibus conuenit̄ mathematicus et naturalis. et sunt aliqua de quibus impossibile est considerare. nisi cum materia et ista propue sunt naturalis. Deinde dixit. et non est in hoc differentia. et non debes intelligere q consideratio in eis vtroq; modo induat ad idem in omī loco. immo induat ad dispositiones diuersas. sz illis intelligendū est q non est differētia in hoc q vtraq; consideratio de eis induat ad veritatem. Deinde dixit. et quum abstrahuntur non accidit falsum. idest licet cōsideratio de eis sit alio modo ab eo quo st extra mentē. scilicet. quia sunt in materia et consideratio de eis est secundū q non st in materia. et hoc cōmune est geometre et astrologo. sed consideratio geometre ē magis abstracta et magis remota a materia. considerat enim de figura simplici astrologus vero de figura terminata. scilicz corpore celesti

¶ latent autem hoc facientes. et ideas dicentes. physica cum abstrahunt quum nuus sint abstracta materias. fiet autem vtraq; hoc manifestū si aliqs vtrorūq; tentauerit dicere terminos. et ipōrum et accidentiū impar quidem enim et par. et rectū et curuū: adhuc autem et linea et figura sine motu. caro autem et os et homo non adhuc. sed hec sicut nasus simus. sed nō sicut curuū dicitur

¶ Et dicentes formas. faciunt hoc absq; eo q patiunt. separant eiñ formas naturales. et in respectu mathematicorū nuus separantur et hī potes fair si incipiens diffinire vtrumq; modum. scilicet naturam et accidētia inuenies eiñ diffinitionē et impares + rectū et curuū. et etiam numeri et linee et figure extra motū. quod non inuenies in diffinitione carnis aut ossis aut hominis. sed ista dicuntur sicut dicitur simus non sicut dicitur curuus

¶ Intendit per dicentes formas platonē et contingit istis separare formas naturales ratione. quia sunt separate in ee apd eos. et manifestū est q quicquid separat ab esse. separatur ratione. et non cōmittitur. ut existimant dicentes res mathematicas separari et dixit. Dicentes formās ꝛc idest et contingit dicentibus formas ee. diffinire formas naturales abstractas a materia. ut faciat geometer in superficie et linea. et non peccabunt hoc quod contingit eis. Deinde dixit. separant eiñ formas naturales. idest contingit eis hoc quia separant formas naturales ī esse a materia. quare contingeret eis facere hō similiter in diffinitionibus et non peccabunt. Deinde dixit. et in respectu mathematicorū ꝛc. idest et quum comparantur ista et mathematica inuenientur. aut non separari immo. aut separari imm q̄ illa. et dixit hoc. quia quedam forme st magis separabiles a materia q̄ quedā Deinde certificant hoc ex diffinitionibus et dixit. et hoc potes scire ꝛc. et intendit per accidentia illa de quibus geometer considerant. et hoc quod dixit. manifestū est per se. quoniā quum diffinierimus parem et imparem sicut dixit. et vniuersaliter numerū et accidentia numeri. et similit magnitudines et accidentia earū nō apparebit materia in diffinitione earū que est causa transmutationis. quum autem diffinierimus carnē et os et alia naturalia. statim apparebit materia in diffinitione eorū. et ideo dixit in istis q diffinimuntur sicut diffinitur simitas. et vniuersaliter accidentia naturalia nō mathematica. sicut curuitas et alia. et in dixit exemplū de simitate. quia manifestū est q in diffinitione eius accipitur nasus quum dicatur q simitas est nasus camus in camitate autē non apparet materia. camitas enim ē depssio superficiei.

¶ Demonstrant autem et quę magis physica q̄ mathematica. ut perspectiua

et armonica et astrologia contrario ei quodāmodo se habent cum geometria geometria quidem eā physicam huc usq intendit. sed non usquantū ē physica. sed perspectiua quidem mathematicam lineam. sed non usquantū mathematica. sed usquantū est physica

¶ Et demonstrant hoc etiam q de mathematicis est propinquus scientie naturali. ut scientia de aspectibus et musica et astrologia habent eā dispositionem quodāmodo conuersam dispositioni geometrie. geometer eā considerat de linea naturali. sed non secundū q est naturalis. aspectiuus autem cōsiderat de linea mathematica. non secundū q est mathematica. sed secundū q est naturalis

¶ Et declarabitur q in diffinitionibus naturalibus apparet materia ex hoc. q̄ magis quod de mathematicis est propinquus scientie naturali magis pertinet ad materiam. et magis apparet materia in diffinitionibus eius. licet minus appareat q in scientia naturali ut in scientia de aspectibus et musica et astrologia. et dixit quodā modo. quoniam illa que sunt in hoc in conuersa dispositione geometrie simpliciter sunt diffinitiones scientie naturalis. geometra enī considerat de magnitudinibus abstractis a materia. naturalis vero considerat de eis secundū q sunt in materia. aspectiuus autem considerat de lineis in dispositione media inter illas duas considerationes non enim considerat de linea secundū q est linea simpliciter ut geometer. neq; secundū q est linea ignea aut aerea ut naturalis. sed secundum q visualis. istud enī esse est quasi medium inter naturale et mathematicā. et similiter musicus considerat de proportionibus numerabilibus non secundū q sunt proportiones numerabiles. sed secundum q sunt sonorū sibilorū. et ideo quum dixit. aspectiuus āt considerat de linea mathematica nō secundū q est mathematica. sed secundū q est naturalis. non debes intelligere q consideratio eius est consideratio naturalis. sed intendebat q consideratio eius est propinquior considerationi naturali

¶ Quoniā autem natura dupliciter dicitur. scilicet forma et materia. sicut de simo: quod sit intendimus sic considerandū ē quare necq; hec materia huiusmodi neq; secundū materiā. Etenim iam et de hoc dubitabit aliquis dupliciter. quia due nature sunt de qua est physica. aut ex eo quod est de utrisq;. sed si de eo quod ex utrisq; et non utrisq;

¶ Et quum natura dicatur duobus modis. scilicet de forma et de materia. oportet nos ponere considerationē de illa sicut de simo quod sit. si persantaremur de eo et non ponamus considerationē de rebus naturalibus sine materia. neq; de materia secundū materiā tantū homo enim dubitat in hoc etiam quum dicat quum nature sunt due. de quibus oportet naturalem persantari. et quum necesse est ipsum persantari de composito ex eis. sed si necesse est a ipsum persantari de composito. ergo necesse est ipsum persantari de utroq;. utrū igitur scientia utriusq; ē eadem. aut scientia utriusq; est separata ab alia

¶ Et quum natura dicatur de forma et materia. et forma non inuenitur nisi in materia. oportet naturalem considerare de forma sicut de simo. scilicet secundū q ē in materia. et hoc est ita. quia ex fundamentis que ponit naturalis est q plures forme naturales sunt in materia. et hoc manifestū est per se. de forma autē naturali. in qua hoc non est manifestū per se. ista scientia persantatur. et in hoc nō est dubium nisi de anima tantū. et quum declarauit q oportet naturalē considerare de forma. secundū q est in materia incepit declarare q hoc necesse est in omnibus rebus naturalibus sine forma fuerint sine accidens. et dixit et non ponamus cōsiderationē de rebus naturalibus sine materia. D. d. neq; de materia. id est tantū. sicut fecerūt naturales quum considerauerunt de illa secundū q est vnū enatū. sed debemus considerare de illa secundū q ē materia forme consideratio enī de materia in respectu forme est consideratio naturalis. et consideratio de illa secundū

q̄ est vnū cuiusq; est cōsideracio primi philosophi. et quia nauiauit q̄ oportet naturalem considerare de forma secundū q̄ est in materia. non secundū q̄ est tantum. sicut existimauerūt quidā antiqui et considerare de materia secundū q̄ ē subiectum forme non in illa per se. incepit inducere questiones accidentes in hoc. et dixit. homo enim dubitat ꝛc. idest. et hoc q̄ diximus de considerac̄one naturali de forma et materia. qua natura dicat de vtroq; querendū est de eo ab aliquo. q̄ mā si natura dicatur duobus modis de qua igitur oportet naturalē persantari vtrum de forma aut de materia. si oportet ipm persantari de altera earū tantū. aut non oportet ipm persantari de altera illarū. sed de composito ex eis. sed si fuerit concessum q̄ necesse est ei persantari de composito. necesse erit ei persantari de vtroq;. sed si positum fuerit q̄ necesse est ei persantari de vtroq; non de altero. accidet questio. scilicet vtrā scientia vtriusq; sit eadem aut diuersa et dixit hoc. quia existimatur q̄ de rebus diuersis considerant scientie diuerse. Deinde incepit demonstrare illa que faciunt dubitare in eis et persantari. quomodo est vnus scientie considerare de materia et forma et quanta est considerac̄o istius scientie de vtroq;

¶ Vtrum igitur eiusdem aut alius vtriusq; cognoscere. in antiquos quidē ad aspectum videbitur vtriq; ē materia ex parua cui parte quadam Empedocles et democritus specie et ꝑ quod q̄d erat esse tetigerunt. Si autem ars imitatur naturam. eiusdem autē scientie est cognoscere speciem et materiā usq; ad hoc. ut media sanitatē et cholerā et phlegma in quibus est sanitas. similiter autem et edificatoris est considerare speciem domus et materiā. quoniā lateres et ligna sunt. similiter autem ꝑ in aliis. et physice vtriq; erit cognoscere vtriusq; naturas

¶ Quoniā si tu poneres tuam considerac̄onē secundum q̄ antiqui fecerūt videbis q̄ persantac̄o est de materia. Empedocles enim et Democritus incepe runt de forma et quidditate modicā et si ars sequitur naturā et sciat formā et materiam usq; ad aliquē locum ē vnius scientie. Verbi gratia. quoniā medicus habet scire sanitatē et cholerā et phlegma et similiter edificator habet scire q̄d ditatem domus et materiā eius que est lateres et ligna. et similiter de aliis artifices. necesse est ut scientia naturalis notificet has duas naturas

¶ Et quia homo considerauit in hoc ex testimonio antiquorū. et fuerit sustentatus in modo considerac̄oms eorū de entibus. necesse est ut maxima consideratio istius scientie sit de materia. maxime ei eorum de quibus antiqui reddiderūt causas de rebus naturalibus secundū materiam sunt. Empedocles vero et Democritus inter eos reddiderūt causas quarundā rerum secundū formā in paucis rebus. non enim pertenderūt formā multam. et ideo dixit. incepierūt de forma. idē dederunt causas rerū secundū formā. qū autem homo considerauerit in hoc scīendum q̄ vna ars considerat de forma et considerat de istis usq; ad aliquem tāminū. et ars assimulatur nature in hoc. et considerac̄o naturalis debet conuenire actiom nature. adeo q̄ illud quod ē notum apud ipm sit illud quod est notū apud naturam que est artifex rerum naturaliū. manifestū est q̄ vnius scientie est scire has duas naturas. Deinde dixit et scire formā et materiā ꝛc. idest scientia de forma et de materia est in eadē arte. sed eadem ars non pertinent ad vtrāq; materiam. sed ad aliquē locum terminatum. et est propria forme. scilicet propinqua. et verbi gratia. quoniā scientia medicine sit sanitatē. et pertinent de scientia materie sanitatis ad materiā propinquā sanitati. et est cholera et phlegma et similiter edificatoris scire domū et scire materiam ꝓpinquā illi. Deinde dixit. oꝫ igitur naturalē ꝛc. idest. non debes intelligere q̄ debet scire formā simpliciter. et materiam ad aliquē terminū sicut accidit hoc in aliquibus artificiis alijs. q̄ mam hoc accidit artificijs. quia sūt rez particularū. si autem est hic aliqua ars cōmunis omnibus artificijs necesse ē

ut ista ars perueniat ad vltima subiecta eā
rum quemadmodū si est hic scientia natu
ralis cōmunis ommibus naturalibus ne
cesse est ipsam peruenire ad subiectū vltimū
eiusdē naturalium et formam eārū vltimam
Auctorma autem dicat q naturalis nō loq̄
tur nisi de materia propinqua vnius q̄ē
ti. de prima autem non considerat nisi p̄
mus philosophus. et petunt. quia cū
audiunt in posterioribus q nullus arti
fex demonstrat causas sui subiecti de quo
considerat. quoniam si demonstraret eas
per res priores illis causis. tunc esset de ge
nere superioris quare illa declaratio esset de
alia arte superiori que considerat de gene
re continente subiectū illius artis quia h̄
audiunt existimant hoc esse impossibile
in tribus modis demonstrationū. scilicet
in demonstratione simpliciter. et demon
stratione quia. et demonstratione p̄pter
quid. et non est ita. hoc enim non est im
possibile nisi in demonstratione simpli
citer. et demonstratione propter quid. in de
monstratione autem quia non est impos
sibile sicut facit Aristoteles in demonstra
tione primi materie et primi motoris in
hoc libro sufficient de accidentibus propri
etatis transmutabilis erit demonstratio
naturalis. et si fuerit de accidentibus pro
prietatis simpliciter erit demonstratio
methaphisicalis. et videtur q prima mate
ria non potest declarari esse propter nisi
per signum naturale. primus autē mo
tor impossibile est ut declarari nisi p̄ sig
num naturale. via autem qua processit
Auctorma in probando primū primapi
um est via loquentiū. et sermo eius sup
ponitur quasi medius inter peripa
theticos et loquentes. quia autem cause
subiecti artis habuerunt causas priores tē
demonstratio illarū causarū erit per demō
strationē simpliciter in arte continente il
lam autem et erit etiam per signa in illa
arte et hoc totum erit quando cause sub
iecti artis latuerint

¶ Adhuc quod finis causa sit et finē
causarum. et quatuor sunt p̄pter hoc. na
tura autem finis est et finis causa sit
quorū cum continuum motus existentis
est finis aliquis motus hoc vltimū ē
et finis causa sit. vnde et poeta derisoie
apposuit dicit hunc finem finis qui
dem causa facti est. vult enim non om
ne esse vltimū finem sed optimū

¶ Etiam illud p̄pter quod est illud q̄d
est et finis intenta. et quod est causa ista
us. est vnius scientie. natura autē ē fi
nis et p̄pter quid est quod est. quod eni
de rebus habentibus motum continu
um habet aliquem finem. ille finis ē
vltimū eius. et p̄pter quod est. et ideo ser
mo verificatorius. quum dicat. ipsū ire ad
mortem. et est illud propter quod fiunt ē
talibus non enim omne vltimū est
finis. sed vltimū nobilius

¶ Hec est alia maiorinacio qua declarat
q naturalis considerat de natura quē
forma et de materia insimul. et compo
sicio istius sermonis est ex duabus p̄posi
cionibus. quarū vna est. q omne p̄pter q̄d
est aliquid cum illo est vnius scientie. se
cunda autem q natura que est forma ē
illud p̄pter quod sunt alie res que sūt sb̄
iecta illi. et concludit ex hoc q scientia natu
ralium et res subiectas nature est vnius sci
entie. sed tacuit conclusionē. quia ē ma
nifesta. Deinde dicit quod enim de rebus
&c. hec est propositio maior alterius syl
logismi quo declarat immorē p̄positionē
dicentem q natura est finis. et compon
tur sic. natura est illud apud quod cessāt
motus rerum generatarū. et vltimū su
orum motuū continuorū. et omne ex re
bus habentibus motum cōtinuū. et
habentibus finem. finis est vltimū illi⁹
motus. ergo natura est finis in genera
cione. sed est ex duabus affirmatiuis in
secunda figura. et Aristoteles vtitur hoc
quando maior propositio conuertitur
vniuersaliter. et quando hoc est manifes
tum per se. quoniam tunc compositio
erit quasi in prima figura. et ideo noti
ficauit q̄n conuertitur ista p̄positio. et
quando non. scilicet q omne quod ē vl
timū motuū continuorū est finis. dix
it. et ideo sermo verificatorius &c. idest. et
non conuertitur. ita q omne quod ē vl
timū motuū sit finis. nisi dicamus vl
timū nobile. non vltimū proueniens ex
necessitate materie ut mors. et quum ve

uſiatores exſtimauit hoc conuenire. ſcilicet q̄
omne quod eſt vltimū eſt finis. ideo ſermo
eius fuit derisibilis. quod igitur conuenit
tur eſt q̄ omne vltimū nobilius priori eſt
finis. et vltimū quod eſt in motu generā
cionis rerum eſt nobilius prioribus. ergo
eſt finis et ſyllogiſmus componitur ſicī
prima figura. naturā eſt vltimū motuū
generacionis. ſcilicet q̄ eſt nobilior: prece
dentibus. et omne quod eſt tale eſt finis
ergo natura eſt finis. et motus que eſt vl
timū diſtinguitur ab vltimo quod eſt fi
nis in hoc. quoniam vltimū quod eſt fi
nis eſt prima quies ad quam venit ge
nerata. motus autem eſt poſt illud vltimū
quod eſt finis. ergo primū vltimū ad qđ
perueniunt motus generacionis eſt finis

¶ Quoniam autem et faciunt artes
materiā. alie quidem ſimpliciter. alie
vero operoſe. et vtimur tanq̄ propter nos
omnibus que ſunt. ſimus enim quo
dāmodo et nos finis. dupliciter enim ē
id cuius cauſa fit. dictum eſt autem de
his in his que de p̄ma philoſophia ſt̄

¶ Et etiam artes faciunt materiam
quedam ſimpliciter. et quedam ſecūdū
preparacionē. ut ſit apta ad operacōē
nos autem vtimur illis. ſecundū q̄ ōs
ſunt propter nos. nos enim ipi eiā ſum⁹
finis quodāmodo. illud enim quod eſt
propter quid dicitur duobus modis. et hꝰ
dictū eſt in mūs ſermonibꝫ de

¶ Hec eſt reuocatio qua declarat q̄ or
naturalem conſiderare de materia et īten
dit q̄ artes operatiue habent ſolicitudinē
circa materiam. quedā quia faciunt illā
ſecundū formam ut ars edificatoria. q̄m
ſciat facere domū que eſt forma. ita facit la
tores que ſunt materia domus. quedā āt
quia preparant materia ad recipiendū
formā ut ars nauificatiua. quoniā cū hꝰ
quod facit formam naues preparat ligna
ad recipiendū formā nauis. et q̄ ſcientia
in arte naturali eſt ſimilis operacōī
in rebus artificialibus. neceſſe eſt ſi opera
cio artis pendet de materia. aut ſecundū
q̄ faciunt illam. aut ſecundū q̄ preparāt
illam neceſſe eſt ut conſideratio ſcientie
naturalis pendeat de materia cum hꝰ q̄
conſiderat de forma. ſed tamen cōſequens
quia intelligitur ex hoc quod dixit. et eiq̄
artes ꝛc. ideſt et quia omnes artes faciūt
materiam. aut ſimpliciter aut ſecundū p̄
parationē. neceſſe eſt ut naturalis conſi
deret de materia. ſcientia enim hic ē ſimi
lis operationi illic. Deinde dixit. nos aūt
vtimur ꝛc. ideſt et ideo quia nos ſumus fi
nis omniū rerum factarū ab artibꝫ quo
dāmodo. ideo vtimur omnibus. et intende
bat q̄ finis dicitur duobus modis. aut ſi
cut dicimus q̄ forma eſt finis materie. et
illud ad quod perueniunt res eſt finis rei. ſi
cut dicimus q̄ illud cuius eſt res eſt finis
rei. et ſecundū hoc dicimus q̄ homo eſt fi
nis rerum creatarum propter ipm. et quum no
tificant q̄ illud quod eſt ante finē ſecūm
primū modū eſt notum cum fine. declara
uit q̄ iſta eſt in ſecundo modo. et q̄ eadē
eſt cauſa in hoc

¶ Due igitur ſunt principantes mate
riam. et cognoſcentes artes que vtitur
et factiua que architectonica eſt. unde et
vſualis architectonica quodāmodo eſt
Differt autem ſecundū hoc q̄ hec ſpecies
quidem cognoſcatiua eſt architectoni
ca. alia autem ut factiua materie gu
bernator. cuius qualis ſit ſpecies aliq̄
tenūs cognoſcit et inſtituit. alius āt
ex quo ligno. et quibus motibus erit ī
his quidem igitur qui ſunt ſecundū ar
tem nos facimus materiā propter opus
ſed in phyſicis poſt

¶ Et artes continentes materiā cogſ
noſcentes illam ſunt due. et de arte ope
racionis eſt geometria operatiua. et ideo
ars operatiua attribuitur eiā quodā
modo geometrie operatiue. ſed tamen
differunt. illa enim attribuitur geome
trie operatiue ſecundū q̄ cognoſcat for
mam. iſta autem ſecundū q̄ facit materi
am. gubernator enim facit formā rei
quomodo debet eſſe. et precepit fieri hui
modi. et iſta alia facit de quibus lignis
et quibus motibus perficitur. quod āt
fit per artem. nos facimus materiam
in illa propter illud quod intendimus ī
rebus autem naturalibꝫ eſt exiſtens

¶ Artes operatiue ſunt duobus modis
aut facientes artificium. aut vtentes il
lo. et ſunt principales ſcilicet quia pre

puunt eas que sunt sub eas operan. et quan
ars que est sub. perficat operationē. tunc
principalis vtitur eo quod facit. et potest a
liquis dicere q̄ iste artes non sciunt mate
riam incepit declarare q̄ iste etiam sciunt
materiam. et istam vocat geometriā ope
rationum. et dicit. et artes contmentes ꝛc̄ id
est cognoscentes materiam. non faciētes
cum sunt due. vna autem est que vtitur
que non facit formam neq; materiā. sed
precipit illi que est sub operan. et ista dicit
geometria operationū simpliciter et prin
cipalis simpliciter. secunda vero est quodā
modo vtens. idest precipit. et quodāmodo
facit. et hoc intendebat quum dixit. et de arte
operantia est geometria operantia. et qua
si diceret et de arte operantia est ars qua v
titur. idest precipit. D. d. et ideo ars que vti
tur ꝛc̄. idest et si sit operans. tamen attri
buitur geometrie operationū secundū q̄
vtitur non secundum q̄ facit. et ꝗa vna
q̄; ars est geometria operationū. incepit
facere differentias inter illas et dicit sed
differūt ꝛc̄. idest. sed he due artes differūt
quoniam prima principalis nouit for
mam. et precipit arti illam. et similit
materiam. alia autem nouit materiā
et precipit arti illam tantū. formā aūt
facit. Deinde inducit exemplū de duab⁹
artibus et dicit. gubernator enim ꝛc̄. id
est et ars que vtitur simpliciter que scit
vtrumq; est sicut ars gubernandi nauē
scit enim formam illius. que debet esse et
precipit ut sū fiat secundū illā formā. ip
ta autem alia ars que vtitur quodāmo
do. et facit alio modo. est sicut ars faciēn
di naues. ista enim facit formam et scit
materiam. scit enim ex quibus lignis sit
melior forma nauis. et quomodo debent
absondi. et precipit arti que est sub facere
hoc que non vtitur omnino. et intendebāt
per totum hoc declarare q̄ materia ē no
ta in omnibus artibus principalibus et
non principalibus. quum artes sint tri⁹
modis aut operans simpliciter aut vtēs
simpliciter aut vtens quodam modo. et
operans alio modo. et omnis sciunt mate
riam. Deinde dicit. in hoc autem quod fit
per artem ꝛc̄. idest et non est differentia in
hoc inter artē et naturam. sed ars facit
formam facit materiā. natura aūt
facit formam. non materiā. quum sit exis
tens. quia est eterna et similiter. inuenit⁹
in quibusdam artibus. scilicet. quarum
materia est naturalis. quoniam ars nō
facit illam

¶ Amplius eorum que sunt ad aliq̄d
materia est in alia autem species. alia
materia usq; ad quantū. ergo physici
oportet cognoscere speciem. et quod quid
est. aut quemadmodū medicum neruū
et fabrum es. usq; quo anus cui causa v
nūquodq; et arma hec que sunt separata
quidem species in materia homo cui ho
minē generat ex materia et sol. quomo
do autem se habent hec separabilis q̄d
sit. philosophie prime est determinare.

¶ Et etiam materia est de capitulo rela
tionis. diuersa enim in forma diuersan
tur in materia. usq; quo igitur oportet
naturalem peruenire in scientia forme
et quidditatis. dicamus. quoniam q̄
admodū medicus peruenit in scientia
neruorū et operans aliquā in scientia ar
tis peruenit ad illud propter quod est vtr
q; similiter est de istis etiam. oportet au
ipsum scire eam esse formam abstractam
sed esse anus est in materia. homo aū
generatur ab homine et sole. dispositio
autem in abstracto que sit et quid sit. i
prime philosophie

¶ Intendit etiam declarare q̄ oportet na
turalem considerare de forma qua consi
derat de materia. quoniam materia ē de
genere relationis. dicitur enim in respectu
forme. et similiter videtur esse de forma or
ignitur considerantem de materia considera
mur de forma. et considerantē de forma cō
sideramur de materia. et etiam materia ē p̄p
formam et oportet considerantē de aliquo
considerare de illo propter quod est. et dicit.
diuersa enim in forma diuersantur in ma
teria. hec est medicina qua declarat q̄
materia dicitur in respectu forme. quasi
dicat. et ideo diuersatur materia per diu
sitatem formarū. adeo q̄ materia animā
lū est alia a materia vegetabilū. et ma
teria hominis est alia a materia aliarū
specierum. et quum declarauit q̄ naturalis
considerat de forma per se. et de materia

ꝑter formam. incepit querere quousq; de
bet considerare de forma et dixit. quousq;
igitur ꝛc. idest ad quem igitur ordinē opor
tet naturalem peruenire in sciencia for
ma et non pertransire illum. scilicet in sci
encia quidditatis. non in sciencia eius qd
est esse. sed sunt hic multi ordines formar
scilicet abstrahere a materia et non abstrac
te. D. d. dicamus igitur. quoniā quemad
modū medians ꝛc. idest et est manifestum
quoniam quemadmodū medians opor
tet ipsū peruenire de cognicione formarū
existencium in suo subiecto de quo consid
erat ut nerus et caro ad cognicionē quid
ditatis vltimarū formarū existencium in
sua materia non separabilium ab ea si
militer oportet naturalem peruenire in
consideracione de formis ad vltimā for
mam ꝑter quam sunt materia verbi gr̄
cia. ad formam hominis. Deinde dixit.
oportet enim ipm scire ꝛc idest oportet na
turalem peruenire per suam considera
cionem ad formam abstractam. scilicet vl
timā. si esse eius est in materia anteqū p
ueniat apud considerationē de forma ho
minis sed homo generatur ab homine et
sole. et utrumq; est forma in materia et dix
it h quasi contradicendo dicentibus formas
separari. et minuendo q formе naturales
sunt in materia. Deinde dixit. dispositiones ut
in abstracto ꝛc. idest consideracio autem de
dispositionibus formarū abstractarū. se
cundum q sunt abstracte et de quidditati
bus earum est proprie prime philosophie
non sciencie naturalis. et notandū q cō
sideracio in esse istarum formarū est in sci
encia naturali non in prima philosophia
sicut existimat Auicenna. quoniam in hac
sciencia apparet istud gr̄cius formarū esse
Deinde considerat de quidditatibus et dispo
sicionibus earum. et hoc est uerum. impos
sibile enim est aliquam sciencia universa
lem et particularem declarare suū subiectū
cē. siue per signū siue per demonstracionē
quod non est ita in causis sui subiecti. qm̄
declarant eas per signū. non per demōstra
cionem simpliciter. sciencia igitur natu
ralis considerat de esse formarū. quousq;
perueniat ad vltimam formarū materi
alium. et primam abstractarū. aut ad for
mas formarū que sunt medie in esse mt
illas sicut existimatur de forma hominis
vltima

¶ Determinatis autem his considerā
dum est de causis que et quot numero
sunt. quoniam enim sciendi gracia h
negocium est. scire autem non ātē opi
namur unūquodq; cū unaq; acquiam
ꝑter quid unūquodq. hoc autem est
acquirere primam causam. manifestū
est. quoniam et nobis hoc faciendū ē
et de generacione et corrupcione. et de o
mni physica mutacione. quatenus scī
tes ipōrum principia reducere in ipsa
tentemus queliberū unūquodq;

¶ His igitur determinatis considerā
dum est de causis. que et quot sunt. in
tencio enim istius consideracionis. q̄a
est sciencia. et nos non credimus aliq̄d
scire absq; eo q prius determinemus il
la ex quibus ē. et hoc est scire suas cau
sas primas manifestū est q oportet
nos enim facere hoc in generacione et
corrupcione et in omni trānsmutacionē
naturali. ita q quum sciemus p̄ma
pia eorum. quarimus reddere ad illa. v
nūquodq; eorum de quibus animus p
sciuit

¶ Et quum determinauimus istu que de
bent precedere hanc sciencia. oportet en
am persciuit de causis rerum naturali
um que sunt et quot. et hoc est necesse. q̄
nam intencio istius consideracionis de
sciencia rerū naturaliū est sciencia certi
ficata perfecta. et nos non credimus scire
aliquid perfecte. nisi quum sciamus ipm
quum suis causis primis. donec perueni
mus ad suas causas ꝑximas. et hoc
erit quum prius determinauimus nume
rū causarū quarendarū in illo genere. q̄
sunt. et quot sunt. ergo manifestū est q
similiter debemus facere in hac consid
eracione naturali ita q̄ quum prius scie
rimus causas cōmunes omnibus rebus
naturalibus et numerū earū. quarem
in unoquoq; eorū de quibus loquimur
illas causas esse. et quum dixit. et hoc ē
determinare suas primas causas inte
dit. et ista sciencia perfecta acquiritur
ab aliquo quādo prius sciuerit causas

ri primas donec perueniat ad causas ei⁹ propinquas

¶ Uno quidē igitur modo causa dicit² ex quo fit aliquid quum inest. sicut es statue. et argenti plinthe. et hoīs genera. alio autem modo species et exemplū. hec autem ratio est ipius quod quid erat ēe et huiusmodi genera. ut eius que est diapason duo ad unū. et ōnino numeri⁹ et partes que in diffinitione. Dicamus igitur q causa dicatur uno modo de illo ex quo fit res. et est in ea. Verbi gratia aipiū idoli hominis. et argenti idoli ā annuli et genera istoīū. et dicatur alio modo de forma et imagine. et hec est ratio significans quidditatē rei + genera istius verbi gratia. q genus eius qđ ē diapason ēpōitio binarij ad unū et universaliter numerus et partes conclude in toto

¶ Et causa dicatur multis modis dicit² cum causa materialis ut aipiū idoli et argenti annuli. et dixit et est in ea ut sciat differentiā inter materiā et pmationem. et dicatur alio modo secundū formā ut figura et imago in aipio. et hec ē causa quam dat ratio significans quidditatem rei. scilicet diffinitio. et dixit hoc. quia diffinitiones cōponuntur ex forma universali que est genus et propria que est differentia. Deinde dixit. et genera istius idest. et forma cōmunis que ita se habet ad ppriam sicut genus. Verbi gratia qm forma cōmunis que est quasi genus. ppinquū ad diapason est ppōitio duorum ad unū et genus concludens et ppriū ei equiuocatur in arabico. et unū est numerus propinquus et ultimū est in forma

¶ Amplius unde primapiū mutationis primū aut quietis est. ut consiliās causa et pater filij et ōnino sanctus fui et cōmutans cōmutati. Adhuc autem quemadmodū finis. hic autem est qđ cuius causa ut ambulandi sanitas. ppter quid cum ambulat dicimus ut sanetur. et dicentes sic opinamur assignare causam. et quecūq; iam mouēte alio inter media sunt fines ut sanitas matios et purgatio aut potiones aut organa omnia autem hec fines

gratia sunt differunt tamen ab invicē quoniā alia quidem sunt opera. alia vero organa

¶ Et dicatur etiam illud ex quo est primapiū primū transmutationis et quietis verbi gratia. qm consulens aliam ē causa. similiter pater filij. et universaliter agens actū. et transmutans transmutati. et dicatur etiam secundū finē inter tū et hoc est illud ppter quid verbi gratia sanitas apud ambulationē. quia cui dicatur. quare ambulat sortes. dicem⁹ ppter hoc q sibi corpus sanetur. et hoc dicto reddimus causā. et similiter illa que sunt apud motū alterius inter illud et finem intentū. Verbi gratia. sanitas ex diminutione et purgatione + potatione medicine et instrumentis. qm omnia ista intenduntur ppter finē. sed differūt. qm quedā sunt actiones. et que instrumenta

¶ Quum induxit causam materialē et formalē. induxit etiam causā agentē et finalē. et dixit et dicatur etiā de fine intento. idest et dicatur causa etiam de causa finali ut sanitas que est causa exercitij. et signū eius est. qm quum aliquis interroget nos quare ambulat sortes. dicimus respondendo. ppter hoc q sit sanus. Deinde dixit. et similiter illa ꝛc. idest et similiter omnia quorū unūquodq; est ultimū motus eius quod est ante ipm ex illis multis q sunt inter primū agens et ultimū finē. scilicet qm unumquodq; eorū est finis eius quod est ante. et omnia sunt ppter ultimū finem. Verbi gratia. ambulatio q est ppter extenuationē. et extenuatio ppter sanitatē. et similiter potio medicine. et phlebotomia est ppter extenuationē humoris habentis in corpore. et hoc est ppter sanitatē. Deinde dixit. qm omnia ista intenduntur ppter finem. idest qm omne quod est ante finē est propter finē. Verbi gratia. quoniā ista que diximus intenduntur ppter sanitatē. sed differūt. qm quedam sunt actiones ut ambulatio et quedā instrumenta ut phlebotomia

¶ Cause quidē igitur fere tot modis dicuntur. Contingit autē multipliciter dictis causis et multas eiusdem causas

esse non secundū accidens ut statue sta
tuam. et es non secundū alterū aliqd
sed secundū q est statua. sed non eodem
modo. sed hoc quidem ut materia. illud
autē sicut unde est motus. Sunt autē q
dam et ad unumquē causę ut laborare causa
est bonum habitus et hic laborandi. sed nō
eodem modo. sed hic quidē sicut finis ille
sicut principiū motus. Amplius autem
cadē causa contrariorū est que eū p̄sens
causa huiusmodi est. hanc et absentem
causā aliquādo contrariam. ut absentia
gubernatoris nauis submersionis. ei
us erat presentia causa salutis

¶ Isti igitur sunt modi secundū quos fe
rr dicuntur cause. et accidit si cause sunt
multis modis ut plures cause sit unius
rei. et non per accidens. Verbi gratia. q̄
niam causa idoli bonus est aris statuā
di. et causa eius est artifex. et hoc nō est
alio modo. sed secundū q est statua. sed
non eodem modo sunt cause. sed hoc se
cundū materiā. hoc autem secundū q
est principium motus. et sunt aliqua q̄
sunt cause sui ad inuicē. Verbi gratia.
quoniā labor est causa bone constitutionis
corporis. et bona constitutio est causa
laboris. sed non eodem modo. bona eū
constitutio corporis est causa secundū fi
nem. labor autē secundū q est principium
motus. et eadem idem est causa duoꝝ cō
trariorū. absentia eū eius cuius presen
tia est causa alicuius rei. est causa sui cō
trarij. Verbi gratia. quū absentia guber
natoris est causa submersionis nauis
eius presentia erat causa salutis

¶ Quum numerarent modos quatuor cau
sarū. incepit dicere dispositiones earū. et
quomodo se habent ad causata. et ad sem
inicē. et dixit q accidit q plures istarū cau
sarū ēt una sunt cause unius rei. Verbi gra
quū causa statue est artifex et agens. sed du
obus modis diuersis. artifex autem sedm
materiam. artifex vero uel aris secundum
agens. et similiter figura statue ē causa
secundū formā. et illud p̄ter quod fuit fīs
est causa secundū finem. et contingit eadē
q eadem causa est causa duorū contrario
rū. sed duabus dispositionibus diuersis
Verbi gratia. quū gubernator est causa
salutis nauis et submersionis. salutis autem
ipso presente. submersionis autē
ipso absente. cause earum habent se ad unu
quemq. ita q utraq duarū causarū in spē di
uersarū est causa reliquę. sed duobus mo
dis diuersis. Verbi gratia. quū labor ē cau
sa sanitatis secundū agens. sanitas autē
est causa laboris secundū finem. et simili
ter materia est causa forme. secundū q
forma non potest mueri nisi per illam
forma autem est causa materie secundū
q materia non potest cē in actu et dēs
tratu nisi per illam. et precipue p̄ma ma
teria. Deinde dixit. isti igitur sunt modi ꝛc
et dixit fere. quia possibile est mueri a
liqua que collocantur in numero istorū
quatuor modorū. ut illa que assimilant
istis et mueniūtur in eis. et ideo dixit fere
que notat dubitationē quoniaq declarat
hoc per inductionē. quum fuerit declaratū
secundū q modos dicatur unūquodq eo
rum. et dixit Alex. q dixit hoc ad excipien
dum causas que sunt per accidens

¶ Omnes autem uiuę dicte cause in
quatuor tradunt modos manifestissi
mos. elementa eū syllabarū et materia
valorū et ignis et huiusmodi corporū
et partes totius et suppositiones cōclu
sionis sicut ex quo cause sunt. harū au
tem alie quidem sunt sicut subiecta et p
tes. alie autē sunt sicut quod quid erat
esse et totū. et compositō et species. Semē
autem et medicus et consilians et omnī
no faciens. Omnes sunt unde principi
um mutationis aut status aut motus
est. alie autem sunt finis et bonū alioꝝ
quod autē est eius causa potissimū est
et finis aliorū volunt esse. differt autem
nichil eundem dicere bonum uel videri
esse bonum

¶ Et iste cause quas diximus omnes col
locantur in quatuor modis qui sūt val
de manifesti. litteræ enim dictionū et ma
teria artificiorū et ignis et similia corpo
rū et partes totius. et propositiones con
clusionis sunt cause secundū illud ex q
est generatio. sed quedā sunt quasi sub
iectū ut partes et quedā quasi quidditas
salutat uniuersū. creatio et compositio
et forma. Species autem et semē et me

dicis et sol. et vniuersaliter agens. oia
sunt illud ex quo est p̃mapium transl
mutacionis et quatis. et quedã sunt q̃
finis uirtuta per alias res et bonũ. illud
autem ꝓpter quod debet esse nobilius cetẽ
rũ et causa eoũ. et non est differencia in
hoc q̃ dicimus ipũm esse bonũ. aut dicã
mus ipũm existimari bonũ

¶ Quum numerauit genera causarum
secundũ exemplũ. incepit notificare quo
modo vnaquecq̃ causarũ collocatur sub
istis quatuor generibus. et dixit. et iste
cause ꝛc. idest. et omnis causa. aut est secũ
dũ materiã. aut secundũ formã. aut se
cundũ agens. aut secundũ finem. D. d.
litteræ enim ꝛc. idest omnia enim ista sunt
cause secundũ illud ex quo fit generatiõ
syllabe enim generantur ex litteris. et si
militer corpora parũ consimiliũ cõposi
ta generantur ex igne et ex alus elemẽ
tis. et hoc intendebat quum dixit. et ignis
et similia corpora. idest. et ignis et alia
elementa sunt materia corpoũ cõsimi
liũ que generantur ex eis. D. d. et partes
totius. idest et partes sunt totius quasi
materia. D. d. et ꝓpositiones conclusioĩs
idest et quoniam conclusio generatur ex
ꝓpositionibus. assimilantur igitur ma
terie. et omnia ista conueniũt in hoc q̃ sũt
materia. et differunt in hoc. quoniã que
dam sunt materia secundũ compositio
nem. ut litteræ syllabarũ. et lapides do
mus. et quedam sunt secundũ alteratio
nem ut panis sanguinis. et quedã se
cundũ alterationẽ et compositionem ut
actũ et mel oxymellis. et quatuor elemẽ
ta omniũ compositoꝝ. et hec duo sunt
fundamenta materie. scilicet compositio
et alteratio. et terminũ compositi ex eis. q̃
tes autem et totũ possunt aliquo modũ
a compositione. ut reputo secundũ q̃ in
tendebat partes que sunt in potentia.
non que sunt in actu. aut secundũ q̃ in
tendebat vniuersũ congregatũ tantũ
compositio enim est congregatio. ꝓpria
parũ. fit enim ex qualitate et ordine et
positione. propositiones autem assimi
lantur materie. quia sunt in potentia
conclusio. et conclusio est eis quasi formã
Deinde dixit. sed quedã sunt quasi quid
ditas idest. sed istarũ causarũ quedã est q̃
demonstrans quidditatẽ rei. et iste innomi
nantur secundũ innomẽ differentiarũ. q̃b'
differt illud quod accipitur in quidditate
et sunt tria. ut forma vniuersi partium et
forma compositionis parũ. et forma or
nellis. melius et actu. ideo dixit vniuersũ
et compositio et forma. et intendit per for
mam que est secundũ alterationẽ. aut si
ne compositione. aut cum compositione
et intendit per vniuersũ congregationẽ
parũ tantũ. et intendit per compositio
nem congregationẽ illarũ trium dispositi
onũ in partibus. scilicet figure ordinis
et positionis. et quum numerauit causas
que collocantur sub causa materiali et for
mali. dixit. sperma autem et semẽ ꝛc. id
est. et sperma autem animaliũ. et semẽ
vegetabiliũ. et medicinis sanitatis et vni
uersaliter agentis nam omnia collocantur
sub causa que est principiũ transmutatio
onis et sue cessationis. Deinde inquirit ter
minus quod est secundũ finem. et dixit. et q̃
dam secundũ finem. idest. et sunt quedã
cause que sunt quasi fines intentus per
operationes et quasi bonũ intentũ. Dei
de inquirit inquisitiones super hoc et
dixit. illud enim ꝓpter quod ꝛc. idest. quo
niam illud ꝓpter quod. quia est nobilius
illis que quæruntur ꝓpter illud. est bonũ
intentũ per illas res. et ideo est causa õ
nũ illarũ. agentis enim et materia non
sunt nisi ꝓpter finem. et similiter forme
non sunt ante illam in rei veritate. nisi
ꝓpter vltimũ finem. Deinde dixit. et non
est differencia ꝛc. idest non est differencia
inter hoc q̃ describimus istam causã. q̃ ẽ
bonũ intentũ per illa que sunt. aut illud
quod existimatur esse bonũ. licet non sit
bonũ in rei veritate. et dixit hoc. ut descri
tio sit cõmunis rebus voluntariis et na
turalibus. quũ vltimũ intentũ in rebus
voluntariis multotiens videtur bonũ et
nõ ẽ ĩ rei veritate. intentũ vero in rebus na
turalibus est bonũ verũ.

¶ Cause quidem igitur he et tot sunt
spere. modi autem causarũ numero q̃
dam sunt multi. capitales autem et pa
rumores. dicuntur autẽ cause multipli
citer et ꝓpriam similiũ speciẽ prius

positus·alterius altera·ut sanitatis medicus et artifex·et diapason dupli ꝫ numerus et semper contingens ad unū quodq;

¶ Iste igitur sunt cause·et tot sunt spēs earum·modi autem causarū sunt multa·sed quum adiuncta sunt pauciores·cause eum eam dicuntur multiplicater·dicitur enī in causis que sunt eiusdem speciei·q una causa est prior·ā posteriori alia·Verbi gratia·quoniā causa sanitatis est medicus·et causa eius ē ars·et causa eius quod est diapason est duplū·et causa eius est numerus·et similiter semper in respectu comparatio contingens ad particularia

¶ Intendit per modos causas que diuidūtur per accidentia·et quum notificauit q modi causarū concluduntur sub genera eorū·incepit numerare eos·ꝫ dixit·dicitur enim in causis ⁊c·idest·cause ea que sunt eiusdem speciei quatuor species dicuntur cause secundū prius et posterius·Verbi gratia·in causis agentibus·medicus et ars·medicus enim est posterior·ars autem est prior·et similiter in causis formalibus·Verbi gratia·quoniā forma dupli est duplū·et forma dupli ē numerus·et forma numeri est quantitas et similiter inuenitur semper proportio inter vniuersale et particulare·et hoc intendebat quum dixit·et similiter semper ⁊c·idest·et similiter semper inuenietur comparatio cōmunis ad ppriū·scilicet·quoniā cōmune est prius secundū formā·aut secundū genus ppriū·et hoc accidit priori et posteriori in vnaquaq; specierū causarum·scilicet·q prius est quasi cōmune ad posterius·et prius et posterius īmanifesta·ut materia prima et propinqua sunt composita sunt·et similiter in finibus·extenuatio enim ē finis exercitij·et finis extenuationis ē sanitas

¶ Amplius autem secundū accidēs et horū genera sicut statue·et aliter policletus·et aliter statuā faciens·quū accidit statuam facientis polycletū esse·et contingentes secundū accidens·ut si hō causa sit statue·aut ōmino animal·Sunt et accidentiū alie alijs longius et ppius·ut si albus et musicus causa dicāt statue

¶ Et eam secundū accidens et genera istorū·Verbi gratia·quoniā causa statue ē policletus quodā modo·et alio modo fabricans statuas·accidit enī artifici statuarū q sunt polycletus·et contingens semper illud quod est accidens·Verbi gratia·quoniā homo est causa statue·et vniuersaliter animal·et accidentia quedā sunt remotiora·quedā propinquiora·Verbi gratia·quū albus et musicus sūt causa statue

¶ Quum declarauit q in omnibus speb⁹ causarū inueniuntur duo modi·scilicet prius et posterius·incepit etiam declarare alios modos causarū·scilicet per se et per accidens·et dixit·et etiam secundū accidens id est·et iste cause diuiduntur secundū accidens·et genera istorū collocantur in hoc modo·Verbi gratia·quum dicatur q policletus facit statuā·et q artifex statuarū facit statuā·hoc enim est per se·illud autē p accidens·accidit enim artifici statuarū q fuit polycletus·quoniā non facit statuam secundū q est polycletus·sed secundū hoc q habet de arte statuarū·Deinde dixit·et contingentia ⁊c·idest et illa que continent causas·et sunt genera causarū sunt cause p accidens·Verbi gratia·quoniā homo est causa statue per accidens et vniuersaliter animal·homo autem est causa statue p accidens·quia accidit artifici qui est causa per se q fuit homo·et animal·et quum narrauit q in illo quod est per accidens inueniuntur propinquū et remotū·dedit exēplū et dixit·Verbi gratia·dicere q albus et musicus sunt causa statue·albus enī est remotius q musicus·licet vterq; sit causa p accidens·quia albū est cōmunius homine·ergo est remotius q musicus

¶ Preter omnes autē et ppriū dictas et secundū accidens·alie sicut potentes dicuntur·alie vero sicut operantes·ut edificandi domū edificator

¶ Et oīs cause que dicuntur communiter·et que dicuntur per accidens·quedā dicuntur cause·quia possunt·et quedā dicuntur cause quia agunt·Verbi gratia quū causa domus est edificator domū edificat

¶ Et oīs cause que dicuntur p se·et que

dicuntur per accidens et ꝑpinque aut remote dicuntur esse aut actu aut potencia Verbi gracia. quoniã edificator est causa domꝰ sed quum edificat est causa in actu. et quum non edificat est cã ĩ potencia et hoc intendebat quum dixit. Verbi gracia. qñ causa domus est edificator ꝛc. idest quoniã causa domus est edificator. sed dum edificat est edificator in actu. et dum non edificat est edificator in potencia. sed tacuit hoc quia intelligitur per oppositum

¶ Similiter autem dicuntur. et in quibus cause que sunt cause in hijs q̃ dicta sunt. ut hijus statue ut statue. aut tꝰ omnio magnus et eas hijus ut eas. a omnino materie et in accidentibus sic ē

¶ Et secundũ q̃ narrauimus dicatur cã in rebus quarũ cause sunt cause. verbi gracia. causa statue istius hominis. aut causa statue hominis. aut causa statue vniuersaliter. et cã causa istius capu. aut causa capu. aut causa materie vniuersaliter. et similit ē de accidẽtib⁹

¶ Et sicut hoc dicatur in causis. similit dicatur in causatis. scilicet. q̃ quedã ꝑpinqua sunt. et quedã remota. et quedam per se. et quedã per accidens. et hoc intendebꝫ quum dixit. et secundũ q̃ narrauimus. dꝫ eadem ꝛc. idest et sicut istu inuenimur in causis. inuenimur in eis. quorũ sunt ille cause. scilicet in causatis. Deinde indixit exemplũ in ꝑpinquo et remoto in causatis. et dixit. v. g. cã statue ꝛc. idest. qñ faciẽs statuã. dꝫ faciẽs statuã isti⁹ hominis. et faciens statuã dicatur faciẽs statuã hominis et dicatur faciens statuã vniuersaliter. statua igitur hominis huius est causatũ ꝑpinquũ statua vero simpliciter. est causatum remotũ. et similiter quum dicatur q̃ h est causa capu. aut causa materie. capũ enim est causatũ ꝑpinquũ. materia autẽ est causatũ remotũ. D. d. et similiter de accidentibus. idest. qñ in causatis accidentibꝫ inuenitur ꝑpinquũ et remotũ. sed sicut inuenitur in eis per se. et h capitulũ inuenit in libro. Alexander. manifestus q̃ h sit. et eodem modo dicatur in rebus quarum cause sunt cause. cuã sicut ista narrata v. g. huius statue dicatur in rebus pluib⁹ q̃ dicatur statue vniuersaliter. et huius capu magis q̃ capu. et vniuersaliter materie. et in accidentibus cuã eodẽ modo

¶ Amplius autem complexe et iste et ille dicuntur. ut non polycletus nec⁹ statuam faciens. sed polycletus statuã faciens. Sed tamen omnis he sunt multatudie quidẽ sex. dicit autem dupliciter. aut cũ sicut singulare. aut sicut genus aut sũ accidens. aut sicut accidentis gen⁹. a sicut aplexe he. a sicut simpliciat dicte. os ei ac tu operãtes. aut sec⁹ potuacam sunt

¶ Et dicatur cuam compolite istis cũ illis. Verbi gracia non dicatur polycletum nec⁹ dicit aurificem statuarẽ. sed polycletũ aurificẽ statuariũ. sed omniũ istorum nuncius est sex. modi vero secundũ quos dicuntur sunt duo. Sunt cũ aut quasi pars aut quasi genus. aut quasi accidẽs aut quasi genus accidentis. aut dicit compositr. aut sigillatim et omnia dicẽtur. aut actu aut potencia

¶ Induxit hic terminũ modũ causarũ et est. quoniã quidã istorũ modorũ dicuntur sigillatim et quidam compositr. et hoc intendebat quum dixit. et dicuntur cuam ꝛc. Deinde induxit exemplũ compositi ex eo quod est per se. et ex eo quod est per accidẽs. dixit. Verbi gracia. non dicatur ꝛc. idest Verbi gracia. compositũ ex eo quod est per se. et ex eo quod est per accidens. non ita q̃ dicatur q̃ sortes est factor statuarũ. sed q̃ polycletus artifex statuariũ fecit statuã. et quum numerauit secundũ exemplũ modos causarũ fecit summã de numero eorũ. et dixit. sed omniũ istorũ ꝛc. idest. sed istu q̃ numeramus secundũ differencias quib⁹ dividuntur sunt sex. scilicet secundũ propinquitatẽ. et remocionẽ et per se et per accidens et compositionẽ et divisionẽ. et sec⁹ differencias in quibus comenuit sũt duo scilicet potencia et actu qm̃ vnusquisq; eorũ sex est potencia et actu. cuĩt igitur omnis modi causarũ duodecim. Deinde dixit. a est quasi pars. aut quasi genus. et intendit per partem causam ꝑpinquã. et per genus remotã. ꝑpinquũ enim est quasi pars. idest ꝑpinquum. remotum autẽ est quasi genus et maxime cause que sunt secundũ formã et secundũ materiã. Deinde dixit. aut q̃ accidens. aut quasi genus accidentis. id

est aut quasi causa que est per accidens p̄ ymquī aut quasi causa que est per accidēs remotī·et hoc vocant genus accidentis

¶ Differūt autem utrūq; operantes quia et singularis simul sunt et non sunt et quorū sunt cause. sicut hic medicus cū hoc qui fit sanus. et hic edificator cū edificato que autē sunt secundū potentiā nō semper. corrumpitur enī non simul domꝰ et edificator

¶ Et differentia inter hec duo est. quoniam cause que agunt particularia sūt et non sunt in eis quorū sunt cause. verbi gratia. qui iste medicus cum hoc curato et iste edificator cum hoc edificato. i potē tia vero non semper sunt ita. corrupto ēi domus non est cū corruptione edificatoris

¶ Vult dare differentiā inter causas que sunt in potentia. et que sunt in actu. t dixit. et differentia inter hec duo ꝛc. et differentia inter causas que sunt actu et que sunt potentia. est. qm̄ que sunt actu inueniuntur cum illis. quorū sunt cause et deficiūt cum illis verbi gratia. qm̄ iste medicus non est curator in actu nisi cum hoc curato in actu. cause autē in potentia sunt. licet causati non sint. non enim corrūpit domus nisi simul cum edificatore. et hoc capitulū inuenitur in libro. Alex. manifestus sic. et differunt in hoc. quoniā cause que agunt particularia sunt aut nō sūt nisi simul cum illis quorū sunt cause. verbi gratia. qm̄ iste curator cum hoc curato. et iste edificator cū hoc edificato. in potentia autē non semper. non enī corrūpitur domus et edificator simul

¶ Oportet autē semper causam vnius cuiusq; sūmam querere. sicut et in alijs ut homo edificat. qm̄ edificator est. edificator autem est secundū edificatiuā. hec autem prima causa est et sic in omnibus amplius autē alie quidē genera sūt generum. alie autē singulares singularium ut statue statuā quidē faciens. hic autē et huiusmodi. Et potentie quidē possibilium. operantes autē ad operata

¶ Et oportet querere in vnaquaq; rerū causā eā que est extremū vltimū. sicut q̄rit in alijs rebus. verbi gratia. qm̄ homo edificat. quia est edificator. et est edificator quia habet artem edificandi. hec igitur causa est prior. et similiter de cas ō nibus. et cā̄ genera sunt cause generū. t particularia cause particularium. verbi gratia. qm̄ artifex est causa statue. et iste artifex est causa huius artificati. et potentia sunt cause potentiarū. et que agunt sunt in respectu actorū

¶ Quum notificauit numerū modorū cau sarū. incepit narrare qui istorū modorū sūt querendi principaliter et dixit. et oportet q̄rere ꝛc. idest oportet intendere principaliter de causis causam vltimā in questione nō vltimā in esse. et illa est causa ꝓpinqua. vltima enī in esse est causa remota Verbi gratia. quando aliquis interrogat. quare edificat aliquis homo. et dicitur. quia ē edificator. et quum dicitur. et quare est edificator. dicitur. quia habet artē edificādi. et hic cessat questio. Deinde dixit. et similiter de alijs. idest de speciebus causarū. scilicet. qm̄ oportet querere semper causā prio rem. quum dedit istud preceptū. notificauit eā aliam dispositionē de causis. et est qm̄ alie sunt vniuersales. alie particulares. quemadmodū causatorū. alia vniuersalia. alia particularia. et q̄ opinandū est q̄ particulare est causa particularis. et vniuersale causa vniuersalis. et dixit. hoc p̄sumando se a platonica opinione. scilicet q̄ vniuersalia sunt cause particularium. Verbi gratia. qm̄ artifex simplex est causa statue simpliciter. et iste artifex de monstratus est causa istius statue demōstrate. Deinde induxit aliā dispositionē de causis et dixit. et potentie sunt cause potentiarū. idest et cause que sunt in potentia sūt cause eorū que sunt in potentia. et que sūt in actu sunt cause eorū que sunt in actu. et hoc intendebat quum dixit. et q̄ agunt in respectu actorū. idest. et cause que sunt in actu dicuntur in respectu actorū. que sunt in actu

¶ Quod quidē igitur cause. et quomō cause sunt nobis determinatū sit sufficienter. Dicatur autē et fortuna. et casus causarū. et multa fieri et esse ꝓpter fortunā et ꝓpter casū. quo igitur modo in his causis est fortuna et casus. et vtrū idem sit fortuna et casus. aut altera. et ōnino quid sit

fortuna et casus considerandū est

¶ Jam igitur determinauimus causa' quot sunt. et secundū quot modos sunt sufficienter. et in numero causarū est casus et ex se dicatur cum in plumbus fuerit esse casu et ex se. oportet igitur considerare secundū quot modos colloquuntur casus et ex se in illis causis. et vtrū casus et ex se sunt idem aut diuersa. et vniuersaliter quid sit ex se. et quid casus

¶ Intendit per quot sunt numerū speciez Deinde dicit et in numero causarū ꝛc. idest et quia apparet de casu et de illo quod dicat fieri ex se q collocantur in numero causarū oportet nos pertractare de eis considerādo secundū quot modos possunt collocari in causis. et vtrū sint idem secundū diffinitionē. aut diuersa. et hoc facimus sciendum subtilitatē vtrum sq. pertractatio ei de substantia vtrum sq pertractationē continet in se de eis. vtrum sint diuersa ā idē. et ideo dicit. et vniuersaliter quid sit ex se et quid sit casus. et quia ista pertractatio non potest fieri nisi concedendo casū et ex se esse. que plures antiqui negabant. incepit primus dicere opiniones eorū. et contra dicere eis. quemadmodū multa causam antiqui attribuebant omnia casui. et ei quod est ex se. et hoc capitulū sic debet legi. quia et in numero causarū est casus usq ad finem capituli

¶ Quidam enim et si sint an non dubitant. nichil enim fieri a fortuna dicunt sed omnia esse aliquā causam determinatā quecunq; nos dicimus a casu fieri aut a fortuna. ut venandi a fortuna in forum ꝛpatiendi quem volebat quidam noīe est autem opinatus. causa est velle venientē emere. similiter autem et in alijs que a fortuna dicuntur semper ē aliquā antecedentem causam sed nō fortuitā

¶ Quidā enim dubitauerūt in eis vtrū sint aut non. et dixerūt q nichil fit casu sed omne quod dicatur fieri ex se aut casu habet aliquā causā determinatā. verbi gratia. qm̄ mittit causa emendi aliqd ad forum ita q inueniat aliquē hominem quem diligebat inueniunt. sed non cogitabat ipm̄ inuenire illic. est ipē; velle ire ad forum dicunt. et similiter oīa que dicuntur fieri casu habent causā ex istentē que non est casus

¶ Et pertractatio de casu et de eo quod est ex se est necessaria. quidā autem negabāt ea esse. et dicebant q non sunt nisi nomina tm̄. habet enim vnūquodq eorū que dicā tur fieri casu aut ex se. causam notam an possit attribui. verbi gratia. qui vadit ad forum et inuenit illic hominē quem diligebat inuenire. sed non uult ut inueniret ipm̄. sed causa inueniendi eum non est nisi exitus a foro. aut voluntas eūdi alius et similiter est de oīb⁹ alijs que dicuntur fieri casu. scilicet quia habent causam terminatā. et sermo eius sic debet legi. verbi gratia. qm̄ causa eundi aliquē ad forū ita q inueniat aliquem hominē quē diligebat. sed non cogitabat ipm̄ inuenire illic. idest quia non cogitabat inuenire ipm̄ illic est ꝓpter ipm̄ velle ire ad forū. et iste syllogismus componitur sic. et si casus ē causa est. sed non est causa. quia non ē terminatus. et cause sunt terminate. ergo casus non est

¶ Quoniam si aliquid aut fortuna inconuenies vtiq; videbitur sicut et vere est. et dubitabit vtiq; aliquis ꝓpter q̄d nullus antiquorū sapientū causas de generatione et corruptione dicens. de fortuna nichil determinauit. ꝛ sicut visum est nichil opinabantur. neq; illi aliquid esse a fortuna

¶ Et dicunt. et enim si casus haberet mansionem esset inopinabile et locis ambiguus. quomodo philosophi antiqui loquentes de causis generationis et corruptionis. nichil dixerunt de casu. videtur igitur q illi non tacuerūt. nisi quia opinabantur aliquid fieri casu

¶ Inducat testimoniū super hoc q casus nichil est. qm̄ si esset. aliquis antiquorū locutus fuisset de natura illius sed nullus eorū fuit locutus de eo. ergo non est. et quum̄ dixit has duas mansiones destruentes casū esse et ex se. incepit contradicere et primo p̄ me mansionem

¶ Sed mirabile hoc videbitur. sicut vere est. multa enim sunt et fiunt a fortuna et casu que non ignorantes. qm̄ est īferre vnūquodq; in aliquā causam eorū

que fiunt sicut antiqua ratio dixit destru
ais fortunā et casū tamen horū alia qui
dem dicunt omīs esse a fortuna. alia non
a fortuna

¶ Sed hoc est mirabile. scilicet q̄ plura fi
unt casu et ex se. et licet non ignoremus q̄
modo reducatur vnūquodq; istorū ad ali
quā causam generationis. ut antiqui
dixerunt negantes casū. tamen omnes
diamus q̄ verū quedā fiunt casu. et que
dam non fiunt casu

¶ Dicat. et mirabile est q̄ omnes homīes
conceduīt q̄ hic sunt aliqua que fiunt ca
su. cum h̄ q̄ multos ignorat eas reduci ad
causas generationis. nos enim et illi cōue
nimus in hac diuisione eorū. scilicet q̄m
quedam fiunt casu. quedā nō fiūt casu

¶ Unde et quodāmodo aut ipis facien
di memoria. at vero neq; illorū aliqui o
pinabantur esse fortunā ut animalia. a
lterum aut ignem. aut intellectū. aut ali
quid taliū. inconueniens est igitur fuisse
non putauerūt esse. fuisse putantes reli
quunt. et hec aliquando vtentes sicut em
pedocles non semper aere congregari su
perius dicat. sed ut cōtigit. dicat causā i mu
di creatione q̄ sicut collulit se aures tūc
multociens autem aliter. et partes ani
malium a fortuna aut fieri plurimas

¶ Oportet igitur ōmino q̄ illi dixissent
aliquid de eo. et non viderunt causā q̄ cas
sit aliquid illarū verū. scilicet animalis a
lius aut intelligentie. aut ignis. aut a
lioū huiusmodi. et malū est si non opina
bantur ipm esse aliquid existens. et ma
lum est etiam si opinabantur ipm esse
et nichil dixerunt de eo. licet fortasse vti
tur illis in verbis suis ut fecit empedocles
quum dixit q̄ aer non semper extenditur ad
superius. sed quomodo cōtingit fieri dicat eius
quum loquitur de factura mundi. hec ver
ba sic accidit casu. ut acciderit in illo tempo
re. et forte est alio modo. et dicat in mēbris
animalium plura accidunt casu

¶ Quum declarauit q̄ illud quod antiqui
induxerūt in negando casū ipm esse vnum
super hoc q̄ sit casus. incepit dicere etiā q̄ in
gressio quam induxerūt de hoc q̄ antiqui nichil
locuti fuerūt de casu. non est rationabilis
neq; demonstratiua neq; probabilis. sed solū
modo accusatio antiquorū. quia debebant
loqui de illo et dicere. aut q̄ nichil aliud est
a causis notis. aut q̄ est aliquid aliud ab
eis. et hoc intendebat quum dixit. oportet igi
tur ōmino ꝛc. idest. et hoc quod antiqui di
miserunt loqui de illo non est rationabile
super hoc q̄ non sit. sed est accusatio eorum
qui debebant dicere aliquid de eo. Deinde
dixit. et non viderūt etiam ꝛc. idest cū hoc
quod apparet q̄ apud eos non est vna illa
rū causarū quas dicunt ut amicitie et litis
apud Empedoclem et intelligentie apud a
naxagoram. aut ignis aut aliorū corporum
apud eos qui non concedunt nisi causas
materiales tm̄ et hoc intendebat quum dix
it scilicet amicitie: ꝛc. Deinde dixit. et malū ē
ꝛc. idest. et malū est eos non opinatos fuis
se ipm esse aliquid existens per se. sed ē vna
rum causarū. et non notificare hoc. sicut
etiam est malū opinari ipm esse aliquid
aliud ab eis. et nichil dicere de eo ōmno De
inde dixit. q̄ apparet ex Empedocle et aliis
q̄ apud eos est aliquod additū illis causis
et inchoatur super hoc ex eo q̄ Empedocles
attribuit aliqua casui. Dixit enim q̄ cōgre
gatio mundi et eius segregatio fiunt ex ami
citia et lite. sed ex hoc q̄ congregatio fit in
aliquo tempore proprie. et segregatio in alio
dicat esse casu. et similiter attribuit motū
ueris superius in quibusdam tēporibus et
non in quibusdam casui et dicat etiam q̄
causa congregationis ex qua fit caput p
prie et congregationis. ex qua fit manus
est casus. et coactus est ad hoc. q̄m quum po
suit causā congregationis amicitiā simpli
citer et non potuit dare causam propter quā
accidit aliqua congregatio. et non alia et
ideo attribuit hoc casui. apparet igitur ex
Empedocle ipm ponere casū esse aliud a su
is principiis. ergo oportet ipm dicere quid
sit casus

¶ Sunt autem quidā qui celi huius et
mundanorū oīum causantur esse casū. a
casu cui fit voluptatione et motū discre
nente et statuente in hunc ordinē omne

¶ Et quidā aly posuerūt causā istius cel
i et oīum mundanorū ex se. dixerūt enim q̄ ex
se fiunt ex cumulo motus qui distinxit et cō
stituit totū secūm hunc ordinē

¶ Vult destruere sermonē dicentiū q̄ casu

est causa vltima omniū·et incepit inducere inopinabile contingens istis et est hoc q̄ ponunt causas celi et omniū eorū casuum et ex se et dixit·et quidam alij ꝛc·Deinde inducit illud ex quo contingit hoc et dixit·dicunt enim ꝛc·idest quū posuerunt q̄ ex se et casu fuit reuolutio corporis celestis et motus qui suscipitur alijs entibus ordinē contingit eis ut oīs cause inueniantur in eis ex casu·quod enim inuenitur ex illo quod inuenitur ex casu inueniatur ex casu·

¶ Et multum hoc admiratione dignū est dicere·animalia quidē et plantas a fortuna·nec esse nec fieri·sed aut naturam aut intellectū esse aut huiusmodi altrū causam·non enī quando euenit ex semine vnoquoq; aliquid fit sed ex tali quidē oliua·ex tali autē homo·celū aūt et diuīa omīa manifeste casu fieri·huiusmodi autem causā nullā qualē aīalium et plantarū

¶ Et hoc ipm est mirabile saltem dicere in animalibus et vegetabilibus casu fieri nec moueri casu·sed habent causā aut naturā·aut intelligentiā·aut aliud simuliter·non enim generatur quodlibet ex quolibet semine aut ex spermate·sed ex hoc semine generatur oliua et ex hoc spermate generatur homo·et dicunt de celo et de corporibus que sunt de generatione aliorū corporū diuinorū casu fieri ex se·et non habere causā omnino ut animalia et vegetabilia

¶ Quum inducit primū inopinabile contingens eis inducit aliud et dicit et hoc q̄d dicunt valde est mirabile·scilicet opinari q̄ animalia et vegetabilia et alia que sūt viliora corporibus celestibus non generantur nec corrūpuntur casu sed ex causis determinatis aut natura aut intelligentia·ab alijs causis quū appareat q̄ non quodlibet generetur ex quolibet et opinari cū hoc de corporibus celestibus que sunt principia istorū·et que eis assimilantur ordinē casu fieri ex se et non habere causam omnino quā animalia et vegetabilia habent

¶ Et igitur si sic se habet hoc ipm dignū est inuestigari·et bene habet aliquid dicere de hoc ipso ad id etiā·eo q̄ aliter inconueniens est q̄d dicatur adhuc inconueniens est dicere hoc·videtur quidē multo nichil casu fieri·multis autē que nō sunt a fortuna multa contingere a fortuna et erant inuento contrario fieri

¶ Si hoc est ita·exigit per se considerationē et recte est loqui de illo aliquantulū·ista enim sermo licet sit irrationabilis omnimodo·tamen maximū inopinabile contingit eorum eis ex hoc loco saltem ex hoc q̄ non inuenīt in celo aliquid quod fit ex se·et inuenīt in eis quorū generatio non est casu·plura que accidunt casu et necesse esset contrarium·

¶ Quia iste sermo destruit primū principium esse·ideo induxit sermonē in forma significante q̄ necesse est persantari de hoc et dixit·et si hoc est ita ꝛc·et notificat q̄ persantari de hoc magis est necessarium q̄ persantari de natura casus·et dixit·et recte ꝛc loqui aliquantulū quia ista consideratio non est propria huic scientie sicut dixit sua gens q̄ens est vnū·et quia iste sermo ē inopinabilis dixit·iste enim sermo licet sit ꝛc idest et recte est loqui cum istis·quū et si sermo eorū est irrationabilis·maxima enī inopinabilia accidunt eis·scilicet quū attribuīt oīa que apparent in celo casui·et cum hoc q̄ nūq̄ senserūt neq; sentient aliquid in eis fieri casu·et attribuīt que apparent in oībus que sunt sub celo ordini et non casui cum hoc q̄ plura eorū sunt q̄ fiunt casu et oportet ponentē casū esse primū q̄ponere contrarium

¶ Sunt autē quidā quibus videtur esse quidem causa fortuna·inanifesta autē humano intellectu tanq̄ diuinū quod tamen eis et friuolus·Quare considerandū est quid sit vtrunq; et iudicium aut alterum sit et casus et fortuna et quomodo determinatas causas inducunt

¶ Et alij existimauerūt q̄ casus est aliqua causa·sed est subtilior q̄ ut apparentia sit a mente hominis·quia est res diuina nobis·oportet igitur persantari de vtroq; quid sit·et vnū casus et ex se sint idem aut diuersa·et quomodo reducant ad causas quas distinguimus

¶ Quum notificant q̄ quidam negant ipm esse et quidā immerito extollunt ipsum tm q̄ attribuīt celos et incepit inducere

tertiam sectā·et sunt illi qui concedūt ipm̄ esse·et dicunt q̄ nullus scit quidditatē eius sed est res dubia·et tangunt istos·quia iste sermo est irracionabilis. scilicet. ut sit hꝰ causa ignorata naturaliter·et etiam contīgit ad cor̄ est demonstrandū eis quid sit casꝰ et sermo eorꝰ residuus manifestꝰ est per se

¶ primū quidē igitur quoniā videmus alia quidē sp similiter fieri. alia aūt ut frequēter manifestū est q̄ uenta ipz causa fortuna dicatur. neq; quidē ex necessitate et semp·neq; eius quod est sicut frequēter sed quoniā quedā fiunt et extra hec et oēs dicunt hec esse a fortuna manifestū q̄ fortuna aliqd̄ sit et casus hiusmodi ā a fortuna fieri et q̄ a fortuna hiusmodi sit sermus.

¶ Dicamus igitur primo q̄ nos uidemus res qualdam esse semper eodē modo et qualdā in maiori parte. manifestū est igitur q̄ casus non dicatur esse causa aliquis istorum duorū modorū. et q̄ casus non est illud quod est necessariū et semper. nec illud quod est in maiori parte. sed quia sunt hic aliqua que fiunt extra istos duos modos. et homines dicunt ista fieri casu. manifestū est q̄ casus est aliquid et similiter ex se. scimus enī q̄ quicquid est tale fit casu. et quicquid fit casu est tale

¶ primo perscrutatur de natura que inueniatur ex casu. quā quam fuerit declarandū hic esse naturam priusquā ea declarabitur ipz esse. et declarabitur post que causa est. causata enim sunt notiora apud nos causis et incepit diuidere res in aliqua que sunt semper. et alia que sunt in maiori parte. et posuit q̄ neuter istorū duorum modorū fit casu. et hoc quod posuit manifestū est per se quoniā quam posuerimus q̄ nō omnia sunt necessaria sequitur ut quedā sint possibilia. et possibile diuiditur in illud quod est possibile in maiori parte. et in illud qd̄ non est possibile in maiori parte. et similiter etiam manifestū est q̄ illa que fiunt in maiori parte non dicantur fieri casu. sit igitur casus et ex se sit aliquid necesse est ut sit in rebus que non sunt possibiles ī maiori parte potentia syllogismi hypothetici componitur sic. casus aut est in rebus necessariis aut possibilibus in maiori parte. aut in illis que fiunt in minori parte. sed non inueniuntur in necessariis. neq; in possibilibus in maiori parte. ergo necessario inueniuntur in eis que sunt in minori parte. Deinde induxit testimoniū hominū. et dixit. et homines dicunt ꝛc. et maior amatur super hoc etiam ex consuetudine existente etiam inter istos. manifestū est enim per se q̄ illud quod non est necessariū neq; possibile in maiori parte fit casu. et quod fit casu non est necessariū neq; possibile in maiori parte. sed istud que non sunt necessaria neq; possibilia in maiori parte. quedam sunt possibilia equaliter. et quedā in maiori parte. Querendū igitur utrum casus inueniatur in utroq; si sic existimemus q̄ potentia istius sermonis est potentia syllogismi hypothetici diuisiui necesse est secundū Aris. ut casus sit in utroq; sed posteriores peripathetici. ut narrant Auicenna. dicunt q̄ casus inueniatur ī eis que sunt possibilia in minori parte. non in eis que sunt equaliter. et hec est sētētia Themistij. Auicenna autē dicit q̄ casus ē in utroq; et narrant q̄ illi rationantur super hoc dicentes q̄ illa que sunt et nō sūt equaliter. cum attribuuntur potētie actiue. sunt ut ambulatio et ques. cum eī aliquis ambulat. non dicimus q̄ ambulatio eius fuerit casu. neq; si quieuerit q̄ ques eius fuerit casu Auicenna autē cōtradixit huic sic. non est impossibile inueniri vnū quod dicatur esse necessariū in respectu alicuius. et casuale in respectu alterius. et similiter erit possibile in maiori parte in respectu alicuius. et in minori parte in respectu alterius. et quasi intendit q̄ ambulatio si attribuitur potentie motiue in loco erit casualis. quia non est in natura istius potentie mouere plusq̄ q̄ escerit. et sic attribuitur ad appetitū quod facit motū non erit casualis. sed si hoc fuerit non erit hoc contingens ut in paucioribus naturaliter. neq; ut in pluribus neq; necessariū quod est inopinabile et manifestū est q̄ quando dicimus q̄ contigit michi q̄ comedi cum societate. et hoc est casu. et dicitur sine casu. ut me comedere per appetitū. ergo contingens equale in possibile est ut inueniatur ex eo altera du

aiñ actionũ nisi ex altera causa communicata
cum eo. qñ neutra actio est digna. vt sit
reliqua. et quum ista sit actio. non inuenit
ex eo quod est contingens equaliter nisi ex
aliqua causa extrinseca communicata cũ eo.
Ista igitur causa si fuerit ut in plumbus.
tunc illa actio non dicetur fieri casu. sali
cet si prouentus illius actionis ab eo fue
rit in maiori parte. et si fuerit in minori
parte. erit in paucioribus quum igitur ac
tio prouenit ab aliquo contingente p se
et primo. necessario autẽ est in minori p
te aut in maiori a contingente. aut equa
liter nulla actio prouenit secundũ q est
contingens equaliter. qñ natum eius ẽ
natum materie non natum forme. acti
ones igitur que non sunt necessarie ne
q contingentes vt in plumbus. necessa
rio pueniũt in minori parte. et secundũ
hoc casus non erit in contingenti equa
liter. neq; etiam Aris. dimisit vnũ modũ
actionũ in quibus inuenitur casus. et de
bes scire q differentia inter contingens
ut in plumbus et necessariũ non est q cõ
tingens ut in plumbus habet impedimẽ
tũ vt in paucioribus. et necessariũ non ha
bet impedimentũ. vt dicat Auicenna. sed
cum hoc sequitur ut ōnia sint naturaliter
necessario. imo contingens ut in plumb⁹
est illud in cuius natura est possibilitas
ut actio eius deficiat in minori parte. et ideo
inuenitur illic impedimentũ extrinsecũ
necessariũ vero qua non habet hoc in sua
natura. non inuenitur impedimentũ ul
li extrinsecũ. si ergo non inuenitur impe
dimentũ extrinsecũ contingeret tunc ut
possibilitas in illo esset otiosa. et si igitur
inuenitur id quod est necessariũ impedi
mentũ. tunc esset impedimentũ otiosũ. et
natura nichil agit otiose. et quum contin
gentia dicitur de causa agente et rapiẽ
te. pensandũ est de istis perfecte dici
mus igitur q prima materia est paratа
ad rapiendũ duo contraria equaliter et
ideo receptio vtriusq; contrariorũ est ei na
turalis. et similiter apparet de anima cõ
cupiscibili. scilicet ipam esse ꝑatam ad
actiones contrarias equaliter. Istud igi
tur contingens non habet causas agẽ
tes contraria equaliter in ōi tempore
scilicet illud quod est naturale. et si non
tunc natura ageret otiose vnde necesse ẽ
vt ille actiones attribuantur agenti. sci
licet quod faciat alterũ contrariorũ ita se
cundũ q in plumbus non casu. et si esset
hic aliquid quod agit et non agit equa
liter. tunc natura ageret otiose potentia
enim ad esse et non esse esset equalis in eo
per se. et quum dicimus q potentia ad esse
in prima materia est equalis potentie ad
non esse. intendimus q duo contraria in
ueniuntur in ea in temporibus equalibꝰ
oppositis. vt pluuiã esse et non esse equali
ter. sed hoc in hyeme. et hoc in estate. tam
sanũ alterius agentium hec duo contingẽ
tia equaliter est necesse in temporibus eq̃
libus. et actio corũ in causatis est in ma
iori parte. et sunt corpora celestia. et ideo
sunt cause corũ que sunt et non sũt equa
liter. apparet igitur ex hoc q contingens
equaliter non inuenitur in potentiis a
gentibus per se. sed in potentiis passiuis
et earũ in eis quarũ preparatio ad recep
tionẽ duorũ contrariorũ est equalis. siue
sit anima aut non anima. in potentiis
autẽ passiuis que dignius recipiũt alte
rũ contrariorũ q̃ reliquũ non est contin
gentia equaliter. et tamen contingens
equaliter inuenitur in passione non in
actione. non inueniũtur actiones que sĩt
equaliter. passiuũ enim non exit ad actũ
nisi a potentia actiua. et hec est causa q̃r
Aris. dimisit in hoc capitulo contingens
equaliter. sermo autẽ dicens q ōnia sũt
necessaria nullus est. et in methaphysi
ca contradicitur

¶ Eorum autem que fiunt. alia quidẽ
ꝑter hoc fiunt. alia quidẽ non. Horum
autẽ alia quidem secundũ ꝓpositũ. alia
vero non secundũ ꝓpositũ. ambo autem
sunt in his que sunt ꝑter hoc. Quare
manifestũ est. qñ in his que sunt ꝑter
necessariũ. et q sunt preter hoc sunt. quedã
enim que contingit quod est ꝑter hoc.
sunt autẽ ꝑter hoc quecunq; ab intellec
tu vtiq; aguntur. et quecunq; a natura

¶ Et postea illa que sunt. quedã ꝑter
aliquid. et quedã non. quedam enim sũt
per cogitationẽ vel voluntatẽ et electio
nẽ et quedã non. sed hec duo collocãtur

nas que sunt ꝓpter aliquid. Declarat̃
est igitur q̃ nas que sunt extra necessa
rium. et extra illud quod est in maiori par
te. sunt aliqua in quibus possibile ē in
uenire aliquid quod est propter aliud. et
illa que sunt ꝓpter aliquid sunt omnia
que facta sunt per cognitionē & oĩa que
sunt a natura

¶ Quum declarauit q̃ casus et ex se sunt
in rebus que sunt in minori parte. et illa q̃
sunt in minori parte. quedam sunt a reb⁹
que non sunt ꝓpter aliquid vt actiones q̃
fiunt sine cognitione. vt casus capillorũ
a confricatione barbe. h cum fit in mino
ri parte. et quedam fiunt in minori parte
sed a rebus que sunt ꝓpter aliquē finē. sed
sequitur ex eis aliud ab illo fine vt inuen-
tio debitoris in foro. hoc cum sit in minori
parte. sed fit ex itinere ad forum quod fiat
ꝓpter aliquē finem. et quum hoc fecit incep̃
in hoc sermone declarare q̃ casus et ex se
sunt in rebus que sunt in minori parte q̃
fiunt a rebus que sunt ꝓpter aliquam cau
sam. sed erranei fuit in illa causa. et fuit in
uenta ab eis alia causa et dixit. et postea
&c. idest postea illa ex quibus sunt res que
sunt in minori parte. quedã sunt ꝓpter a
liud et sunt actiones. quedã sunt a cogni
tione et voluntate. et quedã sunt non ꝓ
aliud et sunt actiones ociose. Deinde dix
it. sed hec duo &c. idest sed casus et ex se fiũt
ex rebus que sunt ꝓpter aliquid ex quib⁹
inuenitur aliud in minori parte. Deinde
dixit. declaratũ est igitur &c. idest. et quum
fuit declaratũ de rebus que fiunt in minori
parte q̃ quedã fiunt ex rebus que sũt ꝓ
aliud. et quedã fiunt a rebus que non sũt
ꝓpter aliquē finē. manifestũ est q̃ in illis
que non sunt necessaria neq; contingen
cia in maiori parte inueniuntur aliqua
que sunt in minori parte que fiunt a re
bus que sunt ꝓpter aliquã causam. idest
ꝓpter aliquē finē. et quum declarauit q̃ illa
que sunt in minori parte sunt duobus
modis. modo scilicet qui fit ex aliquo qđ
est ꝓpter aliquē finē. et modo qui fit non
ꝓpter aliquē finem. et q̃ illa que fiunt ꝓ
aliud sunt res perfecte a natura et a cog-
nitione incepit declarare q̃ in primo mo
do est casus

¶ Unus igitur quum secundũ accidens
fiunt a fortuna dicimus esse sicut cũ et
quod est. aliud quidem per sepm est. ali
ud autem secundũ accidens. sic et causa
contingit esse ut domus quidem per sep
sam causa esse edificatiua. secundũ acci
dens autẽ albũ aut musicũ per se quidẽ
igitur causa finita est. secundũ accidens
autem infinita. infinita autẽ vim acci
dunt. Sicut igitur dictũ est quum in his
que ꝓpter hoc fiunt. aliquid fiat. tũc di
citur a casu et a fortuna

¶ Quod igitur est tale quum fiunt per
accidens dicimus ipm fieri casu et quem
admodũ eius quod dã est per se et quod dã
p accidens. similiter potest esse causa ver
bi gratia. qm causa essentialis domus
est edificatoria. accidentalis vero musicus
et causa essentialis est terminata. accidẽ
talis vero non terminata. eorum enim pos
sunt accidere infinita. et est sicut dixim⁹
qm quando in rebus que sunt ꝓpter ali
quid fiunt hoc quod narrauimus iam
dicatur esse tunc ex se et casu.

¶ Et illa que sunt talia ex rebus que sũt
ꝓpter aliquid quando ex eis fit aliud per
accidens dicitur q̃ illud fit casu. Deinde dix
it et quemadmodũ eius quod dã est p se &c
idest et quemadmodũ eius quod dã est per
se et est substantia et quod dã est accidens
ei et est accidens. similiter est de causa. sci
licet qm causa quedã dicitur causa per se
ut edificatoria domus et quedã per accidẽs
vt edificatoria. an accidit q̃ fuit musicus dici
tur eius q̃ musicus est causa domus per
accidens. idest quia inuenitur in causa q̃
est per se. et est differentia inter illud qđ
agit casu et inter causã que est per accidẽs
vt dixerunt expositores est. qm causa q̃ est
per accidens. et est musica aut mediana
non operatur in domũ omno neq; agit
in illũ sed dicitur causa per accidens. q̃a
accidit cause agenti. et dicitur illud agẽs
per accidens. quia ex eo fit aliquid per ac
cidens. non illud ꝓpter quod est et est illud
quod fit ex eo per se. Deinde dixit. causa aũt
per accidens &c. idest causa autẽ que ē per
accidens non est terminata. quum possi
bile est vt accidant cause que est per se
plura infinita per accidens. et p̃edixit

hoc ut notificet post q causa agens p ac
cidens illud quod fit ex ipsa est eam cau
sa non terminata · quoniã illa acta facta
per accidens possunt fieri a plumbus cau
sis diuersis · mouetur enim debitorẽ potest
esse ab ire ad forũ · et ire ad scholas et a plu
mbus · Deinde dixit et est sicut diximus ꝛc
et quum declarata sunt ista et exposita ma
nifestũ est q quum a rebus agentibus que
sunt ꝓpter aliquã actionẽ sicut iste mod⁹
actionis qui fit ex eis per accidens · et sũt
cause eius agentes per accidens dicunt⁹
secundũ hunc modũ fieri casu et ex se

¶ Ipo: rum autem differentia hoc̃ ad
inuicẽ ponemus determinanda · nũc aũt
hoc sit manifestũ q utraq; sunt in his
que sunt propter hoc ut causa accipiẽ
di argenti ueluti utraq; dicamus pecu
niã si sicut uelut autẽ non huius cau
sa · sed accidit uelut et fatear ipo: tam
di hoc grauia · Hoc autem neq; sicut fit
quoties uenalis ad uillam neq; ex ne-
cessitate · Amplius autem finis est ipo:
tatio non in seipso causarũ sed propo
to:ũ et ab intellectu et dicitur a fortuna
uelut · Si autem ꝓpositis et huius cau
sa aut semper uelut aut sicut frequẽ
ter ipo:tamur non a fortuna

¶ Differentia autẽ que est inter ler duo
in se determinanda est post · sed in loc lo
co manifestũ est q ambo collocantur ĩ
eo quod est ꝓpter aliquid · Uerbi gratia
quũ iste homo uult ad talem locum ut
accipiat a debitore suã pecuniã si sciret
hoc sed non propter hoc uult ad illũ locũ
ire eius ad illũ locũ ꝓpter hoc quod acci
piet suam pecuniã fuit accidens · et hoc
erit quũ ire eius ad illũ locum non fuerit
coniuncta a necessaria et finis id est
accipere pecuniã non est ex causis que
sunt in ipa natura rei · sed ex causis que
sunt sine uoluntate et sine cognitione ·
et tunc dicitur q contingunt casu sic igi
tur fuerit per uoluntatem · et ire illic fu
erit propter hoc semper aut in maiori p
te · tunc accipere pecuniã ñ erit casu

¶ Differentia autem inter hec duo ꝛc · id
est inter casũ et ex se · Deinde dixit in hoc
autẽ loco id est quod autẽ declaratũ est ex
eis est · quũ collocantur in causis que sũt

propter aliquid · id est scilicet agentibus sic
enim ita se habet ad illa sicut genus et illud
quod habet se ad illam sicut differentia est
ut sint cause agentes per accidens · Dein
de induxit exemplũ et dixit · Uerbi gratia ꝛc ·
id est et cause agentes que sunt ꝓpter aliquid
esse causas aliquas per accidens · et sũt il
la que dicuntur casu · sunt sicut si aliquis
homo habet debitorẽ · et est in aliquo loco
quem nesciat esse ibi · et si sciret tunc iret ad
illũ accidit igitur illi hominem intendere ad
illũ locũ ad faciendũ aliud cuius consue
tudo fuit ut fieret in illo loco · iste igitur ꝑ
mo quando intenderet ad illum locũ et in
ueniret suũ debitorẽ in illo et acciperet pe
cuniã ab eo dicitur q inuentio eius fuit
casu · et manifestũ est q quum exiuit ad il
lũ locum non intendebat accipere pecu
niam · exitus igitur eius ad illũ locũ fuit
causa acceptionis pecunie per accidẽs qñ
uoluntas eius non intendebat accipere il
lam pecuniã · et ꝫ intendebat quum dixit si
est ex causis que sunt in ipa natura rei id
est in natura exitus ad illũ locũ · quum nõ
sit consuetudo ad inueniendũ debitorem il
lic sed est causa per accidens quum non co
gitabat neq; intendebat illud · et tunc di
citur q acceptio pecunie est per accidens
si autẽ ito eius ad illũ locũ fuit ad hoc
ut inueniret suũ debitorẽ in illo loco qa
debitor est assuetus inueniri illic aut ꝑ
aut in maiori parte · et inuenit illũ tũc
ito erit causa acceptionis pecunie per se
et nullus dicat q acceptio pecunie fuit per
accidens · et hoc intendebat quum dixit · si
igitur fuerit per uoluntatẽ ꝛc · id est sugge
ito eius ad illũ locum fuit per uoluntã
tem ad accipiendũ illic pecuniã a debitore
qua consuetudo est ut illic accipiatur pe
cunia ab eo semper aut in maiori parte
et uenit et accepit pecuniã ab eo · tunc
non dicetur q acceptio pecunie fuit per
accidens et causa utriusq; est uana et est
ito · cause igitur agentes collocantur in
casu · et ex anima quum fuerint cause ali
cuius per accidens

¶ Manifestũ itaq; q fortuna causa
sit secundũ accidens in his que in mu
nom sunt secundũ propositũ eorũ que
propter hoc sunt uide tum id̃ et utili

latus et fortuna est ꝓpositū cui nō sine in tellectu est

¶ Declarantū est igitur q̄ casus est causa per accidens in rebus que sunt voluntarie et ex eis que sunt ꝓpter aliquid et ideo cognitio et casus sunt in eodem. voluntas ei non est sine cognitione

¶ Hec est diffinitio casus secundū q̄ apparuit ex sermone predicto. et dicat q̄ ē causa per accidens ut distinguat inter illud et causam essentialē et quum dixit in rebus q̄ sunt voluntarie. intendit in rebus paucorum rebus que sunt voluntarie. et est differētia qua distinguitur subiectū casus ab eo in quo non contingit casus et quum dixit ex eis que sunt ꝓpter aliquid. distinguit inter ipsū et actiones ociosas per has igitur tres differentias perficitur diffinitio casus et contentus est ad dicendū illa que sunt voluntarie vt distinguat casum ab eo quod fit ex se. et forte taciut hoc. quia notū est q̄ illud quod fit ex natura in hiis ē sicut illud quod fit ex voluntate Deinde dixit. et ideo cognitio et casus sunt in eodē. idest et quia casus est causa per accidens in rebus que sunt a voluntate et ꝓpter aliquid ideo subiectū casus et cognitionis est idem quū subiectū casus et voluntatis est idē et voluntas non est extra cognitionē. et similiter est intelligendū de natura scilicet q̄ subiectū casus et rerū intentarū in eis est idē.

¶ Infinitas quidem igitur causas necesse est esse a quibus vtiq; fiat quod est a fortuna. vnde videtur fortuna infinita esse et inmanifesta hominū et est ut nichil a fortuna videbitur vtiq; fieri. omnia quidē quum hoc recte dicunt. quū racionabiliter est quidē cui ut fit a fortuna et secundū accidens cuius fit

¶ Et cause ex quibus est illud quod est casu. necesse est vt sint non terminate. et ideo existimatur q̄ casus etiam est nonterminatus neq; manifestus hominū et q̄dāmodo recte est existimare q̄ nichil fit casu. quū omnes isti sermones sint recti quia sunt necessarii nullo. est cui hiis modus latens eius quod fit casu. et est quū non fit nisi per accidens

¶ Et cause que sunt casu non sunt terminate. quia sunt cause per accidens. et utī paucorum et intendebat per hoc notificare q̄ cognitio non continet casum et q̄ multa scientia speculativa persentitur de ullo quum nullū eius intentū naturaliter pronunciat ex eo. et ea que sunt ab eo nō possūt habere causas terminatas. Deinde dixit ne esse est ut sint non terminate idest in se. id est extra mentē quum non sint cause ut in plumbus nec in paucorum eorū que fiunt ex eis. Deinde dixit. et ideo existimatur ꝛc. idest q̄ scientia eius ē non terminata apud nos. quoniā ex eo quod in se est nō terminata. ideo scientia eius est non terminata Deinde dixit. et rectū est quodāmodo existimare ꝛc. ꝓpter latentiā siue naturā existimatur ipām non esse. et causa latentie eius est per accidens. et quod est per accidens est in minori parte. et quod est in minori parte existimatur non esse. et hoc intendit quum dixit. est enim hic modus ꝛc

¶ Et est causa sicut accidens fortuna ut autem simpliciter nullius est domus edificatoris quidem causa est. secundū accidēs autē subiectē. et vehementē inquirendi augmentū non humus causa vehementē. infinite sunt multitudine et rectū videtur aliquid volēs et persequens et fugiens et visurus

¶ Casus igitur est causa secundū q̄ est accidens simpliciter autē non est causa alicuius ōnino. verbi gratia. qui causa domus est edificatoris per se. per accidens vero musicus. et hominē ut ad aliquē locū. donec appetendat pecuniā absq; eo q̄ ꝓpter illam pecuniā iuit ad illū locū habet causas infinitas. verbi gratia vel le mutuum illic aliquē amicū. aut querit fugiendē. aut fugere querentē

¶ Quod casus est causa agens per accidēs et non simpliciter. causa enim essentialis est vna eius cuius est causa. cause autem per accidens sunt infinite. Verbi gratia q̄ manus causa domus per se est edificatoris. p accidens vero sunt infinite. Verbi gratia musicus et medicus. et similiter cause casus sunt infinite. ut enim ad aliquē locū vbi contingit inuenire debitorē a quo appetenditur pecunia habet causas infinitas vadit enim illuc ꝓpter causas diuersas. Verbi gratia. ad querendū aliquē amicū aut fugiendū aliquē inimicū. et iste se-

mo est quasi in prima figura et vna propo
sitio ex ē q illud quod est casu habet causas
infinitas · secunda autem q cause infinite
collocantur in causis que sunt per accidēs
et concluditur q casus est causa per accidēs
exemplū igitur quod induxit de domo et
edificatore · induxit ad verificandū maiore
ꝓpositionē et exemplū quod induxit de debi
tore ad verificandū minorē

¶ Et dicere aliquid extra rationē fortu
nam recte est ratio cum est aut eorū que
semper sunt · aut eorū que sicut frequent
fortuna autē est in his que sunt preter hꝰ
Quare qū infinite que sic cause sūt et
fortuna infinita est · Tamen etiā in quib⁹
dam dicit vtiq; aliquis nūquid igitur
contingentia causa vtiq; fiant fortune
ut salutatis aut sunt autē alie alys ꝓ
minores que sunt secundū accidens cau
sarum ·

¶ Quum igitur cause que sunt secundū
hunc modum sunt non terminate casus
etiam est non terminatus · sed homo du
bitat in vnaquaq; earū vnā cause cas⁹
sunt quetunq; cause sunt ex eis ex quibus
fit aliquid casu · Verbi gratia · q causa sa
lutatis fuit aduentus venti · et solis · nō
euacuatio · cause cum que sunt per acci
dens quedā sunt ꝓpinquiores quibusdā
rebus ·

¶ Hoc quod dicit manifestū est per se · qū
quum cause fuerint non terminate · causa
tū etiam erit non terminatū · sed licet hō
concedat q cause casus sunt non termina
te dubitat in causis vnusquisq; eoꝝ que
fiunt · que eoꝝ attribuitur casui et que nō
qū qua cause casus sunt cause per accidēs
et cause que sunt per accidens · quedā sūt
ꝓpinq; · et quedā remote · remote autē ma
gis sunt de capitulo accidentis q ꝓpinq; ·
et magis sunt ꝓpinq; de eo quod est per se
ideo considerans revoluit se in istis cau
sis · quum autē differentia fuerit manifes
ta in eis non revoluetur scilicet inter cau
sam essentialē et accidentalē vt et quum
dicimus q causa salutatis casualis est
aduentus venti et solis non euacuatio
manifestū est enim q aduentus venti
est causa salutatis per accidens · euacu
atio autē per se · exemplū igitur quod i
duxit non est de causis que faciūt dubita
re de casu · sed de eis que non faciūt dubita
re · et induxit exemplū loco secundi modi
et quasi dicat · et causarū in quibusdā du
bitatur et non possunt distingui ille que
sunt casu ab illis que sunt per se · et quedā
non vt quum dicitur q causa salutatis fu
it aduentus venti et solis non euacuatio
Deinde induxit causam dubitationis ac
cidentis in istis causis et dixit · cause eius
que sunt per accidens ꝛc̄ hoc est ita · q̄m
quum in quolibet genere sunt aliqua no
ta naturaliter et aliqua ignota · et casus
est vnū generū eorū accidit in eo eā ta
le accidens scilicet qū in eo est quod ē ma
nifestū per seipm esse casum · et quod non
est manifestū per se · Themistius vero ex
ponit hoc capitulū ita q intendebat noti
ficare q cause casus quedā sunt ꝓpinque
et quedam remote · et q hoc intendebat ꝓ
exemplū qū dixit · vt quum dicitur q causa
salutatis fuit aduentus venti ꝛc̄ · quasi in
tendit q alterū istorū est propinquius re
liquo et in quibusdam libris inuenimꝰ
non abiudere caput · et secundū hoc quod
intendit q cause remote que sunt per acci
dens · non numerantur in causis casus ·
abiudere enim caput est causa casualis
remota · sol autē et ventus est causa ꝓpin⁹

¶ Fortuna autē bona quidē dicitur qū
bonū aliquid euenit · prava autē quum
pravū aliquid · Eufortunium autē et dif
fortunium est quum magnitudinē habent
ea sunt licet · vide et letus paruū mali
aut bonū accipere magnū ut discontin
gat · aut euentingere est · quoniā sunt
est dicat intellectus · quod enim est ad pa
rum tamē nichil detrahere videtur · Am
plius autem incertū eufortunium manifa
biliter est · fortuna enim incerta est neq; si
ut semp neq; ut frequenter possibile ē ef
se que sunt a fortuna nichil ·

¶ Et dicitur q casus est bonus quum fi
nis eius fuerit laudabilis · et dicitur q ē
malus quando finis eius fuit illaudā
bilis · et dicitur bonitas casus et malitia
casus · quando isti fines fuerūt maxime
et idco qui fere venit ad maximū malū
aut maximū bonū dicitur fortunatus ca
sus aut infortunatus · Intellectus enī q

fat res secundū quot sunt aut fer. illud cum quod diminuitur quasi nichil est sed fortunitas casus est res non certa qđ cum fit casu non est semper neq; in maiori parte

Et dicitur q casus est bonus quū facit laudabilis. vt quū finis eius facit laudabilis et contra. bonitas autē casus est qñ illud laudabile facit maximū. et similit malitia casus dicitur quando illud illaudabile facit maximū. et quasi intendit q bonitas et malitia casus vsitantur qñ casus fiut maximus magis q; vsitātur bonus casus et malus casus. et forte hoc ē in vsu hominū. Deinde dixit. et ideo qui fere vellent &c. idest et ꝓpter hoc quod diximus q malitia et bonitas casus dicitur ī maximis casibus. ideo diuitur in eo qui fere vellent ad maximū malū. et euadit ab ipo quod est fortunati casus. et qui fere vellent ad maximū bonū et non attingit ipm dicitur q est malus casus. illud enī quod ē ꝓpinquū ad habendū et existimatur omino haberi. est apud intellectū quasi habitū. et hoc intendebat quū dixit. intellectui &c. idest et homines tenent illa q sūt ꝓpinqua ad habendū quasi habita. quia intellectus profert res secundū q sūt in se sed forte diminuit in aliquo modico. et existimatur q non diminuit in aliquo sicut accidit in istis rebus que sunt ꝓpīque ad esse. Deinde impedimēta casu intellectus enī ponit eas quasi existentes. et īducit totū hoc ad demonstrandū q non dicāt malitiā et bonitatē casus nisi de rebus existentibus in actu. aut de illis que sunt quasi existentes in actu. Deinde dixit. sed fortunitus casus est non certa res. et dixit hoc ne homo desperetur in sua vita humana ex hoc quod accidit ei de bonitate casus

Sunt quidē igitur ambo cause quemadmodū dictū est secundū accidens et fortuna et casus in contingentibus facere q; simpliciter. neq; sicut frequenter. et eorū quecunq; vtiq; fiunt ꝓpter aliquid differūt autē. quū casus in amplius est qđ cum est a fortuna. est et a casu. hic aūt non omnis a fortuna est. fortuna quidē enī et quod a fortuna est quibuscunq; est contingere vtiq; inest rōnio actū ē

Casus igitur et ex summa ambo sunt cause per accidens in rebus contingentibus non simpliciter neq; ut in pluribus. et istorū in eis que sunt propter aliquid. sed differunt. quū ex summa dicitur de pluribus eis de quibus dicitur casus. omne ei quod est casu ex se est. et non omne quod est ex se est casu. casus enī et illud quod ē casu inuenīūtur in rebus in quibus potest contingere bonitas casus. et vniuersaliter in rebus que possunt operari.

Quum declarauit naturā cōmunē casui et eius quod est ex summa. incepit dare differentiā inter illa et primo dedit diffinitionē continentē illa. et dixit casus igitur et ex summa &c. idest et intendit per continuationem eorum. et per hoc q dixit non simpliciter. idest non illa que sunt necessaria. neq; illa que sunt in maiori parte. sed in eis que sunt neq; necessaria neq; ut in pluribus. et ex istis eorum in eis que sūt ꝓpter aliquid. Deinde dixit. sed differunt &c. idest et ex se dicitur magis continuale q; casus. Ex one igitur quod est casu dicitur esse ex se et omne quod est ex se non dicitur esse casu sed non secundū q illud quod significatur illud quod est ex se est quasi genus eius quod est casu sed ex se. et casus in rei veritate sunt due species quarū altera est in rebus voluntariis et secunda in rebus naturalibus. sed vtatur vno nomine istarum duarum specierum cōmuniter et ꝓprie et est ex se. quādoq; igitur significat casū in rebus naturalibus tantū. et quandoq; significat casū in rebus naturalibus et voluntariis casus autē non significat nisi illud quod fit in rebus voluntariis tantū. Deinde dixit casus enim &c. idest et casus enim significat illa in quibus casus potest dici bonus et malus et sunt vniuersaliter res operatiue

Vtrum necesse est actū practicū esse fortunā. Signū autem est q videtur idē esse felicitati aut prope. felicitas enī practica quedam est. cupiaria enī est. quare quibuscunq; non contingit agere neq; a fortuna aliquid fiat

Et ideo necesse est ut casus sit ex rebus que fiunt. et signū eius est. qñ existimatur q bonitas casus et fortunitas maximorū est aliqua operatio. certat enī in

operatione ex quo sequitur ut quicquid
non intendit operatione impossibile est
ut faciat aliquid casu.

¶ Et quia bonitas casus inuenitur in re
bus voluntarijs. necesse est ut casus sit in
rebus voluntarijs non naturalibus. Dei
de dixit. et signū eius est quia existimatur
ic. idest et signū eius q bonitas casus est ī
rebus operatiuis est. qm bonitas casus ē
fortunitas eoꝝ qui maximā habent fortu
nitatē. fortunitas autē non est nisi in ac
tionibus. nichil enim est aliud nisi actio
nes finiū laudabiliū et hoc intendebat qū
dixit. inuenitur cū in operatione. et quia
declarauit q bonitas casus qui est fortu
nitas. et fortunitas non inuenitur nisi ī
homine. ergo casus non inuenitur nisi ī
actionibus hominis voluntarijs tantū. t
ideo dixit post ex quo sequitur. ic. idest qū
posuimus q casus inuenitur in rebus
voluntarijs. sequitur ut omnia que nō ha
bent voluntatē neq; intentionē vt nō ha
beant casum.

¶ Et ꝓpter hoc neq; animatū nichil
neq; infans neq; bestia. neq; fiat a for
tuna. qm non habent ꝓpositū. neq; ei
fortunatū neq; infortunatū inest his. ni
si secundū similitudinē sicut dixit ꝓphe
tes eu fortunatos esse lapides ex quibꝰ
sunt aut quum honorantur copulati ad
his coniungūtur. patet autem a fortuna
nichil quodammodo et his. quum agens ali
quid aliud hoc agat a fortuna. aliter āt
tamen non.

¶ Et ꝓpter hoc nichil agit casu aliquid
illud quod non habet animā neq; bru
tum neq; infans. quoniā non habent
electionem neq; habent fortunitatē casꝰ
neq; infortunitatē nisi secundū similitu
dinē secundū q dixit ꝓphetas. qm la
pides ex quibus fiunt idola sunt fortu
nati. quia sunt gloriosi. et alij lapides ī
cedunt super ipos. passio autem casus est
istius eorum quodammodo qū aliquod
agens egerat aliquid casu. alio vero mo
do non

¶ Quum declarauit q casus est in re
bus que sunt secundū cōtingentiā. incepit de
clarare quod sequitur ex hoc vt casus nō
inueniatur in aliqua operatione eorum
nō animatorū et nō habentiū cognitio
nē et dixit. et ꝓpter hoc ic. idest et ꝓpter hoc
quod declaratū est q casus est in actionib⁹
intentis. manifestū est q casus non inue
nitur in rebus carentibus aīa. neq; ī ani
malibus brutis neq; in infantibus. qua
non habent cognitionē. Deinde inducit
exemplū et dixit. et in istis non inuenitur
casus. qua fortunatus aut infortunatus
non attribuitur alicui istorū nisi transsūp
tiue. scilicet secundū passiones contingen
tes eis ex habentibus voluntatē. vt ami
dit quibusdā lapidibus ut fiant idola glo
riosa aut altaria. et hoc intendebat qū
dixit passio autē est casus istorū. idest qm
non habent casum in actione. sed in passi
one. sed actiones eorū quorū actionibus
attribuit casus. et sūt habentes voluntatē.

¶ Sed casus est in alijs animalibus
et inanimatis. ut equus casu venit. qm ā
salvatus est quidem veniens non salua
autē causa venit. et tripoda casu cadit.
stat quidē enim causa sedendi. sed non
causa sedendi cadit

¶ Ex se autē est in alijs animalibus
etiam in plurimis actibus animā
bobi gratia. quorum dicimus q equus
venit ex se. et saluatur ex suo aduentu
sed aduentus eius ad nos non fuit ꝓ
suam salutē. et dicimus q scamnum in
bus pedes cecidit ex se super suos pedes.
ita ut sit aptū ut sedeat qūs super ipm
sed cadere non fuit ut quis sederet super
ipsum

¶ Quit manifestū q ex se inueniuntur in ope
rationibus carentiū voluntate. vt cadit
equo quem cepit īimicus qui euasit ad nos
et fugit ad nos ꝓpter consuetudinē. et am
dit a saluari ex se. dicimus cū q iste equus
saluatur ex se. quia non intendebat per fu
gam aduentū salutē et similiter quādo ac
cidit vt cadat scamnū super suos pedes ita
q sit aptū vt sedeatur super ipm. dicimus
cū q ipm cadere super pedes fuit ex se

¶ Quare manifestū est q in his que si
unt ꝓpter aliquid fiunt quum nō ac
cidentis causa fiunt. quorū extra ē cau
sa. tunc a casu dicimus. a fortuna autē
eorū quecunq; a casu fiunt ꝓpositorum
in habentibus ꝓpositū

¶ Manifestū est igitur ex hoc q illa ā sunt simpliciter et ꝓpter aliquid quū non fuerit propter aliquid illud quod accidit ex eis ex causa extrinseca dicitur esse ex se. et q ex istis que sunt ex se sunt ex habentibus voluntatē. et ꝑ volūtatem dicitur esse casu.

¶ Et quū ex se est causa per accidens et est ex causis que sunt ꝓpter aliquid. manifestū est q illa que sunt ꝓpter aliquid simpliciter. q̄ ex eis non fuerit illud ꝓpter quod fuerunt. ſ; ex eis fuerit aliquid quod innatū est prouenire ab alys extrinsecis essencialiter. manifestū est q illa dicuntur fieri ex se. et sic ita fuerūt actiones habentiū cognitionē + prouenerūt ex cognitione. et dicuntur ꝓpter casus et si fuerint actiones non habē cū cognitionē et prouenerūt ex habentib⁹ cognitionē. sed non ex cognitione dicuntur cōmuniter ex se. et quū dixit. que sūt simpliciter ꝓpter aliquid. intendebat quem sua natura et sua substancia sūt ꝓpter aliquid non secundū quid. et quasi intendit hic per simpliciter cōmunitatē et vniuersalitatē. Deinde dixit quū non fuerit ꝓpter aliquid. idest quū non sequitur illud ꝓpter quod fuerunt. Deinde dixit. quod autē accidit ꝛc. idest quod autē fit ex talibus ex eis quorū cause essenciales sunt extrinsece. illud dicitur fieri ex se. quū ñ inueniuntur a causis a quibus innatū est inueniri. sed a rebus a quibus non est ī nemū innatū. et secundū hoc dicimus ipsis causis q sunt ex se

¶ Signū autem est q vanū est. quoniam dicitur quū non fiat quod ꝓpter aliud illius causa. ut ambulare depositionis causa est. si vero non fiat ambulanti frustra dicimus ambulasse. et ambulatio vana tanq̄ hoc sit frustra quod aptū natū est alterius causa. quū nō inducat illud cuius causa erat aptum natū. q̄ū si aliquis se balneatū diceret frustra. quia non defert sol. deinde vtiq; erit. non cum erit hoc ꝓpter illud

¶ Et signū eius quod diximus est q dicitur aliquid esse casū. quando aliq̄d quod est ꝓpter aliud non est ꝓpter illud aliud verbi gratia. q̄ū si homo ambulat ad laxandū ventrē et non laxatur. dicitur q ambulauerit casu et q eius ambulatio fuit casu. hoc autē est casū. salutat ut illud quod est innatū est ꝓ inuenire ad aliud non perueniat ad illud ꝓpter quod fuit. quoniā si aliquis dixerit q nitroitus in balneū fuerit casu. q̄a sol non eclipsatur. semper eius erit in sibilis. quoniam hoc non fuit ꝓ illud

¶ Et signū q illud quod est ex se inuenitur a rebus que non sunt innate. vt ab eis inueniatur illud quod attribuitur casui quando ab eis inueniatur aliud casu. in loco finis intente est. q̄ū ista dicuntur fieri casu. casū enī dicitur in rebus que sūt ꝓpter aliud. sed ab eis non inuenietur illd verbi gratia. quando homo ambulat ad laxandū ventrē et non laxat. tunc enī dicitur q eius ambulatio fuit casu. illa autē que non sunt ꝓpter aliqua quū nō sequūtur se ad inuicē. non dicuntur fieri casu. si enī aliquis dixerit q nitroitus balneū fuerit casus quia sol non eclipsatur esset derisibilis. eclipsis enī non sequit nitroitū balneū. et quū declarauit q casu est illa causa a qua non inuenitur finis. et vult concludere ex hoc q ex se inuenitur a talibus causis induxit inconuenientem positionē et est q ex se est frustra

¶ Dicit igitur quod automatū secundū nomen est quū ipsum frustra fiat. accidit enī non percutiendi causa lapis. ab eo igitur quod automatū accidit lapis. q̄ accidit vtiq; a quodā ꝓpter percutiendi causa

¶ Et similiter est de automato id est ex se. q̄ū secundū suū nomen non est vtile quando fuerit automatū. id est q̄ū res fuerunt frustra. verbi gratia. q̄ū si lapis caderet et interficeret tunc ipsum cadere nō fuit ad interficiendū. ex se igitur accidit adeo q interficeret. q̄ū possibile esset ut aliquis prouideret ipsum et intendisset ꝓpter ipsū interficere

¶ Dicat et similiter est de automato id est ex se. et intendit quoniā est frustra. hoc enī nomen denotatur apud eos ab h aduerbio frustra. et dicunt q̄ū ex se est frustra. et illud quod est frustra est illud cuius finis nō ē ab eo. ergo ex se fit ex rebus ex quibus non inueniuntur. cuius finis. Deinde induxit exemplū quo declarauit q illud quod

fit ex se nmatū est mucum per se ab alus
et dicat Verbi gracia. qm̄ si lapis caderet et
interficeret hommē hoc erit ex se qm̄ lapis
per suū descensū ad inferus non est nma
tū interficere hommē. ergo hoc fuit ab alio
a quo non est nmatū fien. est eñ nmatū
fien a lapide. si aliqus homo precerit lapi
dem ad interficiendū alū hommē et debes
scire q̄ res fiunt frustra. quandoq; ex eis ñ
nuenitur aliquid. et tunc dicuntur frus
tra n rei veritate. et quandoq; nuenitur
ex eis aliquid. sed non fiunt ꝓpter illud. et
hoc est illud quod denatur ab hoc aduer
bio frustra in ideomate grecorū

¶ Maxime autē sequenda est a fortuna
in his que a natura fiunt. qum eñ fiat
aliquid extra naturā. tunc non a fortu
na. sed magis ab eo quod per se frustra
est factū esse dicimus. Est autē et hoc al
terū hmuus quidē cum exterus est causa
illius vero uterus

¶ Et hoc magis differt ab eo quod est
casu in rebus que sunt per naturā. qñ ei
fuerit in cursu extra naturā tunc nō di
citur esse casu. sed dignus dicitur ex
se. sed hec est alia utentio natur ab illa
illud cum causa eius est extrinseca hoc
autē causa eius est intrinseca

¶ Et diversitas eius quod ē ex se ab eo qđ
est casu magis apparet in rebus natura
libus. scilicet q̄ hoc magis appart in na
turalibus q̄m in habentibus animas ira
tionabiles. naturalia eñ quando currūt
extra naturā ut generetur homo habens
sex digitos non dicimus q̄ hoc accidit ca
su sed ex se. Deinde dixit. sed hic est alius mo
dus natur. causa eñ illius est extrinseca
et hommē generatum cum sex digitis est ex
materia

¶ Quid igitur sit per se frustra et quid
fortuna dictū est. et quid ab inuicem dif
ferunt. Sed modoū causarū in quibus ē
unde primapū motus utriusq; ꝓdnum ē
aut eñ eorum que sunt natura causa
aliqua est. aut eorū que sunt sub intel
lectu causa semper est. sed eorū multitu
do indeterminata est

¶ Jam igitur narratum est ex se. quid
sit. et casus. et in quo differūt et utriusq;
collocatur ex modo secundū quē dicat

causa in modo continente illud ex quo
est primapiū motus. illud enim quod ē
per naturā aut per cognitionē semper ē
causa. sed numerus istorū non est inme
diabilis neq; determinatus

¶ Jnduat hic illa que iam declarauit de ca
su et ex se. et dixit iam igitur narratum est
idest cōmuniter in quo differūt. idest sēm
vocē et sēm rem. et est declaratū q̄ utrumq;
collocatur de speciebus causarū sub specie
que est illud ex quo est primapiū motus et
est causa mouens et agens. Deinde dixit
quod eñ fit per naturā ꝛc idest et hoc est
ita. qm̄ omne quod fit casu. fit aut a cau
sa naturali aut a causa voluntaria. qm̄ ñ
sit hic tertia causa agens alia ab istis du
abus causis. Deinde dixit. sed ista sunt im
mutabilia et non terminata. idest sed
cause rei que fit casu. licet sint ex causis a
gentibus. tamen sunt non terminate et
immutabiles. quia casus fit ex eis per
accidens. et non sunt unite vt sequatur
ab eis. nisi illud quod impeditur a casu
est actio perueniens a natura per se. aut
a cognitione

¶ Quoniā autem sunt casus et fortu
na cause eorū. quorū vtiq; aut intellec
tus fiat causa aut natura. quum secun
dū accidens causa aliqua fiat horū
quorū. nichil autē secundū accidens. pri
us est his que sunt per se. manifestū est q̄
neq; per accidens causa prius est ea. q̄
est per se

¶ Et quia ex se et casus sunt due cau
se earū. quarū cause sunt intellectus et
natura. et est causa illarū earundē rerū
per accidens et nichil quod est per accidens
est prius illo quod est per se ita q̄ sit hoc
eorum necessarium in causa. manifestū ē
q̄ causa per accidens non precedit cau
sam per se

¶ Quia casus et ex se sunt due cause sci
cet natura et intellectus. et natura et intel
lectus sunt cause due hoc modo. scilicet se
cundū q̄ dicuntur cause casus per accidēs
et nichil quod est per accidens est prius il
lo quod est per se. manifestū est q̄ causa q̄
est per accidens non est prior ea q̄ est per se

¶ Posterius itaq; est casus et fortuna
intellectu et natura. quare si qñ mar

inuet cli causa elt causus uecelle elt puus causā intellectū et naturā esse et āliorū multorū et hmūs omnis

¶ Ex se igitur et causis sunt posteriores ab intellectu et natura et ex quo sequit si causa celipne est ex se ut necessario intellectus et natura sunt due cause puus cli et aliaū rerum.

¶ Quū declarauit q ex se et causis sunt posteriores in hoc q sunt cause ab intellectu et natura dixit ex quo sequitur si intellectus et natura sunt due cause secundū quas causus et ex se ut puus sunt cause cli per se et aliaū puus q̄ cli et totū hoc est impossibile

¶ Que autē sunt cause et q tot sūt numero q diximus manifestū est tot aū secundū numerū propt quid comprehēdit aut aū in quod quid est reducatur pp quid vltimū in īmobilibus vt in mathematicis in diffinitione aū rectū aut commensurati aut alius cuiusdam reducatur vltimū.

¶ Et manifestū est q he sunt cause existentes et q sunt tot quot diximus. quelibet autem q quare continet interrogatio istū numerū quare enim aut reducatur ꝛc. idest interrogatur aū pp quare ei respondeat ei est. aut per quid est. scilicet per causā formalē. istu enim causa est vltimū eoꝝ ad que perueniut interrogatio per quare in rebus īmobilibus. et apud illam cessat questio et responsio. et intēdit perres īmobiles ea que sunt in materia aut secundū esse. aut secundū diffinitionē sicut est diffinitio in mathematicis. ista enī considerant de formis. et ideo cause in eis sunt secundū formā. et deinde induxit exemplū de mathematicis. et dixit Verbi gratia ꝛc. idest. verbi gratia. questiones accidentes in mathematicis. q̄ omnes reducuntur ad diffinitionē vt ad diffinitionē simetri. et asimetri aut recti aut curui. aut aliud ab istis.

¶ Aut in mouentē primū. ut pp̄ter q̄d retinaculū. q̄ū fuerit sunt. aut alicuius gra ut dominetur. aut in his que sūt materia quot quidē igitur cause he tot sunt manifestū est

¶ Aut reducatur ad primū motorem v. g. quare pugnant dicitur quia deprauantur. aut reducatur ad illud pp̄ter quid. v. g. ut exerceant aut reducant in rebus generabilibus ad materiam. apparet igitur q cause sunt quatuor tot quot sunt

¶ Hoc quod dixit manifestū est per se et est declaratio ad confirmandū per syllogismū dialecticū. dialecticus enī ponit q interrogatio per quare reducitur ad istas quatuor causas. ita q hoc est manifestū per se. et sermo componitur sic. cause sūt ille que inducuntur ad quare. et ille que inducūtur in responsione ad quare sunt quatuor. ergo cause sunt quatuor. et exēplū responsionis ad quare secundū materiam est quū dicitur quare corrumpitur annual. est quū dicitur quia compositū est ex contrariis

¶ Quoniā autē cause quatuor sūt de omnibus aut physica cognoscere. et in hoc inductus pp̄ter quid demonstrabit physicū materiā specialē inuentē. et quod est unus causa. Venit autē tres in vnam multotiens. quod quidē unum q̄d est. et quod unius causa vna est. quod vero vnde motus principiū specie eadē est his hō unum homini generat

¶ Et quia cause sunt quatuor oportet naturalē scire omnes. et reducere questiones per quare ad illas omnes et complere responsionē de eis secundū cursum natu

rale. saluat secundū materiā et formā et motorē et ꝓpter quid. et multotiens reduuntur tria ad vnū. quod cū est aliquid est. et mā illud ꝓpter quid est. et illud ex q̄ primo est motus est in forma. et hoc est vnū. homo cū generat hominē

Quod oportet naturalē dare in responsione ad quam oīs causas quatuor: q̄m in scientia naturali apparet materia et ī quo est materia sunt oīs cause. Deinde dixit. multotiens reducuntur tria ad vnū idest et addit in scientia naturali vt tres cause. scilicet agens et forma et finis sunt vnū secundū subiectū. et plures secundū Diffinitionē. et hoc addit. q̄m quia naturalis volunt reddere causas generationis non causas generabiliū. et generatio est ab equali in specie. Verbi gratia. q̄m homo generatur ex homine. ideo generās et generatū sunt vnū secundū formā. et forma generata est finis motus materie ab agente. et sic ista forma erit agens et finis et forma. et quia hoc non est verū in rebus que non generantur ab equali sibi ī specie. neq; in finibus rerū generabiliū. ideo finis generationis est alia a fine generati. Verbi gratia. quoniā finis hominis ī generatione est inuenire suā primā perfectionē. et finis eius secundū q̄ est eius ipsum esse in sua vltima perfectione. et ideo Dixit. et multotiens. et intendit per ista tria agens et formā et finē sicut dixim⁹

Et tenetur physicus considerare omnimodo quecunq; mota mouent. quecūq; autē non. non amplius physicus est non cū in septis habentia motū. neq; principia motus mouent. sed īmobilia sunt. vide tria negotia sīt. hec quidem anima īmobile. alia vero anima mobile. q̄dā corruptibile quedā autē anima corruptibilia

Et vniuersaliter oīne quod quum mouet mouetur. quod autem non est ita. non est de scientia naturali. omne enī quod ē huiusmodi non mouet. quia ī eo est motus aut principiū motus. sed mouet quia est īmobile. et ideo modi scientie sunt tres. vnus enī considerat de eo quod mouetur. sed est corruptibile. Secundus autē considerat de eo quod mouetur sed non est corruptibile. Tertius autē considerat de eo quod non corrumpitur. neq; mouetur

Omne quod quum mouet mouetur q̄ tuntur in eo quatuor cause. quum sit de scientia naturali. quod autē mouet sed nō mouetur neq; ex se neq; ex alio est motor et non motū. et ista est forma abstracta a materia. Deinde dixit non mouet q̄a ī eo est motus ꝛc. idest non mouet. quia ē motū ab alio et non est motū ex se. hoc autē quod dixit q̄ modi scientie sunt tres habet questionē. vnus enī modorū trū scientie est scientia que considerat de rebus mobilibus. et est scientia naturalis sed⁹ est q̄n considerat de rebus īmobilibus. sed sunt in mobilibus et est in scientia mathematica. mobilia autē corruptibilia et mobilia incorruptibilia sunt vnus scientie et ideo forte hic non intendit dicere modorum speculatiuorū. sed dicere modos eorū diuersorū de quorū vnoquoq; oportet dicere per se. ista enim genera que dixit sūt genera diuersa. et scientia diuina non considerat de rebus abstractis tantū. sed et de rebus existentibus secundū q̄ existunt. et ideo quum eius diuiditur secundū considerationē demonstratiuā intrabit vna natura in duas partes. vt consideratio mathematica et diuina de immoto. et similiter consideratio mathematica et naturalis in corpore et linea et superficie. hic igitur nō intendebat diuidere partes. sed dicere genera eorū que sunt diuersorū naturarū. et q̄ considerantur. inuenientur. sicut dixim⁹

Quare propter quid in materiā reducuntur reditur. et in eo quidē quid est. et in primū mouens. De generatione autē magis hoc modo causas considerant. quid post aliquid fiat. aut q̄d primū fiat. aut quid sustinuit. et sic semper q̄d consequenter

Patet esse est igitur ut responsio ad q̄m reducat ad materiā. et ad quid est et ad primū motorē perfectum eorū de generatione est hoc modo. ita q̄ considerentur quid est post quid. et q̄d est primū quod egit et quid recepit actionē. et similiter considerantur in sequentibus vnū post aliud semper

Quum dixit q̄ naturalis persautatur de quatuor causis incepit persautari hoc p̄ primo de materia. necesse est igitur: ī. idē et oportet igitur naturalē apud intentionē per quam. respondere per materiā et per primū motorē. cognito enī generationis non perfitur nisi dando has duas causas Verbi gratia. quū quum aliquis sciat generationē hominis. primo quaerimus ex quo generatur et a quo generatur. Deinde dixit ita q̄ consideremus: ī. idest quum persautari fuerimus ī aliquo genere de istis duabus causis. oportet p̄mo persautari de primis causis illius entis actus et passus. D. postea de aliis causis secundū ordinē donec perueniat ad causas proximas. scilicet incipiendo a primo motore. et perueniendo ad vltimū motorē. et similiter incipiendo a prima materia et perueniendo ad vltimā materiā proximam illi entis de quo persautatur. et ideo oportet in hoc libro persautari de prima materia et primo motore Deinde dixit. et quod est primū quod egit: ī. idest et incipiemus apud consideratione de istis causis et ordinē earū a primo agente et a primo patiente. Deinde descendemus secundū consecutionē et continuationem donec perueniamus ad causas proximas

Duplicia autem sunt principia motuum. quorū alterū non physicū. non enim habet motus principium in seipso. hmōi autē est si aliquid mouet quod non mouetur. sicut est quod est primus īmobile et omnium primū

Prima principia sunt duo. vnū nō naturale. quoniā in eo non est principium motus. et quod est tale mouet et nō mouetur. vt illud quod non mouetur aliquo modo omnino et est primū oīm rerū

Quum declarauit q̄ oportet naturalē considerare de causis motuum. incepit inducere modos earū et dixit. q̄ sunt naturalis et non naturalis. et hoc intendebat quum dixit non naturalis. et intendebat per hoc q̄ consideratio de quidditate istius motoris non est naturalis. sed solūmodo considerat de hoc motore. ī probando ipm esse tm. et quum narrauit q̄ iste motor non est naturalis. dedit causā et dixit non enī est in eo primū principium motus et iste sermo componitur sic in secunda figura. primus motor non habet principium motus a quo mouet. sed motor naturalis habet in se principium motus per quod mouet. ergo primus motor nō est naturalis. Deinde dixit. et quod est tale: ī. idest et huiusmodi motor necesse est si fuerit ipm mouere absq; eo q̄ moueat: et non est ita de motore naturali. Deinde exponit q̄ intendebat per hoc quod dixit. et non mouet. et dixit. vt illud qd̄ non mouetur aliquo modo omnino. et intelligo per hoc quod dico quod non mouetur: idest quod non recipit motū omnino naturaliter. Deinde inducit secundū principium istius motoris. et dixit quod est primū omnium rerum et hoc necesse est si omnes motores qui sunt sub eo non mouent nisi mouentur ab eo. et ipse mouet absq; eo quod mouetur

Et quod quid est et forma. finis enī et causa causa. quare quū natura propter aliquid est. et haec cognoscere oportet postquam redditum est propter quid. ut sciamus ex hoc necesse est hoc esse. hoc autē ex hoc aut simpliciter est aut sicut frequenter. et si hoc debet fieri sicut ex propositionibus conclusio. et quū hoc erat quod quid erat esse. et quia dignus est sic non simpliciter. sed ab vnaquaque substantiam

Et considerat de quidditate rei et ratione eius quia est finis. et propter quid et quia igitur natura agit et propter aliud oportet scire hoc etiam. et oportet cōplere responsionē ad quare secundū omnes modos. Verbi gratia. quoniā ex hoc necesse est ut sit hoc hic. et hoc esse ab hoc. si est simpliciter. aut in maiori parte. si ex hoc fuerit necesse est si fuerit futurum hoc Verbi gratia. quoniā ex propositionibus est conclusio. et hoc est quidditas rei. et hic est modus nobilior non simpliciter sed secundū ellentiā vnaquaque

Dicat et oportet naturalē considerare etiam de quidditate et forma rei. forma enī est in generatione quasi finis et quasi propter quod est aliquid. et quia concedere hoc fūdatur super hoc q̄ natura agit omne qd̄ agit propter aliquid. sicut dispositio in arte

et hoc est maxmū fundamentū istius sa
cnae. dixit qua igitur natura agit ꝓpter
aliquid. oportet sare hoc idest naturalem
Deinde dixit. et oportet compleat responso
nē ɔ̄. idest oportet naturalem compleat res
ponsionē apud interrogacionē per quatr
per causam agentē et materialē omnib⁹
modis ex quibus accidit. ut causa sit cau
sa agentes. quoniā de generabus eaciū ē
q ex agente sequitur actū necessario et hꝰ
est in rebus eternis. et q ex agente sequ
tur actū in maiori parte. et hoc est in re
bus generabilibus et corruptibilibus
Deinde dixit. et hoc esse aut est simplicit
idest consecucio necessaria. et quasi d. et
oportet naturalē attribuere causas cau
satis modo attribuacois ullarū causar
causatis suis. Verbi gracia. qm si aliꝰ
dixerit q ex tali causa prouenit tale cau
satū. oportet dicere q hoc aut est necessa
rio aut in maiori parte. et ista dispositio
inuenitur de quatuor causis in agente t
materia. scilicet q causata causā sequun
tur causas in maiori parte. et hoc est in
agente naturali. et quia notificauit hꝰ
incepit declarare modū necessitatis exis
tentis inter ista eaca et suas causas. et
dixit. hoc enim necesse est ut sit si fuerit
futurū. idest. sed ista que sequuntur suas
causas in maiori parte quia fuerit po
sita esse. sequitur necessario. ut cause cor
rumpt. scilicet qm̄ primapia in eis sequent⁹
vltima. et non connectatur. Verbi gr̄a
quoniā si fuerit conclusio necesse est ut
sint ꝓposicones et non connectatur t dix
it si igitur hoc fuerit necessario. intende
bat causas. et quia dixit si hoc fuerit fu
turū. intendebat causata. et quasi d. cau
sa cū necesse est ut sit si causatū fuerit
necesse ut sit. Verbi gracia. qm̄ ꝓposicoēs
necesse est ut sint. si conclusio erit. Deinde
Dixit. hoc enim est quidditas rei. idest. is
ta cū causa que quia ponatur esse. sequ
tur necessario ut priora in generacione
sint. est quidditas et forma rei. quia cū
fuerit forma. necesse est vt prius sit ma
teria et agens. Deinde dixit. et hic ē mo
dus nobilior idest et forma est in rebus
naturalibus ut ens sit in dispositione
nobilior secundū q est illud ens nō no
bilius simpliciter. nobilius enim in ee
non est nobilius simpliciter. et dixit hoc
ut notificet q forma non sequitur na
turā materie necessario. ut opmati sūt
antiqui naturaliū. sed natura inuent
eam ꝓpter hoc q ens sit in sua natura
nobilius. et ideo forma que sequitur na
turam entis non est dicta nobilior ut
forma mathematica. non em dicimus
q linee exeuntes a centro circuli ad pe
phericam sunt equales ut circulus sit no
bilior. sed hoc contingit nature circuli t
ideo nobilius non inuenitur in formis
mathematicis. hoc cū sciret nobilitas
non accidit formis nisi secundū q ē finis

¶ Dicendum quidem igitur primum
quū natura eorū que sunt ꝓpter finē cau
sarū est postea de necessario quomodo
se habeat in physicis. in hanc cui cau
sam inducunt omnes. quia quū calidū
humus aptū natū est et frigidū humi
quodq; igitur talium. hec ex necessitate
sunt et fiunt et apta nata sunt. et nā
q; si aliā causā dicant quā causq; trāg
tes gaudere sinant. hic quidē concordi
am et discordiam ille vero intellectū

¶ Oportet nunc igitur loqui primo de
hoc q natura est de causis que agunt
propter aliquid. deinde post loquendum
de necessario et quomodo se habet in re
bus naturalibus que agunt ꝓpter ali
quid. omnis autem ad hanc causā reducit
et dicunt q calidū est tale. et frigidū e
tale. et similiter vnūquodq; similium ne
cesse est vt ei generentur ista. quoniā et
si imponūt aliud. et quidā dicat anima
nā et intellectū. et quidā intelligentiā. tamē
intuentur sicut fulgur tamtū. deinde di
mittunt ipm et vadunt

¶ Quia ista ꝓposicio est maxima et fū
damentū in hac scientia. et in scientia di
uina. quū si naturalis non concesserit cā
negat primapiū finale. et negat materi
am non esse ꝓpter formā. ex quo sequit⁹
ipm negare agens. generans enim nō ge
nerant nisi ꝓpter aliquid. et similiter mo
uens mouet ꝓpter aliquid. et quū sequit⁹
formā sequitur necessario materie na
turā nasatur casu. et sic non erit agēs
aut si erit. erit frustra. et similiter si dim

mus non confessent eam. non potent pro
bare q deus habet sollicitudinē aīa ista
que sunt hic. ideo incepit Anst. dicere q na
tura agit ꝓpter aliud. et q ab hoc debet in
cipere hic. et postea loquetur de necessita
te ad quā antiqui reducebant generatio
nē. vtrū sit in rebus naturalibus. et quo
modo se habet ad causas que agunt ꝓpt
aliud. et hoc intendebat quum dixit + quo
modo se habet in rebus naturalibus ꝛc
D. d. oīs eni ꝛc. idest oīs eni antiqui re
ducebant ꝛc. idest attribuebant omnia
generabilia ad istā causam ex qua mu
tatur necessitas in rebus et est materia
dicebant eni. q ex necessitate calidi na
ture et frigidi humidi et sicci. necesse est
mutare omnia ista generabilia. scilicet
q ꝓpter hoc q calidū innatū est admix
tū aī frigido. et humidū aī sicco. necesse ē
vt abistis qualitatibus mutemantur o
nia generabilia sine aliqua causa extri
seca admiscente et dante vnicuiq; eoꝝ
plexionē ꝓpriam. et similiter dicebāt. q
quia calidū innatū est ascendere super
et frigidū descendere inferius. ideo calidū
quum ascendit ad superiora plantarū fiēt
sicut earum flores et folia. quum frigidū de
scendit ad inferius fiunt radices. et simi
liter faciebant de oībus de quibus intē
bantur reddere causas actionū. quemad
modū intendantur in hoc in generatiōe
eoꝝ. eadem eni est dispositio de causis ge
nerationis et de causis actionū qui eni
attribuunt generationē necessitati attri
buunt actiones necessitati. et qui attribu
unt eam fini intento attribunt generatio
nem fini intento. et quia quidā istoꝝ
dicunt agens esse in prima generatiōe
mundi non in omnibus generationib⁹
vt Empedocles amicicia et litē et Anaxa
goras intelligentiā dixit. quoniā et sic
ponūt. idest et dicunt q ista homīes re
ducūt oīa ad causā materiale. quia si
ci et si ponunt causā aliā scilicet agentē
vt Empedocles et Anaxagoras tamen
modicum perceperūt eam et concesserūt
eam in prima pio generationis. deinde di
miserunt eam in aliis rebus

¶ Habet autem oppositionē quod p
hibeat naturā non ꝓpter hoc facere ne
q; quia melius sed sicut pluit ut piter.
non ut frumentū augmentet. sed ex ne
cessitate surssum aīe ducta aquam con
gelari oportet. et congelatā aquā deor
sum venire. augeri autem quum hoc fiat
accidit frumentū. Similiter si perditur
frumentū in area non huius causa plu
it ut perdatur. sed hoc accidit. quare q̄d
phibet. et sic partes se habere in natura
ut dentes ex necessitate oīa autem ora q̄
dam acutos aptos ad diuidendū. maxil
lares autē latos et vtiles ad contrendū
cibū. quoniā non propter hoc hoc fiat
sed simul accidit. Similiter autē est et de
aliis partibus in quibus videtur esse q
ꝓpter hoc. vbiq; enim ōia accidunt. si
cut si ꝓpter hoc fiant. licet quidem salua
ta sunt ab eo quod ꝓpter se est vanū cō
stantia aptē. quecunq; vero non sic per
dita sunt quemadmodū Empedocles
dixit bouigenas et vimperas

¶ Et est hic questio. dicet eni aliquis
quid phibet vt natura non ꝓpter aliq̄d
agat neq; ut aliquid sit nobilius. sed si
cut pluuia venit a celo. non ut crescant
messes. sed ex necessitate. quod enim as
cendit necesse est vt infrigidetur. et q̄ i
frigidatur et fit aqua et descendit. + q̄
hoc faciat. accidit ut messes crescant. et
eodem modo si semen corrumpatur i area
no. aduentus pluuie non fiunt ad hoc.
ut semen corrumpatur. sed hoc fiunt ꝓ
accidens. Ita nichil phibet ut membra cor
poris talem habeant dispositionē i na
tura vocabi grana. vt dentes anteriores
necessario facti sunt acuti ad abscindē
dū cibum. et molares sunt lati ad molē
dum cibū. et non ꝓpter hoc fuerūt. sed hꝫ
accidit casu. et eodem modo est de aliꝭ mē
bris in quibus existimatur esse illud ꝓp
quod fuerunt. vocabi grana quum igitur
conuenit oīs res illa conuenientia fa
cere ꝓpter aliquid. illic erit salus et per
manentia. accidit autem ea q̄ fuerūt cō
uenientes amori ex se. et illud eni non
accidit hoc corrumpitur et destruitur vt
accidit in vacuis quas dixit Empedocles
q̄ quasi peperunt eum vacuis quare
superiora erunt homines

¶ Et hec est questio. Dicet eni aliquis q

nichil prohibet q̄ natum non agat ꝓpter
aliquid nec̄ ut aliquid sit nobilius. q̄m
quemadmodū pluma videtur q̄ non ve
nit adeo ut arescant messes. sed contingit
necessario ex natura materie. necesse est
enim ut vapores calidi et humidi ascen
dant ad locum frigidū. et ut infrigiden
tur illic et fiant aqua et contingat neces
sario ut descendat ad inferius. et si inue
nient triticū in terra seminatū accidet ei
ut arescant messes et si inuenient ipm in
actuo corrumpet ipm. quemadmodum
aduentus pluuie non fuit ut corrumpe
ret triticū in actuo. similiter non fuit.
ut arescerent messes. sed utriusq; fuit ꝑ acci
dens. et quamuis est de pluuia cum semi
ne nichil prohibet ut hoc q̄ mēbra cor
pōris sint conuenientia ad salutē corpōris
sit huius dispositionis in natura saltē
q̄ hoc accidat eis casu. sicut accidit mes
sibus arescere per pluuiā. Verbi gratia q̄m
dentes necesse est in hoc q̄ animal saluet̄
ut anteriores sint acuti ut sint apti ad ab
scindendū cibum. et posteriores lati ad mo
lendū cibum. sed non ꝓpter hoc fuerūt sed
accidit eis casu ex natura materie. et eodē
modo posset quis dicere q̄ ita est de aliis
utilitatibus mēbrorū de quibus existima
tur q̄ membra fuunt ꝓpter illas utilitates
et dicunt. Verbi gratia accidit ut actiones
membrorū conuenirent hoc modo conue
niens que esset si ista membra essent in
principio ꝓpter istas actiones et utilita
tes illic animalia habebūt salutē. nō q̄
illa conuenientia fuerint intenta. sed acci
dit casu dicunt. et illud cum non accidit ca
su iste modus conueniens destruetur et
corrūpetur ut accidit in vacis Empedo
clis accidit enim eis hoc q̄ non oīa mē
bra eorum fuerūt apta ad actiones homi
nis nec̄ ad actiones vaccarū. et ideo acto
mochantur et dixit sed quemadmodū
pluuia ꝛc̄ ideſt sed quemadmodū potest
aliquis dicere q̄ pluuia venit a celo non
ut messes arescant. sed de necessitate mate
rie. Deinde dixit quod cū ascendit ꝛc̄. ideſt
et ex hoc potest quis opinari q̄ pluuia ē
de necessitate. Deinde et quum hoc fuerit ꝛc̄
ideſt et quum aduentus pluuie est de neces
sitate materie. ergo arementū messiū est
per accidens. Deinde dixit et eodē modo ꝛc̄.
ideſt apparet. q̄m quemadmodū pluuia
corrumpit triticū in actuo. similiter facit
ipm arescere. et quia ipm corrumpere est ꝑ
accidens necesse est ut ipm facere arescere
sit per accidens aduersarius enī concedit
q̄ ipm corrumpere est per accidens. Deinde
dixit Verbi gratia. ideſt verbi gratia ꝛc̄ vt
anteriores dentes sint acuti non ad absci
dendū cibum. sed ex necessitate materie ex q̄
generantur. et mole etiam sint lati ad
molendū cibum et hoc etiam accidit eis
de necessitate materie et non fuit intentū
apud naturā. Deinde dixit Verbi gratia
comicenūt ꝛc̄. ideſt Verbi gratia. comicen
unt utilitates omnium membrorū in animali
generato tali conuenientia. at si esset in
tentum a natura illic erit salus et perma
nentia illius speciei animalium. et illud au
non accidit hoc corrumpetur et destruet̄
ut accidit vatis Empedoclis. Deinde dix
it accidit enī eis ꝛc̄ ideſt accidit membris
animaliū q̄ fuerunt conuenientia ad ac
tiones ex se et casu. non quia membra fu
erunt generata ꝓpter illas utilitates

¶ Hanc quidem igitur quā utiq; dili
gat aliquis hec est. et si aliqua huius est
Sed impossibile est ista huius habere mo
dum. hec quidem enī et quecūq; sunt a
natura aut semper sic fiunt aut sicut
frequenter. sed eorum que fiunt a fortu
na et per se nullo nichil. nec̄ enī a fortu
na. nec̄ casu videtur pluere multotiēs
hyeme. sed forte sō mane. nec̄ cauma sō
mane. sed si hyeme. si igitur a casu vide
tur aut ꝓpter hoc esse. si non possibile ē
hoc esse nec̄ a casu. nec̄ per se vano ꝓ
aliquid utiq; fiunt. at vero natura sūt
huius omnia. quemadmodū et ipi fir
mabant hoc dicentes. est utiq; q̄ ꝓpter
aliquid in his que natura fiūt et sunt

¶ Hoc igitur et simule fiant dubitatio
nē. et impossibile est ut sit hoc modo. si
ta enim membra et oīa que sunt per
naturā. sunt in eo q̄ sunt aut semper
aut in maiori parte. et nichil ōnino est
tale eorū que generantur casu et ex se. i
possibile est existimare q̄ casu multipli
cetur pluuia in hyeme. imo in estatibus
causis. aut q̄ casu vigoretur calor apud

aſcenſū ramus. ūno m hyeme ſi fuerit ca
lor. ſi igitur iſta veritura eſſe aut caſu ꝓ
pter aliquid. et impoſſibile eſt vt ſīt ca
ſu et ex ſe. ergo neceſſe eſt ut ſint ꝓpter
aliquid. ſed omnia iſta concedunt dicē
tes hoc. necdū aliq ea fieri ex natura. ne
ceſſe igitur eſt ut illud quod eſt ꝓpter
aliquid. ſit in rebus exiſtentibus ꝙ nā;

¶ Quia inducit queſtionē deſtruē
nū cauſam finalē incepit declarare q̄ im
poſſibile eſt dicere q̄ iſte valitates et cau
ſe finales que apparent in generabilib⁹
ſunt ex neceſſitate materie et caſu et dix
it. et impoſſibile eſt ꝛc. ideſt et impoſſibi
le eſt vt congregatio iſtarū valitatū in
omnibus membris inuidū generati
ſit caſu. membra enī et ōia que gene
rantur a natura. generantur in aliqua
diſpoſitione aut ſemper. aut in maiori
parte. monſtruoſa autē a modū rario. et
quia poſſunt q̄ iſta membra generārtur
a natura. et quod illud quod generatur
a natura. generetur in cadē diſpoſitiōe
aut ſemper aut in maiori parte. ſequit⁹
q̄ iſta membra generantur in illa diſpo
ſitione cōmenenta in qua ſunt aut ſp
aut in maiori parte. et omne quod fit
caſu et ex ſe non fit ſemper neq; in ma
iori parte ſed raro. ſyllogiſmus igitur
ſic componitur. cōmenenta que ē mē
membra eſt aut ſemper aut in maiori p
te. et quod eſt ſemper aut in maiori par
te non eſt caſu. ergo iſta cōmenenta
non eſt caſu. Deinde dicit. ſi igitur iſta ꝛc
ideſt ſi igitur iſta cōmenenta aut eſt
caſu aut a natura ꝓpter ſalutē animalis
et iam apparuit ex ſermone ꝓdicto q̄ nō
eſt caſu. remanet ut ſit ꝓpter aliquid. et ē
ſalus animalis. Deinde dixit. ſed oīa iſta
ꝛc. ideſt q̄m quum communitā fuerint hui⁹ꝙ
poſitionem quā concedūt. ſcilicet q̄ res exiſ
tentes ſunt a natura. ſcilicet hoc q̄ res ex
iſtentes ſunt ꝓpter aliquid. concludit⁹ ī
tertia figura q̄dam eorū que ſunt a
natura ſunt ꝓpter aliquid. et eſt verū nō
cōuertibile. omne quod eſt a natura eſt ꝓpter ali
quid. et tulit ſolutionē queſtionis du
te de pluma. quia iam notificauit q̄ deſ
cenſus plume in hyeme eſt in maiori p
te et apud aſcenſū ramus eſt in minori ꝙ

te et calor continuo ex quo ſequitur neceſ
ſario ut pluma ſit ꝓpter aliquid et etiā ap
paret ex hoc ſermone q̄ meſſes nō accreſcit
a pluma caſu quum hoc ſit in maiori par
te. corrupto autē tritico in acervo eſt in
minori parte et hoc q̄ pluma eſt de neceſ
ſitate materie non fuerit vt non ſit ꝓpter
aliquid. et ſi conceſſerimus q̄ non ē ꝓpter
meſſes declarabitur q̄ eſt ꝓpter aliud et ē
equalitas generationis in elementis et
ſi non eſſet pluma corrumperetur inun
dus. et Alex. dicit q̄ pluma non eſt ꝓpter
meſſes. quū meſſes ſunt ab arte et non
a natura. ſed natura complet multa q̄
ſunt per artē. et ars multa que ſunt per
naturam.

¶ Amplius in quibuſcūq; finis ali
quis eſt huius cauſa agitur quod pri
us et quod conſequenter. ergo ſicut a
gitur ſic aptū natū eſt. et ſicut aptum
natum eſt ſic agitur vnūquodq; ſi nō
aliquid impediat. agitur autē ꝓpter hꝰ
et quod aptum natum eſt itaq; finis
cauſa vt ſi eſſet domus corū que natu
ra fiunt. ſic vtiq; facta eſſet ſicut nunc
ab arte eſt. ſi autē que natura non ſolū
natura. ſed et arte fierent. ſimiliter vtiq;
fierent ſecundū q̄ apta nata ſunt. ꝓpter
ergo alterum alterū

¶ Et etiam ulla in quibus eſt finis in
tenta ꝓpter illum finē agitur. primum
quod agitur et illa que ſunt poſt. Et
neceſſe eſt vt vnūquodq; corū q̄ aguntur
ſic agit et ſimiliter eſt natū ut agat. et
ſicut eſt natū ut agat. ita agit niſi im
pediatur. quod autē agit ꝓpter aliq̄d
eſt natum ut agat ꝓpter aliquid ver
bi gratia Quoniā ſi domus generaret
ꝓ natura tunc generatio eius eſſet ſic
generatio eius ab arte. et omne quod eſt
per naturā et eſt per artē. eſt eodem mo
do ſecundū q̄ eſt natū. neceſſe eſt igitur
in hoc illud quod fuit neceſſe in illo cō
pari

¶ Nitur in hoc ſermone declarare q̄
illa que habent finem quando agūntur
ſunt ꝓpter finē. et dixit. et etiā ꝛc. ideſt et
etiam oīa in quibus eſt finis intenta ꝙ
aliquas actiones. prima que agitur
ex illis actionibus. agitur ꝓpter illam

fmē. et actiones que sunt post secundū or
dinē sunt ꝓpter ultimū finem. Deinū addit
aliam ꝓpositionē et vult declarare suā cō
uersam et dicit. et necesse est vt aliquid a-
gat ꝛē idest quando aliquid agit aliquā
actionē sicut agit illam actionē. ita ē na
tum vt agat illam actionē. idest q natu
ra cuius exigit illam actionē. et quia posu
it hoc quod intendebat. incepit declarare
etiam ex hoc q artifex debet esse in ma
iori parte et dicit et sicut est natū ꝛc. idest
q̄n quis agit aliquā actionē. est natum
ut agat illā. ita q est natum ad agendū
illam actionē agit illam actionē aut sp
aut in maiori parte et hoc erit quando
nequaq̄ impedietur ab aliquo. et sequi
tur ex hoc. vt illud quod est natū agat.
nisi impediatur ab aliquo. et quia po
nit has ꝓpositiones. scilicet q omne qd
agit aliquā actionē est natū et causa
tum ꝓpter illam et q omne quod est na
tum artifex cuius est in maiori parte et ā
semper. et communiter hinc q omnia natu
ralia videntur agere ꝓpter aliquid sequi
tur ut sint nata vt agant ꝓpter aliquid
et q hoc sit in maiori parte. et syllogismꝰ
sic componitur. naturalia agunt ꝓpter
aliquid. et omne quod agit ꝓpter aliqd
est causatū et natū ad illā actionē. ergo
naturalia sunt nata ad hoc ut agant
ꝓpter aliquid. et omne quod est natū a-
gat in maiori parte. ergo quod est natu
rale non agit ꝓpter aliquid casu. sed di
misit maiorē ꝓpositionē. scilicet q natu
ralia agunt ꝓpter aliquid. Deinde incē
pit demonstrare q hoc appareat in arte
et natura eodem modo. scilicet ex istis ꝓ
positionibus. q̄n quia manifestū est ī
arte q illa que sunt artis finē sunt ꝓp
finem. et iam posuerimus cum hoc ali
am ꝓpositionē. et est sicut est dispositio ī
natura. et est q illud quod agit ꝓpter fi
nem. sic est dispositio in arte vt agat ꝓp
finē appareat q non est differentia in hoc
inter artē et naturā. et q si domus gene
retur a natura. tunc oīa que sunt artis
domū ꝓpter domū generarentur a na
tura sicut est dispositio in arte. quia oē
quod agit ꝓpter aliquid est natū vt agat
ꝓpter aliquid. et quod est natū vt agat
ꝓpter aliquid. illud habet finē. et hoc m
tendebat quum dixit Verbi gratia ꝛc. De
inde dixit. et omne quod est per naturā
ꝛc. idest et causa in hoc q eadem est dispo
sitio in arte et natura in hoc est q omne
quod est generatū per naturā aut ꝓp ar
tem est secundū q est natū vt sit illud ab
eo non casu et quia declarauit q eadē est
dispositio in arte et natura. induxit con
clusionē sequentē ex hoc et dixit. necesse ē
igitur in hoc ꝛc idest oportet igitur imi
mur in natura illud quod inuenitur in
arte de causa finali

Omnino autē ars alia quidē perfi
cit que natura non potest operari. alia vō
mutatur. si enim que sunt secundū ar
tem ꝓpter hoc sunt. manifestū quot et
que sunt secundū naturā. similiter ē
se habent ad inuicē in his que sunt se
cundū artem. et in his que sunt secūdū na
turam posteriora ad priora

Et vniuersaliter videmus q ars in
quibusdā rebus perficit diminutionē
nature in eis in quibus natura defici
tat ad perficiendū actionē. et in qui
busdam rebus sequitur illā. sicut igitur qd
agitur per artē. agitur ꝓpter aliquid.
manifestū est q similiter est de eo quod
est secundum cursū naturalē. ordinatō
punctorū ad vltimū est eadem in eo qd
est secundū artē. et in eo quod est secun
dum cursum naturalem.

Quum declarauit q eadem est dispo
sitio in arte et natura scilicet in hoc q vnū
q; agit ꝓpter aliquid incepit confirmare
similitudinē inter artē et naturā hoc
modo si natura ageret aliquid ꝓpter ali
quid casu tunc ars non perficeret dimi
nutionē nature. neq; ars assimilaretur
in plumbus suis actionibus nature qd
enim innatū est existere casu non est in
natū existere per intentionē. v. g. q̄nti
sanitas proueniret a natura casu tunc
ars non compleret diminutionē natu
re in hoc. ita q sanitas fieret ab ea in ma
iori parte. similiter si sanitas prouenī
ret ab exitu sanguinis a naribus in ar
terias. esset per accidens tunc sanitas pro
ueniens a phlebotomia quā precepit ars
medicine. quia vult se assimilare natu

re proueniret per accidens · qua igitur ars quandoq; est loco nature · et ars agit ꝓpter aliquid · necesse est ut natura agat ꝓpt aliquid · et qua ars etiam sequitur naturā et agit ꝓpter aliquid · necesse est ut natūa agat ꝓpter aliquid · et intendit per prima illa que sunt ante finem et per postrema ipm finem et intendit q si prima sunt in arte sunt per se ꝓpter vltima · necesse ē ut ita sit in natura · ymo dignius ars cū in hoc assimilatur nature

¶ Quia autem manifestū in ālibus alioꝝ que neq; arte neq; quelitua · neq; ꝯliberatiua faciunt · vnde dubitant quidā vtrū intellectu aut quodam alio operentur aranee et formice et hui⁹ paulatim autē sic procedenti et in plantis apparuit experientia quedā facta ꝓpter finem ut folia ꝓpter fructus cooperimentū · Quare si natura fiat et ꝓpter hoc erit dō indum · et aranea telā et plāte folia grana fructuū · et radices non sursū sed deorsum grana vegetandi · manifestum autem q causa huiusmodi est in his q natura fiunt et sunt

¶ Et hoc apparet multū in alys animalibus que agunt non per artē neq; p ymaginationē et cogitationē · et ideo quidā dubitāt vtrū hoc q agunt · agant per intellectū aut per aliud ut aranee et apes et similia · et si tu consideraueris videbis in vegetabilibus nedū in animalibus aliqua que sunt ꝓpter aliquā vtilitatē in fine intentā · vabi grana · quū folia sunt ad cooperiendū fructū · Si igitur natura est ꝓpter aliquid · et ꝓpter aliquid fiat in dō suū nedū et texit aranea suā domū + folia sunt ꝓpter fructū in vegetabilibus et manuli radicibus · et vnde oriuntur ad inferius non ad superius quatuor ab manifestū est q ista causa inueniuntur in his que sunt per naturā · et que generā tur per illam ·

¶ Quum inducit maones super hoc q natura agit ꝓpter aliquid · et non sūt naturales quum sit manifestū per se q natura agit ꝓpter aliquid · et tales maones vsitantur cum aduersario · scilicet cum negantibus principia naturalia incepit inducere modū certificationis istarū ꝓpo sitionū ex quibus cōponuntur ille rationes et incepit a rebus in quibus hoc est manifestū valde · et sunt habenda nīas actio enim istoꝝ qua proficiunt ab ima ginatione et comprehensione eius quod agit · satis necessario q ista agunt ꝓpter finem · sicut est dispositio in immundis et apibus · Et ideo dixit · et hoc apparet multū ⁊c · idest que faciunt actiones artificiales non per artem neq; per cogitationē · qū si ageret hoc ꝓpter cogitationē et tunc transferetur de aliquo in aliquid et qua hoc latuit quosdam existimaue runt ea agere per cogitationē et intellectū et quum demonstrauerit hoc in rebus in quibus apparet h multū · incepit demon strare hoc etiam in eis que sunt magis latentia qū sic acquuntur cognitiones me lius · idest quoniā si hoc consideremus ꝑ mo de actionibus habentiū animas ⁊ post de vtilitatibus membroꝝ videbit q natura generat hec membra propter vtilitates existentes in suis natiuis et hꝰ inueniuntur in plantis nedū in animali bus · folia enim videntur esse in vegetabi libus ad cooperiendū et ad custodiendū fructus · quando enī arbor denudatur a foliis · corrumpitur in maiori parte fruc tus aut non erit in dispositione meliori et quum verificauit ista per inductionē posuit ea antecedens · et posuit vtilitatē consequens et dixit · sic igitur natura est ꝓpter aliquid ⁊c · et dixit hoc reseruando se ne aliquis existimet q iste actiones sunt per intellectū · qu enī ponit q iste actiōes sunt per intellectū · non sequitur apud ipm istud consequens · et iste syllogismꝰ est in forma hypothetica · et potentia eiꝰ est potentia inductionis · et iste modus inductionis est demonstratiuus · quia ꝑ considerationē acquirimus certificationē et vniuersalitatē antequā complectantur oīa particularia · et secundū hoc inductio habebit introitū in demonstratione · indi uum enim vniuersale non acquiritur i pluribus rebus nisi post maximā consi derationē de pluribus individuis · et hoc diuersatur secundū magis et minus · se cundū naturā principij et naturam co sideranti

Et quoniã natura dupliciter. alia quidem sicut materia. alia vero sicut forma. finis autẽ hic est. propter finẽ autem alia sunt. hic vltimus est causa cuius gratia

Et quum natura sit duobus modis scilicet secundũ naturã. et secundũ rationẽ. et finis sit ratio. et alia residua sunt propter finẽ. ergo ratio ẽ cã p ꝙd.

Et quia natura dicitur de materia et forma declarauit quod forma est finis in generatione. et oĩa que sunt ante finẽ sunt propter finẽ. necesse est ut oĩa que sũt ante formã sunt p formã. et iste sermo exponitur sic. forma est finis. et finis est illud p qd sunt oĩa q sunt ante finẽ ergo forma est illud p quod sũt oĩa que sunt ante illã. et necesse est ut forma sit finis in generatiõe. q: sequitur ab agẽte aut semper. aut in maiori parte et sequitur ex hoc vt materia sit propter formam.

Peccatũ autẽ fit et in his que sunt secundũ artem cum peccatur cũ non recte grammaticis. et potuit videtur non recte poni quare manifestũ est q contingit et in his que secundũ naturã sũt. dicitur. sunt quedã secundũ artẽ in quibus quod recte fit propter aliquid fit. in quibus autẽ peccatur. aliquis quidẽ grammaticus agitur. sed fallit. similiter vtique et in physicis. et monstra sunt peccata illius qd propter aliquid est et in substantialibus. ergo q sunt ex principio contingentia. si non ad eundẽ terminũ et finẽ possibilia erãt venire corrupto principio aliquo facta sit sicut nunc in semine

Sed audit peccatũ in eo quod fit p artẽ Grãmaticus cũ barbarizat quandoq;. et medicus nocet in laudo medicinã. manifestũ est igitur quia possibile est similiter audire in eo quod est secundũ casũ naturalẽ. et in his que fiũt preter artem. illud quod audit recte est propter aliquid. et illud in quo audit peccatũ quia tur propter aliquid. sed quantus nõ sine ut sciam intentionẽ. et similiter est de natura et monstruosa sunt res extranee ab illo propter quod sunt. illa enim vacca cuius superiora fuerũt homo. a principio fuit ex corruptione alicuius principiorũ. ita q non fuit possibile pervenire ad terminũ et ad finẽ intentũ. sicut nunquam nunc in septima quod corrumpitur

Quia illi dicebant q causa ordinis in generatione est casus quemadmodum causa monstruositatis est casus. incepit dare differentiã inter attributionẽ illius casus ad naturã et istius ad illam. causa enim illius casus quẽ illi dicunt esse naturam. causa enim istius est impedimentũ nature et pẽtium eius a non venendo ad illam intentionẽ. Deinde incepit assimilare autẽ naturę in hoc q casus audit vt q et dixit. et audit pẽtium ꝛc. idest quẽad modũ possibile est ut audiat peccatũ in arte. vt grammaticã barbarizare et medicum errare in potione. similiter possibile est vt hoc audiat a natura et dixit sq quia aliquis potest dicere si natura agit propter aliquid. impossibile est ut audiat hic casus õnino. et sic aut non erũt monstruositates õnino aut monstruositates erunt intente a natura. et ideo non sicut q iste monstruositates audiunt ex errore nature sicut audit in arte. et q̃ posuit q in actione nature est rectitudo peccatũ. sic est in actione artis. incipit declarare q rectitudo in actione nature est propter aliquid. et pẽtium est quum natura errat ab illo propter quod agit et posuit hoc in arte quasi artis. et in natura quasi finis et dixit. quum illud quod fit recte ꝛc. idest q̃ actio recta in arte est actio inducens ad finẽ intentũ sine aliquo impedimento peccatũ autẽ in ea est. q̃ non inducat ad illũ finẽ quaerendũ. sed ad aliud non intentũ. similiter est de peccato nature et eius rectitudine. et quum declarauit q in natura non potest audire pẽtium sicut in arte. incipit declarare q monstruositates sunt de pẽto nature. et si concesserimus vanas Empedocles esse. tunc poneremus hoc propter errorem nature. non q illa agit casu. ut illi dicebant et dixit. monstruositates ꝛc. idest. et monstruositates provenientes a natura sunt ex pẽto nature. et ex errore illius agentis ab illo propter quod faciũt propter aliquod impedimentũ quod fecit eam errare a fine causa igitur illius vanitatis q̃ empedo. dicat. si fuerit verũ est. quia in pa

ma ꝯneracione coꝛꝛuptꝰ fuit aliqꝺ ꝓ̄
apiorꝰ̄ m eo. ideo q̄ natura non potuit m
ducere illud ꝓncapiū ad fin̄ intentū sic̄
inuenimus monstruositates m aīalib9
amdere ex coꝛꝛupcione spermatis non q̄
fuit her actio nature sm̄ e aliquo amdēte
ut dicunt illi qui attribuūt amonē̄ na
ture casu

C. Amplius necesse est semen fieri pri
mū. sed non statim animalia. et molle
natura. primū quidē semen erat. ām plus
et m plantis m est ꝓter aliquid spes
minus autē colligitur. utrū igitur si ar
boꝛibus fiant sicut boꝛagine. vinꝑr
sic vitagine olmagine aut non. inconue
nias cū est sed tamen oꝑtuit siquidē
et m animalibus est

C Et ita oꝑtet m generatione ani
malis. ut primo pereant sperma. deinde
generatur. et non generatur subito et
totū generatū primo est sperma. et ita
m vegetabilibus videmus ꝓter quid ꝛ
si minus appareat. utrū igitur sicut in
vacis generatur vacca annus superio
ra sunt hoīs. similiter m vite gene
tur vitis. annus superioꝛa sunt olme. ā
non. hoc cū est inopinabile. sed oꝑ
tet ut hoc esset si ita est ī aīalibus

C Dicat. et etiam et hoc est ut michi vide
tur manifestum super hoc q̄ generatio a
nimalis non est casu. qm̄ quū ponam⁹
q̄ omne aīal generatū ex sperimate non
generatur subito ex non sperimate. sequ⁹
necessario ut generatio eius ex sperimate
sit per se et necessario. ergo generatio eius
ex sperimate non est casu. ergo sperma est
ꝓter animal. aut ita q̄ sit agens. a ma
teria. aut vtriq;. Deinde dicit. deinde ge
neratur ꝛc. ideſt et necesse est ut sperma
pereꝛdat generationē̄ animalis tempo
re. et q̄ generetur ex eo in tempoꝛe termi
nato. et primus oꝛdo eius in generatiōe
est sperma. et vltimus animal et imebꝫ
per hoc q̄ animal per se fit a natura. qm̄
cū ponamus q̄ aīal habens sperma
necesse est ut sperma pereꝛdat ipm̄. sper
ma igitur est primus naturaliter anima
li. est igitur causa eius per se. et similiter
quū concedamus q̄ ex sperimate non
fit subito. sed in tempoꝛe terminato ap
parebit etiā q̄ generatio eius est mediam
bus alterationibus necessariis in genera
tione animalis. et q̄ motuū istius motus
est ad terminatū scilicet a sperimate. et
ad rem terminatā. scilicet animal. et per
tranſit super media terminata. et totū ꝯ
demonstrauit q̄ generatio eius ex sperma
te est per se. Deinde dixit. et etiam videmus
ꝛc. ideſt et non hoc inuenitur solūmodo ī a
nimalibus. scilicet illud qd̄ est ꝓter cau
sam finalē ut sperma in animalibus. sz
hoc etiam inuenitur in vegetabilibus si
cut vinus. scilicet qm̄ in eis inuenitur ꝙ
quid. et est materia eius et causa eius agēs
et quū declarauit hoc fundamentū. et est
q̄ non generentur aliquid ab aliquo casu
et q̄ ita est de vegetabilibus sicut de aīali
bus reuersus est ad contradicendū Empe
docli. et dicat. Vtrū igitur ꝛc. ideſt. si igitur
hoc quod dicat Empedocles est verū q̄ que
dam vacua sunt. eius superioꝛa fuerunt
hoīs. et inferioꝛa vacare per locum a ma
ioꝛi. necesse est vt vitis generetur. eius
superioꝛa sunt olme. oꝛdo enim in animā
libus magis est q̄m in vegetabilibus. De
inde dicat hoc cū est inopinabile. ideſt ut
sit vitis eius superioꝛa sunt olme. sed hꝫ
inopinabile. sequitur si ponamus hoc
quod Empedocles dicat de generatiōe ani
malū. et iste sermo est quasi hypotheticꝰ
continuus in quo destruitur consequens ꝛ
concluditur oppositū antecedentis. et acci
pitur per locum a maioꝛi. qm̄ si hoc inue
nitur in animalibus cura que maioꝛē
sollicitudo. quāto magis ī vegetabilibꝰ

C Adhuc oꝑtuit et in seminibus
fieri quomodo contingit. omnino autem
destruit sic dictus. que natura quidē sūt
et secundū naturam. natura autē sūt
quecūq; a quodā in seipis principio cō
tinue mota accidūt ad aliquē finē. In
vnoquoq; autē non idē vnicuiq;. neq;
continuus. semper tamē in eundē nisi
aliquid impediat

C Et etiam oꝑtet ut dispositio in mi
dis sperimatis et seminū in generatiōe
eoꝝ que generantur ex eis sit casu. et
quomodocūq; accidit et vniuersaliter
qui hoc dicat destruit illud quod est per
naturā. et ipam naturā quod eū est ꝙ

naturā est illud quod mouetur continue ab aliquo principio in ipō donec perueniat ad finē. et non omne principiū vni⁹ cuiusq; in causis que sunt per naturā habet vnū finē. neq; est ad quēlibet finē sed vnū principiū semper inducat ad vnū finem. nisi impediatur

¶ Dixit causam demonstrare ex dispositionibus causi. q̄ natura agit ꝓter aliquid. et dixit. et oportet ⁊c. idest. et si generatio vni⁹ cuiusq; speciei esset casu. et casus est causa non terminata. possibile esset vt vna species generaretur a quolibet semine a q̄libet mutatione elementorū. et hoc est cōtra sensū. et quia istud principiū est ex p̄mis principijs scientie naturalis. et non oportet naturalē loqui de eo cui necessāte ipsum secundū q̄ est naturalis. sed secundū q̄ ē primus philosophus aut secundū q̄ est disputato: dixit. et vniuersaliter ⁊c. idest. iste sermo destruit subiectum istius scientie quod est natura. et illud quod generatur per naturā. quod enī fit per naturā et a natura mouetur continue in generatione vnius cuiusq; eius. incepit enī a principio terminato. et peruenit ad finem terminatū. Deinde dixit. et non ex omni principio ⁊c. idest et non omne principiū habet vnū finē. neq; quilibet finis ē ab vno principio. quod autē generatur casu. non generatur a natura quia nō generatur a principio terminato. neq; ad finē terminatū. sillogizatur generatum generatur hoc modo. ergo non est natura ⁊ neq; generatur a natura. et quia posuit q̄ natura agit ex principio terminato et ad finē terminatū. et hoc non est semp dixit. nisi impediatur

¶ Quod autē est causa causa fit. et qd est ꝓter hoc. fit vtiq; a fortuna sicut dicimus a fortuna venit extraneus. et bene dicimus aduenit quia tamē agat ꝓter hoc veneus. non ꝓter hoc autem venit et hoc secundū accidens. fortuna enī est et que sunt secundū accidens causa rū quemadmodū et prius diximus. sed cū hoc semper aut sicut frequēter fiat. nō secundū accidens. neq; a fortuna est. In physicis autē semper sūt nisi aliquid impediat.

¶ Et illud ꝓpter quid quando q; ē casu verbi gra. hospes venit casu et intrauit balneum et recessit. et dicimus hoc quia amo eius quasi aduentus eius fuerit ꝓpter illā. sed aduentus eius non fuit ꝓpter illā. hoc enī est per accidens quia casus de causis que sunt per accidens. ut dixi⁹ supernus. si igitur hoc est ex eo q̄ aut in maiori parte nō est per accidens neq; casu. et res naturales semper sunt in eodē cursu. nisi impediantur.

¶ Quia declarauit q̄ fines mouentur in rebus naturalibus per se. non casu. incepit facere mentionē de hoc quod predixit. quia quandoq; a casu mouentur fines sed per accidens quia sunt in minoribus parte. fines autē existentes a natura. impossibile est ut dicantur fieri a casu quia sunt semper. aut in maioribus parte. et dixit verbi gratia ⁊c. idest. v. gr. quia intendit q̄ esset nobis cā. et accidit q̄ intrauit balneum et recessit. introitus enī balnei causa eius fuit hoc q̄ intendebat q̄ esset ap̄ nos et est finis sue quietis apud nos sed nō quieuit apud nos ꝓpter istū finē. d. d. et hoc erit ⁊c. idest. et dicimus q̄ aliquid est ꝓpter casū. quia fuerimus existimantes q̄ amo eius quā esset. v. gr. introitus balnei fuit ꝓpter aduentū eius ad nos. sed ī ra veritate non fuit ꝓpter suū aduentū ad nos. quia non intendebat hoc. Deinde dixit. hoc enī est per accidens ⁊c. idest iste enī amones quas facit ex suo aduentu sūt ꝓ accidens. quia casu accidit ex suo aduentu. et declarationē est ex sermone predicto q̄ casus est de causis que sunt per accidens Deinde dixit. si autē hoc ⁊c. idest. si autē introitus balnei ex suo aduentu fuit semp. aut in maiori parte. quando intendit ꝓ suū aduentū introitū balnei. non diceret q̄ introitus balnei a suo aduentu fuit ꝓ accidens aut casu. d. posuit q̄ quod a natura est aut semper aut in maiori pte et dixit. et naturalia ⁊c. et syllogismus sic componitur. ꝓpter quid proueniens a natura ad ē semper aut in maiori parte. et ꝓpter quid proueniens ab aliquo ꝓ se proueniat ab eo. aut in semper. aut in plurib⁹ ergo sequitur in secunda figura q̄ illud ꝓpter quid proueniens a natura non pro

uenens a causa. et vniuersaliter q̄ ista homines concedunt q̄ illud quod prouenit a natura ex istis finibus prouenit a causis ñ concedūt q̄ illud quod prouēit a causis prouenit in minori parte. et concedūt q̄ ista fines non prouenūt a natura in maiori parte. et hoc contingit eis ex hoc q̄d declarantū est de natura causis. ideo necessē est eis ad verificandū istā ꝓpositionē quia est ꝓpositio in qua est disputatio. in prima autem ponunt hoc quasi notū p se ipū igitur in illis que sunt manifesta per se. quando q̄ ponit ea pro manifestis. apud eos qui innati sunt rumpere illud quod est notū per se. et quando q̄ vtitur in declaratione eorū ꝓpositionibus famosionibus et ad confirmandū. et ideo itrumunt sermones in hoc ut michi videtur

¶ Inconuenies autē est non opinari ꝓpter hoc aliquid fieri. nisi videatur magis deliberando natum. et tamen etiā ars deliberat. sed nauis si esset in ligno naturaliter factum. similiter vtiq; natura faceret.

Quare si ars non est ꝓpter aliquid tm natura est. Manifestū autē manifestū est quum aliquis medicatus fuerit ipse seip̄s huic aīi comparatur natum q̄ quidē igitur causa sit natura. et sic sicut ꝓpt aliquid manifestū est

¶ Et malū est etiā q̄ non opinantur ea fieri ꝓpter aliquid. si non inuenerint agens cogitare in sua actione. et ipsi inuenerūt sine cogitatione autē. et si ars edificandi naues esset in ipsis lignis. tūc operatio eorū esset ad modū operationis natur. ex quo sequitur. si non ars est ꝓpt aliquid ut etiā sit hoc in natura et magis quo declaratur hoc est in illo q̄ fiat se in medicina. et natura assimilatur huic. manifestū est igitur q̄ natura est causa. et q̄ est causa ꝓpter aliquid

¶ Demonstrat hoc impossibile contingēs a qui non concedit causam finalē esse in natura ꝓpter hoc q̄ in natura non est cogitatio. et fines non inueniuntur apud eos nisi cogitatione. et est q̄m contingit eis ut ista causa non inueniatur in rebus artificialibus. cum eis cogitatione et dicat et malū est etiam eos non opinari q̄ actiones non sunt ꝓpter aliquid nisi agēs agat a cogitatione et ipi inuenūt artē agere ꝓpter aliquid. cum hoc q̄ agens non cogitat et dicat hi in artibus que non vtuntur cogitatione. ut texere et sucre. ñ sicut ars medicine et naugandi. D. ideo est etiam ad declarandū q̄ natura in hoc conuenit cū arte. declarando q̄ illud ꝙ q̄d potest quis existimare eas diuersari q̄ non diuersentur in eo. et per hoc perficitur sermo in cogitatione modi similitudinis inter illas. et dicat. et si ars edificandi ⁊c. idest manifestū est q̄ non est differētia hic inter naturā et artē. sed ars agit extra et natura intra. si igitur essemus magistri q̄ ars est in re. tunc necessario contingeret agere ac si esset extra. et si hoc esset. non esset illic differentia inter naturā et artē. et intendebat per hoc q̄ si arte artis ꝓpter aliquid esset quod est extra. necesse esset si magistri essemus artē intra. ut nō ageret ꝓpter aliquid. sed quia notū est per seipam agere ꝓpter finē. aliquid sit extra siue intra manifestū est q̄ hoc est secundū q̄ semper agit. aut in maiori parte. ars cū igitur conuenit in hoc cū natura. D. mouent illud quod sequitur ex h. et dicat. ex quo sequitur: ⁊c. et ista consecutio est manifesta ex hoc quod declarauit. q̄ illud ī q̄ differt ars a natura nichil operatur ī hoc q̄ agit ꝓpter aliquid. et quum mouent testimonū super hoc ex hoc q̄ si ars esset ī ipa re. tunc ageret ac si esset extra. et dicat. et ⁊h magis declaratur: ⁊c. et est q̄m ars inuentur in medico qui putat se agere in illud ī quo est ars. ac si esset extra. scilicet ꝓpter aliquid. et si hoc non esset tunc ars non ageret ꝓpter aliquid quia est extra. et quum destructū est q̄ arte extrinseca operatur ī hoc non est differentia in hoc inter artē et nām

¶ Quod autē ex necessitate est vtrum ex condicione sit. aut et simpliciter. nūc quidē opinantur ex necessitate materie q̄ est hoc esse in generatione. quēadmodū dū vtiq; si aliquis murū factū esse ex necessitate existimet. Quoniā quidem grana dentium fieri apta nata sunt. lenia autē supernascunt. unde lapides quidē dentium et fundamentū. terra autē surium ꝓpter lenitatē supernascūtur autē maxime ligna. lenissima eorū sunt.

Et considrandū est de necessitate. vtrū sit a posicione. aut simpliciter. opinant quī q necessitas in generacione est secundū modū. si aliquis existimasset q panis est necessario. quia grana ītata sūt descendere inferius. et leuia ascendere supra nus. et ideo lapides et fundamentū est īferius. terra et lutū supremus. quia sunt leuiora et supra omnia ligna. quia sūt leuissima

Et quum declarauit q natura agit ppt aliquid. et q existencia finis in rebus naturalibus. et cōueniencia membrorum in salute entis naturalis non est casu. et oīs antiqui dicentes causā materiale tantū cē intuntur ex illa reddere causas formarū et actionū. opinabantur enim q forme sequūtur de necessitate naturā materie. et q diuersitas earū est ex diuersificacione materie. ipe igitur vult destruere h. qū ipe opinabatur econtrario. scilicet q materia sequitur formā. et dixit et considerandū est ꝛc. idest et considerandū est de necessitate existente in rebus naturalibus. vtrū sit ex posicione forme scilicet q quū posuerimus q forma sit. sequit ur materia sit aut necessitas inuenitur simpliciter. idest ex materia. qū ista necessitas non est ppter aliquid. sed simpliciter est idest ex se non ex alio. Deinde dixit. opinātur enī ista ꝛc. idest ista enī qui opinabantur q necessitas est in generacione generati ex materia. similes sunt in hoc q opinā tur de rebus naturalibus eis qui opinantur in rebus artificialibus q domus generatur. ita q fuerit custodiens a caloꝛe et frigoꝛe ex necessitate. quia partes graues que sunt in eo descendūt ex necessitate natur grauius inferius. et partes leues que sunt in eo. ascendunt de necessitate eciam ex natura leuis. et partes medie existunt mediocriter. ut ligna superius. et lapides inferius et terra et lutū in medio et ex hoc exemplo apparet q natura est similis arti qui enī dicat q homo generatur ex hac cōcacione. quia necesse fuit partes graues que sunt in eo descendere et leues ascendere. est sicut qui dicat hoc in domo. et ista non euadunt per hūc sermonē ab ēe causa in generacione eorū. quoniā si partes graues descenderent in plantis et animalibus ex necessitate sue nature. et leues ascenderent tunc cōuenienia actionū partiū grauiū. et actionū partiū leuiū. īsalute ullius speciei erit casu. licet hoc īpluribus rerū naturaliū videatur ecōuerso aīalia enī testea sua natura non intendisset custodiā debere descēdisse īcaꝑs testea

Sed tamen non sine his quidē facta sunt. non tamen ppter hoc. nisi sint ppter materiā. sed causa abscondendi ipsa et saluandi. similiter autē et in aliis ōnibus in quibus cuiq; ppter aliquid est. non sine necessitate materiā habentibus quidē sunt. non tamen ppter hoc. sed ā sicut materia sunt. sed ppter aliquid est ut serra. huiusmodi enim est qua talis est. et ppter hoc est. sed tamen id quod ē eius causa impossibile est fieri nisi ferrū sit. necesse igitur ferrū esse. si quidem serra erit. et opus ipsius ex suppositione necessarū est. sed non sicut finis. sic materia eius cum necessarū est. quod autē est eius causa fit. fit in actione

Et verū est ergo q panes non esset sine illis. sed esse eius non fiunt ppter ista nisi intelligas per hanc prepositionem ppter materiā. sed ppter custodiā et salutem. et ppter istas fuerūt illa. et cōmodo est de oīnibus que sunt ppter aliquid non enī sunt sine illis que habent aliquā naturā necessariā. sed esse eorū nō ppter hoc existimatur materia. sed ppter aliquid. verbi gratia. serra quare est talis. et dicitur ut agat aliquid. aut ppter aliquid et quod agit hoc et est ppter illd non est aptū nisi sit ex ferro ex quo sequitur necessario ut sit ex ferro si fuerit serra et sua actio fuerit eius actio. ex posicione igitur erit necessitas. non ex fine autē necessitas enī est in materia. et illud ppter quod est in diffinicione.

Et verū est q panes non possit esse sine illis grauibus et leuibus que ita habent se ad illū quasi materia. sed esse panis non fiunt ppter hanc causā que est grauitas et leuitas nisi quis non intelligat per hanc ppositionē ppter causā finalē intentū ppter. et est custodia et salus. tunc enī erit verū dicere respondendo ad quare fiunt pa

nes q̄ pares fiunt ꝓpter suam causā. et de inde dixit. et eodē modo ꝛc. idest et eodē mo do est de ōnibus que generantur ꝓpter ali quē finē intentū. quoniā impossibile ē ut sit aliquid sine illis que habent natu ram necessariā in esse eius. sed esse eius a tali materia. scilicet necessaria in generā one sua non fuit existimatur q̄ ꝓpter ma teriā fuit tale. sed opinandū est q̄ ipm ee tale est ꝓpter aliquid. et intendebat hoc qñ dixit sed esse eius ꝛc. idest. sed ipm esse hu⁹ modi. scilicet quia illa sunt necessaria in suo esse non ꝓpter hoc debet quis existima re q̄ materia est causa esse eius. sed opi nandū est q̄ esse eius est ꝓpter aliquid. t in libro Alex dicitur. sed non ꝓpter ista sed ꝓpter materiā. idest. et illa que sūt an te finē in re non dicuntur esse cause finis nisi secundū modū. secundū quē materia est causa finis. imo finis est causa eius p̄incipaliter. et quia posuit q̄ significat q̄ pares et alia corpora generata nō ge nerantur ex necessitate materie. licet ma teria sit necessaria in esse eius. hoc. scili cet significat q̄ quia aliquis interrogā uerit quare est aliquid. non respondebit⁹ per materialē causam sed finalē. notifica ut hoc per exemplū et dixit. Verbi gratia qñ quia aliquis quesierit quare serra habet multos dentes. et dicitur ut sciat lignia. aut ꝓpter seruationē. et non dicet q̄ habet multos dentes. quia est ex ferro. li cet serra non possit esse nisi ex ferro. et hoc intendebat quia dixit. et hoc ꝓpter quod est nō ē aptū ꝛc. idest licet hoc ꝓpter quod fuit serra non aptetur nisi serra sit ex fer ro. Deinde inducit illud quod est quasi cō clusio istius sermonis et dixit sequitur i⁹ igitur necessario ut sit ex ferro ꝛc. idest seq̄ tur igitur ex hoc quod diximus q̄ serra est ꝓpter suā actionē. et q̄ actio eius non potest esse nisi sit ex ferro. ut necessitas in serra sit secundū positionē. scilicet secūdū positionē finis non secundū materiam et hoc intendebat quia dixit ex positione igitur erit necessitas secundū finē intētū idest ex positione igitur finis quandā erit necessitas materie consequentis illā ac tionem. et necessitas esse reū sequentiū ma teriā. non q̄ esse istorū est ꝓpter finē. neq; q̄ finis est ex necessitate materie. illa enī que inueniūtur in rebus naturalibus de necessitate non ꝓpter aliquid. ut nares aīa lis sunt ꝓpter materiā. et illa que inuen iuntur in eis ꝓpter aliquid sunt ꝓpt̄ formā et diffinitionē. et ideo non sunt necessaria simpliciter et hoc intendebat quia dixit. necessitas enī est in materia. et ꝓpter qđ ē in diffinitione. et innuebat ꝓpter hoc duā sitatem essentie rei sequentiū essentiam ex necessitate materie. que nū intenditur ꝓpter aliquid. ex quibus antiqui errare rūt et existimauerūt q̄ oīa que accidunt rebus sunt de necessitate materie et hoc componitur in secunda figura sic. res ne cessarie non intente sunt ex materia. et res intente non necessarie non sunt ex materia. ergo res intente non sunt necessarie non intente q̄ autē res intente nō sunt ex materia manifestū est. quoniā res intente sunt ex forma. et ideo non sūt necessarie generationis. et forma non ē p̄opter materiā. ergo res intente nō st ꝓpter materiā. et potentia totius sermo nis p̄dicti est in tertia figura sic. quādo in rebus generabilibus interrogatur. q̄r generatur. non respondetur per causā ma terialē. et quando in rebus generabilibus interrogatur. quare. respondetur per cau sam finalē. ergo causa finalis est alia a causa materiali. et oīs iste rationes st contra eos qui non concedūt illud quod est notū per se. si enī causa finalis sequ retur necessario causā materialē. tūc ap questionē per quare respondetur causa materialis. hec enī est dispositio entis ne cessarii simpliciter scilicet. ut non sit ꝓpter suā actionē. sed actio eius ꝓpter ipm. et iste modus necessitatis inuenitur in reb⁹ eternis. et ista est necessitas simpliciter. quā antiqui existimabant esse in reb⁹ na turalibus generabilibus et corruptibili bus. si igitur forme sequerentur materiā de necessitate. tūc oīa essent necessaria.

Est autem necessarium et in doctrinis et in his que secundū naturā fiūt. quo tāmodo similiter quoniā rectum hui⁹ modi est. nec esse est triangulū duobus rectis equalē habere. sed non si hoc est illud est. sed si hoc non est. neq; ille rectus

est. in his autē quę ꝓpter aliquid fiūt
contrario est. si finis. aut ant aut est.
quod est ante finē. aut ent aut est. si ve
ro non. sicut ibi. quia non sit cōclusio
principiū non erit hic non est finis. et
quod est eius causa sit. principiū enim
ad hoc est non amonis autē. sed aīmi
ibi autē ſt animi. actus eī non sunt
Et ucrsa in̄ est in doctrina. et in eis
que secundū cursū naturalē sunt quo
dāmodo similia. qū rectū est tale. necesse
se est ut anguli et trianguli sint equa
les duobus rectis. et non quia fuerit
tale fuit illud. sed hoc si non esset tale
illud non esset rectū. et illa que fiūt ꝓ
ter aliquid. si finis intenta per illa fu
erit presens. aut futura fuerit. illa en
am que sunt ante erunt presentia. ā
futura. et si non sunt. quemadmodū
igitur illic. si conclusio non fuerit. nō
erit principiū. similiter hic est dispo
o finis. et illud ꝓpter quid. hoc aut ena
est principiū. sed non est principiū ope
rationis. sed cogitationis. et principiū
illic est cogitationis quia illic non est
operatio

idest et necessitatē esse in doctrina et in
rebus naturalibus est consimile quodā
modo. scilicet qū in utrisq; inuenitur neces
sitas ex posicione. et dixit quodā modo. qz
ex puobus in doctrina consequitur pos
teriora. quia conclusio que est posterior in
scientia secundū tempus sequitur ex ꝓ
positionibus que sunt puiores in esse. aut
illa que sunt puiora in tēpore sequūtur pos
teriora. et similitudo inter illa est. quoniā
si ꝓpositiones fuerūt. erit conclusio necessa
rio. et non sequitur econtrario. et si finis fu
erit. erunt illa que sunt ante finē. et in hīs
aduersantur hec duo. ꝓpositiones igitur
secundū hunc modū assimilantur fini
conclusio autē assimilatur eis que sunt
ante finē. et quia dixit q necessarius est in
eis consimilis. incepit declarare similitu
dinē et dixit. quoniā quia rectū est tale. ⁊c
et in doctrina inuenitur aliquod simile
necessario quod est in generatione. qū
ex esse ꝓpositionū sequitur esse conclusio
nis. verbi gratia quia angulus extrinse
cus in triangulo valet duos intrinsecos

sibi oppositos. et cū angulo sequenti va
let duos rectos. hec est causa in hoc q an
guli trianguli sunt equales duobus rec
tis ꝓpositiones igitur sunt illa ꝓ q̄ ē res
conclusio vero est illud quod est ante illud
ꝓpter quod est. et intendebat per rectū tri
anguli rectorū latorū. et intendebat per ta
le hoc. quod extrinsecus valet duos intrin
secos. et cum sequente valet duos rectos
Deinde dixit. et non. quia hoc est tale. fu
it illud tale. idest et non. quia anguli tri
anguli valent duos rectos est necesse ut
angulus extrinsecus sit talis. idest. qm̄
hec non est causa illius. Deinde dixit. sed
si hoc non fuerit ⁊c. idest si non fuerit an
guli equales duobus rectis triangulus
non erit rectorū latorū. Deinde dixit. et il
la que sunt ꝓpter aliquid ⁊c. idest et dispo
sitio conclusionis cum ꝓpositionibus est
dispositio eorū que sunt ꝓpter aliquid. et
cum illo ꝓpter quod sunt. quia enim fue
rit finis ꝓpter quē sunt in actu. erunt il
la in actu. et si fuerint finis in potentia il
la erūt in potentia. licet nondū sint in ac
tu. et hoc intendebat quia dixit. et si nō ſt
et similiter quia conclusio fuerit in actu
ꝓpositiones erunt in actu. et si conclusio fu
erit in potentia. ꝓpositiones erūt in po
tentia. et quia declarauit q ita se habent ꝓ
positiones cum conclusione. sicut finis
cum illis que sunt ante finem. et dixit
quemadmodū illic ⁊c. idest quemadmo
dū si non fuerit conclusio non erūt ꝓpo
sitiones similiter si non fuerit illa que est
ante finē. non erit finis. illa enī que sūt
in doctrina quasi fines sunt ꝓpositiones
et illud quod est quasi ulla que sunt ante
finē ē conclusio. Deinde dixit hoc enī est prī
cipiū ⁊c. et innuit ꝓpositiones que sūt prī
cipiū doctrine. Deinde dixit. sed neq; prin
cipiū operationis sed cogitationis et ꝑ
seruat se ne quis dicat q nos videmus
q ad quedā principia sequūtur ultima
et sunt principia doctrine. et hoc ē contra
positū in natura. et responsio ad hoc est
qm̄ hoc non est principiū operationis si
principiū cogitationis. sermo autē est de
principijs operationū. et addit ut ex
principio cogitationis sequatur illud ꝓ
quid. quia principiū in cogitatione ē fi

ms in operatione. et finis in cogitatione est primapiū in operatione. Deinde dixit. et primapiū illic ꝛc. idest in doctrina speculativa. et dixit hoc. quia doctrine operative accidit in eis. vt illic sint duo primapia. primapiū scilicet cogitationis. et primapiū operationis. et similiter finis cogitationis. et finis operationis

Quare si ars domus hoc necesse est fieri. aut existere aut esse. aut omnino materiā que propter hoc. vt lateres et lapides esse si domus. non tamē propter hoc est finis sed aut sicut materie nec; est propter hoc. Omnino tamen si non sunt nō erit nec; domus nec; serra. Hec quidem nisi sunt lapides. illa vero nisi sit ferrū. nec; cum ibi primapia sunt nisi triangulū duobus rectis. Manifestū igitur est quod ē necessariū in physicis q; sicut materia dicatur et motus qui ipsius

Necesse est igitur. vt si domus erit ut ista sint necessaria. aut vt sint. aut q; erunt presentia. et vniuersaliter materia que est propter aliquid. Verbi gratia. quoniam lapides erunt si erit domus. sed non propter ista est finis intentus. sed secundū q; est materia. sed illa si non fuerunt. nō erunt ista. domus igitur non erit si lapides non fuerunt. nec; serra erit si ferrū non erit. illic enī primapia non erūt. et si anguli trianguli non fuerunt equales duobus rectis. Manifestū est igitur q; necessariū in rebus naturalibus est illud quod dicitur de materia et causis motibus.

Idest necesse est igitur si domus fuerit in actu. vt illa ex quibus domus fit sint ante domū. et hoc intendebat quum dixit vt sit necessario. idest ut ista ex quibus domus fit sint necessaria in esse. aut generanda aīa generationē domus. et hoc duobus modis. vt sint presentia aī ea. aut q; erunt presentia. Deinde dixit. et vniuersaliter materia idest et vniuersaliter ista est dispositio materie cum illo propter quod fuit materia. Deinde dixit verbi gratia. idest verbi gratia quū lateres et lapides necesse est ut sint si domus fuerit. sed non ex latericibus et lapidibus. sequitur necessario vt sit finis mediatus. Verbi gratia. domus. nec; habēt in tritū in fine inst secundū materiā scilicet secundū q; materia est vna causarū rei cuius est materia. Deinde dixit. et non erit q; ista. idest et forma non erit per materiam sed per agens. Deinde dixit sed illa idest materia. Deinde dixit si ista non fuerīt idest forma et finis. Deinde dixit. illic enī ꝛc. et qđ accidit ex hoc in generatione est simile ei qđ accidit in doctrina. in doctrina enī eiā nō erunt posiciones si conclusio non fuerit. Verbi gratia. quoniā posiciones ex quib⁹ declaratur. q; anguli trianguli valēt duos rectos non erunt si non fuerint equales duobus rectis. et iam predixit hoc. sed iterum illud ad rememorationē in libro Alex. nec; illic enī erunt primapia si triangulus haberet angulos equales duobus rectis id est quoniā non sequitur q; si conclusio sit q; posiciones sint. Deinde dixit. manifestū est igitur ꝛc. idest manifestū est igitur. q; necessitas in rebus naturalibus notat materiā. et illud quod sequitur materiā de motibus et non notat formā. scilicet quoniā materia inuenitur propter formā non forma propter ipsam quum nō sequit̄ materiam

Et vtrum; physico dicende sunt cause magis autem que finis causa causa ei hec materie est. sed non hec finis. Et finis quia finis causa et primapiū a diffinitione et ratione est. sicut in his que secundū artē. quoniā si domus talis est. oportet hoc fieri ex necessitate et esse. et quū hoc est sanitas. hoc oportet fieri ex necessitate et esse sic. et si hoc est homo hoc. si autē hoc et hoc

Et oportet naturalē intendere ha'duas causas. sed magis debet intendere causā que est propter quid. quū ista est causa materie ipsa autē non est finis propter quē et primapiū est de diffinitione et ratione sicut est in rebus que sunt per artē Verbi gratia. quoniam quia domus est tale. necesse est ut sit hoc et hoc. quia sanitas est talis. necesse est vt sint hoc. et si quia homo est talis necesse ē ut sit hoc

Et oportet naturalē reddere vtrāq; causā. quia constitutio rerū naturaliū est ex ambobus. scilicet ex materia. et ex illo propter quod est materia. Deinde dixit. ꝛ magis debet ꝛc. idest oportet naturalē solliata

n magis aūa causā finalē quā ꝓpter cau
sam finalē est causa materialis. et non ꝓpr
causā materialē est causa finalis. Deinde
dixit. et p:imapiū est ex diffinicone et mā
one. idest et primapiū ex quo sequitur si fu
erit necessitas materie. est illud quod con
tinet diffinicio et fo:ma in rebus compositis. et intendebat per hoc q quā diffinicio
ra fuerit posita sequitur materia necessa
rio in esse eius. diffinicio eī continet fo:
mā cōmunē et ꝓpriā. Deinde dixit sicut est
in rebus artificialibus. idest verbi gratia
qua diffinicio domus est continens coo
pertēs defendens a calo:e et frigo:e. necess
se est ut sit compositi ex tecto et pariete. t
qua diffinicio hominis est animal racio
nale necesse est ut sit compositū ex anime
et osse. qua diffinicio sanitatis est dispo
sicio in mēb:o qua agit suā actionē i mē
b:o. necesse est ut ista dispositio sit cōplex
io. et hoc intendebat quā dixit q domus
est tale ꝛc̄

¶ Fo:talis autē et in racione est necessariū. determinari eī opus serrandi. q
mā diuisio huiusmodi est. hoc autē nō
est. nisi haberet dentes huiusmodi. hi aūt
non nisi sit ferrū. Sunt autē in diffini
cione quedā partes ut materia

¶ Et rursū ē ut necessariū intret in diffi
nicione serre. et hoc erit quando diffi
nierimus actionē serracionis. qū ē ser
rare tali modo q non aptatur nisi serra
habeat dētes tali modo. et hoc impossi
bile est ut sit hoc modo nisi sit ex ferro. i
diffinicione autem eā quedā partes sūt
quasi materia

¶ Quia diffinicones continent genera t
differencias. et genera sunt forme vnius
sales. et differencie fo:me ꝓpie. et est decla
ratū q materia sequitur necessario ex fo
ma rerū est vt diffinicones in hac scīa
sint p:imapiū appartinē necessitatis ma
terie. et quia ex quibusdā diffinicionibus
non solūmodo apparet consequio materie
sed eā in eis intrat materia. dixit. et re
tum est ꝛc̄. idest et rerū est ut in quibusdā
diffinicionibus non sequatur necessariū
ex posicione diffinicionis. sed intrat in dif
finicione quasi pars. in talibus igitur
diffinicionibus apparet materia quasi
pars non secundū consequionē. Deinde di
it. si eī diffinieremus ꝛc̄. hoc est exemplū
diffinicionis in qua apparet materia. ser
rācio eī in qua non completur nisi per fo:
mā et materiā serre. ideo intrat materia
in diffinicione. serra eī si diceremus ipā
esse instrumentū habens dentes non erit
diffinicio donec dicamus ipām ēe ex ferro

Nomā autem natum
est p:imapiū motus t
mutacionis. scīa aūt
nobis de natum opo:
tet non ignorare quid
sit motus. necessariū ē
eī ignorato ipo t ig
norari naturā. Determinantibus igit
de motu. tradendū est odē aggredi mo
do. et de his que consequenter sunt. vide
tur autē motus continuorū esse. sed ma
nifestū apparet primū in continuo. vide
et in diffinicionibus continuū contingit
primū indigere multo ancius macione in
finiti quam insinuatū diuisibile cōtinuū

Quia natura est primapiū mo tus et quietis et manifestum hanc
et in hac scīa intendimus naturā.
oportet nos habere primo motū quid
sit. deinde quam determinauerimus hoc
determinabimus vnūquodq; consequē
eī hoc modo. et existimatur q motus i
de rebus continuis. et primo eorū que
quātur scīa nā de continuo est de infini
to. et ideo accidit multo ancius quam diffi
nierimus continuū vti in eius diffini
one infinito. illud eī quod diuiditur i
infinitū est continuū

¶ Incepit notificare causā ꝓpter quā con
tingit a loqui in hoc libro de motu. et de reb
que sequūtur motū q̄m quam considerāco
eius est de natum eius diffinicio est p:im
apiū motus et quietis fuit necesse ea decla
rare secundū quot modos dicitur p:imapi
ū. et q dicatur de materia et forma. sed pri
mū p:imapiū materiale potuit declarari
autē si perscrutaretur de motu et acciden
tibus motus. p:imapiū autē quod ē pri
mus moto: non potuit perscrutari de eo
nisi post perscrutacionē de motu. et ma
xime declaratur q ex diffinicione nature
apparet perscrutacio de motu est necessa

na·et qua oportet naturalē pſcrutari de
vnaquaq; ullarū partiū acceptarū in diſ
finitione dicat q natura ic̄. idest et qua
iam apparuit ex predictis q diffinitio na
ture ē principiū motus et quietis idest et
transmutationis & nō trāsmutationis et itē
dm̄ ſi h̄ liber pſcrutari de nā quē itēdo hu
ius libri sit loqui de rebus cōmunibus o
mnibus rebus naturalibus·et iam locuti
sumus de primo principio quod est quasi
materia omniū rerū naturaliū·oportet
nos igitur loqui de motu quid sit·et quia
determinauimus·idest diffinimus
motū·determinabimus post vnūquod
q; eorū que accipiuntur in diffinitione mo
tus·et que sequūtur motū·et quia dixit
h·incepit dicere illa que ita se habēt ad
vnūquodq; eorū que accipiuntur in diffi
nitione motus·et que sequūtur motū·&
quia dixit h incepit dicere illa que ita se
habent ad motū·et dixit·et existimat·ꝛc̄.
idest vtrū diuiditur in indiuisibilia sēper
aut in aliqua diuisibilia·D incepit osten
dere etiā q consideratio de continuo exigit
etiā cōsiderationē de infinito et dixit·et
primū eorū ꝛc̄. idest et primū eorū que ap
patet ex consideratione de continuo·ē con
siderare de infinito·D·dedit causā in h·& dix
it·et ideo accidit multotiens ꝛc̄. idest qua
infinitū contingit continuo·aut est dif
ferentia eius accidit multotiens q quia
diffinimus continuū accipere in sua
diffinitione infinitū·continuū enī est il
lud quod diuiditur in infinitū·D induc
it testimoniū super h et dixit quod enim
diuiditur ī īfinitū ē q continuū·idest et dix
imus q diffinitio continui est illud qd
diuiditur in infinitū·quia illud quod di
uiditur in infinitū est infinitū·quod eī
predicatur secundū quid·qui comparatur
est diffinitio·et dixit ut michi videtur ac
cidit multotiens q ista diffinitio cōmu
apud dicentes ipm compoti ex partibus
indiuisibilibus est concessa dicentes eā
q continuū componitur ex partibus in
diuisibilibus non concedunt hanc diffi
nitionē·et quia dixit et ideo accidit plu
ribus eorū qui vtuntur diffinitione conti
nui accipere in diffinitione eius infinitū
et forte dixit hoc·quia continuū potest
habere aliā diffinitionē·ut in qua dicat
continuū est illud in cuius medio potest
poni terminus cōis duabus partibus
¶ Adhuc autē sine loco et vacuo·et tem
pore·impossibile est esse motū·manifestū
igitur est q et ꝑter hoc et ꝑter id·q oīa
sunt cōmunia et vniuersaliter hoc oni
bus inuestigandū prius argumentantibus
de vnoquoq; istorū·posterius autē de pri
us speculatio eā que de cōmunibus ē
¶ Et quia hoc impossibile est ut moti
fit si locus et tempus non fuerit·manu
festū est igitur q ꝑter hoc·et ꝑter hoc q
ista sunt cōmunia ōnibus·oportet per
scrutari de vnoquoq; eorū·consideratio
nū de ꝑprius est post consideratione de re
bus cōmunibus
¶ Quia declarauimus q ex differentia
nature apparebit q oportet naturalē per
scrutari de motu et consequentibus motū
et dixit q illorū que sequūtur motū que sūt
ꝑpinqua substantie eius est continuū·et
q infinitū sequitur continuū·incepit di
cere etiam·qñ quia locus et tempus se
quūtur motū in rei veritate et vacuū·vt
dicunt quidā naturales·oportet etiā con
siderare de istis rebus cū consideratione
de illis rebus predictis·et dixit·et mani
festū est igitur ꝛc̄. idest·manifestū est igit
q ex hoc quod diximus q ista apparēt in
diffinitione nature·et quia etiā ista sūt
cōmunia ōnibus rebus naturalibus·
oportet nos in hoc libro loqui de istis rebꝫ
quia iste liber sit primus liber in quo lo
quatur de rebus naturalibus et de qmu
m oportet loqui prius qm̄ de ꝑprio·et ideo
fuit necesse loqui de istis rebus in hoc li
bro·et hic expressit suā intentionē in hoc
libro·et illa que sunt substantia istius cō
siderationis·et sunt cause cōmunes & ac
cidentia cōmunia que apparēt ex diffini
tione nature
¶ Primū autē sicut diximus de motu
est igitur aliquid qd̄ quidditatiua tantū
est·aliud tantū potentia·et eorū que sūt
actu hoc quidē hoc aliquid·aliud vero
quantū·aliud vero quale vel aliqd̄ ali
orū entis predicamentorū·sed et eius qd̄
ad aliquid·aliquid quidē secundū superab
undantiā et defectū dicitur aliud aut

secundū actiuū et passiuū. et ōnino mo
tuū et mobile motuū cuī motuū mo
bilis est et mobile a motuo est mobile
¶ Et intelligamus sicut diximus de mo
tu et diximus q; reū quedā sunt in per
fectione et quedam in potencia. et istoz
quoddā demonstratur esse hoc. et quod
dā demonstratur esse huius quantita
tis. et quoddā demonstratur esse huius
dispōsicionis. aut attribuitur hoc mo
do alicui aliorū predicamentorū entis
relatiuorū quedam dicuntur secundū
magis et minus. et quedā sēm agens
et patiens. et vniuersaliter sēm moue
et motuū. mouens cuī est mouens mo
tuū. et motuū est motuū a mouente.
¶ Quum voluit diffinire motuū. incepit
de illis que ita se habent ad id quod vult
diffinire quasi ꝓpōsicones. et incepit pri
mo diuidere ens secundū actuū et potencia
am. et sunt duo genera entis que nō po
test motus esse. aut non esse medium int
illa. D posuit secundā ꝓpōsicōē. et est q;
entia diuiduntur in decē predicamenta
ad hoc q; vult eā declarare q; motus in
ueniuntur in quatuor: eoruū tantuū. D posu
it tertiā ꝓpōsicōē. et est q; predicamen
tuū relationis quandoq; relatio in eo est
secundū magis et minus. vt duplū et
dimidiū. et multuū et pauciū. et quādoq;
est relatio in eo secundū agens et patiēs
quemadmodū cuī duplū dicitur in res
pectu dimidij. et dimidiū in respectu du
pli. similiter agens dicitur in respectu pa
cientis. et patiens in respectu agentis et
induxit hoc ad declarandū q; motus est
actus motoris in motu. et q; non habet
esse nisi in moto. et ideo accepit istā motuū
quasi differentiā motus. D. d. et quoddā
demonstratur esse hoc. idest indiuiduū
substantie et quoddā huius quantita
tis idest indiuiduū quantitatis. et quod
dam huius dispositionis. idest indiui
duū qualitatis. D. d. secundū magis et
minus. idest relatiuū quod est in quā
titate. D. d sēm agens et patiens. et in
tendit relatiuū quod inuenitur in pre
dicamento agere et pati. et dixit. et vi
cissim secundū mouens et motum
quia mouens et motuū sunt perfectio a
q; agens et patiens quia ōne agens sit
mouens et non conuertitur
¶ Non est autē motus preter res. muta
tur cuī semper id quod mutatur. aut se
cundū subiectū. aut secundū qualitatē
aut secundū quantitatē. aut secundū
locū. cōmune autem uiis nullū est
accepere. sicut diximus q; neq; hoc ne
q; quantū. neq; quale sit. neq; aliorū
predicamentorū nullū. quare neq; mo
tus. neq; mutatio nullius est extra ea q;
dicta sunt. quia nichil sit extra ꝑdicta
¶ Et non est motus extra ipas res. nā
mutatū cuī semper transmutatur. aī
substancia. aut in quanto aut in qua
litate. aut in loco. et nichil mouetur
ōnino cōmune istis quasi dicat q; nū
est ita. neq; vnū aliorū predicamento
rū. vnde patet esse est q; non est motus ne
q; transmutatio ōnino aliquus nisi
istorū que diximus
¶ Hoc etiam est quartū fundamentum
ad hoc quod vult de diffinitione motus
et est q; motus inueniuntur in pluribus v
no predicamento et dixit. et non est mo
tus ꝛc. idest. et non inuentur motus et
tui determinata. quia transmuta
tū semper transmutatur aut in ꝑdicā
to substancie aut quantitatis aut qua
litatis. aut vbi. aut in alio predicame
to. et transmutatio non inuenitur nisi
in transmutato ex quo sequitur ut mo
tus sit in pluribus vno predicamento
et iste sermo componitur sic. motus est
in moto. et motuū est in pluribus vno ꝑ
dicamento. ergo motus est in pluribus
vno predicamento. et nichil inuenitur ꝛc
idest impossibile est inueniri aliquid v
nū cōmune istis predicamētis in quib⁹
inuenitur motus. Verbi gratia. aliqd
cōmune istis quatuor: quod non sit vnū
eoruū neq; aliorū predicamentorū ex quo
sequitur ut motus sit in alia natura a
predicamentis. et ut dicatur vniuoce. t
intendebat declarare. quia quia motus
non dicitur vniuoce. ideo non habz dif
finitionē dictā vniuoce. sed secundū pri
us et posterius. sed tamen tales diffini
tiones nituntur in antibus demonstrati
uis et queritur de hoc quod dixit hic q;

motus non inuenitur in vno predicamẽto. et dictũ est in libro de predicamentis. ipm esse in predicamento passionis. et secundũ hoc autẽ non debemus computare predicamentũ passionis. aut non debemus dicere ipm inueniri in pluribus vno predicamento. Adhoc autẽ dicamus quoniã motus secundũ qd non differt a perfectione ad quã vadit nisi secundũ magis et minus necesse est ut sit de genere illius perfectionis. motus enim nichil aliud est qm generatio partis post aliã illius perfectionis ad quam intendit motus donec perficiatur et sit in actu. Vnde necesse est ut motus qui est in substantiam inueniatur in genere substantiae. et motus qui est in quantitate in genere quantitatis. et similiter qui est in vbi. et qualitate. secundũ autẽ qd est via ad perfectionẽ que est alia ab ipsa perfectione. necesse est ut sit genus per se. via enim ad rem est aliud ab ipsa re. et sedm hoc fuit positũ predicamentũ per se. et iste modus est famosior. ille autẽ est verior. et ideo Aris induxit illũ modũ famosũ in predicamentis. et istũ modũ verũ in hoc libro

¶ Vnumquodq autẽ dupliciter inest omnibus ut hoc. aliud quidẽ eius forma ipsius. aliud vero priuatio et secundũ qualitatẽ. hoc quidem album. illud autẽ nigrum. et secundũ quantitatẽ. aliud qdẽ perfectum. aliud vero imperfectum. similiter autẽ et secundũ loci mutationẽ. hoc quidẽ sursum. illud vero deorsum. aut aliud quidẽ graue. aliud vero leue. quare motus et mutationis tot sunt species quot et entis

¶ Et vnumquodq istorum omnium est duobus modis. Verbi gratia. quũ illud qd demonstratur esse hoc. demonstratur per formam. et demonstratur per priuationẽ et similiter in qualitate. aliqd enim est album. et aliqd nigrum. et similiter in quantitate. aliquod est perfectum et aliquod diminutum. in translatione aliquod est superius. et aliquod est inferius. aliqd leue et aliquod graue. vnde necesse est ut tot sunt species motus transmutationis quot sunt species entis

¶ Quum posuit qd diffinitio motus est ambigua. qua inuenitur in pluribus predicamentis vno. incepit declarare eam qd non propter hoc solum est motus talis sed et qua motus inuenitur in vnoquoq genere motus in duo. vnum nobilius et aliud vilius. motus enim qui est in eo de genere de viliori oppositorum ad nobilius est nobilior. et qui est e contrario est vilior. vt motus de non esse in esse. et de esse in non esse. et dixit. et vnumquodq istorum &c. idest et vnusquisq quatuor motuum inuenitur in eodem predicamento duobus modis. quoniã transmutatum in substantia cum transmutatio est completa: quandoq demonstratur in esse. idest in forma et quandoq demonstratur in privatione forme. motus enim in quo fine demonstratur qd motum habet formam. dicitur generatio. et in quo privatur forma dicitur corruptio. et similiter in fine transmutationis in qualitate quandoq demonstratur secundum qd est album. et quandoq secundum qd est nigrum et similiter in quantitate. quandoq secundum qd est diminutum. et quandoq secundum qd est perfectum. et similiter in transmutatione. quandoq finis transmutationis est esse superius. et quandoq est inferius D. d. et aliquod leue. et aliquod grue forte est exemplum de motu in vbi. idest qd motum in loco quandoq inuenitur ad hoc ut leue sit actu in actu. idest ascendens super ulla corpora. et quandoq ut sit grue in actu. idest ut sit sub aliis corporibus. et forte est exemplum de generatione et corruptione. elementa enim transmutantur de grauitate in leuitatem. et de leuitate in grauitatem. D. d. necesse est igitur ex hoc &c. id est necesse est igitur ex hoc quod diximus vt species vltime motus sint tot quot sunt species rerum motarum. et sunt octo vt hic apparebit duo. scilicet in vnoquoq predicamento. vnum autẽ inuenitur motus in alio predicamento ab istis quatuor per sextum habitum in quinto

¶ Diuisio autẽ secundũ vnumquodq genus hoc quidẽ esse enelechia aliud autẽ potentia existentis enelechia se

aundū q̄ hmūsmodi est motus est ut
altrabilis quidē inquantū est altra
bile. altratio est. augmentabilis aūt
et oppositi. nullū autē cōmune nomē
vtriusq; augmentū et detrimentū. gñ
rabilis autem et corruptibilis gnatio
et corruptio. loco mutabilis locamu
tatio

¶ Et vnūquodq; istoū generū dum
tatur in illud quod est actu. et illud qd̄
est potentia. tunc motus est perfectio
eius quod est in potentia sc̄dm quod t̄
tale. v. g. qñ perfectio altrati quādo
altratur est altratio. et perfectio aug
mentati et sui oppositi et est diminuti et
habent vnū nomen cōmune amboꝝ
quod est augmentū et diminutio et p
fectio generati et corrupti. et generatio
et corruptio et perfectio translati t̄ trāsl
latio

¶ Quum munerant illa que debent pre
cedere hoc quod dicat de diffinitione motꝰ.
incepit diffinire eū et dixit. et quum vnū
quodq; ꝛc. idest quum vnūquodq; generabū
motus diuidatur in potentiā et actum.
qñ vnūquodq; eorū quandoq; est in po
tentia. quandoq; est in actu. et manifes
tū est q̄ motus est perfectio rei mote. er
go manifestū est si non fuerit perfectio eiꝰ
secundū q̄ est in actu necessario erit perfec
tio eius secundū q̄ est in potentia et addi
dit in diffinitione secundū q̄ est in potē
tia. quia ōne motū secundū q̄ est in actu
et habet potentiā habet duas perfectio
nes. perfectionē scilicet in actu. non sc̄ā
dū q̄ est motū. et perfectionē sc̄dū q̄
est in potentia que dicitur motus. Dein
de incepit demonstrare conuenientiā ist
us diffinitionis vniuersaliꝝ generū motu
um. et dixit. v. g. qñ perfectio alterati ꝛc
idest verbi gratia. qñ perfectio alterati se
cundū q̄ est in potentia est illud quod di
citur alteratio. et perfectio augmentati
et diminuti secundū q̄ sunt in potentia
est illud quod dicitur augmentū et dimi
nutio. et perfectio generati et corrupti se
cundū q̄ sūt in potentia est generatio
et corruptio et perfectio translati secun
dū q̄ est in potentia est illud quod dicit

translatio. et manifestū est q̄ ista diffini
tio motus est cōmunis motui nouo et ue
tero. et similiter eā̄ apparet ex hac diffini
tione continuitatis motus. motus enim
qñ quiescat aut perfertur eius quod est in
actu. vnde videmus q̄ motus augmenta
ti et altrationis sunt plures motus si
eū possumus dicere q̄ augmentū est
motū vno motu de minio augmenti vs
q; ad finē. apparet eū motus eius i tē
pore sensibili. et similiter est dispositio
in pluribus altrationibus. et impos
sibile est vt in toto tempore augmēti sit
motū. et non comprehendatur a sensu.
motus igitur augmenti de minio mot
ad finem componitur pluribus mot
bus et pluribus quietibus. in vno aūt
motu translati qui est de primario ad fi
nē. non interponitur quies. et ideo con
tinuatio est manifestior in eo. et ardim
hoc in augmento et altratione. quia
videmus aliqua augeri per aliū vno
digito et remotū est vt ille digitus dum
datur per oēs partes temporis illius
augmenti. qñ minimū tempus sensibile ñ
habet ex eo partē sensibilē

¶ Quod autē hoc sit motus actu ab
hinc manifestū est quum edificabile in
quantū hmūsmodi ipm dicimus esse
actu et edificatur. et est hoc edificatio si
militer autē et doctrinatio et meditatio
et saltatio. et addiscentia et scientia

¶ Et declarabitur q̄ motus est hoc et
hoc quod narrabo. edificatū eū nō dici
tur edificari in actu. nisi dum nos edifi
camus. et hoc est edificari. et similit ad
discitur. et mediari et labi et titubari

¶ Dicit. et declarabitur q̄ motus ē per
fectio rei potentis secundū q̄ potest et in
ductione trāsmutabilū. edificatū eū
non dicitur esse edificatū quando cessat
ab edificatione. neq; quando nondū edi
ficatur. sed dū edificatur. et illud est per
fectio edificati et edificatū est non edifi
catū nisi q̄ habet potentiā. et similiter
est de addiscente et mediato et de lap
so. dicimus eū in vno quoq; istoū esse
tale. dū habet illā speciē trāsmutatio
nis secundū q̄ est in potentia quia ist

tur edificatio est perfectio edificati secū
dū q̄ est edificatū. et similiter in aliis ta
transmutationibus. manifestū est q̄
motus est perfectio moti secundū q̄ est
motū. et quia non est motū. nisi secun
dū q̄ est in potentia. manifestū est q̄
motus est perfectio moti secundū q̄ est
in potentia

Quoniā autē quedā eadē sunt po
tentia et actu q̄ntus non simul nō secū
dū idem. sed ut calidū quidē potentia fri
gidū autē existelechia. multa iā agūt
patiūtur ad inuicē. omne enī ē simul
actuū et passiuū. ergo et mouens phi
sice mobile est. ōne enī huiusmodi mo
uet quia mouetur et ipm. videtur qui
dē igitur quibusdā omne mouens mo
uens. sed de his quidē ex alijs manifes
tū quomodo se habent. est enī quoddā
mouens et īmobile

Et quia videmus aliqua eadē esse ī
potentia et in actu. sed non simul se
cundū idē. verbi gratia calidū actu et
frigidū potentia sunt enī plura que a
gunt in inuicē et patiuntur ab inuicē
Omnia enī ista sunt ex eis que agunt
simul et patiūtur vnde necesse est vt
quicquid mouet naturaliter moueā
tur. et quidā existimauerūt q̄ ōne qd̄
mouet mouetur. sed hoc declarabitur
alio modo ab hoc est enī aliquid quod
mouet et non mouetur

Quia videmus res sensibiles esse du
obus modis aut in potentia aut in ac
tu. sed non secundū idē et eodē modo q̄n
impossibile est aliquid esse calidū ī actu
et calidū in potentia secundū eundē mo
dū. sed idem in respectu eusdē quandoq̄
est in potentia quandoq̄ in actu verbi
gratia. quoniā aqua quandoq̄ est calī
da in actu. et quandoq̄ calida in poten
tia. in respectu autē duorū est in potētia
et in actu. scilicet in potentia respectu al
terius. et in actu respectu reliqui. et simi
liter in respectu eusdē est duobus modis
Verbi gratia. quoniā abus est agens
in corpus secundū q̄ est pans in actu
et patiens ab ipo secundū q̄ est corpus
in potentia. necesse est igitur vt sint
hec aliqua que mouent se ab inuicē et mo
uentur ab inuicē. et q̄ hec duo sint vera sci
licet agere et pati nō simul. sed in respectu
duorū non in respectu eusdē. Deinde dixit
necesse est igitur ꝛc. idest quia sint aliqua
in quibus inueniatur potentia et actus ī
simul. necesse est vt illud quod mouet se
cundū hunc modū vt mouetur. et intē
debat quia dixit naturaliter illud quod
mouet secundū q̄ est in potentia moueā
D. d. et quidā existimauerūt ꝛc idest sine
hac determinatione. scilicet ut sit compo
situ de potentia et actu. sed non est verum
sed in fine istius libri declarabitur q̄ hec
motor qui non mouetur ōnino. quia ī eo
nō sit aliqua potentia. et īmut platonē

Sed potentia existentis cum existele
chia eius agat aut ipm aut aliud ī q̄
tū mobile motus ē. Dico autē hoc ī q̄
tū sic. est enī ens potentia statua sed ta
men non ens existelechia. et inquantū
ens est motus. non enī idē est ens esse et po
tentia alicui mobili. quoniā si idē esset
simpliciter et secundū rationē esset vti
q̄ ens inquantū est existelechia motus
non est autē idē quemadmodū dictū ē

Motus autem eius quod est in po
tentia est in eo quod est. quando illud
quod est in perfectione agit. aut per se
aut per aliud secundū q̄ est motum. et
intelligo per hoc quod dico secundū q̄
est motū. hoc quod narrabo cupiū sci
licet est in potentia idolū. sed perfectio
cupiū secundū q̄ est cupiū non est mo
tus. quoddam enī cupiū et ipm ē mo
tū per aliquā potentiam. non habet
eandē intentionē et si haberent eandē ī
tentionē simpliciter. tūc enī in diffini
tione cupiū erit motus. sed intentio eoꝝ
non est eadē

Quum declarauit q̄ entia naturalia
sunt in potentia et actu in simul aut in
duobus temporibus in respectu eusdem
aut in eodē tempore respectu duorū aut
eusdē sed duobus modis. et q̄ motus ē
in hoc genere. incepit declarare q̄ motus
est perfectio entis secundū q̄ est in poten
tia non secundū q̄ est in actu. et dixit.
motus autē entis ꝛc. idest motus autē

eius quod est in potentia scilicet eius qd
erat de potentia in actū imutatur in illo
quod est in actu. et quando illud quod ē
in actu agit. et hoc est secundū quod est
motū. et non secundū q̄ est in actu Ver
bi gratia. q̄m aer̄ū est in actu aereum
et in potentia idolū. et perfectio aeris in
actu secundū q̄ est aerū non est motus
q̄m tunc quidditas eius esset in motu.
sed actio aeris que est motus est actio eius
secundū q̄ est in potentia idolū. intendit
q̄m quum potentia in aliquod fuerit ali
ud ab actu. et motus non est perfectio
ei secundū q̄ est in actu. necesse est ut sit
perfectio eius secundū q̄ est in potentia
et si motus esset perfectio actionis. tunc
quidditates rerū essent motus. sed mo
tus non est perfectio actionis. et ꝑa qd
ditas aeris que est perfectio eius ī actu
non est q̄ habeat potentiā ad motū. q̄
mā si hoc esset. tunc potentia et actus
essent idem

¶ Manifestū est autē et in contrarijs
posse quidē eū sanari et posse laborare
alternum est. et nā ꝙ si laborare quidem
et sanari idem esset. subiectū autē et sa
nabile et infirmū. siue humiditas si
ue sanguis vnū et idē est. quoniā autē
non est idem. quemadmodū neq; color
idem et visibile. possibile unquantū est
possibile cuidelibet manifestū q̄ sit
motus

¶ Si mutatio eorū non est eadē ut dix
imus et hoc manifestū est in contrarijs
sanū in potentia. aliud est ab infirmo
in potentia secundū illū sermonē debēt
habere eandē mutationē subiectū eius co
mū et illud quod sanat et infirmatur
siue sit humor. aut sanguis est idē. et
quum hoc non sit idem sicut color. et vi
sibile non sunt idē. manifestū est q̄ per
fectio eius quod potest aliquid secūm q̄
potest illud est motus

¶ Et mutatio actus eī potentia in re de
monstrata non est eadē. etsi subiectū sit
idem. et hoc est manifestū in contrarijs
subiectū eius est idem. et sunt in maxima
diuersitate. v. ꝙ. quoniā hoc demon stra
tū est esse in potentia. sanū est aliud a di
cere ipm esse in potentia infirmū. et si
duo diuersa essent idem. ꝓpter hoc q̄ sub
iectū eorū est idem contingeret vt potētia
ad infirmitatē esset eadem cū potētia ad
sanitatē. et si hoc esset. tunc sanitas et in
firmitas essent eadem. quoniā potentie
rerū contrariarū sunt contrarie. d. et se
cundū illū sermonē ic. adest et esset neces
se ut si aliqua duo essēt idem. qua subiec
tū est idem. scilicet quot aliquid esse sanū
in potentia et infirmū in potentia essent
idem. qua subiectū sanitatis et infirm
itatis est idem. Verbi gratia. humor aut
sanguis ic quum aliquid esse in actu et ī
potentia non est idem. qua subiectū illo
est idē sicut color et visibile non sunt idē
et si subiectū sit idem. manifestū est q̄ per
fectio eius quod potest aliquid secundū
q̄ potest illud est motus. non perfectio
eius secundū q̄ est in actu. quoniā si per
fectio actionis esset motus. tunc quescē
esset motū. et tunc quidditates ipārū re
rū essent motus vt dixit

¶ Quod quidē igitur est hoc et quod
accidit tunc moueri quum est cuidelibet
uel ipē et neq; puus neq; posterius osten
sū ē. Contingit eī vnūquodq; operari
quidē. aliquando autē non ut edificabi
le et edificabilis actus unquantū est edi
ficabile edificatio est. aut cui humus est
edificatio actus aut domus. sed quum do
mus sit non amplius edificabile est.
edificatur autē edificabile. necesse est er
go edificationē esse actū. edificatio aūt
motus quidē est. at vero eadē communi
catio in alijs motibus

¶ Et declaratū est q̄ mutatio motus ē
hec et q̄ esse eius debet esse in patiente
illius. vtriusq; eī est impossibile. salua
ut actus cadat in aliquā horā et nō ma
neat. Verbi gratia. edificatū. perfecto ē
edificati secundū q̄ est edificatū est edi
ficatio. edificatio eī est actio edificati
aut domus. sed quum domus est. tunc
non est edificatio. ergo necesse est ut edi
ficatio sit actio. edificatio eī est alius
motus. et iste sermo est communis in
ceteris motibus

¶ Et declaratū est q̄ differentia motus

est iste scilicet q debet esse m actione que ẽ
m potencia dñ est actio neq; ante neq; p;
D.d. vtriq; est impossibile ꝛc. idest et hoc ne
esse est q vtriq; istoꝝ̃ est possibile m mo
to. scilicet ut actio sit in eo. in alia hora ca
dens. et vt non cadat in alia. et impossibi
le est ut in eo sit motus antq̃ actio cadat
ex eo. Verbi gracia. quoniã dicimus q p
fectio edificati secundũ q est edificatũ est
edificatio que est motus edificati non an
te neq; post. ante autẽ impossibile ẽ. quia
non habet actionẽ que est edificatio. ꝛcma
net igitur ut edificatio sit aut actio edifi
cati. aut actio eius quod iam edificatũ ẽ
Verbi gracia. domus. sed domus non est
edificatũ. neq; transmutatũ. ergo necesse
est ut edificatio sit actio edificati secundũ
q est edificatũ. idest secundũ q est etiã in po
tencia edificatũ

¶ Quod autẽ bene dictũ sit manifestũ
est ex quibus alii de ipo dixerunt. et ex eo qđ
ñ ẽ facile diffinire aliter ipm. neq; cuĩ mo
tũ ponere in alio genere potest vtriq; ali
quis. manifestũ autẽ intuentibꝫ quẽ
admodũ posuit ipm. quidã ipm alteri
tatẽ et inequalitatẽ. et q non est dicentes
esse motũ. quoꝝ̃ nullũ necessariũ ẽ no
uisse. nisi altera sint neq; si inequalia ne
q; si non sint

¶ Et declarabitur etiam hoc esse verũ
ex hoc qđ alii dixerunt. et quia difficile ẽ
ipm diffinire alio modo. impossibile cuĩ
est ponere motũ et transmutationẽ in alio
genere. et iste sermo est rectus. et hoc mani
festũ est a quibusdam considerauerit ipm secũdũ
q alii posuerũt ipm. dixerũt enĩ q motus
est alietas et exitus ab equalitate. et q ũ
est. et nullũ illoꝝ̃ necesse est movere neq;
illud quod est aliud. neq; illud quod est
non equale neq; illud quod nõ est

¶ Dicat et declarabitur etiã ꝛc. idest et ap
paret etiã q hoc quod diximus de diffinitio
ne motus est rectũ quando aliquis sauer
it quid alii dixerũt de illo et quia sermo ad
uersarii non est contradictorius verus dix
it. et quia difficile est ꝛc. idest et quia impos
sibile est diffinire motũ alio modo ab eo q̃
nos diffinimus ipm quia nullus potest
ponere motũ sub alio genere ab eo sub quo
nos posuerimus ipm et quia nam aut hꝰ
incepit declarare errorẽ aliorũ. et dixit et
iste sermo est rectus ꝛc. idẽ si quis consideri
auerit diffinitionẽ qua alii diffinierũt ip
sũ quidã cũ dixerũt ipm esse alietatẽ et
quidã exitũ ab equalitate. et quidã ipsũ
esse non ens. sed nullũ istoꝝ̃ est motus.
quoniã si esset. tunc quod dicitur aliud
istoꝝ̃ esse. esset motũ. si igitur motus es
set alietas. tunc omne aliud esset motus
et si esset exitus ab equalitate. tunc oĩs
exitus ab equalitate esset motũ. et ẽ ma
gis remotũ ut sit non ens. qm̃ non ens
non transmutatur. Deinde dixit. et nul
lũ istoꝝ̃ movetur. idest et si aliquod isto
rũ esset diffinitio motus. necesse esset q
quicquid diceretur esse aliquod illoꝝ̃ ip;
habere motũ. et debes scire q ista diffini
tio non est manifesta per se. sed tantũ de
bet inveniri per aliquã viã earũ in quib;
invenitur huius generis diffinitiones
aut per viã divisionis. aut per viam com
positionis diffinitiones autẽ ignote na
turaliter necesse est ut in eis utatur quis
syllogismo aut in declarando diffinitionẽ
et diffinitũ esse quando vtriq; fuerit ig
notum. aut in declarando q diffinitio est
diffinitũ quando diffinitũ fuerit manifes
tũ per se et diffinitio ignorata. Unus. igit
in declarando diffinitionẽ motus. utitur
tribus scilicet divisione et inductione. et
via accepta a contrario in qua declarau
q si est impossibile vt perfecto que est
motus ixi inote sit secundũ q est in ac
tu est perfecto eius secundũ q est in po
tencia. et est dissolutio questionis in il
lo loco

¶ Sed neq; mutatio neq; in hoc. neq; ex
iis magis est q̃ ex oppositis. causa autẽ
in hoc ponere q indeterminatũ quodã
videtur esse motus alterius autẽ coordi
nationis principia ex eo q sunt prima
tua indeterminata sunt. neq; unum hoc
neq; tale. neq; vnũ ipoꝝ̃. quia neq; alio
rũ predicamentorum.

¶ Et etiã transmutationẽ ut ad ista
fieri ab istis. non est dignus q̃ fieri ab
oppositis. et causa propter quã posuerunt
motũ in istis intentionibus est quoniã
motus videtur non habere termi
nũ apud quem cesset. et q principia al

tanus partis quum sint in capitulo prima
nonis non habent diffinationē. nullus ei
rōn est demonstratū esse hoc neq; esse in
hac dispositione neq; in alys predicamētis
¶ Dicat + causā rē. idest causam dicere tus
q transmutatio est de non ente ad nō ens
nō ē dignum q dicere ipm venire de ente ad
ens videmus cui causā q transmutatio ve
nit de forma in formā. sicut venit de albe
tate in albedinem. ista igitur omnia sūt ac
cidentia motui. non q per ista substātia
motus constituatur et quum destruunt dif
finationes quibus utebantur in motu. ī
cepit narrare causā pter quā diffiniebant
motū istis diffinationibus. et dixit. et cau
sa rē. idest et causa pter quā isti diffiniebāt
motū istis diffinationibus est. q̄n motus
quum fit de rebus que non permanēt videt
non habere diffinationē. diffinationes enī
sunt rerū permanentiū. et q si haberet dif
finationē cessaret et destrueretur et quasi di
cat q motus videtur non habere terminū
apud quē cesset ut innate sunt res perma
nere apud suas diffinationes. quum igitur
existimauerūt q motus non habet diffini
onē. et q ista que sunt principia partis
continue parti essendi non habent diffini
onē. scilicet pars primationis. existima ue
runt q sequitur ex hoc ut motus sit sub hac
parte que est pars primationis. et potēta
istius sermonis est ex duabus affirmati
bus in secunda figura. et vtraq; ppositio
est falsa. motus enī habet diffinationē ut
declarauimus est. et primationes eā quodam
modo habent diffinationes. et intendit per
partē hoc quod pythagorica opinabantur
q principia rerū dividūtur in duas ptes
contrarias et q vna pars continet magis
illa oppositi que sunt magis in capitulo
primationis. et alia pars continet illa q
sunt magis in capitulo habitus. et imp
nebant in vna parte derē. scilicet bonū et
equale. et par et vnū et dextrū et lumē et
masculū. et motū et rectū et quadratū. et
opposita istorū in capitulo primationis +
quia oīa apud istos sunt in alterū istorū
duorū paruū. et motus non est in capitulo
entis. ergo est in capitulo primationis q
est non equale et aliud
¶ Videtur autē indeterminatū motū esse

causa est. quia neq; in potentia eorū q
sunt generū neq; in actu est ponere ipm
neq; enī possibile est quantitatē motus
in ex necessitate neq; quod actu quātū ē
¶ Et causa in hoc existimauerūt primo
tus non habet diffinationē est. quia in
possibile est ipm poni in potentia eius
in. aut in actione eorū simpliciter. quod
cui est in potentia aliquod quantum
non est necesse ipm moueri. neq; illud
quod est aliquod quantū in actu
¶ Quum declarauit q causa in hoc q posu
erūt motū in principio capitulo primatio
nis est. quia existimabant ipm esse pri
mationē. incepit dare causā existimationis
et dixit et causa in hoc q existimauerunt
rē. idest et quia impossibile est ponere q
genus eius est potentia simpliciter aut
actus simpliciter. nullus enī potest dice
re in eo quod adhuc mouetur in potē
tia ipm moueri in actu. Verbi gratia. q̄
mā illud quod est in potentia aliquod q̄
tū nondū mouetur in quanto. neq; illud
quod est in actu eā quantū mouetur q
uā quiescat et quum motus non est sub po
tentia simpliciter. nec sub actu simpliciter
et hec duo sunt due partes entis. ergo nō
est in capitulo entis sed in primatione et
latuit eos actus medius inter potentiā
et actū qui est perfectio potentie secundū
q est potentia
¶ Et motus quidē actus videtur esse īm
perfectus autē causa autē est quoniā
imperfectū quod possibile esse actus
tus. et pter hoc ergo difficile est ipm ac
cipere quid sit aut eī in primationē ne
esse ē ponē ipm. aut in potentiā. aut in
actum simpliciē. horū autē nullū videt
contingere. relinquitur autē igitur p̄
dictus modus. actū quidē quādā esse
Sed huiusmodi actū qualem diximus
difficilem quidē videri contingere ali
ter esse
¶ Et existimatur q motus sit actus ali
qua sed actus imperfecta. et causa in hoc
est. quoniā illud quod est in potentia
motū. et est illud cuius actus est motus
est non perfectū. et ideo fuit quid sit est
difficile. necesse est eī ipm poni aut in
primatione aut in potentia aut in actu

simpliciter et manifestū est. quoniā impossibile est ipm̄ pom in aliquo istorū remanet igitur modus quem posuim? et ipm̄ ē est esse in actu sed intelligere ipm̄ esse actū secundū modū quē naturā minus est difficile. sed tamē possibile

¶ Quin declarauit causā ppter quā antiqui posuerūt motum sub genere passionis narrant q̄ motus est positus in actu non in priuatione. sed est actus non perfectus. vnde antiqui existimauerūt ipm̄ esse sub priuatione. quia actus non perfectus sit ppr̄ magnus priuatiom Deinde dixit quod cū est in potentia ⁊ idest et causa in hoc q̄ motus est actio ñ perfecta est quoniā illud cuius actio est motus est non perfectū quia est in potē tia. et quia est actus non perfectus. idō difficile patur quid sit. deinde induxit in tionē super hoc quod est actus non ꝑfectus. et dixit necesse est cū ⁊c. idest sed apparet necessario ipm̄ esse actū non perfectū necesse est cū ipm̄ pom sub priuatione aut sub potentia. aut sub actu perfecto sed non potest pom sub aliquo istorū. ergo remanet ipm̄ pom in actu non ꝑfecto et est actus potentie. Deinde dixit. sed intelligere ⁊c. idest sed ipm̄ intelligi actum est difficile. quia est imperfectus in se difficile cū in cognitione quandoq; est ppt̄ latentē. et hoc erat ppter imperfectionē sue nature. accidit igitur motui imperfectio ppter cōmunicationē eius cū potentia. et ideo eius diffinitio latuit antiquos. sed licet sit difficilis tamē est possibilis

¶ Mouetur autē et mouens omne sic dictū est quum sit potēntia mobile. et actus immobilitas quies est. actus autē motus nec est huius īmobilitas quies est adhuc agere cū inquantū huiusmodi ipm̄ mouere est. hoc autē fiat tactu quārē simul et patitur vnde motus est actus mobilis inquantū ē mobile

¶ Et omne quod mouet naturaliter mouetur ut diximus quum in potēntia fuerit mouens. et cessatio eius a motu fuerit quies. cessatio aūt eius actus est motus est quies. actio aūt eius ē versus hanc intentionē. et secundū q̄ est tale est mouere et fiat hoc per contrarium. ergo necesse est ut patiatur cū sua actione. et ideo etiā motus est perfecto moti secundū q̄ est motum

¶ Dicit q̄ omne quod mouet mouetur ⁊c̄ idest et quia motus ita est secundū q̄ ē in potentia. ideo omne quod mouet et mouetur quum in potentia fuerit mouens. scilicet mouens quandoq; et quandoq; nō transmutatio eius huius motoris de potēntia in actū est transmutatio. et quia est propriū huic motori q̄ eius cessatio a motu est quies. quia quies inuenitur in eo qđ recipit motū. et ideo exigit istā secundum Dispositionē in eo. potentia enim et habitus sunt mouentis in potentia quum aliquā moueant et aliquā non. sed non dicūtur quiescere quum non sint corpora. et dixit et cessatio eius ⁊c. et q. d. et omne qđ mouet ex eis que mouent in potentia quādo cessant a motu. et cessatio eius fuerit vera quies non mouet nisi mouentur. si actio motoris non est mouere. illud enim quod agit motū secundū q̄ cessatio eius ab hac actione est quies. actio eius ꝑtia sibi secundū q̄ est mouens in actu est mouere non mouere sed quia non agit si mediante per contactū quum sit corpus. ideo contingit a necessario mouere ab eo quod mouet. sed hoc non est secundū q̄ est mouens idest secundū q̄ est in actu. sed secundū q̄ est in potentia mouens et tale mouens et motū sunt illa quorū materia est cadens vt declaratū est in libro ꝓgressionis. et ideo corpora celestia non mouentur ab illis que mouēt. et quum notificauit hoc dixit et ideo motus ⁊c. idest et ꝑter hoc quod dixim? q̄ motor mouetur per accidens. ideo motus est perfecto moto per se. idest secundū q̄ est motū non perfecto motore. et induxit hanc differentiā ad hoc q̄ diffiniat motū per istum aliā diffinitionē que est notior prima. sed prima demonstrat magis subiectū motus. ista aūt differentia est materialis prima autē est secundū formā

¶ Addit autē hoc tactu motum. qñ simul et patitur. species aūt semper existimabitur aliqua mouens aut eius hec aut qualis. aut et quanta. ⁊ aut primapū et causa motus quum mouet

at actu. homo fiat ex potentia existen
te hominē hominē

¶ Et hoc semper accidit per continuum
motoris. et forma semper induat illud
quod mouet aut ad hoc. aut ad hāc dis
positionē aut ad hanc quantitatē. et est
illud quod est principiū et causa motus
quando mouet. v. g quū homo qui est ī
potentia fiat hominē ex homine qui
est in potentia

¶ Dicat et motus fit in moto per contac
tū motoris. et motor mouet per suam for
mā. et forma semper induat illud quod
mouet. scilicet motū ad illud ad quod na
turaliter induat. si igitur forma fuerit de
monstrata simpliciter. idest in substātia
mouebit ad substantiā demonstratā et
si fuerit qualis mouebit ad qualitatē de
monstratā. et si fuerit quanta mouebit
ad quantitatē demonstratā. et si habuerit
naturā mouendi ad aliquē locū moueb
tur ad illū. D. d. et est illud quod est pri
apiū. idest et illud quod est in actu in mo
tore per quod mouet. est illud per quod mo
tor induat illud quod est in potentia in
actū. v. g. quoniā homo qui est in actu
fiat. v. g. de sanguine mēstruoso. qui ē
homo in potentia hominē in actu. et in
duat hoc ad declarandū q motor nō mo
uet nisi secundū q est in actu. et q motum
mouetur secundū q est in potentia et ideo
si motor mouetur per accidens non secun
dū q est motor. ergo motus est perfectio
moti secundū q est moti

¶ Et dubiū autē manifestū est q est
motus in mobili. actus cui huiusmo
di et ab hoc. motum autē actus non alio
est. oportet quidē eum esse actū vtriusq mo
tū quidē eum in ipo posse. mouens autē
in ipo operari uel agere. sed est actuū
mobilis. quare similiter vnus vtriusq
actus sicut idem spaciū est vnū ad duo
et duo ad vnū. et ascendentis et descen
dentis. hec cui sunt quidē vnū. actio aī
non vna. similiter est et in mouente et
in moto

¶ Apparet igitur ex hoc illud in quo
accidit questio. et est quū motus est in
moto. et est perfectio eius quod est a
motore et actio moti nichil aliud est
q̄ hoc. debet eū esse perfectio vtriusq mo
toris cui est motor eius quod potest ad mo
tū et mouet secundū q agit et ita se ha
bet ad motū sicut agens. actio igitur v
triusq est eadē et eodem modo. quemad
modū idem spaciū in respectu duorū mu
que est vnū erit in respectu vnius est du
o. et similiter ascendere et descendere. hec
cui duo sunt idem sed differunt eoru ñ
est eadē et eodē modo est de motore et mo
to

¶ Et quum sit manifestū q mo
tor agit per suā formā et secundū q ē in
actu. et motū mouetur secundū q est in
potentia. dissolutur enim questio in qua
dicatur. vtrū motus sit in motore aut in
moto. et apparuit ex hoc ipm esse ī moto
et ipm esse actū et perfectionē in moto
impossibile est ut hoc sit aliter. necesse est
enim ut motus sit eadē perfectio vtriusq
q. scilicet motoris et moti. et non quod
mouetur sit aliud a mouente ōmibus mo
dis. scilicet aliquod existens in essentia
motoris quēadmodū motus est in essen
tia moti. actio enī motoris que est mouē
re est eius nō ī eo. et hoc intendebat quum
dixit motor cui ꝛc. idest actio enī motoris
est facere motū in aliū. Deinde dixit. vtri
habet se ad motū sicut agens ad patiēs
scilicet. quoniā sicut actio agentis et pas
sionis est vna in subiecto et duo in diffe
rentia. similiter est de motore et moto
vniuersaliter in omibus relatiuis oppo
sitis. quemadmodū enī idem spaciū
a sursū ad deorsū. quando accipitur secū
dū q est ppinquo inter duo erunt idem et quū
accipitur secundū q illa duo sunt oppo
sita tunc erunt duo. vnū enī dicitur supremo
et alterū infimus. et hec duo sunt oppo
sita. et similiter idē motus per illud spa
ciū dicitur in respectu superioris ascensus
et in respectu inferioris descensus. ppinquo
enī est eadē. et illa duo que sunt subiecta
ppinquis sunt diuersa secundū diffe
rentiā ē. et dicat. quū quemadmodū idē
spaciū ꝛc. idest quemadmodū spaciū inter
duo loca diuersa. v. g. superius quū accipi
tur secundū q est ppinquo inter duo erit v
nū. et quādo accipitur secundū q illa duo
sunt diuersa. erit duo. D. d. et in respectu
vnius est duo. idest et quū accipitur secū

respectū vnius ad vnū ent duo ꝓpōna cū
p̄ma ad secundū est alia a propōne se
cundi ad p̄mū. ꝓpōna enī inter vnū t duo
est eadē secundū q̄ est inter duo et est due se
cundū q̄ est ꝓpōna vnius ad duo quod ē
dmuduū et est alia a propōne duorum
ad vnū que est dupla. et simliter ascensꝰ
et descensus sunt idē secundū q̄ sunt motꝰ
inter duo et sunt duo. qū in respectu supe
ōis dicitur ascensus et in respectu infero
ris dicitur descensus. diffmiō tamē non
est eadē ascensus et descensus. licet ambo
sint idem secundū subiectū et secundū hoc
est de motore et moto. qū actio facta mē
illa est eadē. sed in respectu alterius dicit
mouere. et in respectu relqm dicitur mo
uere. et sunt valde opposita

¶ Habet autem deffitū rationalē. necꝛ
se eū est fortassis quendā actū esse actum
et passum. hic quidē eū actio illuc autē
passio. opus enim et finis huius quidē
actio. illius autem passio. qū igitur vt
q; sunt motus siquidē alter in aliquo
sunt. aut eū vtraq; in moto et patiente
sunt. aut in agente sunt vtraq; ā actio
quidē in agēte. passio autē in patiente ē
si autē oportet et hanc actionem vocare
equiuoce vtraq; sunt. sed si hoc est. in mo
uente motus erit eadem eū ratio est in mo
uente et in moto. quare aut ōne mouēs
mouebitur. aut habens motū non mo
uebitur si autē vtraq; in motore sūt et in
patiente. et actio et passio. et docio t doc
trina quū duo sunt in addiscente. p̄mū
quidē actus vnusquisq; non in vnoq
q; erit. postea et nichil ueius est per du
os motus simul moueri. quedā nāq; erit
alterationes due vnius et in vnā speciē
sed impossibile est. sed si vnus erit actus ꝫ
imaginabile est. et duorū alterorū secū
dū speciē eiusdē et vnū esse actū. et est siq
dē docio et doctrina idē et passio et actio
et docere cum addiscere idem et agere et
pati. quare necesse est omnē doctrinē ad
discere et agentem pati

¶ Et in hoc est locus questionis logice
qū fuit de necessitate agentis et actum
habere aliquā actionē que dicatur agē
re et hoc dicatur agi. et erit actio ipa ope
ratio et perfectio. illius autē est actio il
tuis vero est passio. si igitur ambo sunt
motus. et sunt duo ꝫ. in quo igitur sūt
quoniā aut ambo sunt in eo quod patit
aut in eo quod agit. et transmutat. aut
agere est in eo quod agit. et agi in eo qd
patitur. et si est necesse ut passio eā dica
tur actio. sunt equiuoca. si igitur sit sed;
hoc. motus erit in eo quod mouet. eadem
eū ratio dicitur in eo quod mouet t mo
uetur et sic aut omne quod mouet mo
uetur. aut habet motū et non mouetur
si igitur ambo sunt in eo quod mouet et
patitur. scilicet agere et agi. et in addisce
te erunt ambo scilicet docē t addiscere. p̄
mo autē actio alterius erit in vtroq;. dim
te mopinabile est ut mouentur duobus
motibus insimul. impossibile eū est
ut due alterationes vnius in diuerunt
ad vnam formā. si igitur aliquis dixe
rit imo est impossibile. dicemus necꝛ
se est ut actio sit vna. et ipossibile est ut
actio duoū diuersoū secundū formā
sit eadem et necesse est ut si doctrina t dis
ciplina sunt idem. sicut actio et passio sic
idem ut docere et addiscere sunt idē. t agē
re et pati similiter. et sic doctus necessario
erit addiscens et omne agens necesse est
ut patiatur

¶ Et quum non distinguatur dispositio de
motu dicendo q̄ est vnū secundū subiectū
et duo secundū rationē et fuerit hoc accep
tū simpliciter scilicet vtrū agere quod est
in motore sit agi q̄ est in moto aut aliud
accidet questio disputatiua. potest enī ali
quis dicere qū necesse est aut ut actio mo
tus que est agere sit alia ab actione mo
tis que est agi. aut sunt idem adeo q̄ hec ver
ba agere et agi dicantur de eodē. si igitur ac
tio illius sit alia ab actione istius et vtri
usq; est motus. necesse est ut ista duo mo
tus sint aut in patiente aut in agente ā
agere in motore. et agi in moto. quoniā ē
contrario non potest esse nisi quis velit ac
tionē passionē equiuoce. si igitur agere ē
in motore et agi in moto. motus est in mo
tore sicut est in moto. diffmiō enī eius
quod mouetur et mouet est eadē secundū
q̄ mouetur. ex quo sequitur alterū duoꝝ
scilicet aut q̄ōms motor mouebatur aut
q̄ in aliquo sit motus et non mouea[t]

et si ambo fuerunt in moto adeo q doctrina et disciplina insimul sint in addiscente. primo contingeret q actio alterius sit in relig et in se. actio enī alienans necesse est ut sit in se. et sic eadē erit actio in duobus. Deinde contingit aliud mopinabile et est ut idē numero moueatur duobus motibus diuersis et ducant ad eundē finē. sugitur aliquis dixerit forte hoc est possibile. dicim' necesse est ut duo motus sint idē. et sic duo diuersa secundū formā habebūt eandē actionem. et si hoc fuerit adeo q doctrina et disciplina fuerunt eedem sequitur ut docens addiscat ōne quod docet dū docet et addiscens doceat omne quod addiscit dū addiscat. et h est mopinabile. D. d. forte enī necesse est. et quia dicit et questio logica est ista. potest enī aliquis dicere. qm necesse ē ut actiū habeat aliquā actionē ppriam et agens habeat aliquā actionē ppriā et actio agentis dicatur agere. et actio patientis dicatur agi. et he due actiones sunt diuerse. et similiter finis ptinens ab operatione vtrumq; earum diuersa. et hoc intendebāt quum dicit erit actio :ē. t. q. ī minut h. qm ēt admodū fines sunt diuersi. necesse est ut actio diuersetur. et ī minut h. q: diuersitas in finibus est manifesta: ēt in actionib' D. d. sugitur ambo :ē. idest sugitur agere et agi sunt duo motus diuersi omnibus modis. salicet diuerse essentie. queret aliquis in quo sunt. sunt enī ōmno in subiecto. contingit enī necessario. aut ambo sint in patiente aut in agente. aut agere sit in eo qd agit. et pati in eo quod patitur et si alterū dicatur nomīe relativum erit equivoca. D. d. sugitur hoc fuerit sedm hoc :ē idest si sugitur agere est motus existens p se in agente. et agi est alius motus existēs per se in patiente. tunc motus mouentur in eo quod mouet. sicut in eo quod mouetur. diffinitio enī motus contineret vtrumq; actionē. Deinde dicit. et sic aut ōne quod mouet mouetur :ē. idest ex hoc qd' potest q agere est motus existens in agente p se. non ex agente in patiens. sequitur alterū duorū. salicet aut ut ōne quod mouet moueatur aut ponere possibile cē aliquid habere motū et non mouere. salicet motoriē quod est valde mopinabile. et qū destruit hanc partē. salicet hoc q agere sit in agente per se et agi insimul incipit destruere secundā partē et est q vterq; motus sit in eo quod patitur. et dicit. sugitur ambo :ē. idest primū enī mopinabiliū est. q' mā vna actio erit in duobus. salicet. quo mā actio motoris erit in motore et ī moto quod est mopinabile. salicet q hec doctrina sit in addiscente et docente insimul D. d. est mopinabile :ē. idest contingit aliud mopinabile. qm sequitur ut duo motus diuersi inducant ad eundē finē. ires enī diuerse ducunt ad fines diuersos. D. d. sugitur aliquis dixerit ē. idest sugitur aliquis dixerit post q hoc est possibile. salicet q mouere et mouere sint in ipō moto. dicimus q actio eoriū debet esse eadē. D d et impossibile est ut actio duorū :ē. idest sicut dispositio motoris et moti et syllogismus sic componitur. motoris et motī sūt diuersa secundū formā. et que sunt diuersa secundū formam non habent eandē actionē. ergo motoris et motī non habent eandem actionē. D. inducit mopinabilia contingentia huic positioni. et dicit. et necesse est si doctrina et disciplina :ē. idest et necesse est si doctrina et disciplina sint eedem quia actio et passio ponuntur eedē. necesse est ut homo addiscat et doceat idē quod est valde mopinabile ex quo sequitur ut docens addiscat necessario ōne quod docet quando docet. et vniuersaliter agens est ipm patiens. et si hoc fuerit possibile op posita erunt idem.

¶ Aut necq; alterius actiū in altero esse in conueniēs est. est enī docto actus docēs in quodā tamē et non deinceps. sed hmōi hoc. necq; enī vnū duobus nichil prohibet eandē esse actiū. non sicut esse idē. sed sicut est q' potentia est ad agtus

¶ Dicamus igitur quoniā non est mopinabile ut actio istius sit in alio. doctrina enī est actio docentis sed est in vnoquoq; et non abscinditur sed est exhorī hoc. et nichil prohibet vt vna actio sit duorū. sed non ita q' quodlibet eorū sint eedē. sed sicut respectus eius q' potest ad illud quod agit

¶ Hic incipit dissolucre questionē de vtrū motus sit in motore aut in moto. et q'a

ponit q si ponatur q actio motoris est i moto. actidit mopmabile et est q actio alicuius sit in alio incepit declarare q hoc non est mopmabile nec falsū et dixit. dicamus igit̄ ꝛc. idest nō est impossibile ut actio agentis sit in alio est enī manifestū per se q doctrina est actio docentis et est in addiscente. et h intendebat cum dixit. sed in aliquo duo est. idest addiscente. et non dicamus q actio agentis est in patiente secundū q absentitur ab agente. qm̄ si hoc esset non esset agentis. sed secundū q est continua ex hꝰ in hoc. idest ab agente in patiente. Deinde incepit declarare q ex hac positione nō accidit eam mopmabile et dixit. et nichil prohibet ꝛc. idest et nichil prohibetur eam ut eadē actio sit duorū quando illa actio non fuat ea habear eadē quidditatē. et hoc erit sicut quando eadē actio est duarū specierū. hoc quidē est impossibile. D. d sꝫ sicut respectus ꝛc. idest et actio ex qua sit fuerit duorū non sequitur ut quidditas illorū duorū sit una est de genere relationis sicut relatio eius quod potest ad illud ad quod potest. ista enī est dispositio omnis que referitur ad aliud scilicet. qm̄ relatio inter illa est una dispositio existens inter duo et hoc erit actionis quando fuerit una secundū unū modū et duo secundum alū modum

¶ Necꝫ necesse est docentē addiscere nec q; si pati et agere idē est non tamen tāꝫ rationē esse unā q quid erat esse dicentē sicut tunica et indumenti. sed sicut via athenis ad athenas. et ab athenis ad thebas. quemadmodū dictū est prius. non enī oīa eadem unsunt quolibet modo eadem. sed solum quibus idem esse est. at vero necꝫ si doctio et doctrina idem. et addiscere et doctre idem. sicut necꝫ si spaciū unū distantiū sit et distare huc illuc. et ire huc unū et idem est

¶ Et non est eam necesse ut docens sit addiscens omne. et non est improbabile ut actio et passio sit idem. non ita q quidditas earum sit eadem in tunica et vestis: sed sicut via de asia ad athenas et de athenis ad asiam. non enī omnia que sunt eorū que dicuntur esse unū sunt unum sed sunt in eis. quorū quidditas est eadē

necꝫ est necesse etiam ut doctrina et disciplina sint eadē. necꝫ ut disciplina sit doctrina quemadmodū spaciū inter duo sive accipiatur de hoc ad hoc aut de hoc ad hꝰ ē idē

¶ Et non sequitur ex hoc quod possumus q actio motoris et moti est eadē ut docens addiscat omne quod docet quā do docet. non enim est improbabile ut doctrina et disciplina et vlit actio et passio significēt idē sicut tunica et vestis significāt idē sed; quidditatē. sed intelligimus et dicimus hꝰ q passio et actio sunt idē secundū subiectū. et duo secundū diffinitionē sicut est via de asia ad athenas. et ab athenis ad asiam. via enī est eadē. sed in respectu unius regionis dicitur ascensus. et in respectu alterius descensus ut dicimus superius. D. d. non enī omnia ꝛc. idest et illud mopmabile non contingit. quia non omne de quo dicitur hꝰ nomē unū dicitur de eo secundū hoc q quidditas sit eadē. ut unū dicitur de tunica et veste. et q. d. et ēē omnium rerū secundū q dicitur eas ēē unū non est q habeant unā quidditatē. D. d. sed hoc est ꝛc. idest sed ista intentio de uno nō inuenitur nisi in rebus quarū quidditas est eadē. necꝫ sequitur ex hꝰ q possumus q actio motoris et moti est eadem secundū subiectū. hꝰ q doctrina et disciplina sunt idē secundū diffinitionē. necꝫ q doctrina sit disciplina. sicut non sequitur. si spaciū inter duo sit idē ut illa duo sint idem secundū diffinitionē. scilicet sursū et deorsum. hoc enī impossibile contingit ei qui ponit q actio eorū est eadē secundū quidditatē. questio igitur contingit ex hoc q accipimus illud quod dicitur de pluribus q dicitur de uno. et quum distinguuntur dissolvitur questio. sunt igitur unū secundum unū modū. et diuersa secundū alū et hꝰ conuenit ei quod est manifestū per se apparet. n. q sunt idem secundū subiectū. et diuersa secundū diffinitionē

¶ Omnino autem dicere est necꝫ doctio cum doctrina. necꝫ actio cum passione idem ppue est. sed aliquā licet motus quidē cum hiatus in hoc. et quod hiatus ab hoc actum esse ratione alterū est

¶ Et dicamus vniuersaliter q intentio doctrine apud discipulū. et intentio

actionis apud passionē. non est eadem in veritate. sed secundū illud per qđ ista mouentur est motus. dicit enim q hoc est actio huius in hoc est aliud a dicit q hoc est actio huius ab hoc

Dicit. sed secundū ꝛc. idest et mouere et moueri sunt idē secundū subiectū per qđ' mouentur mouere et moueri. et illud est motus. d. d. dicere eī ꝛc. i. et mouere et moueri non sunt idē secundū quidditatē. q: diffinitio eoꝝ est diuersa. mouere enī est actio motoris in rem motā. moueri aūt est passio moti a motore et h intendebat quum dixit. dicere enī ꝛc. idest dicere enī q mouere est actio motoris in rē motā ē aliud a dicere q moueri est actio moti a motore.

Quod quidem igitur motus sit + vnum nec aliter secundū patē dictū est. nō eī manifestū est quomodo determinabit̄ species vnaquęq; ipsius. alteratio quidem enī alterabilis secundū q est alterabile accidentia est. amplius aute nota q potentia actiua et passiua unquantū huiusmodi simpliciter. et iterū secundū vnūquodq; qđ edificatio aut medicatio. code aute dicetur modo et de aliis motibus singulis

Iam igitur diximus motus quod sit genus aut et distinctē non eī latet quomodo oportet diffiniri vnāquāq; suarū specierū. dicitur enī q alteratio ē perfectio alterati. secundū q est alterati et motus est q hoc dicere quod est perfecto agentis et actu secundū q sūt alia simpliciter. et ea in particularibus ut in edificatione et in medicatione. et deinceps ponatur tuū sermonē secundū hunc modum in vnoquoq; aliorū motuū

Dicat et declarauit est igitur ex hoc sermone quę est diffinitio motus vniuersaliter et similiter diffinitio suarū primarū specierū. non eī latet quomodo oportet diffiniri vnāquamq; speciem primam ex sua diffinitione simpliciter et maxīe quando sustentatur super alia diffinitione in qua dicitur q est perfectio moti secundū q est motū est enī nomen. et sic et alteratio aut perfectio alterati. et translatio perfectio translati. et augmentatio perfectio augmentati. et dicit et notus q hoc. est dicere q perfectio agentis. ē pter questionē dictam de motu. vtrū sit i motore aut in moto. aut in vtroq;. et inter debat declarare q dicere ipm esse perfectionē motoris est notus q dicere ipm esse perfectionē moti quemadmodū dicere ipsū esse perfectionem moti est notus qm dicere ipm esse perfectionē eius quod est in potentia secundū q est in potentia nō secundū q ē in actu. tm istā diffinitionē magis demonstrat substantiā eius et sēm hoc dicitur q alteratio est perfectio alterati quod est in potentia secundū q est in potentia. et dicitur q translatio est perfectio translati secundū q est in potētia Deinde incepit declarare enī q ex hac diffinitione potest quis scire oēs diffinitiones vitiatiuarū specierū ut edificationis et medicinationis. edificatio enim est perfectio edificati secundū q edificatū. et similiter medicinatio est perfectio medicinati secundū q est medicinatū et similiter de aliis

Quoniā aute de natura sciendā est aīa magnitudines et tempus timotū quoꝝ vnūquodq; necesse est. aut finitū aut infinitū esse. et si non omne finitū sit aut finitū ut passio aut pūctus. taluī eī forte esse nullū necesse est esse in altero horū esse conuenientes vnaquęq; est de natura negotiante consideratio si est aut non est. et si est quid est

Et quia scientia naturalis considerat de quantitatibus et de motu et de tempore. et est necesse vt vtriusq; istorū sit finitū aut infinitū quum non sit necesse omne ut sit finitum aut infinitū. sicut est dispositio de punctō. quod eī est tale. necesse est ut non sit in altero istorum necesse est ei qui considerat de natura considerare de infinito. vtrū sit aut non sit quid est

Quum complesset sermonē de motu cepit loqui de infinito et dixit. et quia scientia naturalis considerat de quantitatibus idest secundū q sunt fines corporis naturalis. et est necesse vt vnūquodq; istorū sit finitū aut infinitū per se nō accidentaliter. sciendū quia ista sunt innata

habeat alteri istorū duorū oppositorū de
nde induxit causam ꝓpter quā contingit
naturali considerare de finito aut infini
to ex consideratione de mensura t moti
et tempore. et dixit quia non sit necesse ꝛc
idest et oportet naturalem considerare de
finito et infinito ꝓpter hoc ꝙ considerat de is
tis tribus. quia non omne quod continue
tur in hac arte dicitur finitū aut infini
tū per se ut dixit de puncto qui non est in
natus dici finitus aut infinitus. oppos
ta eni quorū potentia est potentia contra
riorū non dividuntur secundū verū t fal
sū. nisi de eo quod est innatū reapere illa
et ideo dicat. et rursū est enī ꝛc. idest pūctus
enī et similia de rebus que non habent
mensuras non debent esse sub altera is
tarū duarū partiū. adeo ꝙ altera sit vera
et reliqua falsa. et potentia istius sermonis
est hypothetica. et quasi d. et scientia na
turalis considerat hoc. sed quia natura
lis considerat de istis que sunt talia. opor
tet ponere considerationem suā de infinito

¶ Signū ꝙ hujus scientie ꝓprie consideratio de ipso est. omnis enī qui videntur ra
tionabiliter tetigisse hujusmodi philo
sophiā fecerunt verbū de infinito. et oēs
tanq̄ principiū quoddā posuit eorum
que sunt. alii quidē quemadmodū py
thagorici et plato per se. non sicut acci
dens alicui alteri. sed sicut subiectū ipz
esse infinitū. preter ꝙ pythagorici qui
dem in sensibilibus. negz enim abstra
ctū fecerūt numerū. et est extra celū infi
nitū. plato autē extra nullū esse corpus
negz idras. eo ꝙ nullaꝝ sunt ipse. tamē in
finitū et in sensibilibus et in illis esse.
Et signū eius ꝙ considerationē de illo est
istius scientie est quia omnes qui existi
mantur inquirere in hoc modo philoso
phice aliquantulū locuti sunt de infini
to. et omnes posuerūt ipm quasi princi
pium cuiū ut pythagoricas et plato t ip
sū esse existens per se et substantia ꝙ se.
non secundū ꝙ accidit alii. sed secundū
ꝙ est substantia per se. sed pythagorici
posuerūt ipm in sensibilibus. dicūt enī
ꝙ numerus non est aliud abstractū et
dicūt ꝙ infinitū est extra celū. plato
autē dicat ꝙ extra celū. non est corpus
ōnino. negz forme que apud ipm non
sunt in loco ōnino. sed tamē dicat ꝙ in
finitū est in sensibilibus et in illis

¶ Quum declarauit ꝙ oportet naturalem
loqui de infinito induxit testimoniū sup
hoc ex antiquis et dixit ꝙ omnes posuerūt
ipm quasi principiū eorū ut pythago
ricos et platonicos. Deinde declarauit etiam ꝙ si
non posuerūt infinitū substantiā existentē
per se. et non posuerunt ipm esse quantū
sed posuerūt infinitū esse differentiā sub
stantialē quanti. et hoc ut michi videtur
est quia posuerūt ipm esse principiū t dix
it ꝙ est existens per se. idest et non posue
rūt ipsū esse in alio sicut debebant facere
sed posuerunt ipm esse substantiā existē
per se idest non existens in alio. et nō po
suerūt ipm de genere eorū que accidunt
substantiae scilicet de aliis predicamentis
et quum notificauit hoc in quo antiqui
conuenerūt. notificauit etiam illud in q̄
differūt et dixit. sed pythagorici ꝛc. i. sed
pythagorici opinabantur ꝙ principia
rerū quibus sunt que sunt scilicet sensi
biles sunt numeri. et quia numeri sūt
infiniti opinabantur eas substantias
et infinitas. sunt quidē infiniti. quia in
finitū contingit naturae numeri. sunt
autē substantiae. quia sunt principia sub
stantiarū. Deinde dixit. et dicunt ꝙ ē in
finitū extra celū. idest et dicūt hoc ꝙ extra
celū est aliquod infinitū. sed non dicūt
quod est. Deinde dixit plato autē ꝛc. idē
sed plato differt a pythagorica. quia pla
to ponit infinitū principiū sensibilium
sed non dicat ꝓpter hoc ꝙ extra celū est ali
quod infinitū. negz corpus negz forme.
quas dixit. dicat enī ꝙ non sunt extra mū
dū negz intra quia apud ipsū non sūt
in loco. et plato ponit infinitū in ma
teria sensibili que est apud ipm magnū
et parvū. magnū enim apud ipm circū
dat infinitū. et parvū diminuitur in
finitum.

¶ Et hi quidē infinitū esse patēt hi qui
dem enī comprehensus et sub unum ter
minus adhibet hus que sūt infinitate
signū autem huius est quod contingit
in numeris. circumpositis enī quibus
dam extra unū et extra. aliquando qui

drm alia fiat spēs aliquando ait vnā
¶ Et m illis dicunt q infinitū est par
dicunt aīl et est vnū quando paritur
et finitur ab impare largitur entibus
infinitatē. dicīt et signum eius est hō
quod audit in numeris. numeri enim
quando continuant vnū. et quando sepa
rantur ab eo forte forma fiet alia a for
ma que erat et forte erit vna
¶ Dicat m illis. dicunt cē. et īmutat pythā
goreos qui dicunt q infinitū non acci
dit entibus nisi ex natura paris. solū ei
par qđ dividitur in duo. et infinitū a pa
ri. sequitur corporibus per naturā divisi
onis in duo media ut sint infinita. om
ne enī corpus dividitur in duo media et
vtrūq; in duo media. et sic in infinitum
divisio igitur in duo media cuius causa
est natura paris est causa in essendo
in infinitū et impar. quia non dividit
est causa illius indivisibilitatis enīm
ergo est causa finitatis. quia finitū est
vnū indivisibile. et hoc accidebat qđ dicat
finitur ab impare. et quidā dicunt q m
uebant per parē materiā et per impa
rem formā. D. dedit aliā causā et dixit
dicunt et signū eius est cē. idest et etiā di
cunt q signū eius est q par est causa mi
nuendus speciei in entibus non impar
est hoc quod accidit numeris apud compo
sitionē eorū cū vno. primū enī impar. sa
licet trium cū vno facit quadratū. et cum
secundū impar componitur cū hoc quadra
to facit aliud quadratū. et similiter est
dispositio in omnibus imparibus. salua
quoniā semper conservant eandem for
mā scilicet forma quadrati. primū enī
par cum vno facit triangulū. et qđ co
ponitur cū hoc secundū par scilicet quatu
or. facit pentagonū. et quando cum hoc
pentagono componitur. tertiū par fa
cit tetragonū. et sic fiunt formas diver
sas infinitas quare est causa multitu
dinis. et hoc intendebat cum dixit. nume
ri enī cē. numeri enī quando adduntur
vni aut qđ diminuitur ex eis forte for
ma numeri post additionē erit alia a
forma que erat. et hoc erit qđ numeris
additis aut diminutis fuerit par. et
forte forma numeri remanebit eadē qđ
numeris additis aut diminutis fue
rit impar. et ideo vocabant impaia gno
mones quia observant naturā numeri
quadrati quando adduntur numeris
quadratis sicut gnomo conservat nāz
quadrati quando additur quadrato
¶ Plato autē duo infinita. magnū
et parvū. de natura autē omnis subya
cente alterā quandā naturā infinite
dicto ut aquā aut aerē
aut medium horū finita autē faciem
ū elementa. nullus infinita fiunt. qui
cūq; autē infinita faciūt elementa que
admodū Anaxagoras et democritus
hic quidem ex similibus partibus. il
le autē ex omnī semine figuranī per ma
tū continuū infinitū esse dicat
¶ Plato autē dicebat q infinita sint
duo. magnū et parvū. naturales aīt
omnis ponunt infinitū aliā naturam
ab ea que dicitur elementū. verbi gra
aqua aut aer aut aliquod medium
eorū autē qui ponunt elementa finita
nullus ponit ires infinitas. illi autē
qui ponunt elementa īfinita ut Anax
agoras et Democritus dicunt q infini
tum est continuū per contactū. Anax
agoras autē ex partibus consimilib⁹
Democritus vero ex illo quod vocatur
dictum omnis figure. et semen omnis
figure
¶ Hic incipit narrare sententiā plato
nis de natura infiniti. et dixit q plato
non posuit causā infiniti rem vnā. scili
cet par sicut fecerūt pythagorea sed duo
scilicet magnū et parvū. magnū autē
est causa additionis in infinitū. et pvū
causa diminutionis. et cum narrant
sententias eorū qui posuerūt infinitū
differentiā substantialē. incepit narra
re sētencias eorū qui posuerūt ipm ac
cidens naturę elementi. et dixit natura
les autē cē. idest naturales autē philo
sophi omnes posuīt infinitū accidens pri
apus et elementis rerū mobiliū. qui ēt
dicīt elementū esse aquā aut aerem. aut
aliquod medium inter hec ponit infinitū
existere in magnitudine illius rei cuius
est elementū. et dixit ab eis que dicunt
elementū. idest quia posuerūt infinitū

esse in hoc medio non in alijs elementis
deinde dixit eoꝝ autē qui ponunt ⁊c. idē
eoꝝ qui ponūt elementa finita in numero
et in magnitudine nullus concedit i
finitū esse. illi autē qui ponunt elemen
ta infinita numero. contingit eis corpo
infinitū esse continuū per contactū ele
mentoꝝ infinitoꝝ sui ad inuicē. quo
mō quum fuerint positi hic esse partes i
finitas existentes insimul. necesse erit
ut ex eis fiat vnū corpus continuū sed
contactū. Deinde dixit Anaxagoras au
⁊c. idest contingit Anaxagore corpus ee
continuū infinitū ex corpoibus infini
tis consimilium partiū. Democrito vero ex
partibus infinitis in numero et figura
quas vocat indices et semma figuraꝝ

¶ Et hic quidem quālibet partem ee
similiter mixtā toti. ex eo q̄ vidit quod
libet ex quolibet fieri hunc cui videtur
simul aliquando oīa res fuisse esse
ut hec caro et hoc os. et sic quodlibet et
ōia itaq; et simul igitur principiū ei
non solū in vnoquoq; disgregationis
sed omni est qm̄ cui omne quod fit ex
huiusmodi fit corpore. omniū cui gene
ratio pcedit q̄ q non simul. et quodda
principiū esse oportet generationis hoc
autē est vnū quod ille vocat intellectū
intellectus autē ex principio quodam
operatur intelligens. quare necesse est
simul ōia esse et incipere moueri ali
quando

¶ Quoniā quālibetq; partē accepe
mines eam mixtā ad modū totius
quodlibet enim generatur ex quolibet
videtur igitur q̄ necesse est ex hoc dicere i
aliqua hora omnia esse insimul. ver
bi gr̄a quoniā ista caro est et istud os ee
et similiter quodlibet membroꝝ. omnia
igitur membra sunt. ergo sunt simul
principiū enim in vnāquāq; rerū nō
est principiū distinctionis tantū. ⁊ ali
quibet. qm̄ quia illud quod generat
generatur a corpore quod est tale et ō
ne habens generationē. sed non sunt
insimul. ergo necesse est ut generatio
habeat aliquod principiū. et hoc est
vnū. et est illud quod vocat intelligē
nā. et intelligentia ab aliquo puncto

pio intelligit ergo necesse est ut ōnia
in aliqua hora sint insimul et ut ma
pians in aliqua hora moueri

¶ Et contingit anaxagore corpus infi
nitū esse in actu ex partibus contingens
quia dixit quoniā quamcūq; partē accē
pens ex mundo inueniens eam mixtā cui
quolibet. sicut est dispositio in toto mun
do et dixit hoc. quia opinabatur q̄ quod
libet generatur ex quolibet. et q̄ totū ge
neratur ex toto. et q̄ generantur ex simi
li non ex priuatione. neq; ex dissimili.
Deinde dixit videtur igitur ⁊c. idest videt
igitur q̄ contingit dicenti hunc sermo
nē. ut oīa sint insimul in aliqua hora
scilicet anteqū a toto distinguatur aliqd
eoꝝ que sunt consimiliū partiū ut est
in hora in qua a toto nichil distingueba
tur ut diximus in istis partibus ea esse
anteqū ab eis distinguatur aliquid et hi
intendebat quum dixit verbi gratia ⁊c. idē
verbi gratia qm̄ iste caro est anteqū ab ea
distinguatur aliquid et similiter istud
os. et sic ōnia in illa hora erunt in toto
et tunc totū erit compositū ex partibus
consimilibus infinitis et quum narrauit
q̄ ex hoc sequitur vt omnia in aliqua
hora sint insimul. dixit. principiū enim
⁊c. idest et hoc contingit q̄ necessariū ē
ut sit hic principiū quod distinguit res
ex mundē. non ab istis particularibus ta
men. sed a toto. et in alia translatione di
citur. principiū enim segregationis non
est in vnoquoq; tantū. sed totius. et est
necesse ut sit hic principiū distinguens
secundū hanc opinionē. qm̄ illud quod
generatur apud ipm generatur a cau
sa existente in re a qua generantur. et ō
ne habet generationē. sed oīa non gene
rantur insimul. ergo necesse est ut ōne
generatū totale quod est principiū dis
tinctionis ad minus habeat principiū
agens quod Anaxagoras vocat intel
ligentiam. idest et istud principiū quod
est intelligentia ab initio temporis in
telligit. et est illa hora in qua intellexe
rit. mundus enim apud ipm est nouus
ex quo sequitur ut quum intellexit. et in
cepit distinguere ut oīa in aliqua hora
sint insimul. scilicet anteqū intelligēnā

ncepit distinguere et sic in toto in illa ho
in erunt res infinite insimul

¶ Democritus autē nichil alterū ex al
tero fieri primoꝝ dicit sed tamen com
mune ipsū corpus omniū esse puta
pū magnitudine secundū partes & fi
guras differentes

¶ Democritus vero non dicit q̄ ī pū
ncipijs non est aliquid ex aliquo alio
sed ipm corpus cōmune omnibus vi
detur ipm esse diuersū secundū suas p
tes in quantitate et figura

¶ Dicit democritus vero quia apud ipm
nullū elementoꝝ generatur ex eis ad in
uicē. sed ex partibus indiuisibilibus. sed
opinatur q̄ in corpore cōmuni omnibus
quod est compositū ex partibus indi
uisibilibus diuersantur enim secundū di
uersitatē parui in quantitate et figura
ex quo sequitur ut totū apud ipm sit in
finitū. scilicet corpus cōmune. opinatur
enī q̄ generatio est per congregationem
paruī. et corruptio per se segregationem
earū. et q̄ enim diuersantur secundū di
uersitatē parui in positione et figura
et ordine

¶ Quod quidē igitur conuenions sit
plusius hoc speculo manifestū est ex
his. rationabiliter autē et primipium
ipm posuit omnes. neq; enī frustra pos
sibile est ipm esse. neq; alia ē esse ipi po
tentia nisi sicut principij. omnia enim
aut principiū sunt aut ex principio. ī
finiti autem non est principiū. esset ei
finis vtiq; ipius. amplius autē et īge
nitū et incorruptibile si est quoddā pū
cipiū. quodcūq; enī fit necesse est actum
re finem et finalitas omnis est corrup
tionis. quare sicut diximus. nō ī omnis
principiū sed hoc alioꝝ videtur esse et
continere oīa. et omnia gubernare si
cut affirmant. quicūq; non faciunt
extra infinitū aliquā causā ut intel
lectū aut concordiam. et hoc esse diui
nū. īmortale enī et incorruptibile est
sicut affirmant Anaximandros et
plurimi philosophoꝝ

¶ Declaratū est igitur ex hoc q̄ ista
consideratio est necessaria naturalib⁹
et necessario posuerunt oīs ipm pū
cipiū non igitur frustra dixerūt ipm
esse. et ipm non habet aliū gradum
nisi gradū principij. omne enī aut est
principiū aut a principio. sed infiniti
non habet principiū. cui si haberet es
set finitū. et si est principiū infiniti est
necq; generabile nec corruptibile gene
rationi enim habet vltimū. et vltimi ali
uis habet generationis est corruptio. et
ideo existimatur secundū hunc sermo
q̄ istud non habet principiū sed est prin
cipiū aliarū rerū et continet quodlibet
et regit quodlibet. ut dicit qui non con
cedit alias causas preter infinitū. ut in
trilingua et annana et lutē. et q̄ hoc
deus. est enī īmortale et incorruptibile
sicut dixit Anaximandros et plures lo
quentes de natura

¶ Dicit et declaratū est igitur ex hoc q̄
naturales dixerūt de infinito q̄ consi de
ratio de illo est naturali necessaria gene
ratio enī cui videtur esse infinita opor
tet naturale reddere causam illius et cau
sā infinitī in generabilibus. in primo
enī aspectu videtur q̄ hoc non sit. nisi in
finitum ponatur principiū in principijs
generationis. Deinde declarauit q̄ hoc
quo conuenitur. scilicet imponere prin
cipiū est necessariū eius nature si conce
tur ipm esse et dixit. non enī frustra
est et recte posuerūt ipm principiū oīs
qui concesserūt ipm esse. necesse est enim
vt non sit frustra. sed ppter aliquā acci
dē. et impossibile est ponere ei accidens
aut ipm et habere ordinē aliquē nisi or
dinē principij. Deinde incepit declarare
hoc et dixit. omne enī aut est principiū
aut ex principio ⁊c. idest oportet ponere
infinitū esse ponere et ipm principiū. q̄
infinitū quia sit vnū eoꝝ. et omne enī
aut est causa aut causatū. necesse ē vt
infinitū sit aut causa aut causatū. De
inde destruxit alterā partē. et dixit. sed si
habuerit principiū erit infinitū. ita in
uenitur in libro. et si sit verū. intendit q̄ si
finitū habuerit principiū. necesse est ut
illud principiū eoꝝ sit infinitū. quia im
possibile est vt aliquod infinitū inueni
tur ab aliquo infinito. et sic erunt duo
infinita. et hoc non est concessū. alioquin

cui cuigit finitate · qua cuigit diuersacoz et diuersa secundū q̄ sunt diuersa sunt finita · et vniuersaliter videtur de infinito q̄ dignius est principio q̄ illud quod fit ex principio · et etiam omne habens principiū quum illud principiū ponatur extra seipsum · contingeret ut illud cuius est principium ponatur et sit finitū in parte extra q̄ quam est aliud · et sic infinitū erit finitū et ideo qui ponit q̄ infinitū est aliquid a principio extra non sequitur necessario ut illud quod ponit infinitū sit finitū · et si ponerent etiam ipm esse principium in re contingeret formā esse infinitā et materiā infinitā quod est impossibile et ideo melius est ponere cum principiū · et in alia translatione est scilicet et infinitū non habet principiū · quia tunc esset finitū et hoc est manifestū · Deinde declarant q̄ si fuerit principiū · sequitur ut sit neq̄ generabile neq̄ corruptibile et dixit et si fuerit principiū ꝛc · idest et necessariū est ut generatū eadem habeat finē et infinitudinē quā quum habuerit · complebit generatio · quemadmodū necesse est ipm habere principiū in magnitudine ex qua incepit generari · et quum habuerit principiū et finē in magnitudine · est finitum et similiter habet in corruptione · vltimū enim generationis est principiū corruptionis et hoc intendebat quum dixit · et vltimū ꝛc · et in alia translatione dicitur · generatio enim habet complementū necessario · et omnis corruptio habet complementū · et intendit q̄ ista motus sunt finita · et quum declarauit q̄ qui concedit ipsum esse oportet ipm ponere ipm ee principiū · et non generabile neq̄ corruptibile · declarauit q̄ recte opinati sunt illi q̄ non concedūt causā agentē in hoc q̄ posuerūt primū principiū · et ista sunt omnis antiqui preter Anax · et Empe · Anax · enim ponit causā agentē · scilicet intelligentiam · Empedo · vero litē et amicitiam · et si intendebat quum dixit · vt dixit qui non concedit ꝛc · idest vt intelligentia quam concedit Anaxagoras ei infinito · aut amicitia et lis quas concedit Empedocles · sed ut michi videtur non ponit infinitū · et sermo eius in hoc manifestus est per se.

Esse autem aliquid infinitū fides ex quinq̄ contingit maxime intendentibus ex tempore · hoc enim infinitū et ex magnitudinibus diuisione vtuntur cum mathematica infinito · amplius sic vtiq̄ solum non est deficere fieri et cor̄ pi si infinitū sit amplius includendo finitū semper ad aliquid est · quare notum est nullū esse terminū · si semper iduenitur notum est alterū ad alterū

Et contingit considerantibus de infinito arbitrari aliquid esse infinitū ex quib̄ q̄ rebus ꝓprie saluat ex tempore · tempus enim est infinitū et ex diuisione magnitudinū · mathematica enim et alij vtuntur magnas infinito · et etiam ex hoc · quia hoc modo est possibile q̄ nūq̄ deficiant generatio et corruptio · et eadem quia finitū semper finitur ad aliquod · ex quo sequitur ut non sit finis omnino si est necesse aliquid finiri ad aliud

Et iste quinq̄ rationes sunt probabiles · et quedam sunt vere et quedam false et earum que sunt vere · quedam sunt note per se et quedam non · illa igitur que est nota per se · et audire q̄ sunt probabilis est de tempore · nullus enim potest intelligere tempus esse finitū · neq̄ in minore · neq̄ in fine · quia enim ponit tempus generari aut corrumpi contingeret ei ponere aliquid tps tps · generatum enim nichil aliud est q̄ illud quod est in instanti presenti · et similiter corrumpitur · et instans presens necessario existit tps preteriti et futuri · et vniuersaliter generati et corrupti est illud cuius extrema extenduntur ad tps · si igitur tempus ponatur generatum et corruptū contingeret ut sit illud conclusum in tempore extendente ipm in duabus extremitatibus · et ideo vt dixit Anaxi · omnes antiqui consueuerūt q̄ tempus sit eternū preter Platonē · diuisio autem mensurarum in infinitū semper in duo media est · principiū maximum inter mathematicos · et videtur esse notum per se · quia quum ponit q̄ magnitudines componuntur ex magnitudinibus indiuisibilibus non concedet hanc diuisionem · sed tamen vnum eorum quibus destruitur ista opinio de hoc principiū · et destruitur per principia

naturalia et illic exstimatur ꝙ ꝯ demō
stratur in scientia naturali et non est ir
motū vt istud p̄mapuū sit notū per se
et magnitudines componi ex indiuisibi
libus aut diuisibilibus sit ignotū natu
raliter. sed quia fuerit declaratū eas nō
componi ex indiuisibilibus. tunc scien
cia de hoc p̄mapio erit certificata. sequi
tur eā ex hac posicione ꝙ magnitudo di
uidit̄ semper in diuisibilia ut declara
tū. Tris in sexto. forte igitur geometer
ponit h̄ p̄mapiū et naturalis dissoluet
hanc questionē. vbi dicamus ꝙ istud p̄
apiū indiget demonstracione. et h̄ erit in
hac scientia. et de hoc pertractabitur i sex
to. D. d. et eā. quia h̄ solūmodo ꝛc. et ista
est tercia inconuenies et est necessaria si
non est nota per se. sed tamē est concessa
a quo concedit generacionē esse ex ente
et corrupcionē esse in eis. et intendit ea
dem hoc secundū hunc solū modū. scilicet
ponere infinitū possumus dicere ꝙ gene
racio et corrupcio minuī deficiunt. quia
negat infinitū non potest dicere ꝙ minuī
deficiet generacio et corrupcio. quarta aūt
inconuenies est hec ꝙ exstimatur ꝙ fi
nitū finitur ad aliud extra ipm̄ est incō
uenies famosa falsa. quoniā hoc acci
dit finito

¶ Maxime autē et magis ꝓpue quod
cōmunē facit dubitacionē omnibus ꝙ
id cui ꝙ intellectu non est deficere. et nul
lus numerus infinitus videtur esse. et mathe
matice magnitudines. et quod est extra
illū. infinitū autē quia sit extra. et cor
pus infinitū videtur esse et mundi. qđ
eni magis vacuū hic q̄ ibi. ꝙ si quidem
in vno loco et vbiq; esse magnitudinē
similiter autē et si vacuū ē. et locus infi
nitus. et corpus infinitū necesse est esse
contingere cui ab esse nichil differt in
ꝓpinus

¶ Et maximū eoꝝ que faciūt omnes
dubitare. et dignus est exstimacione
opinari cui aliquid quia non deficiat ido
numerus exstimatur infinitus et si ir
mensur mathematice. et qđ est extra
illū. et si vacuū est infinitū. exstimat
corpus esse infinitū. et mundos esse in
finitos. nichil eni cogit ut locus mūdi
sit in hoc loco vacuū dignus q̄ in alio
loco eius. si igitur corpus est in vno lo
co. possibile est vt sit in omī loco et nī
hor si fuerit vacuū et locus infinitus.
necesse est ut sit corpus infinitū. inter
ius enim non est differencia inter pos
sibile et illud quod est

¶ Iter est causa quinta que facit exsti
mare infinitū esse et est qm̄ quando hō
opinatur aliquid. possibile est ipm̄ opi
nari aliud extra illud. vnde exstimatur
ꝙ hoc quod accidit in opinione sequt̄
naturam eius et dicat. et fiat omnes
Dubitatur in hoc ꝙ exstimatur infinitū
esse hoc maxime. scilicet opinio. hec eni
est causa in hoc ꝙ exstimatur ꝙ mine
ra sunt infinita in addicione et similiter
etiam mensure. et in hoc ꝙ exstimatur
ꝙ extra celū est vacuū infinitū. et si ē pos
sibile vt vacuū sit infinitū et vacuū est
illud in quo corpus potest esse. possibile
est ut in eo sit corpus infinitū et mundi
infiniti. Deinde dicit nichil eni cogit ꝛc
et hec est inconuenies in hoc ꝙ ex vacuo
sequitur ut sint plures vno mundo. in
no mundi infiniti. qm̄ nullus locus in
eis est dignus: vt in eo sit mundus qm̄
alius. ergo possibile est ut in eo sit mū
di infiniti. et impossibile in rebus eius
quas non continet tempus est neces
sariū. quod eni est possibile vt sit et ut nō
sit est in indiuiduus spes eni que con
net tempus. et hoc intendebat quum di
it. in eternis eni ꝛc. idest qm̄ quum pos
emus hic esse vacuū infinitū. autem
eni infinitū non sequitur ex hoc infini
tū corpus esse possibile aut impossibile
sed sequitur ex h̄ corpus infinitū esse et
similiter qū fuerit possibile mundos
ee infinitos erit necessariū. eterna eni
non continentur a tempore. et quum fue
rit possibile aliquid esse de natura ter
ne eternaliū. illud erit necessariū in ingre
¶ Qualiter autē dubitacionē de infinito
consideracio et nāq; non esse ponentib⁹
multa impossibilia accidūt et esse am
plius autem qualiter est vanū sicut si
stanea aut sicut accidens per se aliam
natur aut neutraliter. sed nichilominꝰ
minus finitū. et in finita multitudine

Cet arte in cōsideracione de infinito
est quesho qū si aliquis ponerit ipm ñ
esse contingeret a plura impossibilia t
si ponerit ipm esse quō igitur ponit ip
sum. vnū substanciā. aut quod in se ac
adit aliam naturā aut quod non est se
cundū alterū istorū. et sine infinitū po
nat vnū aut plura in numero

Diatq; considerare de infinito indiat
maximā persanacionē. Declarātū ē ei
q si aliquis ponat ipm non esse contin
gent a plura impossibilia et eorū ē tem
pus non esse neq; motū neq; diuisionē
mensurarū. neq; addicionē numerorū
pesarandū est igitur quō est. vnū sed;
q est substancia. aut secundū q accidit
alq; natura aut sedm q non ē alterū is
torū. et indifferenter sine ponamus fini
tū vnū in magnitudine infinitū ā plu
ra infinita in numero. scilicet quādo po
suerimus q infinitū accidit alq; natura

Maxime autē physica cōsiderare
est si est magnitudo sensibilis infinita
primū igitur determinandū quotmo
dis dicatur infinitū. vno quidem igitur
modo q impossibile est tranſire. ex eo qđ
non est aptum tranſire. vt est vox inui
sibilis aliter autē tranſitū habens ina
uditabilem. aut quod vix aut qđ ap
tū natū est habere. non tamen habet
tranſitū aut finē. amplius infinitū el
se aut secundū appositionē. aut secūdū
diuisionē. aut vtroq; modo

Et oportet naturalē cōsiderare vtr
quantitas sensibilis sit infinita opor
tet igitur primo determinare secundū
quot modos dicatur infinitū. vnus igi
tur eorū est illud in quo est impossibile
aliq; quia non est innatū acquirere
dicatur sonus esse inuisibilē. et dicatur
de illo cuius processus non habet finē
aut de eo cuius processus est cum labore
et fatigacione. et dicatur de illo quod ē
aptū ut procedatur in ipso. sed nos non
possumus procedere et perueniri ad finē
et etiam dicuntur modi esse infiniti. si
in addicione aut diuisione. aut ī vtroq;

Et oportet naturalē q sideraē vtr
sit possibile ut magnitudo sensibilis sit
infinita aut nō. et primo oportet persan
tam de hoc secundū quot modos dicatur
infinitū quorū vnus est illud in quo nō
potest peredi quia non habet longitudiē
neq; finitā aut infinitā. vt dicatur q so
lo aut punctus est infinitus. et iste mo
dus primacionis est ut aliquid sumat il
lo quo non est innatū neq; sumere
habere. si habeat genus. vt quinq; dicatur
deū esse non corpus. Deinde dixit. et dicat
ē. idest de illo quod habet quantitatē et
longitudinem in actu. sed non habet fi
nē et de isto modo persanitabitur hic De
inde induxit tertiū modū et dixit. et de
illo cuius processus est cum labore. idest
et dicatur infinitā transumptiue de illo
quod non pertransitur nisi cū labore q
longitudinē spacii sed habet finē vt qū
dicatur q via longa est infinita. Deinde
induxit quartū modū. et dixit. et de illo
quod possibile est vt in illo procedatur
secundū q est. quartū finitū. sed non pos
sumus pertransire illud ppter ē extrinse
cum vt quum dicatur q profunditas ma
ris est infinita. et tertius modus. et iste
dicuntur infinita transumptiue. Deinde
induxit quintū modū. et est illud quod
dicatur esse infinitū secundū q actus n
eo semper seruat potentiā et est illud qđ
potest esse tantū non secundus modus
scilicet numeris. et dixit dicat̄ enim ē
idest et iste modus infiniti est ille qui di
citur in addicione numeris proueniens
aie. aut passionis in addicione. ā
numeris vt generatio in passione et di
uisio mensurarū in partes et iste mod9
infinita manifestū est q esbalus a secū
do. scilicet qui habet quantitatē in actu
sed non habet finem

Separatū quidem igitur esse a sensi
bilibus infinitū ipm aliquid eius infi
nitū impossibile est. si nanq; neq; mā
gnitudo neq; multitudo est substancia
autē est ipm infinitū. et non accidens
indiuisibile aut. diuisibile aut. ā mag
nitudo aut multitudo aut. si autē in
diuisibile est non infinitū est insi sic
vox inuisibilis est. sed neq; sic dicunt
esse affirmantes esse infinitū neq; no
quarimus sed sicut transibile

Nunc autē dicamus q impossibi

bile est ut infinitū sit separatū a sensibi
libus et sit existens per se infinitū·si enī
infinitū non est mensura neq; numer⁹
sed est substantia non accidens. necesse
est ut sit indiuisibile. mensura enim est
illud quod est diuisibile et numerus. et
si est indiuisibile non est infinitū. nisi eo
modo quo dicitur q̄ sonus est inuisibi
lis. sed non hoc modo vtimur infinito
dicentes ip̄m esse nec enim nos pertem
tamur de hoc modo sed de illo cuius in
tricio est ip̄m esse non pertinsibile

Quum narrauit q̄ oportet naturalem
persautam de infinito. vtrū sit corpus sē
sibile infinitū aut corpora sensibilia in
finita in actu incepit primo persautam
secundū exteriorē disputationē de infini
to quod ponitur substantia separata a
sensibilibus ut plures antiqui opinabā
tur. et dixit. nunc autē dicamus ⁊c. idest
q̄m impossibile est ut infinitū sit aliqd
separatū a sensibilibus demonstratis
secundū q̄ est substantia cuius quidda
tas est in infinito. deinde inducit rationē
destruentē infinitū positū hoc modo et
dixit. q̄m si infinitum ⁊c. idest q̄m si nulla
natura que dicitur infinita non sit de ge
nere mensure neq; de genere numeri. sed
fuerit substantia per se. necesse est ut sit
indiuisibilis. diuisibilitas enī rei est
secundū q̄ est mensura aut numerus ⁊
iste sermo est in secunda figura sic. infi
nitū separatū non est numerus neq;
quantū. et omne diuisibile est nume
rus aut quantū ergo infinitū est indi
uisibile. et deinde dixit. et infinitū non
est numerus. et hoc sic concluditur. in
finitū est substantia et quantū et nu
merus non est substantia. ergo infini
tū non est quantū neq; numerus ⁊ q̄d
declarauit q̄ secundū hoc ī finitum est
indiuisibile incepit declarare q̄ ex hoc
sequitur vt non dicatur infinitū nisi
per accidens. sicut dicitur de puncto et
dixit ergo infinitū ⁊c. idest et quum fue
rit indiuisibile. tunc non dicetur infi
nitū. nisi sicut dicitur de illo quod nō
est ī natū recipere finitatē aut infini
tatē ut punctus et color. et iste syllogis
mus est in secunda figura sic. infini
tū est indiuisibile et infinitū
verū est diuisibile. ergo infinitū hoc mo
do non est verū infinitū. q̄ aut infini
tū verū est diuisibile sic declarabitur ve
rū finitū scilicet illud quod est innatum
dici infinitū est quantū. aut numerus
et omne quantū aut numerus est diui
sibile. ergo verū infinitū est diuisibile. ⁊
quum declarauit qd̄ contingit ei secūm q̄
q̄ infinitū est punctus aut color aut a
lia natura. incepit declarare q̄ iste mo
dus infinita non significat naturā ter
minatā neq; antiqui dicentes q̄ infini
tū ee substantiā existentē per se. intende
bat hic iste cū modus non significat in
re q̄ est substantia magis q̄ est punc⁹
neq; q̄ est punctus magis q̄ q̄ est color
si igitur fuerit hec substantia existēs per
se. tunc illa non dicetur infinita nisi sic
dicatur punctus et manifestū est q̄ an
tiqui non intendebant hoc. et ideo dixit
et non q̄ modo ⁊c. idest sed dicentes infini
tū non intendebant istū modū. neq; ex
iam persautatio nra est de tali infinito
quod est per accidens. sed de illo quod est
infinitū per se quod est quantū non pr
tmnsibile

Si autē secundū accidens est infiniti
non erit vnus elementū eorū que sunt
cundū q̄ est infinitū. sicut neq; in
le locutionis q̄ vox sit inuisibilis ⁊
plius quō contingeret aliquid esse ip̄m
finitū. si vero non est et secūm numerū et
magnitudinē quorū est per se passio q̄
tum infinitū adhuc cui innatus necesse
est esse q̄ secundū numerū et magni
tudinem.

Et eā si infinitū est per accidens nō
est elementū eorū in eo quod est infini
tū. quemadmodū inuisibile non ē ele
mentū idiomatis visi. et sonus est in
uisibilis et etiam quomodo est possibi
le ut infinitū sit existens per se et nu
meras et mensura que sunt illa q̄m
bus accidit infinitum non sint existē
tia per se

Hic incepit declarare q̄ si ponatur ip̄m
esse substantiā aut per accidens. et sic si po
natur principiū et elementū. per accidē
aut elementū. et dixit. et si infinitū ⁊c. i.

et si infinitū ut declauitū est ex hoc sermone est secundū q̄ est infinitū per accidens non est elementū eius in eo q̄ est infinitū vt antiqui ponunt. sed si fuerit elementū aut secundū q̄ est substancia. vt sonus non est elementū dictionis. secundū q̄ ē inuisibilis. sed secundū q̄ est audibilis q̄ igitur existimauerūt q̄ ex ſ̄ q̄ est pars puri et elementi. sequitur ut sit infinitū est falsū si concessemus aliquid esse tale scilicet substanciā infinitū existentem per se. q̄ autē infinitū est substancia per accidens. manifestū est. q̄ substancia existens per se infinita est elementū per accidens. secundū q̄ est infinita. et nullum elementorū est elementū secundū q̄ accidit aliquid. ergo in sēda figura substancia infinita non est elementū sed in q̄ est infinita. prima ꝓpositio manifesta est ex predictis. sēda vero manifesta est per se et quia declarauit q̄ secundū q̄ est infinitū non est principium. incepit destruere aliquid esse existens per se infinitū. et dicit et cum :ē. idest et si infinitū est existēs per se. quanto magis vt illud cui accidit infinitū sit existens per se scilicet subiectū. v. gr. numerus et mensura. sed subiectū non est existens per se. quanto magis infinitū non erit existens per se. et ista declaracio est logica et demonstrata quo dāmodo q̄ autē subiectū infinita est dignius ut sit separatū magis q̄ infinitū. declaratur per duas ꝓpositiones sic. infinitū dicitur in subiecto. et omne quod dicitur in subiecto subiectū eius est magis existens per se q̄ illud. ergo subiectū infinita magis est existens per se q̄ infinitū sed quantū et numerus sunt substancia infinita. ergo quantū et numerus sunt magis separabilia q̄ infinitū deinde cōponitur in syllogismo hypothetico. si infinitū est separatū. quantū et numerus erūt magis separabilia. Deinde destruetur consequens. et concludetur antecedēs et in hoc sermone sunt duo syllogismi cathegorica. et vnus hypotheticus

¶ Manifestū autē est q̄ non contingit esse infinitū. sicut actu esse et sicut substancia et principiū erit cui quidlibet ipsius accepti infinitū et infinitū impossibile ē infinitū manet ēt. et si infinitū idem est si vero substancia infinitū esset et non de subiecto esset. quare aut indiuisibile est aut in infinita diuisibile est. multa autem infinita esse idem impossibile ē at vero sicut aeris aer pars est. sic et infinitū. infinita siquidē substancia ē et principiū. impartibile ergo et indiuisibile est. sed impossibile est actu esse infinitū quantū cui aliquod esse necesse est

¶ Manifestū est q̄ impossibile est infinitū sit sicut illa que sunt in actu et. q. substancia et principiū. quū necesse est ut quodcūq; acceperis ex eo sit infinitū si est diuisibile. quoniā si infinitū ē substancia et non dicatur in subiecto tunc quidditas infinita et infinitū erit idem ergo necesse est. aut ut sit indiuisibile aut diuisibile. diuisionibus quarū nulla ē non infinita. et sic erunt plura infinita et infinitū idem. quod est impossibile quemadmodū cui pars aeris est aer similiter pars infinita est infinita. sed q̄ est substancia et principiū. et sic erit indiuisibile. sed impossibile est vt illud quod est in actu infinitū sit indiuisibile necesse enim est ut sit aliquod quātū

¶ Et manifestū est ex hoc quod ego dico q̄ impossibile est vt infinitū secundū q̄ est infinitū sit de natura substancie et principiorū existentiū in actu que non sunt in subiecto. Deinde dixit. necesse est ei ut quodcūq; acceperis :ē. idest quācunq; partē. Deinde induxit causā super hoc et dixit. quū si infinitū :ē. idest quū si infinitū fuerit substancia et non dicatur in subiecto. tunc differencia eius quod dicitur infinitū. et differencia infinitatis erit eēdē ex quo sequitur necessario si fuerit diuisibile ut ponunt. ut differencia totius et partis sit eadem pars cui infinita. si differencia dispositionis et dispositi est eadem necesse est enim ut sit infinita. differencia ei parui substanciarū consimilium parui et differencia substancie sunt eadem. Verbi gracia. quū pars aeris est aer et pars aque est aqua. Deinde dixit et sic erunt plura :ē. idest. et quum pars infinita ē infinita erunt plura infinita. sed impossibile est vt infinitū sit magis q̄ vnū. de

nde confirmauit hoc et dixit quemadmo
dū eñ pars actus est: ē. idest et similiter ne
cesse est ut pars infinita sit eiusdem infinitū
sedm q̄ accidit substantie et principio Dei
de dixit. erit igitur indiuisibile. idest + qñ
li impossibile contingit si fuerit diuisibi
le. ergo est indiuisibile. sed impossibile ē
ut aliquid quod est in actu infinitū sit
indiuisibile quod eñ est infinitū neces
se est ut sit aliquā habens quantitatē +
sic ponunt ipm antiqui et quum ponunt
q̄ illud quod dicitur infinitū. necesse est
ut sit quantū. incipit declarare quod se
quitur ex hoc

¶ Secundū ergo accidens est infinitū
sed si sic est dictum est q̄ non contingit
ipm dicere principiū. sed in illud eni ac
cidit vt actum aut pare. quare ineōue
nienter vnaq̄q; tulerunt idem dicentes si
cut pythagorici dicunt. simul eñ sub
stantiam faciunt infinitū + ponunt

¶ per accidens igitur est infinitū si igi
t ē secundū hunc modū. Jam dictum
q̄ impossibile est ipm dici principiū. q̄
principiū est illud quod eni accidit et ē
ace aut par. apparet igitur q̄ iste sermo
est inopinabilis quia conuenit ei qđ
dicunt pythagorici dicentes eñ ipm po
nunt infinitū substantiā et eñ hoc di
cunt ipm

¶ Dicat et quum infinitū est quantū ut
ponunt. et sedm q̄ est in se. tunc esse infi
nitū sedm q̄ est infinitū est per accidens
quoniā suū esse essentiale est sedm q̄ est
quantū. et accidit in quanto q̄ fuit infi
nitū. Deinde dixit. si est igitur hoc modo
: ē idest quia nichil dicitur principiū. sed;
q̄ accidit ei aliquid per accidens. et dixit
vt michi videtur. cum diximus inuenio
illud quod p̄dixit. qñ si infinitū dicatur
de illo quod non innatū est reperire fini
tatē neq; infinitatē et fuerit elementū
sedm hunc modū. necesse est ut elemen
tū sit elementū per accidens. potentia ei
illius sermonis. et potentia istius quā
probauit hoc et si posuerint ipm esse q̄
tū est eadē potentia. quoniā si posuerint
ipm esse quantū. et non fuerit omne q̄
tū infinitū. tunc infinitū erit accidens
quanto. et non erit in eo sedm q̄ est quā
tū. et sic si quantū ponatur elementum
secundū q̄ est infinitū. tunc elementum
erit elementū sedm accidens. et sic illud
accidens fuerit principium aut remotū. si
autē infinitū esset accidens essentiale q̄
busdā speciebus quamuis non contingere
ret eas istu redargumento. est eñ aliquod e
lementū sedm accidens quando illud ac
cidens fuerit essentiale. ut dicimus q̄ ig
nis et aqua sunt elementa sedm primas
qualitates. Deinde dixit. apparet igit: ē
idē apparet igit: q̄ iste sermo ē ipbabil' qñ
sit quemēs ea qđ dicunt pythagorici q̄
ponunt eñ infinitū esse substantiā sine
ullam a quantitate. deinde diuidit illā

¶ Sed forsitis hec est vniuersalis quae
stio magis si contingit infinitū et īma
thematicas esse et intelligibilibus tm
nullam habentibus magnitudinem
nos autem intendimus et de sensibi
bus et de quibus facimus sciencā vni
uersalem ipis est aut non est corpus infinitū
in augmentū. Sed persanimo vnum
sit impossibile ut infinitū sit in mathe
maticis et intellectis que non habent
mensuram ōnino. sit persanimo vni
uersalis et persanimo nisi sit de illo qđ
est in sensibilibus. et de illo quod con
tinuum in hac arte et est considerare de
in istis sit corpus infinitū in augmē
to aut non

¶ Quum destruxit vt infinitū sit substā
cia existens per se denudata a quantita
te. et istu persanimo non est p̄pria hui
sciencie. sed est de mathematicis. dixit. si
persanimo: ē. idest sed persanimo de re
mouentur infinitū in intellectis aut in
quantitate secundū q̄ est non in mate
ria est sciencie diuine que persanimum
de infinito in intellectis secundū q̄ con
sideraut de intellectis. sedm q̄ sunt intel
lecta. scilicet sedm q̄ sunt abstracta a
sum. et persanimum de infinito in sen
sus sedm q̄ sunt abstracte a materia
et est principiū quod ponit mathema
ticis. scilicet infinitū esse in rebus sen
sus. possibile est eñ apud ipm hucā ra
tionem infinitū. et similiter superficiem
et corpus. naturalis vero persanimum
de infinito quod accidit sensus sedm

q̄ sunt in materia. et hoc intendebat q̄ dixit. et per sanctiaō nō̄ est de infinito ꝛc̄ idest vacuū sit mensuum sensibilis infinita et primo vnū corpus sensibile infinitum sit. q̄n si hoc fuerit. erit linea sensibilis infinita. et superficies sensibilis infinita. quia ista scientia considerat de infinito q̄d̄ est in actu et quod est in potentia dixit. et ista scientia continet ꝛc̄. et intendit p̄ augmentū̄ additionem

¶ Rationabiliter quidem igitur speculantibus ex huiusmodi videbitur vnaq; esse sicut corpus imo q̄ planum terminatū̄ est non vnaq; autem corpus infinitū̄ neq; intelligibile neq; sēsibile

¶ Quia autem considerat de hoc considerātione logica ex istis videt q̄ non est ita. quia imo corporis sit ipm esse terminatū̄ per superficiem. impossibile igitur est ut aliquod corpus sit infinitū̄ neq; intelligibile neq; sensibile

¶ Quia declarauit q̄ p̄ma persanctiaō huius scientie est. vtrum sit hoc corpus sensibile infinitū̄ in actu. incepit destruere hoc et dixit hoc enī corpus quandoq; vtitur ipō secundū̄ modū̄ sermonū̄ dialectice. et q̄nq; secundū̄ sermones disputatiuos. et iste sermo componitur sic. omne corpus continetur ab vna superficie. ut plumbus et omne quod continetur ab vna superficie aut plumbus est finitum ergo omne corpus est finitū̄. et hoc in prima figura. et p̄positio dicens q̄ omne corpus continetur ab vna superficie aut a superficiebus declaratur sic. omne corpus est figuratū̄. et omne figuratū̄ aut est rotundū̄ aut nō̄. ergo omne corpus aut ē rotundū̄ aut non. sed omne rotundū̄ continetur ab vna superficie. et non rotundū̄ continetur a superficiebus finitis pluribus vna. ergo omne corpus continetur ab vna superficie aut a superficiebus si omne quod est tale est finitū̄. ergo omne corpus est finitū̄. sed qm̄ concessit corpus infinitū̄ esse. non concessit ipm habē figurā̄. et hoc videtur manifestū̄ per se. one enī corpus aut habet figuram speciā̄ aut non. et ideo si posuerimus hic ē corpus infinitū̄ non erit verū̄ dicere ipz esse speciā̄ aut non speciā̄ sicut non est verū̄ dicere punctū̄ esse speciā̄ aut nō̄ speciā̄. Deinde dixit terminatū̄ per superficiē. idest terminatū̄ per vnā quāq; superficiem aut rotundā aut rectā

¶ At vero neq; numerus sic est. sicut se patitur et infinitus numerabile enī numerus est. aut habens numerū̄ sig̃ numerabile contingit numerare et tā sicut vnaq; possibile erit infinitū̄

¶ Neq; numerus etiam potest esse separatum et infinitū̄. numerus enī et illud cuius est numerus est numerātū̄ si igitur numerantū̄ potest numerari: possibile est peruenire ad infinitū̄

¶ Quia declarauit vniuersaliter q̄ infinitū̄ non est quantū̄ continuū̄. incepit declarare etiam vniuersaliter q̄ infinitum non est quantū̄ discretū̄. v. g. numerus et dixit. neq; numerus ꝛc̄. idest. neq; etiā est possibile inueniri numerū̄ in actu separatū̄ a materia. aut non separatū̄ esse infinitū̄. numerus enī et numerātū̄ in actu est numeratū̄ in actu aut est possibile ut numeretur in actu. scilicet vt perficiatur numerari. et quia posuimus q̄ oīs numerus est numerabilis. et one numerabile possibile est ut numeretur tunc quia posuimus q̄ inuenitur aliquis numerus infinitus. necesse erit vt infinitū̄ numeretur quod est impossibile. ergo non est in numerus infinitus. et forte etiā ista propositio est de genere propositionū̄ notarū̄ per se. scilicet q̄ omnis numerus est numerabilis. et q̄ omne numerātū̄ in potentia quia fuerit in actu possibile est vt sit numerātū̄ in actu. sed ista propositio est cōmunis non essentialis. q̄d̄ autē infinitū̄ impossibile est vt sit numerātū̄ in actu manifestū̄ est per se.

¶ Physice autē magis considerantibus ex his manifestū̄ erit. neq; enī compositum possibile est esse infinitū̄ neq; simplex compositū̄ quidem igitur nō erit infinitū̄ corpus. si finita sunt elementa multitudine necesse est enī plura esse et quatuor elementa semper contraria. et non est vnū̄ eorū̄ esse infinitū̄. si nāq; quantitatēq; retinuerit que in vnoquoq; corpore est potentia a potentia alterius ut si ignis finitus sit. aer autem infi

nutus·est autē equalis ignis aeri equa
li potentia quantūcunq; duplicatus so
lum autē unum cū habeus·tunc unum
festū est q infinitū excellit·et corrumpit
finitū·

Cum autem posuit suā considerationē
magis naturalē existis declarabit·quo
niā impossibile est corpus infinitū esse
neq; compositū neq; simplex·compositū
vero si elementa fuerunt finita in numero
necesse est cū ut contraria valeant sibi sp
impossibile igitur est ut vnū eorū sit in
finitū·si potentia que est in aliquo illor
eorū fuerit diminuta a potentia que est
in alio corpore secundū aliquā quanti
tatē et ignis·v·g·fuerit finitus et aer fi
nitus infinitus·et mensura ignis fuerit
multiplex mensure aeris in potētia qua
cūq; multiplicitate·manifestū est q in
finitū excedit finitū et corrumpet ipz

Cum destruxit hoc per sermones dialec
ticos·incepit destruere hoc destructione pro
pria sapientie naturali qui autē ponit suā
considerationē magis propriā sapientie natu
rali ex istis propositionibus declarabit·Dei
de incepit dicere q impossibile est corpus in
finitū esse compositū aut simplex·et q.d.
et signū eius q impossibile est corpus na
turale esse infinitū·est quū si fuerit·aut
est compositū aut simplex·sed non est com
positū neq; simplex·ergo corpus infinitū
non est·deinde incepit declarare ipm esse
non compositū·et dixit si igitur fuerint
finita in numero ꝛc·idest et compositū in
finitū necesse est vt sit infinitū·aut quia
vnū elementorū ex quibus componitur
aut plura vno sunt infinita in magnī
tudine·aut quia elementa ex quibus co
ponitur sunt finita in magnitudine sed
infinita in numero·Deinde incepit destru
ere ipm esse infinitū·quia vnū eorū ē in
finitū in magnitudine·dixit·si igitur e
lementa ꝛc·idest si compositū fuerit cōpo
situ ex elementis finitis·Verbi gratia·quūq;
aut sex et possibile est vt vnū eorū sit infi
nitū·idest in magnitudine·deinde induxe
rit rationē super hoc et dixit·necesse est enī
ꝛc·et iste sermo est in prima figura sic ele
menta sunt contraria·et contraria debēt
esse equipotentia·ergo elementa ex quib⁹
componitur corpus compositū infinitū
sunt equipotentia·sed equipotentia impos
sibile est vt quedā sint finita·et quedam
infinita·ergo elementa que sunt in com
posito impossibile est vt vnū eorū sit infi
nitū·Deinde induxit rationē super hoc q
elementa sunt equipotentia et dixit quū
si potentia ꝛc·idest·quū si potentia cuius
na que est in altero illorū elementorum
existente in magnitudine·equali alicui
magnitudini alterius elementi fuerit
minor potentia existente in magnitudi
ne equali alterius elementi·et debilior il
la in quantitate terminata·Verbi gratia
q potentia in vna palma ignis fuerit
dupla potentie que est in vna palma ae
ris·quoniā tunc si totus ignis fuerit fi
nitus·et totus aer fuerit infinitus·con
tingeret necessario vt aer corrumperet
eum·et sic elementū finitū non observa
bitur cum elemento infinito·quare mū
dus corrumperetur·et posuit q potentia p
tis terminate elementi finiti est maior
potentia partis equalis illi ex infinito
quia potest aliquis dicere q totū elemē
tū infinitū non corrumpet finitū·nisi
posuerimus q potentie duarū partium
equalium in quantitate sint equales in
litate·et ideo dixit q idem sequitur·et si
totius partium equalium in quantitate fi
nite sit maior potentia·Deinde destruxit
dictum eius per duo·primo per hoc quod
dixit·quia sequitur·et si totius partium
equalium in quantitate finite sit maior
potentia quam partis·tunc magis augmentabitur po
tentia eius·et quū corpus debile habuerit
quantitatē infinitā·necessario habebit
potentiā maiorē corpore finito maiore
et omnis iste propositiones sunt manifeste q
se·nisi propositio dicens elementa esse cōtra
ria·et incepit illā·aut secundū famosita
tē aut concessā·quia declarabitur in hac
sapientia·et hoc est verum·quia sic com
dicto aut demonstrationi non disputan
da·et quum destruxit partē dictā compo
sitū esse infinitū·quia vnū elementorū
ex quibus componitur·aut plura vno
sunt infinita in quantitate reversus ē
ad secundā partē scilicet vt vnūquodq
eorū sit infinitū·

Vniquodq; autē infinitū impossibile est esse corpus cui est penitus habens dimensionē. infinitū autē interminatē distans est causa quare infinitū corpus vbiq; erit distans infinitū

Et impossibile est eaam vt vniquodq; corū sit infinitū corpus cui est illud qđ habet dimensionē ad omnes partes et infinitū est illud quod habet dimensionē infinitā. ex quo sequitur ut corpus infinitū habeat dimensionē infinitā ad oēs partes. et sic elementoū vnū infinitoū implebit totū. vbi igitur erit reliq

Dicat et impossibile est eaā ut q̄ posit sit infinitū. quia vniquodq; elementorum ex quibus componitur est infinitū qm̄ corpus est illud quod habet dimensionē in omnibus partibus. et infinitū est illud quod habet dimensiones infinitas ex quo sequitur vt corpus infinitū sit infinitū in oniūbus partibus. et hoc est necesse. qm̄ quum aliquid fuerit compositum ex duobus necesse est vt diffinitio alterius compositi sit compositi ex diffinitionib' illoꝝ duoꝝ. v. gr. qm̄ quum diffinitio corporis est illud quod expanditur ad oīs partes. et diffinitio infinita est illud qđ non habet finē. ideo diffinitio corporis finiti est illud quod extenditur ad oīs partes in infinitū. et iste locus est verus et quia si vnū elementoū fuerit infinitū impossibile erit vt eaum ipo sit aliud elementū finitū. nedū infinitū. dixit. et sic vnū elementoꝝ infinitoꝝ ꝛc. et hoc quod dixit. manifestū est ex hoc quod posuit q̄ infinitū debet esse infinitū in oīnibus tribus dimensionibus. et sunt sex partes. et hoc intendebat per oīs partes. et si nos posuissemus q̄ infinitū est infinitū in quadā parte. contingeret infinitū cē maius infinito. possibile eni esset ponere in parte in qua est infinitū aliud corpus contiguū. et tunc congregatū ex duobꝫ corporibus erit magis vno corpore. et vterq; est infinitū. scilicet congregatū. et ipm infinitū qđ est impossibile

At vero necq; vnū et simplex esse cōtingit infinitū corpus. necq; sicut dicāt quidā eni extra elementa esse. ex quo hec generantur necq; simpliciter. Sunt enī quidā qui hoc fecerunt infinitū sed non aerem aut aquā. quatenus non alia celeriter corrumpantur ab infinito habent enī ad inuicē contrarietatē. quorū aer quidem humidus vel frigidus aq̄ vero frigida. ignis vero calidus. quorū si esset vnū infinitū. corrumperentur iam alia. nunc autē dicunt alterū esse ex q̄ sunt

Quod autē impossibile est q̄ infinitū sit vnū corpus simplex. sic declarabitur. hoc enī non est possibile necq; secundū dictum ipm esse aliquid extra elementa ex quo res generantur. necq; simpliciter. quidā enī ponūt infinitū vt diximus. et non ponunt ipm aquā aut aerem. ne illud quod ponūt infinitū corrumpat alia sunt enī contraria ad inuicē. v. g. qm̄ aer est frigidus et aqua humida. et ignis calidus et si aliquod istorū esset infinitū. tūc alia corrumperentur. nunc igitur dicunt hic esse aliquid ex q̄ generantur ista

Quum destruunt q̄ corpus infinitū sit cōpositū. quia illa ex quibus componuntur sunt infinita in magnitudine. incepit destruere anteq̄ destruerent sed am partē de composito infinito. et est illud quod est infinitū. quia pres eius sunt infinite in specie incepit destruere corpus simplex esse infinitū. et dixit quod autē impossibile est ꝛc idest ex h quod dicā. et quia h intelligitur duobus modis. aut quia illud corpus ē extra quatuor elementa. et ex eo generantur elementa ut quidam dicunt. aut q̄ illud corpus est vnū elementoꝝ quatuor. dixit. non. n. est possibile ꝛc. idest et impossibile est ut corpus infinitū esset sine sedim ponentes ipm esse extra mundū sive supra. scilicet si quocunq; ponatur sive extra sive intra. sive vnū elementoꝝ sive aliud. deinde narrant causā propter quam quidā posuerūt ipm extra elemēta et dixit. quidā enī ponunt infinitū ꝛc idest in modo in quo potest plus conservari scilicet ut sit extra elementa. et sermo eius in hoc manifestus est. qm̄ manifestū est istu cē continua quare si vnū corū erit infinitū. necessario corporū perent reliqua et ideo isti fugierunt in hoc q̄ sit

vnū elementoꝝ

¶ Impossibile autē est esse hmūsmodi aliquod infinitū. de hoc enī cōmune ꝯ dum dicendū est et de omni simulitr. t igne et aqua et quolibet. Sed quia non est est hmūsmodi corpus sensibile extra quatuor elementa. omne namq; ex quo est resolvitur in hoc. quare esset vtiq; hoc corpus extra aerē et ignē et terrā t aquā videtur autē nullū hmūsmodi

¶ Et impossibile est aliquid esse tale. nedū ut sit infinitū. sed de hoc dicemus sermonē cōmunē omnibus eodē modo aere et aque et alijs elementis. et impossibile est corpus simplex esse ex quo elementa generentur sed nos dicemus in hoc loco in destructione eius sermonē cōmunē contra eos qui ponūt ipm aliud ab elementis aut vnū eoꝝ q nullū corpus est tale. omne enī ad illud ex quo fit dissolvitur. quapp necesse est hic esse aliquid p̄ter aerē et ignē et aquā t terrā. sed nos non videmus aliud.

¶ Quum p̄emisit sermonē cōmunē in destruendo corpus simpliciter esse tale incepit p̄imo destruere ipm extra elementa et dixit q nullū corpus est tale ꝛc. idest et impossibile est corpus infinitū esse aliud a quattuor elementis. et hoc intendebat quum dixit. tale. qm si hoc corpus esset aliud ab elementis quattuor ex quibus componeretur. tunc necesse esset qm corrumperētur vt viderentur sensu dissolum in illud et hoc non videtur. et hoc intendebat quum dixit. quapp ꝛc. idest quapter necesse esset hic esse aliā naturā in qua dissolverentur aer et ignis t aqua et terra. et quum destruxit elementū simplex esse extra quattuor elementa simpliciter. nedū infinitū incepit destruere vnū elementoꝝ esse infinitū

¶ Neq; igitur ignem neq; aliorū elementoꝝ nullū infinitū contingit esse aliquod ōmno eorū et propter id qd infinitū sit aliquod impossibile ē esse et si infinitū sit aut esse aut fieri vnū aliquod impossibile. sicut eraclitus dicit omnia aliquando fieri ignē

¶ Et impossibile est ut ignis aut aliquid elementoꝝ sit infinitū. quoniā vniuersaliter si nos dicimus q aliqd eoꝝ est infinitū. impossibile erit ut omne totū fiat. et si sit finitū vnū eoꝝ. ut dicat eraclitus q oīa fiunt ex aliqua horā ignis

¶ Dicat et impossibile est ut vnū elementoꝝ totū sit infinitū. quoniā illud elementū vinceret totū. et totus mundus tunc conuerteretur in illud elementū vniuersaliter. cui est impossibile hoc. si nos diceremꝰ aliquod elementoꝝ esse infinitū. nō ut ponit eraclitus omnia cē finita. et opinatur q omnia conuertuntur in ignē. et dicit. hoc narrando q ista positio que sequitur si vnū elementoꝝ fuerit infinitū est impossibilis si aliquis ponerent illā imponit q aliquod elementoꝝ est infinitū. ut fecit eraclitus. sed debes scire q ponens vnū eoꝝ esse infinitū contingeret mundū fuisse corruptū necessario. ponēs autē oīa esse finita. sed q in aliquo eoꝝ sit potentia excedens alias que exigit corruptionē aliorū ut eraclitus dicit de igne non contradicatur hic. sed declarabitur ff qū declarabit q impossibile est mundum corrumpi naturaliter

¶ Eadem autē ratio et de vno est et de alio q faciunt extra elementa physica omne namq; mutatur ex contrario in contrarium. ut ex calido in frigidū. quattuor autem de omni et ex his considerandū. contingit aut non contingat corpus esse infinitū sensibile

¶ Et hoc idem dicimus de vno ut naturales ponūt ipm extra elementa. si igitur quodlibet transmutatur de contrario in contrarium. v. g. de caliditate in frigiditatem. et ex istis oportet considerare in vnoquoq; quattuor elementoꝝ vtrū possit ut sit aut non

¶ Quum destruxit vnū elementoꝝ esse infinitū. quia tunc corrumperet reliqua. omnes enī concedunt q elementa sunt contraria. incepit narrare eā q impossibile contingit dicentibus ipm esse extra elementa. scilicet h contingit dicentibus elementū esse infinitū. necesse est enī ut istud corpus extra sit contrariū elementis secundū q ponūt q ex eo generantur elementa. et si fuerit cō

fratrum

tuum infinitū necessario cōpetere reliq̄
et dixit. et hoc idem ꝛc. idest. et hoc impossi
bile contingens ponentibus elementū
aliquod esse infinitū. contingit simili
ponentibus vnū corpus esse extra eleme
ta infinitū. et quum manifestum sit q̄ idem cō
tingit in hoc. incepit declarare hoc. et dix
it. sufficit quodlibet transmutatur ꝛc
idest quoniā si vnū transmutatur ī ele
mentis. et omne quod transmutatur.
transmutatur de contrario in contrari
um. necesse est ut illud corpus vnū sit
contrariū elementis quapropter si po
natur infinitū. contingit illud idē qd̄
contingit si vnū elementorū fuerit in
finitū. et ipse expressit in hoc sermone
maiorē p̄positionem et tacuit minorē
et conclusionē. deinde. d. et ex istis rebus
ꝛc. idest. et ex consideratione de h q̄ elemē
ta sunt contraria. oportet considerare
de vnoquoq; eorū vtrū sit possibile ut sit
finitū aut infinitū

¶ Quod autē omnino impossibile
sit esse corpus infinitū sensibile ex his
manifestū est aptū est enī natū omne
sensibile alicui esse. et locus est aliquis
vnusquisq;. et idem est patris et ōnis
ut totius terre. et vnius glebe. et ignis
et scintille. quare liquidem sit eiusdem
speciei īmobile erit. aut semper mone
bitur. quod enā impossibile est. qd̄ enī
magis deorsū aut sursū aut vbi. dico
autē ut si gleba sit vbi ipsa monebit
et manu vbi manebit. locus enī infini
tus erit sibi et priorum corporum. vtrum
igitur continebit totū locū aut quo
modo. oportet igitur et vbi mansio et
motus ipsius. aut vbiq; manebit. nō
ergo monebitur. aut vbiq; monebitur
non ergo stabit

¶ Quod autē impossibile est vnum
salutem corpus sensibile esse infinitū ex
his declarabitur. omne enī corpus sen
sibile habet vbi. et vnūquodq; habet
aliquem locū. et vnus locus est locus
partis et totius. et qū locus totius ter
re est locus vnius glebe. et locus est lo
cus scintille. si igitur infinitū totū est
vna species erit immobile. aut cōpel
letur semper. sed hoc est impossibile.
descendere enī non est dignus q̄ ascē
dere. aut ire ad aliā partē. et intelligo
ut si posuerunt ipsam glebā. quo igit̄
monebitur ista et vbi quiescat. locus
enim corporis qui est hinus grauis ī
infinitis. vtrum igitur occupat totū
locū. et quomodo erit hoc. et quomodo
quiescet et monebitur. et vbi erit. hoc
autem est in ōnī loco q̄escēs et mota.

¶ Quum contradicat p̄ue dicenti
bus infinitū esse corpus simplex extra
elementa. et similiter dicentibus ipsū
esse vnū elementorū. incepit contradicere
eis cōmuniter vt promisit. et posuit
ad hoc p̄positiones. quarū prima est q̄
omne corpus sensibile habet vbi. sed a
autem est q̄ vnusquisq; corporū sensi
bilium locus partis naturalis in quo q̄es
cat. et locus totius sunt idem numero.
tertia vero est q̄ omne corpus habet lo
cum naturalē et locū non naturalē. et
q̄ in naturali quiescat. et extra ipsum mo
uetur ad ipsum. et tacuit istā terciā quia
sequitur ex secunda. deinde iungit istis p̄o
positionē. scilicet corpus simplex ēt in
finitū. et induxit ad impossibile. infini
tū enī habet vnū locū infinitū. quare
si immutū est quiescere in illo vbi. necesse
est ut moueatur. quia non habebit lo
cū extra suū locū naturalē. sicut habēt
corpora simplicia que mouentur motu
recto. aut monebitur semper per suas
partes. quod est impossibile. et iam enī
posuimus q̄ pars naturaliter mouetur
sedm q̄ totū. sed totū non habet locū dis
tinctū naturaliter ab illo quod est extra
naturā. ergo non habet motū. ergo nec
pars habebit motū. quia tunc non dig
nus moueretur magis ad aliquā p̄tē
q̄ ad oppositā. et hoc intendebat qui dixit
aut compelletur semper idest monebit
semper per suas partes naturaliter ad
superius aut ad inferius. sed descendere
non est dignus q̄ ascendere. sed causa
in hoc est. quia non habet duo loca sci
licet locū naturalē et innaturalē. vñ. q̄
qū sit terra esset infinita. tunc gleba nō
haberet duo loca. in quorū vno moue
retur. et in reliquo quiesceret. locus enī
terre esset vnus quia est infinitus. et

ideo dicit vnū igitur occupat totū locum
idest verum igitur pus implet totū locū
et si non implet. quomodo movetur. et q̄
modo quiescat idest quomodo potest qua
dare causam in motu partis illius corpo
ris. quando q̄ et in quiete illius quando
q̄. et vbi quiescat et vbi movetur. quod
cū est tale habet duo loca. sed infinitum
habet vnū locū. D. d. aut est in omni loco
&c. idest et ponens hoc necessario debet cō
cedere hanc diuisionē. q̄n autē ponet q̄
locus quietis est aliud a loco motus. aut
q̄ locus quietis et motus est idem ex quo
sequitur q̄ in eodem loco quiescat et mo
veatur nisi mul. aut ut neq̄ quiescat ne
q̄ moveatur. et iste ꝓpositiones sunt ver
in corporibus mobilibus motu recto. et
in motibus que sunt corpus ex se non
extranseo. corpus autē celeste quod non
movetur recte non contingit in hac de
clinatione. et ideo iste sermo non est com
munis simpliciter. sed secdm q̄ est notū i
primo aspectu de natura corpoū. nondū
enim declinatū est vtrū sit h corpus ha
bens naturā extra istā naturā. aut nō
et ideo iterat hanc questionē in celo et mū
do. ubi cū erit sermo cōmunis simplici
ter quia illic declinabit nunc cū specie
corpoū simpliciū. et ideo potest intelligi
per corpus sensibile non quolibet sen su
sed tactu. corpus enim celeste est sensibile
visu scilicet partes eius luminose. et est
non tangibile omino. declinatū est igit
ex hoc sermone vniuersaliter q̄ impossi
bile est corpus simpler tangibile infini
tū esse. siue sit elementū siue non

Si autem dissimile est omne. dissimi
les et loca sunt. et primū quidē non vnū
corpus omnis ē. sed aut intangendo. p̄
ea aut finita hec erunt aut infinita spe
cie. et finita quidē non esse possunt. erūt
enim alia quidē finita. alia vero non. h
omne infinitū est ut ignis et aqua cor
rupto enim huiusmodi in contrarijs
esset. sicut dictū est primus. et ꝓpter h nul
lus vnū et infinitū igne fecit. neq̄ ter
ra philologorū. sed aut aquā aut ac
rem aut horū medium. quia locus vni
cuiusq̄ manifestius erit determinato
hec autem determinantur ad duas p

tes sursū et deorsū. si autē et infinita et
simplicia sunt et loca infinita et erūt de
mensita infinita si autē hoc impossibile
est et loca finita sunt. et totū finitū esse
necesse est. impossibile namq̄ est nō cō
petere locū et corpus. neq̄ enī locus oī
maior est q̄ quantūcunq̄ contingit cor
pus esse. similiter autē neq̄ infinitū cōt
corpus. neq̄ corpus mixtus est q̄ locus
aut enim vacuum est aliquod aut cor
pus nullo ꝑ aptū natū est esse

Et si totum infinitū fuerit non cō
simile loca eius erūt non cōsimi
lia. et sic corpus totus non erit vnum
nisi secundū contactū. et postea ista cor
pora. aut erunt finita aut infinita īsi
sed impossibile est ut sint finita. quod
dam enim erit finitū. et quoddā non
quum totū fuerit infinitū. et impossibi
le est vt vnū elementoꝝ sit infinitum
ut ignis aut aqua. et quod est tale cor
rumpitur per contraria. et ideo nullus
posuit vnum infinitū ignem neq̄ ter
rā. sed aquam aut aerē. aut medium
quū locus vtriusq̄ est terminatus. et
hec duo determinant ad vtrumq̄ par
in superiori. et in inferiori. si igitur sim
plicia erunt fuerint infinita loca cor
rā erunt infinita. et sic et elementa
runt infinita. si igitur hoc sit impossi
bile quia loca sunt infinita totū infi
nitū. impossibile est enī ut locus nō sit
nisi corporis. impossibile est enī ut lo
totalis sit maior quantitate corpus
ex quo sequitur ut corpus erit infini
tū. et impossibile est erit ut corpus sit
maius loco. contingeret enī ex hoc aut
vacuū esse. aut aliquod corpus sū loco

Destruat corpus compositū infi
nitū esse. vtrū q̄ vnū corpoū ex quibus cō
ponitur aut plura vno sunt infinita et
remanet secdm diuisionē vt sit infiniti
tū q̄ sit compositū ex corporibus infini
tis in specie. licet sint finita in multi
tudine. inuersus est ad destruendū hanc
partē et dicit. sugitur totū &c. idest sugi
tur totū contrefutū secundū contactū
ex corporibus simplicibus fuerit infini
tū. quia illa corpora ex quibus contra
gatur sunt dissimilia. scilicet sunt dui

ſarū diffinacionū ut ignis et aqua · tūc
loca totius erunt dissimilia · et ista ꝓpo
sicio apparet ex hoc · quia omne corpus
simpler habet locum naturalē · D · d · et
si corpus totus ⁊c · idest si contingat dicē
tibus hoc ut totus mundus non sit vn⁹
quia continetur ab vno corpore · sed est
vnū sed in contactū tantū · et quia idixe
rit hoc impossibile · inducit impossibile
quod sequitur ex hac ꝓpositione · et ma
pit diuisionē a principio · et dicit · deinde
hꝰ corpora ⁊c · et dicit hoc ad rememora
onē de illo quod predixit · declarandū est eī
q impossibile est corpus infinitū esse cō
positum ex corporibus finitis in forma
nisi vnū eorū · aut plura fuerint infinita
in magnitudine · et si non totū erit finī
tū · et hoc intendebat quia dixit · quoddā
eni erit finitū · et quoddā non · idest contī
gerē enī dicentibus corpus infinitū con
gregatū ex corporibus infinitis in forma
esse · ut quedam sint finita in magnitu
dine · et quedā non quia totū sit congre
gatū · D · d · ut ignis et aqua · idest et illud
infinitū in sua magnitudine necesse ē
ut sit contiguū vt ignis et aqua ex quo
sequitur ut ipm corrumpatur · et ipe po
nit in h sermone q simplicia debent ee
contigua · et h non est verū nisi de corpo
bus que mouentur motu recto · et h sigt
q per sanctionē eius h est de hac natura ·
qm non apparuit h aliam naturā esse ·
et quia dixit q si corpus infinitū magī
nitudine fuerit · necesse est ut corrumpat
rehq · quia est contiguū · narrauit q ꝓpt
h fugierunt antiqui huiusmodi corpus
pon alterū extremorū elementorū inter
que apparet contrarietas magis sed in
vnū mediorū · media enī vī quasi mate
ria extremorū et dixit · et ideo nullus ⁊c ·
et intendit per hoc qd dixit quia locus v
triusq ⁊c · i · quia ignis non habet nisi leui
tatem tm que est causa motus ad supe
rius · et locus eius est terminatus · et si
militer terra non habet nisi grauitatē
tm que est causa motus ad inferius · et
locus eius etiam est terminatus · sunt
igitur valde contraria · aqua autem et
aer habent vtrumq · scilicet grauitatē et
leuitatē · aer enī est grauis in loco aque
et in grauitate assimulatur aque · in le
uitate autē assimulatur igni et similit
est dispositio de aqua · est enī grauis in
loco ignis · et leuis in loco terre · et hoc in
tendebat quia dixit declinant ad vtramq
partem · idest aqua et aer · et intendebat
per vtramq partē superius simpliciter et i
ferius simpliciter · et inducit hoc ad declarā
dū q ista ꝓpositio dicens q contrarii cor
rumpit contrariū quia fuerit forcius il
lo · est ꝓpositio concessa ab antiquis · ma
mo declarandū est in principio istius libri
q generatio est ex contrariis · et q inter
aquā et aerē non est corpus in actu me
dū denudatū a differentiis · scilicet aeris
et aque a contrariis · scilicet caloris et fri
goris · et forte dixit q antiqui dicebant a
quam et aerē esse infinita · quia loca co
rū non sunt terminata · illud enī cuius
locus est terminatus manifestū est q ē
finitū · et quia loca illorū duorū corporū
non sunt terminata dixerūt ea esse infi
nita et adiuuat hanc expositionē hoc qd
dixit post · quia locus vtriusq est termi
natus · quia igitur extrema sunt termi
nata · quanto magis media · deinde rei
sus est ad id quod intendebat declarare hꝰ ·
scilicet qm impossibile est corpus infini
tū esse compositū ex corporibus infinitis
in specie · et quia incepit hanc declaratio
nē a duabus ꝓpositionibus dicentibus · q
si simplicia fuerint diuersa in specie · lo
ca erunt diuersa in specie · et q species lo
corū debent esse secundū numerum spe
cierū corporū simplicium · dixit · sequitur si si
plicia ⁊c · et hoc est · q · inducendo per se ·
elementa · i · si fuerint infinita necesse ē
ut composita ex eis sint infinita aut in
tendit q ex hoc sequitur ut motus sit in
finita in specie · deinde reuersus est ad id
q intendebat declarare · et est q simplicia
fuerint infinita in specie · loca erunt infi
nita in specie · deinde destruxit consequē
et conclusit oppositū antecedentis · et dix
it · si igitur hoc est impossibile ⁊c · idest si
loca sunt infinita in specie · ergo simpli
cia sunt finita · et hoc quod destruxit ma
nifestū est vt post dicet · omnis enī locus
aut est superius aut inferius aut dex
trum aut sinistrum aut anterius aut poste

rus et apparebit in celo et mundo q̄ loca naturalia sunt superius et inferius et illa que sunt inter ista. et apparebit etiam ibi q̄ loca sunt finita in magnitudine. et ideo sermo de infinito perfectior est illic. deinde induxit modū ex quo certificatur q̄ corpora sunt sedm numerū locorū ⁊ equalia eis. et q̄ ex hoc sequitur q̄ omne corp⁹ simplex sit finitū et dixit impossibile enī est ⁊c. idest impossibile enī est ut aliquis locus caperet corpus sibi ppnū. et impossibile est etiam ut aliquis locus excederet suū corpus naturale. aut q̄ corpus excederet suū locū. vnde necessario locus est equalis corpori. ergo omne corpus est finitū necessario. et hec declaratio q̄ ōnis locus est finitus in sua magnitudine et declaratur ex eo etiam q̄ omne corpus simplex est finitū. et ideo dixit ex quo sequitur. ut non sit corpus infinitū. et q. mō possunt hanc aliam declaratiōnē in suo sermone quia sua intentio fuit hic ad declarandū q̄ impossibile est corpora ee finita in magnitudine. infinita in spē et quia declarauit hoc ex locis. et iam declarauit ex eis etiā q̄ impossibile est etiā corpus simplex esse finitū in magnitudine induxit h. et syllogismus sic cōponitur. omne corpus simplex est in loco sibi equali. omne quod est equale alicui ē finitū. ergo omne corpus simplex est finitū. infinitū enī non dicitur equale neq; maius neq; minus. et h quod dixit q̄ impossibile est ut locus sit extra corp⁹ declaratū erit quia declarabitur vacuū non esse et similiter declarabitur ex hoc q̄ impossibile est vt vbi exredat locū. et quia sit declaratū q̄ loca sunt infinita in spē. in magnitudine ergo corpora sunt finita necessario

¶ Anaxagoras autem inconuenient dicat de infinita mansione: fulcit enī ipm se ipm dicat infinitū. hoc autē quia in se ipō est. aliud enim nichil continet. tāq; vbi vtiq; aliquod sit aptū natū ee ibi est. hoc autē non verū est. est enī vtiq; aliquid aliud vi. et non aptū natū est siquidē igitur quia maxime non mouetur totū

¶ Anaxagoras autē dicat sermonem

inopinabilē in quiete infiniti. dicat enī q̄ sustentatur et retinet se. quia hoc in eo dixit. non enim continetur ab alio. et q. sit innatū vt sit aliquod vbi. et est h sed sermo eius non est verus. est enī aliquod vbi violente. non secundū q̄ est innatū ut sit. quia fuerit in remotiori loco quia ut moueatur ad illū sedm totū

¶ Quia destruxit. vt in aliquo vbi sit corpus infinitū. et q̄ impossibile est vt in eo sit q̄escens. in motū. reuertē ad illud qd dixit Anax. q̄ ea q̄etis totius qd ē mixtū ē ipōrū ee infinitū. et Anax. dicē q̄ si ea q̄etis alicuius corporis ē q̄escens et tinet ab alio quescente illud aliud continetur etiam ab alio q̄escente necessario. tunc causa quietis totius nichil aliud est nisi ipm ee infinitū. et ideo dixit q̄ sustentatur super se et tinet se. et qui voluit destruere sermonē eius in hoc. dixit. Anax verē ⁊c. idest Anax. vult dicere in quiete infinita quod est mixtū apd ipm causam inopinabilē. dicit. q̄ ea quietis eius est. quia sustentatur super se et retinetur. non ab alio. quoniā quia quescens quod continetur ab alio sustentatur super illud aliud et retinetur ab illo. necesse est q̄ infinitū sedm q̄ non continetur ab alio retineat se. et sustentetur super se. et dixit. et q. innatū est ⁊c. idest infinitū quia est quescens per se et continens totū. ideo est q̄ aliquod vbi eorum que sunt hic per se. aut intendit per hoc quod dicat et est hic. idest et est in continuo scilicet locus per se et alia loca sunt quescentia per illud. D. d. et non est verum idest et sermo eius non est verus. quia qui quescat aliquid in aliquo loco violenter scilicet quando quiescunt in loco qui ē remotissimus locorū ab illo ad quē mouentur res naturaliter sedm totū et sedm partes et est locus naturalis. et q̄ non debat q̄ non sequitur si ponatur quescens vt sit quescens naturaliter. imo verius est ut sit quescens violenter. ponit q̄ causa quietis eius est infinitū. quia non habet locū ad quem mouetur. q. igitur aut motu violente non naturaliter

¶ Ju scipō nāq; fulcitur et inscipō est. i mobile esse necesse est. sed quia non aptū natū sit mouere. dicendū est. non tū

suffitiens est sic dicitur liberum sic unum
vnq; et quodlibet aliud non mouem. sed
aptū natū esse nichil prohibet. qū et ter
ra non fertur. nec; si infinita esset ferret
centra tamen a medio. sed quia non est
aliud vbi mitatur manebit in medio sed
non mouetur. quia non apta natā est
aliter sic. sed tamen licebit vnq; dicere q
fulsit sepām. siquidem igitur nec; ī ter
ra hec causa est quū sit infinita. sed qa
grauitatē habet. graue autē manet in
medio. similiter et infinitū. manet vn
q; in seipo. ppter aliā causā

¶ Si igitur est retentū hoc modo reten
tionis. et hec est intentio retentionis in
ipo necessario est īmobile sed oportet di
cere quare non est innatū moueri vide
mus enim q; terra non transfertur. ne
q; si esset infinita. quia est impedita a
motu ex medio et non quia non habet
locum alium ad quem vadat est quies
cens. sed quia innata est hec. et potest qs
dicere. si igitur in quiete terre si esset infi
nita non est ista causa. sed quia est gra
uis et grauе figitur in medio. et terra
est in medio secundū hunc modū oport
et q; infinitū esset fixum per se ppter a
liam causam

¶ Idest si igitur infinitū est retentū na
turaliter. et hec est intentio eius quod dix
it quod retinet se. necesse est ut sit imo bi
le naturaliter. siue sit finitū. siue infini
tū. D. d. sed oportet dicere ꝛc. idest. sed cum
ponatur q; infinitū est quiescens naturā
liter. v. g. terra oportet dare aliā causam
preter hq est infinita in hac quiete quā
habet naturaliter. non enī est differentia
in terra inter hoc q; sit finita aut infini
ta in dando q; mediū est causa quietis et
finitas enī et infinitas accidunt quieſcē
ti naturaliter. quappter impossibile est
ut ex altero conū reddatur causa quietis
eius quod quiescat naturaliter. infinitū
enim dignius est vt sit causa quietis vi
olente. non naturalis. D. d. et non qua
non habet ꝛc. idest si terra esset infinita.
adeo q; non haberet locū ad quē transfer
tur. h non esset causa quietis terre ī me
dio naturaliter. sed causa quietis est hec
q; natura eius exigit hoc et possibile est
dicere me ea per hanc naturā ipam retine
re se. D. d. si igitur causa ꝛc. idest si aliquis
lus potest dicere q; causa quietis terre na
turalis si esset infinita est ipam esse infi
nitā. sed oportet dicere aliā causam. v.
g. ipam esse grauē. et quod grauе innatū
est figi in medio. manifestū est q; nul
lus potest dicere q; causam quietis infini
ti naturaliter est ipm esse infinitū. sed op
tare aliam causam. qū si hoc esset. tunc
omne quod poneretur quiescens natura
liter necesse esset dicere q; causa quietis ei
natualis ē ipm esse infinitū

¶ Sed non qua infinitū est et non qa
fulsit ipm sepm similiter autē manifest
tū est. qua et si sit et quelibet pars indige
at manere. sicut enim infinitū in seipso
manet se fulciens. sic et si quelibet accipi
atur pars in seipa manebit. totus enim
et partes simules sunt loci. sicut terra to
tus et glebe deorsum. et ignis omnis. et sā
tille sursum. quare si infinita locus in se
ipo est et pars idem est manet igitur in
seipso

¶ Et non qua est infinitū. et q; sustin
tat se. est necesse ut figatur per suā sustē
tationē. et similiter ut aliqua pars eius
figatur quecūq; pars sit. quemadmo
dū igitur infinitū figitur. qua sustētat
se. similiter quelibet pars eius figitur p
se. locus enī totus et partis est consimi
lis in specie. v. g. qū locus totus terre et
glebe est infimus. et locus totus et ignis
et tantille est supremus. si igitur infini
tū habet locū. ergo pars habebit illū eī
dem. ergo figitur per se

¶ Idest et hq; dicunt q; sustinet se. et q; ipm
est suus locus qua est infinitū. non ppter
h necesse est dicere ipm figi naturaliter et
sedim totū. et similiter quum posuerunt q; ali
qua pars eius figitur naturaliter non
potuit dare causam quam dedit in toto.
et dixit hoc qa notū est per se q; locus rei
est aliud a re. et q; res non potest sustenta
ri super se. et qū narrant q; h quod dicit
de infinito q; ipm est suus locus nō est ve
rū neq; de toto neq; de parte naturaliter
incepit declarare q; illud quod dixerunt
de toto. illud idē contingit eis in parte. et
dixit et quemadmodū infinitū ꝛc. idest et

si fuerit dictū de infinito ipm figi · quia ipsum est suus locus · necesse est dicere ī parte ipam figi · quia est suus locus · locus ē totus et pars est idem et intendebat q si dictū fuerit d' toto ipm figi quia est suus locus quia est infinitū · oportet enā dicere hoc de parte et sic locus partiū erūt partes · quod est impossibile · locus enim totus et pars est consimilis in specie · et intendebat q locus partis terre qū est separata per se est idem in specie cum loco totius et similiter est dispositio in alijs elemētis locis eā quem querit gleba est idem in specie cum loco quē querit tota terra · si esset extra centrū · medium eā mundi nō diuersaretur sēdm q est medium in respectu totius et partis · sed diuersatur in magnitudine et parūtate · scilicet q locus ī quo est totū est maior loco in quo est pars · et similiter locus quem querit totus ignis et est vt maxime distet a medio est idem cum eo quem querit scintilla · et similiter oportet intelligere de aere et eius partibus et aqua et suis partibus · sic igitur intelligenda est ista propositio · dicens q locus totius et partis est idem · et sepe vtimur ulla et maxime in celo et mūdo · D · d · sit igitur infinitū ꝛc̄ · idest et si ponatur q locus infinita est ipm · et iam positū est q ita est de toto sicut de parte sequitur q pars sit locus sui ipius · sed hoc non est verū · ergo locus totus non est ipm · et iste sermo est hypothetic⁹ · et destruitur consequens et concluditur oppositū antecedens

¶ Omnino autē manifestū est q ipossibile est sic infinitū dicere corpus et locum quendā corporibus in cē · si omne corpus sensibile aut grauitatē habz aut leuitatē · et si graue quidē est in medio habet natura ferri · si vero leue · sursum necesse est cui et infinitū corpus · impossibile autē est omne vtrolibet · a medio · aut vtrumz sustinere · quomodo enim diuides · aut quomodo infinitum erit hoc quidē sursū illud autē deorsum aut vltimū aut medium ·

¶ Et manifestū est vniuersaliter q ipossibile est dicere corpus infinitū esse et dicere cum hoc q corpora habēt aliquē locū · quia omne corpus sensibile habet grauitatē aut leuitatē · si igit fuerit graue · grauitas eius naturaliter erit ad medium · et si leue · superius ex quo sequitur necessario vt infinitū sit sedz hoc · et impossibile est vt totū sit sedz alterū istorū · necz vt vtraz medietas sit sedm vtrūz istoz · impossibile est enim ipm diuidi in duo equalia · necz potest dicere quomodo quoddā erit superius et quoddā inferius · aut quoddam ī altissimo · et quoddā in medio

¶ Ista est alia ratiocinatio · ex qua declarat q impossibile est corpus tangibile simpliciter esse infinitū · et dixit · et manifestū est vniuersaliter ꝛc̄ · idest et opinari hoc induceret ad contradictoria · scilicet concedere q omne corpus est in loco · et corpus tangibile infinitū esse · D · d · quia omne corpus ꝛc̄ · idest quia omne corpus tangibile est · aut graue leue · si igitur graue locus eius erit medium · si leue superius · D · d · ex quo sequitur vt infinitū sit sedz hoc est · ex quo sequitur · si corpus tangibile fuerit infinitū ut habeat alterū istorum duorū dispositionū · D · d · et impossibile ꝛc̄ · idest et impossibile est ut infinitū sit in alterum istorū duorū dispositionū · nā si esset graue non esset tunc corpus leue quia infinitū nichil sit extra ipm · et si esset leue non esset hoc corpus graue · impossibile est etiam dicere q medietas eius est grauis et in loco inferiori totius medietas leuis · et in loco superiori · h · nō impossibile · quia impossibile est diuidere infinitū in duo equalia · nā vtrumz pars esset infinita · et sic pars esset equalis toti et etiam corpus infinitū esset extra · corpus infinitū · et corpus infinitū dz esse infinitū in ōmbus dimensionibus · D · d · nec potest dicere ꝛc̄ · idest et superius et inferius quia sunt finita · impossibile est · ut pars ulla diuidatur corpus infinitum · adeo q dicatur q quoddā est superius et quoddam inferius · et q · potest h notū esse per se · quia superius et inferius sunt loca naturalia et finita · quia sunt fines motuū naturaliū et h declarabitur in celo et mundo ad confirmandū si sit manifestū per se · aut ad probandū si sit ignotū · et quomodo eaz sit h fere manifestū

est per se. qua h nomen medii magis notat finitatē q̄ hoc nomen infimus. dicat et quidda in altissimo et quidda in medio

¶ Amplius omne corpus sensibile in loco est. loa autē sp̄es et differentie sc̄ sursum et deorsū ante et retro dextrū & sinistrū et hoc non solum ad nos et posiones sunt. sed in ipō toto denominata sunt. impossibile autē est infinito hm̄ ee

¶ Et etiam omne corpus sensibile est in loco. et differentie eius sunt superius et inferius. et dextrū et sinistrū. et ante et retro. et iste differentie non sunt in respectu ad nos tm̄. et secundū posionē. sed sunt distincte etiā in ipō toto. et impossibile est vt iste differentie sint in corpore infinito

¶ Dicat et omne corpus sensibile idest tangibile est in loco ꝛc. et intendit differentias loa. non differentias corporis. sz si intelligerem⁹ differentias specificas loa. tunc loca naturalia erunt ista sex sz ut dictū est in celo et mundo. loca naturalia sunt duo tm̄. scilicet superius et inferius. et ipe expressit hic q̄ iste differentie sunt naturaliter. non posione. hec igitur questio contingit si intelligerem⁹ q̄ superius loci ignis et aeris. et per inferius loci terre et aque ut dicit themistius et alii expositores vt michi videtur. scilicet q̄ dextrū et sinistrū sunt loca naturalia in mundo. et similiter ante et retro. et si intelligerem⁹ per superius et inferius p̄tes loa sequentes istas sex partes corporū naturaliū. tunc istud non erit verum de corporibus nisi in animatis. ut dictū est in celo et mundo. Ad h autē dicamus q̄m q̄ iste partes inueniūtur per se in corpore non in respectu istorū. manifestū est per se quod autē superius et inferius et dextrū et sinistrū et ante et retro sunt distincta naturaliter. hoc non inuenitur nisi in animatis. et sedm h omne corpus habet sex partes et sex loca. et sex partes loa que superponuntur partib⁹ corporis. et si opposite ex istis partibus secundū loca non sunt distincte naturaliter et q̄m ita sit et infinitū non habet istas differentias partiū neq; locorū. ergo nul lū infinitū est corpus. et sedm hanc expositionē q̄m dixit. et iste differentie ꝛc. intendit q̄ sex p̄tes et sex vbi superpositi partib⁹ corporis inueniūtur in toto mundo sedz q̄ est corpus per se. non in respectu ad aliud. sed non ita q̄ oppositi eorū sint distincti naturaliter. quia hoc non inuenitur nisi in animatis. Sed queret aliquis. si quis dixit distinctū in ipō toto. intenderet in toto mundo. tunc mundus apud ipz esset in loco. sed in quarto istius libri declarabit mundū non esse in loco. nisi p̄ accidens. Ad hoc autē dicamus q̄ quia dixit distinctū in toto intendebat in partibus totius et est modus sedm quem est verū dicere mundū esse in loco. scilicet sedm h̄ q̄ partes eius sunt in loco. et quia ita sit manifestū est q̄ infinitū non est in loco neq; sedm partē neq; sedm totū q̄ nō ē

¶ Simpliciter autem si impossibile ē locū esse infinitū. in loco autem omne corpus est. et impossibile est infinitū esse corpus aliquod. at vero quod alicubi et in loco est. et quod in loco alicubi. si igitur neq; quantitatē possibile est infinitum esse. quantū enim aliquid erit aut bicubitū. aut tricubitū. hec quidē significant quantū. sic et in loco quod alicubi est. hoc est autē sursū aut deorsū aut in aliqua distantia que sunt sex. horū autē vnūquodq; terminus aliquis est

¶ Dicamus simpliciter q̄ impossibile est ut locus sit infinitus. et omne corp⁹ est in loco. et cōe omne quod est vbi est in loco. et omne quod est in loco est vbi si igitur impossibile est ut infinitū sit quantū. quia non erit quantū nisi fuerit. v. g. bicubitū aut tricubitū. q̄m hec et similia notant quantū. et similiter erit dispositio eius in loco. quia vbi est superius et inferius. aut alia pars sex partiū. et vnaquaq; istarū est aliquis finis

¶ Iste sermo componitur sic in p̄ma figura. omne corpus est in loco. et nullus locus est infinitus. ergo nullū corpus est in loco infinito. et omne infinitū est in loco infinito. ergo in sedā figura. nullū corpus est infinitū. et p̄positio dicens q̄ impossibile est ut aliquis locus sit infinit⁹

declinabitur et hoc quod dixit q̄ partes loa
sunt superius et inferius ante et retro dex
trū et sinistrū. et omnia ista sunt finita de
inde induxit aliam declinationē et dixit.
et ea ī. ē. et intendit per vbi specialē. et per
locū genus. et q. d. et omne habens aliq̄
speciē vbi. v. g. superius est in loco sim
pliciter. et econuerso etiam. d. d. sugitur
impossibile est. ē. ideſt sugitur impossibi
le est ut infinitū dicatur quantū simpli
citer. nisi secundū q̄ habet aliquā speciē
quanti. v. g. secundū q̄ est bicubitū aut
tricubitū. quantū enī non inuenitur ni
si in suis speciebus. necesse est igitur vt
quod dicatur esse in loco simpliciter. non
dicatur nisi secundū q̄ est in aliquo eo. ā
superius. aut inferius. aut in alia spē
ciī loci. et oīs species loci est finita. ergo
ōne locus est finitus. et omne quod est
in finito est finitū. et debes intelligere hī
de vbitatibus vbitates partiū eiusdē cor
poris de quo dicitur q̄ quidda eius supe
rius et quidda inferius. et quidda ante
et quidda retro. non vbitates que sūt tota
us corporis. nī illis enī non inuenitur.
vbi naturale quod dicatur dextrū et sinis
trū. et sic syllogismus componitur. ōne
corpus non est in loco nisi qua partes ei⁹
sex sunt in sex partibus loci finiti. et ōne
quod est tale est in loco finito. ergo ōne
corpus est in loco finito. et significat hoc
q̄ intendebat per superius et inferius p
tē hoc quod dixit. aut alia pars sex par
tiū. d. d. et vnaquaq; ē. et intendebat q̄
sunt terminate quia sunt superficies ex
trinsece. et sunt partes corporis continen
tis locatum. et hoc dicitur in loco

¶ Quod quidem igitur actu corpus
non sit infinitū simpliciter. manifes
tū est ex his q̄ autē si non sit infinitū
simpliciter. multa impossibilia accidūt
manifestū est. tempus quidē enī est qdā
dam principiū et finis et magnitudi
nes non diuisibiles in magnitudines
et numerus non erit infinitus. quī au
tem determinatur sic. neutrū videtur
contingere ob hoc videlicet et manifes
tū est q̄ sic quidē est sic vero non est. Di
citur igitur esse aliquid quidē potentia
aliud vero actu. et infinitū quidē est ap

positione. est autē et ablatione et ūig
nitudo autē q̄ quidē secundū actū non
sit infinita dictū est. diuisione autē est
non enī difficile ē partiri atomos lineas
¶ Manifestū est igitur q̄ corpus infi
nitū non est in actu. et manifestū est ex
his q̄ si infinitū non fuerit ōmno cōtin
gerit plura īpossibilia contingere enī tē
pus habere vnū principiū. et in mensurā
aliquā non diuidi in mensuras. et nu
meros non esse infinitos. et quī determi
natī sit hyac determinatione. adeo q̄ nō
est possibile sedm alterū istorū duorū
modorū. videtur indigere considerātione
declarabitur igitur q̄ quodāmodo est et
quodāmodo non. eius enī dicitur potētia
et dicitur in actu. et infinitū est in addi
tione et est in diuisione et mensura in
actu eius non est infinita. in diuisiōe
vero est infinita. non enī est difficile de
tegere lineas indiuisibiles

¶ Quum declarauit corpus infinitū sen
sibile non esse non simpliciter scilicet actu
fecit rememorationē de hoc. et dixit. ma
nifestū est igitur. ē. ideſt ex predictis de
dixit. et manifestū est etiam. ē. ideſt ma
nifestū est q̄ si infinitū non fuerit ōmno
simpliciter. multa accidunt impossibilia
accidunt enī tempus ēe finitū. et primi
notū est tempus esse infinitū. millus ē
generat tempus quum sit generatū illud
postea non fuit. et hec ꝓpositio postea notat
tempus predictū. et addit etiam mag
nitudinē esse indiuisibilē. sicut ōpinio
dicentiū partes esse indiuisibiles. et sed
hoc non omnis linea diuiditur in duo
equalia et hoc est vnū fundamentorū
que ponit geometria. et similiter cōti
get vt numerus non careat in infinitū
et h est vnū fundamentorū que ponit
arithmetica et quī īduxit impossibilia
contingentia si infinitū non fuerit sim
pliciter et iam etiam dixerit impossibi
lia contingentia. si fuerit simpliciter dis
it. et quī iam determinauimus. ē. ideſt q̄
ia determinauimus sermonē de infini
to sedm disputationē sub istis duobus
scilicet quī impossibile est vt sit simplici
ter. et impossibile est ut non sit simpli
ter. oportet nos considerare et demonstra

ir parte vnū in vtroq; istoꝝ duoꝝ sermo
nū oppositoꝝ. tales enī sermones sunt fal
si secundū partē non sedm totū. D. d. declam
tū est igitur: ꝛc. idest. et declamtū est ex predic
tis. et ex eis que dicūm ipm esse potentia et
nō ee actu. quod autē non est actu. demon
strtū est superius. quod autē est potēa:
declarabitur si concesserimus additionem
numeroꝝ in infinitū et diuisionē mēsu
re in infinitū. et ideo dixit. et infinitū est ī
additione: ꝛc. idest et infinitū potentia in
uenitur in additione numeroꝝ. et in di
uisione mensurarū. D. d. et mensura i ac
tu vero non est infinita. idest ut declarum
mus in diuisione vero est infinita ī potē
tia. et hoc manifestū est eciam quia declā
batur q nulla mensura est indiuisibil'
et hoc notū est eciam per se in additione
numeroꝝ. sed in diuisione mensurarū
indiget declaratione. tempus autem ee
infinitū latet. ꝓpter hoc q substancia tempo
ris latet. non quia infinitū non est mani
festū per se in tempore. et forte tacuit hoc
quia est manifestū. et post declarabitur
in motu. si declarabitur motū ee eternū

¶ Ostenditur igitur potentia esse in
finitū. non oportet autem potentia ac
cipere esse infinitū. sicut possibile sit hoc
statuam es esse ut cum es erit. et licet sta
tua sic aliquod quoq; infinitū dē erit
actu. sed quoniam multipliciter est ee
quēadmodū dies et agon q eo superest
aliud et aliud fieri sic ī infinitū et nāq; ī
his est et potentia et actu esse. olympia
cum erunt in eo q possunt agones fieri
et in eo q fiunt. aliter enī et in tempore
manifestū est infinitū. et in hominib'
et in diuisione magnitudinū. omnino
enim sic est infinitum in super aliud et
aliud accipiendo et acceptū quidē sem
per finitū esse

¶ Habemus igitur q infinitū est in po
tentia. et non debet aliquis intelligere hꝰ
per potentiā illud quod intelligit qñ di
cimus aliquid esse in potentia idolum
tunc enim intendimus q fiet idolum
adeo q intelligitur q infinitū exibit. sed
quia ens dicitur multis modis. quēad
modū igitur dicitur q dies est. et sedm
q semper generatur successiue. simili

eciam infinitū. et alio modo declarabit
h in tempore. et in hominibus et in di
uisione mensurarū. vniuersaliter enī
h est dispositio infinitū. potes enī accipe
re ex eo semper aliquid post aliud et one
quod accipis ex eo est finitū. sed semper
est aliquid ab eo qd iam accepisti

¶ Dicat iam determinauit q infinitū in
uenitur in potentia non in actu. et potē
cia dicitur hic alio modo ab eo quo dicat
in respectu ad actū. dixit habemus igitur
ꝛc. idest determinatū est igitur q infinitū
est in potentia. non in actu. sed ista poten
cia non dicitur in respectu ad actū. ut dix
mus q cupū in potentia est idolū. quia
ista potentia ī natu est exire in actū. sed
oportet intelligē h quia dicimus q infi
nitū est in actu. hoc q infinitū esse in re
non est nisi sedm potentiā existentē ī ea
quemadmodū differentiae substancialeꝝ
plurū rerum. que conseruant suū esse in
communione potentiae cum eis. ut in reb⁹
quarū esse in motu est. verū enī quedam
sunt in actu ut homo demonstratus. et
quedam sunt sedm q potentia admiscet
cum actu. et si potentia non fuerit. nō erit
actus. ut dies. hoc nomen dicitur de par
te temporis. et tempus est nī motu. D. d
sed quia ens ꝛc. idest. sed quia ens dicitur
de illo quod est in actu puro. et de illo qd
in actū mixto cum potentia. ut de illis q
rum esse est in motu. simpliciter infinitū ē
de h genere. aut sedm q est species eius
aut accidens. infinitū enī est in continu
acione huius communicatiōis. non in cor
ruptione eius. infinitū enī est q. accidēs
huius entis et perfectio eius est in poten
cia coniunctū cum actu. et non est acci
dens entis cuius esse est in actu potentia
. D. d et alio modo ꝛc. potest intelligi q īfi
nitū esse in tempore et in hominibus. est
alio modo ab eo quod est in mensuris ex
tempore enī et hominibus. recedit pars. et
fit pars. in diuisione autē mensurarū
illud quod fit ex diuisione non recedit sꝫ
remanet mensura diuisa et fit ex diuisio
ne alia mensura. et sic in infinitū. et nō
est ita de motu. et forte intendit q infini
tū esse hoc modo declarabitur ex tempore
et hominibus et mensuris alio modo ab

co quo declarantur hic ex modo in quo ad
misceatur potentia. quoniã ex hoc modo
apparet infinitũ esse possibile. D. d. vnũ
saluter enĩ ꝛc. idest apparet enĩ q̃ id quod
est cõmune õnibus speciebus infinita est
q̃ñ potest quis accipere ex eo aliquid p̃
aliud in intellectu et indifferenter sue il
lud quod imaginatur ex hi fuerit acto
mentis. vt ẽ dispositio in diuisione mẽ
surarũ aut fuerit extra animã. sicut est
dispositio in motu. et illud quod mens ac
cipit semper ex finito est finitũ. sed ẽ ali
ab eo quod accepit in preterito. quando
igitur isti acto mentis fuerit ĩ aliquo
enarũ dicatur ipm esse infinitũ

Sed semper alterũ et alterũ esse qua
re infinitũ non oportet accipere. sicut hi
aliquid. ut hominẽ aut domũ. sed sic
dies dicitur et agon quibus esse non si
cut substantia quedam facta est. sed sp
ui eo quod fit aut corruptione finitum
est. sed semper alterũ. sed in magnitudi
nibus quidẽ permanente accepto. hoc
accidit. in hominibus autẽ et tempore
corruptis preceptis sic quidem non ẽ
deficere

Et eis dicatur multis modis. oportet
igitur ut intelligamus infinitũ non si
cut intelligimus hi demonstratũ. v. g.
homo et domus. sed sicut dicitur dies et
ludus. quus esse non est sedm q̃ est aliqua
substantia iam generata. sed ita q̃ semp
per generatur et semper corrumpitur. fi
nitum sed tamen semper generentur v
nũ post aliud. sed in melius aut hoc re
manente illo quod accipitur in tempore
aut et hominibus corrumpitur vnũ p̃
aliud et non habent remanentiã

Quum declarauit modũ secundũ quem
infinitũ est. et volut declarare quomodo
inueniatur addito et diminuto in infini
tũ. reuersus est a principio. et rememorat
essentiam infiniti et distinguit actũ qui
est in eo. ab aliis actibus enarũ sicut dis
tinxit potentiã eius ab alijs potentiis et
dixit. et eius dicatur ꝛc. idest et quia eius di
catur tribus modis. scilicet actu et poten
tia. et sedm compositionẽ ex potentia et
actu. non oportet intelligere de essentia
infiniti actũ demonstratũ. ut hominẽ
et domũ. sed actũ compositũ cum potẽtia
quem admodũ non oportet intelligere et
ea purum potentiã. et dedit exemplũ de
die et ludo. istia enĩ sicut dixit non habent
esse sedm q̃ sunt substantia aliqua per
fecta. sed sedm q̃ semper generantur et co
rumpũtur. D. d. et si sit finitũ ꝛc. idest et ĩ
finitũ semper inueniatur in ea que semp
generantur. et istud actus est in se infinitũ
licet sit in finito. sed non est finitũ nisi se
cundũ q̃ fit successiue. et quia determina
uit modum essendi sedm q̃ dicitur infini
tũ. incepit dare differentiã inter hoc qđ ẽ
in mensuris. et inter hoc quod est in ge
neratione. et cum minuit hoc superius
sedm alterũ expositionẽ et dixit. sed ĩ men
suris ꝛc. idest sed differentia inter infini
tũ quod est in diuisione mensurarũ. est
q̃ñ secunda mensura in diuisione quar
libet diuisũ sit prima remanente. in ẽ
pore vero prima corrumpitur per gene
rationem secundi

Quod autem est sedm appositionem
idem quodãmodo est ei q̃ est sedm diuisi
onẽ. infinitũ enim sedm appositionem
fit inconuertibiliter. inquantũ enĩ di
uisũ considerantur in infinitũ intãm ap
positũ. videtur ad indeterminatũ. infi
nita enĩ magnitudine sic accipiens
quis determinatũ accipiet eandem ma
gnitudinẽ. non eandẽ aliquã magnitudinẽ
nacione accipiens non transibit finitũ
si vero sic augmentet magnitudinẽ q̃ quasi
per eandem aliquã sit accipere magni
tudinẽ transibit finitũ. quid quod om
ne finitũ remouetur quolibet finito a
liter quidem igitur non est. sic autẽ est
infinitũ potentia. et in diuisione. et ac
tu autẽ est sicut dicẽ esse dicimus et ago
nẽ. et potentia est sicut materia et non q̃
se sicut finitũ

Quod autem est sedm additionẽ et
quodãmodo sicut illud quod est sedm di
uisionẽ. in infinitũ enim est sedm addi
tionẽ conuerso. ex modo enĩ ex quo qñ
tumcumq; finitũ diuiditur videtur procedere
in infinitũ. appetit additio et est infini
tũ. quum enĩ intendens aliquã magnitudinẽ
finitã. et ex ea accipiens aliquod termi
natũ. deinde accipiens ex ea eadẽ sedm il

lam ꝓportionē ad totū non sēdm illam
mensurā non pmanues ad finitū si aūt
additus in diuisione. tm ut quod amt
pms ex eo semper sit in eadē mensura per
manens. omne autē finitū consummatur
per mensurā terminatā esse autē infi-
nitū in potentia in diuisione et in pfec-
tione est sicut dicitur in esse dei et esse bti
li. et est in potentia a. q. materia non sicut
ipsum finitum.

Quū declarauit illud in quo differt
infinitū in mensura et ex generatione et
tempore. incepit declarare in quo comu-
nūt infinitū in additione mensurarum
et infinitū in diminutione. et in quo dif-
ferunt. et declarat modū quo infinitū in
diuisione. est impossibile et quo impos-
sibile. et similiter in additione. et dicit. qđ
autē ē sēdm additionē ꝛc. idest et infinitū
quod est in additione mensurarū est quo
dāmodo. sicut infinitū quod est in diuisio
ne. et quia dixit quodāmodo. dedit modū
quo additio. est sicut diminutio. et dicit
infinitū enī ꝛc. idest et causa in hoc ē qa
infinitū in additione mensur non īuen-
tur nisi quando additio vsitatur. et ontm
no de infinito quod est in diminutione. i.
qū additio in mensura ponitur ex parte
diminuta. quēadmodū enī diuisio tūr
non finitur. similiter additio per diuisio
nē. et ideo pōt quis intelligere ex hoc quod
dixit. infinito enī est sēdm additionē vtiq;
q. s. modus quo assimulatur. et modus
quo differt. et quia declarauit hoc. incep
declarare modū possibilē in ee infinitū in
diuisione et impossibilē. et q qū intellexe
rit aliquis hunc modū. potest intelligere
modū possibilē in additione. et non in
additione in infinitū. et dixit. et modo ei
ꝛc. idest et quia sit determinatus modus
sēdm quem possibile est ut diminutio mē
sure sit in infinitū. apparebit ex hoc mod
sēdm quē additio est possibilis in infinitū
qū additio fuerit ex parte diminuta. D. d
si enī intenderis ꝛc. i. et modus quo possi
bile est infinitū ee in diuisione mensure
est. qū quia aliquis intendit aliquā in
suā terminatā. et diuisent illā in aliquā
ꝓportionē. deinde diuisit alteri parte in il
la ꝓportione videbit diuisionē ꝓcedere
in infinitū. et nū. sī venire ad finē. et nō
accidit ita si diuisent sēdm vnā mensurā
et ideo dixit non per illā mensurā. i. qū si
diuisent mensurā in eandē ꝓportionē nō
sēdm eandem mensurā. nūq; pmanes
ad finē mensure. deinde incepit narrare
modū quo diuisio consummit mensurā et
dixit. si autē addidens ꝛc. i. si autē diuise
ns mensurā iterū accipias ex ea aliquā
partē equalē pme. et similiter ex rema
nente terminā equalē pme. tunc cōsumes
mensurā. et quia dixit si addidens in dim
sione intendebat supponens diuisionē cer
cer per eandē partē. tunc consumes mē
surā et non ꝓcedet diuisio in infinitū de
inde indixit mationē super hoc et dixit oē
enī finitū ꝛc. i. oīs enī mensura est fini
ta. et ōne finitū consummitur per eandem
mēsurā. ergo oīs mensura consummitur
per eandem mensurā. et minor est mani
festa per se. et minor ex pdictis. qū impos
sibile est mensurā infinitā esse in actu. et
quia declarauit q diminutio mensure
in infinitū est similis additioni declarā
vt q modus essendi in eis est vnus. et
dixit. esse ergo infinitū in potentia ꝛc. i. in
finitū igitur in additione et diminutiōe
est consimile in hoc quod est in eis in po
tentia sicut dicitur in die et pūio. qū nō
sunt bellū aut pelū nisi sēdm q admis
centur cum potentia. et qū declarauit cō
nementā eorū in esse dedit causā infini
to. dixit. ē in potētia ꝛc. i. et ee ei sēdm
q est in potentia est simile ad esse mate
rie. non simile formę. essentia enī mate
rie et infinitū est in potentia. forma aūt
et finis sunt in actu. finitus igitur est
similis formę. et infinitus materie vn
de post declarauit q infinitus est in re
sēdm materiā. et finitus sēdm formā

Et secundū appositionē. sic igitur. in
finitū potentia ē. q idē dicamus esse quo
dāmodo et quod est sēdm diuisionē sem
per quidē enī aliquid ipsius est extra actū
per. non tū excellit ōnē determinatā nūg
nitudinē. sicut in diuisione non excellit
ōne determinatū et erit minus. quare aūt
nequ est ōne excelleir sēdm appositionem
nequ potentia possibile est esse. si vero ni ē
sēdm actū infinitū sic dicāt phisi-

ologi enim corpus mundi cuius substan
tia ncc aut aliud aliquid huiusmodi infi
nitū est. sed si nō possibile est esse infinitū
tam corpus sensibile. sic manifestū est q
nec secm potentiā vacuū erit secm appositi
onē. sed aut sicut dictū est contrario aut
nullo modo

Et secm additionē cuā est aliquid in po
tentia infinitū secm illud quodāmodo co
rū quibus dicimus infinitū ēt in diuisio
ne. possumus enī semper inuenire aliqd
extrinsecus sed non peruenit per diuisionē
omnē diuisionē terminatā quēcadmodū
in diuisione pertinuit in diminutione o
nē mensurā terminatā et sēper sit minor
et impossibile est ut aliquid in potentia p
tranſeat per additionē omnē mensurā ni
si corpus sit infinitū in actu ut dicūt dic
tes q enim mundū est corpus infinitū in
actu hoc. sed quia est ipossibile. manifestū
est q impossibile est enā vt sit in potentia
secm additionē. nisi secm modū quē dix
imus. s. conuerso diuisioni

Dicit quum declarauit modū possibilē
in diuisione in infinitū. et posuit oppositi
onē. quū hoc non declarabimur donec de
clarctur q ois mensura semper diuidetur
in mensurā diuisibilē. incepit declarare
modū quo additio est possibilis in mēsu
ra. et dixit. et secm additionē ꝛc. i. et infini
tū inuenitur cuā in potentia in additione
mensur. quodāmodo. s. secm q dicimus.
q diuisio est in infinitū. non ōnibus mo
dis pōt enī quis magnam q possibile ē
accipere vnamq; mensur mensurā ma
iorē illa. sicut est possibile accipere oī mē
sur mensurā minorē ipa. et hoc est ipos
sibile apud ipm. sed additio non est possibi
lis apud ipm in mensura. nisi quū additū
fuerit diminutū ex mensura. et hoc intē
debat quum dixit. s. ut sit econuerso dimin
utionis. ista enī additio quia est ex diminu
tione infiniti absq; eo q mensura consu
mitur. contingit ut additio sit semper
absq; eo q magnitudo mensur excedat.
v. g. vt diuidamus mensurā. a. b. c. d. in
duo equalia. d. addamus a. d. ad c. b. de
inde diuidamus a d in duo equalia. et ad
damus ipm illi. quū sic semper diuidemo
a d. et addamus ipm c. b. et sic a. d. non cō
sumitur q diminutionem. similiter a. b. ū
perficit per additionē ad totū a. b. nedū
vt excedat illud et hoc intendebat quum dix
it. possumus enī ꝛc. i. possumus enī i ad
dictione que est per mensurā diminutā sp
minuitur mensurā excedentē. non q ptā
sciat per additionē oēm mensurā termi
tā. ita q ad omnē mensurā minuamus
mensurā maiorē illa. sicut in diuisione
possumus pertransire omnē mensurā ter
minatā et accipere minorē illa. et qū in
duxerimus modū possibilē in additio
et ipossibilē. incepit declarare. quare est
possibile. et dixit. et impossibile est ꝛc. idē
et iste sermo est hypotheticus sic. si mag
nitudo in potentia potest esse maior oī
mensura possibile erit magnitudinē in
actu ēe infinitū. Deinde destruit q sequū
et concludit oppositū antecedentis destruc
tū. autē in hoc syllogismo manifestū est
ex predictis. consequens vero est manifestū.
quū si aliqua magnitudo haberet potē
tiā ut esset maior oī mensura. tūc inue
niretur in actu minor oī mensura. et si
hoc esset tūc esset hic magnitudo infini
ta in actu. quū si magnitudo haberet ta
tum ex se crescendi in infinitū. tunc esset possi
bile ut inueniretur in actu infinita. quod
est falsum in diminutione. quū possibile est di
minui in infinitū. et non accidet impos
sibile. sed impossibile accidit si diminutio
cessat. quū tunc aut perueniēt ad magni
tudinē indiuisibilē aut ad nichil. et vtr
q; est impossibile. D. d. manifestū est ex hi
tur ꝛc. i. et cū in hoc ēe impossibile est. nam
si posuerimus q magnitudo pōt excre
re in infinitū. tūc infinitū exibit in actū. et
tunc potentia intelligeretur. sicut intel
ligitur quum dicimus q hoc est homo ī po
tentia. et qū posuerimus q diminutio ē
in infinitū. non accidit impossibile. et cā
in hoc est. quū diminutio est ut ad nichil
cuius causa est materia. et additio est ut
ad ēe cuius causa est forma. et infinita
inuentur per mām sicut finitas per for
mā. D. et est illud quod est secm conuer
sionē diuisionis. et h pōt intelligi duob⁹
modis sibi ipm quis. quorū vnus est vt
illud quod diminuimus ab altera duarū
mensurā addamus reliquę aut ut illud

quod diminuim⁹ extremo duaꝝ mensu
raꝝ addamus sed extremo. sic igitur o3
intelligetur verba Aristi in hoc loco. Sed est hic
questio non modica. quēadmodū cū vnā
p̄portionū que ponit geometer est. qñ pos
sibile ē acūpe ad dē3 lineā. lineā illā immo
rē illa similiter cuā ponit qñ possibile ē
acūpe ad dē3 lineā lineā maiorē illa addi
ao igitur mensure p̄cedet in infinitū sic
cus diminuao. et hoc cē possibile appa
ret ex verbis. Alfarabij super hoc libū. et
ex verbis Aristi. sed siquis consideret
ut verba Aristi videbit ipm dicere verū. cōsi
derao cū naturalis de mensura est sed3
q est finis et existens in materia. considē
rao cū geometer sed in q est abstracta a
materia. et quū mensura considerantur
his duobus modis inuenitur sed in dispo
siaones oppositas et cōtrarietates. cōtra
rietas cū est in hoc. qñ semper diminu
itur sine cōsideretur sed in q est in materia
sine sed in q est in magnitudine. p̄positio
igitur geometre est. qñ possibile est ma
gnum ad omnē lineā lineā minorē illa
et p̄positio naturalis contrariēs isti est q
linea potest diminui in infinitū. et p̄posi
tio geometrica dicens q possibile est ma
gnam ad omnē lineā lineā maiorē illa ē
vera. naturalis vero dicens q ōnis linea
pōt arsere in infinitū est falsa. quia con
tingit ex ea magnitudinē cē infinitā in
actu. quia tunc esset possibile inuenire mag
nitudinē maiorē ōni magnitudine ergo
est infinita necessario. infinitū enī ē ma
ius ōni magnitudine. et qū dicimus q
possibile est inuenire magnitudinē ma
iorē ōni magnitudine intendimus inue
nire magnitudinē maiorē magnitudi
nibus finitis et vniuersaliter addiao
mensure qua vtitur geometer est de capi
tulo p̄positionū opinabiliū que sūt q. fū
damenta geometrie absq; eo q sint extra
aiam. sicut ut cū imaginatur q figure
habent p̄positiones et q qū punctus move
t̄ fiat linea t̄ q qū linea movetur fiant
superficiē et superficies corpora. et similit̄
videtur ponere diminuaonē cē sp. nō q
extra aiaꝫ est sic. et sicut geometer pōt ac
apere magnitudinē cuilibet quanti
tatis quod nō pōt naturalis. ita geome
ter. qū posuerit magnitudinē cuilibet
quantitatis pōt accipere maiorē illa

¶ Qū et plato ꝓpter hoc duo infinita fe
cit q et in augmentū videtur excellere. et
in infinitū adhuc nec; in detrimentū. fa
cis tantū duo non vtitur duobus. nec;
cū numeris sed in diuisionē infinitis
est. vnitas enī minima est. nec; in augmē
tū vsq; cū ad decē plato fecit

¶ Et videmus platonē ꝓpter hoc pone
re infinitū duo. quia existimabat q res
potest permanere sed in augmentū. et p
cedere in infinitū. et sed in diminuaonē
sed posuit illa duo et non vtitur eis in nu
meris cū non est infinitū nec; sed in di
minuaonē. qū vnitas fit minima nec;
secundū augmentū. numerus enī perue
nit ad decem.

Dicat quum declarauit q infinitū inuenit
in diminuaōe simpliciter. et in addiaōe
non simpliciter. sed in illa que est econ̄er
so diminuaoni. incepit accusare platonē
quia equauit infinitū in vtraq; scilicet in ad
diaone et diminuaōe. et dixit. et videmus
platonē &c. i. et plato propter h q existima
uit q infinitū procedit in augmēto in in
finitū et diminuaōe i infinitū. posuit infi
nitū duas species. in addiaōe et diminu
aone. et induxit hoc nomē augmentū lo
co huius nominis addiao ad distinguēdū
inter p̄positionē naturalē. et geometri cū
Unde incepit declarare q cum hoc q enu
merum hoc non seruauit sua fundamēta
et dixit. sed posuit &c. i. sed non conseruauit
sua fundamenta in hoc. s. quia ponit illa
duo. et non dixit illa cē in numeris. qū di
minuao perueniat ad vnitatē que est indi
uisibilis. et non procedit in infinitū. in ad
diaone vero non cōtradit i infinitū. et dicat
cū q species numerorū perueniūt ad decē
deinde post decē iterantur. i. et oportet ipm
qū opinetur q addiao in mensurā pōt cē
in infinitū. et addiao numerorū est ē in
specie. opinari q numerus accidāt in specie
in infinitū

¶ Addit autē contrariū cē infinitū qd
q; sicut dicunt. non cui cuius est nichil
extra. sed cuius semper aliquid extra est
hoc infinitū est. signū autē est et nāq;
cumulos infinitos dicūt vt habētes ar

ulanonē quoū semp aliquod est extra
accipiēr sēdm similitudinē quidē quandū
dicimus non tamē vere. oportet enī et hoc
esse. et non aliqū idem accipi. in annulo aūt
non fit sic. sed semper quod est consequens
solū altrīm

Et infinitū dicet esse econtrario eī qui
dicit infinitū. infinitū enī nō est illud ex
tra qđ nichil est. sed illud ex quo sp est ali
quid. et signū eius est qū hoīes assumen ſ
dicit in annulo qui non habet locū grā
me ipm esse infinitū. quia semper ē extra
illud qđ accipis ex eo. et in hoc qđ dicūt ē
quedā similitudo. sed non vera. infinito
enī necesse est ut hoc sit in eo. et q enī illd
qđ accipitur ex eo non erat ōnino. et hoc
non est in annulo sed aliud in eo semper
est in successione

Quum declarauit naturā infiniti sēdm
exemplū. incepit declarare diffinitionē ei⁹
et primo narrare error ē antiquorū in hoc et
dixit et infinitū ꝛc. idest et sēdm q diximus
de natura infiniti. et q est sēdm potentiā:
sequitur q diffinitio eius sit econtrario ei
qđ dicūt diffinitio ei ifiniti nō ē vt ānti qui
descripserūt. s. illd ex qđ nichil ē. et illd ex qđ
sp ē aliqđ + signū ē h q omnes homines
sūt assueti vocare ānulos quorū grā me sūt
rotūdi infinitos. quia si accipis ex eis ali
quā grām potens accipe aliā extra illā tā
le exemplū reperiri in isto tēpore. quia non
est notū nedū ut sit famosū. sed in tēpore
eius erat famosū. deinde induxit differē
ā inter infinitū. sed hoc exēplū et verū in
finitū et dixit. et in hoc qđ dicūt ꝛc. i. et hoc
qđ dicūt de huiusmodi ānulis. s. eos ee in
finitos habēr aliquā similitudinē ad infi
nitū. sed non est verū infinitū: ī infinito
enī vero duo exigūntur scilicet ut hoc qđ sp
inuenitur ex eo aliquid extra illud sit ei na
turaliter nō positione et q illud qđ inuen
tur extra illud sit aliquid qđ nūq̄ fuit p̄
et hoc non est in annulo sicut est dispositio
in grāna ānuli. sed infinitū in annulo est
sēdm successionē et revolutionē. non sēdm
nouitatē. et h intendebat qui dixit. et h ē
cut in annulo ꝛc. i. et in annulo non inue
nitur aliquid extra illud qđ acceptū ē ex
eo qđ sit aliud ab eo qđ accipitur semper
sed inuenitur in eo aliquid extra illud qđ

accipitur sēdm successionē et consecutio
s. sēdm successionē eiusdē rei infinitae

Infinitū igitur hoc est annus quā
tū accipientibus semper aliquid ē ac
cipere extra. annus autē nichil est extra hoc
est perfectū et totū sic enī diffinimus to
tū enī nichil abest ut homine totū aut
archā. sicut autē singulare. sic et qđ est p
pue ut totū annus nichil est extra. annus
autē absentia est extra non ōne est quin
absit

Infinitū igitur est illud ex quo quū
aliquid accipitur. possibile est semper ac
cipere aliquid extra illud in quantitate
et illud extra quod nichil est illud est per
fectū totale. sic enī diffinimus totū. sa
lvett quia est illud ex quo nichil est sepa
ratū ab eo. ut dicimus totus homo et to
ta archa. et sicut est de particularib⁹ in
est in re veritate. s. q totū est illud extra
qđ nichil est. et illud extra quod aliquid
est separatū non est totū quodāmq̄ sit il
lud separatū. sunt extra nec sunt non ex
tranea.

Idest diffinitio igitur infiniti est illud
extra qđ quum aliquid accipitur in acci
pibile est inuenire extra illud aliquid in quā
titate. et hoc semper. et dicit in quātitate
quia impossibile est inuenire aliquid extra
illud in qualitate sēper. et ista diffinitio
finiti est manifesta ex eo quod declarauit ē
q infinitū est sēdm potentiam nō sēdm ac
tū. et qū declarauit q ista est diffinitio in
finiti incepit declarare q diffinitio qua an
tiqui diffinichāt ipm magis est diffini
tio finiti perfecti q̄ infiniti. et dixit. et illud
extra qđ est aliud ꝛc. et intendit per hoc qđ
dixit illud ex quo nichil est separatū ab eo
h. s. illud a quo nichil est separatū ex eis a
bus est illud qđ est. s. qū ex eo nichil dimi
nuitur ex eis qubus est illud qđ est. ut
qū dicamus totus homo qū ex eo non di
minuitur membrū. et tota archa qū ex
ea non diminuitur aliqua pars. et qū
declarauit q ista est diffinitio totius + p
fecti in rebus particularib⁹ declarauit ea
ā q ita debet esse in diffinitione totius. s.
mūdi. et dixit. et sicut est de particularibo
ꝛc. i. et sicut est in diffinitione totius in par
ticularibus que nō sūt totū in re veritā

te qum extra ulla mucmatur aliquid·ꝫ ñ
sit pars eoꝝ ita est in diffinicoē totus in
ra veritate et est illud extra qd̄ nichil ē om
nino·qñ si extra ōne totī mucntur ali
quid·sequitur necessario corpus ĩfinitū ĩ
actu infinitū·sed hoc est possibile ex p̄dic
tis ergo totī in ra veritate est illud extra
qd̄ nichil est neq; de sua substancia·neq; de
alia substancia·et hoc intendebat qñ dix
it sine extraneū :c̄·et dixit hoc·qñ si sepa
ratī fuerit extraneū tunc totī erit pars
alsar·et non erit totī in ra veritate·et si
fuerit non extraneū non erit totī·neq; p
tualur neq; totalr

¶ Totū aut̄ et perfectū·aut id̄ penitus ō
ne aut priorum sedm numeū est perfectū
aut̄ nullū non habet finē·finis aut̄ ter
minus est·vnde nichus opinādū est par
menid̄ a dicto dicer·infinitū quid̄ totū
dicat·totū aut̄ finit a medio eque pug
nans·non enī sicut lignū ligno est conti
nuair ōm et toti infinitū

¶ Et totū et perfectū aut sūt insimul id̄
equale aut naturaliter sūt prius⁊ perfectū
ñ ē ú ill⁹ qd̄ hz complemētū et complemē
tī est finis vnde opinādū est q̄ sermo par
menidis est verus q̄ nichilli·iste enī dicat
q̄ infinitū est totū iste aut̄ q̄ totū est fi
nitū equalēs ex medio non enī oportet
conūgere infinitū toti et vniuerso·qñ
applicair filū cū filo

¶ Dicat et totū et completū qd̄ est oppo
tū infiniti·aut nomīa sunt synonyma
aut consequēcia et quum declarauit q̄ ad
totū sequitur completū·declarauit q̄ ad
cpletū sequitur finis et dixit et cpletū :c̄
·i·et cpletū non est nisi in eo q̄ habet com
plemētū·et q̄ complemētū est finis·ergo
cpletū est illud qd̄ habet finē·et quia to
tī est cōpletū·et cōpletū est illud qd̄ habet
cōplementū·et cōplementū est finis·seq̄
tur necessarie vt totū habet finē·D·d·et
ideo opinandū est :c̄·idest et quia finis
sequitur totū·opinandū est q̄ sermo par
menidis verus est sermone ancissi ancis
sus enī dicat totū esse infinitū·parmen
des aut̄ dixit totū esse finitū·D·dixit·ñ
enī oportet :c̄·i·et nō enī oportet ponere
infinitū d̄ sequentibus vniuersū et to
tū·sicut dicatur in puerbio applicaur fi

lū cū filo·i·inducere ē et suū consimile·et
ideo dixit·non enī oportet·i·q̄ applicare ali
quid ad illud cū quo continuatur et dixit
equalēs ex medio·i·habens medīū eq̄
le inter extrema·i·qua equaliter distat
ab extremis·et q̄·interdixit in hoc ipm esse
spacii

¶ Qñ hunc acquisīt dignitatē de infi
nito qd̄ est oīa cōtinens·et oīa in seipso
habens p̄ter id qd̄ habet quādā similitu
dinē cum toto·est cui infinitū magnitu
dis priuationis nā·et qd̄ potentia totī ē
actu vero non·diuisibile autē est infini
tī·et in diuisioē et in oppositi et appositi
one·totū autē et infinitū non sedm se
sed sedm aliud·et non continet sed conti
netur·inquantū infinitū est·vnde ignotī
ē inquantū est infinitī·spēm autē nō ha
bet materia

¶ Et vidimus eos distinguer·i·nobilis
tair infinitī ex hoc loco·s·q; attinet oīne
q; inter illud et totī ē similitudo aliqua·
infinitī cui est nā cōplemētū mensure
in potētia vero est totī·in actu autē nō·
et est diuisibile sedm diuisionē et addi
onē que est cōtinuo illi·et non est totī
et infiniti per se·sed per aliud·et nō cōti
net·sed q̄tinetur sedm q̄ est infinitī·et
ideo est declarantī sedm q̄ est infinitī in
materia cui nō in forma

¶ Dicat et vidimus eos magnificare īfini
tī·q; opinatur ipm ee totī et q̄tnēs ōne
et cui ih̄ē q; it illud et totī ē similitudo v̄
de existimauerūt ip; ee totī·et similitudo
it illi ē·q; illud qd̄ dr infinitī ē prima mā
q̄ subiecta cpletī mensure q̄ est totī·vñ
existimauerūt illud qd̄ est in potētia totī
et cpletī ee in actu totī et cpletī·deinde
incepit declarare modū quo oz·q̄ ee eius
ē in potētia et dixit·q̄ et ē diuisibile :c̄·i·et
ē in potētia·q; infinitas nō inueniretur in
mensura nisi sedm diminutionē existēte in
ea·et additionē q̄ est econuerso diminutio
ni·vt declaratū ē in sermone predicto·D·
d·et nō ē totī :c̄·et subiectū vere pies mu
tatē qd̄ ē mā nō ē totī neq; finitī p se
sed p aliud·s·p formā·et ē q̄tentī in appo
sito ex mā et forma·et forma cōtinet illud
infinitī accidit māe sedm q̄ ē mā·dixit·
sed q̄tinetur sedm q̄ ē infinitī·i·subiectī

infinita ē extenti sed; q ē ifinita. i. sedm q
est mā. D. d. et ideo est declinatiō ic. i. t. q; sic
ciēs incipiens infinitū est cōclusū in toto
ideo exsistit in alio. i. in oposito. et nō est exis
tens p se. sed sedm q incepit ifinitū. et hoc
sedm q est mā. et cā in hoc est. q; mā nō ha
bet formā. nā si haberet formā cēt p se nō
dilatū in alio. et q; nō hz formā. ideo est dila
tū in alio. et debes itelligere hoc p dilatiō. nō il
lud qd dr in sbiecto. aut de sbiecto. mā enī si
dr in sbiecto neq; de sbiecto. si dilatiō accipitur
hic loco cuius qd nō inuenitur nisi in alio. et
hoc est dispositio mātis et dispositio accidentiū
et formarū. sed accidentia et forme differūt
a mā in hoc q sūt in sbiecto aut de sbiecto.
mā autē ē ipsū sbiectū. itē debēt igitur p
dilatiō illd in quo mā quent cā accidē
tibus et formis. et q nō inuentur per se si
in aliq. s. in oposito et cā aliq. s. cā formā. sed
mā inuentur p formā. sed; q forma ē ypsta
sis et forma autē inuentur p mām sedm
hoc q mā ē sbiectū eius et sic accidentia

Ergo manifestū ē q magis ignotus rō
ne sit. q in totalis. pars enī materia totalis
ē sicut es statue. quā si quinet in sēsibilib? et
itelligibilib? magnū et pūm oportuit cō
tinuā et itelligibile. ignotiōes autē et ipos
sibile ē ignotum et idēterminatū quicā et
determinari

Apparet ergo ex hoc q infinitū magis ē
q; pars q. q. totū. materia enī ē pars to
talis. quēadmodū supra ē pars statue
sup. et si illd qd quinet sensibilia et i
telligibilia cēt magnū et pūm. tūc illd
quineret itelligibilia. sed ipossibile ē et
ipossibile vt ignotū nō terminatū quic
sit terminatū

Et si illd infinitū qd quinet sēsibilia et i
telligibilia esset magnū et parū sed; sē
tēa platonis. quoz mā nō est terminata
neq; nota. tūc idē qd terminat terminatū
et notū. s. intelligibilia cēt nō terminatum
neq; notū. et impossibile ē ut nō terminatū
neq; notū terminet terminatū et notū. et hoc
quicit platoni. q; ipe ponit magnū et p
pūm cē infinitū. et ponit ea terminata ses sē
sibiles et itelligibiles et erat bene in hoc
q ponit infinitū in magno et parvo. q;
magnū et pūm sit sedm mām. sed infinitū
nō inuenit in magno nisi sedm additiōē;

mensure q ē quelibet diminutiōis et pro
cait in h q ponit ipm determinare totū

Secundū rationē autē arguit et qd
ē sedm appositionē nō esse videre infinitū
sic quoq; q oēz excellat magnitudinē.
in diuisione aūt cē. continuē cui sic mā in
et infinitū quinet aūt spēs

Et certe cuiā cōtingit q infinitū sedm
additionē videtur ēt impossibile pticulā sic
oēm mēsurā sedm autē diuisionem pos
sibile. in materia enī quinetur ira et ē ins
finita cōtinuōs autē ē forma

Qui declarauit q mēsura nō excedit in
finitū et diminuit in infinitū et q cā in hac
q infinitū nō est in actu est forma. et in hoc
q infinitū ē in potētia ē mā. incepit declara
re quelibet cā eoq qd declarauit cā istū cā. et
dixit et certe cuiā ic. i. et qui finitas accidit
rei ex forma. et infinitus ex mā certe contingit q
magnitudo nō possit pticulare oēz mēsurā
in additiōē. qui si hoc esset tūc cēt possibile
formā inueniri infinitā. et intelligo p hoc qd di
co. qui formā ē cā terminationis et quinēte. i
possibile ē vt ex ea accidat nō terminato et
nō quinēta rei habēti formā. et similit cuiā
contingit certe vt diminutio sit in infinitū
cā cui diminutiōis ē mā q ē terminata in
terminās. et h intēdebat qui dixit mā cui
ic. i. et q; mā ē terminata ab alio nō ter
minata in se. ideo nō ē ipossibile ut infinitus
q ē in potētia accidat ex illa. nō ex forma q;
est terminās ex illa cui si cēt infinitū tūc
possibile cēt corpus in actu cē infinitū. et hoc
apparet et q infinitū ē quinetū finito

Rationabiliter autē est. et vniqdq
numeroz ē numerus terminū. in mag
nitudinib? autē ex contrario. in numus
quidē oēz excellet magnitudinē. sed in nu
mus nō ē magnitudinē infinitā. cā autē
ē q vnū est indiuisibile cui vere vnū sit
vt hō vnus hō et nō multi. numerus
autē ē vno plura et quelibet qdā. quare
necesse ē stare in diuisibile. duo nāq? tria
duoiatua sūt noīa. sic autē et alioz in
numeroz vnusquisq; in plus autē sp ē intel
ligere. infinite cui sunt diuisiōes magni
tudinis quare potētia quidē est. actu autē
nō est sed sp excellit accepti oēz determina
tā multitudinē. sed nō separatus est hic
numerus a diuisiōe. neq; manet infini

tas. sed si

tas. sed fit sicut et tẽpus et numerus tps

Et inter cntã numerus in pessu ad pau
tatẽ habet finẽ in pessu ad multitudiẽ
sp addit õm numero. et mẽsura est eõtin
no. s. qñ in parvitate pterrñsit oẽm men
surã. in magnitudiẽ aut ẽ impossibile ẽ mẽ
surã esse infinitã. et causa in hoc ẽ qa vnũ
est idivisibile qdcũq; vnũ sit. v. g. homo
qui est vnus homo nõ plures et numer⁹
est plures vnitates et quãtitates oportet
igitur ipm esse apud idivisibile duo
cuĩ et tria sint res. et similit vnusqsq; alio
rũ numerorũ. pessus aut ad multitudi
nẽ possibile est sp magnitudinẽ. qñ divisio
mẽsur in duas medietates et medietatis in
duas medietates pcedit in infinitũ. et sic fit
in potẽtia. in actu aut nõ. sed inveniuntur in
eo aliquid qd semp addit õm numero et
minato. sed iste numerus nõ separatur
ab hac divisione. neq; infinitũ ẽ aliqd per
manẽs. sed sp generatur. et similit tẽpus
et numerus tempous

Qñ declarant q̃ recte mẽsura dividitur in
finitũ et nõ ars. et dedit causã in hoc. mer
pit declarare cntã q̃ ex illa causa accidit in
mero continuũ. s. arsuri in infinitũ. et nõ di
minui. causa ei additois in numero est ma
teria. et diminutio in ea iduat ad formã vni
tatis que est idivisibilis et dixit. et recte cntã
a. et pter illud qd dicimus cntã divisio nu
meri ad paucitatẽ vadit ad finẽ. sed versus
pautẽ multitudiẽ nõ habet finẽ. sed sp potes
addere õm numero posito in infinitũ. in mẽsu
ra autẽ est eõmerso. d. in parvitate autẽ
:ẽ. i. divisio autẽ magnitudis et diminutio
eius ad parvitatẽ ptingit oẽm mensurã. i.
potest quis accipe ad oẽm mensurã mẽsu
rã minore ẽ illa. qñ si hoc nõ ẽet. tunc mẽsu
ra nõ divideretur sp. d. in magnitudiẽ aut
:ẽ. i. additio autẽ eius sẽp. sedm q̃ est vna
mẽsura impossibilis est. qñ impossibile est mẽ
surã infinitã ẽe in actu. ut declaratũ est. et qñ
declarant q̃ dispositio in numero est eõtin
no et qd est in mẽsura. exponit causã in hoc
et d. et causa in hoc est :ẽ. i. et causa in hoc q̃
numer⁹ dividitur in indivisibile est. qua
oẽ vnũ est indivisibile. vt vn⁹ homo et vn⁹
equus. est enim idivisibilis in illa spẽe. ideo vnũ
simpliciter. s. vniversale ẽ indivisibile cntã et
qua numerus est coacervus vnitatũ nu
merus ent cõpositus ex idivisibilib⁹ et di
viditur in indivisibile. ergo numer⁹ dividit
in indivisibile. et õne qd dividitur in idivisi
bile divisio finitur in eo. ergo divisio finit
et cessat in numero. d. d. duo enim et tria sũt
res idivisibiles. et nõ st quãtitatis ntinua et
similit alii numeri. et causa in hoc q̃ vnũ ẽ
idivisibile est. quia oẽs res est vna p suam
formã. et forma est idivisibilis per se. d.
passus aut ẽ :ẽ. i. passus autẽ numeri
ad multitudinẽ numerorũ sp est possibile
dispositio enim in additioẽ numerorũ est sic
dispositio in diminutioẽ mẽsure. quẽadmo
dũ enim causa in divisione mẽsure in infini
tũ est materia similit est causa in additioẽ
vnitatũ in infinitũ. et additio numeri in
finitri est in potẽtia nõ q̃ additio infinitri ex
eat in actũ. ita q̃ inveniatur numer⁹ in actu
infinitus. sed q̃ additio nũq̃ cesset. d. d. sed
iste numerus :ẽ. i. sed numer⁹ nõ est sepa
ratus ad hanc additionẽ q̃ est in infinitũ :
nec⁹ existẽs in eo ẽ res finita. sed infinitus in eo ẽ
in actu et in transmutatioẽ. sicut est dispositio
in tẽpore et numero tẽporis. et intendit p nu
merũ tẽporis numerũ qui est genus tẽpo
ris ut post declarabitur. et differentias inter
has duas additiones vbi dixim⁹ est. qm ad
ditio in continuo est ex forma. et in quãtita
te discreta est ex materia. et divisio in eis est
ẽuersa. s. qñ divisio in numero est ex formã
et in magnitudiẽ ex materia

In magnitudinib⁹ autẽ ntinuis est.
dividitur quidẽ ens in infinitũ ntinuũ. in
manus autẽ non est infinitũ. quãtũ ad con
tingit potẽtia ẽ. et actu contingit tantũdẽ
esse. quare qñ in finita nulla est magnitu
do sensibilis. nõ contingit oẽs existentiam ẽe
determinate magnitudis. ẽet enim vtiq; ce
lo manus aliquid

In mẽsuris autẽ est eõtinuo. ntinuũ
enim dividitur in infinitũ. sed in magnitudi
ne non est infinitũ. qñ in quacũq; mẽsu
ra potest ẽe in potẽtia in illa mẽsura potest
ẽe in actu. et quum nulla mẽsura sensibilis
est infinita. impossibile est ut exeedat omnẽ
mẽsurã terminatã. qñ si hoc esset possibi
le tñc aliquid ẽet manus in celo

Dicat sed in magnitudiẽ :ẽ. i. sed mẽsu
ra impossibile ẽ ut arsuri in magnitudiẽ in
finitũ qñ mẽsura demõstrata in quacũq;

quãtitate fuerãt ī potẽa ī illa quãtitate po
test poni ī actu. et intẽdit q si mẽsura deno
strata posset augeri et arceri ī infinitũ ea
ã hoc possibile erit ĩcenum mẽsurã ifinitã
ī actu. deinde destruit auctorẽs et concludit
oppositũ cõsequẽs et dicit. et qũ nulla mẽ
sura .c. i. et qũ posuerimus q in quacũq;
quãtitate fuerit possibile ut mẽsura sit in
potẽa ī illa quãtitate erit possibile ut sit ī
actu et posuerimus q aliqua mẽsura sit in
potẽa ifinita sequitur q illa erit mẽsura
ifinita ī actu. sed nulla mẽsura ẽ infinita
ī actu. ut declaratũ est. ergo nulla mẽsura
põt arceri ī infinitũ. deinde affirmant il
lud destruẽdũ per aliud ꝓter illud qd̃ superi⁹
declarauit et dicit qm̃ si hoc esset possibile
.c. i. qm̃ si cẽt possibile mẽsurã arceri ī
finitũ. tũc mẽsura nõ cẽt terminata natu
raliter. et sic esset possibile. vt aliqua esset
maior mẽsura cõtinẽs totũ et ẽ ei. Sed q
uel aliquis ī hac ꝓpõne dicẽs q in qua
cũq; quãtitate ponatur magnitudo ī po
tẽa in illa quãtitate potest poni in actu.
in quo differt ab hac propõe. s. q ī quacũ
q; quãtitate ponatur aliquis numerus
denõstratus ī potẽa. nulla quãtitate po
test in actu vnde existimatur q nõ est dif
ferẽa in hoc q sit possibile infinitũ esse
in potẽa ī numero et in magnitudine. ut
dictũ est. sed qũ aliquis cõsideraverit hoc
videbit q addicio in qua nõ cessat ifinitũ
cẽ. et nõ sequit̃ si ponatur ipam esse ī ac
tu. qd̃ est̃ possibile ẽ addicio cuiuslibz; par
tis generate. possibilitas est alia a possibi
litate alterius partis. et nõ sũt oĩs par
tes vnius possibilitatis demõstrate. et hꝰ
est sicut est dispõsicio ī motu et tẽpore. ī ad
dicione autẽ cuiuslibz; partis possibilitas
est pars vnius possibilitatis demõstrate
istius possibilitatis quomõcũq; ponatur ī po
tẽa. sequitur ex ea ut ĩcenatur ī actu ī
lla dispõsicõe. et si nõ cõtingeret vt potẽ
tia cẽt finita. et addicio q est ī magnitu
dĩe demõstrata ẽ de genere istius addicio
nis. et addicio que est in numero ẽ de ge
nere prime addicionis et causa in hꝰ q po
tẽtie q̃ sũt ī addicõe vnius cuiuslibz; ptis ꝓ
cũ mensurẽ. oĩs sunt partes vnius po
tẽtie. et nõ est ita ī numero. qm̃ sicut mẽ
sura ẽ vna et ginua. et numer⁹ nõ. sed;

hoc igitur ītelligendũ ẽ iste locus
Infinitũ autẽ nõ est idẽ in motu t̃ in
tuitudĩe et tẽpore tũq; vna quedã natura
sed posterius dicitur et ꝑius ut motus q
dẽ. quia ꝑius est magnitudo ī qua mouẽ
tur. aut alteratur. aut augmẽtatur tẽp⁹
autẽ ꝓpter motũ. nũc quidẽ igitur vnũ
nis. posterius autẽ tertiabuũ⁹ dicitur. qd̃
est vnũqdq; et ꝓpter quid oĩs magnitu
do sit in magnitudines diuisibilis
Et nunc ifinitũ non est eadẽ in mẽ
sura et in motu et in tẽpore. q. vna natura
sed dicitur ī posterius. quia ẽ in ꝑius. vel
qm̃ dicitur in motu. et in tẽpore. quia est
in mẽsura in qua sit motus. aut alte
ratio aut augmentũ. et dicitur ī tempore
ꝓpter motum. qm̃ in istis locus accipit⁹
istã acceptionẽ. et post dictum⁹ de vno
quoq; eorũ et de causa in hoc q oĩs mẽ
sura diuiditur in mẽsuras
Dicat et nunc in mẽsura et ī motu et
tẽpore non est dictu vniuoce ut q significet
vnã naturã. sed illud quod d² de posteriori²
ꝓpter prius. s. qm̃ est dictũ in eis sed̃m prius
et posterius sed̃m hoc q mẽsura ẽ priori mo
tu et motus tpe. v. g. qm̃ infinitũ nõ dicit²
de motu. nisi quia d² de mẽsura. mẽsura cui
qua est sed̃m subiectũ motus. et mẽsura
est causa infiniti existẽs ī ipa sed̃m qđ
sua est subiectũ et motus cuĩ causa est ifi
niti existens ī ipo sed̃m q motus est subi
ectũ. necesse est vt infinitũ existẽs ī mẽsura
tu se habeat ad infinitũ existẽs ī motu. sic
mẽsura ad motũ. sunt igitur quãtitas dicit²
de mẽsura et motu sed̃m prius et posterius
necesse est ut infinitũ dicatur de eis sed̃m ꝑ
ius et posterius. et similiter de motu nũc
tpore. quẽadmodũ cuĩ motus est prior tpe
similit̃ infinitũ existẽs in motu est prius ī
finito existente ī tpe. d. d. qm̃ in mẽsura ī
qua sit motus. i. translatio. et intẽdit ꝑ mẽ
surã subiectũ motus translatiõis aut alte
ratiõis. aut augmẽti et est cor⁹ p⁹ d. d. et dici
tur ī tpe .c. i. et dicitur ī tpe qua dicitur
translatiõe. d. d. et post dicem⁹ .c. i. et hoc qđ
diximus q quedã istorũ pcedũt quedã est po
sitũ hic. et post declarabitur qm̃ dicim⁹ vtr
q eorũ quid sit. s. motũ et tẽp⁹. i. quomodo
se habẽt ad ĩuicẽ. qm̃ motus in declarat⁹
est. d. d. et causa ī hoc q oĩs mẽsura .c. i. t

declarabim⁹ causā ꝓpter quā sēper mēsura
duidit⁹ī diuisibile. et hoc significat q̄ diui
sio mēsure semper est nota per se. z q̄ cā eius
idiget demōstratiōe nō sicut quidā existima
uit q̄ geometer accipit hoc cē a naturali

¶ Non mouet autē racio infiniti neq; ma
thematicos a cōsideratiōe auferēs. sicut cē ali
quid ifiniti q̄ actu sit et ī augmētū utrālibi
le. neq; eū nūc sic indigēt infinito. neq; v
tūtur sed solū esse quātamcūq; vtq; velit
finitā assumūt autē magnitudinū sēdm e
andē mest semp racionē quantūcūq; magn
itudo sit altera. quare ad demonstrādū q̄
dē illo modo nichil differt. cē autē in existen
tibus erit magnitudinib⁹

¶ Et iste sermo nō destruit scientiā matīe
maticorū. s. hoc q̄d dicim⁹ q̄ ifiniti nō est
sēdm q̄ nūq̄ finitur ī augmēto in actu. q̄
mā non idiget in sua scientia hoc eū ifini
to. semper eū indiget in ea ut finiti sit q̄
modo voluerit. et possibile est diuidere sēdm
diuisionē maxime mensur quācūq; aliā
mensurā. ex quo declarati est q̄ neq; illas
amdit nocamētū in demōstratiōe. neq; est
hic aliquid cogens. ut hic sit ī mēsuris

¶ Dicat et hoc q̄d dicimus q̄ magnitudo nō
p̄t arcscere ī infinitū nullū fundamētū dest
ut mathematicor sicut q̄n dicat q̄ impossibile cē
magnitudinē diuidi ī infinitū destruit fun
damētū mathematicor. non eū indiget
ī sua scīa ponere mēsurā in quacūq; quā
titate voluerit. possūt eū ponere mēsurā ma
iorem celo. et q̄ dicūt q̄ mēsura arcscat ī infi
nitū. sed indiget in sua scīa ponere extrahi
mus lineā in ifinitū. intendūt ut accipiant
ex ea quātū voluerūt. et h accidit eis qua nō
considerūt de mēsura sēdm q̄ est finis corpis
naturalis. sed sēdm q̄ est non in corpe ōmno
D. d et possibile est diuidere ꝛc. i. vt michi vr et
signū eius q̄ geometer nō indiget ponere
lineā infinitā in additiōe est q̄n illud quod
pōt declarari ī linea maiori et si cēt maxima
pōt declarari ī minori linea. q̄cūq; sit. ut di
uidere lineā in aliqua pportiōe. et alia mul
ta que accidūt lineas. et q̄n nō est differentia
inter magnū et parū ī hoc quo indiget. ꝯd
igitur cogeret eos ad ponendū lineā infinitā
in actu

¶ Quoniā autē cause diuise sūt quadri
fariā. manifestū est q̄n sicut mā causa ī
finitū est. et q̄ cē quidē ipius pmiacio est
per se autē subiectū cōtinuū et sensibile est.
videtur autē et oīs alij sicut mā vtēres
ifinito vide et nocōuenies est cōtinēs facer
re ipm sed non contētū

¶ Et q̄n cause sūt quattuor. manifestū
q̄ infinitū est causa q. materia. et q̄ quid
ditas eius est pūiacio. et q̄ subiectū per se est
cōtinuū sensibile. et videm⁹ oīs loquētes
de ifinito vt ipo q. materia. et ideo non est
mirū vt sit q̄nicus nō contentū

¶ Dicat et q̄n genera causarū sūt quattuor
manifestū est q̄ causa infiniti est materia. et
q̄ si ifiniti ponatur causa erit cā sēdm ma
teriā. q̄n quidditas ifiniti est pūiacio finis.
et causa pūiacois est materia. sed subiectū
istius pūiacois nō est materia abstracta a
forma. sed subiectū per se istius pmiacois
est corpus continuū sensibile. cōpositū ex ma
teria et forma sēdm q̄ est materiatū. nō se
cundū q̄ est formatū. D. d. et videm⁹ oīs lo
quētes de ifinito cē. i. ut platonē q̄n ponit
ipm magnū et parū. et illos q̄n ponunt
ipm numeros. et q̄ ponūt ipm. q. materi
am. ꝯ necesse cē vt sit cōtentū nō q̄nens.

¶ Reliquū autē aggredi est sēdm quas
iniacōes infinitū esse videtur nō solū potiu
sia sed sicut determinatū est alia quidē eū
ipōrū nō necessaria sūt. alia autē habēt ꝯsi
dā naturales q̄ntitates. neq; eū ut grā
macio deficiat necessariū est ifinitū esse cor
pus sensibile actu. cōtingit eū alteriⁿ cor
ruiacionē alterius generacionē esse quā ō
ne finitū sit

¶ Et oportet nūc narrare sermones ex q̄
bus existimatur. nō solū materia cē ī po
tētia. sed cē existēs per se. quidā eū cor sermo
nū nō est necessarius. et ī quibusdā st̄ ob
iectiones vere. quā ut nō generacio deficiat
est ī actu corpus ifinitū sēsibile. quā possi
bile est vt corruiacio alterius sit generacio
reliqui totū et vtriusq; finitū

¶ Quia nunc aucit quāq; rōne ī pbādo in
finitū cē. incepit demōstrare deceptiones ī eis.
et dixit. et oportet nūc. i. et postq̄ dixim⁹ de mo
do ifiniti possibili et impossibili. oportet no⁹ nar
rare sermones ex quibus existimatur q̄ ifiniti
nō est solū modo ī potētia. sed ī actu. quidā ē
illoz sermonū st̄ veri. sed nō sequitur ex eis il
lud q̄d reputāt sequi. et quidā st̄ falsi. et hūt

contradictiõẽs vnus. Deinde incipit a ratiõe quãtitatiõẽ q̃ est ex rebus vnis. sed nõ cõcludit illud qd̃ existimãbãt. et dicit. qm̃ ut generatio nõ deficiat :ẽ. i. qm̃ nõ qua generatio non deficiat est necesse corpus in actu ee infinitũ sensibile. generatiõ enim q; occupat locũ corrupti nõ est necesse ex hoc q̃ generatio est in infinitũ locũ ee infinitũ quoniã si locus p̃cedit generatiõ. et generatiõ est facta successiue in infinitũ. et generatio generati nõ sit corrupcio alterius tũc necesse est locũ ee infinitũ et ut totũ addatur in potẽtia in infinitũ. et sic potent exire in actũ. sed qua hoc nõ est in mo generatio alterius est corrupcio eius ex quo generatur. ideo nõ sequitur ex hoc illud quod existimabãt sequi

¶ Amplius tangere et ĩcludere infinita quoddã alterũ est. hoc quidẽ cui ad aliq̃d est et annisci. tãgit enim ũus aliq̃d et finito nõ aliam addit. finitũ autẽ non ad aliq̃d est. neq; tangit tãgẽs q̃ tangẽs est

¶ Et eã uniõe q̃ tactus est alia ab ĩtactuõe ĩfinita. cõtactus enim est in respectu alterius. si enim aliquid tangit aliq̃d et hi addit quibusdã finitis. finita autẽ nõ in respectu dicũtur. neq; q̃libet tãgit q̃libz

¶ Per ẽ ratiocinatio in qua dictũ est. q̃ corpus finitũ finitur per suã cõtinuatiõẽ cũ alio corpore. et istud aliud cũ alio sunt corpora necesse est ut finãtur in aliquid necesse ẽ ut totũ sit ĩfinitũ. et incipit declarare deceptiõẽ in hac ratiocinatiõe. accipitur enim in ea loco cõtactus finitus. et d. et eã :ẽ. i. et istud q̃d sequitur in q̃tactu. nõ sequitur in finitute. cõtactus enim dicitur in respectu alterius. finitus autẽ ĩti dicitur in respectu sui ipius. vñ dicitur q̃ corpus finitũ est illud q̃d cõtinetur ab vno termino aut terminis. que sũt sue superfiies. nõ supfiies corporũ ex truncorũ. et qũ declarauit q̃ finitus nõ est contactus. declarauit eã q̃ nõ est necesse ut õne finitũ tãgat. et si alterũ istor esset verũ. ratiocinatio ẽt vera. et dixit. et hi addit quibusdã finitis. i. et hi. s. cõtactus addit quibusdã finitis. õne enim tãgens est finitũ. sed nõ õne finitũ est tãgẽs. D. d finita autẽ :ẽ. i. sed õne corpus dicatur in respectu alicuius qd̃ enim d̃ in respectu ẽ par totius. et si õne corpus diceret in respectu ei a quo ĝtinetur et qd̃ tãgit. tũc nõ ẽt illic totũ õmno. et qũ totũ nõ fuerit. nõ erit pz et ista ratiocinatio vt nũ videtur est communis. qũ nõ sit manifestũ per se hic. sed declarabitur ppter qũ fuerit declarantũ q̃ exãmidũ nõ est vacuũ neq; plenũ. i. et nõ õe tãgens hz nãm tangẽdi q̃libz enim nõ tãgit nisi illud qd̃ est sui totũ naturaliter. nõ enim q̃libet tãgẽs tangit q̃libet nedũ ut q̃libz sit tãgẽs et appareat q̃ corpus circulare nõ ẽ ĩmediatũ tãgere qũ sit q̃pletũ p̃ se. et q̃ corpus recto est immediatũ tãgere qũ sit finitũ et q̃pletũ per aliud. et hi ĩtelliguntur in corpore circulari et ĩ elemẽtis ut post declarabitur

¶ Intelligimus autẽ audire ĩcommensũ ẽ nõ enim unũ habũdãna et defectus ẽ. sed ĩtelligẽtia. vnũqd̃q; enim nostrũ. vnq; intelligit aliq̃s multiplicatũ semper augmẽtũ infinitum sed nõ ppter hoc extra ĩtelligẽtiã est aut aliquãtulã magnitudinẽ habemus quã ĩtelligit aliquis. sed quũ est hoc. hi audit tẽpus autẽ et motus ĩfinita sunt sed in ĩtelligentiã nõ permanẽt augmento. magnitudo auẽt neq; diuisiõe neq; intelligibiliter neq; augmẽtatiõe est infinitum. sed de ĩfinito quid est quõ est et quõ nõ est. et quid est. dictũ est

¶ Et non est vtile eã audire illud q̃d imaginatur in magnitudine. addimo enim vñ diuisionem nõ erit tũc vt re sed vt imaginatio potest enim quis imaginari q̃ vnusquisq; nũm habet multotiens ĩfinitũ sẽ quãtitate in qua sunt. sed nõ sequitur si aliq̃s imaginatur hoc in nobis. ut nos simus extra quantitatẽ. sed cũ examinus dicam hoc nobis. tẽpus autẽ et motus sũt infinita. et similiter imaginatio absq; eo q̃d ĩtelligitur ex eis sit finis. mẽsura autẽ neq; secũdm diminutiõẽ neq; secũdm additiõẽ per imaginationẽ erit infinita. manifestum igitur dictum q̃ de ĩfinito quõ est et quõ nõ est et quid est

¶ Imaginatio facit credere ĩfinitũ in actu et ĩ potentia. ĩ vero. s. et ĩ falso. ĩ vero autẽ q̃ possibile ẽ imaginari ĩfinitũ in additiõe mentis. et ĩ diminutiõe mẽsurãt. ĩ falso vero q̃ impossibile est imaginari mẽsurã crescere sicut diminui. ĩ eo autẽ q̃d est in actu fatetur dicere vt dictũ est superius. nõ enim possumus imaginari extra mundũ nisi corpus aut locum et illud vacuũ aut corpus supponitur finitum

tāc nō possum⁹ magnam extra ipm · msi
aut vacuū aut corpus · ex quo existimatur
sequi q extra mūdū est corpus infinitū aut
vacuū aut corpora infinita · et vbi magnat
vacuū · possibile est ut in eo sit corpus · ergo
si vacuū fuerit infinitū · corpus erit infinitū · im
mo necessariū h est · possibile enī ut dicat · Aris ·
etenus est necessariū · et qū magnanio fa
at h incipit declarare q multa sūt q nō pos
sūt magnari · et multa magnātur q nō
sūt et dicat · et nō est certū eā ꝛc · i · et nō est
certū credere q cē sequatur magnanoēm ·
augmētū enī et dminutio que possunt
magnari īrbus existētibus īquib⁹ im
possibile est addionē cē aut dminuaoēz
nō sequitur magnanonē · īmo illud qd
cē in magnanone nō est nisi īaīa tm · v
gr · qm possibile ē ut aliquis magnetur
q vnusquisq; nim arcat plus sua qua
ntate naturali sed non sequitur ex illa i
magnanoē vt sum⁹ in hac dispoanoē nig
nitudis et dicat · sed nō sequitur ꝛc · forte in
tēdit · sed si aliq̄s magnetur h in nobis
s · ut ita sim⁹ magn · adco q sim⁹ extra q
uantatē nō sequitur ex hoc ut sim⁹ extra q
uantatē · et forte ē deferē⁹ in libro · et sic deber
legi · et similit potest quis magnari no
cē extra quantatē · sed nō sequitur ex sua ma
gnanoē nos cē extra quantatē · sed qū fuer
mus extra quantatē · tūc magnanio illi⁹
erit verū · et erit accidēs enti · et h intendebat
qū dicit · sed qū fuerim⁹ sic accidet h nobis
i · sed qū fuerim⁹ extra quantatē · accidet ut
magnanio sit talis · magnanio ei seq
tur ens · sed non ens magnanoēz · D · d ·
tēp⁹ autē ꝛc · i · tēpus autē et motus accidit q
sūt i se infinita · et similiter magnanio cor
sed illud qd' incipitur de infinito in eis nō ē
fra · i · existēs i actu · h enī est impossibile · sed
ē successiuū · D · d · mēsura vero ꝛc · i · mēsura
vero non est infinita in addioē et dimmu
aoē ꝓpter h qd' magnatur dimmui et arce
cere in infinitū · sed in hoc q est infinita in di
minuaoē quenit cē · et magnanio ꝓ ac
cidēs · et in h q est infinita in addioē nō quem
it · vt declaratū est supra · et magnanio
ne igitur nō pōt quis iudicare vero iudi
cio essēnialiter ipam dimmui in infinitū
aut arcere · sed si iudicauerit ipam di
minui erit verū iudiciū per accidēs · et si

iudicauerit ipam arcere · erit falsū sīplicit
et qū cōplecuntur sermonē de infinito dicat · ita
igitur dicimus ꝛc · i · ita igitur dicimus q
modo est infinitū · i · in potēa et quomō nō
est · i · in actu · et quid est · i · et ita diffinimus
ipm sic · s · qm est illud extra qd' sp ē aliqd

Similiter autem et de loc
le est et de loco sicut et de
infinito cognoscere · si est
aut non est · et quomō
est · et quid est · et ea nāq;
q sūt · omīs opinātur a
liquibi esse · que vero nō sit · nullq; cē · vbi ei
esset tragelaphus et phlegras · et de no
tis qui cōmunis maxime est et magis
ꝓprius sedm loci est quē vocamus loca
mutacionē

Et oportet naturalē q̄ sidrare de lo
co sicut de infinito donec sciat vtrū
sit an non et quomodo et quid sit · hoīes
enī opinātur omnia esse in vbi · qd' enī non
est non est apud eos in loco · hinc actinus
aīe et dmnera non habet vbi et q; cōmunis
or motuū et manifestior est ille qui est in
loco qui dicitur translacio

Intendit in hoc tractatu persarutari de
loco et tēpore quid sit substancia vtriusq;
illa enī esse manifestū est per se · sed apud
ꝓsarutacionē de natura eorū accidit in h
questiones et post persarutacionē de loco per
sarutabitur de vacuo · vtrū sit · aut nō · qua
assimilatur loco · et qua existimatur esse
locus in quo nō existit corpus et ꝓmo incep
persarutari de loco · et incepit in hoc notificau
do que sūt q̄sideranda de loco · et dixit opor
tet naturalē cōsiderare ꝛc · et intendit q na
turalis debet considerare de vtroq; vtriusq;
enī est cōsequēs corporis naturalis · D · d
vtrū sit aut nō · et non intendit persarutari
n de suo cē sedm demōstracionē · sed sedm di
alecticā · locū enī cē notū est per se · sed qū
persarutatur sedm dialecticā de quidditate
eius · occurrit hic questiones que facit du
bitare in suo cē · D · d · et qūo · i · vtrū sit de ge
nere eorū per se · aut de genere eorū ꝙ ali
ud · et quid sit intēdit diffinicionē et subsā
tiā · et qū nanciscit q oportet naturalē per
sarutari de loco · incepit dare causā famosā
cognitē ad persarutacionē de hoc · et dixit
qm hoīes ꝛc · i · et oportet persarutari de lo

co qñ antiqñ opinabāt ipm cē necessa
riñ iesse aliquibet eius. et causa illius o
pinois est quia qñ videtur q illud qd nō
ē eis ut dimensa et huiusmodi nō ē in lo
co. existimauerūt q sequitur sdm questi
onē q one qd est eis est i loco. sed declara
tū est i logica q nō tenet istu cōuersio. st
cū eius q non st in loco. et qñ dedit cāz
famosā cogētē ad ysaiandū de loco de
dit i hoc causā naturalē et dixit. et quia
cōmunior motuū pue ꝛc. i. et causa cū
cogenaū ad ysaiandū de loco est q in
cē motus localis qui est cōmunior mo
tuū. s. extra quā nullū eis ē naturale t
prior eorū. s. sdm tēpus et causā et post
declarabitur necessariō est locus. et qñ na
turalis habet ysaiam de motu. oport
tet ipm eius ysaiam de loco

¶ Habet autē multas dubitationes
quid forte sit locus. nō cui videtur idē cō
siderantib⁹ ex oībus q̄ inuēta sūt. amplius
autē neq; habemus nichil ex aliis neq; aū
quesitū. neq; bene exquisitū de hoc

¶ Et i ītentione loci quid sit sūt multe
questiones. nō cui in quacūq; parte ipse
rarius⁹ ipm inueniem⁹ ipm unū. et non ha
beam⁹ ab aliis p̄dictoꝝ⁹ aliquid dubi
tatiuū neq; aliquid inuentiū de ipo

¶ Qñ narrauit q oportet naturalē ysaia
tum de loco et dedit causā in hoc. incepit nar
rare difficultatē cognitionis loci. et declarāt
causā in hoc. et dixit. et i intentione quid sit
locus sūt multe questiones. i. in sacre diffini
tionēz. et quidditatē loci sūt multe questiones
et maxima difficultas. deinde dedit causā
in hoc et dixit. nō cui in quacūq; parte ꝛc.
i. et causa difficultatis quidditatis eius ē
quia qñ cōsideratibus⁹ de illo nō inuenem⁹
ipm unū dictū vniuoce in oībus corporib⁹
naturalib⁹ s. q. dictū modo disputatiuo. i.
multipliciter et sacre quidditatē huiusmo
di eius est difficile q; appropinquat ei qd
nō habet cōmunē naturā. et ideo latet et
diffinitio cōmunis declarat hāc naturā
cōmunē. et huiusmodi diffinitiones diffi
cile inueniūtur per regulas dātes diffini
tionē. q̄ sūt diuisio et cōpositio et demō st
io. aut intēdit q cōsideretur de loco ī quat
q; sideratiōem ad res diuersas de dispositiōe
eius. sūt eī aliqua q̄ facūt existimare
ī ipō res diuersas vt post declarabitur et
qñ dedit causā ex ipa ir dedit aliā causā
extrinsecā facētē eā sare quidditatē loci
ee difficilē. et dixit. et eā nō habem⁹ ab a
liis precedētibus ꝛc. i. et eā cōsiderare de
loco erit difficile quia nichil inuenim⁹ i ipō
dictū a p̄cedentib⁹ neq; aliquid qd faciat
dubitare i eius ee neq; aliquid inuentū de
cognitione substantie eius

¶ Quid igitur locus sit videtur mani
festū esse ex trānsmutatiōe. vbi nāq; nūc
est aqua huic extrinsecus sicut ex vase. itaq;
aer nunc est. aliquādo autē eundē locū hūs
aliud aliqd corpus eī cōtinet hoc autē
ab his que fuit et cōmutātur alterū vi
detur oīnib⁹ ee. i quo enī aer nūc ē aqua
in hoc prius erat. quare manifestū est q
erat locus aliquid et receptaculū alterī
ab vtrisq; in quod et ex quo mutatū est

¶ Et existimatur q manifestū est loci
ee aliquid ex mutatione et trānsmutatione
vbi enī nūc est aqua illuc quādo erat aq.
ē aer. v. g. qñ aqua erat a vase erat ibi aer. et forte sdm hūc modū est ibi a
liqd corpus aliud. et existimatur hoc aliud
ab oīnibus rebus que sūt et transferūtur
in ipz. illud enī quo modo est aer. prius est
in ipō aqua declaratū est igitur ex hoc lo
cū esse aliquid aliud a duabus. s. illud
ad quod et a quo succedit

¶ Qñ declarauit causā ppter quā oport
tet naturalē cōsiderare de loco. et declarauit
causā difficultatis q̄ est in cognitione ei⁹
incepit numerare res famosas faciēs loci
ee. deinde post h numerauit res famosas
eā que faciūt dubitare iesse ea⁹ vt est ea⁹
mos. s. in precordinādo sermones logicos
sermonibus demōstratiuis que habēt nā
cognitionē vel dissolutionē illoꝝ sermonū
continuoz dixit. et existimatur q manifes
tū est ꝛc. i. et apparet loci ee ex mutatione
secundū trāslationēz. s. per mutationē cor
rū succedēciū in ipō. apparet enī q illud vbi est aqua qñ recedit ab eo succedit illud
lo vbi aer aut aliud corpus. vt accidit i
se q enī ab eo exit aqua. succedit ei aer aut
aliud corpus. et h intēdebat qñ dixit. vbi
enī ē modo aq ꝛc. i. apparet enī q vbi inue
nitur aqua. illuc qñ exit aqua ab eo sic
erit a vase inuenitur aer. ⁊. d. et forte hoc

modo erat illic aliqd̄ corpus aliud .i. et forte
sc̄dm̄ successionē venret in hūc locū in quo
fuit aqua aliqd̄ corpus aliud ab aere. D. d
existimatur igitur ꝛc̄. i. fatur igitur ex suc
cessione. cuius causa est resolutio. q̄ locus ē
aliud a rebus succedētibus in ipm̄. mani
festū̄ est enī̄ q̄ illud in quo modo est aer iā
in eo erat prius aqua. et ipm̄ est fixū̄ et
rapiens successionē istorū̄ duor corporū̄
et licet duo corpora non sūt fixa. sed succes
siua. ergo est aliud necessario a corporib⁹
accidentibus. et hoc qd̄ dixit cū hoc qd̄ est
fumo sū̄ est notū̄ per se etiā. D. d. declara
tū̄ est igitur ex hoc ꝛc̄. i. declaratū̄ est igit̄
ex hac consideratione locī̄ ee aliqd̄ ab illis
duobus q̄ succedūt sibi in illo. et est illud
aliud ad qd̄ trāsferūtur et in quo succedūt
sibi.

¶ Amplius autē loca mutationes plu
riorū̄ corpor et simpliciū̄ ut ignis terre
et taluū̄. non solū̄ ostenditur q̄ aliquid sit
locus. sed quia et habet quandā potentiā
locatiuā. feruntur enī̄ vnūqd̄q; in suū̄ locū̄ nō
phibitū̄. hoc quidē sursū̄. illud vero deor
sū̄. hę autē sunt loca partes et species. sur
sū̄ et deorsū̄. et reliqua sex distantia

¶ Etiā modi trāslationis corporū̄ natia
lū̄ simpliciū̄. v. g. trāslationis ignis et t̄
re. et similiū̄ significāt cū̄ hoc q̄ significa
tum est cū esse aliquid. ipm̄ habere etiā ab
quā potentiā. quidlibet enī̄ eorū̄ trāsfer
tur ad suū̄ locū̄ quē habet nisi impediatur
ab aliquo hoc igitur trāsfertur sursum
et hoc infimus. et iste sūt ptes loci et spe
cies illius. s. supremus et infimus et alie
partes

¶ Ex hoc etiā appart q̄ locus est aliqd̄ ēs
aliud a corporibus locatibus et oportet ex
eo etiā ipm̄ habere potentiā naturalē cō
uenientē ei qd̄ mouetur ad ipm̄ et sinō tūc
corpora non mouētur ad ipm̄ et appart
ex eo etiā terrā q̄m dimittitur in species cō
trarias. et hoc appart sicut dixit ex consi
deratione modorū̄ trāslationis corporū̄ si
pliciū̄ trāslatiōe naturali. vt ignis supre
mus et terra infimus et aer supra aquā et
aer sub igne. appart enī̄ intuentib⁹ hoc q̄
illud qd̄ terra queunt per suū̄ motū̄ ad in
fimus est locus illi conuenies. et similit̄
illud qd̄ ignis queunt p̄ suū̄ motū̄ ad su
premus. et appart ex hoc q̄ locus est perfec
tio mota ad ipm̄. et hoc intendebat q̄ dixit
ipm̄ habere potentiā. i. q̄ appart ex motu
tenr ad infimus et ignis supremus qd̄ queūt
per istū̄ modū̄ vbi conuenies sibi. quę quę
mēta nō est nisi per potentiā naturalē ex
istentē in illo vbi. D. d. et hoc transfertur ad
infimus ꝛc̄. i. et appart etiā ex hoc q̄ vnū̄
corpus simplex trāsfertur ad supremus. et
aliud ad infimus. qd̄ supremus et infim⁹ sūt
partes locī̄ quos diuidit sēdm̄ q̄ genus
diuidit in suas differentias specificas. t
q. d. sūt partes loci que sūt species illius. et
dicit hoc ne aliquis intelligat p̄ partes p̄
tes sēdm̄ quātitatē. nō sēdm̄ formā. et in
tēdit per ser partes sursū̄ et alia.

¶ Sūt autē hęc huiusmodi nō solū̄ ad nos
et dextrū̄ et sinistrū̄. et sursū̄ et deorsū̄ nobis
cui nō sp̄ idē. sed secundū̄ positionē fuit vt
inuenimur. vnde idē multotiēs dextrū̄ et
sinistrū̄ est. et sursū̄ et deorsū̄ et ante et retro
in natura autē determinatū̄ est sursū̄ v
nūqd̄q; nō cui qui tangit sursū̄ est. sed
vbi fertur ignis. et leue aliqd̄. similiter de
orsū̄ non quia tangit. sed vbi hūana gra
uitatē. et terrena sunt tāq; non positione
differentia solū̄ sed potentia ostenditur autē
et mathematicum. qui enī̄ nō sunt in loco
tū̄ sēdm̄ positionē ad nos hūt dextrū̄ t si
nistrū̄ quare solū̄ est intelligitur ipōrū̄ posi
tionū̄ non hūana huiusmodi natura vnūqd̄q;

¶ Et ista etiā sūna ū sit̄ i respectu ad nos.
ad nos. s. supremus et infimus et dextrū̄ t si
nistrū̄. nō enī̄ vnū̄ eorū̄ est vnī̄ sēp̄ in res
pectu ad nos. quia enī̄ nō est apud nos sp̄
una sed est secundū̄ situm. sēdm̄ motū̄ nūm
et ideo forte idē in nobis aut dextrū̄ t sinis
trū̄ et supremus et infimus et aliī̄ et retro. sz
vnūqd̄q; istorū̄ distinguuntur per naturā
supremus enī̄ nō est q̄libet locus. sed locus
ad quē trāsfertur ignis et leue et similit̄
etiā infimus non quilibet locus. sed ille
ad quē trāsfertur grāue et corpora terre
stria manifestū̄ est igitur ex hoc q̄ diuer
sitas eorū̄ non ē solū̄modo in situ sed in
potentia. et hoc significat dispositio mathe
maticorū̄. v. g. triangulus quī̄ et si non
sit̄ in loco. tū̄ sēdm̄ suū̄ situm. quī̄ cōparant
ad nos iudicatur in eis dextrū̄ et sinistrū̄
sed situs eorū̄ est opinabilis tū̄ nō quia

habent ī sua natura qd libet aliorū

¶ Quō declarauit q ex hoc qd' supius et inferius apparēt apparebit naturā spaciorū loci + supius et iferius sūt duobus modis. aliquibus sūt que sūt in respectu ad nos absq; eo q sūt cē extra animā in se. et alia sūt habēda cē naturaliter. Incepit declarare q supius et inferius ā sūt species loci naturalis nō sūt illa que sunt ī respectu ad nos et dixit. et ista et eas similia. c. 1. et iste partes nō sūt partes que dicūtur in respectu ad nos D. d. pars cuī. c. 1. pars cuī que est in respectu nō est vnī existēs naturaliter. sed est sēdm naturā situs. 1. sed illud quod est in nobis ī respectu ad nos est sēdm locū rei ad nos. q̄n si fuerit versus caput. erit supernus. et si versus pedes dicetur cē infernus. D. d. et ideo forte. c. 1. et quia iste partes nō sūt in se res existentes. sed sūt dispositiones collate ad nos. forte addit eidē vt sit dextrum. deīde ait similiter q̄ mutationē nā situs ī respectu ad ipm aut per mutationē sui in respectu ad nos similiter addit q q̄libet sit supernus in respectu ad nos. et q̄libet infernus. et q̄libet ante et q̄libet retro. iste cuī partes nō sūt existentes in se sed sūt collationes dicte in respectu ad nos. et collatio distinguitur per nāsimam quantitatē vnuscuiusq; collationis. D. d. et quod libet istorū est distinctū p naturā. 1. et iste ptes naturales nō sūt collate ad nos. sed quelibet earū est distincta naturaliter. superius cuī naturale nō est q̄libet pars. sed pars ad quā trāsfertur ignis. et vniuersaliter corpus leue. et similiter īferius nō est quelibet pars. sed pars ad quā transfertur terra. et vniuersaliter corpora grauia. D. d. declaratū est igitur ex h. c. 1. declaratū est igitur ex hoc q corpora cōmunia sēdm naturā mouētur ab istis locis cōmunibus ī loco q̄n q̄ista loca situs nō sūt ī hoc loco tāti. s. quia sūt in duobus extremis vnius lineę recte longissime. sed et q̄n hec sunt cōmunia sēdm potentiā. res enī quarū substantie sūt similes cōmunia habēt substantias cōmunes aliquo modo. D. d. et significat hec dispositio mathematicorū. 1. et differentia que videtur īter partes que sūt ī rebus naturalibus et ī rebus mathematicis. q̄n mathematica nō sūt potentia ad partē. naturalia sūt hoc. s. significat q̄ partes rerū naturaliū nō sūt sēdm positionē. nec loca eorū sūt per existimationē sicut est dispositio in rebus mathematicis. et si esset differentia inter corpora naturalia + mathematica. D. d. sed situs eorū. c. 1. sed et partes existētes ī corporibus mathematicis nō sunt partes existētes ī eis extra intellectum sēdm q̄ sūt mathematica sicut est dispositio in corporibus naturalib' s. q̄n in eis inueniuntur partes sex distincte sēdm naturā et si in aīato. in īaīato vero nō inueniūtur si. sed sūt res que existimātur in eis existimatione tm. vta q extra aīam nō sūt sicut sūt ī aīa. et est intelligēdū de h qd' dixit in eis q̄ sūt p̄ter supernus et infernus. q̄n sē distincta naturaliter qd' intēdebat per h sēdm q̄ sūt partes. nō sēdm q̄ sūt vbi. quod nō est in de superiori et inferiori. inueniuntur enī in eis aliqd' distinctū sēdm q̄ est vbi. et sēdm q̄ est pars. et ī expositione h̄ c. 1. capitulo de distincto vbi inuenimus differentias loci naturales. et q. intēdit q iste partes sex nō sunt distincte in mūdo sed in celo sēdm q̄ estimatū

¶ Quplus vacuū affirmātes et locū ē dicīt. vacuū enī vtiq; locus est priuatio corporis. qd' quidē igitur aliquid sit locus preter corpora. et q̄ōne corpus sensibile in loco prius habuit aliquis accipiat. videtur autē vtiq; et Hesiodus inter dicere facās primū chaos. dicat igitur primū oīum chaos fuisse sed postea terrā late tāq; indigitur primā cē receptaculū his que sūt. p̄ter id qd' oportuit fieri sūt quēadmodū multa et oīa vtiq; et in loco

¶ Et eā dicentes vacuū cē dicīt locū vacuū enī est locus sine corpore. ex his igitur existimatur locus esse aliud a corporibus. et q̄ōne corpus sensibile est in loco et existimatur q̄ homerus eā breue dixit in suis versibus q̄ in ane sunt primo et extremo eius est talis in principio fuit nox. et postea terra ampla. et sp̄ancos sacrorum hoc quia intēdebat q primo necesse fuit locū cē entibus. quia existimabat illud qd' vulgus existimat. s. q oīa entia sūt in aliquo vbi et loco

¶ Ita est terra famosa nacos enī et addit q sunt nō vera sicut addit duabus precedentibus q fuerūt cū h q fuerūt famose. ve

re enā dicer eū vacuū ēe et qđ est locus sine
corpore ē fumosū ꝑ ex̄stimacionē et est ne
cessariū in ex̄stimacōe eo⁹ qui genuerunt
mūdū sēm totū. s. ex̄stimare vacuū precede
re. necesse est vt locus precedat corpus. et qđ
totū est generatū sequitur ut vacuū pre
cedat generacionē tocius. et ideo loquēdo
nr̄e legis. dicit vacuū ēe qđa genuit mū
dū. et qđa hec ex̄stimacio ē cōmunis om
nib⁹ genera⁹ mūdū sēm totū. ideo dixit
homerus q⁹ mane. i. vacuū fuit ꝓmo ic̄. D
d. et dixit hoc. quia ītendebat ic̄. i. et iste ver
sificator dixit h. q⁹ ex̄stimabat illud quod
vulgus ex̄stimat. s. q⁹ enea oīa idiget lo
co. qđa ex̄stimat qđ qđ id qđ nō est eus
nō est in loco. sequitur. q⁹ illud qđ est eus ē
īloco. et ista ē q quarta ratio famosa. et ac
adit a qđ fuit falsa. et hoc ē vnū eoꝝ que
mouēt homerū ad dicēdū hoc tamē maxi
me īduxit ipm ab h. ex̄stīacio q̄ omnes ō
nib⁹. s. q⁹ vacuū debet precedē generacōem
mūdi. et hoc est vnū eoꝝ qb⁹ Ar̄s. destruit
corp⁹ generatū sīpliciat. qđ sequeretur vacuū
ꝓcedere ipm et vacuū ēe ap⁹ ipz est falsū
Si autē hmōdi est ratio. qđ
q⁹ potēcia loci. et ꝓma oīum et ꝓma omnib⁹
sine quo nāq⁹ nullū aliorū est. illud āt
sine alijs. necesse ē ꝓmū esse. nō enī precedit
locus his qđ st̄ in eo corruptis
Si igitur ista est dispositio loci mirabi
le habet potēciā. qđ precedit oīa enea il
lud enī extra qđ ipossibile ē vt alia sīt. et
pōt esse sine illis. necesse est ut sit ꝓmū
locus enī nō corrūpitur enī corrupcione
eius qđ est in eo
Si igitur dispositio loci est talis. s. q⁹ ē
necessarius ī ēe oīum eneū vt ātiq⁹ dicebāt
mirabile habet potēciā. ē enī ꝑ naturā
liter oīb⁹ entib⁹ alia enī enea sēm hoc n̄
possūt ēe sn̄ ipo. esse vero pōt ēe sine illis. qđ
ē tale ē ꝓp⁹ naturaliter. et sic debet legi. et
pōt ēe sine illis. qm̄ locus nō corrūpitur per
corrupcionē eius qđ ē in eo. ergo necesse ē ut
sit ꝓmū. i. ꝓior naturaliter nō sēm na
turā enī. sed sēm tēp⁹
Et vero habet dubitū si est quid est vtr
enī pond⁹ enialia corpus. aut quedā al
tera natura querendū enī est genus ipi
us ꝓmū. distantis quidē habet tres lon
gitudīs. profūditatis et latitudīs. qm
bus determinat corp⁹ cōe. impossibile āt
est corpus esse locū. in eodē enī vtq⁹ essent
duo corpora
Sed ipz esse sūt loca dubitabilia. qua
rum enī vtrū sit corpus. aut alia natura. per
scrutandū est ei de suo genere. ꝓmo quid
sit. dicamus igitur q⁹ locus habet tres di
mēciones. longitudīs. s. et latitudīs et pro
fūditatis. et ista terminat quodlibet cor
pus. et est ipossibile locū esse corpus. sed
tur enī duo corpora ēe in eodē loco
Qui induxit rationes famosas ī ēe lo
cum cepit numerare enā res famosas negātes
ipm ēe. et dixit. sed ī ipm ēe sūt loca dubita
ciones. deīde incepit numerare illa et dixit.
queritur enī ic̄. i. queritur enī vtrū corpus
sit. adeo q⁹ corpus sit locus corporis. s. adeo
q⁹ sit aliqđ corpus quod d⁹ in respectu alte
rius corporis. locus enī est locus locati. aut ē
alia natura a corpore. qm̄ ꝓmo oportet q⁹
scirtam de genere sub quo collocatur locus
quid sit. res enī q̄ st̄ ignorate diffinicionis
ꝑscrutandū est ꝓmo de genere eoꝝ. et post
de differēcia. qm̄ vtraq⁹ pars diffinicionis fu
erit ignorata ēe. s. genus et differencia sicut ē
dispositio ī loco. deinde incepit ꝑscrutari de hoc
et dixit. dicam⁹ ic̄. i. dicam⁹ igitur qm̄ exis
timat locus ēe corp⁹ nō aliud. qm̄ existimat
q⁹ locus habet tres dimēciones longitudinē. s.
et latitudinē et ꝓfūdū. et ōne qđ habz tres
dimēciones est corp⁹ ergo locus est corp⁹ deīde
īducit ipossibile qđ sequitur ex hac posicione
et dixit. sed ē ipossibile vt sit corp⁹ ic̄. i. sed ē
ipossibile locū ēe corp⁹ cōtingeret enī duo corpo
ra esse in eodē loco sēm penetracionē. qm̄ con
tingit vt dimēciones corporis locati pene
trent dimēciones loci qđ est ipossibile
Amplius si locus vere est corporis re
ceptaculū. manifestū qm̄ et superficies et
reliquor terminor. eadē enī q⁹ donat racio
vbi nāq⁹ erit ꝓmus aque plani⁹. erit
iterū q̄ sūt actus. at vero differencia nēq⁹
vna habemus ꝑtem et locū ꝑtis. quare
si nēq⁹ hmōi est locus alterius. nēq⁹ aliorū
nullus. nēq⁹ est aliqđ ꝓter vnūquodq⁹ horū
locus
Et enā si corpus habet locū. manifes
tū est q⁹ planū enā habet locū et alia vi
delicet. et q⁹ illa eadē rō sequitur ī istis. et
vbi enī ꝓmo fuerūt superficies aque

illuc cuā sūt superficies aeris. sed nulla
differēa est apud nos īter pūctū et locū
pūctū. si igitur locus pūctū nō est aliud q̄
pūctū. ergo neq; locus alicuius alterius ē ali
ud ab eis. et locus nichil aliud est q̄ q̄dū
ber ifiniū.

¶ Ista est .q. macometano per se destruēs lo
cū cē. et īcepit sermonē a syllogismo hypo
thetico cōmuno dicēte si corpus sit locus ic̄
et īcēdit per plānū supficiē. et per alia vlti
ma lineā et pūctū. supficies enī ē vltimū
corporis. Deinde īcepit declarare ōiam ac
ūsus syllogismi et dixit. vbi enī p̄mo fue
rūt ic̄. i. illud enī q̄d sequitur ex trāslatiōe
īhoc q̄ corpus habet locū. idē sequitur īhoc
q̄ supficies habeat locū et lineā et pūctū
syllogismi sic cōponitur. superficies et vl
uersaliter vltima corporis ita sūt īmediū sup
idē sicut corp⁹ et ōne q̄d est tale ē in loco. er
go supficies et vltima sūt in loco. deinde ī
duxit cōclusionē. et dixit. sed non est differē
cia ic̄. et ista cōclusio sequit ex duob⁹ hypo
theticis et duob⁹ cathegoricis. p̄mo enī hy
pothecus ē. q̄ñ si vltima sūt in loco. pūc
tus est in loco. sed⁹ vero est. si pūct⁹ est ī lo
co. locus pūctī idē est cū pūcto. et ista cōtin
uatio declarabitur p duos syllogismos
cathegoricos. s. locus pūctī est punctus. et
pūct⁹ sīponitur pūcto. ergo punctus super
ponitur suo loco. deīde cōiungitur huic con
clusioni q̄ sīpositu sūt vnū. et sequitur ut
pūctus et locat⁹ est idē. deīde mouit aliud
syllogismū hypothecū. et est. si locus pūc
ta nō fuerit aliud a pūcto nō est locus ali
us⁹ alior⁹ supficiei. s. et linee. aliud ab eo.
deīde tacuit mōueucēs. q̄d est q̄ q̄ñ locat⁹ re
sit res cit res ī se q̄d ē īpossibile et deceptio ē ī
h sermone famosa. quia accepit illud q̄d
est per se. in loco a⁹ q̄d est per accidēs. trans
latio enī supficiei. et vniuersaliter vlti
mor. et vniuersaliter successio eorū sē vbi
est per accidēs. q̄d nō est ita ī corpoib⁹ et
ideo nō sequitur. si corpus debet habere lo
cū per suā trāslationē. ut cuā superficies
habeat nisi ip̄mo aspū et sedm fimā

¶ Quid aūt forte et ponem⁹ esse locū ne
q; celestē est. neq; ex celestibus possūt cē
huiusmodi hūana natura. neq; corpore
ū neq; īcorporeū. magnitudine q̄dē
habet locus. corp⁹ aūt nullū est. sūt aūt
sensibiliū corporū celesta corpora. sed et
ītelligibilibus celestibus nulla sit magnī
tudo

¶ Quid igitur ponetur locus ēt. īpossi
bile enī est vt locus sit elementū. aut ali
quod ex elementis. et ista est natura nō
de corporib⁹ neq; de incorporeis. de corpore
is autē p̄dictū est. de īcorporeis vero nō
quia habent mēsurā. corpus vero nō. et
celesta corporū sensibiliū et corpora. et
ex ītelligibilib⁹ nō est mēsura omnino

¶ Iste est tertia macometano appa
rēs que facit dubitare esse locū. habet enī
aliquis dicere q̄ si locus sit. aut est elemen
tū aut cōpositū ex elemēto. et vtrūq; ē corpo
et locus vniuersaliter nō est de natura cor
porea neq; de īcorporea. de corporea vero nō
est. q̄ñ aut erit corp⁹ aut elemētū corpus
sed nō est corpus. quia tūc erūt duo corpora
in eodē loco. neq; elemētū corporis. nā de
mētū corporis est corp⁹ neq; est ēiā de na
tura īcorporea. v. g. intelligibiliū locus ē
videtur habere quantitatē et mēsurā. quod
il quod ē de natura īcorporea habet quā
titatē. ergo si locus est aliquid nō ē de natu
ra corporea aut īcorporea q̄d est īpossibile
et per hoc q̄d dixit q̄ habet mēsurā declara
uit q̄ nō est de īcorporeis. et ī hoc sermone
est ordo preposter⁹ et dimmutatio. et sic de
beat. neq; de incorporeis. locus enī habet
mensurā. et īcorporea que sūt intelligibilia
nō habēt mēsurā. corpor⁹ vero nō est ēiā
q̄ñ aut est corpus. aut elemētū corpus
et nō est corpus. neq; elemētū corporis. q̄
elemētū corporis est corpus

¶ Amplius autē et aliquis vnus aliis
ponet ī his que sūt. causā cē locī. neq; enim
causa. q̄ñ vna ī est de quattuor. neq; cuī si
cut materia eorū que sūt. neq; ex q̄ cōsti
tutū est. neq; sicut species et ratio eorū ut
neq; sicut finis. neq; mouet que sūt

¶ Et ēiā q̄ppter quid oportet ponere locū
cuius⁹ non enī est causa aliquo mō
tuor. q̄ñ nō est. q. materia cuius⁹ nichil
enī videm⁹ cōstitui per illū. neq; est ēiā
q. forma et ratio rei. neq; est cōplemētū
neq; ēiā motor qui mouet cuiā

¶ Per eiā est quarta ratio q̄ facit dubita
re ī loco. et d. eiā si locus sit existimatur cē
aliqua causa rei eiā. q̄ igitur causa p̄or

pom de quattuor causis. materia vero nō
qñ ex materia est constituco enaū ex loco
vero nichil constituitur. et hoc intēdebat qñ
dixit. nichil enī videm⁹ cōstitui per ipm. s.
per locū. neq; enaū est in entib⁹ q. forma qñ
situi cēt tūc qñ corp⁹ mutatur de loco ī locū
cōmiperetur. et ipe p⁹ perfecte pcsauitubi
tur de hoc. s. ipm cē materiā aut formā. hꝰ
enī exstimatū est et maxime materia. de
ide autē q locus nō est agēs manifestū est
per se. et post declarabitur q est tūq; finis ex
tinseca ī corporib⁹ siplicib⁹ nō ī opositus et
itendit per h qd dixit. neq; enaū est cōplemē
tū finis q est forma. s. unre. forme enī ī reb⁹
generalib⁹ quodāmodo sunt forme. quodā
modo fines. vt predictū est. et locus appare
at ī hac racone est. qñ locus nō ē de gene
re contigenaū

¶ Amplius autē et ipe li est aliqd corū q
sūt et alicubi est. zenonis aūt opinio que
ut quādā racionē. si enī ōne qd ē in loco ē
manifestū. qñ et loa locus erit et hoc in
infinitū procedet

¶ Et enaū si est de entib⁹ vbi est. qō enī ze
nonis dat aliquā racionē. s. q ōne ens est
ī loco. manifestū est qñ locus habebit lo
caū et sic ī infinitū

¶ Ista ē q̄stio quīta. et est questio zenonis
et decepao est in ea vt duob⁹ locis. in ma
ioꝝ. s. posicione dicēte q omne existēs in
aliquo est in loco. aut q ōne ens est ī loco
sed a autē est dicēs q locus ē in aliquo. ista
enī est posicio equnoca. et dicitur multa
plex ut post declarabit. Inf. locꝰ enī ē ī ali
quo sedm q actūs est in sbiecto. et res est
ī loco sicut aqua in vase. et ideo aīq̄ per
sauteur de loco. psauticū est sedz q̄t mo
dos d' aliquid esse in aliquo sicut facat ar
post

¶ Amplius autē si sicut ōne corpus est ī
loco. sic et ī oī loco corp⁹ quomō ergo dice
mus de his q augmentāntur necesse enī si
mul ex his augmētan locū cū ipis. Sed
neq; maioꝝ neq; minoꝝ locus est vnicu
q; per hoc quidē ergo nō solū quid ē. sed
enaū si est. dubitare necesse est

¶ Et enaū quēadmodū ōne corpus est ī
loco. ita in oī loco est corpus. quid igitur
dicem⁹ ī rebus que crescūt. sequitur eī ut
locꝰ augmētaretur per suū augmētū. si
locꝰ cum sit libet nō est minus nec maius
ipō. ex istis igitur oportet dubitare ī sino
esse necū in sua quidditate

¶ Ista est enaū alia dubitacio. qñ sicut ex
istimatur q ōne corpus est in loco. et q nul
lū corpus est extra locū. ita exstimatur ea
ā q locus nō est extra corp⁹ et maxime va
cuo negato. et qñ in ōm loco est corpus ō
ma loca sūt plena corporib⁹ sibi equalib⁹
qñ sit notū de loco q non est mm⁹ aut ma
ius locato. et qa multa corpora q̄ sūt in lo
co crescūt necesse est ut locus crescat cū ea
rēto corū ex quo sequitur locū cē corp⁹ et
sequitur enaū vt totū augmētetur per aug
mentū vnī⁹ corporis. et sic q̄git vt corpo
ra penetrēntur. et qñ numerarunt illa ex qui
bus amdit qō de loco. dixit. ex his igitur ꝛc

¶ Quoniā aūt aliud quidē sedm se. aliꝰ
vero sedm aliud dicitur. et locus quidē a
lius est cōmunis ī quo oīa corpora sunt
alius vero pprius ī quo primo. dico autē
cōmunis qñ quasi tu nūc sis in celo q
in aere. h autē in celo et in aere qua est in
terra. similiter autē et in hac q in hoc lo
co qm continet nichil plus q̄ te. si igitur
est locus primū q tuī⁹ q̄libet corpus.
terminꝰ quidē vtiq; erit. quare videtur for
ma et species vnuscuiusq; loci esse quo
determinat⁹ magnitudo et materia mag
nitudīs. hic eī ē vnuscuiusq; terminꝰ

¶ Et qua quidē dicūtur per se. et quedā
alio modo. et locus enaū alius est cōmunis
et est ille ī quo sūt oīa corpora. et alius pprius
et est ille in quo primus est res. V. g. qñ tu
es ī celo est quia es in aere. et es in celo et
aere qua es ī terra. et sedm hūc modū es
in terra. qua es in tali loco cuius qui cōti
net te et circūdat te solū nō manus si igit⁹
locus est primū q tuī⁹ et ōne corpus sedm
q est vltimū existimatur. pter hoc q locꝰ
est forma et ratio existēs in qualibet re
per quā determinātur sua mēsura. et ma
teria sue mēsura. ista enī est finis vtriusq;
corū

¶ Intendit adimere opinionē dicentē locū
cē formā et racionē et finaliter ipam. et si
militer opinionē dicentē ipm cē materiā
et facit hoc q̄ intendit q̄n dicere duab⁹ opi
nionib⁹ perfecte et maxime dicēn q mate
ria est locus. existimatur enī Platone in

intẽdere hoc. et dicit. et quia q̃dã dicit̃ p se
ẽ. i. quia q̃dã dicit̃ ꝑmo. et q̃dã scdõ. i. et
quia q̃dã attribuit̃ rei ꝑmitus. et q̃dam
scdõ. s. ꝑtez ꝑmũ. et hoc intẽdebat q̃ dicit. p
se et alio modo. et istu est dispositio loci. q̃ñ
alius ẽ cõmunis et alius ꝑprius. nõ enim
corpus attribuitur loco cõmuni nisi ꝑter
hoc q̃ attribuitur ꝑprio. v. g. q̃m dicere cor
ẽ in mundo. est quia ẽ in aere qui est pars mũ
di. et dicitur ipm̃ ẽ in aere. quia ẽ in suo cõ
cauo continẽte ipam absq; eo q̃ sit manus
aut mundꝰ ipe. et q̃ hoc fundamẽtũ fuerit
positũ. s. q̃ locus est vltimũ rei sibi equalis
existimatur q̃ locus est forma. q̃ñ forma
est vltimũ rei quã cõtinet et terminat ma
teriã cui est. et deceptio in hoc sermone est
duplex. q̃ñ finis dicitur de loco et forma
equiuoce. eiã argumẽtatio ẽ de duabus
affirmatiuis i secũda figura

Dicit ergo cõsiderãtibus locus vnusquis
q; speciez est. sed in autẽ q̃ vi. locus ẽ distã
cia magnitudis materia. hoc uãq; altera
est magnitudie. hoc autẽ cõtenta est sub
specie et diffinita sicut sub plano et termi
no. est autẽ huiusmodi materia et infini
tũ. q̃ autẽ remouentur termini et passi
ones et species relinquit nichil preter ma
teriã. vnde et plato et loci et materiã idẽ
dicit ẽ in timeo. receptiuũ ei et loci vnũ et
idẽ. alio vero modo ibidẽ dicimus receptã
uũ. et in dictis non sanctis dogmatibus
loci et receptaculũ idẽ retinet

Q̃m igitur ꝑspexerimus hoc modo est
locus forma cuiuslibet rei. secũdum vero q̃ exis
timatur q̃ locus est dimẽsio q̃ est mẽsura
est materia. dimẽsio enĩ est aliud a mag
nitudie. et dimẽsio est illud q̃d cõtinet for
mã. et q̃m determinant illud. v. g. illud q̃d
cõtinet planũ et vltimũ. et ista est dispo si
tio materie. et ꝯ q̃d non ẽ terminatũ. q̃m
cui auferes a materia vltimũ et dispones
nichil remanebit nisi materia. et ideo dicit
plato in timeo. q̃d materia et locus sunt
idẽ illud enĩ q̃d recipit mutationẽ et lo ꝯ
sũt idẽ sed ille dispositi illud q̃d recipit mu
tationẽ alio modo ab eo quo dispositi ip
sũ in suis opinionibus q̃ dicit̃ sũ titu
lo. sed iudicant q̃ locus et subiectũ sit idẽ

Vult declarare q̃ locus est valde sil̃
materie. et q̃ hoc induxit platonẽ ad exis
timandũ locũ ẽ materiã et dicit. sed in vero q
existimatur. ẽ. i. qui autẽ existimat q̃ tres ꝑ
me dimẽsiones q̃ ꝑmo existũt in materia nõ
autẽ habet ꝑ locũ nisi materiã q̃ defert dimẽ
siões. d. d. dimẽsio enĩ. ẽ. i. et causa in hoc. q̃
mã qui existimat dimẽsiões ẽ locũ debet ex
istimare q̃ materia est locus est causa. q̃ñ
dimẽsiones i se nõ sũt corpus determinatũ
et forma est determinatiũs dimẽsiões et mate
riã. s. que dat eis terminũ et vltimũ. v. g. su
fficies cõtinẽtes corpꝰ et sic existimatur q̃ di
mẽsiões sũt materia quia quemũt in hoc
q̃ determinãtur a forma et i se nõ sũt determi
nate. d. d q̃m q̃ tu auferes a materia ẽ. i.
et est necesse vt materia sit dimẽsio i potẽcia
q̃m q̃ abstuleris a materia vltimũ et figu
rã nichil remanebit in ea nisi dimẽsio nõ de
minuta. s. q̃ est corpꝰ in potẽcia. et q̃ sufficies
determinãtur per vltima. s. per superficies fit
corpus i actu. et debes scire q̃ vidit Aris. q̃d di
mẽsio nõ separantur a materia in magnitu
dine nedũ in ẽ. q̃m q̃ a materia auferit
superficies nichil remanet in ea nisi dimẽ
sio. sed ista dimẽsio in ea est in potẽcia. et q̃
determinatur ꝑ sufficies fit dimẽsio in actu
s. corpꝰ et q̃ auferũtur superficies. fit dimẽ
sio i potẽcia. ergo ꝑmũ est materie vt habe
at dimẽsionẽ in potẽcia. et locus an q̃ ita
existat locatũ secũdum Aris. et i veritate est di
mẽsio in potencia. et ꝑter hanc similitudi
nẽ existimant plato locũ ẽ materiã. q̃si
nuncupant similitudies q̃ faciũt opinan
locũ ẽ materiã. dicit. et ideo dicit plato ẽ
i. et ꝑter hanc similitudinẽ inter locũ et ma
teriã existimant plato locũ ẽ materiã ut
inueniatur in timeo dicat enim illud q̃d recipit mu
tationẽ et successionẽ formarũ q̃d ẽ in mate
ria idẽ est cũ loco ẽ. in hoc no differt ipsis li
bus a se. sed sermo eius diuersatur in diffini
one recipiens. et nauuit hoc ne aliqui
existimet q̃ diuersitas sermonis eius in dif
finitione recipiẽs est opinio diuersa ipsi
s. q̃ recipiẽs ẽ locus apud ipm et dicit. sed di
posuit. ẽ. i. sermo eius non diuersatur in re
q̃ illud q̃d recipit mutationẽ et successionẽ
formarũ est locus. sed diuersatur in hoc. q̃ ti
meo diffinit recipiẽs alio modo ab eo quo
diffinit ipm in suo libro qui d̃ sũ titulo. et si
militudo inter locũ et materiã ẽ. q̃m mate
ria fundamentũ est successionis formarũ.

loais subiectū successionū corporū et ideo existimatur q̄ locus est materia

Dicunt cū oēs aliquid ē locū. quid autē est hic solus conatus est dicere. Cete rito autē ex his intendētibus vtiq; videtur difficile ē cognoscere quid sit locus siue hoīs qdlibet est. siue materia siue species aliter quidē cū certissimā habeat speculationē. et sensu ab alijs nō facile est ipā cognoscere

Oēs cū dicūt locū ē aliq̄d. quid āt sit iste solus vir voluit naturare et certū est ut ante qui cōsiderat existis existimatur ut sciat locus quid sit. si fuerit alterū istorū aut forma aut materia. q̄ cōsideratio de ipō iduat ad considerationē vltimorū et quia cognitio istorū duorū alterū absolutū a reliquo nō est facilis

Quū declarauit similitudinē inter locū et formā et materiā. et q̄ hic fuit causa i hoc q̄ plato posuit materiā et locū ēe idē. incepit declarare quātū habebāt ātiq̄ de hoc. et difficultatē accidētē apud cōsideratiōnē de substantia loci existimātibus locū ē materiā ā formā et dixit. oēs cū dicūt locū ēe aliq̄d .c.i. et oēs ātiq̄ nichil dixerūt de loco nisi ipm ēe Plato autē post illos solus āssumit narrare quid sit locus. et diffinire ipm. et q. notificauit illa q̄ induxit ad opinādū q̄ quidditas loci ē materia aut forma. narrauit difficultatē q̄ sideratiōis de loco accidētē in hoc q̄rentibus scire quidditatē eius hoc modo. et q̄ in hoc exercitat platonē et dixit et certū ē .c.i. q̄ opinatur locū ēe alterū istorū. s. materiā aut formā. certū est vt sit difficile ei scire quid sit locus deide dedit cām in hoc et dixit q̄m q̄sierunt .c.i. q̄m q̄sierunt de quidditate loci hoc modo. induxit ad sacēdū q̄ sūt vltime cause eorū. materia ei et forma sūt prima principia simplicia ē. eorū. et scire quidditates principiorū vltimorū est difficile et scire formā absq; materia. et materiā absq; forma. impossibile ē. et ītēdit q̄ scire alterū nō pōt ēe sine scīa alterius et ignorat nō scīa ea. et q̄m narrauit difficultatē accidētē cōsiderantibus de quidditate loci hoc modo cepit narrare q̄ secunda posset scīa q̄ locus nō est alterū istorū vt declarauit q̄ ista difficultas q̄ accidit istis in loco est accidens

Et vero q̄ impossibile sit quodlibet horū ē locū nō difficile est videre. species eius et materia non separātur a re. locus autē cōtīgit quo nāq; aer erat. et ihoc iterū aq̄ sicut dictum' fit. et trāsmutatus ad ūnitatem aeriq; et terra et alia corpora similiter quare neq; pars neq; habitus sed separabilis est locus ab vnoquoq;. et videtur huiusmodi aliquid ēe locus vt vas est cui vas locus trāsmutabilis vas āt nichil ē mi

Scire vero q̄ locus impossibile est vt sit alterū istorū non est difficile. forma eius et materia non separātur a re ab ītentione locus vero pōt separari. locus enim in quo fuit aqua sicut dixit erit in eo aer sed; superficiē. et similiter de alijs corporib' nec esse est igitur ut locus nō sit pars neq; forma. sed est separatū a quolibet eorū q̄ sūt in eo. existimatur enim q̄ locus est quū vas. vas enim est locus trāslatus. et vas nō est aliquid extra

Dicat. forma enim et materia .c. i. materia enim et forma nō numerātur in actu. sed vacuo ē vnū eorū que ponit naturalis ē. q̄ forma nō separatur p se. s. nō mutat de materia in materiā. sed in q̄ corpora mutātur de loco in locū sed separato ea a materia ē corruptio. et q̄m forme nō separātur a materia in actu. neq; materia separatur a forma. et loc' separatur. ergo in sed'a figura. locus nō est forma. et eius q̄m forma nō separatur a materia. ergo vtiq; est pars corpis. et loc' nō est pars corpis. q̄m sit separabilis. ergo loc' nō est alterū istorū. et dixit existimatur enim q̄ locus ē q. vas .c. ad notificādū q̄ manifesta ē differētia p se inter collocationē ei ad locū. et collocationē forme ad materiā. et vtiq; collocatio demōstratur p hāc ppositionē in. dicere enim aliquid ēe in loco est sicut dicere ēe aqm in vase. et in nullo differūt. nisi sicut dixit vas ē loc' trāslatus. et loc' ē fixus. dicere vero q̄ figura ē in seno. et rationabilitas in homīe. est sicut forma in subiecto. et q̄m induxit ppositiones ex quib' sequitur q̄ loc' nō est materia. neq; forma generaliter. incepit eā modū ex quo sequitur q̄ loc' nō ē forma neq; materia

Secūdū igitur q̄ separabilis ē a re. sic q̄dē nō est species. sed; autē q̄ cōtinet

sic vtq; alterū a matria. videtur autē sē
pr q; alicubi est ipm̄ ē aliquid. et alterū
ē vnusquisq; ab ipō platone igitur dictē
dū est. si oport; trānsgrediētes dicere qua
re nō in loco et species et numen sūt. si ve
re pr; partiapatiuū sit loc; siue nīgruti
dis et pūnitatis partiapatiuū sit matē
ria sicut i timeo scripsit

Sēdm igitur q; est separat; a re sēdm
hoc nō est forma. et sēdm q; cōtinet. sēdm
hoc nō est matria et sēper existimatur ni
llo qd̄ existit in loco q; ē aliqd. et q; aliud
est extra ipm̄. sed oport; dicere platoni
si est rectū pertransire modicā in sermōē
quare forme et numen nō sūt i loco. si lo
cus est cōmune. siue cōmune fuerit nīg
ruū et pūnū siue matria. vt vocant ip
sū in timeo.

Secundū igitur q; locus separat; a re
q; est in eo et forma nō ē separa. loc; nō ē
forma. et sēdm q; loc; cōtinet illud qd̄ ē in
eo. matria autē nō. nō est matria. et pt
aliquis q̄rere. q̄n loc; nō pōt dia separa ri
sēdm opinionē dicētiū vacuū ēē. sēdm āt
opinionē Aris nō separatur a locato. sed co
rrūpitur per corrupcionē ei; vltimū cui ac
ns in quo est aqua. q̄n aq̄ trāsfertur ab
eo et īmit ipm̄ aliud corp; corrūpitur illd
vltimū. et fit illud. et q̄ ita sit ista ppōsi
cio est famosa vera. et forte ē differētia
inter separacionē loci. et separacionē for
me. et si vtraq; corrūpitur. q̄n corrupcio
forme est corrupcio locati. et nō sequitur
si locatū separatur a loco absq; eo q; corrū
patur ut locus separetur a locato absq;
eo q; corrūpatur. et q̄ dicunt modū
ex quo appareat q; locus nō est forma. et no
dū ex quo appareat q; locus nō est matria
dicat et existimatur sp̄ ;ē. i. et notū est q; il
lud qd̄ existit i loco aliud est a loco. et q; lo
cus est aliud extra illud. sed forma et ma
teria nō sūt extra rē q̄ est in loco. sed st̄ par
tes ipius. et q̄ cōtradixit huic opinioni
ex ipsa re. incepit cōtradicere a sēdm vocā
dicitē. et quia talis cōtradictio. s. q̄ ē sēdm
sermonē nō ē necessaria. dicat. sed oportet
dicere ;ē. i. sed oportet platonē dicere si est
rectū pertāsire in cōtradictiōē rē necessa
riā quare forme et numen nō st̄ in loco
contingit platonē ponere q; forme et
numen sūt in loco. forme eni et numen et
oīa apud ipm̄ habēt rē q̄munē. et ipe vo
cat locū rē cōmunē. et sue cōmune fuerit
apud ipm̄ magnū et pūū vt existimatur
quod ipe dicat in quibusdā libris. s. q; her
modus sūt q; materia. et q; sbiectū eoꝝ est. q;
forma aut sue cōmune apud ipm̄ fuerit
materia. i. subiectū. vt existimatur i sico i
telligere p; cōmune. et hoc intēdebat q̄ dix
it sue commune. et hoc intēdebat cū dicat si
ne cōmune rē. i. et sue res cōmunis apud
ipm̄ ōnib; entib; fuerit magnū et pūū.
aut sue sbiectū fuerit magnū et parū
contingit ei concedere q; forme sūt i loco q̄
ia diffinunt locū q; est cōmune. et concessit
q; cōmune est ōnib; entib; et h cōtingit pla
tonī vocauit locū cōem sēdm tūsupacionem
qua assimulatur materie. et sic erit diffi
nicio rhetorica nō demōstratiua. quoniā
modo igitur fuit ñ pōt plato videri vni
um

Amplius quomō feretur i sui loci
si esset materia aut species. impossibile enī ē
eius nō est motus neq; sursū neq; deorsū
loci esse. quare quereb; in hmōi sermo
di est locus

Et eni quomō trānsferetur res ad sui
loci. si locus sit materia aut forma impo
sibile enī est ut illud eius nō attribuatur
motꝰ neq; suprēus aut īferꝰ sit locus. lo
cus igitur non debet queri nisi in eis qb;
attribuitur hoc

Per ista nō declaratur q; locus non
est materia neq; forma. notū est enī de loco
qd̄ est illud ad q; est motus naturalis qui
fuerit notū extra ipm̄. ut motꝰ lapidis ad
medū et ignis ad supēus. similiter est
notū de loco q; differētiae eiꝰ sūt supēus
et īferus et quia manifestū est enī q; ma
teria et forme nō attribuitur motus q; eis
nō mouetur ad illud qd̄ est pars ipsoꝝ. neq;
enī attribuit eis supēus aut īferꝰ eo
neq; forma neq; materia est locꝰ sēdm so
phistā. D. d. locꝰ igit debet q̄n ;ē. i. locꝰ igit
nō debet q̄n nisi in genere eoꝝ cui attri
buitur motus et pars. s. supiꝰ et īferꝰ

Si autē seipō est locꝰ oz enī si ver aut
forma aut materia ē. erit locus in loco.
trānsmutatur enī simul cū ir. et mouetur
et infinitū et species nō semper i eodē. sed

vbi vnus et res·quare loc aut locus

Et si locus est mo re·et hoc necesse ē si locus est forma aut materia·necesse est ut locus sit ī loco tūsmutatur enī cī tūsmutatione et mouetur per suū motū forma et īterminatū et non sūt semper ī eodē loco sed vbi est res·ergo necesse est ut locus habeat locū.

Ista est tertia ratio·et dicit·et si locus est mo re·i·et si est pars loci aut corpus·Dicit et hoc est necesse:ē·i·et hoc ē necesse secundū ponētes locū cē formā aut materiā vtrunq; enī istarū est pars rei locate·et h sed; qualitatē nō sedm quātitatē·D·d·necesse ē·et h ut locus sit ī loco·i·sequitur ex hac positione īpossibile·s·q locus īdigeat loco qm cōtingit ī isto loco illud qd' contingit primo·et ita procederetur ī infinitū qd' ē impossibile aut dicam' eā q manifestū est per se q locꝰ nō habet locū·et qm narrant īpossibile sequēs ex hac positione īcepit declarare modū ex quo cōtingit īpossibile·t dicit trāsmutatur enī:ē·idest·sequitur enī ex hac positione·ut locus trāsferatur q trāslatione locati·et·d·qm sedm q locꝰ est pars rei sue forme necesse est ut moueatur per motū rei·qm materia et forma mouētur per motū rei·D·d·īterminatū·i·materia·D·d·et nō sūt ī eodē loco·s·materia t forma sed vbi ē res·i·corpꝰ compositū ex materia et forma·Sed pōt aliquis querere et dicere q iste sermo apponitur ex positionibꝰ quarū prima ē q forma et materia mouentur p motū corporis cōpositi ex ābobꝰ sed ā est qm sedm q mouētur indigēt loco·tertia vero ē q sūt altera earū ē locꝰ necesse ē ut locꝰ habeat locū·sed a nūt et tertia sūt vere·prima vero nō·sequitur enī ex ea q forma et materia sunt ī loco qd' nō dicat Aris·declarabit enī in sexto q ōne trāsmutabile est corpꝰ et qm ita sit materia igitur et forma nō mouētur nisi per accidēs·ergo si indigent loco est per accidēs·et nō ē impossibile vt locus habeat locū per accidēs ex hoc igit' apparet q ista cōtradictio nō ē vera neq; est sensualis·sed quia illud qd' est p accidēs est duobꝰ modis·s·sp et raro·videtur q illud qd' ē sp mutet quoq; modo ī mmeto demōstratiōnū veraū nō essēcialiū q dicūtur demōstratiōes dialectice·et ista cōtradictio est hmūs ḡneris sermonū·materia ei et forma licet moueātur per accidēs·s·sedz q sūt pars motꝰ·tamē motus accidētalis inuenitur in eis sēp cū motu corporis ex q sequit' ut inueniatur eis sēper locus licet p accidēs·sequitur igitur si tuerit locus habeat locū sēp et necessario·s·formā et materiā·z per accidēs·sed ē manifestū q locꝰ nō habet locū sēper neq; per se neq; per accidēs·nisi sit de ḡnere accidētis qd' accidit raro·et qm accidit vltimo continēti rem moueri per motū corporis cuius est vltimū·tūc igitur pōt attribui loco motꝰ per accidēs·sed illud accidēs est raro·ex hac igitur modo iste sermo potest cē de numero sermonū cōtradictoriū demōstratiuorū·t alex·respōdet qm qū fuerint positi q forma aut materia ē locꝰ et locꝰ est de quātitate qua ē equale ei quod ē ī eo·sequitur·q·trāsferatur vt sit equale loco ī quē trāsfert et sic forma erit in loco per se·locꝰ ei qui ē forma aut materia ē equalis corpori trīs lato·s·habēti formā et materiā·et corpꝰ ē equale loco ī quē trāsfertur·et sic forma a materia·utra earū sit locꝰ erit equalis loco ī quē corpꝰ trāsfertur qua ē equale eēli ei·et ōne qd' ē equale loco ē in loco essentialiter·et hoc qd' Alex·dicit nō est sine dubitatiōe·qm locus sedz q ē quātitas non mouetur·sed locꝰ sedm q ē locꝰ per se est nō mobilis naturaliter et essēcialiter

Amplius qū ex aere aqua fiat pdito ē locus·non enī in eodē loco fit corpus·quid igitur corrumpit

Et cū enī ab aere fit aqua destruitur locus nō enī est possibile vt corpus fiens sit in illo eodē loco·quid igitur corrūpit ipm

Iste sermo videtur cē contradictio ppria dictōrū locī cē formā·et ītō huius sermonis est talis·et cū cū dixerimꝰ locī cē formā·et posuerimꝰ aquā fieri ab aere cōtingit ut locꝰ corrūpatur·qm est forma aeris·nō enī est possibile vt aqua facta sit ī loco aeris·qm forma eiꝰ ē alia a formā aeris·et iā diximꝰ q forma ē locī contingit igitur dictōrū h cū alijs īpossibilibꝰ dare causā pp quā debet locꝰ corrūpi ī motu local sicut forma corrūpitur ī ḡnerationē s·qm aqua succedit aeri·et nō ḡnerantur

ex eo. et maxime si loc⁹ fuerit equalis et ac
adit hoc. vt mãssalaco sit corrupco. et põt ee
contrarie dictib⁹ loci ee materiã. et sic
intrinseco erit talis. et eã notũ est qñ qñ
ex aere domõ strato fit aqua q loc⁹ aeris p
mus corrũpitur per suã tñsmutacionẽ ad
loci aq̃ ꝓxim̃ primũ. s. per suã diuersitatẽ
in quãtitate ipossibile eũ ẽ vt corp⁹ frãm sit
in illo eodẽ loco in quo fuit corp⁹ ex quo fit ni
aliquis dicat q̃ locus ẽ ea sedm spẽm non
sedm mumerũ. et qñ ita sit. et locus est ma
teria q tangit dictũ h ut materia corrũ
patur apud corrupcionẽ forme aeris et ge
nerationẽ forme aque quod igitur corrum
pit ipm et materia declaratũ ẽ q̃ neq; ge
nerabilis neq; corruptabilis

¶ Ex quib⁹ igitur necessariũ est aliq̃d
ee loci et vtrũ ex quib⁹ dubitabit vtiq;
aliquis de substãcia ipi⁹ dicti est. post h
autẽ accipiẽdũ quot modis aliquid in
aliquo dicatur

¶ Jã igitur numerandum⁹ illa ex quib⁹
apparet q locus debet ee aliquid et illa ex
quib⁹ dubitatur in substãcia et esse eius
et oz post narrare aliquid ee in alio sed; qt
modos dicatur

¶ Qñ cõpleuit sermones famosos ex qui
b⁹ apparet loci ee aliquid. et sermones i
facũt dubitare i suo ee fecit reminiscẽ
nẽ de hoc et nominat illud a quo debet in
quirere de loco. et est sedm quot modos dicatur
aliquid ee in alio qñ istis modis determiña
tis apparebit mod⁹ sedm quẽ dicatur aliq̃d
ee in loco. et dissoluũtur plures questiones
amdetis in hoc. et dix in substãcia et ee eius qñ
dubitauit ee eius amdit apud cõsideracionẽ
de substancia et quidditate eius illa enim que
existimatur ꝓmo aspectu ee substancia lo
ci. quia qñ perscrutamur de eis. videtur nõ
ee substancia cui existimatur loc⁹ nõ ee aliq̃d

¶ Duo quidẽ igitur modo sicut digitus i
manu. et oĩno pars in toto ẽ. alio autẽ sic
totũ in partib⁹ non ẽ eũ p̃ter ptes totũ et
alio modo sicut homo in aiali. et oĩno
spẽies in genere. alio vero sicut genus in spẽ
et oĩno pars spẽi in spẽiem mãoẽ. adhuc
sicut sanitas in calidis et frigidis et oĩ
no spẽies in materia. adhuc sicut in regr
q̃ sunt grecoꝝ et oĩno motũ in ꝓmo mo
tore. ãplius sicut in optimo. et oĩno sic
in fine. hoc est autẽ cuius massa sit oĩm ãt
maxime. ꝓpriũ est sicut in vase. et oĩno in
loco

¶ Vnus igitur illoꝝ modoꝝ est sicut
digitus in manu. et vniuersaliter pars in
toto. et alio modo sicut dicitur totũ in par
tibus. nõ eni est totũ nisi partes. et alio
modo sicut homo in aiali. et vniuersaliter
sicut spẽies in genere et alio modo sic ge
nus in spẽie. et vniuersaliter pars spẽi
in sua diffinicione. et eã sicut sanitas in
rebus calidis et frigidis. et vniuersaliter
forma in materia. et eã sicut dicas q̃ cõ
stitucio dispoicionũ grecoꝝ ẽ in regr. vni
uersaliter in ꝓmo motore. et eã sedm q̃
est in bono. et vniuersaliter in fine ĩtento
et hoc est illud ꝓpter quid et dignior oĩ
ũ istoꝝ et magis principalis est aliq̃d ee in
vase et vniuersaliter in loco

¶ Isti modi q̃s hic numerauit sũt vniuersa
ter octo. quattuor sedm totũ et partẽ. et vni
uersale et particulare. et quattuor sedm quattu
or causas. sed dimisit materiã quia est ꝓpm
qua pars in toto et spẽies in genere. quattu
or igitur primi sũt pars in toto et cõtracto. et
particulare in vniuersali et cõtracto. quat
tuor autẽ sedi sũt forma in materia. et ma
teria in cõposito ex materia et forma. et cor
agẽte et in fine. et oĩa ista dicũtur tãsumpti
sed illud qd dicitur vere et principaliter est in
vase et in loco. et alia dicũtur sedm similitu
dinẽ istoꝝ. et ꝓpinquior illoꝝ hoc est for
ma in materia. vnde pars in toto. vnde par
ticulare in vniuersali. ista eni assimilãtur
ad aliq̃d ee in vase. totũ vero in suis partib⁹
assimilatur forme in materia. est igitur si
mile simili. et similiter vniuersale in parti
cularib⁹ et in nominis ẽ ires in suo agẽte. in suo
fine vt dicam⁹ bonũ in regr et bonũ in for
tuna. et numerauit istas ĩtẽciones ad dis
tinguendũ naturã de qua perscrutamur. ei
aliq̃d ee in loco. et aliq̃d ee in vase. videtur ami
q̃ dicit aliquid ee in loco et aliq̃d ee in vase
sit in eodẽ ordine sicut ꝓme posicões idio
matis. et ideo numerauit hec duo. s. vnũ
accepit alterũ. s. aliqua ee in vase in exposi
ne alterius. s. aliquid ee in loco. vt nomen ac
apiatur in exposicõe latinorũ sedm si
militudinẽ

¶ Dubitabit autẽ aliquis vtr vnũ et

idem aliquid

idē aliquid ī seipō contīgit ēē aut nichil. ſi
oīa aut nullō aut in alio ēē. dupliciter āt
hoc ēſt. aut ſedm ſe. aut ſedm alterū. qū ēi
ſunt quidē partes ſit totus. et h ī illo. et il
la in hoc. dicitur totī in seipō. diatur enī
et per partes ut alb⁹ quia ſuperficies alba
et ſactus quia inaoniatuū. amphora q
dē igitur nō ēſt in seipa neq; vinū. vinū
autē amphora ēſt. qđ nāq; ēſt. et in quo ē
vtrāq; eaūdē partis ſunt idem

¶ Et dubitatur enā vtrū ēſt possibile ea
ā aliquid ēē in ſe. aut nichil ē in ſe. ſed ōne
aut nō ēſt in vbi ōnino. aut ē in alio. ꝺ ly
duob⁹ modis aut per ſe aut p̄ aliud qū
igitur illud ī quo ēſt aliquid. et illud qđ
ēſt in eo fuerīt partes toa? dicitur ꝺ totū
ēſt in ſe. diatur enī in eo illud qđ diatur
in ſuis partib⁹ v. g. qū diatur albū. ꝺa
ſuperficies et⁹ ēſt alba. et diatur ſactis p̄t
inaonalitatē. et vas nō ēſt in ſe neq; vi
nū. cyphus autē vinū ēſt in ſe. qū homo
vtatur nomīb⁹ trāſūptiue. ipm enī et il
lud qđ ēſt in eo ſimul ſūptes eaūdē

¶ Qū numerauit modos famosos ſedm
quos diatur ēē aliquid ī aliquo ſcđ; q; arti
ſex demōſtrationis diſtinguit noīa eq̄uo
ca. īcepit perſaūtari eaā de quodā modo ſig
nificatiōis qui vſitabatur apud eos. dicebāt
enī aliquid ēē ī ſe. v. gīa hominē ēē ī ſe. et do
lū in ſe. et quia iſte mod⁹ erat famoſ⁹ apud
eos. et ēſt alius a numeratis et fuit exiſti
mare aliquid ēē in ſe. et ſic locutus ſui nō ē ali
ud ab ipa re. dixit et dubitatur: ē. i. qm ſi ali
quid nō fuerit in ſe. contīgit alterū duorū
neceſſario. qū aut vt nichil ſit ī loco ōnino
aut ut ſit in alio. Deīde d. et hoc duob⁹ mod⁹
aut per ſe aut per aliud. et h ēſt p̄iapū per
ſantiatiōis de aliquid ēē in ſe. i. aliquid ēē
in ſe intelligitur duob⁹ modis. quorū vn⁹
ē vt aliqđ ſit in ſe p̄mo. alius autē ēſt vt
dicatur ipm ēē p̄ter ſuā partē. et qū nar
rauit quilđ qđ intelligitur ex hoc ē duplex
īcepit declarare modū possibilē ex iſtis du
ob⁹. et ēſt aliquid ēē ī ſe nō p̄ncipaliter. ſed
ſeāīdario et p̄ ſuā partē et dixit qū igitur
illud ī quo ēſt ēē. idēſt qū igitur fuerīt duo
quorū vnū exiſtit ī altero. q̄ duo ſūt par
tes aliquis vn⁹ qđ ē totū eorū. et hoc to
tū fuerit noīatū a noīe partis. diat tunc
illud ēē ī ſe. et qū narrauit h declarauit
modū famoſū ſedm vſū qui ēſt possibilis
in talib⁹ verb⁹ in dicēdo aliquid ēē in ſe et dic
it. diatur enī in eo illud qđ diatur ī ſuis p̄
tib⁹ ē. i. et ē possibile ī talib⁹ dicere aliquid
ēē in ſe tūſūptiue. quādo enī totū disponit
per illud p̄ quē disponuntur pars. v. gr qm
diatur corp⁹ albū. quia ſuperficies ēſt alba
etſi ipm totū nō ēſt albū. et ſimilit d⁹ hō
ſactis. etſi nō ſedm totū ē ſactis. ſed ſedm p̄
tē inaonalē tui. et d⁹ infirm⁹ qm̄ aliquis
mēbru. et qū ita ſunt due partes quarū al
tera ēſt ī relīqua fuerīt partes alicuius v
nus qđ ēſt totū. possibile ē vt illud totū
disponatur per qđ disponūtur ille. et p̄
tes. et quia disponūtur ille partes p̄ hoc
q̄ altera ēſt ī altera. possibile ē vt totū dis
ponatur per illā disposiaonē. qū totū no
mīatur noīe partis v. gr. qm̄ qū inaona
bilitas īuenitur ī corpore hominis. et inao
nabilitas et corp⁹ ſūt partes hominis. et ho
mo disponitur per inaonabilitatē possi
bile ē dicere inaonale ēē in ſe. et ītendit q⁹
mā qū pars diatur ēē in toto. et totū diat²
ēē illud qđ diatur ēē pars. possibile ē totū
dia ēē in ſe. i. ī ſuo toto. vt diatur hō ēē ī ſir
mū. i. ī firme partis. v. gr. oculi. D. d cyphus
igitur ēē. i. dicere autē aliqđ ēē in ſe principa
liter nō. ſed diatur p̄ter partē. v. gr. qm̄ vas
in quo ēſt vinū non diat ēē in ſe. neq; vi
nū. qđ ē in vaſe diatur ēē in ſe qua arridit
ei vt ī eo ſint due partes quarū altera ē in
relīqua. cōgregatīs autē ex eis cōuerſo v
gr. dolū aut cyphus diatur ēē in ſe. qm̄ p̄s
ex eis ē in toto et ēſt ī toto. quia ēſt ī ſedm p̄
tē. et h nō accidit in ſi vbi totū noīatur a
noīe partis. et iſte mod⁹ trāſūptius vſitat
ī ōmb⁹ idiomatib⁹ ſ. vt aliquid dicatur gr
a ſue partis. ſed iſta trāſūptio nō ēſt vſi
tata apud arabes. ſ. dicere inaonale ēē in
ſe. et ſi ſedm ſuū idioma deberet ēē. qm̄ to
tū apud eos disponitur per disposiaonē
partis

¶ Si igitur cōtīgit idē aliquid in seipō
ēē p̄mū autē non cōtingit ut albū in
corpore. ſuperficies enī in corpore. ſcientia
autē in aīa. ſedm autem hoc ſūt appella
tiones qū p̄tes ſunt ſunt ī noīe. amphora
autē et vinū qū seorſū ſunt nō partes ſūt
ſimul autē qū ſunt partes erit idē ī seipō
ut albū in noīe. qm̄ in corpe et in h qm̄ et

ui superficie. ī hac autē nō. aph' sēdm aliud est et altera spēs q̄ sūt et altera nāz habēt vnūq̄dq; et potēnā ut superficies et albū

¶ Sciēdū igitur hūc modū pōt ee aliquid ī se. principalit' vero nō. superficies. n. est ī corpore et sciencia ui aīa. et sciēdū ul ta que sūt partes. v. g. ui hoīe erūt nōīa cyphus autē et vinū q̄ fuerūt separata nō erūt partes. sed q̄ fuerūt ui simul et ideo q̄ fuerūt ptes erat ipm ui se vt albū ī hoīe. quia ē in corpore et est ī corpore eius. quia est ī superficie. ipm autē esse ī hoc non est pp aliud. et q̄ duo diuersant in forma. et vtriq; habet naturā et potē nā alia a natura reliqui et a potēnā ei? s. superficies et albū

¶ Dicat sēdm igitur hūc modū: cē. i. pp hoc q̄ aliquid disponitur p illud p q̄d dispon tur aliud ꝑter h q̄ disponit aliquid p illd q̄d inuenit in illo p̄mo. D. d. p. ī map aliter vero: cē. i. q̄m albedo ī corpore nō ē p̄incipali ter. nec scīa ui hoīe. sed albedo p̄incipali ter ē in superficie. et superficies in corpore et scīa ī aīa. D. d. et sēdm istā: cē. i. et ī oīb' inuenit' due significacōes p̄ma. s. t sēdm quam ui verb' D. d. q̄ph' vero et vinū. i. vas autē in quo ē vinū. et vinū q̄ fuerūt sepa rata. s. q̄ vinū nō fuerit ī vase nō erūt par tes alicuius vin' sed erūt partes alicuius vin' q̄ fuerūt ī simul. et ideo q̄ fuerūt p tes alicuius vin' erit possibile vt illud vinū q̄d est cōpositū dicatur ee in se nō principa liter. sed quia aliqua pars eius ē in alia p̄te ut dicatur q̄ homo est albus et homo nō est albus nisi ꝑter suā partē. albedo enī est ī hoīe quia est in corpore. t ē in corpore quia est in superficie. D. d. ipm autē ee in hoc: cē. i. superficiē autē ee in corpore nō est p̄ aliud. sed ē a principaliter. sed ipossibile ē vt superficies et corp' in quo est sint idem uti q̄ res inueniatur per se in se. sed res inue niuntur per se ī alio superficies enī. v. g. et corp' in quo ē superficies sūt ī forma duo et vtriq; habet naturā aliā a natura re liqui et potēnā aliā a potēnā ei? et simi liter ē dispositio albedis aī superficie. albe do enī existit ī superficie p se. et q̄ nouerunt q̄ ipossibile ē aliquid ee in se et aliquid ee ī alio dicatur multis modis ꝑter hūc mo dū ut primus memenit. incepit narrare q̄ ipossibile ē aliquid ee ī se aliquo modo cōtra q̄ dicat ee aliquid ī aliquo

¶ Dcp igitur ī ductione cōsiderātib' nobis ui scripto videmus sēdm nullū determina torū. et ratione manifestū est q̄ ipossibile est oportet enī vtraq; vtriq; ee. vt am phora. vas. et vinū esse. vinū autē vinū et āphora. si p̄mū. cōtingit quidē ipm ī scripto ee quare si quidē maxime ī alteru tris erit. amphora q̄dē acquirit vinū. nō sēdm q̄ ipa vinū est. sed inquātū id vi nū est et vinū inest ī āphora. nō inquā tū amphora ipm est. sed sēdm q̄ illa am phora ē. igitur sēdm quid ee q̄ alterū sit manifestū ē. alia nāq; ratio est ei? q̄d est ī quo et alia illius q̄d est hoc

¶ Et nō inuenim? aliquid ee in se aliquo modo eorū quos determinauim? q̄ propo ciemus via īductionis. et declarabitur etiā ex diffinitione q̄ hoc ē ipossibile. sēdm enī istā sermonē erūt ābo vtriq;. v. g. q̄ dolū erit vas et vinū. et vinū erit dolū et vinū. sed sic possibile aliquid p se ee in se si igitur est possibile aliquo modo vt alte rū eorū sit ī reliquo. dolū erit reperies vi nū. non sēdm q̄ dolū est vinū. sed sēdm q̄ vinū ē vinū. et vinū erit ī dolo. nō se cūdū q̄ vinū ē vinū. sed sēdm q̄ dolū dolū. declaratū ē igitur q̄ he due intentiones sunt diuerse ī ee. diffinitio enī eius quo ē re ee alia a diffinitione illius ī quo

¶ Quum declarauerit q̄ ipossibile ē di cere aliquid ee ī se sēdm hoc q̄ significata quā ee ī base. incepit declarare q̄ ipossibile ē aliquid ee in se aliquo modo eorū. sēdm q̄d d' aliq̄d ee ī alio. et dicat et nō inuenim? aliq̄d ee ī se ic. i. et quū nos induxim? ōs modos sēdm q̄s d' aliq̄d ee ī alio erim? certi q̄ nichil est quod dicatur ee in se. deīde narrauit q̄ hoc etiā appareat alio modo ab īductione magis ee. s. sēdm diffinitionē et dicit et declarabit etiā sēdm diffinitionē: cē. i. et declarabit etiā sēdm diffinitionē rei q̄ inuenit ī aliquo. et diffinitionē rei ī qua inuentur q̄d ē ipossibile vt aliq̄d sit ī se. sēdm enī hoc aliquid. s. ee ī se illud q̄d est in aliquo. et illd in quo ē aliquid. vtriq; ē reliquū adeo q̄ diffinitio vtriusq; est diffinitio reliqui. et ē manifestū necessario q̄ diffinitiones eorū diuersātur. D. d.

v.g. vt dolū sit vas et vnū ꝛc. i. v.g. qm̄ nō tūgit dicere q aliquid sit īse vt vas in quo ē vnū sit vas et vnū īsimul et vnū sit vas et vnū īsimul qd ē ipossibile. D.d. sigitur ē possibile alio modo ꝛc. i. qm̄ si aliquid re apit aliquid per se oportet vt nō reapiat ul lud nisi sedm q diffinitiões coīū st̄ diuerse v.g. qm̄ dolū nō reapit vnū nisi sedm q vnū est vnū. nō sedm q ē dolū. et vnū ē in dolio. non sedm q dolū ē vnū. sed se cūdū q dolū est dolū

¶ At vero neq; sedm accidēs q̄tūgit simul autē duo corpora īeodē exīt. ita quoq; ā phoia in seipsa erit. si eius natura reapti ua est. hoc contūgit in seipō ē et adhuc il lud cuius receptiuū est vt si vnū vni

¶ Neq; etiā ē possibile vt sit per accidēs contūgit enī ex hoc vt duo īsimul sīt īeo dē. dolū enī erit īse si illd̄ cuius natura est reapiēs fuerit in se. possibile ē igitur vt aliquid sit īse. et etiam illd̄ qd̄ reapit v.g. qm̄ illd̄ qd̄ reapit vnū ē vnū

// Dicat et īpossibile ē vt aliq̄d reapiat se per aliq̄d accidens sibi nisi ponatur ipm̄ re apere se essēialiter vt declaratū est primus contingeret enī ex hoc vt reapiat īse duo īsi mil. qm̄ si fuerit aliquid qd̄ habeat natiuū vt reapiat per se accidēs in se possibile ē vt reapiat per accidēs illud quod ē in eo. quē admodū si reapert se essēialiter reapiet a lud in se. et sic dolū reapiet vnū. et se isi mul aliqua hora. ergo dolū erit dolū. et vnū īsimul. et adunabūtur. qm̄ qū ali quid receperit in se essentiā alicuius adunā būtur due essēie necessario. et sic res reapi et se. qd̄ ē ipossibile. sue hoc fuerit positū essēialiter. aut accidētaliter. i. in aliqua dispositione hec est īterimo istius capituli et debet legi sic. qm̄ dolū et illud qd̄ reapit ē vnū. qm̄ si īueniatur aliquid aut natu m reapit accidēs per se. possibile ē vt aliq̄d sit īse. et etiā illud quod reapit. et sic cōtin git primū ipossibile. qd̄ est aliquid reapere se. v.g. qm̄ reapiēs erit vnū qd̄ ē ipossibile

¶ Quod igitur ipossibile sit in ipō aliq̄d ē primo manifestū est qd̄ autē zeno op posuit q si locus ē aliquid īaliquo erit sol uere nō difficile erit. nichil āt phibet qm̄ dē in aliquo primo ē locāi. nō tamē in illo sicut īloco. sed sicut sanitas quidē in cā

lidis vt habitus. color autē in corpore est sicut passio. quare nō necesse est īinfinitū abire

¶ Manifestū est igitur q ipossibile est vt aliquid sit in se principaliter. Zeno āt ponebat questionē hoc modo. et dicit si lo cus est aliquid necesse est ut sit īaliquo ergo locus nō est. et dissolutio illius nō ē difficilis. qm̄ nichil phibet vt locus q dicatur primo sit īaliq̄o sed non sedm lo cāi. sed sedm q sanitas est in reb⁹ calidis secūdū formā. et caliditū in corpore sedz pas sionē. et corpus in loco sedz vas. et non sequitur ex hoc processus in īfinitū

¶ Quum declarauit sedm quot modos dē aliq̄d ē īaliquo essentialiter. potuit dis soluere ex hoc et opinionē eius īloco questio nē Zenonis. et similit̄ sermonē ducētū lo cāi ē materiā aut formā. et dicit Zeno ve ro ꝛc. i. Zeno vero negabat locāi ē hoc mo do. dicebat enī. qm̄ si locus ē necesse ē ut sit īaliquo. et one qd̄ est īaliquo est īloco. er go locus ē in loco. deinde reuertitur iterū ad idem de hoc loco sedo et sequitur vt sit in loco tertio et sic īfinitū. et sic īuenient loca in actu īfinita. et qm̄ hoc est ipossibile. sequitur q locus nō sit. deīde incepit dissol uere hāc questionē et dicit. et dissolutio ullius nō est difficilis ꝛc. i. qm̄ propositio di cēs q locus est īaliquo ē vera de primo loco s. de primo corpore contēto et hoc intendebat qū dixit principaliter. sed dicere locāi ēe in aliquo non est idē qd̄ dicere corpus ēe in lo co et aqua īvase ut post declarabitur de loco. deinde dicit. sed sicut sanitas ē in re bus calidis ꝛc. i. sed locāi ēe īaliquo est si cut forma īsubiecto. v.g. sicut sanitas in tēperantia calidi cū frigido. et sicut calidū et frigidū in corpore. corpus vero in loco est si cut aqua īvase. terminus igitur medius quo zeno vtebatur īsyllogismo nō est vnus ergo nō sequitur ex eo illud qd̄ existimauit sequi. s. loca ēe īfinita. et hoc intendebat qū dixit. et non sequitur ex hoc procedi īinfini tū. et ista solutio est possibilis sedm Arist. dicēte q locus ē superficies corporis cōtinē tis. superficies enī est forma in corpore. q vero ponit locāi ēe dimēsiones existētes īq bus disponitur locatū nō pōt euadere a questione zenonis. et ideo hoc est vnū ex

onē quib⁹ vtitur in destructiōe istius opinionis. s. dicēs locū ēe inane et vacuū qd' ē inter superficies vasis nō ipe superficies vasis' sed qui ponit locū ēe in corpore. et ōne corp' ēe in loco. contingit a necessario corpora ēe infinita in actu aut ponere q corp⁹ cōtinēs totū nō est in loco essēcialiter. et hec est opinio Aristotelis

¶ Illud autē manifestū est. quia quū nichil est vas eius qd' est in ipo. alterū enī primo et qd est in quo est non est. vtiq; materia neq; figuralis locus sed alterū. illi' enī aliqd h vtiq; est et materia et forma

¶ Et manifestū est q quū vas nō est illd qd' est in eo. quū illud qd' dicatur primo aliter est aliud ab eo qd' est in eo. locus nō est materia. neq; forma. sed aliud. hec enī duo sūt ex ir existētie in eis. s. materia et forma

¶ Quum enī declarauit q impossibile ē vt aliquid sit in se primo aliter. i. primo et essēcialiter. et q aliquid ēe in loco dicatur sicut aqua dicatur ēe in vase. incepit declarare quū qrēbat ex hoc ut nō sit forma aut materia et dixit. et ē manifestū :ē. i. et ē manifestū per se. quū quū dicere aliqd ēe in loco ē sicut dicere aquā ēe in vase. et vas nō est aliqd in se ex eo qd' ē in eo sed aliud. manifestū est q loc⁹ nō est aliquid ex illo qd' ē in eo si aliud quū sit declarandū q illud quod dicatur esse in loco essēcialiter et primo est aliud ab illo qd' dicatur ēe in eo. ergo locus nō ē materia neq; forma. materia enī et forma vtiq; ē pars rei q dicatur ēe in eis. s. corp⁹ cōpositi ex forma et materia. et compositio ista' sermonis est in sēda figura sic locus nō ē pars loci et forma et materia sūt pars loci ergo locus non ē forma neq; mā.

¶ Hec igitur sūt opposita. quib⁹ aūt forte sit locus hunc vtiq; fiet manifestū. accipiamus autē de illo q̄ q̄q; videtur vere sedm ipm inēe ipi. dignū igitur ē locū ēe primū quē qtuetur illud cuius locus est et nichil in ē. amplius primū neq; nullo ē neq; maiore ē adhuc neq; deficiat vllo eunq; et separabile ēe. adhuc autē ōne lo cū habet sursū et deorsū. et sic natura + manet ut pars locus vnūqdq; corporū hoc autē fiat aut sursū aut deorsū

¶ Tantū igitur accidit in hoc de quesito one. locus vero quid sit. hoc modo apparebit et accipiamus de illo ab eis q existimātur ee vera ēe. a essentialit. dicamus igitur q ois q̄cunq; in hoc q' loc⁹ primo qtinet illius cuius est locus et non ē aliqd illius. et post qd' primus locus non est manus. aut minus illo. et cnā nō ē extra aliqd singulariū. et separatur ab eo. et nō hoc ōne de quo dicatur supus et iferius. et vniquoq; corporū trāsferetur naturaliter ad illud et figitur in suo loco ppio. et fiat hoc aut superius aut inferius

¶ Quū cōpleuit sermones famosos ex quibus apparet locū ēe. et sermones qui fiebāt dubitare in suo ēe. et dissoluit quasdā alias dubitationes. incepit q̄sidere de natura eor ex rebus essentialib⁹ ei que sūt manifesta per se. ex talibus enī rebus pōt aliquis facile substantiā eius et soluere oēs questiones accidentes in eo. illa vero q̄ inuenīuntur in loco essēcialiter et primo sūt sicut dixit quāq; primū vero ē q locus qtinet locatū inquantū ē aliqd de locato. et in hoc differt a forma formā enī etsi cōtinet tamē nō est aliud a locato. et in hoc differt a vacuo. vacuū enī non cōtinet. Secundū autē ē quū locus ē equalis locato. Tertiū vero ē quū locus separatur a locato. et in hoc cnā differt a materia et forma et hoc intendebat quū dixit et cnā est extra oēs quāq; singulariū et separatur ab eis. et in libro Alex habetur loco istius. et cnā non est extra aliquod singulariū et est separatū. et hoc ē magis verū. sed nō est notū per se de loco. illi enī qui dicūt locū ēe vacuū separārī locū a locato. et remanet locus in actu. et Alex exponit hūc locū. quia Arist. intendebat q loc⁹ nō excedit locatū. et exponit ipm enī sedm suū modū et dicat q nō accidit ei hoc qd' dixim⁹ s. q nō ē notū per se de loco. Quantū vero est. quū differētie locorū sūt superi⁹ et iferi⁹ et in hoc differt a vacuo. in vacuo enī non est superius neq; inferius naturaliter. Quantū vero est quū locus illud ad qd' transferetur naturaliter. et q ista trāslatio ē quorūdā corporū superi⁹ et quorūdā inferi⁹ et hoc cnā demōstrat q nō est vacuū et hoc intendebat quū dixit et fiat hic fiat trāslatione ita q ē causa finalis a

¶ Suppositis autē his reliqua consideranda sunt. oportet autē tentare utrūq;

sic fiam vt quicq́d sit redarguitur. et quecūq; opponūtur soluātur et que videtur loco in esse meritū. et amplius discolie causa et oppositorū ꝓpter erit manifesta sic cū vtiq; pulcherrime demōstratur vnūqd̄q;

¶ Oportet igitur nos ponere cōsideracionē. de ceteris ita q; ista sunt posita nobis et oportet nos querere ut persuasio nra sit talis. vt per illā cōpleatur locus quod sit. ita q; ōs questiones dissoluātur. et illa que existimātur ee et sunt. et appareat cū hoc causa difficultatis eius et in qstionib⁹ accidentibus in eo. hoc igitur modo declarabitur sua diffinicio inchoa

¶ Cū declarauimus q̄ oz ponere pūapū persuasiois de loco a pūapus notus naturaliter. deinde cū numerauit illa incepit declarare quomodi oportet ee diffinicionē. quā nituntur dare loco ex istis verbis cū hoc ē q; diffinicio dat quidditatē loco debet habere tria ꝓpria Quorū vnū ē. ut per illā dissoluātur questiones accidentes in eo. Secūdū vero vt per illā appareat causa eē vel ee existendi ī loco per sensū. s. causa oīm accidentiū sensibiliū in eo. diffinitiones cū cōplete inuenire sūt reddere causā oīm accidentiū existendi ī re sed non cōtinetur. s. cū nō ōne ex quo redditur causa accidentiū est vera diffinicio et ideo existimatur q; hec ē regula destruens diffinitiones nō veraces. et hoc intendebat cū dixit. et illa q̄ existimātur ee in eo sūt. s. de causis apparentiū. Tertiū vero ꝓpriū est vt ex diffinicione data appareat difficultas accidēs ī hoc et hoc ē ꝓpriū diffinitorū vtrū diffinitū diffinit et ista tria necessaria sūt ī diffinicione querendi ī hoc loco. cū si vnū eo rū diminuitur aut ōmno non erit diffinitio aut si erit nō erit perfecta. et ideo dixit hoc ergo modo ꝛc. i. cū persuadeo de tali diffinicione. et secundo illa declarabitur q̄d sit locus. bene et perfecte

¶ Primū igitur oportet intelligere q; nō queritur locus nisi motus aliquis ee sedm locū ꝓpter hoc cū. et celū maxime ī loco ponitur quia semper est ī motu huius autē aliud quidē est loci mutatio aliud vero augmenti et diminucionis. et nā q; in augmento et diminuto trāsmutat et q; prius erat hic iterū trāsmutatū est in maius aut minus. est autē q̄d mouetur quidē per se ꝓpriū actu aliud vero secūdū accidēs. ipsius aut q̄d sedm accidens est alia quidē sūt cōtingentia mouere p se vt ptes corporis. et nauis clauus alia vero non cōtingentia sed simpliciter sedz actiones ut albedo et scientia. hec cū sic transmutāt locū. q: id ī quo st̄ trāsmutatur

¶ Dicamus igitur q̄ cū sciendū est primo q; locus non est perscrutandū de illo si motus nō est in loco. ꝓpter hoc cū existimam⁹ celū ee in loco. quia est semper in motu. et iste motus alius est trāslatio et alius augmenti et diminucionis. res cū trāsmutatur sedm augmentū et diminucionē. illud igitur q̄d hic erat trāslatū attribuitur ad vbi minus aut maius modū aut ēē. et illud q̄d mouet ꝓpriū accidēs aliud est q̄d pōt mouere per se v. g. medicina hominis et clauus in nauī et aliud non pōt. sed semper mouetur per accidēs. v. g. albedo et cognitio. ista cū nō mutāt sua loca. nisi quia illa in quib⁹ sūt trāsferūtur

¶ Cū incepit perscrutari de diffinicione loci. incepit dicere primo illud q̄d mouet homines ad credēdū locū ee. et est motus localis et dixit ꝓpriū motū et nō quietē licet vtrūq; significet locū ee quia motus est notior q̄ ee. quies cū est privatio et motus habitus et dixit. dicamus igitur ꝛc. i. sciendū est ergo q; causa ī hoc q; homines credūt. q; est vnū ens cū de quib⁹ ꝓpriū dubitāt ee. est motus ens ī loco. et si hoc non esset nō perimperet ipm ee. de īde dixit propt̄ hoc cū ꝛc. i. cū ꝓpter hoc q; celū mouetur existimatur q̄d sequitur ex hoc ut sit ī loco et dixit hoc. quia celū habet locū latet existimatur cū q̄d illud quod mouetur ī loco debet mutare locū sedm totū. et celū nō mutat locū sedm totū. et ideo opinatus ē. Amplius. q; nō habet motū in loco. et ponere q; mouetur sedm partes. et nō mouetur sedm totū est inopinabile. et ideo sciendo necesse fuit ipm mouere vt post dicemus et cū declarauit q; trāslatio fiat hominibus ꝓpter locū ee. declarauit modos trāslationis faciens hoc et dixit. et iste modi alii ē ꝛc. i. illud q̄d erat trāslatū ꝛc. i. attribuitur ad vbi magnū et paruū. et ī quibusdā libris in loco attribuitur trāsferetur. et ideo

ut hoc quia hoc etiã debet ꝓpõi cognitiõi
de loco. s. quã locus alius est maior: et alius
equalis. et q ipm existere ĩ maiori ẽ ꝓpter
suã existentiã ĩ minori. s. ĩ equali. vt dictũ
est. et sed in hoc vocant equalẽ minorẽ. lo
cus enĩ ipossibile est vt sit minor locato. a
ĩtendebat augmẽtũ et dminutiõẽ albi
i explan. augmẽtabile mouetur ad ma
iorẽ locũ. et dminutũ ad minorẽ locũ. et
qũ declarauit q motũ et motus fertur ꝑ
mũes ꝓpter locũ ee. declarauit mutuũ
modorũ mobiliũ vt distinguat ex eis ullũ
modũ qui fiat hoiẽs pertranseundo locũ esse
essentialiter et dixit. et motũ aliud mouet
per se ꝛc. et ĩtendebat per hoc ĩuicere q motũ
ad de necessitate habet locũ est motũ essen
cialiter. et q hoc fiat hoiẽs pertranseundo locũ
ee. Deide dixit illud qd mouetur ꝑ accidens
ꝛc. i. qũ mẽbrũ qũ diuiditur a corpore ꝑt
mouen per se quecunq; corpore. qũ autem
mouetur per motũ totius corporis mouet
per accidens. et similit qũ clauus ĩ naui mo
uetur per motũ naus mouetur ꝑ accidens
et qũ mouetur diuisi a naui mouetur ꝑ
se. et iste modus motus ꝑ accidens est pars an
attribuitur motui ꝓpter hoc qd attribuitur
toti. qũ id qd mouetur per accidens est du
obus modis sicut dixit. Unus vero est ut mo
tus attribuatur parti ꝓpter hoc q attribu
itur toti. et istud motũ per accidens põt mo
uere essentialiter. qũ pars diuiditur a toto t
fit totũ per se. Sed vero ẽ vt motus attri
buatur accidẽtaliter motui. vt qũ attribuit
albedini et nigredini et tale motũ ꝑ acci
dens ipossibile ẽ vt moueatur ni aliqua
horũ ꝑ se. qũ accidẽtia. et vniuersaliter oĩa
q sunt in substãtia nõ possit separari. et istu
dispositio est oĩm formarũ q existit ĩ subi
ecto. et fiunt dictũ de hoc modo mouen per
accidens sicut dixit qũ ista non dicuntur mu
tare locũ et mouere. nisi quia illud ĩ quo
sunt mutant locũ ꝑ se. et trãsferuntur sicut ꝑs
trãsfertur ꝑ trãslationẽ totius et albedo ꝑ
trãslationẽ corporis

¶ Qũ autẽ diamr ee sicut ĩ loco ni celo
qua ĩ aere. hoc autẽ ni celo est. ĩ aere autẽ
nõ oni sed ꝓpter vltimũ ipius et cõtinẽs ni
aere ee diamr. si trãs oĩs aer locus nõ equa
lis erit vnusquisq; locus. et vnũ qd q
locatũ videtur autẽ huiusmodi primũ ĩ

quo est

¶ Et diamr aliqd ee ni celo. ĩtendendo ipũ
esse ĩ loco quia est ni aere. et aer est ni celo
et diamr ipm ee ni aere nõ quia est ni to
to aere. sed quia vltimũ ar. et illud qd cõ
tinet ipm esse ĩ aere. et si totus aer eet locus
eius. tunc locus annullaret et qd libet non
esset equalia. et hoc existimatur. et hec ẽ
dispositio primi loci ni quo est res

¶ Vult declarare quid sit locus ex illis primo
pus manifestus ꝑ se. et icepit ĩ hoc etiã a pri
apio manifesto per se. et ẽ qũ locus alius
ẽ primus et alius sedes. et res ẽ ni sede qi ẽ ni
primo. et dixit. et qũq; diamr ꝛc. i. et est ma
nifestũ per se de loco. qũ qũq; diamr aliqd
ee ni celo. i. ni mũdo. quia est ĩ aere mũdi
et ẽ ni aere q ẽ ni vltimo tunc cõtinẽte ipũ
et qũ ponunt q finis aeris alia ẽ ꝓpria ma
que dicatur ee ni aere. et alia ẽ cõmunis q
cõtinet ipm et aliud. v. gr. finis totius aeris
icepit declarare q ex q busdã aliis ꝓpinq
nibus sequitur ut locus nõ sit finis communis
s. ex ꝓpositõe dicere q locus debet ee equalis
et dixit. et si totus aer ꝛc. i. et si totus aer es
set primus locus ni que dr ee ni aere. tunc
locus ni et res q est ĩ eo nõ esset equales. q
existimatur hoc ee necesse. s. locũ et locatũ
ee equalia. et hoc ĩtendebat qũ dixit. et existi
matur. i. et fatur necessario. et forte vo
existimatiõẽ hoc quia ẽ de generaliori posi
tiõũ que declarantur ꝑ modicã ꝑsuasionẽ
et forte fiat hoc quia istis ꝓpinquis dr
dit q sunt famose. cũ hoc q fuerũt necessa
rie. et multotiens fiat hoc. Inf. et cõpositio
istius sermonis ẽ sic ĩ sedã figurã. primus
locus est equalis. et aer sedm totũ nõ ẽ equa
lis. ergo aer nõ est primus locus. deide dixit. et
ista est dispositio primi loci ĩ quo res ẽ. aut
equalitas ẽ dispositio primi loci qui est pri
mi finis aeris qui tenens locatũ. et quia se
quitur vt ista vltima sit locus nõ vltimus
qui minus. et cõpositio istius sermonis est
duabus affirmatiuis ni figura sedã. et
te fiat hoc quia locũ ee equalẽ locato est
ꝓprio loco. et qũ cõuersio ĩ tribus ꝓpinqui
bus est manifesta per se. possibile ẽ cũ in de
mõstratiõibus qũ tũc põt reduci ad pri
mã figurã. qũ qũ tales ꝓpositiões ꝓpo
nũtur ĩ prima figura. tũc minores ꝓpinqui
ores sunt predicabiles nõ sedm naturã. et ideo

cōponitur ī sēdā figurā. sed forte cōiectio ī hoc nō est manifesta per se. extimatur enī q̄ iam q̄d est inter vltimas fines aeris est cā equale. et ideo īducat post alia pīncipia ex quib⁹ declarat q̄ nō ē mane. et sēdm hoc qū dicit. et ista est dispositio primi loci. nō intendit declarare q̄ primus locus. s. vltimus finis aeris est locus ī rei veritate. sed intendebat declarare q̄ qui ponūt locū vltimū finē. cōcēdūt ea hac ꝓpositione. s. dicēs locū esse equalē. et nō negatur ea sicut antedixit dicentib⁹ locū cē totū aerē. et intendebat per hoc notificare q̄ illa ōma pīncipia nō concedūtur oīa nisi ponentib⁹ locū cē vltimū finē aeris contingentē locatū

¶ Qū quidē igitur nō diuisū sit cōtinēs sed ḡtuum sicut ī loco nō dicitur ī illo. sz sicut pars ī toto. qū vero diuisū sit et contactū. in primo quodā est vltimo cōtinentis qd̄ neq; pars ē ipius qd̄ est ī ipo neq; manus distantia sed equale. in coē enī vltīa cōtingentia et qū contactū sit nō in illo mouetur. sed cū illo. diuisū autē in illo. et siue moueatur cōtinēs siue nō nichil minus ap̄lius qū nō diuisū sit. sicut pars in toto dicitur. sicut ī ocło vilus. et ī corpore manus. qū autē diuisū est ut ī cado aq̄ et in ciatho vinū. manus enī cū corpore mouetur. aqua autē in cado

¶ Qū igitur cōtinēs non fuerit diuisū sed cōtactū nō dicem⁹ q̄ illud ē in eo siē aliquid est in loco. sed sicut pars ī toto. et qū fuerit diuisū sed ḡtinēs. tūc est ī vltīo ḡtinentis sicut aliq̄d est in primo loco. et hoc nō est pars illius ī quo est qd̄ est ī eo. neq; manus sed equale. qū vltima cōtingentia sūt in eadem dispositione. et qū fuerit ḡtuum. tūc motus ei⁹ nō erit in eo. sed cū eo. qū fuerit diuisū mouetur in eo. et non mouetur cū eo nisi cōtinēs mouear⁹ qd̄ nō dicāt. et si nō mouetur. et cā qū fuit diuisū dicitur ipm cē quasi pars in toto v. g. qū visus est in oculo et manus ī corpore. qū fuerit diuisū erit sicut aqua in ciatho. et vinū in dolio. manus enī mouet cū corpore et aqua in ciatho

¶ Qū declarauit q̄ locꝰ ipossibile ē vt sit finis cōmunis locato et alio. qū locꝰ est eāl et finis ḡmunis nō ē equalis incipit declarare cā q̄ iste finis qui extimatur cē locus. s. continēs et equalis nō est forma neq; aliq̄d cōtinuū cū illo qd̄ est ī eo. sicut ē dispositio ī parte cū toto. et intendebat distīguē per hoc īter locatū cē in corpore qd̄ est vbi et īter partē cē in toto ex hoc qd̄ primus posuit qū aliq̄d cē in loco ē sicut aquā cē in vase et dixit. qū igitur ḡtinēs ꝛc. i. et qū posuerim⁹ q̄ locus est ḡtinēs. et ḡtinēs est duob⁹ modis. aut cōtinuū cū locato. aut diuisū ab eo. sed ḡtinēs qū posuerim⁹ q̄ locus est cōtinens ḡtinuū. v. g. superficies corporis. tūc illud corꝰ nō erit ī illo ḡtinēti sicut aq̄ in vase. et si sit verū tūc ipm cē equale. sed ē quasi pars in toto. et cā dixim⁹ q̄ locus nō est talis. et qū continēs fuerit diuisū et cōtingēs. tūc dicitur q̄ locatū est sicut aqua in vase. et q̄ ē equale. cōtinēs igitur dicit de tribꝰ de fine contingēti. et de nō cōtingēti et de forma. et equalitas fallitur ī fine nō cōtingēti. et ē verū de cōtingēti. et dicit aliquid cē in loco sicut aqua ī vase. est verū de fine cōtingēti et nō contingēti. et fallitur in forma. et fuit differēnā inter locatū cē ī corpore q̄d ē suū vbi. et īter partē cē in toto. et ꝛo id de quo vere dicitur ista tria pncipia est finis cōtingēs. et cōtinēs fallitur de manu q̄d ē inter superficies vasis cotingentes aquā q̄d imaginatur cē locus apud dicentes vacuū esse. ergo licet tria ꝓpa nō vere dicātur nisi de fine continēti. et forte illud q̄d cōgregatur ex eis ē ꝓpriū finis cōtingēti. et cōcludūtur de illo. ita q̄ cōclusio sit talis. locus ē cōtinēs et equalis. et res ē in eo sicut aqua in ciatho. et q̄d habet ista tres dispositiones est finis cōtingēs. ergo locꝰ est finis contingēs. et ideo dixit post

¶ Iam igitur manifestū ex his quid ē locꝰ forte autem quattuor sūt quorū necesse est vnū locū aliq̄d cē. aut cā materia est aut forma aut spaciū aliq̄d medium in medio extremorū. aut extrema. sed nō est vllū ipōrū extra tactū corporis magnitudinē. hoc autē q̄ nō cōtingat tria esse manifestū ē sed ꝓter id q̄d ḡtinet videtur forma cē. in eodem enī sūt extrema continentis et cōtenti. sūt quidē enī vtriq; termini. sed nō eiusdē. sed species quidē in. locus autē cōtinēs corpus

¶ Apparet igitur ex hoc quid sit locus sit enī quattuor. quorū locus dignus ē vt

sit aliquis corū · est cū aut forma aut ma
teria aut aliqua dimensio inter fines aut
fines · si nulla est dimēsio preter dimēsiōes
corporis qđ est manifestū · et manifestū est q̄ im
possibile est vt locus sit aliqđ istorū trium ·
sed ꝓter q̄tuētā videtur esse forma · fines
enim cōtinētes et q̄tum sūt simul · dica
mus igitur q̄m sūt ambe fines · sed nō fi
nes cuiusdē · sed forma est finis eius qđ cō
tinetur · locus vero est finis corporis cōti
nentis

Dicat igitur ꝓdicus ex hoc qđ dicā quid sit locus · locus enī si est necesse vt
sit vnū quattuor · s · aut materia aut forma aut i
mane · aut dimēsio que est inter superficies
vasis · et hoc intendebat q̄m dixit aut dimē
sio inter fines · idest inter supficies cōtinen
tes locatū aut vt locus sit ipe superficies
continētes · D · d · si nulla fuerit dimensio
cē · ut nō fuerit hic dimensiōes tres sepa
rate · i · existētes per se ꝓter dimēsiōes corpo
ris locati dicētes eū locū cē vacuū · dicunt
tres dimēsiōes cē nō in subiecto · in quib⁹
subuertūtur dimēsiōes corporis · D · d · et ma
nifestū ē cē · et intendit per tria formā et
materiā · et dimēsiōes que dicūtur vacuū
et ipe intendit declarare eā cū destructione
vnius eorum⁹ istorū trium similitudinē inter
vnūquodq⁹ eorū et locū · et vnūquodq⁹ nō existi
matur locū cē · et incepit dare causā ex qua
existimatur q̄ locus est forma · et dixit · sed
ꝓter q̄tuētā cē · i · sed ꝓter hoc q̄ locus exis
timatur continere · et forma existimatur
continere eā · s · superficies corporis locati
quia dicitur ī diffinitiōe corporis q̄ est il
lud qđ cōtinetur ab vna supficie aut sup
ficiebꝫ · deinde incepit dare differētiā inter hūc
finē et finē qui est locus et dixit · dicamus
igitur cē · i · q̄m supficies corporis contine
tis et supficies corporis q̄tenta h⁹ cōuenīt
q̄ sūt fines et superficies et q̄tuētes · tamē
non sūt fines eiusdē · q̄m forma est finis
corporis et eius termin⁹ locus autē est fi
nis corporis cōtinētis corp⁹ · hūs formam

Sed ex eo qđ mutatur multotiēs mu
tatur cōtinēs contentū et duūsū vt ex va
se aqua ipm medū cē aliqđ videtur spa
cū tangēs aliquid sit ꝓter corpus quod
distat · hoc autē nō est sed cōtingēs una
dit corpus eorū que distāt · et que se tan
gūt apta nata sūt

Et ꝓter hoc q̄ contentū duūsū multo
ciens q̄tuēte mutatur permanēte va
si grauia aqua in vase · existimatur q̄ est
aliqua dimensio ītr fines · et q̄ est aliqđ
ꝓter corpus qđ trāsferatur · et nichil est hic
tale · sed cadit in ipm quodlibet corpus ·
qđcūq⁹ corpus sit corporū que trāsferūt⁹ ·
et nichil est hic tale et īnata sit tangi

Qū declarauit q̄ locus nō est forma ne
q⁹ materia et dedit similitudinē ex qua ap
paret q̄ locus est forma · et dissoluit illā ī
cepit dare similitudinē ex qua appareret
ā q̄ locus est dimēsio q̄ est inter superficies
corporis q̄tuētis extrinseci · verbi gr̄ā · dimē
sio que est ītr superficies vasis · ista em̄ est
opinio maxīs apparēs · qū primū notā
dē q̄ aliquid esse in loco · est sicut aqua in ay
pho · sed vtrū locus sit supficies ayphi · aut
īane qđ intelligitur inter superficies ayphi
habet persuasiōnē · videtur eū q̄ sigūfi
cauo vulgaris hūus ꝓpositionis in qū di
cūt aliquid cē in loco est aura vacuū · quod
vulgus intelligit in vase et si fuerit demō
stratū q̄ nichil est vacuū · tunc locus nec
sario erit continēs extrinsecū · sed quia vulgꝰ
non ꝓcipit hoc non ꝓsunt hanc significa
onē hūs ꝓpositionis in · et ideo ista opi
nio est valde apparēs · incepit igitur decla
rare similitudinē sicut dixim⁹ que fiat in
mīs arderet locū esse vacuū · s · tres dimēsio
nes que ītelligūtur in vase extra subiectū
et dixit · et quia q̄tuū · cē · i · et quia corp⁹ qđ
q̄tuet finis continēs qui est locus in mīe
rutate trāsferetur q̄m⁹ fine manēte nō mīs
mutabili in quibusdā rebus per trāslatiō
onē corporis vt accidit aque q̄ trāsfertur
a ayphe · s · q̄m superficies ayphi permanet
sicut erāt quādo aqua erat in eo · et existima
tur q̄ locus est tale · s · q̄ non trāsfertur per
lationē locati · ideo existimatur q̄ locus ē va
cuū · et dimēsio q̄ est inter superficies cō
tinens q̄tuētis locatū et adimat eā ī hāc
istimatiōnē hoc q̄ q̄m aer erat a vase · mīs
corp⁹ remanet ītr superficies vasis · sicut di
cat · Ita · post · deinde incepit contradicere hu
ic opinioni · et dixit · et nichil est hic tale · s ·
i · et nō sunt hic dimensiōes separate in se
se q̄ remanēt vacue postq̄m corpus separa
ab eis · sed q̄m aliqđ corpus separatur ab

se statū cadit in ipm aliqd corp⁹ qd calp sit a
aer aut aqua. et non est hic corpus qd separa
tur a corpore ita q inter illa sit non corpus
sed oia corpora tangūt se. et non diuidūtur
ab inuicē. et hoc apparet de Cantiplora et
de alys qd dixit. et dicat q si essent hic dmē
siones in quas caderet corpus locatū con
tingerent vt quilibet locus esset locus cuius
libet corporis. et sic ignis non eet ppe su
perior et terra inferior. et causa in hoc est
qm in dimēsionib⁹ abstractis et vacuo nō
sunt differētie quibus diuersantur. sed na
tura eaī est consimilis. fines autē corpo
rū diuersantur sēdm diuersitatē naturaī
corporū. et in eis inueniuntur superius et infe
rius. et oīa corpora mouētur ad sua vltia
ppria vt perfiantur per illa et vt tangāt
illa.

Si autē aliqd eet spacii aptū natū et
manēs in ipō. et infinita vacua essēt loca dis
tātie eaī aere et aqua ita faciunt ptes oīs
in toto. qd nunc oīs aqua in vase. simul
autē et locus erit mutandus. quare erit
loca alius locus. et multa loca simul erūt
nō est autē alius locus partis totius in
quo mouetur qū totū vas transmutat
sed idem in quo eaī est mutatur aer et a
qua aut ptes aque. sed non in quo fuit
loco qm pars est loca qm est locus totius
celi

Et si esset aliqua dimensio naturata
permanēs in eadē dispositiōe. tunc loca es
sent infinita. aqua eaī et aer qū transfe
rūtur partes faciūt in toto qd aqua tota
faciat in vase. et cum hoc locus erit transl
latū. et sic locus eaī habebit aliū locū et
erunt multa loca insimul. et locus partis
in quo mouetur qū transferetur totū vas
non est alius locus sed idē. locus eaī in quo
est aer et aqua et partes aque est ille qm
transferetur. non qua venit in illū lo
caī qm est pars in loco qm est locus totius
celi

Iste sunt alie racones ex quib⁹ declarat
q impossibile est dmēsiones eē separatas
per se extra materiā et formā et oīa consider
ata sicut existimāt dicētes vacuū esse. et dix
it. et si esset hic dmēsio naturata. i. existēs
per se extra subiectū. i. si tres dmēsiones q
bus corp⁹ diffinitur existūt p se sine subiec

to. Deinde dixit. ymanēs in eadē disposi
ne. i. non transmutabilis. neq; translatabi
lis sēdm q existimāt opinantes hoc. Deinde
dixit. tunc loca essent infinita ꝛc. i. qm si
locus esset dimensiones abstracte a materia
in quib⁹ dimensiones corporis subiacentur
contingeret loca esse infinita. contingeret enim
vt totū corpus locatū et partes eius sint in
loco essentialiter. qm si locus sit tres dimen
siones in quib⁹ subiacētur dimensiones cor
poris et corpus et quelibet pars eius habet
tres dimensiones. necesse est vt subiectio tot⁹
in loco sit ad modū subiectionis partis adeo
q qm aer aut aqua mutat in vas subiacen
tur sēdm tres dmēsiones in tribus dimensi
onib⁹ vasis. s. que sunt in mane. et similiter
contingit vt medietas aque sēdm tres suas
dimensiones subiacentur in trib⁹ dimensiom
bus que sunt medietas dimensionū p̄mi
loci et sic de medietate medietatis. et sic pro
ceditur in infinitū. ex quo contingit loca eē
infinita qū hoc qd contingit q dimensiones
partis subiacētur. eaī in dimensiombus
in quib⁹ totū subiacetur et sic erūt dimensi
ones in dimēsionib⁹ infinitū. pars enī cū in
digeat dimēsionib⁹ per se in quibus existat si
cut totū existit et differt a toto. dimensiones
partis que sunt suī vbi indigēt existere in di
mēsionibus totius que sūt suī vbi. et ita q
sint diuerse a dimensionib⁹ totius. et hoc in
tēdebat qū dixit ptes eaī ꝛc. i. qm quēcadmo
dū sēdm totū aqua que est in vase indiget
dimensionib⁹ in quibus subiacetur. ita q
ptes aque indigēt dimensionib⁹ in quibus
subiacentur q differūt a dimensionib⁹ tota
lis. qm si dimensiones partis in quib⁹ subia
cetur essēt partes dimensionū in quibus to
tū subiacetur tūc pars non eet in loco per se
neq; totū eaī. totū enī eaī est pars totius
corporis continentis et illud corpus alteri⁹
corporis cōtinentis. ita q sit totius mundi
et contingeret in dimēsionib⁹ in quib⁹ subiacet
totū ut indigeāt dimēsionib⁹ in quib⁹ sbiacentur. et ille dimēsiones alius dimensioi
b⁹ et sic in infinitū. deinde in dixit eaī aliud
ipossibile. et dixit. et cū hoc erit trāsitū ꝛc.
i. et qū posito termin⁹ dimēsionū esse separatas
in quibus subiacentur dimēsiones corporis
contingit vt locus moueatur essentialiter et
indigeat loco. qm qū vas transferetur de loco

in locū · et in eo fuerit aqua aut aer · continget necesse sicut vas sēm totū mutat locū vt dimensiones in quib⁹ est aqua in vase mutet locū · et sic locus indiget loco · et q̄ transfertur ad alium locū fiunt in eo alie dimēsiones q̄ manebāt in vase que mouēbāt per motū eius · et sic cōtingit vt in vase sint loci infinita q̄ excedit ī vase q̄ motū · totū ī manēs q̄ aq̄ remanz et sic⁹ q̄git eā in partib⁹ aque · et hoc intēdebat q̄ dicit · et locus p̄t⁹ in quo mouetur quādo trāsfertur totum vas non est alius locus · et sm̄iliter partes loci et contingeret ut cū eo trāsferātur dimensiones in quib⁹ subiacēbāt aqua et partes aque ī vase · et q̄ trāsfertur cōtingeret vt dimēsiones que sūt in vase subiacantur ī dimensiones ad quas transfertur vas · et sic locus mouebitur per se et eāt multa loca in sm̄ul · Deinde dicit · locus enī in quo ē aer ⁊c · i · diam⁹ enī sēm nīam sententiā q̄ locus ī quo est aer aut aqua aut partes aque · ē illud q̄d trāsfertur per se · et aqua existit ī vno loco qui ē vas non qua aqua aut p̄tes ei⁹ transferūtur per se per translacionē vasis ita q̄ sunt in loco qui est pars loci ad quem trāsfertur totū vas qui est pars loci totius mundi · et hic sūt multa ipossibilia manifesta ista que sequūtur ex posicione dimensionū separatarū · que post dicet Aris · q̄n loq̄t de vacuo · sed ista ipossibilia que hic dicit sequūtur ex posicione dimēsiois separate · nō sēm q̄ ē dimensio separata · sed sēm q̄ ponitur locus · et Alex · dicat in hoc capl̄o q̄d est valde diffūsum · et exponitur ipm in duab⁹ exposicionibus dicit enī q̄ q̄ dicit Aris · aqua ē et aer q̄n transferūtur ⁊c · forte intendit · q̄n locus esset dimensio cōtingeret vt p̄tes aq̄ · q̄n aqua transfertur ageret illud q̄d agit aqua que est ī vase q̄n vas trāsfertur · i · q̄n dimēsiones in quibus p̄tes subiacēbāt debent trāsferri cū ipis partib⁹ sicut cōtingit si aq̄ esset ī vase in dimēsione · vt dimēsio in qua ē transferatur cū vase et dicat q̄ similitudo ītr hec duo que fiunt cōsecutionē est q̄n vtrūq; est pars totius et pars nō mouetur p̄ se · s · q̄n aqua q̄ est in vase est pars contingeret sicut pars aque trāsfertur est pars totius aque et q̄n illud q̄d cōtingit ī vtrūq; parte est idē et vas q̄n trāsfertur et aqua existit ī eo trāsfertur cū eo dimēsio in qua ē aqua · et cōtingit vt subiacatur ī alia dimēsione · ita ē de ōnib⁹ p̄tib⁹ aque quilibet motu · et q̄n ita sit q̄d cūq; corpus trāsfertur necesse ē vt per translacionē eius transferātur dimēsiones partiū eius et subiacātur in dimēsionibus loci ad que trāsfertur et sic in illo loco congregantur due dimēsiones vni partis · et similiter de alijs partib⁹ et deinde q̄n sēm trāsfertur trāsferūtur cū vna aqua q̄ parte due dimēsiones · et subiacētur in tercia dimēsione · et sic vna pars in sēm trāslacione · s · in sēm locū habebit dimensiones tres · et sic quāto magis corpus mouebitur ī locū · tanto magis habebit dimēsiones · et sic vna pars habebit dimēsiones infinitas in sm̄ul · Sēm expositionē est manifestum · vbi dicit · est vt cōmuniter dicto sit de partib⁹ corporis q̄d est in vase tantū · hoc enī manifestū est · s · q̄ si locus sit dimēsio q̄ necesse est vt cū aqua que est in vase per trāslacionē vasis trāsferatur dimensio que est in ipo · ex quo sequitur vt aqua q̄ est in vase habeat locū infinitū · et hoc sicut dicit est manifestum · q̄n aquā aliquis separatim seorsum aliter in vase et moueri per accidēs q̄n partes ēē in toto hoc modo · et cētera patuit ex dictis · hec autē opinio nō sequitur · si ponātur partes moueri per accidēs · et forte hoc nō accederet · si poss cōcessionē eius q̄d est locum esse cōtinēs · qui vero ponit dimēsionē que inter superficies continētes esse locū · opinatur partes ēē in loco essencialiter · et ideo videtur q̄ sua exposicio ē rectior · quia ē fundata super hoc q̄ partes sūt in loco essencialiter · et hoc sequitur ex sermone eorū · et impossibile ad q̄d inducatur est etiā manifestū · sc̄z licet q̄ vnū translatū transferatur in locos infinitos · et sēm hanc exposicionē inducit aq̄ in vase vt appareat q̄ cōtingit eas q̄s debet ēē in loco essencialiter · sicut aqua ī vase est in loco essencialiter

¶ Et in materia autē videtur vtrūq; esse locus · si in quelcunq; aliquid consideretur ut separato sed cōtinuato · sicut enī si aliquis hoc quidē vtrūq; nūc albū est oli autem in gruī · et nūc quidē durū olim autē molle vide dicamus aliquid esse materiā · sicut locus per hanc quādā videtur esse phantasiā p̄ter id quidē · q̄n q̄d erat aer nunc hic aqua est · locus autē quia vbi erat aer · hic est nūc aqua · sed materia quidē sicut dic

tū est in priorib⁹ neq; diuisa est a re. neq; q
tuct iam. locū autē vtrūq;

Et exstimatur q; a materia cnā est loc⁹
qū cōsideratio fuerit posita sēdm h; q; in q
escunt est aliqd̄ transmutabile absq; eo qd̄
separatur. sed remanet cōtinuū. vt in va
se sit aqua. et nō mouetur vas et trāsmu
tatur aqua. et nō est separata a vase sed cō
tinua cū eo et fiet aer absq; eo qd̄ separat²
sed remanēte cōtinuo. et quēadmodū in
alteratione est aliquid qd̄ nūc est albū et
prius fuit nigrū. et cnā qd̄ nūc est durū et
prius fuit molle. ex quo dicamus mate
riā esse aliquid simuliter exstimamus lo
cū esse hoc modo imaginatiōis. sed illa ex
stimatiu⁹ pter hoc q; illud qd̄ fuit aer e
nūc aqua. locū vero exstimam⁹ esse qua
vbi fuit aer illic nūc est aqua et materia
sicut diximus supius non est separata
a re neq; cōtinēs ipm. in loco vero ē vtriq;

Cum posuit q; loc⁹ videtur aliq̄d
quatuor et q; non est aliq̄d trū. s. forma ⁊ ma
teria aut dimēsio inter vltima corporis cōti
nētis. et dedit similitudiēs q; facīt exstima
re vnūq̄q; eorū. et primo dedit similitudinē q;
facit exstimare loci ēe formā. et que facit ex
stimare loci esse vacuū. incepit cnā dare si
militudinē que facit exstimare ipm esse ma
teriā et dixit. et exstimatur materiā esse lo
cū. i. et similitudo q; est inter motū translati
onis et motū transmutatiōis que ē generem
tio et corruptio ē. qm̄ vtriq; indiget aliquo i
quo fit trāsmutatio. et ideo exstimatur qd̄ il
lud in quo ē trāsmutatio sēdm generatiōnē
et corruptiōem qd̄ est materia sit subiectum
trāslatiōis. s. locus. et hoc exstimatur max
me qm̄ aliquod corp⁹ trāsmutatur in ali⁹ ⁊
vbi quescēte absq; eo q; separatur ab eo. sed
remanet cōtinuū cum illo vbi. vt aqua q;
in cypho que trāsmutatur in aerē absq; eo
q; vas moueatur et absq; eo q; aqua diuida
tur a vase. qm̄ subiectū istius transmuta
onis est īsimul cū vase facit exstimare ipm
ēe locū. Deinde dixit et quēadmodū in alte
ratione ⁊c. i. et illud qd̄ mouit nos ad credē
dū materiā esse et locū esse est consimile. il
lud enū qd̄ mouit nos ad credendū materiā
esse est subiectū esse in alteratiōe. qm̄ quēadmo
dū in alteratiōe aliquid est super qd̄ succedit
sibi duo cōtraria. v. g. albedo et nigredo ⁊ du
race et mollicies ita q; in aliquo horū est al
bū et in alio nigrū. et similiter in trāsmutatio
one que est in substantia et est aliquod sub
iectū vt in trāsmutatione aque in aerē et aeris
in ignē. et similiter exstimamus per motum
translationis locū esse. locus enī ita se habet ī
motu translatiōis sicut materia in motu se
cundū substantiā et subiectū in alteratiōe et
hoc intendebat qū dixit ita exstimauimus locū
ēe ⁊c. et qū dedit similitudinē inter causā fac
tiuā opman locī esse et materiā ēe. dedit dif
ferentiā ī
ter has duas trāsmutatiōes. qm̄ transmu
tatio que īducit nos ad credendū materiā
esse est transmutatio q; est in substantia.
transmutatio autē que inducit nos ad cre
dendū locī esse est transmutatio in loco. et
hoc intendebat qū dixit. qm̄ illud quod fuit
aer est materia aque. i. qua trāsmutatur
et trāsfertur de forma aeris īformā aque.
Deinde dixit. signū declaratiōis q; materia
est aliud a loco. et est qm̄ materia nō sepa
ratur a re neq; continet ipam. locus vero sepa
ratur et cōtinet. ergo in sēdā figuram locus nō
est materia

Signatur nichil trū est locus neq; spe
cies neq; materia neq; spatiū aliquod. sed
semper est alterū preter id qd̄ est cui distātia
necesse est locī esse reliquū de quatuor con
tinētibus terminū corporis. dico autē contē
tū corpus quod mouetur sēdm loci muta
tionem.

Et qū locus non sit forma neq; mate
ria neq; dimensio. qm̄ si fuerit dimensio q;
tanget ut sit h; alia dimensio a dimēsione
in translatē sequitur ut locus si residuum
uis. qd̄ est vltimū corpus continentis. s.
qd̄ continet corpus contentū qd̄ innatū ē
moueri motu translatiōis

Cum posuit h; quattuor quasi contradic
toria naturaliter et destruxit tria eorū et dix
it qū igitur locus ⁊c. i. qm̄ si locus fuerit dimē
sio que ē inter superficies vasis. necesse est vt sit
hic dimēsiones separate alie a dimēsionib⁹
corporis translati quod subiacetur in loco qd̄
est impossibile contīget enī ex hoc vt sint di
mēsiones separate. et alia īpossibilia que di
cētur apud sermonē in destructiōe vacui. et
iste sermo est hypothetic⁹ diuisiuus. sed illa
que ponūtur in eo nō sūt contradictoria sibi

naturaliter. et ideo existimatur ee ꝓbabile et q̄ non vitatur ipo nisi ad confirmandū de monstratione sup̄ quā sustētatus ē que ē congregatio illoꝝ existentū in loco in contin nēte. et quia cōtinentur ad inuicē

Videtur autē aliquid magnū esse. et difficile accipi quidē locū. et ꝓpter id q̄d ap paret esse materia et forma et ꝓpter id q̄d et quiescēta et cōtinuata sit transmutatio eius q̄d fertur. cōtingit autē videtur esse spacium medium aliquod aliud a motis mꝫ nitudinibus. ꝓfiat autē et aliquid aer apparens in corporeus esse videtur autē non solū terminꝰ valis esse locus. sed et medium tanq̄ vacuū

Et existimatur q̄ cōprehendere locū est magnum et difficile. et hoc q̄d appareat in eo de materia et forma. et quia translatio trāslati est in cōtinente. et ipm est quiescens. vnde et apparet hic esse aliā dimēsi onē aliquā. aliam a dimēsione quantita tū mobiliū et adiuuat hoc aliquantulū aer qui apparet esse non corpus. et ideo fa cit apparere q̄ locus non tantū est vltꝰ valis sed cū hoc illud q̄d est in medio ita q̄ sit vacuū

Quum promisit dare diffinitionē de loco ex quo appareat natura loci. et per quā dis soluātur questiones accidētes in eo et appa reat causa difficultatis īcognitionis substātiae eius et secūm quā quiem et ōmibꝰ existentibus in loco et iā apparuit q̄ primū cōtinēs est illud per q̄d continent omnibꝰ existentibꝰ in lo co per se. et declarauit similitudinē q̄ est inter cōtinēs et materiā et formā. et similitudiē ex qua existimatur locū esse materiā incepit declarare q̄ista similitudo que est inter cōtinens. et ista est causa difficultatis cognitionis loci et dicat. et existimatur. i. ꝓpter similitudinē quā diximus esse inter ipz et materiā et formā. et ꝓpter hoc etiā q̄ quedā corpora translata transferuntur in continē te quiescēte vt aqua in cypho quiescēte. et ideo existimatur hic esse dimēsiones sepa ratas inter superficies cypli. et q̄ ille dimensio nes sūt loci. s. longitudo et latitudo et ꝓ fundū q̄ imaginātur ibi. qm̄ si superficies valis cōtinētis apud eam aque nō fa ceret apparere q̄ inter superficies eius esset i ane. et ideo non existimatur hoc in solum na que transfertur in aqua de loco in locū deinde dedit aliā causā quā nondū dixit et est quia aer qui ē in vase ē insensibilis. et ē causa fortis qm̄ ꝓpter h quādo aqua extra hitur a vase existimatur q̄ vas est vacuū. et dixit. et adiuuat hoc ie. et ē sermo mani festus

Est autē sicut vas locus transmuta bilis locus sic vas īmobile est. vnde est q̄ dē q̄ mouetur. in eo q̄ mouetur et mu tatur nauis vt in flumine nauis tanq̄ in se vtat magis q̄ in loco q̄nēta vult autē īmobilis ee locus. vnde ois magis flumi nis locus est. quia ōnis īmobilis est. quā re cōtinentis terminus īmobilis p̄mū locus hoc est

Et quēad modū vas est locus trans latus. similiter locus etiā est vas īmobi le. et ideo q̄n fuerit aliq̄d cōtinens intra quod mouetur et trāsferetur in aliquo moto. v. g. nauis que mouetur in flumi tunc continēs apud ipam quasi vas ei quasi locus. vnde necesse est vt locus sit īmobilis. et ideo si ōnino fuerit flumē secūm totū est dignus ut sit locus. quia totū est īmobile vltimū igitur q̄tinens īmobile p̄mū est locus.

In diffinitione loci alia differētia ponit ipm et vas et est q̄n vas ē continēs et mobi le essencialiter locus vero est cōtinēs īmobi le nisi per accidens. D. d. et ideo q̄n fuerit ali q̄d continēs īmediatū q̄d mouetur i aliquo mobili vt nauis tunc cōtinēs ita habebit se apud ipm sicut vas non sicut locus. et quia ē immobilis locus essencialiter. ideo q̄n locatū fuerit intra aliq̄d et illud intra q̄d est. s. in quo est mouetur etiā vt nauis que mouetur intra flumē per motū flumi nis. tūc non dicem⁹ q̄ istud continēs habet se de cōtento sicut locus sed sicut vas. D. d. g necesse ē vt locus sit īmobilis. i. et si hoc sit manifestū de loco necesse est ut locus sit im mobilis essencialiter. et ideo melius est di cere q̄ flumē est locus nauis dicere q̄ totū flumē est dignus hoc q̄n continēs na uē q̄n flumē secūm totū est īmobile. nō enī est mobile nisi secūm partes et significat q̄ locus non mouetur essencialiter. sed q̄ loci est illud ad q̄d mouetur res et quiescit in eo et si aliquid mouetur ad motū ipē tūc moti

cus esset ocaosus et hoc apparebit manifestus
locus. et qñ dedit hanc differentiam addit diffinitionē in qua pertinentur oēs differētie determinātes naturā loci. et dixit vltimū igitur etc. et intendit per vltimū superficiē continentē. et p primū superpositū corpori primo igitur ē differētia per quā differt cōtinēs equale ab inequali. et per hoc q dixit immobilis essentialiter distinguuntur fines extremi a fine naturali. s. q̄ est finalis locato

¶ Et ppter hoc medium celi et vltimū adnos circulares loca mutationis videtur esse sed hoc quidē sursū illud vero deorsū. manifestum ōmibus. ppter quia hoc semper quidem manet circuloꝝ autē vltimū similiter sed his manēs est quasi qd leue est quidē fertur sursū natura qd vero graue est deorsū qd quidē est ad medium cōtinēs deorsū est et ipm medium. quod vero ad vltimū sursū ē et ipm vltimū et ppter hoc videtur planū quoddā esse sicut vas locus et continēs. ā plus simul cū re quodāmodo est locus. simul enī fines sunt et locus

¶ Et ppter hoc opinātur oēs homines q medium celi et vltimū motus circularis est locus hoc autē superius. hoc autē vero inferius principaliter. hoc est. qñ hoc est semper permanens. et vltimū circuli est permanēs in eadē dispositione. qñ igitur leue est translatabile naturaliter ad superius et graue ad inferius tunc inferius est vltimū cōtinens qd est versus medium et ipm medium et superius est vltimū cōtinens qd est versus extremū et ipm extremū et id existimatur q locus ē aliqd planū et qñ ē vas cōtinēs. et eā locus et res sunt similes fines enī et finitū apud ipas sūt in simul

¶ Qñ posuit q locus non movetur esse aliter. dedit super hanc rationē famosā et dixit et ppter hoc etc. et intēdit per medium medium mūdi. et p vltimū motus circularis cōcauū orbis lune D.d hoc autē superius. i. vltimus motus circularis motuū orbiū qui est orbis lune D.d. h vero inferius et intēdit medium mundi qd est locus terre. et dixit principaliter et vere. qñ h duo loca sūt superius et inferius supplicat quod nō est ita de loco aq et aere. locus enī aque ē inferius eaī. sed nō simpliciter. et similiter aeris locus ē superius. sed nō simpliciter. D.d. ga illd ē permanēs et itēdit medium veri mundi

D.d sed illud est permanēs in eadē dispositione. i. q non pōt transferri ad inferius neq; ad superius. et si moveatur circulariter. et iste syllogismus est ex duabus affirmativis in secunda figura. et cōponitur sic. superius debet esse fixū. et vltimū circulationis est fixū. ergo superius est vltimū circulationis et pōt dici ad hoc qñ quia motio nō est famosa non curat vti in hoc duabus affirmativis in sed in figura et pōt dici ad hoc etiā q ppositio maior convertitur qñ additur a h. s. vt fixū sit in maiori superius. qñ sic cōponitur sic. superius simpliciter est fixū qd est in vltimo superioris. et fixū qd est in vltimo superioris est vltimū in circulatione ergo superius simpliciter est vltimū in circulatione. et similiter dicitur de inferiori s. q qñ additur ei qd est in vltimo inferioris. et cōversio est vera. et quia vere diffinitiones debēt cōvenire ōmibus speciebus diffinitis incepit declarare quomō ista diffinitio loci convenit duabus speciebus loci. s. superioris et inferioris. et dixit. qñ igitur leue etc. i. qñ igitur leue trāsfertur naturaliter sursum. et trāsfertur naturaliter ad finē continētē. ergo superius est finis cōtinens et existimatur q ista cōclusio est vniversalis et in tercia figura qd non oportet. sed ista cōclusio est vniversalis quia minor quaeritur vniversalis affirmativa vñ syllogismus cōponitur sic in prima figura. superius est id ad qd trāsfertur leue naturaliter et illud ad qd transfertur leue nāturaliter est finis vltime circulationis. ergo superius est finis cōtinēs qui ēquatur corpori vltimo et similiter cōcluditur q inferius est finis aq s. cōcauī aque et dixit. et medium qñ graue non quaerit hunc finē nisi sedim q ē medium locus non sedim q est finis aque. et si non tūc terra moveretur ad aquā nisi esset finis eius sicut ferrum movetur ad magnetē vbicūq; fuerint et hoc non sentitur de aqua. et sicō de hoc erit perfecte in libro de celo et mūdo. hic enī loquitur de loco cōmuni vniversali omnibus corporibus naturalibus D.d. et ideo existimatur q locus ē etc. et quia corpora trāsferuntur naturaliter ad vltima. s. ad superficies cōtinētes ipa. et quia scīt in eis sedim cōvenientiā et similitudinē necesse ē vt locus vltimus sit. et quasi est vas cōtinens nō manē qd est inter vltima nō enī est convenientia inter manē et corpus. neq; in eo sūt differētie quibus diui

datur n̄ supernus et infern⁹ D.d. et cui et locus
&c. et forte intēdit q̄m locus et locatū sunt relata
tua. et relata sunt simul. et q̄ alterum
auferunt et reliquū. et h̄ nō mouentur nisi in lo
co qui est finis. finis enī nō mouentur nisi q̄n
inuenitur illud cuius ē finis et defiat per suū
defectū. et si locus esset īane nō esset necessariū
in suo esse locatū esse. et tūc inueniretur locus
sine locato. et forte induat per hoc rationem
qua declarat q̄ locus debet esse permanēs cū
permanēta corpus in eo

¶ Cum quidē igitur corpus nō sit aliqd̄
extra continens corpus ipm̄ hoc in loco
est. cum vero non inueniat. vnde et si aq̄ fi
at huiusmodi. partes quidē mouebunt
ipsius. continētur enī sub inuicē. ōne aūt
est qd̄ tanq̄ mouebitur est autē tanq̄m
non. sic quidē cui totus simul locus nō
mutatur. circulariter aūt mouebitur
primū cui hic locus est et sursū quidē et
deorsū non circulo autē quedā. alia vero t
deorsū et sursū. quecūq; hūt densitatē et
raritatē

¶ Dicamus nūc igitur q̄ q̄dlibet corp⁹
extra qd̄ est aliqd̄ corpus qd̄ continet ipz
illd̄ corpus est in loco. et q̄dlibet corpus
extra quod non est aliud corpus non est
in loco. et ideo si posuerim⁹ aquā esse hui⁹
modi. tūc partes eius essent mobiles que
dā cui essent continētes quasi dā ipm̄ vero se
cūdū totū quodāmodo est mobilis. et quo
dāmodo īmobilis. q̄m sedm q̄ est totū nō
transmutat si simul locū. et alio modo mo
uetur circulariter. iste cui locus est locus p
cui et quedā mouētur supernus et quedā
infernus nō circulariter et quedā superi⁹
et est omne quod habet densitatē t raritatē

¶ Quum declarauit q̄ locus ē primū
continēs. et declarauit prius q̄ nō ōne corp⁹
est contētū q̄m tota esset tūc infinitū esset
actu. sequitur ex istis duob⁹ vt non sit ōne
corp⁹ sedm totū in loco essentialiter. sed illd̄
extra qd̄ est corp⁹ illud autē extra qd̄ nō est
corp⁹ nē sedm totū loco essentialiter. et istu
est dispositio totius. s. q̄ nō est in loco essen
tialiter q̄ nichil sit extra ipm̄. et ideo dixit
dicamus nūc igitur &c. deinde incepit declā
rare quid sequitur ex hac positione. s. q̄ ōne
extra qd̄ nichil est nō est in loco sedm totū
Dixit et ideo si posuerim⁹ totū &c. i. preter h⁹

si posuerim⁹ totū ē aquā tunc aqua non es
set in loco sedm totū. et esset īmobilis sedm to
tū. et tūc partes eius necessario mouerētur
in loco q̄ esset cōtente. et ideo partes mūdi
possūt moueri modis tribꝰ motuū. s. q̄m ad
dā partes mouentur similiter et quedā
supernus. et ōne in quo ē raritas vt aer et ig
nis. et quedā infer⁹ et est ōne in quo dēsitas
est vt aqua et terra. ergo dispositio in toto
manifestū est et non audit in ea questio
et similiter non audit q̄stio in speris qtuo
tis de inuicto spherū celestiū. in spera aūt
octaua nō contenta. si non audit ei motꝰ
prius. et totus orbis qui mouetur motu
diurno audit in eo magis questio. quo
mā manifestū est ipm̄ moueri. et q̄ ōne
motū sit in loco necesse est vt totus orbis
sit in loco. ergo summus iter duo aut pone
re q̄ aliqd̄ motū nō est in loco. aut ponere
q̄ locus ē inane. et dimittit Johānes hoc
p̄ter hoc obedit huic. s. locū esse et dimittit
et vacuū. non fuit cōtinente vt dicat Aristo.
licet apud ipm̄ non possit inane separa
ri a corpore q̄m dicētes vacuū esse sūt bipartiti
alii enī dicūt ipm̄ separari a corporibꝰ et
alii nō quorū est Joannes grāmaticus et
Auer. dicat enī h̄ post. q̄ celū et aīa sūt mixta
per actides. et in hoc dubitauerūt omēs exp
positores. Themistius vero dicit respōdēdo q̄
p⁹ celeste nō est in loco sedm totū sed sedm
tes. s. sedm orbes quos cōtinet magnꝰ orbis
sicut est dispositio in toto mūdo. fingit enī
q̄ causa in hoc ē. q̄m corpus celeste nō ē mo
bile sedm totū sed sedm partes. et apd ipm
partes celi sūt in loco quia cōtinēt suas p
tes. sed quia corp⁹ altissimū. v. g. orbis stel
larū fixarū nō cōtinetur ab aliquo. dicit
q̄ h̄ corpus est in loco p̄ter suas partes in
transeūs tūc. s. que sunt in cōcauo eius. si
te enī partes mouētur circa cōuexū. s. con
uexū corporis circa qd̄ reuoluūtur quasi ar
cūdat ipas licet sit intus. et hoc idē dicit
toti orbi. q̄m mouetur motu diurno. s. q̄ est
in loco sedm partes que sūt in cōcauo. sed quo
niam⁹ q̄ motus stelle est alius a motu orbis
ergo melius ē dicere q̄ totū corpus celeste ē
in loco sicut dicim⁹ in corpore vltimo. s. sedm
partes que sūt in cōcauo. aut dicam⁹ ipm
ē in loco vtroq; modo. s. quia ptes eius sūt in
loco p̄ter vltimū et quia partes cōcauū sūt

m loco. si posuerim⁹ q motus diurnus est to
tius orbis essencialiter et nō stellati. et hoc est
necesse sēm sciam naturalē. et in hoc qd
dixit Themistius fūt questiones nō modice
qm quomō dicatur spera moueri sēm oīs
partes et nō mouetur sēm totū. et totū nr
aliud ē q̄ partes. et ea videm⁹ Aust in vltio
sexti qm loquitur de questiōe zenonis de mo
tu spere ponere speram moueri sēm totū et
sēm partes. et q sēm totū mutat loca dui
sa sēm formā tm sēm autē partes sēm for
mā et subiectū vt in illo loco declarabitur nr
ē igitur hoc qd dicat Themistius q causā h⁹
q spera nō est in loco simpliciter ē. q: mouet⁹
sēm partes nō sēm totū. sz igitur aliqus
dixerit q h ē intentio Aust. qū dixit sēm eū q
est totū ⁊c. Dicem⁹ ad hoc q qū dixit sēm eū
q est totū nō transmutat loca nō intendit
corpus. qd⁹ mouetur circulariter. sed intēdit
totū mūdū. et qū dixit. et alio modo mouetur
circulariter intendit q tota attribuuntur mot⁹
circularis ꝓpter quasdā partes. s. corpora celesti
a sicut attribuuntur hic ea rectus motus ꝓpter
motū elementoꝝ que sūt eā quedā partes
eius. D. d. iste eū locus est locus parui. vl lo
cus eius qd⁹ mouetur circulariter qū illud qd⁹
mouetur circulariter est pars totius. locus
eū simpliciter corpus qd⁹ mouetur circulari
ter est locus eius parui sicut videm⁹ The
mistiū intelligere ex verbis Aust. et eā sēm
expoſiaonē Themistij qū Aust. dicat q celū ē
in loco per accidens. intēdit quia alterū celo
rū est in loco. s. orbū. et illud qd apud Aristo
attribuitur alicui ꝓpter suā partem ē aliud
ab eo qd⁹ attribuuntur alicui p accidēs. et ideo
ōnib⁹ expoſitoribus vt dicat Themistius dis
plicet ut celū sit in loco per accidēs et dicit ip
sū esse in loco sēm partes. Themistius vero
dicat q Aust. vtatur hic illo qd⁹ est per accidens
largē de eo qd⁹ est cōmune ad accidēs et ad p
tē. et h deberem⁹ dicere si nō inuenirem⁹ ali
quē modū vnū sēm quē dicerem⁹ celū esse i
loco per accidēs oīs igitur homines vt appa
ret de eis nō potuerūt intelligere verba Aust. ver
te. Iuēpace vero respōdit in h loco sic. qm spe
ra sēm q est spera nō est in loco qm aliqd ex
transeūt ocinet illā. et q hoc ꝓpriū est corpori
recto nō corpori rotūdo. et locus spere qm fin
gitur ab isto sēm q ē spera est cōuexū cētri
cum qd⁹ reuoluitur. q. igitur locus ei⁹ est su
ꝑficies cōuexa qd cōtinet speram et est quodam
modo continēs speram. et mitūr dicere q diffi
nitio qm̄ inducit Aust in loco. qm est conti
nēs diuisim̄ aīe debet intelligi in corporibus
rectis ab extrinseco. et in rotūdis ex intrinseco et
dicat q causa in hoc est. qm corpus rotundū
fuitur per se. et corpus rectum dimensionē
fuitur per aliud. et ideo corpori recto. s. elemē
ta indigent in hoc q fuitūr rotūdo. totum
dū vero nō indiget corpore extrinseco. et ea
in hoc est. qm linea rotūda est perfecta. et nō
pōt recipere additionē aut diminutionē. li
nea vero recta est diminuta. et sēm h spa
cium in loco simpliciter et essencialiter sicut cēt
corpora recta. et oīs spera speraꝝ celestium.
qm̄ q̄tuor alia speram habebit hoc per acci
dēs. et sēm hoc ōne corpus simpliciter cuī
in loco essencialiter. et videtur michi q hoc
qd narrauit Iuēpace est optimo Alfarabio
Alfarabius em̄ est qui posuit se contradice
re questionib⁹ Joānis. vna illarū questio
nū est ista q inuenitur in libris nris sicut in
ueniūtur ex verbis Iuēpace et nō intendit in
manus mās. et qū ita sit h qd dicat Aust. q
ōne corpus extra qd⁹ michil est nō est in loco
et q ōne corpus extra qd⁹ est aliquid est in lo
co est falsū. apparet em̄ ex sermone eius in
hoc loco q corpora naturalia apud ipm̄ sūt
tribus modis. est em̄ modus qm̄ est in loco
essencialiter. s. corpora recta. et modus qm̄ ē
in loco per accidens et est corpora rotūda. et
modus qm est in loco ꝓpter suas partes. et
hoc est totus mūdus. s. corp⁹ cōpositū ex cor
poribus simplicib⁹ qūm et totū hoc in am
festū ē ex suis verbis. nos autē reuerentia
et dicam⁹ qm̄ qū sit notū per se. q locus se
cūdū q est locus est equalis locato. mani
festū est q superficies cōuexa centri spere nō
est locus simpliciter. non em̄ est equalis ni
si superficies cōcaue. nō ōnib⁹ superficieb⁹ spere
et locus est equalis locato quia oīs super
ficies equales ōnib⁹ superficieb⁹ locati. eqlis
tas em̄ dicitur duobus modis. dicitur em̄ sēm
cōtinentiā. et sēm hoc dicitur q curuilus est
equalis figure rectoꝝ lateꝝ. et dicitur ea
qū duo equalia hūt mēsurā cōmunē qua mē
suratur. et sēm h dicitur corpus ēē equale cor
pori et superficies superficiei. et ista equalitas nō
est vera de loco nisi in mente esset. equalitas igi
tur ꝓpria loco est eqlitas sēm contingentiā.

ex hoc igitur apparet manifeste q̄ spera sedm
q̄ est spera non est in loco simpliciter nisi acci
dat ei sicut accidit speris celestib⁹ quas con
tinet alia spera extrinseca. et h apparet etiā ex
hoc q̄n primū motū est de loco q̄ collatio ei
ad ipm est sicut collatio contenti ad con
tentū. sicut dicimus q̄ aqua in cypho non
est sicut collatio totius ad partē. sed dicere
speram esse ī centro est sicut dicere totū ee in p
te non sicut dicere aquā esse in vase. et ideo si
cōcessū contra dicatur esse cōtinens speram. et
illud extrinsecū dicatur esse contines erit sed
equinocationē. quia in altero sūt vere ppie
tates loci. est enī ōtines et equale. et res ē in
eo sicut aqua in cypho. h igitur totū demō
strat veritatē opinionis Arist. et falsitatē ei⁹
qd̄ intendit Aueinpace. et q̄ impossibile ē expo
nere verba Arist. ita q̄ diffinitio quā induxit
de loco sit cōmunis corpori simplici et totī
do. Nos autē dicimus q̄n q̄ sit fixū sedm
totū necesse est ut h modo sit quietis. et q̄
quies est a ppter quietē centri q̄d est in terra. t
quies est quia est in loco essēcialiter. ideo dicit
celū esse in eodē loco. et nō transmutatur ab
eo p accidens. i. quia centrū ei⁹ est in loco essē
cialiter. et h est intētio sermonis Arist. dicētis
q̄ celū est in loco per accidens vtrū vero dica
tur moueri in eodē loco. in quo ē per accidēs
q̄ nichil sit extra ipm sedm partes aut sed
totū declarabitur q̄n Arist declarauerit ipm
moueri sedm totū et mutare locū in quo ē
per accidēs in forma eius non in materia. ē
igitur motū et quietis in suo loco per acci
dens. s. ppter centrū q̄d est in loco essencialit
ōne ei⁹ q̄d q̄uentur in aliquo per accidens
q̄uentur in eo ppter aliquod habēs illud p
se. et h est intentio eius q̄ dixit de aqua et
de quolibet corpore cōtinente ipm vero sedm
totū quodāmodo est mobile ꝛc. et sedm hoc
erit opinio Arist. q̄ ōne corpus est in loco. et
q̄ ōne motū est in loco. sed istorū quoddā ē
in loco p accidens et quoddā est in loco p se
et sedm h diuiditur motū. q̄n aliud move
bitur in loco essencialiter. et aliud move
tur in loco per accidēs. apparet igitur ex h
q̄ ōne corpi attribuitur loco ī motu et quie
te aut per se aut p accidēs et q̄ nullū corpus
est q̄d non est in loco sicut Aver intendebat
in exposicione loci huius ut post videbit.
et apparet ex h q̄ corpora attribuūtur loco

trib⁹ modis per se et p accidēs et sedm partē
vt intendebat Arist. et q̄ oēs expositores nō
potuerūt attingere hanc expositionē. et q̄ Aue
pace dimisit sermonē Arist. et erravit mlt
tū. Sed queritur super hoc si corpus celeste e
in loco per accidens. ergo mouetur per accidēs
declarabitur enī in hoc libro q̄ est primū mo
bile simpliciter et sic illud q̄d est per accidēs
erit primus illo q̄d est per se. Ad h autē dicēdū
est q̄ illa q̄ mouentur per se indigēt aliq̄ q̄
exeāt extra q̄d mouetur vt declarat Arist. ī li
bro de motib⁹ animalium locali⁹ et h quies eius
forte erit locus per se. q̄ fuerit continēs im
motū et forte erit locus per accidēs. q̄ non
fuerit cōtinens ex motū in ōnib⁹ partibus
sicut est dispositio in corporib⁹ celestib⁹ ergo
locū esse per se nō est de necessitate essendi
motū per se. sed dicimus ē vt sit de necessita
te essendi quietē naturaliter. quies cū q̄
erat ppter similitudinē continētis. et mouē
tur ppter priuationē similitudinis inter ipa
et continēs. et h erit q̄n mouetur in cōtinē
te. et ideo causa motus ei⁹ q̄d mouetur in
cōtinēte est extra naturā. et est ex motū esse
extra suū vbi naturale. et h est dispositio om
nium simplicium que mouētur motu semi
quatuor elementorū q̄d autē mouetur non
in continēte. sed extra quies aliq̄d tūc
lud causa motus nō est p accidēs extra
a natum. et h est dispositio corporis totius
et h quod accidit quibusdā corporib⁹ celesti
bus. s. quia sūt in loco. quia continētur ab
alio est per accidens. sedm h igitur ē intel
ligendus iste locus vt multi videtur. Aver
vero opinatur q̄ spera stellarū fixarū non
est in loco. et dicat hāc esse opinionē Arist di
cat enī q̄ non est in loco nisi eo modo q̄ mo
uetur. et nō mouetur per se. neq; p accidēs
neq; sedm partes aut totū. ergo non est in
loco. et verificat ipm non moueri per se. q̄a
impossibile est ut moueatur sedm totū aut
sedm partes. sedm vero totū. q̄n nō mutat
locū. sedm autē partes quia nō sūt diuisa a
toto et quia totī etiā est quietis. et similit
dicat q̄ nō mouetur per accidēs. illud enī q̄d
mouetur per accidēs non mouetur sedm p
tes per accidēs nisi quia motus totus est
per se. et similiter non est in actu. quia non
sūt distincte. neq; in potētia quia nūq̄ dist
inguētur. et ppter h dicat priscianus q̄ motus

aritulans non est in loco. et q non est transiacio et dicat q non est ipossibile corp⁹ esse ñ in loco. locus enī non est corporis essentialiter. qñ non accipitur in diffinicione corporis neq; corpus in diffinicione loci. Et quia locus qu est finis est in cōtinente non cōtento et nos diam⁹ ponatur q non est de necessitate corporis ut sit in loco non ē de necessitate motꝰ vt sit in loco aut per se. aut per accidens. qñ qñ spera non fuerit in loco per se neq; accidens non erit in loco. et qñ non fuerit in loco quomodo igitur mouebitur nisi dicatur q locus non est de necessitate motus et totū hoc est ipossibile

¶ Sicut autē dictū est alia sunt in loco scdm potenciā. alia vero scdm actū. vnde qñ quidē ytinuū sit. qd est simulꝰ pts scdm potenciā in loco partes sunt. qñ vero separata sunt quidē tangunt autē se sicut collecta scdm actū sunt

¶ Et res sicut diximus alie sunt in loco potencia. et alie sunt in loco actu. cū igitur illud qd est coadunatū partium fuerit ytinuū partes eius in potencia sūt in loco donec qñ separentur scd erūt contingentes vt dicimus in loco in actu.

¶ Qñ declarauit q quedā corpora sūt in loco per se et sunt illa extra que est aliqd corpus contingens. et quedā sunt in loco q partes eorū sunt in loco. et hec est dispositio corporis totius mūdi. et quedā sunt in loco per accidens vt illud qd mouetur circulariter. incepit declarare eā q quedā attribuūtur loco potencia et quedā actu. et dixit et ꝛ sicut diximus ꝛc. idest qñ corporū aliud est ī potencia in loco qua pōt esse ī ipō in actu et aliud est in loco in actu. D. d. quum igit corpora ꝛc. 1. et corpora que sūt in loco in potencia sunt partes corporis ytinn cōsimilium dū fuerit ytinuū. v. g. aqua et qñ partes illius separātur et diuidūtur ab inuicē erit in loco in actu. et in isto sermone est ordo ꝓpostrus et debet sic legi donec qñ separantur erunt in illo actu sed erūt contingentes sicut actimus et intēdit. sed accidit eis vt contangātur. et erit locus eorū vnū vt actimus tactu. corpus enī consimilium ꝓ enī dū non diuiditur partes eius sūt in loco in potencia. et qñ diuiditur tunc partes eius sūt in loco in actu. si igitur separāt

ptes eorū erūt in locis diuersis actu. et si ñ separāntur. sed erūt contingentes erūt in vno loco in actu et tunc erūt q. medium inter illd qd est in potencia pura et actū purū. et intendebat declarare per hoc q totū nō est in loco actu aut potencia. et similiter celum

¶ Et alia quidē per se sunt vt omne corpus aut scdm loci mutacionē aut augmentū mobile aliqm per se. celū autē sic dictū est non est aliqm totū neq; in quod nī loco liquidē nullū ipm continet corpꝰ sub quo autē mouētur sicut enī locus nest ptibus. altera enī ab altera habita partiū est. alia vero scdm accidens sicā et celū partes enī in loco quodāmodo oēs sūt in loco q circulariter sūt cōtinet alia aliā. vnde mouetur circulariter solū qd surſū est. ōne autē nō aliubi est. qd enī aliubi est ipm aliqd est. et adhuc aliud quidē oportet esse extra ſm q qdē ytinetur. extra aūt ōnet totū nichil est

¶ Et extra quedā per se. vocabi gra. qñ omne corpus qd mouetur scdm translacionē aut secundū augmentū est per se in aliquo vbi. et celū sicut diximus non est in aliquo vbi secundū totū. neq; est in aliquo loco qñ non contineatur a corpore omnino sed scdm q mouetur. scdm hoc partes eius habēt locū. extra partes enī eius sūt inseparabiles ab inuicē. et quedā per accidēs v. g. aīa et celū. partes enī aliquo modo ōnes sūt in loco. quedā enī continēt quasdā circulariter et ideo pars mouetur circulariter. totū vero non est in aliquo vbi ſm enī est vbi qd est in se aliquid. et indiget aliquo alio qd extra illud est. et qd continet illud. et non est aliquid preter totū et vniuersū extra totū

¶ Qñ diuisit illud qd est in loco in actū ꝛ potenciā. incepit extra diuidere illud in per se et per accidens. Et dixit. et extra quedā per se ꝛc. 1. extra quedā corpora mobilia sūt ī loco per se. et sūt illa que mouētur scdm rectā trāslacionē. aut scdm augmentū. illa enī que mouētur his motibus cōtinētur ab aliquo alio extrinseco. qñ sunt naturaliter terminata nō terminātia. et qñ declarāt extra hanc ꝓpositionē dicentes q oīa corpora extra que est aliquid sūt in loco per se. posunt alia et est q celū nō cōtinetur ab aliquo

corpore ōmno. et ista ꝓpositio declarabitur
ꝓpue m celo et mūdo. et concludit m sedā figu
ra q celū non est m loco per se et est. s. sedm to
tū m orbe qui mouetur motu diuturno se
cūdū totū. et hoc intendebat qū dixit. et celū
sicut diximꝰ ꝛc. iste enī sermo cōtinet cōclu
sionē et vnā ꝓpositionem. et forte intendit per
hoc qd dixit non est m vbi neq est m loco
idē. et erunt noīa synonyma et talis doc
na vsitatur ad expositiones. et quia quedā
partes eius cōtinentur ab aliquo extrinse
co excepit hoc et dixit. sed sedm q mouētur
ꝛc. i. sed sedm q partes eius mouētur. et ꝑ
tes eius cōtinent se ad inuicē dicatur q par
tes eius sūt m loco simpliciter. et est intel
ligendū q licet sint simpliciter m loco. tñ
h est eis per accidēs. spera enī nō est īmata
moueri m spera. et vniuersaliter m cōtinen
te. et nō est ita de illo qd mouetur motu rec
to. mobilia igitur quedā sūt m loco vere ꝑ
accidens. vt colores et accidētia que sūt i lo
co quia subiectū eoꝝ est m loco. et ꝓpter istū
modū dicimus q celū est m loco per accidēs
sed quia aliqua pars eius est m loco. s. cen
trū. et illoꝝ que sūt m loco vere quedā sūt ꝑ
se. et sūt illa que mouētur motu recto et sē
per accidēs quedā. et sūt spere celestes cōten
te. si oēs spere celestis ꝑter ꝓmā q habet
motū ꝓpriū est cōtenta. et qū mduxit mo
dū coꝝpoꝝ q sūt m loco per se dixit et quedā
per accidēs. v. g. Anima et celū. i. qm aīa ē
m celo. quia subiectū eius qd est coꝝpus est
m celo. et celū sedm totū est m loco. quia cē
trū eius est m loco. et isti sūt duo modi eius
qd est per accidēs. s. attribuere accidenti re
illud qd attribuitur rei et attribuere toti il
lud qd attribuitur parti. D. d. partes enī ꝛc
et īmut per hoc q celū est m loco ꝑ accidēs
sedm totū. partes vero eius sūt m loco vere
quedā enī cōtinēt quasdā circulariter et
dixit hoc quia vltimꝰ orbis qui habet ꝓpriū
motū diurnū siue fuerit stellatus siue alī
us non debet habere motū ꝓpriū ꝓpter diu
turnū et dixit quodāmodo qm hoc est acci
dēs qū coꝝpus celeste nō est immatū ut sit
cōtentū sed continēs est. d. et ideo ꝑs mo
uetur circulariter. et intendit ꝑ ꝑtes ꝑtē
mūdi que est totū celū et īmut q ista ꝑs
est m loco ꝑ accidens. qd enī nō est m loco
ꝑ se neq per accidēs non habet motū per
se. et ideo dixit totū vero non est m aliquo
vbi et intendit per totū totū mūdū. et dixit
m aliquo ut concludat esse ēa aliter et acci
dentaliter. et q. d. totū vero nō est ōmno m
vbi. i. neq per se neq per accidēs. D. d. qm
hoc vbi ꝛc. i. id enī qd est m loco est in se ali
quid et m differt alio aliquo cōtinente ipm
sed extra totū nichil est continēs ipm. qm
hoc nomē totū significat q extra ipm non
est coꝝpus aliquod ōmno et hoc manifestū
est et debes scire q Auicē. opinatur q coꝝpus
celeste non est m loco neq per se neq per ac
cidens. dicat enī q motus totius di nō ē trāſ
latio. sed motus m situ. et nō est necessariū
m motu sedm situ vt sit m loco et h est cō
Aris. et cōtra verū. primo vero qm m situ nō
est motus vt declaratū est m quīto. et eā
qm locus est m primo situ et acceptus dif
finitiōe eius. quomodo igitur habebit alī
quē situ et non habebit locū. et eā mani
festū est per se q motus spere est trāslatio.
et trānslatio est m loco. et hoc manifestū
m suis partib⁹ qm mutāt locū totū vero ꝑ
se nō mutat locū vt existimatur. et Auer
claut m vltimo sexti q spera mutat loci
sedm formā non sedm subiectū vt declā
bitur m illo loco. et existimauit Auicē. q
motus qui mutat locū m forma nō ē mu
tatione motus m situ. et hic est error ma
festus. et intelligo ꝑ formā hoc qd trāſfor
mat cōuexū centri ex cōuexo perfecte ro
ditatis ad cōuexū perfecte rotunditatis qui
cōuexū dimdiatur m multa cōuexa quoꝝ
vnūq est perfecte conuexitatis et rotundi
tatis et igitur vnū sedm subiectū nō sedm
formā. et ideo trānslatio coꝝpoꝝ rotundi
sedm totū curua totalitatē centri ē mutatio
loa sedm formā eius non sedm subiectū. et
quia ista trāslatio accidit duobus situs
s. situs totius spere ad totū centrū vocant
ipm Auicen. situalē. et dicere motū esse si
tualē. quia mutatur de situ m situ est ali
ud q dicere motū esse situalē quia est in ipo
situ. et hoc ignorauit Auicen. aut bene se
protulit. et mouit ipm ad dicendū hoc qd
dixit Alex q orbis stellatus nō est m loco ꝑ
se neq per accidēs et q iste motus non ē m
loco et q non est trānslatio. et hoc totum
nichil est

¶ Et ꝓpter hoc oīa in celo sī. celū enī q

dr esse fortallis est. est autē locus nō celum. sed celi quidā vltimū et tangens mobile corpus est terminus quieten. et pter hoc quidē terra in aqua hic in aere. hic vero in ethere et hic vero in celo celū autē nō āplius in alio est

Et pter hoc oīa erūt in celo. videtur ei q celū est totū et celū non est locus sed aliquid ex celo. et est vltimū eius contingēs corpus qd habet mouer. et ideo terra est i aqua et aqua in aere. et aer in ethere. et ether in celo. celū vero nō ē i aliquo alio

Dicat qū ōma sūt in toto et totū ē in celo. ergo ōma erūt in celo. et ipe inducit conclusionē tm qū dicit. et pter hoc ōma erūt in celo. et conclusionē maior pōms qū dicit. videtur enī q celū est totū. et tenet hō quia cōuersio eius est manifesta. et minor posito est manifesta. et dicit. videtur quia declarabitur qū declarabitur q extra celū nō est aliquod corpus ōmino. D. d. et celū nō ē locus ꝛc. et intendit per vltimū tangēs concauū orbis lune qd cōtinet ignē. et intēdit per corpus qd habet mouer ignē. et intendit vt michi videtur q habet mouer ad illud. s. ad cōcauū orbis. et dicit hoc ne existimetur q locus sit corpus. et q celū non est locus nisi sedm q cōtinet. intendebat enī per hoc declarare q illud qd est dictū in diffinitione loci. inuenitur ee cōtinens ī quatuor elementis. terra enī sicut dicit inuenit in vltimo aque. et aqua in vltimo aeris. aer enī vt demōstratur in celo et mūdo est in vltimo ignis. et ignis in vltimo orbis sed posuit istā hypothesē. s. q est ex istis non manifestū per se donec declaretur post et similiter hoc qd dicit celū vero nō est in aliquo declarabitur in celo et in mundo

Manifestū autē ex his qū dubitationes oīus soluūtur. sic vtiq; dicto loco ne q; simul augmētari necesse est locū neq; punctū esse locū neq; duo corpora in eodē loco neq; spaciū aliqd esse corporeū corpo autē medium loca cōtingēs est. sed non spaciū corpus et est locus aliqua. non sicut in loco autē sed sicut terminus in fixo. ut cui ōne qd est in loco ē. sed mobile corpo

Declaratū est ex hoc qū locus dicatur ī modo. oīus questiones dissoluūtur. ut cui est necesse q aliqd neq; augeatur q augmētū eius in quo est. neq; ut punctus sit locus neq; ut duo corpora sint in eodem loco. neq; ut locus sit dimēsio aliqua corporalis. sicut est finis in fixo. qm illud qd est inter locū est corpus qd cuiq; corpus sit. nō dimēsio corporis. locus vero est in vbi ita q sit in loco. sed sedm q est finis in fixo qm nō ōne eius est in loco. sed corpi quod habet mouer

Quum promisit dare diffinitionē loci cōuenientē ōmib⁹ primus inuenit in loco. et per quā dissoluūtur oīs questiones accidentes in eo. incepit declarare quomodo dissoluūt questiones pdicte ex hac diffinitione + dixit et declaratū est ex hoc ꝛc. i. et declaratū est ex predictis q oīs questiones contingentes in loco dissoluūtur ex hac diffinitione. deinde incepit dissoluere vnā illarū questionū et dicit. qm nō est necesse ꝛc. i. qm questio dicēs q si ōne corpus est in loco. et in omni loco ē corpus. necesse est qm corpi augeatur ut locus augeatur. ex quo sequitur locū esse corpi. isto cui questio dissolutur hoc modo per hanc diffinitionē. qm locus sedm q est finis accidit ei augmentū per accidens sedm q locus est finis corporū que sūt passionis. s. aque et aeris. et questio contingit qm pōt augeri essēialiter. s. vt ex suo augmēto sequatur vt sit corpi qm h nō sequitur nisi augmentū eius esset per se. deinde dicit aliā questionē et dicit. neq; vt punctus habeat locū et est questio dicens. qm si corpus habet locū necesse est vt superficies habeat locū. et si superficies habet locū necesse est vt linea habeat locū + si linea simulit et punctus. ista enī sunt pportionalia hoc enī non contingit nisi ponentib⁹ locū corpus esse corpus. ponentib⁹ vero locū corpus esse vltimū cōtinēs. non cōtingit hec questio. deinde inducit terciā questionē. et dicit neq; duo corpora erūt in eodem loco. et ista questio nō contingit enī nisi ponentib⁹ locū esse tres dimēsiones et sermonem dicēm. quomodo ā quēadmodū locus punctus est punctus et locus superficiei est superficies. ita contingere vt locus corpus sit corpi ponentib⁹ vero ipsū ē vltimū cōtinēs non contingit hec questio. deinde inducit quartā questionē et dicit. neq; vt sit nobis aliqua dimēsio infinito. illud enī qd est inter locū ꝛc. i. et non

contigit nobis ut locus sit dmēsio que est
inter vltima illud cui qd' est inter vltima a
pud nos sēp in eo est aliquod corp' nō di
mēsio abstracta a corpe. et sic non contin
git nobis sc̄dm hanc exposicionē vt locus
indigeat loco. qm̄ locus apud nos sc̄dm q
est finus est in aliquo. non sc̄dm q aliquid
est in loco. sed sc̄dm q superficies est in cor
pe. et ideo non concluditur q ōne ens ē i lo
co. et hoc intendebat qū dicat locus est ī vbi
nō sc̄dm q est in loco. sed sc̄dm q est ī finito
i. et qū dicitur locū esse in vbi non est sc̄dm
q est in loco. sed sc̄dm q d' in fine qu est vna
superficies. aut superficies plures esse ī fini
to causs sūt superficies. D. d. nō em̄ ōne ens
est in loco. i. sed quedā entia eaū sūt in sub
iecto. s. accidentia. et quedā in loco. s. indi
uidua substancie et dixit. sed corp' qd' habz mo
uere ad accipiendū corpus mathematicū
qd' non est in loco nisi sc̄dm imaginacionē

¶ Et fertur igitur in sumpsi' locū vnum
quodq; racionabiliter. cui enī consequēs
et quod tāgitur non vi proximū est et si
mul apta nata impossibilia sūt. que ve
ro tangūtur passiua et actiua sūt ad in
uicē. et manet igitur natura ōne ī ppio
loco vnūquodq; racionabiliter. et nāq;
hec pars in toto loco sicut diuisibilis ps
est ad totū. ut qū aque aliquis moueat
partē aut actus

¶ Et recte vnūqd'q; corpoū transfertur
ad eundē locū. ōne enī qd' est cōsequens ali
qd' et q tāgens ipm̄ non est violēte vnigre
ī cui eo. qū igitur ista fuerīt ex eo qd' ē con
trariū non agūt in se ad inuicē. et qū fue
rīt contigentia agūt in se ad inuicē. aut
pacantur in se inuicē. et quelibet istoū na
turaliū quiescat in loco sibi ppio. et hoc
recte est qū pars non quiescat in toto. et il
lud qd' est in loco dispositio eius est sicut
dispositio partis diuise ad vniuersū. v.
g. qū aliquis motor moueat partē aq
et actus

¶ Qū dixit q ex hac diffinicōe dissoluūtur
questiones acadētes in loco incepit declarare
eaū q ex illa pōt homo dare causā ex qua
vnūquodq; corpoū habet ppriū locū ppriū
ex locis naturalib? et q qn dicit locū ēe in
ane in aliquo nō pōt dare causā eius qd'
apparet ex diuersitate speciei loci ppter dui
sitatē speciei corpoū. et dicit et recte. i. ī
qū locus sit vltimū corpus continēs loca
tū recte est vt vnū corpoū trāsferatur ad
locū ppriū. qū trāsfertur ad vltimū corpus
sibi ppriū. ōne enī corpus mouetur natura
liter ad vltimū alterius corporis donec tā
gat ipm̄. et illud corpus ad qd' mouetur ē
vnigeneū cui eo. causa igitur in hoc q cor
pora mouētur ad loca ppria. est quia vlti
mū corpus continēs cōuenit cui vltimo
ni motu. et si non iuenitur in vacuo. in va
cuo enī non est natura neq; vnigenea neq;
diuersa. et hoc intendebat qū dixit. ōne enī
qd' est consequēs. i. qd' mouetur ad aliqd
naturaliter non violente donec oriatur il
li est vnigeneū cui eo. et quia mobilia vide
mouen ad vltimū continēs. et ōne qd' mo
uetur ad aliquid naturaliter non violente est vnigeneū
cui eo. vltimū igitur necesse est vnigeneū es
sic in quolibet vltimo cōcauo elementoū. s.
q aqua mouetur eaū ad vltimū aeris qū
aqua fuerit in suo loco ppio mundi. aut
aliquo loco violēte. D. d. qū igitur ista ita
qū igitur res vnigenee fuerīt cōtinue. non
agūt in se ad inuicē. et qū fuerīt contrarie
gūt in se ad inuicē. D. d. in qualibz istoū ca
et iste sermo intenditur dare causā quietis na
poū in suis vbi naturalib? ex diffinicione
loci. sicut dedit ex illo causā motois corpoū
ad sua vbi naturalia. et sermo sic cōponit
corpus in corpe continente ipm̄ est sicut
pars diuisa a toto cōtinuo. et ōnis pars di
uisa a toto cōtinuo figuratur qū continua
tur cui toto et quiescat apud ipm̄. v. g. pars
aque diuisa qū mouetur ad vniuersū aq
et cōtinuatur cui eo. sequitur ex hoc vt cor
pus locatū figuratur in loco sc̄dm q ēt ps
illius. et patet eaū per hūc sermonē da
re causā quietis naturalis et vniuersalis
qū causa in quiete est eadē cui causa ī mo
tu. et est similitudo que est in cōtinuo. et
dixit q dispositio eius est sicut dispositio p
tis diuerse ic̄ quia locatū qū tangit corpa
cōtinues ipm̄ nō copulatur cui eo. et simili
tudo inter illa est vnigeneitas

¶ Sicut autē aer habet se ad aquā vt ma
teria. hic autē habet se vt species. aqua ē
materia aeris. aer actus quidā illius. aq
cui potētia est aer. aer autē potētia aqua
est alio modo. determinatū autē est poste

nus de his sed ꝓpter tēpus necesse est dicere
quidē. materie autē nūc dictū tūc aut eēm
si igitur idē est materia et actus aqua cū
utrūq;. sed hoc quidē potencia id vero actu
est. habet se utrq; sicut pars quodāmodo
ad totū. unde et his tactus inest. aptitudo
autē cū utraq; actu unū fiant. et de loco q
dē et qū est et quid est dictū est

Et videtur eā q collacio actus apud
aquā est. q. materia et aliud forma. aqua
autē est tanq̄ materia actus. aer vero est
tāq̄ aliquis actus illius. aqua cū est in
potencia aer. aer vero est in potēcia aqua
alio modo. et hoc determinādū est in po
sterno. sed necessitas cogit ad dicendū hꝰ
in hoc loco. si igitur sermo non sit mani
festus in hoc loco illic erit manifestus:
qū igitur idē fuerit materia et cōplemētū
sunt cū ambo aqua. sed illud est in potē
cia et hoc sedm perfectionē ita habet se sic
pars in aliquo modo apud totū. et ideo hꝰ
duo sunt cōtingēcia et fiūt continua qū
fuerīt ambo vnum in actu. hoc igitur sit
dictū de loco si sit. et quid est

Ponitur in hoc sermone dare causā in hoc
q cōtentū est simule cōtinenti. dicat enī q con
tentū ita se habet ad continēs sicut materia
ad formā. i. et quēadmodū materia perfi
tur per formā ita cōtentū perfiatur per cōti
nens. et quia h est. q nō manifestū in h loco
dixit. et vīr ꝛc. i. et vīr q aqua ē simulis mate
rie. et aer est simulis forme. et ꝓter hanc si
militudinē alterū perficitur per alterū sicut
materia per formā et differūt q cōtinēs et cō
tentū sunt in actu. et forma et materia non
sūt in actu. vtraq; per se. cōtinēs igitur et cō
tentū assimulantur parti et toti quodāmodo
et materie et forme quodāmodo. et quia vtr
q; vīr quasi materia reliqui. vtrūq; enī elemē
torū viventiū est in potencia reliquū. et fue
rit positū q alterū est q. materia s. contentū
et alterū quasi forma. s. continēs. incepit de
clarare q potencia non dicitur in eis eodem
modo. et dixit. aqua enī est in potencia aer
ꝛc. i. et diximus q aqua est q. materia aeris
quia aqua est exacta in potencia primꝰ
et prima intencione vt sit aer. aer vero. q.
est in potencia ꝓpter formā materie. et q. cū
in h est. quia aer est q. ꝓfectio aque. et igitur
actus. s. quia continēs est nobilius cōtento
sedm hoc et eā alterū est q. primacio. et alte
rū q. formā. et alterū q. generacio. et alterū. q.
corrupcio. et quia ōnia ista non sūt mani
festa in hoc loco dixit. et determinādū est hꝰ
in posterno: ꝛc. i. et hoc qd̄ diximus q conti
nēs est q. forma et contētū qū materia. non
est manifestū in hoc loco. sed accipiendū est
hic ꝓpter cōstantia quoniaq; declarātur in aliis
s. in quarto celi et mūdi. D. d. qū igitur idē
fuerit materia: ꝛc. vult declarare per istū q
alterū esse q. materiā. et alterū q. formā. fi
at eā credere vt alterū sit sicut pars. et alte
rū q. totū alio modo ut dictū est supernus. et
dixit. qū igitur idē: ꝛc. i. qū igitur idē. v. gra.
aqua fuerit cōpositū ex materia et forma
vtrūq; cū dicatur aqua. qn̄ materia dicatur
aqua in potēcia et forma dicatur aqua in ac
tu. manifestū est q materia est tanq̄ pars
et forma tāq̄ totū. qn̄ hoc nomē res dicat
de parte in potencia. et de toto in actu. et qū
ista sit dispositio continēs de cōtento. mā
festū est q continēs ita se habet de contento
sicut pars de toto. et est eā. q. alia causa in
similitudine que est inter illa. D. d. et ideo h
duo sūt cōtingēcia: ꝛc. i. et quia ista habent
se ad unum sicut pars et totū. ideo sūt conti
gencia. et fiunt continua. s. continēs et con
tentū qū alterū transmutabitur in alterū.
hoc igitur sit dictū de esse loci et quid̄ additate

Eodē modo accipiendū est esse physicū
considerare de vacuo. et si est aut non et q
modo est et quid est sicut et de loco et nūq;
similē habet mardulitatē et fidē per ea q
opinātur. vt cū locū quēdā et vas vacuū
esse ponūt dicentes. vīr autē esse plenū q
dē qū habet grane cuius receptiuū est qū
vero priuatiuū est vacuū. tanq̄ idem sit va
cuū et plenū et locus. esse autē ipis nō idē

Et faciendū q oportet naturalē eā cōsi
derare de vacuo hoc modo quo de loco et per
scrutari de ipō quid sit et vtrū sit. aut non
et quomodo inter illa est ꝓpinquitas in re
gendo et cōtinendo illa ex hoc q pecūa sit
mentē ex eis dicentes eū vacuū esse ponūt
ipm. q. aliquē locū. et vas qd̄ existimatur
esse plenū. qū in eo est corpus receptū. et
qū caret illo est vacuū. ita q plenū et va
cuū et locus sūt idē. sed esse eorū nō est idē

Quum cōpleuit sermonē de loco.
incepit loqui de vacuo et dixit. et faciendū ē

ē ꝛc̄. 1. ponere perſcrutationē in ipō de tribus
interrogationibus de quib⁹ perſcrutatus ē i
loco. ſ. vtrū ſit et quid et quale. et naturalis
debet conſiderare de vacuo quia cōuenit ſed
imaginationē loco et motu et aliis natu
ralib⁹ et h mouit dicētes ipm ad hoc ordem
dū. et quia locus eſt ſimilis vacuo. vacuū
cū apud dicētes ipm ē eſt locus ſine corpo
re. dicat et inter illa eſt ꝓpinquitas. et ita in
ueniūt in libro Alex. in libro autē nō inue
niūt et inter illa eſt diſtātia. in arabis aūt
cōuenit ꝓpinquitas et diſtantia et forte ē
error ſcriptoris et forte diſtantia ē. quia al
terū eſt verū. et alterū eſt falſū. D. d. et ꝑſcru
tari quid ſit et vtrū ſit. 1. et perſcrutari ꝓmo
quid ſignificat hoc nomen vacuū. qm̄ ād
eſt interrogatur ad ſciendū ſignificationem
nomis. et iſta interrogatio precedit interro
gationē de vtrū ſit interrogationib⁹ ſimplia
bus. interrogatio aūt per quid ſit que inter
rogatur de eius diffinitione eſt cā poſt iter
rogationē per vtrū. et ideo incepit ab interro
gatione ꝙ quid ſit. et poſt inducit interroga
tionē ꝙ vtrū et dicit. et perſcrutari ꝛc̄. 1. vtrū
ſit aut non ſit. et ſi ſit. quomodo eſt. et forte
in h ſermone eſt ordo prepoſterus ita q legā
tur ſic et oportet perſcrutari ꝓmo de vacuo.
vtrū ſit aut non et ſi ſit. quid ſit et equale.
D. d. dicentes cū vacuū ꝛc̄. h dat cauſā ꝓpter
quā oportet naturalē conſiderare de vacuo
et q. d. et cauſa in h q naturalis debet cōſide
rare de vacuo eſt. qm̄ dicētes vacuū ēē. credūt
ipm eſſe ſicut locus eſt vas. et qū aliqd' cor
pus eſt in eo eſt plenū. et qū aūt illo corpo
re eſt vacuū. ita q contingit iſtos ut locus et
plenū et vacuū ſint idē ſēdm ſubiectū. et di
uerſa ſēdm diffinitionē. ſ. q qū nichil ſuerit
in eo dicatur vacuū. et e contrario. hꝫ ei due
diſpoſitiones ſūt oppoſite. et ſi fuerit conſide
ratū in reſpectu eius qd' ſubyacet in eo dici
tur locus. qū igitur dicat idē intendit ſēd⁹ ſb
iectū. D. d. ſed eſſe eorū non eſt idē. i. ſēdm dif
finitionē. vacuū eni et locus ſūt idē ſēd⁹ ſub
iectū. et duo ſēdm diffinitionē

¶ Inquirere autē oportet ab intentōe accipi
entiū ea que dicūt affirmātes eſſe. et iterū
que dicūt non affirmātes ēē. et iterū com
munes opiniones de ipis. aliq quidē igit⁹
monſtrare tētantes quia non eſt q hoīes
volūt dicere. vacuū hoc probāt. ſed pretā

tes dicūt ſicut Anax. ſed non eodē modo
arguūentantes demonſtrāt eni q aliquid
ſit aer ligātes vtres et demōſtrātes q fortis
ſit aer et accipientes in deſpyderis. Alii aūt
hoīes volūt vacuū eſſe ſpacū in quo nul
lū eſt corpus ſenſibile

¶ Et oportet nos ponere principiū conſi
derationis et narremus quid dicūt in hoc
opinātes ipm eſſe et quid dicūt eā opi
nantes ipm non eſſe. et eā res cognitas
in eo. dicamus igitur q illi qui nituntur
probare ipm non eſſe. non contradicūt a
q hoīes intendūt per hoc nomē vacuū
ſed a qd' ipi intendūt per hoc nomē pcedo
vt Anax. qui uult ſua via in cōtradictōe
probant eni aerē eſſe aliquid per compreſ
ſionē vtris inflati. et vidēt per h. q aer hꝫ
virtutē. et per inclusionē eius inſtrumēti
que dicūtur cantaplore. hoīes enī intel
dūt qū dicūt vacuū. dimenſionē in qua nō
eſt corpus ſenſibile ōnino.

¶ Quia principiū perſcrutationis natura
lis ē ꝓponere ſermones dialecticos ſermonib⁹
demonſtratiuis. et ſermones eorū qui ponūt
vacuū. et qui deſtruūt ipm ſūt tales et ma
xime ſermones eorū qui ponūt ipm. dixit q
oportet nos ponere ꝛc̄. 1. et ponamus ꝓmo
perſcrutationē de ſuo eſſe per ꝓpria cognita
que naturaliter habem⁹ in ipo. deinde ma
xime dicere rationes eor qui negāt ipm eſſe
et accuſat eos quia nō contradixerūt a. ſ. q
ſignificat h nomē vacuū. ita q contradictio
eorū eſſet cōtradictio vniuerſalis. ſed contra
dixerūt contradictione particulari. ſ. q qdā
eorū exiſtimauerūt vacuū eſſe. et eſt aer in
ſibilis. et hꝫ itēdebat eī dixit. nō contradixerunt
ꝛc̄. 1. qm̄ nō cōtradixerūt ei qd' ſignificat hoc
nomē vacuū vt oportet in cōtradictionibꝫ
demonſtratiuis. ſed cōtradixerūt intentioni
particulari quā ipi intellexerūt per hoc no
mē vacuū. aut opinabātur ipm ēē vacuū
ſ. aerē et hoc ſicut dixit. quia exprimebāt vtres
inflatos donec ſentiatur per tactum exitus
aeris ab eis. et declarabāt per hoc q aer nō
eſt vacuū ſed corpus. et ſimiliter faciebāt de
introitu aeris in cantaplous. hoc enī inſtru
mentū qū ſuperius clauditur nō fluit aq
ab inferiori. et qū ſuperius aperitur fluit et
hoc accidit neceſſario ex introitu aeris in ipſi
inſtrumentū. ergo qm̄ aqua exit ab eo non

manet vacuū · sed supradit aer · et ꝯ vt dicūt non destruit naturā vacui · sed destruit solū modo vt aer sit vacuū et dicēs vacuū cē · pōt dicere q̄ est dispersū in corpoibus nō separatū ab eis · et qd̄ est cā separatiōis extra mūdū et ideo ista contradictio fuit particularis · de ide mduxit descriptionē vacui apud dictōs ipm cē cui debet resistī et dixit homines vero intēdunt cē et intendit homines dicentes vacuū cē et dixit corpus sensibile ad complendū corpus mathematicū · non cui est differentia inter vacuū et corpus mathematicū · qū vnū q̄ sit tres dimēsiones abstracte a materia

Opinātes autē ōne qd̄ est corpus esse dicūt · in quo ōnino nichil est illud esse vacuū · vnde plenū aere vacuū cē · igitur non oportet hic demōstrare q̄ aliquid sit aer ꝯ q̄ non est spacū alterū a corpoibus neq; separabile · neq; q̄ sit actu · q̄ igitur repleat ōne corpus · et q̄ non sit quantū · sicut dicūt Democritus et Leucippus et alij multi philosophorū aut et si aliquid extra ōe corpus cē cum sit quantū

Et quia opinabātur q̄ ōne ens cē corpus · dixerūt q̄ id in quo nichil est ōnino illud est vacuū · et ideo videbāt q̄ illud qd̄ est plenū aere · est vacuū non igitur oportet declarare aerē cē aliquid · sed oportet declarare q̄ nulla est hic dimēsio sēdm dimēsionē corporū neq; separata neq; existens in actu vna q̄ misceātur cū toto corpore + erit non continuū sicut dicat Democritus + Leucippus et multi alij qui loquūtur de natura · neq; est aliquid extra corpus vnuersale et istud corpus est quantū

Qū dixit q̄ significatū huius nominis vacui sēdm q̄ ipi intendūt est dimēsio in qua non est corpus sensibile · et ista expositio nominis licet semper nō sit dicta ab eis · tamē sequitur ex verbis eorū incepit notificare hoc et dixit · et quia opinabātur q̄ ōne ens cē corpus ic̄ · i · et quia isti opinabātur q̄ ōne ens est corpꝰ sensibile · intendebat per vacuū illud in quo nichil est ōnino · i · illud in quo nō est corpus sensibile · et quia ponebāt ipsū esse aliquid · et non pmanonē simpliciter sed mane et vacuū cōtingit vt sit dimēsio ergo significatū huius nominis vacui sēdm q̄ ipi intelligūt est dimēsio in qua nō est corpus sensibile · et intēdit p dimensionē tres dimēsiones · D · d · et ideo videbant ic̄ · i · et q̄ opinabātur q̄ vacuū est illud in quo nō cē alid sensibile · et aer est insensibilis · credebant q̄ illa que sūt plena aere sūt vacua · D · d · nō igitur oportet ic̄ · i · et qū sit declarandū sēdm opinionē eorū q̄ significatū huius nominis vacui apud eos est dimēsio in quo nō cē corpꝰ sensibile · nō oportet volentes contradicere huic opinioni vel contradictione declarare q̄ aer est aliqd̄ corpus · sed declarare q̄ nō sūt hic dimēsiones preter dimēsiones corporū existentiū in eis neq; separate sēdm opinionē dicentū q̄ vacuū inuenitur extra ōma corpora et per se neq; existētes oīs in actu in corporibꝰ et si non separētur a corporibꝰ sed immutatur a corporibꝰ ita q̄ nullū corpus sit continuū in ra veritate nisi sēdm sensū · sed in omnibus corporibꝰ sūt foramina plena vacuo · vt Democritus et Leucippus intēdūt et multi alij loquentū de natura · D · d neq; est aliquid extra corpus totale ic̄ · i · et sēdm hoc destruetur eorū opinio dicentū q̄ extra mundū cē vacuū infinitū · et q̄ in corpore totius nō est vacuū et intēdebat declarare q̄ qui destruxerit significatū huius nominis vacui · destruētur oīs opiniones dicē de vacuo · qm aūt vult destruere vacuū per hoc q̄ aer est corpus non destruit nisi vnā opinionē particularē de vacuo

In quid̄ igitur nō sēdm ꝓpositā ad probleuma grandiabāt · sed affirmātes esse magnū dicūt autē vnū quidē quia motus sēdm locū non erit · hic autē est locus et mutatio augmentū non cui videbitur motus vtiq; esse nisi sit vacuū · plenū cui impossibile est recipere · si vero repleat · sūt duo in eodē · contingeret vtiq; et quodlibet simul esse corpora · differentia cui ꝓpter quā non vtiq; erit qd̄ dictū est non erit dicere · si autē contingit hoc et parissimū accipiet maximū · multa namq; parua magna sūt · quare si equalia magna vel multa · cōtinget in eodē esse + multa inequalia

Iste vero non cōtradixerūt significato secundū q̄ oportet dicentes vero vacuū esse sermo eorū est conuenientior · dicūt enī p̄mo q̄ motus localis impossibile est vt sit sine vacuo · et iste motus est translatio et augmentū et diminutio · existimatur enī q̄ impossibile ē vt sit motus nisi sit vacuū plenū · n · impossibile ē eque aliquid

qñ si rapit. aut possibile duo corpora esse
in eodē loco. et plura qdlibet īsimul. nō ei
pōt aliquis dicere q inter hoc et illud ē dif
ferencia pp quā non pōt esse sicut est dictū
et qñ ita sit possibile est vt minima rerum
rū rapiat maximā magnū cū dunditur
in multa pania. ergo si est possibile vt mul
ta inequalia sunt in eodē loco. necesse ē vt mul
ta inequalia eqlia sunt in eodē loco

Quum dixit q cōtradicto eoꝝ qui dixerūt
vacuū esse est debilis. incepit inducere racões
eoꝝ qui posuīt vacuū ee et declarare q racio
nes eoꝝ sunt valde apparentes et dixit. ista ve
ro ꝛc. i. qui destruūt vacuū. D.d. dicentes autē
vacuū. sermo eoꝝ est. quoniā or et racones
eoꝝ magis pnēt ad sufficiaciā et apparen
ciā. D.d. primo vero qua motus localis nō
pōt ee sine vacuo. i. et prima racocinacio eo
rū est. qua dicūt q si vacuū non fuerit non
erit motus localis. sed motus localis ē. ergo
vacuū est. vel si motus est. vacuū est. sed mot⁹
est. ergo vacuū est. et qua cōtinuacio non est
manifesta. incepit īducere racones eoꝝ ī cō
tinuacione. et dixit existimatur enī q īposs
bile est ꝛc. i. existimatur enī q vacuū sequat
ex motu. et qñ vacuū non est. motus non ē
D.d. plenū enī non pōt rapere aliquid. i. et
existimatur q si motus est vacuū est. quo
niā motū mouetur in aliquo rapiēte ipm
et illud aut est vacuū. aut corpus. si corpus
tunc corpus rapit corpus. et erūt duo corpo
ra in eodē loco qd est īpossibile. et qñ impossi
bile est vt rapiēs sit corpus. ergo est vacuū
Deinde addidit huic īpossibili improbabilita
tē stultum et dixit. et multa corpora ꝛc. i. et si sit
possibile duo corpora ee in eodē loco. possibile
est plura corpora esse in eodē loco nō enī pōt
aliquis dicere q est differencia inter h q vnū
corpus rapiet duo corpora aut plura corpo
ra. et q pter illā differenciā non est sic sicut
dictū. s. q illud qd contingit in duob⁹ corpo
bus contingat in plurib⁹? D.d. et qñ ita sit possi
bile est ꝛc. i. et qñ sit possibile vt multa corpora
subyaceāntur in eodē loco. possibile est vt max
imū corpus subyaceatur in loco minimi cor
poris. vt q mūdus subyaceatur in loco sma
pis possibile est corpus maximū diuidi in
minima corpora equalia corpori minimo
que oīa penetrāntur in loco minimi corporis
Deinde indunt aliud īpossibile enī qd sequit

ex h et dixit. ergo si possibile est ꝛc. i. qñ meq̄
lia fiunt equalia. s. maximū subyaceāntur in mini
mo et sic defiaret exercitus

Melissus quidem igitur demōstrat q
ōne sit īmobile ex his. si enī mouebitur a
liquid necesse est dicāt ee vacuū. vacuū āt
non est eoꝝ que sunt

Melissus igitur declarauit ex hoc q
totū non mouetur. dixit. qñ si mouetur
necesse est vt sit vacuū. sed vacuū nō ē

Dicat melissus qñ obedit ad vacuū esse:
si motus est. et vacuū apud ipm nō est igi
tur dicat totū non moueri et credit in pen⁹
vacuo qua negat motū ee

Quodā quidē igitur modo ex his demō
stratur q aliquid est vacuū. alio vero modo
quia videntur coacta et calcata. vt vnū
dicāt cū vtribus rapere dolia tanq̄ ina
que sūt vacua coacta diuisato corpore. am
plius autē et augmenti videntur fieri om
nibus per vacuū alimenti quidē enī corp⁹
esse. duo autē corpora. īpossibile simul esse

Est igitur est vnus modus ex quo de
clarat vacuū esse aliquid. et alius mod⁹
est qua nos videmus res que congregāt⁹
ad minutē et condensātur. dicit. d. g. vi
nū dolia enī occupāt ipm qñ albumen
exemplau. et hoc significat hic esse loca
vacua ad que corpus congregatur qñ
do densatur et eā augmentū. omnis homo
existimāt ipm esse mediāte vacuo dicit
enī q' nutrimenti est corpus. et impossibile
est vt duo corpora sint simul.

Qñ declarauit q vnū eoꝝ ex quibusdam
vacuū esse est motus translacois. dicit enī
q ex densitate probāt eā vacuū. dicit enim
q vnū corpus vir constringi et fieri minus
q' erat. et si vacuū nō esset cōtingeret vtrum
eius minutē penetrarētur qd est impossibile
Deinde inducit terciā racionē et dixit. et enī
augmentū ꝛc. i. qñ nutrimenti quia est cor
pus adueniens corpori mutabili. et penetrāt
ipm necesse est vt in corpore mutabili sint
minima vacua in quibus intrat alia qñ
si nō esset illic foramina contingeret corp⁹
penetrari. he igitur sūt tres racones. quar
una est ex motu translacois. et secūda ex de
situate et raritate. et tercia ex minimēro. et
possibile qd sequitur ex eis secūm existima
cionē est vnū. s. corpus penetrari. et minora

nano ex vtroq; est particularis. et reducitur
ad maonē ex densitate et raritate

¶ Testimonii autē et q̄ est de aere sint
q̄ tū aque recipit. quātū vas vacui esset
esse autem et pythagorica affirmauerūt
vacuū et ingredi ipm in celo ex infinito
spū tanq̄ respiratu et hoc esse vacuū qđ
determinat naturas rerū tāq̄ sit vacuū
separato quedā eorū que sūt consequēt
et determinato. et hoc in numeris ē pri
mū vacuū cui determinare naturā vpor

¶ Et testatur apud eos hoc qđ accidit
cum recipit cui ex aqua tantū q̄tū vas
in quo erat cuus et pythagorica dicebāt
vacuū esse et qđ per anhelitū vtrum celū
celū cui attrahit ipm cui hoc qđ attrahit
qui anhelabat ex spū infinito. et vacuū
tamen est illud qđ distinguit inter natu
ras qui vacuū est distinctio et determina
tio inter consequēntia. dicūt et hoc primo i
meutur in numeris. vacuū cui apud eos
distinxit naturā eorū

¶ Et hec est alia ratio particularis. et indu
cūt ipam pro testimonio dicētes vacuū esse
dicunt cui q̄dem vas capit de aqua. qui est
pleni aucr quantū capit de aqua qui est in
cui et hoc non sum expertus. et si est sicut
dicūt non habet aliā causā nisi quia aqua
comūpitur a aucr aut sedim tonī. si dicerem
q̄ inter partes cueris oīs non est aer dum
sus ita q̄ ex eo non exmanceat in eo nisi qua
litas tūi. aut comūpantur ex eo partes ali
que et aer qui est mixtus cui aucr succedit
ex eo parues alique et dissoluūtur a aucr
alie partes. et hoc est verus. et signū cius
est. qm̄ qui cuus exprimuntur exit quedā pas
aque ab eo et non tota. et qui cuus deficiat
reuertitur minor q̄ erat. et pythagorica idu
cebāt quartā racionē vniuersalē dicebant
cui q̄ causa duusionis erāt consequēcia
i. non cōtingēnū ē vacuū. et dicebāt qm̄ si
duusio est vacuū est. sed duusio est. ergo va
cuū est. D. d. et pythagorica dixerūt vacuū
esse. i. et pythagorica opinabātur vacuū ē
penetrūs totū mūdū per anhelitū et nō se
paratū qui mūdus anhelet a spū infinito
s. vacuo. deīde induxit aliā racionē ex distī
ctione que īuenitur in rebus consequēcib;
et dixit et est illud qđ distinguit inter nās
cē. i. et vacuū est illud qđ distinguit inter na
turas distinctas apud eos. est cui apud eos
causa distinctionis et determinationis con
sequentiū. et hoc primo inuenitur in nume
ris. et quia cōsequēs primo īuenitur in nume
ris et mediante numero īuenitur in alus en
tibus. dixerūt q̄ vacuū est illud qđ distinxit
naturā numerorū. et post distinxit naturas
rerū per distinctionē nature numerorū

¶ Et quibus quidē igitur alq̄ dicūt esse.
alq̄ vero non dicūt fere tot et huiusmodi
sūt ad quale autē se habet. oportet accipe
quid nomen significat. vr autē vacuum
locus est in quo nichil est. huius autē nō
est quia quod est. corpus esse opinantur
ōne autē corpus i loco est. vacuū autē in
quo loco nullū corpus est. quare sic vbi
non est corpus. nichil est hic. corpus autē
opinātur esse qđ tangitur. huiusmodi autē
est qđ habet grauitatem et leuitatē. accidit
ergo ex syllogismo hoc esse vacuū in quo
nullū graue aut leue hec quidē igitur sic
dicamus primus ex syllogismo accidit. in
cōueniens autē est si punctū vacuū sit o;
cui locū vacuū esse in quo loco corpus
sit spacū qđ tangitur

¶ Ista igitur et similia fere sūt per que ma
nifestatur dicentes vacuū esse et negātes
ipm et est necesse declarare q̄ istorū est ver
sare significatū huius nominis et existat
q̄ vacuū est locus in quo nichil est et nō i
hoc est quia existimāt q̄ eius est corpus et
q̄ ōne corp⁹ est in loco. et q̄ vacuū est loc⁹
in quo non est corpus. sequitur igitur q̄
si aliquod vbi fuerit in quo non est corp⁹
q̄ nichil sit illic ōnino. et existimāt eiā
q̄ ōne corpus est tangibile. et illud qđ est
tale est illud qđ habet grauitatē et leuita
tē. ergo sequitur ex hoc q̄ vacuū sit illud
in quo non est grauitas aut leuitas. istā
igitur sicut diximus superius sequūtur sed;
racionē. sed est inopinabile vt punctus sit
vacuū. qui sequitur vt sit locus et illud ē
in quo est dimensio corporis tangibilis

¶ Dicat hoc igitur qđ nullum⁹ ē fere
sermo probans vacuū esse. et improbans
et necesse est illi qui intendit declarare q̄ istor
est necessariū scire quid significat hoc nom
vacuū. et dixit h. quia principiū persuasio
nis per vtrū simpler. s. vtrū aliquid sit
aut non est exponere nomē per sermonē cō

positū ex aliquo quod est tanq̄ genus t alio
qd̄ est tanq̄ differēna. deinde querit̄ si illd̄
gen⁹ est illi differēna si fuerit verificabit̄r
illud quesitū et si nō. non ut declaratū est ī
posteroub⁹ D.d et existimatū est q̄ vacuū
est locus in quo nichil ē. i. existimatur sed
opinionē eoꝝ q̄ hoc nomen vacuū signi
ficat apud eos locū in quo nichil est. D.d. t
causa in hoc est ꝛc. i. qm̄ opinabāt̄r. q̄ oē
ens est corp⁹ et q̄ omne corpus est in loco et
q̄ vacuū est locus in quo non est corpus ex
quo sequit̄r q̄ vacuū est illud in quo nichil
est. D.d. et existimāt q̄ one corpus est tan
gibile ꝛc. i. et quia ponūt q̄ vacuū est illud
in quo non est corp⁹ et ponūt etiā q̄ one cor
pus est tangibile. et q̄ tangibile habet gra
uitatē aut leuitatē. sequit̄r q̄ vacuū sit il
lud in quo non ē grauitas aut leuitas. D.
d. Ista igitur ꝛc. i. ista igitur inopinabilia se
quūtur eis qui exponūt hoc nomē vacuū
tali expositione. s. quia cōtingit eis q̄ vacuū
sit aliquid in quo non est grauitas aut le
uitas. deinde inducit vnū inopinabilium cō
tingentiū huic positioni et dixit sed est mo
pinabile vt punctus sit vacuū ꝛc. i. quoniā
q̄ contingit eis q̄ vacuū sit illud in quo nō
est graue aut leue. et hec est descriptio vacui
et descriptio cōcedit̄r sicut descriptū. erit ve
rū q̄ illud in quo nō est graue aut leue ē va
cuū. ergo punctus est vacuū. sed ī pūcto non
est graue aut leue. ergo punctus est vacuū si
igitur punctus est vacuū. et vacuū est locus
ergo punctus est locus. sed locus est diuisibi
lis cū in eo est dimēsio corpis tangibilis et
punctus est indiuisibilis. qd̄ est inconueniēs
et hoc intendebat qui dixit qm̄ necesse ē vt sit
locus ꝛc. i. qm̄ sequit̄r ex hoc q̄ punct⁹ ē va
cuū. et vacuū est locus apud eos vt punctus
sit locus. et locus apud eos est illud in quo
est dimēsio corporis tangibilis ex quo sequit̄
vt dimēsiones subiacentur ī pūcto. s. diuisi
bile īdiuisibili. et hoc contingit eis quia ne
gatio per quā disposuerūt vacuū. est negati
o vniuersalis p quā nō intelligitur nāt
immutata. s. qui dicit q̄ est locus in quo nō ē
corpus hoc enī est verū de colore et punct⁹. t
ideo illi qui dicit ipm̄ ee dimēsionē ī quo
nō est corpus non contingit eis h inopina
bile qm̄ dicere ipm̄ esse locū in quo nō est
corpus nō significat naturā terminatā.

sicut significat apud dicētes ipm̄ ee dimen
sionē in qua non est corpus

Si quidē igitur videtur dicta vacuū vno
quidē modo non plenū sensibili corpore se
cundū tactū. sensibile autē sed in tactū est
grauitatē habens uel leuitatē. vnde et si
dubitauerit aliquis q̄ vtiq; dicat si habe
at hoc spacium colorē aut sonū. vtrū vacu
ū an non. aut manifestū est. si quidē cor
pus acceperit qd̄ tangitur vacuū esse. si
vero non. minime

Est etiā videmus q̄ vacuū dicitur vno
modo illud qd̄ non est plenū corpore sensi
bili sed in tactū. et sensibile sed in tactū est
illud qd̄ habet grauitatē aut leuitatē qd
igitur dicūt. si aliquis interrogauerit eos
et dixerit. si dimēsio inceperit colorē a sonis
qū ponūtur. vtrū sit vacuū aut nō. sed ē
manifestū q̄ si incepit corpus tāgibile ē
vacuū. et si non incepit. non.

Quum destruat descriptionē dicēs vacuū
esse locū in quo nō est corpus. iterūm est ad
alias descriptiones et dixit. et videmus q̄ va
cuū dicitur vno modo ꝛc. i. et videmus q̄ va
cuū describitur multis modis. Quoꝝ vnus
est q̄ est dimēsio non plena corpore sensibili
sed in tactū. D.d. et sensibile sed in tactū ꝛc. i.
cōtingit istis ex hoc q̄ vacuū sit dimēsio in
qua non est grauitas aut leuitas tantū. i
ideo dixit quid igitur dicūt ꝛc. i. et dicēdū est
dicentib⁹ hoc. qm̄ istud dimēsio incepit color
et sonū. vtrū sit vacuū aut nō. si vacuū sit
vacuū erit vnū eorum sēsibiliū. non intelligi
bilium qd̄ nō dicūt. si autē nō vacuū. tūc va
cuū nō est illud in quo nō est corp⁹ tangibi
le tm̄ sed in q̄ nō est qualitas tangibilis ne
q; color neq; sonus. D.d. sed est manifestū ꝛc.
i. sed debent addere in diffinitione q̄ est illud in
quo non est corpus tangibile et incepit illud
non enī sequit̄r vt illud in quo non est cor
pus tāgibile sit vacuū. qm̄ celū sit huiusmo
di. s. q̄ est illud in quo non ē qualitas tāgi
bilis. dixit Alex. et in alio libro. locus ī di
cat. qd̄ non est plenū corpore tāgibili est
qd est plenū corpore tāgibili. et sed hoc istum
dūt per illud aeriē. aer enī apud illos ē tāgi
bile per tactū tm̄. et apud eos vacuū. et ideo
arbitrant ipm̄ esse tangibile q̄ tactū tm̄. et
sed in hoc contradixit eis post. qui dixit qm̄
aī incepit alias quātitates a tangibilibus

ūtū remanet vacuū aut nō. sustinet ima
net destruetur desarpao si nō remanet. tunc
vacuū rapiet qualitates ī loco corpoū
¶ Alio autē modo in quo nō hoc aliqd ē
neq; substāa corporea aliqua. vnde dicūt
quidā vacuū esse esse corpus materia idē
li dicentes non bene. materia quidē aū nō
separabilis est in rebus. vacuū autē quic
quid sicut separabile
¶ Et alio modo dicitur illud in quo nō ē
aliquid demōstratū. neq; substāa corpo
ralis. et ideo dixerūt quidā q vacuū ē ma
teria corpoū et isti sūt qui dixerūt cām q
locus est ista et non bene dixerūt. materia
cui nō est separata a rebus vacuū enī non
possumus de illo nisi secdm q ē sepatū
¶ Et alij desarbūt ipm q est illud in
quo nichil est demōstratū neq; actdēs neq;
substāa corporalis et quia ista desarpao q
uenit materie. putauerūt quidā q materia
et vacuū sūt idem. sicut existimauerūt q lo
cus et materia sunt idē. et īmut vt mihi
videtur platonē. D. d. et nō bene dixerūt ꝛc.
i. et non bene existimauerūt. qm qū dicam
q in materia nichil est demōstratū in actu
nō intelligimus q possit denudari a reb⁹
demōstratis in actu sed intendim⁹ quidē q
in sua essencia non est aliquid demōstra
tū neq; est in se aliqd demonstratū. qm si
ta esset. non reperiret res demōstratas. va
cuū vero est idē in quo nō est aliquid demō
stratū. ita q vacuū īuenitur separatū a re
bus demōstratis qm dicitur vacuū
¶ Quoniā autē de loco terminatū est et
vacuū loci necesse est esse si sit primatū cor
pore. quomodo autē locus est. et quomō ī
est dictū est. manifestū est. qm sic vacuū q
dam nō est neq; separatū. neq; inseparabi
le vacuū enī non corpus sed corpous spa
cij esse volūt
¶ Quia iā determinauim⁹ de loco et ē ne
cesse in vacuo eam si est possibile vt sit locꝰ
qui caret corpore et iā narrauim⁹ loci. q
modo est et quomodo nō. manifestū ē q
vacuū qd dicatur hoc modo nō est sepa
ratū neq; non separatū. vacuū enī nō est
apud eos corpus sed dimēsio sine corpe
¶ Quim destruxit desarpaones dictas
de vacuo. incepit declinare eam q illud qd di
cit in persautacioē de loco destruit desarpa
onē verū vacuū que est ipm ēe dimensionē in
qua nō est corpus. et dixit. quia iā determina
uim⁹ ē. i. et quia iā declarauim⁹ locū quid
sit. et quomodo nō est. quia declarauim⁹ q ē
primū cōtinēs extremeū. et q nō est hic dimē
sio existens per se separata a corpoib⁹ neq;
nō separata. sed mixta est eis. et vacuū si sit
nichil aliud est q dimēsio separata. mani
festū est q vacuū nō est. et quim dixit sepa
rata. neq; inseparata intendit secdm opinio
nē dicentiū q vacuū est separatū a corpo
bus. et secdm opinionē dicentiū q est mixtū
cū corpoib⁹ et non separatū ab eis et quim
dixit vacuū enī apud eos ꝛc. immut eam no
dū ex quo cōtingit vt nō inueniatur dimē
sio per se illud enī qd inuenitur per se est cor
pus. dimēsiones vero inueniūtur in corpo
bus. et quia vacuū est dimēsio existēs p se
sequitur vt nō sit. qm si esset tūc predicatū
tū quantitatis esset separatū. et tūc quāti
tas esset separata substancia
¶ Vnde et vacuū videtur esse aliq̄d. q̄a et
locus et pter hoc acceptū est. cōsequit enī
motus qui secdm locū est. et locū dicentib⁹
esse aliquid preter mobilia corpora. thi
qui quidē dicūt q vacuū est causā autem
motus opinātur vacuū esse sic. sicut in
quo mouetur. hoc autē est quare locum
dicūt quidā esse
¶ Et idco dicūt q vacuū est aliquid q̄a
locus eam est aliquid. et ex hac causis dicūt
hoc q vacuū est. motus enī in loco coegit
dicentes locū esse aliquid aliud a corpo
bus que subuniūtur in eo ad dicendū hoc
et coegit dicētes vacuū esse ad dicendū hꝰ
qui enī existimauit vacuū esse causā mo
tus existimauit ipm esse illud in q̄ mouē
tur res mota. et idco dixerūt quidā q hoc
est tā q̄ locus
¶ Dicat + qui existimāt q locū + vacuū st idē
+ locꝰ apd eos est aliq̄d. existimāt enī hꝰ nō
vacuū ēe aliq̄d. i. ens. D. d. p eas dē causas. i.
per eas dē causas credidērūt locū esse + vacuū
esse. et existimauerūt ea esse vnū secdm subiec
tū. et duo secdm modū. Deinde dedit causam
ex qua existimauerūt hoc. et dixit. motus enī
in loco coegit ꝛc. i. qm motus est illud qd in
dicunt homines ad credēdū locū esse et vacuū
esse. sed opinati locū esse pp motū est verū
opinio. opinati vero vacuū esse ppt motū

est falsū et ſmiliter hoc qđ opinātur ex hoc
q vacuū est locus. est falsū. D.d. qui enī existi
mant ꝛc. 1. qui enī existimant vacuū ēe cui
ſā motus. existimant hoc quia reputant
ipm ēe illud in quo res motā mouetur sic
reputatur de loco. et ideo dixerūt q vacuū et
locus sunt idē et qū dixit q motus indigat
eos ad dicēdū vacuū esse ĩcepit gratdicere et

Neq; autē vna necessitas est si motus ē
esse vacuū. ōnino quidē igitur ōnis mo
do nequaq; vnde et aliquā latuit alteratiu
nāq; contīgit plenū sed neq; et sēm lo
cū motū. simul enī subīgredi ad immedi
cōtingit. licet nullū spaciū extra sit p̄ter cor
pora mota. et hoc manifestū est et in conti
nuoꝝ reuolutionib⁹ sicut his que fīt in hu
midoꝝ.

Et non est hic necessitas cogens. si fu
erit motus. vt vacuū sit. qm̄ vniuersaliter
non est hoc necessariū de omni motu. et
hoc ignorauit aristippus. possibile enī est
vt plenū alteretur. et postea qm̄ neq; ē ne
cessariū in motu locali. possibile enī ē ut
ambo congregētur. et sic corpora mobi
lia cedūt sibi in locis ad īmedē absq; eo q
hic sit dimensio separata preter dimēsio
nē corū. et hoc est manifestū in aeriu cor
porū cōtinuoꝝ enā. et simulter enā in aer
ſu corporū humidoꝝ.

Dicat et non est hic necessitas cogēs. si mo
tus fuerit vt sit vacuū. primo vero. qm̄ si vni
mur motui vniuersaliter. et continuū sīc ma
nifestū est. s. qm̄ q vacuū non est necessariū
in ōni motu. motus enī alteratiuus aut in
diget pleno de necessitate. aut nullus exis
mat ipm indigere vacuo. et hoc est mani
festū per se. et hoc ignorauit aristippus quā
dixit q totū est īmobile ōnino quolibet gñe
re motus. quia non est vacuū. et qū declara
uit q manifestū est per se q non ōnis mot⁹
facit existimare vacuū esse. incepit declarare
enā q neq; ex motu in loco sequitur vacuū
esse. et dixit. et postea ꝛc. 1. et postea si cōtīgerit
cui⁹ q ipi nō pbant vacuū ex ōni motu si
ex motu locali apparebit enā q hoc non se
quitur enā in motu locali. qm̄ possibile est
motū localē esse sine vacuo. et hoc intendit
qū dixit possibile enī est vt duo cōgregētur
s. motū esse. et vacuū nō esse. deīde d. qūo. et
dixit. s. corpora mobilia cedant sibi ꝛc. 1. et hꝰ
ent ita q in ōma corpora mobilia qū ali
qđ corp⁹ eoꝝ mouetur cedit ei in loco alid
corp⁹ ad quē trāsfertur et ille aliud absq; eo
q ibi sit dimēsio separata in qua motū mo
ueatur preter dimēsionē corporū mobiliū.
Deinde dicunt q iste modus qualitatis
translationis mobiliū manifestus ē de cau
sis sensibilib⁹ et dixit. et hoc manifestū est
cursu ꝛc. et intendit per corpora cōtinua con
tingēna. ista enī quādo mouētur cedūt sibi
ad inuicē et si nō impediretur motus. et in
tendit per corpora humidi motū parui agē
tis. puncta enī istoꝝ mouentur qū cedunt
sibi in loco ad īmedē. et simiter ista corpora
cedūt in loco naturaliter rebus que mouētur
in eis. s. mobilib⁹ in aqua et aere et forte in
tendit per hoc qđ dixit in cursu corporū cōn
muniū. corpora mobilia sēm ptes. scilicet aq
et aer. et per hoc qđ dixit. et simiter in cur
corporū humidoꝝ. intendit q ly manifestū ē
enā in cursu corporū humidoꝝ. s. qm̄ mot⁹
eoꝝ est per motus verū in quib⁹ mouētur

Contingit autē et dicam non in vani
tū. sed ꝓterea q ea que insūt illabūtur vt
aqua collisa aeri. aut in est et augmētum
non solū ingrediente aliquo. sed ex alio
rone. vt si ex aqua fiat aer. ōnino aut
que est de augmento magno et in aere dif
fuse aque. ipsa se ipam impedit. aut aut
non augetur qđlibet aut nō in corpore a
cōtingit duo corpora in eodē esse. dubium
one igitur cōmunē volūt soluere sed
vacuum demōstratur sicut est. aut ōne
corpus necessariū vacuū. si penitus augē
tur. et augetur per vacuū. eadē enī ma
in aere est

Et possibile est enā corpus cōdensari ī
ad vacuū. sed quia illud qđ est in eo dis
solutur et erat ab eo. v. g. qm̄ qm̄ aqua dis
solutur et erat ab ea aer qui est in ea pos
sibile est corpus augeri quia aliquid simile
ipm tm̄. sed augetur per alteratione enā
v. g. qm̄ aer generatur ex aqua. et vniuer
saliter sermo de augmento et sermo de ra
que fundituir in aere destruūt se ad īm
trum. qm̄ aut nichil augetur a augmen
tū eius non fiet per corpus aut duo corpo
ra congregētur in loco ipi igitur per hꝰ qđ
dicit non declarat vacuū esse. sed quārit
dissoluere questionē cōmunē nobis et il

lus et idco oportet eam vt corpus sit vacuū qū totū augetur. et augmentū sit media te vacuo et hoc idē dicamus de aere

¶ Quum declarauit q nō sequitur si motus sit vt vacuū sit. vt probantes vacuū esse existimauerūt. incepit eam declarare q neq; ea sestur ex densitate et raritate. neq; ex augmēto et diminutiōe. et dixit. et possibile ē corpus condē sari non ad vacuū. i. et possibile est existimari q corpora condēsentur sine eo q vacuū sit ipo sitū in ipo. et hoc intelligit vt a corpore condensato dissoluūtur quedā ptes et exeūt ab eo. et sic cōstringūtur partes residue ad loca illarū pariū. et sic corpus fiet minoris quātitatis absq; eo q imaginetur q inter partes eius sint foramina vacua ad que cōstringūtur partes eius apud densitatē. v. g. q qū aqua exprimitur reuertitur in minorē quātitatē qua partes aeris mixte cū ea dissoluūtur ab ea et similiter in lana et filtro. et eam possibile q densitas accidat non ppter exitū parciū. sed ex alteratione tantū. quando corpus maioris quātitatis trāsfertur in minorē quantitatē et sit possibile ē eam vt magnitudo eius crescat absq; eo q admisceatur ei aliquid extrinseci. vt aqua que transmutatur in aerē et hoc intendebat qū dixit. et possibile est corpus augeri et quū hoc dicatur augmentū transitiue augmentū cui in re veritate nō est nisi ī animato. et per aliqd extrinseci. et declarare quomodo sit augmētū verū manifestū in pcedentibus est hic. incepit declarare q questio de augmēto nō dissoluitur ex positione vacui. sed remanet super illos sicut remanet in hoc loco super nos et dixit. et vniuersaliter ē. i. et vniuersaliter questio de augmēto et de aqua que fūditur in aere remanet. licet ponatur vacuū. contingeret enim si corpus augetur per intromissionē alterius corporis in ipm et augmentū est in ōnibus partibus augmētabilibus per intromissionē alterius extrinseci. non possumus dicere q ōnes ptes corporis sūt vacuū. qm si ita esset non esset ullū corpus equale ōi no. et q nō remaneret super illos sicut super nos. sumus igitur mittenda. quomā augmētū aut negabimus ee aut negabimus ipm fieri per addmētū corporis extranei. aut si cōcesserimus habebimus propositum. corpus penetratur corpus. D. d. ipi igitur et per hoc qd dicit ē. i. et maximū quod facit est querere a nobis dare causā augmētationis aliud. qm qū declarauimus q vacuū nō suffiat et dare causā augmēti oportet nos dare causā illius. deinde notificauit qđo remanebat super eos et dixit. et oportet etiam vt totū corpus ē. i. et necesse est vt totū corpus sit vacuū si ponerimus ipm augeri per ōnes partes. et augmentū sit per intromissionē parciū corporis qđ est extrāseco in locus vacuus augmēti. qm corpus ipm non augmētatur in ōnibus partibus sed in quibusdā. qm additur in eo partes que ante non erant. et hoc ē ad dicendū augmentū. D. d. et hoc idē diamus de aere. i. q positione vacui eam nō dissoluitur questio de aere. nisi totū vas esset vacuum. qm qū fuerit positū q tm capit de aqua cū aere sicut sine aqua. et vacuū qđ est in aere in minimus necessario qm manet toti vasis remanebit questio.

¶ Quod quidē igitur et ex quibus demōstrant vacuū soluere tale sit manifestū est. qm autē non est vacuū sic diuisū sicut quidā dicūt dicemus iterū. si enim vniuersaliter q loci mutatio aliqua simplicium corporū quedā natura est vt ignis quidē sursū. terra autē deorsū et ad medium. manifestū est q non vacuū erit causa loci mutationis cuius igitur causa erit vacuū. videtur enim causa esse motus sed in loci. hmūs autē non est

¶ Manifestū est igitur q sermo eorū de vacuo destruūt finalis est. ex illis rebus quibus probant ipm esse. et nos narrauimus q nō est hic vacuū separatū vt quidā dicūt. dicamus igitur qm qū vniuersaliter corporū simplicium habeat aliquam translationē. v. g. ignis superius. et terra inferius et ad medium. manifestū est q in est rectū vt vacuū sit causa trāslationis q igitur motus. pōt aliquis dicere q vacuū est eius causa cū non existimetur q sit cū alicuius vbi motus in loco et nō est causa nisi istius motus

¶ Idest manifestū est igitur q sermo eorū in probando vacuū per motū destruitur ex ipso moto. apparet enim q ex motu nō sequitur vacuū esse. imo ex illo destruitur vacuū. et dixit dicamus igitur ē. i. apparet ex isto sermone q non intendūt in eo destruere vacuū vt premisit in principio sermonis. sed destruere magis eorū de vacuo. destructio enim aduen

ens superuacuē cui⁹ fuit destructio conseru
acionis quā extimabāt esse inter motū et va
cuū. iste vero sermo est destructio eius q̄ vacuū
sit causa motus scdm fuē. q. igitur ī primis
sermonib⁹ declarauit q̄ vacuū non est causa
formalis motus. et in hoc sermone declarauit
q̄ nō est causa finalis et sermo syllogisticus
cōponitur sic. si vacuū fuerit causa motus se
cundū q̄ locus est nobis. est causa eius q̄ tūs
lacio alia est ad superius et alia ad inferius
et si fuerit causa diuisionis translacionis. erūt
due ese nature nō consimiles. sed est cōsimilis
nature. ergo nō est causa translacionis. et q̄
non fuerit causa trāslacionis. nō erit cā motꝰ
scdm fuē. sed causa quā ipi dicāt de vacuo nō
est istu. q̄m causa quā ipi fingebāt de vacuo
q. est causa naturalis. s. causa per quā aptat⁹
motus. et ideo īcepit post declarare q̄ impossibile
est motū fieri in vacuo. et cā fingit ipm ee
causā leuitatis et pleni causā grauitatis t
apparet ex h sermone bene q̄ vacuū nō est lo
cus. q̄m si vacuū esset locus in quo nō erit cor
pus. et transferetur ad ipm corpus. esset in eo
superius et inferius sed in eo nō sūt superius et in
ferius. ergo in eo non est locus. et q̄ nō fuerit
locus. non erit ens. q̄m in diffinitione eius
dicatur q̄ est locus et hoc intendebat per hunc
sermonē et sermo eius erit talis. manifestū ē
q̄ vacuū q̄ non fuerit locus ad quē transfe
rūtur corpora naturaliter non erit ens et fo:
te quia sermo continet duas conclusiones
insimul. premisit in principio sermonis p̄mā
conclusionē. et probabant in ipo sermone secū
dā conclusionē. et demōstrauit per hoc q̄ ser
mo cōtinet duas cōclusiones īsimul. et hoc
scdm suū morē in abbreuiatione. D. d. quis
igitur motus ꝛc. i. et q̄ sit declaratū q̄ nō ē
causa motus qui extimatur q̄ est digni⁹
vt vacuū sit causa eius. s. motus translacionis
sequatur vt non sit causa alicuius motꝰ om
nino. et q̄ nō fuerit causa illius nō sequit
exposicione motus vacuū ee. sed cōtrario. s.
vacuū non esse. et Alex. exponit hūc sermo
nē ita. q̄ si natum sit causa trāslacionis corpo
rū naturaliū. vacuū nō est causa trāslacionis
et q̄ nō fuerit causa trāslacionis. nō erit cau
sa alterius. et q̄ non fuerit causa alicuius nō
erit ens ōnino. et istu contradictio est p̄ma po
nentibus vacuū. quia ē causa agēs transla
nis ad superi⁹ nō ponētib⁹ ipm causā mater

alē translacionis

Amplius si vacuū est aliquid vt lo⁹
pmatus corpore q̄ sit vacuū alicubi mo
uebitur ipositū in ipo corpus. nō enī iā in
ōne ee. cadē autē ratio et ad loc̄ esse ali
quid opinātes separatur in quā ferat⁹ q̄
ferat⁹. quomodo nāq; mouebitur positū
aut manebit sursū et deorsū. et de vacuo cō
uenit cadē ratio inerte vacuū cui⁹ loc̄ fa
cūt ee dicentes. et quomodo iā inert aut
in loco aut in vacuo nō cui⁹ admit qū to
tū sit positū. sicut in separato loco pmanz
corpus aliqd. pars enī nulli⁹ sorsū ponatur
non erit in loco sed in toto. amplius autem
si non locus neq; vacuū erit

Et cā si vacuū sit sicut locus cōmu
ne corpori. qū fuerit positū in vacuo aliqd
corpus quo igitur attrahitur. impossibile
est vt attrahatur ad ipm in totū et pr⁹ pmi
cundē sermonē cōtradicitur illis qui extī
māt locū esse aliquid separatū ad qd fer
et translacio. quaritur igitur ab eis qū
sit attractio corporis positi in eo. aut qui
eius. et quaritur de superiori et inferiori. si
fuit quesitū in vacuo. necesse est eū vt ser
mo de illo sit sicut sermo de vacuo. dicēs
eū vacuū esse ponūt ipm locū. et q̄ritur
eā qualiter erit aliquid in loco aut i va
cuo. h eū nō adaptatur qū totū illius in
fuerit positū in loco separato. et illud cor
totale fuerit pmanēs. pars eius si non pe
natur per se non erit in loco sed i sino
et eā si locus nō fuerit nō erit vacuū

Et est scda declaracio q̄ vacuū separati
nō est et differt a prima. q̄m in prima posu
it vacuū esse nō consimilē parti et q̄ in eo
ñ ē potēcia simulis moto. ita q̄ motū attrahā
tur ad ipm ex illa potēcia. sicut attrahitur
ad etheres sibi ppriū. et in hoc vero. q. cōcor
q̄ in vacuo est potēcia simulis moto. t q̄ mo
tū attrahitur ad illā. sed qū hoc fuerit posi
tū. et fuerit manifestū q̄ sit vacuo sit pote
cia est cōsimilis. necesse est eū idē corpus fu
erit positū in vacuo aut nō mouebitur ōm
no ppter equalitatē attractionis ex qualiber
parte equaliter. aut vt mouebitur scdm totū
ad loca cōtraria aut diuidatur. sed ipm scdm
totū moueri ad loca contraria est impossibile t
apud eā quescere in omī loco est impossibile
et diuisio eius eā nō sentitur. et ipe expssit

in hoc sermone primā istarū diuisionū. et tacuit duas quas intelligūtur ex dictis + forte cōtentus est in hac diuisione. et erat argumentū per se. s. qū motus naturalis fuerit cōsideratus in eo tantū. et q. d. et eā argumētū sēdm est. qm qū posuerunt q̄ h nomen vacuū significat locū corporis. et posuerunt ipm sēdm q̄ ē locus habere potētiam p quā attrahūtur ad ipm corpora que quescūt in eo naturaliter qū fuerint in eo et mouentur ad illud qū fuerint extra ad modū eius qđ sētitur de loco. et posuerunt in hoc vacuo ab qđ corpus non potuerunt dicere ipm moueri naturaliter per attractionē eius a cōtinētē sicut diximus h de loco. sequitur enī ex hoc ut idē corpus sēdm totū mouentur ad locū cōtinua. et Alex. exponit hūc sermonē ita q̄ illd qđ sequitur in eo. nō sequitur nisi quia vacuū ponitur infinitū sicut sequitur in termino vt motus nō sit in corpore finito. et coegit ipm ad h q̄ expositio nūc existimatur q̄ Aur. dicerit eā post pro ratione alia ab ista. D. d. et per hūc eundū sermonē ꝛc. i. et illud qđ cōtingit dicētib⁹ vacuū esse ex hoc. s. qm in eo nō erit superius et inferius naturaliter. neq; aliquid ꝓpter qđ eadē res quescat in alio loco. et mouebatur in alio q̄ngit idē ponētibus locū esse dimēsiones separatas a materia. D. d. quentur igitur ab eis. i. qm qū interrogātur de causa q̄ quedā corpora mouēt̄ in aliquo loco. et quescūt in alio loco nō possunt dare causā. dimēsiones enī qm abstrahūtur a materia non habebūt potētiā. nedū vt habeant potentiā nō cōsimilis ita q̄ fiunt qm ctē in aliquo loco et motū in alio. et simulter eā qm interrogātur de differentiis quib⁹ locus diuiditur in superius et inferius nō possent dare aliquid ex dimensionib⁹ et totū h est cōtinuū et qđ addit dicētib⁹ locū esse vacuū cōtinēs et qū declarauit q̄ idē ipossibile cōtingit dicētib⁹ locū esse dimēsiones. et dicētib⁹ vacuū. dedit causā in hoc. et dixit. necesse est enī ꝛc. i. et h ipossibile cōtingit vtriusq; qm ambo ponūt vacuū et locū esse dimēsiones. qm nō differūt apud eos nisi sēdm modū. s. q̄a qū accipitur sēdm q̄ in eo existit corpus dicit locus et qū accipitur sēdm q̄ in eo nō est corpus dicitur vacuū. deinde īduxit aliud ipossibile cōmune eis et dixit. et q̄ritur quomodo ꝛc. i. et dicētes q̄ dimēsiones sūt locus et vacuū nō possūt dare causā ex qua corpus sēdm totū est in loco per se. et sēdm partes in loco per accidēs. manifestū est enī q̄ qū pars nō fuerit separata a toto q̄ nō erit in loco per se sed ī toto. et h intendebat qū dixit. h enī non aptat ꝛc. i. et interrogātur eā quomodo aliquid secundū totū est in loco per se et secundū ptes ī loco per accidens. qū posuerunt dimēsiones separatas esse locū et vacuū. hoc enī nō adaptatur. qū res sēdm totū fuerit posita in loco qui est dimēsiones separate et illud corpus totale fuerit ptmanēs in sua dispositione nō corrupta dimēdo se in suas partes. pars. n. qū non ponitur separata a toto non est in loco ꝙ se sed in toto. et sēdm hoc sequitur vt dispositio de toto et parte sit eadē. s. q̄ vtraq; sit in loco ꝙ se. et h predictū est in capīo de loco. D. d. neq; eā si locus nō fuerit nō erit vacuū. i. neq; eam si locus non fuerit qū est dimēsio separata erit vacuū. vacuū enī aut est priuatio omnium rerū dimēsionatarū. s. dere predicamētorū. aut est dimēsio separata dixit. Alex. et ī quib⁹ dā libris nō inuentur ex h capitulo. s. ex postremo nisi h qđ dixit. interrogatur quomodo aliquid erit in vacuo. et sēdm h iste sermo nō erit ratio per se sed cōmunis sermoni predicto.

¶ Addit autē dicentibus vacuū esse tā q̄ necessariū. si vere esset motus cōtrariū magis esse si aliquis intēdat non cōtingere moueri nichil si sit vacuū. sicut enī ꝓpter simile dicēs terrā quescere sic et in vacuo necesse est quescere nō enī est quo magis + minus mouebitur sēdm enī q̄ vacuū est non habet differentiā.

¶ Et contīgit dicentibus vacuū esse necessario si fuerit motus contrariū et qđ dicūt. si aliquis persecutatus fuerit perfecte h. s. qm possibile est aliquid moueri si vacuū fuerit. quēadmodū igitur dicemus illi qui fecerūt terrā quescere ꝓpter similitudinē. ita necesse est eā quescere in vacuo. qm non erit vbi ad qđ motus sit dignior et remotior. qm sēdm q̄ est vacuū nō est in eo differentia.

¶ Qū narrauit q̄ ex ipa ratione eorū improbatur sua ratio. incepit narrare eā q̄ ex illo eodē improbatur cōclusio eorū. s. illud ex quo nata sunt ꝓbare ipm s. motū. et dixit. et q̄ngit dicētib⁹ ꝛc. i. et illis qui existimāt vacuū ee sequitur q̄ ex motu necessario cōtingit cōtra

nũ et qđ dicãt. ſ. q ſi fuerit vacuũ nõ erit mot⁹ deinde cepit numerare argumẽta ex quibus ap paret q ſi fuerit vacuũ non erit motus et dicit quẽadmodũ igitur cẽ. i. primũ igitur eorũ q̃ con tingũt iſtis eſt q quia vacuũ eſt cõſimile. neceſſe eſt vt in eo ſit quies nõ motus. qm̃ ſi poſue rimus ipm̃ habere potẽciã attractiuã. ſequit̃ vt ſit ſedm equalitatẽ ex quo ſequitur vt mo tũ queſcat vbicũq; ponatur ſicut dixerũt fin gentes q cauſa in quiete terre eſt quia equifa rentia orbis attrahit eã ex õnib⁹ partib⁹ equa liter et nõ intendebat veriſicare ſermonẽ iſtor de terra. ſed intendebat q q̃ fuerit poſitũ in con tinẽte potẽcia attractiua cõtingit vt res poſi ta queſcat in medio et forte intẽdit q cõtingit iſtis de mopmabili ſimile et qđ contingit illis. qm̃ quẽadmodũ contingit illis q õne corpus poſitũ in medio debet queſcere in eo adeo igitus ita cõtingit iſtis vt corpora vbicũq; ponãtur in vacuo queſcãt D. d. qm̃ nõ eſt vbi ꝛc i. quo mã quia eſt a ſimilis non erit vbi qđ eſt mo tus dignus attractione et remota ſimpliciter q̃ illud ex quo eſt motus q̃ in vacuo nõ ſit differẽtie quib⁹ diuidatur in ſuperius et iferius et duo extrema diſtãne ſimpliciter nõ unie mũtur niſi in ſuperius et iferius ex quo ſequit vt õne motũ poſitũ in eo queſcat vbicunq; ponatur

¶ primũ quidẽ igitur qm̃ õnis motus a violentus aut ſedm naturã eſt neceſſe aũt eſt ſiquidẽ verũ eſt violentus eſſe et eã qui eſt ſedm naturã violentus cui extra naturam poſterior eſt eo qui eſt ſedm naturã. quare ſi non ſedm naturã nec eſt vnicuiq; phyſico rũ motus corporũ neq; aliorũ erit motus. neq; vnius. at vero motus ſedm naturã. quomodo erit in vacuo qm̃ nec vna ſit diuã ſedm vacuũ et infinitũ. ſedm quidẽ eũ q infinitũ eſt nichil erit ſurſũ aut deorſũ ne q; medium. ſedm autẽ q vacuũ eſt nichil dif ferẽs eſt deorſũ a ſurſũ ſicut eũ nullus neq; vna eſt differentia. ſic et illi⁹ qđ non eſt va cui autẽ qm̃ non ſit aliquid primum vi detur eſſe. loca autẽ natura mutatio diffe rens eſt. quare erũt q ſũt natura differẽtia aut igitur non ſunt natura vllo modo. et nulla loca mutatio eſt. aut ſi hoc eſt non eſt vacuũ

¶ Et poſtea õnis motus aut eſt violẽtꝰ aut naturalis. et ſequitur neceſſario ſi mo tus violentus ſit. vt eã naturalis ſit mo tus eui violentꝰ eſt extra naturalẽ et motꝰ qui eſt extra naturalẽ eſt poſt naturalẽ mo tũ ergo ſequitur ſi vniquodq; corpus na turaliũ non habuerit naturalẽ motũ. vt non habeat aliquẽ aliorũ motuũ qũo igi tur eſt poſſibile vt motus ſit naturalis et in vacuo nõ eſt ſimplus differẽtia et eſt infi nitũ ſedm eui q̃ infinitũ. nõ eſt in eo ſupr mus neq; infimus neq; mediũ õnino et ſe cũdũ q eſt vacuũ non differt in eo ſuperius ab inferiori. quẽadmodũ igitur in nichi lo nõ eſt õnino diuerſitas. ſimiliter eã i illo qđ non eſt eius et vacuũ eſt aliqđ non eius et primo. hoc eui exiſtimatur de illo ſed tranſlatio naturalis eſt diuerſa. ergo hic eſt diuerſitas naturalis eſt igitur alte rũ duorũ aut nulla tranſlatio naturalis ter eſt õnino alienus ri ad aliquã partem aut ſi eſt hic tranſlatio naturalis non eſt vacuũ.

¶ Hec eſt alia declaratio. et prima ſuarũ poſitionũ eſt q õnis motus aut eſt naturalis aut violentus. i. extra naturã et eſt manifeſtum ſe. ſedm autẽ eſt q quod habens motũ extra naturã habet motũ naturalẽ. et iſta eſt eui manifeſta per ſe qđ eui eſt extra naturã nõ in telligitur in reſpectu eius qđ non eſt extra naturã. et exiſtimatur q Ariſ. declarauit hãc po poſitionẽ per h q dixit. motus eui violentus ꝛc. ſ. qm̃ diſpoſitio in hoc eſt ſicut diſpoſitio habitu et priuatione. qm̃ habitus eſt priua tione in re que caret habitu. et licet poſitio vt michi videtur nõ cõcedatur ab Auer. et eſt fatuitas in illo et q̃ poſuit has duas poſitiones cõcluſit q illud quod mouetur in vacuo neceſſario mouetur motu naturali. et ſi non mouetur. qm̃ q̃ cõtingit propoſitionem dicẽ q corpus mouetur aut naturaliter aut vio lente q motũ in vacuo eſt corpus. concluſit primã figuram q motũ in vacuo aut mouet naturaliter aut violente et q̃ cõtingit hunc q illud quod mouetur violente mouetur na turaliter. cõcluſit eã q corpus qđ mouetur in vacuo mouetur naturaliter. et eã q̃ ſi cut verũ q õne qđ mouetur violẽter mouetur naturaliter. ſequitur vt illud qđ nõ mouet naturaliter nõ moueatur õnino. et h eã ẽ q. ſyllogiſmꝰ inducẽs ad inconuenies. et ſi for ma illius iuuat ſuũ ſermonẽ q̃ dixit. ergo

qñ vnūquodq; corpoñ ꝛc. et qñ verificant q corpus qđ mouetur in vacuo debet moueri motu naturali incepit destruere vt aliqđ corp⁹ in vacuo mouetur motu naturali. et ī vacuo nō est superius ōnino. et ille sermo est ī scīa da figura sic. ōne qđ mouetur naturali motu mouetur in aliquo in quo est superius & inferius. et in vacuo non est superi⁹ ōnino ergo illud qđ mouetur motu naturali non mouetur in vacuo. Deīde incepit declarare q in vacuo nō est superi⁹ neq; inferius et dixit et est infinitū. i. qñ vacuū est infinitū. et in finitū non habet superi⁹ et inferi⁹ ergo vacuū nō habet superi⁹ et inferi⁹ qđ nō est medū tor⁹ et qñ declarauit q in vacuo nō est supi⁹ et inferius quia est infinitū. incepit declarare eaā hꝰ alio modo. et dixit. et sēm q est vacuū ꝛc. idest qñ in vacuo nō est diuersitas naturaliter. sed superi⁹ et īferius differūt naturaliter. ergo in scīa figura in vacuo non est superius et inferi⁹ D. verificauit ꝓpositionē dicentē q in vacuo non est diuersitas. et dixit quēad modū igitur ꝛc. et iste sermo cōponitur sic. vacuū est nō ens. et qđ est nō ens est priuatio. ergo vacuū est priuatio. et in priuatione nō ē diuersitas. ergo in vacuo non est diuersitas et qñ dixit ita illud qđ nō est ens intēdit ita illud qđ non est ens quia potētia est potentia michi qđ est priuatio non negatio simpliciter. vacuū enī non est negatio simpliciter. id est priuatio perfecti. sed priuatio corporū naturaliū. et illa quorū potētie diuersantur sūt corpa naturalia. D. d. et vacuū est aliqđ non ens. i. nō simpliciter. sed priuatio corpous naturalis. et qñ verificauit q in vacuo non est diuersitas. et qñ in eo non fuerit diuersitas non est in eo motus naturalis. Declarata ē continuatio inter precedēs et ꝙsequēs. s. q si vacuū est motus non est naturalis. Deinde destruit consequēs et concludit vacuū nō ēē & ꝓpositū ꝙsequēns est manifestū per se īduxit her in forma reductionis. et dixit. est igitur alterū duorū. i. aduersarius igitur nō potest fugere alterū istorū. aut cōcedere vacuū esse ex quo sequitur motū naturalē nō esse ex quo sequitur necessario vacuū non ēē. D. d. sed ista latio naturalis ꝛc. per hoc verificat ꝓpositionē dicētē q superi⁹ et inferi⁹ sūt diuersa naturaliter et q. d. et signū eius q hec sūt vbi diuersa naturaliter. et qñ hic sūt motus diuersi naturaliter. Causa enī in diuersitate motuū est diuersitas naturaliū locorū. et naturaliū et nō naturaliū

Amplius nūc quidē mouētur proiecta proiectore non tāgente aut ꝓpter reperistasionē ñ sicut quidā dicūt aut ex eo q pellit pulsus aer velocior motu illius quod pellitur motu sēm quē fert in ꝓpriū locū. in vacuo autē nichil horū contingit esse neq; enī fertur aut sed aut sicut qđ vehitur

Et eaā videmus q illud qđ mouetur p expulsionē mouetur expellente separato. & h est aut sēm successionē et motionē vt q dā dicūt. aut quis motus aeris expulsi est velocior tāsla cione in expulse in motu ei⁹ ad suū locū quē habet et nichil est ex h vacuo. et translatio non pōt esse in eo alio modo. v. g. sēm modū equalitatis aut naualitatis

Qñ declarauit primus q si motus naturalis est vacuū non est incepit eaā declarare hoc ex motu violēto et dixit. et videm⁹ ꝛc. i. et videm⁹ q illud qđ mouetur per expulsionē violente moueri posteā motore separatur vt videm⁹ in lapide proiecto qui mouētur posteā manus separatur ab eo et similiter sagitta directa post qā separatur a chorda. et hoc nō pōt esse in vacuo nisi esset possibile aliquid moueri sū motore. et ideo oēs qui erāt in h q causa istius motus est aer aut sēm successionē. vt plato dicat. s. q qñ res expulsa vacuat locū in quo ē per expellens succedit ei in loco alius aer qui mouet illud expulsū post separationē expellentis. et ille aer sēm q vacuat locū sibi & succedit et in eo alius aer mouetur eaā ab aere succedēte. et sic donec motor quiescat aut sēm h q aer qui defert ipē expulsā mouetur ab expellente posteā expellēs separatur ab eo ꝓpter hoc q in natura aeris est reperire moueri ab alio et retineri ipm diu posteā separatur a motore et hoc sēm formā. s. qñ posteā separatur ab expellente mouetur a sua forma naturali. & ante separationē mouetur ab vtroq. s. ab expellente et a sua forma. quapp motus ei⁹ est velocior necessario q motus expulsi. expulsū enī non habet in se prīcipū motus. qñ motor eius sit violētus pur⁹ aer vero habet ī se prīcipū motus vt alibi declarātū est. et hoc intēdebat qñ dixit. aut quia motus aeris expulsi ꝛc. i. per potentiā relatiuā que est in ac

xpercqẽ mnatus ẽ cũ aliquo motu aduẽ
ente moueri ad superi⁹ s. q causa m motu la
pidis post ſeparacoẽ proiacentis nõ ẽ ſuc
ceſſio aeris ſed translacio ipi⁹ aeris et hec eſt
ſentẽcia Ariſ vt declarat̃ eſt m libro celi ⁊ mũ
di et vltimo iſtius libri .D.d. et michil eſt ex h⁹
m vacuo .i. et non ẽ m vacuo aliquid de quo
dicatur ſucedere aut illud qd̃ defert ire expul
ſã eſt velocioi motus q̃ ipa res ita q motꝰ
violentus remaneat post ſeparacoẽ expel
lẽtis. et iſte ſermo cõponitur ſic. motus vio
lentus poſt ſeparacoẽ expellẽtis fit aut
ex ſucceſſione aeris aut ex velocitate motꝰ
eius ſed m vacuo nõ eſt aliquid ex quo ſit
poſſibile aliqd̃ iſtorũ. ergo m ſcḋa figura m
motus nõ põt eſſe m vacuo. D.d. et trãſlacio
non põt ee alio modo ꝛc. .i. et ipoſſibile ẽ etiã
vt translacio ſit m vacuo ſcḋm q equitans
trãſfertur ſuper aliquod .i. delatũ ſuper defe
rens aut ſcḋm q aial natat. volatile ei trãſ
fertur m aere ſcḋm alterũ iſtorũ duorũ mo
dorũ. at ſcḋm vtrũq;

¶ Amplius nullus itaq; habebit dicere
ꝓpter quid qd̃ mouetur aut ſtabit aliq
quãdo. quid eũ magis h q̃ ibi quaꝫ aut
quieſcet aut in infinitũ neceſſe eſt ferri ali
aliquid impediret magis

¶ Et etiã non poſſet aliquis dare cauſã
ex qua cũ aliquid mouetur in eo quieſcat
ex eo in aliquo vbi quare igitur dignus
quieſcat h q̃ h. ex quo ſequitur aut quieſ
cere aut moueri infinitũ qũ nõ impedit
ab aliquo ipediente forcion

¶ Qũ deſtruit vacuũ eſſe ex motu. incipit
etiã deſtruere ipm ex quiete naturali cauſa
eũ in motu naturali eſt cauſa nõ quiete na
turali. et h eſt ſimilitudo q̃uenit ad conten
tũ. et dicit. et etiã nõ poſſet aliquis dare cau
ſã ꝛc. .i. non poſſet aliquis eorũ qui dicũt va
cuũ ee dare cauſã ꝓpter quã. q̃ aliquid mo
uetur m vacuo quieſcat m aliquo loco magꝭ
q̃ m alio. quãdmodũ non põt dare cauſã
ꝓpter quã corpus mouetur motu naturali
de vbi m vbi. D.d. quare igitur ꝛc. .i. qm̃ nõ
poſſũt dare m h cauſã ex vacuo que cõueni
at huic qd̃ ſentitur. ſ. de corporib⁹ ipa quieſ
cere m aliquo loco et nõ m alio. et intendit
hoc per quietẽ. quietẽ naturalẽ. D.d. ex quo
ſequitur ꝛc. .i. et ſi cõceſſerim⁹ q naturaliter
inter vacuũ et ire motã eſt aliqua cõſimili
tudo neceſſe eſt vt illa cõparacio ſit vna et ſi
plex ꝓpter h q vacuũ eſt vnũ et ſiplex ex quo
ſequitur q naturaliter m vacuo ſit alterum
duorũ tantũ. ſ. aut quies aut motus ex q̃ ſe
quitur vt corpora naturalia aut ſemper qu
eſcant m eo vbicũq; ponãtur aut ſemp mo
ueantur. qm̃ ſi inter illud et corp⁹ naturale
fuerit ꝓparacio ſimilis que eſt inter corp⁹ ⁊
ſuũ vbi ꝓpriũ tũc corpora quieſcũt vbicũq;
ponãtur et ſi inter illud et corpora natura
lia fuerit cõparacio que ẽ inter corp⁹ ⁊ vbi
nõ naturale erit neceſſe vt corpa ſẽper move
antur m eo

¶ Amplius autẽ mũc quidẽ in vacuũ ob
id qd̃ credit ferri vir. m vacuo autẽ vbiq; ſili
milimodi eſt quare vbiq; ferretur

¶ Et etiã motus exiſtimatur fieri nunc
in locas vacuus ex appoſicione mũdi vacuo
h eſt codẽ modo in omnib⁹ ſuis partibus er
go ſequitur vt illud qd̃ mouetur in toto
pellatur ad õnes ptes

¶ Iſta eſt alia racio quam ponit̃ dicẽs
ve vacuũ ee ꝑ motũ violentũ. plures enim mo
tus apud expulſionẽ expellẽtis entĩ aliqua
parte et non m alia ꝓpter diuerſitatẽ partiũ
m diuerſa aptacione. ſ. qua mouetur ad q̃
tẽ que eſt magis apta. adeo q motũ natura
le mouetur ꝓpter aptacionẽ contra ſui mo
tũ naturalẽ vt accidit m aſſub. vt moueat
ad inferi⁹ qũ nõ mouent extra ad ſuperi⁹ et
dicat q ponẽtes vacuũ ponũt ipm̃ quia exiſ
timãt ipm̃ adaptari motui. et ſi ita ẽet nõ
eſſet h aliqua pars magis adaptata q̃ˢ
alia. et totã ſi ſtaret dicẽtib⁹ vacuũ eſſe ſe
paratũ. quib⁹ intẽdit m h ſermone q̃tendit
ve dicẽtib⁹ vacuo ipm̃ eſſe non ſeparatũ non
q̃ſtat h. ſed ipoſitũ m corporib⁹ iſtũ cũ poſ
ſũt poni ſurſum et inferi⁹ et vniuerſaliter
medium per ad fiat motus corpor ſimplicũ
D. ergo neceſſe eſt ꝛc. .i. ergo neceſſe eſt vt illd
qd̃ mouetur m eo expellatur ad oẽs ptes
equaliter et ſic nullũ motũ mouebitur ꝓpter
aptacionẽ ad aliquã partẽ aliã ab ea ad q̃
expellẽs expellit. qd̃ non ſentitur m plurib⁹
mobilib⁹ et in libro Alex. h capitulũ mutan
tur et etiã exiſtimatur q trãſlacio eſt mẽ i
vacuo ꝓpter aptacionẽ. et h m vacuo eſt codẽ
modo ex õnib⁹ partib⁹ ergo illud qd̃ move
tur m eo expellitur ad oẽs partes .i. q ſi m
cuũ eſt cauſa translacois ꝓpter aptacionẽ

siant fingūt dicētes ipm ē necesse est ut illud
qđ mouetur in eo mouetur ad ōnes partes
qm aptūo est in ōnib⁹ equaliter et h in infi
nitū q vacuū est infinitū apud eos et maxi
ma est dria inter ponere q aptūo ē necessa
ria ēsse motus. et ponere ipam ē causā agē
tē motū. sugitur posuerim⁹ q aptūo est de
necessitate motus. exposūo ert illa quā dix
imus. et si posuerim⁹ q aptūo est causa agēs
motus. exposūo ert Alex. sed ert destructio
nō sedm rem in se. sed sedm sermonē eorū. ap
tūo enī est de necessitate mot⁹ in cā agens
Cumplus⁹ et autem ex his manifestū est
qđ dicatur videmus enī idē graue et leue et
corpus velocius ferri ꝓpter duas causas. a
in differētia per quod vt per aquā. aut per
terrā. aut aerē. aut in differētia qđ fertur si
alia sint eadē ꝓpter excellentiā grauitatis
aut levitatis. h quidē igitur per qđ fertur
causa est qm impedit. maxime quidē qđ gra
ferrur. postea autē et maneus. magis autē
qđ non facile dividitur huiusmodi. aute
pm gui⁹ est. Id autē in quo est. a. movebit
per b. qđ autē in quo est c. tempus per ipz
autē d. quam sit subtilius. si equalis lōgi
tudo est ipi b. que est ipius d. sedm analo
giā impediēt corpis. sit. n. b. quidē aqua. d.
vero aer. quanto ergo subtilius est aer aqua
et incorpalius. tanto acius. a. per d movet
q̄ per b. habet ergo eandē rationē sedz qua
vere distat aer ab aqua velocitas ad velo
citatē. quare si dupliatur subtilitas in du
pla tēpore qđ est ipm b trānsibit a. q̄. d. et
erit in quo est c. tempus duplex eo in quo
est c. et semp ita quantocūq; sit in corpora
lius et minus impeditum et hinc diuisibi
lius per qđ fertur acius movebitur. vacu
um autē nullā habet rationē qua excella
tur sub corpore sicut neq; nichil ad nume
rū. si enī quattuor excellūt tribus in nūco
pluribus autē duo. et adhuc vnū plurib⁹
q̄ duobus. nichil autē habēt non amplius
rationē q̄ excellant. nec esse enī est dupli
excellens in excellentiā et in id qđ excellit
quare igitur erit quattuor quantūcūq;
excellūt et nichil. vnde neq; linea puncti
excellit nisi ponatur ex pūctis. similiter
autē et vacuū ad plenū. nichil possibile
est habere rationē. q̄ neq; ad motū
Et apparet etiā hoc qđ dixim⁹ hoc mo
do. videmus enī idē corpus velocius in mo
tu ꝓpter altrum duorū aut ꝓpter h q illud me
diante quo movetur dividitur. v. g. vt mo
tus avis sit in aqua aut in terra aut in aere
aut in igne. aut quia motū dividitur: si
igitur alia ficāt eadē ex differentia gra
tatis et levitatis illud mediante quo erit
motus erit causa. impedit enī motus aut
multū. q̄ motus illius ficret contrarius
motui avis qđ movetur in eo aut minus
q̄ erā ficret quidē et magis q̄ nō fi
eret facilis divisionis. et qđ est tale est illud
in quo est spissitudo expellatur igitur cor
pus a medietate b. i. trinpx. c. mediante. d.
qđ est subtilius in tpe. h. in longitudīe ex
a. equali longitudini ex c. l. corpus impedi
tus. et itaq illius est q̄m b sit aqua et d.
sit aer. et quāto aer est subtilior aqua et le
vious corporeitatis. tanto a expellitur me
diante d. velocius q̄ mediante b. et sit ꝓpor
tio velocitatis ad velocitatē sicut ꝓportio ex
cessus aeris super aquā. ita q̄ si ficret du
plū in subtilitate. pertransibit spatiū. b i
duplo tēporis in quo pertransit spatiū. d.
et erit tempus c. duplū tēporis. h. et quan
to magis ficret illud mediāte quo erit mo
tus levious corporeitatis et minor resistē
tie. sed facilior divisionis. tanto magis expl
so erit semp velocior. vacuū vero nullā hab
comparationē ad corpus per quā corpus erit
dat ipm quēadmodū nulla habet cōparatio
nē illud quod non dicatur vnū ōnino ad
illud qđ dicatur numerus. quattuor enī si
excedūt tria per vnū. excedūt duo ꝓ magis
et excedūt vnū ꝓ magis ad non vnū. vnū
vero nullā habet ꝓportionē quo excedit ipz
excessus enī dividitur necessario in eo qđ ex
cedit et augmentū. ergo quattuor divi
dūtur in hec duo in excessū et eā in ū vnū
et idco linea eā nō excedit pūctū q̄ nō cō
ponitur ex pūctis. et simuliter eā vacuū
non habet ad plenū ꝓportionē. ergo neq;
eā motus erit in eo
Hec est alia demonstratio in qua declarat
q impossibile est motū fieri mediante vacuo
separato. et dicit. apparet ꝛc. i. et h qđ dixim⁹
s. q̄ impossibile est vt motus fiat in vacuo. ap
parer ex h. q̄m videmus corpora grauia duci
sau in motu sedm velocitatē et tarditatē per
duo. q̄m si corpus fuerit idē. aut fuerit duo ex

lia in declinatione diuersitas erit sedm illud
in quo mouetur. V. g. qm idē corpus velocius
mouetur in aere qm in aqua. et similiter duo cor
pora equalia in grauitate et figura et magni
tudine si autē corpora fuerit diuersa et moue
tur in uno medio. tunc diuersitas in motu erit
ppter diuersitatē in grauitate et leuitate. s. q
grauitas illoꝝ erit velocius. et qū declarauit
hanc ppositionē. s. q causa velocitatis et tardita
tis in corporib⁹ mobilibus est aut diuersitas
medij in spissitudīe et tenuitate aut diuersitas
corpoꝝ in grauitate et leuitate. dixit. si igitur
alia fuerit cadē. i. qm si alia existētia in corpo
ribus faciēta velocitatē et tarditatē. vt diuer
sitas corpoꝝ in grauitate et figura et magni
tudine fuerit cadē in duobus corporib⁹ nō di
uersis et videmus q illud qd' mouetur ī aere
mouetur veloci⁹ illo qd' est in aqua. manifestū
est q causa diuersitatis motus est illud medi
ante quo est motus et similiter est cā in co
dē corpore. s. qū videmus q motus eius in cor
pore subtiliori est velocior q motus eius ī cor
pore spissiori. Deinde dedit causā ppter quā ac
cidit h medio et dixit. quia īpedit aut multū
&c. i. et causa tarditatis est. qm illud mediā
te quo erit motus resistet rei mote. et hoc resis
tens diuersatur sedm magis et minus resis
tet enī multū qm medium mouetur motu con
tinuo a qd' mouetur in eo. et resistet minus qm
fuerit quiescēs. D. d. et magis &c. i. et medium
qd' resistit per suū motū ad continuā partē re
sistit magis qm fuerit difficilis diuisionis et
passionis. diuersitas igitur mediorū in istis
duabus cāis. s. in difficultate et facilitate re
sistentie aut motus aut quietis corū est cau
sa in diuersitate motus eiusdē moti. aut mo
bilium ꝙ similiū. deinde narrauit quid est diffi
cilis diuisionis. et dixit. et est illud in quo est
multa spissitudo et qū ꝓposuit hanc ꝓpositio
nē incepit vti hac doctrina per litteras. et dix
it. expellatur ergo &c. i. ponatur igitur. a. cor
pus qd' mouetur in medio. et medium in q mo
uetur ponatur b et tēpus in quo mouetur sit
c. ponatur cā moueri a in alio medio subti
liori puncto. et sit d et tempꝰ in quo mouetur
a in h medio sit. h. et ponatur a. mouer ex
duobꝰ medijs per duo spacia equalia. s. ex
b. grossiori et ex d. subtiliori. sequitur igitur
vt tempꝰ in quo pertransit h duo spacia dui
setur noti est cū q velocꝰ pertransit idē spa

ū in minori tēpore. et qua causa velocitatis ⁊
tarditatis in his duobꝰ motibꝰ ē diuersitas
mediorū in tenuitate et spissitudine. sequit⁹
vt ꝓportio tēporis ad tempꝰ sit sicut ꝓportio spis
situdinis que est in altero medio ad illā que ē
in alio. et similiter ꝓportio motus ad motū ⁊
qū dedit exemplū de litteris dedit exēplū cā
de materijs vt demōstratio sit manifestior. et
qd' vī diminutū in uno exemplo apparebit ī
alio. et dixit. intentio illius est &c. i. V. g. pona
tur in loco b. qd' est mediū grossius aqua. et ī
loco. c. qd' est mediū subtilius aer. quāto igit⁹
magis aer est subtilius aqua. et minoris re
sistentie contra rē motā. tanto magis erit ve
locitas motus a in eo qm in aqua. ꝓportio igit⁹
velocitatis ad velocitatē erit sicut ꝓportio cor
pus subtilitatis aeris super subtilitatē aque
et ideo dixit. erit ꝓportio velocitatis ad veloci
tatē &c. i. sequitur igitur ex istis ꝓpositionib⁹ vt
ꝓportio velocitatis motus a in b. ad motū
in d sit sicut ꝓportio excessus subtilitatis aeris
super subtilitatē aque. D. d. ita q si fuerit ve
lū &c. i. ita q sequitur si posuerim⁹ q aer ē du
plū ad aquā in subtilitate vt res moti ī aere
pertranseat spacium equale spacio qd' pertran
seat in aere in tēpore duplo ad tēpus in quo
trānsit ipm in aqua. tēpus igitur qd' est equa
le illud in quo pertransit spacium res moti in cor
pore spissiori. est duplū ad tempus b. in quo mo
uetur per spacium equale illi in corpore subti
liori qd' est. c. tunc dicimus cū semper pertransit idē spa
cium in longiori tēpore. et licet non expressit hāc
ꝓpositionē intellectus tamē est ex ipo sermone
d. et quanto magis fuerit illud mediū quo ī
et hoc cā manifestū est per se. et qū posuit hās
ꝓpositiones cōsequens est cā aliā ꝓpositionē. et dix
it vacuū vero &c. i. vacuū vero nullā habet com
paratiōnē in subtilitate ad subtilitatē corpus
mediante quo fit motus et qū dixit. nullā ha
bet ꝓportionē ad corpus intendit. et vacuū
nullā habet ꝓportionē qua corpus mediū
excedit vacuū. V. g. in subtilitate. in vacuo ē
nō est subtilitas qua dicatur ee subtilior. igitur
V. g. aut aer. D. d. quēadmodū nō habet com
parationē &c. i. inter vacuū et corpus mediū si
est ꝓportio. qū in vacuo non est subtilitas. et ē
illud sedm qd' cōparantur media ad inuicē ī
subtilitate et spissitudine quēadmodū nō est
ꝓportio neq; ꝓportio in eo qd' non est vnū ad
illud qd' est minoris numeri cū comparatē

ad mutē quia cōmunicāt in vno·et vnuer
saliter oīa duo que nō cōmunicāt in eadē na
tura nō habent cōparationē ad mutē et hoc
intēdebat qū dixit·sz igitur quattuor excēdūt
tria ꝛc·i·et numen excēdūt se ad mutē per vn
tates in quib⁹ cōmunicāt·illud autē in quo nō
est vnū nullā habet cōparationē ad numerū
et similiter illud in quo nō est subtilitas nul
lā habet cōparationē ad corpora habēna sub
tilitatē·diuersa enī sēdm magis et minus ne
cessario cōmunicāt in eadē natura·D·d·non
vnū vero ꝛc·i·quod autē fuerit ex entibus i
quo nō mouentur vnū non habet ꝓportionē
ad illud in quo est vnū qua constat inter illa
excessus·D·d·excedens enī ꝛc·i·illud enī qd di
catur exceder aliquid necessario diuiditur i
illud per quod excedit·t̄ ideꝫ qd excedit·Verbi
gr·q; quattuor excedūt duo·necesse est vt di
uidātur in duo quibus excedit et in duo que
excedūt·qū igitur fuerīt aliquid qd nō diui
ditur in aliquod et fuerit aliud qd diuiditur
in ipm nō dicetur q illud qd diuiditur in illd
qd excedit illud qd nō diuiditur·D·gr·quoniā
am quattuor nō dicatur excedere aliquid i q
non est vnū·qm si excederet tūc quattuor di
uidūtur in excessū et in illud in quo nō ē vnū
qd est impossibile·et h intēdebat qū dixit·er
go necesse est vt quattuor diuidātur ꝛc·i·qm
necesse est vt quattuor diuidāt i illd ꝙ qd exce
dūt illd i q nō ē vnū·t̄ illd i q nō ē vnū·t̄ q;
ꝓpositio quā intendit declarare est quinq;
numerus et alius·et dedit exemplū de numeris
vult enī dare exemplū de magnitudinib⁹
et dixit·linea enī non excedit punctū·i·et ꝓt
h nō mouent ꝓportio inter lineā et punctū
qua punctat excessus·qm si ita esset·tūc ex
cedens et res excessa essent partes linee·t̄ sic
linea ꝙponeretur ex punctis qd̄ post declarabi
tur esse impossibile·et quia declarauit hanc
ꝓpositionē dicentē qd omne excedēs aliquid
oportet diuidi in excessū et in re excessā·t̄ va
cuū non diuiditur in illud per qd excedit cor
pus·qū in eo non est subtilitas dedit conclu
sionē que sequitur ex hoc et est q vacuū nō
habet ꝓportionē ad plenū qua dicatur exce
dere plenū in subtilitate·et dixit·et similit
enī vacuū·et dixit·et iste syllogismus ē en
ā in sēdā figurā et qd substituit est inmo
ꝓpositio·et qū declarauit hanc conclusionē
dedit impossibile qd sequitur ex ea si aliquid
moueatur in vacuo et dixit ergo nec motus
erit in eo·i·et qū vacuū non habet ꝓportionem
ad plenū in subtilitate·et ponitur aliquid mo
ueri in eo sequitur ex hoc q motus in vacuo nō
habet ꝓportionē ad motū in pleno·et sic erit
motus indiuisibilis in tēpore indiuisibili·sa
liter in instāti qd est impossibile vt post dcla
rabitur·quia hic accepit pro cōstanti qd̄ dcla
natur in sexto·s·q oīs motus est in tēpore et
motus diuisibilis Nec pace autē bene mouit
hic questionē dixit enī q nō sequitur vt ꝓpor
tio motus eiusdē lapidis in aqua ad motū
eius in aere sit sicut ꝓportio spissitudinis aq̄
ad spissitudinē aeris nisi motus lapidis eēt
in tēpore ꝓpter hoc quod mouetur in medio et
si hoc esset contingeret vt nullus motus esset
in tēpore nisi ꝓpter impediēs·medium enī vir impe
dit īe motū·et sic ita eēt tūc corpora celestia
mouerētur in instanti qū nullū medium impe
diēs sit illic et dixit q ꝓportio subtilitatis aq̄
ad subtilitatē aeris est sicut ꝓportio tarditatis
acquirētis motu in aqua ad tarditatē acquirē
tem in aere·et hec sūt verba eius in septimo simi
plicium·dixit et ista resistentia que est inter plenū et
corpus quod mouetur in eo est illa inter quā t̄
potentiā vacuum sunt Arist·ꝓportionē in quarto
et non est sicut existimatur de eius opinione
ꝓportio enī aque ad aerem in spissitudine non
est sicut ꝓportio motus lapidis in aqua ad
motū eius in aere·sed ꝓportio potentie cōmu
nitatis aque ad potentiā cōmunitatis ae
ris est sicut ꝓportio tarditatis acquirētis re
motē ex illo in quo mouetur·V·gr·aqua ad
tarditatē acquirentē et quādo mouetur in aere
qm si esset sicut existimauerūt aliqui·tunc
motus naturalis esset violentus·ergo si illic
nō esset resistentia·quomō esset motus·neces
se est enī vt esset in instanti quod ergo dicatur
de motu circulari·et illic non est resistentia
qm illic non est diuisio ōmmo nā locus ar
cualis idē est simpliciter nō itaq; euacuatur
vnus locus et alius īpletur·necesse est igit
vt motus circularis sit in instanti·sed nos vi
demus in eo maximā tarditatē vt in motu
stellarū fixarū·et maximā velocitatē vt in
motu diurno et hoc non est nisi ꝓpter distā
tiā motoris in nobilitate a moto·qū igitur
fuerit nobilior tūc illud qd mouetur ab eo
erit velocius·et qū motor fuerit immouens
nobilitatis erit ꝓpinquior moto et tūc mo

tus aut tardior. hec sunt verba eius. et si hoc ad
dant concedatur. tūc demonstratio Aris. aut
falsa qm si ꝓportio nobilitatis subtilitatis
medij ad subtilitatē alterius medij est sicut ꝓ
portio tarditatis acquirens motum altius cor
ad tarditatē acquirentē a motu alio non sicut ꝓ
portio ipius motus non sequitur vt illud qd
mouetur in vacuo mouetur in istanti qm
tunc non auferetur ab eo nisi tarditas que
acquirit a ꝓter medium et remanet a motus
naturalis et omnis motus est in tēpore ergo
illud qd mouetur in vacuo mouetur in tē
pore necessario et motui diuisibili et nullū
sequitur impossibile hec igitur est questio Auē
pace nos autē dicamus q manifestū est ꝓ
se q si causa equalitatis remotionū cōue
nientiū in declinatione et figura et magni
tudine qm mouentur in vno medio aut in
duobus mediis equalibus in velocitate et gra
uitudine est equalitas medij. manifestū est
q diuersitas eius in velocitate secūm magis
et minus ē causa diuersitatis motus in ve
locitate et tarditate. et q ista diuersitas aut
causa est diuersitas medij sequitur essentia
liter subtilitatē. s. q augmentū illius diuer
sitatis sequitur augmentū subtilitatis et di
minutio illius diminutionē illius. ergo ma
nifestū est q ꝓportio motuū ad ꝓportionē me
dioū est causa in spissitudine et velocitate
et iste ꝓpositiones sūt manifeste per se. s. q cū
fuerint duo mota equalia in grauitate + leui
tate et figura et magnitudine et mouentur
in vno medio q motus eorū erit equalis in
velocitate et q vtrūq; permansit equale spa
tium in tēpore equali. et qm duo media fuerint di
uersa in velocitate q motus eorū diuersabit
Diuersitate ꝓportionali. et vniuersaliter ma
nifestū est q causa diuersitatis et equalita
tis motuū est diuersitas et equalitas ꝓpor
tionis motoris ad rem motā. qm igitur fuerint
Duo motores et duo mota. et ꝓportio alterius
motoris ad alterum motū fuerit sicut ꝓportio
reliqui motoris ad reliquum motū. tunc duo
motus erūt equales in velocitate et qm ꝓpor
tio diuersabitur. diuersabitur motus secūm
illā ꝓportionē. et hoc idem est in motibus vio
lentis et naturalibus sed in violentis qm duo
motores fuerint equales in potentia diuersitur
erit ꝓter impedimentū. in naturalibus vero diu
sitas aut equalitas est ꝓter diuersitatē. a

equalitatē ꝓportionis motoris ad rem motam
et non sequitur vt in eis sit equalitas apud
equalitatē mouentium in potentia quando
ꝓportio diuersatur sicut non sequitur hic in vi
olentis qm impedimentis diuersatur. qm impedi
entis diuersabitur ꝓportio. iste igitur sūt pro
positiones manifeste per se. et si hoc cēt sicut
dicit Auēpace. s. q in talibus motibus nō cēt
ꝓportio motus ad motū sicut ꝓportio spissi
tudinis ad spissitudinē. sed sicut ꝓportio tar
ditatis ad tarditatē cōtingeret hoc in omnibus
motibus violentis ita q illud dictum in vltimo
septimi. s. q qm aliquod corpus mouent aliud
corpus per aliquod spatium in aliquo tēpore q mo
uebit medietatē illius corporis per illud spa
tium in medietate illius temporis esset falsum.
contingeret enim sed in Auēpace vt ꝓportio tēpo
ris ad tēpus non cēt nisi sicut ꝓportio tardi
tatis ad tarditatē. et causa istius erroris
it existimare q tarditas et velocitas sint
tus additi motui et diminuti ab eo. sicut
nea que additur lineę aut diminuitur li
ea. qm igitur existimatur q velocitas est ad
dito super motum naturalē. et tarditas dimi
nutio et causa istius additionis et diminu
tionis fuerit resistentia. sequitur ex hoc vt
ꝓportio resistentis ad resistēs fit sicut ꝓportio
tarditatis ad tarditatē. non sicut ꝓportio mo
tus ad motum. qm si qm quātitatibus ꝓportiona
libus additur eadem quantitas. aut diminuitur
non remanebūt ꝓportionales. et Auēpace ex
istimauit q motus sensibilis est illud qd re
manet ex motu naturali et existimauit q
motus naturalis est quasi vna mensura
ex qua diminuūtur due mēsure. sedm ꝓ
portionē aliarum duarum quātitatum. et vidit
q qm si accidit in quātitatibus nō sequit vt
ꝓportio diminuta ad diminutū sit sicut ꝓ
portio remanentis ad remanēs. et existima
uit q accidit motui naturali ꝓter impedi
entis aliqua diminutio sedm ꝓportionē im
pedientis ad impedientes. et existimauit sicut dix
imus q motus sensibilis est illud qd rema
net ex motu naturali post diminutionē si
cut remanet ex magnitudine post diminu
tionē. et ideo iudicauit q non sequitur vt ꝓ
portio motus sensibilis ad motum sensibilē sit
sicut ꝓportio impedientis ad impedibiles. sed sic
ꝓportio tarditatis ad tarditatē. sicut non se
quitur in quātitatibus que diminuitur in

aliqua ꝓportione vt residuū sit milla ꝓpor
one·sed differūt quia q̄ ex quantitate ma
thematica dmmuuntur aliqua quātitas ī
actu remanet residuū quantitatis ꝫ actu
et q̄ motu naturali addit dmmuacō tē
motus naturalis non habebit esse nisi ī po
tentia·ergo tunc motus sensibilis non erit
nisi motus non naturalis qu est dimmu
acō ex motu naturali·non motus naturalis
an addit dmmuacō·et similiter q̄ aliqd
motū mouetur velocius motu naturali·tē
nō erit illic motus naturalis et addiacō·ſ
addiacō tm̄·verūptamē diam⁹ q ꝓportio tar
ditatis ad tarditatē est sicut ꝓportio impedi
entis ad ī pediens vt dicat Auempace·sed nō
est illic aliqud nisi tarditas·et istu questio
est sophistica·sed est difficilis qua est sēm
q̄mutatiōnē·q̄ quia motus assimilatur
linee existimatur q illud qd cōtingit ī linea
q tangit ꝫ motu declaratū est igitur ex h ser
mone q ꝓportio impedientis ad impedies est
sicut ꝓportio motus ad motū·et h est ꝫ mo
tib⁹ violentis q̄ motores fuerunt idē·et sine im
pedimētū fuerunt ex medio aut ex ipō moto
et q h diuersatur ꝫ motib⁹ naturalibus
sēm diuersitatē ꝓportionū que st̄ inter mo
tores et res motas q̄ nullū sit h impedies
sed sēm diuersitatē ꝓportionis excessus po
tētie motoris supra rem motā ad excessū po
tētie secūdi motoris super rē motā·Sed q̄ret
aliquis q̄ posuimus q iste motus erit ī
medio impeditus a medio non sequitur·et
si cōcesserim⁹ q ꝓportio motuū que fuit ī me
dio ad unitē est sicut ꝓportio ipediētis ad ī
pediēs·vt q̄ idem motū mouetur ꝫ vacuo
moueatur motu īdiuisibili et ī instanti ſ
sequitur necessario vt moueatur ꝫ tēpore
cuius ꝓportio ad tempꝰ ꝫ quo mouetur ꝫ
medio sit sicut ꝓportio excessus potētie mo
toris super rem motā sēm q est motu tm̄·
ſ·absq; eo q illic sit ipediens extrinsecū ad
excessū potentie motoris super rē motā sēd;
q ē impedita vnde existimatur etiā q licet
q dām illę ꝓpositiones quib⁹ vsus est tm̄
nō induxit ad impossibile qd̄ intatur induce
re·Et ad h est dicendū q iste motus qui fūt
corporū simplicium mediantib⁹ aqua et aere
nō fūt motus ipediti a medio vt appareat ꝫ
primo aspectu q̄ ſ ita esset·tūc essēt h mo
tus naturales qui nondū mutati fūt ne ꝫ i

uenīētur nisi esset possibile h corpora move
ri sine medio qd̄ est ipossibile nisi vacuū es
set et causa ꝫ hoc est quia ista mota indiget
medio q̄ ꝫ res mota necessario debet habere
cū motore aliqua resistentia qua potētia mo
toris excedat potētiā illius·et hoc est ꝫ mo
tib⁹ naturalib⁹·et si non tūc quilibet motor
moueret qd̄libet corpus et ꝓpter diuersitatē
istus ꝓportionis que est ex resistentia inter
motorē et rē motā simpliciter diuersatur·mo
tus corporū celestiū vt quedā sint velocia
quibusdā et per hanc resistentiā motor non
mouet rem motā nisi quādo potētia eius ex
cedit potētiā rei motē·res cū motu vniuer
saliter est similis quodāmodo motori et cō
trina alio modo·et hoc est intelligendū de
nobilitate quā dicat Auēpace ꝫ corporib⁹ ce
lestibus motor cui⁹ potētia est excedēs
est nobilior motore cuius potētia est minor
ꝫ excessu·manifestū est q iste resistētia ī ue
nitur inter motorē et rem motā q̄ res mota
fuerit distincta per se sicut est dispositio ꝫ cor
poribus celestibus·ꝫ elemētis vero res mota
est ī potentia et motor in actu·q̄ sunt ex po
sita ex prima materia et formis sūplicib⁹ et
motor est forma·et res mota est materia ꝫ
qua hec corpora non distinguūtur ī rē mo
tā·et motorē in actu ipossibile est ea mouere
sine medio·et Auſ·declarauit q ꝓpter hoc fu
it necesse illa moueri ex se in octauo istus li
bu si igitur hec duo corpora simplicia move
rentur sine medio non esset hic resistentia ī
ter motorē et rē motā·imo non esset hic res
motu ōnino essentialiter·et si hoc contingere
rt vt non moueretur ꝫ tēpore et in quo lib⁹
moto·ex hoc igitur dixit Auſ·q si hec corpa
moueretur ꝫ vacuo·sequeretur vt moueret²
motu indiuisibili ꝫ tēpore indiuisibili po
nendo hec corpora moueri ꝫ medio est natu
rale eis·et est causa ꝫ hoc q mouentur·nō
sicut existimatur q sūt mota ex se non mo
tu naturali sicut existimauit Auēpace·Auē
pace igitur fuit dubitatur ī hoc sermone ꝫ
duobus locis·Unus eorū est ꝫ quo dicat q
ꝓportio motus ad motū non est sicut ꝓportio
spissitudīs medij ad spissitudinē medij·Se
cundus autē est q iste motus sūt impediti
ex medio et non naturales·et nullius premit
autē ipm ad istas questiones·et ideo p
fundꝰ erit iste super alios·et ꝫ exēplum a q

ſarpſm⁹ mueniṁ⁹ quoddā ſoluī per ſe et m
ſcriptū erat hoc. ſ. Nos autē dicam⁹ q̄ neceſſe ē
q̄ inter motorē et rē motā ſit reſiſtencia. mo
tor enī mouet rē motā ſcd̄m q̄ eſt contrariū
et res mota mouetur ab illo ſcd̄m q̄ eſt ſmm
lis. et ōnis motus erit ſcd̄m excessū potencie
motoris ſuper rē motā. et diuersitas motuū
in velocitate et tarditate eſt ſcd̄m hanc pro
portionē que eſt inter duas potencias. et iſta
reſiſtencia aut erit ex ipō moto. q̄ illud q̄d
mouetur ex ſe voluntate diuiditur in moto
rē in actu et rem motā in actu. ſicut eſt diſpo
ſicio in aīalibus et in corporib⁹ celeſtibus. aut
erit ex ipō medio in quo mouetur. et hoc erit
q̄n res mota non diuiditur in motorē et rē
motā in actu ſicut eſt diſpoſicio earū in corpo
ribus ſiplicib⁹ aut reſiſtencia erit ex vtroq; ſ.
ex re mota et ex medio. ſicut eſt diſpoſicio in
aīalib⁹ que mouētur in aqua. illa autē in q̄
bꝰ res mota ex ſe diuiditur in motorē i actu
et rem motā in actu non neceſſario indigēt
medio. ſed ſi fuerit erit per accidēs. illa autē q̄
mouentur ex ſe que non diuidūtur in moto
rē et rem motā in actu non neceſſario indigēt
medio. ſed ſi fuerit erit per accidens. illa autē
que mouentur ex ſe q̄ nō diuidūtur in moto
rē et rē motā in actu neceſſario indigēt me
dio. et h ſunt corpora ſphera et celeſta. et ſi nō
mouerētur non in tēpore q̄m nichil ſit ac
tu illic q̄d reſiſtat potencie motiue. et eſt im
poſſibile enim vt habeant motus natura
les et ſunt ſēper ī pedita. et ideo cōcludit q̄ q̄
poſuerimus iſta moueri in vacuo vt moue
antur nō in tempore. et vt motus ſphe & ſphe
roys ſit equalis in velocitate q̄d eſt impoſ
ſibile q̄d igitur exiſtimauit Aucipare ē q̄ iſta
ſimplicia habēt motus naturales ſn̄ medio

¶ Sed ſi per ſubtiliſſimū in tāto tali q̄d
ferat per vacuū. omnē exupeant magnitudīe his
que ſūt ſ. z. vacuū equale autē magnitudīe his
que ſūt. b. et. d. a. ergo ſi trāſibit. z. et mo
uebitur in quodā q̄n dē tēpore in quo eſt. i.
ſed in minori q̄ in quo eſt. e. et hanc habe
bit rationē vacui ad pleni. ſed in tanto
tēpore q̄ tū in quo eſt. i. ipm. a. d. tranſibit
t. tranſibit autē ſi ſit ſubtilitate differens
ab aere in quo eſt. z. ſcd̄m hanc proportionē
quā habet tēpus in quo eſt e. ad temp⁹ in
quo eſt. i. ſi enī ſit tanto ſubtilius corpus
in quo eſt z. ipō d. quāto exupeant e. ipm. i.
e conuerſo tranſibit velocitate in tāto q̄
tū i. ipm exuperat. z. q̄d eſt in quo eſt. a. ſi
ſtatur. ſi ergo nullū ſit corpus in quo eſt
z. adhuc veloc⁹ ſed erat in quo eſt. z. i. q̄r
in equali tēpore tranſibit q̄d q; pleniū et va
cuū ſed impoſſibile eſt

¶ Sed ſi res mota mouetur mediāte ſub
tiliſſimo corporū in tanto tēpore per tātū
ſpaciū. tunc mediāte vacuo erit ab omni
comparacōe. ſit igitur. z vacuū et ſit equa
le. b. ſi igitur. a pertranſit vacuū. et mouet
ī aliq̄ tpe. ſ. ī tpe. k. ſi eſt b. tm⁹ tpe h. tunc
iſta ꝓporcio non erit ꝓporcio vacui ad pleniū
pertranſeat igitur. a. in tēpore equali k. per
ſpaciū. b. et pertranſeat etiā ſcd̄m ꝓporcio
litatē que eſt inter tēpus. h. et tēpus. k. ali
quid additus in ſubtilitatē ſuper aerē quā
b. q̄m ſi. z. fuerit corpus ſubtilius q̄. b. ſcd̄z
exceſſū. h. ſuper. k. tunc pertranſitus. z. in ſilo
citate erit in tēpore equali. k. ſi a mouetur
ſi igitur in. z. non fuerit corpus. tūc mot⁹
a in eo erit veloc⁹. ſed erat in k. ergo ſeq̄t
vt pertranſitus eius per ipm ſit in tēpore
equali ſiue fuerit pleniū ſiue vacuū. q̄d ē
impoſſibile

¶ Iſta etiā eſt alia declaracio ad cōfirmāt
q̄m ſi aduerſarius nō concederit nobis impoſ
ſibile q̄d ſequitur ex ſermone predicto. q̄d eſt
motū eſſe indiuiſibilē. et in tēpore indiuiſi
bili et dixit. imo motus qui eſt in vacuo eſt
in tempore. demonſtrab m⁹ ei q̄ ex hoc ſequi
tur impoſſibile q̄d non poteſt concedi. et hoc
erit ponendo q̄ idē motū moueatur per ſpa
ciū equale in vacuo et pleno. v. g. in aere. q̄m
igitur poſuerim⁹ ipm mouer per hec duo
ſpacia equalia. quorū alterū eſt in vacuo
et reliquū in aere in duob⁹ temporib⁹ ma
nifeſtū eſt q̄ tēpus in quo pertranſiit ſpaciū q̄d
eſt in vacuo erit brēi⁹ q̄m in vacuo nō eſt
reſiſtencia. hoc igitur tēpus imus habebit
aliā ꝓporcionē terminatā ad hoc tempus
maius. et manifeſtū eſt q̄ ſi nos magnifi
ti fuerim⁹ corpus ſubtili⁹ aere ſcd̄m addi
onē tēporis maioris ſuper tempus minus.
manifeſtū eſt q̄ iſtud motū pertranſibit
corpore ſubtiliori ſpaciū equale tempori in
quo pertranſiuit ipm in vacuo q̄m poſuerim⁹
q̄ ꝓporcio tēporis ad tēpus eſt ſicut ꝓporcio
ſubtilitatis alterius medij ad ſubtilitatē reſi
qui medij. et ſic idē motū pertranſibit ſpa

aũ equale in tẽpore equali mediante vacuo et mediãte pleno. hec est demõstracio eius in hoc loco et dicat. sed si omis res mota &c. idest qũ si ponamus q̃ res mota moueatur in aliquo corpore subtilissimo et mouetur etiã in vacuo necessario mouebitur in vacuo vt locus et qũ ꝓponit hanc ꝓpõnem̃ incipit inducere ꝓpõnes inducẽtes ad mõstrandum et dicat. sit igitur z. vacuũ &c. i. sit igitur spacium in vacuo. z. t sit equale spacio. b qd̃ est in aere. D d. si igitur a permãsit vacuũ &c. i. a igitur qd̃ est res mota si permãsit hoc spacium qd̃ est in vacuo. s. z. et ponatur ipm moueri in eo in aliquo tẽpore. sit igitur illud tẽpus k. et est manifestũ q̃ hoc tẽpus est brevius tẽpore h in quo a mouetur spacio in b qd̃ est in aere. motũ enim in vacuo est velocius moto in aere. et qũ ita sit. tunc ꝓporcio tẽporis k. ad tẽpus h est sicut ꝓporcio motus. a. in vacuo ad motũ eius in aere. et hoc intendebat qũ dicat. tunc ista ꝓporcio erit sicut proporcio vacui ad plenũ. D. d. pertranseat igitur a. &c. i. et qũ ꝓporcio temporis. h. ad tempus k est ꝓporcio motus qui est in vacuo ad motũ qui est in aere. ponatur igitur q. a. qd̃ est motũ moueatur in tẽpore equali. k. et est illud in quo mouetur in vacuo spacium equale spacio vacui et aeris in corpore subtilioꝝ aere. et sit illud spacium z. est manifestũ q̃ pertransibit istud spacium secundum ꝓporcionẽ tẽporis k. ad tẽpus h. qũ posuerimus q̃ corpus in quo est spacium. z. est subtilius aere secundum ꝓporcionẽ tẽporis h. ad tẽpus k. i. qũ ꝓtransiunt spacium z. ad tẽpus k qd̃ pertransiunt in eo in vacuo et hoc intendebat qũ dicit et pertransibit etiã secundum ꝓporcionalitatẽ &c. i. et est impossibile ipm pertransire hoc spacium. s. z. secundum ꝓporcionẽ tẽporis motus in vacuo ad tẽpus motus in aere qũ posuerimus hoc corpus in quo est spacium z manus in subtilitate aeris secundum quũ tempus h est manus tẽpore. k. s. sicut ꝓporcio tẽporis motus in vacuo ad tempus motus in aere et hoc intendebat qũ dicit. qm̃ si z. &c. i. sit igitur corpus magnitudinis s. z. fuerit subtilius. b. s. aere secundum extremũ tẽporis h. et est illud in quo a mouetur in vacuo per illud spacium terminatũ super tẽpus k. et est illud in quo a mouetur in vacuo per illud spacium. tunc a pertransibit spacium z. in velocitate in tempore equali et in quo pertransibit illud spacium in vacuo qd̃ est tẽpus k. si ponamus a moueri in vacuo. Deinde incepit declarare impossibile qd̃ sequitur ex hac et dicat si igitur in z. non fuerit corpus. i. sed ponamus q̃ in vacuo non est corpus omnino. manifestũ est q̃ motus. a. esset in eo velocior q̃ motus eius in corpore qd̃ ponimus subtilius aere sed ꝓporcionẽ tẽporis motus a in aere ad tẽpus motus eius in vacuo. sed iam declaratum est q̃ motus eius mediãte vacuo et corpore subtilior est equalis quia est in eodẽ tẽpore qd̃ est mouentis ẽs. motus enim in vacuo debet esse velocior. et Aris. inducat hanc demonstracionẽ sed iam propter hoc qd̃ fuit de questione audienti prime demõstracionis. qm̃ in ꝓpositionibus huius demõstracionis non est dubitandũ nisi in ꝓpositione dicente q̃ impossibile est magnitudinem corpus esse ꝓporcionem in subtilitate ad aerem sit sicut ꝓporcio tẽporis in quo est motus. v. g. in aere aut in igne ad tẽpus motus in vacuo. dicatur enim q̃ ista ꝓpositio est falsa impossibilis. non falsa possibilis. i. possibile enim est inveniri extra aĩam corpus subtilius igne. ergo impossibile qd̃ existimabatur sequi non sequitur. qm̃ tunc potest dici q̃ illud impossibile sequitur ex positione falsa non exposito. et videtur q̃ ita est de subtilitate et spissitudine sicut est de divisione linee et superficiei. qm̃ quemadmodũ linea secundum q̃ est linea potest dividi in infinitũ qd̃ est impossibile secundum q̃ est linea terrestris aut ignea ita de subtilitate potest intelligi processus in infinitũ ex sua natura. s. secundum q̃ est subtilitas simpliciter. non secundum q̃ est subtilitas corporis mobilis. et secundum hoc hec ꝓpositio posita est falsa possibilis secundum q̃ fuit posita et ex falso possibili nõ sequitur falsum impossibile et hoc modo declarationis multotiens utitur Aris. et etiam plato. et est vera declaratio. qm̃ non ponitur falsum in eo secundum q̃ est falsum impossibile sed secundum q̃ est falsum possibile

Manifestũ est igitur quia si fuerit aliqd̃ temporis in quo vacuum aliqd̃ feretur. accidet hoc impossibile. in equali enim acquietur et qd̃ pleni est transire aliqd̃ et vacui. erit unum aliqd̃ analogum corpus alterum ad alterum vt tẽpus ad tempus sicut in capitulo ẽ dictum. ostensa autem causa quia motus quidem ad motum ẽius est proporcio in tẽpore vacui est. temporis autem ẽius est ad tẽpus

finitus vtrisq; vacuu autē ad plenū nō est

¶ Apparet igitur q; si fuerit h aliq̄d tēp⁹ in quo aliquid expellatur ex vacuo erit impossibile. quū inueniatur aliq̄d q̄d pertrāsit in tēpore equali. sue plenū sue vacuū fuerit aliud in cōparatione corporis sicut tēpus habebit proportionē ad tēpus. et dico hoc q; causa eius q̄d sequitur ex hoc est manifesta. et est q; quilibet motus habet proportionē ad quēlibet motū aliquā proportionē. motus enī est in tēpore. et ōne tempus habet proportionē ad ōne tēpus quū fuerit finita. sed vacuū a plenū non habebit proportionē

¶ Hic mduat suā cās q̄d predixit in hac demōstratiōe. et dixit q manifestū est igitur ex hoc q; si fuerit positū aliq̄d tempus in quo aliquid mouetur in vacuo. cōtingit impossibile q̄d est aliquid pertrāsire in equali tēpore spacium equale in vacuo et pleno. et causa eius q̄d sequitur ex hoc est. q̄m possibile ē magnitudinem corpus cuius proportio ad corpus mediante pleno et mediante vacuo posuerimus aliquid mouere per idē spacium in aliquo tēpore. s. sicut proportio tēporis in quo aliquid mouetur per illud spacium mediāte corpore posito primo ad tēpus in quo mouetur per illud mediāte vacuo ex quo sequitur aliq̄d mouere per idē spacium in aliquo tēpore mediāte vacuo et pleno q̄d est impossibile. D. D. et vniuersaliter causa eius q̄d sequit̄. ꝛc. 1. et vniuersaliter proportiones ex quib⁹ sequit̄ hoc impossibile sunt due. Quarū altera ē q̄m quilibet motus habet proportionē ad quēlibz motū. q̄m quilibet est in tēpore. et q̄dlibz tēpus habet proportionē ad q̄dlibz tēpus quū fuerit finita. Altera autē est q; vacuū non habet proportionē ad plenū. quū igitur quīsitum his duabus proportionib⁹ motū esse in vacuo sequitur alterū duorū. aut q; motus in vacuo est nō in tēpore quū posuerimus q; causa eius q; motus est in tēpore est plenū mediāte quo fit motus aut q; illud motū mouetur per idē spacium in eodē tēpore mediante vacuo et pleno

¶ Secundū quidē igitur q; differūt p q̄s fruūtur hec contigūt. sed in quidē eorū que fruūtur extrinsecā hec sunt. videmus enī maiorē motū habentia aut grauitatis aut lenitatis sic quidē alia similiter se habent figuris aut⁹ formis per equale spacium in

finitū et secdm magnitudinem quā habēt magnitudines ad mouere quare et per vacuū. sed impossibile est. propter quā eius causā fertur velocius. in plenus quidē eius ex necessitate est velocius eius dicit fortitudine magis aut eius figura dicit aut motu quē habet quod fertur aut proiectū eque velocia ergo ōnia erūt sed impossibile est

¶ Hoc igitur q̄ntingit corporibus ex diuersitate ex illo mediāte quo fit motus ex substantione autē corporū mobiliū. hoc q̄d narrabo. dicamus q; videmus corpora que sūt magis pōderosa sue grauia sue leuia q̄ fuerunt in alijs dispositionibus in tempore figure eodē modo moueri in equali loco velocius sed in proportiones eorū ad mouere ergo sequitur vt talis sit dispositio eorū in vacuo erūt. sed hoc est impossibile. quū nō potest aliquis dicere qua de causa expellit̄ in eo velocius. quū hoc in pleno est necessariū. q̄d eius est fortius velociꝰ dicit illud. illud eius q̄d mouetur aut illud q̄d acquirit per suā figurā dicit. aut per suū pōdus ex quo sequitur vt motus oīum corporū sit equalis in velocitate q̄d est impossibile

¶ Quū mduxit duas demonstrationes ad. tas ex diuersitate medij in quo corpora simplicia mouentur. vult mducere demōstrationē acceptā ex diuersitate potentiarū motuarū que sūt in corporib⁹ simplicib⁹ et dixit. hoc igitur q̄ntingit ꝛc. 1. hoc igitur impossibile contingit huic positioni ex propositionib⁹ acceptis ex diuersitate corpor mobiliū in velocitate et tarditate secdm illud mediante quo fit motus. D. d. sed in vero sustentationē corporū mobiliū ꝛc. 1. q̄d autē cōtingit huic positioni ex propositionib⁹ acceptis ex sustentatione corporū mobiliū in velocitate et tarditate sed potentias eorū motuas est hoc q̄d narrabo D. d. dicamus igitur ꝛc. 1. manifestū enī per se q; corpora que sūt maioris declinationis sue fuerunt leuia. sue grauia equalia in figura et magnitudine modo sūt velocioris motus q̄ illa que sūt minoris declinationis. et q; illud q̄d ē maioris declinationis pertrāsit idē spacium in minori tēpore illo in quo pertransit ipm illud q̄d est minoris declinationis. et q; proportio tēporis ad tempus erit sicut proportio tēporis ad motuā. ita q; si po

ſuerimus duo corpora equalia in figura et
magnitudine et grauitas vnius fuerit dupla
ad grauitatē alterius tunc illud qđ est immou
grauitas mouebitur per spaciū in duplo tē
pore ad tēpus in quo mouetur in illo grauis
D.d. ergo sequitur ꝛc. 1. et qm manifestū sit p
se q corpus grauis est velocius motus. et hoc
addit ppter medium qđ resistit motui. qm si
illic non esset medium non esset illic resistētia
ergo qm posuerimus grauius mouri i va
cuo non ē necesse vt sit velocius illo qđ est mi
nus grauitas. qm non est illic causa
ex qua grauis expelletur velocius ex quo segt
vt motus eorū nō solūmodo sit equalis sed
in nō tempore vt declarauimus et qm declara
uit q impossibile est dari causā diuersitatis
duorū motuū diuersoū in velocitate et ve
locitate et tarditate ex vacuo. incepit declara
re q causa illius manifesta est ex pleno
et dixit hoc enim in pleno ꝛc. 1. et grauius esse
velocius motus necessarium est qm motus
eius fuerit in pleno. et causam hoc ē qm illud
qđ est maioris declinationis est fortius
et ait dixit pleniū. et similiter illud qđ ē
minoris figure leuius dixit aerē. Deinde
dixit illud enim quod mouetur ꝛc. 1. corpus enim
qđ mouetur in medio aut recedit ab eo. dixit
dixit medium aut per grauitatē eius aut per de
clinationē. s. qm id qđ est minoris figure
dixit minus. et similiter grauius aut p vtrā
q. D.d. ex quo sequitur ꝛc. et intendit in va
cuo et ex hoc impossibile intelligitur duo. s.
vt omnia sint equalia in velocitate. s. motus
grauioris et minoris grauitatis. et ait hoc
erit in tēpore aut vt sit ait hoc nō in tēpore.
si igitur ponamus q illud qđ sequitur est
ipm esse non in tēpore. tunc impossibile qđ in
tendit concludere. addit in eo questio nuē
pare qua ait dissoluimus et si dixerimus q im
possibile qđ intendit hic Arist ē vt illud qđ
est minoris grauitatis non est velocius e
uadetur ab illa questione. Sed pōt aliquis
dicere forte ex hoc non accidit impossibile. qm
hoc non accidit grauiū et leuiū. nisi quia sunt
impedita a motu naturali. Sed respōsio ad
hoc est respōsio predicta. s. qm graue et leue
nō impeditur a medio in quo mouetur ne
q motus eius in medio est violentus. sed
naturalis

¶ Quod quidē igitur si vacuū sit acci-
dat cōtinuū. quapter quidā probāt dicen
tes esse vacuū ex dictis manifestū est. opi-
nantur quidē igitur vacuū esse si verē ait
sedim loci motus discretus secundū se. hoc
autē idem est ei quod est dicere locū esse ali
quid separatū. sed q hoc sit impossibile esse
dictū est prius

¶ Oportet igitur q si vacuū fuerit sequi
tur cōtinuum et propter qđ ponūt vacuū
distinctū dicentes ipm esse. existimāt enim
vacuū esse si motus in loco sit distinctus p
se et hoc est dicere locū esse aliqđ separatū
et iam positum hoc esse impossibile

¶ Dixit manifestū est igitur ex his demon
strationib⁹ q si vacuū fuerit. cōtingit cōtra
riū illi qđ coegit dicentes vacuū esse dicē ip;
s. motū esse existimabāt enim q si motus eēt
vacuū foret et qui dixit distinctū per se intel
dit q ista non opinātur admisceri cū corpo
ribus. sicut opinatur alia secta dicentiū vacu
ū esse D.d. et hoc est dicere ꝛc. 1. et dicere vacu
um ee separatū nichil aliud est q dicere lo
cū esse dimensiones separatas quod iam dis
truximus.

¶ Et per se autē considerātibus videbitur
vtiq; dictū vacuū sicut vere vacuū. sicut enim
in aqua si apponat aliquis cubū distabit
tanta aqua quantus est cubus sicut in ae
re. sed falsum manifestū est. et semp igitur
in oī corpore habens tūsmutationē nisi
tū est aptū natū trānsmutari necesse est mo
ueri. transmutari autē dicimus sēp. si dici
mus motus est sicut est terre sine sursū. sicut
est ignis aut in vtrāq; aut quale aliquid
sit impositū. in vacuo autē hoc impossibile
est. nullū enim corpus est. sed per vacuū eqle
spaciū transit vī. qđ vere primus in vacuo
erit tanq; si aqua primus non cederet ligneo
cubo neq; aer. sed oīa transirēt per ipz. at
vero et cubus habet magnitudinē tantā
quātā continet vacuū qđ si calidū ē aut
frigidū aut graue aut leue. nichilomin⁹
alterū in esse ab oībus passionibus est
et si non dimisibile sit ab illis dico autem
corpus ligneum cubi quare et si separetur ab
oībus aliis et neq; leue neq; graue sit. o
tinebit equale spaciū et in eadem erit q est
et loc et vacuū pter equale sibiipi qđ ago
distabit corpus cubi ab equali vacuo et
loco et si duo huiusmodi sunt simul ppt

quid non queubat in eode caiit vnū quide
igitur hoc inconueniens et impossibile est
Et qū aliquis fuerit pcsentatus de va
cuo inueniet ipm in veritate esse vacuū
sicut dicitur quēadmodū siquis posuerit
corpus cubitū in aqua cuanabitur de a
qua quantū corpus cubitū. ita est de aere t
si latere sensū. et in quocūq; corpore habēt
translationē ponatur. necesse est igitur ea
ua si non congregetur et condensetur vt tā
sferatur quo innatū est transire. s. ad ifer
ius si trāslatio eius fuerit ad inferius vtr
in. aut ad superius vt ignis. aut ad vtrā
q; partē. et quomodo fuerit corpus in quo
ponitur. in vacuo autē hoc est impossibile
quia non est corpus. sed penetrabit ex eo ī
cubitū dimensio equalis dimensioni eius
et illa dimensio erit prius in vacuo. et simi
liter esset dispositio si aqua non cederet cu
bito qd' est lignū neq; aer. sed intraret ipz
q; cubitū habet quantitatē. sicut est quanti
tas vasis qd' occupat. et h; sue fuerit cali
du sue frigidū sue graue sue leue. essētia
eius est alia ab ōnibus accidentibus suis
et si non sit separata. s. corpus cubitū qd' er
ligno. si imaginetur esse separatū ab om
nib' alis rebus et non fuerit leue neq; gr̄
ue tamen occupabit vacuū equale sibi t
erit in parte loci et vacuū equale ipi. q̄ igit
erit differentia inter corpus cubitū et va
cuū aut locū equalē illi. t si fuerit possibi
le vt duo sint in hac dispositione q̄d igi
tur prohibet ut in eode loco sint quot po
suerimus in infinito. hoc igitur est vnū
capitulū de impossibili et inopinabili
Quum cōpleuit destructionē vacui ex mo
tu inuersus est ad destructionē vacui ex sua
natura sēdm quā ponūt ipm esse. s. sēdz quā
incepit corpora et dixit et qū aliquis fuerit ꝓsen
tatus. i. et qū aliquis ꝓsentatus fuerit de va
cuo vtrū sit aut non inuenet ipm ee vacuū ab
esse. s. ipm esse punctionē punctū et q̄ nulla est
vtilitas in ponēdo ipm in rebus naturalib'
Deinde incepit inducere ꝓpositiones ex quib'
sequntur impossibile si vacuū fuerit. et dixit q̄
mā quēadmodū si aliquis &c. i. qm̄ appareat
sensui q̄ si aliquis posuerit corpus cubitū ī
aqua cedetur ex aqua et fūdetur in aliū lo
cū quātū est corpus cubitū. ita necesse ē vt
cedat in aere qū in eo fuerit positū corpus
cubitū. licet hic lateat sensū et hoc manifes
tū est per se. Deinde dixit et qū corpus hūs &c
idest et vniuersaliter manifestū est per se qd
cūq; corpus innatū est trāsferri qū in eo fue
rit positū aliqd' corpus necesse est si illud cor
pus non condensetur et congregetur ad se ne
cesse est vt trāsferatur et cedat in locū quātū
illud corpus aut vbi innatū est transferri
naturaliter. si igitur terra trāsferetur ad ma
re vel. si igitur ad superius si aer aut aqua.
aut vtrūq; ad vtrāq; partē. qm̄ qū aqua
fuerit in loco terre. tūc trāsferetur ad superius
et qū in loco aeris ad inferius. et aer qū est in
loco ad superius erit. et qū in loco ignis ad
inferius et hoc intendebat qū dixit ad vtrā
q; partē. i. et si corpus in quo subiacetur cu
bitū fuerit aer aut aqua. et vniuersaliter cor
pus in quo cōgregātur hec duo. s. grauitas
et leuitas et qū declarauit q̄ ōne corpus
possibilis est motus. possibile est vt in eo
subiacetur aliqd' corpus. v. g. cubitū. aut
ita q̄ illud corpus condensetur q̄tū est ne
cubitū aut vt trāsferatur. incepit declarare
am q̄ sicut cōtingit hoc in ōni corpore habente
trāslationē. s. vt corpus in quo subiacetur mo
ueatur. ita sequitur in corpore qd' subiacetur
cuicūq; modi sit. et dixit et quomodo fuerit
corpus qd' ponitur in eo. et qū declarauit hāc
ꝓpositionē dicētem q̄ ōne corpus qd' subiacet
in aliquo loco fuerit trāsferri de corpore exi
re in illo loco quātū est eius corpus aut fal
cōdensationē. aut sēdm translationē. incepit
declarare h ee impossibile ī vacuo sēdm q̄ ē
corpus simplex. s. qm̄ impossibile ē vt trans
feratur quia est tres dimensiones separate
dixit. in vacuo vero &c. idest vacuū vero impos
sibile ē vt condēsetur aut moueatur quia ē cor
pus naturale. et ideo si cubitū. v. g. subiacet
in eo non necesse est vt trāsferētur dimēsiones
vacui. s. longitudo et latitudo et profūdū eius
les dimēsionib' tribus cubitis necesse ē vt pe
netrēt in dimēsionibus ipi' cubiti. d. s. pe
netrabūt ex eo cubitū. i. sed penetrabit ex va
cuo in cubito posito in illo dimēsio equalis
dimēsioni eius. s. q̄ dimēsiones cubiti pene
trabunt dimēsiones vacui. d. d. et illa dimē
sio fuit ꝑ vacuū. et ista dimēsio que pēnetrat
eam cubitū nō est nisi per vacuū naturā qū
vacuū nichil aliud sit q̄ dimēsiones separa
te. d. d. et sic esset dispositio &c. i. et similiter

cõtingit in aqua et in aere. quãdo in eis subsistit corpus cubitũ. s. q si non cederẽt in loco contingerent duo corpora penetrum. s. corpus cubitũ et corpus aque aut aeris. et hoc intẽdebat quum dixit. et penetrarẽt in ipm. s. et contingeret in aere aut aq̃ q penetrarẽt in cubitũ + quia possibile est existimari q corpus subsistens in eodẽ loco est ipossibile in corporibus naturalibus habentibus grauitatẽ et leuitatem non sedm q habẽt tres dimẽsiones tm. Dicit sed cubitũ eũ habet :cc. i. et h q cubitũ debet haberi in vacuo dimensionẽ equalẽ quã occupet. i. manc equale qd occupet ita q dimẽsiones penetrẽt se ad inuicẽ. s. dimensiones cubiti in dimẽsiones vacui non est sedm q ẽ cubitũ altidũ aut frigidũ aut grue aut leue. sed h habet ex sua essentia. s. ex sua natura. essentia eũ eius est alia a suis accidentibus et h ipossibile est vt separẽtur ab eo i ẽ sed in imaginatione tm. et dixit h ad declarandũ q impossibilitas penetrationis corporũ accidit eis et suis terminis mathematicis ex suis accidentib⁹ sensibilibus. et qũ dicunt q hoc est necesse in cubito ex natura dimensionũ. incipit declarare q nõ ẽ differentia inter vacuũ et cubitũ qũ ab eo abstrahitur accidentia eius in imaginatione vacuũ eũ nichil aliud est q corpus abstractũ ab accidentibus in imaginatione et dicit si imaginemur separatũ. i. et si cubitum imaginetur separatũ ab aliis accidentib⁹ necesse est vt occupet de vacuo dimẽsionẽ eã sibi sicut est necesse qũ nõ fuerit separatũ ab accidẽtib⁹. D. d. quid igitur erit differẽtia :cc. i. et qũ cubitũ ligneũ fuerit abstractũ in imaginatione ab accidentib⁹ nulla erit differentia in accidentib⁹ inter ipm et vacuũ qũ vtrũq; sit tunc dimẽsiones separate ab accidẽtib⁹ D. d. et si fuerit possibile vt sint duo :cc. i. et si fuerint possibile vt duo corpora penetrẽtur sedm dimẽsiones ita q subiacentur in vno loco quid prohibet vt in eodẽ loco subiacẽtur multa corpora infinita quod est impossibile

Amplius autẽ manifestũ est quia huiusmodi habet extensionatus qd et ōia alia corpora habent quare si hoc a loco indifferret quid oportet facere locũ in corporibus extra vniuersaliq; corpus si ipossibile est corpus. nichil eũ confert si alterũ arma ipius equale spacii huiusmodi sit

Manifestũ est etiam q cubitũ habebit quando transferetur extra illud qd habẽt ōnia corpora si ergo nulla differentia est inter hoc et locũ ad quid igitur ponetur corpus habere locũ nisi dimẽsiones cuius habet corpus quum dimensiones non recipiãt passionẽ non cui est vtilitas vt in circuitu eius sit alia dimensio huiusmodi eiꝰ et

Dicat et manifestũ est etiã q cubitũ hz quã de subiacetur in loco illud qd habẽt ōnia corpora. s. tres dimẽsiones et est illud idẽ qd ista ponũt in vacuo. sed igitur nulla est differẽtia inter dimensiones cubiti et dimensiones vacui qd est locus apud illos. quid igitur cogit ad dicẽdũ q corpora habẽt dimẽsiones in quib⁹ subiacentur preter suas dimẽsiones et absolutũ a passione. i. ab accidentibus. et hoc intendebat qũ dixit. qũ corpus nõ recipiat passionẽ et intẽdebat per hoc q corpora indigẽt dimẽsionibus. sed non duobus modis dimensionũ. s. dimensionib⁹ quibus cõstituatur. et dimẽsionibus in quibus subiacentur. nõ ei est necessitas vt habeat corpus dimensiones preter dimẽsiones suiipius. et si ita esset tũc inuenirentur dimẽsiones infinite. quia dimẽsiones indigerẽt dimẽsionibus in quibus subiacerẽtur. D. d. non eũ est :cc. i. que igitur est necessitas ad ponẽdũ hic ee dimẽsiones preter dimensiones corporis qũ eũ hec sit accidens et nulla est accidens in ponẽdo hic ee dimensionẽ extrinsecã continentẽ corpus equali illi que est locus et intendebat per hoc inuicem q equalitas loci nõ est equalitas dimensionũ sed equalitas habentis. quia ex hoc q locus est equalis et equale est dimensiones existimauerũt locũ esse dimẽsiones et modo declarationis in hoc est equinocatio in hoc nomine equalitas

Amplius oportet manifestũ esse quale vacuũ sit in his que mouẽtur. nũc autẽ nullo infra mundũ aer eũ aliquid est. ut videtur autẽ. neq; si in aqua essent pisces frangi. tactu eũ fit diuisio illius qd tãgit

Et eã oportet vt manifestantur nobis residui vacui in mobilibus sed h nõ videmus in aliquo infra mundũ. aer eũ est aliqd existens licet reputetur nichil esse et similiter existimatur de aqua et si spissitudo esset grossi terra. iudicare eũ de tan

gibili est per sensū tactus

Diat et si esset sicut dicētes vacuū ē fingit̄ s. vacuū esse separatū cētu mundū in quo mū dus exist̄ oportuit vt appareret nobis aliqd̄ residuū ex eo sed nichil ex eo sentim⁹ntum mū dū. aer enī sentitur sēm tactū ē corpus et si sēm visū exist̄imetur nichil esse qū nō habe at colorē. et visus cōprehendit colorata. D. d et si spissitudo esset ⁊c. ⁊. et simīliter reputaret si spissitudo ei⁹ esset in duplo fem indicaret ei de tangibili non est per sensū visus. sed q se sum tactus

Quod igitur non sit separatū vacuū ex his manifestū est. sunt enī quidā qui per raritatē et densū opinātur manifestū ē q sit vacuū. siquidē enī non est raritē et dē sū non est. nichil coīre neq; mutari pos sibile est. si vero hoc non sit. aut ōnino mo tus non erit aut totū mouebitur sicut dicit Chalimedras aut equale semper ē mutatur aerē et aquā. dico autē sic vt si ex aqua q pauli factus est aer. simul ex equa li aere tantūdē aque fieri. aut vacuū esse ex necessitate coīcidan enī et extendi nō aliter contingit

Ex his igitur declarabitur vacuū separatū non ē et quidā existimauerūt q ex raro et densō appareat vacuū esse. qū si ra rū non esset et densū nichil congregaret et condensaretur. et si hoc non esset aut ē esset motus ōnino aut vnusquisq; mouetur sicut dicit Chalimedras aut aqua et aer transmutant̄ equaliter. ⁊. si ex v na vnaq; aque fit aer possibile est ex illo aere fieri aut tū de aqua. aut vacuū esse impossibile enī est constringi et expandi alio modo ab istis

Quum destruxit vacuū esse ex motu. et dēla mūt q si motus est vacuū non est et fuit per sanctus post hoc de natura vacui. et declā mūt q ipossibile est ipm rarefieri corpus exq̄ oīs existimauerūt ipm esse. s. ex raritate corporū et isti sunt illi qui dixerūt vacuū ē separatū. ⁊uersus est enī ad dicētes vacuū esse ībibitū in corporibus et penetrans illa et incepit īducere rationes eoꝝ et dixit et q̄ dā existimāt. ⁊. et quēadmodū dicētes vacu ū esse separatū mouebātur ad hoc ex motu similiter dicentes vacuū esse penetrās ⁊ corpora dixerūt hoc ex hoc q senserūt de in

ntate et densitate ⁊ corporib⁹ dicit enī q si ⁊ corporibus non ēet raritas et densitas ipossibile es set vt corpora congregarētur in se et fierēt mi noris quātitatis aut rarefierēt et ēent maio ris quātitatis. et hec est ꝓpositio est ver. s. di cens hoc ē densū et rarū que sunt causa īs q̄ idē corpus quādoq; immutatur et quādoq; fit maius. D. d. aut non erit motus ⁊. ⁊. t. q̄ non fierent h congregatio et cōstrictio ad mi noꝝ quantitatē. sequitur vnū tū. s. aut q̄ non erit motus s. generatio aut motus tū slationis rectus. aut vt totū moueatur. si fierent generatio necesse est vt generatio sit equalis. scilicet q si ex aqua transmutatur aliqua quātitas aeris ut in illa hora trās mutetur aqua in illa eadē quātitate. q̄ si non moueretur totū et hoc q̄d dixerūt ma nifestū est per se. ⁊Nos enī iam posuimus q corpus non sit subiectum in corpore nisi quādo corpus constāgitur. s. corpus in quo subia tur aut transfertur a suo loco. q̄ igitur ca pus generatur a corpore et generatio fiat maioris quātitatis q̄ illud ex quo gene tur. D. g. ex vna vnaq; aque anus magni tudo est pedalis generatur aer anus quā titatis est bipedalis. sequitur enī ex hoc. aut vt corpus cōdensetur in se. aut omnes appel lat corpora vacuitates et cōtinentia ipm ex eā expellāt alia continēta donec totus mū dus expellatur aut in illa hora generetur aqua ex aere in alio loco equalis illi aeris generatur hic ex aqua. D. d. aut vacuū esse sed hoc non sequitur ab ablatione istorū ap positorū. sed ex interpatione istorū sequit̄ vt sit densitas et ex densitate vt fingit̄ sequitur vacuū esse. ergo istu appositu que nomina uerūt hic sunt superflua. sed intendebāt de clarare vacuū esse ex densitate et raritate et si intendebāt declarare densitatē et raritatē tunc syllogismus eorū erit manifestus qui tunc componeretur sic. si vacuū non ē nisi densitas et raritas est. et si densitas et raritas non est non erit motus rectus nisi corpora pe netrentur aut totū expellatur aut moueat neq; enī generatio erit nisi equaliter sed densitas et raritas sūt. et deceptio in hoc syllogis mo est in hoc q existimāt q densitas et raritas non possūt esse nisi per vacuū. D. d. impossi bile est enī cōstringi ⁊c. ⁊. q̄ si fierent ipossibi le vt sit q stricto. necesse est vt aliquis istorū

modoū sit possibilis. s. aut vt non sit generatio aut vt totū moueatur aut vt generatū. et illud ex quo generatur sint eqlia ī quātitate

¶ Siquidē igitur dicat ranū multa vacua habens separata manifestū est q sic neq; vacuū contingit esse separabile sicut neq; locū habentē aliquod spacū sine ipius neq; ranū sic

¶ Et si intelligūt per ranū illud in quo sunt foramina multa vacua existentia p se manifestū est igitur q si ponat per se impossibile vt vacuū sit existens per se sicut est impossibile etiam vt locus sit habens dimensionē per se impossibile et est vt sit ranū hoc modo

¶ Qū cōplent rationes eoꝝ incepit cōtradicere eis et dixit. et si intelligūt ꝛc. 1. et qū nunc apud eos est illud in quo sunt multa foramina vacua per se inter corpus ranū. manifestū est q non est differētia inter hanc positionem et ponere vacuū existere per se. sequitur īpossibile est vacuū esse existēs qū sit impossibile dimensionē esse separatū per se. manifestū est q est īpossibile foramina esse in corpe vacua. D. d. manifestū est igitur ꝛc. et apparet ex hoc q vult destruere vacuū esse alio modo a predicto. in predicto enī destruxit vacuū eē ex penetratione dimensionū in inuicē et sī contingit etiā in raro qd est tale. qū autē dixit hoc quēadmodū est impossibile aliquam dimensionē existere per se vult destruere ipz alio modo dimensiones enī sunt vltima et vniuersaliter accidēcia que non possūt existere p se. et videtur q iste destructio est destructio vacui. sed in q est vacuū. destructio autē predicti ē sed; q ponūt ipz semper corpa et necesse ē vt si dicat foramina ee vacua dicat vacuū esse separatū. quia foramina habēt tres dimēsiones. s. longitudinē latitudinē et profundū

¶ Si autem non sit separabile. sed tamē vacuū est. minus quidē impossibile ē contingit autē primū non omnis motus causam esse vacuū. sed qd sursū est ranū enī leue. vnde igitur ranū esse dicit. postea causa motus non sit vacuū sicut in quo est sed sicut vtres in eo qd feruntur ipi sursū ferūt continuū. sic vacuū sursū fert. et etiā quia liter potest esse motus vacui et locus vacui. vacui enī sit vacuū in qd feratur

¶ Sequitur non fuerit existens per se si in eo fuerit aliqd subiectū tūc dicere h erit minus in īpossibilitate. sed cōtingit ei p mo vt vacuū non sit causa omnis motus. sed causa motus ad superius. ranū enī est leue. et ideo dicunt q ignis est corpus ranū. deinde contingeret ei etiā vt vacuū sit causa motus non ita q sit in eo. sed sicut vtres per suū motū ad superiꝰ mouēt illd qd pendet ex eis ad superius ita vacuum mouet ad superius. sed quomodo est possibile ut vacuū aut locus habeat translationē. tunc enī vacuū vacuū aut locus habebit locū ad quē transferatur

¶ Dicat. sed dicere vacuū non existere per se si esse positū in corporibus inmiꝰē distans a possibilitate q; dicere vacuū esse separatum apparet enī q non cōtingit istas dicere dimēsiones esse separatas quum ponāt eas nō absolutas a corporibus. sed si posuerit ipm ee in corporibus rarissimi q sit mixtū enī eis. s. non existens in actu cōtingeret dimēsiones penetrari. s. vacui et corporis et si posuerit ipm sicut foramina vacua cōtingeret eis dimēsiones esse existentes per se. vñ igitur q qū dixit sequitur non fuerit existens per se ꝛc. intendebat si igitur non posuerit ipm existēs per se sed mixtū omnino. tunc sermo erit eoꝝ magis sufficiēs quia tūc non cōtingeret eis dimēsiones esse separatū. et forte intendit etiā q dicere vacuū esse foramina vacua in corpore vacuo et qd est non separatū est inmus īpossibile qū dicere vacuū esse separatū quia illi sermoni q; cōtingit multa īpossibilia ex motu ī loco. istud aūt sermoni q; cōtingit illa īpossibilia. vñ vr inmo īpossibile et ideo p; idunt īpossibile p; hunc dicit. si tū q; cōtingeret ea ꝛc. 1. et dicētes vacuū ee nō separatū a corporibꝰ nō dant ex eo cām omnis motꝰ sed motus leuis tm. iste enī dicit q leue ē illd in quo est multū vacuū et q causa leuitatis ea ē vacuū et qū dixit q iste dicit q vacuū est causa motꝰ leuis tm. et qd primo contingit eis. q hoc qd dicit de vacuo nō est cōmune omni motui. dixit. deinde contingit ꝛc. 1. et cōtingit istis vt vacuū nō sit causa motus. ita q sit locus vt opinabantur habentes primā opinionē. sed vacuū est causa motus ita q est motor sicut vt res mouēt re ligatā eis eis ad superius. et similiter vacuū mixtū eis corpore leue mouet ipm ad superiꝰ deinde dixit ī opinabile et īpossibile qd sequitur huic sermo

nē et dixat sed quomodo est possibile ꝛc.i. et cō
tingit huic sermoni vt vacuū moueatur per
se ad supus quādo mouet aliqd corpus ōne
eū qd mouet aliud per attractionē. necesse ē
vt moueatur ad locū ad quē attrahit ipm qd
est mopnabile et maxime si dicerimus q vac
uū est locus in quo non est corpus. qñ tūc
contingit vt locus trāsferatur et indigeat
loco et hoc intendebat qñ dixit. sed quomo
do locus aut vacuū habebit translationē. i.
sed quomodo est possibile vt vacuū habeat
translationē aut locus si posuerimus q vac
uū est locus vt ponūt dicentes vacuū esse
¶ Amplius autē et quomodo in grau
alligniant frm drosii. et manifestum vi
q; est q quāto rarius et magis vacuū sit
sursū feretur et ōnino si sit vacuū velocissi
me vnq; feretur fortasse autē et hꝫ impossibi
le est moueri. imo autē cadē. qñ sicut in
vacuo sine motu sūt ōnia. sic et vacuū q
dē est qd sine motu incōparabiles eū st
velocitates
¶ Et eā p quid rationantur in deser
su grauis ad inferius et manifestū ē ea
am si quāto magis res fuerit rara et va
cua tanto magis attrahitur ad supius
q quādo fuerit vacuū perfectū. tunc mo
tus eius erit valde velocissimus. dignū ē
igitur vt sit impossibile vt moueatur et ea
dem est rationatio in hoc q ōnia nō ha
beat motū in vacuo et in hoc q vacuū nō
moueatur. qñ inter quātitates velocitat
non est aptatio
¶ Dicat et cōtingit istꝫ hanc qñ dixerit q ea
sa leuitatis ē vacuū nō possūt dicere que sit cā
ꝑticularis. qñ si dixerint ipm ē plenū contin
git vt nō moueatur grauc simpliciter neq; le
ue simpliciter. sed grauius et leuius vt dictū est in
quarto celi et mūdi. illic enī q tradictū est istis
perfecte. deīde inquirat eā aliud inopinabi
le et dicat et manifestū est eā ꝛc. i. qñ sim
ilis est illud qd putant vacuū et vacuū est
causa motus ad superius manifestū est q
quanto corpus fuerit magis rarū tanto ma
gis mouebitur velocius ad superius qñ erit ma
ioris vacuitatis. cōtingit igitur necessario ꝛ
vt qñ aliqua duo mota existis fuerit diuer
sa in velocitate et tarditate vt proportio motus
altioris ad motū inferioris sit sicut proportio tar
ditatis ad tarditatē. qñ igitur magnitu

tuerimus vacuū moueri. tūc illic non erit p
portio vnde necesse est vt motus eius sit indi
uisibilis et in tempe indiuisibili. et ideo dicat
dignius est igitur ꝛc. i. dignius est vt sit im
possibile vt moueatur s. vacuū. quia sequit
vt motus eius sit non in tēpore. et si non fue
rit concessū nobis q motus vacui est nō in
tēpore probabimus q possibile est inueni
aliqd motū cōpositū ex vacuo et pleno qd
permixtus sit cū solo vacuo idē spacium in eodē tē
pore qd est valde inopinabile. et vniuersali
ter impossibile qd cōtingit istis est simile in
possibili quingenta dicentibus vacuū ee cau
sam motus simpliciter et ideo dixit et ma
gnam est eadē ꝛc. i. et impossibile contingēs
dicentibus vacuū ee causā translationis ad
superius est simile impossibili contingenti dic
entibus vacuū ee causā motus in loco. non est
enī cōparatio inter id qd mouetur in vacuo
solo et illud qd mouetur in pleno apud dic
entes vacuū esse causā translationis ad sup
ius. ita q est vbi nec inter illud qd mouet
ur admittetur vacuū et ipm vacuū quod
dicētes vacuū ee causā translationis ad
pius. ita q est motor plenus. et qñ contingens
tis duobus sermonibus vt inter velocitat
non sit proportio. et q vacuū moueatur non in
tēpore. contingent hic due demōstrationes si
miles que contingunt illis. s. demōstrationi
inducenti ad hꝫ q motus sit non in tēpore. et
demonstrationi inducenti ad hꝫ q idē motū
moueatur in vacuo et pleno eodē spacio in
eodē tēpore. cōtingit enī istis q plenū et va
cuū moueātur eodē spacio in eodē tēpore. hic
igitur due rationes sicut dixit sūt eodē sed
similitudine. et tamen medius in eis ē
sed in grauis
¶ Qñ autē vacuū quidē non diximus
esse alia vero dubitata sunt aut motus
non erit nisi aut densitas et raritas aut
habitur celū aut semper equalis aqua
et erit et aer equalis ex aqua. manifestū q
qua plus aer ex aqua fit. necesse igitur ē
vt sit vacuū aut depulsū qua habetur vi
tium tumultuari faciat aut aliud aliun
equaliter mutatur ex aere in aquā vt ōne
corpus totius equale maneat vel sit aut
nichil moueri. semper enī trāsmutato loc
amittet nisi circulariter amittat. non aūt
semper in circulū loca mutatio. sed et in

tū est. hic igitur quidē ꝓpter hoc vacuū aliquid esse dicūt

¶ Et nos cū̄ si non diamus vacuū ēe tamē diamus q illa in quibus dubitat de illo sunt dubitanda. rectū cui sunt dictū q si non fuerit densitas et raritas non erit motus. aut celū expelletur. aut semper erit equalis generatio aque ex aer. et aeris ex aqua. sed manifestū est q fit aer maioris quātitatis vnde necesse est si non fuerit hi aliqua constrictio ut cōtinua expellātur et sic accidit postremo cor ad quē pueniēt hoc. q. in motu sunt sufficiant aut in aliquo alio loco transmutatur aqua equaliter ex aer. ita corpus vniuersi sit equale. aut ut nichil moueatur hoc cui sequit si semper transferatur nisi trāsferatur circulariter sed motus non semp circularis est. sed quādoq; rectus. per istā igitur dictū ist vacuū esse

¶ Quū destruat vacuū ēe. incepit dissolvere questiones accidēres in h. et dicit. et nos etiam si non diamus ꝛc. i. et nos si non diamus vacuū esse. tamē concedimus q ille questiones que induxerūt istos ad dicendū vacuū esse sunt questiones in quib⁹ debet homo dubitare. et quas homo debet dissolvere. d. rectū cui ꝛc. i. vērū cui est hoc ad̄ dicitur q si densitas et raritas non fuerint. sequitur ut motus translationis rectus non sit. aut si fuerit expelletur vniuersū. et similiter cui sequitur. aut ut generatio non sit aut totū expelletur. aut ut generatio sit in elementis equaliter in eodē tēpore. s. q si in aliqua hora generatur ex vnaa aque aer in aliquo loco. oportet ut illa hora generetur ex aer vnaa aque in loco alio. Deinde incepit declarare quomodo sequitur si non fuerit densitas et generatio non fuerit equaliter. aut ut vniuersū expelletur. aut ut non sit hic motus generationis neq; translationis rectus omnino. et dicit. sed manifestū est ꝛc. i. et h ē necesse. s. si fuerit densitas ut non sit hic generatio nisi equaliter. aut ut vniuersū expellat quū manifestū est q quū aer generatur ex aqua quātitate aque q erat maioris quantitatis aqua. et sic indiget necessario maiori loco q̄ sit locus aque ex qua generatur. et quū ita sit corpus continēs aquā corruptū non pōt cōstringi. ita q locus impleat ae ris generati necesse est ut illud corpus ad̄ cōtinet aquā. et cōtinuatur cui ea expellatur donec occupet locū equalē aeri. et quū h corp⁹ expellatur contiget ei ut expellat aliud et illud aliud. et sic procedetur si non fuerit densitas donec motus perueniat ad totū corpus continēs. et sic accidit ei mūdum et fluctuum et si hoc non accidat contiget quū ex aere fit natura aqua in aliquo loco. ut in illa hora generetur aer ex aqua equalis illi aeri in alio loco. ita q quātū corpus continēs aquā expellitur apud generationē aeris ex aqua. ut occupet locū. tantū cōstringetur corpus continēs aerē ab aqua ex qua generatur. et sic quātū corpus continēs illic occupat ex illo. tū corrumpat h ex h loco. et si nō contingat mūdatio vniuersi. sed motus perueniet ad hūc locū vacuū. s. quē aer amittit. quū ex eo generabatur aqua. D. d. ita q totū corp⁹ vniuersi sit equale. i. quū non accidit mundatio neq; additio in corpore vniuersi. quoniā quātū additur in aliquo loco tū diminuitur in alio. et sic vniuersū remanebit in eadē dispositione. D. d. aut ut nichil moueatur. i. quū fuerit impossibile vniuersū mūdari. et non concesserimus cui q generatio ē simul equalis in eadē hora. sequitur ex h⁹ ut non sit trāslatio neq; generatio omnino. Deinde incepit declarare quomodo sequitur hoc in trāslato et dicit. hoc cui sequitur ꝛc. i. quū motū translationis auferri ex ablatione dēsitatis sequitur si posuerimus q trāslatū expellit ad̄ vicinatur ei et illud expulsū expellit aliud et sic semper. quū ex hoc sequit ut totū mūdetur nisi aliquis ponat q oīs translatio est circularis. sed manifestū est per se q nō omnis translatio est circularis quū sit hic translatio recta

¶ Nos autē dicimus ex suppositis quū ē materia vna contrariorū et calidi et frigidi et aliarū phisicarū contrarietatū. et ex eo q potentia est actu fit ad̄ fit et non separata quidē est materia. esse autē alterū ē et vna est numero q̄nus cōtingat colori et frigido et calido est igitur et corpori materia et magni et parui eadē. manifestū aūt est hoc quū cui ex aqua fit aer eadē materia non accipiens aliquid aliud facta est. si ad̄ erat potentia actu facta est et iterum aqua ex aer similiter. aliquādo quidē

in magnitudinē ex paruitate aliquā do
uero in paruitatē ex magnitudine. simili
ter autē et qū multus aer sit in minori sit
corpore et ex minori maior potentia qū sit
materia utriq;. sic aū ex frigido fit caliduū
et ex calido frigiduū quia cadē est que erat
potentia sic ex calido magis caliduū nullo
facto in materia calido qd̄ non esset pri⁹
caliduū. et qd̄ non minus esset caliduū. sic
quidē neq; maiorus aerib; aerib; et ā
bitus si fiat minorus aerib; cadē qū sit. ā
alia. in nullo alio factus est ambitus.
qd̄ non esset ambitus sed rectū. non enī i
dēficiendo minus aut minus est neq; san
tille est accipere aliquā magnitudinē in
qua non sit caliditas aut albedo sic āt
et pnus et calor idē posterior. quare et mag
nitudo et paruitas sensibilis corporis nō
accipiendo aliquid materia extenditur sī
quia potentia est materia utriusq; utriq;
idē denisū et rari et una materia ipor est.
ipm autē densū quidē graue raū āt leue.
¶ Nos autē dicimus sed in fundamenta
posita nobis q̄ contraria habēt eandē ma
teriā. s. caliduū et frigiduū et alia contraria
naturalia. et q̄ generatio est ex illo qd̄ est
in potentia ad illud qd̄ est in actu. tq̄ ma
teria non est separata sed quiditas eius ē
aliud et est cadē in numero colorus. v. g. ca
liditat. et frigiditat. et corpus eā magnū
et paruū habent eandē materiā. et signū ā
est hoc qd̄ narrabo. quū qū ex aqua fit aer
tūc eadē materia non recepit additionē al
terius. sed illud qd̄ ē i potentia fit in actu et
similiter generatur aqua ex aere et sic trās
fertur quandoq; de paruitate in magnitu
dine et quāq; de magnitudine in paruitatē
et eodē modo eadē ipse aer quādoq; fit in mi
nori corpore quāq; in maiori materia eni q̄
est in potentia fit utriusq;. quēadmodū ip
sa eadē transfertur de calido in frigiduū et de
frigido in caliduū qd̄ erat in potentia. sic ea
dē erunt de caliditate in magis caliduū absq;
eo q̄ in ea fiat aliqd̄ caliduū qd̄ ante nō
erat. aqua enī non erat minoris caliditā
tis quēadmodū si ignis crescens aerī aeri
in maiorem quousq; ipe fiat idē non alij
aeri paruo. non erit ille aliquid i quo
fiet in crescendo qd̄ ante nō fuit aeruū sī
rectū. quū minus ex maiori non est eadē

aer nec pōt unicum ex flāma alia quā
tas in qua non est caliditas aut albedo et
similiter est de caliditate que est ante cal
duū ex caliditate que est in posterius. mag
nitudo igitur et paruitas corporis sensibi
lis non est qua materia recipit additionē
et expandit. sed qua materia est utriusq;
potentia. ergo necesse est vt densū et rarū sit
idē. et materia eorū eadē. et densū est graue
et rarū est leue

¶ Quum induxit questiones que fuerūt dicen
tes vacuū esse concedere hoc et iā destruxit nāz
vacuū incepit hic dissoluere questionē dicentē
impossibile esse rarū aut densū ee sine vacuo. dā
rando q̄ hoc est alia causa rari et densi a vacuo.
et incepit ponere ad sī qd̄ vult dicere posito
nes declarantes in primo istius libri et dixit
¶ Nos autē dicamus &c. i. nos autē ponamus
ad sī qd̄ volumus dicere de natura rari et densi
fundamenta q̄ iam declarauimus. Quorūq;
mū est q̄ ōna contraria. v. g. calidū et
frigiduū et alia contraria habēt eandē
am recipientē illa alteratū. Secundū
q̄ generatū est aliquod mixtorū ex actu
lo ex eo qd̄ est in potentia non in actu. et mix
tio illius est q̄ caliduū generatū est caliduū in
actu ex calido in potentia non in actu. et hoc
intendebat quū dixit. et q̄ generatio &c. i. quū ge
neratio est transmutatio ex eo qd̄ est aliquid
in potentia in hoc q̄ sit illud in actu. Tertiū
vero est q̄ materia non separatur ab altero
contrariorū nī hoc q̄ quiditas eius est ali
ud a quiditate contrariorū. Quartū autē
est qd̄ est idē in numero albi et nigri et calidi
et frigidi. sed qn̄ quādoq; recipit caliduū. et
quāq; frigiduū. et qū ponunt has positiones
et est manifestū q̄ rarū et densū sunt contra
ria in quantitate qum trāslatio corporis ad
titatē in minorē et econuerso. sequitur hoc
vt materia dēsi et rari sit eadē. et quādo corpus
transfertur de minori quātitatē in maiorē
non aliqua quātitatē in actu aduenit ei ex
qua fit magnus. sed fit magnus ex eo qd̄ est ali
quid non ex illo qd̄ est in actu. et similiter qū
fit minus non excūt ab eo partes in actu. sī
materia tunc denudatur a termino maioris
quātitatis et recipit terminū minoris eodē
modo quo recipit caliduū et frigiduū et alia con
traria. et hoc manifestū est cum illis positi

nombus cõiungetur q dẽsũ et mtũ sũt cõtra
ria et maxime ꝓpoſitiõm dicentẽ q materia
rapit cõtraria ex eo q ẽ in potẽcia contraria
non actu. et q est eadẽ amborũ contrariorũ
et h intendebat qñ dixit post. et corpus ca
magnũ et parũ habet eandẽ materiã. D.
d. et signũ e est ꝛc. et hoc est primapũ dnõ
shuiaonis. sed confirmatio ꝓpoſitionis dicẽt
q materia contrariorũ est eadẽ. est eñ sermo
exẽplans et. q. d. et manifestũ est ex h q corp
magnũ et parũ habẽt eandẽ materiã sed in
h q magnũ et parũ sunt cõtraria. et dimĩ
est q contraria habẽt eandẽ materiã. t signũ
eius est etiã hoc qd' naturbo. deinde incepit ĩ
ducere signũ super hoc qd' cõclusit ex ꝓpoſi
onibus positis. s. q materia eiusdẽ corporis
qd' trãsfertur de magnitudine in parutatẽ
quãdoq; et quãdoq; e cõuerso est eadẽ et q trãs
latio eius ad magnitudinẽ nõ fit partibus
extrinsecis aduenientib' ad foramina neq;
translatio eius de magnitudine ad paru
tatẽ est partibus exeuntib' ab illis foram
inibus ex quo constringũtur illa foramina
et sit corpus minoris quãtitatis et dixit qñ
qñ ex aliqua aqua fit aer ꝛc. i. qñ qñ sit ma
nifestũ in generatioẽ q qñ aliquod corpus
maioris quãtitatis generatur ex corpe quã
titatis minoris. v. g aer ex aqua. tũc mate
ria rapiens formã aque rapit maiorẽ quã
titatẽ post minorẽ nullo extrinseco aduenĩ
te que aer fit maioris quãtitatis. sed illud
qd' est in potencia maioris quantitatis. sa
licet materia fit in actu maioris quãtitatis
nullo extrinseco in actu adueniente. D. d. t si
militer fit aqua ex aere. i. et similiter quan
do aqua fit ex aere. aer igitur quãdoq; trãsfẽ
tur de magnitudine in parutatẽ nullo exe
unte et quãq; e conuerso nullo addito et qñ de
clarauit h de generatioẽ in qua est manifes
tũ. incepit notificare q h est possibile dia in
causa leuis vel rari vel densi absq; eo q sit ne
cesse ponere vacuũ esse. et dixit et eodẽ modo
ipe aer ꝛc. i. et sedm hũc modũ quẽ diximus
qu acidit in generatione. acidit etiã ĩ ipa
alteratione in eodẽ corpore. aer enĩ. v. g quã
doq; innoratur sine aliquo exũte et quãdo
q; fit maior ex hoc qd' acidit a de calore nul
lo aduenĩte extrinseco. sed qua materia eius
naturaliter rapit vtriusq; quãtitatẽ maio
rẽ. scilicet et minorẽ. hanc quãdoq; et hanc
quãdoq; sine aliqua quãtitate in actu addi
ta aut diminuta q;ẽ admodũ naturaliter re
cepit quãdoq; caliditatẽ et quãdoq; frigidita
tẽ et h q dixit manifestũ est in dolijs fusis ex
musto. quãdo mustũ fit maior quãtitatis
nullo extrinseco aduenĩente. et vniuersaliter in
manifestũ est in aere qñ rarefit ex calore. et condẽ
satur ex frigore et qñ assimilant quãtitatẽ
minorẽ fiens ex maiori et e conuerso hoc q ca
lor fit ex frigido aut e conuerso. et existimat
q inter hec duo est differẽcia potest enĩ alius
dicere q caliditatẽ fiens ex frigiditate et e con
uerso non est sicut quantitatẽ maiorẽ fiens ex
minori aut e conuerso. qñ impossibile ẽ ima
ginari q caliditas augmẽtetur ex frigiditate.
qũ sunt contraria et est possibile imaginari
magnũ augmẽtari ex paruis paruis ad
dita magnũ igitur et parũ licet sint oppo
sita. possibile est imaginari alterũ augmẽ
tari ex alio. et non est ita de contrariis que sũt
in qualitate et qñ percepit hanc obiectionẽ
dixit et venit de caliditate in caliditatẽ ꝛc. i.
sed sicut diximus q materia venit de hac cali
ditate demõstrata ad maiorẽ caliditatẽ nul
lis paruis calidis in actu aduenientib' s. cor
poribus calidis. sed trãsfertur in maiorẽ ca
liditatẽ ex intentioẽ ipius qualitatis. et sili
materia trãsfertur de minori quãtitate ĩ ma
iorẽ nulla quãtitate ĩ actu aduenĩte. Etiã pt
aliquis querere q caliditas oriatur ex caliditã
te aduenĩte extrinseca. oportet igitur vt ita sit
de quãtitate. dicimus igitur q additio calo
ris agentis in calorẽ corporis non est sedm ad
ditionẽ partis in toto. et vniuersaliter partis
materie in materiã. sed sedm additionẽ agẽ
tis in passionẽ patiẽtis. s. q qñ calor agentis
vigoratur crescat calor patiẽtis nõ sedm ad
ditionẽ paruũ calidorũ extrinsecorũ qñ ad pa
tiẽtẽ nõ trãsferuntur aliqua pars ab agente
et differentia est inter illa. qñ caliditas fit
ab alia caliditate in actu. qd' non inuenitur
in quãtitate. s. qua non fit per aliã quãti
tatẽ sedm viam generationis qñ non fit quã
titas de potẽcia actus. sed sequitur potẽ
cias actuas et operationes earũ. s. caliditatis et
frigiditatis. intendebat igitur q caliditas nõ cres
cat ex alia caliditate sedm trãslationẽ et h
in alteratione de debilitate in vigorẽ et sibi
est dispositio ĩ translatione corporis de par
ua quãtitate in magnã. aut e cõuerso. q:

hoc est grauc magnan·ſ·aliquid arſcere ſi
ne quantitate extrinſeca aduemente·aut di
mmnu cā ſine quātitate recedente·vſus eſt
m hoc exēplo rethorico et talj vtitur m iſtis lo
cis ꝓpter difficultatē magnādi et dicit aq̄
cū crit mmous caliditatis ꝛc·i·et hoc ꝙ aq̄
eſt modo mmous caliditatis et poſtea fit
maious m qualibet parte ſuarū partiū nō
m partib⁹ aliquib⁹ ꝓpꝛijs·ſmile eſt arnu c
culi qm q̄ mcarnatur fit maious mcar
nacionis m qualibet parte nō ita ꝙ aliq̄ ꝑ
tes ante crāt m eo que fuit maious mcarna
cionis·ſed m qualibet partiū eius repit ī
carnacionē et hoc intendebat q̄ dixit·nō
fuit hoc aliquid m quo fit mcarnacio ꝛc·i·
q̄ mcarnacio non eſt facta m eo m aliq⁹
partib⁹ et non m alijs·V·g·vt aliquis dicat
q̄ partes ante que crāt m eum mcarnabāt
D·d·mmus cū ex maiori non ē aucta ꝛc
i·q̄ transmutacio corporis de magnitudi
ne m paruitatē non fit per auctū partiū
excrescū a foꝛammibus vt fugiūt dicentes
vacuū esse·q̄ ſi ita esset cōtingeret vt corp⁹
calidū non esset calidū ſed m oīs partes et
ſmiliter albū·ſed ſolūmodo esset calidū ſe
cundū ipā foꝛamma·illud autē qd̄ interia
cet inter ea et ipā foꝛamma non dispontur
per aliquid ex hoc qd̄ est impossibile·et hoc
intēdebat q̄ dixit·et nō pōt mucnu ex flā
ma ꝛc·i·ſz quelibet pars flāme ignis que ex
ſtimatur ēe m fine quantitatis habet calidita
tē equaliter·et ſmiliter est de ōnib⁹ calidis
ſed debit exemplū de flāma ꝓpter ſuā quanti
tē et hoc intēdebat q̄ dixit·et ſmiliter ē de
caloꝛe ꝛc·i·qm arſcat ex ꝓmo·ſ·q̄ est m ō
mbus partib⁹ et intēdebat per h ꝙ dēſitas
et raritas ſūt m ōmb⁹ partib⁹ rei·et h ſignifi
cat ꝙ non ſūt ex foꝛammib⁹ D·d magni
tudo igitur et paruitas ꝛc·declaratū ē igitur
ex h ꝙ magnitudo et paruitas que inemūt
m eodē coꝛpe ſensibile nō fiūt ita ꝙ materia
q̄ trāsfertur m magnitudinē rapit addita
onē coꝛporū q̄ foꝛamma expandiūtur·neq;
constringūtur foꝛamma q̄ trāsfertur ad
paruitatē·ſed causa m h ē q̄ materia ē m
potēcia magnū et paruū·et q̄ declaratur
ꝙ trāslacio coꝛporis de paruitate m magni
tudinē·et e cōuerſo nō fit ex foꝛammib⁹ va
cuus m coꝛpore que q̄ constringūtur et fit
coꝛpus mmus·q̄ dilatātur et fit mai⁹
ſiue fiunt stricta apud extra coꝛporū et am
pla apud introitū coꝛpoꝛ vt opinantur dicē
tes vacuū nō esse separatū aut strictura et di
lacio m eis fiunt ſine introitu et extra coꝛ
porū vt opinantur m dēſitate dicētes vacuū
ēe ſeparatū·et q̄ declarauit h de paruitate
et magnitudine et densū et rarū nichil alid
est q̄ idē coꝛpus transfertur de paruo m mag
nū·et e conuerſo·et d·necesse est ergo vt rarū
et densū ꝛc·i·et q̄ hoc declaratū sit·necesse
vt coꝛpus qd̄ q̄q; condensatur et q̄q; rarefit
sit idem absq; eo ꝙ augmentat addicio et intro
tu coꝛpoꝛ extrinſecoꝛū et dmmucio ex exitu
eoꝛū·ſed quia eadē materia rapit q̄q; maio
rē quantitatē et q̄doq; mmoꝛē·D·d·et dē
ſū est grauc et rarū est leue potest intendere
q̄ntdictionē istoꝛū ſequitur eū ſed m sermo
nē coꝛū vt leue sit grauius·quia m eo sūt par
tes plures et densū sit leuius quia m eo sūt
partes pauciores et pōt intelligi·q̄ aer
admodū materia rapit grauc et leuem
m potēcia vtrūq; nullo grauc aut leue
nente m actu·ita est de rario et denso
vtrūq; sequatur ſuū oppoꝛtm

¶ Amplius sicut aliquis cantulanus cōdu
ta minus non accepit aliud cantum
ſed qd̄ ante minerā·sic et ignis·quia ſi aliq
quis accipiat ōne caliduꝫ est·sic cōis
congregatio est corruptio ipius materia
duo enim sūt ī vtroq; denso et raro·grauia
et duꝝ densa videntur esse·contrariū vero
rara leuia et molle·dissonāt autē graue
et duꝝ m plūbo et ferro

¶ Et cū q̄dā modū aeris aliquis q̄ cō
gregatur et fit minoꝛ nichil fit m eo qd̄ ſi
addit a·ſ·mcarnacio·ſed h qd̄ habebat
gregatur et qd̄ aq̄ accipitur ab igne ē m
liduꝫ·ita ꝙ de toto·cōgregacio eius et segre
gacio sunt eadē materie sūt enī h duo q̄
fiunt ex vtroq; ex denso et raro grauc enī et
duꝝ existimātur esse densa et leuc et mol
le rara·grauitas enī et duricies segregāt
m plūbo et ferro

¶ Idest et q̄dā modū idē aeris aliquis aliq̄n
rapit mmoꝛē mcarnacionē et q̄doq; ma
ioꝛē absq; eo ꝙ m eo fiat aliquid qd̄ ante nō
fuit·ſed illud qd̄ erat m eo·ſ·mcarnacio ali
quādo inuenitur maioꝛ·aliq̄n mmoꝛ et addi
cio mcarnacionis m eo non est m aliqua p
te et non m alia·ſed quācūq; parte accepe

us muenes mutuacõnē addita m eo quem
admodū quelibet pars igms est calida ·D·d· et
smiliter est de toto .i. m h q aliquādo est dēsū et
est congregatū · aliquādo mnū et est segrega
tū · s· q densitas et rantas est m qualibet par
te illius · et minuit per hoc peccatū qd' actidit
dicentib' q densitas et rantas sunt ex cōstruc
one et āplīacone fo: ammū · qm sēdm h ñ
quelibet pars corpons rapit densitatē et ra
ntatē et est manifestū per se q desū est dēsū
sēdm oīs partes et smiliter mnū ·D·d cōgre
gnao cū et segregnao :c̄· i · gnednao cū et
corumpao apud nos quas antiqui vocabāt
segregnacōnē et congregnacōnē sunt eusdem
materie · et non sēdm congregnacōnē parūi
et segregnacōnē parūi aliaū et addiao et di
mmuao ·D·d· sunt cū duo :c̄· i · qm hec duo
sequūtur densū et rarū · densū vero sequitur
gnaue et durū rarū autē sequitur leue et mol
le · et intendebat per hoc īmere q densitas et
rantas non sunt de essencia quantitatis qm
si essent · tunc nō sequerētur ex eis iste quali
tates contrane ·D·d· sed gnauitas et duricies
:c̄· i · sed m quibusdā corpoīb' separāntur gr
uitas et duricies · et non sequūtur densū · si
aliquod gnauius īuenitur magis rarū · vt
m plūbo et ferro · plumbū enī est gnauius fer
ro et est magis rarū

¶ Ex predictis igitur manifestū est q ne
q; dilatū est vacuū neq; simpliciter neq;
m raro neq; m potencia est nisi aliquis ve
lit vocare vacuū causā illius qd' fertur sic
autē gnauitas aut leuitas materie hui⁹
modi est vacuū · durū enī et rarū sēd; hāc
contrarietatē motus actiua sunt · sēdm at
durū et molle passionis et non passionis
mptiua · et non loco mutacionis sed alte
racionis magis · de vacuo autē determina
tū sit hoc modo

¶ Appareat igitur ex hoc qd' dicimus q ñ
est vacuū distinctū per se simpliciter neq;
m raro neq; m potencia nisi aliquis volue
rit ōmino vocare causā translacionis va
cuū · tunc igitur est materia grauis et le
uis vacuū · qm densitas et rantas hi mo
do contrarietatis rapiūt translacionē ·
duricies autē et mollicies sunt cause fa
cilitatis et difficultatis recepcionis nō tñ
lacionis sed alterans ppue · iam igitur de
terminatum⁹ quomodo est vacuū et quo
modo nō est hoc modo determinandū

¶ Dicat quum aplent loqui de vacuo
mduat declaratu ex illo et dicat · apparet igit
ur · et intēdit per distinctū per se existēs per se ·
et qū dicat simpliciter neq; m rario · intēdit q
vacuū non inuenitur existēs per se · neq; exis
tēs m alio · s· m rario et qū dicat · neq; m poten
cia · minuit opinionē dicentiū q vacuū non e
xtra corpus · qm sēdm opinionē istoru vā
cuū erit semper m potencia qm mūq; inuen
atur m actu · s· extra corpus et causa mā est
causa passionis que est causa translacio
nis · et materia eiā est m potēcia vt dictū
est de materia q h nomē potencia dicitur eq
uoce de vacuo esse m potēcia apud ponentes
ipm esse non separatū · et de materia premu
nit sed declinacionem hoc et dicit · nisi aliqs
voluerit :c̄· i · nisi aliquis velit causā trālla
cionis q est passio corporis m quo fit trans
lacio · et tunc illud qd' intēdit per vacuū erit
ipa materia ·D·d· qm densitas et rantas
eū hoc modo contrarietatis :c̄· i · et materia
est causa translacionis · qm materia e cau
sa densitatis et rantatis vt eiā declaratū e
et corpora non rapiūt translacionē m eis
nisi hoc modo cōtrarietatis · s· sēdm densita
tē et rantatē · densitas enī et rantas rapi
unt motū translacionis · s· motus corporū
translatoz m aliis et qū ita sit · materia est
causa eius q corpora rapiūt translacoēs
per h q rapiūt ex densitate et rantate ·D·d·
Duricies vero et mollicies :c̄· i duricies vero
et mollicies non sunt causa translacionis
sint densū et rarū · sed sūt cause facilitatis
et difficultatis translacionis · qm qum cor
pus m quo est trālacio fuerit molle trans
lacio erit facilis m eo sicut m aere · et qū fue
rit durū erit difficilis aut impossibilis sic̄
tem · D·d· non trālacionis sed alterans · i · t
non sūt cause translacionis m loco sicut s̄
leue et gnue · sed sūt cause translacoīs pro
pue · et intēdit vt michi vī q molle est causa
passionis et durū actōnis · molle enī e passi
bile et durū actiuū et debes scire q ex h q ma
teria est ca dē contrarietatū et est m potencia ·
apparet per demonstracionē sēd; causā q ē
causa densitatis et rantatis · et hoc apparet
eiā ex signis que mduxit Arist· s· ex hoc q
rantas et densitas inueniuntur m qualib;
pte corporis rari et densi · et similiter appa

ret h ea q̄ densitatē et rantatē sequūtur q̄l
tates cōtrarie. D. d. nā igitur determinauim⁹
quomodo est vacuū. i. siqus vacuet ma
teriam vacuum. et quomodo si aliquis vo
cauerit vacuū dimensiones separatas h̄ mō
¶ Cōsequēcis autē dictis est aggredi de
tempore primū autē vtile se habet oppone
re de ipō et per extraneas rationes. vtrū sit
eor̄ que sunt. aut non sit eor̄ que sunt
postea que natura ipius
¶ Et copulatur cum hoc qđ dicimus
naturā de tempore et primū est inducere p
ns dubitationes accidentes in eo ex hac qđ
dixim⁹ extranea. et cōsideremus vtrū sit
de rebus entibus aut non entib⁹ et que sit
natura eius
¶ Q̄m cōpleuit loqui de loco et vacuo. inci
pit persanare de tēpore et dicit. et sequitur
qua sermo de tēpore quemit sermonem de loco
q̄m persanatio de vacuo est pars persana
tionis de loco. D. d. et vtrū est. ē. i. et vtrū ē po
nere persanationē de illo ex sermonibus lo
gicis qui facit dubitare de illo et intendit
per extraneos logicos sermones eā logicos
vocat sermones extraneos. et philosophiā
que apponitur extraneis vocat philosophiam
extraneā vt dicat q̄ ipe apposuit philosophi
ā extraneā. D. d. cōsideremus igitur vtrū sit ē
i. sēm logicā. q̄m tempus ē manifestū est p
se. q̄m sēm hanc persanationē inuenitur
plures sermones qui destruit suū ē. D. d. t
quid sit natura eius. i. et q̄m persoluemus
illas dubitationes. tunc persanabitur de
natura eius persanationē demonstratiua. De
inde incepit inducere sermones dialecticos
et dicit
¶ Quod igitur ōnino non sit aut vix et
obscure ex hoc aliquis cōpiet. h eā ipius
sūm est et non est. id vero futurū est et nondū
est. ex his autē et infinitū et semper accep
tū tēpus componitur. ex his autē que nō
sunt oppositū impossibile esse videtur par
tem apparere aliquādo substantiā
¶ Dicamus igitur q̄ cadit in incertitu
dine. q̄m aut non est ōnino aut si est est val
de difficile et latens ex h qđ dicā. q̄m quod
tā eius iam fuit et non est. et quod tā eius
est futurū et non est et ex his duobus opo
nitur tēpus infinitū qđ innuuntur sēper
et qđ cōponitur ex non ente impossibile
est imaginari ipm habere cōmunionē
nē in esse
¶ Iste sermo sic cōponitur. tēp⁹ cōponitur
ex preterito et futuro. q̄m instans distinguēs
non ē tempus. sed preteritū iā defecit et futu
rū nondū est. et hec duo non sūt. ergo temp⁹
cōponitur ex non ente. et dixit aut si facit est
difficile et occultū. q̄m ex sermonibus logica
non precise iudicabitur aliquid ee aut nō ee
sed sēm existimationē intentā. D. d. et ex hac
cōponitur tēp⁹ infinitū qđ semper ē t dis
posuit ipm hoc modo ad affirmandū ipsū
esse semp. plures eā antiquor⁹ credebant
tempus esse infinitū et ipm ee semper p̄ter
platonē qui generabat ipm. et dicpno in iste
sermone est. q̄m ita est de motu. motus enī
cōprehenditur sensu et nulla pars eius in
actu. sed quelibet pars demonstratiua necesse
ergo est cōpositus ex h qđ iam defecit. et ex
qđ nondū est. sed talia non habēt ee actu
tū. sed ee eor̄ cōpletur ex actione aīe nīe
est in eis extra animā et eā cōpletā sci
lam quorū esse nichil fuerat aīa. vt posset in
uibitur de tempore. s. q̄m est de numero eius
quorū actus cōpletur per animā. et forte hi
nuebat q̄ dixit aut erit difficile et occultū
erit de entib⁹ latentib⁹ quia si aīa non esset
non esset msi in potentia
¶ Adhuc autē omnis partibus siquis
sit necesse est q̄ est. aut quasdā. aut ōnis
ptes. et tēpous autē alie fuit. alie vō fu
turū sūt est autē nichil q̄ sit diuisibile
ipm autē nunc non est pars. mensurat
eā pars qua componi oportet totū ex
tibus. temp⁹ autē non videtur compo
ex ipis nunc
¶ Et eā omne habens partes necesse e
q̄ fuerit ut ōnes sue partes sunt aut que
tum. sed tempis quedā partes iam fuer
et non sunt. et quedā sunt future. ergo si
ergo nulla earū est si tēpus habet partes
uisimus vero non est pars. q̄m pars inē
sunt et non est necesse vt totū cōponat
ex suis partibus. sed tempus existimat
non cōponi ex instantibus
¶ Iste sermo eā est logicus. et fuit dubita
ir de tēpore. et cōponitur sic. Omne habēs par
tes necesse est vt partes eius sint ōnes ismo
aut quedā si fuerint eis. et tempus habet p
tes. quarū nulla inuenitur in actu. ergo tē

pus non est. et ipe verificant pposicionem dicentē q nulla pars temporis inuenitur in actu per duas pposiciones Quarū una est q ex tēpore nichil inuenitur in actu instās. et ista est manifesta per se. Secūda autē est q instans non est pars tēporis ergo ex tēpore nulla pars inuenitur in actu et ipe verificat pposicionē dicentē q instās non est pars temporis. sicōms pars mēsurat habens partē et instans non mēsurat ergo instans non est pars vel sic. partes cō ponūt totū et instātia non componūt tēp' ergo instans non est pars tēporis. et ista p posicio declarabitur perfectē in sexto

Amplius autē ipm nunc qd' vr determinat preteritū et futurū. vtrū vnū et idem semper pmanet aut aliud et aliud nō facile est scire. siquidē semper alterū. et alterū est. nulla autē pars eorū que sunt in tēpore. alia et alia pars simul est que nō continuat. alia vero continuatur sicut unus tempus sub plura. ipm autē nunc quod modo non est. prius autē fuit necesse corrūpi aliquid. quia ipa quidē nūc simul ad nunc nō erunt corrupta autē esse necesse est semper prius. in codē igitur quidam corruptū esse impossibile est. pter id quod tunc est. in alio autē nūc corrūpi prius nūc non contingit. sic enī impossibile se habet ad nunc ens. ipa nūc vt punctū nō puncto. siquidē igitur in eo qd' est consequenter non corrumpit. si in alio i medius nunc que sunt ībuta similiter erunt hoc autē impossibile est

Et cā est difficile ad secundū hoc. scilicet vnū instans qd vr distinguere ītr preteritū et futurū sit idem permanens semper. aut est vnū post aliud. qū si sēp vnū fuerit post aliud. et ex tēpore non aliqua pars que sit. et alia pars simul nisi altera sit contenta. et altera continens vt minus tēpus in maiori. tunc instans qd' non est nunc et fuit prius necesse est et ipm corrupti. et impossibile ē vt corrūpcio eius sit qū fuit. qū tunc erat eius tm possibile est vt prius instans. corrūpatur in posterius instantis. impossibile enī ē vt duo īstantia copulentur quēadmodū non continuātur duo puncta et si nō corrūpitur in illo qd' est post. sed in alio tunc inuenitur ī instantibus que sūt ītr illa que sunt ībuta et insimul qd' est impossibile

Quinto induxit sermones dubitabiles de tēpore induxit enī sermones dubitabiles de instanti et dixit. et est difficile ꝛc. i. et est difficile de instanti qd' est distinguēs inter preteritū tēpus et futurū scire vtrū semper sit idē. s. ps̄ens et preteritū aut sunt plura successiua s. vnū post aliud et qū ponunt q instantia necesse est vt sint vnū numero aut plura. incepit prius inducere ōpinabilia contingētia si fierent plura numero et dixit. qū si sēper fuerit vnū post aliud ꝛc. i. et si instantia fuerint plura successiua et est impossibile vt ex tēpore inuenātur duo īstantia. s. due partes aut duo instantia. qū instantia non inueniuntur nisi per numerationē tēporis qū sint vltima tēporis. sequitur necessario vt istās qd' nō est nūc et iam fuit in preterito corrūpatur. D. d. et ex tēpore non est aliqua pars ꝛc. et intēdit per partē illud qd' continet istās et tēpus. qū pars tēporis in rei veritate non est instans sed tēpus et qū ponunt hanc pposicionē. s. qū ex tempore nō inuenitur duo instantia insimul. qū ex eo nō inuenitur due partes insimul nisi vna earū acquiratur tm̄ēs secundū. v. g. sicut dicimus q talis mēsis est tm tali āno et talis dies ē in tali mense et hoc nomen importat in vniuersalitate illius pposicionis. excepit hoc ne aliquis existēret ipm ignorare illud. qū ī istāti non magnitudo contanēs et contentū et qū ponunt q in tēpore nō inuenitur duo īstantia insimul sequitur necessario vt prius instans corrumpatur. et dixit. instans enī qd' non ē nunc ꝛc. vel instans enī qd' non est nunc et fuit in preterito necesse est nunc corrupti ēe. deinde incepit inducere questiones contingētes ex hoc et dixit. et impossibile est vt corrupcio eius ꝛc. vel est corrupti. necesse est vt corrupcio eius sit in tēpore qū ōne corrupti sit huiusmodi et impossibile est vt corrupcio eius sit in instanti presenti. qū nūc nō inuenitur nisi ipm et sic erit ut se corrupti qd' est impossibile et hoc intendebat qū dixit. in hora que est nūc. et qū declarauit q instans impossibile ē vt corrūpat in instanti presenti aut in sēpo qū presens idē est ei corrupto. incepit declarare eā qī possibile est vt corrūpatur ī instanti futuro

et dicat. et ipossibile ē ēnā vt prius mstans
corrūpatur m posterius ꝛc. i. qm̄ qñ ponerem⁹
nus q̄ mstans corrūpitur m̄ instanti futuro
cōtingeret vt illud mstans cōmmetur aī eo ꝛ
ita q̄ suū ē cōmmetur aī sua corrupcone
et erit instans m quo est aliud ab mstanti
m quo corrūpitur. et post declarabimus q̄
mstans non cōmmatur aī instanti sīc ne
q̄ punctus aī p̄ncto. D. d. et si non corrūpit̄
m illo qd̄ est post ꝛc. i. et si non corrūpitur ī
illo. ita q̄ sit continuū aī eo corrūperetur ī
instanti qd̄ est post qd̄ non est cōtinuū aī
eo. qm̄ inter q̄libet duo mstāna est temp⁹
ex quo sequitur vt illud mstāns mutetur
m illo tēpore. et ōne tempus diuiditur m ī
stantia infinita. ex quo sequitur vt mstāns
corruptū mutetur ī mstāntib⁹ infinitis. s.
aī eas īmmul. qd̄ est īpossibile. et similiter ē
īpossibile ipm̄ pōni corruptū m̄ instanti qd̄
est ante. qm̄ tūc erit corruptū antq̄ fuit. et ſ
ta questio dissoluetur post

¶ At vero necꝫ nunc semper manere idē
possibile est nullus aī diuisibilis infini
ti vnus terminus necꝫ si in vno sit otinu
ū necꝫ in plura. ipm̄ autē nunc terminꝰ
est et tempus est a tempore finitū

¶ Et īpossibile est vt idē sit semp permā
nens. qm̄ nullū finitū diuisibile hꝫ vnū
finē necꝫ si fuerit otinuū in vna parte ne
cꝫ si fuerit otinuū in pluribus vna parte
sed instans est finis et possibile est īmue
tēpus finitū

¶ Qui dstruut q̄ mstantia sūt plura nec
pit dstruere q̄ īstans sit idē. qm̄ si mstās fue
rit a erit vnū a plā. t. q. hꝫ duo dstruentur. dest
ruetur mstās esse et dicit. et īpossibile est e
nā vt sit idē ꝛc. i. et īpossibile est ēnā vt sit ens
ita q̄ sit idē semp p̄manēs. et signū eius est
quia non īuentur finitū aliquod otinuū ha
bens vnū finē. sed saltē duos quoꝝ sit fini
tū necꝫ si fuerit otinuū m vna parte vt line
a. qm̄ linea habet duos fines tantū. necꝫ si
fuerit otinuū m pluribus vna pte vt super
fiacs et corpus. corpus enī habet ter fines
et superficies quattuor. D. d. sed mstās est fi
nis et possibile est īuenire tēpus finitū ista
est ꝓpositio mmor istius figure. et iste sic⁹
cōponitur sic. īstans est finis alicuius fi
nit. et nichil qd̄ est finis alicuius finit est
vnū. ergo mstās non est vnū

¶ Amplius si simul est sēdm tempꝰ et
necꝫ prius necꝫ posterꝰ in eōdē esse et ipso
nunc est. et si qua prius aut posterꝰ īpō
non sunt simul erūt que in millesimū ſ
annū aī his que sūt hodie. et necꝫ prius
necꝫ posterius nichil aliud alio

¶ Et etiam si intrinsece essendi in tēpore
non ante necꝫ post est ut sint in eōdē in
stanti. deinde illud qd̄ est ante. et illd̄ qd̄
est post sūt in eōdē instāti demōstrato. ſ
illud qd̄ fuit transacto millesimo et qd̄
est hodie sūt in simul. et neutrū precedit
reliqū. aut est post illud

¶ Ista est sēda ratiocinatio et cōponitur sēd⁹
inductionē ad īconuenīēs ꝛc. et ista ēnā p̄dic
ta sūt vera. i. et. 2. signū est. qm̄ qñ intrinse
cus qd̄ dicamus de aliquibus duob⁹ q̄ sunt
in simul in aliquo tēpore qd̄ non est antq̄ p⁹
est vt illa duo sint in eōdē instāti. et qñ ideo
ut ista ꝓpositionē vera conuertibilē quāmꝫ
aī sua conuersa ꝓpositionē dubitatiū erūt
et inconuenīēs et dicat. deinde illud qd̄ est
te et illud qd̄ est post ꝛc. i. et qñ conuīrsa
uerse ꝓpositionis dictas q̄ illa que sūt in simul
sunt in eōdē instanti. et est. qm̄ illa que sūt
eōdē instāti sūt in simul. hanc ꝓpositionē
idē instans est ōim enāī. de quibus dicim⁹
quedā esse ante. et quedā ēē post. sequitur vt
illud qd̄ fuit trāsacto millesimo et illud qd̄
est. hodie sunt in simul qd̄ est mopinabilis
syllogismus aristotelicus cōcludēs īconue
nīēs in hoc sermone cōponitur sic in p̄ma
figura. oīs res īuenītur in eōdē instanti
et ōnia que sūt ī eōdē instanti sūt simul
ergo ōnia que sūt sūt simul qd̄ ē īpossibile

¶ De his igitur que in sūt ipi tot oppo
sita sūt quid ante tēpus et que ipius na
tura similiter et ex tenditus īmanifestū ē
et de quibus attingimus aduertentes p⁹
us. quidā aī totalis quid̄ esse motum di
cit alij ipam̄ spīm̄. qm̄ assimilationis ē ps
quedā. illa aūt assimilatio nō est. pars aī
assimilationis est que accipitur. sed non as
similatio est. amplius autē si plures essēt
ech. esset similiter tempus aliquibet ip
si motus quare multa tpa simul

¶ Ista igitur sūt dubitabilia de rebus q̄
inuenītur in tēpore. et ēnā quid ipm̄ sit
et quā habet naturā latet hoc modo se h
q̄d accipimus a predecessorib⁹ quidā aī

dicāt ipm esse motū totus. et quidā dicunt ipsū esse spcrā ipārum et si pars tempus sit tēpus. et pars revolutionis nō sit revolutiō. qm̄ est sicut appellatur ps revolutionis. non revolutiō. et cā si essent plures uno. tunc tēpus esset eo dē modo. motus cuiuscūq; modi eorū et essent plura tempora insimul.

Istā igitur que diximus sūt questiones q fuerūt dubitate in cē tēporis accepte ex rebus existentib⁹ in tēpore vt diximus de cē tēporū + de cē preterito et futuro. qm̄ ex cōsideratiōe istas rebus patent dubitatio in suo cē. D. d. et ipm cā quid sit: cē. 1. et sicut cā ipm quid sit et que sit natura eius. si cōsideremus ipz cē similiter latet. et hoc manifestū est. qm̄ multus pāssouī dixit de eo aliqd̄ irrōnabile. D. d. quidā eū dixit: cē. 1. et intrōdit per motū totius revolutionē totus cōpletā. Deinde introxit improbabile cōtingēs dicentibus revolutionē totus. s. motum diurnū. et dixit. licet pars tēporis sit tēpus: cē. 1. et iste sermo destruitur leuiter. s. dicentiū tēpus cē revolutionē completā. qm̄ pars tēporis revolutiōis diurne est tēpus vt dies et nox. et pars revolutiōis non est revolutio. et si tempus esset tota revolutio. tunc pars revolutionis esset revolutio. deinde incepit inducere cā sēdm̄ contradictionē. et est cōmunis ista opinioni + opinioni dicentiū q tēpus est motus totius celi. et partes eius sunt partes tēporis et est opinio platonis et est sufficientior ōnibus aliis et dixit. et cā si celi esset: cē. 1. et si tēpus esset motus celi. tūc ipa esset multa sēdm̄ numerū celorū. si igitur essent plures celi vt dicūt antiqui dicentes plures mūdos esse tūc necesse eēt vt motus cuiuslibet eorū esset tempus ex quo sequeretur plura tēpora esse insimul. qd̄ est impossibile. et ista inconvenientia cōponitur ex positione dubitabili. et aliquē videtur impossibilis nisi sēdm̄ imaginationē. et est illa in qua ponitur plures celos esse. et qū ita sit pōt aliquis dicere q illud falsū qd̄ sequitur ex hoc sermone. et cē plura tēpora cē insimul. non sequitur ex positione eius q tēpus est motus celi. sed ex positione eius q est plures celos cē vno. qd̄ est falsū impossibile. sed ista declaratio est alterius modi qm̄ qū fuerūt duo cōsequentia se cōplere + posuerimus aliquid cē ipm precedens aut dispon per precedēs. necessario sequetur cōsequēs licet sit impossibile illud dispon per precedēs. v. g. qm̄ dies sequitur ortū solis. manifestū cē q̄ in quacūq; hora ponemus solē oriri. sequet tunc diē esse. licet solē oriri in illa hora sit impossibile. et similiter ōne ad̄ ponitur volare sequitur vt habeat alas. licet sit impossibile ipsū volare et q tēpus et celū sit aliquā sic vt ponit aduersarius dicēs tēpus cē motū celi necesse est si posuerimus plures celos cē. vt sint plura tēpora. sed plura tēpora cē est impossibile. ergo id ex quo sequitur hoc impossibile cē impossibile. et est tempus cē motū celi

Totus autē spera visa est quidē dicentibus esse tēpus. quia et in tēpore oīa sit et in totus spera. est autē stultus qd̄ dicat q̄ et qd̄ est de hoc impossibilia considerare

Et quidā dixerunt tempus esse sperā totius. et existimauerūt hoc q: ōnia sit in tēpore et sunt in mūdi spera. et iste sermo cē magis vanus q̄ indigeat protractione

Qū destruat sermonem dicentiū tēpus cē revolutionē totius celi incepit inducere aliā opinionē debiliorē. et est opinio dicentiū q tēpus est spera totius. et introxit rationē eorū dicebant eū q ōnia sunt in spera totius + ōnia sunt in tēpore. ergo tempus ē spera totius. et despiciantur in hi q due affirmatiue non concludūt in sēda figura. et cā dicere ōnia cē in tēpore et in spera mūdi non significat idē. et sic sermo eorū est in falsis positionibus et figure inconstantis. et quia cōclusio eorū est improbabilis per se. et cā syllogismus eorū est falsus sēdm̄ formā et materiā. dixit et iste sermo: cē. et quia magis sufficiēs istius opinionū tuā de tēpore est sermo dicentiū ipz esse motū reuersus est ad contradicendū huic opinioni

Quoniā autē vī esse motus et mutatio quedā tēpus. h̄ considerandū est vnus quisq; quidē igitur mutatio et motus in ipō mutato + solū aut vbi fortassis ē ipm qd̄ inuenitur et transmutās. tempus autē similiter et vbiq; et apud oīa est

Et quia existimatur q dignus ē vt sit motus et trāsmutatio oportet nos intendere h̄ in perscrutatiōe et cōsideratiōe dicamus igitur q̄ transmutatio est in ō in qd̄ trāsmutatur et motus eius est in ipso trāsmutato tm̄. et vbi fuerit illd̄ motū

motū tēpus est eodē modo in omī loco et
apud qdlibet et in respectu cuuslibet

D. q motus est digno: vt existimetur q sit
tēpus. qm tempus ipossibile est vt magnetur nisi cū motu et multoacō existimatur qd
sud qd' sequitur nō sit ipa ars. et in h sermone
sūt posiaones quarū vna est q ōnis transmutaao et ōnis motus est in moto et ōne
motū est in aliquo vbi. ergo ōms motus est
in aliquo vbi. et qua plura mota sunt ī plibus vbi. sequitur vt plures motus sint ī plibus vbi. deinde cōiungit huic hanc ꝓposiaonē dicentē q tēpus est vnū in omī loco. et apd
qdlibet et in respectu cuuslibet et cōcludit in
sedā figura q motus non est tēpus sic. motus
nō est vnus omnū in loco et apud quodlibet
et tēpus est vnū in ōm loco et apud qdlibet
ergo motus non est tēpus

Amplius autē mutaao quidē ōnis velocior aut tardior est. tēpus autē non est
tardū neq velox tempore determinātur
velox quidē qd' in pauco multū mouetur
tardū autē qd' in multo pauco. tempus
autē non determinatur tēpore neq quo
quantū aliquid est neq quo quale

Et cuā ōnis trāsmutaao est velocior aut
tardior et tempus non est tale velox neq
tardū diminuūtur per tēpus. velox neq
illud qd' est multū in tēpore breue. et tardū est illud qd' est modicū in tpe longo et
tēpus non diminuitur per tempus neq sedz
q est quantū neq sedz q est quale

Iste est sedā contradictio et contingit quattuor ꝓposiaones. quarū tres sunt manifeste per
se. et quarta declarabitur per duas illarū. qū
igitur ꝓposiao cōclusa ex duabz quū fuerit ad
tertiā. coniungetur ad tertiā manifestū q se
sequetur conclusio et cōpositao earū est sic velox et tardū in motibz diminuūtur per tēpus
sed tēpus non diminuitur per tēpus. ergo in sedā
figuram in tēpore non est velocitas et tarditas
sed in ōm motu est velocitas et tarditas. ergo in sedā figuram tempus non est motus
et dixit velox cuī est illud qd' est multū ꝛc. i.
velox cuī est illud qd' pertransit longū spaciū in tēpore breui. et tardū est illud qd' pertransit breue spaciū in longo tēpore et qū dixit
tēpus non diminuitur per tēpus ꝛc. non intendit q in tēpore quodā modo est quantū. et q
dā modo est quale. qm tēpus est quātū non
quale. sed intendit q ipossibile est vt aliqs
diminuat tempz per tēpus. neq sedm quale si haberet quale. neq sedm quantū vt
in motu diminuūtur. s. qm velocitas et tarditas que sunt in eo sunt quale. et diminuuntur per tēpus. et similiter quantū qd'
est in eo diminuitur p tēpz qm dicatur q magnus motus est in tempore magno et parvus in parvo

Quod quidē non est motus manifestū est. nichil differat nobis dicere in pcessu motū aut mutaaonē. at vero neq sū motu tempus est. qū vero nichil ipi tpa mutamur sedm intelligentiā aut latet tales mutātes non videtur nobis fieri tempus sicut neq qm in sardo fabulantur dormire
apud heroes qū expergiscūtur. copulāt ad
primū nūc posteriou nūc et faciunt vnū
innouētes. ꝓpter insensibilitatē medij. tamq igitur si non esset medium alterū nūc sed
vnum et idē esset tempz sic et qū latet
nos esse non videtur medium et tempus iungitur et non opinam esse tēpus. tunc autē
nobis qū non diminuimus nec vnā mutaaonē sed in vno indiuisibili videt ala
manere. qū aūt sentimz et determinamus
tūc dicimus fieri tempus

Manifestū est igitur q non est motus
et non est differēna in hoc inter motū et
mutaaonē. sed non est eadē entia motū. q
uā si nos non faciamz trāsmutaaionē in
mente. aut faciamus trāsmutaaionē. sed nō
percipimus. nō reputabimz tēpus esse
vt dicitur in apologis de sōno qui accidit
diuinus in insula rhodos. s. quia nō pcepit qū surrexit a sōno se dormisse
et cōiunxit in stās priorem somnū ad
2m instans. et fecit ipa vnū et abstulit
illud qd' fuit inter. quia non percepit
ipm. quēadmodū igitur si instās non esset diuersū sed idē non esset tēpus. similit
et si esset diuersū et non perciperemz nos
non reputaremz tēpus inter illa duo instantia. si igitur nos non cōprehenderemz
determinatē transmutaaonē ōnino sed
existimauerimz nos existere in eadē dispositaone īdiuisibili tūc accidet nobis existimare tempz non esse et qū sensimz trāsmutaaonē terminatā tūc dicimus tempus fuisse.

¶ Qñ declarauit q̄ tempus non ē motus n
cepit imari ipm̄ secm̄ motū et audiri a. et dix
it. manifestū est igitur ꝛc. i. et hoc nomīe mo
tus vtimur in hac psentatione largi. salu
et tamē̄ synonymo cū hoc nomīe transmu
tatio ita q̄ ex hac declaratione hoc declaratur
q̄ tēpus non est aliquod generū quattuo
motuū. D. d. sed non est extra motū ꝛc. i. ꝛ ap
pāret per se q̄ impossibile est vt tēpus sit sn̄ mo
tu. et hoc manifestū est. qñ qñ nos intellexe
rimus motū aut intellexerim⁹ et post audie
rim⁹ oblimon non sacimus tēpus neq; com
prehendem⁹ ipm̄ omno. et hoc intēdebat qñ
Dixit. non trāsmutabimur nos in nīa men
te. i. non cōprehendimus trāsmutatiōnē. nō
fiat existimant Galienus. Galienus em̄
audidit q̄ Aris. intēdebat q̄ nos non comp̄
hendim⁹ tēpus nisi cū mouemur. i. quādo
per imaginatiōnē cōprehendim⁹ motū et
q̄ hoc est signū q̄ tēpus non est extra mo
tū et qñ Galienus existimauerit hoc contra
Dixit Aris. et dixit q̄ multotiēs comp̄hēdim⁹
res quiescentes et mouemur qñ oculus ima
ginatio sit motus. vt qñ comp̄hendim⁹ po
los mūdi et centrū sedm̄ Aris. non intēdebat
nisi quia nos non sentimus tēpus. qñ non
sentimus motū. et quia tēpus non imagi
natur sine motu. et motus potest imagi
n extra tēpus significat hoc q̄ motus prece
dit tēpus naturaliter. et q̄ tempus audit
motu licet sint cōsequētia se ꝙplete et quā
Dixit q̄ qui non sentit motū non sentit tēp⁹
dedit testimoniū de hoc ꝙd dicitur de illis qui
dormierūt multos ānos et non peraperūt
ista cū qñ existimauerūt q̄ in stās precedēs
suū somnū est instans ꝛ. aut prope ipz q̄
nō peraperūt motū inter illa existimauerūt
q̄ nō dormierūt aut q̄ dormierūt modicū.
D. d. quēadmodū igitur ꝛc. et ꝙ ꝙd dixit sig
nificat q̄ tēpus habet cē extra ānam. et ser
mo cuius intellectus ē per se. s. q̄ quēadmo
dū si instans fuerit idem non fiet tēpus o
mno. similiter si reputauerim⁹ ipm̄ cē idē
non reputabim⁹ tempus fieri sicut audit
illis homīb⁹ quos dixit. et forte erāt illi quos
Mahumet numerauit in alcorano. D d. si ig
nos non cōprehendim⁹ ꝛc. i. qñ qñ nos non
perpendimus neq; imaginauerim⁹ motū
determinatū s. finitū in duo extrema. sed ex
istimauerim⁹ q̄ nullus motus est factus ī
nobis neq; in alijs. et q̄ nō sumus in cē mo
tu insibili. tunc audiet nob̄ ñ sentiet tēpus. et ꝙ
ꝙd dixit multotiēs audit dormiēnb⁹ multū
cañ. et cū qui fugiūt opus delectabile fit tēp⁹
eis breue. quia delectatio p̄hibet eos cōp̄hēdi
dit motū et cōtinuo eis qui laborant
¶ Manifestū est q̄ non est sine motu nec
mutatione tēpus q̄ igitur neq; motus ne
q̄ sine motu tēpus est manifestū est ami
picidū autē qñ iam querimus quid ē tē
pus ab hinc incipere quid sit motus simul
qñ motus terminus et tempus. et manēt
si sunt tenebre. et nichil percipimus pana
mur. motus autē quidā in aīa fit subito
simul fieri quod dā tēpus. at vero qñ tēp⁹
videtur fieri aliqd̄ simul et motus fieri a
liquis videtur quare et motus aliquid
esse ipm̄
¶ q̄ manifestū est igitur q̄ tēpus nō est
extra motū et trāsmutatiōnē. manifes
tū est igitur q̄ tēpus nō est motus neq;
extra motū. et quia ista intentio est diffi
cilis ponemus primū considerationes
ex hoc loco. considerauimus igitur quid
sit de motu. qñ ut simul sentimus motū
et tempus qñ si fuerimus in obscuro et nichil
audierit nisi corporibus. sed in aīa nīa
audierit aliquis motus statū reputabit
tēpus fieri et similiter cū qñ senserim⁹
aliqd̄ tēpus fieri statū reputabim⁹ aliq̄
motū fieri. ex quo sequitur q̄ tēpus aut
est motus. aut aliquid motus. et qñ ñ
sit motus. sequitur necessario vt sit ali
quid motus
¶ Qñ declarauit q̄ tēpus nō est motus ne
q; extra motū notificauit hoc et dixit. q̄ ne
esse est ex hoc vt sit audiens motu. et qñ in
tētio est hic scire quid sit tēpus. oportet pri⁹
perscrutari q̄ audientiā motus sit tēp⁹ audi
entia cū motus sit multa. et quia tēp⁹ nō
sentitur qñ sentit aliquē motū determinatū
sedm̄ q̄ sentiūtur qñ motui multa audientia
eius sensibilia qñ si ita cēt cōtingeret vt tēp⁹
multiplicaretur sedm̄ multiplicationē mo
tus. et si posuerim⁹ ipm̄ secm̄ aliquē motū
puū. v. g. motū corporis celestis tūc qui nō
sensit in aliqua hora ipm̄ non sentiet tē
pus. aut non sentiet ipm̄ omno vt dicat pla
to dormierūtis a puericia sub terra. s. q̄
si nō comp̄henderetur nisi per q̄hensionē

alicuius motus sensibilis .v. g. motus celi
tūc ista imaginatio non sentiēt tēpus · quia
nūq̄ sensit motū corporis celestis et ideo
dicit qū nō simul sentim⁹ motū et tēp⁹ ꝛc. i.
qū sentit tēpus non est per sēsū aliquem
motū cōprehensū per aliquē sensū. Nos enī
sentimus tēpus existendo in obscuro absq;
eo q̄ accidat sensib⁹ nūs aliquis motus ꝛ
hoc nō est nisi quia sentim⁹ motū in nīa
mia qualēcūnq;. qū qū fuerimus imagi
nati in aīa nīa aliquē motū stati compre
hēdimus tēpus et in hoc qd dicit est questio
non parua · qū si tēpus non sequitur ali-
quē motū existentē extra aiam̄ · sed sequi
tur motū imaginationis · et imaginatio
non habet ēe extra aīam · quomodo igitur
dicit Arist. post ipm sequi motū corporis ce
lestis et dat super cōmunationē motus ex
cōmunatione tēporis · et cū si sequitur mo
tū corporis celestis · contingeret vt anis non p
cipiat tēpus qm nūq̄ percepit motū celi · et
cū si sequitur ōnē motū contingeret cū vt
tēpus multiplicetur per multiplicationē
motuū qd est impossibile · apparet igitur q tē
pus aut non habet esse extra aīam · aut si
habet sequitur omnē motū · et si multiplica
bitur per multiplicationē motuū aut sest
vnū motū · et sic qm nō sentit illū motū nō
sentit tēpus qd est impossibile · Nos autē di
cimus qū nos sentim⁹ tēpus est apud sēn
sum quēlibet motū · et apud imaginem quā
libet trāsmutationē · manifestū est · Nos ve
ro sentim⁹ tēpus apud sentim⁹ quēlibet motū
primo et essentialiter impossibile est · qū si ita
esset cōtingeret vt tēpus multiplicaretur p
multiplicationē sensibiliū imo motuū ima
ginabiliū si autē sentim⁹ tēpus per sentim⁹
quēlibet motū non fuerit primo et essentia
liter · sed pter hoc quia qū sentim⁹ quēcūq;
motū · sēmus illud vnū motū cui accidit
tēpus · non accidet questio predicta · s. q̄ qu
non sentiet illū motū vnū non sentiet tem
pus · qū ille motus videtur sentiri qū sēnt⁹
quicūq; motus sue fuerit imaginatus si
ue existēs · et apparet qū quis intuebitur hoc
q̄ tēpus sentitur essentialiter et primo qū
nos sentim⁹ nos esse in ēe moto · et hoc sen
tim⁹ · s. nos ēe in ēe moto · aut qū imaginati
fuerim⁹ quēcunq; motū · qū qū fuerimus
in ēe indiuisibili in trāsmutatione qd est in-

stans nō fiet tēpus neq; reputabimus ipm
fieri · qū autē fuerimus in esse diuisibili sed
trāsmutationē et non percepimus nos ēe
in ēe trāsmutabili non percipiem⁹ omno tēp⁹
si autē percepim⁹ nos ēe in esse trāsmutabi
li stati percipiem⁹ tēp⁹ et hoc manifestū est et
nos esse in esse trāsmutabili sentitur per se ·
Nos enī sentim⁹ q̄ istans in quo incepimus
scribere hunc sermonē est aliud ab illo in quo
fuit cōpletus · motus igitur qui qū sentitur
sentitur primo et essentialiter est motus ex
quo sentim⁹ nos esse in esse trāsmutabili et
non trāsmutari · quia sumus in hoc ēe Nos
igitur esse in esse trāsmutabili sentitur sic
dicimus qū sensimus quēcūq; motū · sentu
re igit nos ēe in esse trāsmutabili est illud ex q̄
sequitur nos sentire tēpus primo et mani
festū est q̄ nos non sentim⁹ nos esse in esse
trāsmutabili nisi ex trāsmutatione celi · et
si esset possibile ipm quiescere esset possibile
nos esse in esse non transmutabili · sed hoc
impossibile · ergo necesse est vt sentiat hui⁹
modi qui non sentit motū corporis celestis sic
visū · sed dormiētes sentiūt ipm postq̄ surgit
a sōno ex hoc qd̄ reminiscūtur motus imagi
nationis in somno · qū autē sōmus fuerit pro
fundus et non fuerit reminiscūtes aliquā
imaginationē sōm · neq; aliquā trāsmuta
tionē · tūc nō percipiūt tēpus in quo dormi
erūt · qd igitur debet intelligi ex sermone
Arist · in quo dicit qū nos non fuerim⁹ trāsm
mutati ꝛc non est q̄ qū motus non fuerit fu
erit aut fuerit futurus · sed nos nō percipim⁹ nec
reputabimus tēpus fieri · sed qū nos nō
mimus trāsmutati in nobis in tēpis quia su
mus in esse indiuisibili sed in trāsmutatio
nē qd est in istāns à fuerim⁹ in esse indiuisibi
li sed in trāsmutationē · sed non percipim⁹
hoc reputabim⁹ tēmp⁹ nō fieri · sed vna re
putatio est vera · et altera nō est vera per
cui hanc trāsmutationē est illans quā se
quitur penitus tēpus essentialiter qū tēpus
accidat huic trāsmutationi · et ideo coactꝰ
fuit Arist · ad hec verba · s. qū dixit · qū nos nō
fuerimus trāsmutati in nobis in tēpis et
nō dixit loco eius qū nō fuerit trāsmutatio
aut fuerit · sed non cōprehendim⁹ ipam vt
apparet ex expositoribus et in hoc erāt peri
it Galienus qui intellexit q̄ Arist. intendē
bat per hoc qd dixit · qū nos non fuerimus

trāſmutatu m nobis mensīs q nos nō com
prehēdimus tēpus qū non fuerim⁹ mot⁹ pr
magnationē. Sunt aūt tres intentiones
Quarū una est q nos nō percipim⁹ tēp⁹ msi
qū fuerim⁹ mot⁹ in aīa nīa. et hoc existima
ut Galienus. et est corrupta per se. Secūda
autē est q nos non percipimus tēpus msi
qū percipim⁹ aliquē motū quarūq; sit et
hoc est primum per accidens Tertia vero est
q nos non percipimus motū neq; temp⁹
msi qū percipim⁹ nos trāſmutari q̄a su
mus in ē transmutabili et ista percipio
est percipio quā sequitur tēp⁹ essentialit
et non accidet a aliqua questio et verba Ar.
manifesta sūt secūm hanc intentionē vt quin
dixit. si igitur nos nō apprehenderim⁹ determina
vr ī. c. 1. et secūm hūc modū possumus ponere
tēpus sequi motū corporis celestis et q sentire
tempus qm nūq̄ sensit corpus celeste. et ideo
oēs consensūt in hoc q tēpus sequitur mo
tū celi. et ista questio nūq̄ potuit declarari
michi nisi post magnū temp⁹ et quicquid
scripsi de tēpore sentimus sū expositores sed hic
non. et qū intenerunt q tēpus sentitur qū
motus sentitur. dixit. et similiter etā ī. c. et
intēdebat per hoc declarare q tēp⁹ et iste mo
tus sequūtur se ad mutuē perfecte. s. motu⁹
qm qū sentitur. sēntur tēp⁹ primo et essen
aliter. et qū declarauit q tēpus non com
henditur nisi per comphensionē istius mo
tus. s. comphensi per intellectū. et q tēpus nō
est motus. incepit namq̄ q ex hoc sequit
vt sit accidens ista motui. et dixit. necesse est
igitur vt temp⁹ ī. c. 1. et qū verū est q tēpus et
motus consequūtur se m esse. necesse est vt sit
alterū duorū. s. aut vt tēpus sit ipe motus a
aliquid consequēs motū. deinde excepit ipm
nō esse motū. ergo sequitur vt sit aliquid mo
tus aut cōsequens aut causa. qm qū sequit
ipm aut est prius aut posterius. sed quia tē
pus non apparet in diffinitione motus declā
natur q non est causa eius ergo remanet vt
sit accidens

¶ Quod quidē igitur mouetur. mouet ex
quodā in quidā. et oīs magnitudo con
tinua est sequitur magnitudinē motus
pter id eū q magnitudo cōtinua est. et
motus est cōtinuus. Quātus vero mot⁹
sit. nūc et tempus videtur fieri. prius aūt
et posterius in loco primū sūt hec quidē
iā positione sunt determinata. qū autē ī
magnitudine primū et vltimū est. necesse
est in motu esse prius et posterius ppter
alia his que sunt ibi. at vero in tempore
est prius et posterius ppter id qd sequitur
semper alterū ipōr. est autē prius et poste
rius ipōrum in motu qd quidē aliquādo
qū sit motus est. esse tamen ipōrum alter
est et non motus.

¶ Et motū mouetur de aliquo ī aliquid
et oīs mensura est cōtinua. idco motus
sequitur mensurā. et qū mensura est con
tinua. idco motus est cōtinuus. et q mot⁹
eā est cōtinuus. tempus eā erit cōtinu
ū. qū secūm motū existimatur semp tēp⁹
esse et prius et posterius sunt primo ī quā
titate sed hic sunt ī situ. et qm prius et pos
terius sūt in quātitate. necesse est vt prius
et posterius sint in motu eā. secūm q illic
et in tempore eā sunt prius et posterius
qū sequūtur se ad inuicē sp et eā prius et
posterius sūt in motu secūm vero q sūt in
aliqua horā sūt motus in essentia autē
aliud a motu

¶ Idest et vnū accidentiū motus est cōtinuatio
et causa m hoc est qm illud per quod est mo
tus et est mēsura est continuū. et motū eā ē
tale. et intendit per hoc qd dixit de aliquo ī ali
quid de vbi in vbi inter que est mēsura. et q̄a
oīs mensura est cōtinua. sequitur vt motū
moueatur per continuū. et qū motū mouet
p continuū. motus eius erit continuus. et ī
tendit hic per motū translatū. et quia appa
rent q dispositio tēporis de motu est sicut dispo
sitio motus de cōtinuo per qd est motus et tē
pus est continuū. sequitur eā vt causa cōti
nuationis eius sit cōtinuatio motus. quēad
modū causa continuationis motus est men
sura supra quā est motus. D. d. qm secūm ī.
c. 1. et signū eius q cōtinuatio accidit ei ex cō
tinuatione motus est. qm quātitas tēporis
sequitur eā quātitatē motus. s. q̄r est equa
lis ei. et qū declarauit q cōtinuatio est ī mo
tu ex continuatione quātitatis per quā est mo
tus et q cōtinuatio motus est causa conti
nuationis tēporis et intendebat declarare
q q qū motus accipitur cōtinuus tēp⁹ erit cō
tinuū. et si diuisus. tēp⁹ erit diuisū. incepit
eā inducere aliud accidēs. et dixit et prius
posterius ī. c. 1. et quia prius et poster⁹ sūt

mūtur m mēsuꝝ m qua fit motus primo
et est illa que est m situ. necesse est enā vt m
moto ūcernantur prius et posterius. et si ñ
habeat situ. qñ pars motus que est m par
te mēsur prior sēm mcū ex quo est motꝰ
necesse est vt sit prior moto qui est m parte
cōsequēte mēsurā. D. d. et m tēpore enā ꝛc. i. et
ex hoc q̄ prius et posterius ūcernūtur m par
tibus motus. sequitur vt mucnatur enā i
ipo tēpore. et qñ declarauit hoc et vult decla
rare q̄ tēpus est prius et posterius m motu
et iā posuerat q̄ tēpus differt a motu. incep
primo declarare q̄ prius et posterius q̄ sūt m
moto hñt quidditatē aliā a quidditate mo
tus licet sint eī motu idē m subiecto. et enā
prius et posterius m motu ꝛc. et intēdit p hoc
qd̄ dixit. m aliqua hora. i. sēm subiectū. et
quasi dicat. et enā de fundamētis ponēdis
ad hoc qd̄ querimus scire supra illa que po
suimꝰ est qñ prius et posterius qñ fuerūt ac
cepta sēm q̄ sūt m subiecto. tūc erūt partes
motus. qñ autē fuerunt cōsiderata sēm dif
finitionē et quidditatē. tunc prius et poste
rius est aliud a motu. qñ motus ē m quā
titate. et prius et posteriꝰ sūt m numero

¶ At vero tempus cognoscimꝰ qñ diffi
nimꝰ motū prius et posterius determinā
tes et tūc dicimus fieri tempus. quando
priores et posteriores in motu sensu perci
pimus. determinamus autē motū ac
cipiendo aliud et aliud ipm et mediū ipso
rū altrū. qñ eī altera extrema medij in
telligimꝰ? et dicat aīa ipa nūc duo. hoc q̄
dē prius illud vero posterius. tūc et hoc di
cimus esse tēpus. determinato autē ipso
nūc tempꝰ esse videtur et supponatur

¶ Et tempus enā non scimus nisi mo
tu determinato per prius et posterius. tūc
dicimus tēpus esse qñ sentimus prius et
posterius in motu. et nos determinauimꝰ
illa videndo illa diuersa ita q̄ inter illa sit
aliud. qñ qñ videmus per intellectū duo
extrema et iudicamus aīa q̄ alterū ipsorū
est prius et alterū est posterius tunc dici
mus esse tempꝰ qñ hoc qd̄ modo diffini
mus existimatur esse tempus

¶ Qñ ꝓponit q̄ tēpus sentitur ꝓmo et essen
cialiter. qñ sensimus motū in quo sentimꝰ
nos trāsmutari. i. cē in cē transmutabili. et
posuerimꝰ q̄ motus sēm q̄ ē motus ūcer

tur in eo prius et posterius sicut inuenitur
in eo cōtinuato. et q̄ essentia prioris et poste
rioris est alia ab essentia motus. vult cōclu
dere hinc aliud notū de tēpore enā et ē q̄ nos
percipere tempus ex perceptione motus. nō
est ex perceptōe motus sēm q̄ est motus. s
motus in quo sumus trāsmutari. sed deter
minatum in imaginatione aliquā ptē
illius determinatā. et hoc erit qñ sensimꝰ
duo instantia prius et posterius. qñ iste
motus nō diuiditur per instantia nisi in
nūa mēte. et non determinatur nobꝭ aliqua
pars eius determinata nisi qñ diuisimꝰ
motū per duo īstantia. quēadmodū linea
non determinatur nisi quādo inter duo pūc
ta fuerit que sūt vltima eius. quēadmodū
igitur pūcta sūt vltima lineaꝝ terminā
tia illas ex quibꝰ accidit eis numerato in
stantia sūt vltima partiū istius motus
et sunt causa in hoc q̄ numerātur. et hoc
tendebat qñ dixit. et sicut tēpus ꝛc. i. cum
cognoscimus tēpus qñ determinamus
motū per nstās prius et posteriꝰ determi
natio cñ motus erit per determinationē
stātis prioris et posterioris. quēadmodū
terminatio lineę erit per duo pūcta. et sic
nū eius est qñ q̄ percipit vnū instās nō
percipit tempus sicut dixit dum dicit q̄
declarauit q̄ determinatio motus erit per
determinationē duoꝝ instantiū saltē in
pit declarare quomō determinatur p duo
instantia. et dixit. et nos determinabimus
si ꝛc. i. determinatur per duo instantia q̄
videmus illa duo instantia esse diuersa
hoc erit qñ videmus inter illa ē aliud diuisū
ab eis. sicut est dispositio in determinatione
duoꝝ pūctoꝝ. hoc cñ non erit nisi quando
imaginati fuerimus aliqd̄ tertiū. s. lineā qñ
autē abstulerimus lineā que est inter duo pūc
ta. tūc duo puncta fierēt vnū. et similiter ē
de duob⁹ instantib⁹ Deinde erat summā de
hoc et dixit et hoc erit qñ videmus ꝛc. et dix
it alterū prius et alterū posterius qñ ſima
ginati fuerimus duo īstantia nisi nos non
fiet motus. s. si diuiserimus motū per duo ī
stantia. quoꝝ alterū non est pus reliquo
et si sit falsa imaginatio. D. d. hoc cñ qd̄
modo diffinimus ꝛc. i. et sequitur ex hꝭ ser
mone q̄ motus diuisus per duo īstantia
quoꝝ alterū est prius et alterū est poste

nus est ipm tēpus .s. sēdm q est dmsus et cō
posno istius sermonis est sic. motus termīa
tur ad duo īstāna et qđ terminatur ad duo
īstanaa est tēpus igitur motus sēdm q tim
natur ab his duobus mstantib9 ē tēp9 et d.
et ponatur ita. quia post declarabitur magr

¶ Quando quidē igitur tanq̄ vnū ip̄z
nunc sentimus. non autē sicut prius et
posterius in motu. aut sicut idē quidē prio
ris et posterioris alicuius non videtur tēp9
fieri. nullū quidē nec motus. sed q̄n pri9
posterius est. tunc dicimus tempus. hoc
cuī est temp9 numerus motus sēdm pri9
et posterius non ergo temp9 motus est s
idem sēdm q numerū habet motus

¶ Q̄n igitur sensemus aliquid q̄ in
codē mstanti. et non postperam9 in mo
tu prius et posteri9 aut sensemus ipm
vnū vnius non ita q̄ sit prius et posteri9
non reputabimus ipm fieri in tēpe. q̄n
non habeat motū et quin sensem9 pri
us et posterius tunc dicem9 temp9 esse. se
cundū hoc igitur temp9 est numerus
motus. sēdm prius et posterius. temp9
igitur non est motus sed quodāmodo ē
numerus motus

¶ Q̄n intendit declarare tēpus ēe numerū
motus sēdm prius et posterius ex hoc q̄ nos
sentimus motū q̄n dimsem9 ipm saltē per
duo mstanaa prius. s. posterius et ista via ē
aliquid mueatur per aliud mueatū et ista
via est dmmuta nisi cōungatur ei via ab
lationis. s. inuendo causas et diffinitoēs
rerū. inuersus est ad vtendū via ablationis
et dicit. q̄n igitur sensemus aliquid ē. idest
quēadmodū non sentimus aliquid ēe in tē
pore nisi q̄n sensemus ipm saltē esse in du
obus mstantib9 prioris et posterioris. ita q̄n sē
semus aliquid esse in eodē mstanti. aut fu
turus in magnitudo duo mstāna ēe mstimul
tunc nō reputabimus tēpus fieri. d. d. quin
non habeat motū. i. q̄n q̄n fuerit magnitu
dō vnū mstās tm. aut duo mstanaa ēsimul
nō magnabimur motū. et sic non magni
tabimur tēpus ōmno et ex hoc potes videre q̄
ip̄e intendit per hūc motū non quēlibz mo
tū. sed motū per quē videmus res quescētes
ēe in trāsmutatione eterna. et q. transitatis
quia sunt in trāsitabili. et q̄n veraciter
ut per hanc viā q̄ ista est substantia tēpo
ris et ista via multoties venit. Ar. licet alias
rebus reprehēdat illā. mdixit diffinitoēm
tēporis et dixit. sēdm hoc igitur tempus est
numerare numerū motus. c. t. manifestū
est igitur ex hoc sermone q̄ diffinitio tempo
ris est numerus numerū motus sēdm pri9
et posterius. i. cōprehensio numeri motus
et hic est numerus eius. q̄n q̄n numerauim9
numerū motus qui fit ex dmsione eius per
mstanaa prioris et posterioris. tunc fit tēpus
ergo tēpus nichil aliud est q̄ numeratio nu
meri motus qui fit in eo ex dmsione eius se
cundū prius et posterius mstantū et quia
tēpus fit apud dmsionē motus per mstan
aa. et hoc sequitur necessario numeratio nō
numeris motus est tanq̄ genus in hac dif
finitione. et sēdm prius et posteri9 tanq̄ dif
ferentia. D. d. tempus igitur non est motus
sed quodāmodo est numer9 motus. i. sed sēdm
prius et posterius est numeris motus. idē
numerat motū per suos partes priores et p9
teriores. sēdm q̄ sunt priores et posteriores
non sēdm q̄ sūt mstmul. Dixit Alex. et nō est
intelligendū ex hoc qđ dixit in diffinitione
temporis q̄ est numeris motus sēdm prius
et posterius hoc q̄ tēpus numerat motū. sed
debet intelligi ex hoc q̄ tēpus est numeris p̄
oris et posterioris existentiū in motu. et in li
bro Alex non est numerare numerū motus
sed numeris motus. diffinitio igitur ī qua
non est dubitatio est dicere q̄ tempus ē nu
meratū prioris et posterioris existentiū in mo

¶ Signū est autē plus quidē cui et tu
minus iudicamus numero. motū autē
ut plurē et minorē tempore. numeratus ita
q̄ quidā temp9 est. q̄n autē numeratus est
duplex. et nanq̄ qđ numeramus et mē
surabile numerū dicimus et quo numer
amus quidē. tempus autē est qđ nume
ratur et non quo numeramus. est autē
alterū et quo numeramus et qđ numerat

¶ Et signū eius est h qđ narrabo. q̄n no9
determinatum9 per numerū magis et mi
nus. et per tēpus determinamus motū
magis et minus. tēpus igitur est aliquis
numeris. et q̄n numeris est duobus mo
dis. dicimus cui numerū illud qđ nume
ratur et numeratū et illud per qđ nume
ratur tēpus est illud qđ numeratur nō
illud p qđ numeratur. et illud qđ nume

matur est aliud ab illo per qd' numeratur

¶ Quum posuit q̄ genus tēporis est numeris motus dedit signū de hoc hoc modo. per tēpus determinatur magis et minus ex motu. et ōne per qd' determinatur magis et minus ex aliquo est numer' illius. ergo tēpus est numeris eius per qd' determinatur Deinde cōsurgit huic q̄ tēpus determinat̄ per prius et posterius motus. ergo in terminis tempus est numeris motus sēdm prius et posterius ꝓter conuersionē affirmatiue ī co vniuersalis est necesse vt illud per qd' determinatur magis et minus ex aliquo sit aliquis numeris. q̄m ill'd' ꝙ qd' determinatur magis et minus simpliciter est numeris simpliciter. q̄m si illud qd' est calidū simpliciter est ignis simpliciter illud quod est aliqd' calidū est aliquis ignis. et quia omne per qd' numerantur oīa aut est numer' simplic' et si est numerās non numerantū essencialiter. aut aliquis numerus alicuius generis et si accidit vt sit numerās quodā modo. et numerantū alio modo et ista sūt illa que numerantur per vnitates existentes in illo gn̄re. non per vnitatē simplicē. et tēpus est ī sp̄ genere. s. q̄ est numerās et numerantū. incipit declarare si. et dicit. et q̄m numerus ⁊c. i. et q̄m numerus est duobus modis. s. numerantis nō numerantū. et numerās numerantū et dicit. ꝙdos enī dicim' numerū ⁊c. i. et numerus est duobus modis. quia nos dicim' numerū illud per qd' numeratur aliqd' genus. et si se est numerantū non numerans et qd' numerat ipm in actu. et est numerantis in potentia anteqū numeret illud vt exponit Aler. et volumus numerū eaū illud per qd' numerantur oīa et si est numerans non numerantū ōnne essencialiter. Deinde incipit declarare q̄ numerus acceptus in diffinitione tēporis non est numerus simpliciter. sed de genere numeri cui accidit q̄ sint numerantis et dicit tempus enī ⁊c. i. et quum dicimus q̄ tempus est numeris. intendimus numerū qui numerantur nō illud per qd' numerantur simplicit' qd' est numer' nō numerantū. et pōt aliquis dicere q̄ si intenderet per numerū acceptū in diffinitione tēporis numerantū. s. prius et posterius in motu. quare non dixit q̄ tempus est numerantū motus loco eius q̄ dixit q̄ est numerus motus. dicamus igitur q̄ hoc tēpus numerat motū et mensurat illud est ei essencialiter. et q̄ hoc modo assimilatur numero simpliciter ipm autē esse numerantū per aliquid est per accidens. s. q̄ accidit tēpori eā mensurare et numerare. aut per accidens simpliciter aut per motū. motui enī accidit a mensurare tēpus vt dicemus post Themistius exponit hic numerū pro numerato. et non considerat hoc qd' diximus. q̄m vero numerus motus est tāq̄ genus tēporis. manifestū ē. numerus enī motus alius est paucū motus. sēdm q̄ sūt insimul. et alius est sēdm q̄ in eis numerat prius et posterius. i. numerus priorum et posteriorum existentiū in motu. et est manifestū q̄ tēpus sit q̄m motus numerantur per prius et posterius. ergo tēpus necessario erit numerus priorum et posteriorum existentiū in motu et intelligendū est ex hoc q̄ dicimus ipm ēe numerū motus. i. numerū eorumlibet motus q̄m sit impossibile magnam ipm sēdm q̄ numerat motū. et idco dicitur numerus motus. et intelligendū est prius et posterius. prius et posterius existentia in motu per quos ēe numerantur tēpora. prima et est ille per quē intelligimus nos tūc esse. i. nos ēe in esse tūc immutabili. et q̄ tēpus est numerus cuiuslibet motus prius et posterius que sunt in motu in quo sumus nos ēe in esse tūc immutabili. q̄m si esset tēporis esset per ēe priores et posteriores in quolibet motu. tunc tēpus multiplicaretur per multiplicationē motuū aut non haberet esse nisi solūmodo in mente. sed ex hoc est numerus oīm motuū h̄ modo nō sequitur ipm multiplicari per multiplicationē motuū. vt post declarabit Arist. et Aler. dicit q̄ h̄ quod dicit numerus motus per prius et posterius non est intelligendū ipm ēe numerantū per numerū paucū motus priorū et posteriorū neq; numerus earū. sed numerus priorum et posteriorum in motu. i. numerantū eorū et per hoc distinguitur natura tēporis a natura motus sēdm diffinitionē

¶ Et sicut motus sequitur alius sic et tēpus simul autē et tempus. omne idē est qd' forte erat. esse autē ipsi altrui est

¶ Et quēadmodū motus est semper vnus post alium. ita est tēpus. tēpus vero esse ī simul est idē. q̄m instans est idē. q̄ fuerit

sedm esse autē diuersatur

¶ Idest et quēadmodū motus non mucm
untur partes eius īsimul. sed quelibet pars
aut iam defert. aut nondū venit. ita est tēp⁹
et ītendebat per hoc dissoluere questionē pre
dictā in cē temporis dicentē. q si tempus est
necesse est vt oēs partes eius quēadmodū sint īsi
mul. sz non est ita. ponit igitur hic q̄ntū ē
dicere q partes eius mucmūtur quedā p' ali
as non īsimul. sicut est dispositio in par
tibus. s. q̄n quedā mucmūtur per alias. De
dedit differentiā inter tēpus et motū. nec
ssumendū q tēp⁹ est motus et dicat. tēpus nō
esse īsimul est idē. i. sed motus differt a tem
pore. q̄n motus non est idē apud illa q̄ mo
ucntur īsimul. et tempus est idē illis que sū
in tēpore īsimul et causa in hoc q tempus
est idē. q̄n īstans qd' est agens temp⁹ ē idē
m ōm motu q̄ fuerit demōstratū. sed cē q⁹
diuersatur. s. per prioritatē et posteritatē

¶ Ipsū autē nunc mensurat temp⁹ secm
q est prius et posterius. ipm autē nunc est
sicut idē. est vero sicut non idē. sed sedz q̄dē ē
q̄ nūc alio et alio est alterū est. hoc autē erit
ipī nunc īquantū q est ipm nūc idē est se
quitur enī sicut dictū est magnitudinē
motus. huius autē tempus sicut dictū ē
et similiter iam punctūs id qd' fertur q⁹
motū cognoscimus. et prius in ipo et p⁹
terius et h autē iam qd' quidē qū est idem
est. aut punctū enī. aut lapis. aut aliq̄d
huiusmodi est. ratione autē alterū est. si
cut sophiste accipiūt alterū. Consciī i the
atro esse. et consciī in foro. et qd' hoc iā in
eo q alibi et alibi est alterū. id autē qd' fer
tur sequitur ipm nunc sicut tempus mo
tū eo vero qd' fertur cognoscimus prius et
posteri⁹ in motu secm autē q nunc alibi
le est prius et posterius ipm nūc. quare in
his quidē qd' est qū est ipsū nunc est idē. pri⁹
autem et posterius est qd' in motu est. sed ī
ipo esse alterū. secm enī q numerabile est
prius et posterius est ipm nunc. et motū
autē maxime hoc est. et motus enī ꝓpter
id qd' mouetur et loca mutatio ꝓpter id qd'
fertur. id enī qd' fertur aliquid est motus
autē non est. est quidē igitur sicut idē pu
nū qd' nunc dicitur. semper est autē sic
non idē. et nā ⁊ est similiter qd' fertur

¶ Et mstans mensurat tempus secm qd'
terminat illud prius et posterius. et
potis dicere q mstans quomodo est idē et
quomodo non. quū secm q est vnū p' ali
ud est diuersū. et hoc est ratio mstātis. sedz
vero q mstans est in aliqua hora est idem
quantumcūq enī sicut diximus sequit' mot⁹
et motū sequitur tempus sicut diximus
et secm hunc modū translatio sequitur
translatū. et est illud per qd' cognoscitur
motus et prius et posterius in eo et translā
tū. secm q est in aliqua hora est idē. est ē
aut punct⁹ aut lapis aut aliud simile se
cundū autē cōparationē diuersatur si
cut sophiste dicunt q sor diuersatur qū
fuerit in domo et qū fuerit in foro. quū ip
sū esse in locis diuersis faciat diuersitatē. et
mstans sequitur translatū sicut tempus
sequitur motū. quū per translatū cognos
cimus prius et posterius in motu. et sedz
q prius et posterius sunt numeratū et ī
stans. et similiter enī secm q mstans est
in aliqua hora est idē. quū prius et poste
rius sunt in motu. in ē vero diuersatur. q
nā secm q prius et posterius est numc
ratū est mstans. et h ꝓprie est magis cog
nitū. motus enī cognoscitur per ī mo
tū et translationo per translatū. quū transl
latū est aliqd' demōstratū. et motus nō
est ita. mstans igitur quodāmodo est. q.
idē semper. et quodāmodo nō est. q. idē quū
translatū est tale

¶ Vult hic dissoluere questionē dictā de m
stanti dicentē. quomodo dicitur mstās esse
vnū aut plura. et d. et mstans mensurat tē
pus ꝛc. i. et mstans est causa in mēsuratione
tēporis. quū dixit motus in prius et posteri
us. et hoc est diuisio ipsius tēporis. s. quū qū di
uisimus tempus per mstantia accidet in
eo prius et posterius. causa igitur in mensu
ratione tēporis est mstans quēadmodū ea
in mensuratione linee sunt puncta. D. d. t
potes dicere ꝛc. i. et mstās quodā modo ē idē
et quodā modo diuersū. et ideo dissoluitur
questio p̄dicta. quū illa questio accidit ex h
q mstans accipitur vnū aut plura sīplia
ter. quū igitur accipitur vnā quodā modo t
plura alio modo dissoluetur questio. Dem
de exposuit istos duos modos. et dixit. sedz
enī q est alio. et alio est diuersū ꝛc. i. quū m
stans secm q accidit ei. vt sit idē in rebus di

uersis vt vnū īdiuiduū. qđ ēmentur īpli
bus locis est diuersū vt for: cē in foro aliud e
ab ipo cē in domo. D. d. et hēr vñ instantis. i. t
nā instantis est in diuersitate. qm̄ scd̄m mu
mentū in quo est mutatione ēmunciatū t scd̄z
subiectū est idē. D. d scd̄m vero q instans est
in eo de subiecto est idē. i. scd̄m subiectū et dic
it in aliqua hora in loco eius qđ est in sb̄iecto
sicut fert in prius et posterius. quia subiectū
est in aliqua hora. et. q. d. scd̄m autē q cē i ali
quo vno est vnū quia est in aliquo. et est in
una hora et trāslatū est idē. et expositio debet
cē talis. quia instans non est in aliqua hora
et sermo cōponitur sic. instans est in aliquo
existente in dispositionibus diuersis. et qđ ē
tale ē vnū ꝑz sb̄iectū. et duo scd̄m mutatione. et
ꝙ instans est vnū in subiecto. et duo in mu
tatione. D. d. quantitatē cui ꝛc. i. et causa in hꝰ
q instans est tale est hoc qđ dicā. iam enī ꝑ
diximus q motus sequitur quantitatē in
hoc q sit continuus. qm̄ cōtinuitas et alia
que habet scd̄m q est quātitas continua st
in eo ex mensura. et similiter tēpus eaā se
quitur motū. et scd̄m hunc modū trāsmutatio
sequitur trāslatū et tēpus instans. qm̄ in
stans agit tēpus. sicut trāslatū trāsmutatioēz
et primitus mensurā vt geometra dicit. qm̄
qđ mouetur fiat mensurā. et qđ isti sequā
tur sese ad mutuū. necesse est enī vt aliqua is
ti consequātur se mutuo. et sic instans scdm
trāslatū. sicut instans sequitur trāsmutatioēz
agentis dimensionē. quēadmodū sequitur
motus dimēsiones. D. d. et est illud per qđ
cognoscatur motus ꝛc. i. et trāslatū cui h qđ
agit motū est notius ip̄o motus. qđ ꝑ ip̄z
cognoscatur motus et prius et posterius q
sunt in eo sunt ꝑ illud. ipm enī cē motum
fuit ipm cē in locis diuersis. et ipm cē in lo
cis diuersis dat partibus motus prioritatē
et posteritatē. et similiter instans ē notius
in tēpore. Deinde incepit declarare q trāslatū
est vnū scd̄m subiectū. et plia scd̄z diffinitioēz
et dixit. et trāslatū scd̄m q est ꝛc. i. et trāns
latū scd̄m q est in vno subiecto continuo nō
est idē et dixit. loco cui aliqua hora. qm̄ qđ
idē indiuiduū cōmūpitur et postea inuenit
cui duo non idē vt post declarabitur. D. d.
aut punctus ꝛc. i. V. g. q trāslatū sit vnus
aut punctus. vt imaginatur geometra a
liquis lapis. aut aliud. et quum declarauit

q trāslatū est idē scd̄m q est non corruptibi
le nec generabile. s. q qđ trāslatū corrūpit
et postea inuenitur erit scd̄m trāslatū. inci
pit declarare modū scd̄m quē est diuersū. et
dixit. scd̄m vero cōparationē. i. et qđ trāsla
tū accipitur per se erit vnū. et qđ accipitur in
respectu ad loca diuersa in quibꝰ est apud su
am trāslationē erit diuersū scd̄m priorita
tē et posteritatē. et addit enumerat vt sophis
te dicūt q for: est aliud in foro ab ipo in domo
ergo for: est idē et aliud. et intēdit q si nō esset
hic aliqua ꝓlixitas non posset sophiste ac
cipere cē ipm̄ plura simpliciter. et dicendū ē
eis q for: est idē quodā modo. et est scd̄m sbiec
tū et diuersū alio modo. i. scd̄m diffinitionē
et qđ posuit q trāslatū est tale. incepit nar
rare q instans sequitur trāslatū et dixit. et
instans sequitur trāslatū ꝛc. i. et trāslatū
qđ agit motū est causa in cē instans qđ agit
tempus. quēadmodū tempus sequitur mo
tū. s. quia motus est causa eius. quia sbiectū
illius quēadmodū magnitudo est cau
sa motus. qm̄ est subiectū motus. D. d. signi
fican super hoc et dixit. qm̄ per trāslatū ꝛc. i.
et signū eius est. qm̄ ex cognitione trāslati
prius et posterius cognoscatur prius et
posterius in motu. et per hoc q trāslatū pri
us et posterius est numerabile. erit instans nu
merabile. et intēdebat q esse trāslatum est cā
in cē instans. et numeratio eius est causa
in numeratione instans. et qm̄ declarauit q
trāslatū est vnū scd̄m subiectū et plura se
cundū rationē. s. scd̄m prioritatē et posteri
tatē. et q instans est scd̄m q trāslatū est
numerabile. scd̄m q trāslatū est numerabile
tēdit cōcludere ex h q instans est idē scd̄m sub
iectū. et plura scd̄m diffinitionē. i. scd̄m prio
ritatē et posteritatē. et dixit. et similiter enī
ꝛc. i. et quum instans est per cē trāslatum nu
meratur per numerationē illius et iā posu
imus q trāslatū est vnū scd̄m subiectū. et
plura scd̄m diffinitionē. et intendebat cē enī
instanti. qm̄ scd̄m q est in vno subiecto sēper
est idē. qm̄ ipm est prius et posterius in motu.
i. qm̄ instans prius et posterius in motu cē idē
quia trāslatū est idē. et est numerabile. q
trāslatū numeratur. deinde incepit cōsi
derare hoc et dixit. qm̄ scd̄m q prius est nume
rabile est instans. i. et causa hoc est illud
qđ diximus. s. qm̄ cē instans et numera

ao eius est ex hoc q̄ translatū numerātur .i. multiplicatur per prius et posterius. D. d. t hoc p̄te est non⁹ .i. et translatū cū hoc q̄ est prius mstanti m cē est eā notius apud no⁹ D. d. motus eñ cognoscatur :c̄. .i. vt michi videtur. q̄m q̄ motū est notius motu. quia ē demonstratū. et motus non est demōstrat⁹ s. congregatus mstimul sed mens fiat ip̄; et motus est notio: tēpore. sequitur q̄ translatū q̄d agit motū sit notius mstanti cui⁹ p̄orio ad tēpus est sicut p̄orio translati ad motū. Deinde fert rememoratiōnē de ⁹ q̄d declarauit et dixit. mstans igitur :c̄. .i. Declaratū est igitur ex hoc sermone q̄ istātis quodā modo est quasi idē et nūq̄ transmutabile. et quodā modo est transmutabile et multiplicabile et causa m hoc est. q̄ translatū est tale. et per hoc dissoluitur qō de mstanti predicta

¶ Manifestū est autē q̄ nisi tempus sit ipm nunc non erit. si quidē ipm nunc nō erit. tempus non erit. simul cū sunt. sicut id q̄d fertur et lon mutatio. sic numerus qui est eius q̄d fertur. et qui est lon mutationis. tempus quidē cū est lon mutatio nis numeris. ipsū autē nunc est sicut q̄d fertur vt vnitas est numer⁹ et continuū iam tempus est ipm nunc. et diuiditur secundū ipsū nunc. sequitur autē et hoc ad lon mutationē. et ad id q̄d fertur. et motus eñ et lon mutatio vna eñ quo f⁹ tur quia vnū et non q̄ est. et nāq; si desinat. sed non ratione et nāq; determinat priorē et posteriorē motū. sequitur autem hoc quodā modo ad punctū. et punctū ei⁹ continuat longitudinē et determinat est eñ hmus quidē principiū. illius aūt finis

¶ Et manifestū est eā q̄ q̄ fuerit tēp⁹ non erit mstans. et q̄ non fuerit mstans non erit tēpus. quēadmodū igitur translatio et translatū sūt mstimul. simulter numeris translationis. et numer⁹ trās lati sunt mstimul. numeris eñ translationis est tēpus et mstans est numeris translatus. vt vnitas est de numero. temp⁹ eñ est continuū per mstans. et diuisū per mstans. et hoc sequitur translationē et translatū. motus eñ et translatio sic idē translati. si fuerit idē nō ita q̄ sit i aliqua hora. hoc eñ defiat intentione. et hoc eā distinguit prius et posterius motui. et hoc eā sequitur punctū quodā modo. p̄ūctus eñ continuat longitudinē et dividit illā est eñ principiū et finis hmus

¶ Q̄ declarauit q̄ mstans est vnū quodāmodo et plura alio modo. vult declarare substātiā eius quid sit. et incepit hoc declarando q̄ mstans et temp⁹ q̄ sequūtur se m cē. et dixit q̄ manifestū est :c̄. Deinde dedit causā m hoc dixit. quēadmodū igitur translatio :c̄. .i. et causam hoc q̄ mstans et tēpus simul est. q̄ mstās est numeris translati et tēp⁹ est numer⁹ trāslationis. et numeris trāslati. et numeris trāslationis sūt mstimul. q̄ translatio et trāslatū sūt mstimul. D. d. et ī stans est numeris translati :c̄. .i. et mstans q̄d est numeris trāslati ita se habet de tēpore sicut vnitas de numero. D. dixit modū secundū quē mstās assimilatur vnitati. et modū m quo differt et dixit. tēpus eñ est cōtinuū :c̄. .i. sed tēpus continuatur p mstās et diuiditur per ipm. per vnitatē vero diuiditur numer⁹ sed non cōtinuatur. et mstans cōtinuat tēpus. q̄ accipitur pro termino cōmuni duob⁹ tēporibus. sicut p̄ūctus accipitur vltimū cōmune duabus lineis. et diuidit illud q̄ accipitur pro principio futuri et fine preteriti. vt post declarabitur bene. et q̄ nanquam q̄ tēpus est vnū sed m q̄ est cōtinuū. dedit causā m hoc et dixit et h⁹ sequitur :c̄. .i. et cōtinuatio in tēpore ipm cē vnū sequitur trāslationē et translatū. s. q̄ causa m hoc est. q̄ trāslatio eius audit tēpus est vna et continua. et causa m hoc q̄ ista trāslatio est continua ē. quia est vn⁹ trāslatus non trāslati existentis m aliqua hora et non m alia. q̄ translatū q̄ desinat ī esse m aliqua hora desinat motū cē. s. q̄ quādo p̄uatur m aliqua hora p̄uatur mot⁹ et similiter quādo quiescat. et h intēdebat q̄ dixit. non ita q̄ sit m alia hora. h eñ diminuit intentionē .i. q̄ motus est vnus et cō tinuus q̄ fuerit vnus translati non desinens m trāslatione m aliqua hora. q̄ si tēpus esset in trāslato desinente m aliqua hora. tunc tēpus desineret m aliqua hora. et sic tēpus esset in tēpore. et ex h apparet. continuatio motus eius audit tēpus et q̄ mō q̄ desinat. D. d. et h eā diuidit prius et posterius :c̄. .i. et mstās diuidit prius et poste

rum motu. qñ per illud diuidit motus ꝑ
ora posteriora. et ita ama mstãs sequitur ac
aonẽ pũcti. s. q̃ ista ama que est diuidere ⁊ dis
tinguere est pũctꝰ ꝓpalit̃ et mstans se
cundam o. et dicit. quodãmodo qua punctꝰ
m actu iuenitur super lineã et mstãs iueni
tur m potẽcia m motu. qñ sit impossibile de
mõstrari vnũ mstãs bis. D. d. punctꝰ cuĩ cõ
tinuat longitudinẽ ꝛc. i. qñ pũctus cõtinu
at lineam quam intelligitur differẽcia eoꝝ
et diuidit illã. qñ intelligitur primapũ vni
us linee. et finis alterꝰ linee. et hoc intende
bat qñ dicit. et erit primapũ istius et finis
illius. i. et ista ama pũcti erit qñ accipitur
primapũ istius linee. et finis alterius linee
ex duabus lineis cõtinuis per illũ pũctũ ⁊
similiter est de mstãn. s. qñ diuidit tempꝰ
et cõtinuat ipm eã

Sed qñ quidẽ sic accipiat aliquis tan
q̃ duobus vtens vno. necesse est tenere. liq̃
dem erit primapũ et finis ipm pũctũ. si
ipm nũc ꝓpter id qd̃ mouetur qd̃ fertur
semper alterũ est. quare numerus tempꝰ
est non sicut ipius pũcti. qua est prima
pũ et finis. sed sicut vltima ipius ma
gis et non sicut partes et ꝓpter quod dic
tũ est medio cuĩ pũcto tanq̃ duobus vti
mur. ergo quescens acquirit

Sed qñ fuerit acceptũ hoc. hoc modo
ita q̃ vnus pũctus accipiatur pro duo
bus. necesse est cessare vt idẽ pũctus sit pũ
apũ et finis. mstãs vero qua tenus fa
tũ semp mouetur diuersatur. tẽpus igi
tur est numerꝰ non sicut attributus ei
dẽ pũcto. qua est primapũ et finis. sed
sicut duo fines vnius linee non sicut p
tes ex dictis. punctꝰ cuĩ medio accipitur
ꝑ duobꝰ ita q̃ quies est necessaria ei.

Qñ assimulant mstans m tẽpore vnitati
m numero. et dicit differẽciã inter illa. deinde
assimulant illud puncto cui magis assimi
latur q̃ vnitati. incepit dare differẽciã inter
illũ et pũctũ et dicit. sed qñ fuerit h acceptũ
ꝛc. i. sed mstans differt a pũcto. qñ qñ mstãs
fuerit acceptũ sicut pũctus accipitur. s. q̃ pos
sibile sit ipsũ bis demonstrari. sicut est poss
bile punctũ bis demõstrari. et ideo necesse ẽ
tẽpus quescere non motum. qd̃ est impossi
bile. et qñ dicit ita q̃ vnus pũctus accipiat
pro duobus. intendit q̃ illud qd̃ est in eo qua

si vnus pũctus accipitur in linea bis s. pũ
apũ et finis. et hoc intendebat qñ dicit du
obus punctis. i. bis. ex quo sequitur vt habe
at sitũ sicut linea. et vt sit quescẽs et quie
uerunt q̃ si mstans fuerit magnatũ in
tẽpore. sed in q̃ magnatur punctus in li
nea. s. quescere ad modũ puncti sequit̃ im
possibile qd̃ est tẽpus sequi ad quescens D
d. causã ex qua fuit hoc necesse in puncto et
dicit qñ pũctus sit primapũ et finis. i. et ẽ
necesse vt iste punctus sit in actu qñ sit pũ
apũ alicuius in actu. et demõstrari ⁊ finis
alterius cuĩ existẽtis in actu. mstãs vero est
finis deficientis. et primapũ deficãtis. s. pre
teriti et futuri. et qñ narrant q̃ mstãs in
differt a pũcto dedit causã in hoc et dicit. in
stans vero ꝛc. i. mstans non potest demõstra
ri bis. qua sequitur tũ latiũ qd̃ semper mo
uetur. vnde necesse est ipm diuersari. adeo
q̃ mstans qd̃ demõstratur in sedã sit aliud
a demõstrato in primo. et qñ dedit differen
am inter punctũ et mstãs ex qua accidit
vt numerus linee sit a pũcto. et numerus
motus a tẽpore. incepit narrare hoc. punctꝰ
cuĩ est causa numeri linee. quẽadmodũ in
stans est causa numeri tẽporis. sed pũctus se
cundũ q̃ est quescens est causa numeri line
inquantũ accipitur primapũ vnius linee et fi
nis sed. mstans vero q̃a ẽ impossibile ipm q
escere est impossibile vt sit causa numeri tẽpo
ris hoc modo. s. idẽ in istis demõstratis. inq̃
sit finis preteriti et primapũ futuri. qñ sum
esset tũc esset possibile idẽ mstans demõstra
ri bis. et hoc accidit in mstãti qñ fuerit ma
gnatũ sicut pũctus et fuerunt magnatum
tẽpus sicut linea. et ideo necesse est vt istãs
mensuret tẽpus saltẽ per duo mstãna pri
et posteri. et ambo sunt fines eiusdẽ tẽporis
quẽadmodũ duo pũcta sunt fines eiusdem
linee et ideo dicit Arist. superius q̃ si nõ ponamus
multiplicationẽ mstantis nõ ponamus tẽpus Themistius vero videtur cõ
cedere tẽpus ponendi ad ponendo multitudi
tis. qñ assimulatur istãs puncto. et sicut
vnus pũctus sufficit in numeratione linee
s. in diuisione eius saltẽ in duo. ita ẽ mstãs
et hoc erit qñ magnatur pars prioris mo
ti illo mstãti et posterioris. et hoc erit in tri
bus mstantibꝰ presentibꝰ et ideo nõ est sicut
existimauit. nisi esset possibile vnũ mstans

demonstrum bis. et hoc non cet possibile. nisi tēpus haberet situ ī et dixit. tēpus igitur nūs ē :c̄. i. tēpus igitur est numer⁹ attribut⁹ motu ꝓter nstans. non est sicut numer⁹ qui attribuitur linee ex hoc q ide tēpus accipit² pūapuī et finis. sed sēdm q nstans accipitur duo cuisdē tēporis. s. vnū principiū cui⁹ et alterī finis. et hoc intendebat qū dixit sic sicut duos fines cuisdē linee. D. d. non sicut ptes :c̄. i. ex dictis post. s. q pūctus et nstās sunt īdiuisibilia. et non sunt partes eor̄ū quibus st. D. d. punctus cui⁹ :c̄. i. hic dat cāz ꝓter quā est possibile idē punctū accipi principiū vnius linee et finē alterius. et quom ā punctus demōstrantur bis. ita q ꝓter hoc dicit a necessario quies. et est impossibile īstantis. qū sequeretur ex hoc vt nstans q esset. qd est impossibile. quia sequitur tī statum.

¶ Adhuc manifestū q nulla pars īpī nunc temporis est neq; diuisio motus. sicut neq; puncta linee. linee cui⁹ due partes vnius sunt. sēdm igitur q terminus ē īpī nunc non est tempus sed accidit. sēd; vero q numerat numerus. Terminū quidē ipius cui⁹ solū sunt anus sīt numeri numerus autē qui est horū equorū decem et alibi est

¶ Et quia manifestū est q instans non est pars tēporis diuisio. neq; diuisio pars motus. quēadmodū pūctus non est pars linee. sed due linee sūt partes vnius linee tūc instans sēdm q est finis non est tēp⁹ sed accidens qd accidit ei. sēdm autē q numerat est numerus. qui fines sunt fines illius solus anus sunt fines. numerus vero vt decem anus. sicut dicitur de vno vnitas sic dicitur de decē decem anus vt idē decem anus est bis quīq; equor̄ decē decē ōtior⁹ et alior

¶ Qū dicit differēciā inter mūm tpis ab nstāns et numerū linee a pūcto. incipit declarare eciā q nstans non est pars temporis. et dixit. et quia manifestū est :c̄. i. et quia manifestū est q nstans non est pars tēporis quia est differencia inter motū priorē et posteriorē. et differēciā que est inter duos motus. priorē et posteriorē non est pars motus. ergo nstās non est pars temporis. D. d. sicut pūctus :c̄. i. qū sit differencia inter duas lineas. D. d. sed due linee :c̄. i. sed due partes linee quas pūctus diuidit sūt ille due linee non pūctis vt declaratur in sexto ꝓxime vbi declaratur q ōne tēpus est semper diuisibile et q nstans ē indiuisibile. D. d. nstans igitur sēdm q est finis :c̄. i. vult declarare q ei hoc q nstans non est pars tēporis est accidens ei. i. īstans sēdm q est finis īmotu non est tempus. sed ipm esse finē est accidens ei. D. d. sēdm autē q numerat :c̄. i. sēdm autē q diuidit tēpus est numerus. D. d. finē cui⁹ :c̄. hic declarant causā ꝓter quā nstās nō est nstans sēdm q est finis aliquis demōstrati. et est sēdm q est numerus. et est qū fines sunt in eo anus sūt fines. et nstās nō inuenitur in aliquo ꝓmo. et non in alio sic est dispositio in numero. vnde dictū est ī diffinitione eius q est numerus tī statu.

¶ Quod quidē igitur tēpus numerus motus sēdm prius et posterius sit. et continuū. continuū nāq; manifestū est. nunc nus autē numerus ē qui simpliciter quidē dualitas est. quidā autē numerus sic ē est autē tanq̄ non est. vt linee. multitudine numma quidē est due aut vna. magnitudine autē non est numma. sēper enī diuiditur ōnis linea. quare et similiter et tēpus numquā cui⁹ sēdm numerū ē vnū aut duo. sēdm autē ñgnitudinē nō est

¶ Manifestū est igitur q tēpus est numerus motus sēdm prius et posterius et qd est continuū qū sit numerus continuus et habemus accipere numerū minimū de ipo simpliciter. qd autē est aliquis numer⁹ possibile quodā modo īuenire numerū. et alio modo īpossibile. v. g. qū minimū linee est vna linea aut due. in mensura vero non habet minimū. qū ōnis linea diuiditur semper. et similiter est de tēpore cia. qū minimū tēpus in numero est v. g. aut vnū tēpus aut duo tēpora in mensura vero non est

Qū dicit differenciā inter numerū acceptū in diffinitione tēporis et numerū simpliciter et numerū qui est nstāncia qui est causa in numerationē prioris et posterioris motus quēadmodū numerus qui est pūcta est causa numerationē linee. per lineas vult inducere academica. quibus numerus acceptus in diffinitione tēporis differt a numero simpliciter et dixit. manifestū est igitur. idest

qñ est numerus motus. non sed'm q' mens
accipit illū habēs partes tantū. sed sed'm q'
accipit illū habēs partes priores et posterio
res et fit rememoratione de hoc m hoc loco
ppter hoc q' vult cōsiderare de accidentib' tēpo
ris. et ideo dixit. et qd' est continuū. i. et appa
ret ex hac diffinitione q' est continuū qñ sit
numerus continui. s. motus. et quia numer'
est cōtinui. et non est numerus sīpliciter. de
dit differētiā inter numerū simpliciā m hoc
q' paucitas inuenitur in eo et inter numerū
alicuius vt ascendat ad modū quo inuenit'
in eo paucitas et multitudo. et. d. et habem'
accipere. cc. i. et in numero simpliciter inuenit'
minimū. v. g. duo aut vnū. simtell exerim'
per minimū illud qd' est indiuisibile. s. vni
tatē. et qñ declarauit q' in numero simplici
ter possibile est inuenire minimū et indiui
sibile. s. vnitatē declarauit q' numerus alicu
ius est continuo. et q' quodā modo inuenit'
in eo minimū et quodā modo non. et dixit
quod autē est aliquis numer': cc. i. illud āt
qd' est numerus alicuius. possibile est sed;
q' est numerus vnitatū indiuisibiliū. in il
lo genere inuenta minimū eius. et sed'm q'
ē numerus alicuius cui accidit diuisio in
infinitū. non inuenitur in eo minimū. D.
D. v. g. linea. cc. i. qñ qñ linea accipiatur
sed'm q' est numerus mensurans et nume
rans. tūc minimū eius erit aut vna linea
si intelligitur per minimū illud qd' nō est
diuisibile in illa mensura. s. per qd' mensu
ratur numerus illius lineę. et est illud qd'
est ex eo. q. vnitas aut due lineę si intelligi
tur per minimū prima multitudo nume
ri. duo enī sūt huiusmodi. s. qñ sūt mini
ma multitudo numerabilis. et qñ declarauit'
q' accidit a sed'm q' est numerus vt ex eo in
ueniatur minimū illis duobus modis q'b'
inuenitur in numero accepit declarauit q' se
cūdū q' est mēsura. et nō numerus sīpliciā
accidit a cui vt in eo non inueniatur mini
mū et est indiuisibile in duo naturaliter. et
dixit. mensura. cc. i. qñ non diuiditur in in
diuisibile sicut diuiditur numerus. et h' de
clarabitur in sexto istius libri. et qñ declara
uit q' in cōtinuo quodāmodo inueniūtur
ppria numero et quodāmodo ppria cōtinuo
et h' qñ numeratur. et tēpus fuerit cōtinu
um. concluſit ex hoc q' tēpus est huiusmo
di. et dixit. et similiter est de tēpore. i. et qua
tēpus continuū necesse est vt in eo inueniat'
minimū quodā modo et alio modo non inue
niatur. sed'm igitur q' numeratur inuenie'
in eo minimū et est vnū tēpus per qd' nume
ratur. aut duo tēpora. sed'm autē q' est men
sura non inuenitur in eo minimū

¶ Manifestū est autē ppter qd' tardū q'
drm et velox non dicitur. multū autē aut
punctū et breue et longū. sed'm eū q' con
tinuū est longū et breue. sed'm autē q' in
merus multum et paucū velox autē tar
dū non est. non enī numerus quo nume
ratus velox et tardus nullus est

¶ Manifestū est igitur q' in eo non dicit'
velox et tardū et dicitur in eo multū ppin
cū et longū et breue sed'm autē q' est cōti
nuū est longū et breue. sed'm autē q' in
merus est multū et paucū. velox velo tar
dū non est. qñ neq; numerus per quem
numeratur est velox a tardū ōnino

¶ Hic dat tria appina tēpori quorū vnūq'
non est velox aut tardū. Sed'm autē est q'
potest dici multū et paucū qd' est ppriū mo
tui. Tertiū autē est qñ est longū et breue qd' est
ppriū quātitati continue. et hoc potest dici
quodā modo q' est continuū. i. qua sequitur cōti
nuū. multū velo et paucū pōt dici. sed'm quā ē
numerus. velox autē et tardū non pōt dici.
qua est numerus. et numerus non pōt dis
poni per alterū istorū oppositorū. et contraria
sunt falsa in eo qd' non est subiectū ppriū eis
qd' non accidit in contrarijs. Et quia aliq'
si tēpus quodāmodo est continuū. et quād
modo discretū. quare diffinitū est per discre
tū qñ dicitur ipm ēe numerū. dicamus ipm
tur ad hoc q' extra mentē non est nisi motus
et motus et tēpus non fiunt nisi quando
mens diuidit motū in prius et posterius.
hoc est intēdo motus. i. motū esse numera
tū. ergo substantia tēporis que ē in eo. q. for
ma est numerus. et qd' est in eo q. materia ē
motus cōtinuus. qñ non est numerus sī
pliciter sed numerus motus. cōtinuato ipē
accidit a qñ materie et discretio. s. numer'
formę. et est cōpositū ex duabus qua
titatibus. s. discreta et continua. et isti cōpo
sito accidit mēsurus qñ diuiditur. et cōsidera
to que est in decimo euclidis est de magni
tudinibus in illo enī tractatu considerat de mag

ntudunb⁹ sc̃dm q̃ sūt numerus

Idē autē vbiq; est sumultur. et autē pus et posterius non idē. qm̃ et mutatio qui/dē vna presens. finita autē et futura altera tempus autē numerus est. non quo numeratus. sed qđ numeratur. vel numerabilis hoc autē accipit pus et poster⁹ sēper alterū. ipa enī nūc. et altera fuit tūc aut est numerus vnus quidē. et idē qui ē equorū. et qui est ceterū hoīm. quor autē numerus est. altera fuit ut equi ab hominibus

Et in oī loco qđ vere est in simul est idem. pius autē et poster⁹ non est idē. qm̃ translumutatio enī presens non est idē. qđ autē fuit et erit. est diuersū. et tempus nō numerus. numerus est per quē numeratur. sed numerus numeratus contingit huic vt pius et posterius ex eo sunt q̃ diuersa. qm̃ instancia sunt diuersa. et numerus ceterū equorū. et numerus ceterū hoīm est idem. illa autē quorū est hic sunt diuersa. q̃ sūt equi et homines

Tractatur in hoc sermone narrare accidēna que accidūt tēpori sc̃dm q̃ est numerus et accidentia quibus differt a numero sc̃dm q̃ nō est numerus simpliciter. sed numerus numerans et dicit. et in oī loco ꝛc. i. et in oī loco illud qđ accipitur de tēpore presens et iam est idē multiplicatur per multiplicationē motorū. aut motuū qm̃ sit numerus eorū et numerus non multiplicatur per multiplicationē numerati. et qm̃ declarauit hoc qđ accidit tēpori sc̃dm q̃ est numer⁹ incepit ea declarare qđ accidit ei sc̃dm q̃ est numerus motuū. i. numerus motus. non numer⁹ simpliciter. et dicit. pius autē et poster⁹ ꝛc. idē pius autē et poster⁹ tēpus sūt idem. sc̃dm subiectū. sed est diuersū sc̃dm diffinitionē. et hoc nō accidit in numero simpliciter. sed hoc accidit tēpori. quia tēpus est numer⁹ transmutati. et trāsmutatū est idē. sc̃dm diffinitionē et subiectū. pius vero et posterius diuidūtur sc̃dm diffinitionē. s. in prioritate et posteritate vt dictū est super⁹ D. d. et temp⁹ est numer⁹ ꝛc. et intendebat declarare q̃ hoc q̃ ex hoc modo accidit ei diuersitas in preterito et futuro. et vniuersaliter in priori et posteriori. et hoc est equale instāti et tēpori et ideo dicit post. et continuit hoc ꝛc. i. et sequitur ex hoc q̃ tēpus est numer⁹ et numeratū. i. numerus motus. vt pius ex eo et posterius diuersentur sc̃dm diffinitionē licet sint vnū sc̃dm subiectū. D. d. instāntia ei sunt diuersa. i. sc̃dm prioritatē et posteritatē. D. d. et numerus. c. hominū ꝛc. declarauit ex hoc. q̃m est q̃dā numero simpliciter sic q̃ non multiplicantur per multiplicationē suorū subiectorū. et q̃ subiecta multiplicātur. et q̃ illud qđ est numerus quodā modo. et numeratū alio modo. sicut est dispositio in tēpore. addit ei vtriq; .s. multiplicationē per multiplicationē subiecti. et adunatio per formā. s. sc̃dm q̃ est numer⁹ et ex sic modo pius et posterius in tēpore sunt idē in oībus motibus non multiplicata per multiplicationē eorū. sicut est dispositio in istāti. et causa in hoc. q̃m est pius et poster⁹ in motu continuo totū. et ideo oīa sūt in tempore. quia sunt in spem mūdi. vnde quidā existimauerūt tēpus ee spem aut mundū

Amplius autē sic contingit motū esse ipm et vnū iterū. et iterū sic et temp⁹ contingit vt annus. aut ver. aut autumn⁹

Et eā sicut est possibile vt idē motus iteretur iterū post aliū. similiter est hoc possibile eā in tempore. v. g. hyems et ver et autumnus

Declarat hic q̃ addit tēpori illud qđ addit motui simulari. et hoc demonstrat ipm sequi motū simulare non motū rectū. motus enī q̃ potest iterari iterū post aliū est idem cū simulari. et addunt sermonē sc̃dm modū sermonis dicentis causā eius qđ est tempus simulare. Et. q. aliquis dicerit. quomodo est possibile tēpus reuolui. Et tūc dicetur illi q: declarauit est eā ipm sequi motū. et quēad modū possibile est eundē motū reuolui i se. s. simulare. similiter tēpus. v. g. hyemem et autumnū. et estatē. et ver. qm̃ vnūqđq; resolutur

Non solū autē motū tēpore metimur sed motu tēporis qđ diffinitur ad minutē tempus quidē enī determinat motū qui sit numerus ipius. motus autē temp⁹ et dicimus multū et paucū temp⁹ motu mensurātes. sicut numerabilibus numerū. numero enī equorū multitudinē cognoscimus iterū autē vno equorū numerū ipm. similiter autē est et in tēpore

et m motu. tēpore quidē cū motū. motu āt tēpus mensuramus

¶ Et non solūmodo motus mensuratur per tēpus sed tēpus per motū etiā. quoniam unūq; determinat reliquū. per tēpus enī determinatur motus. quia est numerus illius et quīq; etiā tempus per motū. dicimus enim tēpus magnū et parvū nos mensurādo ipm per motū. quēadmodū etiā per numerantē terminamus numerū. v. g. qm quīq; notificamus numerū istoz equoꝝ per unū equū illoꝝ. quemadmodū igitur per numerū notificamus numerū equoꝝ. et per unū equū etiā notificamus illū numerū. ita est etiā de tempore et motu. mensuramus enī tēpus p motū. et motū per tempus etiā.

¶ Quare substantia tēporis est aliquis numeris. et ideo numen est mensurare ideo actio substantiae temporis est mēsurare motū. et quia numeras audit a per accidens ipm numerare per numerantē. et ideo cōtingit tēpus etiā per accidens ipm mensurare per motū. et dixit. non solūmodo &c. i. et intelligendū est ex hoc q tempus mēsurat motū q h est essentiale ei. et ex hoc q motus mensurat tēpus qd' est accidēs ei. et quū naturaliter q unūq; mensurat reliquū h modo quo diximus dedit causā in hoc et dixit. quū unūq; &c. i. et necesse est ut unūq; mensuret reliquū. quia unusq; paucitas et multitudo determinatur in eo per reliquū. et one qd' determinatur per aliud est mēsurātū per illud. D. distinxit hoc. et. d. q tempus enī &c. i. per tēpus vero determinatur motus essentialiter. quū substantia tēporis est numerus motus. et quia determinatio tēporis per motū est per accidēs. dixit. et quīq; &c. i. et demonstrat per hoc quod dixit. quīq; q hoc nunc audit et q est par accidens. Deinde declarauit hoc. et dixit dicamus enī &c. i. tēpus nos cōprehendimus tēpus ee magnū. quum nos comprehendimus q motus quē sequit tēpus e magnus. D. declarauit modū ex q audit tēpus mēsurari per motū. et est modus ex quo audit numerato mēsurare numerū et dixit. quū mēsurantur per motū &c. i. et audit nobis mensurare tēpus q motū sicut audit nobis numerare per numerantē in aliqua hora ipm numerū. licet ter

tū sit numerare numerantē per numerū. sz quū dubitamus de numero. tūc numeramus ipm per numerantē. ut audit numerātibus quū significāt numeros digitis. et audit nobis sicut dixit numerare numerū istoꝝ equoꝝ per unū equū istoꝝ. quū dubitauerimus de numero illoꝝ. quū prius cognoscamus per numerū numerū equoꝝ. et quū dubitamus de numero illoꝝ cognoscamus hoc per ipos equos. et quia personalitas in hoc inter numerū et numerātū et motū et tempus est vera. s. in hoc q unusq; numerat reliquū eo modo quo diximus. s. quū unū numerat alterū essentialiter. et alterū numerat illud per accidens. d. quēadmodū igitur cognoscimus per numerū &c. i. quēadmodū igit per numerū scimus numerātū. sic scimus numerū istoꝝ equoꝝ per numerū. quū numeris cognitis cognitus similiter p numerātū qd' est equus unus scimus numerū illoꝝ. quū audierit nobis dubitare numerare in numero illoꝝ. et ita est de tēpore motu. et audit nobis ut numerū numerari per numerantē sit per accidēs. quū nos sumus h semper in principio. sicut fuimus hoc in mēsuratione numerati per numerū sed fuimus h per accidens. s. q illud qd' est notius apud nos naturaliter est numeris et ignotius naturaliter est numerātū. sic semper per notius qd' est numeris scimus ignotius qd' est numerātū. et si post hanc cognitionē audit nobis errare aut dubitare in numero. tunc revertimur. et scimus numerū per ipm numerantē. et sic in hoc est intelligendū de numero et numerato et motu et tēpore. s. in h q unusq; numerat reliquū

¶ Et hoc manifestabiliter audit. numerū enī magnitudinē motus. hunc autē tēporis in eo q et quantitatis et continue et differre sunt. patet qd' eni sit magnitudinē esse huiusmodi motus h scitum. patet ut mēsurāt motū et tēpus mensuramus et magnitudinē motu. et motū magnitudinem ultra eni dicimus esse via si prolixus multus et hunc multū si via multa. et tempus si motus et motū si tempus

¶ Et inde sequitur hoc. quū motus sequit quantitatē et tempus sequitur motū q est de quātitate. et est de divisibili. quū secundū q mensura est talis. motus ē ta

lis. et quia motus est talis tēpus est ta
le. et cā mēsura mensurat̄ per mo
tū et motus per mensurā. dicimus aum
via esse longā. qū cursus fuerit longus
et dicimus cursū esse longū qū via fuerit
longa. et dicimus de tempore sēdm motū
et de motu sēdm tempus

Et ista contingit vt tēpus mensurē mo
tū. qū quēadmodū motus sequitur mensu
rā m hoc q est de q̄to et de cōtinuo et diui
bili. s. qū ista cē m motu est per illa esse m
mensura. simuliter tēpus sequitur motus
m habendo istā. s. q est quantū disartū q̄dā
modo. et cōtinuū alio modo. i. q ista sunt
m eo ꝓpter hoc q sunt m motu. et hoc mtē
debat qū dixit. qū sēdm q mensura est tal'
cē. i. qū sēdm q mensura est huiusmodi cō
tinuationis et disartionis et quantitatis
ideo motus est huiusmodi de quantitate et
disartione et cōtinuatione. et quia motus
est huiusmodi de cōtinuatione aut disarti
one. ideo tēpus est huiusmodi. et intendebāt
per hoc declarare q causa m hoc q accidit tē
pori. s. q mēsurat̄ per motū est. quia mo
tus est causa m esse eius sēdm q est subiec
tū illius. et ideo accidit ei qū fuerit magnā
tū ipm esse mensurū extensā per extensioz
motus mēsurans per motū sēdm modū q
mensurat motū. sed differūt. qm motū m
surat̄ ipm est accidēs motui. tēpus vero
mēsurat̄ motū est ille essentiale qū essen
tia eius sit mēsurare motū. et quia dispo
sitio tēporis m hoc cā motui est sicut dispo
sitio motus cā mēsurā. s. qm mensurā cē
causā cē motus. narrant q similiter ac
adit quantitati cā cā motui de mensura
tione vtriusq; a rhqno sicut accidit tēpori
cā motui et dixit. et cā mēsurā mensurat̄ ꝓ
motū ꝛc. D. d. et diam⁹ de tēpore sēdm motū
et mēsuramus tēpus per motū sed sciendū
cē q substantia motus nō est m mensura
tione spaci. sicut substantia tēporis cē m mēsura
tione motus

Quoniā autē tempus est metrū mo
tus eius quod movetur. mensurat autē
motū in determinando quēdam motū q
mensurabit totū sicut longitudinē arbi
tū in determinādo aliquā magnitudinē
que mensurat̄ totū et est motu in tēpore
esse mensurari tēpore et ipm et esse ipsi
simul cū motū. et esse motus mensurat
et hoc est ipi in tēpore esse mensurari ipsi
us esse

Et quia tempus mensurat motum
et movet. et motus mensurat̄ qū per
illud terminatur aliquis motus p quē
numerat̄ totus motus sicut per arbi
tū numeramus longū. qū per ipm ter
minamus aliquā mensurā per quam
mensurat̄ totū. motū cū esse in tēpore
est quia tempus mensurat essentiā eius
qū mensurat insimul motū et essentiā
eius. et intentio eius qđ est in tēpore est
quia numerat essentiā ei⁹

Intēdit narrare quomodo dicat̄ q trāsmutabilia sūt in tempore. et incepit a mo
tu qū manifestius se habet ad tēpus. et. d. q
quia tēpus ꝛc. i. et quia tēpus est illud ꝑ qđ
mēsurat̄ motus. qm nos mensuramus
motū. ita q per tempus determinamus a
liquā partē motus. s. qm per aliquā partē
terminatā tēporis. terminam⁹ aliquā par
tē terminatā motus. s. equalē ei. et post per
illā partē mensuramus totū motū. D. ghīa
qū dixerimus q iste motus fuerit in quāz
horis. ista cū mensuratio motus est quā
do accipimus vnā horā. et determinamus
per illā aliquā partē motus equa
lem ei. et post per illā partē mēsuram⁹ ali
as partes motus. sicut accipimus vnū ar
bitū. et terminamus per ipm aliquā par
tē illius qđ volumus numerare. et post mē
suramus ipm per illā partē cognitā. quē
admodū igitur arbitus hic est notior apd
nos q̄ illud qđ mēsuratur per arbitū. ita is
ta pars tēporis debet cē notior q̄ motus mē
suratus per tēpus et ista pars tēporis deb;
sam per notius motui et priorē illorū qui
est motus diurnus vt post dicet. D. d. illud
qđ sequitur ex hoc et est q dicere motū esse i
tempore est idē cū dicere tempus mēsurare
illū motū. et hoc est intentio eius qđ dicit⁹
q numerari est in numero. et. d. motū esse
in tēpore ꝛc. i. et qū ita sit de modo men
surationis motus a tēpore. ergo intētio ei⁹
qđ dicimus q motus est in tempore. est q
motus mēsurant̄ per tēpus. s. qm mensu
rat ipm non esse ipius tempus vero mēsu
rat de motu vtriusq; s. quantitatē et esse. et h
adit motui. quia nō est eius sēdm omnes

suas partes in actu sicut est dispositio īmen
suum. et forte hꝫ intendebat q.d. mensurat mſi
mul ꝛc. D. d. et intēnio eius qd̄ est in tēpore ꝛc
i. et intensio eius qd̄ dicimus q ōmis motꝰ
est in tēpore multi aliud est q̄ hoc q tēpus
mēsurat esse eius

¶ Manifestū aut̄ est q et in alijs hoc
est in tēpore esse ꝓpr esse mensurari sub tē
pore. in tēpore enim esse duorū alterū. vnū
quidē esse tunc q̄n tēpus est alterū aut̄ si
cut quedā dicimus. quia in numero sunt
hꝫ aut̄ significat. aut tā sicut partes nu
meri et passiones et oīa quidē q numeri
est aliquid. aut q est numerus ipius. q
niam aut̄ numerus tēpus est. ipm q dē
nunc et prius et posterius. et quecūq; sūt
hmodi. sic in tēpore sūt. sicut in nu
mero vnitas et superfluus et par. hec q
dē cū numeri aliquid. illa vero tēporis
aliquid sunt. res aut̄ sicut in numero. i
tēpore sunt. si aut̄ hoc est continuētur sb
numero sicut que sunt in loco sb loco

¶ Manifestū est q de alijs intensio eius
que sunt in tēpore est q tempus numerat
quidditatē eoꝝ. q̄n aliquid esse in tēpore
habet duas intensiones. quarū vna est vt
aliquid sit q̄n tempus fuerit. et alia sicut
dicimus de quibusdā rebus q sūt in nu
mero. et iste sensus significat aut illud qd̄
est quasi pars numeri. aut accidens ei. et
vniuersaliter aliqd̄ attributū numero. a
q habet numerū. et quia tēpus est nume
rus instans prius et posterius et alia talia
sunt in tēpore sicut vnitas in numero tpr
et ipr. ista aut̄ attribuūtur numero + illa
tēpori et res sunt in tēpore sicut sūt in nu
mero. et q̄n ita sit numerus continet illas
sicut locus continet illud qd̄ est īloco

¶ Dixit et manifestū est etiā q intēnio eiꝰ q
alia sunt in tēpore est q tēpus mensurat es
sentiā illoꝝ. i. esse eoꝝ et q attributio illoꝝ
tēpori est. sed in q tēpus continet illa ad mo
dū eius q numerus continet numerantū. et
q̄ ponunt hꝫ positione. incepit declarare illd̄
et. d. q̄n aliquid esse in tēpore habet duas
intentiones ꝛc. i. et hoc apparet q̄n dicere a
liquid esse in tēpore habet alterū istarū du
arū intentionū. Quarū vna est vt tēpꝰ sit
continens nō ee eius. ita q sit aliud ab eo nō
continuū nō eo. sed separatū tm̄ in esse. s. vt
inter illa non sit ligatio nisi in ee coniunctū
Secunda aut̄ intentio est vt intēnio eius qd̄
dicimus aliquid ee in tēpore. est aliquid ee
in numero. et fiant hanc diuisionē bñ ebꝫ
q̄n notū est q eis attribuitur tēpus sedm
q est continentū et nō sedm q accipitur in dif
finitione ei tā ꝑs illius. neq; q res acci
piatur in diffinitione illius. et q̄n tēpus sit
continentū non remanet vt attribuatur a
liquid qd̄ est in tempore. nisi aut sicut nume
rus attribuitur numero. aut sicut aliqd
attribuitur illi qd̄ existit eī eo. licet aliquis
possit dicere q adhuc est ista terna pars pos
sibilis. q̄ est attributio partis ei ad tē. et ac
cidentiū illius ad ipam. et ideo ita arto posi
duxit illā. q̄n dixisset aliquid attribu mō
q̄n. d. et iste sermo ꝛc. sed apparet vniuersali
ter q sustentatus est in hac declaratione sī
hꝫ qd̄ prius declarauit. s. q tēpus est aliquis
numerus. et illa que induxit sūt ad cōfir
dū. et q̄n ponunt q res attribuitur tēpori
tero duorū modorū. aut sicut res que in
tur in numero attribuitur numero. aut
sicut illud est continentū alicui in ee ad ipm
cōmungitur. inuersus est ad diuidendū ipm
qd̄ est aliquid ee in numero. et. d. et iste ser
mo significat ꝛc. i. et intendit per partē illd̄
qd̄ est in numero. q. species et differentie q
accidēs consequentia essentialia. et per alte
rū illud qd̄ est cōmune accidentibus. et intē
dit per hoc qd̄ dixit. aut q habet numerū
s. aut q attribuitur ei ita q sit numerus ab
eo. ita q ipm sit numerus illius. et quasi
dicit et res attribuitur numero. aut sicut ali
quid qd̄ accipitur in diffinitione numeri
aut sicut aliquid in cuius diffinitione ac
cipitur numerus. s. accidentia essentialia
dicit ea quoꝝ vtrūq; accipitur in diffinitio
alterius et sunt correlativa que sunt in nu
mero vt duplū + dimidiū. aut sicut nume
rus attribuitur ei. et hoc est simile attribu
tioni continētis ad contentū. et q̄n ponunt hꝫ
incepit narrare quid inueniatur existens in
tēpore. licet hꝫ nō fuerit intentio eius. q̄n in
tentio eius fuit declarare. quomodo attri
buuntur tēpori res existentes in tēpore. sed vid
q q̄n fuerit declarare illa que sunt illa que sunt
de tēpore. sicut partes numeri de numero et
accidentia eius. declarabitur ex hoc q attri
buio rei tpi ē alia. t. d. + q tps ꝛc. i. et q tēpus

est numerus necesse est vt in eo sint cũ ab
qua que ita sint in eo sicut vnitas et par de
numero. et sunt instantia que multiplicã
tur perpetuus et posterius vt declaratũ est p
us. proprio enim istarũ ad tẽpus est similis p
portionis differentiarũ numeri ad numerũ
et hoc intendebat qũ dixit ista enim attribuũ
tur numero ꝛc. et qũ posuit q tẽpus ẽ nu
merus. et q illa que attribuũtur numero
sunt duobus modis. aut de natura nume
ri. aut numerata que continet numerus
et est declaratũ q illa que sunt in tempore
sunt. sicut ista que sunt de natura numeri
sunt alia ab eis que sunt in tẽpore conclu
sit ex hoc q illa que sunt in tẽpore attribuũt
tẽpori sẽdm q numeratũ attribuitur mẽo
et dixit. et res sunt in tẽpore ꝛc. et forte induxit
ato hanc conclusionẽ aliq̃ destrueret ter
ã diuisionẽ que est vna diuisionũ syllo
gismi. quia iã declaratũ est q tẽpus est nu
merus. et qũ ita sit illa que attribuũtur ei
sunt duobus modis aut partes. aut accidẽ
tia ei. aut numerata ab eo. et quia illa q̃ sũt
ex eo. quasi partes et accidentia sũt alia ab
eis que dicũtur ẽe in tẽpore sequitur vt illa
que dicũtur ẽe in tẽpore attribuantur ei se
cundũ q numeratũ attribuitur numero
et quasi induxit tertiã diuisionẽ ad confir
mandũ non quia est necessaria in hoc syl
logismo. D. d. numerus enim continet illa ꝛc
i. et quia res sunt in tẽpore sicut numerata
in numero. et numerus continet numera
ta sẽdm modũ simulẽ ei. sẽdm quẽ locus cõ
tinet locatũ. necesse est vt tẽpus contineat
numerata

Manifestũ autẽ est qũ non est in tẽ
pore esse qũ tempus est sicut neq; in mo
tu esse neq; in loco qũ motus et locus est
si enim erit quod est in aliquo. sic omnis res
in quolibet erũt. et eẽ in milio. qũ enim
miliũ est. est et eẽ. sed hoc quidẽ accidit il
lud autẽ necesse est consequi et ea qd̃ est in
tempore esse quoddã tempus. qũ et illud
est. et ea qd̃ est in motu ẽe qũ motũ

Et est manifestũ q intentio eius q ali
quid est in tẽpore non est q aliquid sit qũ
tempus fuerit. quẽadmodũ intentio eius
qd̃ est aliquid esse in motu non est vt ip
sũ sit qũ fuerit motus. neq; intentio eius
qd̃ est aliquid esse in loco est vt ipm sit
qũ fuerit locus. qũ si aliquid esse in loco
habet hanc intentionẽ necesse est vt omnia
sint in quolibet et eẽ in milio. qũ quia
do vnũ granũ milij fuerit. eẽ erit enim
sed per accidens. necessariũ vero est vt sem
per sequatur aliquid ẽe in tempore. aliq̃
tempus esse qũ illud fuerit aut sequatur
aliquid in motu esse motũ esse in illa hora

Quum duxit attributionẽ rerũ tẽpori in
attributionẽ cõiunctionis et in attributionẽ
rei ad numerũ. et duxit attributionẽ rei ad
numerũ in duo. quorũ vnũ est attributio re
rũ essentialiũ que sũt in numero ad nume
rũ. et aliud attributio est numerata ad nu
merũ. et declarauit que sũt illa que ita at
tribuũtur tẽpori sicut res essentiales attribu
untur numero. qũ tempus sit numerus fe
cerunt et posuit q proprio enarũ que sunt
tẽpore ad tempus est sicut proprio numeri
ti ad numerũ aliq̃ destrueret tertiã diuisio
nẽ. et fecit hic sicut diximus. quia cõclusio
erat verificata nisi propter hoc qd̃ declarauit p̃
de tẽpore. qũ est aliquis numerus et qũ fe
cit si intentio eius qd̃ destruendũ p̃
mã diuisionẽ a qua incepit sermonẽ + dix
it. et manifestũ est ꝛc. i. qũ qũ manifestũ ẽ
per se q dicere aliquid esse in tẽpore est sicut
dicere aliquid esse in motu. et est manifes
tũ per se q aliquid esse in motu non est in
tentio eius qd̃ est qũ motus fuerit. ergo ne
esse est vt intentio eius qd̃ aliquid sit in tẽ
pore non sit vt quum fuerit erit tẽpus. et q̃a
proprio ẽe alicuius ad tẽpus est similis pro
portioni ẽe eius ad locũ. et est manifestũ q
res non attribuitur loco. ita q erit qũ fuerit
locus. ideo necesse est vt ita attribuatur tẽpo
ri. et ideo dixit post. neq; intentio ꝛc. et qũ dedit
tionẽ ad destruendũ vt aliquid attribuã
tur loco attributione coniunctionis. incepit
confirmare tionẽ suã inducendo ad im
pmabile sequens hanc positionẽ in loco. s.
dicere q intentio eius qd̃ est aliquid eẽ in lo
co est q qũ fuerit locus. erit res et dixit. qũ
si intentio eius qd̃ est aliquid esse in loco ꝛc
i. qũ si intentio eius qd̃ est aliquid eẽ in loco ẽ
vt sit qũ locus fuerit tunc intentio eius nõ erit
nisi hoc q locus rei sit ẽ qd̃ qũ fuerit erit
res sẽdm cõiunctionẽ non sẽdm essentiã et
quum ita sit coniunctiones sunt plures hic

ide ent in plumbis infinitis. et magis mopi
nabile ē q si locus est illud qd' qū fuerit ei re
et qū mulū fuerit ent celū. hic sequitur vt re
lū sit in multo. D.d. sed hoc est per amdens. i.
sed ista consecutio est per amdens. s. dicere q
qū fuerit mulū ent celū. et similiter dicere
q qū fuerit tēpus. ent homo. et qū fuerit ho
mo ent tēpus. D.d. necessariū vero est. ꝛc. id
est. consecutio autē necessaria ē vt semp se
quatur ēē ex ēē alicuius in tēpore esse tēpo
ris ꝓpter illud non esse tēpus simpliciter &
similiter consecutio necessaria motus ex ēē
alicuius qd' est in motu non est cōsecutio si
pliciter. s. q qū aliquid fuerit erit motus si
pliciter. sed consecutio necessario in hoc est
q qū aliquid fuerit erit motus ꝓpius ei. et
ītendebat per hoc declarare differentiā inter
consecutionē essentialē et amdentalē. dice
re eū aliquid esse in tēpore ꝓpio sibi ē dice
re q qū fuerit. erit ꝓpter hoc illud tēpus ꝓ
priū ei. ista igitur est cōsecutio necessaria
et non ē differentia inter dicere q aliquid ē
in tēpore. aut dicere q qū fuerit tēpus erit
illud qd' est in illo tēpore

¶ Quoniā autē est sicut in numero ita
in tempore accipietur aliquid plus tēpo
re ōni eo qd' est in tempore. vnde necesse est
oīa ea que sunt in tēpore contineri sb tpe
sicut et alia quecūq; in aliquo sūt vt q
sunt in loco sub loco. et pati iā aliquid
sub tēpore sicut et dicitur consuetudo q ia
tabefactat tempus et senescit oīa sb tēpe
corruptionis eū. causa per se tempus ē
numerus eū motus est. motus autē dis
tant fiant qd' est. quare manifestū est q:
que sunt semper secūm q semper sūt non
sunt in tempore. non eū continentur sb
tempore neq; mensurantur esse ipōrū sub
tpe. signū autē hui⁹ est q neq; pertinent
nichil a tempore sicut que nullo modo sūt
in tēpore

¶ Et si res non numerantur in tēpore nisi
secūm q est in numero possibile est unie
nire temp⁹ manus tēpore cuilibet extre
mus in tēpore. vnde necesse est vt ōnia
existentia in tempore contineātur a tpe
sicut alia existentia in aliquo. vt locus
continēs rem que est in loco. tēpus igit²
operatur aliquid in istis ōnibus rebus
vt summus assueti dicitur q tēpus īduat
senectutē. et corrūpit oīa et fiant oblīuia ō
nia. et non dicimus ipm docere et renouare
et melioriare. temp⁹ eū per se dignus est vt
sit causa corruptionis quia est numerus
motus et motus auferentis. manifestū est
igitur ex hoc q res eterne sed in q sūt res etr
ne in esse non sunt in tēpore. quia tēpus n
continet illas neq; mensurat essentiā illa
rū. et signū eius est quia non operatur in
eis ōnino. sicut illud qd' non est in tēpore.

¶ Intēdit in hoc capitulo dare differē
tiā inter illa que non sunt in tpe et que sunt
et dicit. et si aliquid non est ꝛc. et iste sermo cō
ponitur sic ōne qd' est in tēpore est in co in ali
quo numero. et ōne qd' est min⁹ in aliquo nu
mero excedit ipm in duobus extremis. ergo
ōne quod est in tēpore tēpus excedit ipm in
duobus extremis. et maior ꝓpositio in hoc
sermone. s. dicens q res est in tēpore sicut nu
meratū in numero. est manifesta per se. q
dam nitis. et similiter minor. D.d. vnde nec
se est ꝛc. i. vnde necesse est vt ōnia contine
a tempore. et tēpus excedat illa. et intendit
per hoc qd' d. sicut alia existentia in aliquo
s. sicut oīa q attribuūtur alicui continenti
vt. gr. sicut attribuitur aliquid loco vt aqua
vasi. locus eū continet locatū et vas aquā
et similiter tēpus eā existentia multo ⁊ in
meius vniuersaliter numerantū. D.d. tēp⁹
igitur operatur ꝛc. i. tēpus igitur secūm q cō
tinet illa existentia in ipō. et sequitur in hoc
tuens operans qd' est motus totius. nec
se est dicere ipm operari in res existentes in ip
passione corruptionis. et ideo oīa continen
untur in hoc q tempus induat senectutē. et
corruptionē ad ōnia. et non dicūt ipm renou
are et docere. D.d. causā ꝓpter quā attribuit
ei corruptio et non generatio. et si vtrūq; in
natur in ipō quia sequitur motū similiter
et dicit. tēpus eū per se ꝛc. i. et hominis attri
buūt ei corruptionē et non generationē qui
qū tēpus attribuitur per se operationi dig
nius est vt attribuatur operationi q mensu
tur essentialiter in re quā sequitur tempus
s. in motu. et motus naturaliter in se habet
vt per ipm auferatur res a sua substantia ⁊
ista ablatio in duat per se corruptionē in li
cet induant generationē in rebus generatis
per accidens. ex motu igitur mensurantur ge
neratio per accidens. et corruptio per se. ⁊ ex

tēpore mouentur vtrūq; per accidens. sed gene
ratio per accidens accidentis. tēpus cū accid
cu accidit generatio ex motu. et sequitur
ex illo in quo ꝟuentur corruptio per se. cor
ruptio igitur attribuitur ei quasi secūdario
et generatio quasi per accidens primū. et qū
declarauit q illa que sūt in tēpore sūt illa q
tēpus excedit ex vtraq; parte. declarauit ex
hoc q res eterne non sunt in tēpore sic tēpus
non continet res eternas. et continet res exis
tentes in tēpore. ergo res eterne non sūt i tē
pore. D. d. et signū eius ꝛc. et induxit hoc ad
confirmandū ex hoc qd' apparet sensu. et i
tendit per res eternas corpora celestia. appa
ret cū sensu q tēpus non operatur in eis.
sed ōnia que sūt in tēpore tempus operat i
eis. ergo res eterne non sūt in tēpore. D. d. sic
vlld' quod nō est in tēpore et mouet separā
a materia. corpora cū celestia licet nō sint
in tēpore secūm q tēpus non continet illa.
tamē sunt coexistentia cū tēpore. s. q cē coe
qd' est in motu est coexistēs cū esse temporis
coexistentia quātitatis cū quātitate. res au
tē separate non habet continentiā neq; coex
istentiā. et ideo dixit sicut illud qd' non est in
tempore. i. in aliquo modo

¶ Quoniā autē tempus mensuratio
motus est cui et quietis metrū secūm acci
dens. ōnis cū ques in tempore est. nō cui
licet qd' est necesse moueri sic et in tempore
non cui motus tempus est sed numerus
motus. in numero autē motus contingit
esse et quietem. non cui omne īmobilis
quiescat. sed primatū motu aptū aūt na
tū mouere sicut dictū est in primo. cē aūt
in numero est esse quendā numerū rei et
mensurari esse ipius numero in quo est
quare si in tempore et sub tempore est mē
surabit autē tempus qd' mouetur et qu
escens secūm q hoc quidem mouetur illud
vero quiescens est. motū cū ipo mensu
rabit et quietē secūm q quanta quedā

¶ Et quia tempus mensurat motū mē
surat cā quietem. ōnis cui ques est i tē
pore. qū non ōne qd' est in motu necesse e
qd' moueatur. similiter qd' est in tempore
tempus cui non est motus. sed numerus
motus. et rectū est vt quiescēs sit in nume
ro motus. et non ōne qd' mouetur necel
se est vt quiescat. sed ōne qd' innatū e mo
uere et cuiet motu. et sicut dicim' supernus
esse alicuius in numero est vt illud habe
at aliquē numerū. et q essentia illius mē
suratur a numero in quo est. et esse alicui'
modi in tēpore est vt mensuretur a tēpore
et tempus mensurat rem motā secūm q e
rs mota. et mensurat quiescens. secūm q
est quiescens. mensurat cū motū et quie
tē quotus est. et quota est

¶ Qū declarauit q illa que exstūt in tēpore
sunt in tempore secūm q sunt in numero. et ō
ne qd' est in numero mensuratur ab illo nu
mero. ergo necesse est vt oīa existentia i tēpore
mensurentur a tēpore. et quia tēpus est mo
tus necesse est vt mensurent res existentes
in ipō secūm q sunt motę aut in actu. et sunt
res motę. aut in potentia. et sūt quiescentes
et quia manifestius mensurant res motas
q̄ quiescentes. et ratio est in eis cadē. d. t qū
tempus mensurat motū. mensurat etiā q̄e
tē. D. narrauit quomodo assimilātur. et. d.
ōnis cū ques in tēpore est. i. et necesse ē. vt
Dispositio motus in hoc sit. sicut dispositio
quietis. qū ques dicitur ēe in tēpore sēc̄; mo
dū quē dicimus motū ēe in tēpore. s. secūm q
mensuratur a tēpore. et quia aliquis potest
dicere q res sunt in tēpore secūm q sunt motę
et quiescens est continuū moto. ergo quies
cens non est in tēpore secūm q est quiescēs. ꝛō
dixit qū non ōne. qd' est in motu ꝛc. i. et nō
debet aliquis dicere q res non est in tēpore ni
sit motū. qū quēadmodū illud qd' est i mo
tu. i. in re motū est sicut dispositio nūc cum
motu totus non continuatur in eo q sit motū
ita est dispositio in rebus que sūt in tempo
re. qū sequitur in eis vt sint motę. D. incepit
declarare q tēpus est dignius hoc q̄ motus
s. quia non est motus sēc̄ numerus motus
et. d. tēpus cū non est motus ꝛc. i. et tempus ē
dignius in hoc q̄ motus. s. vt in eo ūiematur
quiescens. qū tempus non est motus. s. nu
merus motus. et possibile est vt quiescens in
ematur in numero motus qū sit possibile
vt ūiematur in motu. sed esse eius in nūo
motus est dignius. et quia quiescēs dicitur
transūptiue vt dicatur q poli sūt quiescentes
et dicatur vere in eis q̄ mota sunt mouere es
sentialiter. et ques que est in tēpore est vera
ques. incepit declarare hoc ne in eo cadat de
ceptio et dixit. et non ōne motū necesse est vt

quescat :c.1.et non ōne ens necesse est vt dis
ponatur per quietē.sed solūmodo illa q̄ nata
ta sunt mouen essencialiter.et ideo dicimus
q̄ corpora quescūt.et non dicimus q̄ p̄ūctus
est quescens q̄ non sit natus mouen.et
similis dispositio est in ōmibus accidentibus
et q̄ talis fuerit exposito.tūc q̄ dixit.et nō
omne motū intendit.et non omne ens nisi
sit error in libro.et forte vult notificare mo
dū motus rem̄ que rapuit motū quādoq̄
et quietē q̄ndoq̄.et sunt mota que māta sunt
carere motu.et quasi dicat.et non omne mo
tū necesse est vt quescat.sed quescat ex mot⁹
illud qđ naturaliter habet mouen sed carere
motu apud quietē.et sic ūnunt que mota.t
que quescencia sūt in tēpore et que non sunt
mota cū semper non sunt in tēpore vt orbis
et similiter quescēcia vt tem̄.q̄ tempus
non extendat ipā.et q̄ narrant q̄ ques mē
suratur per tēpus sicut motus mensuratur
q̄n modus quo dicimus q̄ quescens est in
tempore.est idē cū modo quē dicimus q̄ mo
tū est in tēpore.et q̄ non sequitur vt ōne qđ
est in tēpore sit motū quēadmodū non seq̄t
vt illud qđ est in motu sit motū.imo illud
qđ est in tempore est remotius ab hoc.quo
nā tēpus non est motus.sed numer⁹ mot⁹
et q̄ sit possibile vt quescās sit in motu ÷
dicimus est vt mensurantur in numero mot⁹
et q̄ narrant cōā q̄ quescēcia que sunt in
tēpore sunt mota que cant motū.incipit de
monstrare ex p̄dictis.q̄ necesse est ex predict⁹
vt tempus mensurat quescās et dixit.et sicut
diximus superius :c.1.et q̄ posuerim⁹ illd
qđ declarātū est primus.s.q̄ esse alicuius im
mero est.vt illud qđ est in numero habeat a
liquē numerū qui mensurat essenciā eius.t
quum posuerimus q̄ esse alicuius in tēpore ē
esse eius in numero.manifestū ē q̄ ex hoc cō
cluditur q̄ esse alicuius in tēpore est vt tēp⁹
mēsurat essenciā eius et ipe expressit maiorē
p̄positionē et conclusionē et tenuit minorem
quia est manifestū.et q̄ concluxit.ōne qđ
est in tēpore mensuratur a tēpore.et quescās
est in tempore.concluxit ex hoc q̄ quescens
mensuratur a tēpore et similiter motū.t q̄
ista conclusio est manifesta.et similiter mi
norē p̄positionē in sermone hoc dimisit minorē
p̄positionē.et contentus est inducere modū
mēsurandi motus et quietis a tēpore.q̄

mā dicere modū conclusionis habet in se cō
clusionē.licet non expresse.et ideo inducit mo
dū conclusionis.s.modū mēsurationis qui
etis et motus a tempore.et hoc fecit sēdm ab
breuiationē.et dixit post.s.postq̄ induxit cō
clusionē dicentē q̄ ōne qđ est in tēpore mēsu
ratur per tempus.et tempus mensurat tē
motū :c.1.et q̄ sit declarātū ex hoc sermone
q̄ tempus mensurat motū et quietē.ergo
mensurat rem motā.sēdm q̄ res est mota
quescentē sēdm q̄ est quescens non sēdm q̄
est mota.et quia quies est primario motus
et primarie terminātur in respectu ha
bituū et mensurātur.necesse est vt mensu
rans quietis a tēpore multo aliud sit q̄ mē
surare primariē motus.ergo mensurat
motū et eius primariē.et hoc intendebat
q̄ dixit.ergo mensurat motū et quietem
quantū sunt.i.mensurat motū quotus est
et primariē eius.mensurat igitur motū
primo et essencialiter et quietē sēdm accī
dens.s.sēdm q̄ est primario motus secun
dum comphensionē habituū et primo
nū.visus cū comphendit albū per se et in
cidit per accidens sēdm q̄ est primario albū et
similiter est de ōnibus habitib⁹ et p̄priorib⁹

¶ Quare qđ mouetur nō simpliciter
mensurabile sub tēpore.sēdm q̄ quanti
aliquid est.sed sēdm q̄ motus ipius quā
tus est.quare quietis neq; mouentia
quescunt.non erūt in tempore.in tēpore
quidē esse est mensurari tempore.tempus
autē motus et quietis mensurando est

¶ Motū igitur non simpliciter mēsu
tur a tempore sēdm q̄ motus eius est
ergo necesse est vt illud qđ minime mouē
tur neq; quiescat non sit in tēpore.intel
ligo cū eius qđ est aliquid esse in tempore
est ipm mensurari per tempus.et tempus
est mensura motus et quietis

¶ Cū posuerit q̄ res eterne non mensurant
a tēpore quia non extendit illas.et declarauit
cōā q̄ tēpus mēsurat motū et quietē.intendit
cōā declarare ex hoc q̄ illa que nō mouentur
neq; quescūt nō sunt in tempore.et quia hoc
non apparet donec declaretur q̄ tēpus nō mē
surat cōā que extendit nisi sēdm q̄ sūt mota
aut quescencia tūc.dixit.motū igitur nō
simpliciter mensuratur a tēpore.i.et q̄ con
sideratū fuerit mensurationē motus a tēpo

ir apparebit q̄ non mensurat ir̄ motū sc̄d̄;
q̄ est mota simpliciter. V. g. substanaa. aut
q̄tū. aut quale aut aliud modor essendi. sed
sc̄dm q̄ motū est in predicamento passionis
sed motū sc̄dm q̄ est motū est in predicamēto
s. sc̄dm quantitatē accidentē motū. et hoc in
tendebat qū dixit. sed sc̄dm q̄ motus eius est
q̄tus. et est manifestū q̄ qū non mensurat
rem motā sc̄dm q̄ est mota simpliciter. sed
sc̄dm quantitatē accidentē motū dignus
est ipm mensurare aliquid sc̄dm q̄ est eius
et simliter est intelligendū de quesante. q̄
mā non mensurat ipsū nisi sc̄dm q̄ existi
tur in eo quantitas. non sc̄dm q̄ est ques
cens simpliciter. et quantitas in quesante
existimatur existimacone quietis in respec
tu motus. et qum declarauit q̄ tempus mē
surat eius sc̄dm q̄ est motū aut quesc̄s nō
simpliciter. sed sc̄dm quantitatē accidentem
motū et quieti. sequitur ex hoc vt qd̄ nō mo
uetur non sit in tempore. et hoc sc̄dm conuer
sionē per contraposicionē. qm̄ hec ꝓposicio
omne qd̄ mensuratur a tēpore est aut ques
cens. aut motū conuertatur sic. ōne qd̄ non
mouetur neq; quescat non mensuratur a tē
pore. et qua ꝓposicio anus conuersā sc̄dm q̄
posicionē accepit est dicens q̄ ōne qd̄ est in
tēpore est aut motū aut quescēs. incipit de
clarare hanc ꝓposicionē ex predictis de sub
stancia tēporis notificando causā ꝓpt̄ quā
tempus mēsurat motū et quietē tantū et
dixit. intencio cui eius qd̄ est aliquid ee in tē
pore ic. i. et signū eius q̄ ōne qd̄ est in tēpore
est motū aut quescens est. qū manifestū
est per se. q̄ dicere aliquid esse in tempore. est
q̄ tēpus mensurat illud et qua ipm tēpus
est mensura motus et quietis et mensurās
esse debet de genere mensurati. sequitur vt ō
ne qd̄ mensuratur a tēpore mensuratur sc̄d̄;
qd̄ est motū aut quiescens. linea cui mēsura
tur per lineā. et corpus per corpus. et sup
ficies q̄ superficiē. et hoc manifestū est. sed ī
duxit hanc ꝓpositionē. qm̄ qū cognouit causē cū
sciencia. tunc sciencia erit perfecta

¶ Manifestū igitur est. quoniā neq; qd̄
non est erit ōne in tempore vt quotiēq; nō
contingit aliter esse sicut diametrū cē la
tri sumetrū. ōnino cui si mensura qui
est tēpus motus per se. alioquī aute sc̄dm
accidens. manifestū est q̄ quoniā esse men
surati. mensurā esse mensurantis. qm̄ ergo
sunt his omnibus erit esse in quiete et in
motu. quotiēq; quidē igitur corruptibilia
et generabilia sunt. et omīno quotiēq; ali
quando quidē sunt. aliquando vero non
necesse est in tempore esse. est cui tempꝰ qd̄
tam plus qd̄ contingit esse ipsoꝝ mensurat
substancia. eorū autē que non sunt que
aliq; quidē continet tēpus. alia quidē erāt
vt homerus aliquādo erat. alia vero erit
vt futuroꝝ aliqd̄ tempꝰ vtraq; continet
et si ad amb̄o vtraq; et erunt et erāt. quor
autē non continet nequaq̄. neq; erit neq;
est. neq; erat. sunt autē huiusmodi eorū
que non sunt quoruncūq; oppositū fit
semper. vt sumetron esse diametro semper
est. et non erit hoc in tēpore. ergo neq; sume
tron vtile non semper est. quoniā contra
riū est ei qd̄ semper est. quoruncūq; autē
contrariū non semper est hoc autem pos
sunt et esse et non esse et est generatio et cor
ruptio ipsoꝝ

¶ Et manifestū est qd̄ non est. non ōne
cui est in tēpore. v. g. illud qd̄ impossibi
le est vt sit aliter vt diametrū esse sume
trū costē. qū si vniuersaliter tempus est
mensura motus per se et mensurat alia
per accidens. manifestū est q̄ omne cui
mensurat essencia. essencia ōnis illius erit
in hoc qd̄ mouetur. aut q̄ motus sit ī eo
primo. omne igitur corruptibile aut gene
rabile. et vniuersaliter ōne qd̄ est in aliqua
hora et non est in alia. necesse est vt sit in tē
pore. est cui aliquod tēpus qd̄ excedit esse
cui istanti mei et quantitate substancia ea
que sunt in ea. non eius vero illud qd̄ ex eo
a tempore terminatur aliud iam fuit vt
homerus qui iam fuit in aliqua hora. et
aliud erit vt quedā futura et tempus con
tinet vtriusq; modi si ex vtralibet parte in
spectus. et q̄ ex non ente non determinat
a tēpore nullū fuit neq; est neq; erit. et illa
que sunt talia. sunt illa quoruncūq; oppositū
sunt semp necessario. v. g. vt diametrū es
se sumetrum q̄ est. hoc igitur non erit ī tē
pore neq; sumetrū. et ideo est non eius scien
cia est contrariū ei qd̄ est semper eius. il
la vero quoruncūq; contraria non sunt semp
possūt esse et non esse. et generacio et cor
ruptio semper est istoruncūq;

¶ Quia eius est duobus modis eius semp

et ens non ſemper et non ens ens ẽ eſt duob⁹
modis non ens ſemper. et non ens non ſẽper
et eſt iam declarandũ q⁹ tempus non mẽſurat
ens ſemper. ſed menſurat ex eo illud cuius ẽ
non ſemper eſt. incipit ens ẽ declarat hic q⁹ tẽ
pus non menſurat non ens ſemper. ſed illud
cuius non eſſe non eſt ſemper. et dixit. et ma
nifeſtũ eſt ꝛc. i. et manifeſtũ eſt igitur q⁹ illd⁹
qd⁹ eſt non ens. non ſunt eius duo modi in
tempore. q̃m modus eius qui eſt non ens ſẽ
per non eſt in tẽpore. quẽadmodũ modus ẽ
tis quod ſemper eſt non eſt in tẽpore. et illd⁹
qd⁹ eſt ſemper non eſt ens. eſt illud qd⁹ impoſ
ſibile eſt vt ſit aliter ab eo modo quo ẽ. v. gr.
vt diameter ſit ſimeter conſte. et q̃ manifeſt⁹
q⁹ tẽpus non mẽſurat illud qd⁹ eſt non ens
ſemper. incipit dare causã ꝓpter quã tempꝰ
menſurat illud qd⁹ menſurat per ſe et per
accidens vt ex hoc appareat ipoſſibilitas mẽ
ſurationis eius ad illud qd⁹ ſequitur men
ſurationẽ illius ſimpliciter. q̃m illud qd⁹ nõ
menſurat per ſe neq; per accidens non men
ſurat illud õnino et dixit. q̃m ſi vniuerſalit
ter ꝛc. i. et hoc qd⁹ dicimus de menſuratione
aut non mẽſuratione primationis a tẽpore
apparet ex predictis de menſuratione entis
ab eo. q̃m ſi vniuerſaliter tempus mẽſurat
de entibus per ſe motũ. et menſurat alia
entia per accidens. i. quia coniũgitur eĩ
motu manifeſtũ eſt q⁹ one cuius eſſe men
ſurat tempus mẽſurat ipm̃ ſecũdum qd⁹ eſt mo
tũ. aut ſecũdum q⁹ ẽ imobile. illud autẽ qd⁹ non
poteſt moueri. eſſe eius non menſuratur a
tẽpore. et quum declarauit q⁹ tẽpus mẽſurat
de entibus illud in quo eſt motus aut põt
eſſe in eo. dixit. õne igitur corruptibile ꝛc. i.
omne igitur qd⁹ fuerit corruptibile. aut ge
nerabile. et vniuerſaliter illud cuius tẽpora
in ſuo eſſe et non eſſe ſunt terminati. ne
ceſſe ẽ vt eſſe eius et non ee eius ſint in tẽpo
re. quia eſſe motus eſt poſſibile in non eſſe
eius. et non eſt ita in eo qd⁹ eſt non ens ſem
per. q̃m primationes iſtorũ qũ ſunt conſide
rate in ſubiecto ꝓpinquo eis ſunt termina
te per tempus. et quaſi intendebat notifica
re q⁹ iſte modus entis ẽ eſt ille cuius eſſe et nõ
eſſe menſurat tẽpus nõ illa cuius eſſe et nõ
eſſe ſũt ſemper. et quia generabilia et cor
ruptibilia mẽſurãtur a tempore duabus
de causis. quarũ vna eſt quia ſunt motui

aut mobilia. ſed nõ autẽ eſt quia tẽpus exce
dit illa in vtroq; paret. et iã dedit causã pri
mã in hoc et modo inuenit ſecundum. et dixit e
entiũ tẽpus ꝛc. i. et eſſe generabiliũ et non eſſe
determinãtur a tẽpore. quia excedit eſſe eoꝝ
et eſſe ſubſtantiarũ quẽadmodũ iã ſũt vt in ca
pitulo determinatũ eſt. iſta. q̃m per hoc qd⁹ excedit eſſe ſub
iectorũ excedit tẽpora primationis eoꝝ. q̃m
tempora primationũ rerũ terminãtur per
tempora ſubiectorũ ſuorũ ꝓpinquorũ in quib⁹
eſt poſſibilitas eſſendi illarũ rerũ. v. gr. q̃m
primatio ſoni. qd⁹ precedit ſuũ eſſe terminatur
per tẽpus. q̃m accipitur in reſpectu ſubiecti
ꝓpinqui a. v. gr. ex quo ſperma adunigreba
tur cũ ſanguine menſtruo qũ autẽ prima
tio entis accipitur in reſpectu poſſibilitatis
entis in prima materia inuenitur infinita
ta in preterito. et ſimiliter primatio entis q⁹
primatur res eſt infinita in futuro. ſecũdum ſ⁹
igitur ſi dicatur in iſtis q⁹ tẽpus terminat
primationẽ eoꝝ erit ſecũdum vnũ modũ. ſicut
ſicut diximus non eſt poſſibile vt tẽpus
ſuum eſſe ſuũ non eſſe niſi in reſpectu ſubiecti
minati. et hoc eſt primatio que precedit eĩ
cui coniungitur poſſibilitas eſſendi. pri
matio vero que eſt poſt eſſe qũ non coniũgit
cui ea poſſibilitas eſſendi ſecũdo. et hoc non
eſt in rebus reuertentibus. non menſuratur
per tempus õnino. illud autẽ per qd⁹ mẽſu
ratur eſſe alicuius ſecũdo. et ſunt. illa que in
preterita tempora ſuarũ primationũ ſunt ter
minata per tẽpus. vt quãdo aqua generat
ex aere. et aer ex aqua. et ſubſtantia rerũ ge
nerabiliũ et corruptibiliũ. ſ. ꝓpinqua ſuis
qũ dixit. et quantitatẽ ſubſtantiarũ in quã
bus ſunt q̃m primationes rerũ terminatarũ
rũ ſũt in ſubſtantiis in quibus inueniun
tur. et qũ declarauit q⁹ tempus non mẽſu
rat illa quorũ primatio eſt ſemper quia nõ
menſurat primationẽ alicuius. niſi reſpec
tu ſui eſſe. et iſta nunq̃ habebũt eſſe ideo tẽ
pus non menſurat non ee eoꝝ. et hoc q⁹ tẽ
pus entia non excedit ee eoꝝ. et declarauit eĩ
hoc q⁹ tẽpus menſurat entia ſecũdum q⁹ ſunt
mobilia motu nouo et corruptibili. incipit
entia inducere ſecũdum modũ primationũ. ſ⁹
illa que poſſunt menſurari a tẽpore et dixi
it. non ens vero ꝛc. i. modus vero non entis
in quo dicimus q⁹ tẽpus mẽſurat ſuã pri
mationẽ. neceſſe eſt ipm̃ ee. aut in preterito

vt homenis aut in futuro vt eclipsis. s. et alia
finiri. et est necesse in priuatis que determi
nantur a tẽpore vt sint in preterito aut futu
ro. quia priuatio non imaginatur nisi in res
pectu cuius actus est priuatio. et ideo qũ cũ ter
minatur a tẽpore erit per respectũ ei⁹ ad tẽpus
essentiae illius rei priuate. et ideo sequitur vt
ũne actus non cẽ est terminatũ vt sit aut in
preterito aut in futuro. Deinde dicit. et tẽpus
continet: cẽ. i. et tẽpus continet istos duos mo
dos essendi. s. qd̃ iam fuit et qd̃ erit. si ex vtri
libet parte inspexeris. s. ex futuro. aut preter
ito. et intendebat ũnire per hoc q causa in
hoc q tẽpus terminat priuationes istarũ re
rũ. ita q possumus dicere q tot anni fuit eclip
si a tẽpore eclypsis est hoc q hoc tempus ter
minat illa. et ideo dicit post. et qd̃ est ex nõ
ente non determinatur a tẽpore. i. et illud qd̃
est non ens qd̃ determinatur a tẽpore est cõ
tingens non ens qd̃ non determinatur a tem
pore non ens cui qd̃ determinatur a tẽpore
est illud qd̃ fuit aut erit non ens autẽ qd̃
non determinatur a tẽpore est illud qd̃ nũ
q̃ fuit aut erit. neq; est modo. et quia iste
modus non entis differt ab illo modo alio
in hoc q oppositũ illius inuenitur quãdoq;
et oppositum istius inuenitur semp. dicit
et que sunt talia cẽ. i. et est ꝓprium huic gene
ri priuationis hoc qd̃ oppositũ eius est sem
per vt diametrum esse symetrum coste. diame
tri cui esse assimetrum est semper. et ideo ipm
esse symetrum non ens semper inuq̃ est. D. d
et hoc non est in tẽpore neq; symetrum. i. et ip;
cẽ assimetrum non ẽ in tẽpore. quia est necessa
riũ neq; cui ipm esse symetrum est in tẽpore q
est oppositũ ad assimetrum. D. d. et ideo est non
ens semper. i. et ideo diametrum cẽ symetrum ẽ
non ens semper. quia est continuũ ei qd̃ est
ens semper. s. ad assimetrum. et qũ narrant
q illa que sunt semper priuata sunt illa q̃
nõ continua sunt semper. et sunt illa quoꝝ
esse et non esse non terminat tẽpus narrant
ut q secũdus modus priuationũ est oppo
situs istis et dicit. illa autẽ quorũ continua
cẽ. i. priuata autẽ quorũ continua non st
semper possũt esse q̃nq; et non esse. q̃nq; c
continuo alio modo priuationis et generis
nis et corruptio fiũt semper hmõ enim

Ipsũ autẽ nunc est continuatio tẽpo
ris sicut dictũ est prius. continuat enim
tempus ptẽritũ et futurũ. et õnino termi
nus temporis est. est cui hmõi quidẽ prin
pũ illius autẽ finis sed hoc non est sicut
in linea in pũcto manente manifestũ dum
dicit autẽ potentia et inquãtũ quidẽ hmõi
modi est semper alterũ ipsum nunc. i quan
tũ autẽ copulat semper idem est. sicut est i
mathematicas lineas non cui semper idem
punctũ intellectũ est diuidentiũ cui semp
aliũ est sed in autẽ q vnit idẽ penitus est:
sic et ipsum nunc aliud quidẽ temporis diui
sio sed in potentia est aliud autem terminꝰ
vnouiq; et vnum est autẽ idẽ et sed in idẽ di
uisio et vnum. esse autẽ non idem ẽ

Instans vero est copulatio tẽporis sicut
dictũ est. copulat enim tempus preteritũ cũ
futuro et est extremũ tẽporis. quia est pũc
pũ cuiuslibet partis et finis cuiuslibet. sed hꝰ
non est manifestũ sicut est in pũcto qui fi
gitur. et ipsum instans est punctus potẽtia
et sed in q̃ instans est tale semper est aliud
ab alio et sed in q̃ ligat semper est idem et
quẽadmodũ igitur in lineis mathematicis
punctus acceptus in eis in imagina
tione non semper est idẽ. quãq; diuisorum
linearũ ꝑ illũ erunt diuersa. sed in vero q ẽ
vnũ est necessario idẽ. et similiter etiã in
stans est quodãmodo diuersũ tẽporis in
potentia et quodãmodo extremũ et adu
natio duorũ temporũ et adunatio et di
uisio sunt idẽ in eodẽ essentia vero eorũ nõ
est eadem.

Quũ narrant prius q instãs in tempore
est tanq̃ ꝑ punctus et quomodo est vnus + mꝰ
tus. mouentur etiã hic et cõplet intentionẽ i
co. quia intendit dare modũ quo assimila
tur pũcto et quo differt. et dicit instans vero ẽ
copulatio temporis cẽ. i. et instãs est causa in
hoc q tẽpus ptẽritũ est copulatũ cũ futu
ro non diuisũ ab eo. et est eadẽ causa in hoc
q ptẽritũ diuiditur a futuro. qũ per hoc
q ẽ dña cois ẽ cũ ꝓmuationis ꝑteriti cũ fu
turo. D. d. et est extremũ tẽporis. i. et est extre
mũ duorũ tẽporũ. futuri nãq; sed in q ẽ ꝑ
apũ. ptẽriti autẽ sed in q est finis et qua
punctus in hoc est sicut instans. s. in hoc q
copulat hnc cũ sed in q est terminus cõmu
nis duabus lineis insimul et diuidit illã
sed in q est finis vnus et pũ apũ alterius
dicit differentiã in hoc inter instans + pũc

tñ et dicat·ſed hoc non eſt manifeſtñ ꝛc·i· ſed
hec dubio que eſt in inſtanti ·ſ· qñ eſt pñm
apñ futuri et finis preteriti ·et ſimiliter co
pulatio non eſt manifeſtñ ſicut eſt in pñc
to·et cauſa in hoc eſt·qñ punctus acceptus
in linea eſt fixus demonſtratus bis·et iſtis
non eſt fixus neq; demonſtratus bis·D·d·t
inſtans eſt punctus ex potẽtia·i·et inſtans
qua eſt non fixñ·ideo eſt in potẽtia·et pñc
qua eſt fixus eſt in actu et ſic inſtans ſed
veriam ſimiliudinẽ eſt punctus in potẽtia
D·d·et ſedm q inſtans eſt tale ꝛc·i·et ſedm
q inſtans ligat tẽpus et dubitillud qñ
accipitur ſecundñ q eſt dubius·eſt duo ſe
cundñ terminos·eſt enñ punapñ futuri et
finis preteriti·et punapñ eſt aliud a fine
ſedm diffinitionẽ·et ſedm q eſt differentia
cõmunis eſt idẽ·et hoc intendebat qñ dixit
et ſedm q ligat eſt idẽ·et quia hoc manifeſ
tius eſt in puncto cñ linea quã in inſtãti
cñ tempore dixit quãdmodñ igitur cum li
neis mathematicis ꝛc·i·qñ non erñt idẽ õ
nibus modis·ſ·quia eſt idẽ vno modo et duo
alio modo·Deinde dedit modñ quo nõ ſñt
idẽ et dixit·qñ qñ diuiſerimꝰ lineã ꝛc·ideſt
qñ diuiſerimus lineã per ipm erit finis
vnius linee·et punapñ alterius·et ſic ſe
cundñ q eſt punapñ eſt alterius ab ipo
ſedm q eſt finis·Deinde dicat ſedm vero q
eſt vnus ꝛc·i·ſedm vero q eſt vnus pñcto
non eſt in eo diuerſitas·et intendit q vnus
punctus per ſe eſt duo ſedm rationẽ·et ſe
cundñ q eſt duo dubitat lineã·et ſedm q ẽ
vnñ copulat illã·et qñ declarauit hoc de
puncto cñ linea·incepit declarare hoc de in
ſtanti cñ tẽpore et dicit·ſimiliter inſtans ẽ
quodãmodo ꝛc·i·ſimiliter inſtans quodã
modo eſt dubius tẽpus in potẽtia non in ac
tu in preteritñ et futurñ·et eſt modus ſed
quẽ eſt duo·ſ·ſedm q eſt punapñ vnus
et finis alterius·et alio modo eſt excẽpliñ
cõmune ambobus qd fiat illa adunatio
et eſt modus ſedm quẽ eſt vnñ·et ita eſt
vnñ in potentia·Deinde dicat et diuiſio et
adunatio ſunt idẽ in eodẽ ꝛc·i·et diuiſio et
adunatio ſñt vnus eſſentie ſedm vero eſ
ſentiã et diffinitionẽ differñt·qñ diffinitio
nes eorñ ſunt contrarie·et iſta diuiſio que
accidit puncto eſt diuiſio relatiua non in
eius ſubſtantia·qñ punctus nõ diuidit
ſed ſoliñmodo diuiditur ſedm q eſt punapñ
ñ in reſpectu et finis in reſpectu

¶ Hoc quidẽ igitur ſicut dicitur ꝓpoñ
nunc·aliud autẽ quam tẽpus qd eſt hñmõi
modi ꝓpe ſit·vt venit nunc·quia hodie ve
nit·venit nunc quia hodie venit·ſed in
diuiſione facta non ſunt nunc·neq; diuiſum
factñ eſt nunc et tamẽ continuñ tẽpus in
hoc eſt·ſed quia ꝓpe eſt

¶ Quedam igitur dicitur in eis inſtans
ſic et quedã dicimus alio modo in tempore
ꝓpinquo iſti ſicut dicimus Sor·venit nũc
i·venit hodie·et venit nunc·i·venit hodie
bellñ vero qd fuit in Troia non eſt nũc·ſ
nus tempus ſit idẽ continuñ·qñ tempus
eius non eſt ꝓpinquñ·

¶ Qñ declarauit q inſtans eſt iſtud qd ſim
ſe habet ad tẽpus ſicut punctus ad lineã et
hoc nomẽ inſtãs vſurpatur tñ ſũpnue de re
pore ꝓpinquo hunc·et inſtãti vero·et de illo
qd continet ipm ex vtroq; parte notificat
hoc ne aliquis exiſtimaret q verñ inſtans
diuiſibile·et dixit quedã igitur ꝛc·i·quia
igitur attribuñtur hunc inſtanti vero·et
dã attribuñtur tẽpori ꝓpinquo iſti qd tẽpus
nominatur nomine vero ſtantis et dicit
Sor venit nũc·i·in hoc inſtanti intendendo
q venit hodie·aut in tẽpore ꝓpinquo vero
inſtanti·et deinde d·bellñ vero qd fuit ſilr
ꝛc·i·bellñ vero qd fuit in Troia non dicitur
ſe nunc·licet hoc tẽpus idẽ ſit continuñ cñ
vno inſtanti in quo fuit bellñ·qñ hoc tẽpus ẽ
ꝓpinquñ illi inſtanti vero·

¶ Ipm autẽ nunc tẽpus determinatñ ad
priꝰ nunc eſt vt nunc determinatum eſt nota
tunc erat dilunñ·oportet cñ intelligi ad
ipm nũc·erat ergo q tñ aliqd ab hoc tẽpore
et illud aliqd et ab hoc ad preteritñ

¶ Qñ vero eſt tẽpus terminatñ apud plãs
inſtans preteritus·v·g·qñ fuit captio Troie
et qñ fuit dilunñ·qñ neceſſe eſt verificari
apud inſtans preſens·qñ igitur futurñ eſt
aliqua menſura temporis inter futurñ et
illud·et qñ ꝓteritñ eſt menſura tẽporis inter
inſtans nunc et preteritñ

¶ Vult in hoc ſermone exponere dictiones
vſitatas que ſignificãt mutationes criſtino
in tẽpore vt quando et cras et paulo ante·et
incepit a qñ qñ ſit famoſus·et dicit·quã
do vero eſt tẽpus terminatñ apud inſtans

p̄cedns·i·her autē dicto qñ significat tēp⁹ terminar quātitatis per mstās precedens qd̄ est p̄napū illius facti de quo interrogatur·et mstās posterius qd̄ est finis illius ſti qñ illud tēpus note fuerit distancie ab īstanti presenti·Deinde dicat·necesse est eū vt finiatur apud mstans·i·necesse est eū vt finiatur tēpus de quo interrogatur per qñ·i·determinetur per qñ in stās p̄sens·ſ·distancia ei⁹ ab eo·v·ſ·qñ dicitur qñ fuit capta Jhō et dicatur in tali die·talis mensis talis anni dies eū terminātur per mensē·et mēsis p annū·et ānus per suā distanciā ab mstanti p̄senti et sic dies in qua capiebatur terminat² per mstās qd̄ est p̄napū·et mstās qd̄ est finis·et p suā distanciā ab mstāti presenti sed similiter si capcio fuerit in quāz horis aut sex·tunc ille hore terminātur per tria mstancia·Deinde dicat·qñ igitur futurū ꝛc̄·i·qñ futurū est quantitas inter duo mstācia·futurū·ſ·qd̄ est ante factū·et futurz qd̄ est post·Deinde dicat et quādo preteritū est quātitas tēpus inter futurū nūc et p̄teritū et intēdit inter futurū qd̄ est post fīm et preteritū qd̄ est añ ipm·et hoc tēpus determinatū per duo mstancia est terminatū per presens mstans

¶ Si vero nec̄z tempus est qd̄ non sit tēpus aliquod erit tēpus finitū·aut igitur deficiet aut non·siquidē semper est motus aliud igitur aut multociens est idē manifestū ē ꝙ sicut motus·sic et tēpus est·siquidē aū et vnus et idē motus sit aliquādo erit tēp⁹ vnū et idē·si autē non·non erit

¶ Si igitur non est tempus nisi sit qñ ergo omne tēpus est finitū vtrū igitur tēp⁹ deficiet aut nō·amplius vtrū ē vnū post aliud aut vtrū est idē iteratū·dicamus ig² qñ dispositio tēporis in hoc est sicut dispositio motus·si igitur motus est i aliqua hora idē et tempus erit idē·et si non tēp⁹ erit hmōdi

¶ Qñ declarauit ꝙ qñ est tēpus determinatū per mstās p̄cedens·et mstans posterius terminans ī factū·et est terminatz eā p suā distanciā ab mstanti presenti·incepit querere de tēpore vtrū sit finitū aut nō·et dicit·si igit² ꝛc̄·i·si igitur omne tēpus potest mdua īrspōsione ad qñ·et ōne qd̄ pōt mduci in respōsione ad qñ est terminatū·ergo ōne tēp⁹ est determinatū·et ōne determinatū est finitū ergo omne tēpus est finitū et qñ vnaquecz⁹ partiū tēporis est finitus·querendū est vtrū illud qd̄ congregatū ex partibus finitis est finitū aut infinitū·existimatur igitur q cōpositū ex partib⁹ finitis est finitū·et idō dicit post·si igitur ꝛc̄·i·vtrū igitur tēpus ꝛc̄·et si omne tēpus qd̄ accipitur pars tēporis talis est finitū·querēdū est vtrū dispositio in vniuerso tēpore est sicut dispositio in partibus·ſ·vtrū vniuersū tēpus est finitū quē admodū quelibet pars eius est finita·et si ōne tēpus est finitū deficiat suū esse·et nō cōtinuatur·et hoc intēdebat qñ dicit vtrū tēpus deficiat aut non·i·an deficiat esse sēp⁹ genus·Deinde dicit et vtrū est idē ꝛc̄·i·et si non deficiat esse·vtrū est hoc ꝙ qd̄ tēpus sit vnū post illud·ita ꝙ infinitas tēporis sit propter generationē et corruptionē ꝙ etiā in partib⁹ sicut est dispositio in motib⁹ consequentib⁹ et in mundus generabilibus·aut est idē sed videntur infinitates sēm ꝙ corpus ſpeciem monetur circulariter·sed volunt exprimere ꝙ impossibile est tēpus deficere·licet post dicat hoc qñ hoc manifestū est per se ꝙ eū deficat·deficiat in aliquo tēpore·et si tēpus deficiat·tunc erit tēpus aliud a tēpore deficiente et ideo nullus pōt auferre tēpus absq; eo qui ponat aliqd̄ tēpus·imo qui auferet tēpus ponet ipm necessario·et qñ impossibile est auferre tempus·remanet perseuerans vtz tēpus acquirat eternitatē ex successione·aū ex reuocatione·et quia tēpus sequit² motū dicat igitur motus ꝛc̄·i·si igitur fuerit possibile moueri aliquē motū vnū circulariē qui sit causa in ōnibus motibus·tunc erit idē in ōmbus motibus·tēpus circulare eriā·et si fuerit possibile moueri aliquem motū ꝓpetuū licet consequentē successiuū·tēpora erūt successiua et erit impossibile moueri idē tēpus reuocatū·sed successū·et successiuū·

¶ Quoniā autē ipm nunc finis et p̄napū tēporis est sed non eiusdē·sed preteriti quidē finis p̄napū autē futuri habebit sicut circulus et in eodē quodā modo ambitū et planū·sic et tēpus ī p̄napio et fine et iam hoc videtur semper alterū non eiū eiusdē p̄napū et finalitas ipz nunc·simul eiū et sēm idē opposita essēt

et non dfinet ita; tempus sequi cui ipi
apio est

¶ Et quia instans est primapiū et finis
temporis. sed non cuiusdē tēporis. sed est fi
nis pteriti tēporis. et primapiū tēporis
futuri. ideo dispōsitio eius est sicut dispo
sitio circuli. quēadmodū igitur in circu
lo gibbositas et concauitas sunt idē subi
ecto quodāmodo. similiter tēpus ema est
semper in primapio et fine. et ideo existi
matur semper aliud vnū post aliud. quia in
stans non est primapiū et finis eiusdē tē
poris. quia si ita esset. tunc duo contraria
essent in eodē insimul. ergo non deficit. q
mā semper est in primapio

¶ Quia quesunt vnū tēpus sit pmanēs. pter
hoc q est idē aut pter hoc quia est successi
uū et narrant q dispositio in hoc in tēpo
re sequitur dispositionē in motu. incipit i
nuare modū ex quo certificatur q tēpus est
pmanēs et similare et q pmanens est a ex hac
modo et dicat. et quia instans ic. i. et quia
instans sdm suā substantiā et suā natu
rā est finis tēporis preteriti. et primapiū fu
turi. et hoc non est in respectu eiusdē tēporis
sequitur vt dispositio eius sit sicut dispositio
puncti qui est in circulo non puncti qui est
in linea recta. punctus enim qui est in linea
recta. pōt imaginari primapiū linee abs
q eo q sit finis linee alterius et similiter
pōt imaginari finis linee absq eo q sit pri
apiū alterius. instans vero sdm q est pre
sens non pōt imaginari nisi distinguens
inter duo tēpora. s. preteritū et futurū vbi
cūq; ponatur in tēpore. s. siue ponatur in
millesimo preterito siue in millesimo futu
ro. sicut est dispositio in puncto qui ponit
in circulo vbicūq; ponatur. et quū fuerit con
iunctū huic q tempus sequitur in sua spē
speciē motus. et est declaratū q in ōm istā
ta in quo inuenitur primapiū est et finis et
ōne instans in quo inuenitur finis ē pri
apiū. et ista est dispositio linee circularis
cū puncto imaginato in ea. necessaria se
quitur motū circuli. est igitur motus cir
cularis continuus eternus vt post declara
bitur. et quia narrant q instās est primapi
ū et finis duorū diuersorū ex quo existima
tur. q instās ē diuisibile. aut q contraria i
ueniūtur in eodē. d. quēadmodū in circulo
gibbositas et concauitas ic. i. et quēadmo
dū in circulo gibbositas et concauitas sūt
idē indiuisibile et circulus subiectū gibbosi
tatis et concauitatis est idē indiuisibile et ē
linea circularis. ita istās q dē positū primapiū et
finis ē in se idiuisibile. sz ē diuisibile in respāu du
oz. et itē debēt q; quēadmodū nō sequit ex hō
q dā posium q q linea circuli sz gibbositatē et
concauitatē vt int gibbositatē et concauita
tē sit aliq diuisibile. sal; vt linea sit diuisi
bilis latitudine. ita est dispositio in instan
ti. s. quū non sequitur ex hoc q sit primapiū
et finis vt sit diuisibile. Deinde dicat nō ex
istimatur semper ic. i. quia instans diuid
tēpus preteritū a futuro qui est finis illius
et primapiū istius existimatur q tempora
sunt multa et fuit vnū post aliud et non
est ita. quū et si instans diuidit tēpus quo
dam modo. tamen copulat ipm alio mo
do vt post declarabitur. Deinde dicat. similī
ter tēpus ic. i. quia de tēpore non demōstra
tur nisi instans tūc. s. q illud quod est
eo non est nisi instans tūc. et non est
demonstratur bis ic. hoc est primapiū in
tum et finis preteriti. ergo esse tēporis est
per in primapio et fine et quia instans di
uidit illud existimatur ee vnū post aliud
Deinde dicat. instans enim non est primapiū
ic. i. et est necesse vt tēpus sit semper. et nūq
deficiat. quia instās est primapiū et finis
et impossibile est vt sit primapiū et finis alī
dē tēporis. i. ex eadē parte. quū si ita esset hoc
idē esset primapiū et finis eiusdē et eodē mo
do qd est impossibile et quia instans nō es
set primapiū et finis eiusdē tēporis. vt sit
preteriti aut futuri. sed duorū tporū quorū
vnū est preteritū et alterū futurū. ergo tē
pus nunq deficeret. quū illud qd est ex eo ē
instans. et instās semper est primapiū tē
poris et finis temporis. et hoc intendebat. q.
dicit. tempus igitur est in primapio.

¶ Ipsū autē iam ppe est presens nunc
atomo pars futuri temporis. quū vadis
iam quia ppe est tēpus in quo futurū ē
et preteriti temporis per se qd nō prouī
est ab ipō nūc quādo vadis iam in illō
autē iam destrui non dicimus quia pro
cul multū est ab ipō nūc

¶ Ette vero est pars tēporis futuri ppin
qua instanti presenti indiuisibili. v. g.

quãdo ambulabis .ecce. i. tẽpus in quo ẽ ambulandũ iã venit et tẽpus pteritus illud qd̃ non est remotũ ab instanti .v.g. qñ ambulant ecce iam ambulant .et ũ dicimus q; Ihon ecce capta est .qñ capto eus fuit valde remota ab instanti

¶ Qñ descripsit qñ et solut questionẽ accidẽtẽ ex eo in tẽpore .in cepit eaã declamur quid sig nificat hec dicio .ecce. et dicat q; ista dicio signi ficat partẽ tẽporis ppinquã vero instanti .s. in diuisibile .et inducitur in rsp̃sione ad quan do pars eius aut erit in tẽpore futuro ai ip̃to .v.g. sicut dicit in futuro dicere qñ ambulab' Sor: et respondetur ecce ambulat .s. qñ fuit p ppinquũ instanti in quo fuit interrogatus per hanc dictionẽ qñ et in preterito dicere qñ ambulauit Sor .ecce iã ambulant qñ am bulatio fuit ppinqua instanti in quo fuit interrogatũ et signũ eius q; hec dicio non significat tẽpus remotũ ab instanti p̃senti ẽ hoc .quia non respondetur per illã ad interrogationẽ per qñ in rebus remot' ab instanti presenti .v.g. qñ dicitur qñ fuit captus Ilion .qñ tunc non dicitur ecce iã fuit captus Ilion

¶ Ipsum autẽ modo pp̃e presentia nunc est pars presenti vt qñ venit .modo .si sit tempus proximũ presenti nunc .oli aũt pail est repente autẽ quid in sensibili tẽ pore est pp̃ter paruitatẽ

¶ Et paulo ante est eã ppinquũ instã ti presenti sed est pars temporis preteriti .v.g. quãdo venisti et respondetur paulo ante qñ illa hora fuerat ppinqua instan ti presenti pridẽ autẽ et antiquitus signi ficat tẽpus remotũ subito significat illd̃ qd̃ fit in tẽpore non sensibili

¶ Significata istarũ õmũ dictionũ sunt quasi species eorũ que significat hec dicio qñ .oĩa ei sunt qñ .i. inducãtur in rsp̃sionẽ ad qñ paulo ante igitur sicut dixi ẽ quãdo ppinquũ est instãti presenti .sed non est ps in tẽpori preteriti qd̃ non est in ecce .qñ ẽ ps p̃senti et futuri .s. ppinqua instanti .v.g. di cere sicut dixit qñ venit Sor .et respondetur paulo ante qñ adventus suus fuerat ppinqua instanti presenti pridẽ vero et antiquitus sig nificãt vt dixit qñ remotũ est ab instãti pre senti .et sũt partes tẽporis preteriti .Deinde .d. subito autẽ significat aliquid ẽ in tẽpore insensibili i. in tẽpore valde veloci ita q; ãn nes catur illud fieri qñ subito sic in se hec duo

¶ Mutatio autẽ oĩs natura mutuia est in tẽpore autẽ omnia fiũt et corrũpunt vnde et alii quidẽ sapientissimi dicebant pythagoricis autẽ parum placuit indis cibile quia obliuiscãtur in hoc di cimus mutus .manifestũ igitur est q; corru ptionis magis erit per se causa q; gene rationis .sicut dictũ est prius destructiuũ .u. mutatio per se est .generationis autẽ ip sius esse sed in accidens est .signũ autẽ hui fiacis est quia fit quidẽ nichil nisi mo ueatur quodãmodo ipm et agat .corrum pitur autẽ et qñ nichil mouetur et hanc dicit maxime consuetam sub tẽpore cor ruptionẽ .at vero neq; hanc tempus facit sed accidit in tẽpore fieri .et hanc mutatio nẽ qd̃ quidẽ igitur tps est et quid est et qt modis .dicitur ipm nunc et quid ip; tunc et quid modo et quid iam .et quid oli .et quid repente dictũ est

¶ Et omnis transmutatio naturaliter tẽ est auferens et in tẽpore generatur et cor rũpitur õne qd̃ generatur et corrũpitur et ideo quidã attribuũt ipm maxime se cunc .pythagorici vero attribuũt ip; maxi me ignorantiae quia fiant tradi obliuio ni et bene dixerũt .manifestũ est igit' qd̃ p se digni est ut sit causa corruptionis q; causa generationis vt dicimus supra trãsmutatio autẽ per se est auferens gene rationis vero et esse est per accidens .et q; significat hoc patet est .qñ nichil ge neratur quia mouetur aliquo modo motus .sed potest aliquo corrũpi .et si nõ mouetur .et hoc ppter .et hoc sumus as suetum dicere corruptionẽ factã ex tempore sed tamẽ auctor non est tẽpus si sequitur vt trãsmutatio ipius sit in tẽpore .iã igi tur nam unum' tẽpus esse et quid sit et sedm quot modos dicatur .et in istãs quid sit et qñ quid sit et paulo ante et ecce .et subito

¶ Dicit .et õis transmutatio .ẽ. i. auferr substantiã trãsmutatio trãsmutatiũ enim trã smutatur in sua substãtia .õis igit' trãs mutatio naturaliter auferr substantiã trã smutata in quacũq; specie fuerit trãsmutatio nis in loco .Deinde dixit .et in tẽpore gene

tur et corũpitur ꝛc. i. et quia omne ḡnerabilẽ et corruptibile in tẽpore ḡneratur et corũpitur ideo qui considerauit ḡneracionẽ et attribuit ipam tẽpori ꝓpter hoc qđ fit in tẽpore attribuit tẽpus. maxime scientie. credidit enĩ ipm esse causã scientie et causã bonorũ ḡnerabiliũ et qui considerauit ipm sẽdm hoc q̃ corrupcio fit in eo attribuit ipm maxime ignorancie. sicut narrauit de pythagoreis. ista enĩ attribuit a oblivionẽ et corrupcionẽ. et qũ ĩduxit has duas sentẽcias rectificauit sententiã de pythagoreis et dixit. et bene dixit. i. qm̃ si trãsmutacio attribuatur tẽpori aliquo modo essencialiter. dignus est et ꝓprius vt attribuatur ei corrupcio q̃ ḡneracio vt p̃dixit. Deinde induxit causã in hoc et dixit. trãsmutacio enĩ per se ꝛc. i. et corrupcionẽ attribuit dignus q̃ ḡneracionẽ attribuit quia sequitur trãsmutacionẽ. et trãsmutacio per se auferit naturã entis. qm̃ trãsmutacio aliquius extrahit illud ab illo cui quoc̃ et trãsmutacio non est causa esse et ḡnerationis nisi per accidens esse enĩ non ex essencialiter in aliquo entre nisi ex causa ḡnerãte et agente que est. aut natura. aut aĩa. aut intellectus esse autẽ forme ex ḡnerante ex trãsmutacione ex precedente que dicitur ḡneracio. est per accidẽs. qm̃ illa trãsmutacio in ex veritate auferet formã trãsmutata que est continua forme ḡnerabili essencialiter. est igitur causa forme ḡnerabili per accidens et corrupte per se. Deinde. d. et qđ̃ significat hoc ꝛc. i. vt michi videtur et significãt eius q̃ ḡneracio non attribuitur tẽpori et attribuitur ei corrupcio c̃ q̃ ḡneracio quia est in ex causa extrinseca sensibili ideo semper attribuitur illi cause corrupcio vero q̃ est de essencia ei absq; eo q̃ habet causã extrinsecã sensibilẽ. ideo homines attribuũt ipam tẽpori. et quia corruptibile est duobus modis modo qui corũpitur ex alio. s. extrinseco. et modo qui corũpitur ex se. s. qm̃ causa corũpens in eo est in se notificauit q̃ illud cuius corrupcio attribuitur tẽpori est corruptibile qđ̃ corũpitur ex se ꝓ latencia sue cause. et dixit. et hoc ꝓprie ꝛc. et dixit hoc quia mocio eius est ꝓpria quibusdã corruptibilibus. et in isto sermonis dixit expresse q̃ corrupcio attribuitur tẽpori simpliciter. et ideo declarauit hoc q̃ illud qđ̃ fuit acceptũ sipliciter est pri

mũ esse. et ideo qui mortuus est gladio nõ dicitur corũpi ex tẽpore. et qui mortuus ẽ ex se vita humana cõpleta dicitur q̃ eius corrupcio est ex tẽpore. et quia tẽpus est. non ẽ trãsmutacio. autẽ trãsmutacio est illud cui attribuitur per se corrupcio. tẽpori vero attribuitur quia sequitur trãsmutacionẽ. ideo declarauit hoc. et dixit sed auctor illius ꝛc. i. sed illud qđ̃ agit corrupcionẽ in non ẽ tẽpus sed tẽpus sequitur agentẽ corrupcionẽ in esse aliter. et est trãsmutacio. qm̃ necesse est vt trãsmutacio sit in tẽpore. et quia declarauit istã de tẽpore fecit rememoracionẽ et sũmam de hoc quod declarauit. et dixit. iã igitur narrauimꝰ ꝛc. i. iã igitur narrauimꝰ ẽe tẽpus. i. dissoluimus questiones accidentes in eius esse. et declarauimꝰ post substanciã eius qđ̃ est et quot habet modos. Deinde dixit et ostẽdit quid sit ꝛc. i. determinauimꝰ has dictiones

His autẽ nobis sic determinatis manifestũ est quia omnẽ mutacionẽ et ồne qđ̃ mouetur necesse est moueri in tempore. velocius enĩ et tardius sẽdm omnẽ est inuenire omnẽ. in ồibus enĩ sic videtur. dico autẽ velocius mutari prius transmutãs se ipsum sẽdm idẽ spacium et regulariter moti aliquid mouetur. vt in loci mutacione sit vnius spacium enĩ simulacione mouentur aut vnius sẽdm motũ. similiter autẽ est et in aliis ut vero prius in tempore est. prius enĩ et posterius dicimus sẽdm ad ipsum nunc distans. ipm autẽ nunc terminus preteriti et futuri est. quare qm̃ ipa nũc in tempore sunt. et prius et posterius in tempore erunt in quo enĩ est ipm nunc et ipius nũc hypostasis. continuo autẽ dicitur prius et posterius. et sẽdm preteritũ tẽpus. et sẽdm futurũ. in preterito quidẽ enĩ prius dicimus qđ̃ longius est ab ipo nunc. posterius autem qđ̃ prope est in futuro quidẽ prius qđ̃ propinquius est. posterius autẽ qđ̃ propinquius est. quia qm̃ prius in tẽpore est et ad oẽ autẽ motũ sequitur prius. manifestũ est q̃ ồis motus et omnis motus in tẽpore sunt

Et quia iã determinauimꝰ hoc modo. manifestũ est q̃ ồis transmutacio et ồis motus est in tẽpore. velocius enĩ et tardius mouentur in ồi trãsmutacione. quia hoc manifestũ est in ồi transmutacione. et intelligo qũ dico aliquid esse ve

lonons motus illud qd' p̄acquunt ī trans
mutacone nē intuitū in cadē dmcuſiōc
et in equali motu .v. g. in translacone.
vt duo mota mouēantur in aiūſtinta
aiuli. aut mouēt̄ur in lineā recta. et ſi
militer in alus motibus. et p̄cacquirus
eſt p̄cedens in tēpore qū non dicatur po
ſtcrius niſi ſedm ſuā diſtanciā ab inſtāti
et inſtans eſt terminus inter tēpus p̄teri
tū et tempus futurū et ideo inſtans eſt in
tēpore. prius eū et posterius eēā ſunt in tē
pore. illud eū in quo inſtās eſt in eo eſt diſ
tancia ab inſtanti. et intrinſeo eius qd' eſt
prius in tempore p̄terito eſt continua in
tinacone eius qd' eſt in tēpore futuro. in tē
pore eū p̄terito prius eſt illud qd' eſt in
motus ab inſtanti et posterius illud qd'
eſt ꝓpinquius ei. in tempore vero futuro p̄
ius eſt illud qd' eſt ꝓpinquius ei. et poſteri
us remotius. et ſi prius eſt in tēpore. et p̄
ius ſequitur omne motū. manifeſtū eſt
q̄ōms trānſmutacio et ōms motus eſt
in tempore

Q̄ū declarauit q̄ tēpus eſt numerus mo
tus et q̄ inſtans eſt terminus inter tēp⁹ pre
teritū et futurū vult declarare q̄ōms trans
mutacio eſt in tēpore et q̄ impoſſibile eſt vt aliq̄
trānſmutacio ſit non in tempore. v. g. in īſtā
ti et dicat. et q̄ū ita determinauerit̄ .i. et q̄
uam determinauerit̄ ſubſtanciā tēporis hoc
modo. manifeſtū eſt ex hoc q̄ ōms trāſmu
tacio et ōis motus eſt in tēpore. et q̄ impoſſi
bile eſt vt motus fiat in inſtanti indiuiſi
bili et videtur ipm intēdere per motū motū
trāſlacionis ꝓpue et per translacionē oīs
modos motuū. et hoc erit ad cōfirmandū. et
ſi intendebat per motū illud qd' intendebat p
translacionē tunc vteretur nominibus ſy
nonymis qd' diſplicet expoſitoribꝰ et q̄ po
ſunt qd' illud qd' vult declarare in hoc loco eſt
q̄ ōms trāſmutacio et ōms motus eſt in tē
pore incepit declarare hoc. et dicat velocꝰ enī
et tardus .i. manifeſtū eſt enī per ſe q̄ oīs
trāſmutacio et ōis motus diſponitur in reſ
pectu alterius motus. aut per velocitatē. aut
per tarditatē. et q̄ū poſunt hanc ꝓpoſicionē
incepit exponere nomē qd' ſignificat veloci
tatē et dicat. et intelligo .i. et qd' dicatur eſ
ſe velocius duoruū motuū eſt illud qd' p̄ac
quirit ſe ad quā mouētur in dimenſione
equali et vno modo motus et hoc intenderit
q̄ū dicat. in motu equali .i. in ſpacio. q̄ū nō
dicatur q̄ illud qd' mouetur in circulo eſt ve
locius illo qd' mouetur in recto. Deinde īdu
cit explū. et dicat. v. g. in trāſlacione .i. et
illud qd' aut pertranſit circulū aut lineā rec
tā. illud dicatur velocius. et q̄ū poſuit q̄ ve
locius eſt p̄cacquirēs dicat et p̄acquirens
eſt p̄cedens. et hoc manifeſtū eſt per ſe. et
q̄ū concluſit ex his duabus ꝓpoſicionibus
q̄ōne trāſmutatiuā aut eſt prius aut poſte
rius poſuit eā q̄ ōmne prius et posterius
in tēpore. et ad declarandū hoc expoſuit hꝰ
nomina prius et poſterius et dicat. dicimus
cū posterius .i. et prius et posterius īmo
tu diffinitur per tempus. posterius eī
duoruū motoruū eſt remocius ab inſtanti ex
quo incepit motus et prius eoruū eſt ꝓpin
quius. et q̄ū poſuit q̄ in diffinicione prioris
posterioris accipitur inſtans. incepit diffi
nire inſtans ad declarandū ex hoc q̄ prius
et posterius ſunt in tēpore et dicat et inſtās
eſt terminus .i. differencia cōmunis ſicut
punctus qui eſt terminus cōmunis inter
duas lineas. ergo manifeſtū eſt q̄ inſtans
eſt in tēpore ſedm q̄ finis eſt in finito et ter
minus in terminato et hoc intendebat q̄ū
dicat. et ideo inſtans eſt ita in tēpore et ſyllo
giſmus cōponitur ſic inſtans eſt terminus
duoruū tēporuū. et omis terminus eſt in re ci
cuius eſt terminus. ergo inſtās eſt in re cui
eſt terminus. et res cuius eſt terminus eſt tē
pus. ergo inſtans eſt in tēpore. ſ. ſedm q̄ ter
minus eſt in terminato. et q̄ū declarauit q̄
inſtans eſt in tēpore. et ita declarauit q̄ poſte
rius eſt remocius ab inſtāti. et prius eſt pro
pinquius dicat. prius enī et posterius .i. et
q̄ū ſit declaratū q̄ posterius eſt illud qd' eſt
remocius ab inſtanti. et prius eſt ꝓpinquꝰ
et inſtans eſt in tēpore. ſequitur ex hoc q̄ p̄
ius et posterius ſunt in tēpore. q̄ū illud ī q̄
eſt inſtans eſt illud in quo eſt illud qd' ſig
nificat hoc q̄ dicamus ſ. remocius ab īſtan
ti et ꝓpinquius ei. et quia ita declarauit q̄
inſtans eſt in tēpore. ergo remocius eēā et
ꝓpinquius ſunt in tēpore. ſed iſta ſūt ꝓpꝰ
temporū et inſtans ē terminus iſtoruū tem
poruū et q̄ū deſcripſit prius q̄ eſt illud qd' ē
ꝓpinquius inſtanti et posteri⁹ illud qd' eſt
remocius. et hoc nō eſt verū niſi in prio et

posteriori in futuro. incipit declarare duos modos priorus et posteriorus in tempore futuro et preterito. et dicit. et intencio eius quod cum in tempore &c. et sermo eius est manifestus dicamus enim quod plato prior est Alex. quia est remocius ab hoc instanti. et dicimus quod Alex est posterior. quia est propinquior huic instanti. et econtrario est de tempore futuro dicamus enim quod ascensio solis in axistmo cum prior suo esse in meridie. quam ascensus eius cum propinquior huic instanti quod esse eius in meridie. et esse eius est remocius. quia est remocius ab hoc instanti. ergo prius hic est continuum prius illic. et posterius posterius. et qui declarauit hoc mediante conclusione ex istis propositionibus. et dicit. qui prius est in tempore &c. i. et qui manifestum est ex hoc quod dicimus quod in omni transmutatione mouentur prius et posterius. et prius et posterius sunt in tempore. ergo manifestum est quod omnis transmutatio et omnis motus sunt in tempore. Et quaeritur quomodo potest esse hoc. nos enim videmus transmutationes quasdam que fiunt non in tempore. vt illuminatio totius orizontis a sole et totus domus a candela. et sicut factio forme ignis generante in actu. existimatur enim quod hoc est aliquod indiuisibile. sumus enim inter duo. aut concedere hanc demonstrationem esse vniuersalem. et dicere sensum petitum in istis rebus. et quod non comprehendit tempus propter velocitatem eorum. aut iste sermo erit particularis. s. qui non est verus in istis de quibus dat tres illationibus in quibus inuenitur velocius et tardius. Et ad hoc dicemus quod transilitio dicitur equiuoce de transmutatione que est per se et de transmutatione que non est per se. sed est finis transmutationis. finis enim ignis non est de natura ignis. et quia transmutationes que sunt non in tempore sunt fines transmutationis. et non sunt transmutationes nisi equiuoce. ergo in omni transmutatione verum inuenitur velocius et tardius. et one in quo inuenitur velocius et tardius inuenitur in eo prius et posterius. et one in quo inuenit prius et posterius esse in tempore. ergo omnis transmutatio est in tempore sine finis transmutationis fuerit de genere illius sine de alio genere et hoc declarabitur bene in sexto

Diguum autem consideratione est. et quomodo igitur se habet tempus ad animam et

inter quod in omni videtur esse tempus et in terra et in mari et in celo. aut quia motus passio quedam est vel habitus inumerus et isteus. licet autem mouentur omnia. in loco tamen omnia sunt. tempus autem et motus simul sunt et secundum potentiam et secundum actum

Et quamobrem est quomodo dispositio temporis est apud animam. et quare homines dicunt quod tempus est in quolibet in terra et in mari et in celo. dicamus igitur quod tempus est accidens motui. et forma eius quod sit numerus illius. et ista omnia innata sunt mouere. omnia enim sunt in loco. et tempus et motus in potentia eo quod est in potentia et quod est in actu eum eo quod est in actu

Persequitur hic de tempore de duobus quorum vnum est quomodo est dispositio temporis in esse. s. si habet esse extra animam sicut est motus et si anima non esset. esset tempus. aut si anima esset. non esset tempus nisi in potentia. quemadmodum numerus non est nisi anima sit nisi potentia. et hoc intendebat qui dixit. quia dispositio &c. Questio autem secunda est quare tempus inuenitur in quolibet. sine quescente sine moto. nos enim comprehendimus tempus in terra et in mari et in celo sicut dixit. et tempus accidens motui. vnde necesse est vt non inueniatur nisi in mobilibus. et hoc intendebat qui dixit. et quare homines dicunt &c. et intendebat per terram quescens. et per celum motum et quia si diceret. et quare homines dicunt quod tempus non est in quescere sicut in moto. Deinde incipit soluere secundam questionem et dixit dicamus igitur quod tempus est. i. et tempus existit in terra et mari et celo quia est accidens motui et numerus. qui sit numerus illius. s. quia numerus est accidens numeranti. et quia tempus est numerus motuum. et numerus inuenitur in numerato. et ista omnia. s. terra celum et mare similiter habent mouere. necesse est vt tempus inueniatur in eis. Sed sciendum est quod non de ordine inuenitur in istis. quia quedam inueniuntur in quescere et inueniuntur in aliis motis. Sed propter hoc inueniuntur in celo. et inueniuntur etiam in quescere propter hoc quod inueniuntur in moto. Deinde dicit sunt enim omnia in loco. i. et causa hoc est quod istud in quibus inuenitur tempus innata sunt moueri. est esse eorum in loco. one enim quod est in loco. innatum est mouere. quia est corpus D. d. et tempus et motus &c. i. et quod est ex istis

rbus motū m potēcia · et est illud qd' est quā
cans tēpus mucntur m eo m potencia · et
qd' est motū m actu · tēpus mucntur m eo
m actu

¶ Vtū autē qū non sit aīa ent · tunc tēp⁹
aut non · dubitabit autē aliqus impossi
bile eū qū sit mumerantē esse aliquē · īpos
sibile est mumerabile aliqd' esse quair est
manifestū q' non mumerans est · mumer⁹
eū est · aut quo mumeratur aut mumera
bile · si autē nichil aliud aptū natū est q'
aīa mumerare uel aīe intellectus · impossi
bile est tempus esse qū non sit aīa · si autē
hoc q' aliquādo qū sit tēpus est · vt si contin
gat motū esse sine aīa · prius autē et poste
rius in motu sunt · tēpus autē hec sunt sed;
q' mumerabilia sūt

¶ Et quaritur cūā vtū est possibile q' tē
pus sit licet aīa non sit · aut est īpossibile
dicamus igitur q' qū mumerans nō fue
rit mumerare non erit · ergo manifestū est
q' mumerans cūā non erit · mumerus eū ē
aut mumeratū · aut illud per qd' mume
rat · et qū nichil mumeratū sit mumerare p̄t
aīam · et de anima intellectus · īpossibile ē
vt tēpus sit qū aīa non fuerit nisi fuerit
ex illo qd' qū fuerit erit tēpus · v · g · quom
am possibile est vt motus sit absq; eo q'
sit aīa et q' prius et posterius sūt in mo
tu et q' tēpus est hec duo sedm q' sunt nu
merata

¶ Qū dissolunt sedam questionē inuersus
est ad primū et dixit · et quamdū est cuam
vtū sit possibile ꝛc · i · et quaritur de tēpore vtz
mumeratur extra aīam sicut est in anima
et sic erit · licet non comphendatur ab aīa
si posuerimus aīam deficere · sicut erit si ap
prehendatur ab aīa · et ista est dispositio en
tiū naturaliū · aut ē impossibile vt sit i actu
nisi aīa sit · Deinde incepit declarare hoc ꝛ · d ·
dicamus igitur q' qū numerās nō fuerit ;
ergo numerare non erit · i · et qū res mume
rans que ē anima non fuerit tunc mumerā
re quod est actu vel mumerātis non erit · De
inde dixit · manifestū est igitur q' mumer⁹
ꝛc · i · et qū numerare qd' est actu numeran
tis non fuerit · manifestū est q' numerus
non erit · numerat' eū · aut est numerabile
aut actu mumerātis in mumerato · i · illud
p quod mumerat numerās · et hoc intēdebt
vt michi videtur qū dixit · aut illud per qd'
numerat · i · aut illud per qd' mumerat nu
merans · et qū manifestū est q' mumerans
non est mumerabile · ergo est actu numerā
tis in mumerato · et est manifestū q' qū nu
merans non fuerit actu eius non erit · De
inde dixit · et qū nichil innatū sit ꝛc · i · ꝛ qū
sit declarandū q' qū numerans non fuerit nō
erit numerans · et est īpossibile aliquid ali⁹
numerare preter aīam et de aīa intellectus
ꝛ manifestū est q' si aīa non fuerit · non erit
mumerans · et qū numerans non fuerit non
erit tēpus · et quia esse numerans in aīa nō est
ōnibus modis ēe in aīa · qū sic ita esset · esset
fictū et falsū vt chimera et hircocervus · sed
esse eius extra mentē est in potencia ppter sub
iectū ppriū · et esse eius in aīa est in actu · s ·
quando aīa exerit illā actionē in subiecto
ppinquo ad recipiendū illā actionē que dici
tur numerans · dixit ergo nisi ex illo sit ꝛc · i · ꝛ
qū non fuerit aīam non erit tēpus · nisi ali
qus dicat q' erit · et si aīa non fuerit ex illo
q' qū fuerit in actu tēpus erit in potēcia · et
hoc est suū subiectū ppriū · s · motus a motū
et hoc intendebat qū dixit · v · g · qū possibi
le est vt motus sit absq; eo q' aīa sit · i · ꝛ mo
tus erit · et si aīa non erit · et sedm q' prius ꝛ
posterius sunt in eo numerato in potēcia
est tēpus in potēcia · et sedm q' sunt nume
rata in actu est tps in actu · tps ig̃ in actu
ū erit si aīa sit i potēcia vel erit licet aīa nō
v · dixit · et q' prius et posterius sunt in motu
i · et non potest aliqus dicere q' tēpus est et
si aīa non erit nisi quia motus est et si aīa
non fuerit · et similiter sūt in eo prius et p⁹
terius · et tēpus nichil aliud ē q' prius et po
sterius in motu · sed sedm q' sunt numerata
et ideo indiget in hoc q' sit in actu aīa · s · sed;
q' est prius et posterius numerata et quasi
per hoc qd' dixit · et tempus est hec duo sedm
q' sūt numerata · īnuit q' tēpus diminuit
ab eo ex esse perfecto extra aīam hoc q' mē
natur ab aīa tū · sedm igitur hūc modum
dicitur tēpus habere ēe extra aīam simile p
fecto etsi non sit perfectū · et ista persuasio
de tēpore magis est philosophica q' natu
lis · sed induxit ipam in hoc loco · quia ē cā
in ipm latens · s · quia est diminutū in se

¶ Dubitabit autē aliqus et qualis
motus tēpus numerans sit · aut quālī

bet et nāq; fit in tēpore et augmentatur t
alteratur in tēpore et fiuntur·sēdm igitur
q; motus est·sic est vnusquisq; motꝰ nu
merus·vnde motus simpliciter est numē
rus continui·sed non annualis·sed est mūl
motū esse vnū et aliud·quoꝝ vtriusq;
motus numerus aut alterū et alterū·igi
tur tempus et simul duo equalia tēpa fi
unt aut non·ōne namq; tēpus vnum si
militer·et simul est spēie autē et que nō
simul·si enī sunt hi cancri·alii vero equi·
vtriq; autē septē idē numerus est·sic autē
et motuū simul terminatoꝝ idem tempꝰ
est·sed hic velox fortassis·alius vero non
et alius quidē loca mutatio est·hic autē
alteratio·tempus autē est idē·si quidē et
numerus equalis sit et insimul cū altera
tione et loca mutatione·et pter hoc motꝰ
quidē alter et secundū sūt tps autē est idem
vbiq; quia numerus vnus et idem vbiq;
est·qm est equaliū et simul·[illegible]

¶ Et quamdiū est cnā de tēpore hoc. sci
licet annus motus est numerus·dicam⁹
igitur q; si fuerit numerus annalis; mo
tus·et ōne qđ generatur semper est in tē
pore·et similiter qđ augmentatur et qđ al
teratur·et qđ transfertur sēdm igitur q; tē
pus est numerus motus·sēdm hoc est nu
merus vnus annalis; motuū·et ideo ē nu
merus motus continui simpliciter·i. nu
merus annalis motus continui·sī nu
merus alicuius motus·sed est possibile
vt nūc moueatur aliquid·et nūc moue
atur aliud·tēpus ergo est numerus vtri
usq; motus·ergo est hic aliud tēpus erit
igitur duo tēpora insimul equalia dico
nunc igitur q; non est ita·qm est idē tēpus
equaliter et insimul·in forma vero nō
est insimul·qm si haberemus numerū
annuū et numerū equoꝝ·et numerus vt
usq; esset septuagenus·tunc numerus erit
idē·et similiter tēpus duoꝝ motuū equi
velocium est idē·sed forte alter erit velox·et
alter tardus·et forte alter erit motus tri
plationis·et alter erit motus alterationis
tēpus vero equū est idē qū numerus mot⁹
alterationis et numerus motus triplā
tionis sūt equales et insimul et tamen
motus sunt diuersi·tēpus vero ē in ōni
loco idē·quia numerus ternū equaliū q; si

insimul est idē in omni loco

¶ Et qū declarauit de substantia tēporis
q; est numerus motus sēdm prius et poste
rius·querit hic quis motus est iste·s. annus
numerus est tēpus·s. vtrū est numerꝰ annu
libet motus·aut aliquis·et si est numerꝰ
annuslibet motus vtrū attribuatur eis eōdē
modo·aut principaliter et secundario t dicit
et querendū est·ē. i. et ista questio accidit sic
Dicamus·qm si posuerimus q; est numerus
alicuius motus sequitur vt non numeret
alios motus·et si posuerimus q; est nume
rus annuslibet motus sequitur vt tēpus mul
tiplicetur per multiplicationē motuū t qđ
narrauit q; in ista questione est difficultas
dicit·dicamus igitur in hoc q; est numerus
·ē. i. q; est numerus annuslibet motus·quia
ōnis motus est in tēpore·et est in tēpore quia
pus numerat ipm·et huic motus fuerit ge
nerato·aut corrupto·aut augmētato·aut
alterato aut translato tēpus numerat
sū·quia est in tēpore sed debes scire q; tēpus
est sit numerus annuslibet motu tamē non
eodē modo·sed sēdm prius et posterius·qm
est numerus aliorū motuū pter translatio
nē·quia est numerus translationis·qm si
translatio non esset·non esset tēpus·si alte
ratio non esset·neq; augmentatio neq; ge
neratio neq; corruptio·et esset hic trāslatio
tamē esset tēpus·et si de modē trāslationis
nō esset trāslatio circularis non esset tempꝰ
et de circulari velocioris circulationis·sēdm
hu motus·tēpus igitur etsi est numerus an
nuslibet motus tamē attribuitur eis prima
paliter et secūdario·et qū narrauit q; tempus
est numerus annuslibet motus hoc modo dic
it sēdm igitur q; tēpus ·ē. i. sēdm igitur q; tē
pus sequitur motū et accidit a est numerꝰ
annuslibet motus·et quia sequitur motū si
pliciter quicūq; sit necesse est vt sit numerꝰ
motus cōtinui simpliciter non numerus
aliquis motus·sed annuslibet motus con
tinui·quia est continuū·sēdm hoc igitur
exponendus est iste locus·et in quibusdā
sanctis inuenitur sēdm hoc igitur q; tem
pus est motus sēdm hoc erit numerus v
nus motuū est igitur pter hoc numerꝰ
motus continui simpliciter non numerꝰ
aliquis motus·et intēdebat sēdm hec ver
ba·qm sēdm q; tēpus accidit motui et mo

tus est prior naturaliter · necesse est vt sit
numerus vnius motus primo et essentiali
ter · et est motus qui accipitur in diffinitione
tēporis · D · d · est igitur pter hoc numerus
motus · i · corpus celestis · Deinde dixit · non
numerus alicuius motus · i · cuiuslibz mo
tus · et sēm hanc expositionē intendebat q
sēm hoc q in diffinitione tēporis accipitur
motus sequitur vnū motū et est numerus
illius primo et essentialiter · et sēm q men
suratur oīs motus est numerus cuiuslibet
motus · D · d · sed est possibile ꝛc · i · sed suppo
nimus ipm esse numerū cuiuslibet motuꝫ
qui fuerit numerus alicuius motus demō
strati · et in illa hora mouetur aliud motu eiꝰ
dē · tunc tēpus erit numerus vtriusq illorū
motuū · et sic multiplicabitur per multipli
cationē eorū et sic essent duo tēpora insimulꝫ
qd est ipossibile · Deinde incepit dissoluere
hanc questionē · et dixit · dicamus igitur q
nō ē ita ꝛc · i · et hoc non sequitur · quia possibi
le est vt idē tempus sit equaliter duoꝝ mo
tuū insimul diuersorū absq eo q tēpus mul
tiplicetur per multiplicationē motuū · et
non sequitur necessario vt duo motus ha
beant duo tēpora necessario · tēpus enī se
undū q est numerus motuū non multi
plicabitur per multiplicationē motuū · et
numerus non multiplicabitur per multi
plicationē numerator̄ū · V · g · quinarius
per quē numerātur quīq canes et quinq
equi et alia genera · quia est idē non ergo se
quitur vt tempus multiplicetur per mul
tiplicationē motuū · sed si ponamus q
dispositio tēporis cū omni motu sit talis
s · sicut dispositio numeri cū numerato · se
quitur vt tempus non sit ens naturale ·
neq mobile magnabile · res enī que sunt
in mente non accipitur motus in diffini
one earū · et si ponamus eā q tēpus ac
cipitur in diffinitione cuiuslibet motus se
quitur vt multiplicetur per multiplicatio
nē motuū sicut est dispositio in albedine et
aliis accidentibus que multiplicant̄ pr mul
tiplicationē subiecti · si aūt ponamꝰ q
dispositio eius cū motu vno est dispositio
sequēs · in cuius diffinitione accipitur il
lud ad qd sequitur et cū aliis motibꝰ sicut
dispositio numeri cū numerato dissolue
questio · et iam declarauimꝰ primus q nos

primumꝰ tēpus qñ percipimus motū per
quē sentimus nos esse in transmutatione
continua et est motus circularis · tēpus igi
tur sequitur hunc motū et iste motus ac
cipitur in diffinitione eius et ipm mensu
rat illū non sēm q numerus mensurat
numeratū · sed sēm q mēsurat aliquid qd
est forma in re · alios vero motus mēsurat
sēm q numerus mensurat numeratū · s ·
q numeratū non accipitur in diffinitione
numeri per hoc igitur dissolutur questio
Themistij et aliorū · et hoc manifestū est ex
sermone eius · et per hoc potest demonstrari
ex hoc q tēpus est cōtinuū continuitate
motus ex hoc q tēpus est irreprobabilis irrepro
bationis motus · Deinde dixit · sed forte alter
erit velox ꝛc · i · sed forte erit alter velox et alter
tardus et non habebit tēpus equale licet
sit idē · Deinde dixit et forte alter erit ꝛc · et in
nuit q nō solūmodo mēsurat motus qui
sunt insimul eiusdē speciei · sed etiā qui sūt
specierū diuersarū · Deinde dixit tēpus vero
eorū ꝛc · i · et dispositio in tēpore duorū mo
tuū diuersorū in specie in hoc q tempus
eorū est idē et equale si motus fuerint equa
les · aut diuersū sēm magis et minus si
motus fuerint diuersi sēm magis et minꝰ
est simul dispositio in motibus qui sūt vni
us generis

¶ Quoniā autē loci mutatio et huius
modi circularis · numeratur autē vnū
quodq uno quodā primo · vnitates vni
tatis · equi vero equo · sic et tēpus tempore
quodā finito · mensuratur autē sicut dix
imus tēpus motu · et motus tēpore · hoc
autē est quia sub terminato motu tēpo
ris mensuratur motus quantitas et tem
pus si igitur prima mensura oīum prio
rum circulatio est regularis mēsura ma
xime · quia numerus huiusmodi notissi
mus est · alteratio quidē igitur neq aug
mentatio neq grauatio non sūt regula
res · loci autē mutatio est · vnde et videtur
tempus esse pter motus · quia he mēsu
rantur et alii motus et tempus hoc mo
tu · pter hoc autē qd et cōsuetū est dici
audit · dicit enī similū esse humanas
res · et aliorū motuū habemus naturā
lē et grauationē et corruptionē · hoc aūt
est quia hec oīa tēpore iudicantur · et

acapuũt tunc et primapuũ. sicut si sedz q̃
dã circulacõnẽ sit. eternũ tẽpus ipm esse.
videtur circulus quidã. hoc autẽ eternũ vide
tur ob hoc q̃ huiusmodi loco mutacõis
mensura est. et mensuratur ipm subiectũ
ab huiusmodi quare ir dicere nequ esse que
fuit circulũ. dicit est tẽpus esse quedã circu
lũ. hoc autẽ est quia mensuratur circula
cõne. extra enĩ metũ nichil aliud videt̃ ee
qd̃ mensuratur. sed aut multa met̃ totũ
Est hic quia est translacio ex qua ẽ mo
tus circularis. et vnaquecz rerũ numerat̃
per aliquid sui generis. qñ vnitates nu
merãtur per vnitatẽ et equa per equũ sic
tẽpus necesse est vt mensurentur per aliqd̃ tẽ
pus terminatũ. sed tẽpus sicut dicimus.
mensuratur per motus. et motũ per tẽp?
qñ tẽpus motus terminati mensurat q̃
titatẽ motus. et quantitatẽ tẽporis. et qñ
per primã mensurã mensuratur oĩa que sũt
vnius generis. dignius motuũ vt sit men
surans est mot? circularis equalis. qñ nu
meri? istius motus est nobis? numerorũ t
motus alteratiuus non est equalis necz
motus augmẽti necz motus generacõis
translacio vero aliqua est equalis. et ideo
existimatur q̃ tẽpus est motus spher. qñ
per istũ motũ mensurãtur isti alteri mot?
et tẽpus. et ideo mos est dicere q̃ dispo sicio
nes hominũ curũt sed in circulũ. vt quã
dõmĩcus dicãt rotã unfortuny. et similiter
alia que habent motũ naturalẽ et gene
racionẽ et corrupcionẽ. et hoc dicitur quia
oĩa expariunt̃ur per tẽpus. et in eo defi
nũt et incipiũt. q. esse aut̃ generata per aliq̃
rotũ. ipm enĩ tẽpus existimatur esse cir
culus. et hoc existimatur eã quia mẽsu
rat motũ qd̃ est tale. dicit igitur q̃ res q̃
sunt in generacione curũt super circulũ
est dicere q̃ tẽpus est circulus. et intrinse
cus est. qñ tẽpus mensurat motũ circu
lariẽ. et qñ mensura nichil aliud est q̃ mẽ
surans mensurati preter hoc q̃ totũ est
plures mensur vna

¶ Quum declarauit q̃ tẽpus numerat quẽ
libet motũ. incepit declarare tẽpus primũ es
se ex hoc q̃ motus est primus et d. quia autẽ
hic est trãslacio ꝛc. i. et quia hic est trãslacio
in qua inuenitur trãslacio circularis que
est prior ceteris motibus. et tẽpus sequitur

ustã eã et vnaquecz rerũ inuenitur p ali
qd̃. sue species. v. g. qñ vnitates in numero
numerantur per vnitatẽ. et equa numeran
tur per vnũ equũ. necesse est vt tẽpus etiam
numeretur per aliqd̃ tempus notũ et termi
natũ naturaliter. et. d. in precedenti q̃ hic est
motus translacionis et circularis. qñ qñ
fuerit positũ q̃ tẽpus est numerus cuiuscũ
bet motus et fuerit positũ q̃ hic est prior mo
tus ceteris motibus. sequitur vt tempꝰ isti
us motus sit prius ceteris tẽporibus t mu
tacõis illa. et qñ declarauit q̃ necesse est vt
sit hoc primũ tẽpus. incepit declarare q̃ quid
potest hoc tẽpus determinari. et. d. sed tẽpus
sicut diximus mensurat̃ per motũ ꝛc. id
est sed tẽpus qd̃ est primũ mensurans debet
esse terminatũ per motũ. qñ iam diximus
q̃ tẽpus mẽsurat̃ per motũ. licet sit men
suracio accidentalis. et q̃ motus mẽsurat̃
q̃ tẽpus primo et essencialiter. qñ per tẽp?
motus terminati põt mẽsurari quãtus
motus et quãtus tẽpus. s. per tẽpus ipi?
motus primi mensuratur quãtus tem
tẽpus et quãtus motũ. et qñ declarauit
q̃ istud tẽpus terminatur per motũ. incepit
declarare per quẽ motũ. et. d. et qñ primus
mẽsurans ꝛc. i. et qñ manifestũ est q̃ prima mẽ
sura. et indiuisibilis in aliquo genere illo
per qd̃ mẽsurantur oĩa que sunt in illo ge
nere. dignius motuũ vt suũ tẽp? sic primũ
tẽpus est motus circularis equalis et hoc
ita quia iste motus est prior motuũ vt post
declarabimus. et est primus naturaliter
et velocior. ergo primũ tẽpus est istius mo
tus. qñ prima mensura talis est. s. q̃ non
dividitur in illo genere. Deinde inducit ra
cionẽ super hoc. et. d. qñ numerus istius mo
tus ꝛc. i. et prima mẽsura debet ee nobis? syl
logismus cõponitur sic. numerus motus cir
cularis est nobis?. et notus in õi numera
to est prima mẽsura. ergo numerus motus
circularis est primus numerus numerabi
lium motuũ. D. declarauit q̃ motus alte
ratiuus et motus generacionis et corrupci
nis sũt valde remoti ab hoc q̃ tẽpus sit nu
merus eoruũ. qñ tẽpus est equale. unde sequi
tur vt sequatur motũ equalẽ nõ variabi
lẽ nec velocitatẽ et tarditatẽ. et. d. et motus
alteracionis ꝛc. t syllogismus apponit sic mo
tus exteriorũ motuũ ẽ numerus motuũ in ẽsti

et tẽpus est numerus equalis motus. ergo
tẽpus non est numerus aliorũ motuũ. et
qũ non est numerus aliorũ eorũ dicimus
est vt prius numerus eius muematur ex
emplũ istorũ motuũ. D. d. trãslatio vero ali
qua est equalis. i. motus aut trãslationis
possibile est vt sit equalis. et ideo existimat²
q primũ tẽpus est numerus motus tocꝰ
s. diurni. s. quia iste motus est motus trãs
lationis. et quia per illũ mensurãtur cete
motus et cetera tẽpora. et hoc manifestũ ẽ
de istis motibus ideo oĩs commemũt q tẽ
pus mensuretur per illũ Et aliquis potest
querere. qm̃ nos videmus q prima mensu
ra in rebus mẽsuratis est duobus modis
aut mẽsura que dicatur vnuocꝰ cũ mẽsu
ratis in illo genere aut primapaliter et se
cundario. totũ igitur tẽpus cũ primo tẽpoꝛe
mẽsurante cuiusmodi ẽ istorũ duoꝝ modoꝝ
Dicamus igitur q si tẽpus sequeretur oẽm
motũ. tunc primũ tẽpus cũ alijs tẽporib⁹
diceretur primapaliter. s. qm̃ mensurat quẽ
admodũ motũ quẽ sequitur dicatur cũ alijs
motibus primapaliter. si autẽ tẽpus totũ
sequitur motũ corporis totũdi. tũc primũ
tẽpus erit dictũ cũ alio tẽpore qd̃ mensurat
vnuocꝰ sicut est dispositio in vntate cum
numeris qd̃ non est ita de primo numeran
te cũ alijs numerantib⁹ sed in hoc igitur ẽ
intelligendus iste locus et qũ dedit demõst
rationẽ super hoc in duxit res famosas sed in
suũ morẽ. et d. et ideo mos est dicere ꝛc. i. et h⁹
qd̃ hoĩes dicũt q rotũ infortunij tribuunt
super aliquẽ. quia patuit q causa ĩfor
tunij est motus circulans aut sequẽs mo
tũ circulariẽ qd̃ est tẽpus. D. d. et similiter
alia cetera. i. qm̃ oĩa attribuũtur circulo
et tẽpori. D. d. et hoc dicatur ꝛc. i. et illa que
generantur et corrũpuntur dicũtur revol
vi et reprocari. quia oĩa trãsmutata nu
merãtur per tẽpus. et in eodẽ desinũt et in
cipiũt. et quia tẽpus existimatur esse circu
lus. ideo illa que numerãtur per tẽpus ex
istimantur circuire super circulũ. s. q. esset
circulus. D. d. et existimatur hoc ꝛc. i. et ex
istimatur q tẽpus est circulus. qm̃ mẽsu
rat motũ qui est circulans. et quia mensu
ratur eadẽ per motũ circulariẽ. et qũ declara
ut hoc teneat sũmã de illo. et. d. dicere igit²
ꝛc. i. qũ igitur vulgus d. q res q̃ sũt in ge

neratione currũt super rotã. dicit hoc. q̃a
trãsmutãtur per tẽpus. et tẽpus apud eos ẽ
circulus. D. d. et intentio eius ẽ ꝛc. i. et tẽpus
apud eos est circulus. quia tẽpus mẽsurat
motũ circulariẽ et mensurantur per motũ cir
culariẽ. et mensura in quolibet non est extra
genus mẽsurati. sed totũ mensuratũ ẽ plu
ris mẽsure. V. ff. qm̃ vnũ nõ ẽ aliud a nume
ro. sed numerus plures vnitates. et qũ mẽ
sura et mẽsuratũ sũt vnus generis. et
mensurãs tẽpus est circulare. ergo tẽpus ẽ
circulare. et h̃ existimatur ꝛc. et q. aliquis q̃
reret. q̃re existimatur q qũ tẽpus mensura
rent motũ circulariẽ et fierent mẽsuratũ ea
ã per motũ circulariẽ q erit circulus. et. d.
quia existimatur q mensurãs et mensura
tũ debent esse vnus generis

¶ Dicunt autẽ recte et q numerus quidẽ
est idẽ et ouũ et cannũ si equalis vterq; sit. de
cẽ autẽ non idẽ nec; decẽ eadẽ sunt sicut ne
q; triangulj idẽ qui est equilaterus et grandis
et tamen figura eadẽ est. quia vtriq; trã
gulj sunt. idẽ cũ dicatur a quo nõ differt
dĩa. sed non a quo differt ut triangulus
a triangulo. dĩa differt. altera quidẽ cũ
triangulj sunt a figura autẽ non. sed in
ipius diuisione et vna figura cũ alia q̃dẽ
huiusmodi est circulus. alio vero huiusmo
di triangulus huius. alia quidẽ huiusmo
di equilaterũ. alia vero huiusmodi et gra
tũ. figura quidẽ igitur eadẽ. et hec trian
gulus cũ est triangulus aut non idẽ est
et numerus iam similiter. non cũ differt
a numero. dĩa numerus horũ. decẽ autẽ
non idẽ est. in quibus cũ dicatur differẽt
hec qd̃ cũ canes. alia vero equus. Et decẽ
quidẽ. et de ipso non. et de anima ipius. ꝑcẽ
tibus hac intentione dictũ est

¶ Et bene dicatur eadẽ q numerus horũ
et numerus cannũ est idẽ qũ vterq; nume
rus fuerit alius equalis. et dicatur q decẽ
us numerus non est idẽ nec; decẽ res sũt
eadẽ quãdomodũ triangulus equalium et
diuersorũ laterũ non sunt idẽ. licet sit ea
dẽ figura. quia ambo sunt triangulj. di
catur cũ aliquid esse idẽ. qũ non differt ĩ
dĩa. et dicatur esse diuersũ. qũ differẽtia
eius fuerit diuersa. V. g. triangulus qũ
triangulj diuersi differũt in dĩa et ĩ fi
gura vero non differũt. sed collocãtur

m eadē dunsione·qm figura illa que est talis est anulus·et illa que est talis est triangulus·et triangulus ille que est talis ē equaliū laterū·et ille qu est talis est diuersoꝝ laterū·et triangulus est eadē figura + non est eadē intuitu in numero·et numeratā est idē et non diuersatur in rebus numerabilibus in dīa numeri·x.vero non sunt idē·diuersātur eū in rebus de quib⁹ dicūtur·qm possūt esse numeris eaūi et numeris equoꝝ·iam igitur cōpleumꝰ sermonē de tempore·et de rebus pscrutandis in hac consideratione

¶ Complacet capitulū in quo dicitur q tēpus non multiplicatur per multiplicatiōē motuū·et dat causā in hoc et dicit·et bene dicitur·ꝛc·i·et bene fuit dictū in sermone predicto q numeris non multiplicatur p multiplicatiōnē numerantiū·et q numeris istaū oīm decē·et numeris istoꝝ nuū decē est idē qū non differunt sedm numeraū qū sunt equalia sedm numeraū·D.d.et dicitur q denarius numeris ꝛc·i·denarius autē collocatus sub denario numerali non est idē·iste eū denarius est denarius talis·s.de cē aliquis genens non decē simpliciter·et ideo post dicit·neq; decē res sunt eedē·i·et si accepissemus vniuersaliter res entis·v.g.decē res·et qū naturaliter differētiā inter numeraū simpliciter·et numeraū nō simpliciter·in hoc q numeris simpliciter nō multiplicatur·et est idē et non simpliciter multiplicabitur·d.exēplū de illo qui est nō simpliciter·et d.quēadmodū triangulus equaliū laterū ꝛc·i·et decē que sunt nō simpliciter·v.g.decē aīalia non sunt eadē in specie qm hec decē aīalia quedā sunt decē eq + quedā decē canes quēadmodū triangulus non est idē·qm alius est equaliū laterū et alius diuersoꝝ laterū·licet cōuenīat in hoc q sūt eadē in figura quia ambo sunt triangulus et qū naturaliter de vno in spē et de vno in genere debet causā in hoc·et d.dicat eū aliquid ēe idē ꝛc·i·et triangulus et simulia non sunt eadē in spē quia diuersantur sedm dīas·et res que sunt eedē in spē non diuersentur sedm dīas·et diuersa sedm spēm sūt diuersa sedm dīas·D.d.v.g.triāgulus ꝛc·i·qm triangulus dupliciter in dīas in q bus triangulus diuersantur sedm q sūt tri angulus·D.d.in figura autē ꝛc·i·qm nō diuersantur in hoc q sunt figura triangulares sedm hunc modū collocantur sub eodē genere qd est triangulus·D.d.figura eū·illa q est talis ꝛc·i·figura eū que est ex tribus lineis equalibus dicitur hisopleuros·et qū non fuerint equales dicitur diuersoꝝ laterū·et triangulus est eadē figura sedm genus et non est eadē sedm spēm·et qū ponuntur q ulla q diuersantur sedm spēm sunt illa que differūt sedm dīas incipit declarare q numeris non diuersatur ex numeratis essentialiter qū non sunt talēq differentiae ipius + d·et numeris est eaūi idē ꝛc·i·et numeris est idē sedm spēm et non diuersatur per numeratis·sicut numeris diuersatur ex ipius differentiis·s.par impar et aliis differentiis·et syllogismus cōponitur sic·nūs non diuersatur in spē per differētias substantiales ex numeratis et ōne qd diuersatur in spē nec diuersatur per differētias substantiales·ergo numeris non diuersatur ex numeratis sed tēpus est numeris·ergo tēpus non multiplicatur in spē per multiplicatiōnē numeraū et hoc intendebat per hunc sermonē·D.d.denarius vero nō ē ipse ꝛc·i·decē vero simpliciter·v.g.decē aīalia nō sunt idē in spē·qm diuersantur per differentias substantiales ex rebus que sunt sub eis·v.g.qm aīalitas est eadē·sed diuersatur per latitudinale et rationabile·qm ipse sunt differentiae substantiales aut tāq differētie·D.d.iā igitur cōpleumꝰ ꝛc·iā igit declarauimus perfecte quid sit tēpus in sua natura et declarauimꝰ illa que considerāda sunt apud considerationē de tpe.

¶ Hanc sumitur autē nūc sumitur omne aliud q dē sedm accidens·vt quum dicimus mulieri ambulare·qm an audit mulieri esse hoc ambulare·hoc autē in aliquid mutatur et simpliciter dicitur mutari·vt quecūq; dicūtur sedm partes·sanatur eū corpus·qm omnis aut totaliter·licet aūt pte totius corporis sint·est autē mā aliquid qd nec; sedm accidens monetur·nec; in eo q aliquid ipius·sed in eo q ipm mouetur·primū et hoc est sedm seipsum mo

bile. Sedm autē aliū motū et aliū alterī
est. vt alterabile. et alteracionis sanabile
et calefactibile alterī

Omne ergo qđ transmutatur. trāsmu
tatur aliud per accidens. v. g. musicū aut
ex qua accidit a qui est musicus ut ambu
et aliud qua pars eius transmutatur dici
tur simpliciter ipm transmutari v. g. illđ
qđ dicatur secm dispositionē suarū partiū
dicimus cū sorte sanari. qua oculus eius
sanatur. aut pectus eius. et hec duo sunt
due partes totius corporis. et quedā mouē
tur non per accidens neq; qua aliud eius
tus in eo mouetur sed qua ipm in se pri
mo mouetur et hoc est motū per se. et eiā
p̄ter aliū motū extraneū motorū motus.
vt alteratū. et de alteracione eiā alter
ratū ad sanitatē est aliud ab alterato
ad calefactionē

Quia intēdit numerare spēs motuū et
sensualiū incepit primo determinare motu
essentialia a non essentialibus. et dixit q
trāsmutatū vniuersaliter est tribus modis
aut per accidens. vt dicatur q musicus ambu
non eū ens secm q musicus. sed secm q est
animal ambulans aut audit vt sit musi
cus. et sic cursus attribuitur ei per accidens
sed vero modus est illud qđ dicatur trāsmu
tatur simpliciter. qua trāsmutatur sed; p̄tē
vt qū dicatur sortes est sanus licet non sit sa
nus nisi secm oculū. et infirmus qua ē in
firmus oculo et hoc intendebat qū dixit. et
aliud qua pars eius &c. i. et quodda dicatur
trāsmutari simpliciter tamē non transmu
tatur ex eo nisi vna pars tīn. et iste motus
reducatur ad illū qui est per accidēs et ē qua
si mediū inter illud qđ est per accidēs. et illđ
qđ est per se. pars enī pōt moueri per se qū
distinguitur a toto qđ est impossibile in mu
sico. aut in albedine. primo enī modo attri
buitur motus ei cui eius qđ non est immediatū
moueri. s. qualitatū. vt qū dicimus q mu
sicus ambulat. et medicus scribit. sed vero attri
buitur motus ei cui eius qđ immediatū ē mo
ueri. Et isti tres modi mouentur in eis que
mouentur in loco et in alteracione manī
feste. et illud qđ mouetur per accidens aut
ei cui pars. aut qua mouetur per se. sed
Arist. non indiget in hoc loco dividere mo
tū per se in hoc quarto. sed in septimo et ī
octauo facit hoc et contentus est ex his tri
bus modis. s. motū per accidens et motū se
cundū partē et motū per se ad declarandū
q sermo eius non est nisi de moto per se qm
nulla alia considerat de moto per accidens
Deinde dicit et est motū per aliū motū. id
est et eā mouetur per se motu alio a mo
tu translationis vt illud qđ mouetur sed;
alterationē. et qua alteratio dicatur qua
si equivoce dixit. et de alteratione eiū &c. i.
et illud qđ significat hoc nomē alteratio.
qđ est transmutatio ad sanitatē est aliud
ab illo qđ significat hoc nomē alteratio.
qđ est transmutatio ad caliditatē

Est autē et in mouente similiter aliud
quidē eiū secm accidens mouet. aliud vero
secm partem in eo q hmōi aliqua. aliud
vero per se p̄m primū. vt medicus quidē
sanat. manus autē pertingit

Et ita est de motore. qū alius mouet
per accidens et alius mouet. qua pars
eius mouet. et alius mouet primo per se
v. g. medicū sanare. et manū pertingere

Qū declarauit q motus dividitur in is
tos tres modos declarat eiā q in motore in
ueniūtur illi tres modi. s. motor per se. v. g.
medicū sanare alū ab infirmitate et mo
tor per accidens. v. g. musicus sanat se. q
m̄ audit musico vt sit medicus. aut me
dicus sanans se. medicus enī non sanat p
se nisi aliud. qū ars artificialis non agunt
in se nisi per accidens. et continuo enī ei qđ
dictū est in diffinitione nature illud autē
qđ dicitur mouere qua pars eius mouet
et vt qū dicimus sor. mouet hoc pondus li
cet non moueat nisi manu tīn. Deinde dic
et manū pertingere. hoc est exemplū de illo
qđ mouet secm partē. s. sortē pertingere. hic
pertingat nisi manu. aut dicere manū per
tingere. licet non pertingat nisi pars ei

Qū autē est aliquid mouens p̄mū
est autē et aliquid qđ mouetur. adhuc ī
quo tēpore et preter hec ex quo et in quod
Omnis enī motus a quodā in quoddam
alterū eiū est qđ primū mouetur. et ī qđ
mouetur. et ex quo vt ligni ū et calidi ū et
frigidi ū. horū autē aliud quidē mobile ē
aliud vero in quod. aliud ex quo. sed ho
autē manifestū q in ligno. non in spē
autē est. neq; eiū mouet neq; mouetur

ſpaces aut locus aut ꝯtū hoc

¶ Et quia eſt hic aliquis motor primo et aliquid motū primo. et aī hoc aliquid in quo eſt motus. ſ. tēpus. et preter iſta aliqd ex quo eſt et aliquid ad qd̄ eſt. oīs enī motꝰ eſt ex aliquo et ad aliquid. illud qd̄ p̄mo mouetur eſt aliud ab illo ad qd̄ mouetur et ab illo ex quo mouetur. v. g. qñ lignū eſt aliud a calido et frigido et primū iſto rū eſt motū. et ꝯ eſt illud ad quod ē motꝰ et terminū eſt illud ex quo eſt motus ſ. manifeſtū eſt igitur ex hoc qꝫ motus in ligno ñ eſt in forma. forma enī non mouetur neq; mouet neq; locus. neq; talis q̄titatis

¶ Qñ diſtinxit illud qd̄ eſt per ſe ab illo qd̄ eſt per accidens in motore et moto in cepit numerare conſequēcia motus ad declarandū qd̄ eorū attribuitur eis motus per ſe. et vt ex hoc veniat ad numerandū ſpecies motus. et dixit. et quia eſt hoc ꝛc. i. et quia in ōm motu inuenīmus quinq; ſ. motor per ſe et motū per ſe. et hoc intendebat quum dixit primo. primū enī eſt qñ eſt ſynonymū ei qd̄ eſt per ſe et qñq; dicit̄ magis ꝓpre et eſt id qd̄ mouet non ꝓpter aliū motorē. et ſimiliter primū motū dicitur bus duobus modis. ſ. de illo qd̄ eſt per ſe et de illo qd̄ mouet per ſe. non quia in eo eſt alia pars que eſt primū motū in ipo ſed hoc intendebat per motū primū illud qd̄ eſt p ſe ſimpliciter. tertiū vero eſt illud ſicut dixit in quo eſt motus. ſ. tēpus. et quartū. illud ex quo eſt motus. et quintū illud ad qd̄ eſt motus. et hoc eſt ita. qñ oīs motus ē a motore et in moto. et in tēpore et ab aliq̄ et in aliquid. omnē vero motū eſſe a motore eſt poſitū hic et declarabitur in octauo ſeptimo. et ſimiliter omne motū eſſe in tēpore declarabitur enī perfecte in ſexto licet modicū inde declarū ſit in capitulo de tēpore. qñ autē omīs motus naturalis rectus eſt ex aliquo et in aliquid. manifeſtū eſt per ſe in motu alteracionis. augmenti et tranſlacionis recte. licet exiſtimetur q ipe perſcrutabitur de hoc in alio loco. et videtur q ipe ponit hic iſta ſecūm q ſunt famoſa. et poſt perſcrutabitur perfecte de eis. deinde dicit. motū enī primo ē aliquid ꝛc. i. et illud qd̄ mouetur per ſe. manifeſtū eſt ipm eſſe aliud ab illo ad qd̄ mouetur et iſta aliquis eſt a primo et eſſencialiter. per accidens vero non eſt īmotū vt illud qd̄ mouetur et illud ad qd̄ ē motus ſimiliter. et ſimiliter ē de illo ex quo eſt motus. ſ. quia cuī eſt aliud a moto. Deinde dicit. v. ſ. qñ lignū ꝛc. i. qñ lignū eſt illud qd̄ mouetur in alteracione. et illud ad qd̄ eſt alteracio eſt calidū et frigidū et lignū eſt aliud a calido aut frigido. Deinde dicit et primū iſtorū eſt motū ꝛc. i. illud ex iſtis qd̄ magis diſponitur per motū eſt ipſe mota et ſequitur ipm illud ad qd̄ eſt motus qñ illud ſit finis motus et ſequitur iſtum illud ex quo eſt motus qñ ab hoc ſeparatur res mota. et tranſfertur ab eo. primū igitur iſtorū et dignius in motu eſt res mota. ſcilicet ſubiectū motus. Deinde illud ex quo eſt motus. iſte igitur ordo eſt iſtarū cauſarū ex quibus conſtituitur motus. motus enī conſtituitur in ſubſtancia eius ex iſtis tribus cauſis. ſ. de cauſis exiſtentibus in eo non extrinſecis et ideo non numerauit motorē aut tempus quia tēpus eſt de accidentibus eius et motor de cauſis extrinſecis et qñ poſuit iſta manifeſtū eſt igitur qꝫ motus ē in ligno ꝛc. i. et qñ motū eſt aliquid ab eo ad qd̄ ē motus et eſt forma. manifeſtū eſt qꝫ motus eſt in moto non in illud ad qd̄ eſt motus et forma. et hoc manifeſtū eſt per ſe. v. g. qñ calefactio eſt in corpore calefacto. non in calore qui eſt finis calefactionis. et ſimiliter in alteracione eſt in transmutato non in ſuperficie aut in frigore que ſunt fines transmutantis et qñq; q eſt finis augmentatur. non eſt in ea augmentū. et ideo illud ad qd̄ eſt motus ē aliud a moto per ſe. D. d. forma enī non mouet neq; mouetur et intendit formā ſubſtancialē que eſt finis motus generationis et qñq; litates que ſunt fines motus alterationis D. d. neq; talis quantitatis. et intendit quantitatē ad quā perueniunt motus augmentationis et diminutionis. Deinde dicit. forme enī non mouent neq; mouentur. i. qñ motor eius eſt cōpoſitū ex materia et forma. et declaratū eſt in tertio qꝫ motus eſt in moto non in motore

¶ Sed eſt mouens qd̄ mouetur in qd̄ mouetur magis autē in qd̄ qꝫ ex quo mouetur denominatur mutatio. vnde corrupcio in non eſſe mutatio eſt. qꝫ ens ex eſſe

mutatur qđ corrūpitur. et generatio in ēt
q̄ns ex non esse

Sed hic est motor et motū et ad qđ est
motus. transmutatio cui magis nomīa
tur ab illo ad qđ est motus. non ab illo ex
quo est motus. et idco corrupcio est trāsmu
tatio ad non ens. et si corruptū transmuta
tur ex aliquo ente. et generatio est trāsmu
tatio ad ens. et si transmutantur a nō en
te. et iā numeratum⁹ motū quid sit si
prius

Idest sed si hic sunt motor et motū et ex
quo et ad qđ et motus ē in aliquo istorū pre
tarq̄ in remota. hoc nomē motus est accep
tū ab illo ad qđ est motus. non ab illo ex q̄
est motus. et idco motus ex ente in non ens
dicatur corrupcio. qm̄ non ens est corruptū
et non denominatur a nomine eius ex quo
est. s. ab ente. et hoc intendebat qui dixit. et
idco corruptū ⁊c. i. et motus qui dicatur ge
neracio dicatur quia est trāsmutacio ad il
lud qđ est ens. et generatū licet trāsmuta
retur de non ente. i. mutat ex eo

Quod quidē igitur motus sit dictū ē
prius. Dēs aūt et locus et passiones in
que mouentur que mouentur īmobilia
sunt vt sacuitas et calor. Et hic dubitabit
aliquis si passiones motus sunt. albedo
aūt passio est. aut cui īmotū mutacio. ſ
fortassis non est albedo motus sed albedo
est autē et in illis. et qđ est sēdm accidens
et qđ est sēdm partē. et sēdm aliquid. ⁊ qđ
primo est. et non sēdm aliud vt qđ fit al
bū in id qđ intelligitur mutatur sēd; acci
dens. Color cui accidit intelligi. In colorē
autē quia pars albi colouris ē. et in europā
quia pars europe athene sunt in albū au
tē calorē per se. Quomodo quidē igitur per
se mouetur. et quomodo sēdm accidens. et
quomodo sēdm aliquid aliud. et quomo
do ipm primū in mouente et in eo qđ mo
uetur manifestū est. et q̄ motus non ī ipe
re sed in eo qđ mouetur et mobili sēd; ac
tum sit

Et iā numerat⁹ motū quid sit supe
rius. et formę et passiones. et qualitates
et locus ad quē mouentur res motę non
mouentur. v. g. sacuitas et calor sed hic ē
questio in passionibus forte sūt motus
et albedo est passio. et sic transmutacio

ad illā est transmutacio ad motū. et ad ſ
dicendū est q̄ dignus est vt albificacio sit
motus non albedo. et in illis cui est illud
qđ est per accidens. et illud qđ est sēdm par
tē et illud qđ est primo non per aliud. v. g.
qui transmutacio albificati ad intellectū
est trāsmutacio per accidens. intelligitur ei
est accidens color. et transmutacio et⁹ ad
colorē. quia est albū est pars coloris. et si
militer transferunt ad europā qui trāsfer
tur ad athenas. quia athenę sūt ps euro
pe. transmutacio vero eius ad colorem al
bū est per se. Istud autē est igitur quomo
do est motus per se. et quomodo per accidēs
et quomodo per aliud. et quomodo ens et
se primo in motore et in moto et est decla
ratū q̄ motus non est in forma sed ī mo
to. et est motū in actu

Et quia iā nauratum⁹ primus motū quid
sit. et diffinitum⁹ eū quia est perfectio moti
sēdm q̄ est motū manifestū est q̄ forma. et
est illud ad qđ est motus in generacione est
īmobilis. et similiter passiones que sunt id
ad qđ est motus in alteracione. et similiter
locus. et est illud ad qđ est motus in trans
lacione. motus enī non est pfectio aliarum
istorū. Deinde dedit exēplū de qualitate ⁊ dix
it. v. g. sacuitas et calor. i. qm̄ iste passiones
non mouentur per motū alteracionis qui sūt
fines eius. D. d. sed hic ē questio ⁊c. i. et qua
passiones diuidūtur. s. sēdm magis et min⁹
et per trāsmutacionē sequentem illas exi
timatur q̄ albedo est motus et sic motus ad
illā erit motus ad motū. et quia manifestū
est q̄ albedo est forma quiescēs īmobilis. et q̄
fingit ipam moueri non est loquendū cui co
hac sacuitas. dixit. sed dignus est vt albifica
cio sit motus non albedo. i. sed apparet per se
q̄ albificacio est motus non albedo ad quā ē
motus albificacionis. et quia accidit ei ad qđ
est motus vt in eo muetur illud qđ est per
se et illud qđ est per accidens. et illud qđ est se
cundū partē. narrant hoc ne aliquis decipe
tur. et dixit. et in illis ⁊c. i. et in illo ad qđ est
motus. inuenitur enī illi tres modi quos
numeratum⁹ in motore et moto. v. g. in illo
ad qđ est trāsmutacio per accidēs. est trāsmu
tacio albi ad hoc q̄ sit intellectū. s. ad hoc q̄
intelligatur ab homīe. qm̄ hoc est albi per
accidens. qui illud qđ albificatur non habz

materiā vt trāſmutetur ad hoc vt ſit intel
lectū niſi per accidens. et hoc intendebat quā
dixit. intelligi enī ꝛc. i. qm̄ intelligi eſt accidēs
qd' accidit ei qd' trāſmutatur ad coloꝛē et eſt
albū. et exēplū eius qd' dicatur trāſmutari ſt
ca a parte eſt vt qū dicamus hoc albū demō
ſtratū trāſmutari ad coloꝛem. qm̄ non dicit
coloꝛem niſi qua trāſmutatur ad partē co
lous. ſ. ad aliquā ſpeciē eius. et hoc intende
bat qū dixit. et transmutatio eius ad coloꝛē
ꝛc. i. et qū dicamus albū coloꝛem. dicimus h'
qua trāſmutatur ad partē colous et eſt al
bedo. Deinde dedit exemplū de motu trāſla
tionis et dixit. et transfertur ad europā. q:
trāſfertur ad athenas. i. et dicamus aliqd
transferri ad aliquē locū. qua trāſfertur
ad partē illius ri. aut attributur trāſlatio
v. g. vt quā dicamus q' ſor trāſfertur ad hiſ
paniā licet non trāſferatur niſi ad coꝛdubā
Deinde dicit trāſmutatio vero eius ad colo
rē albū eſt per ſe. i. et qū dicim̄ de aliquo al
terato m̄ coloꝛe trāſmutari de nigro ad al
bū eſt per ſe. et eā rō dicimus ipſū transferri
ab hiſpania ad coꝛdubā eſt per ſe et qū de
clarauit iſta preſent ſermonē m̄ diuidendo
ſummā de his que declarauit. vt eſt mos i
ſermonibus demonſtratis et dixit. declara
tū eſt igitur ex hoc ſermone quomodo attri
buitur motus ei ad qd' eſt ſecūm ipm̄ motū
et ſecūm accidēs. et ſecūm partē. et ſimiliter de
claratū quomodo moueri attribuitur mo
tū p ſe et per accidens et ſecūm partē. et qūo
moueat attribuitur eā motou per ſe et per
accidens. et ſecūm partē. eaā declaratū eſt ei
hoc q' motus non eſt per ſe m̄ eo ad qd' ē mo
tus. ſ. forma. et intelligit hic per formā. fo:
mā ſubſtantialē et qualitatē et quantitatē
et vbi. et vtitur ea in hoc loco large ſicut fecit
primo. et qñq; vtitur ea ꝓpriē vt qū dixit for
ma eiī non mouetur nec locus ꝛc. et qñ m̄
hoc loco vtitur forma pro paſſionib' et ſub
iectis. et qñq; vtitur ea magis ꝓpriē. vt qū. d.
forme et paſſiones et locus ꝛc. qñq; igitur
vtitur forma large. et qñq; pro ſubiectis tñ
Deinde dicit. et qd' eaā primū ꝛc. et intendit
hic per primū. primū et eſſentiale. ſecūm q'
declaratū eſt m̄ poſtremoꝝ analeticas

¶ Secundū quē igitur accidens mutta
tio dimittatur. in ōnibus eiī eſt et ſēper
et ōm. qd' vero non ſecūm accidens eſt nō
eſt in ōnibus ſed in contrariis et mediis
et in contradictione. hiis autē fides ex
inductione eſt. Ex medio autē mutat vi
tur eiī ipō ſicut qd' eſt contrariū ad vtrū
q;. Eſt eiī quodā modo medium vltima. vn
de et hoc ad illa. et illa ad hoc quodā modo
dicuntur contraria. vt vor media grisus
ad vltimā. ſubtilis ad extremā et fuſcū al
bū et nigrū. et nigrū ad albū

¶ Transmutatio vero per accidens omni
tenda eſt quia eſt in quolibet. et eſt ſemper
neceſſario. qd' autē non eſt per accidens ſi
eſt in quolibet. ſed in contrariis. et inter
illa. et in contradictoriis. et hoc arguitur
ex inductione. transmutatio eiī eſt ex ine
dio. qū ita ſe habet ad vtrāq; extremitatē
ſicut contrariū. medium eiī quodā modo ē
duo extrema. et ideo dicitur qū comparā
tur ad illa. et qū illa cōparantur ad illud
ſicut dicūtur contraria. v. g. qū nigrum
qd' dicatur medium in reſpectu albi totius
albi. et in reſpectu. ita dicatur grisus
color pallidus in reſpectu nigri diuidi
bus. et in reſpectu albi dicitur niger.

¶ Qū declarauit q' ōms motus conſiſtit
ex quōq;. ſ. motore et mobili. et illud ex quo
et illud ad qd' eſt. et illud in quo eſt. eaā de
clarauit q' vnūqdq; iſtorū quatuor attribuitur
motus aut per ſe. aut per accidens. ſ. motor
et mobili. et illud ad qd'. et illud ex quo. inde
declarare q' non eſt conſiderandū de illo qd' ē
per accidens qū hoc non ſit de arte demōſtra
tiua et dixit. trāſmutatio vero per accidens
ꝛc. i. illud autē quod attribuitur iſtis rebus
per accidēs dimittendū eſt qua non habet ſi
gnū determinatū. D. d. et eſt ſemper neceſſa
rio. i. et transmutatio q̄ eſt per accidens. mu
tatur infinita in eadē re. qū idē corpus pōt
dici ipm̄ non euadere a transmutatione p
accidens. v. g. q' albeſcat. D. hunceſcat. De
inde transferatur. deinde calefiat. et ſic in
finitū. et non habet naturā terminatā nō
continetur a ſcientia. nec eſt pars artis de
mōſtratiue. et intendit hic per accidens illud
qd' eſt cōmune ei qd' eſt per accidens. et ei qd'
eſt ſecūm partē. et qū declarauit q' m̄ illo qd'
eſt per accidens non conſiderat aliqua ars
et dedit cauſā in hoc. et dixit. qd' autē nō ē
per accidens ꝛc. i. et trāſmutatio eius na
turā ſubiecti eſt eſſentialiter terminata nō

est nisi in contrarijs aut in illis que sūt inter
contraria aut in contradictorijs. et intendit
hic per contradictoria illa que opponūtur se
cundū affirmationē et negationē et per cō
traria contraria que dicūtur ppue vt dictū ē
in libro cathegoriarū. D. d. et hoc arditur ex
inductione. i. et hoc certificatur. s. q̄ ōmis mot⁹
est de contrario in contrariū. aut de contrario
in medium. aut de medio in contrariū. aut de nō
ē in esse. aut de esse in non esse ex inductione
D. d. trāsmutatio enī erit ex medio ꝛc. i. et cū
in hoc q̄ transmutatio est ex medio. et ad me
diū est. q̄n medium est contrariū vtriq; extremo
sēdm q̄ extrema sunt contraria. et q̄n natu
ra q̄ causa in trāsmutatione ex medio et
ad medium est q̄ medium est contrariū vtriq; ex
tremo debit eā causā in hoc. et dicat. mediū
enī est quodāmodo ꝛc. i. et causa in hoc ē q̄n
in medio sūt duo extrema in media dispo
natione sēdm vero q̄ in eo inuenīūtur duo ex
trema in media dispositione sēdm hoc vtrū
q̄ extremū est contrariū simplicibus duob⁹
V. g. color pallidus ē medius inter albū et
nigrū que sūt duo extrema. et in eo est albe
do et nigredo. s. quodā modo potentie. sēdm
igitur q̄ habet in se de albedine in potentia
est contrariū nigredini que ē in actu. et sēdm
illud qđ habet in se de nigredine modo me
dio inter actū et potentiā est contrariū albe
dini in actu qđ est sēdm extremū. q̄n igitur
ppositio dicens q̄ transmutatio est de contra
rijs in contraria fuerit intellecta ita q̄ hoc no
mē contrariū dicatur de illo de quo intelligi-
mus et nimus. s. illud qđ est in potentia
tunc non indigetur ista exceptione et veri
ficabitur q̄ ōmis transmutatio est de cōtrario
in contrariū. deinde dicat mediū enī est quo
dammodo duo extrema et intendit esse me
diū inter actū. et potentiā sicut diximus

¶ Quoniā autē ōnis mutatio est a quo
dām in quoddām. manifestat et vtriq; nomen p⁹
aliud. n. aliq̄d. et aliud q̄dē p⁹. aliud autē
mōstrant postri? mutabit mutās q̄ndoq; in
si enī ex subiecto in subiectū. aut ex subiecto in
nō subiectū. aut ex nō subiecto in subiectū
aut ex non subiecto in non subiectum.
Dico autē subiectū ex affirmatione mōs-
trū quia nichil est ex his que dicta sūt tres
esse mutationes. s. ex subiecto in subiectū
et ex subiecto in non subiectū. et ex nō sub
iecto in subiectū. que enī est ex non subiecto
in non subiectū non est mutatio ppter hoc
q̄ non est sēdm contrariā positionē. neq; enim
contradictio neq; contraria est. Ex non sub
iecto quidē igitur mutatio in subiectū sēd;
contradictionē generatio est. alia quidē si
pliciter simplex. alia vero quedā cuiusdā:
vt ex non albo in albū generatio quidē hu
ius est. que vero ex non esse simpliciter in sub
stantiā est. generatio simpliciter est. sēdm
quā fieri et non fieri simpliciter dicimus
Que vero ex subiecto in non subiectū cor
ruptio est. Simpliciter quidē que ex substā
tia in non esse est. Quedā autē est que est in
oppositā negationē sicut dictū in gnīa
tione est

¶ Et quia ōnis trāsmutatio est de aliquo
in aliquid. et hoc significat suū nomē. sig
nificat enī in idiomate grecō q̄ est aliq̄d
q̄ sit per aliud. et sic significat aliquid fi
ri esse et aliquid fore. et omne qđ transmuta
tur trāsmutatur quatuor modis aut de sub
iecto in subiectū. aut de subiecto in non sub
iectū. aut de non subiecto in subiectū. aut a
non subiecto in non subiectū. et intelligo p
subiectū illud qđ significatur per affirma
tionē. ego nichil est ex hoc qđ diximus q̄
modi trāsmutationis sunt tres. q̄n trans
mutatio de non subiecto in non subiectū
non est transmutatio. quia non sunt op
posita. q̄n non sunt contraria. neq; cōtra
dictoria. transmutatio igitur de non sub
iecto in subiectū sēdm contradictionē ē ge
neratio. et transmutatio simpliciter erit
simpliciter. et qđ est transmutatio aliqua
est in aliquo. Verbi gr̄a. q̄n trāsmutatio
de non albo in albū est generatio albi. trā
smutatio vero de nichilo simpliciter ad ali-
quam essentiā est generatio simpliciter. et de hoc di
cimus simpliciter aliquid generari. trans
mutatio vero de subiecto in non subiectū
aut est corruptio simpliciter q̄n fuerit trans
mutatio de aliqua essentia in nichilū. aut
erit corruptio aliqua q̄n fuerit transmu
tatio in negationē contradicentē sicut
dictū est de generatione

¶ Q̄n declarauit consequentiā motorū quo
rū vnū est q̄ ōne motū mouetur de aliquo in
aliq̄d. et intendit numerare species motuū
incipit persequtam de hoc diuidendo illud ex

quo possibile ē trāſmutatū trāſmutari · et ad qd̄ · et ex quo est ipossibile · qm̄ istis numeratis determinabūtur species motuū · et quia nunc dicunt istā ex inductione qū dicat · qm̄ ens de cō trario · aut de contradictorio · vult nūc nunc fieri illa sc̄dm diuisionē · qua est via certior et dicat · et quia ōne trāſmutatū ꝛc · i · de aliq̄ terminato in aliquid terminatū non de quolibet · et licet hoc sit manifestū per se · dedit testimoniū ex hoc q̄ hoc nomē transmutatio significat apud eos · et est bene manifestū p se q̄ ōnis trāſmutatio est de aliquo in aliq̄d qm̄ dū res fuerint in eadē dispositione tunc ille non erit trāſmutatio · qū igitur transmutatur erit hoc qm̄ trāſferetur in aliquā dispositionē ab aliqua dispositione · et quia iste dispositiones sc̄dm q̄s diuidūtur in affirmationē et negationē · ſ · in esse et non esse sunt quatuor modis dicat · et ōne qd̄ transmutatur ꝛc · i · et qū posuerim⁹ q̄ ōnis transmutatio est de aliquo in aliquid · et hoc nomē aliquid dicatur ſpliciter de esse et non esse à de negatione et affirmatione · necesse est vt ōnis trāſmutatio sit de subiecto in subiectū id est de affirmatione in affirmationē · et de esse in esse oppositū · aut de subiecto in nō ſbiectū · i · de affirmatione in negationē · et de aliquo esse ad priuationē illius esse · aut de non subiecto in subiectū · i · de aliqua negatione in aliquā affirmationē · et de aliqua priuatione in aliq̄d esse · aut de non subiecto ī non subiectū · vnde necesse est vt modi trāſmutationū sint tres · et non sit quartū tres vero sūt trāſmutatio de esse in esse oppositū et de esse in non esse · et de non ēe in esse · et intelligo per non esse · non esse in actu qd̄ē ēe in potentia · et vniuersaliter non esse qd̄ est ꝓprie priuatio nunc materie non negationē ſpliciter · negatio enī ſpliciter ſignificat nō esse ſpliciter · et non esse ſpliciter nō recepit transmutationē · et hoc est intelligendū ex hoc qd̄ dicat · et intelligo per subiectū ꝛc · et dicat ne aliquis intelligat aliquos modos priuationū famosarū numeratarū ī libro predicamentorū · tertius vero est de ēe in non esse · qd̄ autē euanuit · est illud qd̄ē de non esse in non ēe · non esse enī impossibile est trāſmutari · et non esse aliquid nō opponitur ad non ēe aliquid · et dictū est q̄ illud ex quo est trāſmutatio · et ad qd̄ē trāſmutatio sunt opposita · et debes scire q̄ trāſmutatio que est de subiecto in subiectū · ſ · de contrario in contrariū pōt collocari in transmutatione que est de non subiecto in subiectū · et de subiecto in nō subiectū · trāſmutatio enī alia est in substantia · alia in accidente in substantia vero · quia substantia nō contraria est substantie · et transmutatio ē de opposito in oppositū · non dicimus q̄ istā trāſmutatio est de subiecto in subiectū · et ſic de cetera · et dicitur ēe de non subiecto in subiectū et de negatione in affirmationē · aut ē contrario · qū oppositio in hac trāſmutatione ē in priuatione · et habitu que est in substantia non in contrarietate sicut est dispositio in trāſmutatione que est in accidēte · transmutatio vero que est in accidente · quia est in contrarietate · et dicam⁹ contraria ſic existentia · dicitur esse de subiecto in ſbiectū · et quia illa que opponūtur sc̄dm contrarietatē possūt oppoi sc̄dm priuationē et habitū sc̄dm affirmationē et negationē · possibile est eaā dicere in eis que opponūtur ſcdm contrarietatē illa trāſmutari de subiecto in subiectū · Verbi gr̄ā · de albo in non album aut dicamus hoc de substantia in nō ſubstantiā · ſ · ſicut dicamus aliquid trāſmutari de homine in non hominē · et ſimiliter dicamus eaā q̄ transmutatur de nō subiecto in ſbiectū in accidēte · V · gr̄ · de non in albo in album aut dicamus substantiā trāſmutari de non homine in hominē · et quia trāſmutatio diuerſaliter q̄ accipitur de non subiecto in nō subiectū dicitur generatio · et q̄ accipitur de subiecto in non subiectū dicitur corruptio et subiectū et nō subiectū quedā dicūtur ſpliciter · et sunt illa que sūt in substantia q̄ substantia sit per se · et quedā non dicūtur ſpliciter · et sūt illa que sunt in accidentibus q̄ hoc nomē esse aut nō esse dicitur de substantia ſpliciter · et de accidente non ſpliciter · ideo trāſmutatio que est in substantia de non subiecto ſpliciter · et de nō ente ſpliciter ad ens ſpliciter dicitur generatio ſpliciter · et transmutatio de ente ſpliciter in non ens ſpliciter · dicit corruptio ſpliciter · et trāſmutatio que ē de aliquo ente · i · existēte in alio non ſpliciter · qd̄ est accidens in non aliq̄d ens dicitur generatio aliqua non ſpliciter · et ſimiliter

trāſmutacio que ē eſt de aliquo ente m nō ali
qd' ens· dicatur aliqua corrupcio et qū hoc ſit
declaratū qū dicat et trāſmutacio de nō ſb
iecto m ſubiectū eſt m generacio· et intendit
q trāſmutacio vniuerſaliter ſiue ſuū eſſe ſu
cut m accidēte ſiue m ſubſtancia qū accipit
ſcdm q eſt ex non ſubiecto m ſubiectū dicat
generacio· D· d· et trāſmutacio ſimpliciter
i· et trāſmutacio ſimpliciter· et eſt illa que ē
de non ſubiecto m ſubiectū· et eſt illa que eſt
m ſubſtancia· dicatur generacio ſimpliciter
qua eſt m ente ſimpliciter· non m aliquo ē
te· et que eſt de non ente aliquo m aliquod
ens et eſt accidens· dicatur generacio alicui
nō generacio ſimpliciter qua eſt m aliquo
ente non m ente ſimpliciter· D· d· trāſmuta
cio vero de malo ꝛc· i· trāſmutacio de non
ente ſimpliciter· i· de non ſubſtancia aliqua
m ens ſimpliciter· i· m aliquā ſubſtanciā
eſt generacio ſimpliciter· et trāſmutacio ſi
pliciter· D· d· trāſmutacio vero de ſubiecto m
non ſubiectū ꝛc· i· trāſmutacio vero de entē
non ens eſt duobus modis etiā· qū ſi trāſ
mutacio fuerit m eſſencia mdumdum demō
ſtrata· ſ· mdumdum ſubſtancie donec fiat illd
non mdumduū· dicatur corrupcio ſimpliciter
qū autē fuerit m aliquo accidente donec fi
at non illud accidens dicatur aliqua corrup
cio non corrupcio ſimpliciter· intelligendū
eſt igitur m hoc loco per negacionē primā
nē que non eſt ppria alicui ſubiecto et per af
firmacionē eſſe

¶ Sic igitur qd' non eſt dicatur multipha
riter quia neq; qd' eſt ſcdm compoſicionē et
diuiſionē contingit moueri neq; q eſt ſcd;
potenciā q a quod eſt ſimpliciter ſcdm ac
tū oppoſitū eſt· hoc quidē cui non albū ā ū
bonū tamē contingit moueri ſcdm accidēs
eſt cui non homo albus· Qd' autē ſimpli
citer non hoc aliquid eſt nullo modo mo
ueri impoſſibile cui qd' non eſt moueri·
Si autē h· et generacionē motū eſſe ipoſſi
bile erit· fit cui qd' non eſt· Si cui et q ex nō
ente maxime ſcdm accidens fit· Sed tamen
verū eſt dicere qd' eſt q non eſt de eo qd' fit ſi
pliciter· Similiter autē et quieſcere hec igit
amdiuit i contrarietate· Et ſi ōne qd' mo
ueri m loco eſt qd' autē non eſt· non eſt i
loco· eſſet cui alicubi neq; iā corrupcio
motus eſt· contrariū quidē cui motū mo

tus autē quies· corrupcio autē generacio
m contrariū eſt

¶ Et dicimus nunc q non ens qū dicat
pluribus modis illud qd' dicatur ex eo ſcd;
compoſicionē et diuiſionē impoſſibile eſt
vt ſit motū neq; illud qd' dicatur ſcdm po
tenciā· et eſt illud qd' eſt oppoſitū n qd' eſt
ſimpliciter m actu· qū non albū· aut nō
bonū pōt eſſe alio modo motū per accidēs
qū poſſibile eſt vt non albū ſit homo· il
lud autē quod eſt ſimpliciter non ens· et ſi
eſt mutabilitatū· impoſſibile eſt vt moue
atur qū non ens ipoſſibile eſt vt moueat
et qū ita ſit impoſſibile eſt vt generacio ſit
motus· qū non ens eſt illud qd' generat
qū ſi illud qd' eſt per accidens ppie nō ens
eſt illud qd' generatur· tamen verū dicat
q non ens eſt in generacione ſimpliciter
et ſimiliter eſt de quiete· et tale inopinabi
le ſequitur ex hoc q ōne motū eſt in loco
qū qd' non eſt non eſt in loco· qū ſi fuerit
in loco eſt in aliquo vbi· neq; corruptio eti
am eſt motus· corrupcioni cui eſt contra
rū aut motus aut quies· corrupcio eſt cō
traria generacioni et quieti

¶ Quia declarauit q generacio trāſmutacio
nū ſunt tria· ſ· de ſubiecto m ſubiectū et de nō
ſubiecto m ſubiectū· et de ſubiecto m non ſub
iectū· et eſt illud qd' dicatur generacio et cor
rupcio· qū generacio et corrupcio numerāt
m vna ſpēm ſpecierū trāſmutacionis ſicut
aliquis motus numeratur de ſupremo īm
mo· et de infimo m ſupremus· m vna ſpē
et eſt translacio recta· et ſicut trāſmutacio
de albedine m nigredinē· et econuerſo numera
tur m vna ſpēm alteracionis incepit declara
re q trāſmutacio que eſt de ſubiecto m nō ſb
iectū· aut econuerſo non eſt motus· ſ· q hoc
nomē trāſmutacio non dicatur de illa· et de
illa que eſt de ſubiecto m ſubiectū vniuoce
neq; quaſi vniuoce· ſicut eſt m eis que cōti
nentur ſub eadē diffinicione primaliter
et ſecundo· et incepit· et dixit· et dicamus nūc
q non ens ꝛc· i· et quia non ens dicitur trib⁹
modis Quorū vnus eſt ſcdm cōpoſicionē· i·
affirmacionē et negacionē· V· gr· chimera nō
eſt natum· Secundus vero eſt vt qū dicimus
m mdumdno ſubſtancie demonſtrato· eſſe nō
ens et eſt ens m potencia qd' eſt oppoſitū ei
qd' eſt m actu ens· et per ſe· Tertius eſt vt· q·

dicamus in mundo accidentis ipm esse ñ
ens .v. gr. non albū et non coloratū. et hoc ē
non ens non sīpliciter. sed non ens aliquid
qd igitur ex istis dicatur secm cōpositionem
et diuisionē. s. q falsitas in eo ē secm cōposi
tionē aut diuisionē. s. affirmationē et ne-
gationē. manifestū est q impossibile est in eo
vt sit trāsmutatū. qd autē est non ens ali
qd. v. gr. non ens albū possibile est moueri
per accidens. v. gr. qñ homo non albus fit
albū. qñ non fit albus per se nisi ex nigro
non ex non albo nisi per accidens. non albū
enī non trāsmutatur secm q est non albū
qd autē trāsmutatur de non ente simplicit
in aliqd ens simpliciter. et est generatio ā ē
in substantia. non mouentur in eo trāsmu
tatio ōmno. secm q res mouentur in subiec
to. qñ subiectū trāsmutationis in ea est in
potentia. et ideo impossibile est trāsmutari per
se aut per accidens. non ens vero non sīplici
ter possibile est vt moueatur. qñ subiectum
trāsmutationis in eo est in actu. et est illud
ad qd est trāsmutatio. et qñ motus attribu
itur secm q est ens aut essentialiter & qñ at
tribuitur ei secm alietatē ent per accidens. p
natio enī non trāsmutatur. sed trāsmutat
subiectū primationis. qñ fuerit ens in ac
tu. et idē demonstratū in duabus extremita
tibus motus. d. d. neq idē qd dicatur secm po
tentiā ꝛc. i. neq mouetur eadē de non ente il
lud qd dicitur de ente in potentia. qd est oppo
situm enti in actu. qñ trāsmutatū est ens in
actu necessario. d. d. non albū enī et non bo
nū ꝛc. i. illud enī de non ente. qd dicitur de ñ
aliquo ente. non de non ente simpliciter est
ens in actu. v. gr. non albū et non bonū ē en
in actu. et est possibile moueri per accidens
essentialiter vero non. s. secm q est non ens
d. d. qñ possibile ē vt non albus sit homo
i. et est possibile vt hoc trāsmutetur quia ñ
albū est ens in actu. v. gr. homo. non homo
vero non est ens in actu. sed in potentia. d
d. illud autē qd simpliciter non est ꝛc. i. illd
autē qd non pōt demonstrari. i. q ens non
est simpliciter. impossibile est moueri ōmno
per se aut per accidens. qñ non esse nō mo
uetur per se. et nichil est hic ens in actu sub
iectū motui demonstrato de primapio eius
vsq ad finē. audit igitur ex hoc dicere q ñ
ens mouetur per accidens. aliud enī q ē p

accidens. accidit enim per illud qd est per se
et quia per non ens non simpliciter dispon
tur subiectū in actu. vt quum dicimus q iste
homo non albus fit albus. possibile est vt
trāsmutatio tribuatur hic ad non ēē p acci
dens. s. per suū subiectū q est ens in actu ad
non esse vero existens in substantia. s. ex qua
fit trāsmutatio simpliciter. impossibile ē vt
attribuatur trāsmutatio per accidens. ne-
dū per se. quia subiectū eius est ens in pote
tia. et ens illic in actu non est idē demonstra
tū in duabus extremitatibus eiusdē motus
qñ non aer qñ fit aer accidit qñq aqua d.
gr. qñ aqua corrūpitur. deinde succedit ei aer
ergo hic non est idem subiectū forme aquei
aeris super qd succedebant forme sibi. sicut
albū et nigrū succedūt sibi in mundo de
mōstrato. et prima materia non est in actu
et qd non est in actu impossibile est moueri
cū esse prime materie non admittatur actui
ōmno. impossibile est vt moueatur. quia er
go in duabus extremitatibus istius motus
s. generationis et corruptionis existentis in
substantia non est aliquod idē demonstra
tū dispositū per motū a primapio vsq ad
nē eius. dixit ergo. impossibile est vt gene
ratio sit motus. deinde dedit causam in
dixit. qñ non ens est illud qd generatur
et causa in hoc q generatio in substantia
est motus. est quoniā generatū in ea ē in
ens simpliciter. et est ens in potentia. qñ
do trāsmutatur et exit de potentia in actū
quod non est ita in generatione accidentiū
trāsmutatū enī in ea est in actu licet trāsmu
tetur secm q ē in potentia. et quia dixit
q trāsmutatio in substantia est de nō ente
simpliciter. et q est causa in hoc q trāsmu
tatio in ea non est motus. et generatio eius
est a non ente per accidens. et generatio ei
ab ente in potentia est per se. incepit quasi
excusando se in hoc q dedit causā illius q
generatio simpliciter non est motus. quē
causa. s. quia est trāsmutatio ex non esse. et
est causa per accidens. dixit. qñ si illud qd
est per accidens ꝛc. i. diximus q generatio si
pliciter est de non ente simpliciter. et si gene
ratū per se est de ente in potentia et de non
ente per accidens. quia dicere q in non en
te simpliciter est generatio simpliciter. est
verū licet sit per accidens. et quasi dicat. et

dixamus q causa in hoc q in generatione non est motus quia est de non ente. et ipm esse de non ente est per accidens et non essen aliter et causa essentialis in hoc est dicere q generatio non est motus. quia trāsmuta tiū in ea est de ente in potentia. Deinde dicit et similiter est de querere. i. et qū in generatione non erit motus. non erit in ea primo motus. nisi ppter ad motū in loco est si ait ppter primationis q̄ dicitur quies in ri ventre. et determinatio istius sermonis est. qū quia ōnis generatio est facto alicui us q̄d' ante non fuit. necesse est vt primo ōnis generationis precedat illā in subiecto ex quo generetur. sicut subiectū fuerit en̄ in actu. tunc generatio erit motus. et ista ē dispositio trāsmutationis in alteratione z augmento et trāslatione. etsi subiectū fue rit in potentia non erit ibi motus qū non sit ibi motū in actu sicut est dispositio in substantia. et dicatur generatio et corruptio simpliciter. et si alie trāsmutationes dicāt generatio et corruptio. tamen non simplici ter. sed cū determinatiōe. Deinde dicit. et seqū tur tale ipossibile ic. i. et cōtingit dicere q̄ generatio et corruptio sunt motus aliud impossibile. et est q illud q̄d' non ē ens ē in loco. qū ōne motū est in loco. et q̄d' non est ens mouetur. ergo q̄d' non est ens est in lo co. et qū cōtradictione huius conclusionis cō iungetur vna duarū istarū ppositionū vē a. et est q ōne motū est in loco concludetur ī sed'a figura q illud q̄d' non est ens non mo uetur. Deinde dicit. negat corruptio est mot' qū continuū corruptionis est aut motus aut quies ic. i. et corruptio eaū non est mo tus. quia est continua generationi. et im possibile est vt illud q̄d' est motus sit cōtinuū ei q̄d' non est motus. et intendit hic p qm cū primatione motus. et syllogismus com ponitur sic. continua corruptionis est gene ratio et quies. et quies est primatio motus ergo continua corruptionis est primatio mo tus. et qū continuū corruptionis est prima tio motus et cōtinua sunt sub eode genere ipossibile est vt alterū istorū sit sub primā one. et alterū sub habitu. qū primatio z ha bitus non sunt sub eode genere. et ppositio dicens q contraria sunt in eode genere est famosa et verificabitur in ṕma phia.

Qū autē ōnis motus mutatio que dam est. mutationes autē tres sunt dicte in ū autē que sunt sēdm generationē et co rruptionē non sunt motus. he autē sēdm contradictionē sunt. necesse est ex subiecto in subiectū mutationē motus esse solū. sō ntia autē aut contraria aut media. Et pri uatio cui ponitur contrariū et monstrat affirmatione nudū et albū et nigrū. Sug pdicamenta diuisa sunt substātia et qua litate. et vbi et qū et ad aliquid et quanti tate. et facere et pati. necesse est tres ē mot' quantitatis et qualitatis et sēdm locum

Et quia ōnis motus est trānsmutatio aliqua et modi trāsmutationū sunt tres predicti. et istorū trium modorum illud q est sēdm generationē et corruptionē non ē motus in quo est contradictio est necesse. vt trāsmutatio sola que est de subiecto in subiectū sit motus. et duo subiecta sunt aut duo contraria aut media. qū nos po nemus primationē cui contrariū. qū p illā significatur sicut significatur nudū per affirmationē vt albū et nigrū. qū p dicamenta dividuntur in substantiā et qualitatē et vbi et ad aliquid. et quātū z agere et pati. necesse est vt motus sint mo tus qualitatis et motus quantitatis et in loco

Qū ponerent q trāsmutatio aut est de sb iecto in subiectū. aut de subiecto in non sbiect tū. aut de non subiecto in subiectū. aut de nō subiectū in non subiectū. et destruxit tres mo dos. remansit vnus qui est de subiecto in sb iectū. et dixit. et quia trāsmutationes sunt tres. et dixit. tres. quia quatuor modus ma nifestus est per se. s. qū trāsmutatio nō sit de non subiecto in nō subiectū. Deinde dicit et istorū trium ic. i. declarauit est q duo istorū trium que dicūtur generatio et corruptio nō sunt motus. ergo necesse est vt vera trans mutatio sit de subiecto in subiectū. Deinde dicit in quo est contradictio. i. de affirmatio ne in negatione. et econuerso vt diximus de generatione et corruptione. et qū declarauit q vera transmutatio est illa que fit de sbiect to in subiectū incepit querere species aut ge neru istius trāsmutationis primas z dixit et duo subiecta est alteratio subiecti in sbiect tū. i. et trāsmutatio que est de subiecto ī sb

rectū est alteracio subiecti m subiectū .i. transmutacio alicuius affirmacionis m aliquā affirmacionē remanente essencia rei dispositte illis duabus dispoſicionibus .v. gr. vt aliqd̄ corpus demonstratū mutetur de albedine m nigredinē. aut de vbi m vbi aut de mmoi q̄ntitate m maiorē. Deinde dicit. et duo subiecta sunt aut contrania ic̄. i. et qua manifestū ē per se q̄ transmutacio est de contrario m cōtrariū ergo trāsmutacio que est de affirmacione m affirmacionē. est de affirmacione contrania m affirmacionē contrariā. et q̄ due affirmaciones. aut cūt habitus. aut altera aut habitus et altera priuacio. dicit ponam̄ nos igitur hic priuacionē eā contrariū. i. intelligendū est hic per contrariū illud qd̄ est cōmune duobus. Deinde dedit causā q̄re quā vtatur hoc contrario sc̄ilicet. et est qua affirmaciones contrarie dunduntur m hec duo. s. i vera contrarietate. et m priuacionē et habitū et iam ponit q̄ trāsmutacio debet esse de affirmacione oppoſita m affirmacionē oppoſitā. et dicit. quādoq; enī ſignificatur per illā sicut per affirmacionē. i. et posſumus cōtraria sedm habitū et priuacionē m affirmacionibus oppoſitis. quia priuacio quādoq; ſignificatur per affirmacionē. qū dicimus sor. est nudus. que est affirmacio ſignificans priuacionē. quēadmodū qū dicimus sor. est niger aut albus. est affirmacio que ſignificat habitū. et quasi dicat. et q̄a necesse est vt trāsmutacio ſit de affirmatiuo oppoſito m affirmatiū oppoſitū. et affirmacio oppoſita est duobus modis. necesse est vt ōis trāsmutacio ſit aut de contrario i cōtrariū. aut de non esse m esse. aut econuerſo et manifestū est q̄ iſtud non esse est aliud a non esse. ex quo est generatio. et quia manifestū est per se q̄ trāsmutacio que ē motus m ea ponitur est inter oppoſita media et non est mediū m trāsmutacione q̄ est de priuacione m habitū. quia inter priuacionē et habitū non est mediū. dimiſit destruere hanc diuiſionē. quia est manifesta et q̄a vera contraria mediata mouentur m tribꝰ predicamētis. necesse est vt motus ſit m tribꝰ p̄dicamentis. ſed ipe non cōplent hanc declaracionē hoc modo. et quaſi dimiſit perſcrutacionē diligentia. Deinde incepit m ducere aliā viā manifestioreē. et famoſioreē m determinādo generā motuū per determinacionē generū predicamentorū. m quibus mouetur motus. et dicit. et qū predicamēta ic̄. i. et qū ſit declaratū q̄ motus est de subiecto contrario m ſubiectū contrariū. et est declaratū ea m alia ſcientia q̄ p̄dicamenta ſunt de ē. necesse est vt motus ſit m tribus tantū m qualitate et est alteracio. m quantitate et est augmentū et diminucio. et m loco. et est trāſlacio. q̄m in iſtis predicamētis mouetur contraria et media. ſicut latet m loco aliquantulū. et ideo declarabitur poſt et expoſitores queūt hic quomodo hic poſit motus ſub tribus generibus. et ipm poſuit illud genus per se. ſ. predicamentū paſſionis. quidam igitur confeſſerūt ipm esse ſub iſtis generibus. et dixerūt q̄ p̄dicamentū paſſionis est genus ſedm conſideracionē irrepnois motus. non ſedm conſideracionē motus. et iſti dicunt q̄ quale aliud est quescens et aliud motū. et ſimiliter q̄tū. et locus aliud est forma quescens. et aliud est forma mutata. et quibuſdā diſplicet hoc et dicunt q̄ quale non est genus per se. niſi ſedm q̄ est quescens et ſimiliter locus et quātū. qū autē iſta conſiderata ſedm q̄ ſunt motus. ſunt oppoſita iſtis qū ſunt quescentia. et impoſſibile motū ſit ſpecies quescentis. et iſti dicunt precise q̄ motus est m predicamento paſſionis. et q̄ Ariſ. attribuit illū iſtis predicamentis. quia iſta p̄dicamenta ſunt materia motus. non quia collocatur ſub eis. et videtur q̄ ſi potentia ad vnūqd̄q; predicamentū eſt m illo genere predicamenti qd̄ est m actu. et ſimiliter via de potencia ad actū. ſ. ſi potēcia ad ſubſtanciā est quoquo modo m predicamento ſubſtancie. et ſimiliter via ad generacionē ſubſtancie. et ſimiliter potencia ad quantū et ad alia predicamēta viſū est q̄ illud eſſe q̄ est inter potenciā et actū m illo genere ſit ſub illo genere. q̄m eſſe mediū inter potenciā et actū que ſunt m illo genere neceſſario eſt de genere actus quaſi est cōplementū. ſed differūnt ſedm magis et minus. ut eē ad calorē est calor quoquo modo. et ſimiliter ut ad frigorē. et ſedm hunc modū est verū dicere q̄ motus est m genere m quo est illud ad qd̄ ē motus. ſ. ſedm ſuā materiā. ſedm vero q̄ motꝰ est forma m hac materia eſtimandū est q̄ motus est per se predicamentū. et ſedm hꝰ

fuit consideratū in libro de predicamentis
motus igitur habet duplicē consideratiōnē
qm sēdm suā materiā est in genere eius ad
qd est motus. sēdm autē formā. i. sēdm qē
transmutatio cōmūnita cū tēpore est in pre
dicamento passionis. et ꝓpter famositatē ul
timus diuisionis. s. qm oīs intentiones di
uidūtur in habitus quiescentes et mobiles
conuenit oīs genitus in hoc q posuerūt
primū nominationū nomē et verbū. et po
suerūt nomen alicui formę quiescenti. et
verbū alicui formę mobili. et posuerūt m
dium abile ad collationē inter illa duo po
nentes vero relationē esse predicamentum
passionis non bene fecerūt. qm relatio est
potentia ad rē. et iam diximus q potentia
ad aliquā rem. est de genere illius rei

¶ Secundū substantiā autē non ē mo
tus ꝓpter nullū eorū substantiae contrariū
esse. neq; iam est in ad aliquid. Contingit
cū altero mutante. verū esse alterū nichil
mutans. quare sēdm accidens motus hoc
est. Neq; agentis aut patientis. Neq; oīs
qui mouetur. aut mouentis quia nō est
motus motus. nec generationis generatio
nis. neq; ōnino mutationis mutatio

¶ In substantia vero non est motus. qa
nullū eius est contrariū substantiae. neq; i
relatione eā est motus. qm possibile est
vt alterū relationū transmutetur absq;
eo q alterū trāsmutatur. motus igitur eo
rū est per accidens. neq; in agere et pati eo
rum est motus neq; motorus. aut moti. qm
motus non habet motū. neq; generatio
habet generationē. et vniuersaliter. ne
q; trāsmutatio transmutationē

¶ Quum posuit q motus inuenitur in tri
bus predicamentis tm. incepit destruere ipz
esse in aliquo ceterorū. et incepit a substātia
rē. et dixit in substantia vero rē. i. in substan
tia vero non est motus. qm ōnis motus est
de contrario ad contrariū. sed substantia n
est contraria substantiae. vt dictū est in predi
camentis. et intendit hic per contraria media
ta contraria. quorū vtrūq; est forma t ha
bitus. et habent media. sed quaeritur hꝰ quo
modo dixit in libro peri generationis q ignis ē cō
trarius aque. et terra aeri. et Alex dicit ad hꝰ
qd hoc qd dixit in libro predicamentorū est
de substantiis que sunt cōposite. i. ex forma
et materia. et in libro de generatione loquit
de simplicibus. s. de formis tm que sunt in potē
tia in prima materia. et ista solutio non suf
ficit in hoc qd est dictū hic. qm hoc qd est dictū
hic q in substantia non est transmutatio. q
non habet contrariū. est sermo ponentis q in
substantia non est contrarietas sēdm formā
aut subiectū. et si in substantia esset contrarie
tas sēdm formā non sēdm subiectū. tunc ser
mo Arist. non esset verus in hoc loco. et opmū
dū est q substantiae simplices sunt contrarie
sēdm suas qualitates. et ꝓprie qualitates i
eis non sunt substātiae. et si assimilātur sb
stantiis. qm ipossibile est vt aliquid in aliq
sit de aliquo predicamēto. et in alio de alio ita
q calor sit in homine de qualitate. et in igne
de substātia. sed est in igne ꝓprietas sbstā
tiae. et ideo accipitur in diffinitione loco differ
entiae. et in aliis compositis remotius a sub
stantia. videtur igitur necessarie dicere q dif
ferentiae quarū ꝓpria sunt contraria debent
esse contraria. aut dicere q non sequitur ni
si vt solūmodo sint diuersa est considerandū
sed non hic. quin igitur concesserimꝰ q i sb
stantia est contrarietas. tūc sermo Arist. nō
erit verus. et btū sequitur ex hoc q in sbstā
tia sit motus sicut existimauit Alex. adeo q
diuisit substantiā in formā et subiectū. sa
licet quia concessit q prima simplicia sunt
contraria sēdm formas. et non contraria se
cundū materias. qm quocūq; fuerint posite
substantiae contrarie. non sequitur ex hoc vt
in eis sit motus. qm si ponantur contraria
sēdm formas tm non erit in eis motus. quia
subiectū eorū est in potentia et si essent contra
ria sēdm vtrūq;. s. sēdm formā et subiectū nō
esset in eis trāsmutatio. nedū motus. non ei
sequitur. si posuerimus q in substantia sit cō
trarietas. vt in ea sit motus. et qm Themisti
arbidit hanc consequationē respondit q ignis
non trāsmutatur ad aquā nisi per medium t
est sermo valde debilis. qm hoc q est cōtra Ar
in libro de generatione et corruptione. qm qm
posuerimus q in substantia est contrarie
tas. quia ignis est contrarius aque. et ipz
transmutatur ad aquā. et non destruit hoc
dicit sermonē dicentē q ignis trāsmutat
in aquā per medium. quia ista est dispositio
cōtrariorū mediatorū. s. q motus non est in
istis. ergo questio non dissoluetur sēdm

q̄ exſtimant Temiſtius diſſolu. neq; ſ̄dm
q̄ exſtimant Alex. et queſtio non ſequitur ō
nno. q̄m non ſequitur ſi dicemus q̄ m illo
m quo non eſt contrarietas non eſt motus.
vt m illo m quo eſt contrarietas ſit motus ī
ponendo igitur q̄ m ſubſtancia eſt contrarie
tas nichil malū eſt plus q̄ deſtruer indicā
Arſ. et quoniq; concedatur q̄ m ſubſtancia nō
contrarietas deſtruetur ſignū Ar. quare ſolu
tiones Alex. et Temiſtij non valent. et iſta de
monſtratio quā declarant q̄ m ſubſtancia
non eſt motus fundatur ſuper hoc q̄ m ſb
ſtancia non eſt contrarietas. et q̄ motus eſt
m contrarijs. et forte iſta declaratio ē famo
ſa. et illa qua ſuſtentatus eſt illā quā p̄dix
it. ſ. q̄ tranſmutatio q̄ eſt m ſubſtancia eſt
generatio et corruptio. et generatio et corrup
tio non ſunt motus. quia ſunt m illo qd̄ eſt
m potentia non m actu. et motū eſt m actu
et hoc qd̄ narrauimus de Alex. eſt dictū m ex
poſitione eius m libro de generatione. et idē
m expoſitione ſua hic illud qd̄ nos diximus
de nobis. ſ. q̄ elementa non ſunt contraria ñ
hz qualitates non ſ̄dm formas. et eramus
ſett m hoc. et q̄m declarauit q̄ m ſubſtātia ñ
eſt motus. declarauit eā q̄ m relatione nō
eſt motus. q̄m illud qd̄ tranſmutatur ad re
lationē trāſmutatur ſe quieſcente per tranſ
mutationē ſui correlatiui. v. g. q̄m columna
que eſt m dextro ſoꝛ vertitur ad ſiniſtrū ſoꝛ.
q̄m ſoꝛ trāſfertur m locō. trāſmutatio igitur
m columna eſt per accidens. trāſmutatio vero
relatiui que eſt m ſoꝛte licet ſit per ſe. ſequit
verū motū. ſ. trāſlationē m locō. et hoc intēn
debat q̄m dixit. q̄m quādoq; trāſmutatur al
terū correlatiuoꝝ ꝛc. Deinde dicit. motus ig
corū eſt per accidens. m illo vero q̄ non trāſ
mutatur manifeſtū eſt. m illo autē qd̄ trāſ
mutatur trāſmutatio per quā eſt relatiui
eſt per accidens. quia relatio que accidit ei ē
p̄ter ſuā tranſmutationē m locō per accidēs
eſt igitur vtriuſq; per actūs. alterius vero.
quia eſt quieſcens. reliqui vero. quia mouet
motu ducto a tranſmutatione accidente ei
q̄m ſequitur ſuā trāſlationē m locō. ipm ee
m dextro aut m ſiniſtro columne. Deinde dixit
neq; m actione et paſſione ꝛc. et intendit per
actionē illud qd̄ eſt cōmune actiom agentis
ſiue fuerit agens verū motū aute aliquā
tranſmutationū que non ſunt motus. et ſi
militer intendit per paſſionē. et ideo induxit
poſt deſtructionē et dixit neq; motus a motu.
et quaſi diceret q̄ actio et paſſio non habent
motus neq; motores et mot. neq; generatio
et generantis. et vniuerſaliter tranſmutan
tis et trāſmutati. q̄m motus non hz motū
neq; trāſmutatio habet trāſmutationē vni
uerſaliter. Deinde incepit declarare ſi dixit

Primū quidē cū conantur dicere motū
eſſe motū. aut ſicut ſubiectū vt homo mo
uetur quia ex albo in nigrū mutatur ſic
motus aut calefit aut frigefit aut loci
mutat aut augetur aut diminuitur. hoc
autē impoſſibile eſt. non cui ſubiectorum
aliquid eſt mutatio

Primo vero non eſt poſſibile vt motus
habeat motū niſi altero duoꝝ modoꝝ. ſ.
ita q̄ ſit ſubiectū. v. g. q̄ homo mouetur
quia trāſmutatur de albedine m nigredi
nē. aut quia calefit. aut infrigidatur aut
mutat locū. aut augmentatur. aut di
minuitur. ſic dicatur m motu. ſed hoc eſt
impoſſibile. q̄m trāſmutatio non eſt ru
bus ſubiectis.

Quia motū hīc motū itelligit duob⁹
dic. ſ. ita q̄ motꝰ ſit ſbiectꝰ motui. ſcz q̄
motus ē ſbiectus motui. ſ. ita q̄ motꝰ hēat mo
tū. i. digeratur ad hꝰ q̄ ſit motui precedenti
cus generatū digeratur motui generationis
et impoſſibile eſt imaginari vbi motus hā
beat motū niſi altero iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ.
incepit perſequi de prima diuiſione. et dix
it. aut ita q̄ ſit ſubiectū ꝛc. i. aut ita q̄ motꝰ
ſit ſubiectū motui. ita q̄ dicatur q̄ motus mo
uetur per motū exiſtentē in ipō ſicut dicitur
q̄ homo mouetur quia trāſmutatur de albe
dine m nigredinē. aut de frigore m caloꝛē. aut
de loco m locū. aut de diminutione m aug
mentū. aut econuerſo. Deinde dicit ſic. dici
tur m motu. i. ſ̄dm hunc igitur modū dici
tur q̄ motus mouetur. ſ. quia trāſmutatur
et mouetur per aliū motū ſicut dicimus
in re ſubiecta motui. ſ. ipām moueri. Deinde
dixit. ſed hoc impoſſibile ē ꝛc. i. ſed hoc q̄
motus ſit ſubiectū motui manifeſtū eſt q̄
eſt impoſſibile. q̄m ſi motus eſſet ſubiectū
motui. tunc motus raperet motū et quie
q̄m illud qd̄ mouetur mouetur eſt
quieſcere. et impoſſibile eſt vt motus rapi
atur quietē. q̄m motus eſt continuus que

ti. ex hoc igitur apparet q̄ impossibile est vt m
motu sit motus. ā s. vt motus sit subiect⁹ mo
¶ Aut in mutando aliqd̄ subiectū tu
ex mutatione in alteriū speciē. vt homo ex
egritudine in sanitatē. Sed neq; hoc possi
bile est nisi sēdm accidens. Hic cū motus
ex alia specie in aliā mutatio est. et generā
tio autē et corruptio similiter p̄ter q̄ hec q̄
dē sunt in oppositis sic. motus autē non si
militer. Similiter igitur mutabitur ex sa
nitate in egritudinē. et ex hac ipa mutatio
ne in aliam. ¶ Manifestū autē q̄ qū ifir
metur mutatus est in quālibet. Contigit
enī quescere et amplius in non contingē
te semper. Et illa ex quodā in quoddā alte
rū est. quare et oppositā erit sanatio. sed se
cundū q̄ accidit vt si ex inordinatione ī ob
liuionē mutat. qū enī nec est illud mutat
aliquā in sciaiā. aliquā vero in sanitatē
¶ Alius vero modus est vt sit aliud sub
iectū enī accidit trāsmutatio. et transferat²
ad aliā formā. v. g. homo de egritudine ī
sanitatē. et hoc etiam non est possibile in
motu nisi per accidens. ipe enī motus est
translatio de aliquo in aliquid aliud. ge
neratio enī et corruptio sūt tales puta hoc
q̄ motus ad oppositā est in hoc quodā mo
do et in hoc alio modo. transmutatū igit²
transmutatur de egritudine in sanitatē. et
enī hoc de hac trāsmutatione in aliā. mani
festū est igitur q̄ trāsmutatio eius qū fuit
ad egritudinē. erit ad aliquā trāsmutatio
nē quāliq; sit. qū possibile est quescere
et etiā possibile est ut sempa trāsmutetur
non ad quālibet translationē. sed il
la trāsmutatio est de aliquo in aliud. et
qūq; erit in oppositū. et est sanitas p acci
dens. v. g. qū trāsmutatio de inordina
tione ad obliuionē est trāsmutatio acci
dens illi qui habet illā trāsmutationē qū
q; igitur trāsmutatur ad sciaiā et qua
doq; trāsmutatur ad sanitatē
¶ Q̄ destruxit primū modū. incepit destru
ere sēdm qui est vt motū fiat a motu aliquo
ad motū. et dixit. alius vero modus ꝛc. id est
modus vero sēdꝰ sēdm quē possibile est ma
gnam q̄ motus habet motū. est non q̄ mo
tus sit subiectus motui. sed q̄ illic sit aliud
subiectū. ex quo sit motus ad motū. sicut
homo mouetur de egritudine ad sanitatē
et quasi dicat ita q̄ aliud subiectū sit ab ip
so motu. aut subiecto accidat trāsmutatio
et trāsferatur de motu in motū. sicut subiectū
trāsferatur de forma in aliā formā. vt homo
de egritudine in sanitatē. D. d. et hoc est ipos
sibile ꝛc. i. et non est possibile vt motus sequa
tur essentialiter aliū motū sicut forme quies
centes sequūtur motū. sed si hoc fuerit erit p
accidens. s. vt esse motus sit p̄fecto eius qd̄
est in potentia. ita q̄ motus sit p̄fecto mot⁹
quēadmodū forme quiescētes sūt p̄fecto mo
tus. et qū narrant q̄ hoc est impossibile nisi
per accidēs. dedit causā super hoc et dixit. ipe
enī motus ꝛc. i. et hoc est impossibile in mo
tu essentialiter. quia motus est trāslatio re
ū existentiū de forma quescente in formā
quescentē. vnde sequitur vt trāslatio nō in
digeat trāslatione nisi per accidens. Deide
dixit. generatio enī et corruptio sūt tales. i. t
hoc qd̄ sequitur de hoc in vero motu. similit⁹
est de generatione et corruptione. qm̄ impossi
bile est vt generatio habeat generationem
aut corruptio corruptionē. Deinde dixit. p̄t⁹
hoc q̄ motus ꝛc. i. et inter motū et generatio
nē et corruptionē nō est differentia. p̄ter
hoc q̄ generatio et corruptio sūt in oppositio
ne. alia ab oppositione in qua est motus.
s. qm̄ generatio et corruptio sūt de non esse ī
esse. et de esse in non esse. et alii motus sunt
de esse contrario in esse contrariū. et hic nō
facit differentiā in hoc q̄ sit impossibile trās
mutationē habere trāsmutationē. et motū
habere motū essentialiter. et qū narrant
q̄ generatio et corruptio in hoc sūt tāq̄ mo
tus. incepit inducere impossibilia sequēta hūc
positionē et dixit. erit igitur trāsmutatio de
sanitate in egritudinē. et est hoc de hac trās
mutatione in aliā. i. et qū trāsmutatio trās
mutatur in aliā trāsmutationē. et trāsmu
tatio qū trāsmutatur est in re ad quā trās
mutatur. manifestū est q̄ si illud qd̄ trans
mutatur de sanitate in egritudinē trāsmu
tatur in aliā trāsmutationē. erit in duab⁹
trāsmutationib⁹ īmmul. s. in egritudine et
in trāsmutatione ad quā trāsmutatur ōne
enī qd̄ trāsmutatur de aliquo in aliquid du
mouetur semp̄ seperatur a parte illius ex q̄
mouetur. et acquirunt partē illius ad qd̄ mo
uetur. Deinde dixit. manifestū est igitur ꝛc
i. et qū posuimus q̄ illud qd̄ mouetur de

ſanitate m egritudinē. eſt in duabus trāſ
mutationib⁹ inſimul. ſ. trāſmutatione ad eg
tudinē. et in trāſmutatione ad trāſmutatio
onē. ad quā trāſmutatur. manifeſtū eſt q
qñ trāſmutatur ad egritudinē. trāſmutat
cū hoc ad quālibet tranſmutationē. qū ſic
ſicut poſtea dicemus q ōnis trāſmutatio ē
a trāſmutatione ſine determinatione. Deīde
mduxit idē qd ſequitur ex hoc et dixit. qñ im
poſſibile eſt quieſcere. i. qñ trāſmutatur de ſa
nitate in egritudinē. et trāſmutatur cū hoc
a qualibet trāſmutatione. poſſibile eſt ipz
trāſmutari ad priuationē trāſmutationis
et ſic erit ſimul trāſmutatū ad egritudinē
et non trāſmutatū inſimul qd eſt impoſſi
bile. Deinde mduxit aliud impoſſibile et dix
it. et poſſibile eſt ꝛc. i. et etiā poſſibile ē ſedm
hoc vt trāſmutatū trāſmutetur ſed non ad
qdlibet. ſed ad oppoſitū. qñ trāſmutatio eſt
ſecundū aliter eſt de oppoſito in oppoſitū. et ſic ſe
quitur vt res trāſmutetur duabus trāſmu
tationibus oppoſitis inſimul. adeo q illud
qd trāſmutatur de ſanitate in egritudinē
dū trāſmutatur. trāſmutatur de egritudīe
in ſanitatē. et hoc quia accidit tranſmuta
tioni trāſmutari ad contrariū. V. ſ. qñ trā
ſmutatio de rememoratione ad oblionē
exiſtimatur continuari cū trāſmutatione q
eſt de oblione ad rememoratiōnē ſed p ac
cidens. V. ſ. qñ trāſmutatio de memoria
aliarum intentionis et oblione eius eſt
trāſmutatio accidens illi rei cuius eſt illa trā
ſmutatio. Deinde dixit qñ igitur trāſmutat
ad ſanitatē ꝛc. i. ſed hoc q eſt nos dicere q
trāſlatio eſt de trāſmutatione continua
ad trāſmutationē continuā vt dicatur q
de memoria eſt trāſmutatio ad oblionē
non eſt eſſentialiter. ſed hoc accidit ppt trāſ
mutatū. qñ ſicut trāſmutatur aliqñ ad
ſanitatē et aliqñ ad ſanitatē. ita accidit trāſ
mutari qñq de oblione ad ſanitatē. et de
egritudine ad ſanitatē. et qñq ſanitas. et
qñq ad ſanitatē. et qñq de ſanitate. et qñq
ad ſanitatē. non ita q trāſmutatio que eſt
de ſanitate in egritudinē eſt eſſentialiter. id
eſt copulata. ſed inter illa eſt quies. qñ ſi
hoc non eſſet ſequeretur vt moueretur du
obus motibus oppoſitis inſimul

Amplius autē in infinitū vadit ſi
cut mutationis mutatio. et generationis
generatio. Neceſſe igitur eſt eſſe primā ſi
ultima erit vt ſi ſimpliciter generatio fie
bat aliquādo et qd fit fiebat. quare non
dū erat tunc qd fit ſimpliciter. ſed aliquid
qū fit et frūm eſt illā. et iterū fiebat hoc aliqū
quia nondū erat tunc qd fit. Qñ autē infi
nitorū non eſt primū. non erit quidē vl
timū quare neq; habitū neq; fiet igitur ne
q; mouebi poſſibile eſt neq; mutari nichil
Et etiā hoc procedit in infinitū ſi trāſmu
tatio habet tranſmutationē et generatio
generationē. qñ neceſſe eſt vt ſit primus q
poſterius eſt futurū. V. g. qū ſi generatio
ſimpliciter fuerit. erit generatio in aliqua ho
ra. generatio enī generabatur ex quo ſequ
vt generatio nondū ſit ſimpliciter generā
ta. ſed qū fuerit generata. tunc erit ge
nerata. et iam fuit enī generata in aliqua
hora. ex quo ſequitur vt generatio non fu
erit generata. et qū infinita non habeant p
mū. ipoſſibile eſt primū eſſe. ergo ipoſſibi
le eſt cōſequens ē. ergo impoſſibile ē ſedm
hoc aliquid generari. et aliqd motum

Qū declarauit q trāſmutatio nō pōt trāſ
mutari ad trāſmutationē. inſi per accidens
qñ trāſmutatio eſſentialiter eſt de quā
te ad quieſcentē. et intelligo hic per quie
tē illud qd aufert trāſmutatione. ſue in lo
ſue in alio. incepit inducere ipoſſibilia con
tingentia hunc poſitionū. ſi aliquis poſuit
ipām eſſentialiter. et dixit. et etiā hoc procedit
in infinitū. i. et ſi trāſmutatio ſequatur trāſ
mutationē p̄cedentē eſſentialiter. continget
vt ante hanc trāſmutationē demonſtratā
ſint trāſmutationes infinite. Deinde dixit
neceſſe eſt enī vt prius ſit ꝛc. i. et contingit hoc
oppoſitū vt ante trāſmutationē demonſtra
tā ſint trāſmutationes infinite. quia neceſ
ſe eſt cū ante trāſmutationē fuerit trāſmuta
tio. et poſtremus trāſmutationē poſtremo
eſſe in actu vt prior trāſmutatio ſit actu ā
te. et hoc intendebat qū dixit. et vt primus ſit
et qū poſterius fuerit futurū. i. qū poſterius
fuerit erit primus. Deinde dixit. V. ſ. ꝛc. intē
dit per hunc ſermonē deſtruere generationē
habere generationē. et vniuerſaliter motū
habere motū. et fundatur ſuper duas poſi
tiones. quarū altera eſt q res generata qū
fuerit in generatione nondū eſt illa res ge
nerata. V. ſ. qñ homo qū fuerit in gener

aone nondū est homo. et hoc manifestū est per se. sed a autē est q; qū generatio simpliciter fuerit generati. tunc generatur. sz igitur aliquis ponens q; generatio generetur sicut generatur mundum substanciae. sequitur ex prima positione vt generatio non sit dū generatur sicut homo non est homo dū generatur. et sequitur ex sda q; qū generatio simpliciter existit cōpleta non erit. quia posito est ipa generatio qū fuerit et ipam non esse qū generatur. ex quo sequitur vt sit et vt non sit in eodē instanti. qd est impossibile. impossibile igitur sequitur ex hoc qd' ponimus q; generatio habet generationē. et qū dicit. v. ff. qm si generatio icē intendit. v. ff. qm si generatio simpliciter existat generata in actu in aliqua hora. q. generatur. Deinde dicit necesse est igitur ex hoc ic̄. i. necesse est igitur vt generatio simpliciter dū generatur non sit generata perfecte Deinde dicit. sed qū fuerit generata ic̄. i. sed qū fuerit generatio. tunc inuenitur generatū. sed ante hoc hec generatio que est generata in alio tēpore generabatur. et hoc intendebat qū dicit. et hoc erā generabatur in aliqua hora. D. dicit. ergo necesse est ic̄. i. ergo necesse est vt generatio simpliciter nondū sit. s. in illa hora in qua est. qd' est impossibile. et licet vt apparet non inducat hoc exemplū ms ad detrimendū hanc opinionē ex hoc q; contingit ea. s. infinitū esse. tamē continet aliā destructionē cū hoc qd' dat explicationē quā mtē dit. et ideo reuertitur est ad declarandū illā p̄m̄ destructionē et dicit. et qū infinitū ic̄. i. et qū ante trāsmutationē demonstratū in actu est alia trāsmutatio. et ante illā alia. et hoc est essentialiter. tūc inuenitur trāsmutationes infinite. et qū infinita non habēt primū. ergo iste trāsmutationes non habēt primā. et qū prima trāsmutatio non erit. nō erit q̄s. qū primū est necessariū in esse sequentis. et qū sequēs nō erit. nō erit ista trāsmutatio p̄sens qd' est impossibile. ergo aīa trāsmutationē non est trāsmutatio essentialiter per antecedens vero est necessariū. s. q; aīa ōnē trāsmutationē sit trāsmutatio. qm necesse est hoc vt sit hic vnus motus eternus. q; sit causa q; ante ōnem motū fūt motus vt declaratū est in octauo. et quia moderni nō distinguūt illud qd' est per se. et illud qd' est per accidens. existimauerūt qd' sequitur ex hoc q; si homo semper generatur ab homine et primū non fuerit. postremū non erit et nō est ita. qū primū est et est sol. et intelligēntia operans. hominē autē generari ab homine in infinitū est verū per accidens. non per se

¶ Amplius eiusdē motus contrarius est et adhuc quies et generatio et corruptio q̄r et qd' fit qū fiat quod fit. tunc corrumpitur necq; aīa qū mox fit necq; postremus. esse enī oportet qd' corrūpitur

¶ Et erā motus per contrariū erit eiusdē in et quies erit. et generatio et corruptio. sigitur tunc generatio est generata qū generatur. qū igitur corrūpitur. qū impossibile est vt generetur et corrūpatur dū generatur nec q; in postremo. qū corruptū indiget vt generetur necessario

¶ Idest hoc qd' dicit et erā ic̄. fundatur super tres ꝓpositiones. quarū vna est q; res mota in rebus que mouentur motibus oppositis ē eadē. v. ff. qm id qd' mouetur in loco. idem est cū illo qd' quiescat. et similiter illud qd' generatur. idē est cū eo qd' corrūpitur. sed a autē ꝓpositio est q; ōne generabile est corruptibile. et hoc apparet per inductionē. et declarabitur per secundū primo celi et mūdi. tertia vero est q; corruptū non corrūpitur dū generatur necq; res mota quiescat dū mouetur. qū igitur ponimus q; generatio habet generationē sequetur vt habeat corruptionē. et qū habuerit corruptionē sequitur. vt ipa generatio recipiat corruptionē. et sic continuū recipit suū cōtrariū qd' est impossibile. D. d. si generatio tūc ic̄. i. si igitur generatur dū generatur est generatū non corruptū. s. quia non pōt corrūpi apud generationē. qū igitur corrūpitur generatū si habet generationē. et qm possibile est corrūpi apud generationē necq; quā do cōpletur generatio qm corruptū est ipm generatū. s. q; generatū est subiectū corruptionis. si igitur generatio corrūpitur. tūc contrariū erit subiectū sui contrarij. et hoc intendebat qū dicit. necq; in postremo ic̄. i. quia res corrupta indiget vt illa sit generata. et vt sit in eadē hora cū corruptione

¶ Amplius oportet materiā subesse. et ei qd' fit et mutatū. que igitur erit materia si aut alterabile vt corpus aut aīa sit aliq̄d qd' sit motus aut generatio

¶ Et erā generatum trāsmutatū indiget

vt habeat matriā subiectū. que igitur est
ista matria. qū quēadmodū alterat̄ est
corpus ā aīa. ita generat̄ est aliquid. mo
tus aut generatio

Ista est alia opatio. et est qū si trāſ
mutatio est generata. et ōne generatū hēat
materiā. necesse est vt trāſmutatio hēat ma
teriā subiectū. et illa materia ē que dispont̄
per illā trāſmutatiōnē. sicut corpus ā aīa
disponitur per trāſmutatiōnē. qū trāſmu
tatio fuerit in eo et dixit que igitur est ista
materia. i. materia trāſmutationis que ē
genus in quo est trāſmutatio. non materia
in qua est transmutatio. ſ. que est de alio ge
nere a genere trāſmutationis si trāſmutatio
fuerit trāſmutatiu. D. d. quēadmodū igitur
alterat̄: cē. i. quēadmodū igitur trāſmutatio
onis in substantia subiectū est aut corpus
aut aīa. ſmiliter subiectū generationis si
generatur. ſ. genus in quo est generatio de
bet esse aliquid aliud aut motus vniuersa
liter quicūq; aut generatio. vtatur igitur h̄o
nomine alteratiōis pro trāſmutatiōne ī sub
stantia. sed non pro trāſmutatiōne in qua
litate non generatio. non cē de substantia. q
nā si non vteretur hic pro trāſmutatiōne ī
substantia. sed pro trāſmutatiōne in quali
tate. tunc generatio non erit de substantia
quasi intendit declarare per hunc sermonē
q̄ impossibilia cōtingentia ponentibus q̄ mo
tus habet motū. ita q̄ motus sit subiectus
motui. cadē contingit ponentibus q̄ mo
tus habet motū. ita q̄ subiectū sit aliud qū sic
tur ex hac positiōne vt motus moueatur si
cut sequitur ex prima. qū sicut in trāſmu
tatiōne de albedine in nigredinē. sequitur vt
nigredo sit trāſmutata. ſmiliter si genus
non in quo est fuerit motus. sequitur vt mo
tus moueatur. et si non ponatur q̄ motus
est subiectus motui vt posuimus in prima
modo. et hoc est ita. qū subiectū motus ītel
ligitur duobus modis. quorū vnus est illo
in quo est motus. ſ. corpus motū. et sēdm hoc
intelligitur primus modus in hoc q̄ corpus
mouetur. ſ. in hoc q̄ motus sit subiectū mo
tui sicut corpus est subiectū a. sed̄ vero mo
dus est genus in quo est motus. ſ. qualitas
trāſmutabilis. aut substantia. aut quāti
tas. aut vbi. hoc enī est subiectū motui eā
alio modo. et ex hoc modo eā sequitur. vt
motus moueatur. si motus habeat motū
ita q̄ subiectū eius sit aliud a subiecto mot
et iste est sēd̄s modus

Et iterū aliquid in qd̄ mouetur. oport
eū aliquid esse huius et hoc in hoc motū.
non motū aut generationē. Similiter aūt
et quomodo erit. non enī erit doctrina q̄ do
ctrine generatio. quare nec generationis ge
neratio. neq; quēdā numerū

Et eā illud igitur ad qd̄ est motus qd
ē ē. necesse est eū vt motus huius determi
ti sit de hoc in hoc sit aliquid non motus. q
eū hoc impossibile est hoc intelligi quō sit. im
possibile enī est vt scientia fiat scientia ergo
generatio nō ītz generationē ōnino

Dicat et eā si posuerimus q̄ motus habet
generationē. quid igitur est illud ad qd̄ ge
neratur motus. qū necesse est vt motus in
sit de hoc in hoc. et vt illud ex quo est motus
ad qd̄ est motus sit aliud a motu. et qū pone
remus q̄ motus habet generationē tūc illud
ad qd̄ est motus. et ex quo est motus. erit mo
tus qd̄ non est intollerabile. ſ. quomō scientia
fit scientia. et motus fit motus. qū generā
tū est illud qd̄ nondū est in actu perfecto
qd̄ est in via generationis. nā si esset in
tu. non esset illic generatio. qū generatus
ens eius qd̄ est in potentia in actū et
esse non completū. si igitur motus habet
generationē. tunc esse ens in via generatiōis
esset ēē eius perfecte in actu. et sic ens quod
nā cōpleta generata generantur. et hoc in
debat qū dicit. qū impossibile ē vt scientia
at scientia. i. qū sicut est impossibile vt sci
entia fiat scientia. ita ē impossibile vt gene
ratio generetur

Amplius si tres species sūt motus ha
nū aliquā necesse est esse subiectū naturā ei
in quā mouetur loci igitur mutationē al
terius aut tertii. Omnino aut̄ qū qd̄ mo
uetur ōne mouetur triplicater aut modo q̄
est sēdm actum. aut quia pars aliqua a
qua per se sēdm actum solū contingit
mutari mutatiōnē. vt qui sanus fit aut
mat aut discat. hoc aut̄ sēdm actum di
uisimus olim

Et eā si species motus sunt tres. necesse
se est vt natura subiecta istis sit vna eāmq;
similiter illud ad qd̄ mouetur. et sic trāſ
latio alteratio aut transferetur et vi

uersaliter qū omne motū mouetur tribꝰ modis. aut per accidens. aut sēdm partem aut per se. possibile est vt transmutatio tāl mutetur. v. g. vt infirmus. cras adhuc iā medicinatur. aut addiscat. et iam diuisimꝰ superius loqn de trāsmutatiōe p accidens.

¶ Qū dixit qꝫ si motus habet motū sequitur vt motus moueatur. incepit dicere mopinabile contingēs in hoc. et dixit eaꝫ si species motus sunt tres ꝛc. i. et eaꝫ si in p dicamēto motus fuerit motus. s. qꝫ materia motus sit motus. sicut materia alterationis est in qualitate. et materia trāslationis est in vbi. et iā declaratū est prius qꝫ species motus sunt tres. trāslatio et alteratio. et diminutio. necesse est si motus est in motu sicut alteratio in qualitate. trāslatio in vbi vt idē motus sit aut in sua specie. aut in alia. si in sua. sequitur vt trāslatio trāsferatur. et alteratio alteretur. qd est mopinabile. si in alia sequitur vt trāslatio alteretur. et alteratio trāsferatur. qd est magis iopinabile. D. d. necesse est vt natura subiecta ꝛc. et intendit per naturā subiectā genus in quo est motꝰ id est necesse est vt materia subiecta ipsi motui sit vnus motuū. et similiter necesse est vt iste motus qui est quasi forma in hac materia sit vnus trāsmutationū. et hoc intendebat qū dixit. et similiter illud ad qd mouetur. i. et similiter est necesse vt forma istius motꝰ sit vnus trāsmutationū. et accepit illud ad qd mouetur loco motus. quia illud ad qd est motus est de natura motus. Deinde dixit et vniuersaliter ꝛc. et intendit declarare quo modo sequitur vt motus sit a motu per accidens. manifestū est eaꝫ qꝫ hoc est cōsequēs motū generatū. et apparet in principio octaui. et quasi dicat. et quia ōne motū moueri aut per se aut per accidens. et declarauit est qꝫ motus non est ex motu per se. necesse est vt motus fiat a motu per accidēs. vel aut de illo qui est sēdm partē. quia ōne qd habet motū sēdm partē possibile est vt motus sit in toto. quia qū pars diuiditur sit totū. si igitur esset possibile vt motus moueretur secundū partē esset possibile vt moueretur sēdm totū. et qū est impossibile vt motus moueatur per se aut sēdm partē. ergo est possibile per accidens imo apparebit qꝫ est necessariū. s. vt ante omnē trāsmutationē sit trāsmutatio. D. d. v. g. ꝛc. i. v. g. vt transmutatio egri de egritudine in sanitatē. hec enī est trāsmutatio ex trāsmutatione per accidens et similiter qū trāsmutatur de egritudine in disaptinā

¶ Quoniā autē neqꝫ substantia neqꝫ ad aliquid neqꝫ ipius facere et pati relinquit sēdm quale et quantū et vbi motū esse solū in vnoquoqꝫ eoꝝ horū est contrarietas motus quidē igitur sēdm quale alteratio sit. Hunc enī alludit cōmune nomē. dico autē quale non in substantia. Et neqꝫ differentia quale est. Sed qd passiuū est secundū qꝫ dicitur pati aut ipassibile ꝛc. qꝫ vero sēdm quantū est sēdm cōmune quidē inominatis est sed vtriqꝫ aut augmētū aut diminutū. Qm quidē est imperfecta magnitudinē augmentū qm vero ex hac diminutū. Qm autē sēdm locū et sēdm partē et cōmune inominatis est. Sit autē locomotiua vocata qd cōmune est. qꝫ ius dicantur ferri hec sola. qm quū non in seipsis sit stare mutantibus locū. et quecūqꝫ in ipa seipsa mouent sēdm locū

¶ Et qū motus non est substantie neqꝫ relationis neqꝫ actionis neqꝫ passionis remanet vt sit in qᵗitate et in qualitate. et vbi tantū. qū in vnoquoqꝫ istoꝝ est cōtrarietas. motus igitur in qualitate sit alteratio. qū hoc nomē communitū est cū qualitate vniuersaliter et intelligo per qualeuōe illud qd est in substantia. qū differentia cū eā est qualitas. sed qualitas que attribuitur passioni. et est illa per quā dicat aliquid pati aut non pati. motus autē in qᵗitate vniuersaliter non nominatur vnū autē eoꝝ dicitur augmentū. aut diminutio. motus vero ad magnitudinē cōpletā dicitur augmentū. et motus ex hac dicitur diminutio. motus vero in loco vniuersaliter et propie non nominat dicatur igitur trāslatio. hec trāslatio nō dicitur vere. nisi de illis rebus tū que mutant locū. et non habet quietem et que nō mouent se in loco

¶ Ista est conclusio quā intendit. qm̄ qū possunt qꝫ motus inueniuntur in rebus predictis et declarauit qꝫ non inueniuntur in substantia neqꝫ in relatione neqꝫ in actione aut passione. sequitur vt solūmodo sit in istis trib⁹

et dixit. qñ in vno quoq; istorū est cōtrarietas. et ñmuit vniuersaliter hoc q causa vniuersaliter ꝓpter quā est possibile vt motus solūmodo sit in his tribus predicamentis ē quia contraria existūt in eis. licet eiū necessaria causa est in esse eoū. et dixit motui igitur in qualitate ⁊c. i. et vocatur mutatio vniuersalis. que est motuū in quale alteratio qñ hoc nomen positū est vniuersaliter oībus motibus qui sunt in quale. et intendit per hoc qd dixit communitū. i. positū ad plantā. Deinde dixit. et intelligo per qualitatē in qua fiunt iste motus non illud qd est in substantia ⁊c. i. et intelligo per qualitatē in qua fiunt iste motus non qualitatē que est in ꝑdicamento substantie. v. gr. differentias que sunt qualitates substantiales. sed speciē qualitatis cui attribuitur passio aut passibile. et hoc intēdebat qñ dixit. et est illa per quā dicitur aliquid pati aut non pati. et intendebat genus per hoc de ꝑdicamento qualitatis passibilis eaā potentiaā naturalē et ipotentiaā. qñ per hoc qd dixit pati aut non pati. qñ ꝓ hoc q dixit pati. continet genus passiuū ⁊ genus qd dicitur secūm ipotentiaā naturalē et per hoc qd dixit et non pati. ñmuit potentiaā naturalē. et dixit hoc secūm conclusionē large sicut posuit generationē primo in differentia. qñ in septimo istius libri declarat q motus alterationis non fiunt in ꝑdicamento qualitatis nisi in genere qualitatis passiue secūm tactū gustū et visū. nā iste qualitates respuūt magis et minus. et non est ita de qualitatibus q sunt in aīa ⁊ animato et in qualitate que est secūm qualitatē illa autē que dicitur secūm potentiaā et impotentiam naturalē est ꝓpinqua passiue. et videt q in ea est motus. et in septimo persanatur de hoc. sed secūm verba eius in hoc loco apparet q secūm eam fiunt motus Deinde dixit et motus in ☍tinuate ⁊c. i. et motus cōmunis qui in ꝑdicamento ☍tinuitatis s. qui continet duas spēs non habz nomē sed altera duarū specierū dicitur augmentū et reliqua diminutio. Deinde dixit. et motus in loco ⁊c. i. et intentio cōmunis omnibus motibus qui sunt in loco. est eaā illa que est tanq̄ genus istius motus nō habet nomē et intendit per proprium motū q̄ ita se habet ad hunc motū generalē sicut

species. et hoc est secūm idioma grecorū. Deinde dixit dicatur igitur trāslatio. i. nos autē vocamus illud qd mouentur in speciebus istius motus translationē. et quia hoc nomē trāslatio dicitur in idiomate eorū de eis que mouentur in loco que non habent aptitudinem ex se. s. que mouentur violenter. et de corporibus ipis simplicibus narrant hoc et dixit licet trāslatio ⁊c. i. licet trāslatio in nīo idiomate dicatur vere de rebus que mutant sua loca. et non habent aptitudinem ex se qū sunt nō ānimata. Deinde dixit et que mouent seipsa loco. et forte addidit hoc. quia hoc nomē trāslatio apud eos dicebatur de motibus violentis trāsmutationū. qñ corpora quatuor simplicia existentia mantur mouere se in loco. sed non habēt aptitudinem ex se. et forte hoc nomē trāslatio apud eos dicebatur de ōni qd mouetur in loco ꝓter q̄ de habentibus animas corpora cū sunt plicia non mouent se in loco nisi per accidens. et illa que mouent se in loco. sūt animata. secūm hoc igitur aīata sunt illa que seipsa ex se. et qū dixit q iste due differentiones non inueniūtur in eis de quibus dicitur hoc nomē trāslatio apud eos. demōstrauit q hoc nomē trāslatio apud eos dicitur de non aīatis sine moueantur naturaliter aut violenter

Que autē est in eadē specie mutationum magis et minus alteratio est. aut in contrariū motus est. aut in plantā aut sic. in minus quidē in contrariū dicitur mutari. in magis autē tanq̄ ex contrario in ipm differt nichil secūm quid mutari aut simpliciter nisi q sic indigebit contraria esse. Magis autē et minus est in quo plus aut minus contraria insunt aut non

Et trāsmutatio eadem que est in eadē specie in magis et minus est alteratio. qñ est motus aut ex contrario. aut ad contrariū. aut simpliciter aut quodāmodo. trāsmutatio igitur qū est ad minus dicitur q res trāsmutatur ad contrariū et si ad magis dicitur q trāsmutatur ad illā ex contrario. qñ non est differentia inter hoc q res trāsmutatur quodāmodo. et simpliciter nisi in hoc q duo contraria. nec esse est vt sint existentia quodāmodo et magis et minus sunt. vt contrariū

cristens aut non cristens sit quodãmodo magis et minus

¶ Qũ posuit ꝙ motus sunt de contrario in contrariũ. et quare in hoc. qñ nos vidimus candẽ speciẽ trãsmutari de simili in simile. vt qñ albũ trãsmutatur ad magis albũ. à nigrũ ad magis nigrũ. incepit dissolvere hꝰ et dixit. et trãsmutatio etiã ꝛc. i. et trãsmutatio solũmodo que est de specie in spẽm contrariã est alteratio vt albũ in nigrũ. sed trãsmutatio que est in eadẽ specie scilicet magis et minus vt albũ in magis albũ et econverso. Deinde incepit declarare qꝛ ista trãsmutatio q̃ est in eadẽ specie est de contrario in contrariũ et dixit. qñ est motus ꝛc. i. et diximus qꝛ ista trãsmutatio est motus de contrario in contrariũ. aut simpliciter aut quodãmodo. et iste motus. s. qui est in eadẽ specie est de cõtrario in contrariũ quodãmodo. et intendit qñ quomodo sequeretur si õnis motus esset de contrario in contrariũ simpliciter. qñ autẽ inquitur duobus modis. s. in respectu extremitatũ et medij non contingit quomodo et qñ narrant ꝙ motus qui est in eadẽ specie ẽ de aliquo contrario in aliqd̃ contrariũ. incepit declarare hoc et dixit et qñ trãsmutatio fuerit ad minus ꝛc. i. et in trãsmutatione que ẽ in eadẽ specie inquitur magis et minus ex contrarietate. qñ igitur trãsmutatio fuerit de magis et minus dicitur trãsmutari ad contrariũ. qñ non fit minus nisi ex mixtione contrarii. Q. g. qñ id qd̃ est magis albũ qd̃ trãsmutatur ad minus albũ dicitur trãsmutari ad aliqd̃ nigrũ. et eã econverso dicitur trãsmutari ad aliqd̃ albũ. Deinde dixit non est enim differentia ꝛc. i. et hoc est ne esse quia nõ est differentia inter hoc ꝙ res transmutetur quodãmodo nõ simpliciter et ꝙ trãsmutetur simpliciter in hoc ꝙ vtrumq; trãsmutationis indiget vt sit de contrario in contrariũ nisi in hoc ꝙ in trãsmutatione simpliciter duo contraria sunt contraria existentia simpliciter. et in transmutatione quodãmodo sũt contraria quodãmodo. et hoc intendebat qñ dixit. sed in contrarijs ꝛc. i. sed cõtraria in trãsmutatione que est simpliciter sũt contraria in ea existentia simpliciter. et in trãsmutatione quodãmodo et hoc intendebat qñ dixit. sed in contrarijs ꝛc. i. sed cõtraria in trãsmutatione que est quodãmodo sũt cõtraria in ea quodãmodo. et quasi per hoc dat causã. ꝓpter quã quedã trãsmutatio est de cõtrario simpliciter. et quedã de aliquibus cõtrarijs. Deinde dixit. et magis et minus ꝛc. et quasi dicat. et magis et minus est vt cõtrariũ aut medium diversitatur secũdm min⁹ et magis

¶ Quod quidẽ igitur lator solus motus sit ex his manifestũ est. Immobile autẽ est qd̃ omnino ipossibile est moveri sicut sonus est insensibilis. Et qd̃ multo tẽpore vix movetur. aut qd̃ tarde incepit qd̃ dicitur graviter moveri. et qd̃ aptũ natũ est moveri et possibile. non movetur autẽ tunc qñ aptũ natũ est et ubi et sic ꝙ quidẽ quiescit voco immobilium solũ. Contrariũ enim qꝛ motui est. quare et punctus erit susceptus

¶ Declaratũ est igit̃ ex hoc qꝛ istorum sũt motus tũ. et immobile est illud qd̃ nõ põt moveri omnino. v. g. sonus est insensibilis et illud qd̃ movetur tarde et difficile est illꝰ qd̃ dicitur difficilis motus. et illud qd̃ innatũ est moveri. et põt moveri omnino sed non movetur in illa hora in qua innatũ est. et ubi innatũ est. et sicut est innatũ. et hoc solũ inter alia immota dicitur quietes et quies est contraria motui

¶ Hic vult etiã declarare quid sit quies q̃ opponitur motui in rei veritate. et incepit sermonẽ in declarando hoc secũdm quot modos dicatur immobile dixit. et immobile est illud qd̃ nõ põt moveri ꝛc. i. et immobile dicitur multis modis. dicitur enim immobile illud cuius species non ẽ innata recipere motũ vt dicatur ꝙ sonus est insensibilis. quia non est innatus vt videatur. Deinde dixit. et illud qd̃ movetur tarde ꝛc. i. et dicitur immobile etiã illud qd̃ difficile movetur et tarde. et isti duo modi dicũtur immobile trãsumptive. et Alex. dixit. et qꝛ illud qd̃ est tardi motus est aliud ab illo qd̃ est difficilis motus. qñ illud qd̃ est difficilis motus est illud qd̃ incepit tarde non illud qd̃ movetur tarde. Deinde dixit et illd̃ qd̃ est innatũ ꝛc. i. et dicitur immobile. tertio modo illud qd̃ habet naturã vt moveatur sed non movetur in illa hora in qua innatũ est moveri. et in loco in quo innatũ est moveri. et qñ cessat a motu quo innatũ est moveri. et hoc qñ dixit intendebat. et ubi ẽ innatũ ꝛc. i. et est in loco in quo innatũ est

mouen·et põt mouen illo motu quo mnatũ est mouen·quescens enĩ m rõ ueritate est hoc·ſ.·illud qd' caret motu m tẽpore m quo ĩ natũ est mouen·et m loco m quo mnatũ ẽ mouen·et m diſpoſitone motus ſcdm quã mnatũ est mouen·ſed iſtu ques videtur ẽe rei motꝰ ex ſe·et ques violenta non ques naturalis·quescẽs enĩ naturaliter est illd' qd' caret motu m loco m quo non est ĩnatũ mouen·ſed forte contentus ẽ a deſcripcone quietis per hoc quia est manifeſtus et notus·et intendit declarare q quescens m rõ ueritate est illud qd' oppontur uero motu et est illud qd' caret motu uero et tacet deſcriptionẽ aliorũ modorũ quietis·quescens enim naturaliter mnatũ est mouen m alia hora et põt mtelligi hic de mnato et possibili illd' qd' est cõmune violento et naturali·temu enĩ qũ quiescat m ſuo loco naturali caret eadem aũ hoc illo qd' mnatũ est habere violent' ex motu·et m loco m quo mnata est habere hunc ſ.·motũ violentũ et m tẽpore·et ſcdm hoc iſta deſcripcio erit cõmunis õi quieti·et ideo mtelligendũ est hoc ex quiete puncto motus dicti de tribus modis qui ſũt motus m rõ ueritate·Deinde dixit·et hoc ſolũ ꝛc·i.·et hoc postremũ eius qd' dicitur ĩmobile est illud qd' dicitur quiescens m rõ ueritate·et est id qd' dicitur esse contrariũ uero motui

Quid quidẽ igitur est motus et quid q̃ es et quot mutacones et quales motus manifeſtũ est ex dictis·Post hec autẽ dicamus quid est simul et ſeparati·et quid est tangere et quid est medium et quid conſequenter et quid habitũ·et quid cõtinuũ et m qualibet re uniuſq; horũ esse aptũ natũ sit

Manifeſtũ ẽ igit' ex his dictis quid est motus et quid est ques·et q̃t ſũt trãſmutacones·dicamus nunc igitur q̃d ẽ simul·et quid est ſeparatũ·et quid ẽ ſequi et quid est tangere·et continuum et uniuſq; iſtorũ in quibus mnatũ ẽ ĩeuari

Declarandũ est igitur ex dictis quid est motus m rõ ueritate·et quotũ ẽ diffinicio motus p̃dicta m tertio·q̃m illic non diſtinxit inter generacionẽ et corrupcionẽ et alios motus·hic autẽ declarant q illa diffinicio nõ dicatur ſimpliciter niſi de iſtis tribus tãtũ:

perfectio enĩ que accepta est m diffinicione motus que est tanq̃ genus non mouentur m trãſmutacione que est m generacione·ſ.·q̃ mũ m ea non est perfectio diminuta de genere eius ad qd' ẽ motus·ſ.·a generer pfectionis cõplete·et causa m hoc est·q̃m forma ẽ mdiuiſibilis·et quia generacio est de non esse·Deinde dixit·et quid est ques·ſ.·ques opposita uero motui·Deinde dixit·et quotſ trãſmutacones·i.·trãſmutaciones que nõ sunt motus que mouentur m ſubstancia et m alijs predicamẽtis preter tria·et intendit q m hoc ſermone diſtinxit ueũ trãſmutacionẽ a uero motu·et quia m hoc ſermone declarata sunt hec dicta·incepit hic querere ſcdm deſcriptionẽ·et ſermones exponẽtes ſingulla que amdũt motum ut fiat p̃paracio ad illud qd' uult perſcrutari de natura cõtinui et dixit·dicamus nunc ꝛc·i.·dicamus igitur nũc intencionẽ eius q dicimus ee p̃ ẽe m ſimul·et ſeparatũ et continua acq̃ quẽcia·et quid ẽ intencio iſtius p̃positionis inter·que est necessaria m motibus·Deinde dixit·et unũquodq; iſtorũ ꝛc·i.·et q̃ exponimus iſtas intenciones declarabimus ſingulla ſcdm p̃priam ymaginẽ eorũ·Deinde q̃rit declarandũ quid est continuacio·declarat que sunt res continue·et q̃ ſũt res ſimiliter de alijs

Simul quidẽ igitur dicũt hec esse ſecundum loca quecũq; in uno loco sunt primo ſeparatim autẽ quecũq; sunt in altero·tangentia quorũ ultima simul·Medium uero in q̃ aptũ natũ est p̃mum dimittere mutando in q̃ ultimum mutatur ſcdm naturam continue mutandum·m motibus autem est medium in tribus·ultimum quidẽ eius mutandum ultimum est

Dicamus igitur simul in loco in rebus que sunt in eodẽ loco·ſ.·in primo loco·et dicimus ſeparatim in rebus que sũt in alijs locis diuerſis et dico·contigua dum extrema sũt in simul·et dico inter intelligendo illud ad q̃d primo transmutacio est inmediate tẽdit erit ad illud ad q̃d postremo trãſmutatur·q̃ trãſmutacio eius fiunt ſcdm ſuũ naturalẽ et continua·et inter saltem inueniuntur in tribus·finis aũt trãſmutacionis est contrariũ

Simul dicatur multis modis ut dictũ ẽ

m libro de ꝑdicamentis sed huc intendit desc
bere de illis illū modū qui est sēm locū tantū
et intendit per primū locū continens ꝑmū q
non est locus mediante alio. et dixit. m eode
loco. quia si contingua fuerunt duo. erūt ī duo
bus locis. non m eodē loco. et quia separata st
oppositi eis que sunt m simul. incepit describe
re illa et dixit. et dico separata m rebus que st
m locis diuersis. i. diuersis sēm demonstratio
nē. s. multis non uno. Deinde dixit. et dico
contigua &c. i. et contigua sunt corpora quo
rū vltima sunt s. superficies m simul ita q m
ter illas non est corpus extraneū. et hec est
contiguatio naturalis. contiguatio vero
mathematica est m magnitudinibus quo
rū vltima supponūtur. sicut enim corpo
ra supponūtur superficies eorū contigue et
si superficies supponēntur lineę. et si lineę sup
ponentur puncta si dicamus q ꝑūct⁹ suppo
nitur pūcto. sed hic non intendit mathema
ticā. quia in mathematicis duo vltima reuer
tuntur in vnū. et hic assimulantur continuo
m nā vero duo vltima remanēt duo dem̄st
ta. et ideo dixit. duum extremitates sunt ī simul
idest. et res contigue sunt quarū vltima que
sunt m actu sunt m simul. et dicūtur contin
gua sicut dixit dū vltima sūt m simul et hoc
significat q contiguatio significat hanc in
tentionē. et per simul intendit hic illa que st
m loco. et sēm hoc erit m loco per accidens. q
nā vltima non sunt m loco essentialiter De
inde dixit. et dico inter &c. i. et interest illud ad
qd̄ trāsmutatū trāsmutatur ꝑmo. i. anteq̄
trāsmutetur m illud m qd̄ trāsmutatur m
postremo. istud enī est ꝑmū eius ad qd̄ trāsmu
mutatur trāsmutatū qū non trāsmutatur
ad ipm per suā trāsmutationē ad aliud ms
si motus haberet motū. sed qū motus nō hz
motū sicut ꝑdiximus. et motū qū est m illo
ex quo est motus dicitur non dū trāsmutatus
et qū fuerit m illo ad qd̄ dicitur iā trāsmuta
tus et desinet m trāsmutatione. ergo nō dicit
trāsmutatus ms qū fuerit inter. et inter neces
sario est de natura eius ad qd̄ est motus. q
nā si motus fuerit m loco intrabit locus. s.
primus locus ad qd̄ motū monetur. et sim
liter si motus fuerit m qualitate. tūc inter
erit prima qualitas ad quā trāsmutatur
trāsmutatū. qm̄ autē necesse est vt sit hic ꝑ
mus locus. et quomodo est primus appa
ret ex hoc qd̄ diximus q motus non hz mo
tū et dixit q necesse est vt motus sit sēm; cur
sū naturalē. qm̄ si non fuerit sēm cursum
naturalē possibile est vt quiescat interū. et
tunc intererit ipm ad qd̄. et ideo dixit. dum
fuerit continuus. Deinde dixit. et interest sal
tē m tribus. i. m duobus contrariis et medio
qm̄ si medū non fuerit non erit inter. D. d.
fines eī trāsmutationis est continuū. i. et ī
ter inuenitur m tribus qm̄ fines et primū
trāsmutationis sunt duo contraria. et inter
illa est aliquid. s. inter contraria

¶ Continue autē monetur qd̄ nichil ꝑ
paruissimū deficit m non tēpore. Nichil. n.
phibet deficere tē rei non tēpore. et aut sta
tim. aut post hypatim. i. primā sonare
vltimā sēd rei in qua monetur hoc fiūt
et in his que fiūt sēm locū. et in alt̄ius
mutationibus manifestū est

¶ Et illud qd̄ monetur sēm continua
tionē est illud qd̄ non deficit ōnino. et sal
tē in illa intentione in qua est motus. nō
in tēpore. qm̄ nichil phibet deficere. et sta
tim cantare neumā qd̄ dicatur ba an cā
neumate qd̄ dicatur zir. nos cū intelligi
mus per hoc intentionē in qua est mot⁹
et hoc manifestū est in trāsmutationib⁹
que sunt in loco et in aliis trāsmutatio
nibus

¶ Qū accepit in diffinitione eius qd̄ ē int̄
continuationē motus. incepit exponere cō
tinuationē in motu. et dixit. et illud qd̄ mo
uetur &c. i. et illud qd̄ monetur sēm cōtinu
ationē sic describitur. qm̄ est illud qd̄ nō de
ficit ōnino sēm intentionē. et sēm tēpus
et si deficeret sēm intentionē erit paucū. se
cundū vero tēpus deficit sēm intentionē q
non deficit sēm illud. qm̄ plura mota nō
deficiūt sēm tēpus. et motus eorū non est
continuus. vt qm̄ inuenit neuma qd̄ dicat⁹
bam post neuma dicatur zir. iste enī nō desi
stit sēm tēpus. et desistit sēm motū. quoni
ā neuma qd̄ dicatur bā est aliud m intentio
ne a neuma qd̄ dicatur zir. et in cōtinuis
non possunt necessario. vt non deficiāt oīno
in intentione. quia plura mota continua de
ficiūt aliquātulū in intentione vt animalia q
ambulāt. illa autē que natāt aut volant
non deficiūt in intentione ōnino. Deinde. d.
nos enī intelligimus per hoc illā intentio

et tangentia non necessario sunt adunata
et illa in quibus non est contactus manifes
tū est q̄ in eis non est continuatio necq; ad
unatio

¶ Intendit per p̄mū p̄us naturaliter. q̄
mā ōne tangens est sequēs. et non ōne sequēs
est tangens. et q̄ū sequens non fuerit non erit
tangens. et hec est dispositio p̄ōis naturalit
et q̄ū nanciscit q̄ non ōne q̄d sequitur tāgit
dixit. et ideo sequitur in punctum in punctione
punctione. et intendit per punctia in punctione
punctia in diffinitione. s. q̄m inueniuntur in
plurib⁹ rebus. et in eis non inueniuntur cōtac
tus vt est dispositio in numeris. et intendebat
q̄m hoc est. quasi genus. et genus est primū i
natione. et q̄ū declarauit q̄ sequēs precedit na
turaliter tangens declarauit ena q̄ tangens
precedit naturaliter cōtinuū. ōne enī cōtinu
ū est tangens. et non cōuertitur. q̄m non sequ
tur vt ōnia tāgentia adunētur sedm vltima
et hoc intendebat q̄ū dixit. q̄m non est necesse
vt extremitates eorū sint vnū si fuerint in
simul. i. q̄m non sequitur si vltima eorū fue
runt in simul vt sint vnū. ita q̄ ōne tangēs
sit continuū. Deinde d. sed si extremitates ⁊c.
i. sed sequitur econuerso. i. q̄m si fuerit conti
nua. s. si extrema eorū fuerit vnū necesse est
q̄ antr fuerint contacta. s. q̄ extrema eorum
fuerint in simul. i. q̄m necesse est vt cōtinuū
sit post contactū. et post consecutionē. et tūc
continuatur. et quia adunatio est q̄ū vlti
mū cōmune q̄d est inter duo cōtinua destru
untur et hoc accidit necessario post continua
tionē q̄ē admodū continuatio accidit post
contactū. et contactus post cōsecutionē dix
it necesse est igitur ⁊c. i. et quia ōne adunatū
prius fuit continuū. et ōne continuū prius
fuit contiguū. et non sequitur vt ōne conti
guū sit continuū. nedū sit adunatū. et nō
sequitur similiter vt ōne continuū sit adu
natū. et q̄ū consecutio non fuerit cōtinuatio
non erit. sed q̄ū cōtinuatio non fuerit aduna
tio non erit. ergo hec quatuor precedūt se adi
nuicē sedm ordinē naturaliter

¶ Quare si est vnitas et p̄ūctū ēqua dicāt
separata non possibile est esse vnitatē + p̄ūc
tum idē. Ins quidē cui nec est tangere. vnita
tibus autē consequēter. Et horum quidē cō
tingit esse mediū. ōnis enī linea medium
punctorū est. harū autē non est necesse nul

lū eaū medium est dualitas et vnitas

¶ Sequitur igitur ex hoc q̄ si sūt hec punc
ta et vnitas absoluta vt dicāt. impossibile
erit vt vnitas et punctū sint idē. q̄ū punc
tus habet tangere et vnitates vero sequn
habent se adinuicē. et inter puncta potest
esse aliquid. q̄m ōnis linea est inter duo
p̄ūcta. Dixit translator. in tendit in greco
et videtur michi q̄ debuerit dicere q̄ inter ō
nia duo puncta est linea. vnitates vō nō
habent hoc necessario. q̄m inter vnitatē
et dualitatē non est aliquid

¶ Et q̄ū seqū sit aliud a tangere. necesse est
si fuerit hic punctus et vnitas existentia per se
vt dicāt dicentes p̄ūcta ēe elementa corporū ve
punctus sit aliud ab vnitate. p̄ūcta enī pos
sūt tangere s. magnam p̄ūctū tangēte
tū. et sic est possibile magnam corpus ō
poni ex eis. vnitates vero possūt sequi et nō
tangere. i. et hoc q̄d dixit est sedm opinionē
eorū. q̄m ex sexto declarabit q̄ impossibile est
punctū tangere p̄ūctū. et forte intendit p
hoc q̄d dixit q̄ punctus habet tangere. i. i
gūt sese super punctū. et non est ita in vni
tatibus. et similiter exponit themistius in
locū vbi Alex exponit hic tactū pro supp
natione. Deinde dixit et inter p̄ūctū ⁊c. dicit
est differentia vtrū inter puncta et vnitat
s. q̄m inter vnitatē. et vnitatē non est aliq
et inter punctū et punctū est linea. et dic
atur q̄ differentia est inter vnitatē et punc
tū hoc vtrūq; sit aliquid indubitabile ēq vni
tas non habet situm. et punctus habet. q
est in aliquo loco demonstrato linee m
no aut medio. Deinde d. ōnis enī linea q
inter duo puncta. i. inter quelibet duo p
ta est linea sedm q̄ p̄ūcta sunt in natura
tima linee. et dixit vt michi videtur q̄ inter
p̄ūctū potest ēe aliquid. quia dicentes punc
ta esse habent pro possibili inter illa non esse
aliquid. sed non negant hoc esse possibile sic
negant ipm de vnitatibus. et videntur michi
q̄ induxit cōuersā p̄positionis intentū. dicē
tes q̄ inter quelibet duo puncta est linea. q
nondū apparuit. et cōuersa eius est manifes
ta. et est q̄ ōnis linea est inter duo puncta. q
mā q̄ū concedatur q̄ ōnis linea est inter duo
puncta cōcedetur particulariter sic q̄ inter ali
qua duo puncta est linea. et eaū q̄ū cōceda
tur q̄ ōnis linea est inter duo p̄ūcta declara
tur q̄ ōnis linea est inter duo p̄ūcta

ñ q de habitu aliquid est. Dico autem esse
continuū qū idē fiat et vnus vtriusq; ter
minus eoꝝ que tangūtur. et sic significē
nomē qd' continuū. hoc autē esse non pōt
qū duo sint vltima

Et sese sucedere est illud qd' est cōsequēs
et tangens. et quia oīs transmutatio est
in oppositis. et opposita sūt contraria t cō
tradictoria. et inter contradictoria nonē
mediū. manifestū est q inter est in contra
rijs. continuū vero est quodāmodo sese. q;
dico continuū qū vltimū vtriusq; i quo
tangūt se fiunt idē. et fiunt continua sed;
q significat hoc nomē qd' est impossibile
si vltima fiunt duo

Dicat sese t sese ē illd' in quo īcipit prius
et posterius in quo vltima sūt insimul qm
hoc nomē sese significat consecutionē t tac
tū insimul. significat igitur duo. et idō dix
it. et sese est illud qd' est cōsequens et tāgēs
qm tangentia sūt de speciebus diuersis. sese
vero sunt eiusdē speciei sicut cōsequēta. Dein
de incepit declarare vbi inueniatur inter t dix
it q inter īueniatur in continuis mediatis t
propter hoc īpossibile est vt motus sit in ōdicto
rijs. aut in continuis īmediatis. et sermo ei'
in hoc manifestus est. D. d. continuū vero ꝛc
i. continua autē sunt sese. i. quoꝝ vltima ad
uniantur apud contactū et fiūt vnū. et in hō
differt continuū a sese. D. d. sedm q sigt hoc
nomē. i. in rebus naturalibus et artificiali
bus. in naturalibus vero dicimus q conti
nua sunt illa quoꝝ vltima sunt vnū natu
raliter. vt in mēbis continuis et in artifica
libus qū vltima eoꝝ fiūt vnū per artificiū
in mathematicis vero dicimus continua qū
vltimū vnū magnitudo esse cōmune cū eis
vt punctus qd' est cōmune duabus lineis. et
linea duabus superficiebus. et ista continua
tio non est naturalis. et hic intendimus de
scribere cōtinuationē naturalē. D. d. qd' ē im
possibile ꝛc. i. et īpossibile est vt continuatio
sit duoꝝ continuoꝝ qꝝ vltima eoꝝ nō fu
erunt adunata. et hec est differēcia inter sese
et continua

Sed hoc determinato. manifestū est q
in his est quidem continuum ex quibus
vnum aliquod aptum natum est fieri.
sedm contactū. Et sicut aliqū fit cōtinuū
vnū. sic et totū vnū erit ut aut penetratio
one. aut damnatione aut colla aut tactu. ā
in sequi

Manifestū est igitur q continuatio ē
in rebus que īnata sunt vt ex eis sit vnū
per connunctionē. et quēadmodū copula
tū fit vnū. quēq; simulter totū fit vnū. v.
g. per applicationē et condamnationē. et p
contactum. et per consolidationē

Oīa diffinunt continua q sūt illa qꝝ imma
ta sunt vt vltima eoꝝ sint vnū dicat. mani
festū est igitur ex hac diffinitione q cōtinua
tio est in rebus que īnata sunt vt ex eis sit vnū
per connūctionē. s. aut per ligamentū aut per
applicationē aut per consolidationē. illa aūt
in quibus non aptatur non habēt continua
tionē. Deinde. d. et quēadmodū copulatū ꝛc. i.
et quēadmodū copulatū fit in aliqua horū
vnū. s. per adunctionē vltimoꝝ. aut p liga
mentū. aut per aliud. similiter vtriusq; conti
nuatoꝝ fit vnū. qū illic nō fuerit vltimū cō
mune inter illa. s. qū vltimū destruitur et qꝝ
intendit dicere quēadmodū sese trāsferuntur
de sectione ad continuationē. similiter trāſ
fertur de cōtinuatione ad adunationē

Manifestū autē est et q primū consequi
tur est. contactū quidē cui necesse est consequi
tur esse. Qd' consequitur autē est non ōne est
tangere. vnde et in primis mutatione conse
quitur est vt in numeris. tactus autē nō
est. Et liquidē continuū est necesse est tāge
re. Si vero tangit nondū continuū est. ideō
cui necesse est vnū esse ipsoꝝ vltima si simil
sunt Sed si vnū sūt necesse est et simil esse.
quare vltimus inserius sedm generationē ē
necesse est cui tangere si adunata erūt vlti
ma. Contacta autē non ōnia adunata sūt
In quibus autē non est tactus. manifestū
est q non est conserius in his

Manifestū est cui q primū istoꝝ est
sequi tāgens cui necessario sequitur. sed nō
ōne qd' sequitur est tangēs. et ideo sequi in
ueniuntur cui in primis in mutatione. v. g.
in numeris. tangere autē non est in eis. et
qd' est continuū necessario tangit. et qd' ē
tangens nondū est continuū. qū non est
necesse vt extremitates eoꝝ sint vnū si fu
erint insimul. sed si fuerit vnū erit īsimil
vnde sequitur vt adunatio sit postrema
oīum eoꝝ in esse illa cui quoꝝ extrema sūt
adunata. necesse est vt sint se tangentia.

ſ. qualitatis. aliud eſt a ꝑdicamẽto trãſlatiõis qd̃ eſt vbi. Deinde dicit. et vnus m ſpẽ ꝛc̃. i. et dicitur vnus motus ſcd̃o modo. ſ. ſecundũ ſpẽm. et vnus motus m ſpẽ eſt. qñ duo motus fuerunt vnus m genere et vnus m vltima ſpeie que non dunditur in alias ſpeies. Deinde dicit. v. g. ꝛc̃. i. et cauſa ꝑpter quã quidã motus ſũt diuerſi ſcd̃m ſpeiẽ. et quidã conuenientes ſcd̃m ſpeiẽ eſt diuerſitas eius ad qd̃ eſt motus m ſpẽ. aut conuenientia eius m ſpẽ. v. g. qua colores qui ſunt fines motuũ qui ſunt m coloribus ſũt multi modi. ideo motus qui ſunt in coloꝛib⁹ diuerſis m ſpeie ſunt diuerſi m ſpẽ. et qui ſunt in conuenientib⁹ m ſpeie ſunt cõuenientes m ſpẽ. v. g. qñ nigrificatio qua ẽt ire ad nigredinẽ. et albificatio eſt ire ad albedinẽ. et nigredo differt ab albedine m ſpeie ideo nigrificatio que eſt motus ad nigredinẽ differt ab albificatione m ſpeie que eſt motus ad albedinẽ. et quia hec albedo cõuenit in ſpeie cũ hac alia albedine demõſtrata. ideo hec albificatio conuenit cũ hac albificatione m ſpẽ. d. albificationi vero nõ cõuenit. i. motus vero qui eſt in albedine non cõuenit in ſpeie ei qui eſt in nigredine qñ nigredo differt ab albedine m ſpẽ. d. cõuenientes igitur ꝛc̃. i. manifeſtũ eſt igit⁹ q̃ qñ diximus q̃ õnis motus cõuenies in ſpẽ eſt conuenies m genere. non ſequitur. vt õnis motus cõuenies m genere et ſpeie i. vnus m genere et ſpẽ ſit vn⁹ mot⁹ in ſpẽ ſimpliciter. quoniã quedã ſpeies ſũt que ſũt genera. Deinde dicit. v. g. et qñ diſaphina fuit ſaeniaa ꝛc̃. i. et vnus motus m genere et ſpẽ non eſt vnus m ſpẽ ſimpliciter. ſ. q̃ ſaeniaa ad diſaphinã eſt ſpẽs comphenſionis qñ cõprehenſio quedã eſt diſaphinata. i. ex diſaphina. et quedã non ex diſaphina. et cũ hoc q̃ d. ſpeies eſt genus pluriũ ſaeniaarũ diſaphinarum.

Dubitabit autẽ aliquis ſi vnus ſpeie motus ſit. qñ ex eodẽ in idẽ idẽ mutatur. vt vnũ puncti ex hoc loco in hunc locũ itterũ et itterũ. Si autẽ hoc eſt. aut circulatio retroidiu eadẽ et voluꝛio ambulationi

Et eſt hic locus queſtionis. ſ. qñ idẽ tranſferatur de vno loco ad aliũ. v. g. qñ idem punctus tranſfertur de hoc loco in hunc locũ vna vice poſt aliã. vtrũ ille motus eſt vnus in ſpeie. qñ ſi non fuerit. tũc motus circularis. cõuenit motui recto. et tũc circulo cõuenit ambulationi

Qñ ponunt q̃ motus qui ſunt vnus in ſpẽ ſũt illi in quib⁹ illud ad qd̃ motũ mouetur idẽ in ſpeie. et exiſtimatur q̃ non iſti motus ſunt conuenientes ſcd̃m ſpeiẽ. ſed motus q̃ mouetur de eodẽ in idẽ. ſed in diuerſis tẽpoꝛibus induxit queſtionẽ ſuper hoc et dicit. et eſt hic locus queſtionis. i. et queritur quando aliquid idẽ tranſfertur de eodẽ loco in eũdẽ locũ multotieſ. v. g. de puncto b. ad punctum c. vtrũ iſti motus numeꝛentur in illis q̃ ſũt idẽ in ſpeie aut non. qñ ſi ponatur q̃ motus qui fuerint de vno puncto ad vnũ punctum ſũt conuenientes in ſpeie. et eſt poſſibile vt motuũ mouentur de eodẽ puncto ad idẽ punctum motu recto. et motu circulari contingeret hoc vt motus circularis et rectus ſint idem ſpeie qd̃ eſt ipoſſibile. et ponatur q̃ ſint idẽ numeꝛo. contingeꝛet vt tẽpus conſtituens numeꝛo. qd̃ eſt ipoſſibile. et qñ inducit q̃ tionẽ incepit diſſoluere illã

Aut determinandũ eſt id in quo eſt. ſcilicet vtrũ eſt ſpeie. qñ aliter motus eſt. circulaꝛis aũt a recto alterũ ſpeie eſt genera quidã igitur et ſpeie motus vnus ſic eſt

Ad hoc igitur dicimus qñ iam determinandum q̃ illud in quo eſt motus qui fuerit aliud in ſpẽ motus erit aliud in ſpẽ et circulare eſt etiã aliud ſpeie a recto. ſic hoc igitur dicatur q̃ motus eſt vnus in genere et ſpeie

Quia motus recti diuerſificantur ſcd̃m ex quo et ad qd̃ et m motu circulari nõ ſic. ex quo et ad qd̃. et eſt dictũ m diffinitione motus qui eſt idẽ in ſpẽ q̃ eſt illud. ille in quo. illud ex quo. et illud ad qd̃ ſunt idẽ ſpeie in numeꝛo pluꝛi ſcd̃m tẽpus. v. g. motus qui ex eodẽ puncto ad idem punctũ. aut pluꝛes motus cadentes inter duo puncta in ſpeie diuerſis accidet queſtio predicta. qñ poſſibile eſt vt inter duo puncta demonſtrata in motus circularis et rectus. et ſimiliter poſſibile eſt vt inter duo loca cõuenientia alteꝛis duobus locis cadãt duo motus. vnus rectus et alteꝛ circularis. et ſic accidit queſtio. qñ igitur in diffinitione dicitur locus a⁹ qd̃ eſt ad qd̃ et ex quo. illud qd̃ eſt in quo eſt motus. ſ. q̃ idem motus in ſpeie. eſt ille in quo id

bitur q̄ inter q̄libet duo puncta possibile ē
vr sit linea. q̄m̄ si fuerit ī possibile non est verū
dicere q̄ ōnis linea est inter duo puncta. q̄m̄
q̄ fuerit verū hoc. s. q̄ nulla duo puncta sūt
inter que est linea erit vera conuersa eius q̄
est nulla linea est inter duo p̄cta. qd est fal
sū manifeste. et hoc est apud me illud qd' in
tēdit Arist. quapter dimisit hanc ꝓpositionē
et accepit conuersā. licet trāslator existimet
q̄ hic fuit error in libro greco. et intelligendū
est hic per linea. linea finita

¶ Quid quidē igitur est simul et extra. et
quid tangit. et quid medū. et quid consti
tuit et quid habitū. et quid cōtinuū et
in quolibet vnūquodq; eorū me est dictū est

¶ Et iam igitur posumus qd est esse in
simul. et separatū et tangere et iter et seq̄
et sese. et continuū. et in quib⁹ inueniatur
vnūquodq; istorū

¶ Dicat q̄m̄ ex hoc qd' declarātū est ex des̄cp
tionibus istarū declarabitur in quib⁹ inue
niūtur. et quereret aliquis q̄m̄ esse in simul ē
tangere. q̄m̄ oīa contigua sunt in simul. et
oīa que sunt in simul in loco sūt contigua. et
similiter est dispositio in sese. dicendū est igi
tur adhuc ut videtur q̄ licet esse in simul et tā
gere sint idē subiectū. tamē sunt duo se
cundū diffinitionē. q̄m̄ esse in simul oppon⁹
ad esse solū. et tangere non opponitur ad ē
solū. sed ad esse separatū. et in diffinitione ei⁹
non apparet locus. sed in diffinitione ei⁹ qd
est ē in simul apparet locus. sese autē separ⁹
a cōtiguo. q̄m̄ sese est contiguū et sequens et
sese eadē pōt ē corpus. et pōt esse non corpus
v. g. motus aut tēpus. motus enī est sese ad
motū. et tēpus ad tēpus. sed tēpus non tan
git tēpus. q̄m̄ contigua necessario sūt mag
nitudines in naturalibus vero est corpus ī
mathematicas autē pōt esse linea. aut sup
ficies. sed ōne contiguū ī mathematicas est
continuū

¶ Vnus autē motus dicitur multiplicat⁹
vnū quidē cū multiplicatur dicimus. genu
er quidē igitur vnus est sēdm figuras p̄di
camenti. loco mutatio quidē enim ōnis loca
mutationis genere una est. alteratio autē
a loco mutatione altera genere est. Spēe
autē vnus est qui genere vnus et indiuidu
a spēe sit vt colous quare sunt differentie
iam igitur alius spēe et mutatio et de

albedo. oīs autē dealbatio ōm dealbatio
nū idē sēdm spēm est. et ōnis denigratio oī
denigrationū. albedinis autē non ēplus v̄
de spēe vna. et dealbatio albationis ōnis. Si
autē sunt quedā que et genere simul et spe
ne sūt. manifestū est q̄ spēe vnus erit.
Simpliciter autē vnus spēe non. vt dor
matio. si sacerdos quidē est species existē
tis. genus autē sacerdotū aliarū

¶ Et vnus motus dicitur multis mo
dis. q̄m̄ vnū dicitur multis modis. vnū
igitur in genere est sēdm figuras predica
mentī. quoniā q̄ trāslatione cōparantur ad
aliquā translationē quecūq; sit ēsse eas aliter
vnū in genere. alteratio vero est alia a trās
latione in genere. et vnū in spēe est. quā
do fuerint vnus in genere. deinde fuerint idē
spēe que non diuiditur. v. g. q̄m̄ color ē
multis modis. et nigredo est alia ab
albificatione in spēe et sic ōnis albifica
tio conuenit in spēe ōm albificationum. et
ōnis nigredo ōm nigredinum. albi
ficatio vero non conuenit. et ideo albifica
tio cum ōm albificatione cōparantur p il
lā vnū in spēe. conuenientes igitur in ge
nere et spē insimul. manifestū est q̄ si vn⁹
motus in spēe q̄ autē sit simpliciter vn⁹
motus in spēe non. v. g. q̄m̄ disciplina
sit sacerdos. q̄m̄ est species considerationis
et genus sacerdotū. v. g. grāmatice et ge
ometrie et artium sacerdotū

¶ In hoc capitulo incepit dicere sēdm q̄ mo
dos dicatur motus vnus. q̄m̄ hoc est vtile et
necessariū de pertransitione de motu. vtrū sit
eternus aut non. et dixit. et vnus motus d'
multis modis. i. et vnus motus dicitur mul'
tipliciter. quia vnū dicitur eadē multiplicat'
motus enī dicitur vnus sēdm genus. et ē ul
le qui est vnus sēdm formā. alicuius predi
camentorū in quibus sūt. s. quia cōmuni
cantur in vno p̄dicamento p̄dicamentorū
in quibus inuenitur motus. v. g. trāslatio
ad superius. q̄m̄ cōparatur ad translationē
ad inferius q̄m̄ est sēdm genus vnus in quo
est motus in loco. s. in predicamēto vbi. et h⁹
intendebat q̄m̄ dixit. i. q̄m̄ ōnis trāslatio q̄m̄
cōparatur ad aliā trāslationē diuersā in for
ma. tunc due trāslationes inuenientur vni
in genere. Deinde. d. alteratio vero ꝛc. i. et h⁹
manifestū est q̄m̄ predicamentū alterationis

usionē quā īmut m motu qua tā est decla
rata. qñ autē mapart ad declarandū ustō
motus sēdm connenienā et diuersitatē cor
m ustis rebus. debent mapi ad diusione. di
cendo q ōnis motus aut non conuenit ī ali
quo istorū. aut cōuenit m quibusdā aut m
ōnibus. Deinde cōuenientes. aut sunt cōue
nientes m genere. aut sēdm speciē. aut sēd
numerū. sed quia hoc intelligitur ex hoc qđ
dixit. et ē manifestū per se. incepit determīa
re spēs eius et numerare diusiones utiles
ad sciendū sēdm quot modos dicatur mot⁹
unus. et dixit. et unū motū ee m genere ⁊c. l.
et motus est unus m genere aut m spē sēdm
illud m quo est motus. s. m natura m qua ē
motus. qñ si ulla nā fuit una sz gen⁹ u. g.
qlitas. ā ubi mot⁹ est un⁹ sz gen⁹. et si ulla nā
fuit una sēdm speciē. motus est un⁹ sēdm
speciē. u. g. ut duo motus sint albedo et
nigredo. aut nāle. et quia huiusmo
di motus unus m genere. aut un⁹ m specie
non est necesse ut sit unus sēdm tēpus dicat
et sequitur tempus hoc. l. et addit huiusmo
di motib⁹ ut sint in tpe aut uno. aut plu
bus uno. s. q non ē necesse m esse eusdē mo
tus m genere aut m spē. sēdm q est unus ī
eis ut sit m uno tēpore. sed hoc sequitur. et ac
dit natura motus sēdm q est motus. s. ut
sit m tēpore. non q motus qui dicatur p tēp⁹
et qñ declarauit dispositionē essentiale qua
motus est unus m genere aut m spē ab ac
cidentali. l. a dispositiōe accidētali incepit de
clarare illa que sūt necessaria m esse eusdē
motus simpliciter qui est unus sēdm nume
rū. et dixit. ipm autē esse unū simpliciter ⁊c
l. motū autē esse unū sīpliciter est ut sit un⁹
simpliciter m ōnib⁹ istis tribus. s. ut sit un⁹
motus numero m moto. et m eo m quo est
motus et m tēpore. Deinde incepit declarare
hoc. et incepit a illo m quo est motus. ⁊ dix
it illud cui m quo est motus ⁊c. et hoc est ita.
qua si motus est unus numero. necesse est
ut illa natura m qua ē motus sit una nume
ro. s. m duitatē demonstratū speciei illius na
ture. et hoc intendebat qñ dixit. u. g. m spē. l.
u. g. aliqđ m duitatē m duitatū specieī u
lus m qua est motus. et qñ narrauit q ē
necesse m uno motu sēdm numerū ut illud
m quo est motus. s. materia motus sit unū
numero. incepit declarare cui q necesse est
q tēpus sit unū numero et dixit. et qñ ⁊c. l.
cui necesse est ut tēpus sit unū numero sme
dretu. l. q m ipm non cadat quies. sed est
cōtinuus. qñ tunc non ēet unus motus.
qua tēpus eius non esset unū. qñ illud ī
quo est motus licet sit unū numero. smulte
res motus si moueretur m tēporibus diuer
sis tunc motus eius non esset unus ī nume
ro. Deinde induxit terciū necessariū. et est q
res motus debet esse una numero. et hoc esse
aaliter non accidentaliter et dixit et motū
est unū non per accidens ⁊c. l. et m hoc q mo
tus sit unus m numero. necesse ē q res mo
tus sit una m numero non per accidens. q
nia si fuerint una per accidens. tūc erit pos
sibile ut moueatur duobus motibus simul
m eodē tēpore. u. g. qñ albus et sonus sunt
idē per accidens. qñ accidit q sor. sit albus et
ideo possibile est ut hoc unū per accidēs mo
ueri duobus motibus m simul ut nigredo
at sēdm q est albū. et ambulet sēdm q est
Deinde dixit. neq; cōmune. et intendit
m quo est motus. qñ qñ declarauit qui
se ē ut illd m quo est motus. et cui tempo
sunt unū m numero. uult declarare q tēp⁹
ee unū numero non suffiat m hoc q mot⁹
sit unus numero. qñ illud m quo est motus
fuerit cōmune non unū numero. et quia di
cit. et impossibile est si illud m quo est motus
fuerit cōmune. ut motus sit unus numero
licet tēpus sit unū numero. qñ possibile est
ut duo homines m simul saltent q unus
sumultuarie m spē m uno tēpore. tamē sal
no eorū nō erit una eorū m numero sed
s. motus quo mouētur licet tēpus sit una
Sciendū autē sēdm alterationē quod
alteratio spēi m alio autē tempe. et inter
ui alio. Siquidē contingit corrupti interi
ri unū numero aut et hic unus. Si uero nō
idē qñ sēdm speciē unus ēt numero
Si autē sor. alteratur eadē alteratione
ne spēi. sed hoc in aliquo tpe. Deinde intendit
alio tēpore. sed possibile est ut illud qđ inte
corruptū est iterato fiat. et fiat unū in nu
mero tunc motus possibile est ut sit eadē
unus. et si illud fuerit impossibile. mot⁹
erit ille idē. sed non unus
Hec est questio cui hoc q dictū est q si
q motus sit unus numero. necesse ē ut tēp⁹
sit unū numero. qñ pōt aliquis dicere q qñ

m quo ē motus est idē m spēe dissoluet' questio qñ duo motus qui sunt ex eodē loco ad idē loū. quoū vnus est rectus et alius circulans non erit m eodē. s. per idē. qñ rectus erit p lineam rectā. et circulans per rotundā. et circulē est aliud a recto m spē. et ideo dicit. dicamus igitur. qñ iam determinauim' q illud i quo est motus qñ fuerit aliud m spēe mot' erit alius m spē. Deinde dicit. et circulare ē aliud a recto spē. i. et isti diffinitioni eiusdē motus i spē non contingit questio. qñ illud m quo est motus rectus est aliud ab illo m quo est circulans e contrario prime diffinitioni

¶ Simpliciter autē vnus motus est qui substantia quidē vnus et numero est. qs autē huiusmodi sit manifestū est diuidentibus. Tria enī sūt sedm numerū circa que dicimus motū vnū qd' et m quo et qñ. dico autē qd'. qñ necesse est ē aliqd' qd' mouetur ut hominē aut aurū. et m aliquo hoc mouetur. ut m loco aut m passione. et qñ in tēpore enī ōne mouetur

¶ Et dicatur q motus est vnus simplicit' qñ fuerit vnus in se et in numero. et declaratur quis motus est. iste motus sedm diuisionē. illa ē i quibus dicatur motus sunt tria. res. et m quo est. et qñ. et interim eius est. qñ necesse vt sit hic aliqd' motū v. g. homo aut aurū. et vt motus istius m sit m aliquo. v. g. in loco. aut in passione. et vt sit qñq. qñ ōne qd' mouetur mouetur in tēpore

¶ Qñ declarauit quid est idē motus genere et spē. incepit declarare quid est idē motus simpliciter. et dicit qñ fuerit idē m se. i. m sua substantia et dicit. et in numero. qñ motus qui est idē in substantia. alius est genere et alius spē. et alius numero. et ī innuit q diuisio quia vnus est in motu. est diuisio in substantia et qñ illud qd' significat hoc nomē vnū et esse ea et quidditas in istis rebus est idē. Deinde dicit. et declaratur. cē. i. et sedm diuisionē motus in motus. qui cōuenit et differūt in rebus tribus. ex quibus cōstituitur motus. declarabitur quid ē motus vnus in numero et qñ narrauit q ex ista via pōt declarari qd est vnus motus in numero. incepit declarare hoc. et dicit. illa enī in quibus est mot' i. illa enī ex quibus constituitur motus sc' tria res mota. et res in qua est motus. v. g. vbi in translatione qd' est genus in quo ē motus. et hoc intendebat qñ dixit. et res in qua ē et intendit per qñ tēpus. qñ ex istis tribus fit motus. et qñ numerauit istā tria ex quibus cōstituitur motus. dicit. et intēto eius ē ic. i. et hoc est ita. qñ manifestū est per se q ne esse est vt in ōni motu sit aliqd' motū. v. g. homo et frustū aurū. et vt motus sit in aliq°. v. g. In loco aut. qualitatis. et intendit per illud in quo est motus materiā motus in qua est motus sicut formā. et hoc manifestū est q non mouetur. et hoc distinctū ē apud persuasionē eius qd' est vnū motus his motū. d. d. et vt sit qñ. i. in tēpore. et hoc declarabit' in sexto. et existimatur q aliquantulū ex eo declaratū est in sermone de tēpore

¶ Horū autē trium genere quidē aut spēe esse vnū est in re in qua mouetur. habitū autē erat in tēpore. Simpliciter autē vnū est in oībus his est. Et nāq; in quo est vnū oportet esse et indiuisibile vt spēe. Et qd' est aliqñ vnū tempus et non determinatus. Et qd' mouetur vnū esse non sedm accidens. vt albū nigrū fiat. et cōstans ambulare vnū autē est et constans et albū. sed sedm accidens neq; cōmune. esse enī duos homines simul sanari sedm quidē sanitatē vt ophtalmie. sed non vnus hic est. si spē vnus est

¶ Et motū esse idē in genere. aut ex istis rebus in quibus est motus. et sequitur hoc vt sit in tēpore ipm autē esse eundē simpliciter est in oībus istis illud enī in quo ē motus debet esse vnū. s. indiuiduū determinatū. v. g. in spēe et qñ. v. g. qñ tēpus debet esse vnū sine defectu. et motū debet ē vnū non per accidens. v. g. vt albus nigrificat. et sol ambulat. et albus et sol sūt idē sed per accidens. neq; cōmune. qñ possibile est vt homo sanetur vna sanitate ob ophtalmiam omnia. sed iste motus non ē vnus nisi in spēe

¶ Qñ declarauit quid est motus vnus in genere et in spēe. et declarauit q vnus motus simpliciter fatur per diuisionē eius in illa ex quibus fit motus. et notificauit illa ē tria incepit declarare qñ motus erit vnus in genere et in spē. et in numero sedm istā. et dixit. et motū esse vnū in genere et spē. cē. i. et motus erit vnū in genere aut in spē. sed illud in quo est motus et motū. et diuisit di

ro. et si posuerimus q̄ est alius contingens vt
non sit vnus motus in numero incepit di
cere q̄ talis questio accidit in formis quęs
centibus. quę sunt in trāsmutato. et dixit
et est questio ꝛc. 1. et est questio similis ques
tioni dicte de motu vno in numero et de for
mis. et vniuersaliter de passionibus q̄ sūt
in corporibus. que sunt in suis substanciis
vtrūq̄ sunt eedē dum corpus fuerit idē aut nō
sunt eedē si corpus deferens nō fuerit idē. scilz
multiplicatur secūm multiplicationē corpo
rum quomodō est nos cū videmus hanc for
mā existentē in corporibus. et corpus move
ri. 1. trāsmutari et fluere semper. vnde neces
se est vt ita sit in formis que sūt in istis cor
poribus q̄ sunt in substancia corpora trans
mutabilia. sic igitur sanitas que fuit hodie
sor et que fuit heri sit eadē in numero. neces
se est vt sanitas que est eius. deinde desinat
deinde reuertatur sit eadē in numero. et si hoc
est inopinabile necesse est vt nō sit hec eadē
forma in numero. Deinde dixit. vtrūq̄ sanitas
est eadē. 1. in numero. s. que fuit heri in sor et
que est hodie. Deinde dixit. et vniuersaliter
ꝛc. 1. et hec persuasio vniuersaliter fundat
super hoc. s. vtrūq̄ forme et passiones existunt
in substancia corporū. q̄n sic ita fuerint. necesse
est vt illud qđ mouetur in corporibꝫ motis
et fluentibus moueatur et fluat. vñ sequit
vt forme moueātur et fluant. et si forme flu
unt et sunt eedē in numero. necesse est vt for
ma que fuit heri. deinde reuertatur hodie pro
q̄ coniungitur sit eadē in numero. et hoc con
tingit in eodē motu. q̄n dictū est q̄ necesse
est vt subiectū eius sit idē numero. sugitur
non est hec eadē forma in numero. ergo ne
q̄ idē motus numero

¶ Eadē cū ista est vna q̄ tamē differūt
quia si quidē duo sunt idē hic sicut nume
ro vnus et habitus esse necesse est. vnus. n.
numero actus vnus numero. si vero ha
bitus vnus est. fortassis non aliter videbi
tur vnus et actus esse. Q̄n cū pauset am
bulans. non amplius est hec ambulatio
ista. sed aute ambulare erit. Si igitur vnus
et idē est. contingit et idē corrumpi et esse
multotiens. Hę quidē igitur sunt dubita
tiones extra que nunc est intentionē

¶ Q̄n eadē actio est in hoc preter hoc. s. in
quo differūt. q̄n due actiones et si sunt due
ex illo eodē. necesse est vt forme earū sint si
cut ille due in numero. q̄n eadē actio in
numero est eadē in numero. et si forma
fuerit eadē dignus est vt nullus existat
q̄ actio earū est eadē. q̄n homo q̄ cessauit
ab ambulare non erit. tunc illud apd̄ ipm
ambulatio. et q̄n reuertatur et ābulat. hic
erit ambulatio. Si igitur ābulatio ē eadē
possibile est vt idē corrūpatur et generet
multotiēs. s. q̄ iste questiones sunt eedē.
sece ab hac persuasione

¶ Q̄n narrauit q̄m hoc q̄ forme earū sunt
eedē in numero accidit questio similis et que
accidit ex hoc in eis de motibus in numero et
dedit similitudinē inter illa incepit dare dif
ferentiā et dixit. q̄m eadē actio est ꝛc. 1. in hoc
qđ contingit in formis et in ipis motibus
q̄n si forma iterata est eadē motus qui est
huiusmodi est idē. et si forma si est huiusmo
di est plus vna motus qui est huiusmodi
erūt plures vno. et similiter contrario. et
forma que habet continuū ee fuerit vna in
hoc q̄ suū subiectū est semper in trāsmu
one. ita motus continuus in ee erit vnus
numero q̄n hoc q̄ suū subiectū demonstratū
est trāsmutatū. et si ille qui est huiusmodi
fuerit plus q̄ vnus. forme que sūt huiusmo
di erūt plures. quia igitur inter motus et
formas est ista similitudo manifesta nō est
differentia inter motus et formas in quan
ombus accidentibus in eis pretermissis in hoc
additione in motibus et formis non sunt
bus cōsequentibus. q̄n q̄ actio. s. motus
ut eadē. sequitur vt forme subiecte illius
actionis sint eedē. et similiter forma agen
tis. et q̄n forma fuerit eadē non sequitur vt
motus sit idē. q̄n q̄ sor ambulat hodie et
ambulauit heri subiectū est idē. et motus est
plures. et similiter ab eadē forma manente
plures actiones in tēporibꝫ diuersis. sicut
dicerit pretermissis in hoc q̄ differūt. q̄n actio q̄
fuerit vna forma erit vna. et cū forma fuit
vna. non sequitur vt actio sit vna. tūc sermo
esset manifestus per se. sed dicit pretermissis ꝛc. et
iste sermo vt apparet non est verus. q̄n nō sequ
tur q̄n actiones fuerit plures in numero. vt
forme subiecte illius actionis sint plures in
numero neq̄ forme agentes. neq̄ sequitur
ad hoc q̄ si eadē actio in numero pueniat ab
eadē forma. aut est in eadē forma. q̄ neces

idē motū mouetur eodē motu m spē vna vice
post alterū .i. plures .v. gf. vt modo moueat²
deinde quiescat. et inde reuertatur ad illū mo
tū quo mouebatur prius. qm̄ ille motus se
cundus et primus sūt vnus m numero. eodē
modo m imaginatione q̄ qū idē mdiuiduū
corrūpitur. deinde reuertatur. et sūt vnū īme
mero. et ideo dicit. si autē sor. ꝛc. .i. sed qū ponā
mus q̄ sor mouetur m aliquo vno iterū
post primā vicē. .v. gf. alteratur iterū p⁹ alid
aut trāsferatur. tunc si corruptū qm̄ reuertit²
est vnū m numero motus sor. qm reuertit²
postm̄ quies interuenit est vn⁹ et si illud nō
fuerit hoc non erit. et hoc intēdebat qū dix
it. si igitur possibile est ꝛc. .i. motus sor. q̄ fu
it modo et post reuertitur. possibile est vt
sit vnus. et ideo dicit post. si igitur illud
fuerit īpossibile ꝛc. hoc igitur est vnū com
que possūt intelligi ex hac questione. t sor
te intendit per hanc questionē venire ad qs
tionē de motu cōtinuo. quomō motus est
continu⁹ cū hoc q̄ m ōni motu quedā pars
corrūpitur et quedā generatur. et qū corrup
tū non reuertitur. non est hic vnus motus
m numero. et sdm hanc exposicionē. qū .d.
tunc motus possibile erit vt sit. intēdit si igi
t² ē possibile vt illud qd̄ est corruptū reuerta
tur et fiat vnū m numero. possibile erit vt
sit hic vnus motus m numero. et si illud fu
erit īpossibile. non erit hic vnus motus īnu
mero. sed īpossibile est vt generatū et corruptū
sint idē numero. ergo īpossibile est vt vn⁹ mo
tus sit m numero. et si sit vnus subiecto nu
mero. et m eodē et continuus et hoc erit finis
huius questionis. si autē concesserim⁹ q̄ illd
qd̄ generatur post corrupcionē est vnū nu
mero non sequitur vt motus cōtinuus sit
vnus motus tōt. sed eadē motus inter quos
est quies qū subiectū eorū fuerit vnū nume
ro. et illud m quo est motus fuerit eadē vnū
numero. et vr sustā questio intelligatur de
motu cōtinuo. q̄ dūa inter partes motus
cōtinui et motus qui reuertitur iterū post
aliū sit hec. s. q̄ generatū et corruptū m istis
motibus vtriq; distinguitur et a reliquo q̄
quietē intiacentē. m motu vero cōtinuo ge
neratū non distinguitur a corrupto neq; de
mōstratur. sed est vnū numero. possibile est
igitur dicere sdm hoc q̄ motus continuus
est vnus numero. sed modo magis dimi
nuto q̄ modo quo dicamus m re quiescere q̄
sā ēt vnā sdm numerū. et si intendit p hūc
sermonē dubitare de motu qui est iterū post
primū dissoluto est manifestū. qū fuerit
corrūpcio q̄ generatū et corruptū non st idē
m numero. et hoc manifestū est per se et illd
qd̄ dicit post. significat q̄ non intendit nūq
querere de motu cōtinuo quasi dicat. si igit²
ponamus q̄ sor trāsferatur iterū post pri
mū si fuerit possibile vt illud qd̄ est corrup
tū reuertatur et fiat vnū m numero. tunc
motus iteratus pōt ēe vnū m numero ne
dū continuus. et hic est intelligendus iste
locus. et sic non accidet questio valoris īh⁹
q̄ qū aliquid fuerit corruptū. et post reuer
tatur q̄ non est idē m numero. et quia tū ē
dicit. si autē sor. ꝛc. .i. sed qū ponamus q̄ sor
moueatur m aliquo vno iterū post aliud.
.v. gf. q̄ alteretur. aut trāsferatur iterū post
aliud. tunc si illud qd̄ ia est corruptū reuer
tatur. et fiat idē m numero. tunc motus sor
qui heri fuit reuertetur idē. qd̄ est īpossibile
et forte ista exposicio est de alio sor. et mani
festus est ex verbis eius hoc qd̄ ipe intēdit
declarare. q̄ necesse est m hoc q̄ vnus motus
sit q̄ tēpus sit vnū. sed fecit questionē de con
tinuo. aut forte intendit vtrūq;. qm̄ ex illis
que dicit post apparet q̄ ipe fecit questionē de
continuo. qm̄ duc questiones st̄ simules

¶ Habet autē dubitacionē hinc similē
et vnū vna sanitas. et ōnino habitus et
passiones substantie sunt in corporibus
mouen nāq; videntur habēna et fluēna
Si igitur eadē et vna que diuturno. et nūc
est sanitas. quare nō. et qū nō defecē q̄ ama
piat iterū sanitatē t h⁹ illa vna nūo erit

¶ Et est eadē questio similis ish. vtrū sa
nitas est eadē et vniuersaliter vtrū forme
et passiones sūt in corporibus in suis sb̄
stantiis. qm̄ nos īuenimus illud qd̄ ha
bent et hoc in eis dū mouentur et fluūt
si igitur sanitas que fuit in mane que
est nunc. est eadē. quare sanitas que fu
it et destruitur et post reuertitur illa et il
la non sunt eadē in numero

¶ Quia questio predicta fundatur sup h⁹
s. vtrū generatū postm̄ corrūpitur sit idē m
numero cū corrupto. et fuit positū q̄ si fuerit
idē m numero continget vt motus qui fu
it sor. hodie et qui fuit heri sint idē m nume

cadē re numero habuit partes cōtinuas tūc
erit vnus. et si partes eius non fuerint con
tinue non erit vnus. et causam hoc q̄ quā
dā motus sunt qui nō sunt continui. ē q̄m
non ōnis motus p̄t continuari cū quolibz
motu. quēadmodū ipossibile ē in alijs que
sunt de speciebus continui cōtinuari. ita q̄
q̄libet continuatur cū quolibet. q̄m si ita
esset. tunc oīa essent cōtinua. sed cōtinua
sunt illa quorū vltima possūt ee vnū. et hꝰ
intendebat qui dixit. quēadmodū in alijs
ꝛc. i. impossibile est vt quilibet motus con
nectatur cū quolibet motu. sicut ē impossibi
le q̄libet continuari qui quolibet. Deinde
indixit determinationē per quā res fuerit
continue et dixit. sed illa quorū vltima sūt
vnū. i. ea quā continua sunt illa quorū vlti
ma possunt esse vnū. sed in corporibus na
turalibus continuatio fit. qui duo vltima
fuerit vnū ab ip̄o q̄ vltimū cōmune q̄d ē
vnū corrūpatur. et similiter est cōtinuatio
in magnitudinibus mathematicis. distin
guitur enī q̄ sunt illa que possunt terminare
vltimū cōmune. et similiter videtur ee in mo
tibus et hic qui dixit. sed illa quorū vltima sūt
vnū intendit aut in magnitudine. et hoc est
in motibus et in tēpore. et in magnitudi
bus. qui istis quattuor considerant enī de istis
quodāmodo aut in ee. et est hoc in corpo
naturalibus cōtinuus sicut est dispositio in
membris animalium cōsolidatis. Deinde dedit
causā p̄ quā quedā entia rumpūt cōtinua
tionē. et quedā non. et dixit. et quedā nō ha
bēt vltima ꝛc. i. et qui continua sūt illa quo
rū vltima sunt vnū. videtur q̄ causa in hoc
q̄ non ōnia sunt continua est. q̄ non ōnia
ōnia entia habēt vltima sicut est dispositio
in numeris. neq; ōnia entia habentia vlti
ma possūt cōtinuari. nec enī in magnitu
dine. q̄m quedā entia habent vltima diui
sa in forma de quibus hoc nomē vltimū di
citur equinoctr. et hoc intendebat qui dixit.
sed sunt in forma equinoctr. D. d. q̄m ipossi
bile est vt vltimū tangat ꝛc. i. et ipossi
bile est dicere q̄ vltimū tangit vltimū ā
bulationis qui magnitudo non tangit mo
tū. q̄m vltimū in eis dicitur equinoctr

¶ Habita quidē igitur sunt. et qui ueq;
idē spēi. neq; idē genere sūt. Currēs enī alī
quis stati febricitabit. et vt lampas ex dif

fusione lon mutatio est habita. cōtinua
autē non. ponitur aūt continuū quorū vl
tima vnū sunt quare habita et consequēs
sunt. quo tēpore continuū est. Continuū
autē est. quo motus. hoc autē est qui vnū
vltimū fiat amborus

¶ Dicimus ergo q̄ motus sesei tūt. et si
non cōueniunt in spē aut in genere. v. g.
q̄ homo currit et febricitat statī. et sic mo
tus candele velocissimus est tardissimo sesei. cō
tinua vero non. positū est aūt continuū in
rebus quarū vltima sūt vnū. sicut igitur
motus sunt sesei et consequentes. sic tēpus
eorū est continuū. et continuatio tempo
est per continuationē motus. et hoc erit
qui vltimū amborū fuerit vnū

¶ Qui desarpsit motus continuos prius
post dicere motus sesecos. et dixit. et dicit
ꝛc. i. et motus dicūtur sesei licet non con
ueniant in spē aut in genere. sed est necesse sal
modo vt vltima eorū sint in simul. sed
ea non sint quies vt dictū est in desarpsi
ne sesearū simpliciter sue fuerint mot
alia. et qui indixit hoc dedit duo exēpla
de motibus sesecis diuersis in genere et
motibus sesecis conuenientib⁹ in spē vt
gr. homo currit ꝛc. i. exēplū motui sesei
conuenientis est q̄ homo currit. et sibi
ei febricitatio. et exēplū sesecis contin
in spē est candela que in tra manus
post aliā. Deinde dixit. continuabo
i. et ista motus et similia non dicunt
qui potuit est q̄ continua sūt illa que
habent vltimū cōmune. sed ista non po
habere vltimū cōmune. in illis aut
santur secūm speciē manifestū est q̄ vl
rū sunt diuersa. in eis autē que con
spē. vt motus candele de vna man
est sesecus. quia quies non interpon
natur continuatione in rei veritate. quia
tū non est vnū. D. d. ista igitur motus se
et cōsequētes. quia tēpus eorū est continu
et motus sesei dicitur sesei et cōsequ. quia
pus eorū est cōtinuū in rei veritate. aut con
matur esse cōtinuū. quia non interponit
illis quies sensibilis. et in rei veritate non est
continuū nisi qui instans in quo fuit vltim
primi motus in eo erit vnū secundi motus
vt motus motus qui sequitur motū vni
ista sūt sesei in rei veritate. s. quorū tēpus est

est vt plires actiones mutent̄. aut a plibus formis. aut m plurabus formis. msi cēt verū q̄ posset cōcedi cōsecutio a destructione antecedentis. sed ista differentia videtur differre inter hoc qd̄ accidit m primo aspectu. existimatur enī q̄ qū vnus motus m numero fuerit vnus subiecti numero q̄ sequitur q̄ plures motus sunt plurū subiectorū. et existimat tamē q̄ ex eadē forma. aut m eadē forma est eadē actio. et sic iste sermo habet duas differentias. differentiā. s. sēdm hoc q̄ accidit m primo aspectu. et differentiā sēdm ipam rē. et ideo dicit. dignus est igitur vt nullus ꝛc. i. et differentia inter illa est. qm̄ qū actiones fuerūt plures existimatur q̄ necesse ē vt forē sint plures. quia existimatur q̄ qū eadē actiones fuerint ab eadē forma q̄ sequitur plures actiones ee a plurabus formis. et nullus existimat q̄ qū forma fuerit eadē q̄ necesse est vt actio que pueniat ex ea aut que est m ea sit eadē. iste enī homo dem̄ stratus quādo cessat ab ambulatiōe non pueniat ex eo ābulatio et qū reuertitur ad ābulationē. tunc pueniat secūda ābulatio. et forte intēdit. sed est differentia inter hoc qd̄ sequitur ex hoc sēdm similitudinē. et sēdm ipam rē. qm̄ ex similitudine q̄ē inter motus et formas sequitur q̄ qū posuerimus plures motus ee. sequitur plures formas ee. sed non est necesse. qm̄ idē motus ē eidē forme et eadē forma non ē idē motus. et forte intendit per duas actiones duas passiones qm̄ qū passiones fuerūt due. sequitur vt forme sint due. qd̄ nō sequitur m actione. et sic intendit dare differentiā m hoc inter actionē et passionē. et super hanc questionē est sustinendū. et qū sarpseni hoc nondū inspexerūt libū Alex. m hoc capitulo. et post mutem ipm dicit ppm qū hunc. dicat enī q̄ actio dicta i hoc loco dicta est equiuoce. et q̄ Aris. intendebat per actionē qū dixit. qm̄ actiones si fuerint due ꝛc. i. subiectū actionis et quasi dicat q̄ si subiectū actionis fuerit duo. sequitur q̄ forme sint due. Deinde declarauit hoc. et dixit. qm̄ eadē actio m numero est eiusdē m numero. et hoc est ita. qm̄ vnū subiectū in numero est vnius forme. et dedit rationem super hanc expositionē. et dicit de hoc qd̄ ꝫtinetur m quibusdā libris loco istius sic. si differunt. qm̄ si fuerūt due m numero necesse ē vt forme sint sic. et nō dixit actionē. Deinde

iterrogat est ad primā questionē et dicit. si igit ambulatio ꝛc. i. si igitur ambulatio sit hēc et ābulatio hodie est eadē possibile ē vt aliquid idē generetur et corrūpatur multoties et dicatur ipm ee idē qd̄ est valde mopmabile. et quia questio dicens quo mō forme st eedē. et corpa sunt sēper m trāsmutatione. nō est hums sacrae. aut hums loci. dixit. sed iste questiones ꝛc. i. et ꝓpter hanc questionē dixerūt quidā antiqui q̄ nō est hec sacra necessaria. et q̄ oīa fūt m trāsmutatiōe. et est sermo sophisticus. vnde loquētes m lege malunt q̄ accidentia non remanēt per duo tēpora. et intendūt q̄ oīa sunt mota preter substantiā

¶ Qū autē continuus est ōnis motus simpliciter quidē vnū necesse est continuū ee. siquidē oīs diuisibilis est. et si cōtinuus vnus. Non cui fiet oīs continuus ōnis. sic neq; aliud nullū contingēs contingit cōtingens. sed quorū vnū sunt extrema. vltima autē aliorū non sunt quidē. aliorū autē sunt. sed sp̄e differentia et equiuoca sunt. quomodo nanq; tangēt aut fiet vltimū linee vnū et ambulationis

¶ Et quia ōnis motus est continuus. ideo motus qui est simpliciter vnus debet esse continuus. qū oīs motus est diuisibilis et si motus fuerit continuus erit vnus. qū non ōnis motus est continuus nū oī motui. quēdā modū in alijs non quilibet continuatur cū quolibet. sed illa quorū vltima sunt vnū. et quedā non habent vltima. et quedā habent. sed in forma sūt equiuoca. qm̄ impossibile est vt vltimū linee tangit vltimū ambulationis et fiant vnū

¶ Qū declarauit q̄ vnus motus m numero est motus qui est m eodē m numero. et m eodē m tēpore. et m duxit questiones super hoc incepit dare rationē ꝓpter quā necesse ē m hoc q̄ motus sit vnus m numero vt tēpus sit vnū et subiectū sit vnū. et est. quia est continuus et dixit. et quia ōnis motus ꝛc. i. et quia ōnis motus est continuus. quia ōnis motus est diuisibilis. necesse est vt vnus motus m numero sit continuus. et qū declarauit q̄ ōnes motus sunt de natura cōtinui. dicit. si igitur sicut motus cōtinuus ꝛc. i. si igitur motus qui ē vnius subiecti numero. et m

m hoc q̄ si motus fuerit vnus m numero. se
quitur vt tēpus eius sit vnū. et non econuerso
est sicut dispositio m hoc q̄ si motus fuerit vn⁹
m numero sequitur q̄ sit vnus m spē. et non
est econuerso. et similiter vnus m specie ē vn⁹
m genere. et non econuerso. Deinde dicit. igi
tur manifestum quis motus ē ꝛc. i. et declara
tū est igitur ex hoc sermone quis motus
ē vnus simpliciter et est vnus in numero

Amplius autē dicitur vnus et perfect⁹
siue secūm genus. siue secūm speciē. siue secūm
substantiam sit sicut et in aliis. perfectū +
totū vnum est. est autē aliquid. etsi imperfec
tus sit vnus dicatur. si solū sit cōtinuus

Et d⁹ etiā vn⁹ motus. motus cōpletus
si m specie fuerit cōpletus aut in substā
tia. quēadmodū in aliis rebus nō attri
buitur vni nisi illud qd̄ est perfectū + cō
pletū. et forte dicatur motus vnus. et si nō
sit perfectus dūmodo sit cōtinuus

Quū declarauit q̄ vnus motus m nume
ro est duobus modis cōpletus. et non cōple
tus. et cōpletus est dignior hoc nomine vn⁹
numero. incepit declarare hoc et dixit. et di
citur etiā ꝛc. i. et vnus motus dicitur de mo
tu cōpleto siue fuerit cōpletus quia ē de spē
cōpleti vt motus circularis. aut quia ē de
genere cōpleto vt motus trāslationis quę ē
perfectior ceteris motibus quū sit perfect⁹ m
numero. et hoc intendebat quū dixit vt mul
tum videtur aut m substantia. et cōpletū m spē
motus est motus m quo non pōt esse addi
tio aut diminutio. et est circularis tantus
per se. m substantia autē est motus. quia ē
prior motuū naturaliter et perfectior. + est
motus trāslationis vt postea declarabitur
Deinde dixit. quēadmodū m aliis rebus ꝛc. i.
et motus cōpletus dignus ē vt attribua
tur vni numero quēadmodū m aliis rebus
non attribuitur vni m maiori parte m si
lud qd̄ est perfectū + cōpletū. et quia motus
non cōpletus dicitur vnus numero modo
secundum dixit hoc verbum. et forte dicitur
vnus motus ꝛc. i. quū solūmodo fuerit cōti
nuus. s. quia quū cōtinuatio nō erit perfec
tio. et hec est dispositio motus recti

Amplius autē aliter preter predictos
dicitur motus vnus regularis. irregula
ris cui non videtur vnus sed magis regu
laris sicut rectus. irregularis cui diuisi
bilis est. videtur autē differre sicut ma
gis et minus. Est autē et in oīm motu qd̄
regulariter est aut nō. Et nūq̄ alternabit⁹
regulariter et fertur in regulari. ut circulo
aut rectitudine. et nisi augmentū simili
ter et detrimentū

Et dicitur vnus motus alio modo ab
istis dictis motus equalis. qui motus di
uersus quasi non non existimatur ē vn⁹
sed motus equalis est dignior hic vt hic
a recta. qui motus diuersus est dissibilis
videtur igitur q̄ diuersitas inter duos
motus est quasi addicio et diminutio et
in quolibet motu est equalitas et inequa
litas. et qui qui alternatur res equaliter
et transfertur ex aliquo equaliter. verbi
gra. per circulū aut per lineā rectā. et hic
et in augmento et diminutione

Quū declarauit q̄ vnus motus m nume
ro est duobus modis. cōpletus et non cōple
tus et q̄ cōpletus est dignior vt sit vnus m
numero. vult declarare etiā q̄ de isto est dig
vt sit vnus numero ille qui est equalis
motus continuus perfectus equalis et
le qui dicitur dignus vnus numero + dic
it. et dicitur vnus motus alio modo ꝛc. i. et
vnus motus m numero dicitur alio modo
a duobus modis predictis. s. motus cōtinu
us cōpletus equalis qui est dignior de hoc
o. s. motus per lineā rectā qui est dignior
sit vnus q̄ motus per lineā tortuosā. quo
ā quēadmodū linea tortuosa existimatur ē
cōposita ex recta et circulari similiter mo
per illā est diuersus et motus diuersus
timatur ee plus q̄ vnus motus. sed m
equalis est dignior vt sit vnus. et est illa
est per lineā rectā. Deinde dixit quia
quū motus diuersus non est vnus m
ritate. et dixit quū motus diuersus ē duo
bus. i. et causa m hoc q̄ motus diuersus n
est vnus simpliciter est quia diuiditur i de
lontate et tarditate. et iste modus diuersi
tus est similis diuersitati. que est secūm addi
tionē et diminutionē m rebus diuersis. sed
magis et minus et intendit. quū est diuer
sitas que non extrahit motū de specie in aliā
sed facit aliquā multitudinē. et hoc intēde
bat quū dixit. videtur igitur q̄ diuersitas ꝛc
i. q̄ ista diuersitas ē de genere diuersitatis
que accidit m rebus secūm additionē et dimi

continuū m̄ in veritate. D.d. et tēpus cōtinuū ē continuū ic̄. 1. et tēpus motus cōtinuus per se est continuū per continuationē motuū cui denauū m̄ ipm et hoc erit q̄n vltima illoꝝ motuū fuerit vnū. vt michi videtur. et continuatio tēporis motuū sese cōsequentiū est sēdm q̄ ma gnitudo q̄ vltima eoꝝ sunt vnī

Unde necesse est quidē sēdm speciē esse. et vnus. et i vno et eodē tēpore. Simpliciter continuū motū et vnū tēpore quidē vt non immobilitas interfuit. In definitione quidē eoꝝ q̄ dicitur necesse est. Aliquis igitur et non vnus motus est. quoꝝ quies in medio est. quare si aliquis motus statu occupetur. necꝫ vnus est necꝫ continuus. interrupitur autē si in medio tēpus est. Quia aūt speciē nō vnitur non vnus motus est. et si non definiat tēpus. tēpus quidē eoꝝ vnū est. speciē autē alius. vnū quidē eoꝝ necesse est et speciē vnū esse. hunc autē simpliciter vnū esse non est necesse. Quis quidē igitur motꝰ simpliciter vnus quidē est dictū est.

Et ideo necesse est in motu qui est simpliciter continuus et vnus. vt sit conuenies i speciē et causē in in eodē tēpore. in eodē vero tēpore est ne cadat interdū defectus motus. q̄n in defectu necesse est vt sit quies. et motus i quo est quies non est vnus sed plures. ergo quilibet motus in quo est quies non ē vnus necꝫ continuus. et est in eo quies. q̄n in eo fuerit tēpus motus autē qui non vnus in speciē licet non definiat sēdm tēpus est diuisus in speciē. q̄n vnus motus necesse est eam vt sit vnus in speciē. et non est necesse ut iste sit simplex et vnus. iā igitur narrauimus quis motus simpliciter est vnus

Q̄ declarauit q̄ vnus motus simpliciter. 1. m numero debet ēe continuus. et cum declarauerit q̄ vnus motus m̄ numero simpliciter est conueniens in speciē et causē in. et m̄ eodē tēpore incepit declarare q̄ sequitur ex hoc vt motus qui est continuus simpliciter sit vnus. s. qui habet has duas dispositiones. s. vt cōueniat in illis tribus. s. in speciē motus. et in hoc q̄ motū sit vnū motū et tēpus sit vnū. dicit. et ideo necesse est i motu ic̄. 1. et quia vnus motus in numero ē continuus. necesse est vt motus cōtinuus et vnꝰ simpliciter sit conueniēs m̄ speciē et causē motu. et in eodē tēpore. q̄n q̄ fuerit necesse vt vnus motus cōueniat m̄ illis tribus et motus cōtinuus est vnus. sequitur vt cōtinuus et vnꝰ cōueniāt m̄ illis tribus. et q̄ narrauit q̄ necesse est vt sit vnus sēdm tēpus. s. vnus cōtinuus dedit causā in hoc et dixit. in eodē vero tpe ic̄. 1. et vnus motus cōtinuus necesse est vt sit in eodē tēpore. quia si non fuerit in eodē tēpore. tunc in eodē subiecto interponitur defectus motus. et in eodē subiecto necesse est vt q̄ motus deficiat sit quies. et hoc intendebat q̄ dixit. q̄n in defectu. et q̄ declarauit q̄ motus continuus tēpus non est vnū habet m̄ se q̄n etē declarauit q̄ motus in quo est quies ē plures motus non vnus. et intendit sed positū ē ipm ēe vnū et hoc ē impossibile. s. q̄ i vno motu sit quies. et q̄ declarauit hanc q̄clusionē dixit. quilibet igitur motus ic̄. et hoc sequitur sēdm destructionē consequētis. q̄n q̄ fuerit verū q̄ vnꝰ motus continuꝰ non habet m̄ se quietē. sequitur ex hoc q̄ ille motus qui habet m̄ se quietē non est vnus neq̄ cōtinuus. Deinde dixit. et habet m̄ se quietē. i. et quies interponitur motui. q̄n tēpori motus interponitur tēpus in quo res non mouetur. et q̄ dixit q̄ in hoc q̄ vnus motꝰ sit necesse est vt tempus sit vnū. incepit narrare q̄ hoc inuenire in motu cōuenienti secundū genus et diuerso sēdm speciem nō exhibet ipm a suo genere. s. vt sit diuersus sēdm genus. sed conueniēs in speciē aut in numero et dixit. motus vero qui non est vnus i speciē ic̄. 1. et similiter ē de motu cōuenienti in speciē diuerso in numero. s. q̄ licet tēpus non deficiat non fuerit ipm ēe vnū in numero. D.d. q̄n vnus motus necesse est vt sit vnus in speciē ic̄ et ānuit q̄ motus qui est vnus in speciē ē per naturaliter vno motu in numero. et similiter est dispositio vnus motus in genere cū motu vno in speciē. et similiter est dispositō vnus motuꝰ i numero cū illo cuius tēpus est vnū. s. q̄ q̄n vnus motus fuerit i numero. tēpus eius erit vnū. et cū tēpus eius erit vnū non sequitur vt sit vnus in numero. et p̄ter hanc similitudinē que ē inter illa posuit hoc q̄ si motus fuerit vnus in nūo erit vnus in speciē. et non econuerso tā q̄ causā huius q̄ si fuerit vnus in numero erit i vno tēpore. et nō econuerso. et cā m̄ duxit sermonē in forma mutationis. et dixit motus vero qui non est vnus in speciē ic̄. 1. q̄n dispositō

quā velocitas et tarditas sequūtur vnūquē
q; motū motuī. Ista ē dispositio attendenda
sepambilū. s. q; mutemūtur m qualibet spē
quādoq;. et non mutemūtur quīq; autē m qui
busdā spēcebus. Deinde dixit. ergo neq; ḡnī
tas ⁊c. 1. et signū eius q velocitas et tarditas
nō sunt differētie motus ita q per illas di
udiantur m spēs est. qm̄ graue et leue quā
do duo illorū mouentur ad eundē locū. ⁊ al
terū est grauius aut leuius reliquo. tūc al
terū necessario erit velocius reliquo. et moty
corū est idē m spē. qm̄ si mouentur ad locū ter
re tunc motus grauioris erit velocior. et vt
q; est motus ad medīū. et si mouētur ad lo
cū ignis. tunc motus leuioris erit velocior ⁊
vtriq; est idē motus m spē. et est motus a me
dio. et hoc intendebat qū dixit. v. g. mducēs
terrā ad terrā ⁊c. 1. et. v. g. motus qui ducat
terrā ad terrā. aut motus qui mducat ignē
ad ignē. v. g. motus ad medīū a medio

Vnus quidē igitur irregularis est quo
est continuus. inimus autē qd quidē reflex
uo motu arguit. hic autē minus quā
to semper contrarij est. si autē ōnem vnū
contingit irregulariē esse et non. non erunt
qm non sedm spēm habitū sunt ipi vnus
et continuus quomodo enī erit irregularis
ex alternatione compositus et loci mutatā
one. indigēt enī conuenire

Et dicimus q motus diuersus est vnī
qūq; fuerit continuus. sed est in hoc minus
et hoc arguit translationi. sedm tortuositatē. et minus semper est per mixtionē con
trariorū. si igitur ōnis motus vnus pos
sibile est vt sit sedm equalitatē aut inequa
litatē possibile est vt motus celestis nō se
mandū spēciē idē motus continuus. qm̄ i
possibile est vt motus compositus ex al
teratione et translatione sit equalis. quo
mō necesse est si esset equalis ut supponan
tur sibi

Et dicamus ⁊c. 1. et apparet q motus diu
sus sedm velocitatē et tarditatē est vnus nūo
qūq; fuerit continuus sed m vnitate est m dis
positione minoris et equalis est m hoc m
dispositione patet non. D. d. et hoc arguit
translationi sedm tortuositatē. 1. et hoc q
vnus motus numero qm necessario est m
equalis arguit translationē que ē per lineā
am rectā necessario. 1. qm non est vnus m
numero. Deinde dedit causā propter quā mo
mequalis non est vnus sed cōpositus et dix
it. et minus est per mixtionē contrariorū. 1.
et qm̄ motus mequalis fuerit motus mag
diminutus. m capitulo eiusdē motus nūo
et diminutū m ōm genere est diminutū p
mixtionē continuā sequitur vt motus me
qualis sit cōpositus ex contrarijs. et sic nō
est vnus m rei veritate. et qm̄ narrauit q mo
tus mequalis est mequalis per mixtionē
cōtrariā. et mixtio est possibilis m ōm mo
tu sedm q ē motus. dixit qm̄ ōms motus
vnus ⁊c. 1. et qm̄ ita sit possibile est vt ōms
motus sit equalis et mequalis. sed quēt
quomodo ista propositio est vniuersalis. et d
cluantū est m celo et mundo q motus co
rpis celestis nullā habet m se diuersitatē
et ad hoc dicendū est q hoc pruū est corpus
celestis. sedm q celeste non m quantū mo
to. et sermo m hoc loco est de motu non sol
q est motus alicuius corporis. et qm̄ ma
nifestum est q vnus motus numero recipit
tatē et mequalitatē. incepit declarare
q motus sesei non possunt continuari
dixit et impossibile ē ⁊c. 1. et impossibile est vt
ex motibus seseis non conuenientibus m
spē fiat vnus motus continuus. qm̄ mo
tus continuus recipit equalitatē. et q di
cipit equalitatē recipit suppositionē. mo
tus compositus ex translatione et alteratione
non recipit equalitatē. et iste sermo satis
audi figura. et quia iste comparatur du
abus propositionibus quarū affirmatiua
declarata est. nā incepit declarare sedm
dixit. qm̄ si esset equalis necesse erit vt sup
poneretur. 1. et signū eius q motus compo
ex speciebus diuersis non pōt recipere equa
litatē est. quia motus qui possūt recipere e
litatē sunt illi quorū partes possūt suppon
sibi ad inuicē. et motus diuersi sedm speciē
non supponūtur sibi. quia impossibile est vt
translatio supponatur alterationi. aut aug
mentū translationi. et iste sermo est m sedā
figura

Amplius autē determinandū est q
motus est continuus motu. et de manife
one autē codē modo. sed primo determinā
dū est vtrū continuus motus sit qui est
ex codē et qui est m idē vt qui est ex sanita
te. et qui est in sanitatē. vt generatio et co

nuationē. et intēdebat q velocitas et tarditas nō diuidūt motū sēdm q genus diuiditur in spēs et dixit. quasi addicio et diminucio q: velocitas et tarditas sunt de qualitate. addicio et diminucio sunt de quātitate. D. d. et ī quolibet motu est equalitas et mequalitas. et in quolibet genere motuū inuenitur eq̄litas et mequalitas. qm̄ in alteratione inuenitur mequalitas. qm̄ alteratio est in q̄busdā partibus eiusdē motus intensior et velocior. et in quibusdā partibus remissior et tardior. et inuenitur etiā in ea equalitas. qm̄ partes eius motus sunt equales in velocitate et tarditate. et similiter ē de augumēto. et ī trāslatione. et eius sermo in hoc ē manifestus

Irregularitatis aūt differentia est aliqū quidē in quo monetur. ipossibile est enī irregulare esse motū non in regulari magnitudine vt reflexi motus aut obliqui. aut alius magnitudinis. quoꝝ non conuenit cōtingens in contingente partē aliqū autē neq; in vbi. neq; in qū. neq; in quo. sed in eo q sic est velocitate enī et tarditate aliqū determinatur eius quidē enī velocitas est eadē. regularis est. eius aūt nō regularis vnde neq; species motus. neq; dīe sunt velocius et tardius. quia oēs sequūtur differentes sēdm speciē. quare neq; grauitas neq; leuitas que in idē est vt terra ad ipā; aut ignis ab ipo

Et in diuersis est differentia que forte est ex illo per quod est motus. ipossibile enī est vt motus sit equalis. et magnitudo per quā est motus nō est equalis. v. g motus grauissimus aut motus velocissimus aut motus altissimus q̄titatis quantitatī. quarū quelibet pars non supponitur cuilibet parti. et forte erit non in rē. neq; in tēpore. neq; in illo ad qd̄. sed vniuersaliter in illo in quo est quasi in via velocitatis et tarditatis in eo qd̄ est solū. motus igit² eius velocitas est eadē est motus equalis et qui non est talis est diuersus. et ideo velocitas et tarditas non sunt species neq; differentie motus. quia sequuntur omnes modos eius. ergo neq; grauitas neq; leuitas inducentes ad eundē locū. v. g. inducentes terrā ad terrā. et ignē ad ignē. sunt spēs aut differentie motus

Quum declarauit q motus equalis est diffino: vt sit vnus. et dedit differentiā inr motū equalē et diuersū eius genera est et quare motus mequalis non est vnus vult declarare h causas mequalitatis. et q motꝰ non diuiditur in equalē et in mequalē sēdm q genus diuiditur in differētias. sed sēdm q genera et spēs diuidūtur in modos et amdēna. et prius incepit declarare causas ex qb⁹ motus ē mequalis. et dixit. et in diuersis ꝛc̄. i. et in motibus diuersis sunt differentiae. qm̄ quidā sunt quoꝝ causa diuersitatis est ex illo per qd̄ est motus qū fuerit mequale qm̄ possibile est vt sit trāslatio mequalis sic. d. si magnitudo per quā fit trāslatio nō fuerit eq̄lis. s. recta. v. g. motus per lineā tortuosā. aꝰ per lineā girratiuā ꝛc̄. i. et vniuersaliter motus qui est mequalis per illud per qd̄ ē motus est ille qui est per aliquā quātitatē. cuius oēs partes non superponūtur sibi ad inuicē. et qū dedit hanc causā in mequalitate motus incepit dare causā secundā et dixit. et forte erit non in re ꝛc̄. i. et forte motꝰ erit mequalis non per illud qd̄ est motus v. g. per locū neq; per tēpus neq; per finē. et hoc intendebat vt michi videtur qū dixit neq; in illo ad qd̄. sed vniuersaliter ꝛc̄. i. sed ex ipsius motus natura aut motꝰ. s. qū fuerit īmata velocitate in quibusdā partibus et tarditate in quibusdā. et hoc intendebat vt michi videtur quum dixit. in eo qd̄ est in via velocitatis. i. in eo qd̄ imutatū est velocius fieri aꝰ tarditate est natura ipius motus aut motꝰ. et exposuimus hunc sermonē hic. quia cause oīs velocitatis et tarditatis ōnis accidēs in motu sunt tres quatuor. s. aut diuersitas eius per qd̄ est motus. aut diuersitas dispositionis motus in se. aut dispositionis motoris. aꝰ dispositionis eius ad qd̄ est motus. et intendit per hunc sermonē quasi determinare cāꝰ diuersitatis motus. Deinde dixit. in eo qd̄ ē solū. i. illud qd̄ est in via velocitatis et tarditatis. s. qd̄ aliqū velocē sit. et aliqū tardū. sed q solū habet hanc dispositionē ppriā. s. qua habet velocitatē et tarditatē ppriā et solū sēdm q est motū. Deinde dixit motus igitur ꝛc̄. i. eius velocitas parui est eadē. q: hꝰ est in amdēnibus eiusdē motus et dixit. et ideo velocitas et tarditas ꝛc̄. i. et causa in hꝰ q velocitas et tarditas nō sūt dīe motus ita q motꝰ velox et tardus sint spēs eiꝰ est

tuus aut ad res contrarias. aut quia alter est ex aliquo contrario illi ad quod est alius motus. aut contrarietas erit inter eos secundum quid. s. secundum illud ex quo. et secundum illud ad quod. manifestum est eum per se secundum dumtaxat. quod impossibile est ut alius modus sit quo dicatur primo motus de sanitate in egritudinem est contrarius motui de egritudine in sanitatem. et quia ita sit necesse est ut contrarietas inter eos sit uno modo istorum modorum. aut pluribus uno aut omnibus

Est autem quia quidem ex contrario in quem in contrarium. non contrarius ut qui est ex sanitate in qui est in egritudine. idem enim et unus est. esse quidem igitur non idem est ipsis sicut non idem est ex sanitate mutari et in egritudinem

Sed motus ex contrario non est contrarius motui ad contrarium. v. g. qui motus de sanitate non est contrarius motui ad egritudinem. quia idem motus est. et si essentia non est eadem. quemadmodum motus de sanitate non est idem cum motu ad egritudinem

Quia numerantur omnes modos. quibus potest magnum qui motus est contrarius motui. incepit destruere illos qui non sic verum dicunt. sed motus &c. i. sed motus non sunt contrarii secundum contrarietatem eius ex quo est motus et eius ad quod est motus. quia idem motus est contrarius sibi secundum illud ex quo. et secundum illud ad quod est. sic igitur motus essent contrarii si modo. tunc eadem res esset contraria sibi quod impossibile est. et hoc intendebat qui dixit. est enim idem motus. i. in numero. Deinde dixit. et si essentia non est eadem. i. licet non sit idem secundum diffinitionem. motui enim de sanitate secundum quod est motus de sanitate non est idem secundum diffinitionem eius motui ad egritudinem licet forsitan subiectum. salvo quia motus de sanitate est motus ad egritudinem sed illa que sunt idem secundum subiectum et diversa secundum diffinitionem non sunt contraria. et non posuit istum modum in prima divisione. quoniam manifestum est quod est idem motus

Quod quia est ex contrario in. qui est ex contrario. simul quidem eum audit moveri ex contrario in contrarium aut in medium. sed de hoc idem postea dicemus. Sed magis in contrarium moveri videbitur causa est contrarietas quod ex contrario. hic quidem enim motum contrarietas. ille vero accep

tio. Et dicitur unusquisque in quod mutatur magis quod ex quo ut sanando in sanitatem egrotando autem in egritudinem. dicetur igitur qui est in contraria et ex contrariis. forsitan quidem igitur audit hos qui in contraria et ex contrariis esse. sed esse forsitan non idem dicendo est qui est in sanitate et qui est ex egritudine et qui est ex sanitate et qui est in egritudine

Recipe eum motus ex contrario. quem necesse est ut eum motu ex contrario sit motus in aliam ad contrarium aut ad medium. sed sermo de hoc post determinabitur imo tamen magis ad contrarium magis existimatur esse manifesta contrarietatis quod translatio de contrario ista enim cum translatione est separatio a contrario. et ista est acquisitio eius et quo libet nominatur ab illo ad quod transfertur non ex quo transfertur. v. g. quem dicimus sanari. quia transfertur ad sanitatem. et ergo tam qui transfertur ad egritudinem. tamen igitur motus ad contraria. et motus de contrariis ad contraria. et rursum est ut illud moveatur ad contraria necesse est ut moveatur ex contrariis. sed forte essentia non eadem. s. quem motus ad sanitatem non est idem cum motu ad egritudinem

Hic vult loqui de reliquis modis. et dicit neque motus eam est contrarius motui simpliciter secundum contrarietatem eius ex quo est alteratus et ex quo est reliquus. quia quilibet motus tales inveniuntur contrarii secundum illud ad quod. sicut inveniuntur contrarii secundum illud ex quo. et quia ista intentio non sufficiat. s. ut motus non sunt contrarii secundum illud ex quo tales motus inveniuntur contrarii secundum illud ad quod quia aliquis posset dicere quod audit motibus contrariis. s. hoc quod sunt ad contraria. et quod contrarietas non invenitur in eis nisi secundum quod sunt ex rebus contrariis. dicit. sed sermo de hoc &c. i. et in hac ista sermonis. Deinde incepit declarare quod non potest aliquis dicere quod contrarietas motuum secundum illud ad quod est audens. et secundum illud ex quo est per se et dicit. imo translatio &c. i. immo magis est existimandum quod translatio motui ad contraria est causa in contrarietate motuum quia translatio de contrariis. Deinde dicit intentionem super hoc et dicit. ista translatio &c. i. et causa in hoc est. quia translatio in motu de contrario a quo movetur est separatio

rupno vidtur. aut qu est ex contrarijs vt
qu est ex sanitate a qu est ex egritudine. a
qu est in continua. vt qu est in sanitate
a qu est in egritudine. aut qu est ex cōtin
no a qu est in continuū. vt qu est ex sani
tate a qu est in egritudine. aut qu est ex
continuo in continuū a qu est ex contin
uo in continuū. vt qu est ex sanitate i egr
tudine a qu est ex egritudine in sanitate
nemsse est eū aut vnū quēdā horū et mo
dorū. aut plurs non eū est alter apone

¶ Et determinandū est eā quis motus
est contrarius qu. et de quarta hoc mo
do. sed p̄mus dicendū est vtrū motus de ali
quo est contrarius motu ad ipm. v. gra
vtrū motus de sanitate est contrarius mo
tu ad sanitatē et sedm q̄ existimatur de
generatione et corruptione. aut qu st ex
contrarijs. v. g. q̄ motus ad sanitatem
est contrarius motu ad egritudinē aut
ad contraria. v. g. q̄ motus ad sanitatē
est contrarius motu ad egritudinē. aut
motus de contrario in suum contrariū
est contrarius motu de hoc contrario i
illud. v. g. q̄ motus de sanitate in egri
tudinē ē contrarius motu de egritudine
in sanitatē. qū nemsse est vt sit vnus si
torū modorū aut plures vno. oppositio
eū impossibile est vt sit alio modo

¶ Quin declarauit quis motus ē vn⁹ mo
tus m numero m rei veritate incepit declara
r de motu et quarta duo. s. qm motus sūt cō
trarij et qm non. et eā que duarū quartū cō
uenientiā eū motu. s. quies in eo ex quo ē mo
tus. et quies in eo ad q̄d est. ē cōtrarius mo
tus. et hoc intendebat q̄ dixit. et de quarta et
am hoc modo. i. que quies est contraria an
quarta. et que quies est contraria eū motu
et quis motus est contrarius eū motu. De
inde incepit pscrutari de hoc et dixit. sed p̄⁹
dicendū est: ē. i. sed primo p̄ pscrutemur de hoc
diudendū est. et dicendū de oībus modis
quibus pōt aliquis dicere q̄ motus est con
trarius motu. Deinde considerandū q̄s cor
est possibilis. et quis non. et primo vtr mo
tus ex aliquo est contrarius motu ad ipz
v. g. motus de sanitate ad egritudinē ē con
trarius motu de egritudine in sanitatē. et
sedm hunc modū continuetus existimat
q̄ generatio est cōtraria corruptioni. motꝰ
eiꝰ de sanitate in egritudinē est corruptio sa
nitatis. et de egritudine in sanitatē est gene
ratio. et hoc intendebat qū dixit. et sedm q̄ ex
istimatur de generatione et corruptione. i. et
sedm hunc modū continuetus existimat
q̄ generatio et corruptio sunt cōtraria. Dei
de diuxit sedm modū et dixit. aut ille qui ē
ex contrarijs. i. aut motus continui sūt illi
qui incipiūt a cōtrarijs sedm q̄ incipiūt ex
eis. v. g. vt motus ex sanitate sit contrarius
motui ex egritudine. qū iste incipit ex egri
tudine et iste ex sanitate. et sanitas est con
traria egritudini. et qū induxit hunc modū
dicit contrariū qm est oppositus ish. dixit. aut il
li qui sunt ad contraria. i. aut motus cōtra
rij non sunt contrarij sedm q̄ sunt ex rebus
contrarijs. sed sedm q̄ ad res contrarias. v.
g. vt motus ex sanitate ad egritudinē ñ
sit contrarius motui de egritudine in sani
tatē sedm q̄ est ex rebus contrarijs. sed ex his
q̄ sunt ad contraria. Deinde induxit quar
tū modū et dixit. aut motus de contrario ē
contrarius motui ad contrariū. i. aut mo
tus contrarius motui est ille qui incipit ex
aliquo contrario illi ad q̄d perueniet sedꝫ
motus. v. g. q̄ iste motus demonstratus de
hac egritudine sit contrarius motui demō
strato ad hanc sanitatē. quia iste est de egri
tudine. et ille ad sanitatē. Deinde induxit
quintū modū. et est verus. et dixit. aut mo
tus contrarij sunt illi qui sunt cōtrarij sedꝫ
illud ex quo. et sedm illud ad q̄d. et sexcendū ē
q̄ continuetus motui est in motibus qui st
ex contrarijs ad contraria. sed quaritur hic
modus verus quo sunt contrarij. Deinde. q.
cōpleuit hanc diuisionē. qū necesse ē vt sit
vnus istorū ic̄. i. et dixit. q̄ motus cōtrarij
necesse est vt sint cōtrarij alicui istorū mo
dorū aut plurbus vno. quia apparet q̄ ne
esse est qū diximus in talibus istis motib⁹
qui sunt contrarij vt continuetus sit in eis
aliquo istorū quōq; modorū. aut plurib⁹ vno
motus eū de sanitate in egritudinē si est cō
trarius motui de egritudine in sanitatē. ne
esse est vt sit sedm q̄ illud ex quo incepit iste
motus ad ipm̄ pueniet iste alius. et sic oppo
sito inter eos erit de genere oppositionis que
est inter principiū et finē. s. q̄ illud q̄d ē prī
apiū in altero erit finis in reliquo. aut op
posito inter eos erit sedm q̄ sunt ex rebꝰ cō

sanam. et ipi addisear dempi permutatiõ ve
ro non per ipm. in contraria eiũ sicut eiũ in
sanam est sic et in deceptione et per ipm ha
bere et per aliũ et sumsiũ. motus a qui est deo
siũ contraria eiũ her sunt in longitudine. t
qui est ad dextrã a qui est ad sinistrã. cõtra
ria eiũ her sunt in latitudine. et qui est aũ
a qui est retro. contraria eiũ her sunt in al
titudine

¶ Et declaratiõ est sẽdm inductionẽ que
mtentiones extimantur esse contrarie.
nos aũ videmus q contrariũ eius qd ẽ ip
mmẽ sanam est ipm infirmari et ip; addis
cere est contrariũ ad ipm male fieri non ex
se. qm̃ hic est motus ad contraria quemad
dũ possibile est acquirere sanitatẽ ex se et ex
alio. et simliter potest dempi ex se et ex alio
et translatio ad sinistrum est contraria trãs
lationi ad infimus. qm̃ hec duo sunt cõtra
ria in longitudine. et translatio ad dextrã
est contraria translationi ad sinistrũ que
sunt contraria in latitudine. et trãslatio
ad anterius est contraria translationi ad
posterius. que sunt eiã contraria

¶ Qũ declarauit rationẽ qui motus sũt con
trarij. et sẽdm q sunt contrarij. incepit decla
rare q sẽdm inductionẽ eiã apparet hoc et. d.
et ex inductione eiã :ẽ. et intendit per inten
siones motus. aut fines motuũ. Deinde dix
it nos aũ videmus :ẽ. i. qm̃ ex inductione ap
paret q motus contrarij sunt illi qui sũt ex
contrarijs et ad contraria. v. g. motus ex egri
tudine in sanitatẽ. qm̃ manifestũ est per se
q est contrarius illi qui est de sanitate in egri
tudinẽ. et simuliter descendere est contrarium
ascẽdere. et contrariũ est augeri ad diminui
Deinde dixit et addisear :ẽ. i. et simuliter ẽ dis
positio in motibus contrarijs aĩe. s. qm̃ p in
ductionẽ. s. qm̃ eiã apparet hoc et dixit. q con
trarij sunt ex contrarijs et ad contraria vt ad
discere et dempi que sunt contraria. s. motus
de sanam falsa ad veram est contrarius motui
de vero ad falsũ. sed quia trãslatio essentialit
de sanam ad errorẽ est ex deceptione. et simili
ter ex errore ad sanam tũc addisear est cõtra
riũ ad errare ex alio non ex se. qm̃ homo non
errat ex se. sed ex alio sicut addisat ex alio nõ
ex se. et ideo dixit nõ ex se. ita dixit Al ex. et
potest intelligi sic q sanam que ẽ ex alio op
ponitur errori qui est ex alio. et que est ex ipa
eiũ opponitur illi qui est ex ipa anima t tes
tatur hunc hoc qd̃ dixit post. et quẽadmodũ
possibile est :ẽ. Deinde dixit et trãslatio ad sup
rius :ẽ. i. et hoc est per inductionẽ quã vult de
clarare q motus contrarij sunt contrarij sẽ
illud ex quo et sẽdm illud ad qd̃. et ideo debet le
gi continuũ eiã hoc qd̃ dixit. nos eiũ videmus
:ẽ. et qũ declarauit q duo motus qui sũt in lo
gitudine sunt contrarij sẽdm illud ex quo. et
illud ad qd̃ notificauit eiã q ita ẽ de motib
qui sũt in latitudine et profundo. et dixit. et
trãslatio ad dextrũ :ẽ. et sermo eius est mani
festus

¶ Qui autẽ est in contrariũ solũ non est
motus sed mutatio vt fieri albũ non ens q
dã est. quibus autẽ non est contrariũ. qui
ex ipo in qui est in ipm. mutatio contrarie
est. vt de generatione corruptionem contrarie
et mutatione acceptionem. he autẽ mutationes
quidẽ motus autẽ non sunt

¶ Fit autẽ ad contrariũ non est motus
translatio. v. g. albi non ex aliquo. osten
tur qd̃ non habet contrariũ sua imma
se ipo ad se ipm sunt trãsmutationes
trarie. et ideo generatio est contraria cor
ruptioni. et denudatio forme est contraria for
mi. et ista intentio sũt modi
mutationis non motus

¶ Fit autẽ ad contrariũ qũ acceptio sẽdm
est ex non contrario non est motus. sed
mutatio est eiũ ut de non ẽ ad ẽ. et est declara
tiũ q hic non est motus. v. g. q albũ generat
non ex nigro. sed ex non albo. qm̃ generat
bi. qũ accipitur sẽdm q accidit q fiat
albo est trãsmutatio non motus. et in
bat declarare ex hoc q omne qd̃ generatur
non contrario non est motus. non q
neratur ex non contrario. qm̃ õne albi gene
ratur ex nigro aut ex medijs. sed qũ cõsiderat
sẽdm hoc qd̃ accidit nigro q fiat non albo
trãsmutatio non motus. sed hoc est q pre
adens non per se. trãsmutatio autẽ que ẽ de
contrario õmino est trãsmutatio per se. et nõ
mutantur in ea contraria. sẽdm esse mixte
tundũ vnũ. s. qm̃ accipitur q trãsmutatio ẽ
ex illo et ad illud. et hoc intendebat qũ dixit.
õne igitur qd̃ non habet contrariũ :ẽ. i. et õne
ens qd̃ non habet contrariũ. trãsmutatio ei
tuus principiũ est ex se ipo. et est corruptio ei
et trãsmutatio eius ad se ipm et generatio ei

ab illo et trāſlatione eius ad contrariū ad qd̄ mouetur eſt incepto et acquiſito. et hoc eſt ita. quia motus nichil aliud ē q̄ acquirere partē poſt aliā ex illo ad qd̄ res mota mouetur donec acquirat illud ad qd̄ mouetur perfecte. et tunc ceſſat. et q̄ motus dicitur ē contrarius motui aliquo iſtorū dignius eſt vt ſit contrarius ſēdm illud qd̄ acquirit. et p qd̄ perficitur. non ſēdm illud a quo ſeparatur q̄m illud a quo ſeparatur non eſt pars ſubſtātie eius. ſed eſt amdens ei. et illud qd̄ acquirit eſt pars ſubſtantie. et q̄m ita ſit. ergo motus aut ſunt contrarij ſēdm illud ad qd̄. et non ſēdm illud ex quo aut ēnt contrarij magis ſēdm hunc modū. deinde dicit aliā rōnē et dicit. et quilibet nominatur ic̄. i. et quia ſubſtantia motus ē de natura eo ad qd̄ eſt non eius ex quo eſt. ideo motus denominatur a bullo ad qd̄ eſt. q̄m dicitur q motus de albedine ad nigredinē eſt nigrificatio non albificatio. et ſimiliter dicitur q illud qd̄ mouetur de egritudine ad ſanitatē ipm ſanari non infirmari. et q̄m poſuit iſtos quinq; modos et poſuit q impoſſibile ē vt motus ſint cōtrarij ſēdm contrarietatē eo2 et ex quo ad illd̄ ad qd̄. et poſuit q dignius eſt vt ſint cōtrarij ſēdm illud ad qd̄. q̄ ſēdm illud ex quo et nō pre faſe dixerit ſermonē in hoc. dicit. remanet igitur ic̄. i. et q̄m deſtructis eſt vnus illoz modo nō remanent tres. ſ. vt motus ſint contrarij aut ſēdm trāſlationē eo2 ad contraria. aut ex contrarijs. aut ſēdm vtrūq; D. d. et recte ē vt illud qd̄ mouetur ic̄. i. et bene apparet ex dictis q neceſſe ē vt ōnia duo mota que mouentur ad contraria. mouēt̄ur ex cōtrarijs et dicit hoc. quia trāſmutationes que ſunt ad contraria ſunt motus in rei veritate. ſ. q̄ ſunt de ſubiecto contrario in ſubiectū contrariū qd̄ non eſt ita de aliis trāſmutationibus ſ. que ſunt de affirmatione in negatiōnē. et de negatione in affirmationē. et iſte fit contrarie ſēdm hoc q altera eſt ex illo ad qd̄ ē alia vt generatio et corruptio. et q̄m poſuit q motꝰ qui ſunt ad contraria neceſſe eſt vt ſint ex cōtrarijs ſēdm q ſunt motus. et intendebat declarare ex hoc q motus contrarij fit contrarij ſēdm vtrūq; ſ. ſēdm contrarietatē eius ex quo ad illud ex quo. et ſēdm contrarietatē ei⁹ ad qd̄ ad illud ad qd̄. et ita declarauit q motꝰ qui dicuntur eſſe cōtrarij ſēdm contrarietatē eius ex quo ad illud ad qd̄ ſunt idē motus et q non eſt neceſſe p̄ter hoc et rectū vt dicantur contrarij incepit primo declarare de motibus qui ponūt̄ur contrarij ſēdm vnūq; q non cō tingit eis illud impoſſibile qd̄ contingit primo modo. ſ. vt ſit idē in numero et fecit hoc ne aliquis exiſtimet q in hac poſitione ſequatur illud impoſſibile qd̄ contingit in primo. ſ. in hoc q motus eſt contrarius motui ſēdm illud ex quo et ſēdm illud ad qd̄ et dicit. ſed forte eſſentia. ic̄. i. ſed eſſentia duoū motuū qui ponūt̄ contrarij ſēdm contrarietatē eoz̄ ex quo ſūt et ſēdm contrarietatē eoz̄ ad qd̄ ſunt. non ſequitur ex hoc vt duo motus ſint vnus ſint ſequitur ſi ponantur contrarij per contrarietatē ei⁹ ex quo ad illud ad qd̄. quoniā motus ad ſanitatē ex egritudine non idē eſt cū motu de ſanitate ad egritudinē. ſed ſunt duo. Deinde incepit dare cauſā. p̄ter quā neceſſe eſt vt motus contrarij ſint contrarij per vtrūq; ſ. ſcz illud ex quo et ſēdm illud ad qd̄

¶ Quū autē differt mutatio a motu ex quo tam cū ſubiecto in quodā mutatio ē motꝰ qui eſt ex contrario in contrariū et qui ex cōtrario eſt in contrariū. motus contrarius ē vt qui eſt ex ſanitate in egritudinē et qui ē ex egritudine i ſanitatem.

¶ Et quia trāſmutatio differt a motu hoc. quū motus eſt trāſmutatio de ſubiecto in ſubiectū. motus igitur contrarius eſt de contrario in contrariū. v. g. de ſanitate in egritudinē eſt contrarius motus de egritudine in ſanitatē

¶ Dicit et quia trāſmutatio differt a motu in hoc q motus eſt trāſmutatio de ſubiecto contrario in ſubiectū contrariū. vt declarauit ē in principio iſtius tractatus. trāſmutatio aūt eſt de non ſubiecto in ſubiectū. et de ſubiecto in nō ſubiectū neceſſe eſt vt motus contrarij ſit contrarij ſēdm illud ex quo et illud ad qd̄ ambo. q̄m eos ē de contrario eſt eis eſſentialiter quēadmodū ipos eſſe ad contrariū eſt eis eſſentialiter. et q̄m vtrūq; eſt eis eſſentialiter et res cōtrarie ſunt contrarie per differentias et diſpoſitiones contrarias neceſſe eſt vt motꝰ contrarij ſint contrarij per iſtas duas diſpoſitiones. ſ. per contrarietatē eius ex quo. et ei⁹ ad qd̄ licet magis ſint cōtrarij ſcz illd̄ ad qd̄

¶ Manifeſtū eſt autē et ex inductione q̄ dā videntur contraria eſſe. egritudo ei⁹ cui ipſi

mtelligendū de motibus qui sunt de medio ī
medium

¶ Quonū autē motum non solū videtur
esse motus contrarius. sed et ques. hoc determ
inandū est simpliciter quidē cū contrar
est motus motui. opponitur autē et ques
p̄uatio eī est. est autē sic q̄ p̄uatio con
traria dicitur qualis autē quali. vt ei qui
est sedim loci. quē est sedim loci. sed hoc nō
dicitur simpliciter. vtrū eī a que est h̄i mā
sionem qui est ex hoc. aut qui est in hoc mot⁹
opponitur

¶ Et quia existimatur q̄ illud quod est
contrariū motui non est motus tantū sed
ques. oportet eī nos determinare hoc. di
cimus igitur q̄ motus opponitur motui
et eī quies quia est p̄uatio. et quodam
modo dicitur q̄ p̄uatio est contrariū. i. q̄
p̄uatio alicuius motus. v. g. qui cōtra
rius motui in loco est ques in loco. sed hoc
dictū est indistincte. qui p̄scrutandū ē vtr
illud ad̄ opponitur quieti est motus ex h̄
aut motus ad hoc

¶ Quia declarauit qui motus sunt contra
rii. et apparet vniuersaliter q̄ ques opponit
motui sedim p̄uationē et habitū vult hic q̄
scrutari que duarū quietū opponitur motui
s. ques in eo ex quo est motus. aut ques in
eo ad ad̄ est motus et dixit. et qui existimatiē
i. et quia videtur q̄ motus non solūmodo op
ponitur motui. sed eīā quieti. qui motus op
ponitur motui sedim contrarietatē et quieti se
cundū p̄uationē et habitū. D. d. dicamus
igitur q̄ motus opponitur motui. i. sedz con
trarietatē. D. d. et quieti sedim p̄uationē. D.
d. et quodāmodo dicitur iē. i. et iste modus op
positionis quodāmodo dicitur contrariū. q⁹
nū aliquis motus est contrarius alicui pu
nationi. s. p̄uationi illius motus. et dixit
aliquis motus ne aliquis existimet q̄ nec
debat p̄uationē motus simpliciter. hoc eī
non videtur esse nisi sedim opinionē generan
tiū corpus simpliciter. D. d. verbi gratia. qui cō
trariū motui in loco est ques in loco. i. V. g.
qui ques est contraria motui tali modo q̄
ques in loco est contraria motui in loco. et
quia hoc manifestū est per se. s. q̄ ques ī lo
co est contraria motui in loco sedim p̄uatio
nē et habitū. et h̄ pōt intelligi de quiete q̄ est
in eo ex quo est motus. aut de quiete in eo ad

ad̄ est motus dixit. sed hoc dictū est simpliciter
i. sed hoc ad̄ dictū est hic non est distinctū. qui
non dū est determinatū hic qua quietē intend
imus. et ideo persc rutandū ē vtrū ad̄ oppon
itur motui est ques q̄ est ex hoc. i. que est ex il
lo ex quo est motus. aut ques in illo ad ad̄
est motus

¶ Manifestū igitur est. qui qua in duo
bus motus subiectis est. hinc quidē quies
hoc in contrariū que est in hoc ques. hinc
autē qui est. hinc autē qui est ex contrario
in hoc. que in contrario ques simul aut
et ad inuicē contrarie. he sunt et nāq; ī eō
uenies est. si motus quidē contrarij fuit. he
tes aūt oppositi non sunt. sunt autē in oppo
sitis he. vt que est ex sanitate in egritudi
a qui est ex egritudine in sanitatem. que
est in sanitate ex egritudine ques. motus
autē a qui est ex sanitate in egritudinē
eī qui est ex egritudine in sanitatē imm
obile est. qui eī in ipo motus est in qui
escit. quietano magis est sedim q̄ amodo
inile fieri motui. necesse autē est aut hanc
aut illā esse. non eī que est in albedine qui
contraria est a que est in sanitate

¶ Dicimus igitur q̄ motus qua est in di
subiecto in subiectū e contrario transmutatio
ni que est de affirmatione in negationē. aut
de negatione in affirmationē. D. d. contrari
ū motui ꝛc. i. et qua motus est de contrario
contrariū. ideo contrariū motui qui est de hoc
contrario ad hoc contrariū demonstratū est

sunt trāsmutationes cōmunes in his duobus
generibus continuo de trāsmutatione que ē
motus in ira ventate. et ē trāsmutatio que ē in
rebus que habent continua. Deinde dicit. et
ideo generatio &c. i. et propter hoc. s. quī illud q̄ nō
habet continuū contingit vt trāsmutationes
contrarie in eo sunt de re in ipam ‖ &c. ideo gene
ratio est continua corruptio. et continuetas
accipitur hic ex vno extremo secūm diversū re
spectū ad aliud. quia continuū est aliqd ens
et in hac trāsmutatione non est ē nisi ī vno
extremo. in generatione autē in fine. in cor
ruptione vero in principio. et intendit in hoc
sermone declarare hoc qd̄ apparet in generā
one et corruptione non posse q̄ qd̄ apparet ex
inductione. s. q̄ motus contrarij sunt de con
trarijs et ad contraria qui generatio et corrup
tio non sunt motus

¶ Quia autē in medio motus sunt quib⁹
dā q̄ contrariorū est medium. tanq̄ in contra
ria quodāmodo ponendi sunt sicut albū con
trario vtitur medio motus in vtrumq; vtrū
mutatur vt ex fusco quidē in albū. tāq̄ ex
nigro. et ex albo in fuscū tanq̄ in nigrū. ex
nigro autē in fuscū tanq̄ in albū. fuscū aūt
medium ad vtrūq; dicitur quodāmodo vtrū
q; vltimorū sicut dictū est prius. q motus qui
dē igitur motui contrario est sic. qui ex est
contrario in contrariū et qui ex contrario ī
contrariū

¶ Motus vero ad illud qd̄ est inter contra
ria. et in contrarijs habentibus intrīponē
di sunt tanq̄ illa qui sunt ad contrariū q⁹
dāmodo. qm̄ apud motus interest quasi cō
trariū apud transmutationē vtrūlibet sit
transmutatio. v. g. qm̄ in transmutatione
de viridi in albū viride nominatur quasi in
grū. et similiter transmutatio de albo in vi
ride. et transmutatio de nigro in viride nōia
tur quasi in albū medium cui dicitur quodā
modo vtrūq; extremū qui compatur ad vtr
q; extremorū vt diximus superius. et sic; q
motus erit contrarius motui. qui fuerit de
contrario in contrariū

¶ Qui posuit q motus contrarij sunt illi q̄
sunt de rebus contrarijs et ad res contrarias
et addit in hoc questo in motibus qui fiūt
de extremis in media. incepit declarare q isti
motus sunt ad media secūm illud qd̄ habēt
de contrarietate ad extremū ex quo incepit
motus et dixit motus vero &c. i. motus vero q̄
pueniūt ad vnū medioꝝ. qui sunt inter illud
ex quo est motus. et illud ad qd̄ est motus de
bent reputari de spē motus qui est de contrario
in contrariū quodāmodo non simpliciter. et ō
in cōtrarijs habentibus inter. quia non sunt
hic motus de contrarijs in contraria que nō
habent inter. qui hoc declarandū est in principio
istius tractatus. sed quasi. d. motus vero qui
sunt ad illud qd̄ est inter contraria qd̄ accidit
in contrarijs habentibus inter. ponendi sūt
de numero motuū qui sunt ad contraria quo
dāmodo et dicat. tanq̄ ad contraria quodam
modo quia medium est contrariū vtriq; extre
mo non simpliciter sicut alterum extremū est
contrariū reliquo. sed medium est contrariū vt
q; per illud qd̄ est in eo de reliquo extremo. et
contrarietas eius differt a contrarietate extre
mi in hoc. qm̄ contrariū in eo. s. vnū extremū
non est in sua vltima perfectione sicut est ī ip
so extremo. D. d. qm̄ apud motus &c. i. et nō in
hoc q motus qui sunt ad inter sunt ad cōtra
rium quodāmodo est. qm̄ inter ē de motibus p
nentibus ad ipm quasi contrariū apud trā
smutationē eius ad vtrūlibet extremū. qm̄ ie
est contrariū vtriq; extremo. quia vtrūq; extre
mū mutatur in eo non perfecte. D. g. qm̄ in
trāsmutatione que fit de viridi in albū. vi
de est quasi nigrū. viride enim non trāsmutatur
in albū nisi secūm q est in eo de nigro. non secūm
q est in eo de albo. et econtra qm̄ viride transmuta
tur in nigrū trāsmutatur secūm q est in eo de
albo et similiter qm̄ albū transmutatur ī vi
ride trāsmutatur in nigrū qd̄ est in viridi. et
qm̄ nigrū trāsmutatur in viride. trāsmutatur
in albū qd̄ est in eo. et hoc intendebat qm̄ dixit. D.
g. qm̄ in trāsmutatione &c. i. viride in eo repu
tatur quasi nigrū. qm̄ trāsmutatio ex eo nō
est nisi ex parte nigri que est in eo. D. d. et si
militer trāsmutatio de albo in viride. i. quo
niam tunc viride tenetur quasi nigrū. D. d. et
trāsmutatio de nigro ad viride reputatur qm̄
albū. i. q viride tenetur in hac transmutatio
ne quasi albū. D. d. medium cui opponitur q̄dā
modo vtriq; extremo. quādo cōparatur. i. et ita
sam hoc qm̄ medium est vtrūq; extremū. D. d. t
secūm hoc &c. i. secūm hoc igitur ōnis motus q̄
est contrarius alij motui ē contrarius secūm il
lud ex quo. et secūm illud ad qd̄ fuit mo
tus ad media. aut ad extrema. dico. et sic ē

generatio et corruptio sunt motus. sed est manifestū q̄ non dicet dicēs quies sed simile. et primatio transmutationis aut non est continua aliqua. aut est continua corruptioni. q̄ corruptio ex illa fit generatio autē ad illam.

Q̄ dicamus quies est continua motui vult p̄secutam de eodē in trāsmutatione .s. vnā in trāsmutatione est quies opposita trāsmutationi sicut est in motu. aut non ē ita et dicit intentiones vere .c.i. trāsmutationes vere que sunt in intentionibus in quibus non est continuetas. D.d. et sunt ille que .c.i. transmutationes vero que sunt in intentionibus in quibus non est continuetas sunt ille que habent trāsmutationes oppositas. Deinde exposuit hoc et dixit. scilicet .c.i. .s. q̄ trāsmutatio que est de aliquo est opposita in illo genere trāsmutationi que pertinet ad illud. D.d. motus vero non habent .i. et in istas intentionibus in quibus non est continuetas non est motus nedū vt sint continue illo modo quo motus sunt continui. D.d. exēplū et dixit. D. g. q̄ trāsmutatio de esse .c.i. et exēplū eius q̄d est trāsmutatio sit opposita transmutationi .s. q̄ ex illo ex quo est altera trāsmutatio ad idē sit reliqua est trāsmutatio de esse in nō ē que est corruptio. et transmutatio de non esse in ē que est generatio. et ista trāsmutatio non est opposita per illud ad q̄d. et si esse opponitur ad non esse quia non est hic motus existens per se oppositus alij motui. q̄a trāsmutatio de non ē est per accidens. et trāsmutatio de subiecto .s. de continuo est p̄ se. q̄ est p̄ quod vt sit per se. trāsmutatio vero subiecti q̄d deficit continuū ex illo continuo ad suū continuū est per se. et hoc non inuenitur in generatione et corruptione. et q̄ narrauit q̄ continuetas in talibus transmutationibus est sicut q̄ trāsmutatio vna in eis est ad illud ex quo est sicut trāsmutatio aū ē in istis duabus trāsmutationib⁹ non ē unus in altero extremo incipit narrare q̄ ea nō inuentur in talibus trāsmutationib⁹ quies continua quieti sicut inuentur in motibus nec ea quies est continua trāsmutationi. D.d. q̄m in istis intentionibus .c.i. in istis cū intentionib⁹ in quibus est generatio et corruptio nō est quies ōnino. sed est in eis primatio trāsmutationis. et hoc aut

si posuerimus q̄ non ens ex quo est generatio et aliud q̄d est corruptio est aliquid actu. q̄m hoc posuerimus tunc erit illud duo non esse primatio in non ente sicut posuerimus ipsa ē aliquid et primatio in ente. primatio igitur que est in ente si posuerimus ipsam ē quietis quitur vt sit continua primationi trāsmutationis que est in non ente. et primatio transmutationis que est in non ente est eadē cum primatione trāsmutationis que est in ente et sic inter illas non erit continuetas ōmino. q̄m ā quies in eo ad q̄d est motus non est cōtinua quieti in eo ex quo mihi quia sunt in duobus continuis. D.d. sequitur non ens nō habere .c.i. sequi ñ ens ñ tuerit subiectū. impossibile est imaginari q̄ primatio trāsmutationis que est in ente est quies. q̄m impossibile imaginari ipsam ē continuā motui. nec natio existimatur ē quies. q̄m si non ens est aliquid. non erit illic primatio que possit imaginari que est quies opposita quieti est in ente nec ita imaginatur q̄ista primatio que est in ente eā est quies opposita trāsmutationi ex eo. q̄m trāsmutationi ex eo nō est motus. et oīs quies est contraria motui quieti. sequitur ponemus ipsum ē quietis tunc erimus inter duo aut ponemus q̄ omni quieti opponitur motus. aut dicemus q̄ generatio et corruptio sunt motus et hoc est impossibile. D.d. sed est manifestū q̄m non est quies in re veritate. et q̄m nō erit quies in re veritate. sed primatio transmutationis dissoluetur quēsho dicemus non oīs quies est continua motui. aut continua quieti. q̄m hoc in re veritate non oīs quies sed similis quieti. D.d. aut non erit ita aliqua ōnino. .i. et ista primatio quietis non est continua aliqui ōnino. aut est continua trāsmutationi que est corruptio ex eo est primapiū motus corruptionis

Dubitabit autē aliquis quare in mutatione quidē secundum locū sunt. et secundum naturam et extra naturā et quietis et motus. alius autē non vt alteratio hec quidē secundum naturā. illa autē extra naturā. nichil enim magis sanatio aut egrotatio secundum naturā aut extra naturā nec dealbatio aut nigratio. similiter autē est et in augmento et detrimento. nec ad minus hi contra

ques que est in hoc. s. ex continuo ex quo ē mot⁹
et dixit hoc. quia manifestū est per se q ques i
eo ex quo ē continua motui et continuū mo
tui. qui est de continuo qd est illud ad qd peruc
nit iste motus positus est ques in illo contin
uo. D. g. qñ sanari est motus de egritudine i
sanitatē. ques igitur continua isti motui ē
ques in egritudine non in sanitate. qñ ista
ques est perfectio motus. et perfectio nō est
continua cuius est perfectio. et similiter cō
tinuū motui de sanitate in egritudinē ē ques
in sanitate. D. d. et cū hoc erūt he due sunt cō
tinue. i. et cū hoc q motus est continuus qui
eti. iste due erūt quietes sunt continue. qñ si
in motibus est contrarietas. et in quiete erūt
debet ee contrarietas. D. d. et non sunt nisi in
contrarius. i. et ques non est contraria que
ni nisi qua due quietes sunt in contrarius q
admodū motus non est contrarius motui
nisi qua sunt de contrariis et in contraria
Deinde dixit. D. g. qñ ques ic. i. qñ ques in
sanitate est contraria quieti in egritudine.
qñ sanitas est contraria egritudini. et ē con
traria ipi motui. quia impossibile est vt sit cō
traria motui de egritudine in sanitatē. quia
ques ad quā perueniunt motus dignior est vt
sit perfectio motus q vt sit continua. hoc in
tendebat qñ dixit. qñ impossibile ē motū. i.
qñ impossibile ē vt ques que ē in sanitate
sit contraria motui qui est ad sanitatē. qñ
dignius est vt motus de egritudine ad sani
tatē sit via ad sanitatē. et hoc est ita. qñ mo
tus est de genere perfectionis ad quā perueniat
sed est perfectio diminuta. quia est coniuncta
cū potentia. et esse vltime perfectionis est in
quiete. sic igitur motus de egritudine in sani
tatē est ad quietē in sanitate. necesse est vt mo
tus de egritudine in sanitatē sit facies que
tē in sanitate. s. qñ in eo inueniuntur vna pos
post aliā quietis ad quā perueniat sicut inue
nitur in eo vna pars post aliā habitus ad
quā perueniūt. et quia substantia motus est
de genere quietis ad quā perueniunt. et illa que
diuersantur secdm magis et minus non st
contraria. ergo ques ad quā perueniunt mot⁹
non est contraria motui. sed finis ei⁹ ergo q
es que est in eo ex quo est motus est cōtraria
motui. et est illa que corrūpitur per genera
onē motus. non ques que generatur pau
latī per generationē motus. et ex hoc decla
rabitur q ques que est in re ad quā est motus
est contraria quieti que ē in eo ex quo est mot⁹
qñ qñ motus est continuus quieti in eo ex q⁹
est motus et ques ad quā est motus generā
tur cū motu. ergo ista ques est contraria qui
eti in eo ex quo est motus. et hoc intendebat
qñ dixit. qñ illud qd generatur cū illo motu
ic. i. qñ ques que generatur cū generatione
motus necessario est contraria quieti ex qua
est motus qñ ista ques destruatur per gene
rationē motus. D. d. impossibile enī est vt ques
in albedine ic. i. quia ques in altero non cor
rūpitur per generationē quietis in albedine.
s. q ques in albedine non generatur per cor
ruptionē quietis in sanitate. et similiter ques
in sanitate non generatur per corruptionē
quietis in albedine

¶ Quibus aūt non sunt cōtraria
nouū mutatio quidem est opposita que est
ex ipō ad ē est in ipm. motus autē non est
vt que est ex esse ad que est in esse. ques quidē
nouū non est. immutatio autē est. et liquidem
aliquid erat subiectū que in esse est muta
tio ad que est in non esse contraria erat. Si ve
ro non est aliquid ad qd non est. dubitabit
aliquis an sit contraria que est in esse mu
tatio vel ques si autē hoc est aut nō ōnis
ques motui est contraria. aut generatio
et corruptio motus sunt. manifestū igit⁹
q ques non dicenda est si non et he mot⁹
simile autē aliquid est. et immutatio contin
ua aūt est aut nulli aut ei que est in ū esse
aut corruptioni. he enī ex ipa est generatio
autē in ipam

¶ Mutationes vero in quibus non est cō
trarietas et sunt que transmutationē op
positā habent. s. transmutationē que est
de aliquo opposito trāsmutationi que per
uenit ad illud motū autē non habēt. D. g.
qñ transmutatio ex esse est oppositi trāſ
mutationi ad non esse. qñ in mutationi
bus istis non est ques. sed illd qd est in ei⁹
est priuatio transmutationis si non eis
fuerit aliqd subiectū. D. g. qñ si transmu
tatio defecat in ante trāsmutatio defecet i
non ente. si igitur non ens nichil fuerit.
ambigit homo et non videt q priuatio
transmutationis in ente. et ques in eo sit
contraria alicui. et si hoc fuerit. tunc aut
non ōnis ques est contraria motui. aut

natuꝝ ſequitur vt ſit continua corruptio cor
ruptioni. et qꝫ in hoc ſyllogiſmo hypothetico
ponitur añtecedens erit concluſio q corruptio eſt
continua corruptioni. et hoc eſt illud qd̃ intẽ
debat declarare. Deinde declarauit quomodo
conſequẽs ſequitur antecedens et dicit. corrup
tio. ſ. violenta ꝛc̃. i. quia corruptio violenta ẽ
extra naturaꝫ̃. et qd̃ eſt extra naturaꝫ̃ eſt cõtra
riũ naturali. ergo corruptio naturalis. et vi
olenta ſunt contrarie. et quia narrauit q cor
ruptio alia eſt violenta alia non violenta. in
cepit narrare q in generatione inuenitur hꝰ
ſimiliter. et dicit. et ſunt modi generatiois ꝛc̃
i. et generatio violenta eſt modoꝝ̃. qꝫ̃ gene
ratio violenta non eſt terminata. i. vna ſpe
cies tantũ. cũm igitur continua iſtoꝝ̃ modo
rũ modi generationis õis naturalis. et hoc
qd̃ dicit exiſtimatur non ſequi. qꝫ̃ et ſi mu
tatus eſt multaꝝ̃ ſpecieꝝ̃ exiſtimatur vt
non ſequatur q continua cũm ſint ſpecies
ſanitatis qꝫ̃ ſanitas eſt vna et egritudines
ſunt multe. ſed forte videtur q vna ſanitas
contineat multas particulares oppoſitas il
lis multis egritudinib? ſed nõ habẽt noĩa
et ideo latẽt. et qꝫ̃ narrauit q in generatiõe
et corruptione inuenitur contrarietas. ſ. in
vna ſpe incepit narrare q ſimiliter inuenie
tur in augmento et diminutione. et dicit
et ſũt modi augmẽti ꝛc̃. ideſt et ſimiliter
ſunt modi violenti augmentatiois et mo
di non violenti. et ſic cũm augmẽtatiõ cũm eſt
continuũ augmentũ ſed in naturaꝫ̃ et nõ na
turaꝫ̃. qꝫ̃ violentũ eſt extra naturaꝫ̃ et aug
mentũ violentũ eſt augmentũ puberũ qd̃
feſtinat ante tẽpus aſſuetũ ꝓpter multitu
dinẽ in luxu. et fiunt ſemẽ abundans in aq̃.
unis corpus arſat et non condenſatur ꝓpter
multitudinẽ humoꝝ

¶ In alteratione autẽ ſic. aut ſimiliter
erunt eiũ alie quidẽ violente. alie vero na
turales. ut dumſi non in artuas diebus
alij autẽ in artuas alij quidẽ extra natu
ram alterant. alij vero ſed in naturaꝫ̃. erũt
ergo corruptiones contrarie ad inuicẽ nõ
generationi ſolũ. et quod phibet eſt eiũ ſic
et nõꝫ̃ ſi hoc quidẽ dulcas. illa vero triſtis
eſt. quare non ſimpliciter corruptioni. cor
ruptio continua eſt. ſed ſed in hoc quidem
huiuſmodi alia vero huiuſmodi habẽ ẽ

¶ Sed quomodo erit hoc in alteratione

dicamus igitur q ſimiliter eſt de illa. qꝫ̃
poſſibile ẽ vt ſint aliqua ex ea violenta et
alia naturalia. v. g. qꝫ̃ quidẽ homines
crudunt ab egritudine non in die artuaꝝ
quidẽ in die artuaꝝ. illa igitur ſunt alterata
non naturaliter iſte autẽ naturaliter et ſic
corruptio eſt contraria corruptioni nonge
nerationi. et nichil prohibet hoc. qꝫ̃ poſſi
bile eſt vt altera corruptio ſit contriſtabilis
et alia delectabilis. et erit corruptio contra
ria corruptioni non ſimpliciter. ſed qꝫ̃ al
tera corruptio fuerit talis diſpoſitionis et
alia talis diſpoſitionis

¶ Qꝫ̃ declarauit q in generatione et corrup
tione et augmento inuenitur contrarietas i
cepit declarare q ſimiliter eſt in alteratione et
quia latet in alteratione magis q̃ in gene
ratione et corruptione dicit ſed quomodo erit
in alteratione. D. d. dicamus igitur. i. qꝫ̃ in
motu in ſpẽ inuenitur contrarietas in alte
ratione ſicut in generatione et corruptiõe et
mento et diminutione. D. d. qꝫ̃ poſſibile ẽ
i. qꝫ̃ poſſibile eſt vt quedã alterata alteretur
violenter. et quedã non violenter. v. g. in alte
ratione infirmoꝝ̃ de egritudine in ſanitatẽ qꝫ̃
quedã eſt in die artuaꝝ. et eſt alteratio natura
lis. et quedã non in die artuaꝝ. et hec eſt alte
ratio ñ naturalis. D. d. illa igitur ſunt alterata
i. illa in quibus accidit egritudo non in die artuaꝝ vel
tua. D. d. iſta autẽ ꝛc̃. i. quibus accidit egritudo
artuaꝝ. v. g. in ſeptima. et quia hoc nõ ſemꝑ
infirmis in omnib? alterationibus dicit poſſi
bile eſt igitur vt ſint aliqua ꝛc̃. et non dicit
poſſibile eſt igitur vt in qualibet ſpe alte
rationis inueniatur aliqua violenta et natu
ralis. et diuiſit hoc quia difficile eſt bene
re hoc per inductionẽ. deinde fecit mentio
nẽ de iſtis que declarauit et dicit. et ſic
corruptio cõtraria corruptioni et non gene
rationi. i. non generationi tantũ. ſed ipſi corru
ptioni. Deinde addit aliũ modũ et quo inue
nitur ẽ poſſibile vt corruptio ſit contraria
corruptioni et dicit. et nichil prohibet hoc ꝛc̃
et intendit per contriſtabilẽ corruptionẽ vio
lentã et per delectabilẽ corruptionẽ naturalẽ. et forte intendit hoc per delectabilẽ id qd̃ ẽ
nunquam contriſtationis. qꝫ̃ õis corruptio
eſt contriſtabilis neceſſario. ſed violenta ma
gis contriſtabilis. D. d. et erit corruptio cõtra
ria corruptioni non ſimpliciter. ſed qꝫ̃ altera

ry: sed; naturā sunt et extra naturā neq; augmentū augmento. et in generatione et corruptione cadē ratio est. neq; generatio quidē sedm naturā. corruptio autē extra; senescere cū sedm naturā est. neq; generatio nē videmus aliam quidē sedm naturā aliam uero extra naturā

¶ Et quare homo quare in transmutatione in loco sunt modi motuū. et modi q̄ etis naturales et non naturales. qd̄ nō est in alijs modis transmutationis. v. g. ī alteratione. s. ita q̄ alia esset naturalis talia unaturalis. qm̄ hominē sanari. aut infirmari. naturā est dignius vt sit naturalis aut non naturalis. neq; albificatio. neq; nigrificatio. et sedm hoc est de augmēto et diminutione qm̄ contrarietas istorū duorū non est sedm naturā et extra naturā. ergo augmentū non est contrariū augmento. et iste idē semo dicitur de generatione et corruptione. qm̄ generatio non est naturalis. et corruptio unaturalis. quia hominē senescere est naturale. et cā non inuenim' aliquā generationē naturalē et aliam unaturalem

¶ Qm̄ narrauit qm̄ motus sunt contrarij ī spē aut ḡ ques est contraria cum motu. et cum quete et in motibus in vbi ūuentur contrarietas sedm naturā et in naturā. et similiter de quete incepit persequi vtrū in ceteis motibus contrarijs inuenatur hic motus contrarietatis et dixit. et quare homo ꝛc. i. quare in trāslatione in loco inuenīūtur duo modi. s. naturalis et unaturalis. qm̄ motus lapidis ad supius est violentus et infer' cōtra. s. nāl' et sic inuenī' de cadē ḡete ī spē. qm̄ ḡes iferi' est ō na ḡes supius. qm̄ ques iferius est nālis t ra et supius unaturalis. et similiter ques supius est corpus leue naturalis et inferius ī naturalis quaeritur igitur quare in hoc loco ī uenīūtur duo modi contrarij hoc modo et nō in alijs generibus motuū contrariorū. v. g. in alteratione. qm̄ non possumus dicere q̄ alba est naturalis. et alia unaturalis. v. g. hominē sanari et hominē infirmari nō enī existimatur q̄ hoc est naturale. et hoc est unaturale. s. in cadē spē. v. g. hominē egrotare. et hoc intendebat qm̄ dixit. qm̄ hominē sanari aut egrotare ꝛc. qm̄ neutra istarū dispositionū est dignior vt sit naturalis aliam. et similiter est de albificatione aut nigrificatione. s. qm̄ nulla albificatio aut nigrificatio ē dignior vt sit magis naturalis q̄ alia. et q. narrauit q̄ in primo aspectu non inuenitur ī modis alterationis. iste modus contrarietatis quem facit q̄ neq; etā in motu augmenti. et dixit. et sedm hunc modū est etā de augmēto et diminutione. s. quia de augmēto nō inuenitur aliud naturale et aliud violentū. et similiter in generatione et corruptione. qm̄ hominē senescere est via ad corruptionē. sed senectus non diuiditur in naturalē et in unaturalē. et similiter inuenescere est via ad generationē. sed non existimatur q̄ illud est naturale. et aliud unaturale

¶ Aut si est qd̄ violenta fit extra naturā et tunc corruptio aut corruptionū cōtraria que violenta est vt que extra naturā est ea q̄ sedm naturā. ergo natur et generationes quedā sunt violente et non moderate quib' contrarie sunt que sunt sedm naturam et augmenta sunt violenta et detrimenta. vt augmenta que velociter ꝓpter alimentū puberentū sunt. et tarda nō adaurta et non constricta

¶ Dicamus igitur q̄ si id qd̄ fit violenter extra naturā. tunc aliqua corruptio est contraria alicui corruptioni. s. corruptio violenta que fit extra naturā corruptioni naturali. sunt igitur modi generationis violenti. et generatio non ē mensurata aliqua mēsuratione. cuī igitur contraria eiusmodi generationis naturalis et earū modi augmenti violenti et modi diminutionis. v. g. augmentū puberū ꝓpter luxū in comestione. et semen luxuriosum cuius corpus īpinguatur et nō densatur

¶ Qm̄ narrauit q̄ in primo aspectu existimatur q̄ in una spē motuū qui sunt in alteratione. et qui sunt in augmento et diminutione. et vniuersaliter in alijs trāsmutationibus nō inuenitur contrarietas sicut ī motibus qui sunt in loco incepit narrare q̄ hoc accidit in primo aspectu et qm̄ hoc bene considerantur apparet q̄ in una spē istorū inuenitur contrarietas sedm naturā et nō naturā. et si hoc fuerit possibile erit vt in speciebus oppositi inuenīatur contrarietas h modo. et dixit. dicamus igitur ꝛc. i. qm̄ si hic fuerit corruptio violenta. et qd̄ est violentū est extra

supernon ad infernus. et si quis illic erit
ir extra naturā. et iste motus erit naturā
lis. quies igitur continua motu est quies
que est extra naturā motu naturali in ca
dem ir. motus aī qui est in cadē ir non est
in eo continuetas nisi hoc modo. qm̄ alio
est a naturalis. aut ille qui est ad supernū
aut ille qui est ad infernus. et alius nō na
turalis

Q̄ uarunt q̄ motus contrarij sūt illi
qui sunt continuj sēdm illud ad qd̄ et illud
ex quo vt supernus et infernus inj motibz cor
porū simplicū. et arguit q̄ in cadē ir opponū
tur sibi isti duo motus sēdm naturā et ñ na
turā. incipit narrare q̄ quies est continua
motui in cadē ir hoc modo et dicit. et simil
ter ic̄. i. et quēadmodū duo motus in cadē
ir qui sunt ad loca contraria sunt cōtrarij.
qua sunt ad loca cōtraria. et qua est alter
naturalis. et reliquus non naturalis. ita ē
de continuetate quietis ad motū in cadē ir
s. q̄ quies que est in continuo loco in quo est
quies ad quā est motus et q̄ si motus fuerit
naturalis illi ei erit quies non naturalis
v. gr. qm̄ quies supius est contraria motui
a supion ad infernus. si igitur quiescēs fuit
illic tota. s. superius erit sēdm violentiā. et
tunc motus ex illo loco erit naturalis. et si
quiescens fuerit illic iḡnis. tunc quies erit
naturalis ei. et motus ex eo erit violentus
D. d. quies igitur ic̄. i. et quies contīna mo
tui naturali est quies violenta que ē extra
naturā. et dixit. in cadē ir. quia quies supi
est continua motui de supion simpliciter. et
quies eiā simpliciter supius est continua
quieti in infernum non sēdm naturā et non
naturā. sēdm q̄ ambe sūt naturales duo
bus contrarijs. et quasi intendit declarare
q̄ dispositio continuetatis existentis i cadē
ir est sēdm naturā et non naturā. et suc fu
erit continuetis in motu aut in motu et q̄
etr. et ideo dixit. qm̄ motus qui est ic̄. i. qm̄
motus non est continuus motui in respec
tu eiusdē nisi sēdm modū quo quies in cadē
ir est continua motui. et quies cōtinua q̄e
ti non sēdm modū quo motus qui sunt in
plumbus vna spē sunt continuj. et quietes
que sunt in plumbus vna spē. qm̄ isti sunt
cōtrarij qua sunt ex contrarijs et ad cōtra
ria et continuoū. et debes scire q̄ intendebat

declarare. qm̄ quēadmodū bm motum in mu
meo arguit continuetas sēdm naturā. et nō
naturā. ita est de motibus contrarijs in spē
in respectu eiusdē. s. q̄ arguit eas continuetas
sēdm naturā et non naturā vt motus ad su
pernus et ad infernus. qui in respectu terre ar
guus alter est naturalis et alter non natu
ralis. et similiter est de continuetate quietis
ad motū. s. quietis ex qua est motus. sed q̄
ista continuetas non imaginatur nisi in
dē ir non arguit vt ambe sint naturales sic
arguit in duobus motibus in spē contrarijs
qui accipiūtur in respectu duorū diuersorū vt
motus iḡnis ad superius et terre ad infernū
qui sunt contrarij et naturales. iste iḡnis et
iste terre

Habet autē dubitationē si est ōnis q
ies q̄ non semper est generatio. et ipa ha
ipm stare. manentis igitur extra natu
ram. ut terre sursū erit generatio. qm̄
ferbatur sursū violenta stat. sed qd̄
per stat videtur fieri velocius. qd̄ autē
lenta est contrariū est non factū. ergo
esterius erit quiescens. amplius videtur
ir positū. aut ōmino esse in ipius loci
n aut arguere simul

Et est hic locus questionis. qm̄ si ōis
ques non est semper generata qm̄ non est
deinde est et generatio eius est cessando
ques ri quiescat non naturaliter. d
ques terre superius habebit generatio
qm̄ illud qd̄ transfertur superius vsq̄
cessabit. sed illud qd̄ cessat semper tā
bitur q̄ tūc cessatio eius est velox. et
fertur violente est e contrario erit ig
esterius absq; eo q̄ quiescat. et cessatio
ans qd̄ dicitur aliquid cessare. aut fier
ir q̄ transfertur vniuersaliter ad loci qui
habet. aut ut sequatur insimul.

Et est questio vtrū ques violenta habeat
generationē. qm̄ si ques generata violenta
non est semper. et ōnis ques est generata ne
cessario generatio generata ē vt ques viole
ta sit generata. et intellecto per generationē
quietē factā ai motui. et hoc intendebat qui
dixit. qm̄ si oīs ques ic̄. i. qm̄ si oīs ques si
est sēper. qm̄ modo non est. deinde erit neces
se est vt ques violenta habeat generationē
et intellecto per cessationē ut ad cessandum
et qui declarauit q̄ ex hoc sermone sequitur

corrupto fuerit in aliqua dispositione vno
modo et alia alio modo qñ sit species non sibi
contraria · sed qñ accidit alteri corruptioni · vt
sit vno modo et alia alio modo contrario vt
naturi et violenti et contristato et delectato
¶ Omnino quidē igitur contrarij motus
et quietes dicto modo sunt vt qui est sursū
et qui est deorsū loca enī contrarietates he fi-
untur autē qd' quidē sursū est motus natu
ralis ignis · qd' vero deorsū terra · et contrarie ip
sorum loca mutationes sunt ignis autē
sursū quidē natura deorsū āt extra naturā
et contrarius est qui est sedm naturā ipi
q qui est extra naturā
¶ Secundū hoc igitur qd' narrauimus
vniuersaliter erūt modi motuū et modi
quietis contrarij · v. g. qñ superius ex hoc
est contrariū inferiori qñ hec duo sunt cō
traria in loco · et iste due intentiones vni
uersaliter sunt diuisiones primaliter
qñ illud qd' transfertur naturaliter supe
rius est ignis et inferius est terra et trāsla
tiones sunt eorū contrarie · et locus ignis
est superius naturaliter et locus eius est infe
rius extra naturā · et naturale est contra
riū innaturali ·
¶ Ne fiat iam memorationē de modis predic
tis sedm quos motus sunt contrarij · et quies
est contraria · et dat exēplū de hoc qd' iam de
dixerunt q motuū contrariorū quidā sūt di
uersi in spē et isti sunt contrarij sedm formas
quia sunt ad contraria et ex contrarijs et cō
trariorū · et sunt contrarij sedm naturā et ñ
naturā in respectu eiusdē · et isti sunt idē i spē
et sunt contrarij sedm non naturā et natu
rā tantū · quies vero declarantū est de illa q cō
trariū in eo motui est quies que est in eo ex q
est motus non quies que ē in eo ad qd' ē mo
tus · et q due quietes contrarie sūt quies in
eo ex quo · et quies in eo ad qd' · et dixit sedz igi
tur hoc qd' narrauimus ·ic· et intendit per mo
dos motuū duos modos motuū contrario
rū · s. contrariorū diuersorū in spē et comue
nientiū in spē · et contrariorū sedm naturā
et non naturā · et intendit per modos que
tis quietē que est contraria motui · et quasi
dicat sedm hunc igitur modū quē narrauimus
erūt modi motuū contrarij · et modi q
etis contrarij motibus et quietibus ipis · De
inde inducit exemplū sedm spēm in trāsla
tione et dicit · v. ff. qñ superius ·ic· i. v. ff. q
superius est contrariū inferiori in loco · ideo il
lud qd' trāsfertur naturaliter sursus est cō
trariū ad inferius translato naturaliter ·
ideo translatio est contraria trāslationi · D.
d. et iste due intentiones ·ic· et intendit · vt
michi videtur q iste due contrarietates sūt
ille que dicuntur contraria primaliter ·
qū diffinitio contrariorū que est q cōtraria
sunt illa que maxime distant · non mutā
tur primo · et primaliter misi in eis que sūt
in loco · Deinde dicitur · in equalitate sedm si
militudinē · et forte intendit q q̄etatē ēē su
p̄ sipli'r · et īfi'r sipli'r ē dignius qñ vt sit ·
in inferiori et superiori non simpliciter · sed ī
respectu vt in loco ueris et loco aque · et forte
p̄pter hoc dixit · illud igitur qd' trāsfertur na
turaliter sursus · i. simpliciter · et hoc capitu
lū diminutū est in quibusdā libris et in li
bro Alex. īmutatur hic · istu igitur sunt simi
primaliter et primo · et Alex. exponit hec
verba duobus modis · dicat enī q qū dixit is
ta immutat illa que disponunt primo per mot
et quietes contrarias · i. istu que habēt istas
intentiones primaliter et essentialiter · et
istu expositio non cōuenit verbis Arist. sedz q
dicit nobis · et sedz expositio est p̄pria qua
mīr · D. d. et trāslationes eorū sunt contrarie
i. et quia sunt contrarie · ideo trāslationes eo
rū sunt cōtrarie · D. d. et locus ignis est supe
rius ·ic· et intendit vt michi videtur q istaduo
motus s. ad superius et ad inferius qñ ma
gnatur sedm q sunt duorū corporū naturā
liter · v. ff. ignis et terre tunc vterq; erit contra
rius reliquo sedz illud ad qd' mouetur natura
liter · et qū accipiūtur sedm q sūt vnus cor
pus v. ff. ignis aut terre tunc alter erit cō
trarius reliquo sedm naturā et non naturā
v. ff motus lapidis ad inferius et superius ·
¶ Et quietes autē similiter que nāq; est
sursū quies qui est desuper in deorsū motui
contraria est · sit autē terre illa quidē quies
extra naturā · motus autē hic sedm natu
rā quare motui quies contraria est que ē
extra naturā a qui est sedm naturā eiusdē
et motus eiī eiusdē contrarius sic est alia
quidē eiī sedm naturā ipōrū est sursū aut
deorsū alia autē extra naturā
¶ Et similiter eadē est de modis quietis
qū quies superius est contraria motui de

tenaa non in actu

Et de motu quidē et quete quomodo vt
q; vnū sūt et que contrarie quibusdā dictīē

Jam igitur narrauim⁹ de motu et quete
quō vtriq; est vnus et quomodo q̄tūāt⁹ sibi

De motu quō est vn⁹ nā dixat de que
te autē inuendo per ipm motū. et sic erā ǵes
erit vna tribus modis. s. vna genere et vna
spē et vna numero. et illa que sunt necessa
ria in vnoquoq; istoꝝ sunt illa que sunt ne
cessaria in motu

Dubitabit autē vtrū quis et de stare si
et quātūcq; preter naturā motus his ē quie
es opposita siquidē igitur non erit incōue
niens. manet cui violentia quare quies
eius aliquid erit non semper sine fieri. sed
palam qd̄ erit. sicut cui mouetur p̄ter na
turā et quiescat vtiq; aliquid p̄ter nām.

Et quaert homo erā de cessatione vtrū
oīs motus qui sunt extra naturā habēt
quietē oppositā. quā si hoc non fuerit erit
inopinabile. quā tunc remanebit res i vi
olentia et erit aliquid qd̄ nūq̄ quiescet si
ne generatione ergo manifestū est q; hūt
quā quēadmodū res que mouetur extra
naturā quiescat extra naturā

Ista est prima questio quā mouent prius
et non inuentur in quibusdā libris et forte
tentant eam ad cōplendā sermonē. quā in il
lo sermone negant vt quies que est extra na
turā habet generationē. ergo est semper qd̄
est inopinabile. et quies que est extra natu
rā videtur hēri per sensū semper dissolut igi
tur hanc questionē ita q; generatio dicatur de
illo et de quete naturali multiplicater et dix
it et quaert homo ⁊c. i. et quaert homo sicut
diximus de cessatione que est ire ad essendū
in motibus qui sunt extra nāz vtr hūt qui
etē intentā sicut habent motus naturales ⁊
non intendit per quietē oppositā quietē de q̄
dixat prius q; est contraria motui. s. quietē i
eo ex quo. sed intendebat quietē ad quā ē mo
tus et dixit. opponitur lucifer. et q̄ nauigant
q; questio est de quietis esse non naturalis q̄
est motuū non naturaliū. dixat. fugitur nō
habent hoc erit inopinabile. i. fugitur non
habent quietē vt dictū est prius qua non
habent generationē erit inopinabile appa
rēt cui sensui q; hic sunt aliqua que quiescūt
violente et non naturaliter. et hoc intendebāt

qui dixat qm̄ aliquid remanet in violenta
i. qm̄ apparet sensui q; aliquid quiescat in loco
per violentiā. D. d. et sic erit aliquid qd̄ inue
q̄ quiescat sine generatione. i. et millū inopi
nabile est manus q̄ ponere q; quies violenta
est facta et non habet generationē. D. d mani
festū est igitur q; habet ⁊c. i. et q̄ quies violē
ta est motuū postq̄ non fuit per sensū mani
festū est q; hūt generationē. sed generatio in
hac quiete non habet eandē intentionē cum
generatione in quiete naturali. et hoc tur
negatū in sermone predicto a motis nō na
turalibus. sed ista quies fit a motu q̄ ē extra
nāz. et mō q̄ iste motus q̄ ē extra nām incipiunt
corpe. s. qm̄ quēadmodū iste motus est a causa
extrinseca violenta. similiter quies violēta
inuenitur post istū modū sicut quies natura
lis que est a causa que ē in re inuenitur post
motū naturalē que est in re a natura. i. a causa
existente in re. et hoc intendebat q̄ dixit
admodū illud qd̄ mouetur extra naturā
i. et quies est ei sedm̄ q; est motus. quēad
dū quies est in re sedm̄ q; est motus na
lis. s. qm̄ sicut motus dicitur multiplicā
de naturali et violento. ita est de quiete nā
et violenta. et questio accidit ex hoc q; pone
bantur vnuoca

Quā autē est quibusdā motus sedm̄ na
et preter naturā. puta ignis qui sursū sedm̄
naturā. qui autē deorsum preter natu
vtrū hic contrarius. aut qui tur
tur sedm̄ naturā deorsū aut palā q
sed non eodē modo. sed qui quidē sedm̄
turā existens. aus autem qui p̄ius
sum ignis a qui deorsū. vt sedm̄ natu
existens preter naturā existens. simulter
autē et in mansionibus. forte autē que
ti motus aliquatenus opponitur qui nō
mouetur ex hoc et abyaat. adhuc dū
tur habere qd̄ abyatur. quare sup̄ que
contraria a qui hic in contrariū motu
simul existit contraria. si aliquatenus q
esset aut adhuc manet. totaliter autē et
qd̄ mouetur hoc quidē ibi hoc autē in qd̄
mutatur p̄ter qd̄ et magis motus mo
tui contrariū q̄ quies quis quidē igitur
motus simpliciter vnus dictū est et de mo
tu quidē et quiete quo vtriq; vnus et qui
contrarij quibusdā dictū est

Et quia quedā habent motū natura

q̄ ques violenta est generata s. facta ex motu violento. mduxit impossibile qđ sequitur ex hoc et dixit. illud enī qđ trāsfertur super violente cessabit. i. sed si posuerimus q̄ ques violenta habet generationē sicut hab; ques naturalis sequitur ex hoc vt illud qđ transfertur violente trāsferatur vt cesset sicut illud qđ movetur naturaliter. D. d. sed illud qđ cessat ꝛc. i. sed illud qđ cessat secundū q̄ cessatio eius generatur. i. fit ex motu naturali apparet q̄ trāslatio eius est velocior q̄ appropinquat loco in quo innatū est cessare sicut est dispositio m̄ moto naturaliter et motū violentū est e contrario. s. q̄n oīs motus est remissior q̄n appropinquat loco cū quo cessat. et ideo motus eius non est p̄ quietē. et q̄ ita sit. cessatio eius non erit generata. et hic quescat ita q̄ nūq̄ veniat ad q̄ etē. et hoc intendebat q̄ dixit. ergo erit quescens ꝛc. i. et q̄ illud qđ movetur violenter non movetur ut cesset tunc illud qđ movetur erit quescens absq; eo q̄ ques eius generetur qđ est impossibile. D. d. et existimatur ꝛc. i. et apparet q̄ q̄ dicamus aliquid cessare intendimus alterū duorū aut ire ad cessandū et trāsferri ad ipm. aut q̄ motus et ques sunt m̄ simul. aut q̄ ques est m̄ subiectis a motu. aut generata cū motu. et hec duo non inveniuntur in illo qđ quescat violenter. ergo necesse est vt illud qđ quescat violenter non veniat ad quiescendū. et sic q̄ es eius non habebit generationē

¶ Habet autē et dubitationē si continua est ques que est hic. qui hinc est motus. q. aī movetur ex hoc. aut requiratur adhuc videtur habere qđ obiectū est. quare si hec q̄ es continua est a qua hinc est in contrariū motum simul erit continua. aut sic quiescat aut adhuc manet. omnino autē eius qđ movetur aliud quidē ibi. aliud autē in qđ mutat vnde et magis motus motu contrarius est q̄ ques

¶ Et est questio vtrum ques hic est continua motu ex hoc. q̄n q̄n movetur aliquid ab aliquo et separatur ab eo. existimatur q̄ in eo est illud a quo separatur. si igitur ista ques est continua motu ex hoc erit duo continua in simul. ad hoc autē dicimus q̄n et si adhuc est quiescens ques eius ē quodāmodo et vniuersaliter motū quod dā est illic et quoddā in eo ad qđ trāsmutatur q̄n motus dignior est vt sit contrarius motu q̄ ques

¶ Et est questio de hoc qđ posumus puncta s. q̄ ques que est in re ex qua est motus ē continua motu ex hac quiete vt posumus puncta. Deinde inducit questionē et dixit q̄n q̄n aliquid movetur ꝛc. i. apparet enī q̄ quādo aliquid movetur de aliqua re. et separatur ab eo aliquid qđ est in eo de illa re a qua separatur. s. dum movetur. q̄n q̄n separatur ab eo totaliter. tunc p̄hibetur motus et nichil remanet in eo de illo a quo movetur et q̄n posunt q̄ q̄n aliquid incipit movere qđ adhuc est quiescens in eo ex quo movetur. dixit igitur ista ques ꝛc. i. si igitur res mota est quiescens in illo ex quo movetur dū movetur. et ques est continua motu. tē in re mota inveniuntur duo continua insimul. s. q̄es et motus et q̄n induxit hanc questionē incepit dissolvere eā et dixit ad hoc autē dicamus ꝛc. i. et questio non contingit nisi ex hoc qđ accipimus ipm quiescēs simpliciter in eo ex quo movetur et non est in eo quiescēs nisi quodāmodo. Deinde declarauit hunc modū quis est et dixit. motū enī quoddā est illic ꝛc. i. et q̄n ōne motū est dubitabile. vt post declarabitur. tūc motū non est quiescens in eo ex quo movetur nisi secundum partē non secundum totū. i. simpliciter. q̄n dū movetur quedam pars eius est in eo ex quo movetur et quedā pars in eo ad qđ movetur. et sic non sequitur vt duo continua inveniantur in eodē subiecto et q̄n contrahit in hac questione q̄ ques ē continua motu. incepit enā declarare q̄ ques non est nisi privatio motus. et q̄ contrarium in veritate motu est motus oppositus. et ideo possibile est vt ques et motus inveniantur in duabus partibus moti. et nō est possibile vt duo motus continui inveniantur in duabus partibus eius. sed necessario impedit se adinuicē. et ideo dixit q̄n motus dignior est ꝛc. i. et quia motus pōt congregari cū quiete in eodē re mota et nō cū motu continuo neq; in duabus partibus diuersis. et secundū est q̄ ques connumerata cū motu non est distincta a motu. i. in re distinctu. q̄n sequeretur ex hoc vt aliquid moueretur in aliqua parte et quiesceret in alia. et q̄n non est distinctu. ergo est in po

du figura. ōma ex quibus cōponitur cōti
nuū dunditur m vltima et m habens vlti
mū vltimū enī est vltimū alterius ri. et
punctus non dunditur m hec duo ergo cō
tinuū non componitur ex punctis et vni
uersaliter ex dunsibilibus et eā antequā
continuū contingatur necesse est vt contā
gluetur. et contigua eā dunduntur m vl
timū et m habens vltimū. puncta autē ñ
ergo ex punctis non cōponitur linea neq;
ex lineis superficies neq; ex superficieb⁹ cor
pus. D. d. qm̄ qd non dunditur non habet
partē ꝛc. i. qm̄ ōne indunsibile non hz duas
partes diuersas quarū vna est vltimū. et
alia illud qd habet vltimū. et m hoc syllo
gismo non expressit nsi maiorē ꝓpositionē
et ꝓtū sunt minorē quia ē manifesta. D. d.
neq; habent vltima nsimul. i. q cōtigua
debent habere continua cuī sicut diximus
contigua abūtur aūquā ataugentur

¶ Amplius necesse est aut continua esse
puncta aut tangentia se ad minimē ex qui
bus est continuum eadē autē ratio est et ī
omnibus indunsibilibus cōtinua quidē
non enīt ꝓter predictā rationē tangit ālt
ōne aut totū totū. aut pars partē aut to
tū pars. Qū autē impartibile est indun
sibile necesse est totū tangat totū. totum
autem totum tangens non est continuū
Continuū enī habet hoc quidē aliā illud
vero aliam partē et dunditur in sic dunsi
bilia et loca disiuncta at vero neq; consequē
ter iacent puncti puncto aut ipm nunc
ipi nunc. ut ex his sit longitudo aut tēp⁹
consequenter enī est quorum nullū est me
diū primū. punctoū autē semper est me
diū linea. et ipoz nunc est tempus.

¶ Et sequitur ntēo vt istā puncta sint. aut
contigua aut continua. s. puncta ex quib⁹
fit continuū. et iste sermo sequitur in ōm
indunsibili. sed impossibile ut est puncta
sint contigua ex punctis. et contiguatio
fit aut ita q aliquid contingatur sedz to
tū. aut aliqua pars eius contingatur eī
aliqua ptr alterius aut aliqua pars eī
toto. et qm̄ indunsibile non habet ptē.
sequitur vt contingatur sedm totū et qū
aliqd totū contigua bitur eī aliquo toto
non fiet ex hoc cōtinuū. qū continuū
habet ptes diuersas ad minimē et dundit²

in huiusmodi ptes et segregatas in loco
et impossibile est eā vt punctus sequat
punctū aut instans instans. ita q ex eis
fiat longitudo et tempus. consequenta
enī sunt illa inter que nichil est vnigene
ū et inter quelibet duo puncta semper est
linea et inter quelibet duo instantia sem
per est tempus

¶ Iste est secundus syllogismus et compo
tur sic. si continuū cōponitur ex indunsibili
bus. D. g. punctis necesse est qū continuū
componitur ex illis vt sint aut continua aut
contigua. aut consequēta. Deinde excipit
ea ee continua ex illa qd declarauit dimō
stratione predicta. et hoc intendebat qū dix
it. et ipossibile est vt puncta sint continua
ex punctis. Deinde declarant q impossi
bile est eā q puncta sint contigua. dimi.
et contiguatio ꝛc. et quasi dicit. et qū nō sit
continua remanet vt sint aut contigua aut
consequentia. sed si fuerīt contigua necesse
vt vnū contingatur eī alio sedm totū aut
eundū partē. aut vnū sedm totū. et alterū
eundū partē. Deinde incepit destruere
qd ipse istorū terminorū et dicit. et qū illud
non dunditur non habet partē ꝛc. i. sed quod
illud qd est indunsibile non habet partē in
possibile est magnum aliquē istorū mo
dō tuū nsi illū qui est sedm totū. qui dicen
diursidū contiguationis non inuenimus
nī ī lineis. ptē et indunsibile nī hz ptē. ista enim
ēt sedm figuram. et qū ponunt q si fuerīt con
gua necesse ē vt contiguet̄ sm totū indun
sibile qd sequit̄ ex hoc et dicit. et qui alterū
totū contigua bitur eī. id est sed cōtigua
ret sedz totū eī aliquo ex toto ē impossibile et
positio nō fit magnitudo que aliquid
neq; aliquid habens partes vnde ex suppo
one linee super lineā non fit magnitudo la
titudinis eī qū non supponatur nsi ex parti
bus sedm q est linea indunsibilis et si
militer suppositio superficiei non fiat pro
fundū. et qua punctus est indunsibilis nō
m ōni parte. non fiunt aliquid habens par
tes. et continuū habet partes. et cōpositio is
tius sermonis est sicut m sedm figuram. continu
ū fit ex rebus ex quarū continuatione fit
magnitudo. et est id qd habet ptes et ōne in
dunsibile non fit ex sua continuatione magni
tudo neq; aliquid habens partes cōtinu

lē·et quētū cum natuū·v·g·qū ignis h;
motū ad supnus naturalē et ad infimus i
naturalem·querendū est utrū iste est contra
rius illi aut motui tm·qū tm mouetur
naturaliter ad infimus dicimus igitur qū
utrūq; istoū est uerū sed non eodē modo sed
motus naturales sunt contrarij contrarie
tate naturali·et in ipō ignis est contrarius
motus ad supnus motui ad infimus sedm
naturā et non naturā·et sedm hunc mo
dū sunt contrarij modi quietis et dignū ē
ut quies sit oppositū motui

Et qm quedā habent motū naturalē et
non naturalē·et motꝰ ñ nāl'ē nālis alteri
corpis·v·g·qū tm habet motū naturalem
s·ad infimus·et non naturalē·s·ad supernus·
ignis habet motū naturalē ad supernus et ñ
naturalē s·ad infimus·et iste qui est ad infi
us est naturalis tm·querendū est igitur qꝫ
istoū motuū est contrarius uni motui nāli
s·utrū contrariū oppositū a est sedm qꝫ est na
turalis alteri·aut sedz qꝫ ē non naturalis il
li qui habet motū naturalē·v·g·utrū motꝰ
gnāꝰ motui tēr ē ad ītimuꝫ motus tēr ad su
pnus·qui est violentus tēr·aut motus ad
supernus qui est naturalis ignis·et ipe dicit
qꝫ utrūq; est uerū·s·qꝫ utrumq; motus est cōtrꝫ
motui naturali·sed duobus modis diuersis
s·sedm qꝫ est naturalis alteri·et sedm qꝫ ē non
naturalis ipi·v·g·qū motus ignis natu
lis ad supernus est contrarius motui tēr ad
infimus sedm qꝫ est naturalis tēr et motui
ignis ad infimus sedm qꝫ est non naturalis
ignis·d·d·et sedm hunc modū ē de modis qē
tis·i·qm una quies naturalis habet duas
quietes contrarias·s·quietē illius rei extra
naturā et quietē naturalē alteri·v·g·quo
nā quies tēr infimus est naturalis tēr
et quies supernus tēr est contraria huic qui
eti sedm naturā·ignis uero est contrarius hu
ic quieti sedm qꝫ ires naturalis est contraria
alicui rei naturali·et similiter quies ignis
supnus habet duas quietes cōtrarias·s·qm
etem infimus violentā et quietē tēr infimꝰ
naturaliter et qm notificant qꝫ quies non
opponitur motui in rei ueritate·sed sedm pu
nationē et habitū notificant hic qꝫ quodā
modo opponūtur licet non sicut motus op
ponitur motui

Sicut autē est contraū
et qd' tangitur et cō
sequenter sicut dis
tinctū est prius·con
tinua quidē quoꝝ ul
tima sunt unū que
uero tangūtur quoꝝ
ultima sunt simul·consequenter autē quo
rū nichil est medium proximum grauis·impos
sibile est ex indiuisibilibus esse aliquid cō
tinuū·ut lineā esse ex punctis·si uero līea
quidē continuū est punctū autē indiuisi
bile neq; cū unū sunt ultima punctoꝝ
non cui est hoc qd' ultimuū punctoꝝ aliud
aliquod·illud autē aliqua pars indiuisi
bilis·neq; simul sunt ultima·non cui q
dē ultimuū·nichil ipartibilis alteri cui ē
ultimuū et cuius est ultimuū

Si continuū et contiguū et consequēs
sunt sedm qꝫ terminum alicuius·p·prius·s·qꝫ cō
tinua sunt quoꝝ ultima sunt unū·et cō
tigua sunt·quoꝝ ultima sunt insimul·et
consequentia a se ad inuicē sunt illa inter q
non est aliquid sine grauis·impossibile ē ut
aliquod continuū sit compositū ex indi
uisibilibus·v·g·ut linea sit continua·et
punctus sit indiuisibilis·et linea sit cō
posita ex punctis cum linea sit cōtinua
et punctis indiuisibilis·qm punctus nō
habet ultimuū unū·qm indiuisibile non
habet partē ultimā et alia ptē ultimam
neq; habent ultima insimul·qꝫ cui non
habet prium non habet ultimuū omno nā
ultimuū est aliud ab eo cuius ē ultimuū.

Iste tractatus sicut dixit Alex·sequitur
quintū qū in principio eius utatur illis dece
nionibus quas posuit in quinto istius rei cō
tinuarū et contiguarū et consequentiarū·et
dicit·illa que dicta sunt de diffinitione con
tinui et contigui et consequentis sunt ueri
s·qꝫ continua sunt illa quoꝝ ultima sūt unū
et contigua sunt illa quoꝝ ultima sūt insimul
et consequentia sunt illa inter que non ē ali
quid sui generis·impossibile est ut aliqd' conti
nuū cōponatur ex indiuisibilibus et·q·po
sunt hoc et posito antecedentis est manifes
tū ex hoc qd' dixit in quinto·et consecutio nō
est manifesta per se incepit declarare cā·et
dicit·punctus cui non habet ultimū et ul
timū ꝛc·et iste sermo cōponitur sic in secun

sibile. D. d. qm̄ res aut est mdunsibilis ꝛc. 1. qm̄
ōnis res necessario aut incipit dunsionē aut n̄
incipit. et si incipit dunsionē. sicut est dispo
sitio in continuo. aut dunditur in mdunsibi
le aut in semper dunsibile. D. d. et hoc est con
tinuū ꝛc. 1. et ista est dsceptio continuū. s. q̄
est illud qd̄ semper dunditur in dunsibile vt
appareat eā ex hoc sermone. Deinde declara
mus quomodo sequitur hoc ex hoc sermone. t
iterum ut ipm̄. vt sit magis manifestū et dix
it manifestū est eā ꝛc. 1. et manifestū est ea
ā ex sermone predicto qū posuimus q̄ nil
illud qd̄ dunditur in mdunsibile et in dunsi
bile non est medū. q̄ one continuū semp di
uiditur in dunsibile. qm̄ si dundatur in īdi
usibile. tunc aliquid mdunsibile contingua
tur cū aliquo mdunsibili. qm̄ continua sūt
contingua. et declaratū est q̄ mdunsibile nō
contingatur cū mdunsibili. quia contingua
sunt illa que habent vltima alia a se vnde
apparet q̄ sunt dunsibilia

¶ Cuiscē autē motus est et magnitudi
nis et tempus. et motū ex indunsibilibus
componi et dunditi in indunsibilia ā nichil

¶ Et ratio eadē est in magnitudine et tēpe
et motu. s. qū sunt composita ex indunsi
bilibus et qd̄ dunditur in indunsibilia. ā
q̄ nullū eoꝝ est tale

¶ Dicat et ratio eadē est in hoc in tub⁹ spēb⁹
q̄ tamen. si magnitudine et motu et tēpore. q̄
mā illud qd̄ contingit in aliquo eoꝝ contā
git in reliquis. s. q̄ si vnū fuerit mdunsibile
sequitur ut reliqua sint mdunsibilia. s. cōpo
sita ex mdunsibilibus. et si fuerit vnū cōpos
tū ex dunsibilib⁹ sequitur vt reliqua sint tā
lia et qū dicit q̄ eadē ratio est in eis. incipit
declarare hoc ee impossibile in motu ad decla
randū hoc ee impossibile in magnitudine. t
incipit primo declarare q̄ si magnitudo com
ponitur ex mdunsibilibus contingit vt reli
qua sint talia

¶ Manifestū autē ex his si eoꝝ magnitu
do ex mdunsibilibus componitur et motꝰ
quibus ex equalibus erit motibus īdi
usibilibus vt si ipa. a. b. c. ex. a. b. c. est in
dunsibilibus motus in quo. d. h. z. sedm
quē motū est ipm̄. k. in spacio qd̄ ē. a. b. c.
vnāquāq̄ partē habet mdunsibilē

¶ Et hoc declarabitur ex hoc qd̄ narrabo
qū si magnitudo componatur ex mdun

sibilib⁹ tunc motus istius eā erit cōpositꝰ
ex motibus equalibus mdunsibilibus. v.
g. qū si magnitudo a b c. fuerit composi
ta ex partibus mdunsibilib⁹. s. a. b. c. tunc
motus per illā. d. h. z. quo mouetur. k. per
longitudinē. a. b. c. quelibet pars eius erit
mdunsibilis

¶ Vult declarare q̄ si magnitudo cōponatur
ex mdunsibili necesse est eā vt motus cōpo
natur ex mdunsibili. d. qū hoc declarauerit
inducet impossibile sequens ex hoc q̄ motus
sit compositus ex mdunsibili ex quo declara
bitur q̄ nec magnitudo eā est composita ex
mdunsibili. et hec est eius intentio et manifes
tū est q̄ si magnitudo fuerit composita ex in
usibili q̄ motus eā erit compositus ex mdu
usibili. qm̄ causa continuationis motus i
continuatio magnitudinis. et q̄ motus fu
equalis magnitudini. et partes illius par
tibus istius. et quia hoc est manifestū pe
contentus est in hac declaratione solo ex
plo. et ponit magnitudinē a b c cōposi
tabus magnitudinib⁹ mdunsibilib⁹ sci
a b et c. et qū ita fuerit manifestū est q̄ mo
per magnitudinē a b c erit equalis a. e
partes partibus. ponatur igitur similiter
motū. d. h. z. per magnitudinē. a. b. c. et ma
nifestū est q̄ totus motus d. h. z. erit equalis
magnitudini a b c. et partes partibus. ig
igitur tres partes motus. d. h. z. equales
bus partibus magnitudinis a b c. et q̄
a b c sunt mdunsibiles ergo partes tres
z. sunt mdunsibiles. et sic erit pars. d. q
lis pars a. et. h. pars b. et. z. pars. c. et q̄
nitudines sunt mdunsibiles motus erit
mdunsibiles. et qū declarauit q̄ qū magni
tudo fuerit cōposita ex mdunsibili motus
erit compositus ex mdunsibili declarauit
am q̄ qū motus fuerit mdunsibilis ma
eā erit mdunsibilis. s. k.

¶ Si igitur presentis motus necesse est
mouere per aliquā partē. et si moueretur ali
quid ad esse motū et mouere erit ex mdun
sibilibus. sedm quidē igitur a motū est ip
d. motu quo. d mouetur sedm vero. h. mo
uetur motu quo ipm̄. e. et sedm. e q̄ ipi. z.

¶ Si igitur necesse est qū motus fuerit ve
aliquid mouetur. et qū aliqd mouetur
vt motus sit. necesse est vt motū sit cōpo
sitū ex mdunsibili. k. igitur mouetur q̄

atur·qm̄ continuatio et contiguatio eius nichil aliud est q̄ suprpositio ergo cōtinuū non cōponitur ex indiuisibili·et hoc intendebat qui dixit·qm̄ continuū habet partes diuersas admittē·i·et suppositū non habet ptes·D·d·et diuiditur in huiusmodi ptes ꝛc·i·et continuū diuiditur in huiusmodi ptes nō solūmodo in mente·sed in loco·aut intendit non in qualitate sed in quantitate·et qui dixit continuū cōponi ex indiuisibilibus secundū continuationē aut contiguationē et aliquis ptenus posset dicere illud cōpom ex illis secm̄ consecutionē incepit destruere istū modū cōpositionis et dixit impossibile ē eaū vt punctus consequatur punctū ꝛc·et iste sermo eaū cōponitur in sedā figuram hc·et consequēcia sunt illa inter que nichil est vngrem̄ium·sed inter pūcta et instātia semper aliud est vngrem̄ū·s·puncta et instantia·ergo cōtinuū nō cōponitur ex consequētib⁹ et declarabitur q̄ inter q̄libet duo pūcta est linea ex hoc quia pūctus non contiguatur cū puncto·et hoc declaratū est ex partibus istius syllogismi ex hoc q̄ pūcta ipossibile ē vt separentur a linea·et hoc manifestū est ex hoc q̄ pūcta sunt vltima linee·et destruxit illū modū ad confirmandū·qm̄ notū est per se q̄ continuū non cōponitur ex consequentibus tm̄ quia consequentia sunt non contigua et ita illa est aliquid etherogeneū·et impossibile est vt vnū secm̄ contiguationē cōponatur ex diuersis in spē·et eaū impossibile est magnitudinem q̄ inter consequēcia sit vacuū·qm̄ vacuū iā destructū est et eaū istud vacuū aut est indiuisibile aut diuisibile·si diuisibile tunc ille partes indiuisibiles cuīt vltima eius·et ita contiguū cōponetur ex vacuo·si autē indiuisibile·et partes sunt indiuisibiles·tunc ergo non fit diuisibile

¶ Amplius autē diuiderētur in indiuisibilia liquidē ex quibus est vtrūq; in q̄ diuiditur·sed nullū est continuorū in unpartibilia diuisibile·aliud autē genus non potest esse mediū punctorū et q̄rū nunc nullū·si nāq; est manifestū q̄ aut etiam diuisibile aut indiuisibile ē·et si diuisibile aut in īdiuisibilia aut in semper diuisibilia·hoc autē est continuū·manifestū ēt ē q̄ōne continuū diuisibile in semp diuisibilia·si eaū in indiuisibilia diuideretur continuū esset indiuisibile idiuisibili cōtactū·vnū cui vltimū et que tangūtur continuoū est

¶ Et eaū sint esset tunc diuideretur indiuisibile·quod in illa ex quibus cōponitur vtrūq; diuiditur sed iam habeamus q̄ nullū continuū diuiditur in aliqd̄ non his partes·et impossibile ē vtrūter her duo sit medium genus·res eaū est aut indiuisibili aut diuisibilis·si diuisibilis·aut diuiditur in indiuisibile aut in diuisibile semper et hoc est continuū·et manifestū est eaū q̄ōne continuū diuiditur semper in diuisibile·continuū eui si diuiditur in indiuisibile·tunc indiuisibile continuatur cū indiuisibili·qui ptes continuorū sunt cōtinue et sunt vnū

¶ Hec est quasi alia declaratio super hoc q̄ cōtinuū non cōponitur ex indiuisibilibus·et iste declarationes sūt quasi habundantes et ipe procedit ex hoc ad declarandū q̄ cotinuū diuiditur semper in diuisibilia·et dixit et eaū ita esset ꝛc·i·et qui eaū manifestū est q̄ si continuū esset cōpositū ex indiuisibilibus tunc continuū diuideretur in indiuisibile·a·tunc diuisio eius perueniret ad partes indiuisibiles qui omne compositū diuiditur et in minima eorū ex quibus cōponitur·et hoc intendebat qui dixit qui in illa ex quibus cōponitur ꝛc·i·qm̄ q̄ posuerim⁹ duas ptes quarū vtrūq; cōponitur ex duabus partib⁹ indiuisibilib⁹·tunc vtrūq; diuiditur in īdiuisibile·qui illa ex quibus cōponitur vtr̄ pars in illa diuiditur·et qui induxit syllogismū hypotheticū in quo dixit q̄ ita esset ꝛc D·induxit cathegoricū ad p̄bandū consecutionē in hoc syllogismo in quo dixit·qui illa ex quibus componitur ꝛc·destruxit consequē ad concludendū oppositū precedentis·et est q̄ continuū non diuiditur in indiuisibile·et hoc fecit mentēdo q̄ ista sunt manifesta ex predictis et dixit·sed iam declaraum⁹ q̄ nullū continuū ꝛc·i·qm̄ si diuideretur in indiuisibile·tunc indiuisibile haberet partes et tunc illd̄ qd̄ poneretur indiuisibile·esset diuisibile·et qui dixit q̄ continuū non diuiditur in indiuisibile·incepit declarare q̄ ex hoc sequitur vt continuū diuidatur semper in diuisibile et dixit et impossibile ē vt inter her duo sit medium genus ꝛc·i·inter diuisibile·et indi

dū mouetur non est in eo ex quo neq; in eo
ad qd̄. sed sicut dixit inter vtrāq; · et qū declā
mant q̄ motū indiuisibile per vnā quā q̄; p
tē indiuisibilē faciat motū. dixit. fugitur
ns simul ⁊c̄. i. fugitur ista mot̄ mouebat
per vnā quā q̄; istarū partiū indiuisibiliū ·
necesse est sēm hoc q̄ vnaq; earū est īdi
uisibilis vt in simul pertranseat et q̄ tā pertā
sunt · s. q̄ instans in quo dicatur ipm pertran
sire eā sit idē cū instanti in quo dicat ipm per
transiuisse · et hoc sequitur necessario ꝓpter hꝰ
q̄ magnitudo et motus sunt indiuisibiles
Deinde inducit impossibile qd̄ est in hoc · et
dixit si igitur ns simul ⁊c̄. i. ex quo sequitur vt
ambulans dicatur ver iam ambulasse ī lo
co in quo ambulat · et in loco in quo ver dica
tur iā ambulasse · dicatur ver ambulare · et
sic motus eius erit otiosus · qm̄ si homo qui
ambulat ad balneū est in balneo · motus
eius est otiosus · et similiter si ambulat ad
balneū qui est in balneo

Si vero sēm totū a · b · c mouetur aliq
quid et motus quo mouetur · d · e · z · est se
cundū aut̄ impartibilē · a · nichil mouet
sed motū est · erit vtiq; motus non ex mo
nibus · sed ex momentis · et motū esse aliqd
non motū · sēm · a · eū transiunt non tā
siens · quare erit aliquid transitū esse non
aliqū ens vel transiens · hanc enī transi
unt non transiens hanc

Et si aliquid mouetur per spaciū a · b
c · motus quo mouetur est · d · h · z · sed nichi
l mouetur ōnino pa: b · q̄ non habz par
tē · et est pars · a · sed iam mouebatur · mo
tus igitur erit compositus non ex motib'
et aliquid mouetur · et iam mouebatur
absq; eo qd̄ semper mouebatur iam enī p
transiunt per spaciū · a · absq; eo q̄ sit eius erit
igitur aliquid qd̄ iam ambulauit absq;
eo q̄ in ōni hora ambulabat · iam enī am
bulauit per hoc spaciū absq; eo q̄ fuit ā
bulans in hoc spacio · i. in ōni qd̄ instanti
est mouen

Cū inducit impossibile qd̄ sequitur ex
hoc q̄ motū indiuisibile habeat motū per
vnā quā q̄; partē indiuisibiliū · et aduersari⁹
forte non concedit hoc · licet iam declarauit
ipm incepit inducere impossibile qd̄ se
quitur · si non fuerit motū per vnā quā q̄; earū
est illud qd̄ sequitur ex ipā ir · contingit ei
et vt per magnitudinē indiuisibilē sit cōpo
situs ex finibus motuū non ex motibus · et
est aliud impossibile aut concedit q̄ mone
tur per vnā quā q̄; ptē · et tunc contingit
impossibile predictū · et dixit et si aliquid
mouetur per spaciū ⁊c̄. i. et si ponamus
q̄ aliqd indiuisibile mouetur per totū spa
ciū · a · b · c · absq; eo q̄ moueatur per vnā
quā q̄; ptē indiuisibiliū · a · b · c · sequitur ·
vt motus per hanc totā magnitudinē sit
cōpositus ex motibus · d · h · z · Deinde dixit
sed nichil ōnino mouetur ⁊c̄. i. et qū motus
p totā magnitudinē · a · b · c · fuerit cōpositꝰ
ex motu qui est per magnitudinē a · et īq
nitudinē · b · et magnitudinē · c · et nichil om
nino mouetur per aliquid qd̄ non habet p
tē · sed non ver dicitur de illo quod mouet
vnaquaq; istarū partiū indiuisibiliū inq
ipm iam fuisse · i. p̄terire motū · et quiescere
mouen · ex quo sequitur vt motus qui est
magnitudinē cōposita ex indiuisibilibus
sit compositus ex vltimis motuū non ex
tibus · s. ex quietibus · et sēm hoc erit aliq
qd̄ iam mouebatur absq; eo qd̄ prius mo
tur · et intendebat h qū dixit · et erit aliquid
motū · et iam mouebatur ⁊c̄. i. contingit ā
m moto per magnitudinē · a · indiuisibile
vt moueatur per illā absq; eo q̄ in alia ho
ra musset ad ipam · Deinde inducit impossi
possibilitatis in hoc · et dixit · erit igitur ali
quid · ⁊c̄. sequitur enī ex hac positione vel
aliquid qd̄ iam ambulauit per aliqd spa
ciū absq; eo q̄ in aliqua hora esset ambu
ad ipm qd̄ est valde impossibile · D · d · s. q̄
m qd̄ immatū est mouen ⁊c̄. i. et hoc necessa
m ōm qd̄ immatū est mouen · s. vt mouen
dicatur q̄ iam est motū nisi postq̄ mouet
s. q̄ hoc est impossibile in ōm qd̄ immatū
mouen · s. dicitur q̄ iā est motū absq; eo q̄ ad
mouebatur ·

Si igitur necesse est aut quiescere aut
mouen ōne · quiescat autē pars vnāqdq; eo
rū que sunt · a · b · c · ergo est aliquid ōnino
quiescens simul · et quod mouetur p totū
eū a · b · c · mouebatur o · et quiescebat sēm
quālibet partē · quare et per omnē et sīqui
dem indiuisibilia que sunt · d · e · z · motus
sunt · motui presentis contingit vtiq; non
mouen sed quiescere · si aut non sit mot⁹
motū non ex motibus esse

fiunt .a. motu .d. et per b. motu .h. et per .c. similiter motu .z.

¶ Quō posuit q̄ quō fiunt motus necesse est vtres mota sit. et iam posuerat q̄ mota que sunt super magnitudinē indumsibilē sunt indumsibilia. sequitur ut ista motus indumsibiles habeant rem motā. nā omnis motus mouentur in moto et quia ista motus sunt indumsibiles necesse est vt res mota sit indumsibilis impossibile ē vt motū sit maius motu et inducat hunc sermonē in forma syllogismi hypothetici et dicat sigitur ꝛc̄. i. si igitur necesse est quō fiunt motus vt res mota sit. et posuerimus motus indumsibiles per magnitudinē indumsibilē. et res mota non ē maior motu neq̄ magnitudine per quā mouet necesse est vt res mota primo sit indumsibilis ex quo sequitur vt mota cōposita sint cōposita ex indumsibilibus. s. mota non primo. d. addit exēplū et dicat. k igitur mouetur ꝛc̄. i. k igitur qd̄ est res mota mouetur per a indumsibile qd̄ est pars. a. c. motu indumsibili qui est pars. d. z. s. motu. d. et mouetur per b. qd̄ est pars magnitudinis motu. h. et mouetur per partē indumsibilē que est. c. motu indumsibili qd̄ est etiā. k. igitur qd̄ est res mota necessaria est indumsibilis

¶ Si igitur necesse est quod mouetur vnde et vbi non simul mouetur. et motū esse quo mouet quō mouet vt si thebas aliquis it. impossibile est simul ire thebas. et iturum esse thebas sedim a quidē igitur in partibilē motū est ipm. o. sedim q̄ ipm. d. motus adeunt. q̄ ire siquidē posterius deueniet q̄ venit dumsibile vadit a. quō enim venirit neq̄ quiescebat neq̄ transiebat sed in medio erat. si autē simul venient. et venit veniens quō venit veniti ibi erat et motū esse vbi mouetur

¶ Si igitur necesse est in moto de vbi in vbi vt non in simul mouetur. et iam est motū ad illū ad qd̄ mouebatur. v. g. quō si aliquis ambulat ad aliquā quantitatē. impossibile est vt in simul ambulet ad illā quantitatē. et iam ambulauit ad illā quantitatem et in moto. k. per spaciū. d. qd̄ non habet partē sunt motus existens. c. d. ergo necesse est si motū non pertransit spaciū nisi post q̄ mouetur per illum. ut sit dumsibile. q̄ nā dū mouetur per illud spaciū impossibile est vt sit quiescens aut pertranseat illud. sed est in dispositione media. et si in simul sunt pertransiit et pertransisse. tunc ambulans dum ambulat iam ambulauit et peruenit ad illud qd̄ intendebat tunc mouebatur ad illud quo mouetur

¶ Quō declarauit q̄ quō magnitudo fiunt indumsibilis necesse est vt motus sit indumsibilis et motor. s. passio sit indumsibilis. et similiter motū. cū causa continuationis motus ē continuatio magnitudinis. incepit declarare impossibile qd̄ accidit ex hoc q̄ motū sit indumsibile et per magnitudinē indumsibilē. et dicat sigitur ꝛc̄. i. si igitur necesse est vt in oni motu de loco in locū. vt non in simul moueatur et perficiat motū. et perueniat ad locū q̄ mouebatur dum mouetur. quō motus mouetur anteqū motus perficiatur et quō posuit q̄ impossibile est vt res mota moueatur in simul. et q̄ nā perficiat motū. s. q̄ in eodē instanti sunt vera hec duo. nam instans in quo mouetur per magnitudinē est aliud ab instanti in quo perficitur motus. dedit exemplū de hoc et dicit. d. g. ꝛc̄. i. quō instans in quo dicit ambulare est aliud ab instanti in quo dicitur ambulasse. et quō posuit hanc propositionē q̄ est manifesta per se conuincit eā propositionem quā intendebat destruere et dicit et in moto k ꝛc̄. i. et quō declarauit est q̄ impossibile est vt res mota in simul pertranseat spaciū. et q̄ nā pertransiit ipm et fuit positū q̄ motū k. qd̄ est indumsibile per spaciū a. qd̄ est indumsibile habet motū existentē. s. z. qui est pars motus. d. h. z. ergo necesse est vt illud spaciū sit dumsibile qd̄ est contra positum. ergo impossibile est vt motus indumsibilis sit per spaciū indumsibile. et quia posuit in hoc sermone q̄ quō k mouetur per spaciū. a. b. c. qd̄ est cōpositū ex magnitudinibus indumsibilibus qd̄ habet motū per partē a. indumsibilē. et pōt aliquis dicere q̄ k non habet motū existentē nisi per totā magnitudinē non per ptes incepit declarare q̄ quō fuerit motū per totā magnitudinē sequitur vt habeat motū per vnāquāq̄ partē et dicit. quia dū mouetur ꝛc̄. i. et necesse est ut motū. k. habeat motū existentē per vnāquāq̄ illarū partiū indumsibilū. quia motū k dū mouetur per illud spaciū qd̄ est. a. b. c. impossibile est vt quiescat in vnaquāq̄ illarū partiū. sed necesse est vt mouetur per vnāquāq̄ earū. motū enim

et dixit. si igitur fuerit dumsibile ꝛc. i. si ig magnitudo per quā est motus fuerit dum sibilis et est notū per se q illud qd' equalis velocitatis si pertransit per aliquā magni tudinē in aliquo tēpore necesse est vt pertā seat per quādā partē illius magnitudi in quodā illius tēporis. qm qum magnitu do fuerit dumsibilis necesse est vt tempus sit dumsibile. nam qū posuerim' magnitu dinē dumsibilē per quā mouetur idē motū in aliquo tēpore possibile est vt moueatur per medietatē illius in medietate illius tē poris. et sic tēpus diuidetur necessario qum dixit. et illud qd' est equalis velocitatis ptrā sit ꝛc. intendit conuersū. s. q illud qd' ē equa lis velocitatis pertāsit spatiū minus in tē pore minori. et propter hoc verificabitur q qū magnitudo diuiditur tēpus diuidetur et forte erit error in scriptura. qm in libro Alex. inuenimus loco istius. et in minori equalis motus pertāsit minꝰ i. et ī mino ri magnitudine illud qd' est equalis motꝰ pertransit per tēpus minus. et forte qū de clarauit q qū magnitudo fuerit dumsibil' tēpus erit dumsibile. declarauit erā conuer sū qd' intendebat. s. q qū tēpus fuerit dumsi bile magnitudo erit dumsibilis. et hoc ma nifestū est ex hoc. qm qū motū qd' est equa lis velocitatis mouetur per aliquā magni tudinē qū diuidit tēpus diuidit magnitu dinē. et qū declarauit q si tēpus fuerit dum sibile. magnitudo erit dumsibilis. fuit declara tū q si magnitudo fuerit indumsibilis tēpus erit indumsibile. qm destructo cōsequē ti sequitur oppositū precedentis. et in hoc ca pitulo intendebat declarare habitudinē q ē inter spatiū et tēpus sicut est dispositio in ter spatiū et motum.

¶ Quoniā autē ōnis magnitudo ī īgni tudines dumsibilis ostensum est eā quo niā impossibile est ex atomis continuū el se aliquod. magnitudo autē ōnis cōtinua necesse est velocius in equali tēpore et ī mi nori plus moueri. sicut diffinuīt quidam ipm velocius. Sit eā ipm in quo. a. co in quo. b. velocius. Qm igitur velocius qd' mutat in quo tempore ipm a. mutatū ē ab ipo. c. in ipm. d. et in tempore. z. i. ī hoc ipm. b. non erit extra ipm. d. sed deficet q ir in equali tēpore plus abibit velocius

¶ Et qū ōnis magnitudo est dumsibilis in magnitudines. nam declaratū est q ī possibile est vt magnitudo componatur ex indumsibilibus. et ōnis magnitudo est continua. necesse est vt velocius in equali tempori eā motu tardious mouetur per maius. et in minori tempore per equale vt quādā determinātā velocius. sit igitur. a. ve locius qꝫ. b. qm velocius est illud qd' mu tatur. et tempus in quo mutatur. a. de. c. in. d. et sit. z. h. non potest in co. b. per uenire ad. d. ergo in equali tēpore veloci pertransit per maius spatiū.

¶ Qū declarauit q magnitudo et tempus consequūtur se in dumsibilitate et in indum sibilitate. et intendit declarare q per velo et tardius que fūt infinitū in motu. appa ret q tēpus est dumsibile. et q magnitudo dumsibilis semper. et qm aufert dumsibi tē a tēpore et a magnitudine aufert velo tē et tarditatē. s. ponit velocissimū. quo ni il est velocius. et tardissimū quo nichil e tardius. et dixit et qū ōms magnitudo di uiditur in magnitudinē. i. dumsibilē. Di nā declaratū est ꝛc. i. qm ōne cōpositū dum ditur in ea ex quibus componitur. et est de claratū q impossibile est vt aliqua mag nitudo cōponatur ex indumsibilibus. ma nifestū est q ōms magnitudo diuiditur in magnitudinē. i. dumsibilē. qm non est ille ms dumsibile aut indumsibile. et qū ponit q ōms magnitudo diuiditur in magnitu dinē dumsibilē. dixit. et ōms magnitu cōtinua. i. sequitur ex hoc q ōms magni tudo diuidatur in continuū et qū ponit q ōms magnitudo diuiditur in continuū loco precedentis in hoc syllogismo consequentis. et dixit necesse est vt velo i. et qū magnitudo diuiditur semper indum sibile. et similiter tēpus sequitur vt velo et tardius sit vt quādā determinātē velo cui dicatur in respectu tardious. et est illud qd' pertransit in tēpore equali tēpus per sitius tardious maius spatiū. imo pertran sit maius equaliī minori tēpore. et eā p transit equale. et intendebat per hoc q qui ve locius habeat has tres dispositiones. ma nifestū est q pertransit spatiū per qd' mouet tardius in minori tēpore. et pertransit tardi us in tēpore equali motu velocius per ma

Si igitur necesse est in quolibet aut ut
sit quietem aut ut moueatur sequitur ut
sit quietem in vnaquaq; ptiũ .a.b.c. ex q
sequitur vt aliquid sit insimul continue
quietĩ et moueatur. qũ est motũ in toto
spatio .a.b.c. et quietem in vnaquaq; par
tiũ. ergo est quietem in toto. et si partes
motus d.z.h. indiuisibiles sunt motus :
possibile est vt motus sit et nichil moue
tur. sed est quietem. et si non fuerit mot⁹
possibile est vt motus non sit compositꝰ
ex motibus

Hic congregat p̃dicta et vult inducere ĩ
possibile qd̃ sequitur ex omnibus diuisiom
bus. quibus vsus est in destructione eius q
motus sit indiuisibilis aut compositus ex ĩ
diuisibili et abbreuiatio istius syllogismi est
talis. si ōnis ires necesse est ut sit aut quietẽ
aut motũ. tunc mota .k. indiuisibile per spa
tiũ .a.b.c. quoũ vnũqd̃q; est indiuisibile. a
est motũ per vnũquãq; partiũ .a.b.c aut
quietem. et iam est motũ. et impossibile ẽ
vt moueatur. qũ qũ aliquid fuerit in indi
uisibili. dicitur iam ẽe motũ ex quo sequit⁹
vt aut insimul moueatur et iã est motũ a
vt sit motũ absq; eo qd̃ prius mouebatur
et totũ hoc est impossibile. et si non fuerit mo
tum in aliqua hora per vnãquãq; partiũ
a.b.c. necesse est vt sit quietem in vnaqua
q; earũ. qũ si ĩmatũ est moueri et nõ mo
ueatur erit quietem et sic motus per mag
nitudinẽ a.b.c. est cõpositus ex quietib⁹. et erit
quietem in tota magnitudine. qũ est quie
tem in vnaquaq; partiũ. sed positũ ẽ ipm
moueri per totã magnitudinẽ qd̃ est incon
ueniens et qũ declarauit impossibile qd̃ se
quitur ex hoc qd̃ motũ sit quietem ĩ vna
quaq; partiũ magnitudinis indiuisibilis
declarat impossibile q sequitur ex hoc q sit
motũ. et dixit. et si partes motus .d.h.z. ĩc̃.
i. impossibile erit vt motus sit sine moto ĩ
possibile est eũ vt motũ moueatur per in
diuisibile. et vniuersaliter per equale sibi
qũ fuerit diuisibile ne dũ qũ fuerit indiui
sibile et qũ non fuerit motũ erit quietem
D.d. possibile est vt sit motus compositus
non ex motibus. aut ex quietibus. aut ex
vltimis motuũ. et totũ hoc ẽ impossibile et
qũ destruxit consequens in hoc syllogismo
quẽ primo ponit dicentẽ q si magnitudo
fuerit indiuisibilis q motus erit indiuisibilis
i. cõpositus ex indiuisibili. concludit oppositũ
precedentis et est q magnitudo non est com
posita ex indiuisibili. et iste sermo compon
itur ex syllogismis hypotheticis. quoũ pri⁹
est q si magnitudo fuerit indiuisibilis mo
tus erit indiuisibilis. sed⁹ autẽ est q si mot⁹
fuerit indiuisibilis motũ erit indiuisibile
tertius vero est q si motũ fuerit indiuisibi
le. tunc motũ insimul iã est motũ et moue
tur. aut motus erit compositus ex quietib⁹

Similiter autẽ necesse est longitudinẽ
et motum indiuisibile esse et tempus et cõ
ponit ex ipis nunc eritibus indiuisibilib⁹
Si qũ omnis diuisibilis est in minori tpe
autẽ equaliter velox transibit minorẽ. di
uisibile erit et tempus. Si autẽ tẽpus diui
sibile est in quo fertur aliquid per ipm. a
et que est ipm a. erit diuisibile.

Et ad motũ longitudinis et mot⁹ ne
cessario sequitur vt tempus sit indiuisibi
le et compositũ ex instantibus que sunt ĩ
diuisibilia. si igitur hoc fuerit diuisibile ⁊
illud qd̃ ẽ equalis velocitatis pertransit
in minori tempore per minus spatiũ. tũc
tẽpus erit diuisibile. et si tempus in quo il
lud mouetur per spatiũ a. fuerit diuisibile
tunc spatiũ qd̃ est prius a. erit diuisibile

Qũ declarauit q magnitudo non est ĩdi
uisibilis qũ si fuerit indiuisibilis motus eit
indiuisibilis. et si motus erit indiuisibilis mo
tus non erit. incepit declarare qd̃ similiter dicla
rabitur et ex tẽpore eiũ .s. q qũ fuerit positũ q
magnitudo est indiuisibilis continget ĩ tpe
illud qd̃ contingit in motu .s. vt sit indiui
bile ex quo arguit vt non sit velocius et tar
dius vt post dicit. et hoc intendebat qũ dixit
et ad modũ ĩc̃. i. et sicut continget in longitu
dine et motu q si longitudo fuerit indiui
bilis sequitur vt motus sit indiuisibilis. si
militer continget in longitudĩe et tẽpore. s.
q qũ longitudo per quã est motus fuerit ĩ
diuisibilis. sequitur vt tẽpus eiã sit indiui
sibile. i. cõpositũ ex instantibus que sunt
indiuisibilia. et qũ narrauit q qũ magni
tudo fuerit cõposita ex indiuisibilib⁹ sequit⁹
vt tẽpus sit compositũ ex indiuisibilibus
incepit declarare quomodo sequitur q si al
terũ fuerit diuisibile reliquũ erit diuisibile
qũ hoc declarato declarabitur contrarium

h.ipo.n.p.r.minus est.minore autem
minus et ipm minus est.quare in mino
ri mouebitur equale

Et apparet ex hoc q velocius i mi
nori tempore pertransit spacii equale.q
ni qui pertransit spacii longius in mi
nori tempore.q tempus in quo pertran
sit illud tardius qui accipitur per se tunc
pertransibit spacii longius in maiori te
pore q tempus in quo pertransiunt brev
ius spacii.v.g.q spacii.l.m.est longi
spacio.l.n.et tempus.z.h.in quo pertra
sit spacii.l.n.est maius tpe.z.q.in quo
pertransit spacii.l.m.ex quo sequitur q
si tempus.z.q.fuerit minus tempe.z.h.
in quo tardius pertransit spacii l.n.vt
z.f.sit minus tempore.z.h.qui est mino
tempore.z.q.et qd est minus minore.est er
go minus ergo necesse est vt moueatur
in tempore minori equaliter

Duit ex declarato q velocius pertransit
in tempore minori spacii equale.qm qui p
transit in tempore minore spacii maius q
illud qd pertransit tardius.necesse est vt p
trascat spacii qd pertransiunt tardius in
minori tempore q tempus in quo pertransi
maius spacii.et qd est minus minore est
minus necessario et dixi.qm quia pertran
sit z.c.1.qui qui velocius pertransit longius
spacii in minori tempore q tempus in quo per
transiunt illud tardius vt declarati e tunc
qui velocius accipitur per se et fuerit consi
derati quomodo pertransit vtriusq; spacii
s.spacii qd pertransit tardius et spacium
qd est maius illo.s.q velocius pertransit
in minori tempore.tunc pertransibit spacii
qd est maius in tempore maiori tempore in
quo pertransiunt spacii brevius.s.per qd
mouebatur tardius.et quia maius istor
duorum tpor est minus tempore in quo tar
dius pertransit illud spacii terminatum.
manifestum est q minus tempus tempore ma
iori et est illud in quo pertransiunt veloci
brevius spatii s.spacii per qd mouetur
tardius est minus multi q tempus in quo
pertransit illud tardius.Deinde dixit.v.g.
z.c.1.ponatur igitur spacii.l.m.longius
spatio.l.n.et ponatur tempus.z.h.in quo
tardius pertransit spacii l.n.et tempus.z.q.
in quo velocius pertransit spatii.l.m.mai

et minus q tempus.z.h.vt patuit declarati
est.et qui posunt duo spacia mequalia et po
sunt q velocius mouetur per maiorem longi
tudinem in minori tpe.q sit tempus in quo
mouetur tardius per minorem longitudinem
et accipit loco spacii maioris.l.m.et mino
ris l.n.et loco temporis maioris.z.h.et mino
ris.z.q.dixit.ergo si tempus z.q.ex.1.sequit
ergo q si tempus.z.q.in quo velocius mouetur
per maiorem magnitudinem que est magni
tudo l.m fuerit minus tempore.z.h.in q tar
dius mouetur per minorem magnitudinem
s.per spacii.l.n.vt tempus in quo velocius
mouetur per minus spacii.s.l.n.et si tempus
z.f.sit minus multi q tempus in quo tar
dius pertransit hoc spacii.s.minus et
tempus.z.h.quia necesse erit minus tpe.z.
q.qui ide moto mouetur per minus spacii
in minori tempore.ergo tempus.z.f.in quo
locius mouetur per spacii per qd mouetur
tardius.est minus necessario tpe in q mo
uetur per magnitudinem maiorem hac mag
nitudine.et iam posuimus q istud tempus
est minus tempore in quo tardius mouetur
per minorem magnitudinem.ergo tempus in
velocius mouetur per minorem magnitudi
nem est minus multi q tempus in quo tardius
mouetur per hanc magnitudinem.Dedicit
igitur vt moueatur in minori tpe equali
i.declarati est igitur ex hoc q possibile in
velocion vt pertranseat spacii equale ei
qd tardius mouetur in tempore minori te
mtendebatur.

Amplius autem si one necesse est ea
equali.aut in minori.aut in plus mo
ri.et qd quidem in plus tardius est.qd aut
in equali eque velox.velocius autem
equaliter velox neq; tardius neq; in
plus aut equali mouetur ipm velocius
relinquitur igitur in minori tempore tran
sire velocius quare necesse est et equalem
magnitudinem in minori tempore transire
velocius

Et ex hoc si omne motum necesse e vt mo
ueatur aut in tempore equali.aut in mi
nori aut in maiori.et illud qd mouetur
in tempore equali est equale in velocitate
et velocius non est equale velocitati.ne
q tardius.impossibile est vt velocius mo
ueatur in equali tempore aut maiori.et

nus spaciū. sz igitur magnitudo nō diuidatur in ꝑ diuisibilē non esset possibile quin velocius moueretur per magnitudinē indiuisibilē in alio tēpore vt moueretur tardius in illo tēpore. qñ tunc diuiderētur illud qd̄ non est diuisibile. et sic destrueretur diffinitio tardious et est q̄ mouetur in tēpore in quo mouetur velocius per spaciū minus. et quia destruitur diffinitio tardious. destruetur diffinitio velocious. et est q̄ mouetur in tempꝰ equali per maiorē magnitudinē. et tunc diffinitionē tardious quia intelligitur ex diffinitione velocious et dicit. mouetur in minori tēpore per spaciū maius. vt appareat ex eo magis. et cū minori tēpore mouetur per spaciū maius. quanto magis mouebitur in eo per spaciū equale. et qū declarauit q̄ ponendo magnitudinē esse cōpositā ex diuisibilibus verificabūtur diffinitiones quibus diffinitur velocius et tardius. incepit declarare hoc. et primo declarat q̄ velocius pertransit in minori tēpore maius spaciū. et dic. sit igitur a cē. i. ponantur igitur duo mota. s. a. et. b. et sit a velocius. b. et moueatur per spaciū. c. d. et qua veloꝯ s. a. peruenit ad d in minori tēpore q̄ tēpus in quo peruenit. b. qd̄ est tardius qd̄ est velociꝰ translationis sit hoc tempus. z. h. et manifestū est q̄ in hoc tēpore non peruenit tardius de c. ad. d. ergo necessario mouebitur per minꝰ spaciū q̄ spaciū. c. d. sit igitur. c. k. ergo velocius est illud qd̄ semper mouetur in equali tēpore per spaciū maius et tardius per spaciū minus. et qū declarauit hoc per exemplū. incepit declarare eadē q̄ in minori tēpore mouetur per maius spaciū et est secunda diffinitio

¶ At vero et in minori plus in quo eū ipm a. tactū est iuxta ipsū. d. ipm. b. tangit iuxta. c. qd̄ tardius est. ergo quoniā ipm a ad ipm d. finitum est in ōni in quo est. z. i. tēpore ad ipm. t. erit in minori hoc. et erit in quo. z. k. ipm quidē. c. t. qd̄ transibit ipm. a. maius est ipo. c. e. tempus autē quidē est. z. k. minus est in omni eo. z. i. quare in minori abibit maius

¶ Et eadē in minori tēpore pertransit maius ponatur igitur q̄ in tēpore in quo. a. peruenit ad d. peruenit. b. qd̄ est tardius ad. k. et quia a. peruenit ad. d in toto tē

pore. z. h. penitus ergo ꝯ ad t. erit in minori hoc tempore sit igitur in tempore. z. i. b. igitur permansit. c. k. in tēpore. z. d. et a permansit. c. t in. z. l. ergo illud qd̄ pertransit. a. est maius q̄ⁿ. c. k. et tempꝰ z. l. est minus q̄ⁿ totū. z. l. h. ergo in minori tempore permansit maius

¶ Vult declarare eadē per exēplū quō sequitur q̄ ōne velocius pertranseat in minori tēpore spaciū maius ponendo q̄ velocius ē a et tardius. b. et velocius mouetur per longitudinē. c. d. in tēpore. z. h. tardius igitur. s. b. pertransit in hoc tēpore. diminutoē minore q̄ⁿ. c. d. sit igitur. c. k. et ponamus igitur velocius qd̄ mouetur per longitudinē maiorē c. k. minore. c. d. et sit longitudo. c. k. t. manifestū est igitur q̄ pertransibit illā in minori tēpore q̄ⁿ tēpus in quo pertransiuit totū. c. d. s. tēpus. z. h. sit igitur hꝰ tēpus. z. l. ergo. a. velocius pertransit in tēpore. z. l. qd̄ est minus tēpore. z. h. spaciū. c. k. t. qd̄ est maius in spatio. k. c. qd̄ pertransiuit tardius in tēpore. z. l. h maius et hoc intendebat declarare quia dixit. ergo punctus eius ad. c. et qū intendit pertransiuit. a. de. c. ad. t. qd̄ est positū inter. k. et. d. ita q̄ magnitudo. c. k sit maior. c. t. et minor. c. d. et pertransitus eius in illa erit in minori tēpore q̄ⁿ sit tēpus in quo velocius pertransiuit de. c. ad. d. et tardius de. c. ad. k. et sermo residuus est manifestus et ex hoc manifestū est q̄ necesse est vt magnitudo diuidatur semper in diuisibilia quēadmodū dū qū fuerit positū q̄ magnitudo ē talis sequitur vt velocius et tardius sint talia sed prima consecutio est consecutio p̄cedētis ex posteriori. sed a vero est posterius a priori. et ideo in hac declaratione non est contrarietas vt existimant quidē

¶ Manifestū autē est ex his et q̄ velocius in minori tempꝰ abibit equale. qm̄ quidē cū maiorē in minori transiit tardius. ipm autē sed in se ipm acceptū in plus tempoꝝ maiorē minori. vt q̄ē. i. in ea que ē. i. x. plus vtriq; erit tempꝰ qd̄ est. p. r in quo ipm a transiit. i. m. q̄ⁿ qd̄ est. p. s. in quo transiit ipm. i. x. qm̄ qd̄ est. p. r tempus minus est eo qd̄ est h in quo qd̄ tardius est transiit ipm. i. x. et qd̄ est. p. s. tēpus minus est in quo ē

ui est voluntarius possit mouere velocius
et si non mouentur quēadmodū bom pos
sit mouere ad non bonū. haec non mouea
tur. Secūda rēspō̄sio est q̄ ista possibilitas
non pendet a moto. sed a motu. ōnis enim
motus positas in aliq moto possibile est
vt magnetur in alio moto velociori et tar
diori. et hoc impossibile est in eodē moto. q̄
motus ōnis moti est terminatus. Hos
autē dicamus q̄ hec est rēsponsio oddonj.
et est cōsiderandū in hoc q̄ dicit. corpora ce
lestia possūt mouere velocius. et q̄ po
uit hanc ꝓpositionē incepit declarare quo
modo acridit si tēpus et magnitudo fue
rint cōposita ex indiuisibilibus vt veloci
tas et tarditas non pcedāt in infinitū. et
dicit continuū enī q̄ fuerit tale. necesse
est vt tēpus sit cōtinuū. i. q̄n q̄ cōti
nuū ponatur huiusmodi. et tps erit
vt huiusmodi sequit vt tēp̄ sit q̄tinuū.
¶ Dico autē cōtinuū diuisibile in sēp
diuisibilia huiusmodi cui supposito q̄
nuo necesse est continuū ee tēpus. Quo
uā enī ostensū est q̄ velocius in minori
tēpore transibit equale. sit quidē in quo
est. a. velocius. qd autē est in quo est. b.
tardius. et sit motū tardius que est. c. d.
per magnitudinē in quo est. z. i. tēpore.
manifestū est igitur q̄ velocius in mīo
ri q̄ hoc mouebitur per candē magnitu
dinē. et sit motū a in quo est z. i. itēm ait
q̄n. a. qd est velocius in eo qd est. z. t. tū
sumit totā magnitudinē que est. c. d. ip̄z
tardius in eodem tēpore minorē transib
sit igitur in quo est c. r. q̄n autē tardi⁹
qd est ipm. b. in eo qd est. z. t. tēpore ipm
que est. c. r. transiuit velocius in minoi
transit. quare itēm dicatur qd est. z. t. tē
pus. hec autē diuisio t. c. r. magnitudo
diuidetur sedm candē rationē si vero mg
nitudo et tempus hoc semper erit accipi
entibus a velocioi tardius. et. a. tardio
ri velocius et eo qd demonstratū est vti
tibus. diuidet eui qd est velocius tēpus
tardius autē longitudinē. sigitur sēp
ueri est cōtinuū. cōuerso autē semper
fit diffinito. manifestū est q̄n ōne tem
pus cōtinuū est
¶ Qm̄ q̄ declarauim⁹ q̄ velocius per
transit in minori tpe equalit sit. a. ve
locius. et. b. tardius. et mouetur tardi⁹
per mensurā. c. d. in tempore. z. h. manife
stū est igitur q̄ velocius in minori hoc tpe
mouebatur per hanc mensurā mouet⁹
igitur in tēpore. z. t. et mā quia velocius p
transit in tempore. z. t. totū spatiū. c. d. ideo
tardius pertransit in tempore. c. t. minus
spatiū q̄m spatiū. c. d. sit igitur spatiū. c.
k. et quia tardius. c. b. pertransit in tēpore
z. t. spatiū. c. k. ideo velocius pertransit il
lud in minori. ex quo sequitur vt tēpus. z
c. sit diuisibile. et quia fuerat diuisibile. et
magnitudo. c. k. erat eā diuisibil' sedm il
lam ꝓportionē. et si magnitudo fuerit di
uisibilis. tempus eā erit diuisibile. et hoc
sequitur semper. si translati fuerimus de
velocius in tardius. et econuerso. nā velo
cius diuidit tempus et tardius magni
tudinē. et q̄n ista reflexio semper est vera
et q̄n hoc vsitatur semper sequitur diui
sibilitas. manifestū est q̄ ōne tempus ne
cesse est vt sit continuū
¶ Q̄n posuit q̄ velocius pertransit magnitu
dinē q̄ pertransit tardius in minori tēpore. et
tardius pertransit in illo tēpore in quo pertransit
at velocius magnitudinē minorē magnitu
dinē et q̄ velocitas et tarditas pcedūt in infi
nitū conclusit ex hoc q̄ diuisibilitas in magni
tudine et tēpore procedunt per diuisionem
tēporis a velocioi. et magnitudinis a tardio
ri in infinitū. et q̄n diuisio est in eis semper
et hec est diffinitio continui. necesse ē vt magni
tudo et tēp̄s sint continua. et declarauit ꝓ
ponendo q̄ tardius mouetur per aliquā mag
nitudinē terminatā in tēpore terminato. et
q̄ velocius mouetur per illā in tēpore minoi
tempore in quo mouetur tardius. velocius
igitur diuidit tēpus in quo mouetur tardi⁹
et q̄n posuimus q̄ tardius mouetur in ho
tēpore in quo mouetur velocius per illā mg
nitudinē terminatā non est dubiū q̄ mo
uebitur per magnitudinē minorē illa. et si
non tunc tardius et velocius moueretur
in eodē tēpore per candē magnitudinē. et
q̄n tardius mouetur in tēpore in quo velo
cius pertransit minorē magnitudinē neces
sario diuidet magnitudinē q̄n igitur po
suerimus q̄ velocius mouetur per illam
magnitudinē per quā tardius mouetur
pertransibit ipam eā in minori tēpore

go remanet vt velocius transeat in mi
nori tempore

Hec est alia declaratio q velocius pertrā
sit spatiū equale in minori tēpore. et cōpositio
eius est talis. quelibet duo motui que p
trāseūt idē spatiū quorū alterū est velocior
reliquo. necesse est vt velocius pertranseat
illud spatiū aut equali tēpore tēpori pertrā
situs tardius. aut in minori aut in ma
iori. sed impossibile est vt velocius pertran
seat illud in maiori tēpore. qm illud qd' mo
uetur in maiori tēpore est tardius. et simi
liter ea est impossibile vt pertranseat illud
in equali tēpore. et qū velocius non mouc
tur per illud spatiū in maiori tēpore neq;
in equali necessario mouetur in minori

Qū autē ōnis motus in tempore ē
et in ōni tempore. possibile est mouerī. ō
ne autē qd' mouetur contingit et velocē
moueri et tardius. in ōni tempore autē
velocius et tardius moueri

Et quia ōnis motus est in tempore et
in ōni tempore potest esse motus. et ōne
motū possibile est vt moueatur veloci9
tardius. ergo in ōni tēpore est mot9 tar
dior et velocior. et qū ita sit. necesse est vt
tempus sit continuū. et intelligo per cō
tinuū diuisibile semper in diuisibile. cō
tinuū enī qū talī modo est positū neces
se est vt tempus sit continuū

Qū primo declarauit q si magnitudo
fuerit diuisibilis in infinitū q velocius et
tardius inueniūtur in infinitū. vult dēcla
rare cōsecutionē et est illud qd' intendit in hō
sermone. et est q ex hoc q velocius et tardi9
pertrāseunt in infinitū sequitur q magni
tudo semper diuidetur in diuisibile. et p̄
declarauit q si magnitudo fuerit diuisibi
lis q velocius et tardius erunt diuisibilia
in infinitū. quia diuisibilitas magnitu
dinis est causa in diuisibilitate velocitatis
et tarditatis in infinitū. et velocitas et tar
ditas sunt signa diuisibilitatis et signa
demōstrativa sunt illa que cōsecutātur ali
quas causas. s. q qū ponatur causa sequet9
signū et econuerso. et ideo incepit primo de
clarare consecutionē signi ex causa. Deīn
de consecutionē cause ex signo. et dixit. et
quia declaratū est q ōnis motus est in
tēpore. et est manifestū per se. q in ōni tē
pore pōt ēe motus. et q omne motū aliquo
motu pōt moueri velocius illo motu posito
et necessario cadet in aliqua parte illius tē
pus et qū hoc fuerit positū. s. q in ōni tem
pore pōt ēe motus velocior motu posito. tūc
q sit in parte illius. necesse est vt tempus sit
continuū. qm autē ōnis motus est in tpe
declaratū est in sermone de tēpore. qm in oī
motu est prius et posterius. et prius t̄ pos9
terius sunt in tēpore. ergo omis motus ē
in tempore. et hoc declarabitur post. et in
dixit hanc ꝓpositionē. s. q ōnis motus ē
in tēpore et non est contentus hac conclu
sione qua intendebat per duas ꝓpositiōes
que vt videtur sufficiūt ad illā conclusionē
s. dicētes q in ōni tēpore pōt esse motus. et
q ōnis motus pōt esse velocior. qm ex hō
sequitur q in ōni tpe pōt ēe mot9 velocior et
tardior. sed quia pōt aliquis dicere ea si
concedamus q in ōni tpe pōt ēe mot9 ve
locior. sed ille motus velocior cadet non in tē
pore. sed in instanti. ideo indiget conuersiōe
s. q ōnis motus est in tēpore. et queritur de
hac ꝓpositione dicente q omne motū pōt
moueri motu velociori suo motu. nā declā
ratū est q motus motuū naturaliū est ter
minatus in velocitate et tarditate et cū in
possibile est vt sit velocius. vt post declara
bitur. ergo ꝓpositio que ponitur hic possibi
lis est impossibilis. Ad hoc autē dicamus
q ōne motū secūm q est motū possibile est
vt moueatur motu velociori suo motu se
cundū q est motus. et causa in hoc ē qm
motus est de cōtinuo. et velocitas q est in
motu est similis diuisibilitati in continuo.
quēadmodū igitur diuisibilitas procedit
in continuo in infinitū. similiter velocitas
in motu. qm si velocitas finiretur in motu
secūm q est motus ēet possibile motū fieri in
stanti. et forte ꝓter hoc dixit primus q ō
nis motus est in tēpore. et sic ista ꝓpositio
est possibilis per se. impossibilis per acci
dens. s. quia accidit motui q sint in rebus
naturalibus. i. mālibus. qū igitur cōiūc
ta fuerint huic ꝓpositioni ꝓpositio in qua
dubitatur. et concludatur impossibile sa
tur q illud impossibile non sequitur ex
possibili secūm q est possibile. et Alex. rñ
pondet huic questioni duobus modis p̄
mo q corpora celestia secūm q motus co

finitū pertranseat in infinito nō in fini
to et vt infinita tangūt infinita non fi
nita. impossibile est igitur vt infinitū p
transeantur in tempore finito. aut vt fi
nitū pertranseatur in tempore infinito

Dicat et quia tēpus et magnitudo
consequūtur sed mutē sēm modos quib⁹
dicuntur infinita aut finita. et hec dicunt²
multis modis. non bene dicit zeno in suis
positionibus quas posuit in destructione
motus. dicit. cū q magnitudo per quā ē
motus dividitur in duo et vtraq; in duo
et sic in infinitū. cōtingit q quī aliquod mo
tū incipit de extremo spacij finiti. impos
sibile est vt perveniat ad extremū spacij po
siti quia pertransiit magnitudines infinitas
et hoc intendebat qui dicit et est q impossibi
le est ic̄. 1. et ex h apparet q sermo zenonis in
destructione motus collocatur in eo fulsū
et est q si motus fuerit. possibile est vt mo
tū pertranseat spacium infinitū. ita q vnū in
duplū tangat indivisibilia magnitudīs
infinita in tempore infinito. D. d. q̄m lon
gitudo et tēpus ic̄. 1. et sermo zenonis est
corruptus quia longitudo et tēpus et vni
versaliter omne continuū videntur dici in
finita duobus modis aut sēm divisionē
aut sēm extrema. 1. in actu. et hoc intendē
bat qui dicit. sēm autē vltima q̄d autē est
infinitū ex extremis impossibile est vt mo
tū in eo tangat magnitudines infinitas
in tēpore finito. et hoc intendebat qui dicit in
finitū vero impossibile est vt tangat in tpe
finito q̄d autē dicatur infinitū sēm divisio
nē et finitū sēm extrema. possibile est vt mo
tū in eo tangat partes spacij infinitas sēm
divisionē in tēpore infinito sēm divisionē
et hoc intendebat qui dicit q̄d autē est infini
tū sēm divisionē ic̄. 1. magnitudo autem in
finita sēm divisionē. possibile est vt in eo
tangat motū magnitudines infinitas
sēm divisionē in tēpore infinito sēm di-
visionē. et finita sēm extrema. si igitur ac
cipiatur finitū in magnitudine et tēpore eo
dem modo. tunc sermo eius esset verus. zeno
igitur decipitur in argumētatione. quia va
catur nomine equivoco. et dicatur q̄ ista op̄o
sitio est contradictio sēm sermonē non sēm
rē. quia Arist. concedit in hoc falsū. et est. q
motū pertransiit de magnitudine p quā
movetur partes infinitas. deinde ex hoc sequ
tur verū et est q si pertransiit magnitudines in
finitas pertransiit eas in tēpore infinito et sic
destruitur conclusio eius dicens q pertransiit
magnitudines infinitas in tēpore finito in
octauo vero contradicit a sēm ipm et est q
non pertransiit medietates infinitas. D. d. ne
esse est igitur q infinitū pertranseat ic̄. 1. se
quitur igitur ex hoc q̄d dicimus q infini
tū quoniāq; modo accipiatur sive sēm ex
ma sive sēm divisionē pertranseat de tēpore
infinito. s. q si magnitudo fuerit infinita
sēm extrema. et tēpus similiter. et si sēm
divisionē. et similiter tempus non vt infini
tū pertranseat in finito vt zeno fingit. D. d.
et vt infinita tangāt ic̄. 1. et illud q̄d sequ
tur est vt motū tangat spacia infinita se
cundū divisionē in tēpoib⁹ infinitis sēm
divisionē. non infinitis sēm extrema. vt
existimant zeno. D. d. impossibile igitur est
vt pertranseat ic̄. 1. manifestū est igitur q
possibile est vt pertranseat spacium infinitū
tēpore finito. q̄m intelligitur de infinito i
spacio et tēpore eodē modo. et eā pertranseat
spacium finitū in tēpore infinito

Sit enī magnitudo finita in qua sit a.
b. tempus autem infinitū in quo sit g. ac
cipiatur igitur tēpus aliquid finitū in
quo sit. g. d. in hoc ergo transibit aliqd
magnitudinis et sit q̄d transitū est in q
est. b. c. hoc autē aut mensurabit q̄d est i
quo est. a. b. aut deficiet aut excellet. differt
enī nichil. si enī semper equale et in que
b. c. magnitudinē in equali tempore tm
sibit hoc autē mensurat totū finitū. fini
tū erit ōne tempus in quo transibit. i eq
lia enī dividitur sicut et magnitudo

Et si magnitudo fuerit finita. tempus
eā erit finitū. sit igitur magnitudo fini
ta. a. b. et tempus in finitū. c. d. et in tēpore
accipiatur aliqd finitū. et sit. h. d. in hoc
igitur tempore pertransiit quandā partē
illius spacij. sit igitur. b. k. et ista pars a
est equalis. a. b. aut minor aut maior. si
igitur magnitudo fuerit equalis. s. b. k.
pertransiit in tēpore equali. et ista magni
tudo est equalis toti. necesse est vt totum
tempus in quo pertransiit sit finitū divi
ditur enī per partes equales magnitu
dini.

q̄ minus tēpus. ſ. q̄ tēpus in quo mouetur p illā magnitudinē. et quē ponemus eā q tardius mouetur in hoc tēpore per illā magnitudinē per quā mouetur veloc? necessario mouetur per magnitudinē minorē illa minorē. et sic in infinitū semper velocius diuidit tēpus. et tardius diuidit magnitudinē. Ar. Vtatur in hoc līa. vt sit in hoc magis manifestū. et sermo eius in hoc est manifestus et intendit per reflexionē hic q velocius sēp diuidit tēpus et tardius magnitudinē. et q hoc est quasi circulare et irrationāle

Similiter autē manifestū q magnitudo ōnis continua est. per eāsdē enī et equales diuisiones temporis et magnitudo diuiditur. Amplius autē ex coniunctis rationibus. d. manifestū est q si tempus qd̄ continuū est quia magnitudo signāter in medio tēpore medium trānsiit. et simpliciter in minori minus. eādē namq; diuisiones temporis et magnitudinis sunt

Et cum hoc omnis magnitudo eā ē continua. quū easdē partibus et equalibus diuiditur tempus et magnitudo et hoc apparet ex hoc q homines sunt assueti ad dicendū. ſ. q si tempus fuerit cōtinuū magnitudo eam erit continua quū dicit q in medietate temporis pertransiit medietatē spatij. et vniuersaliter pertransiit in minori tempore minus spatiū. partes et eādē ponūtur tēpous et magnitudinis

Quum declarauit q magnitudo et tēpus sunt continua. dicit. et apparet q magnitudo est continua ex tēpore. magnitudo eī et tēpus in diuisibilitate sunt in eadē dispositione. apparet enī q tēpus et magnitudo diuidūtur easdē et equalibus partibus q quū aliqd̄ motū pertransiit per aliquā magnitudinē in aliquo tēpore pertransibit in medietate illius tēpous medietatē illius magnitudinis et in medietate illius medietatis. medietatē illius medietatis. si igitur medietates pcedūt in tēpore in infinitū. quia est continuū vt quidam dicūt in hoc necessario pcedūt in magnitudine in infinitū. quū partes in eis sunt cedē in numero et portione

Et si quodcūq; infinitū est et alterū et sicut alterū. et alterū est. vt signāter in vltimus infinitū est tempus. et longitudo in vltimis. si vero diuisione et longitudo. si autē in vtrunq; tempus in vtrūq; et longitudo

Et quū alterū fuerit infinitū reliquū erit infinitū. et sicut dispositio alterius in hoc erit dispositio reliqui. v. g. q si tempus secundū vltima est infinitū et eā longitudo sēdm vltima erit infinita. et si tēpus secundū diuisionē erit infinitū eā longitudo sēdm diuisionē erit infinita. et si tēpus vtroq; modo fuerit infinitū. et eā magnitudo vtroq; modo erit infinita

Dicat et tēpus et magnitudo sequūt̄ se ad minus ōnibus modis quibus dicūtur infinita. v. g. q si tēpus fuerit infinitum ex duobus extremis. longitudo eā erit infinita ex duobus extremis. et si tempus eā fuerit infinitū sēdm diuisionē. longitudo eā erit infinita sēdm diuisionē. et si tēpus fuerit infinitū vtroq; modo. ſ. actu. i. in duobus extremis. aut altero et sēdm diuisionē. tūc longitudo eā erit infinita vtroq; modo

Vnde et Zenonis ratio falsū opinat̄ q non est possibile infinita pertransire aut tangere infinita sēdm vnūqdq; in finito tempore duplicater enī dicitur longitudo et tempus infinitū. et ōnino omne continuū aut sēdm diuisionē aut in vltimus infinitus qd̄ igitur sēdm quātitatē non contingit sese tangere in finito tēpore. as autē que sunt secundū diuisionē contingunt. et namq; ipm tempus sic infinitū est. quare et infinito tēpore et infinito audit transire infinitū et tangere infinita ipis infinitis et non finitis. Nec; iam infinitū potest in finito tēpore transire. nec; in infinito finitū. sed signandum tempus infinitū sit. et magnitudo erit infinita. et si magnitudo et tempus

Et ideo Zenonis est sermo in q̄ mpitur falsū. et est q impossibile ē vt infinitū pertransēatur. aut vt infinita contingantur sēdm indiuidua in tēpore infinito. quū longitudo et tempus et vniuersaliter ōne continuū dicatur in infinitū duobus modis. aut sēdm diuisionē aut sēdm vltima. qd̄ autē est infinitū impossibile est vt tangat in tēpore finito. qd̄ aut est infinitū sēdm diuisionē. possibile est vt tangat. quū tēpus eodem modo est infinitū. vnde necesse est vt in

nitudo q̄ quelibet magnitudo eaꝝ pertrā
seatur in tēpore finito. et ōne q̄d cōponitur ex
finito in infinito et magnitudine est finitā
et ista demonstratio fundatur super hoc q̄d
conceditur q̄ non omnis magnitudo ptrā
situr in tēpore infinito et incipit notificare
quomodo istud positū est necessariū in hac
demonstratione et verificatur positione dicē
tē q̄ non ōnis magnitudo ptrānsitur in tpe
infinito. aduersarius enī q̄ posuerit q̄ ali
qua magnitudo pertrānsitur in tēpore in fi
nito non pōt ponere hoc nisi in toto non in
parte et si non. tunc pertrānsibuntur in eodē
tēpore q̄d est impossibile. et hec est causa in
tentionis in hoc capitulo. et incipit declarare
quomodo verificabitur demonstratio eius
q̄ aduersarius concesserit q̄ non ōnis mag
nitudo pertrānsit in tēpore infinito et dicit
et causā si non ōnis magnitudo ꝛc. i. et ma
nifestū est q̄ q̄ posuerimus q̄ nō omnis
magnitudo pertrānsitur in tēpore infinito
V. gr. magnitudo que est pars totius mag
nitudinis. s. b. k. et posuerimus q̄ ista mag
nitudo quā pertrānsit in tēpore finito mēsu
rat totū. et posuerimus q̄ magnitudines
equales pertrānsit illud q̄d est equalis velo
citatis in tēporibus equalibus necesse ē vt
tēpus in quo pertrānsit partē magnitudi
nis mensuret totū tēpus sicut illa pars mag
nitudinis mensurat totā magnitudinē. et
q̄ ita sit necesse est q̄ tēpus in quo pertran
sit totā magnitudinē sit finitū et q̄ posu
erunt ppositiones ex quibus sequitur vt omnis
magnitudo pertrānseatur in tēpore finito. et
vna earū fuit q̄ quedā magnitudines per
trānseuntur in tēpore finito. aduersarius
forte non concedat hanc. incipit declarare il
lā et dicit. et apparet ꝛc. i. et apparet q̄ pars
magnitudinis necesse est vt pertrānseatur in
tēpore finito. q̄m q̄ posuerimus tempus
finitū ex altero extremo. et est extremū in q̄ in
cepit motū mouere et posuerimus q̄ motū
incipit mouere in extremo istius tēporis. et
ex extremo illius magnitudinis et ptrāns
sunt ex illo aliquā partē. manifestū est q̄
pertrānsunt istā partē in tēpore finito. nā
notū est per se q̄ in minori tēpore pertran
situr pars q̄ tēpus in quo pertrānsitur totā
et minus q̄ infinitū est finitū necessario
D. d. ergo necesse est vt sit finitū ꝛc. i. quo

nā q̄ posuerimus tēpus finitū ex altero ex
tremo. s. ex vltimo ex quo motū incepit pertrā
sire spatiū. et posuerimus ipm pertransire p
tes magnitudinis et totū tēpus partis dis
tinguitur per duo vltima. s. vltimū ex quo
motū incepit mouere ex extremo magnitudi
nis et vltimū. s. ad q̄d pruenit motū ad vlti
mā partē magnitudinis. et posuit tēpus fi
nitū ex altero extremo q̄ difficile est. aut i
possibile magnitudinem q̄ aliq̄d motū per tran
seat magnitudinē finitā ex vtroq; extremo
in tēpore finito ex vtroq; extremo. nā istud tē
pus manifestū est q̄ est finitū ex extremo in
quo incepit motū mouere et ex extremo mag
nitudinis

Et deinde autē demonstratio est. et si longi
tudo quidē infinita sit. tempus autē fini
tū. manifestū igitur ex dictis est q̄ neq; li
nea neq; planum neq; oīo nullū cōti
nuorū erit atomus non solū ꝓpter id q̄d
nunc dictū est. sed et quia diuidi atomū

Et iste deinde demonstratio sequitur si
magnitudo fuerit infinita. et tempus fi
nitū. manifestū est igitur ex dictis
q̄ neq; linea neq; superficies neq; aliq̄d
continuū est indiuisibile. et declaratio il
lius est ex hoc q̄d nunc diximus. et ex hoc
sequitur q̄ indiuisibile sit diuisibile

Idest et demonstratio per quā declara
tur q̄ impossibile est vt spatiū finitū per
seatur in tēpore infinito. per illā eandē decla
ratur q̄ impossibile est etiā vt aliq̄d motū
pertrānseat magnitudinē infinitā in tpe finito
q̄m q̄ idē motū pertrānsibit illā magnitudi
nē infinitā in tēpore finito necessario per
sibit partē illius magnitudinis in parte il
lius tēporis. et illa pars consumet totū tēpus
et mensurat illud q̄ fuerit finitū et in tem
poribus equalibus finitis pertrānsit motum
magnitudines equales sed in numerū tēpo
rū ex quo sequitur vt tota magnitudo sit fi
nita. Deinde dicit manifestū est igitur ex dic
tis ꝛc. i. declaratū est igitur ex dictis q̄ impossi
bile est vt aliq̄d continuū cōponatur ex in
diuisibilibus. V. gr. linea aut superficies aut
corpus aut tēpus aut motus. D. d. et decla
ratio illius ꝛc. i. ex demonstrationibus p̄dic
tis. illa enī ex quibus declarauit q̄ magni
tudines nō sūt indiuisibiles sunt tria genera
rum. quorū vnū est ex natura continuorū et

Vult demõstrare illud qđ posuit puns. s. q impossibile est vt magnitudo finita pertrãseatur in tẽpore infinito ponendo magnitudinẽ terminatã. et quia possibile est vt p illã moueatur aliquid tẽpore infinito. deinde abscidit de illa magnitudine partẽ terminatã. et posuit q manifestũ est vt motũ mouebatur per illã partẽ magnitudinis in tẽpore minori quã in quo mouebatur per totũ et illud tẽpus necessario est finitũ. et quia motũ eius velocitatis mouebatur per magnitudines equales in tẽporibus equalibus necesse ẽ vt motũ mouebatur p partes equales magnitudinis posite pars posite. et in tẽporib9 eq̃libus tẽpori in quo pertransiit partẽ positã. et pars posita magnitudinis aut mensurat magnitudinẽ. aut excedit illã. aut diminuit ab illa. et quomodocũq; fuerit cõsumit2 illa. et qũ diuisio magnitudinis per hãc p tẽ consumitur. et iste partes equales magnitudinis ptransiũt in partibus equalib9 tẽpus in quo pertransiit totã magnitudinẽ et habet eundẽ numerũ. manifestũ est q tẽpus est finitũ nam illud qđ componitur ex partibus finitis in numero necessario est finitũ et dicat sigitur magnitudo finita ꝛc. 1. ponamus igitur magnitudinẽ finitã. a b. et pertranseatur ista magnitudo vt dictum est aduersarius in tẽpore infinito. s. in tẽpore. c. d. qđ est finitũ ex parte. d. et qũ posuit hoc dubitatur. dicit. et accipiatur ex tẽpore ꝛc. 1. possibile est vt ex hoc tẽpore infinito accipiatur ex extremo finito. s. d. pars finita. et sit de. d. h. in hoc igitur tẽpore pertransiit ꝛc. 1. et qũ accepimus partẽ finitã ex tẽpore infinito in quo motũ pertransiit spaciũ totũ. tunc in hoc tẽpore qđ est pars ptransiunt quãdã partẽ illius spacii necessario. nã positũ est q pertransiit totũ in tẽpore finito. et impossibile ẽ vt ptranseat totũ et partẽ in eodẽ tẽpore idẽ motũ equalis velocitatis. nedũ vt pertranseat illa in tẽpore infinito. et qũ declarauit q necesse est vt motũ ptranseat in hac parte temporis finita partẽ magnitudinis etiã finitã. d. ista igitur pars aut mẽsurat ꝛc. 1. et isti ps mensur quã pertransiit in parte tẽporis finita. necesse est sedm q mensura est finita. qñ mensuratur per illã aut excedat illã qñ ex magnitudine remanet minus qđ minus mensuratur per illã. aut vt excedatur qñ ñ mẽsuratur per illã illud minus. et qũ posuit q ista pars magnitudinis necesse est vt cõsumat per mensurationẽ totã magnitudinẽ incepit declarare q illa pars tẽporis in quo ptransiit illã partẽ magnitudinis. necesse est vt consumat tẽpus per mẽsurationẽ etiã. s. aut q mensuret illud aut qđ excedat illud. s. tẽpus in quo pertransiit illã totã magnitudinẽ. et õne qđ consumitur a mensurante finita est finitũ sed positũ est ee infinitũ qđ est inconueniẽs. D. d. sigitur magnitudo ꝛc. 1. sigitur ones partes equales part. k. b. que cõsumit totã magnitudinẽ pertransiit illas motui equalis velocitatis in tẽpore equali. necesse est vt tẽpora in quibus ptransiit istas partes sint equalia etiã. et vt numerus earũ sit sicut numerus partiũ magnitudinis et qũ partes magnitudinis consumãt magnitudinẽ. necesse est vt partes tẽporis consumãt tẽpus in quo motũ mouetur per totã magnitudinẽ. vnde necesse est vt tempus in quo ptransiit totã magnitudinẽ sit finitũ

Amplius autẽ si non omnẽ magnitudinẽ in infinito tẽpore transiit sed contingat aliquã in finito tẽpore transire. vt que est. b. e. hec autẽ mensurabit totam et equalẽ in equali transibit. quare et finitũ erit tempus. Qđ autẽ non in infinito tẽpore transiit que est. b. e. manifestũ est si accipiatur in altera finitũ tẽpus. si enim in minori partẽ transiit hanc necesse est finitam esse altero termino existente

Et etiam si non õnis magnitudo pertransitur in tẽpore infinito sicut magnitudo. b. k. et hoc mensurat totũ et equal' magnitudo pertransitur in tẽpore equali necesse est vt tempus etiã sit finitũ. et apparet q pars que est. b. k. non pertransit2 in infinito. si posuerimus ipsam finitã ex altera parte. qñ si pars ptransitur in minori tempore. necesse est vt hoc sit finitũ qm altera pars est finis eius

Qũ declarauit q impossibile ẽ vt motũ pertransiit spaciũ finitũ in tẽpore infinito et posuit q ptransiit partẽ illius magnitudinis in parte illius tẽporis. et q illa magnitudo consumit totã magnitudinẽ. et q totũ tẽpus diuiditur in tẽpora equalia numero magnitudinũ in quas diuidit mag

ſed'm alterū ſed per ſe. et primū dictū īdi
uſibile et in ōni tēpore huiuſmodi eſſe ē
cui aliquid vltimū eius qd' eſt factū cui⁹
ſuper hoc nichil futurū eſt. et iterū futurū ē
eius ſuper hoc nichil eſt illius qd' factū
eſt qd' vtrūq; dicimus vtriſq; eſſe terminū
Et neceſſe eſt vt inſtans cui qd' nō di
catur per aliqd' ſed per ſe. et primaliter vt
ſit indiuiſibile. et qd' eſt in toto tēp'e vnū
uno modo. eſt cui vltimū eius qd' fuit et
nichil ex eo eſt futurū et eſt vltimū futurū
et nichil ex eo eſt eius qd' fuit. et hoc eſt
qd' dicimus qd' ē extremū vtriuſq;
Vult declarare q inſtans qd' dicatur tm⁹
preteriti et primarii futuri eſt vnū indiui
ſibile ſed'm ſubiectū. ſed ē diuiſibile ſed'm ra
tionē. ſ. q vltimū preteriti non eſt aliud in
ſubiecto a primario futuri. et quia inſtans
in rei veritate dicitur de illo qd' non diuidit²
ōnino et dicitur tm̄ ſūptiue de tēpore brevi
in cuius medio eſt hoc inſtāns qd' vulgus
appellat tēpus preſens et hoc tēpus in rei
veritate componitur ex duobus tēporibus
ſ. preteriti et futuri. dixit. et neceſſe ē vt in
ſtans cui ic. i. preſentialiter ſe ab iſto tēpore
de quo dicitur inſtāns ñ primaliter. Dein
de narrant q verū inſtans neceſſe eſt vt ſit
indiuiſibile. et vt ſit vnū in toto tēpore et. q.
narrant q neceſſe eſt vt ſit vnū indiuiſibi
le incepit declarare hoc et dixit eſt cui vlti
mū ic. i. et neceſſe eſt vt ſit indiuiſibile qa
eſt vltimū finis temporis preteriti. et non
eſt pars tēporis futuri. et eſt cui primi
um tēporis futuri et non eſt pars tēporis p
teriti. D. d. et hoc eſt qd' dicimus ic. i. et iſtd'
inſtans eſt illud de quo dicimus qñ loquim
ur de tēpore qd' eſt extremū tēporis p
teriti et futuri. ſ. finis preteriti et primi
us futuri
Hoc autē ſi demonſtretur qñ huiuſ
modi eſt per ſe et ſed'm ipm ſimul manu
feſtū erit q indiuiſibile eſt
Et quia declaratū eſt in hoc q ē tale et
q eſt vnū apparet cum hoc q ē indiuiſibile
Dixit et qñ declaratū eſt q verū in
ſtans eſt tale ſcilicet q non eſt pars tēporis
preteriti aut futuri manifeſtū eſt q eſt vnū
et q qñ hoc ē indiuiſibile. Et non intendit
q qñ fuerit declaratū q eſt vnū apparebit
per medium qd' eſt indiuiſibile. qñ ſcitur ipm
ee vnū. et ſcire ipſz ee indiuiſibile ei in eode ordie
et ideo dixit. apparebit cui hoc nā aliquis po
teſt dicere cui ſi concedamus q inſtans eſt
indiuiſibile. tamē non concedimus q ē vnū
ſed duo vnū finis p̄teriti. et ſed'm primariū
aut futuri et ambo ſunt indiuiſibilia qñ igit
apparet q eſt vnū. declarabitur cui hoc q eſt
indiuiſibile ſed'm dualitatē hoc igitur qd' de
clarauit hic de indiuiſibilitate eſt aliud ab
illo qd' declarauit in tēpore et fundatur ſup
duo fundamēta. quorū vnū eſt q inſtans
non eſt pars p̄teriti aut futuri. ſed'm vero ē
q indiuiſibile non continuatur cū indiui
ſibili. et qñ narrant q qñ inſtans facit ta
le neceſſe eſt vt ſit vnū non diuiſibile i duo
nā declaratū eſt q in ſe non eſt diuiſibile. ſ
quentur hic q non dividitur in duo et ideo
incepit declarare hoc et dixit
Neceſſe eſt igitur idē eſſe ipm nunc qd'
vltimū vtriuſq; temporibus eſt. ſi cui alte
rū eſt. conſequenter non erit alterū alteri
pter id qd' non eſt continuū ex īpartibili
bus. ſi autē ſecundū eſt vtriuſq; interest tēp⁹
omne cui continuū huiuſmodi eſt quia
ex erit vnumquodq; medio terminorū. at vero
ſi tempus medium eſt diuiſibile erit. ōne ē
tempus oſtenſū eſt q diuiſibile ſit. quia
et diuiſibile eſt ipm nunc. ſi autē diuiſi
bile eſt ipm nunc eſſet aliquid qd' factū
eſt in futuro. et futurū in eo qd' factū eſt
ſed'm quid cui dividitur. hoc determinat
preteritū et futurū tēpus
Et neceſſe eſt vt inſtans qd' eſt vltimū
duorū tēpor ſit vnū. qñ ſi fuerit vnū p⁹
aliud īpoſſibile eſt vt vnū ſequat² aliud
qñ tunc continuū erit compoſitū ex īdi
uiſibilibus et ſi vtriuſq; fuerit ſeparatū a ter
quo. tunc inter illi erit tēpus. qñ hoc ſit
diſpoſitio nunquā erit continuum. ergo neceſ
ſe eſt ut inter duo extrema ſit aliqd' vnum
neū. ſed ſi inter duo extrema fuerit tēpus
diuiditur. nam declaratū eſt q ōne tēpus
eſt diuiſibile. et ſic inſtans erit diuiſibile
et ſi inſtans fuerit diuiſibile. ſequitur vt
aliqd' preteritū ſit in futuro et aliquid ex
futuro ſit in preterito. qñ vbi hoc diſtin
guitur illic eſt dīa inter preteritū tēpus
et futurū
Et qñ hoc ſit declaratū neceſſario ſequi
tur ut inſtās qd' eſt finis preteriti et prima

contiguoū·sm̄ aut̄ est ex natura motus et
motus·tm̄ū aut̄ ex natura velocius ⁊ tar
dius·et ip̄e vult ea m̄ducere alia dēon
strationē ex natura velocius et tardius
m qua declarat q̄ qu̇ pomt magnitudinē
mdiuisibilē contingeret q̄ velocior non di
datur·et hoc intendebat q̄ dixit·et q̄a se
quitur vt mdiuisibile sit diuisibile.i.⁊ hoc
apparet ea sm̄ q̄ declarabitur·q̄ū sequit
vt mdiuisibile sit diuisibile

¶ Q̄ū aut̄ in ōi tempore velocius et
tardius est·velocius aut̄ plus trasit in
equali tēpore·comitant aut̄ et duplicem
et triplā trasit longitudinē·sit ergo
maio velocis adducatur igitur velocius se
cundū triplū in eod̄ tempore·et diuidā
tur magnitudines que quidē velocius
sunt in quo est·a.b.c.d.in tres atomos q̄
vero sunt tardiores in duos in quibus sit
z.e.i. itaq; et tempus diuidetur in tria a
toma equalē eis in equali tempore tri
sibit diuidatur igitur tēpus in ea que sit
k.l.m.n.iterū aut̄ q̄ū tardius deductū
est.p.z.e.i.et tēpus sep̄abitur in grumia
diuidetur ergo atomus et ip̄artibile·nō
enim in atomō trasit sed in plura·manu
festū ergo est q̄ nichil continuoū est im
partibile

¶ Q̄ū qua in ōi tēpore mouentur ve
locius et tardius·et velocius pertransit
maius in equali tēpore·et p̄t trasire lō
gitudinē duplā longitudinis aut equa
lē et dimidiā contingit ex hoc vt veloci
tas sit in hac portione·ponatur igitur
q̄ velocius pertranseat equalē et dimidi
ū illius q̄ pertransit alterū in equali tpe
et diuidamus mensuras velocius·s.a.b.
c.in tria indiuisibilia·et mensuras tar
dius in duo.s.h.z.ergo necesse est vt tēp⁹
mā diuidatur in tria tēpora indiuisibi
lia mensura eius equalis pertransitur ī
tēpore equali diuidemus igitur tempus
in·q.m.n.et ea q̄ua tardius pertransit
spaciū·h.z.necesse est ea vt tēpus diui
datur in duo equalia·ergo diuiditur il
lud q̄ est indiuisibile·q̄ū pertransitus
eius non erit in tēpore indiuisibili·sed ī
maiori q̄ tēpus velocius·manifestū ē
igitur q̄ nullū continuū est indiuisibile

¶ Ista declaratio fundatur sup ppo
sitiones quarū vna est q̄ velocius pertransit m
equali tēpore maius spaciū q̄ illud q̄d pertrā
sit tardius et q̄ ita sit·et velocius et tardius
sunt multis modis·possibile ē vt q̄ posuei
mus q̄ aliq̄d tardius mouetur per aliquod
spaciū in aliquo tēpore moueatur aliq̄d veloci
us q̄d moueatur in illo tēpore per equale·et
diuidū illius spaci·et q̄ motū pertranseat
medietatē spaci per q̄d mouetur in medieta
te illius tēporis et q̄ū declarauimus hoc possit
aliq̄d tardius q̄d mouetur per aliq̄d spaciū
cōpositū ex duabus partibus mdiuisibilib⁹
in aliquo tēpore·et possit aliq̄d velocius move
ri in illo tēpore per equale·et diuidū illius spa
ci·et hoc possibile est·vnde necesse est vt spa
ciū per q̄d mouetur h velocius cōponatur ex
tribus partibus mdiuisibilibus q̄ū proportio
trium et duorū sit sex qualtera·et q̄a tēpus
in quo pertransitur magnitudo·est equale
magnitudini et diuisibile in partes eīsdē
numero partibus quibus diuiditur magni
tudo vt declaratū est ex predicta demōstra
tione·sequitur vt istud tēpus in quo velocius
pertransit magnitudinē cōpositā ex trib⁹ mag
nitudinibus mdiuisibilibus·sit etiā cōpo
sitū ex tribus tēporib⁹ mdiuisibilib⁹ et q̄a
tardius pertransit in hoc tēpore magni
tudinē compositā ex duabus magnitudi
nibus mdiuisibilib⁹ pertransibit medietatē
istius magnitudinis cōpositē ex duab⁹ par
tibus mdiuisibilib⁹ in medietate illius tēpo
ris et quia istud tēpus cōponitur ex tribus
partibus mdiuisibilib⁹ sequitur vt pertrā
seat illā in parte et dimidia tēporis et sic di
uiditur mdiuisibile·et hoc intendebat q̄ū
dixit et etiā q̄ tardius ꝛc.i.q̄ū tardius pertrā
sit medietatē spaci h.z.q̄ū notū est q̄ quin
aliq̄d motū pertranseat aliq̄d spaciū in aliq̄
tēpore q̄ pertranseat medietatē illius spaci
in medietate illius tēporis·et etiā si ponere
mus hoc motū tardius moueri per totum
spaciū per q̄d velocius mouetur pertranseat
illud in maiori tēpore·et mouebitur in me
dietate illius tēporis per medietatē illius spa
ci cōposita ex trib⁹ partibus mdiuisibilibus
et sic diuiditur mdiuisibile·et hoc intendebat
q̄ū dixit·q̄ū pertranseat eius non erit ī tpe
equali in tēpore maiori·nedū vt sit in tēpe
mdiuisibili

¶ Necesse aut̄ est et ipm nunc q̄d nō

de declarauit sed̄ q impossibile est ea ꝫ vt di
uidatur in diuisibile dixit qꝫ igitur ista sūt
impossibilia ꝛc. et qꝫ ista impossibilia pre
dicta sequuntur ponentes q instans est di
uisibile. siue in diuisibile siue in diuisibi
le. necesse est vt instans sit idē. s. instās cō
mune vtriꝰ tēpoꝝ preteriti et futuri. et hoc
intendebat qꝫ dixit. s. instans qd̄ est in vtro
qꝫ. i. instans qd̄ est differētia cōmunis vtri
qꝫ tēpoꝝ. et qꝫ declarauit q necesse est vt sit
idē qua est indiuisibile. declarauit ea ꝫ con
uersā. s. q qꝫ fuerit idē. sequitur vt sit indi
uisibile. et quasi intendebat q conuersio ē
manifesta per se. et q ipm ē indiuisibile ꝫ
est manifestū per se et ideo dixit. sed si fuerit
vnū ꝛc.

¶ Quod quidē sit aliquid in tēpore indi
uisibile qd̄ diximus esse ipm nunc. manu
festū est ex his que dicta sunt. qd̄ autē nich
il in ipō nunc moueatur ex his manifestū
est. si nāq; est contingit et velocius move
ri in ipō nunc et tardius. sit igitur ipsū
nunc in quo ali mouetur autē velocius
in ipō per a b. ergo tardius in ipō per mi
norē qm̄ sit. a. b. mouebitur vt per. a. g.
qm̄ autē tardius in toto ipō nunc move
tur per. a. g. velocius in minori q̄ hoc mo
uebitur. quare diuidetur ipm nunc. sed
erat indiuisibile. non ergo est moueri in
ipō nunc

¶ Declaratū est igitur ex dictis q in tēpo
re est aliqd̄ indiuisibile qd̄ dicatur istās
et nos declarabimus prius q nichil mo
uetur in hoc instanti. si igitur possibile
est vt moueatur velocius et tardius. sit
igitur instans ali et mouetur in illo ali
quod velocius per spaciū. a. b. ergo tar
dius mouebitur in illo per minus spa
cium q̄ per spaciū a. b. v. g. spaciū. a. c. si
igitur tardius in toto instanti moue-
tur per spaciū. a. c. tunc veloci mouebitur
per minus vnde sequitur vt instās sit
diuisibile sed est indiuisibile. ergo impos
sibile est vt aliquid moueatur in instāti

¶ Qm̄ declarauit q instans est indi
uisibile vult declarare q impossibile est vt
motus fiat in instanti declaratione perfec
ta. et ꝓponit ad hoc q in qualibet parte tem
poris in qua motus pōt fieri possibile est.
vt duo mota moueantur. vnū velocius et
alud tardius. qm̄ igitur hoc fuerit positū
et posuerimus duo mota vnū veloci et ali
ud tardius moueri in instanti per aliqd̄
spaciū. non est dubiū quin tardius move
tur illo per spaciū minus. et qm̄ posuer
mus q velocius mouebitur per illud spa
ciū minus. et motū velocius movetur p spa
ciū minus in minori tēpore. manifestū ē q
velocius pertransibit hoc spaciū in tēpore in
quo instanti qd̄ est contra positū. et sermo
eius in hoc capitulo est manifestus. et ita
declaratū est q impossibile ē vt motus fiat in
instanti ex predictis. s. quia ōne velocius
possibile est ponere velocius ipō. qm̄ nō po
test aliquis dicere q illud quo nichil est velo
cius. est illud qd̄ movetur in instāti. et illd̄
quo nichil est tardius est illud qd̄ movetur
per magnitudinē indiuisibilē. et si hoc cēt
non cēt ꝓportio inter illud motū et alios mo
tus. s. qui est in maxima velocitate + maxi
ma tarditate. quia non est ꝓportio inter li
neā et punctū notū est per se q motus sūt
ꝓportionales sed in velocius et tardius

¶ At vero nequit quiescere. quiescere enim di
cimus aptū natū moueri qd̄ non mouet.
qm̄ aptū natū est et quo et sic quiescit. qm̄ in
ipō nunc nichil aptū natū est moueri ma
nifestū est quia nequit quiescere

¶ Nequit etiā est possibile quiescere qm̄ ea
diximus q quies non dicitur nisi in eo qd̄
innatū est moueri qm̄ non mouetur qm̄ in
natū est moueri. et quo innatū est move
ri. et quo est et sedm modū sedm quē inna
tū est. et quia impossibile est aliquid īna
tū esse moueri in instanti. manifestū est
q nichil omino est innatū quiescere in eo

¶ Qm̄ declarauit q impossibile est mo
tū fieri in instanti vult declarare q similiter
ē de quiete. et ponit q quiescens nō dicitur
quiescere. nisi qm̄ sedm suā naturā et locū et
tēpus fuerit innatū moueri et non movet.
et hoc intendebat qm̄ dixit. qm̄ iam diximꝰ
q quies ꝛc. et intendebat qm̄ dixit in eo qd̄ in
natū est moueri in eo qd̄ habet naturā respiciē
di motū. et qm̄ dixit. et qm̄ intendit in tēpore
in quo innatū est moueri et qm̄ dixit. et sī
natū est intendit et ad locū quo innatū est
moueri. et qm̄ dixit. et sedm quē innatū est
intendit et qm̄ fuerit in ea dispositione qua
innatū est moueri. et qm̄ ꝓponit q quiescēs

puũ futum ſit idẽ mdiuſibile mſi ſcdm diffi
mtonẽ tantũ. et qũ naamut q̃ eſt vnũ ded⁹
mtonẽ ſuper hoc et dicit. qm̃ ſi fuerit vnũ p⁹
aliud ic̃. i. qm̃ ſi fines pretemti fuerit iſtans t
primapuũ futuri fuerit aliud mſtans necꝛſſe
eſt aut vt mſtans ſequatur mſtans et tan
gat ipm. aut vt alterũ non tangat reliquũ
ſed mpoſſibile ẽ vt alterũ tangat reliquũ.
qm̃ tunc contmuũ eẽt ꝙpoſitũ ex mdiuſibi
libus qd̃ eſt mpoſſibile. et cnã ipoſſibile eſt
vt alterũ ſit ſeparatũ a reliquo non tangẽs
qm̃ tunc ſequatur vt mter illa ſit tẽpus. nã
mpoſſibile eſt vt contmuũ ſit compoſitũ ex
ſegregatis mter que ipoſſibile eſt vt ſit ali
quid etheregen eã. et hoc mtendebat q. dix
it. qm̃ hec eſt diſpoſito cuiuſlibet qtmu. ic̃
i. qm̃ m õm cõtmuo neceſſe eſt vt mter duo
vltima poſita ſit aliqd de genere illoꝝ du
oũ vltimoũ. ſi igitur fuerint puncta ne
ceſſe eſt vt mter illa ſit linea et ſi ſuꝑficies
neceſſe ẽ vt mter illas ſit corpus. et ſi linee
neceſſe eſt vt mter illas ſit ſuꝑficies. et ſi m
ſtantia. neceſſe eſt vt mter illas ſit tempus
vltima cũ non inueniãtur mſi m habẽtib⁹
vltima. ſ. ꝙ puncta non ſũt mſi m linea. t
mſtantia m tẽpore. et mpoſſibile eſt vt con
tinuũ cõponatur non ex ſuo genere. aut ex
rebus ſeiunctis et mpoſſibile eſt cnã. vt vlti
ma ſegregentur. D. D. ſed ſi mter duo extre
ma fuerit tẽpus ic̃. i. nã poſitũ eſt ꝙ mſtãs
mdiuſibile. qm̃ non eſt pars tẽporis preteri
ti aut futuri. Deinde mducit mpoſſibile q̃
ſequitur ſi fuerit diuſibile et dicit. et ſi iſtãs
fuerit diuſibile ic̃. i. qm̃ mſtans ſi ponat²
tẽpus diuidetur per vnũ mſtans m ꝑteritũ
et futurũ. et quia cnã eſt terminus mter ꝑ
teritũ et futurũ vt deſcribitur. neceſſe eſt vt
pars ꝑtemti que eſt m eo ſit futuria. quia
diſtinguetur ab vltimo qd̃ eſt mter tẽp⁹ ꝑ
teritũ et mſtans qd̃ diuiſibile. et ſimiliter
ſequitur vt pars futuri ſit preteriti. quo
nã cruit illic tria vltima. ſ. vltimũ per qd̃
diuiditur mſtans. et vltimũ per qd̃ conti
nuatur cũ preterito. et vltimũ per qd̃ conti
nuatur cũ futuro. et vniuerſaliter qũ iſtd̃
tẽpus acquirit ſcdm ꝙ eſt poſt ꝑteritũ erit
futurũ et qũ acquirit ſcdm ꝙ eſt ante futu
rũ erit ꝑteritũ. et ſimiliter partes eius. qm̃
qũ diuiditur m duo diuiditur i ꝑteritum et
futurũ. et vtrũq; eſt ꝑteritũ et futurũ mſi

mul qd̃ ẽ mpoſſibile

¶ Simul autem et non per ſe tant li mic
ſed ſcdm alterũ. diuiſio cui non ſed; ipm ẽ
adhuc nutẽ ipſius nunc hoc quidẽ factũ
erit illud nutẽ futurũ. et non ſemper idẽ
factũ eſt et futurũ. imq; ipm nunc idẽ eſt
ſimul. multiplicatur cui diuiſibile ẽ tps

¶ Et arit qũ hoc mſtans qd̃ eſt per ſe ſed
idẽ qd̃ alio modo. diuiſio cui non eſt a m
ſe et qũ hoc mſtans non habet quandã
ꝑtẽ ꝑteritũ. et quandã futurũ. et qd̃ eſt
vnũ non fuit et erit. et mſtans non erit
idẽ. tempus cui diuiditur m multis diui
ſionibus.

¶ Qũ dcl. mmut q̃ vnũ mpoſſibiliũ con
tingentiũ ponentibus q̃ mſtans eſt tẽpus
eſt vt ſit pars futuri preteriti et pars preter
ita ſit futuri incipit mducere aliud mpoſ
ſibile. et dicat. et erit cui hoc mſtans non illd̃
qd̃ eſt per ſe. i. et qũ hoc mſtans non ẽ mſtãs
qd̃ eſt per ſe primo et primapaliter. ſed illud
qd̃ dicitur ſcdm ſimilitudinẽ. D. d. diuiſio ei
ic̃. i. iſta ipoſſibilia contingũt ponẽtibus
q̃ mſtans eſt tẽpus. quia diuiſio non eſt i
eſſentia. i. in natura mſtantis mſi per acci
dens. qũ ſit terminus inter preteritũ et fu
turũ. d. mducit cnã aliud mpoſſibile et. d.
et qũ hoc ic̃. et cnã ſequitur terminũ mpoſſi
bile. ſi mſtans fuerit tẽpus. ſ. vt quedã ꝑs
mſtantis ſit preterita et quedã ſit futura. t
vnus quedã pars non eſt futura et quedã
preterita. nã vtraq; pars non eſt et mpoſ
ſibile eſt vt vnũ eius cõponatur ex duobus
non entibus. Deinde mducit quartã ratio
nẽ. et dicit. et mſtans non erit idẽ. i. et ipoſ
ſibile eſt ſi mſtans fuerit tẽpus vt ſit mdi
uiſibile. nã õne tẽpus eſt diuiſibile

¶ Quare ſi hoc impoſſibile meſſe ipſi
nunc neceſſe eſt idẽ eſſe ei qd̃ in vtroq; eſt
nunc. Et vero ſi idẽ eſt. manifeſtũ q̃ eſt in
diuiſibile. ſi cui diuiſibile eſt iteriũ contin
gerit eidẽ que et prius

¶ Qũ igitur illa ſunt impoſſibilia ne
ceſſe eſt vt mſtans ſit idẽ. ſ. mſtans qd̃ eſt
in vtroq;. ſed ſi fuerit idẽ manifeſtũ eſt q̃
eſt cnã indiuiſibile. qũ ſi fuerit diuiſibi
le ſequitur ex hoc cnã illa que prius ſeq̃
bantur

¶ Qũ dcl. mmut primo q̃ mſtans impoſ
ſibile eſt vt diuidatur in indiuiſibile. Dein

gnū. non aū necesse est q' mutatur in quo aliq; esse vltimoū. manifestū igitur est q' ōne qd' mutatur aut diuisibile

¶ Et ōne trānsmutabile necessario est diuisibile. qū quia ois trānsmutatio est de aliquo et ad aliquid. et qū res manet in illo ad qd' trānsmutatur tunc nō trā smutatur. et qū nā manet in illo a q' trānsmutatur et in ōnibus suis ptibus tunc non trānsmutatur. et qū illud qd' ē et suę partes eodē modo non est trānsmu tatū. sequitur necessario vt trānsmutatū sedm q'dā ptē sit in hoc et sedm aliam sit in hoc. qū impossibile est vt ī vno q; sit aut vt sit in neutro. et intelligo per h; qd' dico in quo trānsmutatur primū in trānsmutatione. v. g. ex albo in pallidū non in nigrū. qū non est necessariū vt transmutatū sit. aut in hoc extremo. ā in hoc. ergo manifestū est q' illud qd' transmutatur est diuisibile

¶ In hac questione audit expositoribus questio quasi īsolubilis contra Arist. dicāt enī q' si intelligit per trānsmutabile mobi le. s. illud qd' ꝓpue cadit in tria p̄dicamēta tā. s. in q̄to et vbi et quali tunc sermo ei' non continet trānsmutationē in substātia et manifestū est q' illud qd' trānsmutatur ī substantia non est diuisibile sicut illud qd' transmutatur in alijs motibus. et enā iā dixit super hoc q' trānsmutatio in substan tia non collocatur sub hac declaratione v de opmandū est q' vtatur hic trānsmutatio ne ꝓ tribus trānsmutationibus. sed si mo do fuerit intellectus iste locus exponitur tunc trānsmutationes que fuīt non in tpe et iste trānsmutabilia sunt diuisibilia + cor pora. et sic demōstratio erit particularis + deberet esse vniuersalis. et si intelligatur q' trānsmutabile illud qd' trānsmutatur in tēpore et in non tēpore. tunc demonstratio non erit vera. nā trānsmutatū non in tēpo re non erit sedm quādā partē in eo ex quo et sedm aliā in eo ad qd'. et ideo expositores ambigūt in rep̄sione et in isto loco. et di cūt q' alex. exponit q' ōnis trānsmutatio ē in tempore. sed quedā latet sensū Themi stius vero dixit q' Arist. non loquitur hic de illo qd' trānsmutatur non in tēpore et fin git enī istā trānsmutationē esse diuisibilē manifestū est per se. trānsmutationē ee non in tēpore. intento cuius est trānsmutatio in ō nubus partibus Alex. aūt contradicat in h' famoso magno. qū Arist. et oēs ꝓpatheti a dicūt hic ee trānsmutationes que fuīt nō in tēpore. et hoc est manifestū in illuminati onibus et similib' ergo michi est ponere q' ōnis trānsmutatio est in tēpore Dissoluto autē themistij corrūpitur ex hoc qū ignio rare trānsmutatū ee diuisibile aut indiui sibile per trānsmutationē diuisibilē aut indi uisibilē est in eodē ordine. sed dignus est. vt sit latencius naturaliter transmutatū esse diuisibile per trānsmutationē indiui sibilē. existimatur enī q' trānsmutatio indi uisibilis debet ee in indiuisibili. et enā de monstratio qua Arist. vtitur in hoc nō est prima et essencialis. qū diuisibilitas eius q' trānsmutatur in tempore non est a sed; q' est in tēpore. qū inueniatur in eo q' nō trānsmutatur in tēpore. et sic illud qd' am pitur causa in hac demōstratione non est causa. et erit ac si aliquis diceret q' homo est ambulās. quia est rationabile. ratio nalitas enī non est causa ambulationis nisi per accidens. Iuēpare respondit ad h' q' diuisibilitas qua Arist. intēdit in hoc lo co non est diuisibilitas sedm vltima. sed diuisibilitas que est in corpore per acci dēs oppositū. qū qū trānsmutatū trānsmu tatur de contrario in contrariū. necessario diuiditur per duo cōtinua dū trānsmutat' et certe ista diuisibilitas est prima trans mutatio in tēpore et non audit ea idē qd' audit themistio. sed ista diuisibilitas est q' accidēs ī cōtinuo. et Arist. non considerat in hoc loco nisi diuisibilitatē que est con tinui essencialiter. s. sedm vltima. Ego aū dū sustinui opmonē Iuēpare. sed modo nō. qū trānsmutationes sunt duob' mo dis. modus existens per se. et est trānsmu tatio que est de quete in quetē. et modus existēs non per se. et est transmutatio que est finis alterius trānsmutationis. v. g. il luminatio domus que fit a motu candele + mutatio coloīne de albo in fuscū a mo tu coloīne. et manifestū est q' iste trānsmu tationes sūt non in tēpore. quia sūt fines trānsmutationū. et finis est indiuisibil' et differt ab illo cuius est finis et est ma

est illud qđ mmatñ est mouen m tẽpore i quo est mmatñ. et ad locñ m quo est mmatñ. et si militer m alijs dispositionibus dicit. quia igitur impossibile est ꝛc. et cõsecutio istius sermonis est manifesta. qñ qua quescẽs nõ quescat nisi in tẽpore m quo mmatñ est mouen. et instans non est tẽpus m quo potest aliquid mouen quescat concluditur m scđa figura q tẽpus m qua aliquid non ẽ istãs

Amplius si idẽ qndẽ nunc m vtrisq; temporibus est. contingit autẽ hoc qndẽ mouen. illud autẽ quiescere per totum quod autẽ mouetur m tẽpore toto i quo libet mouebitur huiusmodi scđm q aptñ natñ est mouen. et quiescens simul quiescat. contingit idẽ simul quiescere et mouen. idẽ enim vltimñ tẽporis vtriusq; ipm nunc

Et eñ si instans est idẽ in vtroq; tẽpore et est possibile vt scđm aliquid totñ mouetur m altero et quiescat et illud qđ mouetur scđm totñ in aliquo tẽpore mouetur m quolibet loco demonstrato locorñ in quibus innatñ est vt motus fiat. et qđ quiescat simuliter quiescat illo modo. sequitur necessario vt idẽ sit motñ et quiescens. nã instans idẽ est vltimum duorñ temporñ

Ista est alia declaratio et intentio eius qñ qua motñ mouetur m tẽpore et quiescat m alio et instans qđ dixit hec duo tẽpora est idẽ vt predictñ est. et õne pars m qua demonstratur res mota m tempore i quo mouetur est mota m ea et õne pars m qua demonstratur res quiescens m tẽpore m quo quiescat est m ea quiescẽs si dispositio motus m instanti qđ dixit hec duo tẽpora. s. tẽpus quietis et tẽpus motus sit ista dispositio sequitur vt m hoc instanti sit quiescens et motñ in simul qua est cõmune vtriq; tẽpori et illud qđ mouetur i vno tẽpore est quiescẽs m toto vel m õnibꝰ partibus et m toto alterius est motñ si igitur quiescat m hac parte cõmuni necessario mouebitur m ea ex quo sequitur vt illud sit m instanti quiescẽs et motñ in simul. D. d. et eñ si instans ꝛc. i. et qñ posuerimus q instans est idẽ vt declaratñ est. et cõmune vtri q; tẽpori. et est possibile vt illud moueat scđm totñ m altero duorñ tẽporum que dividit instãs et quiescat m altero. et qñ ponent hanc ꝓpositionẽ omnia mutant se alia et. d. et illud qđ mouetur scđm totñ ꝛc. i. et õne totñ qđ mouetur scđm totñ m toto aliquo tẽpore necessario mouetur m qualibet parte illius tẽporis. qñ sit positñ ipm mouen m õnibus partibꝰ eius. s. q motus eius est possibilis m qualibet parte tẽporis i quo mouetur scđm totñ. et similiter q quiescat est quiescens m õnibus ptibus tẽporis m quo quiescat. et qñ ponit has ꝓpositiones quasi pierrdentes quarñ vna est q instãs est cõmune duobus tẽporibꝰ insimul. et ẽ vnñ indiuisibile. et scđa est q possibile ẽ vt illud scđm totñ mouetur m vno tẽpore scđm totñ et quiescat m alio. s. m duobus partibꝰ que dividit instans cõmune. et tertia est q m qualibet parte tẽporis m quo res mota mouetur est mota. et m qualibꝫ parte tẽporis m quo quiescat est quiescens mdunt cõsequẽs et dicit. sequitur necessario ꝛc. et ista cõsecutio manifesta ẽ. qñ qñ instans fuerit cõmune vtriq; tẽpori et motñ mouetur m õnibꝰ ptibus vnius tẽporis et quiescat m õnibus partibꝰ alterius tẽporis si fuerit possibile ipm quiescere m instanti necessario mouebitur m eo. et sic erit m eo quiescẽs et motñ qđ est impossibile. ergo m hac parte neq; quiescat neq; mouetur. et qñ ponunt q impossibile ẽ vt aliquid moueat. aut quiescat m instãti. necesse igitur ẽ vt motñ nõ mouetur et quiescẽs nõ quiescat nisi m tẽpore

Amplius autẽ quiescere quidẽ dicimꝰ qđ simuliter se habet. et ipm et ptes. et nunc et punc. in ipso autẽ nunc non est punc ñ re neq; quiescere necesse est ergo et mouen qđ mouetur m tẽpore. et quiescere quiescẽs qđ mutatur autẽ õne diuisibile esse necesse est. qñ enim ex quodñ in quodñ oĩs mutatio est. et qñ quidẽ sit i hꝫ i qđ mutatñ est. non amplius mutatur. qñ aũt est in eo ex quo mutatñ est et ipm et ptes eius non mutãtur. qđ eñ similiter se habet. et ipm et partes oĩs non mutãtur necesse igitur hoc quidẽ aliquid in hoc ee aliud vero in altero mutãtis non enim in vtrisq; neq; in neutro possibile est ee. do eo autẽ in quod mutatur primñ scđm mutationẽ. vt ex albo in fuscñ non i in

ratū nō est qualitas media diuersa sēm
formā. sed sēm magis et minus. qm̄ ma
nifestū est per se q̄ qū trāsmutatū amittit
partē calidi. et acquirit partē frigidi. q̄ que
dā pars eius est m calido. et quedā m tēpe
rato. qm̄ non calidū sēm totū. neq; tēpe
tū sēm totū. et smiliter qū amittit alīq̄
ptē albi. et acquirit aliquā partē pallidi
non est m albo sēm totū. sed quddā m al
bo et quddā m pallido. licet hoc quddā nō
distinguatur m actu sed m potēcia. qm̄. q.
fuerit m actu destructur motus. primū m
trāslatione est locus qm̄ sequitur locū ex q̄
mouetur res mota. sigitur motus fuerit
naturaliter et finitū de primo extremo ad
vltimū extremū. tunc erit ille primū nā
liter. V. gr. q̄ si terra mouetur de superio
ri mferius. V. gr. de vltimo ignis ad locū i
mferiorē. tunc primū erit locus aeris. qm̄
non est locus medius inter locū ignis et ae
ris. et si non fuerit motū naturaliter. non
erit ille primū naturaliter. sed quia locus
ex quo mouetur res mota est alius a loco
m quo quiescat necessario. et inter quelibz
duo loca est corpus qū inter quaslibet du
as superficies est corpus. qm̄ superficies se
quitur superficiē necesse est vt motus qnd
dā sit m loco a quo mouetur. et quddā m
loco qm̄ est inter locū a quo mouetur et lo
cū ad quē mouetur. s. m corpe qd' est m po
tentia locus inter hec duo loca. s. primū et
postremū. et ideo inter quelibet duo loca ē
locus. et si locus sequeretur locū et posuer
mus q̄ motū qū fuerit totū m loco a quo
mouetur est quiescens. et qū erit totū
tū m loco ad quē mouetur est quiescens:
necesse est qū fuerit motū vt quddā sit m lo
co ad quē mouetur. et si posuerimus motū
ē mdiuisibilē. et loca ē mdiuisibilia. et cō
sequēs a sequitur vt motū sit diuisibile. et
ideo Arist. non vtitur m hac declinatione q̄
inter quelibet duo loca est locꝰ et q̄ locus nō
sequitur locum sicut opinatus est Aueṗa
cr. s. q̄ ista demōstrato non ꝓcedit msi vtē
do hac ꝓpositione. primū autē m generatio
ne et corruptione est minima pars que pōt
mueri de generato. minimū cū de ōni ge
neratione terminatr quātitatis. V. gr̄a. q̄
minima pars ignis est terminata. s. mi
nima pars que pōt esse ignis. D. d. mam
festū est igitur q̄ ōne q̄ trāsmutatur est di
uisibile. et hoc demonstrat q̄ intendebat di
uisibilitatē simpliciter. s. sēm vltima non
sicut existimauit Aueṗace

¶ Motus autē est diuisibilis dupliciter
vno quidē modo tempore. alio vero sēm p
tū illius q̄d' mouetur motus. vt si ipz. a.
c. mouetur totū et. a. b. mouebitur et. b. c
sit igitur ipius quidē. a. b. qm̄ est d. e ipi⁹
b. c. qm̄ est. c. z. motus primū. necesse igit
totū m quo est. d. z. ipius. a. c. esse motū
mouebitur cū sēm hunc. qm̄ quidē vtra
q; primū mouebitur sēm vtrāq;. nulla
cui mouebitur sēm alterius motū. qua
re totus motus totius est magnitudinis
motus

¶ Et motus est diuisibilis duobus mo
dis. vnus est in tēpore. et alius sēm prius
et. V. g. qm̄ qū mouetur. a. b. c. mouet
sēm totum pars. a. b. et mouebitur cū
similiter pars. b. c. sit igitur motus par
tis. a. b. d. h. et motus b. c. h. z. erit igitur
d. h. z. motus primū. a. b. c. vnde necesse ē
vt totius motus. d. h. z. sit motus magni
tudinis. a. b. c. qm̄ vtraq; pars eius mou
atur vno motu illorū. et neutra mouen
tur hoc motu toto. vnde necesse est vt sit
motus totius sit istius totius magnitu
dinis

¶ Qm̄ declinauit q̄ ōne motū ē diuisibile
fuit necesse vt diuisibilitas arguat motus
eundū tēpus et sēm motū incepit notificare
hoc et dixit. et motus est diuisibilis duob⁹
modis ꝛc. et intēdit per partes motus par
tes que mouetur de principio spacij vsq; ad finē
et similiter est intelligendū de partibꝰ mo
tus sēm partionē partis. qm̄ ista partio
differt a ꝓtione eius secundū ꝓtionem
tēporis. Deinde induxit exemplū et dixit. V.
gr. ꝛc. i. qm̄ vtraq; istarū partiū mouebitur
de motu spacij vsq; ad finē sicut totū mou
etur. D. d. si igitur motus ꝛc. i. et qū fuerit ne
cesse vt vtraq; pars. s. a. b. b. c. moueatur ap
motū totius a. c. necesse est vt vtraq; pars.
a. b. b. c. habeat motū. sit igitur. d. h. mot⁹
partis a. b. et. h. z. motus. b. c. erit igitur mo
tus cōpositus ex duob⁹ motib⁹. d. h. et. h. z.
D. d. vnde necesse est ꝛc. i. vnde necesse est vt
iste totius motus qui est cōpositus ex duo
bus motibus partiū. d. h. h. z. sit motus

nifestū ꝙ impossibile est vt sit per se. ergo
transmutationes que sunt primapaliter
sunt duobus modis. aut transmutatio ni
us finis est de genere illius trāsmutationis
aut trāsmutatio cuius finis est de alio ge
nere. et vniuꝝ est trāsmutatio in tēpore. et
quedā est in eo ex quo. et quedā in eo ad qd
et indifferēter siue finis trāsmutationis
fuerit de genere ipius aut non de genere.
ergo trāsmutabilia que sunt non in tēpore
eadē ipa sunt trāsmutabilia q̄ sunt in tem
pore. ergo q̄ fuerit declarantū de istis que sūt
in tēpore ꝙ sunt dumsibilia declarabuntur
oīa trāsmutabilia esse dumsibilia. quia
esse trāsmutabile non est transmutabile
in tēpore. et cū trāsmutari aliquid nō in
tēpore est per accidens q̄ consequatur trās
mutationē aliā. quomodo igitur accipiat
Ar. si demonstratio ipius non contineat ip
sā. q̄ illud qd est per accidens non habeat
demōstrationē cū hoc ꝙ cognitio eius collo
catur in cognitiōe trāsmutabilis ꝑ se. quia il
lud qd est ꝑ accidēs sequit illud qd est ꝑ se. et
cū finis trāsmutationis nō est trāsmutatio
quia finis rei nō est illa res. sicut dicat trāsmu
tatio cit ꝙ equivocationē. et ideo Ar. nō ap
ponit mētē illi. cū h qd apparet īsua declara
tiōe. et sic Ar. in tēto latet oēs expositores
D. d. et oīs trāsmutatio est de aliquo. i. de
aliquo in quo est quescēs. et ista sic dici
m? ē trāsmutatio q̄ est essentialit. s. de q̄ete
in q̄ete. transmutatio vero que sequit trāſ
mutationē non est de quiete in quiete et
ideo non est trāsmutatio existēs ꝑ se. et. q.
possunt ꝙ oīs trāsmutatio ē de quiete in
quietē. dixit. et res quia manet in illo. ꝛc. i.
et res trāsmutabilis quādo quiescat in il
lo ad qd trāsmutatur. tunc non trāsmu
tatur. quia iā transmutata est. et simul
ter quia quiescat in illo a quo trāsmutat? sz
oēs suas ptes nō d? tūc trāsmutari ipaz et. q. po
sunt ꝙ. q. aliqd sz suas ptes fuit in illo ad qd
trāsmutat? nō trāsmutat? quia iā trāsmutatū
ē. et silr quia fuit sz oēs ptes in eo a q̄ trāsmutat?
quia nōdū trāsmutat. d. sequit necessario ꝛc. i.
sequit necessario vt trāsmutatū in p trāsmutō
ne sit sōz quādā ptē in eo a q̄ ē trāsmutō. et sōz
aliā in eo ad qd est transmutatio primo. nā
impossibile est vt in tēpore trāsmutationis sit
in vltimo ꝙ insimul sēdm oīs partes. quia tūc
esset quiescens et motū insimul. et impossi
bile est cū vt in prima trāsmutatione sit in
ultimo. s. nec ꝙ in illo ex quo est trāsmutatio
nec in eo ad qd est trāsmutatio primo quia
inter illud ad qd in trāsmutatio et illud ex
quo est trāsmutatio primo non ē medium
et quia posuit hoc dixit. ergo necesse est vt trā
smutatū ꝛc. Deinde declarant que sūt hec
duo. et dixit et intelligo ꝛc. i. et intelligo ꝙ
hoc qd dixit ꝙ trāsmutatū in prima trāſ
mutatiōe debet ee sēdm quādā partē in eo
a quo est trāsmutatio et in eo ad qd ē trā
smutatio primo non postremo. quia nō est
necesse vt trāsmutatū in prima transmu
tatione sit sēdm quādā partē in eo ex quo et
sēdm aliā in eo ad qd est trāsmutatio in
postremo. quia inter hec duo sit medium et in
duxit exemplū de transmutatiōe in qua
litate et de qualitate in coloribus. quia ꝑ
primū apparat in hac trāsmutatione.
bene apparet cū ꝙ in coloribus est color?
ter quē et illū a quo est trāsmutatio nō
est medius. et cōsiderandū est quid sit ꝑ
mū in vnaquaq; quatuor trāsmutati
onū. nam ista demōstratio fūdatur su
per hoc ꝙ hoc primū inueniatur in oīn
bus trāsmutationib? dicam? igit ꝙ h
primū est nāliter in trāsmutatiōib? que
sūt in qualitate. manifestū ē in coloub?
q. bñ apparet ꝙ inter colores sūt media sm
tia in numero nāliter. et intelligo hic ꝑ me
dium nō illud qd diuersat sēdm magis et
minus. sed illd qd diuersatur sōz fortiz
et qualitatē. quia pallidū nō differt ab
albo sēdm magis et minus. sed sēdm q̄
litatē. tm nō esset eiusdē speciei in gustu
bilibus autē videtur ꝙ ita est sicut in co
loub? in primis aūt qlitatib? s. caliditate et
frigiditate vr ꝙ medium ē tēperatū trāſ
mutatū enī in primo quia trāsmutat? de
calido in frigidū. d? ꝙ qdda ē in calido et qd
dam in tēperato. quia mt calidū et tempe

sibile est. necesse eundē motū esse et equa
lē. hec quidē igitur diuisio secūm partium
motus est. et necesse est ōnis esse partibilē
ipsum

Et eaū si motus totus magnitudīs
sit alius ab isto .v.g.t.f. diuidatur ex eo q̄
motus vtriusq; partis. et erūt isti duo eq̄
les duobus motibus .d.h.z. quū vnū hab;
vnū motū. ergo necesse est si motus .t.f. tot⁹
diuidatur in duos motus p̄s. vt motus
t.f. sit equalis duobus motibus .d.z. si ig⁹
diminuit aliquid .v.g. pars .q.f. tūc ista
pars non est alicuius omnino. nam iste
motus non est totus nec; partiū. quo
niā vnū non habet nisi vnū motū. nec;
est alterius ōnino. quū motus cōtinuus
est ita cōtinuatū. et similiter est si addat
aliud diuisionē. vnde necesse est si hoc est
impossibile vt sit idē equalis illi. ergo ista
diuisio est secūm ptes. et necessario inuenī
tur in omī ptibili.

Ista est tertia declaratio .i. et dicit et h
motus totus magnitudinis fuerat alius
alius a motu cōposito ex duob⁹ motibus
partiū magnitudinis .d.h.z. v.g. motus
t.f. d.d. diuidetur ex eo .xx.i. q̄m magnitudo
quā diuidimus in duas ptes equales .s.a.
b.b.c. et posuimus .d.h. motū a.b. et .h.z.
motū .b.c. si ponemus q̄ motus istius
totius magnitudinis .s.a.b.c. sit alius a
motu congregato ex .d.h.h.z. qui sūt mot⁹
partiū illius .s.a.b.b.c. v.g. motus .t.f. ne
cesse est vt iste motus .t.f. diuidatur in du
os motus .s. in motū vtriusq; partiū magī
tudinis .s.a.b.bc. q̄m q̄ totū mouentur
partes mouebūtur .t.d.d. et erūt isti duo
xx.i. et erūt isti duo motus in quos dui
ditur motus .t.f. quē ponimus ee alū
motū a motu .d.z. equales duobus mo
bus in quos diuiditur motus .d.z. s. mot⁹
d.h.z. et q̄ isti duo motus fuerūt equales
eis. s. motus duarū magnitudinū. ergo
sunt vnus motus idē. s. q̄ motus .t.q. erit
motus .a.h. et motus .q.f. erit motus .h.
z. q̄m impossibile est vt vna magnitudo
habeat nisi vnū motū. s. magnitudo .a.b.
et magnitudo .b.c. que sūt partes totius
magnitudinis. et hoc intendebat q̄ dix
it q̄m vnū habet vnū motū .i. q̄ fuerūt
motus .t.q. q.f. que sunt partes motus
t.f. equales duobus motib⁹ d.h.h.z. quē
partes duorū motuū .d.z. et pars .t.q. et d.
h. sunt vnus magnitudinis .a.b. et sunt
equales. et motus .q.f.t.h.z. sunt vnus
magnitudinis eaū .s.b.c. et sunt eaū equa
les et vna magnitudo non habet nisi vnū
motū ergo motus .t.q. est idē cū motu .d.h
et motus q.t. est idē cū motu .h.z. et q̄ dā
muit hoc dicat. ergo necesse est si motus .t.
f. xx.i. q̄ motus .t.f. quē posuimus alū a
motu .d.z. et posuimus q̄ motus magī
tudinis diuiditur in duas partes motū
d.z. que sunt partes .a.b.b.c. necesse est vt
motus .t.f. sit equalis motui .d.z. et q̄ sit
equalis. et sunt in vna magnitudine. ergo
sunt idē q̄ vnū motū non habeat nisi vnū
motū et q̄ volunt cōfirmare eos ee equales
dicit. si igitur diminuit xx.i. et totus mot⁹
t.f. si diminuitur a toto motu .d.z. tūc nich
il inuenitur cui attribuatur iste motus di
minutus. nec; toti nec; parti. toti vero q̄ nul
lū q̄d diminuitur ab hoc motu est motus
partiū. aut quia motus diminutus ē ille
qui diuiditur in ōnes partes. s. ptes mot⁹
et ideo dicit. si igitur diminuit. xx.i. et ista
pars diminuta a motu non inuenitur ali
quid de magnitudine cui attribuatur nisi
esset possibile vt vna magnitudo haberet
plus q̄ vnū motū. vnde impossibile ē vt s̄
diminuto attribuatur aliqui ōmno toti
aut parti. q̄m totū et partes habēt motus
alios a bis⁹. d.d. nec; alterius ōmno xx
i. et ista diminutio que est in motu impossi
bile est vt attribuatur alij moto a toto et
a parte. q̄m impossibile ē vt diminutio ex
istens in moto istius magnitudinis attri
buatur alij moto. q̄m q̄ duo mota fuerūt
diuersa ab inuicē tunc motus eorū nō erit
cōtinuus. et q̄ non fuerit cōtinuus non
erit vnus. d.d. et similiter xx.i. et similiter
motus addens non erit aliquis motus ōm
no. quia addidit super partes motus. et q̄a
vnū motū non habet nisi vnū motū. et vni
uersaliter sequitur vt motus sit partis et
nō sit. motū autē non esse partis est quia
motus totius diuisus est in ōnes partes
et diminuitur ex eo iste per motus. ipm̄ v
no ee partis est quia ita posuimus primo
q̄ est vnus motuū partiū. q̄m p illū ar
dit illud q̄d congregatur ex motib⁹ ptium

magnitudinis .a.c. cuius partes sit .a.b.b.c. Deinde dedit causam huius sermonis. et dixit quia vnaquaq; pars &c. i. et causa in hoc est. quia tota magnitudo .a.c. non dicitur moueri nisi quia vnaquaq; pars eius mouebitur vno motu. et hoc intendebat quia dixit quia vnaquaq; pars &c. et .q. declarauit q aliquid non dicitur moueri secundum totum nisi ea qualibet suarum parium mouentur motu vno et dixit. et neutrum mouetur &c. i. et quia motus que habet tota magnitudo non est ita nisi quia partes eius habent motum. et est impossibile vt motus totius attribuatur pariq sequitur vt motus totius sit omnium parium. na impossibile est vt motus alicuius attribuatur alij ab eo qd mouetur illo motu. et intendit in declaratione eius qd est motus parium sit motus totius declarare ex hoc q motus totius ea est diuisibilis secundum diuisibilitatem motus. et quia iste modus diuisibilitatis est alius ab eo que habet secundum suam extensionem cum tempore

¶ Amplius autem si omnis motus alicuius est. totus autem motus qui est in quo est d. z. neq; parium est neutre partis vtriusq; eius est neq; alterius nullius enim eius totius totius et partes parium sunt. partes autem ipsius .d. z. sunt ipsarum que sunt .a.b.c. et nullarum aliarum. plurium enim non est vnus motus et vtriusq; totius motus est ipsius .a.b.c. magnitudinis

¶ Et cum si omnis motus est alicuius et motus .d. z. est alicuius partis. quia vtriusq; pars est pars partis non alterius omnino. quia illud cuius est totius est totius motus. partes motus sunt parium eius et partes eius sunt parium .a.b.c. non alterius omnino. quia si vnus motus non est plurium vno necesse est vt iste motus totius eam sit magnitudinis .a.b.c.

¶ Ista est alia demonstratio quodam modo et confirmat predictam alio modo et dixit et cum &c. i. si omnis motus est motus et motus compositus ex motibus parium .v. g. motus .d. z. qui est compositus ex motibus .d.h. h.z. qui sunt parium .a.b.b.c. et non est alterius partis istius motus. necesse est vt totius sit totius. sed antequam inducit exemplum incepit verificare hoc qd posuit in precedenti. s. q motus congregatus ex partibus motus qui non fuit vt alterius parium motus. necesse est vt sit totius motus. et hoc incepit facere in prima demonstratione pro manifesto et dixit. quia vnaquaq; pars est pars &c. i. motus congregatus ex motu parium non est vnus parium. quia quelibet pars habet partem illius motus. et impossibile est vt motus congregatus ex motibus istarum parium sit vnus istarum parium. ita q totum et pars sint eiusdem. ergo necesse est vt sit totius. Deinde induxit aliud sermonem ex quo sequitur ista conclusio prima consentione et dixit. quia illud cuius totius &c. idest quia non est dubium in hoc. s. q partes motus cuius totum est totius motus sunt parium motus. sed est dubium de conuerso. s. q motus qui est parium motus est motus totius. s. omnium parium. sed dicamus q ista conuersio est vera. quoniam quia fuerit impossibile vt partes sint alterius ita a partibus motus necesse est vt motus totius sit congregatus ex motibus partium. quia si hoc non fuerit tunc motus totius erit magis vniuersalis quia id qd congregatur ex motibus parium. et sic erunt partes motus totius in partibus totius in aliquo alio a partibus totius si motus eius qd congregatur ex partibus fuerit magis particularis quia motus totius. et hoc intendebat q. dixit. quia si vnus motus non fuerit &c. i. quoniam si partes motus totius non fuerint in si parium totius quia sit impossibile vt vnus motus sit plurium vno moto. necesse est vt motus congregatus ex motibus parium sit motus totius quemadmodum partes motus totius sunt parium motus. s. q iste positio concluditur. et ista declaratio est vtilis in eis quibus vtitur in fine octaui. s. q motus infinitus non est corporis finiti

¶ Amplius autem si quidem est totius alicuius motus vt in quo .t. i. intuebitur ab eo quia sit vtriusq; parium motus. hi autem equales erunt his qui sunt .d. e. z. vnius cuius vnus motus. quare si totius quidem diuidatur qui est .t. i. in parium motus eis erit qui est .t. i. et qui est d. z. si vero detur aliquid vt qd est .t. i. qui nullius est motus. neq; cuius totius neq; parium proprium qd vnius vnius est neq; alterius nullius. continuus autem cuius motus est continuum cuius quorundam. similiter autem est. et si excellat secundum diuisionem. quare si hoc ipsi

rumus q̄ aliquis totus motus est ī aliquo
toto tēpore medietas erit m medietate et vī
uersaliter minor m minori. et sicut motus
diuiditur per diuisionē tēpus. similiter
tēpus diuiditur per diuisionē motus

Eodē autē modo et ipm moueri diui
detur. sit enī m quo est. c. ipm moueri se
cundū igitur mediū motū minor est to
to. et iterū sēdm medietatis mediū. et sic
semper. est autē et ponentē sēdm vtrūq;
motuū ipm moueri. vt sēdm. d. e. et. e. di
cit q̄ totū erit sēdm totū. si namq; aliud
plus erit ipm moueri sēdm eundē motū
sicut dictum est. et motū diuisibilē
ī partū motus esse. accepto enī ipo mo
ueri sēdm vtrūq; continuū erit totū

Et sēdm hunc modū cnā diuiditur
motū. sit igitur motū. c. m medietate ig
ius motus erit motū minus q̄ totū
motū. similiter m medietate medietatis
et sic semper. et debemus cnā ponere et di
cere q̄ moueri vtroq; motuū. D. g. e. d. et
motū. z. h. totū cnā est illud qđ est toti
ius. quū si fuerit aliud tunc plus quā
vnū mouebitur vno motu vt declaramus
mus quū motus cnā diuidatur m mot
partū. quū si partes ampliatur vtriq;
eorū totū erit continuū

Quū declarauit quomodo motus et tēp
diuidūtur diuisionibus equalibus vult
declarare cnā quomodo ipa motio cnā di
uiditur per diuisionē motus. s. motio mo
tu. et dicit. et sēdm hunc modū cnā diuidi
tur motio. i. et quū posuerimus q̄ tota mo
tio est totus motus. manifestū est q̄ mo
tū cnā diuiditur per diuisionē motus. s.
q̄ medietas motus erit medietatis moti
qđ permansit spatiū de mutuo vsq; ad finē q̄
mā iste partes sunt ille per quas diuidit
totus motus vt dictū ē. non partes que fit
sēdm diuisionē tēporis. D. d. igitur tota
motio ꝛc. i. q̄ pars moti que mouetur per
medietatē istius motus de mutuo spatij ad
finē. erit necessario motus minor q̄ illud
qđ mouetur toto motu. et illud qđ mouet
ur medietate illius necessario erit minus
D. d. et habemus cnā ponere ꝛc. i. et debem⁹
cnā dicere q̄ quū posuerimus duas motio
nes vtriusq; motuū qui sunt partes vni⁹
motus. V. ff. motionē que est motus. c. d.
et motionē que ē motus. d. h. dico q̄ tota mo
tio que ē congregatiū motionis duorū moti
uū ē tota motio que est totus motus qui cō
gregatur ex duobus motibus. c. d. d. h. Dē
de inducit demonstrationē et dicit quū si fue
rit aliquid ꝛc. i. quū si tota motio que congre
gatur ex duabus motionibus que duarū
sunt partū motus fuit alia a motione q̄
est totus motus et fuerūt partes motōis
que est totus motus vt numerauimus mo
tionis partū motus tunc plus q̄ vna mo
tio erit vnus motus quū vna quaq; pars
habebit duos motus motū sui ipi⁹ et mo
tū qui ē pars motus totius. nā positū est
q̄ partes motus tot⁹ spatij sunt partium
mot. D. d. vt declarauimus ꝛc. i. vt declarau
mus q̄ motus diuiditur m partes et mot⁹
partū m partes motuū totius. D. d. quū. q̄
ampliatur motio ꝛc. i. quū quū motio ampli
tur vtriusq; partū motuū. i. augmentus
mus que imaginatur inter illas tunc mot⁹
erit continuus et tota motio erit cōtinuata
vna et quū tms imaginatur erit plures

Similiter autē demonstrabitur et lon
gitudo diuisibilis. et omnino illud ōne q̄
est mutatio preter quedā que sēdm accidēs
qđ eorū mutatur est diuisibile. vno enī di
uisio ōnia diuiditur et in ipo finita esse aī
finita. similiter se habebit de ōnibus. sem
tū autē maxime est diuidi oīa. et infinita
esse ab ipo incipiendo. mox enī inest mutan
ti diuisibile. et infinitū diuisibile quidē ig
ostensiū est prius. finitū autē in sequentib⁹
erit manifestū.

Et eodē modo declarabitur q̄ longitudo
diuiditur et vniuersaliter ōne in quo est
mutatio sēdm quoddā diuiditur q̄
actus. quia mutatū est diuisibile
quū quū vnū diuiditur oīa diuidūtur. et
hoc q̄ diuisiones eorū sunt finite aut in
finite. eodē modo est de ōnibus eis sed ueri
se est primū vt oīa istā sunt diuisibilia. vt
diuisio sit infinita eorū preter mutatū.
quū quū intelligis mutatū. statim
intelligis diuisionē. et q̄ est infinita diui
sio autē in eo declarata est superius. ipaq;
autē esse infinitū declarabitur post

Dicit et eodē modo declarabitur q̄ spatiū
p qđ est motus in vbi diuiditur p diuisionē
motus. et vniuersaliter omne predicatū in

motuū totius posituū
Alius autē sēdm tēpus est. tēpus autē ō
ne diuisibile est in minus autē minus mo
tus est. necesse est autē diuidi motus sēd;
tempus
¶ Ista igitur diuisio est sēdm ptes et necel
se est vt sit in ōm patibili. et alia diuisio
est sēdm tempus. quū ōnis motus est in
tēpore. et ōne tēpus est diuisibile et mot⁹
in minus tēpore est minus. et sequitur ne
cessario vt ōnis motus sit diuisibilis se
cundū tempus
¶ Quū declarauit q motus est diuisibilis
sēdm diuisibilitatē moti. vult declarare eādē
ipm ee diuisibilē sēdm diuisibilitatē tēporis
et syllogismū cōponit sic. ōnis motus est in
tēpore et hoc declarauit est. et ōne tēpus ē diui
sibile. et hoc eadē declarauit est. et existimatur
q sequitur ex hoc q ōnis motus est diuisibi
lis. sed non est ita donec ꝓbetur q ōnis mot⁹
est in tēpore sibi equale. et ideo dixit. et mot⁹
est in tempore minus minus. quū si hoc non
esset esset possibile motū ee mdiuisibilē et tē
pus diuisibile. vnde necesse est dicere q ōnis
motus ē in tēpore equali ei. et ōne tēpus est
diuisibile. ergo ōnis motus est diuisibilis
ergo diuisibilitas motus est sēdm motum
et sēdm tempus. et quia diuisibilitas in eo
est diuersa quia motus sunt in generibus
diuersis. incepit rememorare hoc et dixit. t
necesse est vt sit in ōm parabili. et pōt intel
ligi subiectū motus non diuisio eius p rē
motū sēdm q est res motus. quū hoc declara
tū est et intelligo per subiectū motus illud
in quo est. v. gr. locū in motu locali. et Alex
dixit. et ōne motū habet motū
¶ Quū autē omne qd mouetur in aliq̄
mouetur et quodā tempore. et ōnis ē mot⁹
necesse est easdē diuisiones esse temporis t
motus et ipius mouen. et qd mouetur et
in quo motus est sed non oēm. similiter ē
in quibus motus est. sed q̄n quidē sēdz se
ipm qualis eadē sēdm animas. aliquā
tū tempus in quo mouetur in quo sit. a
et motus in quo. b. si igitur per totū in ō
in tēpore est motū in medio per minorē et
iterū hec diuisio per minorē hoc. et sic sēp
similiter autē et si motus diuisibilis sit t
tēpus diuisibile. si eū per totū in ōm. per
medium in medio. et iterū p minorē i minoi

¶ Et quia ōne motū mouetur in aliquo
tempore. et ōnis motus habet motū. necel
se est vt tempus et motus. et motū et mo
to. et illud in quo est motus habeāt eam
dē diuisionē. preter hoc q non sunt eodē
modo in ōnibus rebus in quibus est mo
tus. sed sunt quātitates essentialiter et q̄
litates per accidens. sit igitur tempus in
quo est motus a. et motus sit. b. si igitur
istr totus motus est in hoc toto tēpore ille
q̄ erat ī medietate eius minor. et quū hoc di
catur iste erit minor eodē modo si mot⁹
eā erit diuisibilis. et tempus eā erit di
uisibile. quū si in toto est totus medietas
erit in medietate. D. minor in minori
¶ Et quia ōne motū mouetur in ali
quo. i. aut in vbi. aut in quale. aut ī quan
to. et ōnis motus est in istis tribus s. ī mo
to et in eo in quo est motus et in tēpore t vi
detur michi q illud qd iacet in textu ē melio⁹
q̄ correctio Alex. quū si posuerimus q tēpus
et motū et genus in quo est motus habue
rint motū. sequetur necessario vt tēpus sit
diuisibile et motū et motio. quū si ista hnt
motū aliquē. et ōne qd habet motū est di
uisibile. concludetur ex hoc q ōnia istu sūt
diuisibilia qd non concluditur si posuerim⁹
q ōne motū habet motū. et quū dixit q mo
tus attribuitur vnicuiq; istoru trū corpor
dixit. necesse est vt tēpus et motus et motio
et motū ꝛc. i. et quū motus dicitur ee in illo
in quo mouetur et in tēpore et in moto ne
esse est vt ista diuidātur per diuisiones eiusde
s. q medietas motus sit in medietate tēpo
ris. et in medietate eius in quo est motus
et in medietate moti. et similiter de media
tate medietatis. et sic in infinitū. D. d. ꝓt
hoc ꝛc. i. et licet motus et illud in quo ē mo
tus et tēpus diuidatur diuisionibus eiusde
bus. tamē diuisio in illo in quo est motus
non attribuitur ei in quo est motus eodē
modo. sed attribuitur motui in quātita
te per se. quū diuiso sit essentialis q̄titati
et attribuitur motui in qualitate per ac
cidens. et intelligendū est hic de q̄titate cū
motu augmenti et diminutionis motu
locali. locus enī numeratur in q̄to et am
dita diuisio essentialiter. Deinde mduxit
exemplū de litteris et sermone eius in hoc ē
manifestus. et intēto eius est q si posue

tionū necessariū est mā in alijs trāsmu
tationibus. dispositio eiī in vno modo
trāsmutationis est sicut dispositio in alijs modis

Vult declarare ꝙ hoc qd dictū est de trās
mutationibus vniuersaliter manifestū ē
ꝙ sem trāsmutatione que dicatur trāsmuta
tio principaliter. et est illa que est de affirma
tiua in negatiuā et de negatiua in affirma
tiuā que dicitur generatio et corruptio. et
dixit. et quia vna trāsmutationū ꝛc. i. et q:
hoc nomē trāsmutatio dicitur principaliter
de ea que est de non ente in ens. et de ente in
non ens vt dictū est in quinto. et est manifestū in hac trāsmutatione ꝙ non habz me
diū. ꝙ qū aliquid trāsmutatur a nō ente.
statim separatur a non ente. vnde necesse ē
vr sit in ente. quia non est mediū inter ens
et non ens. et qū dixit ꝙ istu eius intentio
manifesta est in trāsmutatione que est in
substantia. dixit. et ꝙ hoc est necessariū in
hac trāsmutatione ꝛc. et hoc qd' declarauit
non est declaratio exēplians. sed est declārio
ad diligendū considerationē non quia hoc
declaratur in alijs trāsmutationib⁹ sed in
ꝙ declaratur illud qd' est ignotū naturalit'
a noto. sed sdm ꝙ declaratur illud qd' ē in
nobis latentia ex eo qd' est ignotū naturali
ter per illud qd' est manifestus et sdm hūc
modū vsitatur in descriptionibus et diffi
nitionib⁹ via diuisionis et explicationis
qū terminus medius in istis est idē et est
qd' illud qd' trāsmutatur statī separatur
ab eo a quo trāsmutatur. et venit ad illud
ad qd' trāsmutatur qū sit mediū inter illd'
a quo trāsmutatur et illud ad qd' trāsmuta
tur primo. sed hoc appart magis in trans
mutatione que est in substantia qū illic ñ
est mediū inter illud a quo et illud postremū
ad qd' est trāsmutatio. sed primū mediū ē
in alijs trāsmutationib⁹ quasi illud ad qd'
in hac trāsmutatione. ista igitur trāsmu
tatio in duobus extremis habet dispositio
nē sicut est dispositio aliarū trāsmutatio
nū inter illud a quo et illud ad qd' primo
venit transmutatū

Amplius et sdm vnāquāq; arripiē
tibus manifestū est. liquidē necesse est qd'
mutatū est esse alicubi. aut ex quo mu
tatū est esse alicubi. aut ex quo mu
tatū est. aut in aliquo. qū autē ex quo
mutatū est desert necesse est autē esse ali
cubi. aut in hoc aut in alio erit. siquidem
igitur in alio vt in ipō. s. qd' in ipm. b. mu
tatū est iterū ex. s. mutatur in b. non ēt
habitū ipi. b. mutato cui oppositum est. ñec
qd' mutatū est qū mutatū est mutatur
qd' mutatū est. hoc autē est impossibile:
necesse ergo qd' mutatū est ēt in hoc i quod
mutatū est

Et cū hoc appart illi qui considera
uerit vniūquēq; modū trānsmutationū
qū sit necessariū ꝙ one qd' trāsmutatur sit
in aliquo vbi. aut in aliquando. qū qū se
parantur ab illo a quo trāsmutantur. neꝛ
se est vt sit in aliquo vbi. aut in aliquan
do aut in hoc. signatur illud qd' trāsmuta
tur ad. b. est in alio. v. g. in. s. semper trā
transmutabīmur de. s. ad. b. qū s. non est
contradictoria ad. b. et transmutatio est
cōtinua. vnde necesse est vt illud qd' iā trās
mutatur qū transmutatū est semp. trās
mutetur ad illud ad qd' trāsmutatur qd'
est impossibile. ergo necesse est vt illud qd'
iam transmutatur sit in illo ad qd' trās
mutatur

Qū declarauit hoc ostēsiue et post sdz ex
emplificationē vult eaī declarare hoc duc
do ad inconuenies et dixit. et eaī ꝛc. i. et nō
solūmodo appart h in alijs trāsmutationi
bus ex hoc ꝙ appart in trāsmutatione que
est in substantia sed h appart vniuersalit'
in ōnibus trāsmutationib⁹ qū ōne trāsmu
tatū qū trāsmutatur venit in aliud ab eo a
quo trāsmutatur aut vbi aut qū aut qua
le aut quātū. d. d. qū qū separantur ab illo
ꝛc. i. et hoc qd' diximus necesse est. qū qū trās
mutatū separatur ab eo a quo trāsmuta
tur. necesse est vt sit in aliquo. et illud aut
erit ad qd' est trāsmutatio primo. aut erit
aliud ab eo ad quod est trāsmutatio nō pri
mo. et qū dixit aut in hoc. intendit illud ad
qd' trāsmutatū trāsmutatur primo. et qū
dixit aut in alio intendit ab eo ad qd' est trās
mutatio non primo qd' est mediū in trās
mutationibus hūmbus mediū. aut illud
ad qd' est trāsmutatio postremo in trāsmu
tationib⁹ que sunt sdm contradictionē. et
qū dixit ꝙ qū trāsmutatū separatur ab eo
a quo trāsmutatur. est in aliquo. i in illo
ad qd' est trāsmutatio primo aut in alio. d.

quo muentur trāſmutatio .ſuentur m eo
duiſibilitas .ſed m quibuſdā per ſe .ſ. m quā
titate .et m quibuſdā per accidens .ſ. m quali
tate .et trāſmutatio que m vbi muneratur
m quātitate .D.d. quia trāſmutatū eſt diui
ſiblē .i. t duiſibilitas accidit transmutatio
ni per trāſmutatū .qm̄ ōne trāſmutatū eſt
duiſibile eſſencialiter vt declaratū eſt .et ſi
equalia m accidentibus duiſionis .ſ. q ſi v
nū erit duiſibile .oīa erūt duiſibilia .ſ. q ſi
vnū ponatur duiſibile declarabitur q alia
ſūt duiſibilia .D.d. et m hoc q duiſiones ic̄
i. et illud qd̄ contingit m vno de finitate aut
infinitate contingit m alijs .D.d. et ſequit̄
ppue vt oīa iſta ſint duiſibilia ic̄ .i. et neceſ
ſe eſt vt motus et tēpus et motū ſint indiui
ſibilia m infinitū .et vniuerſaliter vt ſit con
tinua q trāſmutatū eſt duiſibile et de
natura cōtinui .qm̄ cauſa m hoc q tēp̄s ſit
continuū eſt motū eſſe continuū .et cauſa
hoc q motus ſit cōtinuus eſt q motū eſt
continuū .D.d. qm̄ qū intellectus trāſmuta
tū ic̄ .i. qm̄ ſi tu intellectus trāſmutationē
ſtatū intelliges duiſibilitatē m infinitū di
uiſibilitatē aut̄ q trāſmutatū non intel
ligitur ee m trāſmutatione niſi qū magīa
tur ee m eo ex quo m eo ad quod .ipam vero
ee infinitū declarabitur poſt .qū declarauit
q ōne qd̄ trāſmutatur prius trāſmutabat̄
et ōne qd̄ trāſmutabatur prius non trāſ
mutabatur .et hic m infinitū

¶ Qū aut̄ ōne qd̄ mutatur ex quodā in
aliquid mutatur neceſſe eſt qd̄ mutatur
qū mutatū eſt eſſe in quo mutatū eſt .qd̄
mutatur aut̄ ex quo mutatur diſtat aut
deſinat ipm̄ et aut idē mutat eſt et deficit
aut ſequitur ad mutat ipm̄ deficit .nā
qd̄ eſt mutatū eſſe deſtitit .ſimiliter cuīm
vtriq; ſe habet ad vtriq;

¶ Et quia ōnis transmutatio eſt de aliq
et in aliquid .neceſſe eſt vt illud qd̄ trāſ
mutatur qū eſt in principio trāſmutatio
nis eſt in illo in quo trāſmutatur .trāſ
mutatū aut̄ intelligitur ab eo a quo trāſ
mutatur et ſeparatur ab eo .im q trāſmuta
tio et ſeparatio ſunt idē .aut ſeparatio ſeq̄t̄
trāſmutationē .neceſſe eſt vt illud qd̄ trāſ
mutatur ſeparatur .qū tot̄ modo ſe hūt
ad inuic̄

¶ Vult hic declarare q trāſmutatū i ōne

trāſmutationis dicatur iā trāſmutatū ee
non trāſmutatum .qm̄ licet duo ſint oppoſita
et intendit hic per trāſmutationē trāſmuta
tionē que dicatur de quatuor trāſmutation
bus .ſ. ſubſtantia et vbi et quale et q̄tū .t .d.
de aliquo in aliquid .i. de aliquo in quo eſt
queſcens .et in aliquid in quo eſt queſcens
D.d. neceſſe eſt ic̄ .i. et qū ōnis trāſmutatio ē
de aliquo et in aliquid inter que eſt trāſmu
tatio .et inter primū trāſmutationē et qu
ē que eſt in eo ex quo non eſt medīū .neceſ
ſe eſt vt trāſmutatū primo qū trāſmutat̄
tendat ab eo a quo trāſmutatur .et veniat
ad illud ad qd̄ trāſmutatur primo nō ſcdo
qm̄ qū ſeparantur a quibꝰ que eſt in eo ex q̄
ſtatū venit ad primū ad qd̄ eſt trāſmuta
tio neceſſario .D.d. licet transmutatio et ſe
patio ic̄ .i. trāſmutatū primo qū trāſmu
tatur ſeparatur ab eo a quo trāſmutatur
in inſtanti aut qua ſeparatio et trāſmuta
tio ſunt idē .aut qua ſequitur ſe et nō cu
rat in hoc loco quomodo eſt qū ſit manifeſ
tū eas eſſe ſimul et qū poſuerit hoc dixit :
neceſſe eſt vt illud qd̄ trāſmutatur ic̄ .i. et .q.
trāſmutatio et ſeparatio ſint q̄tua .ſequit̄
vt illud qd̄ trāſmutatur ab aliquo .ſepare
tur a illo .et qua inter quibꝰ ē in eo ex quo
et mutū eius ad qd̄ eſt trāſmutatio nō eſt
medīū .ſequitur vt qū trāſmutatū ſepatur
a quibꝰ ſit in eodē mutuo eius ad qd̄ trāſmu
tatio eſt neceſſario qū eodē modo habeat ſe
ſ. q qū trāſmutatio fuerit ſeparatio erit et
e conuerſo

¶ Qū ergo vna mutationū eſt ſcdm
contradictionē qū mutatū eſt ab eo qd̄ nō
eſt in eſſe deſinit non eis eſt igitur in eſſe
ōne cui neceſſe eſt eſſe aut non eſſe .manifeſ
tū igitur eſt q in mutatione ſcdm contra
dictionē qd̄ mutatū eſt erit in quo mu
tatū eſt .ſi aut̄ in hac et in alijs eſt .ſimi
liter cui in vna et in alijs eſt

¶ Et quia vna trāſmutationū eſt illa
que eſt ſcdm̄ contradictoria .qm̄ aliq̄d
trāſmutatur de non ente in ens .tunc ſe
patur a non ente .erit igitur in ente .qm̄
neceſſe eſt vt ōne aut ſit ens aut non ſit
ens .declaratū eſt igitur q in transmuta
tione ſcdm contradictoria illud qd̄ trāſ
mutatur erit in illo in quo transmutat̄
et ſi hoc erit neceſſariū in hac trāſmuta

¶ Qñ declarauit q̄ in mino cuius qd' trans
mutatur res trāsmutabilis venit in illud in
quo trāsmutatur. vult declarare q̄ minū il
lius in qd' est trāsmutatio est indiuisibile t
dixit. et illud in quo ꝛc. 1. et illud in quo trās
mutatū erit in mino trāsmutationis. necesse
est vt sit indiuisibile. et similiter id ad qd' p
uenit. et hec est causa in hoc q̄ finis et prin
cipiū trāsmutationis sint indiuisibilia. t
qñ dixit q̄ minū eius in qd' trāsmutatū trā
smutatur. et finis eius debet cē indiuisibile
exposuit illud qd' intendit et dixit. et intel
ligo p primū ꝛc. 1. et intelligo p primū illd'
qd' dicatur trāsmutari non qua aliqua ps
eius est talis primū cui est illud qd' nō pre
dicatur de aliquo propter aliud. Deinde in
cipit declarare qd' primū qd' tale est debet
esse indiuisibile. et dixit. sit igitur. a. c. ꝛc. 1.
dico q̄ minū eius in qd' trāsmutatur debz
cē indiuisibile. si autē sit diuisibile et sit. a.
c. et diuidatur in. b. dico igitur q̄ si magni
tudo. a. b. c fuerit diuisibilis. necesse est vt
trāsmutatū sit trāsmutatū in vtraq; ptē
a. b. c. aut adhuc trāsmutetur. si autē trās
mutatū est in vtraq; parte. tūc trāsmuta
tio eius in. a. b. c. toto non erit prima. sed
positū est ita qd' est inconuenies. et si ī vtr
q; adhuc trāsmutetur. et non est trāsmu
tatū. contingeret vt in toto trāsmutetur. h;
positū est ipm ita trāsmutatū cē. et hoc in
tendebat qñ dixit. si igitur trāsmutatū. id
ē. si igitur trāsmutatū in vtraq; ptē. a. b. c.
non vere dicitur ita cē trāsmutatū. qm̄ sequ
tur ex eo vt non sit minū trāsmutationis
sed semp trāsmutatur. ergo necesse est vt sit
in toto. s. in. a. c. semper trāsmutari. q: ne
cesse est vt sit in vtroq;. aut vere dicatur sp
trāsmutari. aut ita trāsmutatū cē. si igitur
non vere dicitur. iam trāsmutatū cē. neces
se est vt in vtraq; trāsmutetur ergo ī toto
est tale. s. trāsmutari. et positū est q̄ in to
to trāsmutatur. ergo in eodē semper trans
mutatur. et est transmutatū insimul qd'
est impossibile et abbreuiatio huius demō
strationis est talis necesse est vt illud qd'
trāsmutatur in tota magnitudine. sit in
vtraq; parte. s. qñ est in altera parte. aut
nondū trāsmutatur. aut ita trāsmutatū
est. aut semper trāsmutatur. si autē non
dū trāsmutatur. ergo est quescēs in ōnib'
ptibus magnitudīs et in toto ita trāsmuta
tū est. et hoc est inconueniens et si ita trans
mutatū est in vtraq;. tunc in magnitudie
ita trāsmutatū est non primo. et si in eis sp
trāsmutetur. ergo in. a. b. c toto trāsmutat'
sed positū est iam trāsmutatū cē. ergo in eo
dē transmutatur. et est ita trāsmutatū. et s'
est impossibile. sed Arist. tacuit diuisionē di
centē q̄ in vtraq; erit quescēs quia est ma
nifesta. et quia ita vsus ē in hac ꝓpositione
in mino huius tractatus. D. d. et ista eadē
ratiocinatio sequitur ꝛc. 1. et istud impossi
bile sequitur eadē. si ponemus ipm̄ ī vna
parte ita trāsmutatū esse. et in alia adhuc
trāsmutari. V. gr. in parte. a. b. iam trāsmu
tatū cē. et in parte. b. c. adhuc trāsmutari
qm̄ ratio in hoc eadē est. s. quia sequitur vt
illud qd' positū est primū non sit primū. D.
d. ergo necesse ē vt illud ꝛc. 1. sequitur igitur
ex hoc sermone vt illud qd' est minū ī quo
est trāsmutatio non sit diuisibile neq; vl
timū eius in quo est trāsmutatio. et intel
ligendū est hoc eadē in tempore trāsmuta
tionis. s. q̄ minū eius est indiuisibile. et q̄ si
est tēpus. sed instans.

¶ Manifestū igitur quia et qd' corrup
tū est et qd' factū est in atomo. hoc quidē
corruptū hoc autē factū est. dicitur autē i
quo mutatū dicitur. aliud quidē in quo
primo perficit mutatio. tunc tū verū
est dicere qd' mutatū est. aliud vero in quo
primo incipit mutari

¶ Manifestū est igitur q̄ illud qd' cor
rumpitur et qd' est. est ī indiuisibili et hoc
qd' dicimus minū eius in quo est trans
mutatione est duobus modis. quorum
vnus est illud in quo perficitur transmu
tatio. qñ tunc dicitur vere aliquid ita trā
smutatū esse. alius vero est illud in quo
incipit transmutatio

¶ Ista demonstratione ꝓdicta est in trāsmu
tationibus diuisibilib' que hñt principiū
et finē trāsmutationes vero indiuisibiles
s. que sunt indiuisibili. V. gr. generatio et
corruptio sunt in forma. et forma ē indiui
sibilis. manifestū est igitur de eis q̄ iste trā
smutationes sunt in reb' indiuisibilibus
D. d. manifestū est igitur ꝛc. 1. manifestū
est igitur q̄ illud qd' corrūpitur. corrūpit'
in indiuisibili. et q̄ illud qd' fit. fit in indi

ſ ſ igit̃ illud qđ trāſmutat̃ ad b. ꝛc̃. ponat̃ igit̃ aliqđ trāſmutatū ſequan ab eo a q̄ trāſmutat̃ et veniat ad illud ad qđ transmutatio eſt primo et ſit. b. et ponat̃ q̄ quo hoc transmutatū transmutet̃ ad b. qđ ē m alio. ū. ḡ. m. c. ſequit̃ neceſſario vt ſēp m. c. trāſmutet̃ ad b. et vt m b. ſit iā transmutatū. Deinde dedit cauſā m hoc. et dixit q̄m. c. non eſt contradictorium ad. b ꝛc̃. i. et neceſſe ē vt ſit m. c. continue trāſmutatiōis qua. c. non eſt continuū ad. b. vt trāſmutatū ſit m eo quieſcēs. et q̄ m. c. non fuerit quieſcēs neceſſario eſt m eo trāſmutatum et q̄ declarauit hoc dedit impoſſibile qđ ſequit̃ ſi trāſmutatū fuerit m aliquo alio ab eo ad qđ eſt trāſmutatio primo et dixit ergo neceſſe eſt vt illud qđ iā trāſmutatū eſt ꝛc̃. i. ergo neceſſe eſt vt trāſmutatū trāſmutet̃ ſemper ad illud ad qđ iam transmutabatur et q̄ poſuit q eſt m primo a quo trāſmutat̃. ſequit̃ vt transmutet̃ ad illud ad qđ transmutabatur. et ſic ambulans ad aliquē locū eſt m illo loco dū ambulat ad ipm. et q̄ contingit ex hoc ipoſſibile ſequit̃ vt trāſmutatū m p̄mo q̄ trāſmutat̃ ſit iā trāſmutatū q̄m ſequit̃ ſi hoc non fuerit vt trāſmutatū trāſmutet̃ ad illud m quo eſt. ſ. trāſferet̃ ad illud m quo eſt aut trāſferet̃ q̄ trāſlatū eſt. et ſic preteritū erit futurū. et q̄ declarauit impoſſibile qđ ſequit̃ hoc dedit concluſio q̄ eſt contradictoria ipoſſibili. et dixit ergo neceſſe eſt vt illud qđ trāſmutat̃ ſit i illo ad qđ trāſmutat̃ primo

¶ Manifeſtū igit̃ eſt et qđ factū q̄ factū eſt erit et quod corruptū eſt q̄ corruptū eſt non erit. vniuerſaliter aut̃ dictū eſt et de oī mutatione. et maxime eſt manifeſtū in ea que eſt ſecm contradictionē q̄ quidē igit̃ qđ mutatū eſt q̄ mutatū eſt primū in illo ē manifeſtū eſt

¶ Manifeſtū eſt igit̃ q̄ illud qđ fuit eſt q̄ fuit ens. et illud qđ corrūpit̃ nō eſt ens. q̄m iā dixim̄ vniuerſaliter in oī trāſmutatione. et hoc manifeſtius eſt in ea que eſt ſecm contradictionē. manifeſtū eſt igit̃ q̄ illud qđ transmutatū eſt. mutatio transmutatiōis eſt in illo ad qđ transmutat̃

¶ Vult notificare q̄ h̄ q̄ ītēdebāt declarare. ē manifeſtū in trāſmutatione q̄ eſt in contradictoria ex declaratione que continet ab as trāſmutationes. et ſi manifeſtū ē in hāc trāſmutatiōē. ſ. que fit ſecm contradictoria q̄m hoc eſt manifeſtū per ſe. et in alijs per medium. et quaſi dicat manifeſtū eſt igit̃ in alijs transmutationib⁹ q̄ illud qđ iā trāſmutatū eſt in mutatione trāſmutatiōis ē in illo ad qđ trāſmutat̃ que ad modū ap paret in hac trāſmutatione q̄ eſt ſecm contradictionē. licet hoc ſit manifeſtius in hac trāſmutatione. D. d. manifeſtū eſt igit̃ ꝛc̃. ideo manifeſtū eſt igit̃ q̄ illud qđ generatur ē ens in mutatione q̄ fuerit in ente. et ſeparatur a non ente. et ſimiliter illud qđ corrūpitur in mutatione eius q̄ corrūpitur eſt in non ente. et hoc intendebat q̄ dixit. et illud qđ corrūpitur nō eſt ens. D. d. iā igit̃ diximus vniuerſaliter in oī trāſmutatione. i. iā declarauim⁹ hoc licet ſit manifeſtius in trāſmutatione in ſubſtantia et cauſa in hoc ē q̄ nō hāt medium

¶ In quo autē primo mutatū eſt qđ mutatū eſt neceſſe eſt atomū eſſe. dico autē primū qđ non per alterū aliquid ipſius eſſe huiuſmodi ſit. ſit igit̃ diuiſibile qđ eſt. a. c. et diuidatur ſecm. b. ſigunde igitur in. a. b. mutatū eſt aut iterū in. b. c. non vtrūq; i p̄mo qđ eſt a. c. qđ mutatū eſt erit. ſi autē tranſmutatur in vtrūq;. neceſſe eſt cui i vt q̄ trāſmutatū ē ā nūc ſumptum + vtrūq; in toto metiſumbitur ſed erat mutatū. cui autē ratio autē eſt et ſi in hoc quidē mutatur in hoc autē mutatū eſt. erit cui aliquid p̄mo prius quare non erit vtrūq; diuiſibile in quo mutatū eſt

¶ Et illud in quo fuit trāſmutatū in primo tranſmutatiōis neceſſe eſt vt ſit indiuiſibile. et intelligo per primū illud qđ ē tale nō ꝓpter hoc q̄ aliud eſt tale. ſit ergo. a. c. diuiſibile. et diuidatur in. b. ſi igitur trāſmutatur in. a. b. et in. b. c. tunc in primum tranſmutatiōis non erit in. a. c. cui i vt q̄ aut tranſmutatū eſt. aut ad hoc trāſmutatur vnde neceſſe eſt vt in toto eius trāſmutetur. ſed iā tranſmutatū eſt + iſta cadē ratio ſequit̃ ſi aliquid pro pte tranſmutetur. et pro parte tranſmutatū eſt. q̄m ſequit̃ vt ſit prius primo vnde neceſſe eſt vt idē in quo eſt res ſit diuiſibile

est m primo aspectu a deceptione .D.d. pri
mū vero ꝛc̄ .i. indiuisibile vero qd' dicitur de
fine trāsmutationis et fine eius m quo est
trāsmutatio est existens m actu et pōt de
monstrari et qū narrant hoc dedit causā
et dicat qm̄ possibile est vt pficiatur: ꝛc̄. i.
et hoc est ita quia trāsmutatū pōt perfici
m sua trāsmutatione. et perfectio trāsmu
tationis est res existēs m actu sicut alie per
fectiones et demonstrata magis q̄ m vno
instanti et hoc manifestū ē m ōni trāsmu
tatione. qm̄ pfectio m vbi est supremus et ī
qualitate est albū et m grū et m q̄titate ē
q̄titas terminata. ista igitur manet sūt m
actu. ideo finis m eis que est indiuisibilis ⁊
est vltimū trāsmutationis est eius m actu
primapiū vero trāsmutationis quia non ē
primapiū alicuius p̄manentis sicut est dis
positio m puncto linee. et illud qd' est ei m
actu est ipa trāsmutatio. et m trāsmutatio
ne non est mutuū naturaliter. necesse est vt
tud primapiū non sit eius neq; existēs qū igr
possunt q̄ possibile est vt perficiatur trāsmu
tatio trāsmutatoīs. et q̄ ista pfectio est m
actu et q̄ habet finē tunc necesse vt finis ei⁹
sit m actu sicut est finis linee et fines super
ficiei. et causa m hoc est quia motus et tēp⁹
nō hūt situ. et linea habet situ. declaratū est
q̄ est indiuisibilis. ergo finis motus indiui
sibilis est m actu Deinde reuersus ē ad prin
apiū motus de quo declaratū est q̄ si fuerit
ens non erit indiuisibile. et declarant ipm
ē non ens nisi m potēcia. s. secdm q̄ mstās
ē m tēpore et dixit primū vero ꝛc̄. i. primapiū
vero trāsmutatoīs de quo diximus q̄ si fue
rit ens qd' non erit diuisibile non est necesse
vt sit ens ōnino. quia est indiuisibile m sua
natura. s. primapiū secdm q̄ ē primapiū. D.
d qū trāsmutatio nō habebit primapiū ꝛc̄. i.
qm̄ trāsmutatio non habebit primapiū q̄ est
trāsmutatio. nā primapiū indiuisibile ē. et
trāsmutatio est diuisibilis neq; cadit m hoc
tēpore qd' est indiuisibile cadit trāsmutatio
qū trāsmutatio est diuisibilis et non cad⁹
nisi m tēpore diuisibili vt declaratū est ī mu
to istius tractatus. et hoc intendebat qū
dixit. sit igitur primū ꝛc̄. i. sit igitur primū
eius m quo est trāsmutatio v. g. primū spa
cij. a. c. D.d. istd' p̄mū vg ꝛc̄. i. sed igit vt p̄
mū spacij ī quo ē motꝰ ī actu ñ sit indiui
sibile sed diuisibile necessario. et qū narra
unt qd' istud primū debet ēe diuisibile ex con
trario primo qd' est primapiū eius m quo ē
motio moti m mito eius qd' mouetur. et ē
primapiū motus. dedit ipossibilia consequē
tia si ponatur indiuisibile et dixit. sequitur
si fuerit indiuisibile ꝛc̄. i. qm̄ si primū eius
m quo demonstratur motus fuerit indiui
sibile. ita q̄ sit pars motus contingit motū
mutuum m spatio indiuisibili et tēpore indi
uisibili. s. instanti. et sic tēpus et motus e-
runt composita ex indiuisibilibus qd' est
ipossibile. D.d. et ea si m tēpore. c. a. ꝛc̄. i. et
si pars tēporis m qua ē vltimū quietis fue
rit pars m qua est vltimū motus sedm q̄
est aliqd' indiuisibile qū instans non sequit
instans neq; inter finē quietis et mutuū mo
tus est tēpus manifestū est q̄ si m hac par
tē tēporis indiuisibilis fuerit possibilis mo
ri possibilis erit quies. et sic res erit mota et q̄
escens m eodē. quia finis est quietis et mu
tuū motus. ponatur igitur. s. motū mo
m toto tēpore. a. c. et ponatur ea ipm q̄
escere m fine istius tēporis. s. c. moueatur ig
ea m mito eius. qd' est. a. ergo necesse est.
si ille finis et mutuū qd' est indiuisibile pos
set m eo fieri motus et quies. vt illud qd' mo
uetur m eo sit quescens et motū instanti.
mutuum m. a. c. qd' est indiuisibile erit quescens
sedm q̄ est finis quietis et erit m a. motū
sedm q̄ est mutuū motus. et sic m eadē re erit
quescens et motū instanti.

¶ Quoniā autē non est impartibile ne
cesse est diuisibile esse et in quolibet hui⁹
modi mutatū esse diuiso enī ipo. a. d. sig
dē in neutro mutatū est neq; in toto. si aūt
in ambobus mutatur et in ōni. si vero ī
altero tantum mutatum est non in to
to primo. quare necesse in quolibet muta
tū esse. manifestū igitur est q̄ non est in q
primo mutatū est. infinite enī diuisiones
sunt

¶ Si igitur. a. c. non est indiuisibile ne
cesse ē vt sit diuisibile et in quolibet istoꝝ
acquiatur transmutabitur in eo qū. a.
c. diuidetur si igitur non transmutetur
neq; in altera duarū partiū. ergo neq; ī
toto transmutabitur. et si in eis semper
transmutatur ista erit dispositio eius in
toto. et si trāsmutatur in altero nō erit p

usibili. et non intēdit q hoc appāret ex pdicta dēōstratione. nā generatio et corruptio non sunt dmūsibiles ita q habeāt pūm et fnē. sed forte trāsmittit nos ad hoc qd dictū est prius q generatio et corruptio sunt fines trāsmutationis. et declarātū ē hic q finis trāsmutationis est indmūsibilis. et intelligo per trāsmutationē illud cuius finis est generatio et corruptio. s. transmutationē alterationis. et generatio est finis alterationis. et non est trāsmutatio secūs trāsmutationē. quia non dmūditur in magis et minus. quia non intelligit homo cē magis q̄ homo. neq; equus est magis q̄ equus. sicut intelligitur albedo magis q̄ albedo. et ideo generatio et corruptio non sunt motus neq; existūt per se. sed sequūtur motū. et ideo forte intendit per indmūsibile in generatione et corruptione formā. D. et hoc qd dixim⁹ ꝛc. 1. et dicit hoc q̄ non est locutus nisi in principio trī. qm̄ demonstratio super ea cadē est. et forte hoc nomē primū in idiomate eorū significat pūm principiū et fnē

¶ Secundū quidē igitur finē mutationis qd primū dicitur existit et est. contingit ei pficī in mutationē. et est mutationis finis qd ostensū est indmūsibile esse. preter id qd finis est. qd autē sed in principiū omnino non est. non enī principiū est mutationis neq; in quo primo quis mutabitur. sit enī primū in quo sunt. a. d. hoc igitur indmūsibile non est amittere enī habitū esse in nunc. amplius si in. c. a. tempore omnino quietat ponatur enī quietus et in. a. q̄etat. quārē si īpartibile est. a. d. simul q̄etant et mutatī est in. a. qd enī quietat in. d. autē mutatū est

¶ primū vero qd dicitur pp complementū trāsmutationis est existens per se. q̄ nā possibile est vt perficiatur transmutatio et vltimū trānsmutationis est illud qd iā declarauim⁹ esse indmūsibile quia est finis. primū vero qd dicitur propriū principio non est ens omnino qm̄ trānsmutatio non habebit principiū neq; erit ex primo tēpore aliquid in quo transmutetur res a. c. istud igitur primū sit igitur primū non est indmūsibile. qm̄ sequitur in oī indmūsibili vt in stantia sunt sicut. et enī si in tēpore toto. c. a. fuerit quietus. ponimus ipsū esse quietus in. a. tuā sequit igitur si. a. c. fuerit quietus et indmūsibile vt sit quietus. et iam transmutatū in simul. qm̄ in. a. erit quietus. et in. c. d. erit iā transmutatū.

¶ Qm̄ declarauit q in principio eius q trāsmutatur separatur ab eo in quo trāsmutatur venit in illud in quo primo trāsmutatur. et q medium et finis transmutationis sit indmūsibilia vult declarare q in medio transmutationis non est in actu sed in potentia et similiter medium eius in quo est trāsmutatio non est in actu sed in potentia. finis aūt trāsmutationis in actu est et demonstrato et similiter finis eius in quo est trāsmutō qm̄ si est necesse vt trāsmutatū in mutio tīs mutationis sit in illo in quod trāsmutat et nō trāsmutatur nisi in indmūsibili. et īmedium eius in quo trāsmutatur est indmūsibile. sequitur vt non trāsmutetur in ūltio trāsmutationis. et qm̄ in trāsmutato nō īmanetur trāsmutatio nisi sit iā trāsmutatū. manifestū est q trāsmutatio non habz principiū nisi trāsmutatio eēt cōposita ex indmūsibili et tēpus similiter. ergo istud principiū necessario est in potēcia. et est illud de quo declaratū est in sermone pdicto ipm̄ cē indmūsibile et expositores dubitabāt in hoc quia existimant q ish duo sermones sunt contradictorij. s. dicens q est indmūsibile. et dicēs q non est ens. et non sunt cōtradictorij nisi cēt declaratū q non est ens omnino. sed non fuit declaratū nisi q est nō ens in actu. et hoc ignorāt ōnes expositores in hoc loco. ideo inuenim⁹ Alex trāstulisse declarationē ad tēpus. s. hoc q declarauit q medium trāsmutationis est indmūsibile. D. d. ipm̄ cē non ens et forte intendit per hoc qd declarauit ipm̄ cē indmūsibile ipm̄ cē non ens in actu. et quasi dicat. si istud principiū fuerit ens in actu necesse est vt sit indmūsibile. Deinde declarauit q si fuerit indmūsibile. necesse est vt non sit ens. et si ponatur cē amittere impossibile. et iste modus declarationis est modus verus. expositores autē nō fuerūt differētes inter sermonē de principio et fine in hac intentione. et dixerūt q modo motus habebit finē et non habebit principiū et hoc qd existimauerūt de hoc

posummus primū eius qđ trāſmutatur. tūc
in medietate iſtius tēpus erit illud qđ trans
mutatur de illa parte minus. qm illud qđ
trāſmutatur in minori tēpore eſt minus. ſ.
in equali velocitate et erit trāſmutatio que
eſt in medietate iſtius ante trāſmutationē
que eſt in toto illo tēpore cui poſita eſt pri
ma. et ſic erit prima. et quia tēpus dividi
tur in medietates in infinitū neceſſe eſt vt
dividatur in minus. et minus in minori
ſēm diviſionē tēpus in infinitū. et ſimi
liter in prius. et in prius prius. et ſic in in
finitū. et qū declarauit q trāſmutatiū nō
habet primū. dicat. neceſſe eſt igitur ꝛc. i. ſi
mit eſt neceſſe in ipa trāſmutatione et ī eo
in quo eſt trāſmutatio

Qđ igitur neq; in eo qđ mutatur neq;
in quo mutatur tēpore nichil prius ſit ma
nifeſtū eſt ex his que prius dicta ſunt ipz
autē qđ mutatur. aut ſēm q mutatur
non erā ſimiliter ſe habebit ita nāq; ſi
que dicūtur ſēm mutationē qđ mutat
et in quo. in quod mutatur vt homo. tē
pus. et albū. homo quidē igitur. et tēpus
diviſibilia ſunt. de albo autē alia ratio ē
ppter id qđ ſēm accidens ōnia diviſibi
lia ſunt an cui accidit albū aut quale
illud diviſibile ē qm quecūq; dividuntur
ſēm ſe ipa diviſibilia. et non ſēm ac
cidens neq; in his erit primū ut in mā gni
tudinibus. ſit enī in quo eſt. a. b. mā gni
tudo motus autē ſit ex. b. in. c. primū igi
tur ſi quidē indiviſibile eſt. b. c. impartibi
bile impartibili erit coniunctū. ſi vō di
viſibile erit aliqđ ipi. c. prius in quo mu
tatū eſt et illo item aliud. et ſic ſemp ppter
id qđ nullo modo deſinat diviſio in b. ſi p
mo motū ſit. a. b. in. c. quare non eſt pri
mū in qđ mutatū eſt. ſimiliter autē eſt
et in quantitatis mutatione. et her enī
in continuo eſt. manifeſtū igitur eſt q ī
ſola mutatione que eſt ſēm qualitatē
contingit indiviſibile per ſe eſſe

Manifeſtū eſt igitur ex dictis q neq;
ex trāſmutato. neq; ex tēpore in quo eſt
trāſmutatio eſt aliquid ōnino qđ ſit
primū. et illud ipm in quo eſt trāſmu
tatio non habet talē diſpoſitionē ſuā enī
tia que ſufficiūt in trāſmutatione. ſ.
trāſmutatū. et illud in quo eſt trāſmuta
tio et ad quod. v. g. homo et tēpus et albū
homo vero. et tempus ſunt diviſibilia. ſer
mo autē de albo eſt alius a ſermone de iſtis
ſed ōnia ſunt diviſibilia per accidēs. illud
enī cui accidit albū eſt quale et diviſibile
in illis autē ōnibus que dicūtur dividi p
ſe non per accidens non eſt tā primū. v.
g. in magnitudinibus. ſit igitur. a. b. c
magnitudo et moueatur. d. a. ad. h. b. p
mo motu. ſi igitur. a. b. ſint indiviſibile
tunc īpartibile ſequitur impartibile. et ſi
fuerit diviſibile tunc erit aliquid ante. b.
in quod tendit trāſmutatio. et ante. h. a
liud. et ſic ſemper. qū tendet a divſione
aliquo modo non eſt hoc primū cui ī qđ
cidit trāſmutatio. et ſimiliter eſt de tri
ſmutatione quantitatis. qū iſta trāſ
mutatio tā eſt in continuo. ergo mani
feſtū eſt q in motu in qualitate ſola mi
alios motus pōt eē indivſibile per ſe

Dicat manifeſtū eſt igitur ex predic
tis q nō eſt aliquod primū. ſ. indivſibile
trāſmutatione neq; ex tēpore in quo fit trāſ
mutatio ſēm q eſt trāſmutatio et ſēm q
tēpus neq; per ſe neq; per accidens. D. d. et
illud ipm ꝛc. et intendit illud in quo eſt pri
mus trāſmutationis et dixit hoc. qū tran
ſmutabilū ſunt quedā in quibus inue
nitur primū per accidens. ſ. que ſūt in qua
litate in eis autē que ſunt in vbi. et ſito non
inuenitur primū ōnino neq; per ſe neq; p
accidens. et qū nanciſcit q diſpoſitio in eo
quo eſt trāſmutatio in hoc non eſt ſicut di
poſitio in trāſmutato et tēpore. incepit expo
nere hoc. et dixit. ſunt enī tria ꝛc. i. ſunt enī
tria in trāſmutatione. et ſūt illa de quibus
diximus non habere primū. D. d. ſ. trāſmu
tatū ꝛc. et intendit per illud in quo eſt trāſ
mutatio tēpus. et per illud ad qđ eſt trāſ
mutatio genus motus. v. g. homo qui
albeſcat. qm ſunt in eo tria. homo. et tēpus
et color albus. et dixit motū qui eſt in qua
litate notificādo q in iſto inuenitur primū
per accidens. ſ. in eo ad qđ eſt motus. nō in
moto neq; in tēpore. et hoc intendebat quā
dixit homo vero ꝛc. i. homo vero qđ ē trāſ
mutatū in hoc motu. et tēpus in quo ē mo
tus non habet primū ōnino neq; per ſe ne
q; per accidens quia ſunt divſibilia per ſe
albū vero. et ſimiliter de rebus ad quas

mũ eius in quo trãsmutatur totũ. ergo
necesse est vt trãsmutetur in quocũq; eũ
ampliatur. ergo manifestũ est q̃ non est
primũ eius in quo trãsmutatur. quo
mũ diuisio eius est infinita

Dicat. sit igitur. a. c. in quo possim⁹ pri
mũ trãsmutationis existens in actu nõ fu
erit diuisibile necesse est vt semper diuidat⁹
indiuisibile et vt in qualibet parte ponat⁹
trãsmutum in actu. necesse est vt prius tã
smutetur. s. q̃ ante hanc trãsmutationẽ
positã sit trãsmutatio. qm̃ magnitudo in
qua posita est trãsmutatio est diuisibilis
necessario. et hoc intẽdebat qũ dixit qũ di
uidatur. a. c. et qũ negauit q̃ qũ trãsmu
tatur in hac magnitudine necesse est vt sit
trãsmutatũ in partibus incepit declarare
hoc et dixit. et si non trãsmutatur ꝛc. i. t. q.
ponemus q̃ primũ eo⁹ in quo demõstrat⁹
trãsmutatũ. et eius in quo est trãsmutatõ
est diuisibile. Vñ. g. a. c. diuidatur in. b. si ig⁹
non trãsmutatur in altera parte. scilicet i
a. b. b. c. ergo neq; in tota magnitudine. a.
c. qd̃ est contra positũ. et si trãsmutatur i
eis semper. tunc dispositio eo⁹ in toto erit ta
lis. sed positũ est q̃ ista trãsmutatio est pri
mi trãsmutationis et hoc est impossibile
le. et si trãsmutatur in altera et non in ea
liqua. tunc totũ non erit primi eius
in quo trãsmutatur. sed positũ est primũ
et hoc est inconueniẽs. et hoc intendebat
qũ dixit. et si trãsmutatur in altera ꝛc. et
qũ sit impossibile vt in vtraq; sit quies
aut in eis semper trãsmutetur. et in alia nõ
trãsmutatur sequitur ex hoc vt in vtraq;
sit iã trãsmutatũ. et dixit. ergo necesse est
ꝛc. i. quoq; pars ampliatur ex illo primo.
necesse ẽ vt trãsmutatũ in eo sit iam trãs
mutatũ. ergo trãsmutatio erit inter trans
mutationẽ. et inter hanc alia sicut est di
positio in diuisione magnitudinis in ĩ
nitũ. et hoc intendebat qũ dixit. ergo ma
nifestũ est ꝛc. i. ergo manifestũ est q̃ in eo
non est primi eius qd̃ trãsmutatur
quia diuisio est in infinitũ

Nec; itaq; in eo q̃ mutatũ est aliq̃d
prius est qd̃ mutatũ est. sit. n. d. z. qd̃ p̃
mo mutatũ est ipius. d. e. õne cui diuisi
bile esse demonstratũ est qd̃ mutatur. tẽ
pus autẽ in quo. d. z. mutatũ est. sit in
quo est. t. i. si ergo in õi. d. z. mutatũ est
in medio minus est qd̃ mutatũ est. et p̃i⁹
est ipõ. d. z. et itẽ hoc aliud. et illo alterũ
et sic semper quare nichil est primũ muta
tus qd̃ mutatũ est

Nec; ex illo qd̃ trãsmutatur est aliq̃d
qd̃ primi eius qd̃ trãsmutatur. sit ergo
d. z. primi eius qd̃ trãsmutatur ex. d. h.
qũ iam declaratum⁹ q̃ õne trãsmutatũ
est diuisibile. et tẽpus sit. b. c. si igitur. d.
z. trãsmutatur in hoc toto tẽpore. ergo i
sua medietate erit illud qd̃ trãsmuta
batur prius et ante istud aliud minus
prius et ante illud aliud minus prius
et sic semper. vnde necesse est vt in trãsmu
tato non sit aliquid õnino qd̃ sit primi
eius qd̃ trãsmutatur

Vult declarare eiã q̃ trãsmutatio non
est aliqua pars que sit primi eius qd̃ trãs
mutatur. i. q̃ ante ipam non est alia pars
que dicatur trãsmutari. qm̃ ante trãsmu
tatũ debet habere partẽ manifestũ est ex pre
dictis. nã õne transmutabile est diuisibile
qm̃ vero in ista diuisione non mutentur ps
prima. manifestũ est ex hoc qd̃ est declara
tũ q̃ trãsmutatio et tẽpus et trãsmutatio õ
nia sunt de natura continui. et q̃ cõtinuũ
semper diuiditur in diuisibile. et quia diui
sibilitas motus est manifestior ex diuisibi
litate eius in quo mouetur incepit declarare
q̃ si cẽt hoc primũ trãsmutatũ. tunc esset p̃
ma longitudo et primũ tẽpus. sed quia h⁹
est manifestiꝰ in tẽpore. dixit. nec sit ex illo
qd̃ trãsmutati est ꝛc. i. neq; in trãsmutato
mutentur pars que sit primi eius qd̃ trã
smutatur. Deinde posuit trãsmutatũ de
hoc et posuit partẽ illius primo. d. z. vt de
clarauit ducendo ad inconueniẽs q̃ ista ps
non est primũ. et dixit. sit igitur. d. z. ꝛc. et q̃
aliquis põt dicere q̃ ista positio non est ve
ra. nisi esset verũ q̃ õne trãsmutatũ ẽ diui
sibile. dixit. qm̃ iã declaratum⁹ q̃ õne trans
mutabile est diuisibile. et qũ posuit hoc
et iam declarauit q̃ omne trãsmutatũ tã
smutatur in tẽpore. necesse est vt ista pars
trãsmutetur in tẽpore et dixit. et tẽpus in q̃
transmutatur sit b. c. i. et qũ declarauit q̃
ista trãsmutatio debet esse in tẽpore. sit ig⁹
illud tẽpus pars. d. z. trãsmutatur. b. c. d.
d. sit igitur. d. z. ꝛc. s. pars trãsmutata qũ

m alio qñ tẽpus nñ attribuitur existenti idẽ tẽpus equale ei. D. d. v. ff. ĩc. i. v. ff. qñ bellñ fuit m tali anno qua fuit m tali die illius anni. Vnde attribuo eius ad annñ non ẽ prima. D. d. qñ primñ tẽpus ĩc. i. et qñ res habuit tẽpus primñ m quo trãsmutatur necesse est vt m qualibz parte illi9 tẽporis ĩ nematur illa res trãsmutan. qñ hoc ẽ manifestñ ex diffinitione primi. qñ primñ ẽ tẽpus equale trãsmutationi. nñ trãsmutatio non attribuitur ptñ partis. ergo necesse est in toto. qñ ons trãsmutatio que attribuitur tẽpori. necesse est vt attribuat9 ei aut ꝑter partẽ. aut ꝑter totñ. sed primo non attribuitur ꝑ ptẽ. ff ꝑ totñ

¶ Sed ex his manifestñ est sit enñ in q̃ p̃ mo mouetur qd̃ mouetur. x. r. k. et diuidatur secñdm. x. omne enñ tẽpus diuisibile est in. x. r. tẽpore. aut mouetur. aut non mouetur. et itẽrñ in. x. k. similiter. sigñ dẽ igitur in neutro mouetur quiescat itaq; in oñi. mouetur enñ in nullo horum qd̃ mouetur ĩpossibile. si vero in altero solñ mouetur non vtraq; in primo mouetur qd̃ est. x. k. secñdm. n. vtriusq; motus est. necesse est igitur in quolibz ipsorum. x. k. motum esse.

¶ Et hoc apparet nñ ex hoc qd̃ narrabim9 sit igitur tẽpus in quo motñ mouetur in primo eius qd̃ in eo mouetur. et primo ei9 per qd̃ mouetur. z. c. diuidatur in. b. sigñ tur oñe tẽpus est diuisibile. et motñ aut in tempore. z. b. c. mouetur. aut nõ mouetur. et similiter ea in duobus tẽpor9 z. b. c. si autẽ non mouetur in altero eor9 ergo quiescat in hoc toto tẽpore. nñ ĩpossibile est vt sit motñ et non moueatur in altero primorñ. z. b. c. et si mouetur in altero eorñ tñ. tunc tẽpus. z. c. non est primñ tẽpus in quo mouetur. qñ motus eius ẽ in vtroq; eorñ. ergo necesse est vt moueatur in qualibz parte. z. c.

¶ Dicat et hoc apparet ex hoc qd̃ dico. qñ q. primñ tẽpus fuerit demonstratñ. v. ff. tẽpo9 z. c. et fuerit diuisñ in duo m. b. qñ oñe tẽpo9 diuisibile sit. et illud qd̃ mouetur necesse est primñ moueri m. z. c. qd̃ est positñ primñ aut nõ moueri. et manifestñ est q̃ non ẽ quiescẽs in eo ergo mouetur. et qñ posuerit q̃ in hoc tẽpore necesse est vt sit motñ ĩ toto et q̃ aduersarius non põt ponere ipz in eo quiescẽs dixit. et similiter ea in ĩc. i. et similiter ea interrogabim9 aduersariñ + dicemus ei q̃ istud motñ qd̃ tu concedis moueri in tẽpore. z. c. aut concedes ea ipm moueri in vtraq; parte ei9 aut quiescere in vtraq; aut moueri in altera. et quiescere in reliqua. D. d. si igitur non mouetur ĩc. i. q̃ sunt partes magnitudinis qñ sit impossibile vt in ea sit quiescẽs. et quasi dicat q̃ si fuerit quiescẽs in vtraq; parte magnitudinis sequitur maximñ ĩpossibile. s. vt aliquid moueatur ꝑ aliquid. et quiescat in oibus ꝑtib9 eius. et qñ destruit ipm quiescere in vtraq; parte. destruit ea ipm quiescere in altera et moueri in reliqua et dixit. et si mouetur in altera tantñ. i. tunc tẽpus congregatñ ex istis duobus tẽpoꝝ non est tẽpus primñ. sed positñ est primñ. et hoc est ita qua primñ est illud in quo nullus oñi9 partibus est motus et hoc intendebat qñ. motus eius est in vtroq;. i. qñ necesse ẽ sit primñ vt motus sit in vtraq; ptẽ eius et qñ destruit ista duo concludendo ea conclusit tertiñ. et dixit. ergo necesse est ĩc. et hoc qd̃ dixit manifestñ est

¶ Ostenso autẽ hoc manifestñ est q̃ omne qd̃ mouetur necesse est motñ esse prius. in. n. in. x. r. primo tẽpore ipsum r. l. motẽ magnitudo in medietate. q̃ eque velociter moueatur et simul incepit. et est in mediñ ẽ motñ. si autẽ eque velox motñ est aliquid in eodẽ tẽpore et altero. necesse eandẽ motñ esse magnitudinẽ quam est motñ prius qd̃ mouetur

¶ Hoc quidẽ declarato manifestñ est q̃ omne qd̃ mouetur necessario mouebat prius. qñ si moueatur per spatiñ q. l. in. tẽpore. z. c. qd̃ est primñ tẽpus. tunc ergo in velocitate motus. et insipiens nisi ipso moueri mouebitur per medietatẽ in medietate. si igitur illud qd̃ est equale in velocitate moueatur per aliquid in hoc tẽpore necessario aliud ea mouebit per illud spatiñ. vnde necesse est vt illud qd̃ mouetur iam mouebatur

¶ Et qñ hoc sit declaratñ. s. q̃ illud qd̃ moueatur in primo tẽpore necessario moueatur in oibus partibus illius tẽporis manifestñ est ex hoc q̃ in quolibet instanti ante qd̃

fit trāſmutatio m qualitate non hūt talē
diſpoſitionē. qm̄ iſta non diuidūtur per ſe. ſ.
qualitates ſed per ambens. D. d. ſed ōma ſt
diuiſibilia per ambens. i. oīs qualitates.
Deinde narrant quomodo diuidūtur p ar
dens et dicit. illud enī et tu audit albēdō
i. albus vero et vniuerſaliter qualitates ſt
diuiſibilia quia ſunt m corpore qd' eſt diui
ſibile p ſe. et qū narrant q diuiſibilū ex
iſtis tribus quedā ſunt q ſemper diuidūt
per ſe. ſ. tēpus et trāſmutatiō. et quedā ſunt
quor quedā diuidūtur p ſe. et quedā per ac
dēs. et eſt illud ad qd' eſt trāſmutatio. nar
rant q m illo qd' diuiditur per ſe. m iſtis n̄
mouentur p̄mū p ſe. et ī illo qd' diuiditur p
ambēs. mouentur p̄mū p ſe et non p am
dens. et dicit. m illis autē ōmb⁹ ꝛc. i. m tū
ſmutato et tēpore et trāſmutatione que eſt
m vbi et q̄to. qm̄ iſta ſunt diuiſibilia per ſe
et qū narrant q m iſtis non mouentur p̄
mū diuiſibile ostendunt ſuā demonſtrationē
ſuper iſta diuiſibilia qū m declarationib⁹ p̄
dictis non diſtinguitur illud qd' diuiditur
per ſe ab illo qd' diuiditur p ambens. et dix
it ſit igitur. a. b. c. ꝛc. i. ſit igitur ſpacū p qd'
motū mouetur p̄mū ſpacū. a. b. c. et mo
tus eius ex. a. ad. b. ſit p̄mus motus. Deī
de dicit ſi igitur. a. b. ꝛc. i. ſi igitur. a. b. qd' ē
ex ſpacio p̄mū eius per qd' fit p̄mus mo
tus fuerit magnitudo mdiuiſibilis. tunc
motus per illud erit mdiuiſibilis. et ſic īdi
uiſibile ſequitur mdiuiſibile. et ſic magn
tudo et motus erūt cōpoſiti ex mdiuiſibili
bus qd' eſt ipoſſibile. D. d. et ſi fuerit diuiſi
bile ꝛc. i. ſi igitur ſpacū. a. b. fuerit diuiſibi
le. tunc erit hoc ſpacū ante ſpacū. a. b. m
qd' erādit trāſmutatio antrq̄ caderet m ſpa
cū. a. b. D. g. medietas ſpacij. a. b. et ſimi
liter ſequitur vt ante trāſmutationē q̄ eſt ī
medietate iſtius ſpacij ſit minor trāſmuta
tio. et eſt illa que fit m medietate iſtius me
dietatis. et ſic procedit in infinitū. D. d. er
go hic non eſt p̄mū ꝛc. i. m motu locali. D.
d. et ſimiliter eſt de trāſmutatione q̄titatis
i. m augmēto et diminutione. et cauſa m
hoc eſt quia trāſmutatio m quāto eſt trā
ſmutatio m continuo per ſe. et declarātū ē
q̄ continuū ſēp diuiditur in diuiſibile. ecō
trario trāſmutationū m qualitate. ſ. q: nō
eſt m continuo. D. d. manifeſtū eſt igitur
q̄ m motu ꝛc. i. et poſſibile eſt vt m eo ſit p̄
mū mdiuiſibile per ſe. et ſi ſit diuiſibile per
ambens. et hoc eſt ita. quia minimus color
eſt terminatus p ſe quēadmodū minima
forma eſt terminata. ſ. q̄ minimū eius q̄
pōt ēe colorati m actu eſt terminatū quē
admodū minimū eius qd' pōt ēe aliqd' de
monſtratū eſt terminatū. V. g. qm̄ min
ma aqua eſt terminata. et ſimiliter de ali
is corporibus ſimplicibus et cōpoſitis

¶ Quoniā autē omne qd' mutatur in
tēpore mutatur. dicitur autē in tēpore
mutari et fieri in p̄mo et fieri ſecundō
altrū ut in anno. quia in die mutatur
in quo primo tēpore et mutatur qd' mu
tatur et in quolibet horum neceſſe muta
ri manifeſtū igitur et ex diffinitione p̄
mū tū ſicut dictum

¶ Quia ōne qd' trāſmutatur trāſmuta
tur in tēpore. et dicitur aliquid trāſmu
tari in tempore quia eſt p̄mū tēpus i quo
trāſmutatur. et quia trāſmutatur in ali
quo eius. V. g. qm̄ dicitur aliud trāſmu
tari in tali anno. quare trāſmutatur in
aliqua die illius anni. qm̄ p̄mū tēpus
in quo trāſmutatū trāſmutatur. neceſ
ſe eſt ut in qualibet parte illius trāſmu
tetur. et hoc manifeſtū eſt ex eius diffini
tione. qm̄ hoc intelligimus per p̄mū

¶ Qm̄ declarauit q̄ motus non habet
primū neq; illud in quo eſt motus neq;
tēpus vult declarare q̄ illud qd' trāſmuta
tū eſt p̄mus trāſmutabatur et dicit. et q̄a o
ne trāſmutatū ꝛc. i. vt declarātū eſt ſuperius
D. d. et dicitur aliquid trāſmutari ꝛc. i. et ma
nifeſtū eſt per ſe q̄ dicitur aliquid trāſmu
tari in aliquo tēpore. quia illud tēpus eſt
minimū tēpus in quo pōt trāſmutari. et
hoc intendebat qm̄ dicit. quia ē p̄mū tēp⁹
ꝛc. qm̄ ōne qd' attribuitur rei nō pp ſuā ptē
eſt principiū illius rei vt declaratū eſt alibi
et quia trāſmutatio nō attribuitur tēpori
equali ei. quia inuenitur in tēpore minori
ipō. ideo neceſſe eſt vt iſtud tēpus ſit p̄mū
illius trāſmutati. continuo de tēpore qd'
excedit trāſmutationē. ſ. quia non ē p̄mū
qm̄ trāſmutatio non attribuitur ei niſi ſ̄
cia ſue partis. et hoc intendebat qm̄ dicit. et
quia trāſmutatur in alio. i. attribuit̄ ei
am trāſmutatio tēporis. quia trāſmutat̄

mouetur iã mouebatur. et hoc intendebat
qñ dixit. et finis mediatus est differentia
i. et mstans qd' est finis alterius mediatis
et principiñ sed' est differẽtia inter has duas
mediatates. ergo necesse est vt motũ in ꝑma
mediatate dicatur iã motũ esse. et in alia di
catur moueri. ergo antea ꝫ mouebatur iã mo
uebatur. D.d. et vniuersaliter ꝛc. i. qñ que
libet pars tẽporis qñ accipiatur põt diuidi ĩ
duas mediatates. et motũ in vltima media
tate dicatur moueri. et in alia dicatur iam
motũ esse si igitur diuisio tẽporis in media
tates p̃cedit in infinitũ. ergo õne qd' move
tur necessario mouebatur. et h intendebat
qñ dixit. et qñ õne tẽpus sit diuisibile ꝛc. i. t
vniuersaliter qñ posuerimus ꝙ omne tẽpꝰ
est diuisibile per mstãna. et inter quelibet
duo mstantia est tẽpꝰ et ꝙ ista diuisio proce
dit in tẽpore demonstrato in infinitũ. et ꝙ ĩ
quolibet mstanti trãsmutatiõ dicatur iã ee
trãsmutatiõ. et in quolibet tẽpore dicatur trã
smutari. necessario ante illud trãsmutabat
infinitas

¶ Amplius autẽ si continue qd' mutat
et non corrũpitur. neq; pausat a mutatio
ne aut mutari. aut mutatiõ esse necesse ẽ
in quolibet. in ipso autẽ nunc non est mu
tari. necesse mutatiõ ee sed in vnũ qd'q; ipso
rũ nunc quare si ipsa infinita nunc sunt
necesse est õne qd' mutatur infinita muta
tum esse.

¶ Et cõia si õne qd' transmutatur continue ablq; eo q' corrũpatur aut cessat trãs
mutari. aut trãsmutatur. aut iã trãsmu
tatiõ est necessario in quacũq; ptẽ fuerit ac
cepta ex eo. et sit impossibile aliquid trãs
mutari in instanti. necesse est vt in vnoq
q; instantiũ sit iam trãsmutatiõ. et si ĩsta
nta sunt infinita

¶ Hec est declaratio quasi vnus ꝓpositionũ
quibus vsus est in p̃dicto sermone. s. dicẽs
q in quolibet mstanti dicatur trãsmutatum
iam ee trãsmutatiõ. et declaratio eius est ta
lis. si õne trãsmutatiõ cõtinua trãsmutati
one dũ trãsmutatur dicatur in tẽpore ĩ quo
trãsmutatur ipm iam ee trãsmutatiõ ĩ qua
cũq; parte tẽporis demonstretur. et õne tẽpꝰ
diuiditur in tẽpora et in mstantia determi
nantia illa tẽpora infinita et est ĩpossibile
ipm trãsmutari et mstantibꝰ qñ in mstã
ti nõ fit trãsmutatio. ergo necesse est vt in
stanti sit iam trãsmutatiõ. et si in mstantia sũt
infinita. sequitur vt illud qd' trãsmutatur
sit trãsmutatiõ iam ĩfinites. D.d. aut non
smutatur aut iã trãsmutatiõ est ꝛc. i. qñ oẽ
trãsmutatiõ trãsmutatione continua dicat
in quolibet tẽporis ee trãsmutatiõ et trãsmu
tari. et qñ posuit hanc ꝓpositionẽ et iã p̃dicit
rat ꝙ õne tẽpus est diuisibile in tẽpora infi
nita. et in mstantia ĩfinita. dicat. et est ĩpos
sibile aliquid trãsmutari in mstãti ꝛc. i. t si
in ĩstanti non dicatur trãsmutari. ergo necꝰ
se est dicta iã esse trãsmutatiõ. et hoc est ita q
õms pars tẽporis in quo ẽ motus necessario
attribuitur ei motũ. et quia ĩpossibile est ipꝫ
attribui mstantibꝰ. i. trãsmutari in eis. re
manet vt attribuatur eis ita ꝙ sit iã trans
mutatiõ. qñ si hoc non fuerit non habebit
attributionẽ ad istas partes. sed positũ ẽ ipꝫ
attribui õnibus partibus tẽporis diuisibili
bus et indiuisibilibꝰ et hoc est impossibile t
vocatur hoc mstãs pars ẽ est trãsumptiue. et
intendebat ꝙ quia mstans est differentia in
tẽporis primũ et sedm. manifestũ est ꝙ õne qd'
mouetur in sed' tpe iã motũ ẽ in tpe qd' ẽ ante
illud t primũ

¶ Non solũ autẽ qd' mutatur necesse est
mutatiõ esse sed eã mutatiõ necesse pri
mutari. õne eũ qd' ex quodã in quoddã
mutatiõ est. et in tẽpore mutatiõ est. sit ei
ex ipso nunc ex. a. in. b. mutatiõ. ergo ĩ ipso
quidẽ nunc in quo est in ipso a. non mu
tatiõ est simul eũ esset in ipso. a. et in. b. qd' ei
mutatiõ est qñ mutatiõ est qd' non est in hꝰ
ostensiõ est prius. si vero in alio est. ĩ medio
est tẽpus. non eũ coniũcta erũt ipa nunc

¶ Et non solũmodo illud qd' transmu
tatur est necesse ut iã sit transmutatiõ. sed
eã illud qd' est transmutatiõ ad aliquid
necesse est ꝙ prius transmutabatur. qñ
õne qd' transmutatiõ est de aliquo in ali
quid transmutatiõ est in tẽpore sit igitur
aliquid et trãsmutetur de. a. in. b. ergo ne
cesse est ut in instanti in quo est in. a. non
sit iam trãsmutatiõ. qñ enim in. a. ad. b. et
in. b. nam iã declarauimꝰ supius ꝙ illd
qd' transmutatiõ est non est in hoc sed in
alio. ergo inter illa est tẽpus qñ instan
tia non sunt sesen

¶ Qñ declarauimus ꝙ õne qd' trãsmutatur

bet mſtans m quo demõſtrat̃ mouen ſit mo
tũ. Deinde incipit declarare hanc concluſionẽ
et dicit. q̃ũ ſi moueat̃ ꝛc. 1. V. g. q̃ũ ſi aliq̃d
motũ moueat̃ per aliq̃d ſpaciũ m aliquo
tẽpore. V. g. per ſpaciũ. q. l. m tẽpore. z. c. t ul
lud tẽpus fuerit primũ illius mot. tunc ſi
poſuerimus aliq̃d motũ equale m velocita
te mper cum illo mouen m medietate u
lius temporis tantũ. neceſſe eſt vt pertranſe
at medietatẽ illius ſpacij. D. d. ſi igitur mo
uetur p aliquid ꝛc. 1. ſi igitur motũ q̃d̃ ẽ eq̃
le m velocitate moto poſito pertranſiet illud
ſpaciũ terminatũ m illo tempore termina
to pertranſierit aliquã partẽ ptr magnitu
dinis m aliqua parte illius temporis poſiti
neceſſe eſt vt primũ motũ q̃d̃ pertranſiit
ptranſeat ſpaciũ per q̃d̃ 2m̃ motũ mouebat̃
antq̃ pertranſeat totũ ſpaciũ. D. d. ergo ne
ceſſe eſt vt primũ motũ demõſtratũ q̃d̃ mo
uetur m vltimo ſpacij q̃d̃ primus mouebat̃
1. cõpleatur motũ quo mouebatur illud q̃d̃
eſt equale ei m velocitate m quadã parte il
lius tẽporis. et ſimiliter ſi poſuerimus pri
mũ motũ demonſtratũ m vltimo ſpacij p
q̃d̃ 2m̃ motũ mouebatur. ſequitur q̃ primus
mouebatur. nã illud ſpaciũ diuiditur m
duas medietates. et poſſumus ponere ali
ud motũ equale ei m velocitate ptranſiens il
lud m medietate illius tpis ⁊ ſic m infinitũ
et cauſa in hoc ẽ quia magnitudo et tempꝰ
diuidũtur m infinitũ. vnde neceſſe eſt vt a
te q̃libet vltimũ m quo res mota demõſt
tur moueat̃. ſed ipe vſus eſt m hac declara
tione ſcdo moto. quia eſt manifeſtus.
nã aduerſarius põt concedere ipm pertran
ſire totũ ſpaciũ. ſed nõ pertranſit medietatẽ
antq̃ pertranſeat totũ. q̃ũ pertranſire medie
tatẽ ſit ptranſire m potentia non m actu. et
ideo vtitur ſcdo moto. et poſuit ipm ptranſire
m actu. q̃ũ hoc non põt aduerſarius negare.
et cũ conceſſit hoc eſſe ſpaciũ q̃d̃ pertranſit
motũ equale ei m velocitate m quadã parte
illius tẽporis neceſſario concedet q̃ primũ
motũ quãdo mouetur p totũ ſpaciũ ptran
ſibit illud ſpaciũ q̃d̃ ptranſiunt illud q̃d̃ eſt
equale ei m velocitate. ſ. q̃d̃ mouetur m in
nou illo tempore

¶ Amplius autẽ et ſi in õm tẽpore q̃d̃ ẽ
x. li. motũ ee dicamus aut õnino in quo
libet tẽpore in accipiendo vltimũ ipius
tẽporis nunc. hoc enim determinatũ eſt et
medium ipoꝝ nunc tẽpus eſt et m alijs dici
tur ſimiliter motũ eſſe medietatis autẽ
vltimũ diuiſio eſt quies et in medio mo
tũ eſt et õnino in qualibet ptiũ ſemper ei
ſimul ſcdm diuiſionẽ tẽpꝰ eſt determinatũ
ab ipis nunc. ſi igitur omne tps diuiſibi
le eſt. medium autẽ ipoꝝ nunc tempꝰ eſt. oĩ
q̃d̃ mutatur infinite mutatũ eſt

¶ Et cũ ſi dicatur aliquid moueri in tẽ
pore. z. c. totũ. et vniuerſaliter in aliquo
tẽpore. q̃d̃ cõcedat̃. q̃ũ accipiamus inſtãs
q̃d̃ eſt vltimũ eius. q̃ũ hoc determinat il
lud. et inter duo iſtantia eſt tẽpus. et i ali
is inſtantibus dicatur in eo q̃d̃ mouetur
ipm ibi moueri. et vltimũ medietatis eſt
differentia. neceſſe eſt vt in medietate eius
mouentur et vniuerſaliter in qualibet p
te. q̃ũ q̃ũ cõcluſionis determinatur
tẽpus per inſtantia. q̃ũ igitur õne tẽpus
eſt diuiſibile et inter duo inſtãtia eſt tẽpꝰ
neceſſe eſt vt õne q̃d̃ trãſmutatur tranſmu
tetur in infinitũ

¶ Iſta declaratio quia prima eſt ex ſpacio
et iſtu ex tẽpore. et dicit et eſt ei aliud ſig
nũ. q̃ũ non dicamꝰ aliquid moueri in aliq̃
tẽpore niſi q̃ũ accipiamus inſtãs q̃d̃ eſt fi
nis trãſmutationis et inſtans q̃d̃ eſt prin
cipiũ eius. q̃ũ per hec duo inſtantia deter
minatur tẽpus in quo eſt trãſmutatio ſed
tantum inſtans q̃d̃ eſt principiũ quia hoc in
tellectũ eſt. nã õne tẽpus finitũ nõ fit finitũ
niſi accipiendo illud inter duo inſtantia. et
ideo dicit. et inter inſtantia eſt tẽpus. 1. q̃ũ poſu
imus q̃ õne tẽpus terminatur ꝑ duo iſtã
tia. et inter quelibet duo inſtantia eſt tẽpus
vt declaratũ eſt. et poſuimus q̃ finis medi
etatis iſtius tẽporis in quo motus totũ mo
uetur. ſ. tẽpus. z. c. terminatur ab inſtanti
q̃d̃ eſt differentia inter iſtas duas medieta
tes manifeſtũ eſt q̃ q̃ũ motũ fuerit in hoc ĩ
ſtanti. ſ. q̃d̃ diuidit hoc tẽpus in duas medi
etates dicetur ee iam motũ cẽ. et in alia
medietate moueri. ergo illud q̃d̃ mouetur
iam motũ eſt. et ſimiliter q̃ũ diuiſerimus
illã medietatẽ in duas medietates. tunc i
alia medietate vere dicetur moueri. ergo et
in differentia que eſt inter duas medietatẽ
ipm iam cẽ motũ. et ſimiliter in medietate
medietatis. et ſic in infinitũ. ergo õne q̃d̃

trāſmutetur de .c. m d. et ſmiliter ſequitur ī
ōm vltimo vltimoꝝ quibus diuiditur .ſ. q
neceſſe ē q ipm trāſmutabatur añ quā trāſ
mutatū ſit m ipō. ſ. añquā ptrāſeat illam
magnitudinē. vnde neceſſe eſt vt dixit q illd
qd iā trāſmutatū eſt prius trāſmutabatur
qm ſi hoc non eſſet. tunc inuenirtur finis trā
ſmutatiōis ſine trāſmutatione. et ſic inue
nirtur finis ſine co rinis eſt finis. qd eſt ī
poſſibile. nichil .n. dicitur iā trāſmutatū ee
niſi qū fuerit m vltimo trāſmutationis

Eadē eiā demonſtratio eſt. et non in cō
tinuis et in contrarijs et in contradictōe
accipimus .n. tēpus in quo mutatū eſt
et itez eadē dicimus quare neceſſe eſt mu
tatū eſſe mutari prius. et qd mutatur mu
tatū eſſe. et eſt ipō mutari mutatū ee pri
ipō autē mutatū eſſe mutari et nullo mo
do cōprehenditur primū. cauſa autē hui
modi eſt. non eſſe ipartibile iptibili cōiū
tū. in infinitū eiā diuiſio eſt ſicut in hijs
que augmentātur et minuūtur lineis

Sequitur igitur neceſſario vt illud qd
iam trāſmutatū eſt prius trāſmutabat
qū demōſtratio eadē eſt in eo qd non ē cō
tinuū ōnino .v. g. in cōtrarijs et in cōtra
dictione. accipimus eiā tēpus in quo trā
ſmutatur et dicimus eiā hoc itē. q neceſſe
eſt vt illud qd trāſmutatū eſt iā trāſmu
tabatur. illud igitur qd trāſmutatur
prius erit trāſmutatū. et qd trāſmutatū
fuit prius trāſmutabatur. et ipoſſibile eſt
aliquo modo mutari primū. et cauſa hui
eſt quia ipoſſibile eſt impartibile ſequi ī
partibile. nam diuiſio eſt in infinitū ſic
in lineis q addunt et diminuūt.

Iam eſt manifeſtū eſt igitur ex hac demon
ſtratione qua vſi ſumus in trāſmutato ſed
quantitatē q ōne trāſmutatū ſimpliciter trā
ſmutabatur antequ ſit trāſmutatū ſuec ī q
tatē ſuec in qualitate. aut in ſubſtātia. de
mōſtratio eiā qua vſi ſumus in trāſmuta
to eſt ppinqua potēcia in alio. et eadē eſt de
mōſtratio in trāſmutatiōe in qualitate et ī
ſubſtantia. qū non eſt dicta aliqua mīa du
ab demonſtrationēs ſic dicat. ſed declaratio
qua vſi ſumus in magnitudine et in quā
tate trāſferetur ad tēpus qū ōne trāſmuta
tū ſit in tēpe. D. d. v. ſ. in cōtinuis et in cō
tradictorijs et intendit per cōtinua tranſ

mutationē in qualitate et per contradicto
ria. trāſmutationē in ſubſtantia. quia ē de
affirmatiua in negatiuā et conuerſo. D. d.
accepimus .n. tēpus ꝛc. i. et trāſeamus illā
demonſtrationē ad tēpus ponendo q vnū
qd ipſorū trāſmutetur in tpe. et q ōne tēpo
eſt ſēper diuiſibile et dicta inter hanc demon
ſtrationē qua vſi ſumus in hijs duabus trāſmutationib⁹ et tēpore. et duas demō
ſtrationes a quibus incepit loqui in hac de
claratione que ſunt eiā ex tēpore. eſt quare
le due declarationes facte ſunt ommes ōm trā
ſmutatiom. et iſta ē quaſi ppria hijs duab⁹
trāſmutationib⁹ D. d. ergo neceſſe ē ꝛc. i. due
queſita que intendebat declarare. ſ. qd trāſmu
tatū eſt prius trāſmutabatur. et q illud qd
trāſmutatur prius trāſmutatū eſt. D. d. il
lud igitur qd trāſmutatur ꝛc. i. ſequitur ig
ex iſtis duabus concluſionib⁹ q ōne iſtius
in qua demonſtratur trāſmutatū trāſmu
tari. neceſſario ante illā trāſmutationē ear
trāſmutatū adeo q impoſſibile ē reperiri in
aliū trāſmutatiōis. ſed ante trāſmutationē
eſt trāſmutatio in infinitū. ſ. in potentia.
D. d. et impoſſibile eſt aliquo modo mutari
primū. i. mutetur primū trāſmutatione de
monſtratū in actu. D. d. et cauſa in hoc eſt q
i. et cauſa in hoc eſt. quia magnitudo et mo
tus et tēpus non cōponuntur ex indiuiſibi
libus. quū ſi motus diuideretur in indiuiſi
bile. tunc eſſet illic ꝑimus motꝰ et prima mag
nitudo. et primū tēpus. D. d. diuiſio eiā eſt i
finita. quēadmodū in lineis que addunt et
diminuūtur. i. que perdunt in additione et
diminutione in infinitū vt declaratū eſt i
tertio

Manifeſtū eſt igitur quū qd fuit eſſe
eſſe eſt fieri prius et qd fuit fuiſſe eſſe quem
q; diuiſibilia et continua ſunt non tamē
ſemper qd fuit fuiſſe eſt ſed aliud aliquid a
illius aliquid. ſicut domus fundamentū
ſimiliter autē in eo qd corrūpitur et in eo
qd corruptū eſt. nox eiā in eſt in qd fuit
et qd corrūpitur infinitū quoddā quū ſit cō
tinuū et non eſt nec; fieri. niſi aliquid ſit
factū prius. nec; factū eſſe niſi fiat aliqd
ſimiliter autē et in corrūpi et corruptū eſſe
ſemp eiā eſt ipō corrūpi corruptū ee pri⁹
corrūpto autē eſt corrūpi. manifeſtū ig
quia qd factū eſt neceſſe eſt fieri prius

iã ꝑmus trãſmutatiõ eſt vult declarare cõuerſiõ.ſ.ꝙõne qd̃ trãſmutatiõ eſt ꝑmus eã trãſmutabatur.et ideo dixit.et non ſolũmodo ꝛc. i.qm̃ hoc ſmiliter eſt in eis.Deinde incepit declarare hoc.et dixit õne enim qd̃ trãſmutatiõ ẽ ꝛc.i.et iſta ꝓpoſitio declarata eſt.ſ.ꝙõne tm̃ ſmutatiõ eſt in tẽpore.et qm̃ poſunt hoc poſunt trãſmutatiõ aliqd̃ de aliquo terminato i aliqd̃ terminatiõ qd̃ eſt primũ eius ad qd̃ trans mutatur.V.g.de.a.m.b.et dixit.ſit igitur aliqd̃ ꝛc.i.de aliquo continuo.ſ.a.ad contra tiũ ad qd̃ primo fit trãſmutatio.ſ.inter que non eſt medium vt declarauit eſt ſupra ꝙ aliud qd̃ trãſmutatur primo qm̃ transmutat ẽ in illo ad qd̃ nõ in illo ex quo et hoc intendebat qm̃ dixit eſt.n.in.a.ꝛc.i.eſt enim in inſtanti alio ab inſtanti in quo eſt in.b.qm̃ declarauit eſt ꝙ illud qd̃ trãſmutatur nõ eſt in hoc.i.in eo ex quo eſt trãſmutatio.D.d.ſi igitur fuerit in alio ꝛc.i.ſi igitur fuerit in eo ex quo in alio inſtanti ab eo quo eſt in eo ad qd̃.tunc inter illa erit tẽpus.et in hoc tẽpore mouebitur neceſſario.et õne qd̃ dicitur iam motũ ee dicatur prius mouen quẽadmodũ illud quod trãſmutatur dicitur prius fuiſſe transmutatum

¶ Qm̃ igitur in tẽpore mutatiõ eſt.tẽpus autẽ omne diuiſibile in medio aliud eſt mutatiõ et itruũ in illius medio aliud.et ſic ſemper quare mutabitur prius

¶ Et eadem qua trãſmutatiõ in tempore et omne tẽpus eſt diuiſibile in medietate eius erit trãſmutatio.et eã in medietate illius medietatis trãſmutatur aliud.et ſic ſemper.quare neceſſe eſt ꝙ ꝓ trãſmutabit.

¶ Hec eſt alia declaratio.et eſt ꝙ ſi omne trãſmutatiõ trãſmutatur in tẽpore et õne tẽpus eſt diuiſibile.tunc in medietate illius temporis dicetur trãſmutatiõ trãſmutari.et tunc dicetur ipm̃ iã eſſe trãſmutatiõ in medietate illius medietatis.et ſmiliter qm̃ fuerit in medietate illius medietatis dicetur trãſmutari in medietate medietatis illius medietatis ipm̃ eſſe trãſmutatiõ.et ſic in infinitũ.ergo illud qd̃ trãſmutatur iã eſt trãſmutatiõ.

¶ Amplius autẽ in magnitudine manifeſtius eſt qd̃ dicitur ꝙ id ꝙ continua eſt magnitudo in qua mutatur qd̃ mutatur.ſit enim mutatiõ ex.c.in.d.qd̃ mutatur.ſi quidẽ ergo indiuiſibile eſt ipm.c.d. impartibile eſt ipartibili cõmunicari.qm̃ autẽ hoc impoſſibile eſt.neceſſe eſt magnitudine eſſe qd̃ interest.et in infinita eſſe diuiſibile quare ſi illa mutatur prius.ne eſſe ergo õne qd̃ mutatiõ ẽ mutari prius

¶ Et eã declarationi eſt hoc manifeſte in magnitudine.magnitudo enim eſt ꝙ mutatur et ẽ illud in quo trãſmutatiõ trãſmutatur.trãſmutetur igitur aliquid de.c.in.d unde neceſſe eſt ſi.c.d.eſt indiuiſibile vt illud qd̃ eſt indiuiſibile ſequatur indiuiſibile ſed hoc ẽ ipoſſibile.ergo inter illa eſt magnitudo.et eſt diuiſibile in infinitũ.ergo trãſmutabatur antequã trãſmutatur de.c.ad.d.unde neceſſe eſt vt õne quod trãſmutatiõ eſt prius trãſmutabatur

¶ Qm̃ declarauit ꝙ õne trãſmutatum trãſmutabatur antequã trãſmutaretur.qm̃ omne trãſmutatiõ eſt in tẽpore.et õne tẽpus ẽ diuiſibile in infinitũ.declarauit hoc idẽ per magnitudinẽ et dixit.et declaratiõ eſt hoc ꝛc. i.et declaratiõ eſt illud qd̃ declarauimus ꝙ tẽpus per magnitudinẽ.et hoc eſt in trãſmutato in loco et in quãtitate.et iſta declaratio eſt manifeſtior.qm̃ magnitudo eſt manifeſtior in hoc ꝙ trãſmutatio fit talis ſed nõ eſt ita in tẽpore.Alex.dicit ꝙ non intendit ꝙ declaratio que eſt ex magnitudine eſt manifeſtior quã illa que eſt ex tẽpore qm̃ vtrãq; ſit cõmunis.ſed intendebat ꝙ declaratio que eſt in motibus ꝙntatis eſt manifeſtior quã quã ſũt in ꝙlitate et verba Alex.ſunt iſta.et qd̃ dicimus declarabitur magis in ſpatio nã ſpatiũ in q trãſmutatiõ trãſmutatur eſt continuũ.D.d. trãſmutetur igitur aliquid ꝛc.i.ponatur igit aliquid trãſmutari per aliquã magnitudinẽ de.c.ad.d.ſequitur igitur vt ſi inter punctũ.c.et.d.non fuerint linea diuiſibilis vt indiuiſibile tangat indiuiſibile qd̃ eſt ipoſſibile Deinde dicat neceſſe eſt ergo vt inter illa ſit magnitudo.i.et qm̃ ſit impoſſibile indiuiſibile ſequi indiuiſibile.neceſſe eſt vt inter vltimũ indiuiſibile ex quo motũ mouetur.et indiuiſibile ad qd̃ mouetur.ſit magnitudo diuiſibilis in infinitũ.et qm̃ poſunt h.dicit ergo trãſmutabatur ꝛc.i. et qm̃ inter.c.et.d.ſit magnitudo ſemper diuiſibilis.et in qualibet magnitudine earũ trãſmutatur trãſmutatiõ.neceſſe eſt ꝙ trãſmutabatur aliqꝫ

nẽ licet non sint in ipa magnitudine sequnt
ur amdat a illud qd est in magnitudine. sci
licet vr in eis non inuenatur prima natura
liter. et dicit. est enim necessario in eo qd gene
ratur et corrumpitur aliqd immutabile qđ sit q
tuuꝫ. a. et necesse est vt in eo qd generatur et
corrumpitur sit aliqd non hūs primū quia ge
nerabile et corruptibile sunt in aliquo cate
gr primo quia est diuisibile in infinita. scili
cet magnitudine. et hoc qd dicit de generatio
ne et corruptione. intelligendū est de motu
in qualitate. igitur h est trāsmutationis q
est in qualitate et substãa per amdēs trāsmu
tationis vero in vbi et qñ p se. sed quitur
de generatione. qñ visū est in ea primū na
turaliter. in generabilibꝫ autē que cōponū
tur ex corporibꝫ diuersis. s. nō similibus ma
nifestū est de h scilicet cor in animalibꝫ qđ est
prima pars. et similiter caro in similibꝫ cor
poribus. qñ prima quātitas carnis est ter
minata. qñ caro sedm q est caro non diuidit
in infinita. Nos autē dicamus q generatio
prime ptis apponitur ex alteratione et genera
tione qñ qñ aliquid generatur ex aliquo
v. g. caro ex sanguine primo amittēdo q
litates et amdenata ppria sanguinis. et fiēt
amdenata ppria carnis. donec amittatur for
ma sanguis. et fiat forma carnis. et hoc in
fine motus. s. non in tēpore. si igitur in trans
mutatione que est in qualitate nō inuenit
primū naturaliter. quia est in aliquo cuius
ta primo naturaliter. et generatio est in tpe
quia sequitur alteratione. manifestū est q in
eo non est primū naturaliter et dicit. ergo im
possibile est ic. a. et qñ generatio non habeat
primū partē naturaliter impossibile est aliqd
de non ente in generatione qđ prius non ge
nerabatur. qñ qñ sit diuisibile qñ fuerit tā
immutatū in illo vltimo quo diuiditur. dicit
in generatū est. et similiter illud qđ iā gene
ratū est dicatur prius generari. D. d. et sili est
de eo qđ corrumpitur. et debes scire q iste pces
in infinitū est in potētia non in actu. et si
nullus motus fieret omno. et qñ cōpleuit
hac declarationē repetit illud qđ declarauit
et dicit. ergo necesse est ic. a. et causa in hoc est
quia generatio est in magnitudine et in tē
pore. et vtrūq; est diuisibile. D. d. ex quo sequi
tur q illud in quo generatur. impossibile est
vt sit iste q sit prima magnitudis in qua
incipit motus generationis et non est intel
ligendū ex hoc qđ non inuenitur prima ingre
nitudo ex generato qđ est ex partibꝫ diuersis
sed intēno cuius est q non inuenit prima ingre
nitudo ex generato. ex magnitudine in qua
capit generatio et magnitudo que sit prima
s. qua non inuenitur prima magnitudo ex
magnitudine in a qua incipit generatio.

¶ Quoniā autē omne qđ mouetur in
tempore mouetur et in plus. maior in
nitudo in infinito tēpore impossibile est mo
ueri magnitudine finitā. non tamē sem
per et non illius aliquid qđ mouetur. sed
in ōni ōne q̄ quidē igitur si aliquid mo
uentur eque velociter necesse est finitā infi
nito moueri manifestū est. accepta ei pte
que metiuntur totū in equalibus tempo
ribus tantis q ptes sunt per totā magni
tudine motā e quare qñ hē finitā sit et q̄
tantā vnaquaq; et tot modis oīs et tēpus
vtraq; e finitā. tot eiā modis erit minimus
di quantū tēpus qđ est pars multipli
cato sedm multitudine partiū.

¶ Et quia ōne motū mouetur in tēpore
et in maiori tempore mouetur per maiꝰ
spatiū. impossibile est vt in tēpore infini
to mouetur motu finito sine eo q mo
sit idē semper et erit motū qđ mouetur qđ
dā illius motus. sed mouetur ipō toto i to
to. qñ manifestū est q si aliquid fuerit
equalis velocitatur velocitatis in motu.
necesse est q̄ per finitā mouetur in infini
to. qñ si ei eo fuerit accepta aliqua pars
que metiuntur ipm totū mouebitur per il
lud totū in tēpore equali ergo si ille ptes
oīs fuerit finite et quātitas aumentabit
eiā et numerus ōnū necesse est vt tēpus
eiā sit finitū. qñ numerus eius erit sedm
tēpus partis qñ fuerit duplicatū per nu
merū partiū

¶ Iam declarauit hoc qñ declarauit q oīs
magnitudo et omne tempꝰ est diuisibile sē
per. sed illa declaratio illic fuit p amdēs. et
ideo vult hic perscrutari de hoc. nā declaratio
qua vsus est illic non distinguit inter mo
tū equalē et diuersū. et inter diuisiones fi
niti et infiniti. et dicit et qua ōne motum
mouetur in tēpore et incepit ab h. qua si hꝰ
non concesserit q ōnis motus est in tēpore
non potit dicere q ōnis motus finitus e i

qđ fit factū esse. ōnis. n. magnitudo et ōe tempus semper diuisibilia sunt quare in quoniq; fit aliquid non est vtiq; finit p̄.

¶ Et manifestū est q illud qđ generatū est necesse est q prius generabatur. et qđ generantur prius generatū fuit. et qđ est ex hoc diuisibile et cōtinuū. sed non semper erit illud qđ generatur sed aliud. v. g. q tum illius ut fundamentū ex domo. et eo dē modo est de eo qđ corrūpitur et qđ corruptū est. semp enī inuenim⁹ anteq̄ ignis corrūpatur iam corruptū esse. et anteqū sit corrupta corrūpebatur. ergo manifestū ē q illud qđ generantī est necesse est q generetur. et illud qđ generantur necesse est qđ fuit generantī omnis enī magnitudo et ōne tēp⁹ semper sunt diuisibilia. ex quo sequitur q illud in quo generantur ī possibile est vt sit in q sit primū

¶ Quī declarant q ōne qđ trāsmutabatur m magnitudine prius fuit trāsmutatū. et ōne qđ fuit trāsmutatū prius trāsmutabat̄ p̄ma declaratione. et declarant hoc m transmutatione qualitatis et substantiae declaratione cōmuni vult declarare hoc declaratione p̄ma de generatione. q generatio quo dāmodo est m magnitudīe. sed differūt vt dicat q partes magnitudīs ex quibus generatū generatur. sunt diuerse m spē. et sunt m motu locali et augmēto eedē m spē et diuerse m numero et dicat. et qđ est ex hoc diuisibile et cōtinuū. i. et ōne qđ est ex generabilibus diuisibile et cōtinuū dicatur m eo qđ generantī est qđ prius generabatur et m eo qđ generantur qđ prius generatum fuit. et dicit hoc p̄figendo se ex hoc q sūt hic generabilia indiuisibilia vt sciatur et ītelligat et quia generatio est trāsmutatio de non subiecto m subiectū. et corruptio est trāsmutatio de subiecto m non subiectū. ideo trāsmutatī non est idē m ea de numero transmutationis vsq; ad finē. quare enī ner trāsmutatio est eiusdē spēi nā motus generationis et corruptionis est cōpositus ex trāsmutatione m qualitate. et trāsmutatiōe m substantia. et trāsmutatio que est ī substantia est non m tēpore. s. proueniēs forme substantialis. et est enī motus generati animus totius cōpositus ex motib⁹ partiū m generabilib⁹ cōpositis ex mēbris di uersis et p̄ hunc modū extremū excepit h m generatione et dixit. sed semper etiā illud rē. i. sed nō sequitur vt trāsmutatū precedit m ea sit de spē trāsmutatis posteriori. sed de alia spē ei. D. mdixit exēplū. et. dixit. v. g. quādā illius rei q̄m domus. q̄na cōponitur ex generatione aliorū corporū non sequitur vt partes trāsmutationis m ea autē trāsmutatis sint de spē posteriore trāsmutationis. et hoc similiter accidit m generatione animalis et aliorū corporū organicorū m corporibus vero simplicibus non accidit hoc. vt m generatione ignis et aque. sed sequitur necessario. vt alia trāsmutatione positā alia sit trāsmutatio sue illa trāsmutatio accipiat̄ diuisibilis aut indiuisibilis. s. finis trāsmutationis solūmodo. ita q nō sit finis trāsmutationis m generatione. nā finis trāsmutationis m generatione necessario ē de alia spē motus q̄ finis sit m substantia et transmutatio cuius est finis est m qualitate. s; ista trāsmutatio que est m qualitate non est vna spē eius. v. g. q̄m q̄ sanguis generatur caro necessario alterabitur ī plus q̄ m vnā qualitatē. donec expellat formā sanguīs et habeat formā carnis. et sic est ītelligenda generatio corporū consimilium nā generatio est tribus modis. aut generatio simplicium aut organicorū. aut complexionis et mixtionis. D. d. et sēm hunc modū est de illo qđ corrūpitur et qđ corruptū est. i. q̄m m motu corruptionis. non reperitur p̄mū naturaliter. sed an quēlibet motū imētū m actu inueniatur motus et finis. sed forte illud qđ est ante. non est de genere eius. qđ est post m generatione cōpositorū ex corporibus diuersis. et quia hoc inuenitur ī generato per accidēs. et similiter m qualitate quia est m continuo qđ non est ita ī loco et q̄to. s. q ista diuisio est m istis duob⁹ motibus essentialiter manent intentionēs hominū ad hoc et declarant q p illud q hoc inuenitur m motu qui est m magnitudīe declarabitur ipm̄ ēe m motu generationis et corruptionis q̄ generatio et corruptio nō sunt nisi m habenti magnitudinē. q̄m q̄ hoc faciunt declarantū m aliis trāsmutationibus que sunt m magnitudinib⁹ et generatio et corruptio nō sunt extra magnitudi

sunt .a.b. ista igitur pars in quo tēpore finit
de tēpore infinito. qm impossibile ē ut sit ifi
nitū. qm tota mensuratur in infinito. et si
cut ā accepim⁹ aliā partē sedm mensurā .a
b. necesse est vt sit in tēpore ifinito. quia to tū
fuit in ifinito. et qm sic fecim⁹ in eis que ac
cepim⁹ ex eo quia ex infinito non est aliq
pars ōnino ad quā mēsuretur qm infini
tū impossibile est ut sit cōpositū ex finitis
equalibus aut inequalib⁹? et qm finita fue
rit numerus aut magnitudo mensurabi
tur illa vnū sue fuerīt equalia. et non mi
nus si fuerīt inequalia postq̄ fuerīt termi
nata in magnitudine saltē et longitudo
finita est longitudo que mensuratur ab a
liqua mēsurā ut .a.b. ergo in tēpore finito
necesse est ad illud moueri per longitudinē
a.b. et similiter est de quiete. vnde sequitur
q̄ impossibile est idē generari et corrūpi sēper

Qū declarauit q̄ impossibile est vt
spacū finitū pertrāseatur in tēpore infinito ī
moto equalis velocitatis dicit q̄ similiter ē in
motu inequalis velocitatis et dicit. et si erā fu
erit inequalis velocitatis ꝛc. ut ī differenter si
ue motū fuerit equalis velocitat sue non de
inde incepit declarare hoc et dicit. sit igitur .a.
b. ꝛc. 1. sit igitur longitudo finita p quā ē vn⁹
motus finitus qui est in tēpore infinito longi
tudo .a.b. et sit tēpus infinitū tēp⁹ ꝛc. d. dein
de pposuit ad hoc declarandum ppōnē necessari
am in hac predicti declaratione. sed non pre
dicit eā prius cōsiderantē
habere eā in mente et dicit et qm necesse ē ꝛc. 1.
et qm hoc posuerim⁹ et cōcesserim⁹? et aliā p.
positionē notā. et est q̄ necesse est vt in eodē
motu quidā non moueatur alī quidā. v.
g. in motu qualitatis quedā ptes alī quasdā
et in quātitate quedā partes quātitatis alī
quasdā. et in vbi similiter. s. q̄ motū moue
bitur quibusdā partibus motus ante quas
dā. et non intendit partes rei q̄ est subiectū mo
tus. s. mduuduū substantie motū: qm hoc nō
est verū de eo in ōnib⁹ motibus q̄ quedā ptes
eius precedunt quasdā h erū non est verū in
in qualitate. et similiter in generato diffini
tū partū in motu vero locali aut in motu
augmenti non. partes .n. istius motus sūt
in toto moto quēadmodū totus motus ē in
toto. Sed et motus habet duplex subiectū. s.
genus predicamentor⁹ in quo est motus. et
substantia subiecta illi generi. et vtrūq; di
catur ēe motus intelligendū est hic per motū
naturā subiectā motui. s. mduuduū substā
tie deferens illud. D.d. illud ex quo apparet
h patefecit et dixit. hoc manifestū est ꝛc. 1. et
h q̄ motuū quidā est post quiddā manifes
tū est. nā in tēpore prius erit prius eius et in
posterius posterius. qm quia tēpus habet p̄
us et posterius. ideo motū in eo habet pri⁹ et
posterius. D.d. qm in maiori ꝛc. 1. qm ī maio
ri tēpore erit motū aliud a priori qd̄ est ī mīo
ri tēpore sue fuerit equale in velocitate aut
inequale et dixit h. quia hec ppō est vera ī vī
q̄ declaratione. s. in declarat hic de motu q̄
equalis velocitatis et diuerse velocitatis. et
quia illud qd̄ est diuerse velocitatis inuenit
tribus modis aut arsat aut diminuit aut
vno q̄ modo. et h est inequale in eis. s. cū hoc
q̄ partes motus sint quedā ante quasdā dici
ut. et si motus eius ꝛc. 1. et hoc q̄ quedā partes
precedunt quasdā inuenitur erā in diuersis
hoc modo diuersitat non in minus qm ī equali
bus et similiter est intelligendū hoc. s. quā
do q̄ arsat et quādo q̄ diminuitur. et qm dicit
et qm necesse est vt quiddā motu ante quiddā
Deinde incidit ei declarare hoc in dicit cōcessi
et dicit accipiatur igitur ex longitudine .a.
aliqua pars .i. longitudo quā primo posuit
et quasi .d. et qm posuerimus longitudinē mo
tuū. s. .a.b. in tēpore infinito. s. c.b. et fuerit p
situ nobis q̄ quedā partes motus et motū
cedūt quasdā accipiamus ex hac longitudi
ne quā posuimus. s. a.b. aliquā partē men
surantē illā et sit .a.b. D.d. illa igitur pars ꝛc.
i. ista igitur pars mēsurans in quo tpe tēpo
ris finiti fuit accepta. nā impossibile est vt tēp⁹
sit infinitū. s. tempus in quo motū pertrāsit
hanc partē qm totū illud spacū pertrāsiuit
in tēpore infinito. sed est impossibile vt pars
et totū pertrāseantur in eodē tēpore. D.d. si
accepimus erā ꝛc. 1. si igitur accepimus
ex illo spacio aliā partē equalē parti .a.b. q̄
posuimus mēsurare spacū necesse est vt mo
tū pertrāseat hanc partē erā in tēpore finito
nā iā posuimus totū pertrānsire ipam in tpe
infinito et indifferenter. sue posuerimus q̄
motus eius per hanc sedem partē fuerit ve
locior aut tardior q̄ motus eius per aliā ptē
aut equalis. D.d. si igitur accepim⁹ ꝛc. 1.
et similiter si diuiserimus terrā mensurā

tēpore finito et qū sit possibile apud ipm mo
tū esse non in tēpore. et h manifestū est per se
et qū induxit hanc ꝓpositionē quasi partē p
cedentis induxit aliā partē que est causa in
consecutione eius qd̄ volunt declarare et dix
it. et in maiori tēpore ꝛc̄. et qū posuit h. dixit
ergo impossibile est ꝛc̄. Deinde posuit h con
ditionē. et dixit sine eo q̄ motus ꝛc̄. i. et im
possibile est vt motus moueatur in tēpore ī
finito vno motu nisi ille motus fuerint sēper
et infinitis in tēpore infinito. sed illud qd̄ ē
impossibile est vt sit motus infinitus. D. d. et
erit motū non quia mouetur ꝛc̄. i. si illud mo
tū non attribuatur tēpori infinito quia est
vnū et mouetur in quodā illius qd̄dā illi⁹
motus infiniti. et hoc secūm ꝓpietatē ꝛ addi
dit hanc conditionē ꝓsentiendo se a corpore
celesti quia mouetur qd̄dā motus infinitus in
quoddā tēpore infinito. et ideo addidit hoc et
dixit. sed mouetur ꝛc̄. i. et si istud motū de q̄
diximus q̄ impossibile est vt moueatur mo
tu finito in tēpore infinito. non dicatur h ī
eo. non intelligendo q̄ mouetur toto motu
in toto illius tēporis. et qū induxit in h ser
mone illud qd̄ est quasi precedēs. Deinde ī
duxit qūs incepit declarare continuatiōē
et dixit. qū in manifestū est ꝛc̄. i. qū manife
stū est q̄ istud motū qd̄ erit equalis velocita
tis aut diuerse. si equalis declarabitur ex h
qd̄ dicā q̄ non mouetur motu finito in fi
tēpore finito. Deinde inuenit quomodo se
quitur h et dixit. qū qū fuerint accepta ꝛc̄. i.
qū qū posuerimus aliquid moueri mo
tu terminato ꝙ spatiū terminatū. v. g. ꝙ
spatiū. h. b. et deinde accepemus ex h spa
tiū ptē. manifestū est q̄ ptes sunt illius parti
tis partis tēporis in quo ptes sunt totius spa
tiū et q̄ qū ptes sunt illud idē spatiū ptes
secundo oēs illas partes equales in quas
spatiū est diuisū qd̄ eius partes sunt eis in
tēporibus equalibus quorū numerus est
sicut illarū partiū eī necesse sit vt numerus
tēporū sit sicut numerus partiū spatij et vt tē
pora sint equalia quia partes sūt equales
et motus est equalis. D. d. ergo necesse est si
ille partes ꝛc̄. i. et qū necesse sit vt minoris
partis tēporis in quo totū motū mouetur
sit finitus. et vnaq; pars est finita qū sint
equales partiū spatij et partes spatij sūt
finite. necesse est vt tēpus cōpositū ex illis

ptibus sit finitū nā cōpositū ex partibus
finitis ī magnitudine et numero equalibus
est finitū necessario. D. d. qū minoris cor
ꝛc̄. i. qū numerus partiū que sunt duple ꝙ
spatij mensurātur illud sit numerus duplorū
ꝙ tēpus in quo pertransiuerūt illud spatiū
i. q̄si in spatio fuerint decuplū illius ꝙis et
in tēpore eīdē erit decuplū partis in q̄ motū
pertransiuerunt partes spatij

Sed si non sit eque velociter differt nichil
sit eūm in quo. a. b. spatiū finitū qd̄ mo
tū sit in infinito tēpore. et tēpus infinitū ī
quo. c. d. sequitur necesse est prius alterū al
tero motū esse hoc autē manifestū q̄ tēpori
in priori et posteriori alterius est motū sēper
cui in plus alterius est motū esse siue eque
velociter mutet. siue non eque velociter mu
tet. siue intendatur motus. siue remittat
siue maneat nichilminus? accipiatur igit
aliquid. a. b. spatij qd̄ sit. a. c. qd̄ metiatur
a. b. hoc itaq; infinita in quodā facti est tē
pore. in infinito eūm non potest esse. ee eūm in
finito est et iterū alterū iā si accipiam? quā
tū est. a. c. necesse est in infinito tpe esse. esse ei
est in infinito. et sic accipiens qūm infiniti
quidē nulla pars est que metiuntur. impossi
bile eūm in infinitū esse ex finitis. et equa
libus et inequalibus ꝙ id qd̄ metiuntur
finita multitudine et magnitudine aut q
tū vno siue equalia sint siue inequalia
finita autē magnitudine nichilminus:
spatiū autē finitū tantus que sit a b. me
suratur ergo infinito tēpore. a. b. mouet.
similiter autē et in quiete. quare neq; fieri
neq; corrupi. impossibile est semper aliqd
vnū et idē.

Et si eīm fuerint inequales velocitat nō
est in hoc diffa. sit igitur. a. b. longitudo ꝙ
quā est motus finitus. et sit per quā ir mo
uetur in infinito et sit tēpus infinitū. c. d.
qū igitur necesse est vt quoddā non moue
atur ante quoddā. et hoc manifestū est q̄a
prius et posterius ex tēpore mouetur vnū
post aliud quia in maiori semper motū ē
aliud a precedenti siue tāsmutatio eius fu
erit equalis in velocitate. aut non equalis
et sine motus eius augmentetur aut di
minuatur et non minus si remanet in ea
dē dispositione. accipiatur igitur ex longi
tudine. a. b. aliqua pars et sit a. b. q̄ men

nifestū cuī q' diuisio tēporis in infinitū ñ
aufertur finita diuisione facta et quanto t
co q' tot modis. quare non transiunt infi
nito tēpore infinitū nichil autē differt mag
nitudinē in altrū. aut in vtrūq; esse īfinitū
cadē cuī imo est

¶ Et cadē ratione ostenditur ad hoc q' ī
possibile est cū infinitū moueri tēpore fi
nito aut quiescere fuit motus fuerit equal'
aut diuersus nā qū accipitur aliqua ps
que mensuret totū tēpus tunc illa pars
mouebitur per aliquā ptē illius spacij nō
per totū. per totū enī mouetur in toto tēpore
et inequali et mouebitur cadā per aliā par
tē et in vnaquaq; partiū similiter. fuit fuit
ne equal' precedenti aut inequal'. nulla. n. ē
diuersa in hoc solūmodo vnaqq; illarū pa
rū sit finita vnde manifestū est q' qū tēpus
cōsumitur nō consumitur infinitū pars
to enī finita in mensura et in numero. er
go nichil mouetur per infinitū in tēpe fini
to et nulla diuisa est fuit illa mensura fuerit
finita altera parte. aut infinita vtrāq;. q̄
nā cadē est ratio

¶ Qū declarauimus q' impossibile ē aliq̄d infini
tū moueri per spacij finitū in tēpore infinito
declarat cadā q' impossibile est vt aliq̄d infini
tū moueatur in tēpore finito. nā necessariū ē
vt infinitū moueatur per spacij infinitū. er
go sequitur aliquid pertranseat spacij infini
tū in tēpore infinito. et hoc est conuersū eius
q̄d' prius declarauit ee impossibile. s. aliquid
pertranseat spacij finitū in tēpore infinito. et q'
hec duo sunt similia. et cadē est declaratio m
eis s. aliquid moueri per spacij finitū in tē
pore infinito. aut aliquid moueri p spacij
infinitū in tēpore finito. nā illud q̄d' illic fer
mus dumdemodo spacij finitū ex quo sequit
tēpus ee finitū suademus hic dumdemodo tps
et sequitur spacij ee finitū. et ideo dicit. et si
ta cadē ratione ꝛc. i. q̄ū impossibile est infini
tū moueri in tēpore finito. sequitur. n. ipz mo
ueri per spacij infinitū in tēpore finito. D. d.
q̄ū qū accipiatur aliqua pars ꝛc. a. et demon
stratio illius. q̄ū qū posuerimus motū infi
nitū in tēpore finito et acceperim⁹ aliquā p
tē illius tēporis. tunc motū mouetur in illa
per aliquā partē spacij nā impossibile ē vt p
idē spacij mouetur in parte et in toto tem
poris. D. d. et inequali cadā mouebitur p ali

ā partē ꝛc. a. deinde si posuerim⁹ ipm mouē
rum alia partē tēporis equalē prime parti
mēsurāti. deinde in tertia. deinde in quarta et
similiter in vna aliquā partiū tēporis donec
tēpus consumatur. tunc cōgregabuntur ex
hoc spacia finita mensura et numero. et idif
ferenter fuit motus eius in illis partib⁹ fuit
vt equal' aut diuersus et hoc intendebat qui
dixit. fuit fuerit equalis precedenti aut me
lis. a. fuit motus eius in sed⁹ parte fuerit eq̄
lis motui eius in prima aut inequalis qui
non ē est dicta inter hoc q' sit equalis aut in
equalis in illis tēporib⁹ equalib⁹ qū vnaq;
partiū spacij quas motū pertransit in illis tē
porib⁹ fuerit finita. qū congregatū earū
tū fuerit motus non sit equalis in se. D. d.
ex quo manifestū est ꝛc. i. manifestū ē igitur
ex his q' qū tēpus consumetur per motū illi
us non per vnāquā q' partiū equaliū par
mensurantā q' illud per q̄d' mouetur non cō
sumet⁹ nā infinitū mouetur per spacij infi
nitū. D. d. patito. n. est finita. i. declaratū
supius. qū necesse est spacij per q̄d' est mo
tus cōsumi. nā partes ōnes per quas mo
mouetur in illo tēpore sunt finite mensura
et numero. s. qū vnaq; est finita in se et
numerus oīm est finitus sed positū est eas
ee infinitas hoc ē impossibile. deinde dicit
go infinitū non mouetur in tēpore finito. d
declaratū est igitur ex his q' aliq̄d infinitū
mouetur in tempore finito. qū sequitur ex
his vt aliq̄d infinitū moueatur per spacij fi
nitū. et sic aliquid mouetur p spacij infi
ipo q̄d' est impossibile debes scire q' ex hac ap
paret q' impossibile est infinitū moueri oīno. nā q̄d' nō mouetur tēpore infinito necs
se est ipm moueri semper tēporib⁹ fuit sed
continuationē et pretuitatē. deinde. d. et mi
lia est dicta ꝛc. i. quoniā sequitur motū pri
mus spacij infinitū in tēpore finito. dico ergo
q' sequitur ex his vt motus esset in toto tēpore
vnus. s. motus infinitus

¶ Demonstratis autē his. manifestū ē
q' neq; finitā magnitudinē infinitū con
tingit transire in finito tēpore. propter tam
dē causā. in parte. n. tēporis finitū tāsibit
et vnoquoq; silr. quare in ōm finitū

¶ Hoc quidē declarato manifestū est ee im
possibile cadā magnitudinē finitā primā
sure infinitū in tpe finito. p illā eandē cā

equalē ꝑme sequitur vt motū pertūseat ul
lam ī tēpore finito et qū sic ferimus ī dim
ione cōsumetur spaciū et cōgregabitur ex p
tibus in quas dividitur illud spaciū mine
ns terminatis finitis et ex tēporib⁹ ī q̄z
vnoquoq; pertūsit vnāquāq; illarū ꝑtium
spaci et qd cōponitur ex finitis est finitū. et
necesse est ergo q tēpus ī quo pertūsit totū
spacium est finitū necessario et hoc intēn
debat qū dixit. et qū sic ferimus ꝛc. 1. et sili
qū sic ferimus dividendo spaciū necesse est
tēpus dividi ī partes equales ī numero p
tibus spaci et si partes tēporū non fuerint
equales ī se et erit tēpus congregatū fini
tū. qm possibile est mensurari per partē ei⁹
et infinitū nullā habet partē a qua mensu
retur. nā infinitū ipossibile ē cōponi ex fini
tis equalibus aut inequalibus. et iā posu
imus q illud tēpus cōponitur ex finit. D.
d. et qū finita fuerūt numerus ꝛc. 1. et q. nu
merus et magnitudo qu ꝙponūtur ex fini
ti mensurātur ab vno sive fuerūt equalia si
ve inequalia. et ordinatio istarū ꝓpositionū
est talis qm primū posuit q infinitū ipossi
bile est mensurari a sua parte. Deinde dedit
causam ī h. et est quia infinitū non cōpo
nitur ex finitis equalib⁹ aut inequalibus
aliā ꝓportionē. et est q magnitudo finita á
numerus finitus pōt mensurari a sua p
te. sive magnitudo aut numerus cōponā
tur ex equalib⁹ aut inequalib⁹ et sic syllogis
mus componitur ī secūda figura tali modo tē
pus ī quo motū pertūsit hoc spaciū pōt ī
mensurari a sua parte qū sit cōpositū ex partib⁹
finitis licet non equalib⁹ et tēpus infinitū
non pōt mensurari ex sua parte. ergo tēp⁹
ī quo motū inequalis velocitat ptūsit spa
ciū finitū non est infinitū. et hoc est intē
ditus. ipe autē videtur quasi non ordinare
istū syllogismū hoc modo. sed posuit p⁹ has
duas ꝓpositiones q longitudo ī quo trans
mutatur transmutatū mēsuratur a sua pte
et h intendebat qū dixit. et longitudo finita
mēsuratur ab aliqua mēsura. vt. a. b. Dei
de dixit. ergo ī tēpore finito ꝛc. 1. qm qū ista
trāsmutatio mēsuratur a sua parte. et simi
liter tēpus ī quo est motus p mēsurā magi
tudinis ex rebus finitis. tempus igitur ī
quo trāsmutatio fit mēsuratur a sua pte
et sicund mēsuratur a sua parte est finitū
ergo hoc tēpus ē finitū. D. d. et similiter de gr
natione. s. qm impossibile est aliquid gene
ri generationē finitā ī tēpore infinito. ge
neratio. n. est trāsmutatio ī magnitudine
et ideo potentia istius declarationis est vis
declarationis que cōmunis est modis oīz
trāsmutationū. s. quatuor sūt em corpora et
ī libro ioānis loco huius dictionis generā
tio ponebatur hec dictio quies. et si h fieret
tunc intēdo erit q ita est de quiete ī hoc sic
de motu. qm qū quies sit ꝓpria motus q ī
natus est existere ī quiescēte. et motus finitus
ipossibile est vt sit ī tēpore infinito. ergo et
quies finita ipossibile est vt sit ī tēpore infi
nito dixit iohannes. et quidā intelligūt h p
quiescētur ad quiescē. et dixerūt hoc. nā quies
non determinatur nisi per tēpus. D. d. ex q̄
sequitur q impossibile est ꝛc. 1. qm generatio
et corruptio qua finite videntur et trāsmu
tatio finita est ī tēpore finito. ergo nichil
generatur semper aut corrūpitur semp á ī
tendit q qū fuerat positū aliquid trāsmu
tari trāsmutatiōē finita ī tēpore infinito tē
illud generabitur et corrūpetur ī instanti sp
qū neutra trāsmutatio habeat tēpus pro
prium. et qū fuerit declaratū ipossibile ee trā
smutationē finitā ee ī tēpore infinito. sequi
tur vt nullū idē generetur et corrumpatur ī
stanti semper et non intendit q hoc ee ipos
sibile declaratur per hoc q ꝓmū est impos
sibile nam hoc ee impossibile est manifesto
q illud ee ipossibile qd̄ acceptū est ī declā
tione istius sed manifestū ipm hoc modo mu
tando aliud impossibile contingens huic et ē
generabile et corruptibile semp generari et
corrūpi instanti. et. q. d. et qū hec positio fue
rit verificata auferetur ipossibile contingens
contradictorie eius ex quo apparet cōfirma
tio istius sermonis. sicut apparet destructio
sive contradictorie

¶ Et dē autē intio et q neq; infinito tpe
infinitū possibile est moveri neq; quiescere
re. neq; in qd̄ irregulariter movetur. nec qd̄
irregulariter acceptū aliq̄ quadā parte que
movetur nisi tota tēpus in hac aliqd
tū transibit magnitudinis et non totā.
in oī aliq̄ totā. et iterū inequali aliā et in
vnoquoq; similiter sive equalis est sive ī
qualis ei que est a principio differt autem
nichil si sol' sit finita aliqua vnaquaq; ma

totū finitū alio modo ab eo quo magnitu
tur q̄ motū finitū ptrāsit spaciū finitū. si
igitur hoc fuerit impossibile illud erit ipos
sibile. s. sēm q̄ imaginatur ipm pertrāsire
illud aut su aut mensuratione. et manifestū
disiunctiuū. aut q̄m motū finitū q̄ pertrā
fuerit spaciū infinitū pertrāsibit illud aut
su. et q̄ motū infinitū pertrāsuerit spaciū
finitū pertrāsibit illud mensuratione non
aut su. et non est dīa inter istos duos per
trāsitus in hoc q̄ impossibile sequatur

¶ Et vero neq; infinitū in finito tēpore trā
sibit infinitū. si enī infinitū et finitū. i. est
u. in īfinito finitū. simplr aut et tēpore
accepto eadē est demonstratio

¶ Neq; infinitū pertrāsit in tēpore fini
to infinitū. q̄m si pertransiit infinitū p
transiunt enim finitū. q̄m infinito est fi
nitū. et q̄ ea consideratū fuerit de hoc
sēm tēpus. similiter pueniet ex demon
stratione

¶ Hec est quinta declaratio. q̄ de illo q̄d
remanet ex diuisione. s. vt motū infinitū
moueatur tēpore finito. q̄m illud q̄d est ta
le aut mouetur per spaciū infinitū aut fi
nitū. s. vt moueatur infinitū per infinitū
in tēpore finito. et dicat. q̄m si pertrānsierit
finitū pertrāsibit ea finitū. i. q̄m q̄ po
tū sit infinitū pertrānsit spaciū finitū in tē
pore infinito. necesse est vt finitū pertrānseat
spaciū infinitū in tēpore finito. q̄d est impos
sibile vt declaratū est. D. d. q̄m infinito ē fi
nitū. i. et necesse est q̄ infinitū pertrānsierit
infinitū in tēpore finito vt finitū pertrānseat
infinitū. q̄m in infinito pertrānsito est pars
finita necessario que pertrānsit spaciū infi
nitū in tēpore finito. D. d. et q̄ consideratū
fuerit sēm tēpus ꝛc. i. poterit ea demō
stratio. ex qua declaratū est q̄ impossibile ē
infinitū mouere tēpore finito. et illa demon
stratio est per diuisionē tēporis. q̄m per diui
sionē tēporis diuiditur spaciū sequitur tēp⁹
fuerit finitū et spaciū erit finitū. sed positū
est ipm ē infinitū. q̄ est impossibile

¶ Q̄m aut neq; finitū infinitū transit
neq; infinitū finitū. nec infinitū in finito
tpe mouetur. manifestū est q̄ neq; motꝰ
est infinitus in finito tēpore. quod enī dif
fert motū aut magnitudinē infinitū fa
cere. necesse. n. liquidē infinitū alterā et

alterū esse. ōnis enī loci mutatio i loco est

¶ Et q̄m sit impossibile finitū mouere per
infinitū. aut infinitū per finitū in tēpore fi
nito. manifestū est q̄ motus infinitus nō
erit in tēpore finito. non. n. est differentia
inter hoc q̄ motus sit finitus aut magni
tudo. nam necesse est si alterū fuerit infinitū
vt reliquū sit infinitū q̄m oīs trāslatō ē i lo

¶ Q̄m declarauimus q̄ impossibile est ab
quod finitū moueat p spaciū infinitū in tēpore
finito. aut aliq̄d infinitū in tēpore finito si
ue spaciū fuerit finitū aut non fuerit. decla
ratur impossibile ee vt motus infinitus sit
in tēpore finito. q̄m h aut erit per spaciū aut
per ire motū. si aut per spaciū. tunc aliq̄d in
finitū mouebitur per spaciū infinitū in tem
pore finito. si vero infinitus in motu fuerit
per ire motū. tunc aliq̄d infinitū mouebit in
tēpore finito. aut per magnitudinē finitā
aut infinitā. sed hec destructa sunt. ergo de
structū est aliquē motū infinitū ee in tēpore
finito. et hoc intendebat declarare supra
et ipe vtetur hoc tāq̄ fundamentū in sequē
mo et dicat. et q̄m sit impossibile ꝛc. i. et quo
sit declaratū. q̄m impossibile est motū fini
tū pertrānsire spaciū infinitū in tēpore fini
to. aut motū infinitū spaciū finitū vel infi
nitū in tēpore finito. manifestū est ex hoc q̄
nā impossibile est vt motus infinitus sit
in tēpore finito. deinde declarant consequē
onē et dicat. non enī est differentia ꝛc. i. q̄m
q̄m sit impossibile vt motū finitū moueat
per spaciū infinitū in tēpore finito aut motū
infinitū in tēpore finito manifestū est. q̄m
impossibile est vt motus infinitus sit in tēpo
re finito. q̄m si fuerit infinitus aut erit per
magnitudinē infinitā aut motū infinitū
sed hec duo sunt impossibilia. ergo impossibi
le erit vt motus infinitus sit in tēpore fini
to. D. d. non. n. est dīa ꝛc. i. q̄m non sit dīa
sue ponatur q̄ motus infinitus est in tpe
finito. aut q̄ magnitudo infinita move
tur in tēpore finito. D. d. q̄m necesse est ꝛc. i.
q̄m necesse est si motus fuerit infinitus vt
magnitudo sit infinita aut illa p quā ē
motus aut illa que movetur. et similiter
si alterū istorū fuerit infinitū. motus erit
infinitus. D. d. oīs enī trāslatio est in loco
i. et ista ea consecutio ē in motu locali. s.
q̄m q̄ fuerit positū q̄ motus in loco est

s. qñ in parte tẽporis pertransiit finitũ et in vnaquaq; parte similiter. ergo in toto ptẽ sibit finitum

¶ Qñ declarauit q impossibile est aliqd' finitũ ptẽrãsire spacia finitã in tẽpore infinito nec ẽ aliqd' infinitũ in tẽpore finito. dixit q et hoc p; conuersionẽ p:me cẽ impossibile qd' est aliqd' finitũ pertransire magnitudinẽ infinitã in tpe infinito. nam qñ tẽpus diuidetur in partes equales. finitã spacia similiter secdm illũ numerũ huic motus fient equalis aut inequalis. ex quo sequitur spacia cẽ finitũ. D. d. pillã candẽ causã. i. et hoc manifestũ est ex illa eadẽ ꝓpositione. qua vt sumus in p:dictis declarationib⁹ s. dicẽte q in parte tẽporis mouebitur q parte spacij finitã. ipossibile cẽ est totũ et parte ptransiri in eodẽ tẽpore. D. d. et similiter in vnaquaq; partiũ. i. paruũ temporis equaliũ p:me. D. d. ergo et in toto ꝛc. i. ergo necesse est vt motũ ptranseat in toto tẽpore finito spacia finitã.

¶ Qñ aute finitũ non transibit infinitũ finito tẽpore manifestũ est. sic neq; infinitũ finitã. sinilr; infinitũ finitũ. necesse ẽ et finitũ infinitũ transire. nichil ei differt q dicat esse qd' mouetur. vbiobiq; ergo finitũ pertransibit infinitũ. qñ ergo mouentur infinita in quo est a. erit aliquid ipius secundũ. b. finitũ vt. c. d. et iterũ aliud et aliud et semper sic. quare similiter accidit in finitũ motũ esse per finitũ. et finitũ transire infinitũ. neq; enim fortassis possibile est aliter infinitũ mutare finitũ q̃ q finitũ tãgat infinitũ. aut ita q̃ tangatur aut mentiatur. quare qñ hoc impossibile est nõ tñ sibit infinitũ finitum.

¶ Et qñ finitũ non pertransierat infinitũ in tẽpore finito. manifestũ est per se q̃ neq; etiam infinitũ pertransiit finitũ. si enim infinitũ pertransiit finitũ. necesse est finitũ pertransiri infinitũ. qñ qñ mouetur ifinitũ. s. a. b. tunc quidã eius erit in. a. b. finito. v. g. c. d. aut erit eã aliud ex eo p⁹ aliquid et sic semper. ex quo sequitur vt infinitũ mouentur per finitũ. et finitũ ptransierat infinitũ. qñ videtur michi q impossibile est infinitũ moueri per finitũ alio modo nisi vt finitũ pertransierat ifinitũ aut tactu aut mẽsuratione. et qñ sit hoc ipossibile est ipossibile infinitũ p transire finitum.

¶ Hoc est quartũ quesitũ et est q motũ in finitũ non põt pertransire spacia finitã sicut declarauit est qñ impossibile est mouere tempore finito. et dixit et qñ finitũ ꝛc. et modus continuationis in eo est. qñ enim declarauit est finitũ non pertransire spacia infinitã in tẽpore finito declarauit est ipm non ptransire infinitũ omino nisi ptransierit pertransibit in tẽpore qd' iam defuit. et qd' est tale est finitũ. et qñ declarauit sit q finitũ non ptransit omino spacia infinitã manifestũ ẽ q motũ infinitũ non ptransibit spacia finitã. deinde addit mentionẽ super hunc continuationem et dixit. qñ si infinitũ ptransiret finitũ ꝛc. a. et declarauit est ipm non ptransire illud. qñ si finitũ pertransibit infinitũ pertransibit illud in tẽpore finito sed declarauit est ipm non pertransire illud in tẽpore finito. ergo omino non pertransibit illud. deinde inducit exẽplificationẽ qua certificatur h. et dixit qñ enim qñ infinitũ. s. a. b. moueatur ꝛc. i. et ista consecutio est vera qua qñ posuimus q infinitũ pertransiret spacia finitã. s. a. b. tunc quidã infiniti erit in h spacio qd' est. a. b. et erit h quidã equale huic spacio. sit igitur h quidã. c. d. et qñ ponit q necesse ẽ vt pars finita moti infiniti sit in spacio finito p qd' mouetur. et vt illa pars sit equalis spacio finito et dixit. et erit eã aliud ꝛc. i. et necesse est qñ istud motũ infinitũ transsumitur. vt alia pars eius eam sit equalis spacio p qd' mouetur alia a p:ma parte. et p sẽdm eã tertia pars et sic semper. D. d. ex quo sequitur ꝛc. i. qñ q; spacia superponantur ita mote. et minus mensurant maius. necesse est qñ motũ fuerit maioꝝ spacio vt mensuretur motu. et qñ motũ fuerit maius spacio necesse est vt motũ mensuret spacia. et non erit dubia inter h q infinitũ ptransiat spacia finitã. et inter h q finitũ pertransiat spacia infinitã. qd' est impossibile. s. qñ in moto infinito necesse est mensurari p spacia finitã. et in moto finito mensurari spacia infinitã. qñ nulla dubia est in hoc q̃ mensurent spacia. sed mensurãs in moto finito per spacia infinitã est motũ et mensurãs motũ infinitũ per spacia infinitã ẽ questans. deinde confirmauit hoc et dixit qñ michi videtur ꝛc. i. qñ ipossibile ẽ magnum q motũ infinitũ pertransiat secdm

aut aute qd' mouetur non est in quo pmo
mouetur sic vtiq; neq; in quo stat qd' stat
¶ Cpmū tēpus in quo cessans cessat
ncesse est in quo libet eius esset. nam si illd'
tempus diuidatur in duo tunc si in neutrū
pte esset. ergo neq; in toto cessabit. ergo ces
sans non cessat. et si in altera parte cessat
ergo non totū est primū eius in quo ces
sat. qū cessabit in alio. et est illa pars.
vt dictū est de moto. quēadmodū ergo ī
moto non est aliqd' primū in quo mo
uetur. similiter neq; in cessante ē aliqd'
primū in quo cessat

¶ Qū declarauit q cessans cessat m tpe.
vult declarare etiā q non est primū tempo
m quo cessat. et videtur q cessans sit idē cū
moto oīmodo. sed non est verū. sed motū et
cessans sunt idē sdm subiectū. et duo sdm
modū. corpus. n. qū accipitur sdm qualī
tatē quiescentē dicitur quiescens. et qū ac
cipitur sdm q habet qualitatē trāsmutatā
dicitur motū. et qua trāsmutatū m qualī
tate vadit ad qualitatē īmobilē sdm hoc
dicitur motū. motū igitur est motū sdz q
trāsmutatur m alia qualitate. et trāsfert ī
ea ad finē. sdm q finis est cōplementū tā
tū illius motus. v. g. sdm q trāsmutat
de albedine m perfectā nigredinē. est aute
cessans. sdm q trāsfertur ad quietē. et ja
ques addit cōplemento ad qd' est motus
ideo cessatio addit moto. et ideo sūt vnū se
cundū subiectū. et duo sdm modū. aut dica
mus q est cessans sdm partē habitā + mo
tū sdm partē habendā. et dicat. tēpus igit
primū ꝛc. i. et necesse est vt cessans dicatur
cessare m qualibet parte tēporis qd' est eqle
cessanti. ōne enī tēp's est diuisibile. deinde m
cepit declarare hoc. et dicit tēpus. n. si diui
datur m duo ꝛc. i. et necesse est vt cessans ces
set m qualibet parte primi tēporis. si illud tē
pus diuidatur ī duo equalia. qū ōne tēpus
sit diuisibile. tunc cessans aut non cessabit
m aliqua parte. et sic non cessabit m toto
illo tēpore qd' est contra positū. aut cessabit
m altera tantū. et sic illud tēpus non erit
primū qū non dicitur cessare m eo ms q
cessat m aliqua parte eius. et h intendebat
qū dicit. non erit totū primū m quo cessat
.i. et sequitur hanc pōnem vt non sit illud
tēp's totū qd' est compositū ex duab's parti
bus primū m quo cessans cessat. D. d. cessa
bit eū m alio. et est illa pars. i. qū si posi
tū fuerit q cessans cessat m aliqua parte p
mi tēporis. tunc illud tēpus non erit primū
qū cessant m alio antequ cessant m illo tē
pore. et illud aliud est aliud ab illa parte p
dicta. et sic illud tēpus non erit primū. et in
tendit per hoc qd' dicit. et illa pars parte p
mi tēporis m quo positū fuerit cessans. D.
d. vt dictū est de moto. i. qū declaratio eadē
est m eis. nā qū posuerimus primū tēpus
m quo motū mouetur. et diuiserimus illd'
tēpus m duo. et processerimus hac via de
monstrationis. sequitur vt m hoc non m
neniatur primū equale. et ideo dicit quē
admodū igitur m moto ꝛc. i. quēadmodū
igitur m moto non mouetur ex tēpore ali
qd' primū m quo incepit moueri. similiter
neq; m cessante mouetur aliqd' primū ī
quo incepit cessare

¶ Non. n. in ipo moueri neq; stare aliqd
est primū. sit. n. in quo primū stat. m
quo est a. b. hoc quidē impartibile non
tingit esse. motus. n. non est in ipartibi
li ppter id qd' motū est aliquid ipius qd'
aute statur. demonstratū ē esse qd' mouē
tur. at vero si diuisibile est in qualibet p
sius partū statur. hoc. n. o stetisset est p
q in quo statur primo in quo libet ipo
statur. qū ergo tēpus est in quo primo
statur. et non atomū est. ōne aute tēpus
in infinita partibile. non erit in quo pri
mo statur

¶ Qū neq; ex motu ex cessante ē aliqd
primū. et demonstrato illius sit illud in
quo primo erit cessans. a. b. īpossibile est
igitur hoc esse indiuisibile. motus. n. nō
fit in indiuisibili. nam erit illud et iā ex
ipo mouetur. et declaratū est q cessans ē
motū. et si fuerit diuisibile erit cessās in
quacūq; parte eius nam hoc declaratū ē
qū qū fuerit aliqd in quo erit primo ces
sans. tūc erit ī quacūq; pte illius et ja
illud in quo erit primo cessans est tēp's
non īdiuisibile. omne. n. tēpus est diui
sibile in infinitū. ergo nichil est in quo p
mo erit cessatio

¶ Qū declarauit hoc sermone repetit decla
rationē per exēplū et dicit. qm non ex moto
neq; ex cessante ꝛc. i. qm neq; motū neq; ces

finitus necessario erit magnitudo infinita aut illa per quā est motus aut locus tm motū infinitū. similiter si alterū istorū fuerit finitū motus erit infinitus. sed qū motū fuerit infinitū. spacium erit infinitū. et nō oppositorum. vtrū autē si augmentū fuit infinitū. magnitudo erit infinita. similiter et si alteratio fuerit infinita. alterabile erit infinitū. cōsiderādū est. et non apparet sic in trāslatione. et ideo dicit post. omnis enī trāslatio est in loco. vnde opmandū q hoc nomē motū vtatur in hac declaratione. p pue. s. in loco. et in vltimo istius tractatus declarabitur simpliciter. qm impossibile ē q aliquis motus quatuor motuū. sit infinitus preter trāslationē circulārē.

¶ Qū autē omne aut mouetur aut quiescit qd aptū natū est. qū aptū est et quo. et sic necesse est ōne qd stat qū stat moueri. si. n. non mouetur quiescit sed non contingit quiescere quiescens

¶ Et quia omne aut mouetur aut quiescit. s. qd innatū est et quo. et sedm q necesse est vt cessans qū cessat moueatur. nam si ōmno non mouetur non quiescit et impossibile est vt quiescens sic tendat ad quietē

¶ Qū declarauit prius q neq; in motu. neq; in primo tēpore qd supponitur motui mouetur primū naturaliter. s. primus motus. aut primū tēpus. qū motus et tempus semp sint diuisibilia. dixit nunc declarare q ita est in ix ad quietē. et in qū quietē fiant in motu. s. qū non mouentur prima quiescentia naturaliter in ix quiescente. neq; primū tēpus qd est pars tēporis in quo quiescens quiescat. s. tēporis equalis quieti similiter neq; mouentur primū tēpus in quo motū vadit ad quietē qd dicitur cessatio. et merito declarat prius h in cessante. et dicit. et quia omne ꝛc. i. et quia ōne de quo verū dicitur ipm esse aut quiescēs aut motū est illud qd innatū est recipere motū et quietē et est in loco in quo innatū est recipere motū et quietē. et in dispositione sedm quā innatū est recipere motū et quietē. et dicit qd innatū est moueri. nā illud qd non est innatū moueri. V. gr. punctus non dicitur quiescere aut moueri. et dicit et quo. nā illud quo mouetur. mouetur in ix dumsibi

li. et qū fuerit in instanti non dicitur quiescere nisi moueri et dicit. et sedm q vt distinguatur inter illud qd mouetur in potentia et illud qd mouetur in actu. s. nē motū esse ī potentia aut in actu. si. n. fuerit in potentia erit mota in potentia. et erit īmota moueri in potentia. et si in actu in actu. vel dicat sic distinguēdo inter motū quo res mota īmota est moueri. et inter illud quo non est mota moueri et est euidentius. et qū posuit hoc quasi precedens dicit. ergo necesse ē vt cessans ꝛc. i. ergo necesse est in cessante qd inuenitur in eo qd mouetur. aut quiescat non in eo qd semper mouetur. vt qū dicitur cessare tunc dicatur moueri qū sit impossibile dicere tunc ipm quiescere. nā qū cessat intendit quietē. et impossibile ē vt illd qd intendit ad quietē sit quiescens

¶ Hoc autē demonstrato manifestū ē q in tēpore necesse est stare. qd enī mouetur in tempore mouetur qd stat autē ostensū est esse qd mouetur. quare necesse ē in tēpore stare

¶ Hoc quidē declarato manifestū est q cessans cessat in tēpore qū motū moueatur in tēpore. et sit declaratū q cessans ē motū. ergo necesse est ipm cessare ī tēpe

¶ Dicat quia ōne cessans est motū et ōne motū est in tēpore. ergo ōne cessans ē in tēpore. minor autē declarata est. qm cessās est illud qd innatū est moueri aut quiescēs non est sine altero. ergo ōne cessans aut est motū aut quiescēs. sed non est quiescens nā cessans intendit quietē et quicqd intendit aliquid non est in illo. ergo cessans non est quiescēs. ergo omne cessans est motū

¶ Amplius autē si velocitas et tarditas in tēpore diximus. stare enī est velocitas et tarditas

¶ Et nā non dicitur velocius et tardius nisi in tēpore. cessatio est velocior et tardior

¶ Dicat ōne cessans est aut velocitas aut tarditas. et omne velocius aut tardius ē in tēpore. ergo omne cessans est in tempore

¶ In quo autē tēpore primo qd stat et stantur in quolibet huiusmodi necesse est stare. diuisio enī tēporis siquidē in indiuisibilia primū stantur neq; in toto. quare nō vtiq; stat qd stantur si vero in altero non in primo toto statū est. sedm. n. vtiq; in hoc stantur sicut dictū est et in eo qd mouetur prius si

uum quescat. codē cū modo demonstrabit
quo et in prioribus. quare nullū primū
est hoc autē causa est quia quescat quodē
et movetur ōne in tēpore. tēpus autē nō
est primū neq; magnitudo. neq; ōino mul
lū continuū. ōne. ū. in infinita ptibile.

Et cū dicimus aliquid quescere qū
codē modo fuerat nūc et prius quasi non
consideramus ipm sedm vnū. sed saltē se
cundū duo. vnde necesse est vt illud i quo
est quies non sit indivisibile. si igitur fu
erit divisibile. necesse est ut sit tēpus. et vt
sit quescens in quacūq; parte eius. qm hꝫ
declarabitur per illud idem. per qd declara
tū fuit prius. ergo non est h primū. et cū
in hoc est. qm omne qd quiescat aut mo
vetur. quiescat aut movetur in tempore
et non est primū tempus neq; prima mag
nitudo. et vniversaliter non est primū q
tuumcū qm qd cūq; talū est divisibile in
infinitū.

Licet est sēda declaratio. qm ques nō ha
bet primū tēpus in quo quescēs quescat p
mo et dicat. et cū dicimus ꝛc. i. et cū ma
nifestū est q tunc dicimus aliquid quesce
re qū fuerit in codē statu. et in hoc instanti
et in alio instanti precedenti. et saltē in duo
bus instantibus. et causa in hoc est q mo
tū aut quescens non invenitur in actu m
si in eo q est in actu tēpus. s. in ipo tēpore ñ
in instanti. qm instans est in potentia. et
quia hoc est actio aīe in quescente. qm aīa
tunc intelligit quietē. qñ intellexerit idē cor
pus in codē statu saltē in duobus instanti
bus. dicat. quasi non consideramus ꝛc. i. et
videmus quasi qm non consideret neq; in
telligit iē per vnū sed per duo. i. per duo īstā
tia. et quia quescere non intelligitur et cōp
henditur nisi comphendendo duo instantia
et declaratū est q inter quelibet duo instā
tia est tēpus. necesse est vt omne quescens
quescat in tēpore. et ōne tēpꝰ est divisibile et
ideo dicat post vnde necesse est vt illud i quo
est ques ꝛc. i. vnde necesse est vt pars tempo
ris in qua est ques non sit indivisibilis. D.
gf. instans sed divisibilis. D.d. sequitur fue
rit divisibile necesse est vt sit tēpus. i. sequit²
fuerit divisibile in duo instantia et inter q
libet duo instantia est tēpus. necesse est vt
ques sit in tēpore. D.d. et vt sit quescens in
qualibet parte eius. i. et si illud in quo est
ques sit tēpus. et omne tēpus est divisibile
in tempora. necesse est vt sit quescens in qua
cūq; parte accipiatur de illo tēpore. ex quo de
clarabitur q quescens non habet primū tē
pus per illam eandē demonstrationē p quā
declaratū fuit hoc in motu et existante. et sī
intendebat qū dicit. hoc. n. declarabitur ꝛc. t
qū declarant hoc verum conclusionē et dicit
quasi necesse est primū non ē. i. primū tps
deinde dedit causā in hoc in moto et quescēte
et dicit. et causa in hoc ē. qm ꝛc. et secundū q
ista causa in quescente non est vera. nā di
visibilitas tēporis est causa vt quescēs nō
habeat primū quietē. in moto autē tempꝰ
non est causa huius. sed cōcomitatur causā
et causa in hoc q motū est tale. s. non habēs p
mū motū est. qm motū est continua mag
nitudo et in magnitudine continua sicut di
cimus. ista. n. propositio est impossibilis nisi
tas rebus propter continuationē. et continua
to in istis primo inventur in magnitudi
ne. et propter magnitudinē inveniuntur in mo
tu et propter motū in tēpore. tēpus ergo primo ha
bet co q motus habet illo. motus vero habet
illo co q magnitudo habet illo eciam.

Quoniā autē ōne qd movetur in tē
pore movetur et ex quodā in quoddā imu
tatur in quo tēpore movetur sedm se. et in
quo in illius aliquo impossibile est. nunc
sedm aliqd esse primū qd movetur quie
scit. n. est q in ipo est tēpus esse quoddā et
ipm et primū vnāquāq;. sic cū dicimus
quiescere qū in alio et in alio ipōz nūc
cū dicitur sit. q in quo est hoc et ipm et par
tes sunt. si autē hoc est quiescere non con
tingit q mutatur sedm aliquid ē totū se
cundū primū tēpus. tēpus cui divisibile
ōne. quare in alia et in alia ipius partē
erit verū dicere q in codē sit et ipm et ptes
si vero non sic est. sed in vno solo est nunc
non erit tempus nullū sedm aliquid. sed
sedm terminū tēporis. in ipo aūt nunc ē
terminus quidem semper sedm aliqd ma
nens. non tū quiescit. neq; cui moveri ne
q; quiescere est in ipo nūc. sed non move
quidē verū est in ipo nūc et esse sedm aliqd
in tēpore autē non contingit esse quiescēs
sedm aliquid. a modo cui qd fuit² quiescere

Et quia ōne motū movetur in tēpore

sans habet primā partē motus aut cessatio
nis.nā si hoc cēt tunc motus et tēpus et vm
nasalitr continuū cōponerentur ex indiui
sibilibus.D.d.sit igitur illud in quo ꝛc.i.sit
igitur primū tēpus in quo erit prima cessa
tio.a.b.deinde dicat cnā impossibile est vt h̄
sit indiuisibile.i.primū tēpus in quo ponā
tur.prima cessatio.a.b.deinde dicit.motus.n.
non est in altera.i.et dicimus q̄ istud p̄mū
tempus necesse est vt sit diuisibile.quia nā
declarauit est q̄ ōne cessans est motū.et q̄
motus non fit in aliquo indiuisibili:qm̄ ꝑs
precedēs tanꝰ mot⁹ cēt eadē.et sic ꝑs anꝰ fuit
ex se et fuit anꝰ cēt.et h̄ intēdebat qū.d.iam
cit aliq̄d et iā mouet ex seipō.i.nā sequitur
ex hoc q̄ aliquid mouetur ex seipō et hoc ē
simile ei qd̄ dicit.in mino istius tractat⁹
qm̄ si motū esset indiuisibile.tunc res qū
mouetur iā esset moti.et qū motus sit di
uisibilis ~~et~~ necesse est vt illud in quo ē mot⁹
sit diuisibile.s.tēpus et locus.Deinde dicit.
et si fuerit diuisibile ꝛc.i.et si istud primū tē
pus fuerit diuisibile vt sumus coacti per in
tionē.tunc cessans erit cessans in qualibet
parte eius finit in toto.et sic erit cessans in
medietate finit in toto.et in medietate me
dietatis finit in medietate et sic in infinitū
et hoc est in potēcia.et sic non contingeret
vt ante cessationē esset cessatio.et ante mo
tū esset motū in infinitū qd̄ est impossibi
le.qm̄ sed̄ in hoc non fieret motus.sed̄ hoc
igitur intelligendū est hoc.D.d.qm̄ hoc de
clarauit est ꝛc.et intendit hic per primū tē
p⁹ eūle.et est illud quo vtitur h̄ pro prima
pte in declarando qd̄ inātū cessationis nō
habet primū tēpus et quāh dicat.et qa
declarauit est q̄ in qualibet parte tēporis
equalis cessationi cessabit cessans.neces
se est vt non sit tēpus primū in quo incē
pit cessare.et hoc intendebat qū d.et quia
illud in quo est ꝛc.i.non inuenitur aliq̄d p̄
mū in quo erit prima cessatio.s.neq̄ ex ipō
tēpore neq̄ ex loco in quo est cessatio neq̄ ex
ipa cessatione.et contrarium consequitur nā
precedente in h̄ sermone manifestū est ex pre
dictis

¶ Neq̄ igitur quiescēs qū primū quie
uit est in ip̄artibili quidē.ñ.non quie
uit ꝓpter id q̄ non est motus in atomo
in quo autē est quiescere et mouere.tunc
cū dicimus quiescere qū et quo aptū
natū est mouere non mouetur qd̄ aptū
natū est

¶ Neq̄ quiescens enā quiescat in primo
tempore.qū non quiescat in indiuisibili
motus.n.non sit in indiuisibili.et in illo
in quo est quies in ipō est motus.declara
tū est.n.quoniā tūc dicitur aliquid qui
escere.qū illud qd̄ innatū est mouere nō
mouetur in eo in quo innatū ē mouere

¶ Qū declarauit q̄ neq̄ motū neq̄
cessans habet primū vult ostendere h enā in
quiescente et dixit neq̄ enā quiescens habet
tēpus primū in quo quiescat deinde dedit cāz
et dixit.qm̄ ante non quiescat in indiuisibili
ꝛc.i.qū sit impossibile ipm quiescere in tēpo
re indiuisibili.qū motus non sit indiuisibi
lis ꝛc.i.et necesse est vt quies non sit ī īdiui
sibili ꝓpter duo.quoꝝ alterū est.qm̄ mot⁹
impossibile est vt sit in indiuisibili.et hoc
demonstratū est.alterū vero est q̄ illud ex tē
pore in quo motus pōt ēe in illo pōt ēe ꝙes
et illud in quo motus non pōt esse.neq̄ pt
ēe enā quies in eo.deinde incepit declarare
hoc et dixit.declaratū est enū ꝛc.i.et necesse ē
vt aliquid non possit quiescere nisi in eo in
quo potest mouere quia declarabimus quies
cens qd̄ est quiescens principaliter et vere
non nisi ip̄tue.qd̄ est innatū mouere.qū
non mouetur in illo in quo est innatum
mouere.s.tēpore et loco.et ideo necesse est vt
omne quiescēs quiescat in tēpore et loco et
si esset possibile aliquid quiescere in instan
ti in quo est impossibile mouere.tunc dice
retur quiescens sicut dicitur q̄ punctus est
quiescens s.ꝑ figurā.et syllogismus cōpo
nitur sic.ōne quiescens quiescat in eo ī quo
innatū est mouere.et illud in quo īnatū ē
mouere est diuisibile.ergo ōne quiescēs q̄es
cat in diuisibili.et qū sit declaratū ipm qui
escere in diuisibili.declarabitur q̄ quies q̄es
cens non habet primū tēpus ꝑ illā dem
strationē ꝑ quā fuit hoc declaratū in cessā
te et moto

¶ Amplius autē idē dicimus quiescere
qū similiter se habeat nunc et prius tñ
q̄ non duo tunc quodā indiuisibilia.sed
duobus nunquam.quare non erit in quo
quiescat ip̄artibile.si vero partibile tem
pus vtiq̄ erit.et in qualibz istarū partiū

non est neq; motus neq; ques est veñ. D. d. m tẽpore vero ꝛc. 1. et vniuersaliter apparet q motū m motu ipossibile est vt sit m tẽpore sed; modū quo dicitur vt quescens sit m tẽpore et hec declaratio est cõmunis m õmbus tñs mutationibus. et nulla dubitatio accidit ex eo m motu. eo q̄ continuatio m motu loci est manifesta per se. et qua ipossibile ē ma gnam aliquā partē eius existere subito. ī ex tens autē motibus est questio non parua vi detur eñ q̄ aliqne partes eoñ existūt subito et q̄ continuatio non est manifesta in eis et nos pscrutabimus de hoc solhate alias

Eano autē declinatur et paralogizat si cuī semper dicat quiescat õne. aut mouet² qū sit sēm equale. est autē semper qd̄ fert² in ipo nunc imobile esse sagittā que fert²

Eano vero fallitur in argumento. dicat cuī qū õne est in aliquo sibi equali. aut quiescat. aut mouetur in eo. et translatū semper est in instanti. ergo sagitta trāsla lata non mouetur

Et eno qū equiuocatiōe vtatur in illo q̄ vult destruere motū. s. qua motū per magnitudinē est in instanti in longitudine equali sibi. ideo argumentū eius est sophisticū. D. d. dicat eñ ꝛc. 1. dicat eñ q̄ motū est et primū q̄ qd̄libz corpus qū fuerit in vbi sibi equali. ponetur in eo quescens aut motū. sed ipossibile est ponī in longitudine sibi eqli motū ergo est quescēs in eo. vnde induxit in hoc ꝓpositionē et dixit. et trāslatū semp est in in stanti. s. et ē motū per se q̄ trāslatū est in in stanti in longitudine equali sibi. et qū īduxit has duas ꝓpositiones induxit conclusio nē et dixit. ergo sagitta ꝛc. 1. qū trāslatū est in longitudine sibi equali. et ōne qd̄ est tale est quescens. ergo et trāslatū. et h esset veloaſſi mū oīm. v. g. sagitta est īmobilis. ergo mobi il est motus

Hoc autē falsū est non cui cõponitur tempus ex ipis nunc indiuisibilib⁹ sicut nec alia magnitudo vlla

Sed hoc ē falsū. tẽpus. n. non cõponit² ex instantib⁹ indiuisibilib⁹ similit² neq; aliqua aliarū magnitudinū

Quia tẽpus non cõponitur ex instanti bus iterato in instātibus non fit motus ne q̄ ques. et qua trāslatū in instāti non ē quescens. ergo non est in longitudine sibi equali in potẽtia non in actu et causa hoc est. qñ instans non est in actu in tẽpore et ideo motū non est in longitudine sibi eqli nisi in potentia. et sic non sequitur vt sit quescens. et ideo dixit. sed hoc est falsū ꝛc. 1. et si ita questio contingeret si instans in actu esset in tẽpore. ita q̄ tẽpus esset cõpositū ex in stantibus. qñ tunc non esset motus õnino deceptio igitur est in ꝓpositione dicente q̄ õne qd̄ est in longitudie sibi equali est quescens hoc eñ est veñ in illo qd̄ est in longitudine sibi equali in actu non in potentia. et ita mo tus est in longitudine sibi equali in potentia et ideo qū mouetur per magnitudinē non dese rit punctū et motū. qua pertrāsit spatiū ne cesse est mensurare illud et qua mensurat illud necesse est vt sit ex eo in longitudine si bi equali nam mensurans est huiusmodi ergo qū potẽtia non distinguitur ab actu. accidit questio enonis

Quatuor autē sunt rationes de mo enonis hūtis difficultatē solucñtib⁹ ꝑma quidē de eo qd̄ non mouetur ꝓpter hoc q̄ ꝓ in medietate oportet accedere qd̄ fertur q̄ ad finem de qua diuisimus in priorib⁹ rationi bus

Et rationes enonis in motu que difficile soluūtur sunt quatuor. prima autē qñ motus non est qua trāslatū debet per uenire ad medietatē spacij aūq; ad finem et iam determinauim⁹ hoc

Qū fuit coactus ad dissoluendū questi onē enonis in motu. induxit questiones si lus in motu et dixit eas esse quatuor ꝑma autē est q̄ si motus sit necesse est vt trāslatū pertrāseat medietatē magnitudinis aūto tū. et medietatē illius medietatis ante illā et sic in infinitū vnde necesse est ipm ꝓtrāsi re medietates. s. magnitudines infinitas in tẽpore finito qd̄ est impossibile. et iā determinauim⁹ hoc superius. sed illic contradixim⁹ ei sēm sermonē. et post contradicetur sēm ipam rem

Secunda autē rō data achilles est aūt hoc qd̄ tardus nequaq; iungetur currēs a veloassimo ante autē necesse est ire per sequens. vnde mouet fugiens. quare sem per aliquid habet necesse est tardus

Sēm autē est que dicitur achilles. et ē qū tardissimū in cursu non pōt attingi

et trāsmutatur de aliquo in aliquid. ideo
tempus in quo mouetur per se non quatē
in quadā parte illius tēporis ipossibile est
ut motū sit in aliquo eius. quū permanē
tia aliquius et vnius quātiq; suarū partiū
in eadē re aliquo tēpore. quū sic dicimus ali
quid quiescere. s. quū in instanti post aliud
instans erit verū dicere illud manere et sua
partes in aliquo. et quū hoc sit quies ipossi
bile est ut illud qd trānsmutatur aliquo
modo trāsmutationis sit secdm totū i pri
mo tēpore in aliquo. nam ōne tēpus ē di
uisibile. necesse est igitur vt sit verū i vna
parte per aliā diuidi in eadē dispositione et
quū hoc non sit ita. sed h est in vno instanti
tantū instantiū. ergo nullus modus trā
smutationis erit in tēpore ōnino. sed in ex
tremo tēporis. nam in instanti possibile ē
semper ut res sit permanens aliquo modo
quiescens autē non. impossibile est eā in
instanti motū aut quietē fieri. sed dicere mo
tū non esse in instanti est verū. et q aliqd
est in eo quodāmodo in tēpore aut impos
sibile vt sit secdm q est in quiete

Vult declarare q trāsmutatū non est in
eo in quo trāsmutatur in tēpore ōnino. neq;
in primo tēpore in quo trāsmutatur. s. equa
li trāsmutationi. neq; in aliqua parte eius
sed est in trāsmutatione in instanti. v. gr. q
mā trāslatū per magnitudinē non ē in mag
nitudine in primo tempore neq; in parte ei?
sed in instanti et dicat. et quia ōne motū ꝛc.
i. et quia declarātū est q omne motum mo
uetur in tēpore et q trāsmutatur de aliquo
in aliquid continue. ideo tēpus in quo mo
tū mouetur per se. s. primū tēpus qd ē equa
le motui eius in quo motū non dicatur mo
ueri quarta pars. impossibile est vt motū
sit in illo in quo mouetur. s. in hoc tēpore aut
in aliqua parte illius deinde inducit iposs
bile qd sequitur ex opposito huius positois
et dicat quū p manentia aliquius ꝛc. i. et im
possibile est vt trāsmutatū sit in re in qua
trāsmutatur in tēpore primo trāsmutatio
nis. neq; in parte illius. quū si trāsmutatū
fuerit in ipā trāsmutatione in tēpore sequit
vt ipm et sue partes sint in eadē dispositione
in illo tēpore in quo dicitur ee in trāsmutati
one et aliquid ee secdm omnes suas partes in
eodē statu est quiescere. et sic trāsmutatū erit
quiescēs in trāsmutatione non trāsmuta
tū. deinde exponit hoc magis et dicit. quū
sic diamus ꝛc. i. quū quū diam⁹ aliquid quies
cere. nichil aliud intendimus q̄ vt in plus
q̄ in vno instanti sit in eodē statu sine aliq̄
mutatione. D. d. et quū hoc sit quies et quū hꝰ
sit impossibile. s. motū ee quiescēs apud trā
smutationē eius ipossibile est vt in trāsmu
tato aliquo modo trāsmutationis vt tum
trāsmutatū sit in eo secdm omnes suas partes in
aliquo tēpore. s. in tēpore primo trānsmuta
tionis. aut in aliqua parte eius et quū notan
dum quū necesse ē quū trāsmutatū fuerit in
trāsmutatione in tēpore vt secdm omnes ptes
sit in instanti in tēpore. quū hoc est ppriū eius
qd est in aliquo tēpore et qd est tale. est qui
escens in illo in quo est. incepit declarare
causā ppter quā necesse ē vt illud qd mouetur
tur in tēpore moueatur in eo et sue partes
eodē modo. et dicit ōne enī tēpus est diuisi
bile ꝛc. i. et necesse est vt illud qd mouetur in
tēpore moueatur. et sue partes eodē modo
plus q̄ in vno instanti quū ōne qd⁹ mouet²
in tēpore ex istis mouetur in diuisibili quū
ōne tēpus sit diuisibile. et ōne qd⁹ mouet²
in tēpore diuisibili secdm prius et posteri⁹ ne
esse est vt sit verū dicere de eo in vnaquaq; p
te primi tēporis in quo est q secdm ōnes partes
est in eadē dispositione et qd est tale est quies
cens. D. d. et quū unum non fuerit ꝛc. i. et quū sit
ipossibile vt trāsmutatū sit in eadē trāsmu
tatione in instanti post aliud. nā hoc est q̄es
cens. necesse est vt trāsmutatū sit in trans
mutatione in instanti non in tēpore. D. d. er
go nullus modus trāsmutationis est in tē
pore sed in extremo tēporis. D. d. et quū ita sit
non erit trāsmutatū aliquo modo trāsmu
tationis qd sit in tēpore. sed erit in trāsmu
tatione de mito ad tunc in instanti. D. d. q
nū in instanti possibile est ꝛc. i. et ex ista po
sitione non sequitur primū ipossibile. nam
trāsmutatū quū ponatur in trāsmutatione
in instanti tunc positū est aliqd ens in eo.
ita q non sit quiescens. ens. n. in instanti
non est ens in eo ita q sit quiescens neq; mo
tū. sed tali modo essendi in quo hec duo gita
na falsa sunt. et si dicatur quies erit equuo
ꝛ. et hoc intendebat quū dixit. quū in instanti
possibile est ꝛc. D. d. sed dicere ꝛc. i. sed dicē ali
quid esse in instanti in aliquo quodāmodo

diorus per spacū excedens spacū tardioris se cundū quantū distant. qñ sedm velocitatem eius minoratur spacū excēs donec perficiatur sicut perficitur spacū per qd motū mouetur qñ igitur concessum q motū ptrāsit spacū sequitur vt velocius attingat tardū

Tertia autē que nunc dicta est. qñ sagitta que fertur stetit. dicit autē sedm q accepit tempus cōpositionis ex ipis nunc. non dato qñ hoc non erit syllogismus

Tertia autē ratiocinatio est quā iā diximus in h loco. qñ sagitta transfertur et ē quiescens. et ista sequitur ex hoc q cōposuit tempus ex instantib⁹ si cui hoc non cōcedatur nichil q dudet ex syllogismo.

Dicat tertia vero ratiocinatio est illa quā in duxim⁹ in medio istius sermonis ex qua apparet sagittā quiescere dū trāsfertur. D.d. tñ sequitur .c.i. vē q ista ratiocinatione hoc sequitur quia opinatus est q tēpus cōponet ex instantibus q si esset instantia essent in actu. et sī hoc esset. et esset positū q illud qd mouetur per aliquā magnitudinē est in eo in stanti. contingeret motū quiescere in magnitudine. D.d. sī. n. h non concedatur .c. et hoc qd dicat manifestū est

Quarta autē ratiocinatio est ex hys q in studio mouet² ex contractate equalium magnitudinū iuxta equalia horū quidē a fine studij. illorū autē a medio equalitur velocitate in quo acquirit opinatur equale tēpus duplū medij

Quarta vero ratiocinatio est quā posuit in magnitudinib⁹ equalib⁹ que mouē tur contra magnitudines equales sibi motu contrario ita q ille mouetur a fine studij. he vero a medio motu equali in velocitate ex quo videtur sequi q tempus dimidiū sit equale duplo

Ista deceptio fundatur super hoc q si motus sit tunc motu equalia in velocitate non ptransibūt in equalia tēpore spacū equale sed in eodē tēpore videtur ptrāsire vnū spacū et suū duplū. et post declarabit hanc deceptionē et dicat. quā posuit in magnitudinib⁹ .c.i. quā accepit ex magnitudinib⁹ equalibus quorū vnūq; mouetur motu equali cōtrario motu reliqui in spacio equali. D.d. ita q ille mouetur .c.i. et tunc contingit in ishs magnitudinib⁹ equalib⁹ que mouentur sicut homines mouentur in studio. vt alterū videatur sensu mouerī in eodē tēpore per idē spacū et suū duplū. aut alterū mouetur per spacū duplū et per qd reliqua mouē tur qñ posuerimus magnitudines quarum due sunt equales studio. et ois sunt equales et posuerimus q alie due maiorū mouerī in ordine a medio studij. et alie due maiorū mouerī ab imo studij in ordine ad partē contrariā et ad quā alie mouentur. hoc. n. posito apparebit duas magnitudines equales ee in velocitate quarū alterū in eodē tēpore pertransit duplū et qd pertransit reliqua vt declarabitur post. D.d. ex quo videtur sequi .c.i. et ex hoc videtur sequi q tēpus dimidiū sit equale suo duplo. qñ qñ posuerimus q idē motū equalis velocitatis pertransit magnitudines eqles in tēpore equali. et q ptrāsit duplū spacū in tēpore duplo. et illud qd mouetur ex hys magnitudinibus videtur pertransire vnū spacium suū duplū in eodē tēpore. sequitur si retinuerimus h q motū pertransit duplū spacium duplo tēpus. vt duplū tēpus sit equale suo dimidio. et h intendebat qñ dixit. vt tēpus dimidiū sit equale duplo .i. sequitur ex h. vt tēpus dimidiū sit equale suo duplo

Est autē deceptio in eo quidē q hoc qñ mouetur. illud autē extra quiescat. equalē magnitudinē volens equali velocitate tā dū equal' fieri tēpus. h autē falsū est ut sint stantes magnitudines in quibus sunt .a.a.a. alie autē in quibus sunt ipa .b.b.b. mapientes a medio ipōr .a. que eq les sedm numerū et magnitudinē sint alie autē in quibus ipa .c.c.c. equales hys sunt numero et magnitudine et eque velocis ipis .b. contingit igitur primū .b. simul cū vltimo .a. esse et primū .c. a primitate eorū que mouentur. dicit autē ipm .c. cum ōnibus .a.a.a. transire ipm .b. ad media .a. qñ ir medij erit tēpus equale cū vtriusq; erit ad vnūquodq;. simul autē dicit ipm .b. ad oīa .c.c.c. transactū esse. simul cū est primū .c. et primū .b. in contrarijs vltimis equali tēpore ad vnūquodq; fit ipōrū .b.b.b. quantū quidē est ipōrū .a.a.a. ratio quidē igit² h .c. dicit autē ad dictā falsitatē

Et deceptio in ratione dicit quia posuit q alterū eorū que sunt equal' velocitatis mouetur ad partē motus. reliquū aut

a velocissimo in cursu. nam necesse est vt q̄
ius pertingat ante ad locū a quo fugiens
separatur. vnde necesse est vt semper tardi⁹
habeat aliquē excessū

Ista dubitatio est talis si motus sit. tunc ve
locissimū non potest attingere tardissimū. sit
igitur velocissimū equus. et tardissimū tortu
ca. et non est dubiū quin habeant aliquā ppo:
tionē in motu sit igitur vna pars centū. et po
natur ppter equū et tortucā est vna leuca. e
quus igitur in tēpore in quo pertransit illā leu
cā. pertransibit tortuca cētesimā partē illi⁹ leu
ce. et equus etiā in tēpore in quo pertransibit il
lā ptē cētesimā ptis sib⁹ tortucā ptē cētesimā
illi⁹ ptis. et equus etiā in tpe in quo ptransit
hāc partē ptransibit etiā tortucā ptē cētesimā
illi⁹ pti. et sic in infinitū. et sic equ⁹ nūq̄ attingt
ret tortucā. et hoc intendebat qui dixit. quin ne
cesse est vt quicrs ic. i. quin necesse ē vt fugiens
semper exredat quicrus aliquo excessu nomi
nato a primo excessu. s. ppter si primus excessus
erat quartū spacij. tunc sec⁹ excessus erit quar
tū illius quarti. et tertius quartus istius q̄rti. et sic in infinitū. et quia iste excessus semper
est diuisibilis in infinitū nūq̄ quicrus per
uenietad fugiens. sed hoc est falsū. ergo mo
tus non est

Est autē et hec cādē ratio in tendendo in
duo differt autē in diuidendo et nō i duo
accepta magnitudinē. non quidē igitur
coniungi tardius audit ex ratione. sit aū
ad idē in duo tensio. in vtraq̄ enī audit
non attingere ad terminū diuisa quodā
modo magnitudine. sed apponitur i hoc
quia neq̄ velocissimū. quia tragedia dic
tū est in persequendo tardius. quare solu
tionē esse candē. velle autē q̄ precedens un
gatur falsū est quia precedit non coniun
gitur. sed tamē coniungitur. siquidē indi
gebit transire finitū. hē quidē igitur ratio
nes due sunt

Et ista est cadē rationatio illa in qua
vlis est īmediatione. sed differūt quia di
uisio hic magnitudinis excedentis nō est
in duo media. et ista rationatio seq̄tur
ex illo cotē ex quo sequitur rationatio
que fit sedm mediationē. sequitur i vtra
q̄ ratione non pertenire ad extremū per
diuisionē magnitudinis aliquo modo
diuisionis. sed additū est in ista q̄ non p
uenant ad illud neq̄ id qd̄ est valde velocis
simū quarendo illud qd̄ est valde tardissimū
vnde necesse est eundem esse solutionē in vt⁹
q̄ questione. hoc autē qd̄ affirmant q̄ p̄
cedens non attingitur est falsū. quia quū sit
precedens tunc non attingitur. sed attingit
si dicent finitū pertransiri. hē igitur sunt
due rationes

Idest et ista rationatio et ipā in qua cō
cludit q̄ motū non pertenit ad extremū spa
cij quia pertransit medietates infinitas sūt ei
dem ḡnē aut spē. D. d. sed differūt ic. i. quia di
uisio in prima ratione est sedm medietatē. s.
in medietate ipius magnitudinis. hec autē
diuisio infinita est sedm excessū qui est inter
duo mota. et non est sedm medietatē sed est
diuisio nominata a pportione que est inter
motū velocis et tardi vt declarauim⁹. et ista
rationatio sequitur ic. i. sedm diuisionē
que accipitur in vtraq̄ in infinitū in magi
tudine. sequitur enī in vtraq̄ rationatio
ne non pertenit ad extremū ic. i. quia quem
admodū in questione medij sequitur vt mo
tū non pertenat ad extremū spacij. ita hic
sequitur vt velocius non pertenat ad vltim⁹
in quo est tardius et dicat aliquo modo di
uisionis. quia ōnis diuisio qua magnitudo
diuiditur est infinita vt dictū est in sermo
ne de infinito. D. d sed additū est in ista ic. i.
sed q̄ñs accepta in hoc syllogismo est aliud
a sequente in primo illic enī fuit dictū q̄ si
motus sit sequitur vt nullū motū pertā
seat aliqd̄ spacij. hic autē dicitur q̄ si mot⁹
sit sequitur velocissimū nūq̄ attingere tar
dissimū. D. d. ex quo necesse est vt dissoluto
ic. i. et quia cōsequēs est in eis idē ex quo acd⁹
dempto necesse est vt dissoluto questionis
sit cadē in eis. i. in hoc qd̄ post dicit quia mo
tū non pertransit medietates in actu i spatio
et hoc manifestū est ex dictis q̄ motū est in
spacio in instanti. D. d. hoc autē qd̄ affirma
unt ic. i. hoc autē qd̄ pbant ex hoc qd̄ dicut
q̄ precedens non attingitur est falsū ita q̄
fere equivocātur in ambis. quia si non attī
gitur dū precedit necessario quia fuerit prece
dens et elongabitur spacij attingitur quia
contingit q̄ motū pertransibit spacij. quia
quia hoc fuerit positū et velocius mouetur
per maius spacij in tēpore equali necesse ē
vt velocius mouetur in tēpore motus tar

ſ. magnitudinũ. b. b quia ſunt equales et eĩ
lis motus. d. d. et ſic erit tẽp⁹ ꝛc. i. ex quo ſequit⁹
vt fuerit ſi motus ſit. vt. c pmũ tranſeat p
magnitudines. b. m tẽpore equali trãſeũ et⁹
p alterã duarũ magnitudinũ. a. et quia al
tera duarũ magnitudinũ a. eſt dimidiũ du
arũ magnitudinũ. c. c. neceſſe eſt vt p trãſe
at illã m medietate iſtius tẽporis et ſic me
dietas tẽporis erit equalis tot. et qũ comple
ret hanc rationẽ dicit ratio vero h eſt et cõ
tingit ex falſo predicto. i. nã ꝓpoſito dicẽs
q duo mota equalia m velocitate pertrãſe
unt ſpatiũ equale non eſt verum nſi cũ hac de
terminatione. ſ. vt illud per qd eſt motus
ſit quieſcẽs. ſi autẽ motũ falſa erit propoſi
tio. ergo illud qd verũ eſt ſcdm quid exiſtẽ
tes eſſe verũ ſimpliciter

¶ Neq; igitur ſcdm mutationẽ in contra
dictionẽ nullũ nobis erit impoſſibile. vt
ſi ex albo mutatur in non albũ et in neutro
eſt. manifeſtũ ergo neq; albũ erit neq; nõ albũ
non enim ſi non totũ in quolibet eſt non di
citur albũ aut non albũ. albũ enim aut
non albũ dicim⁹ non quo totũ ſit hmuſ
modi ſcdm quo plures aut magis ꝓpue
partes non iſtẽ autẽ eſt non eſſe in hoc et
non eſſe in hoc totũ ſimiliter autẽ et eſſe
et in non eſſe. et in alijs que eſſet ſcdm cõ
tradictionẽ ſunt eadẽ rõne. ex neceſſitate
in altero oppoſitorũ. in neutro autẽ totũ
ſemper.

¶ Neq; eadẽ contingit nobis impoſſibile
ẽ in motu ex tranſmutatione que ẽ in cõtra
dictoria. v. g. qñ ſi aliquid trãſmutatur
de albo in non albũ. non eſt in altero eor
et ſic neq; erit albũ aut non albũ. qñ nõ
ſi ſcdm totũ non fuerit aliquid in altero
eorũ qd'cunq; ſit. non dicitur eſſe albũ. nõ
non albũ. dicamus enim aliquid eſſe albũ
aut non albũ. non quia totũ eſt tale. ſ
quia maxime partes eius et plures ſũt
tales. et in tanto in hoc q aliquid ſit ta
le eſt eadẽ in tanto in hoc q aliquid totum
ſit tale. et ſcdm hoc eſt eadẽ de eſſe et de non
eſſe et de alijs que dicũtur ſcdm contradic
tionẽ. qñ neceſſe eſt vt ita ſit in altero eo
rũ. i. q ſcdm totũ non eſt alterũ eorũ

¶ Iſta queſtio eſt queſtio per ſe m ẽ mot⁹
pretor queſtiones rationis et ꝓpoſitio ei⁹ ẽ
talis ſi trãſmutatio ſit de non ẽ m eſſe. ad
de ẽ m nõ ẽ. neceſſario dũ trãſmutatio eſt
tranſmutatũ. aut erit m eſſe aut non ẽ aut
vtroq;. ſed impoſſibile eſt ipm ẽ m non ẽ qñ
nondũ eſt nedũ vt ſit tranſmutatũ. et ĩpoſſibi
le eſt ipm trãſmutari m ẽ. nã ẽ eſt quies ẽq
modo ſimiliter. et impoſſibile eſt eã vt ſit et⁹
et non erit ſimul. et qũ h tria ſint impoſſi
bilia. ergo impoſſibile eſt trãſmutationẽ he
ri de non ẽ m eſſe aut e contrario. et dicit. ne
q; contingit nobis ꝛc. i. que ſit de ẽ m nõ ẽ
aut e contrario. aut que ſit eã de contrario
m contrariũ. admit. n. hunc vt ſit de non eſſe
m eſſe quodãmodo. deinde inducit queſtionẽ
et diſſolut eã. et dicit. v. g. ſic. i. nã non ſequit⁹
ſi illud qd trãſmutatur m albedinẽ dũ trã
ſmutatur neq; eſt albũ. neq; eſt non albũ ve
neutrũ ſit ſimpliciter. hoc enim eſt impoſſibile
ſed illud qd ſequitur eſt vt dũ trãſmutatio ẽ
ſit ſcdm quandã partẽ non albũ. et ſcdm aliã
non albũ. et ſcdm h non ſequitur impoſſibi
le et h intendebat qñ dicit qm ſi ſcdm totũ
fuerit aliquid ꝛc. i. qm ſi aliquid non fuerit
ſcdm totũ m altero duorũ oppoſitorũ non ſe
quitur ipm non diſponi ab vtroq; oppoſito
m duabus partibus diuerſis. ſed ſequitur
ipm non diſponi ab vtroq; oppoſito ſimul
et ſimpliciter. ſ. q qũ non fuerit verũ aliquid
eſſe albũ et non albũ totaliter non erit verũ
ipm eſſe albũ et non albũ ſimul. nã erit ve
rũ ipm eſſe albũ m parte et non albũ in alia
parte. et h intendebat qñ dicit. dicamus. n. ãt
deinde confirmauit h et dicit. et non eſt mira
tio m h q aliquid ſit tale ꝛc. i. et dicere aliq
eſſe tale ſcdm partẽ et ipm ẽ tale ſcdm totũ
non eſt idẽ. impoſſibile enim non admodit ſi. q
aliquid dicatur contraria habere ſimul ſe
mndũ totũ ſcdm particulas vero non eſt im
poſſibile. D. d. et ſcdm hoc eſt de ente et non en
i. qm diſſoluto eſt eadẽ m ens. deinde dicit. q
nã neceſſe ẽ ꝛc. pot intelligi qm neceſſe ẽ vt
aliquid ſit in altero duorũ oppoſitorũ. et eſt
qm illud ſcdm totũ non eſt m vno eorũ vel
pot intelligi. qm neceſſe eſt vt duo oppoſita
ſint m aliquo ſimul qũ neutrũ ſit in ipo to
to. et q non eſt neceſſe q m aliquo ſit alterũ
oppoſitorũ qũ in eo toto ſit alterũ eorũ. ſcdm
igitur primã expoſitionẽ erit hec dictio alte
ro ſuperflua ſcdm autẽ ſcdm diminuit a ſu
is verbis negatio. ita q ſic legitur. qm neceſ
ſe eſt vt non ſit aliquid in altero duorũ oppo

ad ptē quescentis per equalē mensurā et hō
est falsū. v.g. sint magnitudines .a.a. eq̄
lia quescentia et magnitudines .b.b. equa
les isis numero et quantitate. et sit miau
motus corū a medio illarū magnitudinū
s.a.a. et magnitudines .c. sint equales isti
numero et quantitate et velocitate et sit mi
nimū motus corū ad finē magnitudinū .b.
b. q̄ igitur iste magnitudines moueātur
contra inuicē necesse erit ut prima magni
tudo magnitudinū .b. perueniat ad finē il
lius q̄ perueniēt prime magnitudis mag
nitudinū .c. ad finē eius et necesse erit .c. p
transibit per oēs magnitudines .b. et .b.
transibit per dimidia corū ex quo sequit vt
tēp⁹ sit dimidiū .nā vtriusq; dimidiorū mag
nitudinū equale est vtriusq; corū contra q̄ mo
uetur ā quo sequitur vt .b.b. permanseant p
oēs magnitudines .c. insimul cū perueīt
prima magnitudo magnitudinū .c. et p
ma magnitudo magnitudinū .b. ad finē
contrariorū. et sic tēpus diuisit in eius pertrā
situ per magnitudines .c. erit equale tēpo
ri in pertransitu ei⁹ per magnitudines .a. q̄
transeūt per magnitudines a. in tēpore
equali.

Adest et decimo addit in hoc q̄ quia ne
cesse est .s. vt alterū duorū motorū equaliū i
velocitate moueatur per quescens .vel aliquā āt
per motū ad contrariā partē. ideo necesse est
hoc in duobus motis equalibus in velocitate
quorū vtriusq; mouetur per quescentē magi
nitudinē .q̄ in his necesse est vt pertranseat
spatiū equale in tēpore equali. et ipse deinde
videndo q̄ illud qd contingit in duobus mo
que mouentur per ire quescentē. contingit si
militer in eis quorū vnū mouetur per ire ā qes
centē. vel aliquā autē per ire motā. et hec declara
cē secūdū quid et simpliciter. deinde inquit ex
emplū et dixit. v.g. ic. i. ponātur igitur due
magnitudines equales continue quescen
tes. v.g. a.a. et sint alie due magnitudines
equales istis duabus magnitudinibus et sit
ordinatio in motu. ita q̄ sint contigue et mo
te per has duas magnitudines magnitu
do q̄ prima illarū erat quescēs per primam
magnitudinē .a.a. deinde incepit mouere
et sic erit motus istarū duarū magnitudi
nū mediēs a medio duarū magnitudinū
quescentiū. et sint iste due magnitudines
b.b. et sit prima magnitudinū .b. ad motū
sequitur prima magnitudinū a. et sic in alio
motus istarū duarū magnitudinū erit a me
dio duarū magnitudinū quescentiū .d.d. et
magnitudines .c.c. ic. i. et sint alie due mag
nitudines continue ad inuicē et moueātur ordi
te et consequenter. et sint .c.c. equales duabus
magnitudinibus .b.b. et quantitate et veloci
tate. et sit miau motus corū ex magnitudi
nibus b.b. motus ad contrariā partē ad quā
mouetur magnitudines .c.c. deinde dixit .q.
igitur mouentur iste magnitudines ic. .id
est q̄ igitur magnitudines .b.b. mouentur
a duobus medijs magnitudinū .a.a. et mag
nitudines mouentur a fine magnitudi
nū .b.b motu contrario motui magnitudi
nū .b.b. et equali cum velocitate. necesse ē vt
prima magnitudo magnitudinū .b. et est
illa que mouetur ex duobus medijs magi
nitudinū .a.a. quescentiū pueniat ad finē
magnitudinū .a. cū precentu prime mag
nitudinis earū magnitudinū .c.c. ad finem
magnitudinū b.b. vt figuraliter assignā
mus. nā in tēpore in quo prima magni
tudinū .b.b. pertransiit aliā magnitudinem
magnitudinū .a.a. quescentiū in eo pertrā
sit prima magnitudinū .c.c. duas magni
tudines .b.b. q̄ mouentur ad contrariū
motui magnitudinū .c.c. motui equali mo
tui magnitudinū .b.b. et magnitudines sūt
equales .d.d. et necesse erit vt .c. trānseat ic. i.
et quia .c. prima q̄ trānsiuerat per magnitu
dines .b.b. in tpe in quo trānsiuerunt per magnitu
dines .b.b. in tpe in quo trānsiuit p medietatem
magnitudinū duarū .a.a. et due magnitu
dines .b.b. sunt equales duabus magnitu
dinibus .a.a. necesse est vt .c. trānseat p duas
magnitudines .b. de magnitudinibus q̄ nō trā
siit nisi per medietatē tantū. et hoc in
tēpore equali .d.d. ex quo sequitur vt tēpus
sit diuidū .i. ergo necesse est vt tēp⁹ in quo
c. prima trānsiit per magnitudinē .a. sed iam
fuit medietas tēporis in quo .c. prima trānsiit
p duas magnitudines .b.b. q̄ due magi
nitudines .b.b. sunt duplū magnitudinis
a. sed. et hoc intendebat q̄ dixit .q̄ in vtriusq;
duorū modorū magnitudinū ic. .i. q̄ in
his pereuenit magnitudo prima magni
tudinū .c. ad finē magnitudinis .a. sed et p
ueniat prima magnitudo magnitudinū
c. ad finem duarū magnitudinū continuā

cesse est ipm mutare locū. loais aūt differt a loco aut per se tantū aut eā per se et per amdens necesse est vt omne motū mutet lo cū aut sedm formā. i. haut est m spem à formā et subiecto haut est m eis que mouent recto. et no autē cū videat speā non mutare locū p amdens existimaut ipam non mutare il lud per se ex quo dixat speā quiescere. Amicē mia vero qua non distinxat alietatē que ē loco per se ab ea que est per amdens. s. alie tatē que est sedm subiectū non sedm formā et concessa speā moueri coactus est appel lare motū spēr motū m loco. vnde mtatur vt dictū est sanare egritudinē per manus egrī. declaratū est eni ꝙ m predicamēto si tus non est motus. qua est ad aliquid et illud qd' est ad aliquid est mdumsibile. sutz mtendebat ꝙ iste motus est m predicamen to positionis qd' est m ipa positione qua spe ra trāsferatur de positione m aliā aut vtrū sed tamen motus eius non est m positione. sz de positione m aliā. et hoc mouetur de trā slat m loco scdm. qm trāsferūtur de positiōe m aliā. aut diuersā sedm numerū aut sedz speciē. spera autē trāsfertur de positione i ali am diuersā sedm numerū quid igitur va le dedit nobis qū dixat ꝙ iste motus est m si tu m si mtendat ꝙ illud qd' mouetur h mo tu non diuersatur sedm situ hoc eni ꝓprie ē hoc motu. sedm tamē non sequitur ex hoc motus eius est m situ. nā iste sermo valde est sophisticus. D. d. ergo necesse est vt vn⁹ arcuū ⁊c. i. ergo necesse est vt vnus arcuū p fectorū arcuū quē describit aliquis punctus trāsfertur semper ab arcu cōpleto arcui sup ponitur ad aliū arcū copletū eā. deinde de illo ad aliū. et similiter donec reuertat² ad arcū cōpletū a quo est separatus. et tūc vn⁹ arcuū trāsfertur sedm totū. quia trāsfertur de vno arcu ad aliū. et forte mtendit. ergo necesse est vt vnus arcus trāsferatur semp p trāslationē alter⁹ arcus scdm² ad aliū se quentē. et h est apparens? D. d. et similiter ē de spera ⁊c. i. et quia trāsfertur sedm totū vt diximus m de celo

Ostensis autē his diximus ꝙ impar tibile non contingit moueri nisi sedm ar gumentū vt in corpore moto aut magnitu dine in qua est finit si in nam mouent² a nauis moti. aut pars totius moti ī

partibile autē dico qd' est sedm quantita tē indumsibilē. et nauis partū motus al teri sunt sedm ꝙ partes et tot⁹ motus vi debit autē aliquis in spera maxime dūm non eni eadē velocitas est ipōr que sūt ar gumentū. et que minus et que totus sūt si cut non vnius semper existentis motu. si cut igitur dictū sit quidē contingit mo ueri impartibile sicut in nam sedm su um esse per se eā non contingit

Hoc quidē declarato dicendū est q̄ di uisibile moueri impossibile est nisi per ar gumentū. v. g. qū corpus aut magnitudo mouetur per illud in quo est vt illud qd' ē in nauc per curssū nauis aut sicut pars mouetur per motū totius. et dico indum sibile illud qd' non dunditur in quātita te qū motus partū eā sunt diuersi sedz ipas partes et sedm motū totus. et illa diuersitas sicut in spera ꝓpter velocitas ei⁹ qd' vicinatur centro. et eius qd' est re mota et velocitas eiusdē ipius non est eadem velocitas ac si motꝰ non esset vnus. et sic vt diximus sedm vero hunc modū possi bile est ut ipartibile moueatur. s. secundū quā mouentur sedentes in nauī qū na uis currit per se aī impossibile est

Qū mduxit questionē cmonis i moti bus declarare eā ꝙ mdumsibile non mouc tur nisi per amdens. demde ostendit motū q̄ est per amdens et dixit. v. ꝓ. ⁊c. i. et vnū cor que dicuntur moueri est qū sunt m remota vt illi qui sunt m nauī dicūtur moueri licet per se quiescant et vniuersaliter vt dicatur pars mouetur per totū totus. et quia mdu misibile dictum fuit⁹ genus non ē in ceptiuū diuisionis et illud cuius genus ac cepit diuisionē. hoc autē primo dixit² mpartibile et mdumsibile. dixit. et dico īdi uisibile ⁊c. qm hoc dicitur mdumsibile pri apaliter de quo vult hic declarare ipm cē mo bile. et quia dixit ꝙ illud qd' mouetur per ar gumentū finit est motus partū per motū tot⁹ sed inter motū per amdens et motū partū per motū totius est diuersa. Deinde dedit illas et dixit motus eius partū ⁊c. i. et signū eius ꝙ motus partū per motū totius non ē mo tus nisi per amdens est quia motus partū differt a motu totius et ipi a se mutuo. et in tendebat vt michi videtur qm si motus eius

sitoñ qñ illud totñ non fuerit m altero coñ aut m istis verbis forte est mmolutio ita q̃ sic debet legi. qñ aliquid necesse est vt sit m altero duoñ oppositoñ qñ totñ fuerit m altero coñ et ip̃m non sed̃m totñ m hora tam mutationis est m altero coñ. et ista exposito est evidens hoc

Similiter autẽ in nimulo et in spera et ōnino que mouentur quia amittit ipsa quiescit. in eodẽ enim loco sed̃m tempus qd̃ tam sunt. et ip̃a et partes quare quiescut simul et mouebuntur

Et etiam necesse est in nimulo et spera t vniuersaliter in rebus que mouentur motus vt sint quiescentes. nam hec et sue partes sunt aliquo tẽpore in eodem loco ex q̃ sequitur vt sint quiescentes t mote ĩsimul

Hec est quẽta questio cenonis m destruendo motñ. qñ si motus sit necesse est vt nimulus et spera sint quiescentes et mota m mmul. nam qñ spera mouetur non separat a loco m quo mouetur. neq; sed̃m totñ neq; sed̃m partes. sed ōne q̃ mouetur separatur ergo spera est quiescens et mota qd̃ est impossibile. ergo motus non est. ex h enim sequitur impossibile. D.d. hec enim et sue partes ꝛc. 1. et qñ nimulanter mouentur. s. nima suñ centrñ et m eodẽ loco

Posita et totñ et semper mutatur m alterum non enim eadẽ est ab ip̃a a. accepta nimulatio que est ab ip̃o. b. et. c. et ab aliorñ vnoquoq; signorñ nisi sint musicus homo et homo quia amittit quare mutatur semper ab altera in alterñ et nequaq̃ quiescat eodẽ autẽ modo et in spera et in alijs que in sap̃is mouẽtur

Ad hoc autẽ dicamus primo qñ ptes non remanent eandẽ locañ aliquo tempore ōnino. deinde totñ enim transfertur semper ad aliud ab eo in quo erat. nimis enim qui accipitur aut primapñ ẽ a p̃cto a. nō est idem cum nimi. cuius primapñ est a p̃cto. b. aut a puncto. c. aut ab aliquo alio rñ punctor nisi sicut musicus et homo sñt homo quia amittit a vnde necesse est vt vnus eorñdem nimirñ transferatur alter ad alterñ semper et nũq̃ quiescat. et simiter de spera etiam et de alijs que in cl̃o uentur

Qñ induxit questionẽ cenonis m spera et nimulo incepit dissolucre et dixit illã ad hoc autẽ dicamus ꝛc. 1. dicatur igitur in dissolutione istius questionis primo vno q̃ hoc qd̃ ponunt q̃ partes eius sunt inseparabiles ab eodem loco est falsñ. D.d. deinde totñ transfertur ꝛc. 1. sed̃ vero dicamus qñ totñ ex spera et nimulo transfertur sicut transferuntur partes. transfertur enim de aliquo in aliud ab eo in quo erat et quia dicunt h de spera et de nimulo incepit declinare hoc m nimulo vt transferatur de nimulo ad speram t. d. nimis enim ꝛc. 1. necesse est vt totus nimulus transferatur apud motñ aut centrñ de alio in aliud qñ si imaginamur fuerimus multa p̃cta esse in conuexo cuiusdẽ nimuli tunc ille nimulus diuidetur per illa puncta in multos nimulos. ōms enim punctus positus in nimulo describit nimulñ aliñ ab eo quẽ describit alius punctus s. q̃ numeri nimulorñ erit sed̃m numerñ punctorñ. et qñ ita sit tunc nimulus. q. transfertur in conuexo aut super conuexñ nimuli transfertur de nimulo in nimulñ diuersñ ab ea ratione. et si sint idẽ subiecto. et qñ isti nimuli qui sunt in rotundo in quo est translatio sed̃m numerñ nimulorñ qui sunt in rotundo qd̃ transfertur necesse est vt nimulus transferatur de nimulo in nimulñ. ergo nimulus transfertur sed̃m totñ de loco in locñ diuersñ sed̃m formñ licet non sit diuersus sz materiañ. et simuliter est de spera. spera enim diuiditur in speras infinitas per lineas q̃ imaginantur in nimisferentia exeuntes a polo ad polñ. s. medietates nimulorñ. nã iste medietates diuidũt speram in multas speras sicut puncta diuidunt nimulos. D.d. nimis ei. ꝛc. et intendit per nimi nimi complete nimulationis. 1. qñ nimulus sicut diximus diuidit per puncta in multos nimulos sz numerñ punctorñ. D.d. misi sicut musicus ꝛc. 1. et nimulus quẽ diuidit alius punctus non diuidit idẽ numero nisi sicut dicitur q̃ homo et musicus sunt idem in numero. 1. quia amittit eas q̃ fuerunt idẽ non per se. homo enim et musicus sunt idem sed̃m subiectñ et qd̃ est idẽ sed̃m subiectñ est idẽ per amens. idem enim in rei veritate est idẽ sed̃m formañ. et simuliter nimuli quos puncta diuidũt. s. que imaginantur in eodẽ nimulo sunt idẽ per amẽs quia subiectñ eorñ est idẽ et sunt plures. quia forme eorñ sñt plures. si igitur illud qd̃ mouetur ĩ loco. ne

pars eius sit in eo ex quo. et quedam in eo ad qd̄ non in actu sed non in instanti. qm̄ tunc cēt q̄ esset non motū. et qm̄ quedam pars eius fuit in eo ex quo qd̄ necessario dividitur qd̄ est cō tra positū. positū enī est ipm̄ cē indivisibile

¶ Quare non contingit impartibile mo ueri neq; omino mutari. solū. n. sic esset ip sius motus si tempus esset ex ipis nunc. sē per enī in ipo nunc est motū esse et mutatū quare moueri quidē nequaq̄ est motū aūt semper esse est. h autē qd̄ impossibile sit os tensū est prius. neq; enī ex ipis nunc est tē pus neq; linea ex punct. neq; motus ex momentis est. nichil enī fiat h dictus aut motū ex indivisibilib⁹ sicut si tēpus ex ip sis nunc aut magnitudinē ex punctis

¶ Impossibile est igitur impartibile mo ueri aut transmutari omino. posset enī hoc modo moueri. s. si tempus cōponatur ex instantib⁹ qm̄ semper moueatur et trāsmu tatur in instanti. et sic nūq̄ moueretur et esset ibi motū. et ibi declarauim⁹ h esse impos sibile. tempus enī non componitur ex istā stantib⁹ neq; linea ex punct. neq; motus ex finibus. dicamus enī h nichil magis dicat q̄ q motus componitur ex partib⁹ indivisibilib⁹ ac si diceret q tēpus cōpon tur ex instantibus et longitudo ex pūct⁹

¶ Qm̄ declarauit q indivisibile non mouetur. Vult dare causā in h et est quia tps et motus et magnitudo sunt continua. et q h non cēt possibile in h tēpus apponeretur ex i stantib⁹ et motus ex finib⁹ motuū et magni tudo ex punctis. et h intendebat qm̄ dixit pos set enī moueri ꝛc. D. d. sēper enī moueatur ꝛc. 1. ex h. n. sequeretur vt motū semper transfer retur d' instanti ad instans. et de magnitudi ne indivisibili ad magnitudinē indivisibilē motū enī indivisibile tunc cēt si esset ī magi nitudine indivisibile in tēpore indivisibili et esset motus compositus ex finib⁹ motuū De inde indurit impossibile qd̄ sequitur ex h et dixit semper enī moueatur in instanti ꝛc. 1. si ita esset. tunc motū iam cēt motū et trans mutatū absq; eo q̄ ante moueatur. 1. tunc finis motus esset finis motus. nā mot⁹ qui ē in tēpore indivisibili necesse est vt sit indivisi bilis et sic esset finis motus et in fine mot⁹ diceatur motū iam cē motū. et hoc intendebat qm̄ dixit. et sic nūq̄ moueatur ꝛc. D. d. dicens enī hoc ꝛc. 1. dicens enī motū esse indivisibile contingit ei dicere q̄ motus cōponatur ex mo tibus indivisibilib⁹ et q̄ magnitudo compo nitur ex punctis. et hoc qd̄ dixit manifestū ē qm̄ causa in continuatione motus est hoc q̄ motū est de natura continui. et h est causa er am in hoc q̄ tēpus sit de natura motus

¶ Amplius autē ex his manifestū est q̄ ne q; punctū neq; aliud indivisibile nullū con tingit moueri. one enī qd̄ mouetur impossibi le prius manus moueri ipius q̄ aut equa le aut min⁹ si igitur hoc manifestū est q̄ punctū minus aut equal' mouebitur pu mū. qm̄ autē indivisibile est impossibile est minus moueri prius. equale ergo ipi quare aut linea ex punctis. semper enī per equalē motū omnē lineā punctū mensu rabit. si autē hoc impossibile est et moueri indivisibile impossibile

¶ Et apparet etiam ex dictis qm̄ impossi bile est punctū moueri neq; aliud indi sibile. omne enī motū impossibile est mo ueri per spacium manus ipo aut eq̄ mou tur aut per equal' aut per minus ergo manifestū est etiā q̄ qm̄ punctus mouet prius mouebitur aut per minus seipso aut per equale. sed punctus est indivisibi le. ergo non mouebitur per minus. q̄ mo uebitur per equale. quapropter linea cō ponetur ex punctis. nam qm̄ punctus q̄ mouetur per equale mensurabit totā lineam. sed h est impossibile. ergo et ipossi bile est indivisibile moueri

¶ Hec est alia declaratio a predicta. ī p̄ma enī vtitur ea dē p̄positionib⁹ quibus vsus qm̄ declarauit q̄ omne motū est divisibile et declarauit per eas inducendo ad impossi bile declarauit. s. q̄ omne qd̄ non dividitur non mouetur. et si apparat sed in conversio nē per contrapositionē q̄ si one motū est di visibile. ergo omne quod nō dividitur nō mouetur sed in. Ar intendit in ōnib⁹ que de clarauit naturā rei de qua loquitur non re accidentales. Aliēpare vero non bñ dixit. fin git enī q̄ divisibilitas qua negauit a moto est alia a divisibilitate quā dedit huic moto et q̄ illa divisibilitas quā illic declarauit est di visibilitas continui sed illud ex quo et sed illud ad qd̄. et ita determinauim⁹ hoc supra. h autē declaratio fundata est sup positio

cauſ̃ eſt per amdens a motu totus differenta
totum ſuo motu neq; a ſeipſis ab muic̃. nam
corpora que mouentur per ſe ſunt huiuſmo
di. et q̃m̃ dixit hoc incepit declarare m q̃ mo
to apparet hoc et dixit. et iſta diuerſitas ꝛc. i.
qua alie que magis uiuificantur contra p̃ua
ſeũt minores cirulos cirulis quos p̃tranſe
unt p̃tes que magis uiuificãtur circũferẽtie et
in tẽpore equali neceſſe eſt ut partes p̃pinqui
ores centro ſint tardiores et remotiores velo
ciores. D. d. et velocitas ipi⁹ ꝛc. i. neq; velocitas
totius ſpere et velocitas partiũ eſt eadẽ velo
citas p̃t autẽ aliquis dicere q̃ hoc non mouen
tur niſi in motu circulari in quo uero uero motus
partiũ ſunt equales. et ſimiliter motus toti⁹
in eo eſt equalis motui partiũ ſed forte dicet²
in hoc q̃ partes ſpere uidentur mouere per ſe
magis q̃ illud q̃d mouetur recte q̃m ſpera vi
detur permanere ſed in totũ et mouere ſed; p
tes. ſed non eſt uerũ ut declaratũ eſt ſed ſed; to
tũ mouetur et q̃m declaratũ eſt q̃ partes ſpere
non mouentur quanto magis partes eius
q̃d eſt rectum motus non mouebũtur per ſe. et
quaſi intẽdit confirmare hec duo quoũ unũ
eſt notificare q̃ motus partiũ p motũ totius
non eſt per amdens pure neq; p ſe primaliter
partes cũ non mouentur per ſe qua mouent²
in motu in quo cõmunicãt cũ amdentibus et
formis que non ſunt ĩmota mouere per ſe ⁊ q.
declarandũ eſt q̃ amdentia et forme mouentur
per amdẽs per motũ ſubiecti. et partes ſũt ta
les uiſũ eſt q̃ partes mouentur per amdens ⁊
hoc apparet ex uerbis Ar et ideo excepit iſtum
modũ motus. et hinduxit explũ communeꝫ
ab uno illoꝝ et dixit. poſſibile eſt ut impar
tibile ꝛc. et manifeſtũ eſt q̃ motus puncti p
motũ corpus eſt huiuſmodi. D. d. per ſe aũt
ĩpoſſibile eſt ꝛc. i. eſt motus aũt indiuiſibile
per ſe. et primo impoſſibile eſt

Q Dicitur. u. ex. a. b. in. b. c. ſiue ex iñg
nitudine in magnitudinẽ. ſiue ex ſpecie in
ſpeciẽ ſiue ſecundũ contradictionẽ. tẽp⁹
autẽ ſit in quo primo mutatur. d. ergo ut
eſſe eſt ipm ſedin q̃ mutatur tẽp⁹ aut ĩ
a. b. eſſe. aut in. b. c. aut aliquid quidẽ hui⁹
in hoc aliud autẽ in alterũ. ũne cui q̃d mu
tatur ſic ſe habuit. in uno q; quidẽ igitur
non erat aliquid ipius partibile cuius eſſet
ut uno neq; in. b. c. mutatũ cui erat contra
ſũ autẽ eſt mutatũ. relinquitur igitur ipm
quidẽ in. a. b. eſſe ſedin q̃ mutatur tempus
quieſcit ergo. in eodem cui ſedin tempus eſſe
quodãmodo quieſcere eſt

Q Ponatur igitur ipm transire de a. b. ĩ
b. c. ſiue de magnitudine in magnitudinẽ
ſiue de forma in formã. ſiue ſed; contradicti
onẽ et ſit tempus in quo primo transierit²
d. uerũ eſt igitur ut in tempore in quo tñ
ſferatur ſit aut in. a. b. aut in. b. c. aut quid
dã eſt in hoc et quiddã in hoc. declarandũ eſt
cui q̃ h eſt diſpoſitio cuiuſlibet q̃d trãſmu
tatur

Q Ponatur igitur ut trãſmutetur aut in lo
co. v. ff. de b. in. c. aut in augmento et diminu
tione. v. ff. de minore magnitudine in maiorẽ
aut in qualitate. et hoc intendebat quum dixit
de forma in formã aut in ſubſtantia. et hoc
intendebat per contradictionẽ. D. d. et ſit tẽp⁹
ꝛc. et intendit per a. illd⁹ ex quo mouetur ſi
ue fiunt ubi aut quale aut quãtũ aut ſubſtã
tia. et intendit per. b. c. illud ad q̃d trãſmutat²
et quaſi dicat neceſſe eſt igitur ut trãſmutatũ
in tẽpore in quo trãſmutatur ſit. aut in eo in
quo trãſmutatur. aut in eo ad q̃d aut quddã
in eo ex quo et quddã in eo ad q̃d. D. d. declara
tũ eſt cui ꝛc. i. declaratũ eſt cui q̃ declaratum⁹
q̃ õne motũ eſt diuiſibile q̃ de moto q̃ mouet²
quedã pars eius eſt in eo ex quo. et quedã in eo
ad q̃d. et q̃m poſuit hoc fundamentũ dixit im
poſſibile eſt igitur ut quddã eius ſit in utroq;
q̃m nunc erat diuiſibile. i. q̃d eſt contra poſitũ
deinde declarauit hoc ſedm remorationẽ. ⁊
dixit neq; enim in. b. c. q̃m tunc erat ibi trãſlatũ
ſed poſitũ eſt trãſferri. i. et impoſſibile eſt dũ
mouetur ut ſit in eo ad q̃d. ſ. in. b. c. q̃m tunc
cõplebitur motus. ſed ipm poſitũ eſt adhuc
mouere. D. d. remanet igitur ut ſit in a. b. ĩ tẽ
pore in quo trãſferatur. i. ſi igitur non fuerit
in eo ad q̃d eſt motus. ſ. in. b. c. remanet ut ſit
in eo ex quo eſt motus. ſ. in. a. b. in tẽpore ĩ q̃
mouetur. D. induxit impoſſibile q̃d ſequit̃ ex
hoc et dixit. erit igitur quieſcẽs. q̃m iam decla
ratum⁹ q̃ manet in eodẽ aliquo tẽpore ẽ q̃ cr
i. et ſi motũ dũ mouetur fuerit in eo ex quo
tunc erat quieſcens et motũ in ſimul ipm ei
ẽ in eo ex quo eſt in tẽpore. et iam declaratum
mus q̃ omne q̃d eſt in aliquo tẽpore. i. demõ
ſtratũ in actu eſt in eo quieſcẽs. et ſic dũ mo
uetur erit quieſcẽs q̃d eſt ĩpoſſibile. et q̃m dix
erunt hec duo remanet tertiũ et eſt ut quedã

ñ ẽ cauñ aũt que sunt in contrarijs cõtra
ria hec aũ vltima sunt mutationis qua
re et alterationis ois. ex contrarijs autem
quibusdã autẽ est alteratio. similiter aũt
augmentu et deminutio est. augmentu qu
dem terminus est. qui est sdm naturã p
priã perfectã magnitudinis determiñ au
tẽ qui est ab hac remoto

¶ Et transmutato õnino non est in in
finitũ semper iam aũ declarauimus q tã
smutatio est de aliquo in aliquid. aut in
contradictorijs. aut in contrarijs. in contr
dictorijs vero finis aũt affirmatio et ne
gatio. v. g. qñ finis generationis est ẽ
corruptionis vero finis non esse. in cõtra
rijs vero fines sunt duo contraria. hic ẽ
duo sunt extrema transmutationis. sũt
igitur fines õnis alterationis. alteratio
aũ fit ex contrarijs. et sdm hoc et augmẽ
ti et diminutionis aũt finis aũ augmẽ
ti est puncta ad perfectã quantitatem
priã in. finis vero diminutionis ẽ maxi
me distans ab hac dispositione

¶ Intendit declarare q nullus quatuor
motuũ est infinitus neq; ex vtroq; extremo
neq; ex extremo ad qd est motus preter trãs
lationẽ similiter. posita aũ infinita ex vtro
q; extremo non sequitur impossibile et dicit
et nulla trãsmutatio est infinita. et intendit
hoc per trãsmutationẽ modos quatuor mo
tuũ. d. d. uũ aũ declarauimus. i. in uno qui
n. d. d. aut in contrarijs. et intendit per contr
ria opposita que inueniũtur in alteratione
que dicũtur contraria principaliter et ppue
et que inueniũtur in augmento et diminu
tione. s. magnũ et paruũ. d. d. in contrarijs
vero fines sunt contraria. i. que dicũtur pro
pue. d. d. et sdm hoc augmenta et diminuti
ones aũt fines. i. qñ maximũ augmentũ t
maxima diminutio aũt fines eorũ. õne. n.
generabile naturale habet aliquã quãtita
tẽ naturaliter in instanti generationis et fine
et ista quãtitas habet extrema et mediũ. v.
g. qñ quãtitates embryonũ sunt terminate
s. minimi embryonis et maximi embryonis
et similiter quãtitates hominũ sũt termina
te. s. maximi et minimi vnde impossibile est
augeri in infinitũ. aut diminui. nã si trãsi
ret quantitatẽ naturalẽ in diminutione
et in additione staret corrũpetur eius. actio ei

cuilibet eius p̃hatur per quantitatẽ et
qualitatẽ terminatã sicut est dispositio in ẽ
tibus corruptibilibus

¶ Non aũt̃ mutatio sic quidẽ non est fi
nita. nec aũ õnis in contrarijs est. sed qñ
impossibile est dividi. sic in eo q̃ non con
tingit dividi multiplicatur cũ dicitur im
possibile dividi. non contingit sic dividi ĩ
possibile. neq; cũ õnino impossibile fieri
neq; mutari impossibile. contingeret mu
tari. in qd possibile est mutari

¶ Translatio aũt̃ hoc modo non est
finita. qñ non õnis translatio est in cõ
trarijs. aut quia qd impossibile est divi
di hoc modo. s. non rumpit diuisibilitatẽ
qñ illud qd ĩpossibile est dividi dicitur
multis modis. ĩpossibile est illud qd si
modo non potest dividi vt sit diuisũ. et
qd impossibile est vniuersaliter esse nõ
est. et qd impossibile est eã trãsmutari
non transmutatur ad illud ad qd non
potest transmutari

¶ Quia continuetas in loco non inue
nit in õmibus trãslationibus sicut in trãslatione
mata. et in quibus inuenitur non manifes
te inuenitur continuetas in eis. vt in trans
latione naturali in loco. s. quatuor elemen
torũ. trãslatio eũ alia est ex aĩa. et alia
naturali. et alia recta. et alia circulans. mon
strat hic demõstrare q non põt declarari trãs
lationẽ rectã esse finitã eo modo quo declara
tur hoc in cęteris motibus. et dicit sed trã
slatio hoc modo ꝛc. i. sed ex hoc modo declara
tionis non apparet trãslationẽ esse finitã
causa in hoc est. qñ non õnis trãslatio est
de contrario in contrariũ. vt est trãslatio ad
malũ. deinde dedit modũ quo põt hoc declara
ri in trãslatione et dicit et hoc aũt̃ q illud
qd impossibile ẽ dividi hoc modo ꝛc. i. sdm
aũt̃ q manifestũ est per se q illud qd ĩpos
sibile est dividi. i. quia non rumpit diuisibili
tatẽ impossibile est vt capiat diuisionem. simi
liter illud qd impossibile est generari. ĩpossi
bile est ipm capere generari. et vniuersaliter
illud qd ĩpossibile est vt trãsmutetur nũq̃
capiet trãsmutari ex hoc aũt̃ põt hoc ap
parere et dicit qñ illud qd impossibile ẽ divi
di dicitur multis modis precauendo se ab
equiuocatione. nã indiuisibile dicitur illd
cuius genus innatũ est dividi vt qñ dia

alias quam vna est q impossibile est aliqd
permanere spacio magis ipo qui prius pertran
seat aut equale aut minus. deinde ponit q pri
mus impossibile est vt permanseat minus se an
q moueatur p maius ex quo sequitur ipz mo
ueri per equale. et ex hoc sequitur linea cõpo
ni ex punctis qd est falsum. impossibile ergo illd
ex quo sequitur est impossibile. q autẽ sit indi
uisibile mouetur per equale. linea aut compo
sita ex punctis. manifestum est qm motus tũc p
transit spacium qm mensurat illud per se. si igit
indiuisibile mensurat lineã qua permansit
ergo mensurat illã per puncta contigua qui
partes illius et qd est tale videtur cõponi ex
punctis et hoc qd dicit necesse est. et si nõ con
tingeret questio eorum nã si motus esset indi
uisibile et moueretur per indiuisibilia. s. p
puncta et puncta in linea sunt infinita. ne
cessario sequitur mũ q motum pueniri ad fi
nem spacij. et ista consecutio h est alio modo
ab eo a quo vitatur ea ratio

¶ Amplius autẽ si ones in tẽpore moue
ri ipo autẽ nunc nichil ones autẽ tempus
diuisibile erit aliqd tempus minus quo
libet eorum que mouentur in quo mouetur
quantum ipsum est. h quidem igitur ones erit tẽ
pus in quo mouetur. preter id qd ones in tẽ
pore mouetur: tempus autẽ ones diuisibi
le esse. ostensum est prius si ergo punctum mo
uetur aliqd erit tempus minus in quo
ipm motus est. sed impossibile ẽ in minori
tum minus necesse est moueri quare erit in
diuisibile diuisibilis minus sicut et tẽpo
in tempo solum cui diuidatur ipartibile et i
diuisibile si esset in ipo. nunc mouere possi
bile est a remo. cuius tum motus est in
ipo nunc moueri et indiuiduum aliqd mo
ueri

¶ Et declarationi est etiã q ones tẽpus est di
uisibile. si autẽ punctus mouetur. erit tẽ
pus minus tempore in quo mouetur se
cundum illud. sed hoc est impossibile. nã il
lud qd mouetur in tẽpore minori. necesse
est ut sit minus. ergo indiuisibile erit di
uisibile in minus secundum positionẽ illius
tẽporis ad istud. quia hoc solummodo possz
imptibil et indiuisibil moueri. s. si esset
possibil impartibile moueri in instanti ra
tione cui eadem est in hoc q motus sit in isto
nunc et in hoc q indiuisibile mouetur.

¶ Hec est tertia declaratio q ones indiuisibile
non mouetur et fundatur super hoc qd narra
bo. primo autẽ ponit q omne qd mouetur mo
uetur in tẽpore. deinde q omne tẽpus est diuisibi
le in tempora. ergo ones motus mouetur in tpe
diuisibili in tẽpora. deinde ponit q ones tempus
qd est pars tẽporis motus motus mouetur i eo
per spacium minus spacio per qd mouetur i to
to tẽpore ex quo concluditur q ones motus mo
uetur in tẽpore in parte illius tẽporis p minore
rẽ magnitudinẽ. deinde ponit q ones motus in
aliquo tẽpore per spacium equale sue magnitu
dini mouetur in parte illius tẽporis per mi
nus sua magnitudine ex quo sequitur vt om
ne motus sit diuisibile. et dicit et declarationi est
q ones tẽpus est diuisibile. si igitur punctus
moueatur erit hoc tẽpus minus tẽpore i q
punctus mouetur per spacium equale sue mag
nitudini qd est impossibile. D. d. qd cũ moue
tur minus ꝛc. i. et hoc sequitur quia nõ posi
mus qd ones qd mouetur in tẽpore minori tẽ
pore in quo mouetur aliqd equale magnitu
dini eius. necesse est vt moueatur in eo per ali
qd minus magnitudine et? si igitur punc
mouetur in tẽpore minori tempore in quo mu
tetur equale contingit ipm ee diuisibile p
proportionẽ tẽporis in quo mouetur equale
ei. et ad tẽpus qd est minus. in hoc igitur syl
logismo non expressit nisi duas propositiones.
quarum vna est q ones tẽpus est diuisibile. sed
autẽ q qui motus mouetur minori tẽpore mo
uetur p minus q per qd mouetur in maiori
tẽpore. et omisit propositionẽ dicentẽ q in ones
tẽpore põt fieri motus. et similiter dimisit
conclusiones quas nos exposuimus super
us. D. d. qui hoc solummodo ꝛc. i. et quia sequit
ex hoc vt non sit tẽpus minus tẽpore i quo
punctus mouetur per aliqd sibi equale. ex
quo non sequitur ipossibile. D. d. eadem enim
etiã ratio ꝛc. i. qui vtrũq sequitur reliquum. s.
qui posito aut quo indiuisibili moueri sequ
tur motum esse in instanti. et similiter posito q
motus sit in instanti sequitur indiuisibile
moueri

¶ Solutio autẽ non est necz vna infi
nitum ones. n. est ex quodam in quidditate. et q ẽ
in contradictione. et quod est in contrarijs
quare eorum que sunt secundum contradictiones
affirmatio vel negatio terminus est vt
generationis quidem esse. corruptionis aut

non fuerit vnus · ꝫ sese nullū impossibile vi
detur sequi ex hoc · īmo in octauo istius libu
declarabitur hoc esse impossibile. D. d. qm̄ h̄o
modo erit in tēpore primapū motus vt m̄i
videtur · qm̄ hoc modo pōt cē in tēpore qd' sēp
fuit et erit motus factus · et si non · tunc ōnis
motus esset etern⁹ et hoc est arridens mo
tui. D. d. sed non vnus · a · qua motus cōgre
gata ex plurib⁹ vno motui istorū non ē vn⁹
s. ille qui est finitus · et qui iste non est vnus
infinitus non erit vnus · et hoc declarabit̄ cē
ex illo qd' dictū est in vno motu in quinto
istius libu. D. dicat · sed qm̄ fuerint vnus ꝛc. a ·
sed qm̄ ponerem⁹ vnū motū impossibile ē
vt sit infinitus preter trāslationē circulare
ex qua non sequitur impossibile · īmo declā
rabitur in octauo h̄ cē necessariū

Nne qd' movetur
necesse est ab aliquo
moueri · sīquidē ignē
in sepē non habet
primapū motus :
manifestū est q̄ ab
alio movetur ali
ud eni erit mouens · si autē in sepē am⁹
ponatur · a · b · qd' movetur sedm se non q̄
hoīs aliquid movetur · primū quidē igi
tur opinari · a · b · a sepē moueri ppter id
qd' totū movetur et a nullo exteriorū si
mule est · sicut aliquis · d · e · movente · e · z ·
et ipē moto opinetur · d · e · z · a sepē mo
ueri ppter id qd' non videtur vnū ab vno
moueatur · vnū ipm̄ · d · e · ab · e · z · aut · e · z ·
a · d · e · movetur

Omne motū necessario movetur ab
aliquo · si autē primapū motus non fue
rit ex ipō manifestū est ipm̄ moueri ab a
lio · nam motor eius erit alius · si autē pī
mapū motus huius fuerit ex ipō · a · mpi
atur per se · et sit · a · b · ita q̄ moueatur n̄
qua aliquid ex eo movetur dicam⁹ igi
tur p̄ · si fuerimus imaginati q̄ · a · b · nō
movetur ab aliquo · qua sedm totum
movetur · et motus eius non est ab alio
extrinseco · cuius aliquis est opinatus ·
qm̄ · d · h · movet · h · z · et movetur q̄ · d · z · n̄
movetur ab aliquo qd' non sat̄ qd' mo
uet et qualiter movetur · vnū · z · h · movet
a · d · h · aut · d · h · a · z · h ·

In hoc tractatu incipit p̄sandum vnū
omne motū habeat motorē qm̄ apparet sen
sui aliquid moueri ex se absq; eo q̄ distinguā
tur motor a moto sensu · vt m̄ quatuor elemē
tis · et quidā videt q̄ ista demonstratio quā
dupit m̄ hoc tractatu non est vera · adeo q̄ Ga
li · fecit m̄ hoc tractatū m̄ quo intitur declara
re corruptionē istius demonstrationis et q̄
dā expositores dicit q̄ illud qd' declarauit
mino istius tractatus est superfluū qm̄ h̄o
sit declaratū p̄ferius m̄ octauo · et nos con
siderabimus bene m̄ h̄. et dicat · omne motū
ꝛc. a · ex hoc qd' dicam · et quia rerū motarum
alia movetur ex se · et alia movetur ab extrī
seco m̄ quibus manifestū ea moueri a moto
ex · dicat si autē primapū motus ꝛc. a · motū
autē que movetur ab aliquo extrīseco n̄
ex se · manifestū est ipa moueri ab alio · mo
tore eni cuius appareat esse aliud · vt motus la
pidis a baculo · et baculi a manu. D. d. si ve
ro primapū motus ꝛc. a · mota vero que vide
tur moueri ex se non extrinseco sunt illa de
bus intendimus declarare ipam moueri a
motore alio · ponatur igitur talē motū mo
ueri per se non per partē ꝛc. a · moueri sedm to
tū · non quia pars eius movet totū · illud q̄ ·
qd' movetur sedm totū · quia pars eius mo
uet totū · est motū per accidens vt motor pe
dis totius animalis p̄ motū calceus na
uitalis aut musculoū · motū eni primū p̄
se m̄ animali est corpus qd' non movetur
sedm totū · quia pars eius movet se et move
totū · et hoc est intelligendū ex hoc qd' dicit
moueatur · a · b · non quia aliquid ex eo mo
uetur · et dicat hoc · quia istud motū de quo
vult persantan · s · q̄ movetur per se debet cē
motū sedm totū non sedm partē · predictū cē
m̄ primapio quinto · q̄ ex motu quidā attri
buitur motui · quia pars eius movetur tā
rigidū autē movetur ab isto parte · qm̄ hoc
intellectū fecit Gali · et multos homines erra
re m̄ intentione huius demonstrationis · et
existimauerūt q̄ ex istis ꝓpositionib⁹ propo
tas hic · non sequitur illud qd' intendebat cō
cludere · et qm̄ dupit genus motus m̄ quo est
dubitatio · et determinationē que debet esse cī
moto de quo vult declarari ipm̄ habere mo
torē · et est ipm̄ non moueri sedm totū · quia
pars eius movet se · et movet totū qm̄ tale
cōpositū est ex plurib⁹ vno moto p̄sanda
tio autē est hec de vno moto simplici · et dicat

mus q̄ corpus celeste est mdumsibile. et dicat
cā illud cums genus non est immatū dum
di. vt qū dicamus q̄ vox est mdumsibilis. et
ip̄e intendit hic per mdumsibile illud qd̄ est
de genere dumsibili. D. dicit impossibile est il
lud qd̄ h modo ꝛc. i. et dico q̄ mū q̄ dimidetur il
lud qd̄ impossibile est dumdi qū intellectū fu
erit ex hillud qd̄ intendimus per mdumsibi
le. qū mdumsibile dicatur multiplicater. t q̄
dumsibilitas est smilis in hac intentione
trāsmutationi dicit. et qd̄ impossibile ē vm
uersaliter ꝛc. i. et hoc qd̄ diximus de dumsibi
litate cōmune est generationi et trāsmuta
tioni. s. q̄ omne qd̄ impossibile ē generarī
possibile est ip̄m manere in generatione. et
vniuersaliter omne qd̄ impossibile ē transf
mutari. impossibile est ip̄m manere in trā
smutatione

Si ergo qd̄ fuit mutatur in aliquid et
possibile est mutari. quare non erit infi
nitus motus neq; impossibile est transi
re ip̄m q̄ quidē igitur sic non sit in infini
tū mutatio que non finatur terminus
manifestū est

Et si transmutatū transmutatur ad
aliquid possibile est transmutari ex quo
sequitur ut nullus motus sit infinitus
et ut motus incipiat eternitatē. nam im
possibile est permanere. manifestū est igi
tur q̄ impossibile est ut trāsmutatio sit
eterna secdm hunc modū. s. ut nō habeat
finē terminatū

Qū posuit primapū. s. q̄ illud qd̄ impos
sibile est trāsmutari mutāq̄ mapiet in trans
mutatione posuit aliud primapū. et est q̄
illud qd̄ trāsmutatur recte. tunc pōt trans
mutari qū trāsmutatur ad aliquē finē. nā
impossibile est ip̄m trāsmutari ad nichilū
qū si hoc cēt. tunc motus esset ociosus. dem
de posuit cām q̄ quicquid trāsmutatur trā
smutatur ad nichilū. sed in trāsmutatione
que est via ad esse. et concluſit q̄ illud qd̄ trā
smutatur ad infinitū impossibile est trans
mutari. D. contingit hinc q̄ illud qd̄ impos
sibile est trāsmutari nūq̄ mapiet trāsmu
tari. et concluſit q̄ trāslatū in infinitū. im
possibile vt mapiat in trāslatione. ergo trā
slatū recte in infinitū impossibile est ēe. et
dicit. et si trāslatū trāsmutetur ad aliqd
possibile est trāsmutari. et si trāsmutetur

ad nichil. i. ad non finē. impossibile est trā
smutari. et totū hoc intelligendū est de trans
mutatione que est via ad ēe. D. d. ex quo seq̄
tur vt nullus motus sit infinitus. i. rectus
nam illud qd̄ mouetur in infinitū non mo
uetur ad aliqd̄ ens. D. d. causā in hoc et dix
it qū impossibile est ptrāsire. i. qū illud qd̄
mouetur in infinitū. nūq̄ pertransibit spa
cū sed illud qd̄ impossibile est fieri nūq̄ ma
pietfieri. ergo trāslatū in infinitū non est
et hoc intendebat qū dixit manifestū est ig̃
q̄ impossibile est trāsmutationē ēe eternā hy
modo. i. recte. et hoc essencialiter. et ip̄e non
expressit in hoc sermone nisi solūmodo pro
positiones que sunt necessarie in concludē
do illud qd̄ intendit concludere secdm suum
modē in abbreuiatione

Sed et si contingit sic. quia est in quo
dam tēpore esse infinitū eundē existentē
vnū considerandū est. non cū vnū qui
dē fieri nichil fortassis prohibet ut si post
loca mutationē alteratio sit. et post alte
rationē augmentū. et iterū generatio. sic
cū semper erit in tēpore motus sed non
vnus pter id q̄ non est vnus ex ōnib⁹
quare autē vnū fieri non contingit in
finitū esse tēpore pter vnū. hic autē est
similatio

Sed considerandū est vtrū sit possibi
le vt sit hoc modo. s. ut in aliquo tēpore
sit trāsmutatio infinita et eadē. si autē
non eadē. nichil phibet vt post trāsla
tionē sit alteratio. et post alterationem
sit augmentū. deinde generatio. hoc cū
modo pōt esse in tēpore pmanū mot⁹
sed non idē. nam ille qui fit ex istis oīb⁹
non est idem. sed qū fuerit idē impossibile
est ut sit infinitus in tēpore pter vnū
et est trāslatio vna que fit similiter

Qū declarauit q̄ impossibile est
vt vnus motus rectus sit infinitus vult p
sequi de hoc simpliciter. s. vtrū sit possibile
vt vnus motus sit infinitus. et si non rect⁹
et dixit. sed considerandū est ꝛc. i. sed consi de
randū est vtrū nullus motus vnus sit infi
nitus. aut aliquis vnus motus sit infini
tus. qd̄ cū declarandū est ēe. impossibile est
in motib⁹ rectis. et qū mdurat illud de quo
p̄sequendū est hic. dicit. si autē non vnus
nichil prohibet vt hoc sit. s. si autē iste mot⁹

quencent aliqua pars eius incipit declarare
h ducendo ad inconuenies. et dicit. si igitur
non quencent ic̄. i. si igitur tota magnitudo
a. b. non q. q̄cuent. quencent pars. c. b. tunc
pars. a. c. mouebitur post quietē. c. b. et sicut
hud motū non erit motū primo et per se. sed
erit motū per illā partē que remānet mota p̄
quietē partis quescentis. sed positū est pri
mū motū et inconuenies est et hoc qd̄ dicit
q motū ex quo quescat aliqua pars et cōtī
pitur et reliqua remanet mota non est pri
mū motū est manifestū per se qū q̄cdatur
hic esse primū motū. et est manifestū per se
hic esse primū motū huiusmodi. et istā ꝓpo
sitionē ignorant Gal. et alij qui non intel
lexerūt hanc demonstrationē existimauerūt
eā q illud qd̄ mouetur per se. non sequitur
qū aliqua pars eius quencat vt totū quies
cat. sed sequitur vt remaneat motū ꝑ partē
non per totū quia intellexerūt hic per motū
per se illud qd̄ oppontur moto ꝑ accidens nō
moto ꝑ partē eius. et quia hoc intellexerūt ꝑ
motū per se. ideo non fuit necesse apud eos. q.
in hoc moto quencat aliqua pars eius vt
residuū quescat. et ideo non apparuit eis mo
dus declarationis quē Arist. intendebat in hꝰ
loco. et necesse est hic cē primū motū q corpo
ra naturalia non diuidūtur in infinitū i eo
q sunt corpora naturalia. v. g. qū primū
motū in igne est minima pars que pōt cē
ignis in actu. et similiter primū motū ani
mis naturalis animalū est cuā minima ꝑs
que pōt mouere illud animal. et manifestū
est in hoc modo motus mot. qd̄ qū fuerit
magnitudō q pars eius quescat totū qui
escat. qū igitur fuerit declaratū q qū pars ꝑ
mi moti quencat statū totū quescet. et om
ne qd̄ quescat a motu per quietē alterius ne
cessario mouetur ab alio concludit in pri
ma figura q primū motū est motū ꝑ aliꝗd
et quia ōne motū ex se necesse est si ipsū nō
fuerit primū vt in eo sit primū motū. sequit
vt ōne motū ex se habeat motorē. et in hoc
erat dubiū de elementis. in aīalibꝫ vero ma
nifestū est q motor differt a moto. declaratū
est igitur ex hoc sermone q istu demonstrā
est vera et q est de gñē signoꝝ actoꝝ. licet
non sit de gñē demonstrationū simplicium
pōt quis dicere q ꝓpositiones que vsurpat ſ
in ea non sunt vniuersales omni moto ex

se qū in corpore celesti impossibile est dicere q
qū quencat pars quescat totā. qū magnitu
n hoc sit impossibile. ista autē demonstratō
fundata est super hoc q partē quescere in oī
moto est possibile q est impossibile in corpore
celesti. et similiter in aīa qua pla. pōt mo
ueri se. Ad hoc autē dicendū est q partē quā
escere corporū de quibus demonstratū est. qū
impossibile ē vt contrāpantur aut quescant
quodāmodo est possibile quodāmodo īposs
bile est cū possibile sēdm q est corpus īposs
bile autē sēdm q est aliqd̄ corpus. v. g. ne
q leue neq̄ graue. et quia consideratio hec
est de corpore sēdm q est corpus qū motū sēd
q est motū est corpus. ideo illud qd̄ ponitur ē
hic est possibile. ergo possibilitas h̄ ponitur
tur corpori celesti nisi modo possibili. et sic
dū est q multa necessaria sequūtur per se
multa possibilia. et q ꝓpter h̄ est possibile
signus vt ꝓpositiones earū sint compositę ex
possibili bꝰ et necessarijs. sed tamē necesse est
vt maiores sint necessarie. qū in hoc modo ar
guit q conclusio sit necessaria sicut in hac
demonstratione. et plures demonstrationes
sexti istius libri sunt huiusmodi. sed dissolu
tio super quā sustentandū est in hoc loco ē
qū propositionū syllogismū inducimus ad i
conuenies. alie sunt cathegoricē. alie hypo
thetice. hypothetice autē sunt duobꝰ modis
est. i. modus in quo precedens est possibile
aut necessariū. et consecutio necessaria. v.
g. si sol ascendit dies est. et in hoc ponitur ꝑ
cedens et concluditur consequēs aut destruit
oppositū cōsequentis. est alius modus in q
precedens est impossibile. in hoc semp destru
itur cōsequens et nūq̄ ponitur antecedens
sed talibus ꝓpositionibꝰ vtimur in syllogis
mo ducente ad inconuenies. qū igitur dice
mus q si corpus celeste q si pars eius qui
cuit totū quescat necessario mouetur ab
alio est consecutio vera. ac si diceremus q
si lapis volat. habet alas. si lapidē volare
sit impossibile. quē admodū corpus celeste
impossibile est vt pars eius quescat. sed qū
posuerimus celū moueri ex se sequitur ne
cessario oppositū precedentis vltimi cōmuta
tionis qd̄ est partē quescere ita q totū non
quescat. ac si poneremus aliud ex quo se
queretur q id qd̄ volat nō h̄z alas. v. g. si
poneremus q volatile esset irremubile facere ꝑ

se

dicamus igitur primo ic̄. 1. dicamus ergo primo q̄ existimatur hic esse aliqua que mouēt se p̄ter hoc q̄ apparet sensui non est sufficiens. nam illa que videntur mouere sēm totū et sunt continua possunt diuidi in duas partes motoris̄. s. et motū. et existimatur q̄ motor magis non est distinctus a moto. v. g. vt sit motor m̄ illa ir. d. h. et motū. h. z. t. d. z. totū mouetur ex se p̄ q̄d existimatur q̄ totū mouet se et est. d. z. q̄ non sentitur vtrū eorū moueat reliquū. et q̄ induxit causā qua mouit hoī dubitatur in quibusdā motū et existimatur ipa mouere ex se sine motore incepit declarare q̄ omne motū habet p̄mū motorē

¶ Amplius q̄d a seipō mouetur nullo modo paulsabit q̄ mouetur in stando ab quid alterū q̄d mouetur necesse est ergo si aliquid paulsat q̄d mouetur in stando ab q̄d alterū hoc ab altero mouetur. h autem manifesto facto necesse est ōne q̄d mouet q̄ diuisibil' sit moueri ab aliquo. q̄m. n. incepti est. a. b. esse q̄d mouetur. diuisibil' erat diuidatur igitur in. c. necesse est igit b. c. quiescente quiescere. et. a. b. si eorū non ampliatur moueri. b. c. igitur quiescente mouetur vtiq; b. a. non ergo per seipz mouetur. a. b. sed concessū est per se moueri p̄mū manifestū igitur q. b. c. quiescente q̄ escat. a. b. et tunc paulsabit quod mouet sed si aliquid in quiescendo aliud stat et paulsat moueri hoc ab altero mouetur: manifestū igitur q̄ ōne q̄d mouetur ab alio mouetur et non a se. diuisibile quidē est ōne q̄d mouetur. et p̄te quiescente et totū

¶ Et dico etiā q̄ ōne q̄d non mouetur ab aliquo non cessat a motu si aliquid aliud cesset. vnde necesse est q̄ ōne q̄d cessat a motu per cessationē alterius mouetur ab alio q̄m hoc si fuerit manifestū. necesse erit q̄ ōne motū q̄m sit diuisibil' moueatur ab aliquo. q̄m q̄m videmus. a. b. moueri necesse est ut sit diuisibile. q̄m iā declaramus q̄ ōne motū est diuisibile. diuidatur igitur in. c. ergo necesse est si. c. b. quiescat vt. a. c. quiescat. si. a non quiescit mouetur ergo. c. b. quiescat. et. c. a mouetur ergo a. b. non mouetur per se sed positū ē ipsū moueri per se. ergo declaratū ē q̄ q̄ c. b. quiescit quiescet. b. a. etiā a motu. sed q̄ fiunt aliquid q̄d quiescit a motu per quietē alterius illud mouetur ab illo necessario. ergo manifestū est q̄ ōne motū mouetur ab aliquo. nam omne motū est diuisibile. et q̄ pars quieuerit totū quiescet.

¶ Quia manifestū est q̄ omne q̄d nō mouetur ab aliquo non cessat per cessationē alterius. q̄m non quiescat mota a se. et q̄m ponit hanc positionē. s. dicentē q̄ omne q̄d nō mouetur ab aliquo ōmino non cessat a suo motu per cessationē alterius et hoc per se nō p̄ audens. et sine cessatio alterius fuerit per quietē aut per corruptionē. sequitur per conuersionē per contrapositionē q̄ omne q̄d cessat per cessationē alterius a motu mouetur ab alio. et hoc intendebat q̄m dixit. ergo necesse est si aliquid cessat a suo motu ic̄. 1. et sine illud per motus cessationē. aut per motus corruptionē cessat motū. fuerit ipē motor aliquid ex quo sequitur quies. aut corruptio motous. et q̄m ponit q̄ ōne q̄d quiescat per quietē alterius essentialiter mouetur ab illo et si illud per motus quietē quiescat non fit moto. sed aliquid ex motus quiete sequitur quies motous. aut eius corruptio. q̄m oē q̄d cessat essentialiter per cessationē alterius necesse est vt illud alterū sit aut ipē motor aut aliquid ex motus quiete sequitur quies motous aut corruptio motous. si autē hoc non fuerit erit quiescēs ab alio per accidens dixit q̄m si hoc fuerit manifestū ic̄. 1. et q̄m ponit sit q̄ quicquid quiescat per quietem alterius mouetur ab alio. et est declaratū q̄ ōne motū est diuisibile. apparet ex hoc q̄ ōne motū mouetur ab alio. deinde incepit narare modū consecutionis et dixit q̄m q̄m videmus. a. b. moueri ic̄. 1. q̄m q̄m ponemus primū et per se. 1. non p̄ aliquā partē in ipō necesse est vt istud primū sit diuisibile. nā declaratū est q̄ omne motū est diuisibile. D. d. diuidatur m. c. 1. et q̄m ōne motū est diuisibile. diuidatur igitur p̄mū motū q̄d pōmus in puncto. c. necesse est igitur q̄m imaginati fuerimus ex hoc moto q̄ est aliqua pars quiescens. v. g. c. b. necesse est vt totū quiescat. s. a. b. 1. q̄m q̄m ps c. b. quieuerit quiescat pars. a. c. et q̄m pars quiescat. necesse est vt totū quiescat. et q. ponit q̄ necesse est vt istud motū quiescat q̄m

Idest ponamus igitur motū mouere a se ad mutē ex extranseo et procedat h m mūm. v. g. a. mouere ex. b. et. b mouere ex se. q. sit impossibile mouere. a. m̄ moueatur. t. c. eaū ex. d. q̄ impossibile est c. mouere. d. m̄ moueatur sedm q̄ est motor extranseus. s. corpus et ponamus hoc procedere in infinitū et q̄ posuit illud qd̄ intatur destruere incepit ponere vnus ꝓpositiones que q̄ communiter hoc posito sequitur impossibile et dixit. et ja m̄simul ic̄. 1. et quia motū ē per se. q̄ one corp? qd̄ mouet aliud corpus non mouet ipm̄ m̄ moueatur eaū co in tēpore in quo mouet ipm̄ manifestū est q̄ m̄simul mouebūtur. a. t. b. t. b. t. c. t. c. t. d. et sic motus. a. t. c. t. b t. c. t. d. oēz erit sm̄l. t notandū est q̄ hoc sequitur in motu non in quete. s. q̄n necesse est vt ōnia moueantur m̄simul in eodē tpe. si vnū eoꝝ movetur et non sequatur si vnū eoꝝ quescat. q̄ ōnia quescant m̄simul primū enim motū pōt quescere et vltimū remanebit in motu. et quia. Gal opinatus est q̄ in talib? motoribus et motus sequitur vt quescāt m̄simul. et cor vt dixit q̄ extrahitur ab aliq̄ fortasse movetur per duos passus dixit q̄ cor non est primū primapū mouens aliq̄ loco. et quia animal non movetur postq̄ caput absanditur. dixit. q̄ primapū motor est caput. Ego autē vidi aliquē postq̄ caput fuit absasū ambulare huc et illuc multotiens. D. d. possumus. n. accipere ic̄. 1. et istā motū que posuimus infinita sunt mota m̄sim̄l et moventia se ad mutē. q̄n̄ et si posita sunt infinita. tamē possibile ē accipere vnū qd̄q̄ eoꝝ q̄n̄ in vnoquoq̄ eoꝝ inuenitur ea q̄ sunt necessaria in h q̄ motus sit vnus numero. et h p qd̄ posuimus ea movere a se mutē in infinitū non prohibet vt motus vnusquisq̄ eoꝝ sit vnus numero et finitus in se ponantur infinita in numero. nā vnū qd̄q̄ eoꝝ incepit movere ab aliquo. et pvenit ad aliquid. et dixit hoc quia q̄ declaratū sit q̄ mā motus rectus infinitus non ē. ideo aliq̄s pōt dicere q̄ ponere talia mota est ponere motū rectū in infinitū. et quasi dicat respōdēdo q̄ h non est verū. q̄n̄ ōnis motus istoꝝ est vnus numero et finitus et non eaū mdo gret in hac demonstratione accipere vnū istoꝝ motuū. s. ponere ipm̄ ēē. et tunc concluderet et q̄ negarent q̄ vnusquisq̄ istoꝝ ē vnus numero fecit mentionē de illo qd̄ declaratū est in quinto de vno motu. et sedm̄ q̄ modo dicatur q̄ motus est vnus

Aut eaū numero aliquid eundē motū esse aut genere aut specie. numero igitur dico eundē motū qui ex eodē in idē numero et in tēpore eodē fit vt ex hoc albo qd̄ est vnū numero in hoc nigrū sedm h tēpus qd̄ē vnū numero. si. n. sedm aliud est non est vnus numero sed spē. genere autē idē motus est qui in eodē predicamēto substantie aut alterius genere est. specie autē qui ex eadē specie in idem spē vt ex albo in nigrū aut ex bono in malū. h autē sunt dicta ꝓnobis

Motus. n. est idē. aut in numero aut in genere. aut in specie. in numero quidē dico eundem motū illū qui est de eodē in idē vnū in numero et in tēpore eodē. v. g̃. ta de hoc albo qd̄ est vnū in numero ad hoc nigrū qd̄ est in vno tempore numero. nā fuerit in tēpore post tempus. tunc nō erit vnus in numero. sed in specie. in genere vero motus est idē qui fuerit in vno predicamento. aut substantie. aut alicuius generis. in specie vero est ille qui est de aliquo in aliqd̄ idem. v. g. de vna albedine in eandem nigredinē. et de malo in bonū et ita de terminabimus hoc superius

Hoc totū declaratū est in sexto. sed iterum illud hic ad memorandū. et abbreviando dicit q̄ motus. aut est vnus numero aut specie aut genere. in hoc autē q̄ motus sit vnus numero tria exiguntur. s. vt sit vnus motus numero et in vno tēpore numero. et de vno numero in vnū numero. et motus vnus in specie est ille qui est de vno in spē in vnū in specie. vt motus qui sunt in coloribus et tinctione. et qui vnus genere est ille qui est. est de vno genere in vnū genere vt motus qui sunt in predicamento substantie aut quantitatis et vbi

Accipiatur igitur q̄n est ipūs a mot? et sit in quo est. c. et qui est ipūs. b. in quo sit. z. et qui est. c. d. in quo est i. t. et tēpus in quo movetur. a. sit. k. determinato aūt motu ipi? a. determinatū aut tēpus et si est infinitū qd̄ est. k. sed in eodē tempore motū est. a. et. b. et vltimoꝝ vnū qd̄q̄ accidit igitur motū qui est. c. z. i. t. q̄ sit in infinitū in tēpore finito. accidit movere

Qñ autē ōne qd̄ mouetur ab aliquo
mouetur necesse est omne qd̄ mouetur ēt
in loco et mouetur ab alio. et moueris igit²
ab altero. qñ igitur ipm mouetur. et iter
hoc ab altero. nec; in infinitū abibit. sed
stabit aliqn et erit quidē aliqd qd̄ p̄mo
mouet et erit motus

Quia motū mouetur ab aliquo necs
se est ut omne motū in loco mouetur ab
alio. et motū mouetur ab aliquo alio. ſ;
hoc non est in infinitū. imo necesse ē qn
stare apud aliqd. erit igitur aliqd p̄
mū qd̄ est causa motus

Qñ declarauit q̄ omne motū mouetur
ex aliquo qñ de motis que mouentur et ex
trāseco manifestū est. et sunt ōnia que mouē
tur sēm generationē et corruptionē t aug
mentū et alterationē. et quedā que mouētur
in translatione. et declaratū est per hunc ser
monē q̄ illa que mouentur in trāslatiōe nō
ab aliquo extrinseco necessario mouentur ex
alio. ideo vniuersalitas istius ꝓpositionis
vera est. et est q̄ omne trāsmutabile trāsmu
tatur ab alio. deinde accepit hanc ꝓpositiōē;
in declarādo q̄ ōne motū in loco mouetur
ab alio licet hoc sit declaratū qñ declarauit
vltimē maiorē ꝓpositionē quā accepit in
hoc sermone et dixit. et quia motū ic̄. et qa
trāslatū in loco trāsmutatur. et ōne trāsmu
tatū trāsmutatur ab alio. necesse est vt
ōne trāslatū trāsferatur ab alio. sed ista de
clarato sicut diximus est logica et vtitur
ea ad confirmandū nā ꝓpositio dicens q̄ oē
trāsmutatū trāsmutatur ab aliquo. ver ſi
cata est nobis quia quedā est manifesta p
se. et quedā est demonstrata. s. in trāslatis. er
go nichil est concludere trāslata mediāte il
la ꝓpositione. sed sicut diximus vtatur illa ad
confirmandū. et pōt intelligi sic. et quia pri
mū motū in loco ex se declaratū est q̄ non mo
uetur nisi ab alio. necesse est vt ōne motū i lo
co mouetur ab alio. et hoc est euidentius et
qñ declarauit hanc ꝓpositionē. s. q̄ ōne trāsl
latū in loco mouetur ab alio. sue fuerit in il
lo moto. sue extra. dixit. et motor mouetur
ab alio ꝛc̄. i. et qñ ōne motū in loco mouet²
ab alio. si illud aliud fuerit extra necessario
non mouet nisi mouetur. hoc. n. notū est
de corporib⁹ mouentib⁹ alia corpa sēm trā
slationē. et ipe confirmabit hanc ꝓpositionē post

qñ igitur motor extrinsecus in loco non mo
uet nisi mouetur. et ōne motū mouetur a mo
tore necesse est si motor extrinsecus mouetur
cā a motore extrāseco vt hoc non procedat in
infinitū sed perueniat motus ad motū quod
mouetur non a motore extrāseco. sed a motore
intrāseco. et hoc intendebat qñ dixit. sed neces
se est vt esset apud aliquid ꝛc̄. i. necesse est vt
perueniat in corpus hoc mouēt se ad mutā
in loco. aut mouentur ad motore qui non
mouetur per se. et iste necesse est vt sit in pri
mo moto non extra illud. aut intendit q̄ ne
cesse est vt hoc perueniat ad aliqd̄ motū ex
se. i. per primā partē in eo non ex extrinseco. qñ
vtrūq; istorū sequitur ex demonstratione di
cendi

Si autē non est sed in infinitū procedet
sit a quidē cui qd̄ ab ipo. b. mouetur. b. ve
ro ab ipo. c. c. autē ab ipo. d. et hoc modo i
infinitū descendat. qñ igitur simul mouēs
et ipm qd̄ mouetur. manifestū est q̄ simul
mouebuntur. et. a. et b. qñ autē ōne quod
mouetur ab alio mouetur. necesse est. a. et
b. qñ cui mouebitur. b. mouetur et. a. et. q
mouetur. a. ipm. c. et q. c. ipm. d. erit igitur
simul motus qui est. a. et. c. et reliquorum
vnusquisq;. et tempus igitur ipor vnī
qdq; potentius et nāq; si vnūqdq; ab v
noquoq; simul mouetur nichilnus⁹ vn⁹
numero vnusquisq; motus est et nō in
finitus in vltimus qñ quidē ōne qd̄ mo
uetur ex quodā in quidā mouetur. aut ei
numero attendit quidē motū esse aut quē
aut spēi. numero igitur dico quidē mo
tū qui ex codē in idē numero. et in tempore
eodem fit. vt ex hoc albo qd̄ est vnī nigro

Si igitur non sit ita. sed hoc qd̄ posu
mus procedit in infinitū mouetur. a. ex
b. et. b. ex se. et. c. ex. d et sic in infinitū. et q̄
insimul mouetur motū cū motore. manu
festū est q̄ insimul mouebunt². a. et. b. qñ
cui. b. mouetur. a. mouetur. et. qñ. b. mouē
tur. c. mouetur. et qñ mouetur. c. d. mouet²
et sic motus. a. et. b. et ceterorū erit insimul
possumus cui tempus vnūquēq; istorum
motuū. si vnūqdq; eorū mouetur ab vno
quoq;. hoc non notat in hoc q̄ motus vni⁹
cuiusq; eorū sit vnus in numero et nō sit
infinitus apud vltimū. nā ōne motum
ab aliquo et ad aliquid mouetur

bile et dicit. possibile enī est vt in tēpore sum
to ꝛc. i. possibile enī est vt in tēpore finito sint
motus infiniti insimul ita ꝙ congregatiī ex
eis non sit vnus motus. sed vnusquisq; eoī
differat a reliquo ita ꝙ sint multa infinita.
quoī vniūqd̄q; moueatur per se singulariter
et ōnia moueantur in tēpore equali. hoc enī
possibile. et est illud ꝙ conducit iste sermo pre
dictus non ipossibile vt videbatur. deinde. d.
et hoc amdit ꝛc. i. vt vniūqd̄q; eoī. s. infinito
rū positoī moueatur motu ꝓpio et ōnia i
simul qd̄ est possibile non impossibile vt vī
in primo aspectu

Sed si quod mouetur primū sedm lo
cū et corporalē motū est. necesse est tangi t
contineri esse mouenti sicut videmus in
ōnibus hoc contingere. aut enī ex ōnibus
vnū ipm ōne. aut contineri esse. hoc igit̄
contingens ampliatur. et sit magnitudo
aut continuū in quo est. a. b. c. d. hmōi
autē motus est. e. z. i. t. differt aūt nichil
aut finitū aut infinitū esse magnitudi
nē. similiter autē in finito tēpore qd̄ ē. k.
mouebitur aut finitū aut infinitū hoc
autē sedm vtrūq; impossibile est

Sed si motū primo motu corporali ne
cesse est vt. a. contingatur alī moto. aut cō
tineatur alī co. quemadmodū hoc videtur
contingere in omnib? ergo necesse est vt
congregatū ex ōmb? istis sit vnū et conti
nuum. ampliatur igitur qd̄ cūq; sit possi
bil' et sit vna magnitudo continua. a. b.
c. d. et motus eius. h. z. q. t. et non est dīa
inter hoc ꝙ sit finitus aut infinitus est eī
in tēpore finito. s. g. eodē modo. siue fuerit
finitus aut infinitus qd̄ est impossibile
vtroq; modo

Dicatur adhuc in sermone illud ex quo se
quitur impossibile in illo syllogismo mduc̄
te ad inconueniēs. et est quia iste magnitu
dines sunt vna magnitudo aut sedm vnā
continuationē. aut sedm contiguationē nā
qū fuerint vna magnitudo habebunt vnū
motū. qū qū fuerint positū ꝙ ista magnitu
do congregata ex eis est infinita. tunc mot?
erit infinitus. et qū fuerint positū ꝙ vnū eoī
moueatur in tēpore terminato. aut ōia mouē
tur insimul possibile est vt moueantur in ali
o tēpore terminato. s. finito p̄ magnitudinē
infinitā. et quia magnitudo infinita debet
mouere motu infinito. necesse est ex hoc vt
motus infinitus sit in tēpore finito. qd̄ ē cō
tra illud qd̄ declaratū est in sexto. D. d. sed si
motor primo ꝛc. i. sed si illud qd̄ primo mo
uet postremū motū. s. a. fuerit corpus necē
se est vt iste motor qū mouet aut contingat
postremū motū. s. b. sicut videmus hoc in cor
porib? disiunctis que mouēt se ad inuicē in lo
co. s. qm̄ non mouēt se ad inuicē nisi qū con
tingūtur. aut iste motor si continuū aī mo
to sicut videmus hoc in mēbris animaliū.
v. g. vt chorde qui mouēt manū et musculi
qui mouent chordas. D. d. sicut videmus con
tingere in ōnibus. i. et hoc qd̄ dicimus de mo
to ꝓpinquo primo aī postremo moto est con
sequens. et contingēs eis sicut est contingēs
ōnib? s. sedm q̄ possum? ea esse corpora infinita
que mouēt se ad inuicē. D. d. ergo necesse est
vt congregatū ex istis ꝛc. i. et qū sequitur in
istis omnib? corporib? que mouēt se ad inuicē
vt sint in tēpore motus. aut contigua aut
continua. necesse est vt illud qd̄ congregatur
ex istis in tēpore motus sit vna magnitudo
aut sedm contiguationē. aut sedm cōtinua
tionē. D. d. ampliamus igitur. i. ponat̄ igit̄
vtrūlibet istoī sit possibile qū illud qd̄ sequi
tur ex vtrolibet sit illud. s. q̄ ista corpora mo
ta et mouēntia sunt vnū sedm contiguationē
aut continuationē et q̄ motus eoī est vnus
eodē modo. D. d. et sit vna magnitudo ꝛc. i. po
natur igitur magnitudo congregata ex istis
aut vna sedm contiguationē. aut sedm cō
tinuationē vt sit magnitudo que cōgregā
tur ex magnitudinib? a. b. c. d. quoī motus
est. h. z. q. t. D. d. non est dīa ꝛc. i. et qū posu
erim? q̄ iste magnitudines sūt tales et mo
uetur vnū eoī. v. g. postremū in tempore
. g. necesse est vt ōnia moueantur insimul
quasi vna magnitudo in h̄ posito tēpore fi
nito. et siue posuerim? q̄ iste magnitudines
sunt finite aut infinite. consequitur eadē ratio
i. sed qū posuerimus ipas esse infinitas con
tingere impossibile et est vt vnus motus in
finitus sit in tēpore finito. d. d. qd̄ est impos
sibile vtroq; modo. s. siue fuerit vnū sedm con
tinuationē aut sedm contiguationē

Manifestū igitur q̄ stabit aliquādo
et non in infinitū abibit qd̄ semper est ab
altero. sed erit aliquid qd̄ primo mouebi
tur. nichil autē differt concesso quodā si

qđ̄ est.k.ī quo cuī.a.motū ē.et q̄ sūt ipī.a.
consequenter.ōnia cuī infinita mota sūt
quam in eodē mouetur et nāq; autē etiam
equalis motus est qui est ipius.a.ipsi.b.
aut maior differt autē nichil.penitus cuī
infinitī motī in finito tēpore accidit mo
uerī.h autē impossibile est

Tmpiatur igitur motus.a.et sit.h.t
motus.b.et sit.z.et motus.c.et motus.d.
sit.q.et.t.et tempus in quo mouetur.b.sit
g.sicgitur motus.a.sicut terminatus t
tempus etiā aut terminatū non etiamū.s.
g.sed declaratū est q̄ in eodē tēpore mouet
ā.et.b.et vnūqđ̄q; eorū ex quo sequitur
ut motus.z.q.t.et est infinitus sit ī tēpo
re terminato.s.in.g.nam in tēpore ī quo
mouetur.a.in eo mouentur ōnia que se
quūtur.a.et sunt infinita.et sic ōia mo
uebuntur in h eodē tēpore nā motus eo
rū ōmū aut erit equalis motui.a.aut
maior.et non est dīa in hoc.nam quo
modocūq; sicut sequitur ut motus infi
nitus sit in tēpore finito qđ̄ ē impossibile

Cū posuī q̄ primū notū est q̄ duo
mota et mouentia que sunt huiusmodi m
simul mouentur et q̄ motus eorūlz eoī ē
vnus m numero et finitus.licet congregatū
sit infinitī vult declarare q̄ ex h sequitur vt
motus infinitus sit in tēpore finito.et ma
gis ponere exēplar mobiliū que sūt huīmo
di et motuū et dicit.accipiatur igitur ic̄.i.t
quia nā posumus q̄ primū motū istorū est
a.et sēdm est.h.et terminū.c.et quantū.d.t sic
in infinitū.ponatur igitur q̄ motus.a.sit
h.et motus.b.sit.z.et motus.c.sit.q.et mo
tus.d.sit.t.et sic in infinitū qū possibile sit
nobis accipere vnū quēq; istorū motuū.d.
d.et tēpus in quo mouetur.a.sit.gf.i.t po
natur q̄ tempus in quo mouetur.a.q̄
est primū motū sit tēpus terminatū.q.mo
tus.a.sit motus terminatus.v.gfīa.gf.et
qū posuī h dicit.sed declaratū est q̄ in eodē
tēpore ic̄.i.ex quo sequitur vt motus infi
ti.s.motus.h.z.q.t.et eorū in infinitum
sint in tēpore finito.s.in tēpore.gf.ī quo mo
tū est primū motū.s.a.deinde expressit mo
dū consecutionis.et dicit.nam declaratum
est qū in tēpore ic̄.i.et necesse est qū ista mo
ta infinita qū vnū eorū moueatur.v.gfīa
postremū in tēpore terminato vt motus ī
motus sit in tēpore finito.quia iam posuimꝰ
q̄ in eodē tēpore in quo posumus vnū eorum
moueri.in eo mouebūtur ōnia cum eo ex q̄ se
quitur vt motus infinita sit in tēpore finito
et dicit nam motus eorū ōm.aut erit equa
lis motui.a.aut maior ic̄.i.et h sequitur po
nendo q̄ motus vnus quilibet eorū ē ma
ior motu.a.primū autē equale ei ā minor
ꝫ quia impossibile est vt motus mot sit ma
ior motu motoris quo mouetur.et pōt esse
maior dicit.nā motus eorū motuū ic̄.nos
autē dicimus q̄ non est dīa in h sue ponat²
maior aut minor.licet non possit minor pone
re et h necesse est si concessemus q̄ ōnis motꝰ
est diuisibilis.et quia illud qđ̄ sequitur ex hoc
sermone est q̄ motus infinita sunt in tempore
finito non motus infinitus in tēpore finito
qđ̄ declaratū est ee impossibile ī sexto dicit.

Sic quidē igitur videtur demonstrasse qđ̄
est a principio.non tamē demonstratur
pter id qđ̄ nullū inconueniens accidit.cō
tingit enī in finito tēpore infinitū motū
ee.non tamē autē sed alterū et alterū mul
tus et infinitus motus sicut accidit et ī his
que sunt nunc

Secundū igitur hunc modū existima
tur qđ̄ illud qđ̄ intendebatur ex principio
declaratū est.sed non est declaratū.quia ex
dictis non sequitur improbabile.nā pos
sibile est ut in tēpore finito sint motꝰ infi
niti.ita q̄ non sit vnus motus.sed motꝰ
preter alium qui fuerit multa que mouētur
et infinita.et hoc accidit in istis motis ī
quibus loquimur

Quia ex hoc sermone sequitur vt motꝰ
infinita sint insimul in tēpore finito.non vt
motus infinitus sit in tēpore finito.et est il
lud qđ̄ declaratū est ee impossibile in sexto.d.
sēdm igitur hunc modū existimatur ic̄.i.seq;
igitur hunc sermonē predictū existimatur
q̄ illud qđ̄ intendebatur declarari.quū ipos
sibile est vt ista mota procedant in infinitū
declaratū est.sed qū hoc fuerit bñ consideratū
apparebit q̄ non declaratū est.nā ex hoc syl
logismo quē induxit non sequitur impossibi
le in rei veritate sed impossibile vt videtur.t hꝰ
intendebat qui dicit.quū ex h non sequitur ip
babile.i.impossibile.deinde demonstrauit q̄
illud qđ̄ concluditur ex h syllogismo induc
te ad inconueniēs est possibile non impossi

mul m loco attribuūt ad̄ loco

¶ Qū aut̄ tres sunt motus scdm locū et scdm qualitatē et scdm quantitatē ne cesse est esse ea que mouentur tria. qd̄ quidem est scdm locū loa mutatio. qd̄ vero secundū qualitatē alteratio qd̄ aut̄ scd̄z qn̄titatē augmentū et decrementū. primū igr̄ loa mutatione diximus. hic u. primo motuū est. ōne igitur qd̄ fertur. aut ea ipm a seipo mouetur. aut ab altero. si ea a seipo. manifestū est qm in seipo moūtē existente simul mouens et quod mouetur aut et nullū ipōrum medium. qd̄ autem ab alio mouetur quadrifarie dicitur. quū sunt ab altero motus. quatuor sunt pulso. tracto vento vertigo et nāq; alios os in hos narrasse est contingere pulsionis q̄dē igr̄ alia q̄dē impulsio dicitur. alia aut̄ expulsio. ipulsio quidē igitur est qū mouēs a qd̄ mouetur non desinat expulsio aut̄ qū desinat expellens vero aut̄ in tribus est motibus quod. u. dicitur non scdm se mouetur sed scdm accidens in eo qd̄ est in eo qd̄ mouetur aut super id qd̄ mouetur. vehēs aut̄ mouetur aut pulsū aut tractū. aut vertigine ductū manifestū igitur q̄ vento in tribus aut motib⁹ tracto aut̄ est aut eam qū ad ipm vel ad alterū velocior sit motus trahentis insequatus ab eo qd̄ trahitur et nāq; ad ipm ē tracto et ad alterū et reliqua tractus idem spēm in hos reducūtur. ut inspuatio exspuitio et quecūq; corporū emissum aut receptum sunt in spēcu lo et indicio. aliud quidē. u. ipōrū congregatio. aliud vero disgregatio. et ōmis igr̄ motus qui est scdm locum congregatio et disgregatio ē. vertigo aut̄ componitur ex tractu et pulsione. h. u. pellit mouens. illd̄ autem trahit

¶ Et qū motus sunt tres. scz in loco. in qualitate. in quantitate. necesse est ea ū̄ vt mota sint tria. motus igitur in loco est translatio et in qualitate est alteratio et in qn̄titate est augmentū et diminutio et primo loquamur de translatione est aut̄ primus motuū. Dicimus ergo q̄ ōne translatū aut ipm mouetur ex se aut ex alio. si ex se. manifestū est qū motor eius sit in eo q̄ motor et motū sint in eo insimul et nichil illa non sint medium ōmino. ¶ Motus aut̄ eoz que mouentur ex alio est quatuor modis attractio et expulsio. et latio et circumuolutio. alia aut̄ motus reducuntur ad istos. De expulsione vero est ductio et ex eo est actio. ductio vero est qū motor non separatur a moto. actio vero qū amicus separatur. latio aut̄ est in tribus motibus et latū non est per se sed mouetur q̄a est in moto aut sequitur motū. delatus aut̄ mouetur aut expulsiue aut attractiue. aut circulariter. manifestū est igitur qd̄ latio ē in tribus motibus. Attractio vero est aut qū attrahens attrahit ad se. aut ad aliud qū motus attrahentis qū singulariter est sit velocior q̄ motus attracti. attractio. u. et attrahentis qūq; est ad se. et qūq; ad aliud. et alij modi attractionis sūt aut̄ modi ad hec duo reducūtur anhelitus. et expuitio et exputio et remissio. per sanū et per serenitatē illud ē segregatur. h. aut̄ est q̄ gregatur. circulatio aut̄ est composita ex pulsione et attractione. motor enī expellit quidē et attrahit quidē. manifestū est igitur q̄ si expellens et attrahens fuerint expulso et attracto q̄ inter motorē et motū non est medium. et hoc declarabitur et hoc. ex quo declaramus. Has intentiones actio enī sue motus qui est aut dictus ab illico. aut dictus ab aliquo ad aliud et attractio est vna uiteruto et est tractio. et proiectio est qū motus translati fuerit velocior motu nature. qū per expulsionem fit velox. et necesse est ut translatū non esset mouens illo motu donec motus eius fiat velox. manifestū est igitur q̄ inter motorē et motū non est medium

¶ Intendit in hoc capitulo declarare q̄ nichil medium est inter motorē p̄mouens. et illud qd̄ mouetur ab eo neq; plenū neq; vacuū et q̄ motor est ea moto et hoc necessarium est in demonstratione p̄dicta et est maximū fundamentū in plurimis rebus naturalibus. est enī necessarium in predicta demonstratione. nā impossibile est imaginari ex illis magnitudinibus hanc vnā magnitudinē infinitam secundū contactū nisi concedatur q̄ inter motorē et motū ab eo non est medium et quia intendit declarare h. vniuersaliter in ōni motu incepit namque generā mobilium. et dixit q̄ mobilia sunt tria genera. nā genera motu

demonstrare contingunt .n. concesso nullū
inconuenientis potest accidere primū igitur
motus non sicut qđ est cuius causa. sed
vnde est principiū motus est simul cū eo
qđ mouetur: simul autē dico quia nichil
ipōrū mediū est motus. hoc cī in ōm mo
to et mouente est

Manifestū est igitur aut generatio esse
sabit in aliqua hora. et non dubitat ī in
finitū. sed aut hic aliqđ primū qđ mouet²
et non accidit hunc transmutationu dimi
nuto. quia non sequitur nisi a positione
eius qđ ponitur. positū enī si fuit possibile
non tñc sequi ex eo aliqđ improbabil' et
primū motū non est tale quia est illud pp
ter qđ. sed illud qđ est primus motor. qz ex
eo est principiū motus est a loco ex loco
eius qđ mouetur ab eo et dico ex loco. id
est qđ est inter ea non est medium. qm hoc
cōmune est ōni moto et motou

Quum declarauit q possibile est vt mota
et mouentia sint huiusmodi. et q necesse est
ea pueniri ad primū motū qđ non mouetur
ab aliquo extrinseco. sed ex se declarauit hoc et
dixit. manifestū est igitur q motus ab alio
quescet in aliqua hora ⁊c̄. i. manifestū est ig²
ex hoc q motus qui sentitur hic in istis corpo
ribus que mouentur a seruitute. et non sentu
tur primū motū ex eis necessario quescet a
pud primū motū ex se qđ non indigeat moto
re alio ex se. D.d. et non accidit hunc trāsmu
tationi diminutio ⁊c̄. i. et non accidit ista trā
sutationi diminutio. qm impossibile nō sequ
tur in ea nisi ex opposito questi liceat positioēs
esse communiter oppositio questi non sint necessa
rie sed possibiles nam si oppositū questi es
set possibile et positiones communiter essēt possi
biles tunc nullū accideret impossibile. impos
sibile enī non accidet ex possibili. et intendit
hic p improbabile impossibile. D.d. ⁊ q primū
motū ⁊c̄. ita mouentur in explan. et ītendit
hic. et similiter non accidet huic declarationi
diminutio. qm motor ad quē indigit est pri
mus sedm illud ex quo est motus. nō primū
ad qđ est motus. et est ferme manifestū per se
et non contingit vt sit in loco ex primo moto
ex eo sicut contingit in eo sedm q mouet mo
tū ex eo quasi agens et signū eius est hoc qđ
dixit post illud q est primus motor sedm q ex
eo ⁊c̄. et forte h est error scriptor qui debebat po
ner loco huius nomis motū h nomē motor
et tunc intento erit talis et q primus motor
ad quē indigit sermonē ipm esse non motū
non est motor sedm finē. et tunc intento istius
sermonis est manifestū q ex hoc sermone non
declaratur vtrū iste primus motor sit motor
quasi agens et finis ⁊simul aut motor sedm
finē sit aliud a motore in eo sedm agens. et d.
hoc quia ista nondū sunt declarata de hoc p
mo motore et ipse declarabit ea in octauo hic
autē intendit declarare hoc esse primū motū
et primū motorē vnde in principio octaui po
nit q hic est primus motus et primū motū
et persuadebitur de hoc motu vtrū sit eternus
aut generatus. et ideo qui videt q ista decla
ratio est superflua nam illa que est in octauo
sufficiat vt fecit themistius potuit intendere
cui diuerse sunt hoc eui qđ declarandū est h p
ponitur et qđ declarandū est illic. s. motū eter
nū esse et illud qđ dictū est in octauo est quo
est dispositio in primo motore. et ideo processit
in eternitate motus per duas vias. quarū
prima est ex primo moto et secūda ex consideri
tione de natura eoū que mouentur ex se et
est magis ppria D.d. sed illud qđ est primus
motor a. et non intelligo hic per primū mo
torē ⁊ illud qđ dicitur primū quia locus
eius ex quo est primaprū sm motus est loci
eius qđ mouetur ex eo. et hoc manifestū est
in moto ex se. s. qm locus eius ex quo incipit
motus est locus moti. et accidet hoc quia is
te motor non est corpus sed forma in corpore
qm igitur attribuatur loco non attribuitur
nisi loco eius qđ mouetur ex eo. et ideo dixit ⁊
dico locū ⁊c̄. i. et dico q locus eoū est idē. i. qa
inter illa non est medium. qm qm inter motore
et motū non fuerit aliud motū. tūc locus
eoū erit vnus necessario. D.d. hoc. n. cōmu
ne est. i. vt michi videtur q ōnis motor ⁊ mo
tū inter que non est medium sunt cōmunia. s.
in hoc q locus eoū est vnus et si primus motor
qui non est corpus non est in loco. sed qm at
tribuitur loco non attribuitur nisi loco mo
ti. non. n. est in loco nisi quia motū ex ea est
in loco qm sit forma in moto. et hoc erit si in
telligamus hic per primū motū non potē
aū que est in postremo moto. sed si intellexe
mus ipm primū motū. tunc primus mo
tor et motū ex eo sine medio erūt in loco qa
sunt insimul in eodē loco. illa. n. que sūt insi

est a principio cū aere. Sed quæritur quō ey
aens sep.aratur ab aere. et aerē remanet
motū ex quo videtur q̄ eyaens non est tunc
motor. sed aer qui naturaliter mouetur ex se
q̄ mouetur ex alio vt dicitur in celo et mū
do. D.d. et attractio est vna in tres
no. forte intendit declarare per hoc q̄d attēs
est cū attracto. q̄n q̄ attractio sit tanto et
tāt̄s sit cū tanto. necesse est vt attrahens sit
cū attracto. et forte intendit declarare q̄ tan
to est attractio et declaratū est q̄ attrahens
et attractū in simul sunt. ergo et tantus cū
tanto. et prima intentio est manifestior nā
tantus ē cū tanto manifestū est q̄ attēns
ē cū attracto q̄n multa videntur attrahere
absq; eo q̄ tangant vt magnetes. et existi
matur q̄ virtus attractiua in plantis et ānali
bus est talis et dicunt q̄ sedā intentio pōt
esse q̄m in hoc q̄ attractio reducatur ad ra
tionē est latencia. et quasi sedm hanc ex
positionē voluit notificare q̄ tractio est de
attractione ad hoc autē q̄ quæritur q̄n plu
ra attrahentia videntur attrahere sine trac
tu et sine motu. Dicendū est q̄ hic dicat̄ at
tractio equivoce. attractio. ij. in ri veritate
est illa in qua attrahens mouetur cū attrac
to et h q̄n attractū ad ipm fuerit quiescēs ne
cesse est vt motus attrahentis sit velocior q̄
motus attracti et hoc inuenitur in virtuti
bus voluntarijs non animatis. et inueni
tur in plumbo virtute naturali bo et vita
libus. et ideo posita sunt filia in membris ānā
liū. attractio autē in qua attrahens ē qui
escens et attractū motū non est attractio in
vera veritate. sed attractū mouetur ex se ad at
trahens vt pharat se vt lapis mouetur ad fe
rrum et ignis ad supius. et similiter opor
tet hoc intelligere de motu ferri ad magne
tē et nutrimenta ad membra. V. gr. de motu sā
guinis ad superiora corporis et vniuersali
ter nutrimēta arboū ad superiora eorū. sed
est dūa intericia et illa que mouētur ad lo
cū p̄priū. q̄n illa mouentur ad locū fuc fue
rit p̄pinquus aut remotus. nutrimenta ve
ro non mouentur ad nutriendū nisi q̄n fue
rint in aliqua dispositione de nutrito et simi
liter ferrū non mouetur ad magnetē nisi. q
fuerit in aliqua qualitate de magnete. et ideo
q̄n magnes frigatur cū alleo amittit virtu
tē. nā ferrū tunc non acquirit de lapide in q
la dispositione qualitatē per quā innatū ē
mouere per se ad lapidē. et hoc manifestū est
in ambra q̄ attrahit paleā q̄n calefit. ḡ si
te modus motionis si dicatur attractio non
intenderetur ab aris. in h nomīe attractio.
q̄n collocetur in his que mouentur ex se. D.
d. pictio enim. i. q̄n nūsferens mouet nūs
latū ad partē ad quā mouetur naturalit
mouet motu velocior suo motu naturali.
V. gr. pictio lapidis ad infimus. D.d. et ne
cesse est vt trāslatū non cesset. ꝛc. i. donec mo
tus eius naturalis fiat velocior. sedm expo
sitionē hanc non erit ista proiectio cōmunis
ōmibus modis pictionis in pictione enim
qua motus proiacentis ē h̄ motū naturalē
pieti non erit motus trāslati velocior suo
motu naturali sed contrarius a vnde pōt q̄
intelligetur ex hoc sermone aliqd cōmune vi
ri. ita q̄ ex hoc q̄d dixit. et pictio erit q̄n mo
tus trāslati fuerit velocior motu naturali
intelligatur fortior. si igitur fuerit contra
rius erit. et si communicēs addet ei. et ideo dixit
q̄n expulsio sit fortior. motus. n. expellentis
in vno q̄ modo est fortior motu expulsi et si
ue motus expulsi commensurat motui expellē
tis aut sit ei contrarius. et sic intelligetur re
sidium

Manifestū igitur q̄ sicut dē est simul
pellēs et trahens cū eo q̄d trahitur et pellit
nullū est medium eius q̄d mouetur et mouē
tis. hoc autē manifestū est dictis prius. n.
a scipo aut ab alio ad aliud motus ē trac
tus autē aut ab alio motus ad scipm aut
ad aliud est. amplius. n. in pictis. proie
tio autē q̄n velocior motus sit in eo q̄ sedm
naturā fertur fortiori sua impulsione. tūc
q̄ ad hoc q̄ sic audit ferri quousq; vna
fortior sit motus eius q̄d fertur. manifes
tū igitur q̄d mouetur et mouens simul
nullū ipōrum medium est. at vero neq; al
terum neq; alterutrius nullū est medium h
autē ex inductione manifestū. in ōnib⁹
cui audit simul esse alteritās q̄d vltimū
est et primū q̄d alteratur quale. n. alteri
tur in eo q̄d sensibile est. sensibilia sūt q̄b⁹
differūt corpora ad inuicē. vt grauitas le
uitas durities. mollities. sonus. non sonus
albedo. nigredo. dulcedo. amaritudo hmoi
dictis. siccitas humiditas. raritas et horum
media. similiter et alia que sub sensu st

ũ sunt tria vt declarat̃ est m quĩto et forte ta
ntur generationẽ. qm̃ hoc manifestũ est m ea
magis ꝙm m alijs. s. ꝙ generans est aĩ generan
to. sed m plumbus alteratiomb⁹ est dubũ vtr
motor tangat motũ aut non. et simuliter m
multis motoribꝫ scdm alterationẽ vt m mgr
nete. et qũ narrant modos mobilũ incepit
de trãslatione et dixit. et primo loquemur ꝛc
i. m declarando ꝙ inter motorẽ m loco et illd
qd̃ mouetur ab eo non est medũ. imo sũt m
simul et incepit m hoc duudendo motũ ĩ loco
m illud quod mouetur ex se. et illud qd̃ mo-
uetur ex aliquo extrũseco. et posuit ꝙ illud qd̃
mouetur ex se. manifestũ est m eo ꝙ motor ẽ
m simul aĩ moto. qũ declarat̃ fuit ipm habe
re motorẽ existentẽ m eo. et ꝙ michil mouet se
et dixit sequitur motũ ex se mouetur ꝛc. et hoc
necesse est qũ posuemus ꝙ m eo est motor ali
us a moto vt declarat̃ est m mutuo istu' tract
atus deinde reuertus est ad illud qd̃ mouet²
ex extrinseco et incipit declarare hoc duudẽdo
species motionis ex extrũseco et dixit. motus
n. eorũ que mouentur ex alio ꝛc. deinde m-
dixit rationẽ ex qua apparet ꝙ õne qd̃ mo
uetur m loco reducitur ad hec genera quatu
or. nã ões motiones reducũtur ad istã. i. t
posset quis fatr ꝙ species mutationũ oĩs
reducantur ad hec quatuor. qm̃ qũ mduc̃
tur videbuntur reduci ad aliqd̃ istorũ gene
rũ. v. g. qm̃ eductio et ejectio reducatur ad ex
pulsionẽ. sed differũt m hoc qm̃ m eductiõe
motor non separatur a moto ab inicio mot⁹
vsq; ad finẽ m ejectione autẽ separantur. t qz
accipit lationẽ vno modo illorũ quatuor et
est per accidens. dixit. latio vero ꝛc. i. et ideo la
tũ dicitur motũ per accidens. quia inuenit²
m vnoquoq; trũ que sunt mota m loco ꝑ se
et õne qd̃ mouetur quia est m moto dicitur
moueri per accidens et ideo dixit. non. n. mo
uetur nisi quia est m moto aut super motũ
D.d. deferẽs vero ꝛc. i. et diximus ꝙ delatum
mouetur m vnoquoq; istorũ trũ motuũ t
est super deferens nã deferẽs aut mouetur ex
pulsione aut attractione aut circulatiõe qũ
non sit vnus alius modus motõnis et ĩ re
veritate circulatio est composita. vt ipe dicit
ex expulsione et attractione. et sic motiones
simplices sunt due. expulsio et attractio. sed
tamẽ non sequitur ex hoc ꝙ motus simpli
ces sunt duo. imo motus circular est magis
simplex ꝙ ceteri. et non intelligit per deferẽs
attrahẽs aut expellens aut ejectus. sed expl'
sũ et attractũ et circulatũ. D.d. ꝙ attractio ẽ
duobus modis ꝛc. et hoc manifestũ est. s; at
tractio que est in rebus naturalibꝫ est attra
here aliquid ad se. m voluntarijs autẽ inue
nitur vtrũq; D.d. et ad hec duo reducitur a
helatio et inspiratio ꝛc. i. qm̃ anhelatio est
attractio. et expiratio est expulsio. vnde et
expiratio est composita ex duobus motibꝫ
expulsione et attractione. D.d. et pulsio ꝛc.
i. qm̃ pulsio per alterũ istorũ duorũ ĩstru
mentorũ est segregatio. et segregatio est ex
pulsio et congregatio est attractio. et videt²
michi ꝙ intendit opus textous aĩ sua ma-
nu et suo pede. D.d. circulatio vero est cõposi
ta ꝛc. i. circulatio vero que fit ex circulante
D.d. motore eũ expellit quidd̃a ꝛc. et qũ po
sunt ꝙ moueat aut est expellere aut attrahe
re aut cõpositũ ex istis. ostendit ꝙ si fuerit
declarat̃ qũ h ꝙ non est medũ inter expel
lẽs et attrahens. et inter expulsũ et attractũ
et sequitur ex hoc ꝙ non est medũ int̃ aliꝗ
motorẽ. et illud qd̃ mouetur ab eo et syllogi
smus talis est. omnis motor in loco ẽ. aut
expellens aut attrahens. et nullũ medũ ẽ
inter expellens et attrahens et expulsũ t at
tractũ. ergo nullũ medũ est inter aliquem
motorẽ et illud qd̃ mouetur ab eo et h intẽ
debat qũ dixit manifestũ est igitur ꝙ si ex
pellens et attrahens fuerint ꝛc. et qũ dixit ꝙ
qũ fuerint declaratũ statũ declarabitur ꝙ int̃
motorẽ et motũ non est medũ incepit d̃cla
rare hoc m speciebus expellentis et attrahẽ
tis et dixit. et hoc declarabitur ꝛc. i. et declara
bitur ꝙ m omnibꝫ speciebus motionũ que
sunt sub expulsione et attractione motor tũ
sit motũ ex h ꝙ declarauimus de illis inten
tionibus et dixit h vt michi videtur. qm̃ hec
apparentius est in expellente et attrahente
qm̃ in alijs speciebus que collocantur sb' il
lis et est in expellente manifestius ꝙm in at
trahente. et ideo incepit exponere intentiõẽs
eius et dixit. ejectio eni ꝛc. i. et sigñ eius ꝙ ĩ
ter ejacens et ejectũ non est medũ est. quo
mã ejectio fuit dicas ꝙ est motus ab aliquo
i. ab ejaciente aut dicas ꝙ est motus ab aliq⁹
m aliquid. i. ab ejaciente in aliquid in quod
est ejectio aut quomodocũq; diuersis in descrip
tione ejectionis manifestũ ẽ ꝙ ejectio in eo

tur et latet qū altrantur mālata. nichil
n. prohibet et animata latere qū altrātur
qū non sedm sensū audit. hr igitur altrā
tiones ipis liquidē igitur sensibiles sūt pas
siones. omnis per hoc altratio est. hoc āt
manifestū est q' paacus et passio simul
et horū nullū est medīū huiusmodī aerē con
tinuus acr aut continuatur corpus et
sic superficies quidē ad lumē terminatur
lumen autē ad visū simuliter autē t audi
tus et odoratus ad motus ipius primū
motē autē modo et simul et gustus et ta
ctus est

Et ipi mā sensus altrantur quia pa
tiuntur actio cui cōi est motus. et ōne se
cundū qd' altrantur in animata. per il
lud mā altrantur animata sed non p
ōne illud per qd' aīata altrantur altr
mutur mānimata. non cui altrantur
per sensus. et qū audit mā ut altratō il
lorū sit sine sensibilibus non principiū
altrationē et q. passiones pterdūt tūc
forme erunt sensibiles et mediantib' for
mis erit altratio. ergo manifestū est q
paacus passionē. et paacus in simul sūt
et inter illa non est medīū. aer cui est cō
tinuū. et corpus est continuū aeri et su
perficies sequitur lumen. et lumen visū
et sedm hunc modū etiam auditus t tac
tus sequūtur primū motorē. et simuliter
gustus et gustus

Qū declarant q' in omībus altrationi
bus appareat q' inter altrās et altratū nō
est medīū. et existimatur q' sensus paacūt
quodām modo modorū sensibiliū que altrāt
eos vult declarare in istis mā q' necesse ē vt
altrans et altratū primū sint simul et. d.
et ipi mā sensus altrantur. i. et in sensibi
libus mā mouentur aliqua altratio quo
dām modo. D. d. quia agūt. s. qm actio cor
est motus. s. mouere non mouere et pati
non agere. sunt. n. de virtutibus passiuis
non actiuis. et qū narrant q' in sensibus
mouentur modus altrationis alius a mo
do altrationis que est in ipis sensibilibus
qū ista altratio sit corporalis et illa spūal'
vt declarātū est in libro de aīa. narrant q'
res animate altrātur p duas altratio
nes in simul. s. spūalē existē in sensibus t
corporalē existentē in sensibilib' mānata

autē non altrātur nisi altero genere tātū
et dicit. et omne per qd' altrantur &c. i. et mā
in hoc est qm animata altrātur p sensus
et per non sensus. mannata autē altrā
tur per non sensus tantū qū non habeant
sensus. D. d. et qū audet mā. i. et qū audet
animatis alteram sine sensibus tunc altrā
tio non cōprehendetur neq; patietur. quē
admodū mannata non cōprehendūt si
qua non est ita qū altrantur sedm sensū
qū tunc cōprehendem' altrationē. D. d. t
qū passiones pterdūt &c. i. et qū passiones
pterdunt sensus et media que sunt inter
sensus et qualitates sensibiles. tunc quali
tates erunt sensibiles. i. cōprehensibiles a
sensu et intendebat per hoc q' passio cōmu
nis est natura in hoc q' sensus comprehen
dat sensibilia. sed in cōmuni passione dā
natū est q' altrans est cui altrato. ergo ne
cesse est vt passio sensuū sit huiusmodi sup
inter eos et inter postremū agens non sit
medīū. et q' altrans in eis sit cui altratio
d. et mediantibus formis &c. i. et mediantib'
qualitatibus sensibilibus et existentibus i
corpore qd' sequūtur sensus altribuntur sē
sus. et qū declarant hunc sermonē dicit. er
go manifestū est &c. i. et intendit p paacēs pas
sionē. qualitatē que est in corpore tangentē
instrumentū sensus. et per passionē passio
nē existentē in instrumento. D. d. aer cui est
continuū &c. i. et non debet aliquis dubitare
de sensib' qui mouentur a sensibilib' de re
motis vt in visu. color. n. mouet aerē. et aer
mouet sensū. aer. n. continuū est cui sensus
corpus sensibile continuatū est cui aer. D. d.
et superficies &c. i. et superficies in qua est color
tangit corpus illuminatū. s. aerē illumina
tū. et aer illuminatus tangit visū. et accipit
hic lumē loco illuminati. et intendit p lu
minatū diaphanū in actu non illumina
tū ex se. D. d. et sedm hunc modū etiā &c. i. et
intendit per primū motorē in auditu mo
tū qui est in aere qui potest concauū auris
in olfactu vero est odor perducēs ad nares.
D. d. et similiter &c. i. et ita est de sensib' quo
rū sensibilia sunt separata sicut de sensib'
quorū sensibilia sunt tangentia. v. g. in
gustu et tactu in sensib' n. quorū visorum
tangūt sensibilia. non est dubium in hoc si
cut est in eis qui sunt separati a sensibilib'

quoꝝ̄ est calor et frigus et lenitas et aspr
nitas. hec aũ sunt passiones subiectę qua
litatis. his. n. differunt sensibilia corpoꝝ̄
aut sc̄dm aliqd̄ horū̄ magis et
minus in paciendo aliud eoꝝ̄. calefactum. n. et fri
gefactum. aut dulcefactum. aut amarefactum
aut sc̄dm aliud aliqd̄ predictorū̄. similiter
et animatum corpoꝝ̄ et maīatum et anima
toꝝ̄ quelibꝫ ptū̄ animata sunt

Deꝫ etiam inter alterās et alterabilē est
medium. et h declarabitur per inductionē. i
omnibus aũ alterationibus necesse ē vt
posterioꝝ̄ alterabilē et primū alterans sīt
insimul densū aũ alterabilē non alterat.
nisi quia est sensibile. per sensibile aũ dif
ferūt corpora a seinuicē. v. g. grauitate et
lenitate duritie et mollitie. albedine et ni
gredine. dulcedine et amaritudine. hu
iditate. siccitate. densitate et raritate. et ci
que sunt inter ista. qū̄ per ista differunt
corpora sensibila. aut secundū̄ magis et
minus in aliquo istorū̄. aut sc̄dm qꝫ ag
gregant aliquod istorū̄. corpora aũ ani
mata. et similiter maīata. et illud qd̄ ē
ex partibus animatorū̄ non aīatū̄. qū̄
calefacta sunt. aut infrigidata. ā animati
ficata. aut dulcefacta aut passiua aliq̄
predictorū̄ alterata sunt.

Qū̄ declarauit qꝫ oīs motor motu loca
li ita qꝫ sit causa agens non est medium mo
uens illud. et illud qd̄ mouetur ab eo. vult declara
re etiam hoc in alteratione. et quia qualita
tū̄ attributarū̄ alterationū̄. alie sūt prime
vt caliditas frigiditas humiditas et siccitas
et alie sc̄dē et sunt ille que fiunt ex istis. v.
g. densū̄ et rarū̄. et color et sapor. et quia h nō
apparet in inductione nisi concedatur qꝫ iste se
cunde fiunt ex primis. deinde ponatur p in
ductionē. qꝫ prime non fiant nisi motor tan
gat motū̄. v. g. calefaciens calefactū̄ nec
pit dicere quomodo sequitur ex hoc. si ali
qd̄ corpus condensetur vt condensans tan
gat ipm̄ sc̄dm qꝫ infrigidans tangit infri
gidatū̄. et similiter illud qd̄ accidit vt tan
gatur a superficiente sc̄dm qꝫ est calefaciens
et ideo dicit. densū̄. n. ꝛc. i. densū̄. n. affert ques
tionē in hoc. qm̄ pōt aliquis dicere qꝫ non est
necesse vt illud qd̄ densatur non densetur do
nec tangatur ab alio denso et adhuc densū̄
non alteratur nisi sc̄dm qꝫ est possibile sensi
bile. et sc̄dm qꝫ ē in capitulo qualitatis non
in capitulo positionis. et qū̄ sit in capitulo q̄
litatis. tunc primapiū̄ motus eius est. aut
a caliditate. aut a frigiditate. et caliditas et
frigiditas sunt principia alterationis et al
terans necessario est aī alterato. D. d. et sen
sibilia sunt ꝛc. et intendit corpoꝝ̄ consimili
um partiū̄. differunt. n. istoꝝ̄ sunt in sen
sibilibus per quinq; sensus. et prima sensibi
lia sunt prime qualitates actue aī. et sc̄
caliditas et humiditas et frigiditas et sic
quia intendit syllogizare qꝫ densū̄ et rarum
sunt qualitates non positiones. sic densū̄ et
rarū̄ sunt vltime differētie corpoꝝ̄ consimiliū̄ et
differētie corpoꝝ̄ consimiliū̄ sunt sensibiles ergo
densū̄ et rarū̄ sunt de qualitate et grauitas
et lenitas sunt numerate in tactu. et simi
liter dure et molles et sonus et silen
cium in auditu et albedo et nigredo in visu et
dulcedo et amaritudo in gustu et volut
numerant eas vt appareat per inductionē
qꝫ vnaquęq; aī non completur nisi p alte
rationē et in alteratione alterās semp̄ ē aī
alterato. D. d. aut ita qꝫ patiatur aliqd̄ is
torū̄ idest et qꝫ oīa corpora mota nō duce
santur nisi patiendo sc̄dm aliquā istarū̄ q̄
litatū̄ hec corpora fuerunt animata. aut i
aīata. et dixit hoc qꝫ corpus non agit aliq̄
istarū̄ qualitatū̄ nisi quia disponitur per
illā. et qū̄ possunt qꝫ iste sūt differētie sensibiliū̄. et
sunt manifestū̄ in omnibus qū̄ indigent in
h qꝫ patiantur sc̄dm vnāquāq; istarū̄ qualh
tatū̄ ut calefiant aut infrigidētur. sed quia
calefaciens et infrigidans tangit calefactū̄
et infrigidatū̄. verificauit illud qd̄ intende
bat declarare. et est qꝫ oīne alterans tangit
alterabilē. et h intendebat qū̄ dixit. corpora
n. animata ꝛc. i. et necesse est vt isti sīt modi
alterationis. quia oīne corpus animatū̄ ā
mamatū̄ non dicatur alterari nisi qū̄ ca
lefit aut infrigidatur aut patiat̄ ꝫ aliq̄ is
tarū̄ qualitatū̄ quas numerauimus. s. puo
rū̄ sensibiliū̄

Et ipi autē sensus alterantur pacī
tur aī. actus aī ipoꝝ̄ motus est per cor
pus paciens aliquid sensu. sc̄dm quem
qꝫ igitur alterantur maīata et aīata sc̄z
omnia hec alterantur. sc̄dm quemlibꝫ aut
alterantur aīata. non sc̄dm hoc alterat̄
mamata. sc̄dm aī sensus non alterā

refit et calefit aut infrigidatur. alteratio
vero non. qñ id ex quo fit forma idoli nõ
dicimus ipm esse fouñ. neq; illud ex q̃
fit figura. aut figura lem dicitur ee figu
ra. sed denominantur noia vt dicimus
in illo qd̃ est cupreũ. in hoc aute eneũ. et in
alio ligneũ. in alterato vero dicimus illd̃
dicimus aũ in cupro qd̃ est humidũ aut
calidũ aut duñ. et hoc non hoc tñ sed
dicimus q̃ humidũ et q̃ calidũ est cupreũ
et sunt cõmunia in nomie ꝓpter hoc q̃
materia recipit passionẽ. quñ igitur il
lud ex quo fit forma. aut figura factu ñ
habet cõmunicationẽ in nomine cũ fi
guris ex quibus facte sunt. alteratũ aũt
conuenit in nomiĩ cum passionib9 ex q̃
bus alteratur. manifestũ est q̃ in sol' seu
sibilibus est alteratio

Quñ volunt declarare q̃ trãsmutatio q̃
dicitur alteratio non mutentur de generib9
qualitatũ quatuor. nisi in genere sensibi
lũ. et sigus videbit eam esse in alio genere dig
nus est vt sit in genere qualitatis existentis
in quantitate et in formis que sunt in mãa
to sed̃m q̃ est animatũ incepit declarare hoc
hic q̃ non mutentur in istis generibus. ex
quo apparebit q̃ qñ in istis non mutentur
quanto magis in ceteris generib9 qualita
tis et dixit. dicamus igitur de alteratione ic̃
i. qñ si trãsmutatio que dicitur alteratio fi
eret in alio genere preter genus qualitatũ pas
sionũ existimatũ est ipsã esse in figuris q̃
sunt in genere qualitatis que est in quanti
tate sed̃m q̃ est quantitas. et in formis que
sũt in mãa et animato qd̃ est aliud genus
D.d. et vestitur et denudatur. i. et dicitur aliq̃d
alteran qñ recipit aliquã istarũ figurarũ
et quãdo denudatur ab ea. et intendebat de
clarare q̃ motus alterationis. si existimat
esse in istis rebus existimatur apud generã
tionẽ et corruptionẽ eaũ non qñ sunt fixe
et qñ declarant q̃ nullus existimat altera
tionẽ esse in aliquo genere qualitatis nisi
sit in istis duobus. incepit declarare q̃ nõ in
ueniuntur in istis duobus et dixit. sed ista tñt
qñ alterantur aliqua. i. et ĩ istis duobus ge
neribus non mutentur alteratio sed genera
tio rerũ existentiũ in istis duobus generib9
sequitur verũ alterationẽ non qua alteratõ
existit in eis fiunt in rebus que alterãtur in
rei veritate et hoc intendebat qñ dixit. sed ista
tñt ic̃. i. sed istę qualitates sunt qñ alterant
ille que sunt qualitates alterabiles in rei ve
ritate. deinde narrant quomodo accidit hoc
dixit qñ materia densatur ic̃. i. et generatio
formarũ et figurarũ sequitur alterationem
materie. aut qñ condẽsatur et infrigidatur sed̃; vi
dentes q̃ raritas et densitas sunt cause gene
rationis et corruptionis. aut qñ calefit. aut
infrigidatur sed̃m q̃ est verũ in se. ita vt in vi
detur est intelligendus iste locus. densitas. q̃.
et raritas sunt apud rerũ qualitates sequẽ
tes calidũ et frigidũ densitas enim nil aliud
nisi trãsmutatio alicuius ad minorẽ quã
titatẽ. et raritas ad maiorẽ. antiqui ve
ro dicebant q̃ densitas est constructio poro
rum et raritas expãsio. et q̃ hec duo sit
cause generationis qñ generatio apud eos
fit congregatio et segregatio. et hoc bene ver
essũ est in corporibus habentibus poros sed
non sunt cause generationis et corruptiõis
vt fingebant sed sequũtur generationẽ et
ruptionẽ. D.d. alteratio vero non. i. q̃ aũt ge
neratõ figurarũ et formarũ sit alteratio im
possibile ee. materie eaũ que recipiunt formas
non dicũtur forme. v.g. qñ cupreũ non dici
tur idolũ. s. quia cupro non datur hoc nomẽ
neq; ligno hoc nomẽ lectus. D.d. neq; illud
ex quo fit figura ic̃. i. neq; illud fit figura et
est cum dicitur figura. et similiter ligneũ nõ
dicitur lectus neq; eaũ eorum so. s. q̃ forma
nominetur a nomine materie. v.g. vt lectus
dicitur ligneũ. D.d. sed denominantur ic̃.
et forte licet non nominẽtur a nomiĩ mate
rie tamẽ denominãtur vt qñ dicitur q̃ idolũ
est cupreũ non cupreũ. et qñ possunt q̃ figure
forme que sunt in amma et aĩato non nõi
tur a nomine materie. sed denominãtur in
cepit narrare q̃ non est ita in alteratiõe et d.
alteratũ vero ic̃. i. illud autẽ qd̃ incepit altera
tionẽ nominatur a noĩe eius in qd̃ altera
vt qñ dicitur q̃ cupreũ qd̃ alteratur ad cali
ditatẽ aut ad frigiditatẽ est calidũ aut fri
gidũ sed cupreũ qd̃ alteratur ad aliquã figu
ram non dicitur illa figura. v.g. vt cupreum
sit triangulus. D.d. alteratũ vero dicitur il
lud. i. qñ subiectũ alterationis denominatur
a qualitate que est in alteratiõe. dicimus
eñ frigidũ et humidũ intendendo sbm fri
giditatis et humiditatis et qñ dixit hoc. D.d.

et ꝙ̄ declarauit ꝙ inter motorē et motū pmū m alteratione non est mediū neq; m ipsis sensibus ꝙ vocatur alteratio incepit declarare h m augmento et dicit

¶ Similiter autē et in maīatis et in insēsibilibus et ꝙ augetur et augens. apposito enī ꝙ̄ quoddā ē augmentū. quia simul sunt. et qd̄ augetur et augens et determinē tū. determinata autē causa. ablō quedā est manifestū igitur est ꝙ mouentis vltimum et primū qd̄ mouetur nullū est mediū sed mediū mouentis et eius qd̄ mouetur

Et similiter est de augente et augibili augmentū est addita. et sic augmentūs et augmentatum erunt simul. et similiter diminutio et subtractio. manifestū ē igitur ꝙ inter postremū motū et primū motorem non est aliquid mediū.

¶ Dicit et similiter declarabitur ꝙ int augmentans et augmentatū non est medium. augmentū enī est addita augmentato sed īter illud cui additur. et illud qd̄ additur non est mediū. et h manifestū est. vnde necesse est ꝙ augmentans et augmentatū simt insimul et similiter de diminutione. diminutio enī est subtractio diminuti. et subtractū necessario est cū illo a quo subtrahitur. D.d. manifestū est igitur ꝙ inter ⁊c. et vocat ipm primū motorē. i. qua mouet sine medio non qua ē primus naturaliter. et in quibusdā libris dicit manifestū est igitur ꝙ inter postremum motorē et primū motū non aliquid est oīno. et intendit ꝙ inter primū motū a motore et illud non est aliquid siue motor fuerit primus aut postremus. s. ꝙ primū motū ab aliquo motore mouetur secūm tactū

¶ Qm̄ autē que alterantur oīa alterantur a sensibilibus. et solū horū alteratio est. quecūq; secūm se dicuntur pati ab his ex his considerabimus

¶ Qm̄ autē ōne quod alteratur alteratur a sensibilib⁹ et ꝙ alteratio est istorū solorū et illorū que recipiunt passionem ab istis facta ex hoc qd̄ narrabimus

¶ Incepit hic p̄sentan de hoc ꝙ motus alterationis est de predicamento qualitatis īgener qualitatis passiue et dicit. qm̄ autē omne qd̄ alteratur ⁊c. i. qm̄ autem omne qd̄ mouetur motu alterationis mouetur m gener sensibilū. s. m tangibilibus. ~~aut~~ aut m sapore. aut m colore. et considerandū est vtrū iste modus inueniatur m ōmib⁹ sensibilibus aut m quibusdā. et est manifestū ꝙ ista alteratio inuenitur m prima contrarietate que est m tactu. s. calidi et frī. et sic. et hu. et similiter videtur esse m contrariis sequentibus istā. D. gr. dure et molle. sed tamen primo est m primis qualitatib⁹ m istis aūt secō et mediantib⁹ primis. et similiter ī gustu m sonis autē videtur ꝙ alteratio de genere leue est modo equiuoco cū istis qū̄ sonus fit passio facta m aere a percussione corporū ī olfactibilibus vero qualitates manifeste sunt sed continua latent m eis. vt dictū est ī libro de aīa. et qū̄ ita sit qū̄ dixit. alterantur a sensibilibus. intelligendū est ab ōnibus sensibilibus si intellexerimus vniuersalitatē sīam tē extremos sonos. D. d. et ꝙ alteratio ē istorū solorū. i. et manifestū est ꝙ motus alterationis est istius generationis tantū de predicamento qualitatis. D. d. et eorū que recipiunt istas qualitates ab alijs ꝙ se non ꝙ accidens. q. d. ꝙ iste motus attribuitur qualitatibus que sunt m hoc genere. et rebus q̄ recipiunt per se istas qualitates

¶ Manifestū enī maxime si aliquis intelligat in figuris et in formis et habitudinibus et horū remotionibus et acceptionib⁹ videtur ꝙ est alterationis non est autē neq; in his sed fiunt hec qū̄ quedā alterantur. densata enī aut rarefacta aut qū̄ sit calida. aī frigida materia. alteratio enī non est ex q̄ quidem est forma statue non dicimus formā neq; ex quo figura pyramidis est. aī lecti. sed denominantes h̄. h̄ quidē eneū. illud vero ligneū. aliud vero ligneū. qd̄ autē alteratur es dicimus humidum enim et sec es. dicimus autem calidū. aut forte. aut non solum sic. sed humidū et calidū es equiuoce dicentes passionum materiam qm̄ g̃ ex q̄ quidē forma et figura et qd̄ factū est equiuoce non dicūtur eī figure q̄ sunt ex illo. que autē alterantur eī passionibus equiuoce dicuntur. manifestū ē ꝙ in solū sensibilib⁹ alteratio est

¶ Dicamus igitur de alteratione ꝙ ꝓpue videtur esse inter alias qualitates ī figuris et formis et vestitus et denudat. et nō eīa sunt in istis. sed ista fiunt qū̄ aliqua alterantur. qū̄. n. materia densatur et ra

que est m quātitate non est alteratio nec℞
cām̄ declarat hoc m alio genere predicamēti
qualitatis .s.m formis que sunt m aīa et m
animato .et incepit a formis que sunt ī cor
pore .et dixit declaratū est igitur q alteratō
ꝛc̄ .i. et q̄ declaratū sit q alteratio non est ī
eo q̄ generatur .nec℞ m eo qd̄ est de genere ge
neratiōis .i. de genere formaꝝ .manifestū est
q̄ non est cām̄ m formis que sunt m aīato
et narrant hoc et dixit .forme cm̄ sūt vir
tutes aut vicia .s. qm̄ ōne qd̄ attribuitur
corpori animalī est aut virtus aut vi
cium .s. aut virtus corporalis vt pulchritudo aut
vicium vt turpitudo .D. posuit alia℞ positio
nē et est q̄ virtutes et vicia sunt relativa et
q: h̄ ī q̄busdā manifestū ē q̄ ī q̄busdā .incep
exēplificare de apparētib⁹ vt declaret illa q̄ la
tent quemadmodū sanitas ꝛc̄ .i. q̄madmo
dū manifestū est q̄ sanitas est aliqua tem
perantia .i. mediocritas inter res calidas et
frigidas .aut m complexione corporis et
membroꝝ .aut m rebus continentib⁹ corp⁹
m respectu corporis .medium autē relativū d̄r
m respectu extremoꝝ .similiter apparet ḥ m
fortitudine et pulchritudine .q̄m sunt relati
ue .et q̄m declarant q̄ fortitudo et pulchritu
do sunt habitus sanitas incepit dicere illud ī
quo conuenit ex quo certificatur ea ēe re
lativa et dixit .sunt enī dispositiones ꝛc̄ .i.
et pulchritudo et fortitudo sunt m genere
lo ad aliquid habit m sanitate quia pulch
tudo et fortitudo et alie forme corporales si
miles his sunt dispositiones laudabiles ī
animalibus que non intelligūtur nisi ī res
pectu laudabilissime dispositiōis .s. m res
pectu animalis nobilissime dispositionis
et ōne qd̄ intelligitur m respectu .alterius ē
ad aliquid necessario .dispositio enī lauda
bilissima animalis est vt m ōmibus dispo
sitionib⁹ suis sit sēdm naturā et pul
chritudo m aliquo animali est dispositio ī
forma creatura considerata sēdm dispositio
nē quā habet m creatione nobilissima ani
maliū m illa specie .et est illud qd̄ m ōmib⁹
suis dispositionibus est sēdm naturā
et similiter fortitudo est dispositio sēdm natu
rā naturē eius m potentia .et q̄ fortitudo ē
ad aliquid manifestū est .non enī dicatur
nisi m respectu debilitatis .et similiter ē de
pulchritudine q̄m dicatur m respectu tur
pitudinis est enī vniuersaliter ꝓpositio m'
mēbra media et extrema .et q̄m declarauit
q̄ iste forme sunt ad aliquid .dixit .et q̄m vir
tutes ꝛc̄ .i. et q̄m sit declaratū q̄ forme et vir
tutes corporales sunt ad aliquid et sit declara
tū m quinto istius libri q̄ m predicamēto
ad aliquid non est generatio nec℞ transmu
tatio nec℞ alteratio .manifestū est qd̄ sest
m prima figura q̄ m formis corporalibus
et in animatis non est alteratio

¶ Nec℞ anima virtutes animē et malicias .virtus enī perfectio quedā est vnūqd̄
q: enī tunc maxime perfectū est quum at
tingit ꝓprie virtutem .et tunc est maxime
sēdm naturā sicut circulus .tunc maxīe
sēdm naturā est .q̄m maxime circulus sit
malicia autē corruptio horum et remo
tio est

¶ Nec℞ enī in virtutibus et vitiis animē
virtus enī est aliqua ꝑfectio .vnaq̄q; enī
rū tunc est perfecta in illa hora ꝓprie ī qua
perueniunt ad virtutē ꝓpriā .et erit in finē
positionis naturalis .quemadmodū ci
culus tunc erit in dispositione naturali
q̄m erit circulus in fine .vicia autē distant
et separantur ab alio

¶ Q̄m declarauit q̄ alteratio non est m ge
nere qualitatis que est m quantitate m eo
q̄ est quantitas incepit declarare hoc m for
mis animatis .et incepit m h̄ a virtutib⁹
moralibus aīe ꝙ apprehensiuis .et dixit ne
q̄ enī m virtutibus et vitiis animē .Dein
de mduxit signū sup hoc et dixit .virtus enī
est aliqua ꝑfectio .i. et m perfectione nō est
motus alterationis .ergo m virtute non est
alteratio enī generatio eius non sit alteratio
et q̄m posuit q̄ virtutes sunt ꝑfectio .et mā
dit declarare q̄ ꝑfectio non est alteratio in
cepit declarare ꝓpositionē ꝑ quā declaratur
h̄ .et est q̄ perfectio non est diuisibilis .alte
ratio aūt est m re diuisibili sēdm magis et
minus .vt dictū est m quinto de motu .s. q̄
non mouetur nisi m rebus diuisibilib⁹ et
dixit qm̄ vnaquaq; rerū est ꝑfecta m illo tē
pore m quo peruenit ꝛc̄ .i. et ꝑfectio est mdi
uisibilis qm̄ aliquid non sit perfectū nisi tē
pore m quo pueniat ad ꝑfectionē .et cū m
h̄ est q̄ istud tēpus est mdiuisibile est .qm̄ il
lud qd̄ pueniat m illa hora est mdiuisibile
et est perfectio quia est finis rei naturalis

causam et dicat et sunt cōmunia in homine
ic̄. i. et subiectū et accidens cōmunicāt in cod̄
nomine quia subiectū non erat a sua sūa ex
istentia accidente sicut subiectū existens forāz
erat a sua substantia existente forma. et hec
est dūa inter formā et accidens. Deinde īdu
it syllogismū super hoc et dicat. qū igitur ex
quo fit forma ic̄. et cōpositio istius sermois
est in sēda figura hic illa que recipiūt formaꝫ
non cōmunicant in nomīe in rebus alteran
tis sed alterabilia cōmunicant in nomine cū
passionibus ergo illa que recipiūt formas
non sunt alterabilia

¶ Amplius et aliter dicere inconueniēs
est dicere cui hominē alterari esse et do
mū accipiente finē in diculū est. si perfec
tionē domus tectionē aut laterationem
dicamus alterationē esse laterata autē
domo aut cooperta alteram domū

¶ Et contingit enā in hoc inopinabile
h modo dicere cui hominē alteran t domū
alteram qū completur et pficitur est dubi
bile. qū si dicemus q perfecto domus
que est cooperire cum tegulis et facere te
gulas est alteratio. dicemus q qū domꝰ
est cooperta. et fuerunt tegule q alterat.
declaratū est igitur q alteratio non est ī
eo qd̄ generatur

¶ Iste est alius sermo in quo declarat q figu
rarū generatio non est alteratio. et q si aliꝰ
posuerit q generatio figurarū est alteratio. q
tanget a ponere q generatio in substantia ē
alteratio. qd̄ est valde improbabile. et simili
tudo inter illa est. qū subiectū in eis non est
idē de principio generationis ad finē. et ideo
generatū non nominatur a nomīe subiecti
et qua igitur ia apparuit ex predicto sermo
ne q figure in hoc sunt similes formis sub
stantialibus. et q idē contingit in eis incep
declarare qd̄ accidit de inopinabili. si dixeri
mus q figure dū generantur alterātur. et
dicat. et contingit enā inopinabile ic̄. i. et
dicens q generatio figurarū est alteratio.
contingit ei magnū inopinabile. et est dice
re in homine quin generatur q alteratur et
similiter in domo. conueniūt enī in hoc q sb
iectū eorū non est idē de principio motus vt
q ad finē induxit illud inopinabile et dixe
it qū si dixerimus q perfecto domꝰ ic̄. i. qū
impossibile est dicere domū alteram qū ge
nerat nisi dicamus q domus ia perfecta ē
qd̄ declaratū est ipam ee substantiā vt terminī
et tegule est ex genere qualitatis qd̄ dicitur
alteratio. i. qm̄ si dixerimus q perfecto domꝰ
que est lignea et tegule. tunc possumus dice
re q generatio domus est alteratio. et existi
matur q in h sermone destruxit antecedens
qm̄ apparet ex hoc qd̄ intendebat. sed hoc nō
dicatur in domo. qm̄ sua generatio perficitur. er
go neq; hoc dicatur in eo dū generatur. sed ta
men hoc verū est in consecutione comicibili
sicut in ista. nam qū posuerimus q illud qd̄ ge
neratur alteratur sequitur vt generatio sit ī
capitulo alterationis. et similiter qū posue
rimus q generatio est in capitulo alteratio
nis sequitur vt generatio sit alteratio

¶ Manifestū autē est quia qd̄ est alteratio
onis non est in his que fiūt neq; cui ī ha
bitibus. habitus cui virtutes et malicie sī
virtus autē ōnis et malitia ad aliquid sī
sicut sanitas quidē calidorū frigidorū com
mensuratio quedā est. aut eorū que sunt ī
tra ad aliquid continens similiter autē
et pulchritudo et inanes ad aliquid sunt
dispositiones cui quedā pfecta ad optimū
sunt. dico autē perfectū esse qd̄ sanat t dis
positū est cum natura. qū igitur virtutes
et malicie sunt ad aliquid hoc aūt neq;
generationes sunt neq; ipōr generatio ē
neq; ōnino alterationes manifestū est
q non ōnino est qd̄ est alterationis cum
habitis

¶ Declaratū est igitur q alteratio nō ē
in eo qd̄ generatur. qm̄ neq; in formis. for
me cui sunt virtutes aut vicia. et virtus
et vicia sunt de capitulo relationis que
admodū sanitas est de aliqua temperan
tia ex rebus calidis et frigidis. aut ex ex
tremo aut in respectu aeris continentꝫ
et similiter pulchritudo cui et formido sī
de capitulo relationis sūt. ii. dispositiones
animaliū in respectu nobilissimi animaliū
et dico laudabilissimā dispositionū illā
que est naturalis pura et qū virtutes et
vicia sunt de capitulo ad aliquid. t illa
que sunt de capitulo ad aliquid nō hūt
generationē neq; vniuersaliter alteratī
onē. manifestū est q alteratio non est ī
formis

¶ Cum declarauit q in genere qualitatis

sio est alteratio. sequitur ex hoc q̄ virtus t
vitā sequūtur alteratione. D. d. et vnuer
saliter arguit ic. i. et virtus moralis est īvo
luptabili. et contristabili. s. m̄ querendo vo
luptabile. et fugiendo contristabile sc̄z q̄
oportet et q̄n oportet. et intendebat per hoc
dicere q̄ virtus sequitur passionē. nā que
re voluptabile et fugere contristabile sequū
tur passionē. et syllogismus cōponitur sic v
tus mouentur m̄ contristabili et voluptabi
li. et contristabile et voluptabile sequūtur
passionē. ergo virtus sequitur passionē et
simuliter declarabitur per hūc syllogismū
m̄ viuo. et quia voluptabile aliud est īpre
tento et aliud m̄ futuro. declarauit hoc t
D. voluptas enī aut est m̄ actu ic. et inten
dit per actū tēpus presens. et per rememoratī
onē pretentī et per spēm futurī. et quia vn̄
quisq; istorū trū modorū voluptatis p̄prius
est alicui virtuti virtutū animie. et dixit. ei
vero que est m̄ actu causa est sensus. i. volup
tatis enī que est m̄ actu causa ē quia comp̄
henditur sensu qui est m̄ actu. et eius que ē
per spēm causa est sensus. sed de sensu qui ē
m̄ potentia ille qui iam exiuit m̄ actū p̄o
prīe est virtus rememoratiue. et ille qui
futurus est imaginatiue. delectamur enī
p̄ rememorationē q̄n̄ imaginati sumus il
lud rememoratū. q. iam exisset m̄ actū t si
militer est de spērato. ōnia igitur pendent
a sensu et ideo dixit. voluptas enī amōd̄ no
bis ic. et q̄n̄ intendebat per hoc confirma
re q̄ voluptas sit a passione que sit a sensi
bili. et quia voluptatio est per spatiū. et il
lud qd̄ faciendū est p̄ōt hic fieri conclusio. s.
q̄ voluptas sequitur passionē a sensibili
q̄n̄ necesse est si voluptas sit passio aut se
quatur passionē vt facta sit a passione sē
sibili q̄n̄ sit positū q̄ passiones fiunt a sen
sibilibꝰ et m̄ sensibilibꝰ et ideo dissoluit q̄stī
onē namando q̄ voluptas m̄ pretento t fu
turo est sensibile m̄ potentia. et q̄ cōprehen
sio sensibilis m̄ potentia et m̄ actu sequitur
eā necessario passio

¶ Sit vero necz in intellectiua parte aīe
est alteratio sciens enī maxime ad ali
quid dicitur hoc autē manifestū est. sed
enī nullā potentiā in mouentibus fīm
est q̄ est sciuia sed existente quodā ex en
tibus que est sēdm p̄tē exercitiua vniuersa
lē accipimus scientiā necz igitur actus
gratiatio est nisi aliquis reuersionē t trā
tū gratiationes dicat huiusmodi aīe est
actus que autē ex principio est accepto
scientie non est gratiatio necz alteratio
in quiescendo nāmz et secundo aīa scīs
fit et prudēs sicut igitur necz q̄n̄ dormiēs
surgat aliquis aut ebrius pauset aut in
furians oriuntur factus est sciens. et in
anim prius non potuit vti et sēdm scientiā
agere. sed mutata perturbatione et in sta
tum reuocante intellectu inerat potētia
ad scientie cognitatē. huiusmodi igit
aliquid fit et qd̄ est ex principio in scien
tia existentia turbationis. n. ges quedā ē
restitutio. necz igitur infantes possūt ad
discere necz iudicant sensibus. simuliter se
motibus multa enī turbato anīa hoc t
motus statur autē et pausatur turbato
aliqū quidē a natura. aliqū autē ab ali
is. in vtrisq; autē his attrahit aliquid ac
cidit sicut q̄n̄ surgat et fiat vigilans ad
actū manifestū igitur quantū ipm ali
rationis in sensibilibus est et in sensibili
p̄te et in alio nullo nisi sēdm accidens

¶ Necz in parte distinguēte te aīa ē al
terato sciens enī et cognoscens dignus
dicitur te capitulo ad aliquid. et hoc ma
nifestū est q̄n̄ cognitio non est in aggre
gante ita q̄ aliqua potentia ōnino mo
ueatur. sed q̄n̄ aliquid fuerit. q̄n̄ per exp
rientiā trū particularium cōparatio cog
nitionē mutabilē. necz intellectus est in
am gratiatio nisi quis dicat q̄ videre in
am et sentire est gratiatio. et q̄ tale est in
telligere et acquirere cognitionē in p̄ā
pio non est gratiatio necz alteratio. ho
mo enī fit sciens et intelligens q̄n̄ aīa q̄
quiescat et firmatur. quēdmodū igit
homo q̄n̄ expergefit a sōno. aut q̄n̄ ebrie
atur. aut q̄n̄ fuit infirmus non dicit ip
fieri sciens. fuit prius non habebat potē
tiā vtendi scientia necz operandi ea. dein
de postq̄ interfuit illa et conturbatio. et q̄n̄
exiit intellectus inuenitur in eo ista potē
tia que fit. ita est in eo q̄ inuenitur in p̄ā
cipio in dispositione cognitois. cognitō
enī est quies. et irratiōnabile. necz pueri enī
possiunt addiscere aut cōmunicari īsen
sibus sicut plumī animoū. nam contin

et finis ē mdiuisibilis. D. d. et cū in fine ri naturalis. i. et cns cū in co in fine ri naturalis. et q̄ hora in qua mouentur p̄fectio ē mdiuisibilis. et est declaratū q̄ oīs motus est in diuisibili. manifestū est q̄ alteratio nō est in perfectione. et q̄ posunt q̄ p̄fectio est in fine ri naturalis. et q̄ finis ri naturalis est indiuisibilis incepit demonstrare hī ar culo q̄ h manifestū sit in co. s. q̄ñ est p̄fectō indiuisibilis. non cū est circulus magis q̄ circulus. et dixit quēadmodū circulus ic̄. i. et p̄fectio rerū naturaliū est indiuisibilis quia sunt in fine. non añ sicut est dispositō in circulo q̄ñ perfectio eius est q̄ fuerit in fine non cū est circulus añ finē. et q̄ d. t p̄fectiones sunt indiuisibiles quia p̄fectiones sunt similes p̄fectioni circuli. quemadmodū circulus non est circulus ante finē similiter est in aliis perfectionib⁹ et q̄ declarauit q̄ virtus est indiuisibilis. declarauit h cnā in vitio et. d. t vicū ic̄. i. et vicū ē separatio et remotio ab illa fine indiuisibili et q̄ iste finis est indiuisibilis. ergo et illud q̄d distat ab eo maxime est indiuisibile. et sic non est medū inter virtutē et vicū motus autē est in eis inter que est medū vt declaratū est in quinto. et totū hoc intellectū est ex suis verbis potest aliter

¶ Fit quidē igitur q̄ quodā alteratur t acceptio virtutis et remotio malicie. alteratio tamen horū neutrū est. q̄ autē non alteratur aliquid horū manifestū est. virtus quidē cū aut impossibilitas quedā est aut passibile est sic. malicia autē passibilis est aut contraria passio est virtuti. t hoc totū est q̄ moralē virtutē in voluptatibus et tristicijs esse audit aut ei sedm anā est q̄d est voluptatis. aut per memoriā aut spem. si quidē igitur sedz anā est. sensus est causa. si vero per memoriā aut per spem ē ab ipō est aut cū in sunt qualia passi sumus reminiscentib⁹ voluptatis aut qualia patientur spēn tibus

¶ Et diminutio a virtute et denudatio a vicio fuit q̄ñ aliquid alteratur si neutrū est alteratio. et signū eius q̄ aliqua alterantur manifestū est virtus cū est aut interceptibilitas passionū aut interceptio earū tm̄ modo. vicū autē est interceptio passionū contrario modo illi quo virtus implet eas et vniuersaliter audit q̄ virtus moralis sit ī modis voluptat et tristic. voluptas cui aut est anā aut. a per memoriā aut spē eius autē q̄d est anā causa est sensus illud autē q̄d est per memoriā aut per spēm aut sedz hoc. voluptas cui audit nobis aut per memoriā aut spē eius q̄d habuimus ex ea aut per spem ē ad illud q̄d hūdum ē.

¶ Q̄ declarauit q̄ in qualitate sī ē in quantitate non est alteratio. et q̄ generatio eius sequitur alterationē et declarauit q̄ in virtutibus anime non est alteratio. vult declarare q̄ sequūtur alterationē q̄d ñ fiat in formis corporalib⁹ quia manifestū est eas sequi alterationē et dixit. et diminutio ic̄. i. et vicū et virtus finitarum rebus alterantibus. sed factio earū in se non est alteratio q̄ñ sunt indiuisibiles vt declaratū est. Demōstrauit signū super hoc et dixit et signū q̄ aliqua alterantur manifestū est. q̄ cū alterationē sequitur factio virtutū et vicioū. virtus. n. aut est phibitio vicio si a receptione passionū corporaliū. aut ē receptio passionū modo terminato. et q̄ñ ea q̄ fuerint necesse est vt sequātur passionē. sicut fuerint medie in passione sicut cū est verū manifestū est q̄n sequūtur medū in passione ipa cū passio corporalis aut per alterationē. imo est ipa alteratio. et similiter si sequitur ī passibilitatē prohibitio ei a passione prauā aut per passionē cōtrariā illi passioni prauē et q̄ dixit q̄ virtus sequitur alterationē q̄ñ sequitur passionē et passio est alteratio. dixit hoc cnā in vicio et dixit vicū autē est ic̄. i. vicū autē sequitur receptionē passionū que sūt contrarie passionib⁹ quas sequūtur virtutes. Sed quaritur quomō dicatur q̄ virtus sequitur passionē laudabilē et vicū passionē illaudabilē. et passio laudabilis et illaudabilis sequūtur virtutē et vicū. virtus cū est habitus p quā patitur passionē laudabilē. Ad hoc autē dicēdū est q̄ isti duo habitus acquirūtur consuetudine passionū laudabiliū aut illaudabiliū. ergo existentia eoū perfecte necessario sequitur passionē et q̄ sic declaratū q̄ virtus et vicū sequitur passionē. est declaratū q̄ pas

te post ſommū ita ꝙ ſacrana acquiſita a pī
apio acquiratur illo modo quo acquirit̄ po
ſommū. nam hoc eſt impoſſibile. ſed intende
bat per potentiā vtendi ipām eſſe in anima
cuis in actu non a generatione. Deinde īduxit
aliud ſignū et dixit cognitio enī eſt quies
et veritatis. et ideo cognitio exiſtit in nobis
in primapio per quietē anime et veritatis dimē
acidentiū et ſi generetur. tunc exiſtentia eiꝰ
eſſet apud trāſmutationē. Deinde induxit
ſignū de pueris et dixit. nec; puer etiā ſc. i.
et h eſt causa in h ꝙ puer non addiſcit an
ꝙ putāſcant puerilia nec; cōmunicāt cū eis
qui ſunt plurū annorū in quantitate eius
ꝙ cōprehendunt de differentijs ſenſibilium
ſ. qua humor et motus abundant in eis De
inde. d. et iſta conturbatio ꝛc. et intendit per
naturā etatē et per alias res conſuetudinē
et exercitiū. exercitiū enī largitur nature ho
minis preparationē que in ea non esset an
et non eſt remotū vt virtus. ſ. morahs operā
tur in hoc. et maxime caſtitas. D. d. et in iſto
duobus ꝛc. i. et in iſta trāſlatione quā habet
puer de ignorantia ad cognitionē ꝑpt̄ eta
tem aut per diſciplinā neceſſe eſt vt alteret
V. gr. ſubiectū anime qd̄ eſt calor naturalis
ſicut audit a qui expergefit a ſommo vt in
telligat per alterationē alterius partis i eo
a parte que intelligit. V. gr. caloris naturā
lis. et intendebat per hoc ſua ponere ꝙ aīa
non alteratur per ſe ſed per accidens. ſi aut̄
facta eſt tunc cē eius ſequitur eſſe aliter
alterationē. ſi autē non eſt facta tūc eſſe eiꝰ
in nobis ſequitur alterationē non eſſe eiꝰī
ſe ſicut eſt diſpoſitio in ſommo. et hoc mani
feſtaꝰ eſt in intellectu ꝙ in ceteris partibus
anime cognoſcibilibꝰ et iam declarauit ipe
in libro de aīa ꝙ eſſe cōprehenſibilium ſenſus
ſequitur in ſe alterationē eſſe aliter poſtq̄
induxit iſta ſigna ſufficientia quibus vſus
eſt hic. in intellectu autē multū latet. et iam
conſideratum eſt de h in libro de aīa. h autē nō
intendebat declarare ꝙ aīa non intelligibi
lis aut intellectus non ſequitur in ſuo eſſe
trāſmutationē eſſe aliter. ſed intendebat
declarare ꝙ in ea non eſt trāſmutatio. Sūt
enī tria quorū vnī eſt vtrū ſubſtantia intel
lectus aut anime ſit trāſmutatio et alteratio. Sed in vero eſt vtrū ſuī cē in ſe ſequat
trāſmutationē et alterationē eſſe aliter
ita ꝙ ſit facta in ei veritate. Tertiū autē eſt
vtrū ſuī eſſe ſequatur alterationē ꝑ accidēs
ſ. ſedm ꝙ eſt in nobis non ſedm ꝙ eſt in ſe. et
quia ſi fuerit declaratū ipām eſſe alteratā
per accidens tunc dignior erit vt non ſit alte
rata in ſua ſubſtantia q̄ vt ſequatur altera
tionē eſſe aliter et ꝙ ſi ex vtraq̄ opinione
ſequitur vt non ſit alterata in ſua ſubſtan
tia et eſt illud qd̄ intendebat videt ꝙ melior
doctrina in hoc eſt inducere ſermones ex q̄
bus videtur ipām cē alteratā ꝑ accidēs. q̄m
qū h fuerit exiſtimatū. ſ. ipām eſſe alterā
tū per accidens. tunc mens non cogitabit cī
hō ꝙ non ſit alterata in ſua ſubſtantia. ſed
illud de quo cogitabit tunc eſt. vtrū ſit poſ
ſibile vt in ſuo eſſe ſeq̄tur alterationē eſſe
aliter aut non. et qū non audit ea in h in
ſi alteri duarū cogitationū ꝓpter illa ſuf
ficientia que ſunt in prima cognitione
ſ. q̄ non audit ei vt ſit alterata in ſua ſub
ſtantia. manifeſtū eſt ꝙ qui audierit iſta
ſigna non dubitabit in h ꝙ eſt non tranſ
mutata in ſua ſubſtantia. ſed remanebit
ei ſcia poſſibilitatis. ſ. in nobis ñ ꝙ her ſit
opinio eius. ſed intendebat demonſtrare vi
ſtius opinionis vt qū homo ſaluent illa
ſigna habebit pro impoſſibili vt ſit alterā
in ſua ſubſtantia et non remanebit ei cogi
tatio in ſi inter duas alias intentiones D.
d. manifeſtū eſt igitur de alterationē ꝛc. et
intendit per ſenſibilia tangibilia et colore
et ſapores et odores. et ꝑ partē ſenſibilē aīe
paſſiones factas in virtute concupiſcibi
quas ſequūtur paſſiones corporales vt
bor verecundiā et pallor timorē et vocant
hanc partē corporalē quia indiget corpore
et ideo nullus exiſtimat ꝙ illa pars aīe pōr
ſepanum. Sed quaeritur hic quare tactus h ſpē
cē qualitatis que dicatur potentia et ipoſtā
ſia naturalis. Et Alexander dicat hāc ū de
claratū eſt vniuerſaliter ꝙ non ē qualitas
et intendit vt michi videtur ꝙ res aſſumūt
ſuas formas et patiuntur ꝑ materias. et
forē + materie ſunt ſubſtantie neceſſario et
forte intendit qd̄ declaratū eſt vniuerſaliter
ꝙ non eſt qualitas alteribus. q̄m eſt for
ma et declaratū eſt ꝙ forme non ſunt alte
rate. ſed ſequūtur alterationē

Dubitabit autē aliquis vtrū ē mo
tus ōnis omni comparatus aut nō. ſi

bano et motus in pueris est multa. et ista conturbatio remittitur et cessat quem natum. et quedam in alijs rebus ut a dissimilia et a similibus. et mistus duobus ne cesse est ut aliquid alteretur sicut est dispositio eius qd expergefit a somno et est somnus apud actum. manifestum igitur q alteratio est in sensibilibus et in parte sensibili anime. in alijs autem non nisi per accidens

Quum declarauit q in parte rationabili operatiua non est trāsmutatio. vult declarare q neq; in parte comprehensiua anime fit trāsmutatio neq; alteratio et dicit neq; in parte distinguente. et intendit per partem distinguentem comprehendentem. et est virtus sensibilis et imaginatiua et rationabilis. D. d. cognoscens cum dignus est ꝛc. 1. et signum eius est q generatio istorum videtur esse de genere relationis et maxime partis rationabilis est cum dignus vt existimetur esse de caplo ad aliquid q; de qualitate. et intendit q esse comprehensionem in nobis non est aliquid fixum se. sed in respectu ad nos. s. quia anima fuerit parata ad rapiendum illas comprehensiones vt ferrum paratur per terfitudinem ad rapiendum lutum et alios colores et formas non q apprehensiones generantur in se. ita q ante non erant. et hoc qd dicit sic manifestus est in intellectu q; in alijs virtutibus apprehensiuis. et ideo dixit cognoscens cum ꝛc. sed intendebat per cognoscens intellectum et forte intendit per cognoscens omnes virtutes comprehensiuas. et extra ista copantio inter illas et alias partes anime non rationabiles s. morales. D. d. et hoc manifestum est ꝛc. 1. quia cognitio non fit in cognoscente. ita q pars cognoscens sit trāsmutata. sed fit quia aliud aliquid trāsmutatur sicut est dispositum in omnibus relatiuis. v. gr. in columna. columna cum non trāsmutatur in se quia de simistra posita est in dextro sed aliud. v. gr. Sor et sic est dispositio in factione cognitionis. quia hoc non fit ita q pars cognoscens trāsmutetur sed q aliud trāsmutatur. et est illud in respectu cuius dicitur illa cognitio. et. q. narrauit q cognitio fit in nobis non ita q pars cognoscens trāsmutetur. sed aliud dixit quid est illud aliud. et dixit. quia ex experientia ꝛc. 1. quia cognitio fit in nobis quia trāsmutatur per receptionem partialium et considerationem eorum. quia quum considerauimus partialia fit ex hoc cognitio vniuersalis in nobis secundum relationem ad illa. s. q quia apud nos fit ex aliqua specie plus q; vnum particulare statim fit in nobis species vniuersalis absq; eo q; in ipa fiat trāsmutatio. D. d. nec; intellectus etiam ꝛc. 1. et ad dicendum q; intelligere est generatio non habet viam ad dicendum hoc. nisi dicat q; videre et vniuersaliter sentire est generatio et dixit hoc quia; prius intellectus ad intellectum est sicut; prius sensus ad sensatum. igitur aliquis dixerit q factio istorum est passio et trāsmutatio. s. q; sequitur alterationem secundum q est vera generatio potest dicere hoc in intellectu. qui autem non dicat hic sensibus minus dicat in intellectu. Deinde incepit probare q cognitio fit in nobis sine generatione per rationes probabiles. et. d. et acquisitio cognitionis ꝛc. et intendit a primo non secundum remembrationem. D. d. homo ij. ꝛc. 1. et necesse est vt cognitio fiat in nobis sine generatione quia visum est q; homo non fit cognoscens nisi quia queuerit et rectificatum fuerit accidentia anime apud separationem a pueritia et intendit q; sapientia non est in pueritia in actu sed accidentia appetibilia. et vniuersaliter humores vt dixit plato impediunt pueritiam. et ideo assimilantur ipsi dormienti et ebrio et infirmo. et dixit. quemadmodum igitur homo ꝛc. 1. et quemadmodum quia homo fuerit dormiens et expergefit. et reuersa est ad illum cognitio eius. aut quia ebrietatis ab ebrietate. aut ab infirmitate non dicatur acquirere sapientiam quam non habebat prius. s. sapientiam generatam in se posteriorem non fuit. ita etiam non dicimus in sapientia q acquiritur a primario q; est sapientia generatam in se. sed generatio eius in sapientiae est secundum relationem sicut lux generatur in speculo ferri terso. D. d. licet prius non habebat potentiam ꝛc. 1. quia quemadmodum dicimus in dormiente quia expergefit ipsum habere sapientiam qua prius non habebat potentiam vtendi. 1. quia non erat existens in actu in anima et ita dicimus in sapientia acquisita a primario et non intendebat per hoc qd dixit in dormiente q; sapientia reuertitur ad illum quam prius non habebat in potentia vtendi. et hoc q; assimilauit sapientiam acquisitam a primario sapientiae actu

rnaoms non est ꝓpꝛiaonalis motu tꝛãsla
tionis·sed illud de quo pꝛesantandũ est ẽ vtꝛ
motus ꝛectus sit ꝓpꝛiaonalis motu aꝛcula
ꝛi et ipe aꝛculus sm ee ꝛectꝫ qũ sit. si inteꝛ mo
tũ aꝛculaꝛẽ et ꝛectũ fuerit ꝓpꝛiao neꝛesse est
vt causa m hoc sit·qm̃ inteꝛ lineã aꝛculaꝛẽ
et ꝛectã est ꝓpꝛiao·et ideo pꝛesantatus est h'
de aꝛculo et linea ꝛecta et dixit·sed consideñ
dũ est ꝛc̃·D. mduxit modũ quo exstimatuꝛ
q̃ non sequatur hanc ꝓpositionẽ mꝓpꝛoba
bilẽ et dixit·malũ em̃ est dicꝛe ꝛc̃·a. mcõueꝫ
mens est·n. dicꝛit q̃ impossibile est vt aliq̃d
mouꝛeatuꝛ aꝛculaꝛiteꝛ motu equali m velo
ciate sui motui ꝛecto·sed neꝛesse est m eo qd'
mouꝛetuꝛ aꝛculaꝛiteꝛ et mouꝛetuꝛ ꝛecte vt al
teꝛ motuũ fit alio velociꝛ aut taꝛdioꝛ aut
equalis·et hoc intendebat qum dixit·ꝫ ne
esse est qũ mouꝛetuꝛ ꝛc̃·a. qm̃ quemadmodũ
motus ꝛectus est velociꝛ et taꝛdioꝛ alio mo
tu ꝛecto·et similiteꝛ aꝛculans aꝛ aꝛculan
ta est de ꝛecto aꝛ aꝛculan·D.d.·et hoc nõ no
ꝛet·a·et exstimatuꝛ q̃ nullũ mopꝛabile se
quatuꝛ ex hac positione

¶ Amplius nichil differt in ratione si
aliquis dicat neꝛessaꝛiũ esse velociꝰ moꝛ
aut taꝛdius mouꝛi. eaꝛ eũ maioꝛi mu
noꝛ aꝛculus illo ꝛecto quaꝛ et equalis·
Si eũ in a. tempoꝛe ipm̃ b. tꝛansiuꝛt ali
ud autꝛu ipm̃ c. maius eaꝛ b. ipo. c. sic
aũ velocius esse dicñ est. ego et si in mi
noꝛi equale velociꝰ est quaꝛ eaꝛ aliqua
paꝛs ipius·a. in quo ipius·b. aꝛculu tã
libꝛit qũ in toto·a. ipm̃·c.

¶ Si igꝛitur aliquis dixeꝛit q̃ hoc neꝛesse
est ut motus in loco sit velocioꝛ et taꝛdioꝛ
qm̃ motus aꝛculaꝛis debet esse maioꝛ·a
minoꝛi motui ꝛecto ex quo sequitur vt sit
equalis ꝛa. qm̃ si aliquod motũ mouet in
tempoꝛe a motu·b. velociꝰ q̃ motu·c. qm̃
hoc modo vombuuus velociꝰ neꝛesse est
si mouetuꝛ in minoꝛi tẽpoꝛe equaliteꝛ vt
sit velocius ex quo sequitur ut tempus in
quo·b. pataulit aꝛculũ sit paꝛs tẽpoꝛis
a. et in quo pataulit·a. lineã·c. sit totũ
tempus·a

¶ Qũ dixit q̃ visũ est q̃ inteꝛ motũ aꝛcula
ꝛẽ et ꝛectũ est cõpatio sed̃m velocitatẽ et taꝛ
ditatẽ sicut amdit hoc m motibus ꝛectis·q·
oĩs sint m loco mꝛepit declaꝛaꝛe quomõ
sequatuꝛ si diantuꝛ velociꝛes et taꝛdioꝛes
vt dicantuꝛ equales et itemum sermonẽ a ca
pite et dixit·si igitur aliquis dixeꝛit ꝛc̃·i. si igi
tur aliquis dixeꝛit q̃ neꝛesse est vt m quibus
libet duobus motibus positis m loco vt alt'
sit velociꝛ et alteꝛ taꝛdioꝛ·qm̃ oĩs duo mo
tus diuersi m loco alteꝛ est maioꝛ alteꝛ mi
noꝛ et qum magnitudo et paꝛuitas mucm
antuꝛ m eis eꝛgo velocitas et taꝛditas·cf·et
equalitas·omne eũ m quo põt esse velociꝰ
et taꝛdius põt ee equale·et qũ posuit q̃ oĉs
duo motus m loco possibile est·vt alteꝛ sit
maioꝛ et aliquus minoꝛ·et õne m quo mu
euntuꝛ velocitas et taꝛditas muentuꝛ eq̃
le et posuit q̃ motus ꝛectus et aꝛculaꝛis sꝫ
q̃ ambo sunt m loco muentuꝛ m eis mu
tꝫ et munus vel velocitas et taꝛditas·con
clusit q̃ m motui ꝛecto et aꝛculaꝛi muent̃
velocius et taꝛdius eꝛgo et equale·et quia
ad ceꝛtificandũ pꝛopositionẽ dicentẽ q̃ om
ne m quo muentuꝛ velocius et taꝛdius in
uentuꝛ m eo equale melius est vt exẽplifi
catione dixit·qm̃ si aliquod motũ mouetuꝛ
m tẽpoꝛe·a.ꝛc̃.i. ponatuꝛ igitur q̃ aliq̃d mo
tũ aꝛculaꝛ·v.g.b. mouetuꝛ m tẽpoꝛe·a mo
tu velociꝛi q̃ motus alteꝛius motꝰ qd' mouꝛe
tuꝛ m eo·v.g.c. eꝛgo neꝛesse est vt velocius ꝓ
tꝛansꝛeat spaciũ equale ei qd' ꝓtꝛãsiuꝛt taꝛdius
m tẽpoꝛe minoꝛi·talis em̃ est diffinitio velo
ciꝛis·D.d. eꝛgo neꝛesse est ꝛc̃·i. et qũ sit posiꝫ
q̃ velocius est illud qd' in minoꝛi tẽpoꝛe peꝛ
tꝛãsiꝛ equale spaciũ eaꝛ eaꝛ veꝛũ cõcessũ
s·q̃ illud quod mouetuꝛ m minoꝛi tẽpoꝛe peꝛ
equale spaciũ est velocius et intendebat ꝓh
ueꝛificaꝛ diffinitionẽ·et qũ fuerit cõcessũ
huic q̃ motũ aꝛculaꝛe põt esse velociꝰ ꝛa taꝛ
dus ꝛecto conciditur ex hoc q̃ motũ aꝛcu
laꝛ et ꝛectũ mouentuꝛ peꝛ spaciũ equale m
minoꝛi tẽpoꝛe·et hoc intendebat qũ dixit ex
quo sequitur vt tẽpus·a. et sequitur qũ po
suerimus q̃ motũ aꝛculaꝛ·s.b. est velociꝰ q̃
motũ·c. et mota sunt m eodẽ tẽpoꝛe·s.m.·a·
vt·b. aꝛculaꝛ peꝛficiat aꝛculũ m paꝛte tẽpo
ꝛis a m quo toto cõpleuit·c. lineã ꝛectã·et sic
possibile est vt aliud motũ peꝛ lineã ꝛectam
sit velocius q̃ motũ c. ita q̃ velocitas sui mo
tus ad motũ·c. eaꝛ sicut velocitas motus·b·
ad motũ·c. ex quo sequitur vt motus ꝛectus
sit equalis aꝛculaꝛi et hoc intendebat con
cludeꝛe vt videtuꝛ et dum sit conclusionẽ ꝓ
bene appaꝛet ex ꝓpositionib' quas mduxit

igitur est ōnis compatiuus et equaliter
velox est qm in equali tēpore per equale spa
cium mouetur: aut ergo circulatio quidē eq̄l
nitio et maior et minor. amplius autē al
teratio et loci mutatio equalis est qū ī eq̄
li tempore aliud quidē alteratur. aliud ve
ro ducitur: aut ergo equalis passio lōgi
tudini. sed hoc impossibile est. si ergo qū
in equali tempore sēdm equale mouetur
tunc equaliter velox est. equalis autē ī
est passio ōnis longitudini. quare non
erit alteratio loci mutationi equalis ne
q; minor quare non ōnis qualitatiuus sē

Et quatur vtrū motus conūngetur
cū motu aut non. qū si oēs motus con
ungunt sibi et conuenientia in velocita
te sunt illa que in tēpore equali mouētur
per equale tunc aliquis motus circulari
erit equalis recto. ergo aliquis motus ci
culans erit maior aut minor illo. et cū
alteratio et translatio erūt equales qū in
tempore equali hoc alteratur et hoc mu
tat loc̄. ergo passio erit equalis longitu
dini. sed hoc est impossibile. qū tunc ve
locitas est equalis qū duo ptransiēūt in e
quali tempore. aliqd equale. sed passio et
longitudo non sunt equal̄. ergo neq; al
teratio et translatio sunt equales. neq;
vna minor est alia. vnde necesse est vt nō
ōnis motus conungatur cū oī moto

Hec est quarta questio istius tracta
tus. In prima enī declarauit q ōne motum
habet motorē. In secūda vero q ōma mota in lo
co reducūtur ad primū motū qd̄ mouetur a
motore m ppō. Tertia autē est. q ōms motor
est īmmul cū eo qd̄ ab eo mouetur in loco
Quarta vero est ista. vtrū ōms motus hz p
portionē cū omni motu et dixit. et q̄ritur ꝛc̄
et intendit per conūctionē suppositionē et
mēsurationē. ita q ōnes motus possūt dui
sam sēdm magis et minus. D. d. qm̄ si oēs
motus ꝛc̄. i. qm̄ si oēs motus mensurēt se
ad minꝰ. aut superponūtur sibi ad minꝰ
sequitur vt motus circulans sit equalis rec
to. qm̄ si duo motus fuerūt superposīti aut
mēsurantes se ad minꝰ. tunc duo spacia
per que sunt motus erūt talia. et hoc intēn
debat qū dixit. et conuenientia in velocitate
ꝛc̄. et qū īduxit hoc improbabile īduxit
aliud magis et dixit. et erit eā alteratio
et trāslatio equalis ꝛc̄. i. et si quilibet mo
mensurt quēlibet motū sequitur aliud mo
pmutabilius predicto. et est vt alteratio sit eq̄
lis translationi qū fuerūt posite in tēpore eq̄
li. D. īduxit impossibile qd̄ sequitur et hoc
et dixit ergo et passio erit equalis longitu
dini. et si alteratio est equalis longitudini
necesse est vt qualitas sit equalis loco aut
minor aut maior. D. īduxit causā in hoc
qd̄ est impossibile et dixit. sed hoc est īpossi
bile ꝛc̄. i. sed hoc est impossibile quia ea īa
velocitate dicuntur equalia. quia in eodē
tēpore ptransiunt idē spacium in quantitate
et qualitate. et sm translationē et alteratio
ne mouentur equalitas. necesse est vt qua
litas sit equalis loco qd̄ est valde mopmu
bile. et qū hoc multū appart in alteratiōe
et trāslatione. s. qū non dicuntur bmoce
īduxit conclusionē intentā ita q ibi com
plent suā declarationē. et dixit. ergo nec al
teratio est equalis trāslationi. et qū declara
uit q alteratio non est equalis trāslationi
dixit. ergo necesse est vt non omnis motus
ꝛc̄. aut non ōnis motus mensuret omnem
motū qū alteratio et trāslatio sint motus.
tamē non equalis et mensurāta se ad mi
nꝰ sunt talia in quibus inuentur equali
tas. et quia aliquantulū est dubiū de con
uentione motus trāslationis recte cū circu
lari inuersus est ad illū

In circulo autē et recto quomodo conū
gat inconuenientia quidē est. nisi sit in cir
culo similiter hoc aliquid mouere. et hoc ī
recto. sed mox necesse est aut velocius aut
tardius mouere sicut si h mouentur de
orsū. h autē sursū

Sed considerandū est quomodo est de
circulo et linea recta. qū turpe est dicere
q hoc impossibile est ut mouetur circu
lariter et mouetur idē recte. et eodē modo
sed necesse est ut qū mouetur taliter vt
motus eius sit velocior et tardior sicut
est necesse in eo qd̄ mouetur qūq; superi⁹
et qūq; inferius. et hoc non notet

Quum īduxit mopmutabile qd̄ contin
git si motus rectus sit proportionalis mo
tui circulanti incepit īducere modū quo
pōt quis existimare q ista positioni non se
quitur improbabile. et dixit sed considerā
dū est ꝛc̄. i. qm̄ manifestū est q motus alte

plū candē habet rationē nichil cū aliud ē
ꝑ ꝓportio bmarij ad bnū. et non ōma que
sunt dupla conungūtur qū cū istud mel
sit duplū istius acetu tamen inter mel ⁊ acetū non est comparatio. et hoc intendebāt qū
dixat. est cū ꝓportio ꝛc. a diffinitio cū dupli
est ꝓportio bmarij ad bnū bnuoꝝ autē
sunt illa quoꝝ diffinitio est eadē. et non
conungūtur. sicut illa que sunt dupla
ad minꝰ

¶ Aut et in his eadē ratio et nanq; multū equinoctiū est. sed quoꝝdā etiā maiores
equinoctia. ut si dicat aliquis q; multum
tū est et adhuc et si aliud aliquid tantūdem et equale equinoctiū esset et vnū
autē si contingit stratū equinoctiū esse si
autē et hec et duo

¶ Ad hoc autē dicamus q; sermo de istis duobus idē est. magnū cū etiā ē de
equinoctijs. sed quoꝝdam nominū diffinitiones enim sunt equinoctia. v. gīa
qū si aliquis dixerit q; magnū est illud
qd est talis quantitatis et talis excessꝰ
et q; duplū est equale bis tunc dicere ē
talis quantitat et equale erit equinoctiū. et dicere etiā vnū est equinoctiū nec est
falso. et si vnū est tale. et bmarius etiā
erit tale.

¶ Qū dubitamus ꝙ ꝓpōne dicente q; bnuoca sunt conungibilia. qū multū et pauca
sunt bnuoca qū habeant eadē diffinitiones
tamē non conungūtur ꝙ ōmibus que dicuntur multa et pauca et similiter de duplo et dmidio. dicat dissoluēdo q; istā et sīlia non sunt bnuoca vera. bnuoca enim
sunt illa quoꝝ diffinitiones sunt eedē vocē et rationē. diffinitiones autē istoꝝ sūt
eedē sēm vocē. et diuerse sēm rationē. et
dixat. ad hoc autē dicamus ꝛc. i. ad hoc āt
dicamus q; dissolutio ī istis duobus de
quibus mduximus exemplū est prima
dissolutio quā diximus ꝙ causa eoꝝ ꝙ
non conungūtur et est quia sunt equinoca. equinoctiū cū alia sunt quoꝝ diffinitiones sunt diuerse voce et ratione. alia
vero sunt quoꝝ diffinitiones sūt equinoce sicut nomina eoꝝ. et hoc intendebat qū
dixat. sed quoꝝdā etiā diffinitiones sunt
equinoca. i. et ista de quibus dubitamus
sunt huiusmodi. et ꝙ diffinitiones eoꝝ

sunt equinoce facit existimare ea ee eadē ꝙ
ratione sicut est dispositio ꝙ multo ⁊ pauco et duplo et dimidio ꝛc. dicat q; diffinitiones
istoꝝ sunt equinoce. declarauit hoc et dixat
D. ꝯ. ꝛc. i. et hoc q; diffinitiones istoꝝ sūt equinoce apparet. qm̄ si aliquis diceret ꝙ diffinitione magnū q; est talis quantitatis. tūc
hoc nomē quantitatis erit equinocū. et sīl
qū diceret ꝙ diffinitione dupli q; est equale bis tunc hoc nomen equale erit equinocū et qum patuit q; istā nomina sūt equinoca ꝙ hac diffinitione patuit etiā q; ꝙ
diffinitione etiā dicente q; est illud cuius p
portio ad illud cuius est duplū est sicut proportio bmarij ad bmtatē est etiā equinoctio. et dixit et vnū etiā est equinocū. i. q; accipitur ꝙ diffinitione dupli et si hoc nomē
vnū est equinocū. ergo et bmarius erit etiam equinocū. sed notandū est q; non sūt
equinoca pura sed de modo equinocoꝝ q;
dicuntur ambigua

¶ Quare bnuocoꝝ alia quidē cōparabilia sunt. alia vero non. sīquidē vnā ꝙ
naturā. aut quia sunt in alio primo subiecto. equus igitur et canis comparabilia sunt vnū albus in quo etiā primo
s. superficies et magnitudo similiter adiacet et vox non in alio nāq; sīlitō sūt.

¶ Et si hoc non sufficit ita. quare quedā
conungūtur et quedā non. et natura
rū est eadē. et potest aliquis dicere q; hoc
qū inueniatur hoc in primo incipiente est
ducere sū equus etiā et canis conungunt
in ratione sēm qua dicuntur. vnū sit albus illud etiā in quo primo inuenitur
est idem. s. superficies. et similiter conungūtur in magnitudine. aqua etiā et
lonus non conungūtur quia sunt in
diuerso

¶ Et si dissolutio ꝙ magno et duplo nō
sit sicut diximus et fuerit bnuoca accidens
ambiguitas. s. quare quedā bnuoca conungūtur sēm magis et minus. et quedā non conungūtur. et naturā rationis
qua signāt bnuoca sūt eadē et dixat hoc
qua notū est per se q; omnia bnuoca debent conungi sēm oīa ex quib; continuantur. deinde incepit continuare hunc sermonem et dixat. et pōt aliquis dicere ꝛc. i. et
pōt aliquis dissolucre hanc questionē ꝙm

D. mduxit mopmabile qd' oppontur hmoi cō
duſiom

¶ Ar vero ſi ſunt compabilia amdit mo
do dicti. ſequale eſſe mtiū amulo. ſed non
cōpambilia ſunt nec; ago motus. ſed que
dā; non eqmnoma compambilia ſūt ut q̄
ſit non cōpambilia. vnū amitus ſtilus a
vnū aut vltima. qua nama; eqmnoma
ſunt non compamantur. ſed vltima cū q̄ c
unta vltimā cpambilis eſt. qm idē am
dit amitū in vtrlq;. ago non idem velox ⁊
ſit tibi multo autem minus eſt in altera
tione et loa mutatione

¶ Sed ſi conūgantur contuget illud
qd' primus dixmus. ſ. cp linea recta ſit eq̄l'
amulo. ſed non conmungūtur nec; con
mungūtur cā motus. ſed ōma que nō
ſunt vnmoda non conūgmntur. v. gr̄a
dicatur quare iſta non conmungūtur. ſ. eſt
amitus paſoratus aut vnū. aut neuma
qd' dicatur vita. dicimus qua iſta ſt' eqm
noa. et ideo non conmungūtur ⁊ neuma
que dicatur vita non conmungitur cum
neumate qd' dicatur anima vita q; amu
mentum habet eandē rationē et forte ve
loatas hic non eſt velocitas illic et hoc
dignus eſt in alteratione ⁊ trāſlatione

¶ Cum mduxit ſermonē ex quo enſtā
tur cp motus rectus eſt pportōalis motui amu
lari. rurſus eſt ad improbabile qd' contingit
huic pōni et dixit. ſed ſi conūgantur ꝛc. i. et ſe
quitur quia motus rectus non habet rectitu
dmē nſi ꝓpter magnitudmē recta. et ſmilit
motus amular ꝓpter magnitudmē amula
rē. ſi igitur motus rectus ſit equalis motui
amulari continget necſſario vt magnitu
do recta ſit equalis amulari. ergo ſupponit
ſed notū eſt cp linea recta non ſuperponitur
amulari. et neceſſe eſt vt illa que menſurāt
ſe ad mutuē. vt ſupponantur ſibi ad mutuē
et dixit illud qd' dixmus primus. et ipē non
dixit primus qd' ſequitur ex hac poſitione vt
linea recta ſit equalis amulari qm̄ h ſequit
ex illo qd' ſequitur ex prima poſitione. ſ. cp vt
motus amitalis conmungatur cū motui rec
to. et eſt vt motus amitalis ſit equalis rec
to. qm̄ ſi ex h cp ponitur cp duo iſti motus cō
mungūtur ſequitur vt ſint equales. et ex h
cp ſunt equales ſequitur vt magnitudo rec
ta ſit equalis amulari. D. d. ſed non conū
gmntur. i. non habebunt ꝓportionē inter ſe
qua non ſuperponūtur ſibi. D. d. nec; eaū
motus conūgmntur. i. et qū inter magnī
tudines non eſt ꝓportio. ergo nec; inter mo
tus. D. dedit cauſā quare non conungmūt
et dixit. quia ōma que non ſunt vnmoda
non conungmūtur. D. mduxit exēplū de eq̄
noas et dixit. v. ſ. ꝛc. i. qm̄ ſi aliqua que
ſuerit. quare non eſt cōparatio inter ani
men ſtili perforantis et vnū et neumatis
amitū qd' dicatur amitus amitonū. Dicetur
quia hoc nomen amitē dicatur in eis equi
noce in inſtrumento iō cui' ē abſcindere lig
na. in vino autē pungere lingua in neu
mate vero penetrare auditū fortiter. Deinde
d. forte velocitas hic ꝛc. i. et forte hoc verbū
velocitas dictū de motu amulari et de motu
recto eſt eaū equinocū. et dixit forte. qa nō
ita apparet equinocatio in eo ſicut in hoc
nomine amitē. et quia h apparentia ē in
velocitate que dicatur de alteratione dixit
et dignus eſt ꝛc. i. et qū dicimus cp h nomē
velocitas equinoce dicatur de motu amulari
et recto. quantū magis dicatur equinoce de
alteratione et tranſlatione

¶ Aut primū quidē hoc non verū eſt cp
ſi non ſunt equinoa compamatiua ſunt
multū cui idē ſignificat in aqua et in aere
et non ſunt compambilia. ſi autē non
duplū quidē idem duo. u. ad vnū. et non
ſunt compabilia

¶ Et pōt aliquis dicere primo vero cp iſte
ſermo non eſt verus. ſ. cp illa que non ſt'
equinoa conmungūtur. hoc eū nomē
magnū debet habere eandē rationē in aq̄
et aere et non conmungūtur. Deinde ſi nō
ſuerit hoc neceſſario duplū erit in eadem
ratione. eſt eū ꝓportio binarij ad vnū et
non conmungmntur

¶ Qū poſſit cp illa que non ſunt vnmo
da non conūgmntur merito dubitari ſup
hoc et dixit. et pōt aliquis obijcere nobis in
declaratione eius cp motus amitalis non
conūgmtur cū recto. Primo vero in poſi
tione dicente cp illa que non ſunt equinoa
ſunt ꝓportionalia. non enī oīa vnmoda ſt'
ꝓportionalia. v. ſ. qm̄ hoc nomē magnū
eandē habet rationē in aqua et aere. ſz aq̄
non conūgmtur cū aere qū ſint diuerſa
duabus differentijs contrarijs et eaū du

uersus m̃ speciē vt motus rectus et circularis
et declarauit q̃ non cōmungūtur. ꝓpter hoc
q̃ illa que cōmungūtur oportet vt non hab
ant nomīa equiuoca neq̃ in rapiente. nec
pit dicere hoc et dicit et cā primū rapiens
ꝛc̄. 1. et hoc qd̄ dictū est q̃ eadē res mouentur ī
subiectis diuersis non est verū. qm̃ si ita ēēt
tunc idē rapieret a quocūq̃. et sic non esset
hic materie ꝓpria ꝑ formis naturalibus ne
q̃ ꝑ anima ꝓpria. et ideo necesse est vt vnius
cuiusmutati cuiusmutatū sic vnde subiectū ne
cessario. s. ꝓmquū ex quo videtur q̃ genus
non est subiectū ꝓmquū formarū. Et deīde
D. t̄n suffiat ꝛc̄. 1. et n̄ suffiat ireb̄ī q̃b̄ꝫ diuersi
t̄ q̃uictio. vt nō sint equiuoca. sed vt cā nō
diuersentur m̃ ratione neq̃ m̃ subiecto pro
pinquo. et iste sunt vltime species. illa aūt
que conuenīūt m̃ ratione generali. et diuer
santur m̃ differētijs. et subiectis ꝓpijs. vt co
lor. qm̃ est vnū quid generale. sed diuersant
sd̄m differentias et sd̄m subiectū ꝓpriū vnu
quiq̃ differentie non cōmungūtur. et hoc ī
tendebat q̄ dixit. D. g. qm̃ m̃ colore ꝛc̄. 1. qm̃
color non cōnūgitur cū colore. sd̄m q̃ē co
lor tantū. qm̃ color diuiditur per differētias
attributas colori diuisuas. et iste differētie
sunt diuerse sd̄m formas et subiectū nisi cō
paratio cadat inter illa duo m̃ eadē specie co
loris. qm̃ m̃ istis pōt esse comparatio et cōiūc
tio. D. g. m̃ duobus albis qm̃ possibile ē di
cere alterū ēē albius reliquo aut similiter
et hoc intendebat q̄ dixit. non intelligēdo
ꝛc̄. 1. et illa que conuenīūt m̃ colore qm̃ ē ge
nus. et diuersantur sd̄m differentias. D. g.
albū et nigrū non comparantur ad inuicē
ita q̃ dicatur q̃ hoc est magis coloratū qm̃
hoc sine eo q̃ cōparatio cadat inter illa m̃
eodē colore. qm̃ tunc cōparatio erit vera. nā
idē color m̃ specie est idē m̃ forma et subiecto
D. d. sed m̃ capitulo colorum. 1. et diximus q̃
cōparatio inter illa non est vera m̃ genere
colorum non m̃ spē. et ideo dixit. et cōnūgūt
sd̄m albū. 1. et cōnūgūntur qm̃ accipiunt
sd̄m q̃ sunt m̃ eadē specie. D. g. m̃ albedine
et qm̃ verificant que sunt coniungibilia et
que sunt ea que conuenīūt ī ratione et sub
iecto. declarauit q̃ motus qui cōnūgunt
debent esse huiusmodi. et qd̄ non dicatur eos
ēē equales nisi conuenīāt m̃ ratione moti
et m̃ subiecto motus. qd̄ est magnitudo.

D. d. et similiter dicamus m̃ motu ꝛc̄. et mīe
debat per hoc q̃ impossibile est de quātitatib̄
ēē equales n̄ rectus tm̄ n̄ circulares tm̄. s. q̃ sūt
eiusdē speciei. qm̃ iste sibi superponantur. t ideo
dicamus q̃ quantitates nunc non equabū
tur nisi sint eiusdē circuli qd̄ aūt dicūt geo
metre q̃ linea recta est brevissima linea ducta
inter duo puncta. dicitur large et equalitus
dicitur de eis fere equiuoce. et similiter hoc
qd̄ dicunt q̃ circūferētia alicuius circuli est
equalis figure poligome dixit. et geometer
decipitur m̃ hoc quia possibile est existimare
lineā rectā que mouetur et fiat circularis
et quia hoc accidit m̃ mente attribuit hoc
ꝓprie geometre

¶ Si vero aliud quidē alteratū est. aliud
aūt ductū. equalis ergo her alteratio et
similitudo velox loci mutatio. sed inconue
niens est. causa aūt est quia motus ha
bet species. quare si qua inequali tēpore
ducta equali longitudine eque velocia
erit equalis rectus et circularis. vtrūq̃ er
go causa sit. quia loci mutatio generis
aut quia linea est genus tempus quidē
cū semper atomo idē specie. aut q̃ simul
illa species differūt. et loci cū mutatio
species habet si quidē illud species habe
at in quo mouetur. amplius aūt si per
qd̄ut si per pedes ambulatio sit alte vo
lans aut non. sed in figuris loci muta
tio alia est. quare que in equali tēpore
sed; eandē magnitudinē mouētur ēēt
loca. sed idē idifferens specie et motui
differens specie

¶ Si igitur aliquis dixerit q̃ quando
in ista longitudine demonstrata. hoc ali
quando. hoc vero trāsferatur. ergo ipsa al
teratio conuenit in velocitate cū trāsla
tione dicamus q̃ hoc est improbabile et
causa in h̄ est quia motus habet species
ergo necesse est si illa que mutāt in tēpo
re equali longitudines equales sint eq̄
lis velocitatis ut motus rectus sit equa
lis motui circulari. vtrū igitur est causa
q̃ translatio est genus cū qd̄ linea est ge
nus tēporis cuius semper duc. spēs est in
diuisibile. dicamus igitur in h̄ q̃ h̄ duo
sunt vnumul. s. diuisus in spē. trāslatio
n. habet species. quia illud per qd̄ fit iste
motus habet species et forte est hoc quā

magnū et parū et duplū et dimidiū · et si
sunt vnuoca sunt non conuungibilia · et eō
alys vnuocis per amdens · s. ꝓpter rapiēs
qm illud qd' signuficat hoc nomē magnū ⁊
duplū non diuersatur in se sed sēdm diuer
sitatē rapientis · si igitur amdent istis du
plus ent ꝓpter rapiēs · istis igitur non con
ungūtur · quoniā subiectū eoꝝ est diuersū
et conungūtur quia eandē hūt intionē · D
īdurat crēplū sr̄ h ⁊ · d · equus ig ⁊ canis ꝛc · i ·
illa ī ꝙb' amdit vt sit cungibilia ꝟz qꝫ st' vi
noca · ⁊ cungibilia ꝟz qꝫ st' equoca · s. secundū
subiectū eoꝝ sunt sicut equus albus et ca
nis albus · qui conungūtur sēdm albedi
nē · dicatur enī qꝫ alter est albior reliquo · al
bedo enī in eis eandē habet intionē · nā illd'
in quo inuenitur albedo est idē · s. superficies
et intendebat qꝫ ista conungūtur sēdm illd'
qd' est vnuocū in eis · et est color albus · ⁊ nō
conungūtur sēdm sbiectū remotū colous
et est equus et canis · et smiliter est dispo
sito de magno et parno in eis et hoc intēde
bat qui dixit · et smiliter conungūtur in
magnitudine · i · quia magnitudo in eis ē
eadē · d · d · aqua autē ꝛc · i · vt michi videtur
aqua autē et sonus non conungūntur · q ·
mo magnitudinis in eis est diuersū · i se
s. qm dicamus aqua magna et sonus mag
nus · et h nomē conūctio quo vtatur in re
ueritate est continuatio · ita qꝫ ex istis fit
vnum ·

¶ Aut manifestū est qꝫ cant sic ōnia vnū
facere · in aliquo autē est vnūqd'qꝫ dicere
esse qd' cant idē et equale et dulce · et albū ·
sed in alio

¶ Dicamus autē in hoc · qm manifestū
est si hoc fuerit tale possibile cant vt ōnia
ponantur idē et dicantur si vnūqd'qꝫ eo
rū est in aliquo alio ab eo in quo est alu
d · et sequitur equale cant idē et dulce et
albū sed illud in quo est hoc est aliud ab
eo in quo est hoc

¶ Vult dubitare in sēda solutione quam
dixit de magno et parno · vbi dixit · qm st'
vnuoca · sed amdit eis vt non conungant
ꝓpter diuersitatē rapientis · sed sēdm se con
ungūtur et dixit · dicamus igitur in h ꝛc
v · sed dicamus qm manifestū est si posue
mus talia ex rebus vnuocis qꝫ contigit
ex h vt ōnia sunt idē preter h qd' dicamus
qꝫ vnūqdqꝫ eoꝝ est in aliquo alio ab eo in q
est reliquū · et intendebat qꝫ quedā vnuoca
diuersantur sēdm subiectū · v · g · color · si igi
tur posuerimus qꝫ magnū et parū ⁊ talia
equuoca non diuersantur nisi sēdm subiec
tū contingit vt ōnia sint vnuoca · et sic eī
le habebit eandē intionē in numeris ⁊ nūg
nitudine et tēpore · et intendebat qꝫ qū fuer
concessū qꝫ eoꝝ que sunt alia diuersantur
sēdm subiectū tantū et conuenūt in se et alia
conuenūt sēdm vtrūqꝫ · et qꝫ non est hic a
lia diuersitas · et in vnuocis inuenitur
ish duo modi necesse est vt ōnia sit vnuoca
nisi ponantur hic esse aliqua que diuersan
tur in vtroqꝫ · s. in intione · et in subiecto intī
onis · ita qꝫ non conuenūt in aliquo et ta
le non est

¶ Amplius suscepti nū annullabet actū
tis non contingens est · sed vnū vnius p
mū · si igitur non solū oportet cōparabi
lia non equuoca esse sed non habere dif
ferentiā neqꝫ qud in qud neqꝫ in quo ē
dico autē sic color habet diuisionē · nō er
go cōparabile est sēdm hoc vt vtrū colo
rum magis sit albū qꝫ nigrū · licet enī nō
cōparantur sēdm aliquē colorē sed in qꝫ
tū est color sed sēdm albedinē · sic ēta mo
tū equē velox est qd' in equali tēpore mo
uetur per equale tantē longitudinis ī ta

¶ Et etiā primū rapiens non est qd' h
aliqꝫ vnū · sed est vnū qd' rapit vnū et nō
sufficiat ut conungibilia · quia equalis vo
cantur in arabicō contraria non sit equi
uoca tantū · sed qū hec indigent vt inter
illa non sit diuersitas neqꝫ in intione ne
qꝫ in eo in quo sunt · v · g · qū in colore ac
cidit diuisio · ergo in hoc non conungunt
duo ita qꝫ dicatur · vtrū sit magis colora
tū non intelligendo · vtrū sit magis in eo
dē colore · sed in capitulo colou ⁊ conungū
tur sēdm albedinē · et sic dicamus etiā in
motu · qm est etiā conueniens in veloci
tate qū in tēpore equali pertransuicit spa
tiū equale talis quantitatis

¶ Qū persantatus est de hoc · s. in quos
motus inuenitur cōparatio sēdm magis ⁊
minus · et declarauit qꝫ motus diuersi in ge
nere non conungūtur vt velocitas et tardi
tas in trāslatione et alteratione · et dubita
uit in motibus conuenientib' in genē et di

genus non est idē. et decepto mouentur
ex hoc loco in pluribus absq; eo q; patu
patur equinoctiū autē alia distant mul'
tū. alia autē in eis est quedā ambiguita'
et alia sunt ꝓpinqua aut in genere aut i
cōparatione. et ideo non estimatur illud
qđ est hmōdi de equinoctijs que sunt
talia. et que sunt talia. qū igitur erit spe
cies diuersa vtrū qū eadem faciāt in alio
sed qū aliud faciat in alio. et quod est t'
minus illius. terminus eius est distan
tiar et persantan. vtrū albū sit idem t
vtrū dulce sit idē aut diuersatur. quia in
uentur in alio. aut quia vtuntur nō est
idem

¶ Qū narrauit q; equalia sunt conuenie
cia in spacio motus et in eo in quo est motus
et saut hoc est difficile. dixit. et ideo considerā
dū est ꝛc. i. et ideo considerandū est quod sit di
uersitas spacij in motu. D. d. et iste sermo
ꝛc. i. et iste sermo in diffinitione est sermo q;
signat per se q; genus in quo est motus est
diuersū. et hoc qđ dixit manifestū est. qm
diffinitio que notificat q; illa de quibus d'
sunt diuersa. qū diffinitio que declarat q;
genus illarū rerū est diuersū. et hoc cōmu
ne est ōnibus equinoctijs. V. g. quia diffini
tiones eorū de quib9 dicitur hoc nomē cam'
sunt diuerse videtur q; illa sunt diuersa in
genere. si igitur hoc fuerit manifestū ꝑ se
tunc erit manifestū per se q; hoc nomen ca
nus dicitur equinoctia de illis de quibus dici
tur. sed quia hoc non apparet ꝑ se ex diffini
tionib9 in omni materia addit ens ꝑ hīc
pluribus et ideo dixit. et decepto addit ꝛc.
i. et diffinitiones quorūdā faciūt opinari
q; natura eorū est eadē vnde existimantur
esse vniuoca et non sunt. et qū narrauit q;
in diffinitionibus non est sufficiencia dic
in omni loco q; genus est diuersū aut nō
diuersū. incepit declarare in quibus locis
apparet hoc ex diffinitionib9 manifeste et
in quibus non. et dixit. equinoctiū aūt ꝛc
i. equinoctiū autē alia sunt diuersa in se
alia sunt maxime diuersa in se. et in istis
non latet ex diffinitionib9 q; nomē ē equi
uocū. in aliis vero est quedā ambiguitas
et latēt aliquantulū. sed tā sunt ꝓpinqua
illis. alia vero sunt valde ꝓpinqua aut in
genere aut in cōparatione. et quia iste ter
minus modus latet valde. dixit. et ideo non ex
istimatur ꝛc. i. et ꝓpter ambiguitatē istius
modi equinoctiū sunt iudicia q; eorū est de
modo vniuocorū secūm existimationē incer
tā. et hoc intendebat qū dixit que sūt talia
et que talia. i. que sunt equinoca. et q; vni
uoca. D. d. qū igitur ꝛc. i. qū ista ambigui
tas in diuersitate spēi sit propter ꝓpinqui
tatē naturarū ipārū qū igitur erit species
diuersa a specie. i. qū igitur erūt due natu
re ambigue due spēs. vtrū qū eadē faciāt in
diuersis. aut qū diuersa faciant secūm formā
et subiectū. et hoc intendebat qū dixit. sed. q.
faciat aliud in alio. D. d. et que est diffinitio
illius ꝛc. i. et qū ista ambiguitas est in eis
que igitur est diffinitio eorū que conuenī
unt in spē. i. et diffinitio eorū qū dispō in eis
ambigua sit vtrū sint idē aut diuersū. et
hoc non sit manifestū per se. ꝑsciandū
est de illo vtrū sit idē aut non. V. g. de allo
vtrū sit idē in omnib9 de quibus dicitur al
bū. et similiter dulce vtrū sit idē etiam in ci
bus de quibus dicitur dulce. et intendebat
q; ars inducēs ad cognitionē quemcunq;
diuersitatis in speciebus qū non faciūt ma
nifeste per se secūm regulas datas in septi
mo topicorū vbi sunt data loca de eodē aut
diuerso. D. d. aut diuersatur quia inuenit
ꝛc. i. qm persantādū est vtrū sit idē aut di
uersū quia est in subiectis diuersis. aut quia
est diuersū in se. et quia existimatur q; eam
se diuersitatis sunt plures istis duabus cau
sis. dixit aut quia vniuersaliter ī ē illud

¶ De alteratione aūt quomodo est ei
ther velox alteri alteri. si ergo est ipz sa
nari alterum. qū hoc quidē velocius alte
rum aut tarde sanatū esse. et simul' quos
cum. quare erit alteratio equaliter velox
in equali cū tempore alterati. est. sed nō
alteratū est equale est. equale autē nō
hic dicitur. sed sicut in quantitate equi
tatis. ita hic similitudo. sed sit idē quod
mutatur in equali tēpore eque velox vtr
ergo in quo est passio aut passione oz
ꝓpinquior. hic quidē igitur necesse ē q; sa
nitas eadē sit est accipere que nequ ma
gis neq; minus. sed similiter est. si au
tē alia passio sit qua alteratur qđ fit
albū et qđ sanatur. his idē nichil neq;
equale. neq; simile. aut iam hec spectis

do fiatur eius per qd' fit motus .v.g. qm̃ qd' habet pedes motus eius est ambulatõ et qd' habet alas motus eius est volatio ḡ non est im. s. qm̃ motus translationis ñ diuersatur in spē ꝓpter diuersitatē instrumenti. sed translatio erit in hoc diuersa sed in figuris. ergo necesse est ut illa que in tempore equali mouentur p idē spatiū sint equalis velocitatis et dico illud idē in quo non est diuersitas ī spē ac neq; in motu

¶ Quia diffinitio motuū equaliū ē per tāsire in tēpore equali spatiū equale. s. idē in spē. ī uersus est eaꝫ ad dubitandū sī hanc diffinitionē ex qua sequitur vt altera tio sit equalis trāslationi. qm̃ posset inue nirī aliqua trāslatio in aliqua longitudine demonstrata. et aliqua alteratio in alla eadē longitudine ex quo sequitur vt altera tio sit equalis trāslationi que sunt duū sem spē et hoc intendebat qū dixit. si ergo aliquis dixerit ꝛc. D. in dixit eām ex qua auferit inequalitas in motu et est quia sūt diuersē spē ac nedū in ḡnere. et ideo dixit et causam hoc ꝛc. D. d. ergo necesse est si illa que mutant ꝛc. i. ergo necesse est si in duob' motibus coniunctis in velocitate non de terminatur vt eiusdē spē sint qd' non erit nisi motus sint eiusdē spē. et illud per qd' est motus eiusdē spē. sed solūmodo dicat ꝙ equalia in velocitate sunt illa que in tē pore equali pertrāseunt longitudines eiusdē alicuius determinatione necesse est vt motus non sint equales. et si non. tūc motus curuus et rectus essent equales. et similiter qū posuimus conuenientiā in eo in quo sunt motus in spē. et non posuimus conuenientiā duoū in motuū et si addit qū duo motus fuerint eiusdē ḡneris vt conueniāt in spē per conuenientiā eius ꝙ qd' sūt in spē. et vt diuersentur ꝙ diuersitatē eius vt addit motus curuus et rectus. D. d. vtrūm igitur sit causa ꝛc. i. vtrūm igitur est causa in hoc ꝙ trāslatio curuus non sit equalis trāslationi recte. vtrūm hoc ꝙ trāslatio est ḡnus et curuum et recta sunt spēs eius aut hoc ꝙ linea est ḡnus et curuum et recta sint spēs eius. D. d. tē pus enī ꝛc. i. tēpus enī est idē in spē. et im possibile est existimari ipm̃ ee causā in diuersitate trāslationis recte ad curuū. et mē debat vt michi videtur perdiuas spēs eius ꝓ tenuit et futuri. D. d. dicamus igitur ꝙ hoc est insimul ꝛc. i. dicamus igitur ꝙ hec. s. diuersitas motus recti et curuus fit ex ambob' insimul. s. ex diuersitate eius ꝙ qd' est motus in spē et diuersitate ipius motus. et qm̃ cū in diuersitate motus curuus a recto in spē est diuersitas magnitudinis recte a curua in spē. dixit. trāslatio enī habet spēs ꝛc. i. sed trāslatio est ḡneris. quia magnitudo ꝙ quā est motus est spēs. D. d. et forte erit ꝛc. i. et forte existimatur qd' diuersitas translationis in spē est ꝓpter diuersitatē instrumentoū quibus fit trāslatio eaꝫ in spē ac v. g. qm̃ ambulatio differt a volatione vt videtur. quia instrumenta quibus fit ambulatio differūt ab instrumētis quib' fit volatio. s. pedes ab alis. D. d. sed non ē ita. i. sed hoc qd' existimatur non est verū. qm̃ qū hoc fuerit bene consideratū apparebit ꝙ trā slatio non differt in spē ꝓpter diuersitatē instrumēti qd' fit trāslatio. diuersitas. n. in strumenti facit in trāslatione diuersitatē figure. diuersitas autē que est in figuris ñ est sed in differentiis substantialibus vel. fi gure cui est qualitas differentia aūt trā slationis debet ee de natura ḡneris in quo fit trāslatio. s. de natura vbi. et qū declarauit ex ōnib' istis diffinitionē motuū equaliū dixit. ergo necesse est vt illa que mouentur ꝛc. i. ergo necesse est vt illa que mouentur ꝙ idē spatiū aut numero aut spē quorū motus ē idē in spē vt sint equalia. et ideo dixit et dico idē ꝛc.

¶ Quare hic considerandū est que sit differentia motus. et significat ratio hoc ꝙ ḡnus non vnū aliquid est. sed ultra hoc latent multa. sunt que equinocationem alie quidē multū distantes. alie vero habētes quandā similitudinē. alie vero proxime aut ḡneri aut similitudine. vnde nō videntur equinocationes esse qū sunt qū igitur altera est spēs. aut si eadē in alio aut alia in alio. aut alia in eodē. aut ḡs communis est. aut quo determinato ꝙ idē sit albū et dulce aut aliud. aut quia ī alio videtur altera. aut quia oīo non idē

¶ Et ideo considerandū est diuersitas ī motu quid sit. et iste sermo significat ꝙ

m tēpore equali neq; smiles et hoc qđ dixit ma
nifestū est per se. D.d. sed exīstis ⁊c. i. si a tali di
uersitate exīte inter sanitatē et albedinē fuit
spēs alterationis. D.d. et non est eadē altera
tio. i. et ista maxima diuersitas m alteratio
ne mouentur quia alteratio non est eadē m
spē quēadmodū neq; trāslatio est eadē m spē
D.d. et ideo faciendū est. i. et ideo qū voluerim⁹
scire motus conūgibiles qui sunt. o; nos sci
re spēs alterationis et spēs trāslationis q̄t sit
D.d dicit regulā m hoc et dixit. sugitur mot⁹
fuerint diuersi ⁊c. i. et via ad numerandū spē
cies motuū est considerare m mota p se non
per accidēs. s. trāslata p se et alterata p se. si ig⁹
fuerint diuersa et motus eorū erūt diuersi i
spē. et si m genere m genere. et si in numero in nu
mero. et ista via est via numerādi motū. qm
motū apud nos est notius motu
Sugitur vtrūq; ad passionē oportet
aspicere si idē sit aut simules aut equales
veloces alterationes aut in idē qđ alteratō
ut si hmōdi quidē hoc dealbatū sit hi
autē tū aut in vtroq; eorū aut eadē quidē
est. aut alia passione. si eadē sit aut equa
lis aut inequalis si illud inequale sit
Sed oportet nos considerare ut q̄uis
cumus duas alterationes que sunt equa
les in velocitate in passione. vtrū passio
sit eadē in eis aut similis aut in alterato
v. g. ut consideremus qđ istud est albū
tatis quātū. et istud tal' quantitatis. di
camus igitur rīndendo qm oportet consi
derare de vtroq;. vta q̄ dicamus de alteri
one q̄ est eadem aut non eadē sed; pas
sionē qū sit eadē. et dicamus in eis q̄ est
equalis aut non equalis sed in diuersita
tem illius
Qū quesiuit prius m vtroq; oportet que
rere communionē eorū illo m quo est passio. i
in ipa passione respondit primo illic. quo
nā possibile est accipere communionē in pas
sione. et non nouimus vtrū eā h oporteat cōsi
dare subiectū aut non considerare. itemunt
hic questionē et dixit sed oportet ⁊c. i. sed opor
tet nos perscrutari et scire illud per qđ alteri
ones sunt equales. vtrū qua passio m eis
est eadē m spē aut sunt similes ꝓpter alte
rutū. s. qua quantitas que alteratur m eis
est vna et qū dixit. aut m alterato exposuit
hoc et dixit v. g. vt consideremus ⁊c. i. vt cō
sideremus de similitudine duarū passionum
equalitatē subiectorū. d. dicamus igitur rīn
dendo ⁊c. i. dicamus igitur q̄ vtrūq; est consi
derandū. s. similitudinē passionis et equalita
tē subiecti. deinde exposuit modū considerā
di et dixit ita q̄ dicamus m alteratione ⁊c. i.
qū necesse est considerare vtrūq;. ita q̄ scia⁹
de duabus alterationib⁹ vtrū sint eedē in spē
aut non. i. similes et hoc erit qū subiectū fue
rit idē et dixit hoc. qm qū quantitas subiec
ti fuerit diuersa diuersabitur passio necessa
rio. et hoc intendebat qū dixit. et dicamus si
ea q̄ est equalis aut inequalis ⁊c. i. et quasi
qū exigitur cum equalitate passionis vt sub
iectū sit idē. i. equale. induxit intentionē super
hoc. et. q. d. et necesse est considerare subiectum
quia dicamus q̄ passiones sunt equales aut
inequales secm subiectū. et debes scire q̄ con
siderato communiorīs m alteratione si fuit
secm subiectū tm erit peraccidēs. et si fuerit
secm solā passionē non erit illic equalitas
perfecta sed solūmodo similitudo. ergo in
sideratione equalitatis perficitur hec duo requi
tur. s. similitudo passionis et equalitas subie
cti.
In generatione autē et corruptione
considerandū est. quomodo eque velox ge
neratio est. si in equali tempore idē indi
sibile est ut homo sed non animal velox
or autē est si in equali tēpore alterū est. nō
cū habemus aliqua duo in quibus al
teritas est sicut est inequalitas. aut si in
maius est substantia maior et minor
numerus simulis species est. sed equinus
cū est et cōmune est. et vtrūq; est sic plus
passio aut extellēs magis quantū. aūt
maius est
Et oportet nos considerare cā de gene
ratione et corruptione. et quomodo gene
ratio est equalis velocitatis. et forte aut
talis qū in equali tēpore generantur idē in
diuisibile ut homo non animal. et aut
velocior. qū non fuerit in equali tempo
re non cū habemus nomē quod contineat
duo hec. neq; ut hoc nomen dissimile et
substantia est numerus. dicimus nūm
maiorē aut minorē de numeris connu
meratibus in spē. sed illud qđ communē
eis et illud qđ est ꝓpriū vtriq; non habet
nomē. sicut passio maior dicitur forte

fanaũr alteratoĩs et non est vna sicut
nec; lon mutatio quare considerandũ est
quot sunt spēes alterationis et quot lo
a mutationis. si quidē igitur que mouē
tur differūt spēe quor sunt motus sed;
ipa et non sedm arcdus et motus spēe
differūt. si vero grauar gnē. si nũo numeo

¶ Et considerandũ ē de alteratione quo
modo vna est equalis altera. dicimus' ig²
q; si acquisitio sanitatis est alteratio t sit
possibile illud sanari velociter. et illud
tardē. et duo sanantur insimul ergo ali
qua alteratio est equalis in velocitate.
qua sunt in equali tēpore. sed quid igit²
alteratur equalitas cũ non dicatur hic
sed illud in quo dicatur de quantitate eq̃
litas dicatur in eo her similitudo. sit ig²
equalitas in velocitate in eis que trans
mutantur eadē transmutatione in eqli
tēpore. in vtroq; igitur querenda ē q̃nc
tō in re in qua est passio aut in ipa pas
sione. hic autē posumus accipere eandē
sanitatē quia non est addens nec; dimi
nuta. sed est eodē modo. si autē fuerit dui
sa. ut q̃ dicamus alteram in eo q; acqui
rit albedinē et in eo q; acquirit sanitatē
et hoc non est idē nec; equale nec; simile
sed ex illis nunc sunt spēes alterationis
et non est eadē alteratio. quemadmodū
non est eadē translatio. et ideo secundū q̃
sunt spēes alterationis et spēes trāsla
tionis. si igitur mota fuerūt diuersa i spē
q. que q̃ūt motus essent aliter non acci
derent aliter. tunc motus eorū eadē erūt se
parata in spēe et si fuerūt diuersa in ge
nere in genere. et si in nũo in numero

¶ Qũ declarauit q; trāslatio est equa
lis an trāslationi vult querere hoc eadē in
motu alterationis. et dixit et considerādũ ē
&c. et considerandũ est de alteratione quo
modo equalitas imaginatur in ea q̃ con
uenit non imaginetur in motib' nisi per
equalitatē. et dixit hoc quia equalitas est
ppria quantitati non qualitati. D. d. dica
mus igitur q; si acquisitio sanitatis &c. i.
q̃n quum fuerit positū q; acquisitio sanita
tis est alteratio. et q; possibile est aliquē
hominē sanari velociter q; aliū hominē. et
possibile est vt duo homines sanentur nisi
mul ab vna egritudine in tēpore equali. tt
alteratio erit equalis alterationi. D. d. tūr
cũ in tēpore equali. i. et iste due sanitates di
cuntur equales quia fiunt in equali tēpore
et quia tēpus est extra sed² ar ir et non scist²
ex qualitate eius equalitas motuū. si eq̃
litas non fuerit in substantia motuū. incē
pit querere qualitatē in qua inuenitur de
alterabilibus et dicat. quid igitur alterat²
i. sed si posuerimus q; alteratio est equalis
alterationi quid igitur alteratur ita q; in
cipit equalitatē. si est necesse vt equalitas
inueniatur in eis sedm substantiā. D. d. eq̃
litas cũ &c. i. equalitas cũ impossibile est
vt dicatur in qualitate. sed illa de quibus di
catur equalitas in quantitate dicatur simi
litudo de suis respondentib' in qualitate et
intendebat q; equalitas que dicatur de quā
titatib' que nec; addunt nec; diminuūtur
ad inuicē est respondens similitudini que
dicatur de qualitatibus que non sunt for:no
ires aut debiliores se ad inuicē. D. d. si igitur
equalitas in velocitate &c. i. et qũ ita sit si eq̃
litas dicatur de alteratione intelligendũ est
in eis que trāsmutātur eadē trāsmutatione
nec addēs nec diminuēs in equali tēpore q̃
nā tunc non erit dīa inter illud qd' intelli
gitur de equalitate in qualitate. et illud qd'
intelligitur de similitudine. et quia aliquis
pōt dicere forte equalitas attributa alteri
tio est ven per subiectū alterationis. subiec
tū cui eius est quantū necessario. dixit ī vt°
q; igitur &c. i. et dicens hoc dicendū est. ī vt°
q; igitur est querenda communicatio vtriū in sb
iecto passionis aut in ipa passione. contin
git cui dicens q; equalitas est in ea sedm sb
iectū tantū. vt communicatio sit subiecti nō pas
sionis. et hoc addit passioni. s. est eius per
addens. sed necesse est considerare vtrūq;.
vt post declarabimus. et iste sermo eēt pos
sibilis si esset possibile inueniri duas pas
siones similes. et ideo dixit. post hoc autē pos
sumus accipere &c. i. et communicatio nō inueni
tur in ea sedm subiectū. q̃n possumus īue
nire duas sanitates similes ōmib' modis
quarū altera non addit nec; diminuitur
a reliqua. D. d. si autē passio fuerit diuisa &c
i. si autē due passiones. i. qualitates fuerūt
diuerse in spē. D. g. vt aliquid sanetur. tali
quid albificetur. tunc non dicūtur ee eedē
in spē nec; equales. et si equalitas cui sit

et hoc est ita q̃ velocitas ꝓportionis motus sequitur excessū potentie motoris sup potentiā mot. et ideo q̃ diuisorum motū contingit necessario vt ꝓporcio potentie motoris ad motū sit dupla illius ꝓportionis et sic velocitas erit dupla ad illā velocitatē. ergo mouebitur in illo tēpore per duplū illius spacii et in dimidio eius p totū spaciū et hoc cōmune est in oīi motore cuius potentia est finiti. vnū vero hoc sit cōmune et potentijs mouentibus non corporalibus. si aliquid sit tale habet questionē difficilē necessario eiī debet esse resistentia inter motorē et mōtum et siue motor fuerit naturalis aut mentalis. et ista resistentia cōmunis est sed; q̃ alteriatū est agens et reliquū patiens. vnde dicamus in virtutibus celestibus mouentibus q̃ non mouet quecūq; potentia qd'cūq; corpus celeste. sed quelibet potentia mouet corpus ꝓpriū in velocitate ꝓpria. sed oīs cōuenit in hoc q̃ mouent in infinitū. et sed; hunc modū non est ꝓporcio inter eas et motū sed in vero q̃ vnaq̃; earū mouet corpus ꝓpriū velocitate ꝓpria sed in hoc hūt ꝓportiōes ꝓpriū ad motū uel cum moto. sed ista ꝓportiō videtur indiuisibilis vnde igitur accidit istis potentijs istud et forte hoc accidit ex diuersitate naturaliū mouentiū que non sūt in materia nobilitate sed in magis et minus et diuersitate naturarū corporū que mouent ex eis. hoc autē q̃ motus eorū. s. corporis celestis est in tēpore. licet non sit ꝓporcio inter potentias motiuas et mobiles. accidit ex natura motus motoris autē q̃ sunt in materia si aliquis eorū haberet potentiā infinitā. contingeret vt motus esset in non tēpore. et hec declarabūtur in vltimo octaui libri. et Arist. non loquitur hic nisi de motoribus materialibus. qm̃ ista persuasio est valde in dispositionibus motorū non materialiū vt post declarabitur et in alio libro dicit. si eiī motor est ꝓportionatus et qd' est in hac trāslatione. s. nostra est melius

¶ Et si eadem potentia. b. in hoc tēpore tantundē mouebit et medietatē in medietate mouebit et media virtus medium mouebit in equali tēpore. vt si ipius. a. sit medietas que est ipm. c. et ipsius. b. z. sit medū. similiter igitur se habebit sed in analogiā virtus ad grauē q̃re q̃le et in equali tēpore mouebit

¶ Et si eadē potentia mouet idē in tali tēpore per tale spaciū. mouebit ipm per dimidiū illius spacij in dimidio illius temporis. et dimidiū illius potentie mouebit dimidiū illius rei in equali tēpore p equalē longitudinē. v. g. sit medietas potentie. n. h. et medietas potentie. t. y. quantitas z. ergo ꝓporcio istius potentie ad istā ꝓportionē est sicut illa ꝓporcio. et ideo mouent per equale in tēpore equali.

¶ Qui declarant q̃ eadē potentia mouet medietatē mot in tēpore in quo mouet totū per duplū spacij qd' mouet in illo tēpore. et mouet ipm per totū spaciū in medietate tēporis in q̃ mouet totū per illud spaciū. vult declarare eam q̃ qui fuerit vnus motor aliquis qui mouet aliqd' motū p aliqd' spaciū in aliquo tēpore mouebit medietatē illius spacij in medietate illius tēporis. et q̃ medietas eius mouebit medietatē illius motī per illud spaciū in medietate temporis illius et est necessarium dicat vt moueatur medietas motus illud spaciū in illo tempore quoniā velocitas motus quam habebat totum motum ad totum motorem est secundū ꝓportionem excessus potentie motoris super potentiam moti. et quia diuisorum motum in duas medietates. et similiter motorem. tūc ꝓporcio motoris que est medietas et ad motū quod est medietas erit ꝓporcio totius motoris ad totum motum. et vniuersaliter declarauerunt ꝓmittere. et sic due velocitates erunt equales necessario. saluetur velocitas totius motus velocitas medietatis ex quo sequitur necessario vt ptās sēt idē spaciū in eodē tempore et semo eius in hoc manifestus est per se

¶ Et si. c. ipm. z. mouet in ipo. d. sed; c. non necessariū est in equali tempore. c. duplum ipsius a. z. mouere sed; medietatē ipius. c. si vero. a. ipm. b. mouebit ipsum. d. quantū est ipm. c. medietas ipius. a que est in quo c. c. ipm. b. non mouebit in tēpore in quo est. d. neq; in aliquo. d. p aliam partē que est ipius. c. sed in q̃ē analogia ad totum. c. sicut est. a. ad. c. ōnino enim si contingit non mouebit nullū. si. u. totā virtus totū mouet. medietas ñ mouebit neq; tantū neq; in quolib; vn

et quantū dicatur maius

¶ Qū declarauit ulla que cognituntur m communione alterationis et modū considerādi uult declarare h similiter m motu generationis. s. qu communicantur de eis et qu non communicātur. et dicit et considerādū est de generatione et corruptione ꝛc. 1. quomodo dicatur generatio equalis generationi. et dicit hoc qua sato modo equalitas sumitur quando qū equalitas sit ppriū communicātis. D. d. et forte erit hoc ꝛc. 1. et forte sufficiat ī hoc q generatio sit equalis generationi vt sint ī tēpore cōsti. et vt sit indiuisibile m specie non m genere. vt animal qū aīal sit diuisibile ī species. D. d. et erit velocior ꝛc. 1. m talib⁹ istis generationibus que sunt m eadē spē dicat ī eis q̄ vna est velocior altera qū non fuerint m equali tēpore. D. d. non enī habem⁹ nomē ꝛc. 1. contenta sumus m diffinitione velocius et equalis m generatione ad hoc. quia due generationes conuenientes m spē et m tēpore nomē non habēt sicut hūt qualitates quementes m tēpore et spē. et est similitudo et dissimilitudo m diuersis et equalitas m cōuenientibus m quantitate. et mequalitas m diuersis. D. d. et h substantia est magis ꝛc. 1. et conuenientia duarū substantiarū generabiliū non habet nomē nisi substantie diuersentur sēdm numeros sēdm q sunt cōpositi ex numeris vt quidā antiqui dicebant. qm̄ si hoc fuerit possemus dicere m substantiis q̄ quedā sunt maiores numeri aut minores de numeris conuenientibus m spē et intendebat q̄ si substantie sunt magis conuenientia in substantia sunt magis conuenientia i specie numerali. et magis conuenientia sunt diuersa sēdm magis et minus. D. d. sed illud qd̄ est cōmune ꝛc. 1. sed illud qd̄ est cōmune substantiis non habet nomen neq; passio que est ppria eis. s. q̄ non mouetur nomē conuenientibus ex eis neq; diuersis sicut h inuenitur in eis m quib⁹ diuersantur m qualitate. et m quibus cōuenium. illa autē que diuersantur m qualitate dicuntur fortiores et debiliores. m quātitate vero maiora et minora. conuenientia autē m qualitate dicūtur assimilia ī quātitate vero equalia

¶ Qū autē motus mouet semper aliquid et in aliquo. et vsq; ad aliquid. Di co autē in aliquo quia in tēpore. vsq; autē ad aliquid quia ad quantū aliquā longitudinē semper cū simul mouet et mouetur. quare quantū aliquid erit qd̄ motū ē et in quanto. sit igitur. a. qd̄ est motus. b. autē qd̄ mouetur. quantacūq; autē mota longitudo est. c. in quanto cūq; est tēpore in quo est. d. in equali ergo tēpore equalis potentia in quo est. a. medietatē ipius b. per duplicationē ipius. c. mouebit. p ipm autē. c. in medietate ipius. d. sic enī erit analogia

¶ Et quia motor semper mouet aliqd qd̄ est in aliquo et mouet ad aliquid. et dico in aliquo. s. in tēpore. et dico ad aliqd i. ad aliquā mensurā longitudinis. semper cū mouet et mouetur. ergo necesse est ut illud a quo mouetur sit aliqd̄ quantū et in quanto. si ergo motor fuerit. a. et motus. b. et longitudo. c. et tempus ī quo mouet. d. tunc potentia equalis. s. a. mouebit in tempore equali dimidiū. b. per duplū spatiū. c. et mouebit ipm p longitudinē. c. qū hoc modo erit finita

¶ Qū complent sermonē m distinguendo motus communicabiles a motibus non communicabilib⁹ vult declarare alia ppria motorum et moto. Primo vero q̄ omnis motor qui mouet aliquod motū per aliqd̄ spatiū ī aliquo tēpore mouet dimidiū illius motus ī illo tēpore per duplū illius spatij. et mouet ipm p illud spatiū in dimidio illius tēporis. et. d. et quia motor ꝛc. 1. motor extrinsecus qui ē corpus. non ille qui est virtus in corpore. et hoc manifestū est ex hoc qd̄ dicat semp cū mouet et mouetur motor cū quo qū mouet mouetur est corpus necessario. et ideo dicat. ergo necesse est vt illud per qd̄ mouetur sit aliqd̄ quantū. i. spatiū terminatū et m quāto. id est m tēpore terminato. et hoc accidit motori sēdm q̄ est corpus aut virtus m corpore. D. d. sugitur motor fuerit. a. i. ponatur igitur m loco motoris. a. et m loco moti. b. et m loco spatij. c. et m loco tēporis m quo mouet p illud spatiū d. dico q̄ omnis motor cuius potentia est equalis isti motori. s. a mouet m hoc tēpore dimidiū. b. qd̄ est motū p duplū istius spatij qd̄ est. c et mouet ipz p totū illud spatiū in medietate tēporis. d. Dē de. d. qm̄ h modo erit finita. i. potentia motoris

qus motor habet aliquā ꝓportionē ad aliqd̄ motū et alius motor minus potentiam hab; ꝫ tam candē ꝓportionē ad potentiā ponderis qd̄ mouetur ab eo. declarantē est cuī in libro elen torū q̄ q̄ fuerint quelibet quantitates et to tidē earū compares tunc ꝓportō oīm ad oīs est sicut ꝓportio vnius ad vnā. D.d. et iste ser mo distinguendus est :c̄. et sic mouentur in quibusdam libus et intendit q̄ q̄ duo mo tores mouent aliqd̄ pondus per aliqd̄ spa cū. q̄ possibile est q̄ duos sumus motores et duos sumus pondus. ita q̄ ꝓportio vtrius q̄ pars ad vtrāq; motorē sit sicut ꝓportio tot ad totū. q̄ ꝓportio motus remanebit eadem et hoc sēm ꝓportionē est verū. sed sēm q̄ exi timatur q̄ in quolibet illoꝝ duoꝝ. ideo dix it vt michi videtur ita q̄ considerandū est vi demus enī q̄ duo et tres homines mouent congregatī q̄ non p̄nt mouere sēm segre gationem

¶ Sugitur in alteratione et in augmē to aliquid enī est augens quidē. aliquid āt et qd̄ augetur. in quanto autē tēpore et q̄ tū aliud quidē auget. aliud vero augetur et alterans quidē et qd̄ alteratur. similiter aliquid et quantū sēm. u. magis et mi nus alterata sunt. et in quanto tēpore in duplo autē duplū. et duplū in duplo me dium autē in medio tēpore. aut in medio medium. aut in equali duplū. si autē alte rans aut augēs quantū in tēpore quan to auget aut alterat non necesse est + me dium in medio. et in medio medium. ꝫ michi si contingit augmentabit aut alterabit sicut et in grauī

¶ Et sēm hoc est de alteratione et i aug mento est enī aliquid qd̄ auget et alterā tem sumiliter est alteratū. et sed̄ aliquā quantitatē in additione et diminutione aut alteratio. et in aliqua quantitate tē poris in duplo aut duplū et duplū aut i duplo. et que est in tempore equali est du plū. si igitur alterans et augmentās au gmentat et alterat tūc in tali tēpore non est necesse ut medietas eā faciat hoc in medietate. aut in medietate agat medi etas. et forte audit ut non alterat ōni no. aut ut non aget sicut diximus i pō tere

¶ Vult declarare q̄ ōma que dixit de moto et motore in loco sunt vera in augmēto et alteratione et dicat. et similiter de alteratiōe i. et ōnia que dicta sunt de moto et motore in loco. s. q̄ duplū motorus mouet illud motū p illud spaciū in dimidio illius tēporis. aut p duplū illius spacij in illo tēpore. et q̄ motor mouet dimidiū mot per illud spaciū i dimi dio illius tēporis. et q̄ motor diuiditur i duo equalia et motū in duo equalia motus eut idē in velocitate. ōnia audit similiter i aug mēto et alteratō. et q̄ narrauit hoc dicēdo ꝫ et dixit. est enī aliquid qd̄ augret. et aliquid qd̄ augetur. et in aliquo tēpore hoc augret + hoc augetur. i. et ita est de augmento sicut de trāslatione. q̄ est aliquid qd̄ augens cē respondēs motori in loco. et aliquid qd̄ augē tur et est respondens moto. et tēpus i quo fit iste motus et quantitas in quo est. D.d. et al terans similiter ꝛc̄. i. et quēadmodū augēs et augmentatū est aliquid terminare pos se. similiter alterans enī et alteratū sūt mutata. et sēm excessū potentie alterans supra potentiā alterati erit velocitas alte rationis et quantitas tēporis in quo est alte rato. s. q̄ hec duo sequūtur ꝓportionē inter al terans et alteratū. sugitur ꝓporto fuerit magna velocitas erit magna et tēp⁹ breue et econuerso. D.d. et in duplo duplū. i. et in tē pore in quo aliqua passio in aliquo alte rato ab aliquo alterante in duplo eius erit in duplū illius passionis. D.d. et duplū in du plo. i. et alteratio que est dupla ad alteran onē posita ab aliquo alterante duplū eius erit in duplo illius tēporis. et est conclusio me. et intendebat declarare que sunt ꝓpo nabilia. D.d. sugitur alterans ꝛc̄. i. et si ōne alterans et augmentans alterat et augmē tat aliquod terminatū. et in tempore termi nato. et non augmentat quodlibet qd̄libet neq; alterat quodlibet quodlibet. non sequi tur q̄ dimisimus alterans in duas me dietates vt medietas moueat illud alteratū in duplo illius tēporis. q̄ audit forte vt ñ alteret illud ōnino et h contingit q̄ potē tia medietatis motoris non excedit potētiā moti. D.d. sicut diximus in grauitate. idest in grauitate ad grauitatem.

aũ moueret nauẽ. siquidẽ nauẽ trahenti
um dr̃ditur potentia in numerũ et ĩ lon
gitudinẽ quam oẽs mouerũt ꝓpter hoc
motus ratio non vera est q̃ sonet multi
quidlibet puis nichil eũ prohibet nõ mo
uere actiu in nullo tempore hunc q̃ tãdẽ
mouet totus medius neq; iam tanta ps
quantacũq; mouebit tũ toto si sit per se
hoc non mouebit neq; eũ nichil ẽ eu' ps
aut et potentia in toto est

Et si .b. mouet .z. in tempore .d. per spa
tiũ .c. necesse est ut .b. in illo tẽpore nõ mo
ueat duplũ .z. an dimidio spacij .c. si igitur
a mouet pondus qd̃ est .b. in tẽpore .d. per
spatiũ .c. tunc .qũ. a. medietate .a. dimi
nuitur puis minus quantitas ex toto q̃
tatus est que mouet. tunc illa pars sẽgu
lans per se mouebitur nichil eũ aliud ẽ
nisi qd̃ est in potentia in toto

Dicebat zeno q̃ mina milij quia cum ca
dit faciat sonũ necesse est q̃ qd̃libet granũ p se
faciat sonũ. et similiter gutte aque cadẽtes
tes super lapidẽ ita q̃ faciãt in ipo foueã ne
esse est vt vna aq̃ eaũ operetur in lapide q̃
mã̃ milla operentur ergo nec oẽs operãtur
crit sermo est sophisticus. q̃m vna pars nõ
operatur in actu sed in potentia. q̃m vn' vr
de mina non mouet nauẽ solus. et q. mo
uebit nos tonũ igitur cũ ꝓportione et potẽtia
proueniente a motore vigesimo nono mo
uebit nauẽ necessario. ergo vnusquisq; de
solaugitur nam de ꝓportione ad mouen
dum naus non habebat prius illud igitur
q̃ viginti et nouẽ laugũtur de ꝓportione
est illud qd̃ vltimus motor extrahet in ac
tu. et similiter est de mina milij et dicat. et
ideo sermo zenonis non est verus. et est q̃
vnũ granũ milij qd̃cũq; sit q̃m cadit faciat
sonũ .i. sed non qd̃libet motũ q̃m potentia
motoris est terminata. et q̃ potẽtia moto
ris est terminata .s. prima potentia q̃ põt
mouere vnũ qd̃q; parũ non mouet in tẽ
pore õmino q̃m cadit. ergo sermo zenonis
non est verus in hoc q̃ fingit q̃ qd̃libz gra
nũ milij debet facere sonũ. D. d. nam impos
sibile est vt non moueat in tẽpore õmino u
nũ aerẽ quẽ mouet tota mina q̃m cadet .i. q̃
mã impossibile est dicere q̃ vna aq̃ par
tẽ non mouet in tẽpore õmino q̃m cadet ae
rẽ per quẽ tũ fit motõe ex qua auditur so
nus sicut auditur a mina .s. q̃ non mouet
ipam in actu motõe faciente sonũ. etsi vna
que; parũ laugitur aer ad recipiendũ so
nũ ꝓportionẽ quã prius non habebat. D.
d. neq; pars ẽ. i. q̃m vnaquaq; parũ moto
ris non debet per se singulariter mouere ne
q; pars que q̃ additur alijs partib9 mouet
totũ. V. g. trigesimus vir. et dicit quia ista
pars non videtur inter alias partes ẽ fora
or in motu nisi ꝓpter ꝓportionẽ precedentẽ
in moto. D. d. nichil eũ aliud est ẽ. aut in
tendit q̃ q̃ pars est in continuo nichil est
in actu sed est in potentia in toto. aut intẽ
dit q̃ pars non mouet in actu sed mouet ĩ
potentia in toto

Si vero duo et vtriq; horũ aut vtriq;
q̃ mouet tantũ in tanto. et potentie cõ
posite compositi ex granibus equalis mo
uebunt longitudinẽ. et in equali tẽpore
simile nãq; est secũ analogiã numerũ

Et si fuerint duo quorũ vtriq; mo
uet vnũ. et vtriq; mouet per tale spatiũ
in tali tempore. due potentie congregate
mouebũt congregatũ ex duobus põde
ribus per equalẽ longitudinẽ in equali
tẽpore. sunt .n. proportionalia. et iste ser
mo distinguendus est ita q̃ considerau
dũ est in eo et fit due intentiones

Iter est intentio a predictis et est q̃ q̃ duo
mota diuersa vtriq; mouet aliqd̃ pondus p
equale spatiũ in equali tẽpore tunc due po
tentie motiue congregate mouebũt congre
gatũ ex duobus ponderibus p illud spatiũ
in illo tẽpore. et hoc erit q̃n equaliter mouẽt
duo pondera diuersa in spatio et tẽpore. q̃ di
uersantur in spatio. V. g. q̃ altertũ mouet v.
nã aronã in vna hora per medietatẽ vnius
leuce et aliud mouet duas aronas in vna
hora per vnã leucã. non sequitur q̃n duo mo
tores faciãt congregatũ. et arone faciãt con
gregatẽ vt moueantur ab eis in illa hora.
neq; per vnã leucã neq; per dimidiã. q̃m p
portio eius qd̃ congregatur ex duabus potẽ
tijs ad duo pondera non est sicut ꝓportio so
lius potentie ad vnũ pondus. q̃n aũt spatia
ũ fuerit vnũ et tẽpus vnũ. tũc ꝓportio eius
qd̃ congregatur ex duabus potentijs mo
tiuis ad duo pondera mota erit eadẽ ꝓportio
sue potentie ponderũ et potentie motorũ
conuenãt aut diuersentur. V. g. q̃n si ali

nes ipor esse cum moti. quicūq; autē unū
et non semper. et de moti apponit sēdm ra
tionem.

Utrū autē motus aliqū fuit et nō fuit
et corrūpetur in corruptione in qua
nichil mouebitur ōnino aut motus. nec
fuit generatū necq; corrūpetur. sed semper
fuit et semper erit. hoc non habet corrupti
onē nec fugit ab entibus. sed est quasi vi
tā ōnibus que constituūtur per naturā
omīs enī qui aliquid dixit de natura dixit
motū esse. non enī possūt logi de factura
mūdi. et considerare in eo sēdm q̄ fuit ge
nerato et corrupto si motus non sit. sēd
dicentes plures mūdos infinitos esse q̄z
quidā generantur. et quidā corrūpitur. di
cunt motū eternū esse. modos enī gene
rationis et corruptionis cum mobilib⁹ esse
necesse est. dicentes vero vnū mundū esse
et non eternū. sēdm hoc enā lingunt de
moti

Quia prima intentio eius est persanta
re de primo motore. incepit pſcutari de mo
tu. vtrū fuit motus aut antiquus. ſ. sēp; ge
nitus. et q̄ est autē istū tractatū. aut est necel
sariū huic tractatui. aut est ppter melius. t
qū dixit. vtrū autē motus. non intendit mo
tū aliquē ppriū. sed intendit vtrū ista motus
existentes in partibus mūdi fuerūt prius q̄
nulla pars partiū mūdi mouebatur ōmno
et vtrū destruentur. oīs ita q̄ nulla pars
mūdi moueatur. aut ista motus existentes i
partibus mūdi fuerūt semper et erūt in fu
turo in hac dispositione in qua sunt modo
istu autē persantatio est necessaria. q̄ appa
ret q̄ in mūdo non est nisi alterū horū duoz
aut plures motus successentes aut vn⁹ mo
tus continuus. ſ. motus corpis celestis q̄n
tur igitur vtrū est possibile in his duobus
modis sēsibilib⁹ iapi tali modo q̄ añ mich
il fuit de eis. et fuit incepit vnus eorū añ al
terū. aut incepaūt simul. ſ. motus qui sen
tiūtur continui et successētes. et vtrū corū
pentur hec duo genera tali corruptione aī
qua nichil mouebitur ōnino. aut hec duo
genera non cessauerūt neq; cessabūt esse. D.
D. sed est quasi vita et immut per hoc q̄ necess
se est in moti non cessare in presento et ī fu
turo. ſ. est necesse hoc in entibus naturalib⁹
appareat eū q̄ constructio enaū naturaliū. t
illud qđ est in eis quasi vita est motū ee. pri
apiū enī motus de ōmbus mobilib⁹ est sicut
anima de rebus viuis. et hec pſcutatio non
est tantū necessaria in cognitione primi mo
tous. sed etiā in cognitione esse mundi. ſ. vtr
fuit eternus aut nouus. necesse est eū persan
tationē de huiusmodi intentioē in motu p
cedere pſcutationē de illa in mundo. et q̄ ſ
tu persantatio magis videtur pcedere in p
ſcutatione de dispositione mūdi in generā
tione et corruptione notificauit istā pſcu
tationē continere in se pſcutationē de mū
do. et induxit signū dicendo q̄ qui aliquid
dixit de mundo. debet dicere tale de motu et
dixit. ōms enī ꝛc. i. et possumus pſcutatio
nē primo de motu vbi in loco pſcutationis
de dispositione mūdi in generatione et cor
ruptione quia hoc est naturale in pſcuta
tione. ōms enī qui locutus fuerit de entib⁹
naturalibus concedit motū ee. Deinde dō
causā in hoc et dixit non enī possūt loqui ꝛ
i. et oīs concedūt motū esse. quia impos
bile est aliquē loqui de factura mūdi. i. de
natura illius. et considerare quo est in gene
ratione et corruptione sēdm totū aut sēdm
partē si non concesserūt motū esse. ſ. si pos
bile est in eo generationē et corruptionē. i
mpossibile. et si est possibile quomodo. D.
D. sed dicentes ꝛc. i. sed considerantes de mū
do. q̄z oīs concedāt motū. tamē ita opinā
tur de generatione et corruptione in moti
sicut in mūdo toto qui igitur dixit illorum
plures mūdos esse quorū corruptio venit ꝛ
generatio alterius et q̄ h̄ predat in infinitū
tū concessit motū esse semp q̄ fuit et erit. D
mde dedit causā in hoc et dixit. modi enī ge
nerationis et corruptionis ꝛc. et h qđ dixit
manifestū est. quū quū opinati sūt q̄ corrup
tio vniuersaliumq; mūdorū existentiū est gene
ratio alterius sicut est dispositio in partib⁹
istius mundi. ſ. q̄ corruptio alicuius indui
du est generatio alterius. et quibus mūdus
eorū non est extra motū manifestū est eos
dicere motū eternū successiuē. D. D. dicentes
vero vnū mūdū esse et non eternū ꝛc. et hoc
intellectū est per se. ſ. q̄ qui opinatur mūdū
esse non eternū. et generatū postq̄ nichil mo
uebatur et corruptibile in res que non move
būtur. necesse est ipm opinari hanc opinio
nē in motu. et quia hoc opinari in mundo

Tilitas autē istius sāc
ae est pars vbitans sa
ctae speculatiue et dcla
natī est in sacrata mo
rali. s. que considerat de
actionibus voluntarijs
p esse hominis in sua
vltima perfectione est
ipm̄ ee perfectī p sacratas speculatiuas et p
ista dispositio est fortunitas vltima. et sēdm
famos vita eterna. et apparet in illa sacrata
ph nomē homo dicitur equiuoce de eo qui per
fectus est per sacratas speculatiuas et de ali
is hominibus. et h sēdm mapientes phos.
sicut de homine viuo et mortuo dicitur. īmo
sicut dicitur de animali rationali. et puto
cā h p sequitur cognitionē sacratarū specu
latiuarū de moribus bonis. necesse est cū
qū artifices sacratarū speculatiuarū fuerūt
sēdm artē naturalē. necesse est vt sint virtu
osi ōmbus modis virtutū moraliū. vt iusti
tia et castitate et audacia et magnitudine
et liberalitate et veritate et alijs virtutib⁹
et Alexander in principio istius libri declara
uit quomodo sequūtur iste virtutes ex cog
nitione istarū sacratarū. nam qū aliquis
sciuerit paruitatē vite sue in respectu istius
esse eterni et motus continui. et p̄ p̄ncipio vi
te sue in respectu tēporis eterni est sicut p̄ncipiū
minimi finiti ad infinitū non capit vitā q
erit audax. et similiter qū sciuerit p mors
est de necessitate materie et maxime qū acq
uirat humanā perfectionē. tunc cū perve
pietin alia hora p melius est ei mori q̄ vi
ta sicut fecit Socrates athenis. licet existi
matur q̄ Socrates non distinxerit inter vias p
prias et cōmunes in sacratis. quia intendit
perdere viā propriā cū vulgo. et manifestū est
q debuerit esse iustus et castus. qm̄ qū sciuerit
naturā iustitie existentis in substantia ei
ā. diligūt se assimilare illi nature et similit
qū sciuerit veritatē appetitū. et q nō sunt
de numero dispositionū necessariarū in per
manentia hominis. nedū vt sint perfectio
res. sed sunt audentia de necessitate materie
expellent eas a se ōnino. et odient eas max
imo odio. et sic cūm castis retinentes legres di
uinas et obedientes legibus naturalibus
et est manifestū ea q̄ erūt liberales qm̄ re
putant pecuniā vilē. et erūt magnanimi dili

gentes veritatē in sermone et actione. sed si
aliquis dixerit q nos videmus plures artifi
ces istarū sacratarū in continua dispositione
dicendū est q hoc accidit eis ex dispositione n
naturali. et hoc potest fieri ex h q alexander t
alij rationanter super hoc. s. q ōnes phyloso
phi fuit studiosi fuerunt in suo tēpore et. q.
aliquis persecutatus fuerit de hac dispositi
one nuncupet q illa perfectio quā expectant m
assuetudine hominū in qua nutrebantur
valde est remota ab hac perfectione. et nō so
lūmodo accidit hoc eis. sed accidit ex modo ho
minū et consuetudine in qua nutrebātur q
hec p̄fectio est valde vilis et hoc non accidit ei
ex lege sed corrupcionib⁹ eā accidit igitur istis
hominib⁹ qui mapuit speculum contēnere il
lūmodū perfectionis quē expectabant. s; qui
desperauerūt pervenire ad hanc perfectionē
et viderūt ōnes homines cōtēnere eā et arde
re q expectantes cum non dicatur esse pars ci
uitatis aut arduit q ōia dicta de hac p̄fectio
ne forte sunt similia dictis de illa prima per
fectione quā expulerūt. s. illā in qua nutrie
bantur et tales sunt plures istius tēporis. s.
illi qui sunt dialectici. tunc ōnino declinabū
tur ad appetitus. et accidet eis dispositio in
timilis adeo q non dicetur ee pars ciuitatis
ōnino. qm̄ aī eis non pōt contractus fieri si
milis neq; amicitia humana neq; vtilitas
alterius. sed ōnes actiones earū sūt ad seipsos
et ideo philosophia in hoc tēpore abhorretur
et iam exuimus a nīa intentione

Cū autē factus sit ali
quādo motus qū nō erit
primus et corrūpitur iterū
sicq; mouetur nichil sit. ā
neq; factus neq; corrūpi
tur. sed erat semper. et sp
erat hoc ūmortale. et sine
quietē existit in his que sunt ut vita que
dam natura subsistentibus ōnibus. esse q
dē igitur motū ōnis affirmant de natura
aliquid dicentes. propter id qd̄ mundū fa
ciunt. et de generatione et corruptione īes
se considerationē omnib⁹ ipis qū impossi
bile est esse nisi sit motus. sed aliquā qui
dam infinitos mūdos esse dicūt. et quosdā
quidē finitos fieri. quosdā vero corrumpi
sed mundorū semper dicūt esse motū. ne
cessariū cū est generationes et corrupcio

ebant. ſ. aut ꝙ mundus fuit ex ibus quęſ
cntib⁹ tpe fuit o. ſ. nō tāſmutabilib⁹ et ꝙ
poſt coꝝumpetur talimodo ꝙ ōna erūt ąęſ
cntia tēpore mfinito vt Anaxagoras opi
nabatur aut ꝙ entia queſcāt m aliqua ho
ra et m aliqua mouentur. vt videbat Em
pedocles. mduxit ſermonē vtrumq; iſtorum
et tacuit opmonē platonis de mundo. qu
diat mundū ee generatū. ſed non coꝝupti
bilē. qua non dixit ꝙ ōna non erūt quieſ
cntia ante generationē mundi. ſed ꝙ moue
bantur motu mordinato. et ꝙ deus mdux
it ipa ad ordinē ſicut ipe dixit. et h qd' nar
rauit de Anaxagora qui dicebat ꝙ ōia erāt
mſimul mtendit per ōma corpora cōſilia q
opmabatur eſſe elemēta mūdi. et mtendit
per hoc qd' dixit. erant mſimul ꝙ erāt latem
tia m mixto mfinito opmabatur enī cōtē
ria exiſtere mſimul m illo mixto tēpore mfi
nito et ꝙ poſt mcepit mtellectus qui eſt de⁹
apud ipm diſtinguere ea ex mixto et extra
here ea de latitatione m actū. et ita contdixit
it ei m primo iſtius libri. Empedocles vero
gnerat mundū ex quatuor elementis que
habet pro rebus materialib⁹ res autē agē
tes ſunt apud ipm due ad congregandū hec
elementa et facere ea vnū amixtū ad ſegre
gandū his. mūdus igitur coꝝumpitur qñ ele
menta adunantur per amixtū. et generat⁹
qñ multiplicatio fit per litē. partes vero mū
di cōpoſite generantur apud ipm enā vt m
videtur ex amixto. et coꝝumpuntur ex lite et
ſimiliter partes exſtentes in mduiduo ſegre
gate et diſtincte ſegregantur per litē. et ideo
vt michi videtur quam ſpem celeſtis nō ſūt
partes diuerſe non eſtm ea his apud ipm ſed
componitur apud ipm ex amixto et elemē
tis et habet ipam pro deo et h qd' narrauit de
empedocle ꝙ qñq; mouebantur. mtēdit qua
tuor elemēta. et mtendit ꝙ quietē tēpus m q̄
mundus eſt coꝝuptus et ꝙ motū tēpus i q̄
mund⁹ generatus eſt et cns. D. d. mouētur
enī qñq; amixta ic. i. apud coꝝuptionē ā
generationē mūdi. D. d. et queſcāt m tēpori
bus que ſūt mteā et mtēdit per vnā quietē
h qd' eſt poſt coꝝuptionē mundi ꝙ ſcāz nō
poteſt mtendere niſi poſt generationē mun
di. ſed qua mūdus apud ſuā ee mouetur
remanet ipm non mtēdere ꝙ quietē m h⁹ diſ
poſitione niſi coꝝuptionē motus vniuerſa
lis quo eſt generatio totius mundi. et qm̄
duxit opmonē Empedocis m generatione
et coꝝuptione mūdi mduxit verba illius et
dixit narrando. ſed in autē ic. i. ſed; autem ꝙ
mundus generatur qñq; et coꝝūpitur qñq;
motus non erit eā vnus qū mteā fiat qui
es ſed m vero ꝙ her duo ſemper ſuccedūt ſibi
motus erit eternus. et vocaut ipm circulare
qua partes mūdi qñq; diſſoluūtur et qñq;
ligantur ex quo ſequitur ipm habere duas
quietes. quietē poſt congregationē. et quie
tē poſt ſegregationē

¶ Conſiderandū igitur de hoc quo modo
ſe habet p̄opter eā eſt non ſolū ad natur
conſiderationē ſcire veritatē. ſed ad ſcientiā
de principio primo

¶ Et oportet nos conſiderare de hoc quo
uſq; ſciamus quomodo eſt. hoc eā nō tā
eſt vtile i vere ſciendo aliquid in ſcientia na
turali tantū. ſed eā p̄deſt in via inducēte
ad conſiderationē de primo principio

¶ Dicat et oportet nos conſiderare de hac
tem atione m motu hec enī p̄ſentatio non
eſt vtilis in ſcientia naturali tm̄. ſed in
diuina. et hoc intendebat qū dixit in via
in arte. dominus enī accepit primā p̄ncipia
mouentia a naturali. et nullā habet viam
ad demonſtrandū eſſe primū motorē niſi ac
ciat ipm pro cōſtanti a naturali. et qd' er
ſtimauit Auicēna ꝙ dominus debet monſtra
re primū principiū ee eſt falſū. et via eius qua
fingit ipm inuenire eā qua vſus eſt in ſuo li
bro. et ſimiliter Algazel ſequēs ipm. eſt via
tenuis. et non eſt demonſtratiua. quomodo
nos autē de hoc tenuimus tractatū ſingulari
ſuper hoc. et qui volunt accipere queſtiones
accidentes in ea. videat h ex libro Algazelis
plures enī quas mduxit contra alios vere
¶ Sapientis enī primū et ex definitis p
us a nobis in phyſicis. diximus igitur
motū eſſe eternū. i. actū mobilis ſed;
q eſt mobile. neceſſe ergo exiſtere res poſſi
biles moueri ſedm vnumquēq; motū. et
ſine motus diffinitione. oīs vniq; conſi
tetur neceſſariū eſſe motū poſſibile mo
ueri ſedm vnūquēq; motū ut alterari ſe
dem alterabile. fieri autē qd' eſt ſedm lo
mutabile. quare oportet prius cōburibi
le eſſe quā comburi. et cōbuſtibile quā com
buri.

põt intelligi duobus modis magnitudinis et dixit. dico hec expositio quā modo dixi ē que intelligitur primo aspectu. et h intellexit Alfarabius sēdm q dixit in libro suo de entib⁹ tāsmutabilib⁹ et h idē intellexit Auic̄. et Auē pacl hispanus. s. q primum Ar in primo istius tractatus est declarare q ante ōnē motū est motus et ante omnē trāsmutationē est trā smutatio. et q motus non desinet sēdm gen⁹ vt procedat ex hoc ad declarandū motū esse primū et eternū qui continet ōma aut vnū aut plures. et in hac declaratione est difficultas. et ideo intendit Alfarabi⁹ in suo libro de entibus trāsmutabilib⁹ cōplere sermonem de hoc in quo persanatus ē sēdm quod modos põt imaginari ante omnē trāsmutationē esse trāsmutationē. et quid põt cē verū de h et quid non quapter inuoluta est sua persanatio in h. ego autē cū h q ar debā expositionē istius loci cē istā tantū cū aliqn tulū in errore. s. in hoc q declaratio Arist. est declaratio diminuta. et semper fui persanatus de hac declaratione quousq; apparuit michi intentio quā intendit Ar persanatus + multos sermones suos conuenientes huic ad multā sēdm illā intētionē non sēdm primā expositionē que videtur in primo aspectu Ar cū intendit h declarare vnū primum motus continens mundū. aut primum mot⁹ si sint plures vno sint facti de nouo absq; ita q ante eos non fuit motus ōnino. ita q motus, pter hoc sit nouus sēdm genus aut ōma incepērūt moueri postq̄ michil moebatur. aut primus motus qui continet ōma existens in primo moto aut in p̄mis motus si fuerūt plures vno motu. sit eternus qui nūq̄ cessauit nec cessabit. sed est sicut. d. quasi vita eorū que constituūtur p naturā et induxit ipe declaratione de diffinitione motus predictā ad ostendendū talē motū esse non quia induxit diffinitionē motus ad declarandū q aī omnē motū ē motus sicut credidit alfarabi⁹ et alij persanatio. n. quā h intendit est vtilis toti mundo. et non est verū sēdm opinionē aris. vt ante motū continentē totū sit motus. aut aī trāsmutationē que est prima trāsmutatio sit trā smutatio. falsa igitur fuit hec existimatio illorū. h. n. est particularis. et est verū de motibus particularib⁹ quos continet motus vtilis sēdm q h sequitur motū vtilem. non tamen h existit in eis primo et essentialiter. qm̄ h apparebit impossibile est vt apparebit post. nō ponere eternā continuationē existentem in istis motibus p accidens signū ad eternā continuationem existentē in ipo primo motu. primus cū h q nondū declaratū est hic de a. s. eos esse tales p actus et h manifestū est et post declarabitur magis

Sūgitur contingit aliqū non moueri duplicater necesse est hoc admitti. aut enim sicut Anax. d. inquit eū ille similiter ōnibus existentib⁹ et quiescentibus in infinito tempore. motū fuisse intellectū + discretum. aut sicut Empedocles. in primo mouet et iterū quiescit. mouet quidē. q. amicitia ex multis facit vnū. aut quā discordia multa ex vno. quiescit autē in multis intermediis tēpoib⁹ dictis sic. ī quantū quidē ex plumbus vnū fiat aptū fieri inquantū autē iterū ex vno grossato pluma pficiuntur sic quidē finitq; et nullo modo ipius est vnū seculū. sic aūt permutantur neq; simul pficiūtur. sic aūt semper sunt īmobiles secundū aliquid. hoc aūt q sic permutantur ab hinc itaq; dicetur ipm opinandū est

Sūgitur possibile est in aliqua hora nichil moueri. necesse est hoc admittere duobus modis aut sicut dixit Anaxagoras qui dixit q ōnia fuerunt insimul. et quiescentia tempore infinito. et q intelligentia fecit in eis motū et distinxit ea aut sicut dixit Empedocles q quāq; mouentur et quāq; quiescūt. mouentur eū quā amicitia fecit de plumbus vnū aut quā lis fecit de vna pluma. et quiescūt in temporib⁹ que sunt interim. quando dixit sēdm; aūt q vnū innatū est ex plumbus et q completū est vnū infinitantur ex eo pluma sēdm hunc modū generātur. et sic nō aut sēdm eas eternū sēdm vero q hec duo mutantur et non finiūtur eū hoc sēdm hunc modū semper mouentur similiter. intelligendū. n. est ex hoc qd dixit secundū vero q hec duo. i. sēdm vero q h duo transmutantur

Quia natura diuisionis fuit duos modos in hoc qd posuit q motū sēdm totū defecit ab entibus quos modos antiqui di

sibili aliquid gñeratum ex nichilo. et negant hoc primapñ et causa errorꝭ eorñ fuit hec q̄ sē tiatur q̄ multa comprehensibiliñ visu gñerā tur ex rebus incomprehensibilibꝫ visu .v. gñā aer ex igne et sic magnātur primo aspectu possibile esse aliquid gñeratum ex nichilo vul gus cū non intelligit de non ē nisi illud qđ non cōprehenditur visu et hc accipñt rem assimulatā rei loco veri rei. et existimāt im possibile esse possibile et mouentur ad cōfir mandū hoc ex h. q̄ mos est dicere q̄ subiectū ē necessariū agenti .s. subiectū ex quo fit ge neratio est diminutio agentis. et oīa ista stꝭ existimationes vulgares valde suffragantes sēm casū sēm quē nutriūtur homines m ꝛs non sēm sermones suffragantes. agens cū non posse agere aliquod impossibile ñ dicatur esse diminutio. sed dicere ipꝫ facē ali quod īpossibile et posse facere est deceptio et qñ declaratū est hoc fundamentū. dica mus et quia hoc qđ intendebatur declarare .s. q̄ potentia motus est prior tēpore motu ē manifestū sine diffinitione motus et dicit et sine hac diffinitione ꝛc. i. et sine diffinitu one motus apparet eā ex inductione q̄ nō mouetur illud qđ anteqū moueatur nō ēt possibile moueri. qñ si non esset possibile moueri non moueretur. v. gr. q̄ non alterā tur nisi illud qđ possibile erit alterari et si uliter non movetur nisi illud qđ aī erit possibile moueri in loco et intelligendū est de hac mutatione duos modos potentie. .s. q̄ inuenit in ipo moto. et q̄ inuenit in mā mota. D d. necesse ē igit. i. necesse ē igit ut potentia ad il lud qđ generatur existat in ea aī ipm gene ratū. v. gr. q̄ illud qđ combuitur et fit igni ignitū erit cōbustū anteqū cōburatur et ista potentia non tñ precedit passionē existē tē in passuo sēm tēpus. sed eā precedit se cundū tēpus virtute agentē in agente qđ eū combustū erat aī combuere. et ideo omne agens qđ pōt agere q̄ndoq̄ et q̄ndoq̄ non. necessario mouetur q̄ndoq̄ potentia et q̄ ndoq̄ non. et ōnia ista sunt necessaria et vera et hoc qđ dicunt loquētes nīe legis. immo mouentes q̄ possibile est fuerit actio nouā .s. postq̄ non fuerit tēpore infinito ab agente antiquo absq̄ eo q̄ illic sit causa q̄ faciat illud agens agere in aliqua hora magꝭ q̄ in alia. est sermo sophisticus et deceptiuꝰ

dico sēm hanc expositionē intellexit alfara bius et alij hoc capitulū .s. q̄ inducit diffinitio nē motus ad declarandū potentiā esse ante actū. et hoc non est primū motum sēm q̄ ē mo tus. sed est primū nouo facto sēm q̄ est nouū factū. .s. vt potentia et posse non precedat ipꝫ sēm tēpus. sēm autē nīm expositionē inducit diffinitionē motus ad declarandū q̄ motꝰ est in moto. qm̄ qñ dictū fuit in diffinitione eius q̄ est entelechia motus necesse est vt sit in moto. ōnis enī practio necesse est vt sit in re que practur. et sēm hunc Alexan drū in suo libro de primapijs inducere diffi nitionē motus ad declarandū motū esse et nū et h qđ dixit sine hac diffinitōe ꝛc. h decep pit homines in hoc. et existimauerūt ipꝫ de clarare potentiā esse aī actū in tēpore et ipse intendebat dicere q̄ non dicatur moueri nisi illud in aliꝰ natum est motus. .s. corpꝰ mo bile et q̄ non mouentur in īmobili

Ergo et h necessariū est aut fuit aliq̄ qñ quin non essent prius aut potentia esse

Ista etiā necesse est aut ut non sit talia nisi in aliqua hora absq̄ eo q̄ talia sint aut ut sint talia eterne

Dicat ista igitur sensibilia necesse est ei vt non sint sicut vident .s. q̄ quedā semp mo uentur et quedā sēper quiescūt. aut semper fuerūt sibi h duo in aliqua hora .s. motus et quies absq̄ eo q̄ ante ullam essent huius dispositionis. sed ōma erāt quiescentia. Dē de incepērūt ab aliquo moueri sēm q̄ modo sentiūtur aut semper fuerūt sēm q̄ mō sen tiūtur et qñ dixit q̄ h est querendū primo in cepit declarare ipm. dico q̄ h est expositio vi rū dixit. et quia iam apparuit prima mota ē aut primū motū qđ est causa in motibus eorñ que mouentur qñq̄ existis rebus que sunt hic et quiescūt qñq̄ et nunquā appa ruit q̄ ista mota quiescit neq̄ in aliqua hora .s. corpora celestia. considerandū est vtrū fue runt istius dispositionis in aliqua hora .s. ipa esse primo mota. aut semper fuerūt illi us dispositionis .s. mota eterna. et dixit hoc quia declaratū est in primo septimi impos sibile ē corpus movere corpus in infinitū et ideo necesse est mundū habere primū mo tū aut primā motā. et si non moueretur magnitudo infinita in actu. et inueniretur motū infinitū p̄tāsue in tēpore finito spa

Cinapiamus igitur ex predictis in quib⁹ prediximus distinctionē et determinationē in armbus. et nos inapiamus in rebus determinatis prius in rebus naturalibus. Dicimus igitur q⁹ motus est actus eius qd̄ ūmatū ē mouere sēdm q⁹ ūmatū ē mouere ⁊ necesse est igitur illa esse in quoū potēcia ē mouere vnoquoq; motuū. et sine hac diffinitione oēs homines concedūt q⁹ non est necesse mouere nisi illud qd̄ pōt mouere. et hoc necesse est in vnoquoq; motuū. v g. q⁹ non alteratur nisi illud qd̄ ī natū ē alterare nec transferetur nisi illud qd̄ ūmatū est transferre in loco. necesse est igitur ut res sit ūmata combuī prius ā ttq̄ combuatur et cōburere añq̄ cōburat

Videst inapiamus igitur primo a rebus que nos est vt determinētur in ūaq; arūq; que sunt. q. prinapia earū. et inapiamus ex istis in hac scientia a rebus quarū diffinitiones determinandum⁹ ex rebus naturalibus. et incepit ponere ad hoc ꝓpositionē notā. et est. ōne qd̄ est postq̄ non fuit. necesse est ipm fuisse ante in potencia. et q⁹ motꝰ generatis talis est. s. q⁹ omne qd̄ mouetur postq̄ non mouebatur. necesse est vt ante esset possibile ut moueretur. et ītroducit ad hoc confirmandū duos modos. quoū vnus est ex hoc qd̄ declaratū est de diffinitione motus et sēdo ex inductione et dicit. dicamus igit⁹ q⁹ motus ic̄. i. dicamus igitur quia qū declaratū est intentio istius libri q⁹ altera diffinitionū motus est endelechia. motꝰ. sed q⁹ est motū. i. et endelechia eius qd̄ ūmatū est mouere. necesse est vt res mobiles sit ante motū in vnoquoq; genere motuū et qū res mobiles fuerunt ante motū. tunc potencia ad motū erit ante motū. et intelligendū ē ex hoc q⁹ motū est prius tēpore motu duob⁹ modis Quorū vnus est vt motū in quo est potencia sit alterius speciei a specie motꝰ in quo est ipe motus. Sed⁹ est vt illud mobile in quo est potencia ad motū sit motū in actu. s. q⁹ motū in potēcia est idē numero cum moto in actu. primus autē modus inuenitur in duobus. s. in motu generationis et corruptionis. et in motibus trāslationis que est corporū simplicium. motus enī cuius generatio est finis et cōplementū. suū sb strī est illud ex quo est generatio. et similiter est de corruptione. subiectū vero motus trāslationis elementoū in quo est potēcia precedens hunc motū in tēpore est corpus ex quo est generatio elementi. v. g. quia quando ignis generatur sēdm totū statū h; vbi. qd̄ est supernus sēdm totū. et dum generat⁹ pars singula illius statum habet singulā partē illius vbi potencia igitur ignis motꝰ non est in subiecto qd̄ est ignis in actu. sed ī subiecto in quo generatur ignis. v. g. ligno combusto aut oleo inflāmato. et hoc ignoīa ut Joannes grāmaticus. et existimant ꝙ quedā potencia arū inuenitur cum illo ad qd̄ est potencia. et decepit alios in hanc potencia am esse communicatā cū forma ignis que est ī actu per potencia que est communicata cū ea qū violatur ab aliquo qū generatur. ne moueatur supernus. et ista potencia est alia a naturali qū sit violenta naturalis autē impossibile est vt sit communicata cū forma ignis. s. potencia que est in igne ad motū supernū et si hoc esset tunc duo contraria essent in eodem subiecto et in eodē tēpore. s. potencia motus et motus insimul qd̄ est impossibile. et hoc manifestū est et ex hac diffinitione motus apparet bene impossibile esse generationē ee ex non esse puro. generatio enī est motus. et est necessariū ens motū esse in actu ad esse motus. et ideo impossibile est aliqd̄ ens generari a moto qd̄ est in potencia ens tantū v. g. a prima materia sēdm ꝙ pōt intelligi nuda a forma nedū vt generetur ex nō esse et eā apparet hoc idē ex significato huius sermonis hoc generari ex hoc. v. g. albū fieri ex nigro et vniuersaliter contrariū ex cōtrario non est dicere ꝙ ipm contrariū mutatur in suū contrariū. illā enī albedinem fieri in igne in medio impossibile est aut ipm calorē frigus. illud igitur qd̄ possibile trāsmutari in subiectū generati. et est illud ex quo ē generatio et illud est subiectū contrarij. et qū ita sit et non esse est vnū contrariorū impossibile est eius naturā mutari in ēe. ergo impossibile est aliquid generari ex eo in⁹ ꝙ actus ideo dicatur ꝙ dies fit ex nocte. i. post recessū noctis. et frigidū ex calore. i. post calorē. est igitur necessario aliquid cū quo aduīgit nō esse ex quo fit generatio essencialiter. et h notū est per se. et antiqui oēs cōuenīt in hoc. loquētes autē sanctem hūt pro pos

celestis primus et illud qđ mouetur hoc mo
tu et qđ mouet h motu vt declarat̄ est m sep
timo et tercio. s. q ante motū non est motus
esse naliter. incipit pseuton vtū motus
qui est huius dispositionis posset ee primus
sedm tēpus et sedm naturā. aut non posset
esse nisi sedm naturā tm̄. s. q semper fuit et
erit. Deinde posuit pseutationē suā de hoc ī
rebus motis. et dixit q illud qđ mouetur pri
mo motu tēporali si sit huiusmodi motus tē
porālis huius dispositionis. necesse est aut
vt sit generatū aut eternū. s. q semper fuit t
erit. sed motus eius primus fuit tēporalis.
sequitur fuit generatū tuncante primū mo
tū tēporalē fuit alius motus. et sic ille mot⁹
qui fuit positus primus non est prim⁹ nec
tēpore nec natura motus. n. aī quē est mo
tus non est primus neq; sedm tēpus neq; se
cundū naturā. et si motū fuerit eternū et p
mus motus quo mouetur fuerit primus ī
tēpore. s. q mouetur post quietē infinitam
necesse est q qū motor sit eternus et motū sit
eternū. et nulla causa sit agēs q istud motū
sit quiescens in aliqua hora et motū in alia
necesse est vt non quiescat et vt non mouear
qū candē habēt proportionē ad motū et ad pri
vationē motus quapter necesse est ibi esse
causā agentē motorē q mouear postq̄ non
mouebat et nisi motū vt mouetur postquā
non mouebatur aut causā facientē vtrūq;
et aut causa aut per eius ablationē. aut per
eius absentiā. et quomodocūq; fiat. necesse
est vt ante illū motū positū primū motū sit
alius motus. et sic non erit primus sicut fu
it positus. neq; sedm tēpus neq; sedm natu
ram. ergo necesse est vt sit hic primus mot⁹
naturaliter qui sēper fuerit et motū tale et
motor talis si non fuit sedm tēpus. et q nō
sit hic motus primus alio modo qđ est im
possibile. et similiter declarabitur q semper
erit. et inducit hanc expositionē sedm verba
Ar. non est difficile. imo expositio ista ē qua
non potest ee verior. et non debet aliquis dice
re q primus motus tēporalis ē motus gene
rationis. motus enī generationis non est mo
tus sed finis motus. et impossibile ē vt sit
primus sedm tēpus. aut sedm naturā. nec
est motus cuius finis est generatio est poss
bile vt sit primus nam iste motus est mot⁹
alteratiuus. et primus motus debet esse et

nus. et est declarat̄ in vltimo sexti q impos
sibile est vt motus eternus sit nisi motus re
gulans

Alia quidē mouent singulariter. alia
autē et contrarios motus ut ignis quidē
calefacit. frigefacit autē non sanctus aūt
contrarioūm videtur esse vna. videtur q
dem igitur et ibi aliquid simili modo esse
frigidū autē calefacit contrariū quodam
modo et ambiens sicut permittat voluntā
rius sanctus qū contrario vtatur sanctate. si
igitur quecūq; possibilia sunt fieri. a
pati aut mouere aut moueri. mouere aūt
non primis possibilia sunt. sed sic se ha
bent. et proxima altioribus sunt. quare
qū proximātur mouens aliud mouet.
aliud autē mouetur. et qū insit manifestū
se hoc quidē motuū. aliud vero mobile

Et quedā mouent singulariter et que
dā mouent duos motus insimul. v. gra.
qū ignis calefacit et non infrigidat. ho
mo vero existimatur esse duoru con
trariorū eidē sed apparet in alijs aliquā
mule hoc modo frigus nisi qūq; calefaciat
qūq; inuenitur quoquo modo sicut sanc
pertur qūq; qū vtitur sua sanctate pter
se sed non omnia que possūt agere ā pa
ti aut mouere aut moueri necessario pos
sunt hoc. sed qū fuerint tales dispositōis
aut qū fuerit viuentes sibi ad minus im
q qū fuerint viuentes sibi hoc mouebit
et hoc mouebitur et qū fuerint in illa dis
positione in qua h unatū erit mouere t
h unatū est moueri

Qū posuit q causa quietis est alia a cā
motus. et q qū fuerit positū aliqđ motū p
q non mouebatur q necesse est vt auferatur
causa quietis et q ablatio illius est mūtatio
tuno aut sequēs mūtationē. et est mani
festū hic esse aliqua que faciūt duo contraria
insimul. et apparet in eis mouere absq; eo
q pereat ea alius motus et sunt enim ra
tionalia incipit declarare hoc et intendit dis
soluere questionē attendentē in eo et dixit et
quedā mouent. i. et apparet q quedā mouēt
motu singulari tm̄. s. vno duoru motuū cō
trariorū. et quedā mouēt duobus motibus
insimul. s. in locis diuersis. illa autē q mo
uēt motu vno tm̄ et non habent potentiā
ad contrariū sunt illa que mouēt per virtu

aũ mhmtũ vt declaratũ est in ꝑmo septimi
Siquidẽ igitur factũ est mobiliũ vnũqd̃ q; necessariũ est acepta. aliã mutatioẽ ꝓmis factã esse. et motũ sedm quẽ factũ ẽ possibile motũ esse aut mouẽ
Si igitur vnũqd̃q; mobiliũ non mouetur nisi ꝓstq̃ in sua potentia aut ut mouatur. necesse est ut ante transmutationẽ dictã fuisset alia transmutatio et motus in quo fiat possibile mouẽ aut mouar
Si igitur hꝝ d̃ narratum' ꝙ õne motũ et omne mouẽs necesse est ut antecq̃ moueat mouar et mouẽ in actu. vt mueat' mouere aut mouẽ in potentia. et posuimus ꝙ ista potentia et posse est nouũ necesse ẽ ꝙ ante ꝓmũ motũ quẽ posuimus ꝓmũ est alius motus per quẽ fiat post se precedẽs ꝓmũ motũ qui positus fuit ꝓmus posse eũ qd̃ precedit motũ fieri de nouo necessario sequitur motũ sed iã posuimus ipm ꝓmũ. et hẽ inconuenies. et similiter accidit in trãsmutatione per quã fiat posse. si ponamus ipaz esse ꝓmũ. s. qm̃ sequitur vt potentia ad ipaz precedat ipaz sedm tẽpus. et ꝙ ista potentia sit facta ex trãsmutatione. et qd̃ apparet ex hac sermone est ꝙ necesse ẽ vt ante ullũ motũ qd̃ ponatur ꝓmũ est alius motus. sed non sequitur ex hoc vt sẽs motus fuerit ante adeptũ statum. sed sequitur vt sequatur ipz inter pollatã. s. ꝙ inter illos fuit tẽpus quietis in quo mouebatur posse. qm̃ autẽ diximus ꝙ possibile non erat ꝫ actum nisi ꝑ aliquid ꝫ actu. s. per motorẽ necesse est illos modos esse. s. fuisse. s. ꝙ nullũ tẽpus fuit extra motũ. et si esset ꝫ tunc pauciores motores eũ non mouet ipm nisi in tẽpore in quo mouet et non ante nisi quia ante non habebat dispositionẽ qua possibile erat ipm mouere. et qñ perfecta erat in eo ipa dispositio. tunc incepit mouere. et ista dispositio aut est in ipõ motore aut in moto aut in vtroq;. et ẽ aut quia motor non fuit ẽ tẽpus fuit. aut ꝙa fuit. sed diminuebatur ab ipõ dispositio per quã mouet et hoc est aut ꝑ aliquã dispositionẽ in eo aut ꝑter dispositionẽ ex moto. ꝙa sunt distantia et impedimenta. et iste tres dispositiones forte defuãũt plures earũ aut vna in moto. et hec erit causa ꝙ motor non mouebat. ergo necesse est vt ipm mouere huc
cedat motus ꝓcedens. s. ꝙ primapũ sui mouet sit finis motionis antecedentis ipm et mouet istud precedẽs aut fuit in moto aut in motore aut in extrãseco. s. aut generatio. ꝙ alteratio eorũ. aut in vtroq;. aut dispositio in altero eorũ aut in vtroq; aut appropinquatio in loco aut recessus impedimenta ergo necesse est ꝙ ante trãsmutationẽ esset trãsmutatio aut trãsmutatio non vna ꝑ quã transmutatũ fuit possibile vt trãsmutaretur ꝙ trãsmutatio continua aũ ea ꝑ quã trãsmutans fuit trãsmutans postq̃ fuit in posse. forte fiat hunc modũ quia apparet ex sedo oppunente qd̃ post mouet. et est ꝙ aliquis dicat ꝙ posse qd̃ precedit primũ motũ est antiquũ sedm ꝙ ponunt ipm dicentes mundũ fieri postq̃ non fuit in aliqua hora. et forte tacent ipm quia non indiget eo in hac dictatione
Si autẽ que sunt precunt motui semper non existunt. irrationabile quidẽ videtur et abunde sacientibus. at vero magis ingredientibus hoc necessariũ est attendere. si enim alius quidẽ mobilibus existentibus. alius autẽ motibus existentibus aliquũ quidẽ aut aliquid primũ mouens. hoc autẽ qd̃ mouetur aliquũ. aliquũ autẽ medium sed quiescat. oportet ergo hoc mutari prius. erat enim aliquũ causa quietis. quies. ii. privatio motus est. quare ante primã mutationem erit mutatio prior
Et si in pcedito semper fuerint talis dispositionis sed non fuit motus apparebit ex isto ipo sermone qũ fuerit considerantibus ipm non habere modũ. et hoc apparet manifeste. et sequitur in ea magna improbabilitas qũ inueste gnuerit quis beue. qñ si illa que innata sunt mouere. et illa q̃ innata mouere sunt et qñq; erit hic primus motor et erit hoc motũ. et quãdoq; que nõ erit vtriq; sed quies. necesse est ut in hac dispositione ante illud sit transmutatio quies eũ aliquã habuit causã. nã quies est privatio motus. quapp necesse ẽ vt nõ primã transmutationẽ sit transmutatio ꝓcedens
Quia hoc qd̃ posuit in hoc quesito quasi fundamentũ hui qd̃ fundauit demonstrationẽ est hic esse ꝙ hic est primus motus et primũ motũ. et primũ mouẽs. Q. ff. motus

qñq; et mouentur qñq; nñ ꝑter mouentē
nē trāſmutationē factam m eis ex extrīſeco
aut m aiam aut m corpe manifeſtū eſt t
plixe loquetur de hoc poſt qñ enī aiam mo
uetur poſtq̄ non mouebatur neceſſe eſt vt ī
eo ſit aut appetitus qui non erat aut concu
piſcentia. et illa concupiſcentia aut appetit⁹
non fuerit niſi per trāſmutationē precedē
tē ab aliquo ente extra aīam. et hoc eſt qñ
illud ens fecerit aliquā paſſionē m corpe ei⁹
ex qua fiet concupiſcentia que non erat añ
aut appetitus. et ex cōprehenſione illius en
tis aut ex paſſione ſue cōmphenſionis ab
eo acidet ei imaginatio et ſaentia et appeti
tus qui ante non erat. et concupiſcētia mo
tus que ante non erat. ſi autē poſuerimus
ipm m ōmbus ſuis diſpoſitionib⁹ exiſtentī
bus m ipō et extranseas m diſpoſitione qui
etis idē aī ipō m diſpoſitione motus. tūc ne
ceſſe eſt q̄ non ſit dignus mouerī aliqua
hora q̄ quieſcere. et ſic aut non quieſcet ne
q̄ mouebitur aut quieſcet et mouebitur ī
ſimul qd̄ eſt impoſſibile. qm̄ qū ꝑportio illi⁹
qd̄ habet potentiā agendi duo contraria
ad contraria fuerit eadē non faciet alterū
illorū et ideo qū fuit impoſſibile m talibus
iſtis vtrutibus eandē ꝑportionē eſſe ītēr du
as actiones contrarias. ideo impoſſibile fu
it vt eſſent extra ambo. v. g. vt aiam̄ eēt
extra motū et quietē. et qd̄ dicāt loquentes
nīr legis voluntatē dependere de actione en
tis non m aliqua hora. ita q̄ illud ens fiat
apud preſentiā illius hore abſq; eo vt fiat il
lic trāſmutatio eſt ſermo non intelligibilis
Voluntas enī qū fuerit ad inueniendum
aliquod ens aliqua hora. neceſſe eſt vt ī vo
lente fiat m illa hora concupiſcētia ī agen
te que non erat ante. et illa eſt cauſa ꝑpter
quā ad agendū m illa hora et non ante et
cauſa illius concupiſcētie eſt preſentia tem
pous. et ꝑſentia tēpous que non erat ātea eſt
trāſmutatio neceſſario aut ſequēs trāſmu
tationē. concupiſcentia igitur facta ꝑ pre
ſentiā tēpous eſt trāſmutatio extra trāſ
mutationē ante igitur trāſmutationē q̄ ē
poſita prima eſt alia trāſmutatio et non
pōt homo ſanus fugere hanc fidē exiſtima
tione preſentie

¶ Si igitur non ſemper motū eſt. tunc
manifeſtū eſt q̄ non ſic ſe habebunt ſicut
poſſibilia. h quidē mouetur illud vere mo
uetur. ſed oportuit mutari alterū ipōz. ne
ceſſe enī in his que ſunt ad aliquid ama
tur. vt ſimul duplū non eſt nunc mutatur
duplū. ſed non vtrūq; alterū. erit ergo ꝙ
tam mutatio prior prima

¶ Si igitur non fuerit ſemper mota ma
nifeſtum eſt q̄ non erāt illius diſpoſitio
nis in qua hoc potuerat mouere et hoc mo
uere. ſed alterū eorū trāſmutatur. neceſ
ſe eſt enī hoc ſequi in eis que ſūt in capi
tulo ad aliquid v. g. q̄ ſi hoc non fuit
duplū iſtius et eſt modo neceſſe eſt trāſ
mutationē eſſe. et ſi non in vtroq; in al
tero. quapter neceſſe eſt ut prima trāſ
mutationē ꝑcedat trāſmutatio

¶ Si igitur non fuerit entia ꝑtinta que
ſemper mouebantur ſed m aliquo tēpe fue
rūt. quieſcentia aut finito aut infinito. ma
nifeſtū eſt q̄ in tēpore illius quietis ſi erunt
in diſpoſitione in qua poſſibile erat vt mo
tor moueret et motū moueretur. et qū
fuit et poſtea venerūt ad diſpoſitionē in qua
motor monet in actu. et motū mouetur in
actu manifeſtū eſt q̄ illud impedimentū
ablatū eſt ex quo neceſſe eſt q̄ alterū
eorū aut vtrūq; trāſmutetur. et h intendēbat
qū dixit ſed trāſmutatur alterū et qū poſu
it q̄ neceſſe eſt in motore et in moto qū fue
rūt mutata ex diſpoſitione in qua nō fuit
motus ad diſpoſitionē in qua eſt motus q̄
neceſſe eſt vt illi motori aut moto acidat trā
ſmutatio aut vtriq; aut per accidēs aut ſe
cundū aliter incepit declarare h et dixit neceſſe
eſt enī ꝛc. i. et h neceſſe eſt quia motor et mo
tū ſunt in capitulo ad aliquid. et quia in
aliquo tēpore h non mouebat et h non mo
uebatur et poſt h mouebat et illud mouebatur.
manifeſtū eſt q̄ inter illa fuit facta relatio
que non fuit ante. et ōnis relatio ſequitur
trāſmutationē. ergo neceſſe eſt vt añ trāſ
mutationē poſitā ſit aliqua trāſmutatio
in motore aut in moto aut in vtroq; aut
extrīſeco. v. g. q̄ ſit illic aliqd̄ impedimētū
qd̄ auferatur poſt. et hoc intendebat qū dixit
neceſſe eſt igitur vt ſit trāſmutatio ꝛc. D. d.
quapropter neceſſe eſt vt prima trāſmuta
tionē precedat trāſmutatio et h demōſtra
tio quā induxit eſt vniuerſalis in ōni mo
tore ſiue in virtute rationali. ſiue in non ra

tes naturales m cis. V. g. ignis qui calefiunt tanti et non infrigidat. s. essentialiter. et nix que infrigidat et non calefiunt. illa autē que habent potentiā ad vtrūq; contrariū sūt virtutes sacientes. s. cōprehensiue. et h intendebat qui dixit cognito vero &c. i. virtutes autē rationales videntur habere posse ad vtrūq; cōtrariū et intendit hic per hanc dictionē exclusiua tur concedi ab omnibus aut a pluribꝰ et q; virtutes naturales agūt alterū contrariorū et quēq; reliquū per accidens dixit sed apparet &c. i. sed in virtutibus naturalibꝰ est aliqd̄ simile a qd̄ inuenitur in virtutibꝰ rationalibꝰ de hoc. s. q; agunt vtrūq; contrariū quia altera actio est virtutū naturaliū p se et reliqua per accidens in virtutibus autē rationabilibꝰ due actiones contrarie sunt essentialiter et qui notificauit q; virtutes naturales habēt ea hoc. dedit exēplū et dixit. frigus enī &c. et intendit per hoc qd̄ dixit inuenitur hoc q; calor existens in re inuenitur de extraneo in trinseca p frigus. ex quo accidit q; illud ens calefiunt modo accidentali. et hoc intendebat qui dixit quoquo modo. et quia iste modus transmutationis. s. qui est per accidens fit ex virtutibus rationabilibus sicut fit ex virtutibus naturalibus notificauit hoc et dixit quēadmodū scilicet &c. i. q; frigidū calefieri per accidēs est simile peccato arrogantie quando conuenit extra contrariū vero et iste est ille qui vtitur sua scientia puerse. s. qui vtit sua scientia contrario ei quo deberet vti. et forte in dixit hoc post illud qd̄ intendebat declarare de improbabilitate contingente ponendo q; ōma fuisse quiescentia a tēpore infinito. p̄ter alterū duorū. aut ad declarandū q; si fuerit positū q; ōma erāt quiescentia. deinde mouerī q; non sequitur in ōnibꝰ hoc. s. vt causa motus sit alia a causa quietis. et causa motus illius cause sit aliud a causa quietis eius sicut sequebatur in dicto sermonis existimatur eni q; hoc non contingit in motoribus qui agūt alterū contrariorū duorū tantū. in virtutibus autē que agunt duo contraria insimul non contingit vt causa quieti non sit causa motus. qui illud qd̄ agit quietē. in istis virtutibꝰ est illud qd̄ agit motū sed contingit hoc in quibusdā qui ille qui ponit hunc sermonē non posset ponere ōma de genere virtutū q; agūt contraria. et sed; h dedit responsionē ad hanc questionē dicendo. sed non ōma que pūt &c. i. et ponens hunc sermonē et dans hanc rationē nō pōt dicere hoc in ōmibus rebus qui plures rerū in sunt rationales sed plures rerū que mouent et mouentur non reapūt mouere et mouerī nisi qui fuerunt in aliqua dispositione ex extrinseco. et reperiūtur quescere qui fuerūt ex extrinseco in continuo illius dispositionis in qua erant in qua mouebantur et mouentur et hoc intendebat qui dixit. sed qui fuerunt talis dispositionis &c. i. sed rerū naturaliū res naturales ea que sunt innata mouere et moueri. postq; erunt non mouet aut mouentur nisi aut quia diminuebatur ex eis dispositio per quā hoc mouet et hoc mouetur aut quia distant ab inuicē. aut quia illic est aliqd̄ impedimentū. qui igitur vtriusq; corū fuerit in dispositione qua hoc mouet et hoc mouetur et fuerit ppinquū vni alij. et nō fuit illic impediēs. tunc necesse erit vt hoc mouet et hoc moueat. Sed adhuc remanet eadem questio potest eni aliquis dicere q; primus motor totus est ex habentibus virtutes rationales. et qui habentia virtutes rationales reapūt mouere post quietē. et quescere p motū absq; eo q; deficiat dispositio per quā hoc mouet et hoc mouetur et absq; eo q; deficiat appropinquatio in tēpore quietis. et sic totū erit quescēs per quietē istius motoris et qui reapit totū mouere. et erit oīa mouēs et mota extranea reducta ad talē motorē Secundū igitur hanc expositionē forte dimittit dissolutionē istius questionis vsq; post. q apertē dicit hanc questionē. et sed in hanc expositionē est intelligendū. sed non ōma. hoc qd̄ intelligitur de particulari negatiua et p hoc qd̄ dixit. sed qui fuerit talis dispositionis q; intelligitur de particulari affirmatiua. Sed a autē expositio est vt intelligatur ex hoc qd̄ dixit. sed non oīa hoc qd̄ intelligitur de vniuersali negatiua. et q. diceret q; non omnia possūt mouere postquā non mouent absq; eo q; illic sit causa facta que sit causa alicui quod eoꝝ que innata sunt mouere fuerit mouens in actu. et eoꝝ sūt innata moueri fuerit motū in actu. et sed in h sermo eius erit vniuersalis in ōmibꝰ virtutibꝰ motus. s. rationalibus et irrationalibꝰ et hoc ē manifestū. qm̄ autē rationales non quescūt

nē trāſmutationē eſt trāſmutatio

Adhuc autē prius et posterius quō
nāt tempore non contingit aut tēpus nō
sit motus. si igitur tēpus est numerus
motus aut motus quidā est liquidē tps
semper est. nec esse est motū pcteritū esse aut
vero de tēpore extra vnū simul intelligi
videntur oīs ingenitū eū dicit. et ppt
hoc Democritus demonstrat tāgī impos
sibilia oīa esse facta. tēpus eū impossi
bile est esse factū plato autē ipm genitū
solus. simul eū ipm cū celo factū esse et
lū autē factū dicit

Dictū est hic quomodo potest esse prius
et posterius si tempus non sit. et quomō
erit tempus si motus non sit. si igitur tē
pus est numerus motus aut aliquis
motus. tūr tēpus si fuerit eternū necesse
est ut motus sit eternus. sed videmus oīs
pter vnū conuenire in hoc de tēpore. di
cunt eū ipm esse non genitū. i. non
nouū. et per hoc declarat Democritus i
possibile esse oīa esse genita dicit. q
tēpus est non genitū. plato vero gene
rat ipm dicit eū ipm genitum eū celo +
q celū est genitū et nouū

Cū declarauit q ex diffinitione motus
apparet q motus est eternus. dicit. q hidem
etiam apparet in tēpore. one enī genitū
necesse est vt suū non esse precedat ipm et
quomodo pōt aliquis intelligere prius et
posterius si tēpus non sit. tēpus eū fuerit
prius et posterius in rebus que non mouē
tur. in rebus autē que mouentur prius et
posterius existit per se et cū ponit q prius
et posterius non erit si tēpus non fuerit. et
q nouū nō erit si prius et posterius nō fue
rit sequitur ex h q nouū non erit si tēpus
non fuerit. et cū apparuit et q nouū non
erit nisi tēpus sit. et tēpus non pōt esse m
si motus sit per h q declarauit est q tēpus ē
numerus motus scdm prius et posterius i
cepit declarare q necesse est si tēpus sit eter
nū vt motus sit eternus. s. cuius tēpus est
numerus et dicit. si igitur tēpus est nume
rus motus ꝛc et ista consequitio est manifes
ta ex diffinitione tēporis declarata i quar
to istius libri. et pōt declarari ex ipa natura
tēporis est enī notū p se q tēpus aut est tēpus
motus aut sequitur motū et dicit aut alī

cuius motus quia non erunt in hoc loco si
ue tēpus sit motus siue nūs alicuius motus
et cū verificant consequentiā in h syllogis
mo. incepit inducere opiniones antiquor
et dicit. sed videmus oīs preter vnū ꝛc. i. t
sermo eius in h est intellectus per se et ap
paret. quantum percipiebant tempus esse
eternū sed non percipiebant ipm sequi mo
tū. et ideo dicit democritus dando rationē
q impossibile est vt oīa essēt genita et
h q tēpus est vna rerū et non est genitū
et si antiqui precepissent q tēpus non ēt
extra motū. credidissent motū esse eternū
Platonem autē arguit continuū qd' arguit
antiquus. concessit enī tēpus sequi motū
celi sed non concessit ipm esse eternū. sed ge
nitum.

Sigitur impossibile esse et intelligere
tempus sine ipo nunc. nunc autē est in
dictas quedam et principiū et finis hales
simul principiū quidē futuri tēporis. finis
preteriti. tunc necesse est semper esse tēpus
vltimū enī finis accepti tēporis i alio
ipōrū nunc est. nichil enī est accepere tem
pore preter nunc. quare quū est principi
ū et finis ipm nunc. necesse est in ipso
vtrāq; esse semper tēpore. at vero si tēpus
est. manifestū est quia necesse est esse et
motū. si quidē tempus est passio quedā
motus

Et eā si impossibile est vt sit tempus si
intelligatur extra instans. et instans ē
medium. et est principiū et finis sed pri
cipiū temporis futuri et finis tēporis p
teriti. necesse est ut tempus sit eternū. si
nā si fuerit acceptū vltimū tēpus post
qd' non est tēpus. necesse est ut sit in ali
qua hora. quonā impossibile est vt in
tempore sit aliquid omnino nisi istāns
ꝛc. instans est principiū et finis necesse
est ut ex vtrāq; parte sit tēpus. et si ex vtr
q; parte sit tempus. manifestū est vt
motus sit eā. tempus enī est aliquid ac
cidens motus

Cum declarauit q necesse est si tēpus sit
vt sit motus. s. motus cuius numerus est
tēpus. incepit declarare tēpus esse eternū
et posuit ad hoc duas propōnes quarū
vna est q instans nunc q mouentur nisi i
tēpore. et q impossibile est tēpus ēe extra i

tionali·et h̄ induxit nos ad exponēda verba
eius sicut prius exposuimus.et oportet nos
pensantari in h̄ loco quid intendit per hunc
sermonē·Vtrū intendit q̄ motus sēdm gen⁹
semper fuit aut intendit h̄ cē motū eternum
vnū in specie est·n.in h̄ aliqua difficultas q̄
mā si intendit declarare q̄ motus non defi
sēdm genus in aliqua hora existimatur q̄ i
possibile est ipm continuum sēdm genus sēd
quēcunq; modū fuerit positus sed sunt posi
tiones impossibiles·et possibiles quedā et h̄
qd̄ est possibile est illud qd̄ necessario sequit
cristis ꝓpositionib⁹ quas posuit h̄.s.potenti
am precedere actū sēdm tēpus.et sēdm h̄ est il
lud qd̄ intendit de hac intentione diminutū
et ideo videmus alfarabiū in suo libro de enti
bus trāsmutabilibus nō numerare modo⁹
in quibus possibile est motū precedere motū
alterū.et in motore et h̄ in moto·D.declarasse
quis possibilis et quis impossibilis et q̄ pos
sibilis est necessarius sēdm diffinitionē mo
tus·et sēdm hoc erit opus Alfarabij quasi
complementū ad illud qd̄ declarauit Ar(ist)
h̄ Ar(ist) fecerit illud qd̄ fecit Alfarabius ī sēdo
libro de generatione.in illo enī libro declara
uit qualiter est impossibile ōnem motū precē
dere motū et quomodo est impossibile et hic
sermo eius in hoc libro est diminutus et cō
plebitur post·aut dicamus q̄ Ar(ist) non intē
dit per hanc declarationē declarare q̄ ipos
sibile est mundū esse in aliqua hora extra
vnū motū sed declarare q̄ mundū impossi
bile est vt sit extra motū sēdm genus et q̄
modo moueatur ōnem motū precedere mo
tū est alia questio et sēdm h̄ videtur quasi
intendere contradicere sermoni dicentium
motū deficere in aliqua hora non probare
motū esse eternū·et forte eā intendit per
hunc sermonē probare mundū esse semper
sēdm hanc dispositionē in quo est modo qm
qū posuerimus q̄ ista ordinatio est natu
lis·et q̄ impossibile est mundū habere aliā
ordinationē preter istā·s.q̄ oēs motus re
duantur ad corpus celeste.et q̄ ꝓpinquita⁹
corporis ad quasdā res et suā remotio a qui
busdā est causa ꝓpter quā quedā mouentur
qūq; et quedā quiescūt qūq;·et ꝓpter quā ō
nē motū sequitur motus et est declaratum
q̄ impossibile ē motū deficere in aliqua ho
ra.ergo manifestū est q̄ mundus semper
fuit et erit in h̄ dispositione·qm̄ si deficeret
ut non deficeret nisi per quietē non per muta
tionē ad aliā formā et qū impossibile sit ip̄;
mutari ad aliā formā aut quiescere necesse
ē vt motus corporū que sunt eterni motus
que sunt super in motu sint in hac dispositiōe
semper in preterito et in futuro·qm̄ si quiesce
ret totū nichil aliud esset causa quietis eius
nisi quies eorū quēadmodū causa motus
eorū que mouentur qūq; et ꝙetus eorū que
quiescūt quādoq; nichil aliud est motus
eorū sēper in ꝓpinquitate et distantia·si igi
tur possibile esset corpora celestia quiescere ne
cesse est vt essent pars alterius mundi et vt es
sent h̄ alia corpa que mouerētur circulariter
q̄ essent causa quietis istorū qūq;·et motus
istorū qūq;·sēdm hunc ergo possumus ītel
ligere hunc locū·et qd̄ apparuit michi post
longā persecutionē est q̄ ex h̄ qd̄ hic īduxit
apparet motū vnū continuū primū eter
nū esse qū adunctū fuerit hoc qd̄ declarātū
est h̄.s.q̄ non est hic motus primus nouus
ulli qd̄ declaratū est in septimo.s.q̄ si est ne
cesse vt in motus in loco sit primū motū et
primus motor·q̄ necesse est vt iste primus
motor et istud primū motū semper fuerit
in hac dispositione.s.hoc mouere et hoc mo
ueri·qm̄ si fuerit positū ipm maxime move
re in aliqua hora contingeret ipm precedere
motus prior motui illius et motus primus
motui illius·et motorē priorē eo et sic hoc qd̄
fuit positū q̄ ipe fuit primus motor nō fuit
verū et qū hoc fuerit motor qui sēp movet
tunc erit hic motū qui semper movetur·s.
q̄ eaū est eternū·et si non contingeret vt ā
te primū motorē esse motor prior illo·s.si po
suerimus illud qd̄ movetur ab eo generari
aut trāsmutari aliquo modo trāsmuta
tionis in h̄ sēdm motū in loco·et qū hic fue
rit motū eternū hic est motus eternus et
maxime qū adunctū fuerit his duabus
ꝓpositionibus h̄ qd̄ apparet sensui·s.q̄ oēs
motus reducūtur ad motū localē q̄ iste
motus est prior eis naturaliter et bene pōt
h̄ apparere generaliter·s.h̄ cē trāsmutationē
continuā necessario·qm̄ qū necesse est hic
esse trāsmutationē primā naturaliter·et
est impossibile trāsmutationē primā esse ī
tēpore necesse est hic esse vnā trāsmutatio
nē continuā que est causa in hoc q̄ ante ō

pitur q̄ post ip̄m non erat motus q̄ēadmo
dū non erat ante ergo si posuerimus ip̄m gr
neum erit ante motus. et si corrūpi erit post
Deinde incipit declarare quomodo contingit
vt post corruptionē primi motus sit alius
motus et dicit q̄m cessante aliquid ꝛc. 1. quo
nā si primus motus queuerit quere ī q̄ ī
possibile erit vt illud quod mouebatur mo
ueatur post necesse est vt post quetē mot fi
at in eo aliqua dispositio que faciat ip̄m n̄
mouer post et ista dispositio necessario est
motus aut aliquid sequens motū et sic p̄
primū motū erit motus q̄d est impossibile
et similiter si cessauerit primus motor a mo
uere continget vt ante ip̄m sit alius motor
qui dedit ei dispositionē per quā fuit impos
sibile vt moueret postq̄ erat impossibile.

Et corruptibile igitur iudicabit corrūi
pi ut corrumpatur et huiusmodi corrupti
uū iterū posterius et corruptio cui⁹ mutā
to quedam est. si igitur hoc impossibile ē
manifestū est q̄ ē ꝑpetuus motus. sed nō
aliquādo quidem erat aliqū quidē non
et nāq; hoc assimulatur sic dicere figurā
to magis

Et eā necesse est ut corrūpens corrūi
patur qū corrūpet et q̄ illud q̄d corrūpit
illud corrumpatur eadem postq̄ corrūpit
illud. corrupti cui⁹ est aliqua trāsmutatiō
et si hoc est impossibile declarabitur q̄ mo
tus est eternus et q̄ non est quādoq; t qū
q; non et q̄ sermo dictus h magis assi
mulatur stulto

Qū declarauit q̄ primus aut primi mo
tus necesse est vt semper fuerunt ꝓter h q̄ il
lud q̄d mouetur illo motu aut illa que mo
uentur illis motibus si motus corrūi fuerit
non absq; eo q̄ precederet eos motus neces
se est alterū duorū aut illud q̄d mouetur il
lo motu sit generatū aut eternū. et mani
festū est q̄ si fuerit generatū necesse est vt an
te primū motū sit alius motus et ante illū
alius et qū primus non erat non erat vtiq;
et si illud quod mouetur primo motu fuerit
eternū et postea generabitur suus motus p̄
q̄ non fuit necesse est vt ante primū motū
sit motus et ante primū motorē sit motor q̄d ē
impossibile. et qū declarauit hoc vult declara
re per istā viam q̄ impossibile est vt motus
vltimus sit. ita q̄ post illū nō moueatur ali
quid per illā eandē viam per quā declara
uit vt primus motus sit prior sēm tēpus
ceteris motibus illud eni⁹ q̄d mouetur ī mo
tu vltimo necesse est vt sit aut eternū aut cor
ruptibile. si corruptibile habebit corrūpens
et inuenietur questio de isto corrūpente vtrū
sit eternū aut habet corrūpens. si igitur est
corruptibile erit necesse vt sit procedat in in
finitū q̄d est impossibile. ergo necesse est vt
illud q̄d mouetur vltimo motu sit eternū
si igitur fuerit eternū et motor illius sit ē
nus inuenietur questio in eo ī de causa mo
tor eternus et motū eternū semper fuerunt
in hac dispositione. s. hoc mouet et hoc mo
uet. et postea cessauerūt a motu postq̄ fue
rūt in motu tēpore infinito. ergo illud est ne
cessariū vt ante primū motū et primā ī
motū. et primū motorē sit motus prior et
motor prior et motū prius q̄d est impossibi
le sed tamen hoc confundēs vltimū de duo
bus confundentib⁹ super que fundauit hāc
demōstrationē qū ea induxerunt ip̄m in ꝑ
mutatione motus et cōpleuit hic in posita
ne eius q̄ illud q̄d mouetur hoc motu vl
timo est corruptibile. illud q̄d abbreuiabit
in positione eius q̄ illud q̄d mouetur pri
mo motu est generatū. s. q̄ ante generatū
est generans et precedit sic in infinitū
et ideo compleuit hunc sermonē dicendo
et qū hoc fuerit impossibile manifestū ē
ꝛc. D. d. et eā necesse est vt corrūpens ꝛc. a.
et si aliquis posuerit q̄ illud q̄d mouetur
vltimo motu est corruptibile. et illud q̄d
corrūpet ip̄m est corruptibile ab alio corrū
pente. et illud ab alio procedetur sic in infi
nitū q̄d est impossibile. ergo necesse est vt
illud q̄d mouetur vltimo motu sit eternū
et qū fuerit motū eternū et motus eternus
necesse est vt motus illius sit incorruptibilis
sicut fuit ingenerabilis. et si non. quia de
causa cessabit a motu illud q̄d semp fuit
motu. et ista expositio est vera

Similiter autē et dicere q̄ aptū na
tū esse est sic et hoc oportet opinari esse
principiū sicut videtur Empedocli⁹ vnū
dicere q̄ mutat et mouet amicitiā ī par
te et discordiā in est rebus ex necessitate
quiescere aūt medium tēpus

Et sermo dictus hoc magis assimila
tur stulto. et similiter cuius q̄m dixit q̄

stans·et causam hoc est quia instans fa
cit tēpus·et ideo qui non percipit ad mīs
duo instantia non percipit tempus·et ido
cū ponunt q impossibile est tēpus esse ext̄
instans·et quia positū est positū est tēpo
quāxit h alia ꝓpōnē·s. q istans est pma
pū futui et finis preteriti·et ista ꝓpositio ē
manifesta per se·instans enī est aliquid
qd' accipit intellectus pio differentia mi
preteritī et futurī·s.primus et posterius i
motu et qū natura istāns ē ista manifes
tū est q impossibile est imaginari istans
qd' non est finis preteriti et primapū futu
ri·et causa hui hoc est quia nichil mouetur
de tēpore nisi actu nisi instans et qū hoc impos
sibile est demonstrari sicut demonstratur
punctus quia qū demonstratur tūc fit sta
tim·et nullus pōt imaginari instans esse
primapū futurū absq eo q sit finis tēpois
preteriti aut finē preteriti absq eo q sit pri
apū futurū·n si existimetur tempus exis
tere qū lineam ideā et īmotam hui hoc est
superfluū·et qū ponunt instans esse pri
apū et finē incepit declarare quomodo
sequatur ex hoc vt tēpus sit eternū·et dix
it finis enī tēporis vltimi post qd' non ē
tempus qū fuerit accepta·necesse est vt
sit in quibusdā instantibus·i.in pri
apū tēporis ante qd' aduersarius dicat
non esse tēpus·necesse est vt sit in instāti
et similiter finis postq̄ aduersarius fin
git non esse tēpus·necesse est vt sit enī in
instanti·et sic necessario ante tēpus erit
tēpus et post tēpus tēpus·Deinde d. im
possibile est enī ꝛc.i.et necesse est vt extre
mitas tēporis sit in instanti·quia impossi
bile est mutari ex tēpore aliquid in actu ni
instans et veritatio questionis est·quo
nū necesse est si instans fuerit acceptū·ad
demonstratū in actu sicut demonstratur
punctus aut non demonstratur·si demō
stratur destruitur natura tēporis·motus
enī destruetur necessario·et si fuerit impossi
bile ipm demonstrari nisi in motu necesse
est vt ante ipm sit motus et post ipm sit
motus·si non tunc erit acceptū quescens
et tunc erit quasi punctus non instans t
vniuersaliter ōne qd' dixit motū·neces
se est vt ante ipm sit motus et post ipm
sit motus·et qū ponunt q extremitas tē
pois qd' ponitur generari aut corrumpi ne
cesse est vt sit in instanti·dicit sūgitur istās
ꝛc.i.sūgitur extremitas tēpois qd' ponitur
generari et noui·s. q ante ipm non est tē
pus·et instans est primapū tēporis futuri
et finis preteriti necesse est vt ex duobus ter
minatis ad ipm componatur tēpus t sic
ante ipm erit tēpus et post ipm tēpus·D.d
sūgitur fuerit·i.sūgitur ex istis duobus
terminatis ad ipm fuit tēpus manifestū
est ꝛc.i.et qū declaratū sit q in duobus ter
minatis cuuslibet instantis sit tēpus·et
tēpus est consequēs et inseparabile a mo
tu manifestū est q in duabus partibus cu
uslibet instantis est motus·ergo motus
est eternus necessario·et forte sentitur de hac
demonstratione hoc q motus eternus est
motus diurnus·declaratū est enī in quar
to q tēpus non sequitur primo et essentia
liter nisi hunc motū.

Deinde autē in hoc est et de eo q incorrup
tibilis sit motus sicut enī in eo q fuit mo
tus audit priorē quādā esse mutationē
primā·sic hic posteriorē posteriou.nō enī
simul quiescat qd' mouetur·et qd' est mo
bile ut qd' combuunt et qd' combustibile ē
contingit enī combustibile ē qd' non cō
buuntur neq; motuū et mouens.

Et iste idem sermo dicitur in hoc q mot⁹
non corrumpitur·qū sicut contingit dic̄
tibus motū generari ut transmutatiō ali
qua precedat primā transmutationē im
contingit hic ut aliqua transmutatio
sit post vltimā transmutationē·qū ali
quid cessare a motu et cessare ab hoc qd' ī
natū est moueri non sunt insimul.v.g.
ut cōburatur et ut sit mutatū combur q
nū possibile est ut sit mutatū combur ab
sq; eo q cōburatur neq; enī aliquid cessa
re ab hoc ut sit mutatū mouere et cessare
mouere erunt insimul.

Est et per illud per qd' fuit declaratū q
primus motus est eternus et non generatur
declarabitur ipm non corrūpi qū sicut con
tingit ex positione eius q primus motus
sit nouus vt non sit primus·sed ante ipm
sit trāsmutatio prior.similiter contingit
si ponerimus q primus motus corrūpit
vt post corruptionē primi motus sit mot⁹
manifestū est q si primus motus corrū

eo q; quãdoq; est alt̃ns et qũq; non á si
non fuerit semper vnusmodi. conseruab⁹
aliquã ꝓportionẽ. et ideo sermo Empedo
clis est melior. s. q; totã quelibet qũq; deũ
monetur iste eũ sermo tanꝫ aliquẽ ordinẽ
sed deberet dicens huiusmodi sermonẽ non esse cõ
tentus in dicendo illũ narrationẽ tantã
sed deberet dicere rationẽ eius et non deberet
aliquid ponere sine aliqua ratione. sed á
inductione aut demonstratione. ista eũ
posita non sunt causa nec iste eã sz alie
res sunt per. aminã aut per lite. et illa
congregat et ista segregat. et si hec duo sũt
determinata in aliquibus duobus diuer
sis. oportet dicere illa duo que sũt. sicut ẽ
determinatũ in hominib⁹ q; illud qd' cõ
gregat eos est amor. et q; ũnus sunt illi
qui fugiũt se ad inuicẽ ponit eũ q; ito
to eã est talis cursus et dicit. qñ hoc er
istat in quibusdã orbis. sed hoc existere ĩ
temporibus equalibus etiam indigere cõ
ne verificante illud. et vniuersaliter exi
stimare q; principiũ sufficiens in hoc est
q; semper talis est cursus. et qd' semper
talis erit non est verũ. et hoc est illud ad
qd' reddidit Democritus causas in nã. s.
q; primus fuit et non fuerit et non oz. q.
rere qualiter semper fuit principiũ. et hꝫ
diciũ in quibusdã orbis non est verũ t
angulus eũ semper habet angulos eq̃
les duobus rectis. sed principium est ad
hanc rẽ eternã. principia vero non hũt
alias causas et sunt eterna

Qũ destruxit sermonẽ dicentiũ q; motꝰ
incepit postq̃ non fuit ōmo. et conuincitur
corruptione postq̃ non erit motus ōmo
et sermonẽ dicentiũ ipm quescere qñq;. et
qñq; moueri et dixit q; rationatio illius ĩ
m hoc non est rationatio. s. hoc qd' dixit q;
non est querendũ de principio quare fuerit
hoc m aliqua hora. et non fuerit hoc m alia
qua quare est querere causã. et principiũ
nõ habet causã qua est necessariũ. Dixit
forte illi qui ponũt principiũ vnũ ꝛc. i. et for
te illi qui dicũt vnũ principiũ ee. et q; sẽper
fuit quescẽs. et deinde incepit moueri ratio
nantur eã ex hoc per rationẽ Empedoclis
et est q; m principio non est querendũ quare
qua est necessariũ m ee. et qũ dixit q; ratio
Anax. est quoquo modo similis sermonis

Empedoclis. sed debilior incepit declarare de
bilitatẽ sermonis Anax. et dixit sed michi ō
mno ꝛc. et intendit per ordinẽ vt cursus eius
sit vnusmodi aut modoũ diuersoũ in tẽ
poribus determinatis. et q; illud qd' est vni⁹
modi sit per vnã causã. et illud qd' est modi'
diuersis in tẽporib⁹ diuersis sit per diuersas
causas que inueniũtur eãdem in se circulariter
D.d. et natura est causa ordinis. et ista est
rationabiliter q; res naturales non sunt extra
ordinẽ. illud eũ qd' est causa ordinis ẽ digni
nius ordine si ergo sit extra ordinẽ causa
liter. D.d. et non est de ratione necesse ꝛc. i. q;
m his duobus sermonib⁹ sunt duo principia
vel continua coniuncta fundamentis na
turalib⁹ quorũ vnũ est vt aliquid sit possi
bile tẽpore infinito in preterito et postea
esse. res eũ quescentes tẽpore infinito aut
hũt naturã vt moueantur aut non. sicut
habent naturã vt moueãtur qñ quescunt
quescãt violenter et motus violentus et tẽp⁹
motus violenta impossibile est vt sit manife
stũ tẽpus naturale nedũ q; sit tẽpore infi
potentia eũ illius in quo est potentia eius
tẽpore infinito vnde⁹ infinitus necessario
qñ autẽ qd' est eũ extra naturã in hac op
inione est ponere motũ et motorẽ existentia
tẽpore infinito et motorẽ non mouere mo
tũ non mouere. et post impossibile in motu in
aliqua hora absq; eo q; illic fuit causa per
quã moueri in illa hora et non prius sic
tu positio est similis positioni quã ponũt
loquẽtes mũr legis. sed qua ponũt motorẽ
mouere voluntarie. ideo videntur magis
sustinẽdi q; qui ponit ipm moueri naturali
ter. naturalia eũ videntur habere ordinẽ
terminatũ. s. currere eodẽ modo aut semper
aut frequentius. illa. n. quorũ principiũ est
voluntas videntur diuersificari et nõ secun
dum eundẽ modũ actus. sed sicut diximus q; mo
uens mouetur postq̃ non mouebatur. ita
moueri postq̃ nõ mouebat. necesse est tũc
aliquã ꝓportionẽ fieri inter ipm et motũ si
ante non erat. et si non. non magis move
ri in hoc tẽpore posito q̃ in alio. et si nõ erit
alius sicut diximus nisi presentia tẽporis
magnam eũ tẽpus est tũsmutatio secũ
tũsmutationẽ. s. magnam presentiã illi⁹
et nos dicimus q; voluntas quia querit ac
tionẽ volũtariã querendũ est quẽadmodũ

sic debet fuisse natum rerū. et qui existi
mat q̄ principiū est illud de quo dicimus
ipm esse sedm q̄ fert similitudinē Empe
docles de domino amicitie et litis hmōi
q̄ūq; et hmōi q̄ūq; que mouent res ne
cessario et quies existat interdū in tpe
Q̄ idest et sermo dicendū q̄ motus nō fu
it ante. et postea fuit est similis sermonib⁹
factis. et similiter sermo dicendū q̄ quies
et trāsmutatio succedūt sibi mō̄ib⁹ enti
bus et q̄ natura totius entis motu fuit h⁹
non quia est aliquid qd̄ simul causa illi⁹
est. s. sermo fingendū. et similiter sermo
dicendū sermonē simulē sermoni Empe
docis q̄ principiū sedm q̄ est necessariū
a esse aut principia contraria fuit alter
contrarioū m aliqua hora. et non fuit
alterū absq; eo q̄ illic nō sit causa cogēs
ipm ad hoc quia principiū non habet cau
sam est sermo similis eāi figmento ex isto
sermone eāi p̄uenit vt motus sit sī mo
tore et qī dixit et qui existimauit q̄ princi
piū ie. et intendit naturales existimantes
q̄ primū principiū generans entia possi
bile est in eo sedm q̄ est principiū simile
possibile est. s. sermoni Empedocis q̄ po
suit principiū entiū amicitiā et litē sedm
similitudinē amicitie et litis existentib⁹
in hominib⁹ s. quēadmodū amicitia cō
gregat homines. lis autē segregat. ita in en
tibus sunt eāi duo similia istis. s. amici
tia naturalis et odiū naturale. ita q̄ qī
q̄ mouet alterū et qūq; reliquū ad contra
riū eius ad qd̄ primū mouebat et quies
est in tēpore qd̄ est inter has duas actiōes
contrarias absq; eo q̄ illic sit causa cogēs
amicitiā agere in vna hora. et litē agere
in alia. qū sunt principia necessarie actio
nis et essentie necessarie. et iste sermo est
eāi similis figmēto sequitur enī ex eo vt
motus sit sine motore
Sed talis autē et vnū principiū fin
gentes sunt Anaxagoras sic vtiq; dicerēt
at vero nichil inordinati est eorū q̄ na
tura. et sedm naturā sunt. natura enī
causa ōnis ordinationis est. finitā aūt
ad infinitū nullā rationē habet. ordi
nato autē omnis ratio est. in infini
to autē tēpore quiescere. et postea mo
ri esse alīquā. hmōi autē neq; vnā dif
ferentiā esse quare nunc magis q̄ prius
neq; iterū aliam ordinationem habere ne
q̄ eāi necesse est opus. aut enī simpliciter
se habet qd̄ est necesse. et non aliquādo q̄
dē sic. aliquī vero aliter ut ignis qui fertur
sursū non aliquī quidē sic aliquī non aut
ratione habet non simpliciter quare dig
nus est sicut Empedocles. et si alter alios
dixit sic se habere in parte quiescere ōne et
moueri iterū. ordinationē enī iam qua
tam habet hmōi. sed hoc oportet di
cere et non apponere in hoc neq; velle
dignitatē irrationabilē sed aut inducti
onē aut demonstrationē fere hmōi enī
non sunt causē positē neq; in hoc erunt
amicitie neq; ēmicitie esse sed hmōi
quidē congregant. illius vero disgregāt
si vero determinentur qd̄ est in parte. di
cendū est in quibus sic sunt. sinit q; est
aliquid qd̄ congregat homines amici
cia et fugūt inimicia ad inimicē. hic enī
supponitur et in toto esse. videtur enī in
quibusdā sic quod autē est et per ēm̄ha
tempora indiget aliqua ratione ōnino
autem existimare principiū esse hoc suf
ficiens quia semper est aut sic aut sic nō
recte se opinari habet in quo democritus
reducat de natura causas qd̄ sic et prius
factū est. ipius autē semper. volunt prin
cipiū querere dicentes in quibusdā recte
qd̄ autē in ōnibus non recte. et trigonū
enī semper habet duobus rectis angulo⁹
equales. sed tamen est aliqua p̄tinentia
hmōi alterā causa. principior igi
tur non est altera causa sed p̄tia sunt
Et forte etiam qui ponūt principiū
vnū sicut anaxagoras cōmiscentur ta
li ratione. sed nichil ōnino naturale. a
entibus autem sursū natura h est sine ordine;
natura enī est causa ordinis in ōnib⁹ ī q̄
est. et non est de ratione nature aliquo
modo ut oīa sint quiescentia tēpore in
finito et post moueantur quādoq;. tuul
la differentia est in h ōnino tantē q̄ mo
tus sit magis nūc q̄ ante. et nullus or
do aut in hoc aliquo modo qd̄ enī erunt
sedm naturā aut erit hmōi ita q̄
non sit q̄ūq; tale et q̄ūq; tale v. g. q̄ ig
nis ascendit superius naturaliter absq;

mo a voluntato aut ex mmaginatione illi? aut ex presentia illius. et iste motus dicitur appetitus. ōms igitur motor a quo precedt appetitus ad mouere est motor bno modo t mouens alio modo. et qū h sit positū dicam? q ommis voluntas noua mouere qd' sequ tur ipam a volente est nouū necessario. et ōms volūtas antiqua mouere qd' sequitur ipam a volente est antiquū necessario. qm si fuerit nouū necesse est vt istud mouere p̄ce dat appetitus ad ipm m finitū. quare igit iste appetitus fuit causa motōis m aliqua hora et non m alia qū sit eusdē dispositio nis necesse est igitur aut vt ab h appetitu non prouenīat mouer ōmno aut vt prouenīat ab eo semper. aut vt sit illic appetit? nouus qui est causa nouitatis motōis volentis ad voluntatū nouū. et h contingit necessario ex hac pōne q motus voluntatis a volente sequitur appetitū et voluntatē volentis si igitur necesse fuerit hic esse motorē antiquū uel voluntatē antiquam necesse est vt appetitus eius sit antiquus et suū mouere sit antiquū. et suū voluntatū sit antiquū sme principio et sme fine. qm si voluntatū defecerit desinit voluntas. et si desinit voluntas desinet appetitus qd' non pōt esse m volente antiquo et voluntate antiqua. et vniuersaliter demonstratio Aris. est vniuersalis oī motou qui ponitur p̄m? sine fuerit positus per appetitū sine non. s. q impossibile est ut agat m aliqua hora. et n m alia qua tunc erit illic motor prior ipso et qd' dicunt loquētes q voluntatū nouum non postponitur a voluntate antiqua nisi qua voluntas antiqua pendet cū eo m ho ra terminata. qm si appetitus qui fuerat mo uere non pendet cū eo nisi m hora termina ta necesse est vt apud p̄tū illius tēporis seq̄tur q mouet volentis sequatur appeti tū voluntatū. appetitus igitur qui fuerat mo uere est nouus cū nouitate tēporis et simu liter mouere et non est appetitus antiquus aut dicamus q appetitus non fuit factū ante mouere ōmno ex voluntate. s. ex se á fuit factū ex mouere antiqua sed non ope rabatur m motu p̄pter defectū eius qd' ne cessariū est m motu. et qū illud fuit p̄ns p? s. tēpus. tunc aget mouens. et mouebitur motū h igitur mouere nō sequitur volun tatē m illo tēpore indiget igitur motore p̄ ore ipo qui fuerit illud qd' est necessariū ī fu turum voluntatū. Et querendū est m nouita te illius iri necessarie eandē questionē vtrū sit. s. ab agente volente aut a non volente t inducitur cōsecutio impossibilis a principi o. et totū h est manifestū exercitato m hui? modi demonstrationib? et sano capiti et ī mpedito a sermonibus sophistice precedē tibus positis vt sunt opiniones mundane D. d. et non est de intentione naturalis. et nō est naturam innata facere quecunq res nāles m quibus est tēpore infinito et post mouē buntur sine aliqua causa noua que faciat eas mouere tunc magis q̄ m alio tēpore et h intendebat qū dixit. et nulla dūa est m h ōmno ꝛc. i. et dicās hunc sermonē nullā dif ferentiā dat m entibus m dispositione quie tis et motus. sed m eadē dispositione sunt apud quietē et apud motū qd' est valde m opinabile et h qd' dixit. manifestū est de dif finitione nature dictū est enī naturā ee p̄ncipiū motus et quietis necesse est igitur i ipsū agere m alterū continuorū continue s. m motu aut quiete. aut vt agat vtrūq; ī continue. s. quietē q̄nq; et motū q̄nq; cōti nuatio. n. m successione istarū duarū actio nū est ordinatio et cursus m eadē dispositi one et h intendebat qū dixit aut erit simplex ꝛc. i. q natura innata est m alterū duorū. s. aut vt actio eius erit simplex et vna. s. q sta at alterū continuorū tantū et h intendebat per simplex aut faciet duo continua succes sive. et intendebat declarare per hoc q sermo dicentiū q omnia erūt quecunq tēpore ī finito. deinde mouebuntur est sermo nō na turalis h enī non videtur esse de actione na ture necesse est enī m actionib? nature esse continuationē et eternitatē. aut m agēdo alterū continuorū tm̄. v. gr. vt motus igni ad sursum sēper et trahere ad inferius aut m agē do duo continua successive sicut h qd' inue nitur de generatione et corruptione cōsequē tibus motū solis et aliis continuis sequēn bus istū motū. et quia Empedocles dicēbat mundū generari q̄nq; et corrupti q̄nq; sed; continuationē. dixit q sermo illius magis participat sermonibus naturalib? D. d. il le enī sermo ꝛc. i. qui enī dicat istū sermonē de mundo. s. ipm mouere q̄nq; et quiescere

impossibile est vt voluntas noua dependeat de actione antiqua. et voluntas antiqua dependeat de actione noua et nos diamus q̄ apparet et apparebit impossibile ee vt actio noua fiat per voluntatē antiquā nisi sit actio antiqua media voluntas eiꝰ non ponit facere qd̄ intendit nisi ꝓpter existentiā alicuius intentionis in re intenta q̄ non erit in tēpore voluntatis. et si non esset necesse vt illud qd̄ est voluntatū esset cum voluntate q̄ igitur ponemus voluntatē esse in qua possibile est postponi volūtatū ꝓpter existentiā alicuius qd̄ nondū erat s. ꝓpter defectū alicuius cause aut alicuius dispositionis neq; tēpus neq; aliud q̄ imaginamus q̄ ista voluntas est primus motus manifestū est q̄ tunc voluntatū debet esse cū ea sequitur ponemus ipam esse cū aliquā voluntatū erit antiquū in quo igit² istorū duorū fundamentorū pūt aliquis negare loquētes. fundamentū autē dicentes q̄ voluntatū non postponitur tēpore voluntatis nisi ꝓpter hoc q̄ aliquid defiat ī voluntate et est saltē presentia tēporis. impossibilē vt negetur ab homine per suā intrīsecā imaginationē. sed si negetur erit per extrinsecam. Sēdm autē fundamentū et est q̄ ānistā voluntatē sēdm q̄ est prima non est tālis mutatio concedituꝰ ab aduersarijs. s. a loquentib⁹? Si igitur fuerit dictū q̄ istud ē indicū voluntatis noue in antiqua aut postponi potest hec causa. Dicemus interrogando non concedimus q̄ presentia tēporis est causa in essendo voluntatū ergo hic ē ānsequitur dixerit q̄ tēpus eiā mouentur ex illa antiqua voluntate reuertetur questio super illos in factum illius tēporis. tēpus qd̄ fit postaꝫ non fuit indigit tēpore in quo fiat. et per qd̄ appropriatur sua factio et determinetur. etsi non esset semper. et hoc manifestū est per se. Et si fuerit dictū quomodo posset mouere noua actio sēdm hanc opinionē ab antiqua voluntate. Dicemus mediante moto antiquo a voluntate ātiqua istud eiā motū appropīquabitur aliquā distabit ab aliquo. et sic erit causa quietis et motus aliquorū ānī hoc q̄ est eternū. Et eciam si fuerit hic voluntas antiqua que ānterdit voluntatū noui sine mediatione motus necesse est vt suū voluntatū non

non postponatur ab eo donec desinat nisi nutū. et hoc essentialiter non accidentaliter q̄m qui ponit voluntatū nouū mouerī a voluntate antiqua mediante motu non contingit a vt voluntas precedat volūtatū tēpore infinito nisi per accidens. et hoc manifestū est exemplificando in cognitione eius qd̄ est essentialiter et eius qd̄ est accidentaliter. et sic in hac ꝓpositione non distīguatur illud qd̄ est essentialiter ab eo qd̄ est accidentaliter erit sophistica. et ex hoc habuerīt loquentes mīre legis q̄ impossibile q̄ in eodē subiecto succedant sibi facta infinita. fingunt enī q̄ in vnū generantū fuerit in eo contingeret ipm non esse nisi precedāt ipm infinita et dicūt q̄ est impossibile. s. nos autē diamus q̄ est impossibile essentialiter non accidentaliter. s. q̄ aliqd̄ agēs fuerit actus esse non habet infinitū. contingeret q̄ actiones eius non haberēt infinitū. vnde accidet vt ante quālibet actionē eius sit actio. et ante quālibet actionē eius sunt actiones infinite sed per accidēs non quia quidam sunt necessarie in esse quorūdā. q̄m sicut esset contingeret vt non inueniretur ex eis aliquid nisi post desitionē infiniti nū qd̄ est impossibile q̄ igitur loquētes acceperunt loco eius qd̄ est per accidens illud qd̄ est essentialiter. dixerūt impossibile esse facta non habere primū. et est possibile per accidens. imo est necessariū ex hoc q̄ ponere agens actus ēē non habet primū est impossibile essentialiter vt actiones infinite sint necessarie in ēē nouā actionē et iam ārī dixit hoc apparet in quīto istius habitu qū fuit persanitatis vtrīū motus habeat motū et generatio generationē et filiū in sēdo libro de generatione qū persanitatis est de finitate elementorū. et verificatio sermonis in agente volente. est q̄ agēs et mouens vniuersaliter ē illud ex quo prouenit mouere. et actio prouenies ex eo dicit² motus et mouens qd̄ est huiusmodi est duobus modis mouēs qui mouet absq; eo q̄ precedat ipm appetitus aut voluntas aut desiderū aut quomodocūq; volens appellare et hoc mouere dicitur naturale et mouēs a quo procedit appetitus. et voluntas ad mouendū. et dicitur actio voluntaria. et est manifestū q̄ istud mouēs mouetur ꝑ

le.i.quia m causa precedenti non datur pl⁹ m hoc.s.q agit contra ma m̄s hoc q tale ha bet naturā.D.d.et non oportet querere ꝛc.i.t non oportet querere causā motoꝝ eius ei us cē est necessariū causa cui non debet qu nusm eo alius esse non est necessariū .i.q nō oportet querere causā motoꝝ entis necessa ry et mduxit antiquos ad hoc.quia ponebāt puapiū mūdi cē eternū et mundū esse no uū vnde qui querebatur ab eis quare mueu ebatur mundus ab eo m tali tēpore et nō m alio cogrebantur dicere illud predictū .s. q n̄ oportet querere m eterno quare.et non est si aut existimaueriūt venumptamē oportet vt non detur causa m actione primapy.quan do actio eius fuerit eterna.si autē actio eꝝ fuerit noua oportet vt habeat puapiū m illa actione et qū narrant sermonē demo catam hoc incepit notificare q iste sermo n̄ est verus et dixit.et istud indicū m quibus dā rebus non est verū ꝛc.i.et sermo democtā et sequentiū eius q res necessarie nō debent habere causas est verus m quibusdā rebus falsus m quibusdā.triangulū enī habet angulos equales duobus rectis est necessarū tamē habet causā.res vero necessarie que sunt primapia non habēt causā.et si n̄ tunc primapiū habeat puapiū.et procedebat hoc m infinitū et intendebat declarare q multa necessaria habent causas et q pri apia eterna quoꝝ actiones ponūtur no ne sunt actiones primapioꝝ non eternoꝝ sunt digniora vt habeant primapia ꝛ sic primū primapiū reperitur non primū et ideo antiqui dubitabant vtrū primapia corruptibiliū sint corruptibilia aut eterna et q ponebant illa corruptibilia sequebatur ipa non esse primapia et qui ponebant ea esse eterna sequebatur ōnia esse eterna.et ideo co gebantur dicere illa vana.qui autē persua tatus est sed m cursū naturalē de istis reb⁹ vidit hic esse eius medium inter eternū et ge nerabile et corruptibile et q quodā modo ē eternū.et alio modo generabile et nouū.et est corpus qd mouetur circulariter qd ē ge nerabile et corruptibile quantū ad vbi et manēs quantū ad substantiā.et sic dissol uebatur ab eo h questio ponēdo hūc motū et fuit possibile vt generabile nouū media te eterno sit causa rerū generabiliū.D.d.h ꝯ igitur sic dictū m hoc ꝛc.i.iste igitur sermo sit sufficiēs m hoc qd declarandū fuit h⁹.s.q sine fuerit motor qui moueat m actu aut fuerit ibi motor sed non est motus q necꝰ se est vt non sit ibi tēpus ommno.et qū n̄ fuerit tēpus non erit ens nouū ōmno mo tus.n.necessarius est m essendo tēp⁹ et sile huic.q dixit m tēpore apparet m loco et nō nullū pōt generari tēpus et locū.etsi esset valde mirandū

Quod quidē igitur nullū tempus sit nec; erit qū motus non erit aut non erit tanta dicta sunt contraria aūt his nō dif ficile est soluere.videbitur autē et hmoꝰ modi considerantibus contingit mani me motū esse aliqū qū nō esset ōnino pu mū quidē quia nec; vna pretia mutatio, est.mutatio.n.omnis aptā nata est ex q tam in quidditā.quare necesse est omē mu tationis esse tantum̄ contraria ī quibus fit.in infinitū autē moueri nullū

Et non est difficile dissoluere illud pro qd contradicatur hoc illa autē ex quibus existimatur qū considerantū fuerit de mo tu possibile est q motus sit quandoq; im q autē non sint ōnino sunt ista puma quia non erit tantusmutatio eterna ōmi no.ōnis enī tantusmutatio est ex aliquo et in aliquid Et ideo necesse est vt duo n̄ traria in quibus est tāsmutatio sint fi nes cuiuslibet transmutationis t nichil moueatur sine fine

Qū cōplent declarare hic esse motū vnū eternū vult eā mducere dubitationes que possunt mdua super hunc sermonē.et quis tio sic cōponitur.Omnis trāsmutatio est ex aliquo contrario in aliqd contrariū.et si nō tunc motus esset ociosus et superfluus.s.si illud ex quo est motus est idē cū eo ad qd est motus.et contraria sunt finita.et qd est ī ea est finitū.et ōne qd est in finito est finitū ergo ōnis motus est finitus.ideo dixit.oīs trāsmutatio est ex aliquo in aliquid.i.ex contrario in contrariū.D.d.et ideo est necꝰ se ꝛc.i.qm̄ qū posuerimus q motꝰ ē ex q tuno in contrariū.necesse erit vt continua sit hmoꝰ trāsmutationis.D.d.et nichil moueatur sī fine.i.q qū posuerimus q ōne motū move tur in continua continget q nichil moueat fine fine.qm̄ si moueatur ad infinitū move

quãdoqꝫ ſ. m tẽpoꝝ bꝰ determinatus fuit na
tuꝝ habere aliquẽ ordinẽ in quãtũ agit illud
qđ agit continue. licet mutetur de continuo i
continuũ. et dixit aliquẽ ordinẽ. quia ordo cõ
pletus eſt agere alterũ continuoꝝ continue
et qũ dixit qꝫ iſte ſermo magis cõmunicat cũ
ſermonibus naturalibus. dixit poſt hoc in
quo egreditur ab eis et dixit. ſed deberet dicẽs
hunc ſermonẽ ꝛc. i. ſed dicẽs hunc ſermonem
deberet dicere aliquã rationẽ per quã affir
maret ipm et aliquã cauſã per quã eſſet dicens
cũ hoc deberet dare duo. ſ. demonſtrationẽ q
aut ꝓpter quid aut vtrãqꝫ et hoc intendebat
qũ dixit. ſed dicere cauſã ꝛc. et oportet ſicut. d
dicentẽ aliquẽ ſermonẽ affirmare ipm aut p
demonſtrationẽ aut inductione. non poſſe
re ipm ſine aliqua ratiõe + ꝓ hoc qđ dixit nõ po
nere ipm poſſumus intelligẽ + non ponẽ ip
ſã opinionẽ et põt intelligi et cauſã opino
nis Empedocles enim qũ poſuit opinionẽ in
am in hac intentione poneꝛe eam debuit cau
ſã opinionis. D. d. iſta enim poſita non ſũt cau
ſe et intendit illud qđ poſuit Anax. qũ dixit
q intelligentia cepit diſtinguere mixtũ poſt
q̃ non diſtinxerat ipm tẽpore infinito + qđ
poſuit etiã Empedocles de amicitia et lite ñ
ſunt prime cauſe. iſte enim indigẽt cauſis. et
qua cauſa quã Empedocles dedit in hoc ñ
eſt vera nec põt euadere ab obiectionibus
dixit nec iſte ꝛc. i. nec Empedocles etiã dedit
cauſã veram in h q mundus quieſcat qñqꝫ +
mouetur qñqꝫ qũ dixit et cauſa iſtoꝝ duo
rũ motuũ continuoꝝ in mũdo. ſ. in cõgre
gatione et ſegregatione parũ eſt lis et a
micitia. ſ. q amicitia congregat multa et
facit ea vnũ. et lis ſegregat vnũ et facit ipꝫ
multa et qũ dixit q Empedocles michil in
dixit in hanc cauſã. incepit dare corrupti
onẽ iſtius cauſe et dixit. et ſi hec duo ꝛc. i. et
ſi hec duo contraria ſunt determinata in ſe
neceſſe eſt ut illa duo in quibus exiſtunt ex
rebus naturalibus ſit determinata in ſe qũ
impoſſibile eſt vt contraria ſint in eodẽ. qua
ꝑ oportet dicentẽ hunc ſermonẽ determina
re illa in quibus exiſtit lis et diſtinguere ea
in quibus exiſtit amicitia ſicut diſtinguit
hoc in hominib⁹ et vocare deberet modũ en
tiũ in quibus eſt amicitia amicos et in qu
bus eſt lis inimicos. ſed hoc non potuit fa
cere Empedocles in entibus. ſ. diſtinguere
in eis iſtos duos modos. D. ſi diſtinguere
poſſet dare cauſã in hoc q mũdus totus cõ
gregatur qñqꝫ et ſegregatur qñqꝫ niſi ita
q̃ inimica reuerentur anima. et amica inimi
ca qđ igitur fugit fulſum eſt et extra natu
rã. et intendebat per hoc q ſermo eius cũ h
qđ eſt ornatus non bene ſequitur ſimilitu
dinẽ qua deberet ſequi. his enim et animalia nõ
mouentur niſi in animalib⁹ et ꝓpinquis inti
onalib⁹ non in eis que nõ ſunt animalia
Empedocles igitur aſſimilauit irrationa
lia rationalibus et iudicauit ea eodẽ modo et frat
plus qđ non ſequitur ſimilitudinẽ in om
nibus accidentib⁹ ſuis. ſermo igitur eius qũ
hoc q eſt ornatus non eſt ꝓprie ornatus
D. d. ponit. n. ꝛc. iſta eſt narratio rationis
Empedocles. D. enim q his et amicitia in qu
busdã rebus ſegregat et congregat. neceſſe
eſt vt talis ſit cauſus in ombꝫ rebus naturã
enim partis et totius eſt eadẽ et manifeſtũ ẽ
q iſte ſermo eſt rethoricus. et qũ dedit ratio
nẽ eius incepit dicere q deberet dare ex cau
ſis contrariis hanc opinionẽ et hanc ratio
nẽ et dixit ſed hoc cõtingit in tẽpoꝝ equalibus
ꝛc. i. ſed hoc qđ poſuit q iſti duo motus con
trarii ſunt in tempore equali. aut q tẽpus
motus eſt equale tẽpori quietis indiget etiã
ratione alia ab iſta. et dixit hoc quia res in
quibus exiſtit amicitia et lis. ſ. res aliare
non inueniuntur agere in tẽporibus equali
bus. ita q oĩs homines ſint tẽpore aliquo
amici. et in alio tẽpore inimici. ita q tẽpora
mixtiones ſunt equalia tẽporibus amicitie
hoc enim totũ non inuenitur in ſuo exemplo
et ideo debẽt dare aliã rationẽ aut alias ra
tiones ab illis quas accepit ab hominib⁹
et qũ dixit hoc q diminuebatur ea in ipſa
poſitione dixit. et vniuerſaliter exiſtimare
ꝛc. i. et vniuerſaliter exiſtimare q principi
ũ ſufficiẽs in h eſt dicere q natura eius eſt q
dat agere res contrarias non eſt ſermo ver
tus nec hoc qđ datur in hoc ſufficiat in cau
ſa iſtius poſitionis. D. d et hoc eſt illud ad
qđ frat reduxit cauſas in naturis ꝛc. i. et hoc
qđ dixit Empedocles in principio qũ queſti
tũ fuit ab eo quomodo agit res contrarias
illud idẽ dixit Democritus in contrarietate
exiſtere in rebus naturalib⁹ ſ. q accidit que
rere cauſã in actione primi principij. et hoc
intendebat qũ dixit. ſ. q ñcredens etiã ẽ ta

tur motus nouꝰ absq; eo q̄ in eis sentiatur motus extrīsecus et videtur q̄ hoc est vnum eoꝝ qđ intendit per hunc sermonē q̄ hoc nō est nisi de motibus per naturā .s. que mouē tur per se per declinationē que est in eis sed apparet ex primo sermone q̄ est questio pre dicta ex hoc q̄ motus eoꝝ fuerat a motore et no. necesse est cū ponere motorē eternū esse et in hoc conuenerūt oēs sed differūt con sequentes in hoc vtrū primus motor possit mouere q̄liq; et q̄liq; non aut est impossibile sed est necesse vt semper moueat et forte. Tan. intendit duos modos questionis et palam primū modū et innuit sēm per hoc qđ dixit et hoc apparet magis ꝛc. apparet enī ex hoc sermone q̄ questio contingēs in hoc est eius dē generis in habentib⁹ animas et in carentibus. sed est manifestior in hīntib⁹ .s. q̄ ma pūt moueri sine aliquo motu qui fiat ī eis neq; in toto neq; in parte. D.d. hoc enī non videtur ꝛc. 1. et hoc magis apparet in habē tib⁹ animas quia non videmus motū in eis ex extrīseco manifeste sicut videtur in ca rentib⁹ anima. et hoc apparet magis in ca rentib⁹ anima. quia ista aut mouētur vi olente aut naturaliter. et manifestū est q̄ motor in eis que mouētur violente est extrī secus et non attendit in ista questio. .s. ex mo do hoc. .s. ex quo attendit in habentib⁹ aīas ī eis autē que mouentur naturaliter attendꝰ questio. si indigentia istorū ad motorē extrī secī sit maior q̄ indigentia habentiū aīaꝫ de motus eoꝝ naturaliter apparet q̄ nō mo ueantur nisi generentur in locis extraneis aut patiātur violente quietē et postea redeat violentūs et vniuersaliter motor est gene rāns in eis aut affectēs violentiā vt declam bitur post et ideo dixit sed semper mouebit ab aliquo extrīseco. Vnū autē dicitur mo ueri se et vtrūq; in ire veniente vt post dēla batur indiget motore extrīseco. sed est la tentius in habentib⁹ aīas et ista dicūtur mota ex se. alia aūt non. quia ista existimā tur posse moueri et quiescere ex se qđ non in ueniuntur in eis que mouentur naturaliter et q̄ ponunt hanc propositionē dicentē q̄ ī ha bentib⁹ aīas fit motus sine motu precedē te. dixit possibile est h in toto. D. indixit silī tudinē inter ea et dixit. q̄m si hoc est ī mū do ꝛc. 1. q̄m animal qđ mouetur ex se assi milatur toti in hoc q̄ totū mouetur ex se .s. corpus celeste. similitudo enī inter alia et corpus celeste est. q̄m vtrūq; mouetur ex se et quēadmodū alij motus reducūtur in animali ad primū motorē qui nō mouet ita est in mundo magno. et ideo dicitur q̄ homo est mūdus parvus. et iste sermo est rhetoricus quāmus indicū in iudice nō sit vt nū .s. q̄ motus nouus sit in animali sine motu p̄cedenti et non dat q̄ necesse est vt motus nouus sit sed dat hoc esse possibile ē tentur. questio super sermonē predictū D.d. et si est in mundo ꝛc. et dixit hoc contradice do antiquis dicentib⁹ mūdū generari ex re infinita sicut plures dicūt in causa mate riali sicut .Anax. in mixto. D. igitur q̄ sic possibile vt finitū moueatur sēm totum postea non moueatur omno. possibile erit hoc in infinito si est possibile vt infinitū apiat vnū motū in ōnib⁹ suis partibus

¶ Hoc autē primū quidē qđ dictū est quidē semper et vnū esse motū qui est contraria refert dicatur hoc enī fortassis dē necessariū est. siquidē non semp vnū et quidē esse possibile est eiusdē et vnius mo tū. dico autē sic vnū necessariū vnius chordē vnus et idē sonus aut semper aut similiter se habent et mouent sed nō qualitercūq; se habent nichil prohibet quēdam quidē esse qui continuus et pri primus est

¶ Dicamus igitur ad hoc. semper aūt qui primo fuit dictus. .s. q̄ motus ad ꝛ ria non est semper idē in numero motus est. ergo dignus est ut sit necessariū. si motus eiusdē rei nō semper est possibile ut sit idē. .s. v. g. vnū sonus eiusdē chordē sit idē aut semper mutatur vna post aliā. licet chorda sit eiusdē dispositionis et licet moueatur. sed sēm vtrūlibet eoꝝ fuerit nichil prohibet ut sit h vnus motus ex h q̄ est continuus et eternus

¶ Qū induxit has tres questiones incepit dissolucre eas. et primo de questione dicente q̄ impossibile est vt mueantur motus infinitus. q̄m ōnis motus est ex cōtinuo ad cōtinuū. et quia pōt aliquis respon dendo dicere q̄ licet motus sint finiti quia sūt ex continuo et in continuū. tamē non est remotū vt continuum et eternus sit ī a

tur ad non cōtinua sed positū est qd' omne motū mouetur ad continuū. est ergo hoc in conuenies et forte intelligit per hoc qd' dicat et nichil mouetur sine hoc q si aliquid esset tale tunc motus eius esset superfluus et oa osus est hec quasi alia ratio ab ea in qua sunt dictū q ōne motū mouet ĩt' continua t forte ista ratio est suffraganea prime ī motu locali. continuetas enī naturalis in loco ñ est nota per se. et ideo qū volunt Ar declarare in vltimo sexti q ōmis motus rectus est finitus vsus est loco a continuus postñ in declaratione motus localis et vsus est enī declaratione eius in motu locali alio a loco. s. q illud qd' impossibile ē vt sit impossibile est vt magnat fieri

Amplius videmus qū possibile ē moueri neq; qd' mouetur neq; habens in seipso neq; vnū motū ut in animatis. quoꝝ nī neq; pars vlla neq; totū mouetur sed quiescens mouetur qūq; conuenit autē aut semper moueri aut nequaq̄. siquidē non sit qū non sit motus. multo aūt magis huiusmodi in animatis esse manifestū est neq; vnus enī in nobis qū sit motus aliqū sed quiescens tamē mouetur aliqū et sit in nobis ex nobilioꝝ motus aliqū et si nichil extra moueat. h enī in animatis non videmus similiter. sed semper mouet aliquid ipsoꝝ exteriorū alterū. animal aūt ipm diximus sepm moueri. quare siquidem quiescat aliqū penitus īmobile. motꝰ vnq; fiet ex ipso et non ab extra. si aūt in animali hoc possibile est fieri quod phibet idē accidere et sedin omne si nāq; puo mūdo vtr sit et in magno. et si in mundo sit et in infinito. siquidē contingit moueri in infinitū et quiescere totū

Et eā videmus q possibile est ut moueatur illud qd' non est motū neq; in eo est motus ōnino. v. g. in non animatis videmus enī istas res q nec pars rei moueatur nec totū sed est quiescens. Deīde moueatur qūq; et esset nāt. aūt moueri sepe aut ut non moueatur in aliqua hora si motus non sit postñ non sunt et h magis apparet in hūtabus animas qūq; simul quiescentes et nullus motus existit īnobis ōnino. deinde mouebimur et fiet in nobis ex nobilissimis principiis motus

licet nullū extrinsecū moueat nos hoc enī non inuenimus huiusmodi in vita carētibus sed ista semper non mouentur nisi ab aliquo extrinseco alio vnū aūt dicat moueri se. et ideo qū qūq; sit quiescēs ōpiete. necesse est ut fiat in eo qd' mouetur motus ex se non extrinsecus. et si hoc possibile est ut fiat in aīalibus quid igitur phibet ut hoc sit in toto eā qū si h est in mūdo paruo est eā in magno. et sine in mūdo erit eā in infinito. si sit possibile ut infinitū moueatur et quiescat sed; totum

Adest et eā videmus quedā que mouentur postñ non mouebantur neq; sedm totū neq; sedm partē. sed sedm totū et partes quiescunt. deinde mouentur. D. d. et esset necessariū ī. 1. et esset necessariū si sit hic motor eternus et motus eternus vt non esset motus nouus. motus enī nouus debet habere motorē nouū. īmo et est necessariū vt omne qd' sentatur quiescere quiescat semper. et ōne qd' sentatur moueri moueretur semper. et qū m dixit hanc questionē mdixit eā aliā manifestioꝝ primā. et ideo hec q apparet in habentibus aīas. questio enī m eis est dissolutionis dissolutionis et dixit. et h magis apparet in habentibus aīas. et h. s. esse possibile vt motus fiat postñ erit sme motui p̄cedenti est manifestius in habentib' aīas q̄ in carentibus. videmus enī semina t aīalia quiescere sme aliquo motu postñ mouebantur non ex motore extrinseco. sed ex sep principiū existens in eis. ita q existimatur q per hoc principiū qd' est in eis possūt moueri qūq; et quiescere sme aliquo extrīseco et qū dixit q dubitatio de hoc in rebus animatis est manifestioꝝ q̄ in rebus in aīatis dedit causā in hoc et dixit. hoc enī nō videt ī. 1. et habentia aīas sunt manifestiora in hoc quia videmus ea inperit moueri sū aliquo extrinseco mouente. illa aūt non mouentur nisi qū moueant ea aliqd' extrīsecum videmus enī q motus qui fiūt in rebus carentibus anima q sunt post motus. ī motibus aūt qui fiunt in habentib' aīas nō videmus q ante ipos est motus extrīsecus et apparet ex hoc q questio in carētib' aīa non ordinatur ex hoc q motus eoꝝ sit a motore eterno. sed quia in quibusdā sentū

debat q̄ ista questio sit alia a predicta q̄ in
ri veritate non est nisi pfectatio de causa et̄
q̄ comp̄hendit̄ in istis tribus modis. vide
mus enī q̄ quedā enia mouēt̄ semper si
ne cessatione s. corpora celestia. et quedā qui
escāt̄ semp. s. terra super quā mouent̄ hec
corpora. et quedā mouent̄ q̄nq; et quescāt
q̄nq;. et sunt illa que sunt sub corporib⁹ ce
lestibus et supra terrā

¶ Maxime autē videt̄ terniū habē du
bitationē q̄d sit q̄ non uisit p̄mus mo
tus q̄ animalis est in aīatis. quicquis enī
primus post hoc vadit mouente extrinseco
nullo sicut videt̄ hoc autē falsū est con
spicimus enī semper aliquid mouen in aīa
libus naturalibus hmōi aūt motꝰ
non animal ip sū causa est sed rōnes
forsitā. ipm autē dicimus ipm mouer se
non secūm omnē motū sed secūm locū. nichil
enī phibet. magis autē formalis necessa
riū ē in corpore quidē multos fieri motus
a continēte et horū quosdā intellectū aut
appetitū mouer. illud autē totū in aīal
mouet quale contingit anīa sonos sensi
bules. quod enī q̄ū nec; unus insit motus
q̄ sit unū. quedā surgūt animalia iterū
sed nā; manifestū est et de his ex conse
quentibus

¶ Sanno autē tanus p̄pue existimatur
esse locus dubitationis. s. ut fiat motus
qui non fuit ante et est illud quod amd⁹
in habentibus animas. animal enī pri
mo quiescat et post ambulat sine aliquo
extrinseco mouente ipm secūm q̄ existima
tur. sed hoc est falsū. semper enī inuenim⁹
aliquid mouen in animali q̄d est natu
rale in eo. et causa motus istius aīalis
non est anima eius. sed aer qui cōtinet
animal in eo q̄ reputo. et q̄ū dicimus ip
sū mouen a se non intendimus ōnem mo
tu sed motu loci. nichil enī remouet i
mo diguū est ut sit necessaria enī ut in cor
pore habeat plures motus a continente q
tū quidē mouent̄ voluntatē et appetitū t
tunc ista mouebūt animal secūm totū
v. g. hoc q̄d amdit apud sonū. q̄n licet
dormiens non habet motū sensus oīno
tamē animal non expergefit a sōno ni
si quia aliquis motus ē in eo. sed h etiā
apparet in sequentibus

¶ Ista est tertia questio sicut dixit. et est lo
tus dubitationis in hoc. s. in ponendo possi
bile ee vt motus fiat absq; eo q̄ in moto pre
cedat motus ōmno. videmus enī animal
sicut dic̄ mouen post quietē. quietē sū mo
tu precedenti sentito in eo et quia istud dic
tū est valde sufficiens ideo loquētes nre legi
posuerūt primū primariū eternū mouere
per voluntatē possibilē. et totū hoc est exis
timatio falsa sicut dixit. Ar semper enī in
uenimus aliquid mouen in animali qd̄
est naturale in eo. et intēdit per h alterius
nē que est in corporib⁹ animalis ex anima
nutritiua per calorē naturalē qui est in co
nūq; enī cessat actio istius caloris naturalis
qū enī cessat tunc est mors. iste igitur ē mo
tuū ex quibus non fugiūt corpa anima
liū. sed motus autē motus est motus alterius
qui fit ex continens extrinseco et ideo dixit
causa istius motus animalis ic̄. i. q̄ū am
mal incipit mouen post quietē non inqui
ta q̄ primus motor in hoc sit anīa. ita q̄ in
prendat in corpore eius aut in anīa eius al
motor. et dixit vt reputo. quia pōt aliquis
dicere plures motus fieri semper in corporib⁹
animaliū qui non videntur esse causes in
q̄ animal mouetur post quietē. et quia hoc
nomē motus est equiuocū. et ista dubitatio
non est de motu loci. dixit et q̄ū dicimus ic̄
et ista dubitatio est pprie motu loci quia
nō inuenimur aliquid mouen ex se nisi mo
tu loci. in ceteris autē motibus motor est
extrinsecus. et q̄ū dixit in dissolutione istius
questionis q̄ hoc q̄d existimatur q̄ animal
mouetur sine motu facto in eo. non est sicut
existimatur. sed causa motus eius post q̄
tē est hec q̄ aer continēs ipm extrinsecus mo
uet ipm. et incipit declarare q̄ūo sit hoc et d.
et nichil phibet ic̄. i. et necesse est vt primā
um motuū animalis sit ex continēte. quia
nichil phibet vt plures motus fiāt in aīali
continente. imo hoc est necessariū. et quia
posuit q̄ in corpore animalis fiūt plures mo
tus ex continente. manifestat quomodo amd
dit ex istis motibus vt animal moueat in
loco et dixit quorū quedā mouēt ic̄. i. et hoc
est ita q̄ in animali fiet ab eo q̄d amdit si
bi primo voluntas et appetitus ad motū ad
ad expellendū nocumentū contingens ex
continente aut ad inducendū iuuamentū

er itemtione inter continua .s. itemtionem̄
tinuta. et quia ista rsponsio non est vera q̄
post declarabitur in hoc tractatu q̄ talis mo
tus non est vnus nec continuus dicat. dica
mus igitur ad hoc cc. i. et intendit q̄ fuerit i
terruptus. et .q.d. et ideo nō oportet nos rspon
dere hac rsponsione in dissolutione istius
questionis. D. fuerat quasi dubitationē i h
s. vnū motus eusdē in itemtus inter duos
fines sit vnus motus continuus aut non
continuus et dicat. dignus est igitur cc. i.
et est dignus vt sit necessariū vt motꝰ itē
mptus non sit vnus motus si non ē necessa
riū vt idē motū moueatur eodē motu. s. po
test mouere plumbus motū? Deinde dedit
exēplum de hoc et dicat. V. g. vnū sonus cc
i. V. g. dicitur vnū sonus eusdē chordē super
quā itenditur manus permanentis sīn pau
satione sit idē sonus aut plures et hoc intē
debat q̄ dicat aut est semper vnus p̄ aliū
i. q̄ libet sonus eorū est alius ab altero.
dū pausio fuerit continua q̄n non est du
bium q̄ si pertussio non fuerit continua q̄
sonus erūt plures. D. d. licet chorda cc. i. et ista
questio non intelligitur nisi q̄n chorda fue
rit in tēpore pertussionis in eadē dispositiōe
formandus. et similiter pertussio et chorda
in hoc tēpore appareat mouere non quiesce
re in tali igitur dispositione dubitatur in
motu chordē ad duas partes oppositas vtr
sit vnus aut plures. D. d. sed sēm vtrūlibz
cc. i. et sēm vtrūlibz istorū duorū modorū
fuerit dispositio de motu itemto. s. siue fuit
vnus siue non si non phibet qui hic mue
matur vnus motus simpliciter ꝓpter hoc
q̄ est continuus et eternus. D. d. et hoc de
dubitatur post magis. et intendit q̄n lon
gius fuerit de motu continuo. et declarare
rē ipm esse motū diuinū

¶ Manifestū aut̄ erit magis ex his q̄
postea sunt. mouere aut̄ q̄d non mo
uetur nullū inconuenies est. si aliq̄n q
dē sit extrinsecus mouēs aliq̄n aut̄ in
nichil eū aliud dubitabit hic dicēs. q̄
ꝓ non semper alia quidē quiescit eoz
que sūt alia vero semper mouetur

¶ Aliquid aut̄ mouere postq̄ nō mo
uebatur non est inopinabile q̄n posi
tū fuerit q̄ motus illius est extrinsecus
ab eo et non intendimus hic querere
quomodo sit hoc. s. quomodo erit illud
qd̄ mouet et illud qd̄ mouetur. et est idē
q̄ndoq̄ mouens et quando q̄ non. dicens
aū hoc non dubitat nisi in hac intētio
ne sola. s. quare quedā erunt non sūt sēp
quiescentia et quedā semper mota

¶ Aū dissolut primā questionē incepit
dissolucre sēdam in qua dictū fuit qualiter
contingit si h̄ motus continuus sit. vt q
dā rem̄ moueātur q̄nq̄ et quiescāt q̄nq̄ et
dicat aliquid autē mouere cc. i. questio aūt
in qua querit qualiter plures rem̄ mo
uentur postq̄ non mouebantur non ē dif
ficilis ad dissoluendū in rebus quor motor
est extrinsecus. motū enī est per se. q̄ cū in
hoc est aut absentia motoris aut distantia
eius. aut presentia impedimenti. et quasi i
nuit in hoc q̄ dissolutio questionis in hoc ē
q̄ corpora simplicia mouentur ex se. et q̄ si
ta questio induat querentē ad dicendū q̄nō
prouenit motus nouus a motore eterno q
nā q̄n motor extrinsecus mouet ita q̄ mo
ueatur necesse est vt habeat motorē. s. igit
illic motor fuerit extrinsecus sicut fuit dictū
in septimo contingit vt moueatur a moto
et illud motū etiam a moto. et predicitur in
finitū. aut muenietur primū motū qd̄ mo
uebitur ex se et queretur de illo si mouet sēp
quomō muenitur quedā habere motorē
q̄nq̄ et quedā non. et querere hoc est quasi
extrinsecā ab eo qd̄ declarantū est. s. q̄ hic est
motus eternus hoc enī querere est querere
quare ōnia que mouentur non mouētur
semper et ōnia que quiescūt nō quiescunt
semper. et ideo dicat et non intendimus que
rere cc. i. et querere quomodo inuenit motꝰ
non est querere quomodo est possibile vtī
quibusdā rebus sit motor presens et motū
presens et tamē q̄nq̄ mouetur q̄nq̄ nō. et
non intendimus ꝓsequi de hoc in hoc lo
co quasi debeamus rsponsere ad illud istu
enī questio est cōmunis dicētibꝰ q̄ motus
est nouus. et dicentibꝰ q̄ motus est antiqui
sed dicentes q̄ motus est nouus sēm eteni
postq̄ non fuit non pūt rsponderi ad hāc
questionē. D. d. dicens enī hoc cc. i. quare ñ
duudūtur in h̄ duo tantū. sed muenitur ~~ēs~~
in eis aliquid in quo succedūt sibi hec
duo. et aliquid qd̄ ꝓprie habet alterū eorū
s. quietē semper aut motū semper. et mā

escẽs aut semper mota aut q̃q̃ quescens
et q̃q̃ mota · et iste tres diuisiones magi
nantur sedm septẽ modos . s . aut vt õma q̃
escãt sẽper . aut vt õma moueãtur semper
aut vt õma reapiũt motũ et quietẽ . aut
vt quedã quescant semper et quedã moue
antur semper . aut vt quedã mouean̄t q̃q̃
et quescãt q̃q̃ . aut vt quedã quescãt sẽp
et quedã moueãtur q̃q̃ . et quescãt q̃q̃
Aut vt mueniãtur in eis tres modi . s . q̃ que
dam moueãtur semper . et quedã quescãt
semper et quedã moueantur q̃q̃ et quesc
ant q̃q̃ . cum eni eũ aut erũt sicut vna res
accepta . et tunc disponẽtur per vnũ istorũ
triũ s . aut p motũ semper aut per quietem
semper aut per vtrũq̃ . s . p motũ q̃q̃ et qui
etẽ quãdoq̃ aut diuidentur cum ea in duas
partes aut in tres . Sugitur diuisemus ẽ
tia in duas partes . tunc diuisio erit triplex
s . aut vt altera pars sit semper in motu et
altera semper in quiete . aut vt altera pars
sit semper in motu et reliqua q̃q̃ in motu
et q̃q̃ in quiete . aut vt altera pars sit sẽp
in quiete et reliqua q̃q̃ in motu . et q̃q̃ in
quiete . Si igitur entia fuerũt diuisa in tres
partes . tunc quelibet pars eorũ disponitur
p vnũq̃d̃q̃ istorũ triũ . s . vt quedã quescant
semper et quedã moueantur . et quedã fac
iunt vtrũq̃ . et sic condiuidentia erũt septẽ
sed Arist . contentus fuit in q̃q̃ et tacuit p
tẽ dicentẽ q̃ entia diuidũtur in duo . quor
vnũ est ut altera pars quescat sẽper et re
liqua moueatur q̃q̃ . et quescat q̃q̃ .
Secundũ est vt altera pars moueatur sẽp .
et reliqua faciat vtrũq̃ . et non indigent de
modis diuisionis eorũ in duas partes ni
si vnũ modũ tantũ et est vt altera pars q̃es
cat semper . et altera moueat semper et fort
fecit hoc abbreuiãdo . q̃m in q̃ declarandũ fuit
entia ee sedm tres partes . s . q̃ quedã pars
semper quescat et quedã semper moueatur
et quedã faciat vtrũq̃ destruẽtur alie diuisi
ones . istarũ eni diuisionũ sempr tres sũt
false manifeste per se . et quatuor ignotor aũt
aũtẽ false sunt vt õma sint sẽper quescen
tia . aut vt õma sint semper mota . aut vt
quedã sint semper quescentia . et quedã sit
semper mota . iste eni tres diuisiones cõtra
dicũtur per sensũ . quatuor autẽ sũt ignoto
ta . et hoc q̃d̃ queunt hic declarandũ est iã de po

tentia predictorũ . sed ipe vult cõplere pscu
tationẽ de eo in hoc loco . modꝰ ãt declinatois
istius itinerois de p̃dictis talis ẽ . declinatũ ẽ q̃
dẽ i . vijº . Arc . hº ẽe p̃mũ motũ in loco ex se . ad
quẽ pueniũt cetera motꝰ local' ẽ manifes
tũ p se q̃ cetera motꝰ ueniũt p sensũ rõne ad mo
tũ in loco . s . ad corpus celeste et q̃ hoc fuerit
communicatũ ad illud q̃d̃ declaratũ fuit p̃mo
in hoc tractatu . s . q̃ p̃mũ motũ est eternũ
motus erit necesse huius esse aliq̃d̃ quescẽs
eternũ super q̃d̃ moueatur hoc p̃mũ motũ
et h motũ eternũ q̃d̃ ut declaratũ est non est
illud q̃d̃ videtur sensui moueri semper . et ẽ cor
pus celeste et quescẽs q̃d̃ videtur sensui sẽper
quescere et est terra et est illud q̃d̃ declaratũ
est ratione mobil eni est hic q̃d̃ posset cõmu
nare ei q̃d̃ declaratũ est ratione mobilis illud et
forte illud q̃d̃ videtur semper quescere est pri
mus motor istius motus . et est illud q̃d̃ post
declarabitur . sed istud non dicitur ẽe quescẽs
nisi equinoctr et p̃ma quietas istius motus ad
quedã q̃q̃ . et remoto eius a quibusdam
q̃q̃ est causa terre diuisionis . s . vt quedã
moueãtur q̃q̃ et quescãt q̃q̃ . sed in hoc
tractatu vult pscutari a principio de istis
positionibus et cõplere sermonẽ de hoc cõ
muni et quasi illa que generaliter p̃dixit
vult modo distinguere et determinare et po
sse p̃incipiũ pscutationis de hoc in hac
diuisione in qua diuisit eã in septimo
Omnia igitur quescere et huius mo
onẽ quietem diuittentes sensũ infirmum
quidẽ intellectus est . et de toto aliquo et
non de parte ambiguum ẽ enim solũ ad
physicum . sed ad omnes scientias vt est
dictũ et ad õnes opiniones p̃ter id quic
motu vtũtur õnes Amplius autẽ de pũ
cipijs ip̃ortunitates sicut in rationibus
aliis doctrinas nichil sunt ad materiam
tiã . similiter autẽ et in alijs . sed sicut
q̃ de eo q̃d̃ nunc dictum ad physicũ . sup
posito eni q̃ est q̃ natura principiũ motꝰ
sit . fere autẽ et dicere oĩa moueri falsum
quidẽ est . minus autẽ hic sedm scientiã
positũ eni quidẽ est q̃ natura in physicis
principiũ motus sit et quietis
Dicere autẽ oĩa esse quescentia et ẽ
re rationẽ super hoc et dimittere rectum
nũ sensus in hoc est debilitatio discre
onis et dubitatio in hoc est in toto non

et intēdit hic pr opinionē aliquid cōmune
virtuti imaginatiue et nutritiue · animali
cui non accidit appetitus nisi ex imagina
one v. ff. q. qū patitur sitim imaginatur a
quā et appetit eam et mouetur ad illā et si
militer qū patitur famē · et qū timet fugit
et qū nutritur appetitus quiescat aut qū
accidit a fatigatio et appetat quietē · et Arist.
dicit exēplū in somno · quies enī animalis
in somno est quies perfectissima que fit post
motū · et expergefactio ab eo est perfectissimus
motus post quietē perfectā · existimatur enī
q qū animal dormit q nō mouetur omnino
et qū expergefit q tunc mouentur in eo motus
quē non precedit motus alius · et dicit · v.
ff. ic. et intendit motū actionis virtutis nu
tritiue in alio · qū enī ista virtus fuerit repleta
in nutrimēto per caloreē naturalē hu
mefiunt ex eo mēbra que sunt causa somni · s.
cor et cerebrū · et tunc dormit animal necessario · et qū actio virtutis nutritiue cōplet
in alio et assauerit vapores qui fiunt ex di
gestione abi tunc expergefiet animal et p
declarabit hāc intentionē bene sicut dixit.

¶ Primapū autē considerationis q qdē
est · et de dicta dubitatione quare quedam
rerū que sunt aliqū quidē mouentur · a
liquando quidē quiescunt iterū necesse igit
aut ōnia quiescere semper aut oia semp
mouerī aut alia quidem mouerī · alia de
re quiescere et iterū horū aut que mouen
tur mouerī semper · que vero quiescūt qui
escere semper aut ōnia apta nata sūt sili
mouerī et quiescere aut reliquū amplius
et terrū est contingit enī alia quidem se
per rerū que sunt immobilia esse · altera
vero semper mouerī · alia autē aī virtus q
semper q quidē nobis dicendū est · hoc ei
habet solutionē oīum dubitationū et finis
nobis huius negotij est

¶ Et primapium istius perfectationis
est qd dictū fuit in questione predicta · sci
licet quare quedā entia qūq mouentur
et qūq quiescūt · dicamus igitur q necesse
se est · aut ut ōnia quiescant semper · aut
ut ōnia mouentur semper · aut ut que
dā mouēntur et quedā quiescāt · et istorū
trā · aut ut illa que mouentur mouēn
tur semper · et illa que quiescūt quiescāt
semper · aut ut ōnia sint in parte codē mo
do mouerī et quiescere aut tertiū trium
nēs · possibile enī est ut entiū quedā non
mouentur semper · et quedā mouentur
semper et quedā in eis sicut dixit virtus qd
oportet nos dicere · per illud enī dissolue
tur questio contingens in hoc · et cōple
bitur istā scientia in qua sumus

¶ Qū declarauit necesse esse vt sit motus
eternus et dissoluit questiones contingē
tes in hoc · incepit perfantari de hoc q vnū
rerū motarū que mouentur ex se apud no
quando et quiescāt qūq · qū ex isto via
potent demonstrare motorē eternū esse et
motū eternū · et hoc facto p fiatur scientia
de ōmbus que mouentur et quiescūt · scia
tia enī de motu non perficitur nisi qū fue
rint declarata quomodo est cursus de hoc in
ōmbus partib mundi · s. m dispositione
motus hoc enī facto p fiatur cognitio de
motu et dicit · et primapū istius perfan
tationis ic. i. et primapū p fantationis
que continet scientiā de dispositioē mot
et quietis in omnib partib mundi in no
uitate et antiquitate est ponere considera
tionē de h · s. de illo qd dictū fuit in questioē
predicta et est quare quedā entia qūq mo
uentur et qūq quiescunt · et qū dicit q pū
apū p fantationis debet esse de hac p fan
tatione · et hoc erit perfantando vniuersa
liter de ōmb entib qui habent dispositio
nē in hac intentione · incepit dicere et dicit
dicamus igitur ic. i. et diuisio que potest es
se in entibus naturalib in hac intentioē
est talis que diuiditur in tres partes pri
mo quorū vna diuiditur in tres et sic erūt
qūq condiuidentia · prima igitur pars tri
um partiū est vt oīa sint quiescentia sēp
secūda autē vt ōnia sint mota semper tertia
est media inter hec duo · s. vt quedā quiescāt
et quedā mouēantur · et hoc tribus modis
quorū vnus est vt quiescentia sint semper
quiescentia · et mota sint semper mota Se
cundus ut illa quiescentia sint mota · et il
la mota quiescentia · ita q oīa entia moue
antur et quiescāt qūq · tertius est vt in en
tibus mutabilitatis isti tres modi · s. vt q̄dā
mouēantur semp et quedā quiescāt semp
et quedā mouēātur qūq et quiescāt qūq
vt visū est de istb diuisio autē determinatis
hoc · est dicere q res vna aut erit semper qui

aliud nullū. quare dicatur continue alteria
ri. t multū in manifestis ambigetur. in cō
trarijs enī alteratio est. lapis quoq; neq;
durior fit neq; mollior

Et fere sermo dictus eaī q oīa mouēt
est falsus. sed minus erat a natura. natiā
enī est in rebus naturalib⁹ principiū quie
tis siue et motus. et sedm hunc modum
non est res naturalis. sed quidā dicebant
q emna mota non sunt quieta. t quieta ñ
mota. sed oīa mouentur et motus eoī
est semper. sed hoc eaī abscondituī est a nīo
sensu et isti homines. et si non determinant
quē motū intendāt. aut si intenduī oīs
motus tamē non est difficile contradicere
eis. impossibile est enī aliquid augeri. aut
diminui semper sed inter ea est mediū. sci
licet illud ad qd̄ perueniunt augmentū. t a
quo incepit diminutio et istē sermo est si
milis ei qd̄ dicitur de distillatione sup la
pides et diuisione lapidis plāta posita eī
est questio simulis predicte. sic igitur nos
dissoluemus istam questionē. statī dis
soluemus hanc questionē in qua sum⁹
et bonus verificator dixit q distillatio cō
tinua perforat lapidē quatenduī est igitur
si audiret ut lapis perforetur hoc modo a
eniī guttis distillatis qd̄ non est necesse
si guttē cadentes faciūt aliquā quanti
tatē ut mediū fiat in medio illius. sed ita
est de guttis sicut de motu naues. si. q. an
quantulū guttaī mouet aliquā quan
titatē. pars autē illaī non mouet ī tē
pore oīno illā quantitatē. illud enī qd̄
diuiditur per distillationē diuiditur in
multas partes. sed nulla illaī partium
mouetur per se. sed insimul mouentur ma
nifestū est igitur q non est necesse ex hoc q
diminutio diuiditur in infinitū q ex di
minuto remaneat semper aliquid sed totū
redit ipm totū. et sedm hūc modū ē eadē
de alteratione eaī quetūq; alteratio sit.
quū non est necesse si alteratū diuiditur
in infinitū ut pter hoc diuidatur etiam
alteratio in infinitū. sed multotiēs erit ci
to. sicut est congelatio. et eaī processus ī
finitus ad sanitatē debet esse in tēpore. et nō
erit transmutatio eius in extremo tēporis
et transmutatio eius non erit nisi ad sa
nitatē non ad aliud. sermo igitur dictus
in habente hanc dispositionē q semper al
teratur est dubitatio in eo qd̄ est valde ma
nifestū. alteratio enī non est nisi ad cōtra
riū. et etiam lapis non fit magis durus
et magis mollis q̄ sit

Quum declarauit ip̄robabilitatē que est
in sermone dicentis q oīa quiescūt et q di
cens hoc negat primapiū naturaliū. incepit
eaī declarare erroīē dictus q oīa mouētur
et dixit. et fere. i. et dicere eaī q oīa
mouentur et negare quietē in entibus natu
ralibus est falsū sicut est falsū dicere q oīa q
escunt. sed minus erat a via naturali. et ido
dixit et fere. i. fere est equalis ei in falsitate de
inde incepit declarare quomodo cōuenit ip
sa opinio et predicta in hoc q non debet cōtra
dia naturali et dixit. natura enī ic. i. et eaī
hoc q sermo dicentis q oīa mouētur est ser
mo non naturalis sicut sermo dicentis q oī
a quiescūt. c. quia naturalis ponit natu
ram esse quasi pro fundamēto. et dictū ē i dif
finitione nature q est principiū quietis sicut
motus quia igitur quies et motus accipi
tur in diffinitione nature ideo ponit quie
tē et motū ee est fundamentū naturale. et
naturalis non habet ꝓpositiones per quas
possit contradici negantib⁹ alterū istoī di
cere autē q oīa mouentur est sufficientius
q̄ dicere q oīa quiescūt quia motus apud
nos est manifestior quietē. quies enī est pri
uatio et motus est habitus. et similiter illi
qui fingūt q oīa mouētur possūt habere
aliquā ratiōnē. et est qm quēadmodū sūt
hiemes motē que non apparēt moueri nisi
longo tēpore sed existimātur quiescere ita nō
est remotū in rebus q̄ existimātur quiescere
vt appareat motus earū in tēporib⁹ in quibus
perāsēūt multe vite humane. et hoc mēde
bat qui dixit. sed quidā dicunt ic. et qui dixit
hanc opinionē et rationē istoī hominū. d.
et isti homines ic. i. et isti homines. et si nō de
terminat qm motus abscondūtur a sensu
ita q non cōprehenduntur ab ipo ꝓpter tardi
tatē eoī vtiq; sint quedā genera motuū. i
ōnia. tamē non est difficile contradicere ei q
dixit hoc vt reputo. quia isti dubitatio ī mo
tibus augmentationis et alterationis ē fo
rtior existimatur eaī q isti motus sūt cōtinui
sed continuatio eoī latet sensib⁹ et ido po
sunt contradictionē eoī in his duob⁹ gene

pare et hoc cñ non solūmodo contradi
at sacrae naturali. sed et ōnibus sanctis
et ōnibus opinionibus oīa cñ ista vtun
tur motū. et cñ quēadmodū negare pū
apia in mathematicis non est contradi
cere mathematico. et similiter in alijs sa
cris. et similiter negare hoc q̄ diximus
modo non est contradicere naturali. sun
damentū cñ positū est ¶

Qū numerant illos modos vult mo
do declarare quis eorū est manifeste destruc
tionis et quis non et incepit a modo qui est
valde improbabilis et est dicens q̄ oīa res
sunt quiescentes. iste cñ sermo valde cōtradi
at sensui. et iste sermo est sermo zenonis. et
dicat dicere autē ōnia ee quiescentia ꝛc. i. et
qui ponit hoc facit opinionē vincere sēsū
apparet cñ sensu plures res moueri et mo
tum ee. et qui facit hoc. s. q̄ quedam rationes
quibus destruit illud qđ apparet sensui est
debilis disertionis. vere cñ conclusiones nō
declarantur nisi a ppōnibus. et ppositiones
a sensu. et experimentū sermonū verorū nō
est nisi ut conueniat sensatis non ē cōiū
dictis facūt. et qū posuit quomodo ista
opinio est contra naturā et q̄ causa positi
onis illius est debilitas sapiens quia facit
vincere res apparentes res sensibiles aut ser
mones sophisticos accidentales in res sensi
biles veras incepit notificare locū in quo ē
dubitatio in hanc intentionē et dixit. et du
bitatio in hoc ꝛc. i. et dubitatio de motu ē in
ōnibus entibus. qñ ōnia entia mouentur
et qui dubitat de motu. dubitat de primapio
motus. et si de primapio dubitat. dubitat de
ōnibus entibus. et qū dixit q̄ ista ppositio ē
contra naturā incepit declarare q̄ ista opinio
cū hoc est extranea fundamentis naturali
bus et non naturalibus et q̄ est in fine ipro
babilitatis et qū h non debet naturalis cōtra
dicere ei. naturalis cñ non debet contradi
cere ei qui negat sua primapia. hoc cñ debz
facere primus phūs aut dialecticus et iā dix
it hoc in primo tractatu huius et dixit et h
nō est solūmodo contradicto scientie naturā
lis ꝛc. et intēdit per oēs scientias scientias
voluntarias et artes mechanicas. oēs cñ
iste vtuntur motu et qū motus destruitur.
destruūtur oīa ista et qū dixit improbabi
litatē que est in hoc sermone incepit declara
re q̄ nō est de numero opinionū falsarū qua'
naturalē oportet destrui qñ non est contra
dicto essentialis et dixit cñ quemadmodū
negare primapia ꝛc. qñ qū vnū primapiorū
que ponit artifex huius scientie est motū ee
et nullus artifex alicuius scientie sēdm q̄ ē
artifex illius debet contradicere ei qui negat
primapia illius scientie vt declaratū est in
posterioribus. v. ff. q̄ mathematicus nō de
bet contradicere ei qui negat aliqđ' prima
pū mathematicū vt magnitudines dun
di in infinitū aut punctū ee. et in alia scien
tia manifestū est q̄ naturalis non debet cō
tradicere ei qui negat motū esse. D. d. fundi
mentū cñ positū ꝛc. i. et motū ee est primapi
ū in hac arte. quia qui negat motū negat
naturā. dictū cñ est in diffinitione naturę
ipam esse primapiū motus et quietis et qui
negat naturā negat naturalia. et qui ne
gat subiectū alicuius artis nullū habet
sermonē cū eo artifex illius artis qū non
habeat primapia per que loquūtur cū eo q̄
negat primapia ex quib' fundantur cōtra
dictiones negationis subiecti

Similiter autē physicū est motus et
dicunt quidā motum eorū que sunt non
alia quidē alia vero non. sed ōnia et sēper
sed latere hunc sensū nūn quos etiā quidē
non determinātes qualē motū dicūt aut
ōnes non difficile est contradicere neq̄. n.
augmentū neq; diminutum possibile est omnino
sed est et medium. est autē similis. ro hunc
de eo qđ est guttā contrarie aptā nata et
lapidis scindere. non cñ si tantū effodiet
aut removet guttam et medium in medio tē
pore primus. sed sicut navis tractus est et
guttę tot tantū mouebit. pars autē ipō
rū in nullo tēpore data est. dividitur cñ
qđ removetur in plurima sed nichil ipō
rū motū est seorsum sed totū simul ma
nifestū igitur est q̄ non est necessarium sp
aliquid abire quia dividitur diminutō
in infinitum. sed totū aliquā abiret. simili
autē est et in alteratione qualibet. non cñ
si possibile in infinitū est qđ alteratur pp
hoc et alteratio. sed velox fit sicut multo
magis densatio. amplius qū infirmetur
aliquid. necesse est tēpus fieri in quo sa
nabitur. et non in termino tēporis mu
tati. necesse autē in sanitatē mutari et ī

hoc est illud qd dixit .s. qñ impossibile est vt passio manifesta que apparet in multis annis diuidatur per tẽpus illorũ annorũ ita q quelibet pars sensibilis illius tẽporis habeat partẽ sensibilẽ illius passionis. et hoc intendebat qñ dixit manifestũ est igitur ꝛc. i. manifestũ est igitur q non est manifestũ si ponerimus q diminutio diuiditur in infinitũ sed in q est trãsmutatio in tẽpore vt apparuit in sexto vt remedat ex diminuto in tpe diminutionis aliquid in actu in infinitũ qñ sed in h contingeret vt nũq̃ diminutũ consumeretur. sed nos videremus ipm in consũmu sed in totũ. et intendebat per hoc q diuiso sed in hunc modũ est finita in trãsmutatione que est in quanto et in quali et in vbi. qñ illa diuisio infinita motus que declarata est in sexto est diuisio in potentia sed tu autẽ est diuisio in actu. et si diuisio infinita esset in actu non remaneretur motus generatus neq̃ corruptus. Declarata est enim q id qd trãsmutatur trãsmutabatur ita. et qd trãsmutatur trãsmutatur semper et intendebat per totũ hoc q si passio que fit a guttis aque diuideretur in actu sed in diuisionẽ partiũ guttarũ contingeret vt fieret a qualibet parte caderet super illũ ex guttis aque. sed dicamus q in passione que fit in lapide est quedã pars que est prima pars facta in actu et non fit a quacũq̃ parte in actu caderet super illũ ex guttis sed partes ex determinate. et si non tunc quelibet pars moueret qd libet. et similiter in om trãsmutatione et sed in hunc modũ est de alteratione quecũq̃ alteratio sit non enim est necesse si alteratũ diuiditur in infinitũ vt propter hoc diuidatur etiã alteratio in infinitũ .s. miñ tũ fit ab alterante. ita q si imaginati fuerimus alterans alterari contingeret vt illic fit alteratio. et si non apparet sensui. imo prima pars que fit ex alteratione in actu est determinata et alterans agẽs ipm est determinatũ. et si prima pars que fit ex transmutatione non esset determinata agẽs trãsmutans ipm non esset determinate virtutis. tunc oña simul ita fingũt essent in continua trãsmutatione. et contingeret vt inter duas trãsmutationes sensibiles non esset quies omno. D.d. sed multo acẽs erit subito sicut est congelatio. a. sed prima pars in actu motuũ qui fiunt siue fierent trãsmutatio in loco aut in qualitate autẽ quãtitate fit subito. i. in instanti non in tẽpore et si non. tunc ante trãsmutationẽ esset transmutatio. et non inuenitur trãsmutatio nulla omno. et existimatur q totũ hoc contradicat ei qd dictũ fuit in sexto. s. q transmutatio non habet partẽ que sit prima. sed one qd trãsmutatur ita trãsmutabatur. Joãnes autẽ dubitauit in hoc loco. et expositores dubitauerũt in sexto in alteratione et dixerũt q si prima pars fit in eis subito non sequit tunc ut alteratio non habeat primũ et ipe concessit hic q prima pars alterationis fit subito Dicamus nos q prima pars que fit ex motu quodãmodo est in actu. et quodã modo in potentia. qñ sed in q illud quod erat in actu est determinatũ sed in hũc modũ est indiuisibile. et sed in q motus ẽ continuus est diuisibilis et non est in eo primũ naturaliter in actu nisi quesierit motũ. q igitur considerauerit illic de motu sed in q ẽ continuus dixit q non habet primã partẽ. qũ considerauit h sed in q est generatus post qñ non fuit. et generatũ est determinate q̃ titatis. dixit q habet primũ. D.d. et etiam passus egra ad sanitatẽ ꝛc. i. et oportet sed sermonem in dicente q oña mouentur vt egritudo trãsmutetur in sanitatẽ in tẽpore egritudinis. ita q in eo existunt continua simul. one enim trãsmutatũ trãsmutatur in tẽpore non in extremo tẽporis. s. in instanti. si igitur tẽpus in quo eger trãsmutatur ad sanitatẽ non fuerit aliud a tẽpore in quo trãsmutatur de sanitate in egritudinẽ. contingeret ut trãsmutetur ad sanitatẽ et infirmitatẽ simul. et sic contingeret vt in tẽpore sanitatis quiescat in sanitate. et in tẽpore egritudinis quiescat in egritudine. et si nõ tunc in sanitate mouebitur ad sanitatem et ad egritudinẽ qd est impossibile. et similiter contingit q a depositione egritudinis moueatur ad sanitatẽ. et ideo dicit. et trãsmutatio eius erit ad sanitatẽ. et non ad aliud. i. et necesse est vt res quiescat in eo ad qd est trãsmutatio et si nõ nichil moueretur ad infirmitatẽ. et manifestũ est q oñes sunt a continuis et ad continua. D.d. sermo igitur ꝛc. i. intendit q valde manifestũ illud nunis determinatum est valde manifestũ q ꝛc. et expõitur

nb9 et dixit. impossibile est enī ꝛc. 1. et impossibile est ut aliquis fungat ꝙ motus continuꝰ continuātur ad infinitū. imo inter quoslibet duos motus continuos est medius quietis et est illud ad qd' perueniat alter duorū motuū continuorū et ex quo incepit vnus motꝰ qui inter augmentū et diminutionē ē medius. et est illud ad qd' pueniat augmentū et ex quo incipit diminutio. et qū dixit istā cōtradictionē. incepit enā dicere ꝙ ista opinio est similis opinioni ponētis ꝙ res que sunt agentes in potētia aut existentes in potētia sunt agētes in actu aut existentes quietēs cū in actu est motū in potentia. et deceptio in hoc est de genere deceptionis in hoc alio qui igitur posuerit ꝙ illud qd' est in potētia est illud qd' est in actu. et non distinxerit inter ea ponit ꝙ ōnis res sēper mouentur. et quia intendit declarare hoc dixit et iste sermo est similis a ꝛc. 1. et qui dicat ꝙ ōnia apud que tē mouentur. sed motus eorū latent sensū ē similis dicenti in distillationibꝰ aque sup lapidē ꝙ quelibet gutta aque habet operationē existentē in actu in illo lapide et sumitur enā qui dicit in planta que oritur ī lapide donec diuidit illū ꝙ in qualibet parte tēporis in qua oritur diuidit partē lapidis donec cōpleatur diuisio in illo tēpore in quo diuiditur in actu. et sēdm hoc qū aliquid accrescit sēdm quantitatē digiti in vno anno augmentabitur enā in qualibet parte existente in actu partū illius tēporis pars existentis partū illius digiti in actu ita ꝙ digitus diuidetur in partes in actu. quarū minimus erit sicut numerus partū in quas diuiditur annus qd' est impossibile et qū narrauit ꝙ sermo dicens ꝙ res que apparēt moueri post quietē in tēpore quietis mouētur enā. sed latēt sensū est similis sermoni dicentis ꝙ qlibet gutta aque que operātur in lapidē habent in illa operatione ab quā partē. incepit naturaliter corruptionē istius sermonis et dixit. non enī est necesse ꝛc. 1. non enī est necessarium qm vna collectio guttarū operatur in lapide primā operationē que apparet in actu in alio tēpore. vt ille gutta refugiat medietatē illius operationis ī medietate illius tēporis. et dixit hoc. quia si operātur in medietate illius tēporis operabūt in medietate istius tēporis medietatē illius passionis et in medietate illius medietatis medietatē medietatis et sic in infinitū. et. ꝙ. ita sit tunc non inuenitur ulla ista post desinentiā passionū infinitarū. et iā declaratū est hoc esse impossibile in quinto. s. vt factio motus sequatur esse naturaliter alū motū. et ideo necesse est vt prima pars que fit in actu ex parte motus eius sit insimul vt pꝰ dicat et qū narrauit ꝙ non sequitur si cōgregatio guttarū descendentū in illo tēpore in quo apparuit passio illarū in lapide fiat alia passionē ꝙ non sequitur vt quelibet gutta earū operetur in illū lapidē. D. sed ita est de distillatione ꝛc. 1. sed ita est de gutt quarū cōgregatio operatur in lapide sicut de multis hominibus qui mouēt nauē. qm si quī ad modū vnusquisq; eorū solus non mouet nauē et ōnes mouent. ita si cōgregatio illarū guttarū operatur in lapide nō sequit vt quelibet gutta operatur per se in lapide et hoc intendebat qū dixit ꝙ aliquantulū ꝛc. 1. et quantitas terminata guttarū mouet quantitatē terminatā lapidis. quem admodū numerus terminatus hominū mouet nauē terminatā. pars autē illarū guttarū non mouet in tempore ōmno ex illa quātitate aliquid. cuius portio ad totā passionē sit sicut portio illius partis ad congregationē guttarū operantiū ī lapide quēadmodū non mouet vnus homo nauē qui mouebant oēs in tēpore ōmno D. D. et illud qd' diuiditur ꝛc. 1. qm illud qd' diuiditur per distillationē a lapide. s. illud qd' recessit ab eo diuiditur in multas ptes sed non quelibet illarū partū recessit per se ab aliqua parte illarū guttarū. sed oēs ptes recedūt insimul a congregatione guttarū determinatarū. sequeretur enī vt vna quecꝫ partū guttarū perforantiū lapidē moueret. si quelibet pars pars recedentis recederet a lapide per aliquā partē partium guttarū. et si ita esset. tunc recederet aliqua pars lapidis ꝙ primā guttā descendentem super illū. et quasi intendit innuere ꝙ hunc sermonē ꝙ licet illa passio sit diuisibilis tm nō sequitur vt quelibet pars illius passionis fiat a quacūꝫ parte guttarū descendentiū sicut posset existimari. imo illud qd' fit ex eo in actu fit subito. et hoc intendebat. ꝙ. dixit. sed simul mouentur. et intio super

manifestus. qñ si ñ mouet extrā suā natu
rā et aute erat quescēs. non aut hic augñ
tū nec motus violentus. iste igitur sermo
destruit generationē et corruptionē et fere
destruit motū cnā. omīs cū hoīes opīa
bantur q generatio et corruptio cum sub
tri est motus. illud cū ad qđ transmutāt
res ipm generatur. aut id in eo et illud ex
quo transmutatur ipm corrūpitur aut
ex illo

Quum destruat sermonē dicentē q ōnia
mouentur qui est smulus sermoni dicenti
q quelibet guttarū fracenarū aliquā passio
nē m lapide habet aliquā passionē existen
tē m actu sed non comphenditur a sensu et
contradicat huic sermoni sdm posse et de
struat ipm cnā ex hoc q motus puenīunt
ad continua m quibus debēt quescere et q
si hoc non cēt oporteret ut eadē res moueret
duobus motibus contrarijs msimul et cō
tradiret cnā ei tertia contradictione. quom
ā plures qualitates trāsmutabiles vidēt
non treperi magis et minus. vnde necesse
est q illud non quescat qñ perueneret ad ea
mcepit notificare impossibilitatē. t ipossibi
litatē. et dixat. et mutū est ꝛc. i. et qui dicat q
quescēs existimatur mouer. et motū existi
matur quescere continget ei vt nullā cer
titudinē habeamus m motu eius qđ mo
uetur aut m quete eius qđ quescat. sed oē
qđ sentimus mouer pōt cē eorū que quesc
cūt. et ōne qđ sentimus quescere pōt esse eo
rū que mouentur. et sic qñ sentimus lapi
dē mouer deorsum ad mferi non habem
certitudinē m hoc q mouetur. sed forte nō q
apmus quietē illius. et cnā qñ senserim
ipsū quescere mferius non habem certitu
dinē m hoc q quescat. qñ forte mouetur. D.
induxit quintā rationē et dixat. et cnā terti
ꝛc. i. et cnā manifestū est per se q nos videm
terrā et alia elementa. s. aquā et aerē moue
ri ad sua loca ppria et mouere et quescere m
eis naturaliter. et si non mouentur ab eis ñ
mouentur nisi violenter non naturaliter et
qñ notū sit q quedā terrā quescūt naturali
ter m suis locis ppriis et q mouētur ab eis
violenter. et q iste motus est contrarius qui
eis necesse ē vt non ōnia mouēatur. D. d. ex
istis igr et aliis similib ꝛc. t q: istu q si ōdicat ser
monē dicētē oīa mouei. et sermonē dicētē. oīa
quescere sunt eadē cū eis per que contradic
tur sermoni dicēti ōnia duudi m duas ptes
quarū altera semper quescat et reliqua sēp
mouetur. d. ex istis igitur et aliis smilibus
ꝛc. apparet cū hic esse plura que mouentur
quandoq; et quescūt quādoq;. et iste sermo
pōt contradici cnā per illas contradictiones
predictas. s. sermo dicentis q quedā pars en
tis semper mouetur. et reliqua pars sēper
quescat quia dicēs hoc negat quietē que ap
parent m quibusdā entib q qñq; et motū quā
doq;. ista cū que nos sentimus moueri qñ
q; et quescere qñq; necesse est vt ponat dicēs
hunc sermonē m alterū duarū partiū m
quas dundit ōnia entia. s. q necesse ē ea qu
nari ipa cē i eis q ā qdā i istis t qdā i illis. et
quocūq; modo sit ponat hic cē res que vidē
tur moueri et m rei veritate quescūt et vidē
tur quescere. et m rei veritate mouētur qñ
si istā partē eorū que mouentur qñq; et qu
escunt qñq; numerauit m eis que mouēt
semper ponit q quescentiū sunt quedā q
apparēt quescere et mouētur m tempore
eis apparentis. et si positū fuerit ipm cē q
quescentib tunc ponitur q quescentiū
quedā que apparent moueri tamē quesc
cunt. et smiliter si fuerit positū q quedā
sunt m quescentibus et quedā m mobili
bus. tunc ponitur vtrūq;. et ōnia ista vtr
sunt positiones sophistice. nullā enī mane
nē potest dicere dicens hunc sermonē ms
assimilauerit sensibilia vera sensibilibus
falsis et est primū primapū primapiorū
sophistarū qui negant scientiā. et q nullū
verū comphenditur sicut dixit Epicurus
et alij quomodo aūt mutabūtur contrarie
tones dicte m duobus modis vniuersali
bus contrarijs ad sermonē qui est inter il
los duos modos dicentē q quedā entia qui
cūt semper et quedā mouentur semper. non
est difficile ei qui voluerit consideare m h
aliquantulū. qđ eni est vniuersale ex illis
contradictionib predictis pōt aliquis dice
re ex eo huic opinioni particulari. et qđ ē ex
eis particulare non pōt aliquis ex eo contra
dicere huic opinioni. D. g. qñ cōtradictio
dictēs q si oīa mouētur sequitur vt terra
moueatur semper m suo loco ppio nō cō
tradicat huic opinioni que est particula
ris et illa opinio est particularis contra

per se autē quia manifestū est apud nos hic
ē res quescentes et motus factos post quie
tē. ex sermone vero quia motus est ex cōtio
ne continuū et q res debent quiescere in cōtin
gis ad quemouentur et ex quibus mouētur
et hoc intendebat qū dicit altratio enī rē. D.
d. et enā lapis rē. i. q altratio per quā gene
ratur lapis est trāsmutatio proueniēs ad rē
quescentē. et est duracies. V. g. lapis enī im
possibile ē vt fiat magis durus aut magis
mollis. Dicamus igitur q est in motu conti
nuo. et ōne hoc negat intellectu prima. t cō
tradicat huic opinioni sēdm dialecticā vt de
clarauit ex co intentionē que non erat notu
et est q non est hic motus continuus in re
ritate nisi motus localis quia est velocissi
mus motuū et hoc ita est. quia illud qd' au
gmentatur. V. g. digitaliter in vno āno. nō
possumus dicere q in qualibet parte tēporis
demonstrata inueniam' partē magnitudi
nis fieri. sicut accidit hic in motu in vbi. et
causa in hoc est. quia minima partū nāt
ralū factarū est determinata in intellec
tum actu. et quelibet earū fit in instāti qū
sēndum sibilis in factione vnde necesse est
vt ste partes non continuētur in motu ni
si continuarētur in instanti ad inuicē. et
cā non possumus dividere istas partes se
cundū numerū partū tēporis sensibilū ita
q generatio istarū partū continuetur p cō
tinuationē generationis partū tēporis in
quo diamus rē augeri digitaliter. s. vt sint
non distincte ab inuicē. non enī pōt aliqn'
fingere hic ee partes que fuūt in actu nō di
stincte ab inuicē quarū ee non cōprehendit
a sensu. terminus enī entis in actu ē vt sit tā
gibile. qū sit impossibile moueri corpus nō
tangibile. et ōne tangibile cōprehendit p
sensū tactus. ergo ōne ens in actu est com
prehensibile. et qū ita sit sicut manifestum' bij
apparet q illud qd' dixit Alfarabi' in prima
pio sui libri de entibus trāsmutabilib' s. q
de diffinitione motus in vniuersali appa
ret continuatio. est sermo non verus. sed nō
apparet hoc nisi in motib' localib' de quib'
dicitur hoc nomē motus principaliter. in alijs
autē motib' in quibus dā est possibile vt ap
paret continuatio. s. vt partes eorū inuicē
terminent distincte ab inuicē. et in quibusdā
non apparet hoc. quia partes eorū non sunt

nuūtur sēdm vlū modū. et similiter illud qd'
dicit Alfarabius in predicamētis de diffini
tione eius qd' est agere et pati non est verū
ex illa enī diffinitione apparet q ōnis actio
et passio est continua in quo attribuitur il
la res actioni et passioni.

Sed qd' fertur inutibile est sed latum la
pis dorsū latus aut manicis in terra. am
plius autē terra et alioū vnūqd'q ex ne
cessitate permanet quiē in ppriis locis n
mouentur autē ex his violenter. liquidē
igitur quedā ipoꝝ sunt in ppriis locis ne
cesse est neq; secundū locā omnia moueri
q quidē igitur impossibile moueri ōnia
sit aut semper ōnia quiescere ex hijs t ali
is hmūsmodi fiet aliquis at vero neq;
alia quidē semper contingit quiescere. a
lia vero semper moueri. aliqū autē quies
cere. et aliquādo moueri nullū. dicendū
autē q impossibile sit sicut in dictis pri'
et in his. videmus enī in hisdē fieri dictas
mutationes. et adhuc qū oppugnat
manifestis dubitans neq; augmentū
neq; violentia motus est nisi mouebit
extra naturā quiescentis prius. generatio
nē igitur inmouet et corruptionē hec rō
fert autē et moueri fieri quodā et corrū
pi videtur in rebus ōmibus in qd' quidē
enī mutatur fit hoc aut in hoc. ex quo
autē mutatur corrūpitur hoc aut ab
hinc

Et inuū est enā ut lapis in suo mo
tu tradatur ignorantie in suo descensu
ad inferius aut in sua quiete sup terrā
ita q non patiatur. et enā terrā t vna
quecq; aliarū rerū sunt quiescentes i sui
loco ppriis et mobiles ab eis violenter. si
ergo quedā res sunt in suis locis ppriis se
quitur ut non moueantur oīa. ex istis
igitur et alijs similibus arguitur q ipos
sibile est ut oīa moueantur sēper aut vt
oīa quiescāt semper neq; enā est possibile
ut quedā sint semper quiescentia et que
dā semper mota im q nulla res moueat
quandoq; et quiescat quāq;. et dicendū est
in destruendo hoc illud qd' dixim' in de
struendo illud qd' fuit ante dictū. inuenī
mus enī modos transmutationis quos p
diximus fieri in eisdē rebus. et cū hoc qui
dubitat in hoc non contradicat in rebus

possibile. D. d. et habere solliatudmẽ ꝛc. 1. et p
sautam de eo per illa primapia que declarata
sunt superius et minuteas que declarata st
in quinto sexto et septimo de motu. D. d. et po
nere primapiũ illius ꝛc. 1. ex illa diuisione de
terminãte depositões ea ũ in motu et qu
ete et qũ dixit hoc incepit itimere illã diuisoẽ

¶ Aut eã õia quiescãt aut oĩa mouẽt
et si alia quidẽ quiescãt alia aũt mouent
eoꝝ que sunt. necesse est aut aliqũ quiesc
ere aliquãdo moueri. aut alia quidẽ sp
quiescere alia vero semper moueri ipoꝝ
q quidẽ igitur non possibile sit õia qu
escere dictũ est prius dictum autẽ et nũc
si eã sẽdm veritatẽ sic se habet sicut quidã
dicunt esse q est infinitũ et ĩmobile. sed ñ
q videtur sẽdm sensũ. sed mouẽtur mul
ta eoꝝ que sunt. si quidẽ igitur est opinio
falsa aut õnino opinio et motus est. t si
phantasia. et si aliqũ quidẽ sic videatur
aliqũ aũt aliter phantasia quidẽ eã et
opinio motus quidã esse videntur. sed de
hoc quidẽ intendere et quarere rationẽ quo
nã dignum habemus q̃ ratione indige
re. mãle iudicatur est melius et penes tar
dibile et non ardibile et primapiũ. et nõ
primapiũ. similiter autẽ impossibile est
et õia mouẽri aut alia quidẽ semp mo
ueri. alia vero semper quiescere. ad oĩa ẽ
her sufficiens est vna fides videmus eã
aliquando quedã moueri aliqũ autẽ q
escere quare manifestũ est q impossibile
sit õnia similiter quiescere et oĩa moue
ri continue ex eo q alia quidẽ sẽper mo
ueantur alia vero semper quiescant

¶ Dicamus igitur q õnia ea. aut
eant quiescentia aut oĩa mota. aut que
dã quiescentia et quedã mota. si igitur q
dã sunt quiescentia et quedã mota. necess
se est aut ut quedã sint quiescẽtia sẽper et
quedã mota semper aut ut quedã quãdoq;
quiescant et quãdoq; moueantur. aut ut q
dam quiescant semper. et quedã mouẽt
semper. et quedã quãdoq; quiescant t quã
q; moueantur. quã aũt impossibile est.
ut oĩa ea sint quiescentia iã dictũ est
superius. et nos dicimus eam ipã nũc
quã in rei veritate esset sicut quidam di
cunt q totũ ens est infinitũ et nõ motũ
sed hoc non apparet sensu. sed videm9
sensu q plures rerũ eaũ moueantur. si ig
sit hic existimatio falsa. et vniuersaliter
existimatio erit hic motus. et similiter si
fuerit hic imaginatio. et si fuerit hic exis
timatio quãq; q res est talis dispositois
et quãq; e contrario. existimatio eũ tuna
quatio existimantur esse motus. sed p
sautam de hoc et quarere rationẽ in eo ã
nus sacrata apud nos est ita forma q si
indigeat ratione. est de opere eius. quin nõ
põt distinguere inter nobilius et ignobi
lius et inter rerũ et inrerũ. et inter pri
apiũ et illud qd̃ non est primapiũ. et sed
hunc modũ impossibile est eã ut õnia
ea moueantur aut quedã mouẽtur
semper et quedã quiescant semper qd̃ eũ
sufficiat in contradicendo totũ hoc vniu
saliter est vnũ errũ. et est qũ quedã ea
videntur moueri qãq; et quiescere qãq;.
manifestũ est igitur q impossibile est vt
quedã quiescant semper et quedã mouẽ
tur semper quemadmodũ apparuit q si
possibile est ut õnia quiescãt semper ar
ut oĩa moueantur semper

¶ Ista diuisio quã hic incepit dicere ũ pre
dictũ est. et ipe tenent duo condubenau. qz
vnũ est vt õnia ea sint duob9 modis. modo q
semper moueatur et modus qu qãq; mouẽ
tur et qãq; quiescat. Alterum autẽ patis ẽ vt
quedã quiescant semper. et quedã alia mo
ueantur qãq; et quiescant qãq;. veriptaũ
sicut diximus sufficiat in persarutatiõe de his
duobus modis p̃sentatio de modo dicente
q quedã mouentur semper et quedã quies
cant semper et quedã faciũt vtrũq;. qũ qũ
declarauit hunc modũ esse. destruẽtur ish
duo modi ẽẽ. et qũ induxit predictas diuisi
ones quas prius induxerat sẽdm modum
quẽ determinauim9 incepit dicere illud qd̃
dicitur de eis prius et vult addere in contra
dictione eorũ alia que prius non dixerunt et
dixit. qũ autẽ impossibile est ꝛc. 1. et dictũ ẽ
quid existat in eis de errore et modo erit dictũ
D. d. qũ si in rei veritate est ꝛc. 1. qũ etsi ratio
cinatio dicentis motũ non ẽẽ. est simul ratio
cinatio que dicatur in rei veritate prter
difficultatẽ siue dissolutionis et est dicens
q ens non mouetur quia opinatur q ens
est infinitũ. et q infinitũ impossibile ẽ vt
moueatur. quia non habet locũ in q̃ move

dicto autē dicens q motus sunt m continuis
msimul si sunt hic res que mouentur semper
est sermo cōmunis ad destruendū sermonē di
centis q ōnia mouentur. et sermonē dictās
q illa que existimātur quiescere q̄nq; et mo
ueri q̄nq; sunt semper mota. et hoc intendebat
q̄ dixat. et dicamus hoc m destruendo h' ꝛc̄.
D.d. nueniū⁹ eū modos trāsmutationis
i. et sensus contradicat istis tribus opinion
bus. salvz dicentibus ōnia quiescere aut ō
nia moueri. aut quedā moueri semp. et que
dā quiescere semper. non eū nueniū⁹ sesu
q modi trāū motuū fuerunt m eade ꝛr postq̄
non fuerunt. nueniū⁹ eū aliquid moueri
m loco postq̄ non mouebatur et alteriari p⁹
q̄ non alterabatur et augmentari postq̄ n̄
augmentabatur. D.d. et q̄ hoc q̄n dubi
tat m hoc ꝛc̄. i. q̄ñ si hic non fuerunt res q̄
mouentur q̄nq; et quiescūt q̄nq;. nichil erit
hic q̄ moueatur extra suū naturū. s. violē
te q̄ eū mouetur violente. non mouetur
nisi quies sit ei naturalis. et simliter non
erit hic eaū augmentū postq̄ non erat. D.d.
hoc igitur destruit generationē et corrupti
onē. i. sermo dicentis q nichil mouetur q̄nq;
et quiescat q̄nq; et dixat. et per destruit motum
q̄ñ q̄ generatio fuerit erunt alij motus. et
quasi est finis eorū. et q̄n destruit finē per de
struit ea que sunt ante finē. aut quia ī aliis
motibus mouentur generatio et corruptio
et ideo dixat oēs eū homines opinantur ꝛc̄
et q̄ñ dixat q ōnis generatio et ōnis corrup
tio est motus dedit causā m hoc et dixat. il
lud eū ad q̄d trāsmutatur aliquid ꝛc̄. i. et
generatio est cum motu et corruptio est cū
motu. quia ōnis trāsmutatio est de aliquo
m aliquid. et trāsmutatio rei ad illud ad q̄d
trāsmutatur est generatio illius rei et trās
mutatio eius ex illo m quo erat est corrup
tio illius rei. V. g. q trāsmutatio rei ex albe
dine m nigredinē est corruptio albedinis et
generatio nigredinis. D.d. illud eū ad q̄d
trāsmutatur ꝛc̄. et dixat hoc. quia trāsmu
tationū quedā est m vbi. et quedā m quale
illud eū ad q̄d est trāsmutatio m qualita
te ipm erat trāsmutatū. V. g. q illud q̄d trā
smutatur ex albedine m nigredinē erat ni
gru. illud autē q̄d trāsmutatur de vbi m
vbi non erat vbi sed m vbi. et hoc est ita q̄a
trāsmutationū quedā dispōnūtur simpha
ter et quedā sc̄dm ad aliquid et ideo dixat et
illud ad q̄d est trāsmutatio aut erit ipm a
m eo. D.d. et illud ex quo est trāsmutatio ꝛc̄. i.
et illud ex quo est trāsmutatio aut corrūpet
m se. i. m substantia illius aut m aliqua di
spositione suarū dispositionū. V. g. q̄ñ trans
mutatio fuerit de quali m quale. aut corrū
petur m suo vbi ex quo trāsmutatur q̄ñ trā
smutatio fuerit m loco.

¶ Quare manifestū q alia quidē mo
ueantur alia vero quiescūt aliquā. ōnia aūt
velle quiescere aliquā. aliquā autē moueri
hoc iam copulandū est ad antiquas intā
ciones. principiū autē istarū faciendū a nūc
determinatis idē est q quidē incepim⁹ pri⁹
¶ Declaratū est igitur ex hoc q quedā res
forte mouentur et quedā forte quiescunt
dicat autē q ōnia q̄nq; mouentur et q̄ñ
q; quiescūt. oportet modo habere sollicitu
dinē de ipo sc̄dm sermones predictos et
ponere principiū illius eorū de illis inten
tionibus quas modo determinauim⁹. s.
illud idē principiū a quo incepim⁹ pri⁹
¶ Q̄ñ narrauit q principiū psentia
tionis naturalis de motus depositione ī hac
intentione est considerare de ipo m ōmibus
entibus numerādo primo oēs modos di
uisionis m entibus sc̄dm considerationem
motus et quietis m eis et nouitatis et anti
quitatis. incepit primo et determinauit il
las divisiones. Deinde contradixat ex eis o
pinionibus īprobabilibus. Deinde reuer
tebatur ad id q̄d primo intendit de persua
tione postq̄ fecit rememorationē de illo
q̄d declaratū est de contradictione antiquo
rū m illis opinionibus et dixat. declaratū
est igitur ex hoc ꝛc̄. et hoc q̄d dixat manifes
tū est et non contradixi eis sicut diximus
nisi ad confirmandū sermonē sc̄dm dialec
ticā q̄ñ hoc non est ppriū huic arti. D.d. di
cit autē q ōnia quādoq; mouentur ꝛc̄. id
est q̄ñ hoc ē ignoratū naturaliter. et est
illud ex quo oportet persuaderi. et habere
sollicitudinē circa ipm. et est vtile ōnia en
tia naturalia mouēri q̄nq; et quiescere
q̄nq;. aut moueri m eis aliquid q̄d sp
mouetur aut semper quiescat. q̄ñ hoc q q̄
dā quiescit q̄nq; et mouētur q̄nq; est ma
nifestū per se. sed est querendū vtrū ly q̄d ap
paret m parte est possibile m toto. aut m

ñ quodcūq; aū ipm a seipo mouetur na
tura mouetur ut qdlibet animaliū mouetur aū ipm animal a seipo quoniāmq; au
tē principiū in ipis motis est hoc natura
diamus mouere. vnde animal quidē totū
natura ipm seipm mouet. corpus autem
sedm q; est corpus contingit natura et ex
tra naturā mouere differunt autē sed; qlē
motū qd' mouetur circulariter quale cele
ste constet et corū que mouentur ab alio.
alia quidē natura mouentur alia ex na
turā. et natura mouentur ut terra et ignis sursū. amplius autē partes ānā
lium multotiens mouentur extra natu
rā suam positiones et modos motus

Remanet nunc igitur considerare utr
ōia entia sint talis dispositionis ut mo
ueantur et quiescāt. aut quedā sint talis
dispositionis. et quedā quiescāt semper et
quedā mouentur semper. hoc enī est qd' di
mus nunc declarare. dicamus nos igitur
q; mouentia et mota mouent et mouent
quedā per accidens et quedā per se. per acci
dens autē sicut oīa existentia in motis a
mouentibus. et sicut ea que sunt quasi
pars per se vero sunt omnia que mouēt
aut mouentur non quia existunt ī moto
re aut in moto nec quia pars corū mouet
aut mouetur. corū autē que mouentur p
se. quedā mouentur ex se et quedā ex alijs
et istorū quedā naturaliter et quedā vio
lente et extra naturā. qd' enī mouetur ex
se. mouetur naturaliter sicut vnūqd'q;
animaliū. animal enī mouetur ex se. et
ōne motus principiū motus est in eo dia
tur moueri naturaliter. et ideo animal se
mndū totū naturaliter mouet se. suū cor
pus autē possibile est ut mouentur natu
raliter et extra naturā. hoc enī diuersat
secundū motū nā contingit ut mouentur
sedm ipm et sedm elementū ex quo corū
gitur constituatur corū vero que mouēt
ex alijs quedā mouentur naturaliter et q
dam extra naturā. extra naturā vero est
sicut motus corporū terrestriū ad superi
et motus ignis ad inferius. et membra ānā
lium eā multotiens mouentur extra suā
naturā p modos suę positionis. aut p
partes sui motus

Oū declarauit q; impossibile ē vt mot
rē sit sine moto nec tū fuit. s. vt p̄m sit etn̄ et si
nō. nō enī primus et declarandū est de dissolu
tione questionū contingentiū q; necesse est vt
ista persuasiua sit vniuersalis ita q; ognos
catur quomodo est dispositio oīum eaū in hꝰ
s. in motu et quiete. incipit persuadere de hoc
principio et iterum persuasionē de rebus de
clarandis prius persuasio enī de eis in hoc
loco est magis ppria et istoria qū fuerūt ad
unctae ei qd' declarandū est in primo istius tē
tatus apparebit q; est hic motus et q; est hic
vnus motus eternus. et sunt sicut diximus
due ppositiones quarū vna est q; ōne motū
habet motorē. sed'a q; ōma que mouentur
loco reducuntur ad rē motū per principiū q;
istens in ea non motū ōmno. et primo incipit ps̄sare de prima ppositione dicente q;
omne motū habet motorē. et fiat rememo
rationē de hoc q; declarauit est in principio
quinti de diuisione motoris et moti ad istud
qd' est per se. et ad illud qd' est p accidens. et
narrauit primo de modo modorū diuisio
nū eaū in motu et quiete. vult querere in
hoc loco. et ārt quia primo processit in doc
trina istius intentionis de motu. s. in declara
re motū eternū esse. ita q; est res manifesta
ex suis sermonibus in congregationibus
tractatuū suorū. videt q; istā doctrina est
diminuta. et ideo iterauit ipm quia quidā
expositores ignorauerūt hoc et opinati sunt
q; illud qd' declaratū est in principio septimi
est superfluū. et ideo abscinderūt illud a suis li
bris. et quia ista est intentio eius. incipit de
videre dispositiones eaū in motu et quiete
de illo qd' est ignotū ex eis et dicit. remanet
igitur cōsiderare. et quia manifestū est per se q;
omnia entia quiescūt nec; mouentur nec
quedā mouentur semper. et rursus quie
scunt semper. q; quedā videntur quiescere
q;nq; et moueri q;nq;. remanet igitur ps̄sare
tam de hoc. s. vtrū est possibile vt oīa moue
antur q;nq; et quiescāt q;nq; vt sentitur in
quibusdā. aut sunt aliqua in quibus hoc
est impossibile. s. que semper mouentur. et
que semper quiescunt. et ideo non oportet
de duobus modis qui dantur intelligi ad di
minutionē. s. vt entia sint duobus modis
modus qui semper mouetur. et modus qui
quādoq; mouetur et q;nq; quiescat. aut vt
ōma sint duobus modis. modus qui sēp

aur ut naiaunt in primo istius libri de aye
isso. tamen ratio ista est contra sensum et
hoc intendebat qui dixit sed tamen hoc non ap
paret sensum ꝛc. i. q istam opinio contradicat sen
sui et ois opinio cui contradicat sensus non
est bona opinio. apparet cui hic res que mo
ueantur in rei veritate et iudicat sensus prea
se eas moueri in rei veritate, pter congregati
onem quam sensui in testimonio contrario
a qd apparet visu q aliqua apparet moueri
sed non mouentur. et ideo opinandum e q que
dam sensibilia sunt que prcase iudicantur ee
vera et quedam sunt que prcase iudicantur ee
falsa. licet sentiantur vt apparet in deceptio
nibus visus et quedam sunt ignota donec sur
gat demonstratio sicut apparet de parvitate
corporis solis. qui cui nesciat demonstrationem
de magnitudine illius dubitat. et dicat quod
hoc forte erit pter remotionem. et forte est i rei
veritate. D. indixit demonstrationem qua no
indixit prius. et est de genere contradictionum
falsarum opinionum sicut sermo dicentis nichil
comprehenditur ex quo sequitur aliquod
comprehendi et dixit si igitur est hic existima
tio falsa ꝛc. i. et ponens hanc opinionem non
potest cuadere quin ponat aliquid moueri ex
istimare cui hic nichil moueri. et existimare
postea non fuerit. et existimare motum esse est
falsum apud eos et falsum potest transmutari ad ver
et si fuerit existimatio aliqua falsa aut vera
postea non fuit erit motus. quia ee hanc exis
mationem est generatio. et omnis generatio est
motus aut sequens motum. D. d. et similiter si
fuerit hic imaginatio. i. et sequitur motum
esse imaginationem ee. imaginatio enim est
generatio. et omnis generatio est motus a se
quens motum. D. d. et si fuerit hic quando ex
istimatio aliquid esse talis dispositionis ꝛc
i. et hoc apparet magis in existimationibus
que mutantur in re secundum tempora. quia qui ap
nos fuerit aliqua existimatio de aliquo qd
sit talis dispositionis in tali tempore. et alteri
dispositionis in alio tempore. mutatio ei nua
de existimatione in existimationem est trans
mutatio necessario. et intendebat q qr omnia
sunt quescentia contingit vt nullam mutet
existimationes in eadem re. s. vt in eadem re no
existimentur existimationes diuerse in te
poribus diuersis. ita q eadem existimatio sit
de sorte in domo. aut exire a domo qd est val
de inopinabile et quia existimationem et ima
ginationem ee motum aut sequi motum no est
manifestum per se. d. existimatio eni et ima
ginatio existimantur esse motus. i. aut sequi
motum et quia omnes iste rationes sunt proba
biles. et nulla fides est in eis nisi secundum q pro
positiones sunt magis probabiles q conclu
sio. no quia sunt manifestiores conclusione
apud intellectum. dicat sed persantur de hoc ꝛc
i. sed psantur de hoc quia sacrata e manu
festa per se et queritur rationem super illud cui
sacrata apud nos e ita certa q non indiget
ratione. est de operae eius qui non habet discre
tionem in distinguendo. et qui compleant con
ditionem istius opinionis reuertitur ad con
tradicendum opinioni sce et dixit. et sed hunc
modum ꝛc. i. et qui sit manifestum apud nos q
quedam erata mouentur quia q et quescunt quia
q et sumus certi q ista comprehensio non e ex
fallacia sensus. ideo istud principium sufficiat
nobis q non mouentur omnia semper aut q
escunt semper aut omnia diuidi in duas
partes quarum vna quescat semper et reli
quum mouetur semper. et qui destruxit istas tres di
uisiones predictas fecit remembrationem de
hoc. et dixit manifestum est igitur ꝛc. i. quia ig
apparuit q erata non diuiduntur in duas
partes. quarum vna quescat semper et reli
quum mouetur semper. quemadmodum apparuit q
impossibile erit omnia sunt quescentia et o
mnia sunt mota. et omne q apparet ex hoc q q
dam quescunt quia q. et quedam mouentur quia
iste cum modus opponuntur tribus modis p
dictis

¶ Reliquum vero considerandum est vtrum o
mnia huiusmodi possibilia moueri et qui
escere. aut quedam quidem sic. alia vero semp
quescunt. alia vero mouentur semper. hoc
autem demonstrandum est a nobis mouendum
quidem igitur et eorum que mouentur. alia q
dem secundum animum mouent et mouet
alia autem per se secundum animum vt quecunq
sunt in eo q sunt in mouentibus. et in
his que mouentur. et que sunt scd; ptem.
alia autem per se ipa quecunq non sunt in
eo q hec sunt in mouente. et qd mouetur
nec quo pars aliqua iporum mouet aut
mouetur. eorum autem que per se. alia quidem
a seipso. alia vero ab alio. et alia quidem na
tura. alia autem violentia. et eorum natu

sed tamē qua anima aīalis est forma sui cor
pus naturaliter necesse est vt motus eius a su
a anima sit naturaliter. sed si fuerit muentū
aliqd motū per principiū in co. ita q in suo cor
pore non sit principiū contrariū motui aīe.
tunc illud motū erit motū naturaliter et si
pliciter. s. p aīam et per corpus. vt declaratū
est de corpore celesti et qū dixit q possibile est
vt animal moueatur naturaliter et extra na
turā. dixit hoc eū diuersatur ꝛc. 1. et causa i
hoc q corpus animalis qūq; mouetur ab
aīa ipsius naturaliter. et qūq; extra nām ē
diuersitas partiū ad quas mouet aīa ē nīg
na ad illas partes locales ad quas mouēt
elementa. si igitur contingit q aīa mouet
corpus ad partē ad quā mouetur corp9 sēd;
motū elementi dominātis in ipo. tūc mot9
corpus ab aīa erit naturaliter et tunc con
iungetur in eo naturalitas ex motore et mo
to. v. g. q qū animal mouetur ex se descendē
do. tunc motus eius erit naturalis. si autē
motus eius erit e contrario motui elementi
tunc motus corporis ab anima erit non na
turalis. v. g. qū homo saltat in sursū. et qū
declarauit q illud qd mouetur ex se mouet2
naturaliter non violente. nisi consideretur
fuerit motus sui corporis in respectu quoruūdā
motuū aīe. incepit notificare eā q in eo qd
mouetur ex alio inueniuntur ista duo modi.
s. motū naturaliter et motū extra naturā. et
dixit et illa que mouētur ex alys ꝛc. et intē
dit per illud qd mouetur naturaliter mo
tū lapidis ad inferius et motū ignis ad su
perius et posuit ista moueri ex alys q: istā
non mouētur ex se donec moueantur ex ali
is vt declarabitur post. et intendit per illud
qd mouetur extra naturā motū istorū ad
contrariā partē debitā. v. g. sicut dixit mo
tū corporū terrestriū ad superius et motū
ignis ad inferius. D. d. et cū animal mlt
odis ꝛc. ac si diceret corpus autē eius possi
bile est vt moueatur naturaliter et extra na
turā. et intendit per istū. modū motus et in
tendit p partes motuū. superius et inferi9

¶ Et maxime moueri a quodā qd mo
uetur in his que extra naturā mouentur
est manifestū p id qd manifestū est ab
alio moueri posita autē que sūt extra na
turā. eorū autē que sunt sēdm naturam
ipsa a seipsis sunt ut aīalia. non tū hoc
est īmanifestū si ab aliquo mouētur sed
quomodo oportet accipere motus ipz; qd
mouetur videtur eū q ibi sit accipiendum
sicut in navibus et in non naturalibus
tibus sic et in animalibus ēt duplex mo
tus et id qd mouetur. et sic omne ipm se
ipm mouet. et maxime autē dubitatur
reliquū dicere vltimum diuisionis. eorū eū
que mouentur ab alio alia quidē extra na
turā ponimus moueri alia autē reliquū
tur q trapon quia natura. hec autē sunt
que dubitationē afferunt ut a quo mouē
tur ut leuia et grauia. hec eū in opposito
locos violenta mouentur. ipsius autē
leue quidē sursū graue autē deorsū nā.

¶ Et in rebus que mouētur extra natu
rā apparet ppter q illud qd mouetur mo
uetur ab aliquo. qū in illis que mouēt2
ab alys manifestū. deinde post illa que
mouentur extra naturā. vlta ex illis que
mouētur naturaliter que mouent ex se
ut modi animaliū. non eū latet istis
moueri ab aliquo. sed quomodo oportet
determinari in animalibus motorem a
moto. videtur eū fore quemadmodū in
navibus et in alys quorū constitutio nō
est naturalis. ita et in animalib9 motor
distinguitur a moto. et sēdm hunc modū
erit ipm sēdm totū moueus se. sed illud
quo est dubitatio ppter est illud qd termi
net de diuisione predicta dicimus eū q
eorū que mouentur ex alys quedā mouē
tur extra naturā. ponendū est igitur q qū
dā mouētur naturaliter. et ista facilē du
bitatur si mouentur ab aliquo. v. g. leuia
et grauia. ista eū mouentur ad duo loca
opposita violenter et mouentur ad suum lo
cum ppria. leue vero ad superius naturaliter
grauia autē ad inferius naturaliter

¶ Qū igitur sit motor ē et motū in illud qd ē
per se et in illud qd est p accidēs incepit consi
derare in modis eorū que mouētur per se et
persantam vtrū ōne motū eorū habeat mo
torē aut non et est questio de qua persantare
est in principio septimi qū fuit prima questio
de qua debet psantari ille qui vult querere
vtrū h sit motus eternus. et erat hoc quod
volunt declarare dispositionē in hoc de corpo
bus simplicib9 sermone ppio. ista. n. fecerūt
Dubitationē in hoc q ōne motū habet moto

queſat et modus qui qñq; mouetur et qñq; queſat. & qñ diſtinxit illud de quo intendit p ſantan incepit duudeur motorie et motū et. d. dicamus igitur ꝛc. i. q; quelibet iſtorū. ſ. motores et mota eſt aut per ſe aut per accidens erunt igitur quatuor. motor p ſe et motor p accidens. et motū per ſe et motū per accidēs et incepit diſtinguere illud qd' eſt per ſe ab illo qd' eſt per accidens. quia illud qd' eſt p accidens deapit in perſantatione qñ fuerit admixtū cū eo qd' eſt per ſe. et vtitur in hoc qd' dixit per accidens in primapio duuſhoms accidentis qd' dicatur vniuerſaliter poſuit enī ipm oppoſitū ei qd' eſt per ſe qd' dicatur generaliter. deinde diuiſit illud qd' eſt p accidēs in illo qd' eſt p accidens qd' dicatur primapaliter et illud qd' mouetur per ſuam partē. qd' dicatur ſcdm̄ano et dixit per accidens vero. i. illud qd' dicatur primapaliter eſt ſicut eſſe qd' exiſtat in mouentibus et motis. i. q illud qd' mouetur per accidēs. eſt ōne qd' dicatur motum quia eſt in moto. et hoc eſt duobus modis modo qm eſt impoſſibile vt moueat ē ō mouet anima in corpore et modo qm eſt poſſibile ut mouentur. vt homines ſedētes in naui. et ſimiliter enā motor p accidens eſt illud qd' eſt in motore ſicut rubedo que ē in igne q eſt combuiens per accidēs et qñ diuiſit illud qd' eſt per accidēs generale in illud quod eſt per accidens primapaliter et in illud qd' mouetur per ſuā partē qd' dicat ſcdm̄ano. dedit exemplū de h'.t.d. et illud qd' ē quaſi pars. i. q illud qd' mouetur per accidens qd' dicatur generaliter qd'dā eſt p accidens qd' dicatur primapaliter et qd'dam ſcdm̄ano. et eſt illud qd' mouetur p partē. ſ. illud cui attribuitur mouere aut moueri ꝓpter partē. v. g. ſicut dicimus in illo cui' anima mouetur ipm̄ mouere. et ſimiliter accidit in motore ſicut dicimus. iſte hō ꝓcuſſit iſtū. licet non percuſſerit eū niſi manu. et qñ deſarpſit duos modos eius qd' eſt per accidens generaliter. incepit deſcribere illd' qd' eſt per ſe qd' opponitur ei. et eſt illud qd' primapaliter dicitur per ſe per negationē duorū modorū eius qd' eſt per accidens. et fecit hoc. qñ in illud qd' eſt per accidens eſt notius illo qd' eſt per ſe. et ideo accidit in q busdā locis deſcribere habitā p negationē privationū et dixit per ſe autē ꝛc. i. mouen

tia autē et mota per ſe ſunt illa que mouēt aut mouentur neq; per accidēs neq; per ptē et incepit in deſcriptione eius qd' eſt per ſe ne gationē duorū modorū eius qd' eſt per accidēs generaliter et qñ diſtinxit illud qd' eſt per ſe ab illo quod eſt per accidens et intendit conſiderare in eo qd' eſt per ſe incepit dividere ipm̄ et dixit et illa que mouentur per ſe quedam mouentur ex ſe et quedā ex alio. i. et corū q mouentur per ſe non per accidēs neq; per partē quedā mouentur per primapiū exiſtens in eis ut habentia aīas et quedā mouentur ab aliquo extrinſeco vt habentia animabus de inde diuiſit iſtu duo et dixit et iſtorū quedā naturaliter ꝛc. Deinde incepit declarare q animal ſcdm̄ q mouetur ex ſe eſt motū naturaliter et dixit qd' eū mouetur ex ſe ꝛc. et qñ narrauit q animal mouetur naturaliter qua mouetur ex ſe dedit cauſā in hoc et dixit. animal eū mouetur ex ſe ꝛc. et potē tia iſtius ſermonis eſt ſimilis tali modo animalia mouentur ex ſe et qd' mouetur ex ſe mouetur a primapio in eo et ōne quod mouetur per primapiū in ipō mouetur naturaliter. qñ ōne qd' mouetur per primapium in eo mouetur per naturā dictū eſt eū in diffinitione nature q eſt primapiū in re p qd' mouetur et queſat vnde neceſſe eſt vt illd' qd' mouetur p primapiū in ipō moueatur p naturā. diffinitiones enī comentātur ne ceſſario cum diffinito et qñ declarauit q a' animal mouetur naturaliter dixit et ideo animal ſcdm̄ totā naturaliter mouet ſe i. et qñ dicimus q animal mouetur naturaliter intendimus q aīa mouet corpꝰ p ſuā naturā. et corpus mouetur p ſuam naturā ab ea. ſed mouetur ſcdm̄ q eſt corpus ſuo motu naturali. et ideo dixit. corpꝰ autē ſuū eſt poſſibile vt moueatur naturaliter et extra naturā. i. q qñ mouetur a ſua anima naturaliter mouetur qñq; naturaliter. et qñq; extra naturā. motus autē eius ſcdm̄ q eſt animal eſt naturaliter qñ nō mouentur ſcdm̄ q animal ē inſi ab aīa et aīa mouet corpus naturaliter. et dedit has oēs intiones quia pōt aliquis dicere q motus corporis ab aīa. v. g. ad ſurſum eſt motus extra naturā qñ moueat ipm̄ e contrario ſuo motu naturali corpus eū animalis innatū eſt moueri ad inferius

tē ēt possibile eas ꝙ cesset exse t dico.v.g. ꝙ si aliqs ē cū sumpi⁹ī ābulacōē ē cū cū sumpi us in dimittendo sua ambulationē. et ideo si asinus ad superius est ex ipo igne ma nifestū est ꝙ descensus ignis cū ad infer⁹ est ex ipo igne et dicit cū ꝙ res que mouē tur ex se vno motu tantū non est de ma nō si mouent se

Adest ī corporibus autē simplicib⁹ nō ap paret ipa mouere a motore alio a moto sicut appart hoc m eis que mouentur ab extrīse co.D.d.dicit eū ꝛc.1. et non possumus eā dicere in eis que mouētur a principio m eis addito ei qd' mouetur ex eis absq; eo ꝙ indi gēt causa extrīseca sicut dicimus m eis q̄ mouentur ex se ꝙ mouētur a prīncipio m eis sine indigentia cause extrinsece sicut est dis posito m habentibus āīas hoc eū impossi bile ē Deinde incepit declarare quomō est ipos sibile et dixit qm̄ hoc non est nisi m animal bus.s.que mouentur a principio m eis sine indigentia cause extrinsece .D.dedit rationē super hoc et dixit.et si ita esset ꝛc.a.v.g.si gnis esset causa m se per quā posset mouer sine indigentia cause extrīsece.tunc possem causam posset quescere sine indigentia cau se extrinsece.ars eū m qua est causa que pōt mouere sine indigentia cause extrinsece sicut animal m quo est anima per ullā pōt quies cere.D.d.et dicit eā ꝛc.1.et dicit m eo qd' mo uetur p principiū m eo sine indigētia alteri⁹ extrinseca qd' mouetur vno motu non est ꝛz rationē.principia eū que sunt huiusmodi ītia sunt mouere motibus diuersis

Amplius quomodo contingit conti nuū aliquod et naturale semp̄ mouere secūdm eū ꝙ vnū ē cōtinuū non tactū est ꝛ sic impossibile est.sed sed; ꝙ diuiditur sic hoc quidē aptū natū est facere illud autē pati neq; ego horū nullū ipm semp̄ mo uet constata eū sunt nec aliud continuū nullū.sed necesse est diuidi moues m vno quoq; ad id qd' mouetur sicut m aīatis vidimus qm̄ mouent hoc aliqd' aīator

Et eciam quomodo est possibile vtaliquid continuū naturaliter coniunctorū mouere semp̄ secūdm eū ꝙ est vnū cōtinuū non contiguū est impossibile passionū et secūdm ꝙ est segregatū erit tale ꝙ quidā eius est unum alium tangere et quidā agere

nullū igitur istorū mouet semp̄ qm̄ sit cō nexus nec aliquod ītinuo continuū sed necesse est ut motor in quolibet corū sit dis tinctus a moto sicut videmus in animalib⁹ aīa qm̄ mouent illa aliqd' hūanū aīas

Qm̄ declarauit ꝙ illa que mouentur nāli ter non mouentur per principiū m eis.ꝙa n mouētur ex se.inducit eā sed am declaratio nē per quā declarat ꝙ illa eā non mouētur p principiū m eis.et ad breuiando eius qd' dicē est.et quia illa que mouentur p principium eis necesse est ut diuidātur secūdm diffinitiōē m motorē et motū.et vt non sint idē secūdm dif finitionē et essentiā motor eū debet esse distin ctū a moto aut secūdm diffinitionē et ē insimul sicut illa que mouentur ab extrīseco aut secūdm diffinitionē tantū sicut est dispositio m ha bentibus animas.aīa eū que est motor m eis distinguitur a corpore qd' est motū secūdm dif finitionem.licet non distinguatur secūdm esse s.q̄ impossibile est animā esse sine corpore.q̄ impossibile est animā esse sine corpore nisi ca uerit.et quia corpora simplicia sunt vna secūdm diffinitionē et nullū eorū pōt diuidi m mo torē et motū.necesse est vt non sint mota ex se nisi esset possibile vt motor esset ipm motū Si igitur aliquis dixerit ꝙ sunt corpora sim plicia composita ex materia et forma quoꝝ vtrūq; est distinctū secūdm diffinitionē a reliq Dicimus ad hoc ꝙ prima materia non est existens m actu.et illud qd' mouetur ex se de bet diuidi m motorē et motū m actu.qm̄ il lud qd' est m potentia neq; mouetur neq; mouet.si igitur lapis.v.g. moueatur ex se contingeret ut eēt mouens et motū eōdē modo secūdm formā.qm̄ non est existens i ac tu nisi secūdm formā qd' est impossibile.D.d.t eā quomodo est possibile ꝛc.et intendit per continuū illud qd' est vnū non per contigui tatē et intendit p conuenies illud qd' est con simulū partiū cuius diffinitio partis et to tius est vna.s.illud qd' non est diuerse sub stantie.D.d.secūdm igitur ꝙ est continuū ꝛc. .1.ꝙ res continue secūdm ꝙ sunt continue nō contingue impossibile est vt recipiāt passiōē .motū ex se qm̄ non diuidantur m motorē et motū nisi essēt continue copulate sed; cō tigentiatē.et.d.hoc quia illud qd' mouetur ex se aut erit diuisibile secūdm diffinitionē m motorē et motū aut erit diuisibile m ptes

ñ et intendit ōnia p̄dicta quibus est vsus in declarando hanc questionē quia voluit ma per persuasionē a principio de illis rebus p̄ dictis. et cōplere sermonē in eo. ōne eius qd̄ fuit declarandū de eo fuit deasū in locis diuersis. et modo vult congregare illud et cōplere persuasionē de illo. et quia primus diuisit illa que mouentur per se in tres modos. in motū violente et motū naturaliter. et diuisit ea q̄ mouentur naturaliter in duo. s. in habentia animā et in ea que mouētur per dealbationē. s. per grauitatē et leuitatē incepit dicere in q̄b⁹ istorū apparet motū habere motorē. et in q̄b⁹ latet. et dixit et in rebus que mouentur extra naturā ꝛc. 1. et q̄m res mote sunt tribus modis manifestū est q̄ illa que mouentur violēte et extra naturā sicut terra ad superius et ignis ad inferius mouentur ab alio. s. manifestū est in istis q̄ motor in eis aliud est a moto. D. d. post illa que mouentur ꝛc. 1. et post ista apparet hoc in eis que mouentur naturaliter ex se sicut in modis animaliū. s. q̄ motor in eis apparet esse aliud a moto. et d. deinde post ista quia ista intentio magis apparet in eis q̄ mouentur violente. et post ista apparet in animalib⁹ nullus enim dubitat q̄ animal mouetur ab aīa. et q̄ anima est motor et corpus est motū. et ideo dixit. non. n. latet ꝛc. 1. et in h modo dicimus q̄ motor differt a moto. quia non latet aliquē in animalibus q̄ corpora sua mouentur a principio existente in eis alio ab eis. sed latet de eis hoc quomō est existentia motoris in eis. s. vtrū est distinctus ab eis e contrario eis que mouētur a motore extrinseco. s. quia in istis apparet manifeste q̄ motor est distinctus a moto et intendit p hoc exp̄ facere homines ad appetendū querere de partib⁹ anime et dixit videtur enim fere q̄ quēadmodū in animalibus ꝛc. est intelligendū hic per distinctionem distinctionē in esse non distinctionē in diffinitione. motorē enim in animalib⁹ esse distinctū a moto per diffinitionē est manifestū per se. sed est ignotū vtrū distinguatur aut nō distinguatur nisi per accidens. et h intendebat q̄ dixit. sed quomodo oportet determinare ꝛc. 1. determinare qualis est dispositio motoris ex ī moto et q̄ dixit q̄ de hoc est p̄sentandū in animalib⁹ dedit dubitationē que fuit credere q̄ motor in aīalib⁹ pōt distingui sed in esse et dixit videtur enim fere ꝛc. 1. et hoc ē dubiū quia p̄t aliquis dicere q̄ forte ita est in dispositione motoris ad motū in animalib⁹ sicut in rebus artificialib⁹ que mouentur per principiū in eis sicut in navib⁹ et in aliis artificialibus. q̄m q̄. d h reuersus est ad distinguendū illud qd̄ est manifestū de animalib⁹ et dixit. et sed̄ hūc modū ꝛc. 1. et sed̄m hanc opinionē de aīali s. ipm cōponi ex motore et moto quorū vtr q̄ distinguitur a reliquo naturaliter intelligendū est q̄ dicimus animal mouet se secundū totū. 1. sed̄m q̄ cōponitur ex motore + moto. et non ita q̄ motor et motū sint in eo idem in actu. D. d. sed in eo in quo est dubitatio. ppue est illud qd̄ remanet ex diuisione 1. et dubitatio non est nisi in tertio modo iā enim diuisimus ea que mouētur essentialiter. et dixim⁹ q̄ quedā mouentur violēte et quedā naturaliter. et eorū que mouētur naturaliter quedā videntur moueri ab aliquo alio et sunt animalia et in quib⁹ dā latet h et sunt corpora simplicia in istis enim non apparet alietas motoris a moto sicut apparet in habentib⁹ aīas imo in eis nō est alietas ōnino. et sunt sicut dixit grauie et leue ista enim inuenīuntur moueri ad sua loca naturalia ex se et ad loca opposita sunt locis naturalib⁹ ex alys. V. g. quia lapis ad inferius mouetur per se naturaliter et ad superius per violentiā. et e contrario ignis et hoc intendebat q̄ dixit. et illa enim mouētur ad duo loca opposita duobus suis locis naturalibus et mouentur naturaliter ad sua loca ppria.

¶ A quo autē manifestū non est sicut quū mouentur extra naturā et nāq; ipa a seipis ponere impossibile est. aīalia enim hoc est et animatorū ppriū. et facere + sicut posse ipa sed̄m seipa. dico autē sic. si ambulandi causa est ipi et non ambulandi quare si est in ipo simul frigus igitur manifestū est q̄ in ipo et est deorsū. immutabile est autē vno motu moueri solū a seipis siquidē ipa seipa mouentur

¶ A quo autē mouentur nō est manifestū in eis. sicut est manifestū q̄ mouētur extra naturā dicere enim eis moueri ex se impossibile est hoc enim est proprium aīalibus. et est ppriū hūtib⁹ aīas. + si ita esset

uenaa cū sunt vnus modoꝝ causaꝝ · et m
tendebat q quia cause dmudūtur primo ī du
as partes quarū vna est ē vt sint cause sc̄d;
violenaā · Scaūda ut sint cause sc̄dm natu
rā necesse est ut mouenaa dmudātur m has
duas partes et hoc mtendebat qū dixit et de
bemus accipere ꝛc · i · et debemus dmidere eaā
mouenaa m istos duos modos m quos di
mus causas sc̄dm natuā et extra natu
rā · d · d · quedā enī mouentur extra natuā
ꝛc · et hoc mtellectū est per se · d · d · et quedam
naturaliter ꝛc · i · et quedā mouenaa mouēt
p suā natuā sicut calidū m actu qd habet
natuā mouendi illud qd est calidū m potē
aa vt faciat calidū m actu · Deinde dixit · et
sc̄dm hunc modū ꝛc · i · et alie virtutes actiue
que habēt natuā facere ea que sūt m potē
aa sibi smilia m actu · et qū dixit motoꝝ
sc̄dm natuā · mcepit dicere de motoꝝ sc̄d; na
turā et dixit smiliter eaū ꝛc · i · et quēadmo
dū illa que mouentur naturaliter sūt illa
m quibus natura est mouere aliquid ꝛ ad
aliquid donec faciat illud m actu · ita eaū
illud qd mouetur naturaliter qd est m po
tenaa aliqua mtenaa predicamentoꝝ de
cē · d · g · vt sit m potenaa quale aut quan
tū aut vbi · et qū omne qd est m potenaa
motū est illud m cuius natura est recipere
aliqd predicamentoꝝ dicē sequitur q mo
toꝝ naturaliter sit ōne qd pōt mouere illud
qd est m potenaa aliqd predicamentoꝝ de
cē vt faciat illud predicamentū m actu · et
ideo dixit necesse est cē m hoc q motū natu
raliter sit hoc q punapū mouēs sit et dixit
qū habeat punapū ꝛc · et dixit hoc qm ir̄mo
uetur ab alio essenaaliter qū igitur mouetur
ab aliquo essenaaliter · tunc mouetur ab eo
per suā natuā · et qū mouetur accidentaliē
non mouetur ab eo per suā natuā · Deinde
declarauit hoc et dixit · idē enī est quale ꝛ quā
tū · i · et excēplū eius qd mouetur p accidens ē
vt aliquis motoꝝ moueat aliquid qd est m
potenaa · d · g · quale et qū faciat ipm quale m
actu sequitur illud habeat quantū qd prius
non habebat · d · g · q qū aqua mouet aerem
ad frigus sequitur illud mmoꝝē quantitatē
et smiliter eaū forte mouet aliquid m qua
titate essenaaliter et sequitur illud qualitas
p accidens · d · g · ex quo infertur ammal mi
toens eū sequitur quātitatē m eo aliqua
quātitas et dixit · idē enī sit quale et quāti
idest ab eodē motoꝝe · et qū ita sit necesse est vt
altrū sit ab eo essenaaliter et altrū accidēn
taliter · s · q si quantitas fuerit ab eo essenaa
liter · qualitas erit accidentaliter · et e conuer
so · et ideo dixit sed altrū eoꝝ est m altero pr
accidens · i · sed altrū eoꝝ sequitur necessario
ut mueniatur ab illo agente vno p accidēs
vnū enī agens non habet natuā saltem
di m si vnū tantū et qū declarauit q omne
quod m quolibet predicamēto mouetur na
turaliter ab eius motoꝝe extrīseco naturaliē
qū faciat m sua potenaa vt moueatur na
turaliter ad illud · d · g · ad quale et quantū
et vbi · et posuit q illud qd mouetur accidē
taliter et violenter est illud qd mouetur con
trario illi qd m sua potenaa est vt mouear
et smiliter est de illo qd mouet conducit et
hoc q terra et ignis et alia corpora simplia
habent istos duos modos vt mouear ꝛ mo
ueantur habent enī virtutē naturalē et vio
lentā · s · accidentalē et dixit ignis igitur ꝛ ter
ra ꝛc · i · q ista mouentur violenter qū mouē
tur per virtutē violentā que est m eis ꝛ mo
uentur naturaliter qm mouentur ab eo q
generant ipa et intendebat declarare per hoc
sermone q motus corporū naturaliū m lo
co est m eis virtute ab eo qd generant ipa si
cut alia accidentia que mueniūtur generā
tim ꝛ p generationē ipius · et q ista sunt
magis dignum eē de numero eoꝝ qm mo
uentur ab extrīseco q̄ de numero eoꝝ qm mo
uentur p punapū m eis · et q nulla ē con
tradictio m eis m ponendo illa moueri na
turaliter et ab extrinseco · qū plura gene
rabilia naturalia generētur naturaliter ex
extrinseco · et qū declarauit m istis q necesse
est vt numerentur m eis que mouentur ex
extrinseco et sum posuit ea moueri natura
liter · declarauit sc̄dm quot modos dicatur
m eis moueri naturaliter cū eo qd mouet
ex extrinseco qū apparet m primo aspectu q
omne motū ex extrinseco movet violenter

Quoniā autē potentia esse multipli
citer dicatur hoc autē causa est non esse
manifestū a quo hmōi modi moueandi
ut ignis sursū rem deorsū · est autē potē
tia aliter addiscens sciens et habens scia
scientiā et non considerans · semper autē
qū simul actuū et passiuū sunt · sic fit

sedm contiguitatē sicut qd congregatur ex
aliquibus qd est continuū sedm contigunta
tē omne igitur qd mouetur ex se aut est dis
cretū aut diuisibile sedm diffinitionē aut
sedm quantitatē .s. partes. et qū corpora sīpli
cia non diuidantur altero modo istorū sequit
q non mouebuntur ex se ōnino .D. d. et sedm q
est segregatū ꝛc. i. ulla autē aut que diuidūt
aut sedm diffinitionē aut sedm quantitatē
possibile est ut diuidantur in motore et ī re
spectē motū et qū posuit q res continue cō
simules impossibile est ut mouebuntur ex se
nichil enī mouetur per illud per qd mouet
re non mouet se nisi sedm illud q est nō con
similis .s. sedm q diuidūtur in motore et mo
tū .D. nullus igitur istorū ꝛc. et ista est cōclu
sio qū intendit p hunc sermonē. et iste ser
mo sic componitur. corpora naturalia sūt
consimiliū parūm simpliciū. et illa que sūt
consimiliū parūm simpliciū impossibile ē
ut moueāt se. ergo corpora naturalia mouēt
se et qū dedit conclusionē inducit terminū
medīū istius conclusionis et dixit qū sit con
uenies ꝛc. i. qū ista sunt conuenientia et nul
li conuenies mouet se. et quasi incepit pri
mo et verificauit maiorē propositionē .s. q im
possibile ē ut aliqd moueat se sedm q ē vnū
continuū. sed sedm q est segregatū discretū
deinde inducit conclusionē et post inducit
syllogismū .s. vtrāq; propositionē immorem et
maiorē qū dixit qū sit conuenies et nullū
aliquod sedm q est continuū mouet se. i. qū
corpora naturalia sint continua et nullū
vnū continuū mouet se. et qū declarauit q
non mouentur ex se. incepit declarare q ne
esse est ut moueantur ex aliis et dixit īmo
necesse est ꝛc. i. et qū sit declarandū q nō mouē
tur ex se sequitur necessario vt moueantur
ex aliis extrinsecis et hoc intendebat qū dix
it et motore in quolibet eorū sit distinctū a mo
to in quolibet eorū .D. dedit exēplū in hoc et
dixit sicut mouentur in animalibus ꝛc. i. q
motore in eis est necessario extrinsecus sicē mo
lapidis ad superius ab homine

¶ Sed si addit h semper moueri ab aliq
fiet vtiq; manifestū quōdiu ab aliquo est
autē et in mouentibus accipere que dicta sūt
alia quidē enī extra naturā. horū ipa moti
va sunt ut vere non naturā grauis mo
tiuus est. alia vero natura ut actu calidū

motiuū est potentia calidi similiter autē
et in aliis huiusmodi est. et mobile autē
similiter q natura potentia quale aut q
tī aut vbi est qū habeat principiū huius
modi in seipso non sedm accidens aut enim
idem et quale et quantū. sed alterū alteri
accidit et non sedm se est igitur autē et ter
ra mouentur ab alio violente quidē qū ex
tra naturā. naturā autē quum ipor actiue
potentia sunt

¶ Sed et sequitur inistis si mouentur na
turaliter ut semper mouentur ab alio. et
hoc apparet diuidendo causas. et debemus
accipere in motoribus extra illas intrinsecē
quas diximus que sunt mota extra nāz
v. g. qū sagitta magna velle moueri la
pidē non est naturale et quedā naturaliter
v. g. q calidū in actu mouet calidū in po
tentia. et sedm hunc modū est dispositio et
aliis similibus. et similiter etiam illud qd
mouetur naturaliter est illud qd est ī po
tentia quale aut quantū aut vbi. qū pri
mū qd est tale faciat in eo non accidenta
liter. idem enī pōt esse quale et quantū. sed
alterū aut aut in altero per accidēs non p
se. ignis igitur et terra mouentur ex alio
aut violente. qū mouentur extra naturā
aut naturaliter qū mouentur ad suas
actiones quas habēt in potentia

¶ Qū declarauit q illa que mouentur na
turaliter que sunt animata ab animabus .s. cor
pora simplicia non mouentur ex se fuit ne
esse ut mouerentur ex aliquo extrinseco ōe
enī motū ab aliquo necesse est aut ut moto
sit in eo et tunc erit motū ex se aut extra illd
et forte hoc non sequitur nisi qū declarabit
q ōne motū habet motorē. et q nichil mouet
se ita q motor sit ipm motū. qū igitur decla
rauit sicut diximus q illa que mouētur na
turaliter et aīata ab aīabus non mouēt ex se.
D. sed sequitur inistis ꝛc. i. et sequitur ex ser
mone predicto ut non mouentur nisi ab
aliquo extrīseco. qū nō moueātur a prima
pio in eis. Deinde incepit declarare hoc alio
modo et dixit et hoc apparet diuidendo cau
sas ꝛc. i. et apparet etiam q ista que mouēt
naturaliter et non animata. sunt mota
naturaliter ab aliquo extrīseco diuidendo
causas in suas primas species Deinde ac
cipiemus similia illis in motoribus mo

cū hoc q̄ sunt mota naturaliter et q̄ hoc m
eis est per potentiā naturalē que est m eis vt
moueantur ad sua loca ꝓpria sicut potentia
existens m re generanda m substantia ad rece
pienda alia predictam nēta. s. q̄ motor m eis ē
naturalis et extranseus. et q̄ hic hoc q̄ mo
uētur m loco proueniunt eis a generante sicut
proueniunt qualitas ꝓpria et alia accidentia
vult declarare q̄ latentia motoris ista sū es
sencialiter est ꝓpter mixtionē potentie quā
habet accidentaliter cū potentia quā habet
essencialiter. et ideo habet duos motores mo
torē accidentaliter et motorē essencialiter et
ideo motor qui est essencialiter admiscetur
cum eo qui est accidentaliter. ita q̄ existima
tur q̄ ista mouēt se. et hoc intendit declarare
in hoc capitulo et dixit. et quia illud qd̄ est
in potentia ꝛc. i. et non est manifestū illud
mouēs ex quo mouentur essencialiter cor
pora simplicia. quia potentia ad motū di
citur duobus modis quorū vnus ē de potē
cia essencialis que est materia ex qua gene
rata sunt et est naturalis. Alius autē est
de potentia violenta que est accidentalis.
Deinde dedit exēplū et dicit et potentia vio
lente ꝛc. v. gr. q̄ ignis mouetur ꝛc. i. et exē
plū potentie essencialis que non exit m ac
tū nisi a motore essencialiter est potēcia q̄
est m igne vt moueatur ad inferius qū re
ueritur terra et potentia que ē m terra vt sit
ignis et vt moueatur ad superius. que est
similis potentie que est m addiscente vt sit
sciens exemplū vero potentie que est accidē
talis est potentia que est m ipō igne qū im
peditur a motu ad superius. et potentia q̄
est m ipa terra vt moueatur ad inferius.
qū impeditur. et ista potentia est similis
potentie que est m sciente qū non sit et ē vi
olenta. et quia alterum istorū est essencialis
et alterum accidentalis assimilantur essencia
lē potentie que est m addiscente vt fiat sciēs
et potentiā accidentalē ei que est m sciente.
qū non vtatur scientia ꝓpter aliqd̄ impedimē
tū. et hoc intendebat qū dixit et addiscēs est
m potentia ꝛc. i. et addiscens antеq̄ addis
cat dicitur cē sciens m potentia alio modo
ab eo quo dicitur m eo q̄ habet scientiā m
tēpore m q̄ non vtatur sua scientia q̄ ipm ē
sciēs m potēcia. prima enī est de genere po
tentie essencialis sed̄a vero de genere poten
cie accidentalis. et ideo potentia essencialis
indiget m hoc q̄ exeat m actū agente essen
cialiter. sed̄a autē non indiget agentia m hoc
q̄ exeat m actū nisi per accidēs qm̄ non ē m
potentia nisi ꝓpter impediens aut ꝓpter de
fectū subiecti m quo agit. v. gr. qm̄ ignis
est combustēs m potentia qū non mouent
materiā quā combuunt. qū igitur mouēt
materiā quā combuunt. tunc fit combustēs
m actu sine indigentia motoris extranei et
similiter ignis habet duas potentias pote
tiā essencialē. et est potentia que est m corpore
ex quo generatur et potentiā accidentalem
et est potentia que est m igne qū impeditur
et ista secūm q̄ est accidentalis indiget motore
accidentali e contrario prime potentie. qū
ita sit questio igitur dicens vtrū ista corpora
simplicia mouentur m loco a motore extrā
seco aut ex se. Distinguendū est m respōsio
ne ad illā qm̄ motus qui est m potentia na
turali. et est potentia que est m re ex qua ge
neratur corpus simplex m quo mouentur
motus necessario indiget motore essencia
liter. et est illud qd̄ est extrāseū. s. generans
generans enī est illud qd̄ dat corpori simpli
ci generato formā suā. et oīa accidentia cō
tingentia forme quorū vnū est motus m
loco. et ideo qū forma fuerit completa ita
cōplebitur vbi suū debitū et alia accidēn
tia si aliquid impediat. potēcia vero ad mo
tū que accidit mouere m corpore simplici
qū impeditur m tēpore suę generationis
qū mouentur ad suū locū naturalem ab
alio impedimēto qū generatur m loco ex
trāneo. aut qū exit a suo loco naturali ab
aliquo extrahente non indiget m hoc q̄
exeat m actū motore extrāseco essencialiter
qū sit potentia accidentalis et qū ita sit et
illud qd̄ mouetur essencialiter est illud m
quo est potentia vera ad motū. s. potentia
receptionis motus tunc illud qd̄ mouet ī
ri veritate hoc motu est materia ex qua
generatur corpus simplex. v. gr. q̄ aer qui
est m potentia ignis et superius est illud
qd̄ mouetur m ri veritate et essencialiter
ad superius qū fit ignis. et qū distinxit po
tentiā accidentalē a potentia essencialī m
cepit ꝓprie dicere potentiā essencialē. et dixit
illud qd̄ est m potentia forte exit m actu ꝛc
i. et ꝓprium est potentie essencialiter vt non

aliquãdo actu qd' est potentia ut addiscens
ex potentia esse alterũ fit potentia huius etiã
sacentã non considerans potentia sacens ẽ
quodãmodo. sed non sicut et ante addiscere
qũ autẽ sic habeat si aliquid non phibeat
operatur et considerat. aut erit in contra-
dictione et ignorantia. similiter et horse
habet in phisicis frigidũ enim potentia ẽ
calidũ. qũ autẽ mutetur iam ignis ẽ. ar
det autẽ nisi aliquid phibeat et impedi
at. similiter autẽ se habet et aera graue et
leue. leue enĩ fit ex grauu ut ex aqua fit aer
hec enĩ potentia primũ et iam leue operã
bitur mox nisi aliquid prohibeat actus
enĩ leui est alicubi et sursũ prohibetur ãt
qũ in contrario loco sit et hoc simliter se
habet in quanto et quali. et tamẽ hic qã
tur quare mouentur in ipõr loas grãua
et leuia. causa autẽ est q' apta nata sũt i
ẽ et hoc est leue et graue ẽ. hoc quidẽ sur
sum. illud autẽ deorsũ dica. potentia autẽ
est leue et graue multipliciter sicut dictũ ẽ
qũ enĩ sit aer aqua quodãmodo potentia
et leue. et qũ aer est potentia. contingit eĩ
per impedimentũ non sursũ esse sed si au
feratur ipedicus agit et semper sursũ sit
similiter autẽ et quale in actu ẽ mutat
mor enĩ consideret sacens nisi aliquid i
pediat et quantũ extenditur nisi aliqd p
hibeat sustinens autẽ et phibens moues
est sicut mouens. est autem sicut non ut
columnã enĩ lens aut lapidẽ mouens
aut a naue aquã sedẽs mouens enĩ mo
uet sicut reprimissa spera non apparet et
mota est. sed apparet qd' quidẽ igitur
nichil horũ mouent sepe manifestũ ẽ
sed motus habet principiũ non mouẽdi
nec; faciendi sed parendi

¶ Et q illud qd' est in potentia dicat' mul'
tis modis. hec sunt causa ut illud ex quo
mouentur ista et similia est non manu
festũ. v. g. q ignis mouetur ad superius
et terra ad inferius et addiscens est in po
tentia sacens alio modo ab eo sedẽ qđ il
lud qd' habet scientiã. sed non sat ẽ sciẽs
in potentia. et illud qd' est in potentia fo
re tale in actu. qũ fuerit semper cõgrega
tũ agens et erapiens. v. g. q addiscens
aut sciens ab eo cuius scientia in potẽ
tia aut aliud in potentia. qd' enĩ habet scien
tiã sed non sat est sciens in potentia q
modo sed iste modus potentie non est ille
modus in quo erat prius antequ addise
ret qũ igitur fuerit in hac dispositione a
get suam actionẽ. et fiet tunc nisi aliqd
impediat. et si non contingeret ut esset in
opposito scientie. s. ignorãtie. et sedẽ; hũc
modũ eunt dispositio de rebus naturali
bus enĩ. frigidũ enĩ est in potentia cali
dũ. et qũ fuerit transmutatũ erit tũc ig
nis et comburet nisi aliquid impediat
et similiter est de grauu et leui enim. ex g̃
in cui generatur leue. v. g. ex aqua aer
primo enĩ erit tale in potentia. et tũc si
et leue et faciet statim suã actionẽ nisi a
liquid impediat. actio enĩ leuis est ut sit
in aliquo ubi et superius. impedimentũ
autẽ actionis a qũ fuerit in contrario loca
tus et sedẽ in hoc est sursus in quantitate
cuã et in qualitate. quãus hic debet q̃n. s.
quare leuia mouentur ad vnũ locũ et si
militer grauia et causa in hoc est quia sũ
nata ut sint in aliquo ubi et essentia g̃
uis et leuis est ista illud ubicatum inferi⁹
et istud superius. sed leue et grauue in potẽ
tia sunt multis modis sicut diximus.
aqua enĩ dum est aqua est in potentia
leuis quoquo modo. et qũ fuerit aer pos
sibile est ut impediatur qui sit superius
sed si illud impedimentũ auferatur statim
agit suã actionẽ. et erit semper superi⁹
et sedẽ in hunc modũ transmutatur qua
le enĩ ad illud qd' est in actu. sciens enĩ
statim fiet nisi impediatur. illud autẽ
qd' auferr impedimentũ quoquo modo
est motor. et quoquo modo non ẽ motor
v. g. q si aliquis homo auferat columnã
fundamentẽ pondus aut auferat lapidẽ po
situm super vtrẽ in aqua. tunc mouebit si
ta sed per accidẽs. quãdmodũ pila que
a pariete reflectitur non mouetur a pari
ete sed a pariete manifestũ est igitur q
nullũ istorũ mouet se. ita q in eo sit pri
apũ motus. ut moueat aut ut agat.
sed ut recipiat actionẽ

¶ Quum declarauit q lapis et vniuersaliter
corpora naturalia simplicia non mouẽtur
ex se qũ non dubitatur in motore ẽ et motũ
et q hoc necesse est vt motor eorũ sit extrã
seus. et declarauit q motor eorũ est extrã ser⁹

sicut diximus .1. qñ dicẽtur ꝑ potẽtiã natu
ralẽ passuã et violentã que erit qñ impedit
ab aliquo. D.d. aqua eũ ꝛc. 1. aqua eñ dũ ẽ
aqua est in potentia naturali leuis. et qñ
fuerit aer erit leuis in actu nisi aliquid ip
diat ita ꝙ nõ agit actionẽ leuis. et sic iue
nietur in eo potentia violenta. et ista sicut
diximus distinguũtur a vera potẽtia. qñ
ista est violenta et illa naturalis. D.d. sed;
hunc modũ ꝛc. 1. et illud qd' est in potentia
aliqd' quale qñ trãsmutatũ fuit de potẽtia
in actũ tunc illud quale aget suã actionẽ
nisi aliquid impediat sicut addiscẽs qñ fuit
sciens in actu aget eñ actionẽ discẽtis nisi
aliquid impediat. et similiter aqua qñ fue
rit aer aget actionẽ aeris nisi aliquid impe
diat. 1. ubicabitur superius. D.d. illud autẽ
qd' auferit impedimentũ ꝛc. et intendit ꝙ istd'
est movens ꝑ accidens non essentialiter. De
inde dedit exemplũ et d. V. g. si aliquis hõ ꝛc
1. V. g. si aliquis homo auferit columnã sustẽ
tantẽ pondus tunc ille homo movebit illd'
pondus ad inferi' et cadet illud pondus sũ
ad inferius per accidẽs et similiter quando
auferit lapidẽ positũ super vtrẽ inflatũ ille
homo dicitur movere illũ vtrẽ per accidens
et dicitur movere per accidens quia ista po
tentia est violenta. s. potentia impedita. D
d. quẽadmodũ pila ꝛc. 1. quemadmodum
qñ pyrrhus proiecit pilã ad parietẽ. et iflec
titur ab eo non dicitur ꝙ paries movet il
lã illo motu reflexo ꝑ se. sed pyrrhus. et pa
ries si dicatur movere dicitur per accidens
et ita dicitur illud qd' auferit impedimẽtũ
movere lapidẽ per accidẽs. et qd' grauitat ip;
movere ipm essentialiter et qñ cõpleant
hanc declarationẽ fiat rememorationẽ de
hoc et dicat declaratũ est igitur ꝛc. 1. declara
tũ est igitur ꝙ nullũ corpoũ simplicũ na
turaliũ. s. ꝙ terra et ignis et ceteroũ movet
se ꝓter hoc. ꝙ in eo est principiũ quo moueat
se et hoc essentialiter non accidentaliter. sed in
eo est essentialiter principiũ receptionis vt
moueatur ab extrinseco non principiũ acti
onis nisi ꝑ accidens

¶ Si igitur oĩa que mouentur aĩ na
turã mouentur aut extra naturã vel vio
lenta et qñ vi et extra naturã oĩa a quo
dã et ab alio eoũ que natura. iterũ qñ
qz a seipsis mouentur ab aliquo movẽt

et que non a seipsis ut lenia et grauia a
eñ a generante et facente leue et graue
aut impedientia et phibentia soluente. o
nia ergo que mouentur ab aliquo aho
vtiqz mouebuntur hoc autẽ dupliciter
aut eñ non ꝓpter seipm est movens. sed
ꝓpter alterũ quod movet movens aut ꝓ
pter seipm et hoc autẽ movens ex se primo
post vltimũ aut per plura media vt ba
culus movet lapidẽ et movetur a manu
mota ab homine. hoc autẽ non amplius ẽ
quo ab aliquo moueatur vtiqz igitur
movens diximus et vltimũ et primum
movetur sed magis primũ id eñ mo
vet vltimũ sed non hoc primũ et sine qñ
primo vltimũ non movebit illud autẽ
sine hoc ut baculus non movetur nisi
moueatur ab homine

¶ Et qñ oĩa mota aut mouentur natu
raliter aut extra naturã et violenter et oĩa
mota violenter et extra naturã mouẽtur
ab aliquo et alio et ea que mouẽtur nãli
ter. et ex se mouentur ab alio etiã. et sic
ea que non mouentur ex se ut grauia et
leuia mouentur aut ex transmutãte et
agente leue aut graue aut ex auferente
impedimentũ necesse est igitur ut omnia
mota mouentur ab alio et hoc duobus
modis motore eñ aut non per se mouẽte
motũ. sed qñ aliud movet ipm vtiqz
se movent per se. iste motor aut est pri
mũ post illud aliud aut est medius plus
qñ vnũ. V. g. qñ baculus movet lapidẽ. et
movetur a manu et manus ab homine
homo autẽ non movetur ab aliquo. et
nos diximus in oĩbus eis movẽtibus. s. ĩ ꝓ
mo et postremo sed primũ est dignius ꝓ
mũ eñ movet postremũ et non postre
mũ primũ. postremũ igitur non movet
sine primo primũ vero movet sine postre
mo. V. g. qñ baculus non movetur si ma
nus non moueat

¶ Existimatur ꝙ capitulũ predictũ ante
proximũ intendit ꝙ Ar' intendit ꝓ ipm ꝙ oĩe
motũ habet motorẽ. et ideo dñus Themis
tius declarationẽ eius que ẽ in primo septi
mi et contentus ẽ in hac declaratione hic et
optimatus est eã ẽ magis certũ qñ prima ꝙ
illa que est ibi est signũ ista autẽ existima
tur ẽ inductio et videtur ꝙ inductio nõ suf

fiat m actu nisi ppter motorē essentialē & q
non venit ad actū nisi qñ congregāntur duo
s. sapiens et agens c contrario potentie ac
cidentalis que non indiget ad h q exeat ad
actū motoris extrinseco nisi per amotionis et est
excessus impedimenta et dicat forte. qm qñ
q; congregantur agens et sapiens et nulla
fit motio. deinde dedit exēplū potentie essen
alis naturalis et dicat. v. g. quia addiscēs
fit sciens. i. ab eo qd' est in potentia vel faciat
ipm sciente in actu vel veritate. D. d. illud enī qd'
habet scientiā ꝛc. i. ille enī qui est sciens. qñ
non utitur sua scientia dicitur cē sciens ī po
tentia alio modo ab eo quo dicitur ī addiscē
te esse sciens in potentia añ ip̄ addiscat. s. qm
illa est potentia accidentalis. et ista est potē
tia essentialis. D. d. qñ igitur fuerint talis di
spositionis ꝛc. i. et qñ sciens fuerit sciens ī ac
tu. tunc non indiget in sua actione motore
extrinseco in actu. sed agit sua actione nisi
aliquid impediat. et si aliquis diceret q; si
sciens qñ non utitur sua scientia est sciens ī
potentia eo modo quo dicimus in addiscēte
cē sciens in potentia contingeret ut sciens.
qñ nō utitur sua scientia cēt ignorās sicut
addiscens qui est scās in potentia. et hoc in
tēdebat qñ dixit et si non contingeret ꝛc. et
qñ declarauit q; potentia dicitur duob' mo
dis. s. de potentia accidentali et essentiali et
q accidentalis non indiget motore extrīse
co nisi q; accidens. incepit notificare q; potē
tia que existit in lapide ad superius est de h
genere. s. accidentalis. et qñ ita sit tunc istu
non mouetur ex se. s. essentialiter et dicit. et
sēm hunc modū ꝛc. ii. et sēm modū duarū
potentiarū que existunt in addiscente & scā
te. mouentur iste due potentie in corpor'
simplicibus naturalib' eaū quēadmodū
enī discens est sciens in potentia et qñ fuit
sciens in actu operibitur sua scientia nisi
aliquid impediat. similiter corpus qd' est ī
potentia ignis aut calidū aut motū ad su
perius quum fiet ignis in actu. fiet superī ī
actu nisi aliquid impediat. D. d. et similiter
est de graui et leui. s. q; potentia in eis dicit
duobus modis dictis in addiscente et scien
te. et q; illud ex quo generatur graue & leue
est potentia grauis aut leuis in rei veritā
te. et qñ exierint de potentia in actū erit le
ue in actu aut graue in actu nisi aliquid
impediat et hoc intendebat qñ dixit qñq;
enī generantur ex grauī ꝛc. et potentia ve
que est actio leuis. s. motus ad superius ē
in grauī in actu qd' est leue in posse. et mē
dit per totū h q; qñ potentia vel que est ad
motū istorū corporū fuerint in eo ex quo gene
rantur. et ista potentia non erit in actū nu
si a generāte et agente grauī aut leue ne
cesse est ut motor istorū corporū simplicium. s.
grauis aut leuis sit generans non q; move
tur ex se. D. d. et impedimentū addit ei ꝛc. i.
et grauī et leui addit ut impediantur ab
ubi qd' deberēt habere a generāte ea eo modo
sēm quē habent alia accidentia qñ gener
tū fuerint in loco extraneo. et impeditur illic
aliq impedimento et hoc intendebat qñ dix
it. et sēm hunc modū est de quanto et qua
li. i. quēadmodū potentia que est ad quātū
et quale que sunt ppria generato est in mate
ria ex qua generatur. ita est de ubi ppio. & q;
admodū quantū et quale exeunt de potēcia
in actū a generante. ita est de ubi qñ genera
tū fuerint non in suo loco naturali. D. d. qm'
hoc ꝛc. i. et qñ fuerint dictū q; motus ad supr'
corpus leuis et corpus grauis ad infer'
fuerint a generante querendū est ab aliquo
quare motus leuis est ad contrariā partē
et ad quā mouetur grauis et quare oēs p
tes grauis mouentur ad eundē locū. et sil'
oēs partes leuis. Dicendū est ad hoc q; hoc
sunt in eis naturaliter. et persanatur de hoc
in libro scō celi et mūdi. et qñ oppositum fuit
ei h questio dedit responsionē ad illā scd; q;
pertinet ad hunc locū et dicit. et causa in hoc
est ꝛc. i. et causa in hoc q; moventur ad loca
opposita. s. grauis et leue est quia sunt nata
ut sint in locis ppriis. s. q; ee eorū non cōple
tur nisi essendo in illis locis. sicut cōpletur
per alia accidentia et ppria scīa substā
tia unumquemq; eorū et ideo dicit et essentia
grauis et leuis est ista. s. q; essentia grauis
et leuis sunt ut leue ubicetur superius. et
graue infer' et hec ubicatio aut collocat ī
diffinitione grauis et leuis. aut est actio ī
tentionis que collocatur in diffinitione eo
rū. leue enī et graue describūtur p hanc ac
tionē et hoc declarabitur etiā in celo et mū
do et qñ cōpleant oīa ista reuertitur est ad fi
nendū rememoratione de predict et dicit. q;
grauis et leue in potēcia sunt multis modis

postremū sit necessario impossibile eū
est hoc procedere in infinitū hoc q motū
sit motū semper ex alio. infinita eū non
hūt primapiū ōnino. si igitur ōne motū
mouetur ab alio et primus motor mouc
tur sed non mouetur ab aliquo sequitur
necessario ut mouetur ex se

¶ Qū posuit q ōne motū habet motorē
et posuit scdo q ōmis motor aut mouet ꝗa
aliud mouet ipm aut mouet qua ipz mo
uet et mouetur. et posuit tertio q motor est
duobus modis. primus et medius nt̄ pri
mū et ipm motū. et posuit quarto q p̄m⁹
motor prior ē naturaliter medio vult con
firmare istas duas ꝓpōnes m duob⁹
syllogismis hypothetcis quorū vnus ē di
uisiuus et alius continuus. et concludere
ex hoc illud qd̄ intendit concludere et est q
mouenda que mouentur m loco reducan
tur necessario ad motū ex se qd̄ est primū
mouentū que mouentur et dixit. si igit ē
necessariū cē. 1. si igitur est necesse q omne
motū habet motorē aliū a se m ēe. vt decla
ratū est m septimo. et cōpletū m hoc tracta
tu. necesse est ex hoc vt ōnis motor ꝙ mouc
tur aut mouetur ex se aut ex motore extrīse
co et motor extrinsecus aut mouet ita q mo
uetur aut mouet et non mouetur. sed ipossi
bile est vt mouetur a motore extrinseco qm
non mouetur ergo necesse est vt mouetur
a motore et moto. et ipe diminuit a syllogis
mo diuisiuo vnū extremū trū. s. vt moue
ātur ex se qua hoc intendit declarare. et si
militer diminuit destructionē alterius par
tis et est q illud qd̄ mouetur ab extrīseco im
possibile est vt mouetur a motore qm nō
mouetur nisi per accidēs sicut fuit dictū m
auferente impedimentū. et generante ī re
bus naturalib⁹ et qū concludit ex hoc syllo
gismo q illud qd̄ mouetur ab alio necesse
est ut mouetur a motore qm mouetur. ī
dicit syllogismū hypothetcū cōtinuū
cuius añtecdens est pars veritata ex diu
bus partib⁹ syllogismi diuisiui et dixit. et
si motus eius est ab alio qm mouetur cē
D. d. et si non sequitur cē. 1. et istud est ne
cessariū qm qū postremū fuerit sequit
vt primū sit et si non sequitur qū primū
fuerit vt postremū sit. D. d. impossibile eū
est cē. 1. et qū manifestū est per se ex positis
q qū primū non fuerit non erit postremū ꝙ
medium. qm̄ medium non mouet sme primo
dicamus q impossibile est vt media prout
dant m infinitū. imo necessariū est ipa pre
uenire ad motū qd̄ mouetur ex se nō ab alio
quo extrīseco. Deinde incepit declarare modū
istius consecutionis et dixit infinita eū nō
habēt primū. 1. et qū posuerimus q media
sunt infinita. s. q motū mouetur semp ab
alio extrinseco. et illud aliud eū mouetur
a motore qd̄ mouetur eū ab alio extrinse
co tunc impossibile erit illa media habere
primū. et qū primū non fuerit non erit po
stremū. qm̄ qū extremū esse sequitur p̄mū
cē sicut diximus. manifestū est q qū primū
non fuerit sequitur q postremū nō sit. et
declarauit q necesse est in rebus in quib⁹
inueniūtur plures motores vt in eis sit p̄
primū motū ad qd̄ reducātur. incepit decla
rare q istud motū primū debet cē motū ex se
et. d. si igitur ōne motū cē. 1. et qū posuerim⁹
q ōne motū habet motorē. et posuerimus q
primus motor necesse est ut mouetur quia
do mouet m loco qua est corpus necesse est
ut mouetur ex se. i. per primapiū extremū
in eo qū sit impossibile vt mouetur a mo
tore extrinseco qd̄ est contra positū

¶ Amplius autē et hoc ipm eū mouē
onē aggredi cē. omne eū mouens aliqd
quidē mouet et aliquo mouet aut eū se
ipo mouens mouet aut ab alio ut hō
se. aut baculo aut ventus proicit. qua
aut ipe aut lapis quē mouit impossi
le autē mouet est si non ipm id mouēs
et agnite quo mouet. sed liquidē ipz sepe
mouet non necesse est aliud esse quo mo
uet sed sepm mouet. si vero sit alterū id
qd̄ mouet est aliquid qd̄ mouebit non q
dē alio sed sepo. aut in infinitū abibit
si ergo qd̄ mouetur mouet necesse ē stare
et non in infinitū ire. si eū baculus mo
uet eo q mouetur a manu et man⁹ mo
uet baculū. si autē et hanc aliud mouet
et hunc alterū aliqd̄ mouens. qū aūt ali
quo mouentur semper alterū necesse est q
us ipm sepm mouens. si eū mouet
quidē hoc non aliud autē mouens ipm
sit. necesse est ipm sepm mouere. quia
sedm hanc mationē qd̄ mouetur. ā mo
ab ipo mouente mouebitur. aut venit

fiat m hoc et maxime apud ponentes hic
ē aliquid qd' mouet se sicut ponit plato et
videtur mihi q ipē intendit per hanc decla
rationē hic dissoluere questionē attendentē m
ꝓpositione dicente q ōne motū habet moto
rē ex motis simplicib? ista enī appārēt moue
ri p se. qū fuerīt extra sua loca naturalia et
sunt simplicia non diuisibilia. s. q motor m
eis est ipm motū. ista igitur quia facilīt du
bitatur m hac questione sēdm q ār dixit m
primo phi septimo. ideo incepit illic et demō
strauit hanc ꝓpositionē. s. q ōne motū ha
bet motorē. sed non dissoluit illic questionē
attendentē m eis ex his simplicib? m h autē
loco dissoluit illā questionē et declarauit
q ista mouentur ab extrīseco. et q non mo
uentur ex se nisi per accidens. et sic cōpleuit
sermonē suū m hoc q ōne motū mouetur
ab aliquo. et ipe post ꝓfecte perfecturabitur
de hoc. s. declarando q impossibile ē vt aliqd
moueat se. et. d. et qū ōnia ꝛc. i. et qū declara
tū sit q qū ōne motū aut mouetur violen
te aut naturaliter. et illa que mouentur
naturaliter aut mouentur ex se. s. hmōi a
nimas aut eārū corpora grauia et leuia
ī appārent m istis tribus modis mouen
ab aliquo alio illa autē que mouentur vi
olenter et grauia et leuia mouentur a moto
re extrīseco alia autē mouentur a motore
existente m eis. g necesse est vt ōne motum
moueatur ab aliquo alio. et intendebat q
istā ꝓpositio declarata est hic ꝓfecte qū ques
tio que accidit m ea ex corporib? grauib? et
leuibus sit dissoluta. et demonstratō facta
sit de ipa m primo septimi non quia m
ductio qua vtatur hic sit sufficiens m hoc
mductio enī m qua non percipitur q pdi
catio est essentialis non dat certitudinē
naturalē licet mducantur m ea ōnia pti
cularia. et qū verificauit hanc ꝓpositionē
et est q ōne motū mouetur ab alio incepit
declarare q illa que mouentur m loco redu
cuntur ad aliqd motū ex se et dixit et hoc
duobus modis ꝛc. i. et qū declaratū sit q oē
motū habet motorē. et est manifestū q mo
tores sunt duobus modis. aut q motor
mouet motū qua aliud extrīsecū mouet
ipm. aut qua motor mouet nō q: aliqd mo
uet ipm. et istā ꝓpositio est manifesta p se
Deinde mduxit aliā ꝓpositionē. et dixit. ī

iste motor ꝛc. i. et ōnis motor aut erit pri
mus motor qua mouet postremū motū
s. motū sequens aut erit illic medīū inter
primū motorē et inter postremū motū. et
istud medīū aut erit vnū aut plus q vnū
et intendit p primū motorē illud qd' nō mo
uet qua aliud mouet ipm sed p se et per
medīū illud qd' mouet qua aliud mouet
ipm et ideo predixit q ōnis motor aut mo
uet per se aut per aliud sunt igitur tria p
mus motor et medius motor qd' est mo
tū. et postremū motū qd' non mouet ōni
no. V. g. q baculus mouet lapidē et manꝰ
baculū et homo manū. D. d. homo vero ꝛc
i. homo vero m hoc exēplo est primus mo
tor. et intendit per hominē virtutē mouē
tē manū homis. et medius motor est ma
nus et baculus. et postremū motū est la
pis D. d. et nos dicimus m eis ꝛc. et inten
dit m primo medio. et hoc intendebat qū
dixit. s. postremo. D. d. sed dignius est pri
mū. i. sed dignius est mouere primū. D. d.
ipm enī mouet postremū non postremū p
mū. i. qm primū non indigeret sēdo vt sit mo
tor sēdo. sicut sēdm medīū indigeret vt sit mo
tor primo. et ideo medīū non est motor m
actu nisi p primū. primū igitur est primus
illo sēdm naturā. et sēdm causā. sēdm nāz
autē qua qū auferitur. auferitur medīū et
qū fuerit non sequitur vt sit medīū. sed qū
fuerit medīū sequitur q primū sit necessario
Si igitur necesse est omne qd' mouetur
ab aliquo moueri et hoc aut ab eo quod
mouetur aut ab alio aut non et siquidē
ab alio qd' mouetur necesse est aliquid ēt
moueris qd' non sit ab alio primo. si aūt
hmōi est primū non necesse ē alte
rū impossibile est enī infinitū abire mo
uens. et qd' mouetur ab alio ipm infini
torū enī est nichil primū si igitur ōne qd'
mouetur ab aliquo mouetur. primum
autē moueris mouetur non quidē ab
alio necesse est primū a seipo moueri
Si igitur est necessariū vt omne mo
tū mouetur ab alio et vt motus eius
sit ab alio. aut ita q non sit motū. aut
ita q sit motū. et si motus eius fuerit ex
alio moto. necesse est hic esse primū mo
torē qui non mouetur ab alio et si nō
sequitur si primū fuerit hmōi vt

tū. et hoc manifestū est ex hoc ꝙ qđ exponit
sermonē suū qū dixit. motor cū aut mouet
aliquid per se aut mouet ꝙ aliud. si igitur ī
tellexerimus per aliud aliquid distinctum
a motore tunc motū ex se collocatur in eo qđ
mouet per se non per aliud. et tunc ista de
monstratio inducet nos ad motū ex se et sī
tell exerimus ex motu per aliud numeratio
nē tantū. tunc illud qđ mouet per se non
per aliud est motor qui non mouetur oīno
motū cū ex se cōponitur ex motore et mo
to motor igitur qui est in eo mouet motū
suus ꝙ se. s. corpus et mouet illud qđ ē sb
primo mouente mediante alio qđ est pri
mū motū. D. gr. ꝙ aīa in animali ē mouēs
ꝙ se. qū mouet corpus animalis sine me
dio. i. sine instrumēto. et mouet illud qđ ē
extra corpus animalis p instrumentū qđ
est corpus animalis. sed exemplū eius so
nat magis sēm primā expositionē et hoc
est qđ dixit. D. gr. ꝙ homo. i. aut mouet ali
quid per se aut per baculū. hic igitur posu
it illud ꝙ qđ mouet distinctū a primo mo
tore et posuit motorē per se illud qđ non m
digret instrumento extrinseco. et sdz hoc ista
declaratio concludet illud idē qđ prima decla
ratio concluserit. D. d. et ponat aliquid aut ip
se ventus ꝛc. et istud est exemplū confirmās
hunc intellectū. et intendit ꝙ ventus aliqđ
mouet aliquid per se et qūdz mouet aliqđ
mediante lapide quē eleuat et pōt aliquis
querere de vento vtrū sit de numero eorū que
mouentur ex se aut de numero eorū q̄ mo
uentur naturaliter. et similiter querere de
motu ferri ad magnetē vtrū ferrū in hmo
di mouetur ex se aut ex alio. et est mani
festū ꝙ ventus est de genere eorū que mouē
tur naturaliter qū non mouetur nisi a gene
rante ipm et in hoc loco induxit exemplū
largē. et similiter ferrū est quo quo modo de
numero eorū que naturaliter mouentur. q.
non mouetur a generante nisi per alteratio
nē quā acquirit mediante aere a magne
te. et ideo qū cōplexio magnetis transmu
tatur non attrahit sicut dixit et quādo
confricatur cū alio vt dicitur. et hoc mani
festū est in lapide qui non attrahit paleas
donec calefiat. et qū posuit ꝙ motor ē duo
bus modis. s. qui mouet per se et motor qui
mouet ꝙ aliud. i. ꝙ instrumentū posuit se
cundā ꝓpositionē et dixit impossibile ē vt mo
ueat ꝛc. i. et impossibile est ut illud ꝙ qđ mo
uet motor moueat sine illo qđ mouetur ex
se et hoc demonstrat ꝙ ipse ponit motū ꝙ se d
generi motoris ꝙ se. s. sine instrumēto. Dein
de narrauit ꝙ motor ꝙ se ꝓcedit naturaliter
motorē ꝙ aliud et dixit. sed si aliquid fuerit
qđ moueat se ꝛc. i. et illud qđ mouet per se si
ponatur ēē non sequitur vt motor ꝙ aliud
sit. sicut sequitur qū motor per aliud fuerit
vt motor per se sit. et ista est dispositio quoꝫ
naturaliter et qū posuit has duas ꝓpositio
nes incepit concludere illud qđ intendebat cō
cludere et dixit si igitur fuerit aliquid aliud
ꝛc. i. si igitur fuerit positū hic aliquis motor
qui mouet quia aliud mouet ipm. et illud
aliud mouet quia aliud mouet ipm. etiā
necesse est vt ibi sit aliquid qđ mouet. non
quia aliquid aliud mouet ipm ex extrinseco
sed quia ipm mouet seipm. et impossibile ē
ut moventia que mouentur ex alijs procē
dant in infinitū. D. induxit exēplū de hoc et
dixit si igitur motor mouetur ab alio necē
se est ut hoc cesset et non procedat in infi
tū. i. si igitur motor mouetur ab alio mo
tore. et tunc mouet ipe. et ille alius motor
etiā est talis. s. ꝙ non mouet nisi moueat
ab aliquo extrinseco necesse est ut hoc cesset
et non procedat in infinitū D. dedit exēplū
et dixit baculus cū ꝛc. si igitur hic est sēp
aliquid aliud qđ mouet necesse est vt hic sit
primus aliquid qđ mouet se. D. gr. ꝙ si baculus
mouet lapidē et non mouet ipm donec mo
ueatur et manus etiā non mouet nisi mo
ueatur ab aliquo alio tunc ille qui est ba
culi motor in rei veritate est aliquid aliud
a manu manus enī et baculus in hoc sit
in eodē ordine. et hoc intendebat qū dixit si
igitur mouet manū aliquid aliud. tunc
mouens baculū erit aliquid aliud. i. ꝑter
manū. D. d. si igitur hic est aliquid aliud
i. alius motor preter manū necesse ē vt hic
sit aliquid primus qđ mouet se. i. necesse ē vt
hic sit motor prior naturaliter manu qui
mouet se. et iste est homo et qđ est tale īm
veritate est calor naturalis et h est necesse
qm̄ ita posuit ꝙ qū illud ꝙ qđ est mouē fue
rit necesse est primus motor sit et qū primꝰ
motor fuerit. impossibile est vt moventia
mouentur ꝓcedant in infinitū. et dixit sup

aliquãdo in hmmodi

Et possibile est cmã hoc idẽ declarat̃ se
andũ hunc modũ motor mouet aliqnd
et per aliqnd. motor cũ aut mouet ali
quid per se aut per aliud. V.g. q homo ā
mouet se aut per baculũ et ōmunit aliqd
ut ipe ventus aut lapis quẽ elauat vent⁹
et impossibile est q moueat illud per qd
mouet sme eo qd mouet se. sed si aliqnd
mouet se non est necesse ut cũ eo sit aliqd
aliud per qd mouet. et si aliqnd aliud sit
per qd mouet necessario erit illic aliqnd
mouens cmã non per aliqd sed per se. et si
non procederetur in infinitũ. si igitur mo
tũ mouetur ab aliquo necesse ẽ ut hoc cẽs
set et non procedat in infinitũ. baculꝰ si
mouet. mouetur a manu. et manꝰ mo
uet baculũ. et si manus mouetur ab a
liquo alio. tunc mouens baculũ erit ali
quid aliud. si igitur fuerint hic semper ali
quid aliud qd mouet per aliqd necesse est
ut aliqd sit primus qd mouet se. si igitur hꝰ
mouetur. et nõ ab alio. sequitur necessa
rio ut ipm moueat se. sedm igitur hunc
modũ cmã sequitur necessario ut illd qd
mouetur. aut mouetur ex motore siu si
ne medio. aut veniet post talẽ motorem

Iste est modus declarationis alius
a primo. sed non differt a prima declaratiõe
nisi in modo vtendi quibusdā ꝓpositionibus
ñ in secūda in prima cũ declaratione ponit
q motor est duobus modis. primus. s. t me
dius. et q medius non mouet sine primo
Deinde declarant ex hoc q medij impossi
bile est vt procedāt in infinitũ. et qũ primꝰ
non fuerit non erit postremus in hac aũt
declaratione ponit q omne qd mouet ali
quid aut ipe per se. i. sine mstrumẽto aut p
mstrumentũ. et ista ꝓpositio est in loco pri
me ꝓpositionis in qua dictũ fuit in prima
declaratione. q ōnis motor aut ẽ primus a
medius inter motorẽ et motũ. s. postremũ
et manifestũ est q illa ꝓpositio. et ista sunt
due sedm modũ. sed eedẽ sedm subiectũ. Dei
de ponit secõ q illud p qd mouet motor nõ
mouet sine motore. i. q instrumentũ non
mouet sine eo qd mouet instrumentũ. et
ista ꝓpositio est in hac demonstratiõe loco
illius in qua dictũ fuit in prima declara
tione q medium impossibile est ut moueat
sine primo. et sunt sicut diximus eedẽ in sb
iecto et due sedm modũ. deinde qũ communi
tũ fuerint hinc q motor qui mouet ita q mo
uetur aut ab extrinseco aut ex principio in eo
est illud per qd mouet motor concludũtur
due conclusiones quarũ vna est q primus
motor qui mouetur mouetur ex se. et sedā
q primus motor non mouetur ōmno. et
ideo necesse est vt non sit corpus. et declinatõ
induatur sic. hinc sunt hic mouenda que mo
uentur ex alijs ex extrinseco necesse est vt per-
ueniat ad motorẽ qui mouetur ex se. aut ad
motorẽ qui nõ mouetur ōmno neq; ex se ne
q; ex alio. qm̃ si non peruenerit ad hꝰ duo. tũc
erũt instrumẽta infinita et qũ fuerũt istru
menta infinita non erit illic motor q vtā
tur eis qd est contra positũ. si igitur posue
rimus in hac demonstratione q ōnis mo
tor qui mouetur ab extrinseco est instrumẽtũ
cõcludetur ex hac demonstratione q est ne
cesse vt hic sit motũ ex se in loco et tũc istꝰ cõ
clusio erit eadẽ cũ conclusione prime demon
strationis. et si posuerimꝰ q ōnis motor qui
mouetur ex extrinseco aut ex principio in eo
est instrumentũ concludetur hic ẽ primum
motorẽ qui non mouetur ōmno et ista est
alia conclusio ab ea quã concluserit in pri
ma demonstratione. et nos persequamur in
quã istarũ intendit. Ir concludere in hac de
monstratione et dixit et possibile est declara
re ẽ. apparet ex hoc q illud qd intendit decla
rare per hunc sermonẽ est illud qd declara
uit in prima declaratione. s. q mouenda
que mouentur in loco reducũtur ad mo
torẽ qui mouetur ex se et possibile est vt in
hoc sermone sit aliquis pertinũsitus. et erit
conclusio istius demonstratiõis primus
hic q mouenda que mouentur in loco re
ducũtur ad motorẽ qui non mouetur essẽ
aliter ex se et sequitur ex hoc aliquid qd
mouetur ex se esse. s. cõpositũ ex corpore per
qd mouet. s. instrumentũ. et ex hoc motor
qui non est corpus. corpus enim impossibile
est ut moueat in loco sine eo qd mouetur
essendo aliter. et qũ narrauit q possibile est
declarare illud qd primus declarauit p aliã
declarationẽ. incepit ponere ꝓpositionem
istius declarationis sedẽ. et dixit ōis mo
tor ire. i. ōnis motor mouet aliqd necessa
rio aut per se aut per aliud. i. p instrumẽ

tatus q̄ est hic motus eternus semp illud
igitur qd̄ est possibile .s. q̄ primus motor est
possibile q̄ non moueat m aliqua hora est
impossibile et illud ex quo sequitur impossi
bile est īpossibile et est q̄ primus motor non
mouet nisi mouea tur per attidens . et q̄a ī
rette est impossibile vt ponatur q̄ primus
motor mouetur essentialiter . et hoc est ma
nifestū ex p̄dictis . tacuit hanc diuisionem
et per destructionē eius cōplebitur demon
stratio

¶ Et rationabiliter sic arguit . tria . n . ne
cesse est esse qd̄ mouetur et motus ꝙ quo
mouet qd̄ quidē igitur mouetur necesse ē
mouea . mouere autē non necesse . sed quo
mouet et mouere et mouea cōmunicat . u .
hoc simul et sed̄m idē esse ea qd̄ mouetur
manifestū est cuī in mouentibus sed̄; lo
cū tangere cuī necesse est ad inuicē sicut vs
q; ad aliquid motus autē sic sicut q̄ et
non quo mouet īmobile . qm̄ autē videm?
vltimū qd̄ mouea quidē p̄t motus aūt
primapū non habet qd̄ mouet et mouet
quidē ab alio autem sed non a seipo sed
rationabile est ut dicamus necessarium
tertiū esse qd̄ mouet quidē qm̄ sit īmobi
le vnde Anax . ierte dicat intellectū impas
sibilē simplicē et īmixtū esse qm̄ quidē
motus primapū ipm̄ ē facit sicut eī vti
q; solū mouebit qm̄ sit īmobile et impa
but qm̄ sit īmixtus

¶ Et de necessitate sequitur hoc necesse ē
cuī tria esse motū . et motore et per quod
mouet . motū autē necesse est ut mouea
tur et non est necesse ut moueat illud aūt
per qd̄ mouet motor necesse est ut mouc
at et ut mouea tur illud tria trāsmutat
et cum hoc est cōmunctū cuī moto et hoc
manifestū est in motoribus in loco q̄a
necessario sunt contacta in aliquo spa
tio . qd̄ autē mouet non q̄ua est illud p
qd̄ sit mouere non mouetur ōnino qui
igitur inuenim? postremū et est illd̄ qd̄
mouetur . sed in eo non est primapū mo
tus . et inuenim? aliquid qd̄ mouetur .
sed non et alio sed ex se et est primū nō
ratione . necesse est ut tertiū tria sit et est
illud qd̄ mouet et non mouetur . et ideo
Anax . tria bū dixit qm̄ dixit q̄ intelligē
tia non mouetur neq; recepit passionē
nec admiscetur cuī alio qm̄ posuit īpas
primapū motus . sed̄m cuī hunc modū
solū erit motor . s . ut sit non motū . et sed̄;
hunc modū erit dominās . s . ut sit non
admixtū .

¶ Dest et recte sequitur h . s . vt primus mo
tor non mouea tur ōnino neq; p se neq; per
accidens ex h q̄d dicā . D . incepit inducere p
positiones quibus vtitur in hac declaratiōe
et dixit necesse est enī ꝛc . i . manifestū enī est
p se q̄ in rebus que attribuūtur motui sūt
tria genera . s . motor . et illud ꝙ qd̄ mouet
motor . et est illud qd̄ sequitur motorē et mo
tū . D . g . in animali . qm̄ motor est anima
illud autē per qd̄ mouet iste motor est mus
culus aut calor naturalis qui ēī lacertus
motū autē est corpus . D . incepit dicere p̄a
vnum satis q; istorū generū tuū . et dix . mo
tū autē necesse ē ut moueatur ꝛc . i . motū est
qd̄ est tertiū non est necesse vt moueat qm̄
mouetur . sed forte mouet et forte nō . et sequi
tur ex h q̄ postremū motū in mundo nichil
mouet ōnino et si nō p̄cederetur in infinitū
et qm̄ dixit illud qd̄ est p̄mū postremo mo
tou . incepit dicere illud qd̄ est p̄mū et per qd̄
mouet primus motor . s . instrumento . t . d .
et illud per qd̄ mouet necesse est ut moueat
et ut moueatur . i . et p̄mū est et per qd̄ mo
uet motor vt moueat et ut moueatur simul .
D . incepit declarare q̄ necesse est m h .
ut moueatur qm̄ mouet . et dixit hoc ē tria
trāsmutatur qm̄ h non mouet nisi qm̄ pri
mus motor mouet ipm̄ necessario sequitur
vt qm̄ mouet mouea tur . D . d . et qm̄ hoc est
conuictū cuī moto ꝛc . i . et qm̄ h apparet qd̄ il
lud p qd̄ mouet primus motor mouetur
qm̄ mouet postremū motū quia tangit il
lud postremū motū . et hoc manifestū est
in eis que mouētur in loco apparet enī q̄
motū non trāsfertur nisi trāsferatur cuī eo
conuictū p aliqd̄ spatiū . et dixit q̄ h̄ appa
ret in motu in loco . qm̄ illud p qd̄ alterat
primū alterās existimatur in plumbo nō
alterato . sicut manus mortificatur media
te urthe pisas rachada uel rubada non . et
sicut sol calefaat aerē mediantib? corpib?
celestibus . et . d . aliqd̄ spatiū . et non dixit to
tū spatiū quia apparet q̄ instrumētū p qd̄
fit mouere forte assonatur moto vsq; ad h
nē motus et forte assonatur ei p aliqd̄ spa

hoc mouetur et non mouetur ab alio aliq̃
sequitur necessario ut ipe mouear se. aduer
sarius enī aut concedet q̃ iste primus motor
mouet et non mouetur aut ponet q̃ nō mo
uet nisi mouetur. si igitur concesserit pri
mū h est quesitū. si non concesserit. tunc ne
esse est vt concedat primū motorē ens aīa ēē
qm mouet se. et ideo dicit post sēm igitur
hunc modū ꝛc. sequitur ergo necessario ex
h vt ōnē motū aut mouetur a moto per se
aut reducatur ad talē motū

Iuxta autē hec dicta. et si intendentib⁹
contingeat eadē hec. si vero ab eo qđ mo
uetur mouetur ōne qđ mouetur aut hoc
rebus mouet. sed sēm accidens. quare mo
uet qđ quidē mouetur non tamē ꝓpter id
qđ mouetur ipm aut non sed per se. pri⁹
quidē igitur si sēm accidēs non necesse ē
mouere qđ mouetur. si autē hoc est manu
festū est q̃ contingit aliq̃ nichil mouere
eoꝝ que sunt non enī necessariū est acci
dens. sed contingens non esse. si igitur po
namus possibile esse nullū impossibile ac
cidit falsū autē fortassis sed motū nō esse
impossibile est. oīs enī cui hoc primus est q̃
nā necesse est semper motū esse

Et hoc idē sequitur si ponamus o si
militudinē sēd; hūc modū. q̃m si oē motū
mouetur a moto tunc necesse est aut ut h
accidat rebus per accidens ita q̃ res et si nō
mouet nisi mouearur. sed tamē non qua
mouetur. aut ut non sit ita. sed hoc ē esse
aliter. primo vero si fuerit per accidens
non sequitur necessario ut motor moue
atur et si ita fuerit manifestū est q̃ ē possi
bile in aliqua dispositione ut nullū ens
moueatur et hoc erit per accidēs non igit⁹
est necessariū sed pōt quidē sit. si igitur no⁹
ponamus illud qđ est possibile q̃ nō sit
nullū sequitur impossibile sed forte fal
sū. sed defectus motus ita q̃ nullus mot⁹
sit est impossibile. iā enī declarauim⁹ q̃ ne
esse est ut semper sit motus

Quī iā declarauit q̃ primū motū in mū
do debet ēē motor per quē mouetur motū ex
se primū non motū ōmno neq; accidentali
ter neq; essentialiter. qm̃ si fuerit motū al
terius istoꝝ modoꝝ non erit motor p̃m⁹
incepit declarare declaratione ꝓpria q̃ ipossi
bile est vt sit motū p accidēs sicut est dispo
tio. in motoribus et motis ex se que sunt hic
s. generabilib⁹ et corruptibilib⁹ et dicit et hoc
idē sequitur si ponamus ꝛc. i. q̃ primus mo
tor totus non mouetur per accidens sicut ē
dispositio in animalib⁹ que sunt hic. D. d. q̃
nuā si ōnt motū ꝛc. i. qm̃ si ōne motū mouet
a motore qui mouetur. necesse est aut vt mo
tus existens in motorib⁹ accidat motoribus
per accidens. ita q̃ q̃ aliquid mouent et mo
uebitur non mouebit sēm q̃ mouebitur. ſ;
hoc fuit in eo per accidens. et tacuit illud qđ
sequitur ex h. qm̃ fuit manifestū. et est q̃ si
mouent qm̃ mouet est in eo per accidens ne
esse est vt sit hic motor aut non accidat hoc ꝑ
maxime primus. D. d. aut ut non sit ita. sed
hoc est essentialiter. i. aut ut mouens motoris
non est per accidens sed essentialiter ita q̃
motor in eo q̃ est motor non mouet nisi mo
ueatur. D. d. primo vero ꝛc. i. et si hoc fuerit ne
cessariū in mouere motoris in hoc q̃ motor
mouear. et ponemus motorē talē move
re per accidens sicut est dispositio in aīa cū
animato. et qm̃ non est necesse vt mouens
tus motoris sit semper et necessario. sed pos
sibile est ut in aliqua hora non mouear. D
d. et si fuerit ita manifestū est ꝛc. i. et si mo
uens primi motoris totius est necessariū in
suo mouere. et si fuerit motū per accidēs ma
nifestū est q̃ possibile est vt iste motor p̃m⁹
non mouear. et si hoc fuerit possibile ꝑ mo
tus ōnū enī sit a primo motore possibi
le est in aliqua hora vt nichil moueatur.
Deinde incepit declarare quomodo sequat⁹
hoc et dicit qđ cū est per accidens non ē ne
cessariū ꝛc. i. qm̃ ponemus q̃ iste motor
non mouet nisi mouearur. et ponemus
q̃m mouens per accidens possibile ē vt aliq̃
hora veniat in qua non mouebitur qđ cū
est per accidens non est semper neq; necessa
riū et qm̃ fuerit possibile vt non mouearur
erit possibile ut non mouear qm̃ sit ita q̃ sui
mouens est necessariū in suo mouere. D. d. ꝑ
si ponemus q̃ est possibile ꝛc. et si ponen
mus illud qđ est possibile vt non sit non se
quitur falsū impossibile sed falsū possibile
et ex falso possibili non sequitur impossibi
le vt dicitur in analeticis. D. d. sed defectus
motus ꝛc. i. sed defectus motus in aliqua hō
qm̃ sequitur ex hac positione est impossibi
lis. Declarauit cū est enī in principio istius tunc

sūt motus iteꝝ aūt ī istē ifletere ⁊ al
teraus dicere ferꝝ istē facere est et si mor di
cat ferens ferꝝ. et doctus doctꝝ. manifestū
est cui q̄ mouetur. et a superi⁹ mouētē qd̄
mouetur ōne. et magis a puon moueu
tū. at uero h impossibile est doctus cui
accidit addiscere. quoū hoc quidē nō ha
bere. illud aūt sciencīā habere necessariū
est amplius aūt his magis inamona
bile est. qū accidit ōne motū esse mobile
siquidē ab eo qd̄ mouetur. mouetur ōne
qd̄ mouetur. aut cui mobile sicut si aliqs
dicat. qū sanatiuū et sanans sanabile
aut. et edificatiuū edificabile aut mor ā
per plura. dico aūt sic. si mobile quidem
ab alio est ōne motuū. sed non sēz eun
dē motū mobile quo mouet primū sed
sed'm alterū ut sanatiuū et disciplinati
uū. sed hoc ascendens peruenet aliquā
do ad eandē speciē sicut diximus prius h
quidē igitur horū impossibile. aliud aūt
figuratiū est. inconuenies cui est alterū
ex necessitate augmentatiū ee

Et postea si motor non mouet per ac
dens sed necessario. et si non mouetur nō
mouet sequitur necessario si motor mou
tur ut moueatur aut illo eodē modo quo
mouet aut alio. v. g. aut ut calefaciens
ipm calefaciat ipm sanans ipm sanet ⁊
ipm transferens transferatur. aut ut tñ
sferatur sanans et sanetur transferens
aut ut augmentetur. sed hoc manifestū
est q̄ hoc ē impossibile necesse est cui ut di
uisio perueniat ad indiuidua. v. g. q̄ q̄
scit geometriā aliquis rei addiscat geo
metriā illius cuiusdē rei et qd̄ putat aliqd
putatur illo modo proiectionis. aut ut ā
fit sed'm hunc modū. sed vniqd̄q; mouē
tur sed'm vniqd̄q; gradū. v. g. ut transl
ferens augmentetur et augmentās alte
retur ab aliquo et alterans istud mo
neatur alio modo. sed si fuerit ita contin
get ut motus cesset. modi cui motus si
finiti si aūt aliquis dixerit q̄ hoc irrep
catur ita q̄ alterans transferatur. tunc
aut sermo illi similis si dixerit de puncti
pio q̄ transferatur. et sciens addiscat man
festū est cui q̄ ōne motū eā mouetur a
motore superiori et maxime mouentiū
sed hoc est impossibile necesse est cui ut do
ctus addiscat illud de omnibus quodā non
habet sciencīā. et de quodā habet sciencīā
et magis improbabile etiam est hoc qd̄
sequitur ex hoc ut omne qd̄ mouetur
mouear. sit mouetū mouens. si ōne quod
mouetur mouetur a motore moto. h ē
est simile sermoni dicenti q̄ ōne qd̄ mo
tū est sanare est ī motū sanari. et ōne qd̄
est mouetū edificare est mouetū edificari
aut primo aut per plura media. v. g.
q̄ omne qd̄ mouetū est mouere mouetū ē
mouere ab alio sed motus quo mouetū
est mouere sed'm ipm non est motus sed
quē mouetū est mouere suū compar sed a
lius motus v. g. q̄ illud qd̄ mouetū est
edificare mouetū est docere. sed si ascendis
ex hoc ad primapū in aliqua dispositi
one ueniet ad illū eundē modū sicut dix
imus superius. qd'cū igitur hiius qd̄ dic
imus hic est impossibile. et qd'cū factū et
hoc est improbabile dicere. ī. q̄ illud qd̄ ē
mouetū alterare necessario mouetum est
augere

Cū posuit q̄ si fuerit necessariū in hoc q̄
motor moueat ipm moueri et est necesse si
hoc fuerit ita ut moueat sitī eo a essentialit
accidentaliter. et destruxit q̄ moueī sitī eo accī
taliter. vult igitur hic destruere sed'm cōdi
dens qd̄ est qd̄ moueri sit in eo essentialiter
et dixit. et postea &c. i. et post hanc declaratio
nē predictā. s. q̄ necesse est hic ee motorē qui
non mouetur accidentaliter si fuerit motū
essentialiter. et ōnis motor non mouet ni
si mouetur. necesse est ut motor moueatur
illo modo motus quo mouet. aut alio mo
do motus. et hic est syllogismus hypothet
icus continuus. cuius consequēs diuiditur
in duo opposita. D. dedit exēplū de hoc qd̄ dix
it et dixit. v. g. &c. i. et exēplū eius q̄ motor
mouetur illo modo motus quo agit est ut
calefaciēs calefiat qū calefaciat et sanās sa
netur qū sanat. et trāsferēs trāsferatur qū
trāsfert. et exēplū eius qd̄ mouetur alio mo
do motus a modo quo agit. est ut sanās trā
feratur et tunc sanet. s. q̄ trāslatio sit necē
sana in sanatione eius et trāsferēs eā mo
neatur alio modo motus. v. g. augeatur ⁊
qū induxit istos duos modos q̄ cōsequēs in h
syllogismo incepit destruere eos et dixit. sed
manifestū est hoc ee impossibile. s. duos mo

aũ sicut chorda que dirigit sagittã et manꝰ que punat lapidẽ. et qũ mouet ꝓma postꝫ et medij mouet ꝓmũ primi et dicit illud aũt qd' mouet .c. 1. et est ꝓmũ ei qd' mouet per se non quia mouet per aliud hoc ut non moueatur ōmno et intendit hanc dispositionẽ cẽ in primo motore totius et hoc intitur declarat ex hoc sermone et qũ posuit hanc conclusionẽ positione incepit declarare quo modo sequitur a ꝓprius moti et eius per qd' mouetur aũ eo qd' est ꝓmũ eiaũ primo sedm q est primus motor totius. et dicit qũ igit² inuenimus .c. 1. et qũ inuenimꝰ postremũ in mũdo et est motũ separatũ a motore qũ sit proprium huic vt non moueat. et inuenimus illud per qd' est motus istius postremi non peruenitur in mundo ad motũ ex se. s. a motore in eo q est primũ et principiũ totius et primũ sedm q est primũ non debet cẽ prius in eo qd' est post solũmodo sedm diffinitionẽ. sed sedm cẽ et diffinitionẽ contrariorum dispositionum in motore per quẽ mouẽtur mota ex se. s. generabilia et corruptibilia necesse est vt iste motor sit separatus a moto ōnino non sit motũ ōmno. et vt sit separatus a moto qũ qũ aliquid fuerit cōpositũ ex duobꝰ oppositis quorũ vtrũq; exsistit p se. et alterũ eorũ fuerit separatũ a reliquo necesse cẽ vt reliquũ sit separatũ. V. gr. q si terra t aqua sint separata in mixto et vtriusq; earũ existat p se. s. q neutrũ est necessariũ in cẽ alterius et aqua fuerit abstracta a terra in aliquo loco necesse est ut terra sit abstracta ab aq̃ in aliquo loco sunt enim duo extrema t medium qũ igitur alterũ extremũ fuerit necesse est ut aliud sit et similiter est de primo motore aũ medijs et postremo moto. medium eẽ licet sint plura eandẽ hñt naturã. s. illd' p qd' fit motus sunt igitur in sedo ordine seq̃ ꝓmũ motorẽ et motũ est in tertio ordine si igitur non fuerit dictũ q primus motor necesse cẽ vt sit existens per se non sequitur ex h q postremũ mouetur et non mouet hꝰ q primũ mouetur et nõ mouetur. et iõ addidit illis duobus ꝓprijs q posuit qd' ꝑmũ et principiũ sedm q est principiũ est separatũ in cẽ non in diffinitione. qũ igitur posuerunt ipm cẽ separatũ in esse aũ illis duobus ꝓprijs motus moti. et eius p qd' fit motus declarabitur tunc tertiũ ꝓmũ qd' est questiũ in primo motore et non sufficiat in hac declaratione q primus motor sit separatus in cẽ qm̃ pōt aliquis dicere licet sit separatus in cẽ tamẽ est mixtũ aũ eo qd' mouetur ab eo tali mixtione qd' non pōt euadere qũ mouetur aũ motu moti sicut si aliquis diceret q elementa nũq̃ mouentur nisi mixta qũ igit² fuerint positũ ꝓmũ postremu et est ipm cẽ separatũ a motore. tunc verificabitur ꝓmũ primi principij sedm q est motor et principiũ. s. qd' non mouetur. et si eaũ fuerint positũ ꝓmũ postremu. et non fuerint positũ ꝓmũ primi ꝓij non cōplebitur demonstratio sicut fecit Themistius in sua expositione et vocauit ẽsitũ tertiũ quia est tertiũ eorũ que ponit ex ꝓpositionibus. non quia est tertiũ tuũ generũ sed est primũ eorũ et postremũ est tertiũ motũ. et sedm est mediũ aut media. et q Anax. fuit primus eorũ qui inuenit hoc ꝓpium de primo principio dixit. et ideo Anax. .cẽ. et intendebat per hoc qd' dixit non recipiens passionẽ non alterabile nec trãsmutabile. et intendit q non motũ non corꝝ nec ex in corpe. D. d. sedm igitur hunc modũ solũ erit motor .1. sedm igitur hunc modũ erit motor vltimus. s. vt non sit motũ aliq̃ mõ trãsmutationũ est. et q vniuersaliter nõ admittitur in aterna. D. d. et sedm hũc modũ erit dominus .1. dominus res passiuas generabiles. et corruptibiles nã si cẽt in materia paterentur a rebus quas mouet. et sic contingeret trãsmutatio et corruptio et nõ esset motor eternus

Ꝯt uero si non sedm animus sed ex necessitate mouetur mouens nisi autẽ moueatur non vtiq; mouet. necesse est mouẽs si mouetur aut sic moueri q sit sedm eandem speciẽ motus aut sedm alterũ. dico ut q validũ et ipm calefactu et sanans et sanatum et ferens et ferri aut sanans ferru ferrus autẽ augens. sed manifestũ. qm̃ impossibile est oportet eũ usq; ad indiuidua diuidentes dicere ut si aliquis doceat geometrizare et doceri. geometrizare idem est. aut si proficiat. pfn sedm eandẽ modũ proiectionis. aut sic quidẽ non est. sed aliud ex alio genere ut qd' fertur augeri hoc autẽ augetur alteratur ab altero. hoc autẽ alteratus sedm alterũ quẽdã modum mouet motũ sed necesse est stare. finiri eũ

sanatur et ignoretur m simul. addisce enī
ē sdm ignorantiaī et docere sdz sanantī. Et
deinde dicit. et magis improbabile ē ꝛc. 1. et
vniuersaliter qui dicit q motor non mouet
nisi sdm q mouetur. sequitur ea inconuenī
ens qd contingit dicenti q sanans non sa
nat nisi sdm q sanatur. D. incepit dicere q
modo contingit hoc inconuenīs et dicit.
aut ex primo aut per media plura vno. 1.
aut ex primo qñ mouetur illo modo mot9
quo mouet. si autē ponamus q mouetur
alio modo motus ab eo quo mouet venet
idē impossibile. s. mouere p medīū et iste ser
mo et predictus sunt idē et eadē demonstra
tio. sed mduxit primū m forma demōstrati
onis t sdm m forma ducentis ad pbabile
m hac enī positione adunatu sūt ḥ duo. s.
impossibilitas et improbabilitas

¶ Non ergo necesse est semper mouēs qd
mouetur ab altero et ab hoc qd mouetur
stabit ergo. quare enī a quiescente mouē
bitur quod mouetur primū. aut ipm se
ipm mouebit. at uero si oporteat considē
rare vtrūī causa motus et primapū mot9
sit ipm seipm mouens aut que est ab a
lio. illam oīs ponunt. ipm enī qd p se
est causa semper prior est eo qd est sdz al
terī et qñ ipm sit

¶ Non igitur est necessariū ut motum
mouetur ab aliquo semper ut istd aliud
mouetur cessabit hoc igitur. et primū
motū aut mouebitur a quiescente. aut
ipm mouebit se. si igitur est necessariū
considerare qd istorum duorū est causa t
primapū motus. vtrūī illud qd mouet
se. aut illud qd mouetur ab alio. quā
libet enī homo festinat ad ponendū hoc
illud enim qd per se mouet in aliqua di
spositione semper est causa prima eius
motus transmutatio est in illa disposi
one tertiam.

¶ Idest et qñ declaratū est qd impossibile ē
vt aliquid moueatur ab aliquo extrīseco
moto. et sicut in infinitū. sed necesse est ut hoc
esset sicut declaratū fuit prius apud primū
motū q non mouetur a motore extrīseco in
moto. D. d. primū igitur motū aut moue
bitur a quiescente ꝛc. 1. necesse est igitur vt
primū motū in loco moueatur a motore q
non est innatū moueri aut moueatur a
motore qui mouet se vt mēdit Plato sdz su
am positionē. q ōnis motor de necessitate
mouetur. D. d. si igitur necesse ē considerare
ꝛc. 1. et si necessariū ē in hac persantatione
considerare q istarū rerū motarū est digni9
ut ponatur primū vtrūī illud qd mouetur
ex se aut illud qd mouetur ex alio extrīseco
quilibet enī homo conuenit nobiscū in hoc
q illud qd mouetur ex se est dignius ut sit p
mū primapū q illud qd mouetur ex alio ꝛc
dicit. quilibet homo festinat ad ponendū
hoc dedit causā in hoc. et dicit illud enī qd p
se mouet ꝛc. 1. et hoc manifestū est omnibo
et contrariū eis. qm illud qd p se est in dispo
tione p quā est mouēs semp ē ea precedēs il
lud per qd aliud est in illa dispositione. s. per
quā est mouens. et dicit hoc. qm si hoc ē ne
cessariū in hoc q aliquid mouetur ut mouē
atur. tunc motor qui habet in se istā dispo
sitionē est dignior vt sit motor q illd qd ha
hanc dispositionem ex alio

¶ Quare hoc considerandū est a primis
bus alterū primapū. si aliquid mouet p
sū seipm quo modo mouet. et sdm quē
mouet modū necesse igitur ōne qd mo
uetur esse diuisibile in semper diuisibile
hoc enī ostensū est prius in pluribꝰ de na
tura q ōne qd mouetur per se continuū
est impossibile igitur est ipm mouens se
ipm prius mouere ipm seipm. ferur
enī utrīq; totī et fert. et sdm eandē lon
mutationē vnī qñ sit et indiuidui spē
et alterātur et alterat. qm doctrina vnq; re
cipitur simul et sanatur et sanatur
sdm eandē sanitatē. amplius determi
natī est q mouetur mobile hoc autem
potentia est qd mouetur non autē actu
qd autē est potentia in actū vadit. ē autē
motus actus mobilis imperfectꝰ motus
autē iam actu est ut calefactū calor et ō
nino generat his speciē. quare simul et
idē secundū idē calidū erit et non calidū
similiter autē et aliorū vnūqdq; quoꝝ
mouens necesse est habere vnum motū. hoc
quidē ergo mouet. id autē mouetur ipm
seipm mouens

¶ Oportet igitur considerare nūc de hoc
mapiendo alio modo. s. si aliquid mo
uet se qualiter mouet et quo modo. dim
mus igitur qm necesse est ut ōne motū

dos ee̅ mſimul. D. incipit deſtruere alterum
modū. et eſt. q̄ motor mouetur neceſſario u
lo modo motus quo agit. et dicit neceſſe eſt
eū ut diuiſio pueniat ꝛc̄. i. et impoſſibile ē
ut tranſmutans trāſmutatū trāſmutetur
modo trāſmutationis ſcd̄m quā trāſmu
tat. q̄m q̄ diuiſerimus trāſmutationē q̄
uſq; pueniamus ad mdiuidua que ſunt ī
modo illius trāſmutationis contingeꝫ vt
idē ſit trāſmutatū et trāſmutans eodē mo
do. V. g. q̄ q̄ nos diuiſerimus trāſmutatu
onē et trāſmutatū in tres trāſmutationes
que ſunt alteratio. augmētatio diminutio
et trāſlatio. et diuiſerimus vnā earū ī ſu
as ꝓpias ſpecies. V. g. vt diuidamus qua
litatē in ſua ꝓpria ſpecies. et accipiamus
species vnā ſpeciē. V. g. formā que eſt ī aīa
ſcd̄m q̄ eſt animatū. et accipiemus ex
iſtis ſanitatē. et accipiemus ex iſtis vnū
mdiuiduū q̄d agat et patiatur contingeꝫ
vt ſanās q̄d eſt medicus. V. g. ſanetur q̄d ē
valde improbabile. ſ. ille qui ſanat a febre
ſanetur ab eo q̄ ſanat. et ſimiliter ſi acci
piemus aliq̄d mdiuiduū mdiuiduoū for
mā que ſunt in aīa. V. g. ſaciens geome
tria contingeꝫ eū vt ſciat aliquid de geo
metria et addiſcat imſimul. V. g. vt ſciat
menſurā triangulī et addiſcat ipam im
mul. et q̄ deſtruat primā diuiſionē. et eſt
vt moueatur motus modo quo mouet. D.
d. aut ut non ſit ita ꝛc̄. i. aut diſpoſitio mo
uentiū non erit talis. ſ. ut moueātur illo
modo motus quo mouent. ſed vnūq̄dq; q̄
mouentiū mouet genere motus alio a ge
nere quo mouetur. V. g. vt trāſferēs augea
tur et augmentans alteretur et alterans
moueatur alio motu. D. d. ſed ſi hoc fuerit
i. ſed contingeꝫ ex hoc puenire ad motorem
qui non mouetur. genera eū motuū qui
bus mouentur motores ſunt finita. V. g.
q̄ ſi trāſferēs trāſfert q̄ alteratur. et alte
rans alterat q̄ augetur. ſequitur neceſſa
rio ut augmentās augmentetur nō ita q̄
trāſmutetur q̄ nullū hic ſit genus quan
tū motus. et ſcd̄m hoc non ōnis motor mo
uetur neq; illo modo quo mouet neq; alio
modo. et quia aliquis pōt dicere q̄ poſſibi
le eſt vt hoc ita procedatur. ſ. vt trāſferens tā
ferat q̄ alteratur et alterās q̄ augmen
tat. et augmentans q̄ trāſfertur et ſeſt

ex hoc primū impoſſibile q̄d eſt vt idē trā
ferat et trāſferatur eodē modo et ſanetur ſi;
q̄ ſanat. dicat ſi autē dixerit aliquis ꝛc̄. i. ex
iſta pōne ſequitur ut res moueatur eo modo
quo mouet ſicut ſequitur ex prima poſitio
ne et in nichilo differūt. ſed in prima res al
terat q̄n alteratur ſine medio hic autē cum
medio. et idē eſt impoſſibile ſine aliquid mo
ueat aliquid ſcd̄m q̄ mouetur illo modo
motus cū medio aut ſine medio. et quia eō
ſequitio iſta non apparet niſi q̄n fuerit poſi
tū q̄ mouentia que mouentur ſcd̄m hunc
modū neceſſe eſt ut reducantur ad primū
motorē q̄n eſt cauſa mouendo motū ī eis
et ſine ipō non mouerent. dicat manifeſtū
eſt eū q̄ ōne motū ꝛc̄. i. et neceſſe ē q̄ in iſ
tis ſequatur impoſſibile predictū et eſt ali
quid mouens illo modo motus quo mouet
quia manifeſtū eſt q̄ ōne modū cuiuſcūq;
generis ſit generis motus ſi mouet q̄n mo
uetur non mouetur niſi a motore qui eſt
ante ipm̄. et hoc intendebat p motorē ſupe
riorē et dicat. et maxime a primo mouen
tiū. q̄m q̄n mouentia mouentur ex aliis
poſterioū eoū non mouet niſi per motorē
q̄ ē ante ipa. ſ. q̄ mouet ipa. et ſic iſtud ſcd̄; non
mouet niſi per terciū q̄d eſt ante ipm̄ et ō
nia non mouēt niſi per primū motorē. ſi
gitur poſuerimus V. g. q̄ generans gene
rat q̄n alteratur et alterans alterat q̄n trāſ
fertur ſequitur neceſſario ut trāſferēs ſit pri
mū iſtoū motuū et motor iſtius motus
eſt primus motor. et ſimiliter illud q̄d mo
uetur ab eo. et q̄n ita ſit. et poſuerimus vt
trāſferēs q̄d eſt primū. V. g. trāſferat quā
do generatur. et generatū non pōt ee niſi
quādo trāſferēs fuerit. q̄m ita fuit poſitū
ſequitur neceſſario vt trāſferēs non ſit trā
ferēs niſi trāſferatur. ſed quia impoſſibile
non apparet in hoc loco bene in moto in lo
co exiſtimatur eū q̄ motor in loco mouet
ſe. induxit modū motus in quo apparet ī
poſſibile ſequens hanc poſitionē vniuer
ſaliter et dicit ſequitur eū vt ſaēs addiſcat
ꝛc̄. i. ſequitur eū ex hac poſitione vt primus
motor. V. g. in alteratione vt ſciens doceat
idē numero et addiſcat ipe imſimul ita q̄ ſi
docet angulos trianguli eſſe equales du
obus rectis addiſcat demonſtrationē eius
quādo docet ipm̄ ſequitur eū hoc vt idem

quod mouear necesse est. aut ipm a seipo
mouear. siquidē semper necesse est motū
esse amplius autē dum mouet motū et
mouebitur vtraq; quare caletacens cale
fit

Necesse est igitur ut illud qd̄ mouet
se sit quodd̄ motor et quodd̄am motum
et apparet ex hoc qd̄ dicemus q illd̄ quod
mouet se non mouet. ita q vtraq; pars ei⁹
mouetur ab vtraq; parte. tunc eū neut̄
pars erit motor primus qū vtraq; pars
moueat se. qū ut sit causa motoris illd̄
qd̄ est prius est dignius q ut sit causa
motionis consequēs et sūm moue ad
illd̄ est magis. mouear aūt fit duobus
modis. quoū vnū est ut motū moueat
ab alio. et alius est ut moueat per se. t il
lud qd̄ est remotius a moto est ꝓpinqu⁹
primo et cā non sequitur necessario
ut motū sic mouear. si motū ex se nō fu
erit per accidens mouet vtrūq; eoū reli
quū. ergo possibile est ut utrūq; eoū nō
moueat alterū. ergo eoū vnū erit motū
tantū et alterū motor non motū et cā
non est necessariū ut motor remaneat. t
moueatur sed est necessariū ut sit aliq̄d
qd̄ mouear et non moueatur. aut aliq̄d
qd̄ mouetur ex se si est necessariū ut sēper
sit motus et si non tunc moueatur mo
tu quo mouear. et sic caletacens caleficēt

Dest et qū motū ex se impossibile ē
ut moueat se ita q motor in eo sit motū idē
necesse est ut sit compositū ex motore qui
mouetur et ex moto qūm si motor in eo fuit
motū tunc ipm erit primū motū ex se. t re
uertetur questio vtrū motū in eo sit motor
aut quodā est motor qui non mouetur et q
dā motū et est manifestū q motor a q̄ mo
uetur motū per se non est corpus. qūm si eēt
corpus non moueret nisi moueretur. sed Ar
gitur eēt contentus in hac declaratione de
dispositione motus ex se eēt sufficiēs in hoc
quod intendit sed quia aliquis potest de
fendere platonē dicendo quod prohibet q vt
q; pars moti ex se moueat reliquū ita q
motus eius sit quasi interpolatus in se dix
it et apparet ex hoc qd̄ nos dicemus ꝛc. et in
tendit essentialiter. et non accidentaliter. D
d. tunc erū ꝛc. 1. sed qū hoc fuerit positū sequit
ut neutra earū sit prima motū ex se. D. d.

qū vtraq; moueat se ꝛc. 1. et sequitur vtrū
q; earū non sit prima motū. qm vtraq; ea
rū est dignior vt sit causa eius qd̄ est se mo
ueat seipsū q̄ ut sit causa se moueat aliud q̄
mā si moueat aliud est consequēs mediā
te se moueat seipm et est precedens et mino
e contrario et est qm vtraq; earū moueat se
ipm est se moueat aliud. priori igitur duar
motionū est moueat aliud et consequēs. et
posterius est moueat se qd̄ est e contrario a
qd̄ mouetur ex se. D. d. et motio iā fiunt duo
bus modis ꝛc. et demonstrat destructionē
tius positionis. s. ut duo mota aut plura
vtrūq; eoū moueat reliquū essentialiter et
hoc qd̄ declaratū est q motū qd̄ mouentur
in eis que mouentur insimul que sūt duo
plus est duobus modis quoū vnus ē mo
tū qd̄ mouetur ab alio et alterū motū qd̄
mouetur per se et est illud ad qd̄ pueniunt
mota ex aliis et illud qd̄ est remotissimū a post
mo moto. et est illud qd̄ est ꝓpinquius pri
mo qd̄ est motū ex se est dignius moueat q̄
ꝓpinquius ei et sēm h erit impossibile vtrū
q; duoū motoū moueat reliquū essentia
liter. tunc erū vtrūq; erit motū et motor in
simul eodē modo et non erit ille primus mo
tor primū motū ex se nec postremū motum
nec medium. et totū hoc est e contrario a qd̄
positū fuit de dispositione in loco sed q̄a hoc
non prohibet hoc esse per accidēs. s. ut illud
qd̄ mouet per se accidat ei ut moueat aliq̄d
diuit. et cā non sequitur necessario ꝛc. 1. et
qū in motis que sunt huiusmodi. s. quoū
vtrūq; mouet reliquū essentialiter non fiet
ut motū ex se non sequatur vt motū eorum
moueat aliud. hoc. n. non est necesse nisi in
medio qd̄ est inter motū ex se et postremo
motū qd̄ non mouet ut declaratū fuit ꝓ2
qū omne hoc est sicut naturum? tunc nō
est possibile vt vtrūq; eoū moueat vtrūq;
nisi per accidens. et q vtrūq; eoū sit motū
ex se et hoc est e contrario eius qd̄ posuit ad
uersarius. D. d. ergo possibile est ꝛc. 1. et qū
vtrūq; eoū non mouet reliquū nisi p acci
dens. possibile est ut neutrū moueat reliquū
ita q ex ambobus non fiat motū ex se nisi
p accidens. et aduersarius ponit q motum
ex se mouet se essentialiter et sēper. deinde in
duxit conclusionē que demonstrata ē pius
et dixit alterū igitur erit motū ꝛc. 1. et quia

duidatur in diuisibilia hoc cũ declaratũ ẽ
prius in vño sermone de sũmis et natura. ō
ne cui motũ per se est continuũ. et impossi
bile est ut illud qd̃ mouet se moueat se sed;
totũ. qñ tunc sedm totũ trausferut et trans
ferantur eodẽ modo translationis et ẽ vnũ
indiuisibile in sua spẽ et tunc idẽ alterabit²
et alterabit et sic sacet et addisset insimul+
sanabit et sanabitur eadẽ sanatione+iã
determinatum⁹ eaã quid intendimus. q.
diamus q̃ aliquid mouetur sedm q̃ mo
uetur. et est q̃ in potentia mouetur et nõ
in actu. et illud quod mouetur semper mu
tatur ad perfectionẽ et motus est perfectio
non completa ei qd̃ innatũ est mouẽi. et
motor autẽ iã exiuit in actũ. V. g. q̃ cale
factus est calidũ et vniuersaliter est illd̃
qd̃ iam habet formã. et sic idẽ in eodẽ mo
do aut calidũ et non calidũ insimul. et sed;
hunc modũ est de qualibet aliarũ rerum
motarũ quarũ motor est vnuocũ sectun
dũ formã

Cũ declarauit q̃ omne motũ in loco re
ducatur ad motũ ex se et q̃ illud qd̃ sequitur
de hoc in motis postremus particularib⁹ seq;
tur similiter in motis primus vniuersalibus
sue fuerit vnũ sue plura. et declarauit q̃ ne
esse est vt motor per quẽ mouetur motũ ex se
primũ non moueatur õuno neq; essentiali
ter neq; accidentaliter. et declarauit q̃ idẽ im
possibile est vt mouẽs et moueatur eodẽ mo
do vult p̃ sanctan de moto ex se sedm q̃ ẽ mo
tũ ex se. quomodo mouetur et a quo mouẽ
tur. et intendebat hoc. qñ videbatur plato
ni q̃ motũ ex se cõponitur ex moto et motoẽ
qui mouet se. et ideo dixit. oportet nos nunc
considerare ẽ. i. et intendit p̃ hoc illud qd̃ mo
uetur ex se q̃ manifestũ est ẽe motũ. Deinde
dixit dicamus igitur q̃ necesse est ẽ. et intẽ
dit per hoc illud qd̃ declaratũ fuit prius. sa
luat q̃ õne motũ est corpus. et q̃ õne corpus
duiditur in corpora diuisibilia sẽper et q̃ i
possibile ẽ corpus diuidi in indiuisibilia sic
dicũt platonici. et qñ dixit quia est cõtinuũ
inuit causã que facit motũ ẽe continuũ mo
tus eñ quia est continuus fuit necesse vt sb
iectũ eius sit de natura continui. et non de na
tura diserti. et qñ posuit hanc propositionẽ di
centẽ q̃ õne motũ est diuisibile. sequitur vt õ
ne motũ sit corpus. sue ponatur mouere se
aut mouẽ a motore et qñ verificauit hanc cõ
sectionẽ. et cũ declarauerat q̃ impossibile est
vt idẽ sedm q̃ est corpus mouẽs se ita q̃ mouẽ
at se et moueatur eodẽ modo posuit etiã hanc
propositionẽ. et dixit. et impossibile est ut illud ic
i. et iste sermo intellectus est predictus. dicto. s.
q̃ impossibile ẽ q̃ aliquid moueat sedm q̃ mo
uetur. et h̃ est in motis et mouentib⁹ que di
cuntur vnuocẽ et dixit hoc quia hoc non est
impossibile in si in motoribus que sunt corpa
aut virtutes in corporibus. et ideo existimauit
plato q̃ mota ex se mouentur a motorib⁹ ab
stractis. s. quia ponebat q̃ mouens se est ab
stractũ et q̃ abstractũ est mouens se. sed si h̃
fuit ita. tunc motus et mouere illic dicẽtur
equiuocẽ eã motu. q̃ est hic. et error contigit
platoni ex hoc qd̃ opinabatur q̃ p̃mus mo
tor in corpore qui mouetur ex se non ẽ corpus
et est verum opinio. et opinatus est eã hoc q̃
õms motores sue fuerint corp⁹ sue non nõ mo
uet nisi moueatur vno modo motus dicto
vnuocẽ. et fuit impossibile apud ipm. Vt
motor qui est corpus moueat se. et similit
qui est virtus in corpore. et tunc concluxit ex
hoc q̃ aña non est in corpore. et q̃ est eterna
qñ moueat se. et hoc cẽt verũ si aña moueñ
se essentialiter et moueret se motu p̃mo ab
stractis. s. ut intellectus et intellectũ in ea si
sent idẽ vt declaratũ est de primo motore et de
ceteris motorib⁹ abstractis. sed iste motus di
catur equiuocẽ eã motu qui est a motoribus
qui sunt corpora aut virtutes in corporibus
et õne hoc manifestũ est experiantib⁹ se in
ipsis sacientes

Qd̃ autẽ non cõtingat ipm semp mo
uere sic q̃ vtrũq; moueñ ab vtroq; ex his
manifestũ est neq; eñ erit primũ mouẽs
nullũ sed alterũ alterũ mouebit. qd̃ eñ p̃
us est magis est causa mouendi conten
to et mouebit magis dupliciter eñ mo
uere erit. aliud quidẽ qd̃ ab alio mouet²
ipm. aliud autẽ a sepõ. primus autẽ
est qd̃ longius est ab eo qd̃ mouetur prin
cipio qñ medium. amplius non necesse est
mouens moueri nisi a sepõ sedm actũ
ergo continuo mouet alterũ a mobili igit²
contingit non mouere ergo erit aliud q
dẽ qd̃ mouetur aliud aũt mouens imo
bile. amplius non necesse ẽ mouens ali
quid continuo mouere sed aut imobile ali

pit destruer hoc dicendo q hoc aut erit essena
aliter aut accidentaliter. et si fuerit essentialiter contingeret ut non sit m eis motū ex se et ea
am ut aliquid moueat se sēdm q mouetur
et qū destruxit duas diuisiones destructum
erit vt illud qd mouetur ex se sit tale exposito
res autē qū destruxerūt diuisionē que est essē
tialiter existimauerūt q posito cēt destructa
et hoc est sēdm primatū. et hoc eaū qd dicunt
q si totū mouetur a parte contingeret ut illa
pars que mouet moueatur essentialiter. īmo sequitur eaū ut illa pars moueatur ex se necessariū est vt destruatur ista positio di
cendo q cō reuertatur m hoc qd mouetur ex
se quo modo mouetur et contīgit eaū q il
lud qd fuit positū motū primū non sit pri
mū motū. et eaū totū mouet a parte est p accidens. R esponsio igitur remanebit īmō
qm est per accidens ipm cē impossibile est enī
m in veritate de modo sēdm quē pars mouet
partē qū nullo modo imaginatur q pars
mouet totū nisi per accidens et remouens ē
imaginari q totū mouet partē essentialiē
non est igitur vtendū istis duobus modis
douec dubitantur sēdm cē essentialiter et ac
cidentaliter sicut fecit Ar. sed hoc non fecit
m his duobus modis nec̄ habuit enim
de eis qū nullus existimet m primo moto
ex se q pars illius mouet totū. aut q totū
mouet partē qū pars mouēs debet distīgui
a parte motā sēdm cē aut sēdm diffinitiōez
et qū ita fuerit tunc motū ex se dubitatur
m duas partes m motū ex se. et motum a
moto ex se. et tunc non imaginabitur q
pars mouet totū aut q totū mouet partē
nisi per accidens. et quia ista duo modi qui
sunt p accidens sunt manifesta non habu
it enī de eis. Ar. sed habuit enī destruere
eos m quibus non bene apparet eos cē per
accidens. sicut fecit m partibus que mouēt
se ad nutū et m ponendo q quelibet pars
mouet se m quo dixit q si motū ex se fuit
tale. contingeret vt ille partes moueāt se p
accidens. Ar. igitur non vtatur istis modis
nisi eis m quibus latet eos cē p accidens et
sunt illi modi de q̄b⁹ pōt alius existimare q
aliquis eoū est motū p se. de eis autē de q̄b⁹
apparet accidentalitas nō habuit enī Ar
et sunt q totū mouet partē. aut q pars mo
uet totū. si igitur aliquis dixerit q Ar. deb;

destruere istos duos modos. s. totū mouere p
tē et partē mouere totū sēdm q sūt p accidēs
diximus ad hoc q Ar. dimisit eos. pter hoc q
accidentalitas est manifesta m eis et nō vo
luit destruere nisi eos m quibus accidentali
tas non est manifesta per se cū hoc. sicut dix
imus q nullus existimat vt motū ex se sit
tale. s. de eis m quibus accidentalitas ē ma
nifesta per se

Quoniā autē mouet aliud quidē qd
mouetur ab alio. aliud autē qū sit īmo
bile et mouetur aliud quidē mouens ali
ud autē nichil mouens ipm seipm. mo
uens necesse est ex īmobili et mouens ali
et adhuc ex eo qd mouetur. non mouēs
autē ex necessitate. sed qualiter cuenit si
cū. a. mouens quidē. īmobile autē. b. qd
mouetur ab. a. et mouens qd est in quo ē
c. b autē qd mouetur quidē ab ipo b. non
mouens autē nullū. si quidē enim et per
plura media veniet m. c. sit per vnū solū
omne igitur. a. b. c. ipm seipm mouēs
si autē. c. a. b. quidē seipm movebit a
quidē cū mouens. b. vero qd mouetur
autē non movebit ipm seipsū. neq; pōt
movebitur. at vero nec. b. c. movebit ipm
seipm sunt. a. b. cū mouet in eo q mo
uetur ab alio non quia a suipius alio
parte. a. b. igitur solū ipm seipm mouēs
necesse est itaq; ipm seipm mouens ha
beat mouens. īmobile autē et qd mouet
non aliud mouens ex necessitate. hōrum
ta autē vtraq; ad minus sunt aut alter
altrū. si igitur continuū est motū q
cū movetur. necesse est continuū esse
manifestū est q totū ipm seipm mouēs
non eo q ipius aliquid huiusmodi sit
ut ipm seipsū aliquid sit movens. sed to
tū mouet ipm seipm. qd autē movetur
mouens quo ipius aliquid est motū
et qd movetur non cū totū mouet ne
q; totū movetur sed mouet quidē. a. b.
autē tū movetur. sed tū. c. ab ipo. b. nō
impossibile est

Est quia aliquid mouet aut ita q
moueatur ab alio aut ita q non mo
ueatur. et aliquid movetur. aut ita q
moueat. aut ita q non moueat. ōnium
necesse est ut illud qd mouet se sit ex nō
moto sed est motor et ex moto. sed non

motū ex se non pōt cōponi ex duabus partibus quarū vtraq; moueat reliquā. sequitur necessario ut componatur ex duabus partibus quarū altera est motor tantū non mota et alia mota tantū. D. d. et cū non est necessariū ic. i. et cū non est necessariū vt motor non moueat nisi moueatur et moueatur a se. tunc moueat siue moueat se p medium aut sine medio. contingit enī vt calefactus calefiat se. et qū hoc est impossibile necesse est si motus est semper ut sit h̄ primus motor qui non mouetur et motū ex se et si non contingeret sicut dixit q̄ calefactus calefaceret se. et tunc calefaceret aliud q̄ est impossibile

Ideo dico ut primo ipm scīm mouet nec vna pars nec plures mouebunt ipm scīm vnūqd̄q; eorū totū si mouetur ipm a scīo aut ab aliquo que sunt ipi mouebitur aut totū a toto. siquidē igitur mouendo aliquā partē est ipm a seipso hoc utiq; aut primum ipm scīm mouēs separatū quidem cū hoc mouebit ipz; se ipsum. totū autē non. si autē totū a toto mouetur sedm actum vtiq; mouebit hoc ipm a scīo. quare si non sunt necessaria accipiantur que non mouentur a se ipis. totus ergo aliud mouebit qū īmobile sit. aliud autē mouebitur. solū enī sic possibile est aliud aliquid ipm mobile esse. amplius siquidē tota ipa scīm mouet hoc quidē mouebit ipius. aliud vero mouebitur ergo totū quidē. b. a. a seipso mouebitur et. a. b. a

Et impossibile est enī ut nulla pars eius qd̄ primo mouet se nec plures vna mouent scīm. qū ipm totū si mouet ex se aut mouetur ab aliqua pte sua nā aut ipm totū mouetur a seipso toto. si ergo mouetur ita q̄ aliqua pars eius mouetur ex se. tunc illa pars est primū qd̄ mouet scīm qū ista pars sīgnanter mouet scīm. illud autē sedz totū nō. et si illud totū mouetur a seipso toto. tunc ista. s. pars erit enī mouent se per accidens. et si hoc non est necessariū ponatur eas non moueri ex se. tunc igitur quidē totus mouet et nō mouetur et quidē mouetur. et enī si aliquid sedm totū mouet se et quidē est

motor et quidē motū. a. b. ergo mouetur ex se. et ex. a

.xlij.

Iste est declaratio in qua sustentatus est Ar in hoc q̄ motū ex se cōponitur ex motore qui non mouetur et ex moto non ex moto et motore qui mutatus est mouere se ut plato dicebat. expositores autē. s. Themistius et Alex. induxit demonstrationē super h̄ alio modo existimando ipam esse breuiorē et certiorē demonstratione Ar. dicit enī q̄ motū ex se non potest euadere a quinq; partibus contradictoriis. s. aut diuiditur in duas ptes motorē nō motū et nē motū. aut ut totū moueat se. aut ut vtraq; pars moueant vtraq; aut ut pars moueat totū. aut ut totū moueat partē. et ducit ad mouentes in omnibus eis eadē via. et est quia motorē ipm motū dicunt enī q̄ si totū mouet totū aut mouēs idē cū moto qd̄ est impossibile et si pars mouent totū tunc eadē pars erit eo motor et motū. et similiter si vtraq; pars mouent vtraq; partē. tunc vtraq; earum mouebit se. non enī est differentia inter h̄ q̄ aliquid moueat se cū medio aut sine medio. et similiter dicunt si totū mouent partē sequitur ut totū moueat se. et totū hoc est error et deceptio. primo enī deprehenditur peritantes in hoc q̄ existimant q̄ diuisio ī vtitur in hac declaratione est diuisio in contradictoriis et q̄ demonstratio complebit quū quatuor contradictoria destruentur et remanebit quintū qd̄ est q̄ motū ex se cōponitur ex motore non moto qd̄ non ē corpus et ex moto qd̄ est corpus et non est sicut existimauerūt. qm̄ quū posuerimus q̄ impossibile ē vt motū sit ipe motor. tūc necesse erit vt motū ex se diuidatur in duas partes. s. in motorē qui non mouetur et in eē que mouetur tantūmodo. sed quia Ar. vidit q̄ sunt hic alij modi ab his duobus modis. et pōt aliquis existimare q̄ motū ex se forte est sedm aliquē eorū. incepit destruere eos ad confirmandū suā demonstrationē. et ideo induxit in vnoquoq; eorū cōclusionē quā induxit in prima demonstratione. et si demonstratio eius esset fundata super modū contradictionis non induceret conclusionē nisi semel. et quia existimatō magis apparēs est q̄ vtraq; pars moti ex se mouet reliquā sedm rem procedit nec

mus c.xc.i.sed si abstulerimus.c.ex h moto
ex se qd' cōponitur ex.a b c.tunc irmanebit
illud qd' cōponitur ex.a.b.motū ex se.et qū
dixat q illud irmanens cōpositū ex a.b est
illud qd' in ira veritate mouet se dedit cām
in hoc et dixat.a.eū est motor xc.i.et sequit
necessario ut illud qd' mouet se sit compositū
ex.a.et b.quia a.est motor qū sit necessariū
vt mouens se habeat motū et.b.est pmū
motū ab.a.c.autē non est motū qd' est ne
cessariū muemendo motū ex se.s.quia.c.ñ
est pars que mouetur ab eo.et h intendebt
qū dixat et c.non mouet se.et.c.non est il
lud qd' mouet se ner est motū qd' est in illo
qd' mouet se.qū sit declaratū q illud quod
mouet se componitur ex duobus.s.a.et.b.
et.c.forte non erit motor ōnino.et irmanc
bit irsiduū motū ex se.s.illud qd' cōponit
ex.a.et.b.D.d.neq.b.c.eaū mouet se sm.a.
i.neq possumus eaū dicere q.b.et.c.est il
lud qd' mouet se sine.a.et intendebat con
cludere diuisionē.qm non possumus dicere
q illud qd' ponitur ex.a.b.t.c.est illud qd'
mouet se.qm si auferatur.c.irmanebit.a.
b.mouens se.neq eaū possumus dicere h
in solo.a.a.eū non mouetur sine.b.neq in
solo.b.sine.a.qm necesse est ut.b.habeat mo
torē.remanet de necessitate vt illud de quo di
camus mouere se sit cōpositū ex.a.et.b.t.q.
nunquam q.b.non est mouens se dedit eau
sam in h.et dixat.b.eū mouet quia mouetur
xc.i.et.b.non est motū ex se quia positū fuit
mouen ex alio.s.ex.a.non ab aliqua pte ī
ipō.qm si mouerur ab aliq̄ parte in ipō.
tunc illa pars erit mouens se.D.d.qm.a.b.
solū est illud qd' mouet se.i.qm illud qd' cō
ponitur ex.a.b.est illud qd' est necesse vt mo
ueatur ex se.et intendebat q.b non fuit po
sitū in positione duarū in parte que est mo
tor non motū.et in parte que est motū.sed
possumus.a.motorē et.b.motū.et qū po
suit ōnia ista dedit conclusionē et dixat.ne
cesse est igitur xc.i.declaratū est igitur ex h
q illud qd' est motū ex se in ira veritate cō
ponitur ex motore qui non mouetur et ex
primo moto.ūa igitur concluserit illud qd' ī
tendebat declarare.et est q motū ex se q̄po
nitur ex duabus partib̄ s.ex motore non
moto.et ex moto qd' non mouet de necessi
tate.D.d.dū conuenit vtriq̄ reliquo aut

tangit ipm.a.q nō sequitur vt motū mo
ueat de necessitate dū mouetur a suo mo
ru eū conmutantur erit ex duob? in pri
mo autē moto erit dū fuerit conuenēa ī
ipm et motore in medio autē dū tangitur
eū.medū autē necesse est ut tangat corp?
primus autē motor necesse est vt conueniat
D.d.si igitur motor fuerit continuus xc.i.
si igitur primus motor est de natura ei⁹
qua est in continuo in ira veritate qd' e mo
tū.manifestū est q totū est in toto q̄nto
moto non in quodā eius.qm non possu
ipm̄ pter suā continuitatē ai aliqua pr
eius.sed ai toto.et qū ita sit motū ex se est
motor sed in totū.sed non eodē modo.sz mo
tū pter.a.et motū pter.b.et dixat si motor
fuerit continuus.quia primus motor nō
est virtus in corpore ita q dicerētur cōtinu
ū pter naturā continui ai ipō.s.corpus
D.d.sed est motū et motor xc.i.non cōtinuū
s.q in eo est motor et motū in simul.sed est si
aut dixat mouens sed in.a.et mouetur sed
.b.tantum.

Dubitatione autē habet si auferat ali
quid quis ab ipō.a.si continuū sit mouē
quidē īmobile autē aut ab ipō.b.qd' mo
uetur.in qū ergo mouebit ipsius.a.aut
ipius.b.mouebitur si hoc est non aut q
primo mouetur a seipa que est.a.b.imo
ta eū ab.a.b.adhuc mouebit seipam in
quia.a.b.aut potentia nichil prohibet
vtriq; aut altert qd' mouetur diuisibile
esse actu.aut indiuisibile.si autē diui
datur non eadem habens est eadē po
na.quare nichil prohibet in diuisibili
potentia primū viū esse.manifestū ig
tur ex his qū est primū mouens īmo
bile sine eū hoc sit mox in id qd' mouē
tur qd' ab aliquo mouetur īmobile pri
mū sine in qd' mouetur quidē ipm aut
se mouens et stat vtrobiq;.accidit primo
mouens qd' mouetur īmobile in omni
bus esse

Et queritur in hoc si ex.a.si fuerit con
tinuū et est motor non motū.aut ex.b.
qd' est motor diminuatur aliquid vtri
illud qd' remanet ex.a.sit motor.illud
qd' remanet ex.b.sit motū qū si hoc fu
erit.tūc.a.b.non erit primū motū ex se
qū ex.a.et.b.auferetur aliquid et reli

necessario est motor. sed quare sed in vtrū
libet sit igitur. a motor sed non motū. et
b. motū ab. a. et mouens. c. et. c. mouetur
ex b. et nichil mouetur ōnino. qm̄ qū ad hꝫ
pueniamus quia medijs plumbis vno po
natur vnū medioꝝ tm̄ esse. a. b. c igitur to
tū mouet se. sed si abstulerimus. c. tunc
uebit. a. b. mouens se a cui est motor. et. b.
motū. et. c non mouet se. imo non erit ō
nino motor neqꝫ. b mouebit se sine. a. b.
cū non mouet nisi quia mouetur ab a
lio non a parte aliqua ipius. a. b. cū
solū mouet se. necesse est igitur ut illud
qd' mouet se habeat in se motore. sed est
non motū et motū. sed est non motor alu
quus necessario dum vtrūqꝫ coniungat
cū reliquo aut dū vtrūqꝫ coniungat cū re
liquo tangit reliquū. sigitur motor fu
erit continuus motū vō necessario est cō
tinuū. manifestū cui est qꝫ tota res erit
mouens se non quia quedā ipius ē ta
le. s. mouens se. sed tota res mouet se. sed
est motū et motor. ita qꝫ quedā eius est
motor et quedā est motū non cui ipm se
mouet sed mouet se. et mouetur
secm̄. b. tantū

.xlvj.

Qū declarauit qꝫ motor ex se quedā pars
est motor qui non mouetur et est forma et
quedā pars mouetur vult declarare qꝫ ōne
motū ex se primū et essentialiter cōponitur
ex parte que mouet tantū et ex pte que mo
uetur et qꝫ pars mota non est de necessitu
te propter hoc vt sit motor alterius partis. sꝫ
in quibusdā motis ex se erit motor. s. in eis q̄
sunt non prima et in quibusdā non erit. s. i
primis et intendebat declarare per hoc qꝫ ne
cesse est vt in motis ex se in quibus sūt plu
ra vno moto sit motū ex se primū. qm̄ si pe
mota esset semper motor. contingeret vt mo
tū ex se diuideretur in plures partes duabꝫ
ipe igitur ponit has partes esse finitas. et
declarat qꝫ motū primū ex se in talibꝫ cōpo
nitur ex motore et moto tantū. et qū volu
it declarare hoc. incepit diuidere modos mo
tous. et dixit. et quia aliquid mouet &c. i. et
quia motor est duobus modis aut motor
qui non mouetur ōnino qui mouet et est il
lud ad qd' induat nos sermo. aut motor q̄
mouetur qm̄ mouet illud autē qd' mouet
et tunc mouet non est necesse semper vt sit
motor sed forte erit motor et motū. et forte
erit motū non motor alicuius vt necesse ē
vt motū ex se componatur ex motore non
moto et ex moto. sed qꝫ non de necessitate ē
motor. et hoc est qd' est motū ex se primū. s.
qd' non mouetur a sua parte. illud aūt qd'
mouetur ex se, pter aliquā partē ipius sic
est dispositio in animali secm̄ totū et primū
motū in eo est motor necessario sicut calor
naturalis qui est motor et motū in anima
li necessario qm̄ qū fuerit separatus a mē
bris que mouentur corrūpetur. hoc igitur
est illud qd' intendebat declarare in hoc ser
mone. s. qꝫ motū ex se componitur ex duabꝫ
partibus tm̄ quarū vna est motor tantū.
et alia motū. et qꝫ motū ex se continuū na
turaliter. si primus non fuerit tale neces
sario est in eo motor talis et qui dixit hoc de
dit exemplū de litteris et dixit. si igitur a &c
i. si igitur motū ex se est compositū ex mo
tore qui non mouetur. s. a et ex motore q̄
mouetur ex. a plus vno. D. g. vt sit compo
situ ex. a. et. b. et. c. a. autē mouebit. b. et nō
mouetur. et. b. mouet. c. et mouetur ab. a.
et. c. mouetur ex. b. et nichil mouet. D. d. q̄
mā qū ad hoc pueniemus &c. i. et sic istd'
motū ex se cōpositū ponatur cōpon ex mo
tas et motoribus multis. ita qꝫ primus mo
tor mouet postremū motū cū plumbis me
dijs aut cū vno medio in hoc qd' intendim⁹
declarare. s. qꝫ in ōni moto ex se talis est mo
tū ex se primū qꝫ componitur ex duabꝫ par
tibus tantū. et qꝫ illud est motū ex se non
aliqua alia pars primū que sunt in illo.
D. d. ponatur igitur cē per vnū medium tm̄
i. et qū nulla differentia est in hoc qꝫ ponā
tur mouere cū plurib⁹ mediis finitis aut
cū vno medio. ponatur mouere cū vno me
dio. s. ponatur cōpon ex tribus. medium ei
vnū existit in tali numero. D. d. a. b. c. igit
totū mouet se. i. et qū posuerimus qꝫ mo
uēs se mouz partē postremā ipius. s. a. ma
nifestū est qꝫ istud ex se motū componitur
ex a et. b. et. c. D. g. qꝫ musculus est motū
ex se et cōponitur ex tribus. s. ex corpore mus
culi et est postremū motū. et ex calore nāli
qui est motor. et motū qui tm̄ sit in nervis
et anima mouente que est forma in illo
calore naturali. D. d. sed si igitur abstulei

dixit. assabit ato .D. d. et si puenit ad mo
tū ꝛc. i. et si motū positū non mouet se. sed
puenit ad mouens se. vt primus declauntū fu
it. et omne mouēs se est in eo moto: qm nō
mouetur. sequitur necessario ex illo moto t
ex isto ut hic sit primus motor qm non mo
uetur. et quasi dicerit. et qm ōne motū nō
fugt alterū istoꝝ. s. q aut erit motū ex se ā ex
alio. et motū ex alio peruenit ad motū ex se
et motū ex se habet motorē qm nō mouetur
sequitur ex vtroq; modo vt ōne motū habe
at motorē qm non mouetur. i. q ōnes motꝰ
reducantur ad talē motorē aut ad vnū. aut
ad plures vno. et dixit. est illud qd' mouet se
et fuit ipm quescere. qm in cepit in de
scriptione motꝰ ex se q est illud qd' habet q̄sce
rere ex se. et in hoc differt motū ex se sed; suā
opmonē et a motibus corporū simpliciū. q.
isti existimentur mouere per se

¶ Quoniā autē oportet motū esse et nō
deficere necessariū est aliquod esse qd' mo
uet primū. siue ego vnū sit aut plura et
primū mouens īmobile est

¶ Et qm motus necesse est ut sit sēper
et nūq̄ defuat sequitur necessario ut sit
hic aliqus primus motor siue vnū siue
plura. et q primus motor nō sit motū

¶ Q̄ declarauit in sexto q est impossi- xlv.
sibile q motus eternus sit nisi circularis et
declarauit in principio septimi q ōne mo
tū habet motorē et postea declarauit in il
lo tractatu q motus mouentium se ad mu
tē in loco reducūtur ad motū ex se et decla
rauit in principio istius tractatus q nūq̄
motus deficeret neq; in preterito neq; in futu
ro sequitur ex hoc q primū motū ex se ad q̄
reducūtur oēs motus ex se in loco sit etnū
et si non ēēt possibile motus deficere in ali
qua hora qū ipm sit causa illius et q̄ h̄
necesse est vt sit hic vnus motus eternus t
est ille secm quē mouetur istud motū pri-
D. d. post hoc questiones contingentes in h̄
et vidit q necesse est iterare p̄ scriptionē de
motu in hoc tractatu et cōplere sermonē de
hoc quibus vsus est in sexto et septimo. et
vniuersaliter vidit q melius est congrega
re illud totū et declarare qd' remanet ad de
clarandū de dispositione eius in motu et
quete. et declarare qus motus sit iste mo
tus et vtrū motor illius sit in materia aut

non in materia. et incepit declarare omnia in
oēs dispositiones que possibile est vt exis
tant sēm ipas in motu et in quete et
postea dissoluit questionē contingentē in q̄
q omne motū habet motorē ex motib⁹ cor
porū simpliciū et declarauit q ista non mo
uentur ex se. D. declarauit q oīa mouēta
que mouentur in loco reducuntur ad mo
tū ex se. et postea declarauit q motū istud
et motor componitur ex vno moto et ex pri
mo motore qui non mouetur et qū cōpleuit
hanc declarationē perfecte et est illa quā de
clarauit in septimo non p̄fecte. qm̄ ibi non
declarauit q primū motū debet cōponi ex
motore qui non mouetur et ex primo moto
reuersus est etiā ad illud qd' declarauit in pri
apio istius tractatus. s. q nulla est hora in
qua deficat motus ad concludendū illā cōclu
sionē quā concludit in principio istius
tractatus ex hoc qd' declaratū fuit in eo q et
motus nunq̄ deficat. et ex illo qd' declaratū
fuit in septimo. s. q mouentia que mouent
in loco reducūtur ad motū ex se. qm̄ illa con
clusio perfectius apparebit hic. qū sermo de
propositionibus super quas fundatus est de
clarato est perfectior in hoc tractatu et conclu
sio est q est hic motus vnus eternus. et q
ōnia ista sunt sicut naturaliter reuersus ē
ad primā p̄positionē quā verificauit in pri
apio istius tractatus et dixit. et qm motor
ꝛc. i. et qū declaratū sit q ōnia mouēta. q
mouentur reducūtur ad primū motū ex se
qd' cōponitur ex primo moto et ex motore
qui non mouetur. et iam declaratū est q̄
nulla hora deficat motus. necesse est ut pri
mus motor ad quē reducūtur alij motores sit
eternus. et sit absolutus ab omni trāsmu
tatione et vt motū ab eo etiā sit absolutū
ab ōni trāsmutatione nisi a motu in loco
et sue ille motor qui est talis fuerit vnus
aut plures et fuit necesse vt ipse non q̄escat
a motore. nec illud qd' mouetur ab eo a mo
tu qm est causa motuū. et demonstratū
est q motus nunq̄ deficat. et si ille motor
aliqua hora non moueret tunc deficeret
motus. et fuit necesse etiā vt non sit trans
mutabile neq; essentialiter neq; accidentali
ter. qm̄ si ita ēēt tunc ēēt motor prior illo et
qū manifestū sit eternū ēē motorē et mo
tū ab eo eternū. qm̄ si non ēēt eternū tunc

quū mouet se. dicamus igitur ad hoc q̄ non est inopinabile vt vtrūq; aut alterū s. motū sit in potentia diuisibile in actu ā non. sed si fuerit diuisū. tunc natura eius non erit illa eadē natura. et ideo non est inopinabile ut indiuisibilibus sit in potentia aliquid primū. apparet igitur ex hoc q̄ primus motor non est motū. quū si motum non cessabit et mouetur ab aliquo puenietur ad primū motorē qui nō mouetur. et si puenitur ad motū. sed istud mouet se et fiunt ibi quęstiones sequuntur ex illo modo et ex isto insimul ut primū i ōnibus motis sit non motū .xlim.

Quū declarauit q̄ motū ex se cōponitur ex motore non moto et ex moto qđ nō mouet de necessitate. et q̄ si mouens muentur cōpositū ex pluribus vno moto necesse ē vt dissoluatur in motū ex se primū. s. in illud cui est q̄uū ut primū motū in ipō non mouent de necessitate. motū enī ex se quia est duobus modis. modo. s. in quo primū motū a p̄mo motore mouet de necessitate. et modo in quo primū motū nichil mouet de necessitate incipit dubitare de h. s. in motū primū ex se ē potest enī aliquis dicere q̄ non est possibile vt primū motū per se sit neq; primus motor. q̄m motū est continuū per se. et motor eius est continuus quia est in continuo et continuū diuiditur semper in diuisibilia et ideo dixit et quęritur de hoc ꝛc. i. et querit in h qđ diximus. s. q̄ mouēs se primū est qđ cōponitur ex motore non moto et ex moto indiuisibili. i. non motore tali modo. potest enī aliquis dicere q̄ si ex motore qui nō mouetur si motor sit de natura continui. qz ē forma continui. diuiditur aliquid aut ex moto qui de necessitate sit de natura continui aut ex motore. si accidit ei continuitas remanebit residuū motū ex se. et sic nō erit h mouens seipm primū neq; motor p̄mus et h intendebat qui dixit. q̄m si h fuerit ꝛc. D. dedit solutionē et dixit dicamus igitur ad h ꝛc. i. dicamus igitur solūmodo q̄ non est in motū vt vtrūq; sit diuisibile in potentia in infinitū. si vtrūq; fuerit continuū aut alterū. s. motū si non fuerit positū q̄ motor est de natura eius aut accidit continuitas ex est materialis vt declaratū est in actu aut est impossibile. D. d. sed ut diuidatur ꝛc. i. et est impossibile vt motū diuidatur in actum infinitū. et similiter motor qui tunc diuisio peruenret ad hoc q̄ coniungitur cōtinuum. D. et q̄ si primū motū ex se fuerit ignis iste demonstratus et a quo auferemus partē et postea aliā. et postea aliā puenietur ad tale quantitatē. q̄ si diuidatur coniungitur ignis qui minima quantitas ignis sit determinata. et similiter est de animali animalo ex quo si diuisa fuerit aliqua pars remanebit residuū non motū ex se. et qui ista diuisio non procedat in infinitū. manifestū est h ex motū ex se primū et motorē primū tale motū ē posuit pro principio in p̄incipio septimi ad declarandū q̄ ōne motū habz motorē. D. d. et ideo non est inopinabile ꝛc. i. et iō non est impossibile ut in diuisibilibus in potentia sit aliquid primū. licet secūm q̄ ē in potentia non est in eis primū. sed est necesse hic ē primū. et si non esset motus. et dixit. in motore. q̄m primi motores apud ipm sunt duobus modis. s. motor materialis. i. qui constituitur per vē motū. et hoc est in rebus gñe nebulibus et corruptibilibus et motor nō materialis et h non dicitur continuū nisi p accidens. continuitas enī essentialiter ē impossibilis in ōni moto primo. q̄m est nō corpus. non enī loquitur in h loco nisi in moto ex se simpliciter in moto aute ex se q̄ est impossibile ē in toto primus motor manifestū est q̄ non dicitur continuū ōnino q̄ non mouetur neq; essentialiter neq; accidentaliter et h non accidit nisi in motoribus q̄ constituūtur per iē motū ab eis sicut i aīalibus aīalū. principia aute prima q̄ sūt in motis ex se eterna. motor in eis non est diuisibilis nec essentialiter neq; accidentaliter D. d. apparet ex hoc igitur ꝛc. i. et q̄ manifestū sit q̄ motū ex se non p̄t diuidi in infinitū. manifestū est q̄ in motis ex se est talis motor. s. qui non mouetur ōnino. D. dedit modū ex quo apparet h et dixit. q̄m si motū cessabit ꝛc. i. si mouetur ex se non ex alio et h intendebat qui dixit. cessabit. et ōne motū moueret ab aliquo puenitur in hoc motu ex se ad motorē qui non mouetur. q̄m si cōponitur ex pluribus vno moto. necesse est puenire ad motorē qui non mouetur. et quia tale non est medium inter motorē q̄ non mouetur in eo et inter motū. et ideo

mouetur motorē qui non mouetur qui est
alterū duarū partiū moti ex se. et intendit
per hoc qd dicat absolutū ab omni trāsmu
tatione qd non addit ei aliqus modus trā
smutationis nec generatio nec corruptio nec
alteratio nec augmentatio nec diminutio
nec motus localis et qū dicat simpliciter
et per addens forte intendit per simpliciter
illud qd est cōmune ei qd est essentialiter et
accidentaliter. trāsmutatio enī simpliciter
dupliciter ī essentialiter et accidentaliter et
sēm hanc expositionē dicat rememoratiōz
de altō modorū duorū in quos dupliciter
trāsmutatio simpliciter et tacuit reliquū
s. palauit modū qui est per accidēs et tacu
it modū qui est essentialiter. et forte inten
dit per simpliciter essentialiter. trāsmuta
tio enī simpliciter est essentialis qū sit trā
smutatio vera. transmutatio autē nō sim
pliciter est accidentalis. simpliciter enī dici
tur de trāsmutatione in substantiam nō sī
pliciter vero de trāsmutationib⁹ cæterorū
predicamentorū et intendit per h qd dicat
q mouet aliquid aliud partē qui est prin
motū qd est sēda pars primi moti ex se. et
qū voluit h declarare alio modo a predicto
dicat ponatur igitur q h sit possibile in q
busdā ꝛc. i. et ponatur q quedam istorū mo
uentiū que non mouentur mutuant̄ qn
q et qnq non. nō sēm modū q generant̄
qnq essentialiter aut corrūpuntur qū nō
sint corpora. sed sēm q ee et non ee eorū sequ
tur illud qd generatur et corrūpitur essentia
liter. et qū narrant q hoc possibile est po
ni in quibusdā motoribus qui non mouent̄
incepit narrare q hoc impossibile est vt sit
in ōnibus. s. ut sint generabilia et corrupta
bilia per accidens. et dicat. sed non est possi
bile ꝛc. i. sed si posuerimus ōnia mouentia
que non mouentur esse talia nō erit possi
bile. D. incepit declarare qualiter est hoc im
possibile in ōnibus et dicat. manifestū est ei
ꝛc. i. apparet enī ratione q necesse est vt sit h
aliquid mouens se. ita q ipm sit causa ī h
q quedā mouentia se mouent qnq et qnq
non. et hoc erit sēm diuersitatē sue dispo
tionis ad eam ppinquitate et remotiōē tūm
s. in loco. et quia ista positio non pōt esse in
eo qd mouet se nisi sit corpus. qd enī non
est corpus non mouetur. dedit causā ppter

qui fiunt ista positio possibilis s. ponere q p
mū mouentiū se est mouens se eternū. et d.
ōne enī mouens se ꝛc. i. et q dicit. et dicim⁹
q principiū mouentiū istorū que sunt qn
q. qnq non debet esse mouens se semper. s.
compositū ex motore qui non mouetur eter
no et ex moto ab ipō eterno. qm si posuerim⁹
causam istius esse motorē eternū sine mo
to eterno non possemus dicere quomō erit
causa eius qd est qnq et desinat qnq. sed
tur dicemus q mouet se erit hoc possibi
bile qm tunc erit corpus. et sēm suā pri
quitatē et remotionē a re erit causa ut a
gat in ipam dispositionem contrariam. hoc
est causa. ppter quā nisi erit hoc in hoc loco
et ideo dicat motor autē non est necesse ali
quo modo vt habeat magnitudinē et mā
dicit q est motor et non motū. omne enī cor
pus non mouet in loco nisi mouentur vt
positū est in septimo. et qū narrant q ne
cesse est vt sit hic aliquid mouens se sēper
q sit causa in eē ea que mouent se qnq et
non in ee quādoq incepit notificare conse
tionē in hoc et dicat causa autē in hoc est
q quedā ꝛc. i. et quia est manifestū per se.
q mota ex se que sunt hic quedā generantur
et quedā corrūpuntur. et hoc mouentur se
in eis non possumus ponere causā eē ī ser
eternā vnū eorū que mouentur ex se + nō
sunt ppetue cause. D. d. ita q ista mouentia
se semper. i. ita q ponamus q vnū eorū q
mouent se aut plura vno mouēte se sēper
et ppter hoc mouent alia sēm continuita
tē et perpetuitatē. D. d. q enī est tale ꝛc. i
necesse est qū generatio et corruptio eorū q
sunt apud nos ppetue sint. ponere motum
ex se semper. qm nullū eorū que mouentur
ex se que sunt generabilia et corruptibilia
nec ōnia possunt ee causa rei perpetue cōti
nue. Deinde dedit causā ppter quā fiunt ne
cesse vt ista generabilia et corruptibilia ī
sint quedā cause quorūdā. sicut pōt aliqs
dicere. V. g. q homo generatur semp ab ho
mine et equus ab equo. et dicat. ista enī di
spositio ꝛc. i. et impossibile est vt ista dispo
tio ppetua sit in eis ppter vnū eorū. vnūqd
q enī eorū est corruptibile et non est etiam
possibile vt hoc sit in eis ex seipis. s. vt quā
sint cause quorūdā essentialiter. cause enī
que sunt essentialiter de necessitate sūt ī

motor mouetur ab eo per accidens et sic esset illic motor prior illo ergo necesse est vt sit hic motus eternus. Vtrū autē iste motor est vnus aut plures persantandū est in alia sacia

Quūqd̄q; igitur ꝓtinuū esse īmobilū quidam mouentiū nichil nunc ad intoēz qū autē necessariū est aliqd̄ esse īmobile quidē ipsū ab oīm uterius mutatione et simpliciter et sēdm accidens. motuū aūt alterius manifestū est. et hoc cōsideranti bus. sic autē si aliquis velit in quibus tam contingens q̄ sit aliqū et non sine generatione et corruptione. forte sic est necessariū si aliqd̄ impartibile aliqū q̄dē est. aliqū autē non sine mutatione. aliqū quidē esse. aliqū non esse. et si prima priorū quidē immobilium motuorū autē quedā aliqū quidē sē aliqū autē non esse contingat et hoc sēd nequaquā omnes possibile est. manifestū eū est q̄ causa q̄dā ipā sepā mouentibus inest ipsius qd̄ ē aliquando quidē esse aliqū aūt non esse. ipz quidē eū sepm mouens necesse ē omne magnitudinē habere. si nichil mouetur impartibile mouens autē nec vna necessitas est ex dictis. ipsius igitur aliqū q̄dē fieri. aliqū quidē corrupi et hoc esse contiuue nulla causa est. īmobilium quidē non semper aut eorū que sunt nec uterū semp quidē hoc mouentium. horū autē alterum. ipsius autē semper et continuū. nec vnū q̄dq; īmobilium semper causa est nec oīa. hoc quidē eū sic se habere ꝓtinuū. et ex necessitate est. oīa eū infinita et non sunt oīa sunt que sunt

Totiū autē vnūqd̄q; mouentiū que non mouentur sit eternū non est nitras modo ad ꝓpositū. qm̄ autē necesse est vt sit hic aliquid qd̄ in se non sit motū. et sit absolutū ab oīm transmutatione sīm pliciter et per accidens qd̄ mouet aliqd̄ aliud declarabitur hoc modo ponatur ig hoc esse possibile in quibusdā ut sit q̄dq; et non sit q̄dq; sine generatione et corruptione. dignus est eū illud qd̄ non dicitur quādo facit q̄dq; et non facit q̄dq; ut esse cuiuslibet talis aut non ē sit necessariū ut sit sine transmutatione hoc ponatur igitur q̄ possibile est ut quedam

principia eā que sunt non mota sed sē mouentia sint q̄dq; et q̄dq; non sint sed non est possibile ut oīa sint talia. manifestū est eū q̄ hic est alia causa eorū que mouent se in esse eorū q̄dq; et non ē eorū q̄dq;. One eū qd̄ mouet se necesse est ut hē at magnitudinē. q̄ illud qd̄ non dividitur non mouetur motor autē non sēdm aliquo modo ut habeat magnitudinē causa vero in hoc q̄ quedā generātur et quedā corrumpūtur et h ē ꝓtinuū non est vnū eorū que sunt non mota. sed nō sunt semper in esse. ita q̄ illa mouentur sē per et per hoc mouentur alia qd̄ eū est tale. necnō vnū horum necq; oīa eūt causa ei ꝓtinue continue. ista eū dispositio sz quam sunt ista sūt eterna necessaria. ista aūt oīa sunt infinita sed non oīa existunt insimul.

Quū declarauit q̄ necesse est vt sit hic motū ex se eternū compositū ex motore qui nō mouetur ex moto eterno. D. vtrū autē vnū qd̄q; ꝛc. et intendit animas aīaliū que sūt hic iste eū anime mouēt et non mouētur et q̄ō in eis est existens plato eū dicat q̄ oē mouens se est eternū. et aīa apud ipm est eternū et quia ista persantatio magis pertinet ad persantationē de anima. dixit q̄ non intrat modo sermonē hunc. et intēdit q̄ ista persantatio est alia ab illa. et in lib̄ a quo extraxit verbū Ar inuenit talē litterā. si autē vnūqd̄q; mouentiū que nō mouentur fuerit aliqd̄ eternū. non tenet hunc sermonē. i. queritur autē vtrū vna aīaliū sit eterna aut oīa sunt generabiles t corruptibiles non pertinet ad hunc locū. et hoc ē quasi medius. qm̄ quedā partes animē videntur ē generabiles et corruptibiles. sed dubitatur in eis in motore qui dicitur ītellectus et in libro Themistij inuenim' loco istū? qm̄ autē omne eternū mouet ita q̄ nō mouetur non intrat hunc sermonē et ē tertius sermo a p̄dictis. D. d. qm̄ autē necesse ē ꝛc. i. qm̄ aūt necesse est vt sit hic motor qui non mouetur absolutus ab oīm trāsmutatione simpliciter. s. essentialiter et accidentaliter qui mouet aliquid aliud semper et ē primū motū ab ipo ut declaratū ē a predictis. et declarabitur etiā hoc modo. et intendebat q̄ hoc dixit. aliquid aliud qd̄ in se nō

to tēpore fm crementa et q̄ūtū fit necesse est
ut alterās appropinquetur q̄ūq̄ altenato et
remouentur q̄ūq̄ ab altenato et q̄ū ita fit fi
cut motū m loco et omne motū m loco redu
atur necessario ad motū ex se. ergo necesse ē
vt extra ista generabilia fit motū ex se à vnū
aut plura vno qd̄ semper mouet. et nō sequit
ex hoc vt appropinquetur et remouentur. si
sēm q̄ agit duo contraria mſimul. s. gene
rationē et corruptionē. q̄ū igitur declarandū
fit q̄ ista indigent m sua generatione moto
ex se extrīseco et posuerunt q̄ generatio ſ
toū est eterna necesse est ut istud motū ex
se qd̄ est necessariū m generatione coū et
corruptione vt sint eterne vt sit semper et
si non indigent motore priori ipō et hec ī m
finitū. et q̄ū declarant hoc iterant ipm ad
rememorationē et dicat

¶ Manifestū igitur quia quāus mul
os quidē principia īmobilia quidē mouē
tia aut̄ et multa ipa secm̄ mouentia
corrūpuntur alia aut̄ fiunt. et hoc qdē
īmobile. et aliud qd̄ mouet alterū. alte
rū aut̄ hoc. sed nichil omnino est aliq̄d
qd̄ contineat extra vnūq̄q̄. et q̄ est causa
alius qd̄ est. alia quidē esse. alia quidē nō
et continue mutationis. et hoc quidē hic
hoc aut̄ alius causa motus sunt

¶ Manifestū est igitur q̄ si essent h̄ pri
cipia īmutabilia. s. principiorū q̄ mo
uent et non mouentur. et plura mouen
tia se corrumpuntur quidē generantur
et istud qd̄ non est motū mouet istud et
aliud mouet aliud. hoc non faceret ali
quo modo nisi esset hic aliquid qd̄ contī
neret extra hoc in vnaquaq; rerū qd̄ ē cā
in esse quorūdā et non esse quorūdā in h̄
transmutatione contīnuatur ita q̄ hoc
sit causa motus istorū. et isti sunt cau
sa motus aliorū

.xlvij.

¶ Dicat manifestū est igitur q̄ si fuerīt h̄
principia infinita ex mouentibus que nō
mouentur. et ex motis ex se que cōponūtur
ex istis principijs que non sunt corpora et
ex primis corporibus motis ab eis quorū
qdlibet corrumpitur. d. reuertentur ipē. et mo
uent se ad mutā. s. ut quedā generent q̄
dam ita q̄ motor m eis non mouetur ab
alio sed ex se. v. g. q̄ istud moueat illd̄ ita
q̄ non mouetur ab alio. et iste motor mo

uetur ab alio et sic m infinitū. v. g. s. vt
sol generat platonē ex se. et pluto generet
a Ciceronē. Et Cicero a burrho et vnūqdq̄
istorū m hoc motu mouetur ex se et sic m in
finitū. manifestū est q̄ hoc non erit nec̄ est
possibile alio modo ab eis. sēm q̄ possibile ē
ponere q̄ hoc est motū ex se qd̄ continet ista
ex extrinseco qd̄ est causa m ē quorūdā istō
rū. et m non ē quorūdā sēm continuitatē
et ꝓpetuitatē ita q̄ motor eternus sit causa
motus istorū que mouentur ex se generabi
lium et corruptabilium sēm ꝓpetuitatē. et etiā
ista causa aliarū rerū que mouet et q̄ū dr
it. et q̄. istud qd̄ non est motū īc. a. et isti de
monstrauit ex istis mouet hoc demonstrauit
et est non motū ab alio sed ex se. et aliud m
am ab isto mouet aliud ab illo. et sic erit m
infinitū. impossibile est ut ista sint nisi q̄
natur hic aliqd̄ motū ex se continens ōia
ista aliquo mō continuata. et hoc intendē
bat q̄ū dixit non faceret h̄ aliquo modo īc
et intendit alio modo ab eis sēm quorum
vnū imaginatur hic ē motū ex se continēs
ōnia. imo necesse est imaginari motū ex se
continens ea aliquo modo continētē tm
uam declarauimus modū continuitatis que
nuit. et non dimisit ipm non distinctū vt
multi videtur nisi quia manifestū est p se q̄
si ista mota ex se generabilia et corruptibi
lia non essent determinata et continuata
a motibus corporū celestiū non essent nedū
ut continuarentur ē m eis. et ideo si posuē
fuerit totū generans. contīgeret ut esset p
alterius mundi. et modus generationis
toū que mouent se ad mutā per actiōēs. s.
quia sunt quasi instrumēta p que mouet
corpora celestia. s. q̄ homo non dat m gene
ratione homīs nisi illud qd̄ est quasi īstru
mentū et corpora celestia sunt quasi artifi
et virtutes informatiue quas vocat Arist.
virtutes animē in libro de aīa lib? fūt eaꝫ
a corporib? celestibus. et tu bene scis q̄ non
de necessitate debet instrumentū ē infinī
tū sed necesse est si fuerit hic artifex q̄ opet
p instrumentū generabilia et corruptibi
lia et semper operatur aut sunt hic instru
menta infinita. et etiā q̄ū dixit generant pla
tonē. et plato Ciceronē. tunc plato nō ge
nerat Ciceronē ꝓpter generationē eius ex
se sed ꝓpter voluntatē eius. s. quia pyrrie

nute et mſmul. et iſta non ſunt talia. et hoc
intendebat qñ dixit. iſta autē oīa ſunt ſim
ta et non ſunt mſmul. qñ autē iſta ſunt
ꝑcue ḡnerationis et corruptionis mani
feſtū eſt ꝑter hoc qđ declaratū eſt hic q eſt
hic motus primus eternus qui continet to
tū et hoc appuit etiā per ſe qñ ſi ēēt poſſibi
le vt homo ḡneraretur a non ſemine hoīs
tunc de neceſſitate ille homo dicerētur hō eſ
noce cū iſto homine. qñ q̄ materia fuerit
diuerſa. diuerſabitur et forma. et ſi non. nō
eſſent h materie ꝑpue neq forme ꝑpue et tē
qđlibet ḡneraretur a quolibet et m qđlibz
et tunc vniuerſaliter materie eſſēt ocioſe et
ſuperflue. qñ ſi ēēt poſſibile vt homo ḡnera
retur a terra ſicut dicimus. tunc aut eſſet
neceſſariū aut m maiori parte aut m mi
nori ꝑte. et ſi ēēt neceſſariū tunc homo nō
ḡneraretur ab hoīe ōnino. et ſi eſſet m
maiori parte. tunc homo ḡneraretur ab
homine m minori parte. et ſi hoc eſſet caſu
aliter hoc eſſet m minori parte. ſ. caſu. tūc
cadē ſpecies mueneretur natura et caſu et
qđ fit caſu ſemper eſt oppoſitū ei qđ fit na
tura. et etiā ſi ita eſſet. tunc cōparatio et re
ſpectus cauſarū ad cauſata non eſſet. et ſi
auferetur natum neceſſariū. et etiā declara
tū eſt q illud qđ fit caſu fit a cauſis inuen
tis ꝑ aliquā cauſā naturalē. et m maiori
parte qñ impediūtur ab inueniendo cātū
ab eis qđ non eſt innatū fieri ab eis. et qñ
ita ſit nōne ē ſi hō ḡneraret caſu vt ḡneret a
cauſis q̄ fiunt ꝑ aliquā ſpeciē et impediebā
tur a generatione illius ſpeciei. et ideo cau
ſe eius qđ eſt caſu non ſunt terminate et. q.
ita ſit eſſet poſſibile vt homo ḡneraretur
ex ſemine aſini aut ſemine equi. et vniuer
ſaliter ex infinitis materiis. et ideo nulla
ſpecies mueretur caſu. ſed illa que muenī
ūtur caſu ſunt monſtruoſa non naturalia. et totū h manifeſtū eſt per ſe. ſed dicim⁹
iſta contra negantes h ēē manifeſtū ꝑ ſe
ſicut Anaxi. qui dicit poſſibile ēē hominē ḡ
neratū a terra. ſed conueniena⁹ m matur
et iſte ſermo ab homine qui dat ſe ſapiē ē
valde fatuꝰ. ſi igitur dicatur q non appa
ex iſtis ḡnerabilib⁹ q ſunt eterna niſi ſed
pretertū. et demonſtrato non cōplebitur. nō
ponantur eterna in p̄terito et in futuro di
cimus ad h qñ qđ declaratū ſit q impoſſi

bile eſt vt deficiant in ꝓpterito infinito decla
ratū eſt q impoſſibile in eis ut deficiant i
futuro. qñ ſi deficerent in futuro deficerēt in
ꝓpterito infinito. qñ illud in quo eſt potētia
infinita non eſt determinatū magis ad v
vnū tēpus q̄ ad aliud. et ſi deficerent in pre
terito non eſſent nunc. ergo impoſſibile ē vt
deficiant ōnino. ſi igitur aliquis dicerit q
qđ declaratū ſit de natura iſtorū q nūq̄ de
ficiunt ḡnerari quia indigent motore et mo
to que non deficiūt ſed in infinitū. et ſi in
digent hoc de neceſſitate quomodo dicam⁹
ad h q iſta indigent motore extrinſeco vt lau
datur eis eſſe nedū ꝑpetuitatē qñ ſi iſta nō
haberēt cauſā primā in motu. tunc non eſſēt
et ſi eſſent ēēt poſſibile ut deficerēt. qñ quedā
eſſent tunc cauſe quorūdā ꝑ accidēs et qđ eſt
per accidens non eſt ſemper nec neceſſariū q
modo aut indigēt de neceſſitate motore ex
ſe extrinſeco qui ſemper moueat aut qui cōti
net totū. dicamus q mota non ḡnerabi
lia manifeſtū eſt. q indigēt apud ḡnerationē moto ex ſe. generatio enī in eis non eſt ex
ſeipſis. ſ. q quia quedā ōn ḡnerāt quedā. et
ideo ēē iſtorū non fuit ꝓpterū in ḡnerabili
bus autē ḡnerans ꝓpinquū eſt in ipſis. et
ideo fuit eternū. ſ. quia ḡnerans in iſtis nō
dat niſi principiū ḡnerationis. deinde di
mittat ḡnerabile quousq; perficiatur ſua
generatio neceſſe eſt vt ſit hic cōplens illud
ḡnerantū ex ſe per principiū qđ eſt in co. et cō
ſeruans ipm. et h erit laudando caloꝛem ſi
milē caloꝛi quē laudatus eſt primus ḡne
rans aut conſeruando illū caloꝛē ꝑ quē ḡ
nerantū fuit ḡnerantū ex ſe. qñ quēadmo
dū motū in loco h ex ſe indiget motore ex
trinſeco. ita eſt in ḡnerabilib⁹ ex ſe. et qñ ita
ſit neceſſe eſt vt non cōpleatur generatio ali
cuius eoꝝ que ḡnerāt ſe. niſi ſit illic ḡne
rans extrinſecū preter ḡnerans ꝓpinquū qđ
eſt in ipō generato per qđ ḡnerantū fuit ex
ſe. ſ. qđ dedit principiū ḡnerandi. et quia
generans extrinſecū eſt alterans neceſſario
neceſſe eſt ſed⁹ m q ſequitur vt alteratio eius
ſit alteratio temperati. ſ. ſimilis caloꝛi na
turali ꝑ quē completur illud ens neceſſe ē
vt alterans cū alterato non ſit in eodē ſitu
in toto tēpore alterationis. ſed qñq; appropin
quat ei et qñq; remouetur ab eo ita q ḡnerā
tū acquirat ex hoc vnū caloꝛē in forti in to

istius moti sit motus continuus non succes
sivus motus .n. successivus licet sit in eode mo
to tamē non sunt continui nec dicūtur ēe p
petui qū qñq; sit in eis quies .D.d. sed si fuerit cō
tinuus erit vnus motus .et h est notū per se ÷
D.d. et vnus motus est qui pcedit ab vno mo
tore .D. dedit causā in hoc et dixit .qm̄ sit motus
successive ꝛc. .i. qm̄ si vnū motū mouetur a pli
bus vno motore successive tunc ille motꝰ nō
erit continuus .D.d. ex istis igitur ꝛc. et mīt
dit ꝓpositū .primū omne mouentū .i. et si
fuerit hic alia mouenda ab eo quenon mo
uentur tunc illa mouēda sequitur ipm qm̄
motus eorū sequitur motū illius moti pri
mi qui est veloassimus motuū

¶ Et iterū cōsiderandus in principia mouē
tiū esse quidē igitur quedam eorū que sūt
que aliqū quidē mouentur .aliqū autē q̄
claunt manifestū est .et ꝓpter hoc factū ma
nifestū est quia non ōnia mouentur ne
q; ōnia quiescūt nec alia quidē quiescūt
semper alia autē semper mouentur .que
nāq; sunt utrobiq; et potentiā habentia
sunt ipsius .alia quidē aliqū mouēi alia
quidē quiescere demonstrantur his .qm̄ ait
hec quidē manifesta sunt ōnibus .volu
mus autē et demonstrare .et duorū vtiq;
q; naturā .qm̄ sunt alia semper immo
bilia .alia autē que sūt semper mouēti
procedentes autē in hoc et ponentes ee qd̄
mouetur ab alio moueri .hoc ait esse īmo
bile aut qd̄ mouetur et qd̄ mouetur aut
a seipo aut ab alio mouetur .semper dix
erimus in hoc apparere aliū eorū q̄ mouē
tur est principiū quod mouetur quidem
q; ipm̄ seipm̄ movet .oīz enī īmobile vi
dentes eum et manifesta esse hmōdi
di que mouent ipa seipa .ut animatoꝝ
et animaliū genus hoc quidē et opinio
nē attulerūt q; nequaq̄ contingat mo
tū fieri qū nō sit ōnino ꝓpter id qd̄ in his
videmus contingere .īmobilia enī qū sit
aliqū mouentur iterū sicut videtur

¶ Erit autem in hoc eā qū considerare
ut principia motuū .manifestū est enī q;
eaū quedā qñq; mouentur et qñq; qui
escūt et per hoc sunt declarati q; nō ōnia
mouētur necq; ōia quiescūt .sed quedam
quiescūt semper et quedā mouentur sēp
illud enī qd̄ habet vtiq; et habet poten

cā ut mouentur et ut quiescat declarata
ta et q; habet talē dispositionē manifesti
est aūlibet .et intendimus declarare eam
naturā vtriusq; duorū modorū .s. q; qdā
eaū semper non mouentur et quedā sp
mouentur .et incepimus in hoc et posu
imus q; ōne motū mouetur ab aliquo et
q; istud aut est non motū aut motore et ex
se motū aut ex alio semper et posuimus
ad hoc q; mota habent principiū moti
qd̄ movet se .et principiū ōim est illud qd̄
non mouetur .et nos invenimus visibiliter
aliqua talia et sunt illa que movēt se .v.
g. animus habet animas et animal modo
num aīaliū .ista igitur facūt existimare
q; forte possibile ē ut fiat motus sine co qd̄
aute sint ōnino quia nos invenimus q; ī
amdit in istis .sunt enī qñq; non mota
unde mouentur secūm q; existimāt .i.

¶ Quia vie per quas iuit Ar in declarando q
hic est motū eternū .et q; non mouetur sun
due quarū vna est probando q; motus est e
nus sed a aūt est ex considerationē de motib
se que sunt hic et pcessit per hanc viā .postq
declarauit .q; hic est motus eternus qm̄ consi
derauit de natura eorū que movētur ap nos
qñq; et quiescunt qñq; et iā declarauit prime
motore non motū esse per hoc q; motus eius
est .et vult nunc notificare q; homo est magis
certus in hoc qm̄ considerauerit in natura eo
que mouentur ex se que sunt hic .qm̄ qm̄ hō
cōsiderauerit in motib ꝑticularib q sunt
in hoc mūdo .invenet eos indutos ad motū e
se .et ideo necesse est ut ita sit in toto .hic aut
vult facere inmemorationē de illa via et qua
declarantur eaū q; totū habet primū motore
qui non mouetur et q; motus est in moto et
no et egrediamur prime vie .in prima enī prob
uimus ex motu eterno motore esse qui non
mouetur .hic autē probabimus q; motus e
nus est ex hoc q; motor qui non mouetur est
et qm̄ iste due vie fuerunt convenire .tūc forsa
ri erit sapientia .et ideo .d. et homo erit magis
certus ꝛc. .i. sicut fecimus superius .Deinde .d.
qm̄ qm̄ manifestū sit ꝛc. Deinde .d. et ideo illd
qd̄ habet vtiq; ꝛc. .i. ex illis enī que videmus
moveri ex se qñq; et quiescere qñq; .sciamus
q; in entibus sunt quedā que movētur sēp
et quedā que nūq; mouentur quia nō habēt
naturā ut moveantur .et qm̄ hoc erat .s. qua

volunt ſemẽ in illã feminã Dor enĩ generare ꝯ
cronẽ eſt per accidens. ergo illud qđ loquentes
nr legis exiſtimauerũt cẽ impoſſibile nã appa
ruit cẽ neceſſariũ + erranerũt in hoc quia accep
erũt illud qđ eſt eſſencialiter loco eius qđ eſt ac
cidentaliter: et exiſtimauerũt cẽ impoſſibile il
lud qđ non eſt impoſſibile. ſ. q̃ cauſas cẽ infi
nitas ẽ impoſſibile eſſencialiter et poſſibile
accidentaliter

¶ Siquidẽ igitur ꝓtinus motus eſt ꝓtin
uum erit et mouens primũ ſi vnũ eſt. ſi vẽ
plura. plura et ꝓtina vnũ autẽ magis q̃
multa et finita q̃ infinita oportet exiſtima
re de his enĩ concedentibus ſemper finita
magis accipienda ſunt in his que ſũt na
turã oportet finitã et melius ſi contingat
eſſe magis. ſufficientis autẽ eſt vnũ et fini
tũ q̃ primũ ĩmobilẽ qđ ſit perpetuũ erit
primapũ alius motus

¶ Et ſi motus fuerit eternus tunc prim⁹
motor erit eternus ſi fuerint vnus. et ſi fue
rint plures vno. tunc eterna erũt plura vno
ſed melius eſt opinari ipm eſſe vnũ non
plures. hoc enĩ complebitur per tria. et ſi
fuerint plures melius eſt opinari ipos cẽ
finitos q̃ infinitos. contingit enim enĩ qđ
ſunt eadem oportet eſſe melius habere fini
tos res enĩ que ſunt per naturã oportet vt
accipiatur in eis pars finita et melior ĩ eo
qđ eſt poſſibile et vnde ſufficiat et prima re
rũ que non mouẽtur erit eterna et prima
pũ motus in alijs rebus .xlviij.

¶ Qũ declaratũ ſit q̃ neceſſario eſt hic mot⁹
eternus q̃ neceſſario erit hic motor eternus et
motũ eternũ. et quia non apparet hic vnũ ſit
vnũ aut plura. ſed hic tantũ apparuit q̃ neceſ
ſe eſt vt ſit hic motor talis. incepit conſiderãe
quid eſt dignius ponere in hoc loco. iſta enĩ
ỹſantatio ꝓpria ẽ methaphiſice. et dixit et ſi
fuerint plura vno ꝛc. i. et ſi iſte motor qui de
claratus fuit cẽ eternus ſi fuerint vnus eter
nũ erit vnũ. et ſi plures eterna erũt plura. D
D. ſed dignius eſt opinari ꝛc. i. vt michi vide
tur. et eſt dignius opinari q̃ iſte motor ẽ vn⁹
quia eſt ſenſibile. ſ. mundus complebitur
ꝑ tria. ſ. ꝑ motorẽ eternũ. et motũ eternũ ab
eo et per motũ non motorẽ. et iſta cõplebũt
per vnũ et qđ cõplebitur ꝑ vnũ melius ẽ vt
inueniatur ꝑ vnũ non ꝑ plura. D. D. et ſi fu
erũt plura dignius eſt ꝛc. D. dedit cauſã in hoc

et dixit contingẽtia enĩ ꝛc. i. qm̃ ſi illud qđ cõ
tingit in mũdo a poſitione iſtorũ primorũ
vt ſint finita et cẽ infinita ſit idẽ tunc poneꝛ
ea eſſe infinita eſt ſuperfluũ et extra naturã
et intendebat per contingẽtia apparẽtia hic.
ſ. illa que cogunt nos ponere hic eſſe prima
pia eterna. et quaſi dicat. qm̃ qm̃ illa que ap
parẽt hic perficiũtur ponendo primapia eter
na ſiue finita ſiue ĩfinita. tunc melius erit
ponere ea finita illud enĩ qđ ꝓficitur ꝑ fini
tũ melius eſt vt inueniatur ꝑ finitũ. D. D. +
vnũ ſufficiat. i. et vnũ motũ ex ſe ſẽp ſufficiat
in reddendo cauſas eorũ que apparẽt h ponẽ
do enĩ h. tunc res motores habebũt primapi
um eternũ. et tunc iſtud primapũ mediãte
moto eterno erit primapũ rerũ que mouẽt
qñq; et quieſcũt qñq; ſemper. et ꝑ hãc poſitõ
nẽ cõplebitur h cẽ. et ſi non erit difficile ĩmo ĩ
poſſibile ponere eternũ cẽ primapũ generabi
lium et corruptibilium

¶ Manifeſtũ autẽ ex his quia neceſſe
eſt eſſe aliqđ vnũ et ꝓtinũ. et primũ mo
uens oſtenſũ enĩ eſt qm̃ neceſſe eſt motũ
ſemper eſſe et continuũ eſſe et nõq; ipſ; ſp
continuũ eſt ſed conſequẽter eſſe non eſt
continuũ. at vero ſi continuus eſt et vn⁹
eſt. vnus autẽ qui ab vno mouente eſt et
ab vno qđ mouetur. ſi enĩ qmdiũ aliud
et aliud mouebit non continuus totus
eſt motus. ſed conſequenter. igitur ex his
erit aliquis cẽ aliqđ primũ mouens im
mobile

¶ Et apparet ex hoc qđ nos dicimus enĩ
q̃ eſt neceſſariũ ut motor primus ſit vnũ
eternũ iam igitur declarauimus eſſe neceſ
ſariũ q̃ motus ſit ſemper. et ſi motus fuit
ſemper neceſſe eſt ut ſit continuũ ſemper
eternũ enĩ eſt continuũ. ſucceſſiuũ autẽ ſi
eſt continuũ ſed ſi fuerit continuũ erit vn⁹
et vnus motus erit ab vno motore et ab
vno moto. qm̃ ſi mouet ſucceſſiue. tũc il
le motus non erit continuus. ex iſtis igi
tur erit homo certus hic eſſe aliqđ ꝑmũ
non motũ .xlix.

¶ Iſta eſt alia declaratio q̃ primus motor ẽ
vnus et dixit declaratũ eſt q̃ neceſſe eſt ꝛc. id
eſt iam declaratum⁹ q̃ neceſſe eſt vt ſit h⁹ pri
mus motor ꝓtinus motꝰ eternus et manifeſ
tũ eſt q̃ qm̃ poſuerimus hic cẽ motũ eternũ
qđ mouetur motu ꝓtino neceſſe erit vt motꝰ

plū motuū et quomodo acadit ex eis h et .d.
v.ff. augmentū ꝛc .1. v.ff. h qd' acadit aīali
m suo corpore de motu augmenta a nutrimē
to et de motu diuisionis a rebus extrinsecis
et a defectu nutrimenta eaū .et h qd' acadit ei
et de motu m qualitate apud anhelitū .an
helitus enī est m animalibus ad mfrigidā
dū calorē naturalē et tēperādū ipm .motus
igitur anhelitus dat aīalibus qualitatem
D.d. ex istis igitur motibus ꝛc .1. m istis mo
tibus .s. augmento diminutione et alteratō
ne mouetur animal sme eo q mouetur ex
se .sed eaū questēs .D.d. et causa istoū motu
ū ꝛc .1. et causa istoū motuū qm sunt ī aīali
non ex se est corpus contanēs et ulla que tāūt
suum corpus .et intendebat q causa istoū
motuū sunt res distincte ab aīali aut extrī
seco aut intrinseco .D.dedit exēplū mouentiū
intrīsecus qū sunt latentiora .et quomō eōrū
cause quietis eius qū q ex se et motus eius
qū q ex se .et .d.v.ff. nutrimentū m quibus
dā aīalibus ꝛc .1. v.ff. nutrimentū aduenēs
corpori aīalis m quibusdā aīalib?s. q mu
ta sunt dormiūt .nutrimētū enī qū aduenit
corpori istius animalis et operatus fuerit
calor m ipm ascendet ab ipo vapor humid?
ad capud et cor .et sic grauabitur aīal et tar
dabuntur instrumēta motus ita q quiescat
m loco et dormiet .et qū nutrimentū fuerit di
gestū .tunc mēbra animalis mouentia alle
uiabūtur .et expergiscet animal et mouebit
ex se m loco .et qū ita sit tunc primus motor
animalis m loco et faciens ipm quiescere nō
est motor qui est m eo qui non mouetur .s. q
quē mouetur ex se .sed primus motor m eo
est illud extrinsecū aut illud aduenies cor
pori .et hoc intendebat qū dixit .et primū pū
ctū est extrīsecū .D.d. et ideo non mouetur
semper ꝛc .1. et quia corpus aīalis mouetur
ab extrīseco .ideo non mouetur semp ex se cō
tinue .et si non necesse cēt sedm q est motū
ex se aut moueatur semp et continue .quia
vnus motor simul dictū est non mouet nisi
vno motu tantū .D.dedit causā propter quā
sunt aīal huiusmodi m absentione sui mot?
et dixit motor eiī illius est alius ꝛc .1. et cā
m h q motor qui non mouetur m istis mo
uet qnq et qnq nō .est quia non est primus
motor m hoc motu .sed primus motor ī istis
est aliud extrīsecū qī mouetur et trāsmuta

tur iste motor ab illo extrinseco sedm naturā
animalib; eorū que mouēt ipm .s. q sī natura est
facit ipm quiescere quiescat .et si natura est fa
cit ipm moueri mouebit et qū declaratur q pri
mus motor qui non mouetur m hoc motu
mouetur ab extrīseco incipit declarare modū
quo mouetur et dixit et m istis omnib9 ꝛc .1.
et m istis motis ex se ōnibus generabilibus
et corruptibilibus mouetur primus motor
eis p quē mouentur ex se a rebus extrīsecis sed
motus ab eis non est essencialiter sed accidē
taliter motus autē eius est accidentaliter in
cet sit m diuisibilibus qm constituitur p subie
tū .s. p corpus .et ideo addit et mouen qū cor
pus mouetur et ōne qd' mouetur qua est
moto est motū per accidens et hoc intendēbat
qū dixit corpus eiī mutat suū loci ꝛc .1. et
causa m hoc q iste motor mouetur p accidēs
est quia constituitur p corpus et sic trāsfert
per accidens per trāslationē corpus ōne qd
est m corpore licet sit motor et debes scire q h
non est sicut trāsitus partis cū trāslatione
totius .sed sicut albedmis cum trāslatione
subiecti qū sit declarandū q iste motor non est
corpus qū moueat et non mouentur .et ideo
dixit et q est m vniuerso motor conseruan
do se a partibus que sunt m corpore .licet hoc
et ille mouentur per accidens et debes scire q
non intendebat q motus eius qui est p acci
dens .s. motorus qui non mouetur m aīalis
causis extrinsecis est motus eius m loco p
motū sui subiecti .s. corporis .sed intendebat
q motus eius a causis extrinsecis est p̄ter
motū sui subiecti ab eis non m loco .s. ut aug
mentatur aut alteretur est sicut motus eius
m loco a motu sui subiecti .s. corporis videli
cet q manifestū est hic q omnis motor ī lo
cō mouetur p accidens p motū sui sub
iecti deferentis ipm .s. m loco .vtrū autē ōne
qd' mouetur m loco p suū subiectū trāsmuta
tur per trāsmutationē sui subiecti .s. trāsmu
tatione alterationis non trāsmutatione m lo
co nondū est declaratū qū cū h fuerit declara
tū declarabitur q illud non trāsmutabitur
ab extrīseco non mouebitur ex motu sui sū
iecti m loco .licet appareat ex hīs Ar tamen
q ipe ponet q omne qd' non trāsmutatur
ab extrīseco p accidens non mouetur ex suo
corpore p accidens vt patebit post et forte Ar
tacuit complementū demonstrationis quā

cōsideraunt in hoc de motis ex se fecit mentionē et dixit et quia illud qđ habet talē dispositionē est manifestū cuilibet .i. aliqua esse que mouentur ex se et quescāt ex se. D. d. et intendimus etiā cc. i. et hoc intellectū est p se. deinde d. quomodo fecit hoc et dixit et posuim⁹ q̄ ōne motū cc. i. quū qū̄ consideraunt de natura eoꝝ que mouentur hic fuit declarandū q̄ ōne motū habet motorē et qū̄ consideraunt de natura ipsius motoris vidit q̄ iste motor nō pōt fugere aliquā earū dispositionū .s. aut ut moueat et non moueatur. aut ut moueat et moueatur ex se. aut ut moueat et moueatur ex alio. et fuit necesse q̄ istō qđ mouet ex alio perueniat ad motū ex se per motorē q̄ non mouetur sequitur ut primapiū oīa sit ipsum .s. motū ex se a motore qui nō mouetur. et quia istas positiones non accepit in ex motis ex se que sunt hic et apud consideratōnē de istis eā hoc q̄ inducūt nos ad questū. facit nos etiā dubitare in primo primapio q̄ fortē possibile est vt quescat. quia sic ita qū̄q; quescant et mouētur qū̄q;. dixit et nos videmus aliqua cc. i. et sicut sequitur vt oīa habeant primapiū ex se motū. et hoc q̄ apparet de istis motis ex se qui sunt hic. aliq̄ motus reducuntur ad istos. similiter etiā facit dubitare in primo moto. qū̄ qū̄ apparet q̄ista mouētur sine motu precedenti. sed post quietē perfectā fuit possibile vt hoc eēt etiam possibile in primo moto

¶ Hoc autē oportet attendere. qū̄ sedm vnū motū ipsa mouentur et q̄ sedm hunc non patet non etiā ex seipso est causa sed insunt alteri motis naturales animalibus q̄s non mouēt per seipsa ut augmentū et decrementū et respiratio sedm quos mouet animalū vnūqđq; quescens et qū̄ nō mouetur a seipso motū horū autē causa continens est et multa eoꝝ que insunt ut q̄ndā alimentū est. dū etiā decoquitur dormiūt. disgregato autē surgūt et mouēt seipsos quia primū primapiū sit extra vt non semper mouentur continue a seipsis. aliud etiā est mouens et id qđ mouet et mutans vnūqđq; mouendi. in oībus autē his mouetur primū mouens et cū ipsum seipsum mouendi a seipso sedm actū tamen mutat etiā corpus loci quare et qđ in corpore qū̄ sit et necesse est mutans seipsum.

¶ Sed dicemus facere q̄ ita motor essentialiter non moueat nisi vno motu et q̄ ipse mouet isto motu non quia est primū qū̄ non est causa ex se sed in animalib⁹ sunt alii motus naturales qui non sunt ex illo v. g. augmentū et diminutio et anhelit⁹ et istis motibus mouetur quilibet modo nū animaliū sine eo qđ mouetur ex se. sed etiam quescat et causa istoꝝ motuū est illud qđ continet ipsum et multa aduenientia suo corpori v. g. nutrimentū in animalibus quibusdā qū̄ qū̄ digeritur dormiūt et qū̄ distinguuntur expergrēiunt et mouent se. et primum primapiū est etiam ideo nō mouētur semper ex se continue. motor etiā illoꝝ est aliud ab eo qđ est qū̄ mouentur et labor ant sedm vnūqđq; motuum et in ōnibus istis mouetur primus motor qui est causa eius qđ mouentur se ex se. sed motus eius erit per amdūs corpus eius mutat suū locū. et ideo mutat locū illud qđ ē in corpore et qđ est in vnūquo mouens se.

¶ Adest et non est opinandū q̄ primus .h. motor in istis mouet plurib⁹ motib⁹ ex se vn⁹ eū motor non mouet essentialiter nisi vno motu et hoc est qđ mouentur in istis motis .s. habentibus anas q̄ vnus motor in istis motibus plurib⁹ motibus est p amdens. et hoc intendebat qū̄ dixit. et hoc qđ mouet isto motu nō est ita qđ est primū a. opinandū est q̄ vnus motor istoꝝ .s. qui non mouētur non mouet essentialiter nisi vno motu. et h qđ mouet istis plurib⁹ motibus in eis que sunt apud nos non est ita q̄ ipē prima causa sit in istis plurib⁹ motibus. qū̄ si eēt causa prima istoꝝ motuū. tunc non moueretur nisi vno motu necessario ab vno eū non proueniret essentialiter nisi vnū motū. sed multa intrant ipm per amdens que abscindūt motū eius et alia que sunt causa in hoc que faciant motū post quietē et h intendebat qū̄ dixit. qū̄ nō ē causa ex se cc. i. et causa in hoc q̄ prima cā in h q̄ habentia anas que sunt hic mouentur qū̄q; et quescāt qū̄q; non est ex se. i. q̄ista cā ñ est causa p quā mouentur ex se. sed alia cā ex rebus continentibus ex extrīseco fuit in animalibus motis naturales. et illi motus erunt cause ut motor per quē mouentur ex se moueat qū̄q; et qū̄q; non moueat. D. dedit exē

stituitur per subiectū qđ mouetur ab ipō. sed ē
e conuerso. s. q permanēcia subiecti est sđz illd
et hoc patebit pfecte qū fuerit declaratū q iste
motor non est in materia. qū igitur posuit hic
dixit q istud punctū non mouet se in loco p
accidens et apparet in quibusdā punctis et
nos hoc q mouētur ex alijs modo accidentali
et sunt corpora celestia in quibus inuenīuntur
motus plures vno sicut est dispositio in planē
tis erraticis. motor cū cuiuslibet stelle ex eis. s.
qui est primus vniuersi coeli et est ille qui mouz
illā motu ab occidente in orientē mouetur p ac
cidens a minori motore in primo motu maxi
mo et est motor a motu orientali qui orbes i
stoꝝ oīum sequūtur maxime orbē in h motu. v.
g. qū orbis solis mouetur a suo motore primo
ab occidente in orientē. s. suo motu primo cōmuo
et mouetur suus motor a suo motore maximo
motu diurno et sic accidit suo motori primo mo
uenti p accidens a maximo motore totius ex h
q mouet suū motū primū ab eo q est orbis so
lis. quia igitur inueniuntur in motoribus qui
sunt in corporibus celestibus aliquid qđ mo
uetur ab alio hoc modo accidentali non ex se
ideo fecit hanc exceptionē. et debet intelligi ex
h q mouētia q sūt h sunt illa que mouētur
ex se et ex alijs p accidens. s. ex motu sui sub
iecti. i. primi moti ab eis. et h est quia motores
constituuntur per primū motū ab ipō. s. quia
motor est in eo forma et motū materia. et ē
acceptū in diffinitione forme sđm q mate
rie accipiūtur in diffinitionibus formarū
et h est id de quo dicitur moueri per accidens
in rei veritate motū aūt in corporibus celesti
bus non constituuntur p subiectū ipsius et ideo
non mouetur p motū subiecti motu ab ipō h
modo accidentali. qđ autē coeli habet subiec
tū qđ mouetur ex alio motore primo. dicitur
q ille motor primus mouetur p accidēs. s. ex
h q suū subiectū mouetur ab alio quia acci
dit ei. s. motori primo quidā modus mouendi
et est quia subiectū eius mouetur ab alio ñ
quia ipse mouetur p motū sui subiecti sicut ē
dispositio in motoribus qui sūt hic. et ideo di
citur in eis motor p accidens et dicitur equo
ce. s. in illo qđ mouetur per subiectū accepti ī
sua diffinitione. et p subiectū qđ non habet
nisi motū in sua dispositione et ista dispositio
est diminutio in motore corporis celestis cui
accidit vt suū motū moueatur ab alio. et ideo

p certior mouentiū est mouens motu diurno.
qū non accidat sibi hoc. sđm hoc igitur est intel
ligendus iste locus hic. et sustentatus ē in h ser
ne super h q motu ex se que sunt hic sunt motu
ex se p accidens qū motor in eis non sit primus
motor. et motū ex se essentialiter non inuenī
nisi in corporibus celestibus. et ideo ista fuerunt
eterna et illa generabilia et corruptibilia. sunt
fuerunt inuentū in motis ex se motū p accidens
s. q accidit moto ex se essentialiter. s. vt moueā
tur non quia in sua natura est motū ex se p
accidēs sicut est dispositio in motis ex se p ac
dens que sunt hic. et ideo accidentalitas opera
tur in eē istoꝝ. s. q mouent p accidēs non operā
in eo qđ est motū ex se essentialiter et h est alio
in quo motor est primus motor

Et vero si aliquid est semper humilimo
di mouens quidē aliquid īmobile autem
ipsum et perpetuū necesse est aliquid et primū
qđ mouetur et ab hoc perpetuū ēē. est autē i
manifestū quidē ex eo q non est vnus ge
neratio et corruptio et mutatio alius ni
aliquid moueat illud qđ mouetur. īmo
bile cui quidē motū eundē semper move
bit eodē modo. et sđm vnū motū. sic ergo
nichil ipsum mutans est ad id qđ mouē
qđ aūt mouetur ab eo qđ mouetur quē
qđ ab īmobili mouetur. iam patet id qđ
aliter et aliter se habet ad res non easdē
res erunt motus causa sed patet id qđ in
contrarijs locis aut speciebus sit cōmodo
se habebit q illoꝝ mouebitur vnūquod
que ad aliquā quidē quietem. aliquā autem
motū. manifestū igitur factū est ex dic
tis q sđm puncta dubitauim q igit
non oīa. aliut quiescūt aut mouentur. a
alia quidē semper mouentur. alia semp
quiescūt. sed quedā aliquā quidē aliquā
tum non. huius autē causa manifesta
ma nunc est qū alia quidē ab īmobili
mouentur petuo vnde semper mutant
alia aūt ab eo qđ mouetur et mouet ā
tiquantū. et h necessariū est mutari īmo
bile cui sicut dictū est sic simpliciter. et ī
multiter et in eodē permanēs vnū et simpli
citer mouebit motum

Et hoc declarabitur post. primo autē
quia hoc impossibile est alio modo ut sit
generatio et corruptio et trāsmutatio
aliarū nisi sit hic aliquid qđ mouet et

mendit hic qñ est manifestū qñ qđ verificatū
fuerit ex hoc q̄ omne motū ex se q̄ quietat q̄nq;
et movetur quādoq; movetur ab extrinseco. et ē
declarandū q̄ primū ex se nichil est extra ipm. sed
tur manifeste in sphera figura q̄ primū motū ex
se non quietat ōmno. et cū ista demonstratio
alia a predictis. quoniam illud qđ hūc sequi
tur sermonē qđ' apparet ee cōplementū istius
demonstrationis idē apparet cū demonstratio
ne predicta et patet ex suis verbis in principio
istius capituli ipam ee aliā demonstrationē
a predicta

Ex quibus est satis quia si aliquid est im
mobilū quidē movendū et ipōr quietē sed
amdens moveatur impossibile est continu
ū motū movere quare siquidē necesse est cō
tinue motū esse aliquid. oportet primum
movens īmobile et non sedm amdens. sic de
let sicut diximus in his que sūt esse neces
sabil' quidē et īmortalis motus et manere
qđ' est ipm in seipō et in eodē. principio eū
manente necesse est et ōne manere qđ' cōti
nuū est ad primapū non est aūt idē mo
ueri sedm amdens a seipō et ab altero ab
altero quidē eū inest et coū que sunt in
tio quibusdā primapijs quecūq; serīdū
plures fuerunt motus. alterū autē corrup
tibilibus solū.

Et hoc igitur erat homo certus q̄ si ali
quid fuerit ex eis que non moventur sed
movetur + eā per amdens impossibile ē
ut motus sit eternus. et ideo si fuerit necesse
ut motus sit eternus necesse est ut primus
motor sit qui non movetur neq; p amdēs
sed necesse est sicut diximus superius ut ī
mobilis sit aliquis motus qui non cessat
neq; remaneat ipm eā in eadē dispositio
ne qm̄ qū primapū remanserit totū necel
sario remanebit qm̄ sit continuū ex primo
et aliquid moveri per amdens ex se. a
re alio non est idē. illd' eū qđ' movetur ex
alio movetur eā in quibusdā primapij'
rum que sunt in celo. s. ea que trāsferūtur
modis translationis plumbus vno aliud
autē moventur in corruptibilibus tantū

Patet ex hoc igitur qđ' apparet in mo. lu.
toribus non motis que sunt in aīalib9. s. q. q̄
sunt mota p amdens erit hō certus in hoc. q̄
si aliquid ponatur movere totū et ponat' ex
hoc moveri p amdēs. sicut aīe animalū. q̄

motus totus non erit eternus. D. d. necesse est
igitur vt sit primus motor ic. i. et qm̄ declara
tū sit q̄ista mouentia mota qñq; movētur t
qñq; non moventur p amdens est necesse sic
diximus si vnus motus est continuus qui
non cessat ut motor illius sit non motū p ac
cidens et intendebat p hunc sermonē vt videt
dissolucre questionē contingentē ex istis mo
tis ex se que quiescunt qñq; et moventur quā
doq;. qm̄ qū declarauit q̄ motor in istis ē mo
tor p amdens et demonstrauit q̄ primus mo
tor totus non est motū nec amdens aliter nec
essentialiter dissoluetur ex his duobus qđ cō
tingens ex his in primo moto ex se ista cū ex
istimantur quiescere et moveri hoc est q̄ mo
tor in eis moveatur ōmno. et qū apparuit
q̄ motor in eis movetur p amdēs. et hinc de
monstratū q̄ motor totus non movet per
accidens dissoluetur questio contingēs ex is
tis in motu totus. et pōt intelligi ex hoc ser
mone q̄ est demonstratio p se sicut diximus
D. d. et q̄ remaneat eis ipm ic. i. et necesse ē
vt sit hic primus motor non trāsmutabilis
vnus qui sit causa q̄ mundus remaneat idē
et sedm eandē dispositionē primapū eū et. q.
remanserit vnū tunc illud animis est primapi
um. s. totū remanebit necessario qū totū sit
continuū cū ea. s. cū patre ipius non genera
bili neq; corruptibili. s. cū primo moto ab is
to primapio. qm̄ si iste pars continua cū ea
fuerit generabilis aut corruptibilis. tucmū
dus non remanebit idē et erit illic primapū
pius ipō qū necesse sit vt motus sit aīi mo
tū mouentū ab eo. et intendebat declarare q̄
q̄ qū fuerit verū q̄ totū eius est eius dē dispo
nionis essentialiter necesse est vt hoc sit a prī
cipio qđ' est primapū per se non ꝓpter aliqđ'
accidens. et si posuerimus q̄ istud primapū
movetur p amdēs. et fuerit iste motus neces
sarius in ipō moueri contingeret ut aliqđ sit
essentialiter in aliqua dispositione a prima
pio qđ' est primapū p accidens qđ' est impossi
bile. D. d. et aliquid moveri per accidens ic. t
dixit hoc. quia forte aliquis pōt dubitare in
hoc qđ' dixit. apparet eū q̄ ipe ponit istd' pri
mapū movens non motū nō quia alteratur
nec quia augmentatur ex extrinseco neq; q̄
movet se in loco p accidens sicut accidit aīa
bus animalū. quia constituūtur p primū
subiectū qđ' movēt. sed istud primapū nō con

qñ q̄ quescat. s. qñ fuerit remotū et declarauit quomodo sequitur necessario vt primū motū qd̄ mouetur a motore qui non mouetur sit et nū. et quomō sequitur ex hoc vt sit causa motus cōtinuoū. apparuit ex hiis illud de quo q̄ fuerit primo et est quare quedā etiā mouēt² qñ q̄ et quescāt qñ q̄ et quedā mouētur sēper et quedā nūq̄ et dixit et apparet etiā ex hiis ic. i. ex p̄dictis igitur apparet illud in quo dubitabamus primo et est q̄ non oēs res mouētur neq̄ oēs quescāt. et causa in hiis est q̄ ista etiam non diuidūtur in duos modos tantū q̄ nū vnus est motū semper et alius quescens semp. sed sunt hic aliqua que mouentur qñ q̄ et quescāt qñ q̄. et aliqua q̄ mouētur semper et quescāt sēper et q̄ causa in toto declarata est nunc ex hoc sermone et est q̄ quedā mouentur a motore eterno qui non mouetur. et ideo ista mouētur semper. et quedā mouentur a motore moto. et ideo contingit eam vt ista moueātur qñ q̄ et qñ q̄ quescāt et quedā nūq̄ mouētur. et est motor eternus de quo diximus ēē motorē vno motu tantū et hoc intendebat qū dixit. istud aūt qd̄ est non motū ic. i. ens aute qd̄ est non motū. mouet eodē modo vno motu simplici. quia est simplex non cōpositū idest non habens naturā. iam igitur apparēt hec tres dispositiones cā sue causis. et est q̄ quedā eoū nūq̄ mouētur et causa eius est quia est simplex nō cōpositū. et q̄ quedā semper mouētur. et aī illius est quia mouētur ab hoc motore simplici. et quedā que mouentur qñ q̄ et quescant qñ q̄ et causa illius est q̄ motor eoū mouet² et debes intelligere hic per motū et quietē oēs trās mutationes cōpositas et de motu etiā motū localē tm. et debes scire q̄ secundum hunc modū possibile ēē vt motus non fuerit a motore non moto. s. mediante moto eterno. et ideo quia posuit primā primū eternū et primū motū ēē nouū non potuit dissoluere questionē accidentē in hoc. sicut accidit logicis in hac lectione

¶ Attuero aliud facientibus primā primum magis erit de his manifestū considerandū cū est verū esse aliquē motū primū contingit esse aut non. et si contingit quis hic et quis est primus motuū. manifestū est ei qui liquidē necessariū est semper motū ēē primus autē est et continuus secundum quē primū mouens mouet. et hunc motū q̄dē necessariū est vnū et eundē esse continuū et primū

¶ Deinde hoc apparebit manifestius magis considerando alio modo considerandū est ei verū sit possibile q̄ aliquis motus sit continuus aut non et si hoc fuerit possibile q̄s motus est iste. et quis motus est primus motuū. manifestū est cū q̄ si fuerit necesse ut motus eternus sit et fuerit aliquis motus demonstratus primus et continuus necesse est ut primus motor moueat hunc motu qui est necesse ut sit vnus et continuus et primus

¶ Dixit et hoc apparebit ic. i. ex p̄scientiis de hoc. s. quis motus est iste motus. qñ q̄ apparebit demonstratus in mūdo. tunc sensus conueniet demonstrationi. et est sicut dictum manifestus. s. qñ tunc verificabitur modo qui est causa in quiete quoniā dā etiā qñ q̄ et in motu eoū qñ q̄ et ipse sicut dixit perficitur hic de duobus. s. quis motus est iste motus. et quis motus est primus motus motuū sensibiliū. manifestū est sicut diximus q̄ si fuit hic motus primus cōtinuus q̄ primus motor debet mouere hoc motu. q̄ primus motus necesse est vt sit a primo motore. et p̄scientiatus est in sexto quis motus qui potest ēē infinitus. sed hic cōplebit p̄scientiā bene de hoc. d. d. manifestū est etiā q̄ si fuerit necesse ic. i. et necesse est p̄scientiam de primo motu quis motus sit. quoniā manifestū q̄ si fuerit necesse vt sit hic motus primus continuus. oportet considerare quis motus sit ille qui p̄t esse continuus. qñ necesse est vt iste motus sit primus motorus. i. qñ q̄ declaratū sit q̄ est hic motus primus continuus demonstratus. necesse est ut ille motor sit ille quo mouet primus motor

¶ Tribus autē existentibus motibus aliquidē secundum magnitudinē. et alio secundum passionē. et quodā alio secundum locū quē vocamus latam mutationē hunc necessariū est ēē primū. impossibile enī est augmentū esse alterationē non precedente qd̄ ergo augmentatur est quidē tanq̄ simili augmentatur est autē tanq̄ dissimili. contrariū enī alterātū dicitur contrario ab hoc. fit ōne qd̄ fit simile simili. necessariū igitur est alterationē esse in contraria mutatione. at uero si alteratur indigebit esse alterans

mouetur·qd' eñ non mouetur semp mo uet eodē modo quia istud non trānsmutatur ōnino in respectu mot̄. motū aut̄ ab alio qd' mouet quia fit in dispositionib⁹ diuersis in respectu eiusdē. ideo non est eñ eiusdē motus. sed quia est in locas aut formi' contrarijs ideo laugitur p suū motū res ad nas. et quāq; erit quiescens et quāq; motū et ex hoc eā apparet illud in quo dubita bamus prius. s. quare non ōnes res mo uentur aut oēs quiescāt. aut sūt diuise in duas partes. quarū una est motū semper et alia quiescens semper. sed sunt hic res q̄ mouentur quāq; et quiescāt quāq;. causa aūt in hoc est manifesta. et est q' quedā res mouentur a non moto eterno. et ideo mo uentur semper et quedā non mouentur nisi a moto trānsmutabili. et ideo necesse est eā ut sunt trānsmutabilia. illd' aūt qd'ēñ motū quia est sicut diximus sim plex et permanēs in eadē dispositione mouet vno motu simplici .lm.

Q Uaritur m hoc sermone mducere causā quare quā fuit necesse vt primū motū a mo tore non trānsmutabili sit eternū et motū in loco et est conuersio ei qd' declaratū est ī prīo apio istius tractatus. s. p exp̄bationē essen ce istius moti fuit probatū primū motorē ēē. et ex hoc apparet ei illud qd' quesiuit ī prīo apio. s. hoc p quedā res mouētur semper et que dā mouentur in vtrūq; dispositione et que dā non mouentur semp. et causa in hoc est conclusio predictorū. qm̄ qū declaratū est h' esse motorē eternū et motū ab eo eternū vult in hoc sermone mducere ex hac conclusione. hic esse motorē eternū causā quare quā fuit mo tū eternū. et res que mouentur quāq; et quies cāt quāq; secdm p est consuetudo in hac scientia. procedere de posterioribus ad priora ī prīo et post dare de priorib⁹ causā posteriorū. et ideo incepit hic a priori qd' demonstratū est ex po steriorib⁹ in dando causas posteriorū et est motor qui non mouetur et dixit si igitur fu erit hoc aliquid ꝛc. et hoc est conuersū predic ti. in predicto enī processit de posteriori ad pri us declaratū enī fuit hoc. s. q hic est motus eternus. necesse est vt sit hic motū eternū. et q hic est motū eternū necesse est vt sit hic mo tor eternus. hic autē intendit conuersū. s. q est hic motor eternus. necesse est vt motū ab eo sit eternū et si non. tunc suū mouere non erit eternū. D. d. et hoc declarabitur post. primo aūt ꝛc. i. et hoc apparet eā ex positione eius qd' ē na tum mouentē esse hmōi modi. s. non motū. et ex positione eā eius qd' est mota ēē generabilia et corruptibilia. sequitur enī ex his duobus vt ille sit motū eternū medium inter hunc motorē qui non mouetur. et inter mota generabilia et corruptibilia qd' mouetur ab illo primo mo tore. et mouent istu. et qū dixit h incepit mdu cere modū ex quo patet hoc et dixit. illud enī qd' non mouetur ꝛc. i. et causa in hoc est q illd' qd' nō mouetur neq; essencialiter neq; acciden taliter non mouet nisi vno motu semper et ea dē dispositione. D. dixit causā in hoc et dixit. quia nūq; trānsmutatur ꝛc. i. ex hoc qd' declarātū est. s. q non est motū p accidens. i. ex moto ab ipō. sicut accideret si primū motū ab eo esset ge nerabile et corruptibile. sed intendebat q quā posuimus q iste motor est non motū per accidēs et q motor generabilium et corruptibilium est mo tū aut essencialiter aut accidentaliter. sequit ex hoc vt primū motū ab isto motore non sit generabil' et corruptibil' et q qū fuerit positū motū eternū mouere ab hoc motore qui non mouetur in loco erit possibile in hoc moto vt sit causa generabilium et corruptibilium sedz ppī quitatē eius et remotionē ab eis et erit neces se vt ipm sit primū motū ab illo motore qui non mouetur. et hoc intendebat qū dixit mo tor autē ꝛc. i. q motor qui mouetur a motore non moto contingit ei necessario ut sit ī dui sis dispositionib⁹ de rebus quas mouet. s. in ppīquitate et remotione. D. d. qm̄ non erit eā causē motus. i. et impossibile ēē vt iste motor motū sit causa vnius motus tantū. sed duū soū motuū ppter hoc q motor qui mouetur erit in locas diuersis et dispositionib⁹ diuersis et sic agret idē duo contraria. D. gl. q qū sol fuerit in tropico hyemali habebit respectū ad illa que sunt sub tropico estiuali in dispositione con traria et sedm q erit in tropico estiuali. D. d. et ppter hoc ꝛc. i. et ppter ppīquitatē et remo tionē. D. gl. qm̄ sol qū fuerit hanc diximus in tropico estiuali tunc laugitur eā hb; enī trānsmutationē contrariā trānsmutationi quā laugitur ei qū fuerit in tropico hyemali D. d. et si qū erit quiescēs ꝛc. i. et hic arguit eng q̄dlibet ex motore eterno qui mouetur vt qāq; mouetur ab eo. s. qū fuerit ppīquū et

de potentia in actu in qualitate sed ip alteratur
v.g. qñ facit illud qd est in potentia calidū et
frigidū. calidū in actu et frigidū. et impossibi
le est vt illud qd est in potentia calidū aut fri
gidū. fiat calidū in actu et frigidū in actu ni
si trāsmutans sit calidū in actu et frigidū in
actu. D.d. et manifestū est ip dispositio motor'
ꝛc. l. et quia primū alterans qd non alteratur
non alterat semper sed qñq necesse est vt nō ha
beat se cū alterato īmediate dispositione. sed qñq
approximquet ei et alteret. et qñq removeat
et non alteretur. et ppinquitas et distantia ñ
est nisi per trāslationē. ergo trāslatio precedit
naturaliter alterationē. s. ip qū vtrūq fuerint
in actu. deinde alterūs alterauit postq̄ nō al
terabat necesse est vt alterū moueatur īloco
aut alterūs aut alterantū aut vtrūq. si aūt
alterū fuit generatū. aut vtrūq. et posueim⁹
hoc ee causam eius qd' qñq alterat et qñq ñ
manifestabitur ip trāslatio debet precedere co
mmodo qū alteratio eam precedit generatio
nē. generatio enī. aut est alteratio aut seq̄t
alterationē. et qū declarauit ip trāslatio p̄ce
dit istos duos motus dixit. si igitur fuerint ne
cessarū ut motus continuus sit ꝛc. l. et h qd'
dixit bene sequitur qñ qū fuerit necesse est vt
sit hic motus eternus. et motus eternus est p̄
mus. et motus primus est trāslatio necesse e
si fuit hic motus eternus vt sit hic trāslatio
eterna. et quia trāslatio quedā est prior circu
lans et quedā posterior. s. recta. dixit. et siqua
trāslatio est prior ꝛc. l. et apparet eam ex hoc ser
mone in hoc loco ip si trāslatio fuit duob⁹ mo
dis. s. prior et posterior ip prior est eterna et istu
prioritas sicut diximus declarabitur hic co
modo secūm quē sequitur vt trāslatio sit eter
na. et quia aliquis pōt dicere ip forte trāsmu
tatio que est in substantia est prior aliis mo
tibus quia predicamentū substantie ē prius
aliis predicamentis. incipit declarare eam ip
motus localis precedit trāsmutationē in sb
stantia que dicatur generatio et corruptio et
dixit et eam primā p̄ōm passionū ꝛc. l. et ea
am primā p̄ōm qualitatū apud antiquos
est densitas et raritas. existimant enī ip oēs
prime qualitates sunt grossities et lenitas
et mollicies et duricies reducātur ad istas du
as qualitates existimatur enī ip grossities ē de
sū quodāmodo et leuitas inū quodāmodo et si
militer existimatur ip durū est densū et molle
rarū et similiter calidū existimatur ee rarū et
frigidū densū. et hec non est opinio Ar. sed inter
debat declarare ip hoc cōmune est duab⁹ opi
nionibus. s. opinioni Ar. qui dicat ip primarie
trāsmutationis sunt qualitates quatuor. s.
caliditas et frigiditas et humiditas et siccitas
et opinioni eorū qui dicūt ip primarie ōm q̄
tatū est densitas et raritas et sūt illi qui dicūt
partes ee atomos. et qū ponunt ip fundamenta
qualitatū apud istos sunt densitas et raritas
D. et densitas et raritas sunt congregatio ꝛc. l.
et densitas et raritas secūm opinionē istoz ē co
gregatio et segregatio parūm et sunt modi
secūm quos dicūt substantias generari et cor
rumpi illi qui concedūt substantias generari
et corumpi dicebāt enī ip generatio mundi ē
congregatio parūm et corruptio ē segregatio
illarū et quia ōnia istu reducūtur ad segrega
tionē et cōgregationē. et congregatio et segre
gatio videntur ee in loco. dixit. et ip congrega
tur ā segregatur necesse e ꝛc. l. et qū ita sit n
cesse est ut motus localis precedat oēs trā
mutationes secūm hanc opinionē. et secūm op
nionē veram dedit aliā rationē in augmenta
bili a predicta et dixit. et eam augmētabile et
diminuibile mutāt loca secūm magnitudi
l. vt michi videtur ip augmētabile necesse est
ip instrumenta trāsferuntur ad ipm. et hoc au
gebitur. et similiter diminuibile necesse e ni
feratur ab eo aliqua pars eius. et tunc dimi
nuatur. et secūm hoc motus idē precedit moti
augmēta et diminutiones

¶ Amplius et hic considerandum est quo
niam est vna mutatio prima est. primū
sicut in aliis sic et in motu dicitur vnūq
mū multipliciter dicatur aut primū quo
non existente non aūt aliud. illud aūt sine
reliquis et tēpore. et secūm substantiā qui
qñ motū quidē necessaria vū est esse cōtinu
ens vnūq continue aut continuus aut ip
consequenter. magis autē q̄ continuus
dignius est motū continuū q̄ consequēs
ee dignius autē aliquid unus semper una
tura esse si sit possibile. possibile aūt est e
continuū. monstrabitur aūt posterius.
nunc aūt hoc supponatur et hinc ne vnū
aliud possibile esse. sed aut loci mutatio
necesse est ergo loci mutationē esse primā.
ner vna necessitas est ner augmentari ne
alterari qd' fertur ner ia ferri ner corrupi

et agens ex potentia calido actu calidum manifestū igitur q̄ mouens non similit̄ se habet sed aliq̄n quidē ꝓpius est. aliquā do autē longius et q̄d alteratur. hoc aūt sine loā mutatione non contingit esse si igitur necesse est semper motū esse necesse ē et loā mutationē semper esse primū mo tuū et in loā mutatione si est alia quidē prima. alia vero posterior prima amplio aut̄ oīm passionū principiū est raritas et densitas et grauedo et leuitas et mollitudo et duritia et caliditas et frigiditas densitates vidē tur et raritates esse quedā. densitas aūt et raritas congregationes et disgregationes sunt secūm quas generatio et corruptio di catur substantiarū que aūt congregant̄ et disgregantur necesse est secūm loā mu tari. at vero sed eius q̄d augmentatur et augmentū primitus mutat secūm mag nitudinē locum

¶ Dicamus igitur q̄ q̄ motus sūt tres s. in magnitudine et in passione et in lo co et necesse est ut iste sit primus motuū impossibile est eū augeri sine alteran augmentabile eū potes dicere ipm augeri per simile. potes dicere ipm augeri per dis simile. nutrimentū enim dicatur esse con trariū ad contrariū. et non continuatur in oīu generante nisi simile cū simili ne cesse ē igitur ut tanū mutatio ad contrari um sit alteratio sed q̄ fuerit alteratio ne cesse est ut aliq̄d alterans sit q̄ extrahat il lud q̄d est in potentia calidū in calidū in actu et manifestū est q̄ dispositio motoris tunc non currit eodē modo. sed forte quādo q̄ aut ꝓpinquior alterato. et q̄q̄ remoti or: et hoc non pōt esse sine translatione. si igitur sit necessariū ut motus eternus sit sequitur necessario ut translatio eterna sit primus motuū. et si aliqua trāslatiō est prior et alia posterior. necesse est ut pri or sit eterna. et eā primā passiōū. et densitudo et raritas. grauitas eū et leuitas et mollicies et duricies. et caliditas frigiditas existimantur esse modi dē situdinis et raritatis et densitudo et rari tas sunt congregatio et segregatio per quas diatur substantia generari et corrū pi. et q̄d congregatū est aut segregatū ne cesse est ut mutet loā. et eā augmenta

tū et diminutū mutant loā sēm mag nitudinem. .Iv.

¶ Quū promisit psentiam q̄ motus sit ex motus continuus et q̄ motus sit ꝑm⁹ motus q̄m necesse est vt sit vnus incepit per sentiam de hoc. s. q̄ motus sit primus mo tus et dixit dicamus igitur ꝛc. et intendit ꝙ motū in magnitudine motū augmenti et diminutionis iste eū motus declaratus ē ee in quantitate. et intendit ꝙ motū in passi one motū alterationū. ℗. d. necesse est vt iste sit primus motuū. i. motus in loco et posuit motus tres secūm q̄ declaratū est in quinto ℗. incepit demonstrare q̄ motus localis pre cedit alios. q̄m necesse est vt one q̄d alteret aut augmentatur aut diminuatur vt ꝑ⁹ trāsferatur. et non apparet de natura trans sluti q̄ necesse est ut alteretur aut augmē tetur nisi per accidens et incepit in hoc demon strare hoc in motu augmenti. et dixit ipossi bile est eū aliq̄d augeri sine alteratione. et q̄ dixit q̄ augmētabile et diminuibile ne cesse est ut alteratio precedat illa. declarauit hoc et dixit augmentū eū pōt dicere ꝛc. i. et necesse est ut augmentabile alteretur et tūc augebitur quodāmodo a simili. et quodā modo a contrario. i. q̄m nutrimentū ꝙ quod fit augmentū quodāmodo est simile et quo dāmodo contrarium. et q̄ dixit hoc de nutri mento dedit causā in hoc et dixit. nutrimen tū eū dicatur ee contrariū ad contrariū ꝛc. i. est eū concessū q̄ nichil agit in aliq̄d nu si contrariū. et quia mutabile agit in nutri mentū. necesse est vt in nutrimento sit aliq̄ pars contraria. et quia nutrimentū copula tur in postremo cū mutabili necesse est vt in eo sit aliqua pars similis. et hoc innuebat q̄. ℗. et non copulatur in oīu generato ꝛc. et q̄ de clarauit q̄ nutrimentū est contrariū. et ꝙ trā sferatur de contrarietate in similitudinē. s. de co trario in contrariū. et trāsmutatio que ē in contrarijs est alteratio concludit ex hoc q̄ nu trimentū alteratur. et tunc auget et dixit. necesse est ut trāsmutatio de contrario in cō trariū sit alteratio. ℗. d. sed q̄ fuerit altera tio necesse est vt sit aliq̄d alterans et h manifestū est ꝙ se. ℗. manifestauit hoc et dixit q̄d extrahit illud q̄d est in potentia ꝛc. i. et necess se est vt alterans sit extra alteratū et aliud ab eo. q̄m alterans est illud q̄d extrahit ꝛc

motus. et qñ alij motus fuerit erit motus localis. et non sequitur q qñ motus localis cōtinuus fuerit ut alij motus sint. et h intēdebat qñ dixit. et impossibile est ut aliquis ipsorū motuū ꝛc

¶. Adhuc tēpore prior est. ꝓpterea cū continuit solū moueri sēdm hunc. sed in uno quidē aliquo habentiū generationē loci mutationē necesse est posteriorē esse motibus. post ipm cui fuerit primū est alteratio et augmentū sed loci mutatio iam ꝓfectorū motus est. sed altera necesse est quod mouetur sēdm loci mutationē prius qđ et generationis causa erit his que sunt. nec fit ut generatio eius qđ generatur. q̄ mā videbitur unius generatio esse prima motuū. ꝓpter id qđ fieri oportet ee primū. hoc aūt in uno quolibet eorū que sunt sic se habz sed alteri necesse est prius aliquid moueri his que sunt qñ et ipm non sit et hoc alterius prius. qñ aūt generationē impossibile est ee primū. oīa eni essent q̄ mouentur corruptibilia. manifestū est qp ipsorū consequentiū motuū nec unus prius ē dico aūt consequenter motus augmentū postea alterationē decrementū et corruptionē. oīus eni posteriores generatiōe sunt quare si non est generatio prior loci mutatione nec aliorū una loci mutatione

¶ et eni est primus in tēpore. sēdm eni eternitatē tēi potest moueri hoc motu h̄ indumduū qđ aliq; qđ habet generationē habet motū localē post ōs motus necessario. non eni generatur nisi postq̄ ē alteratio et augmentū. motus aūt local' est motus perfectiois. sed necesse est ut aliud ab eo moueatur ante motū translationis qđ est causa in generatione generabiliū absq; eo qp ipm generetur. ꝛ. g. qp generans est causa generi. et si non esset ita existimabitur qp generatio esset primus motuū. qñ necesse est ut ꝑmo generetur. sed licet dispositio sit talis in indumduo unoquoq; generabiliū. tamē necesse est ut sit hic aliquid prius generabilibus qđ mouentur et in se semper existat et sit non generatū. et hoc eni nō habet aliquid aliud prius ipō. quia igit est impossibile ut generatū sit primum qñ tunc oīa mota essent generabilia et

corruptibilia. manifestū est qp nullus motuū consequentiū est prior. s. augmentū et alteratio et diminutio et corruptio. oīa eni ista sunt post generationē. et generatio ī est prior translatione. ergo nullus modorū transmutatiōis est prior translatione

¶ Qui declarauit qp motus ꝑter quē hui⁹ inuenitur eternitas in motibus est motus localis. et motus eternus est prior tēpore ceteris motibus generabilibus et corruptibilibus. necesse est ut motus localis sit prior tēpore ceteris motibus. et quia accidit hoc questio ex animalibus ambulantibus quibus motus localis est posterior sēdm tēpus alijs motibus. incepit dicere hic et dissoluere questionē et dixit et eni est primus in tēpore. i. et eni motus localis eternus est prior in tēpore alijs motibus. d. d. per eternitatē eni ꝛc. i. qm̄ per eternitatē existentē in hoc motu potest moueri hoc motu. s. motu prior tēpore ceteris motibus. et qñ dixit qp motus trāslationis est prior oībus motibus in mundo sēdm tēpus et sēdm naturā. s. in mūdo maiori. dixit qp est cōueniens in mūdo minori. s. in hoīe et in aīalibus et dixit. h̄ unū indumduū ꝛc. i. sed hoc indumduo demōstrato moto ex se generabili et corruptibili est continuo ei qđ est in mundo. motus eni localis in indumduus motus ex se generabilibus est postremus motuū. in hoīe eni et animalibus motus localis est postremus qñ non ambulet nisi postq̄ ꝓfectus ꝑ motū augmenta et alterationis. et ante ista est motus generationis. d. d. motus eni localis est motus ꝓfectionis. i. non mouetur in aīali nisi postq̄ ꝓficiatur in alteratione et qñ dixit hoc. potest et aliquis dicere qđ ita est de mūdo magno sicut de paruo. qp motus generationis in eo est prior et localis posterior in tēpore et in natura dixit et necesse est vt aliquid aliud mouetur ꝛc. i. sed impossibile est hoc ee in moto ex se generabili. ita qp non sit hic motū ex se motui locali precedens hunc motū in generatione qui est causa in isto ee semper generabilium continue sēdm qp declarauit tunc prius. et sēdm qp apparet eni hic. s. qp motus localis precedit essentialiter generationē. d. d. v. g. qp generans ꝛc. i. sicut mouetur in aīalib⁹ generantib⁹. s. qp ingrediens ē causa generis ꝓpter

hoꝝ aũt nec vnũ contingit nisi continu
us sit sc̃dm quem mouet primũ motus
Et apparet etiam q̃ translatio est pri
motuũ considerando hoc modo. primũ ẽ
quanadmodũ dicatur multiplex in alis
rebus ita etiã dicatur in motu. primus etiã
dicatur illud qd̃ quum nõ fuerit non est
alia et põt ee extra alia. et dicatur illud qd̃
est prius in tempore aut in essentia. quia
igitur est necessariũ ut motus sit eternus
et non est eternus nisi aut quia est con
tinuus aut quia est successiuus. et est dig
nius ut sit continuus q̃ ut sit successiuꝰ
et melius et opinabimur q illd̃ quod est
sc̃dm naturã est melius si est possibile. et
possibile est ut sit continuus. et hoc declara
bitur post. sed nunc ponatur q impossi
bile est ut alius motus sit continuus nisi
localis. sequitur igitur necessario ut trans
latio sit primus motuũ. translatiõ enim ñ
est necesse ut moueatur alio motu õnino
nec sc̃dm augmentũ. nec sc̃dm alteratio
nẽ nec ut generetur nec ut corrũpatur. ꝯ
impossibile ẽ ut aliquis istoꝝ motuũ sit
nisi sit motus localis sc̃dm quẽ mouet p̃
mus motor .lvj.

Quũ declaratum est q motus trãslationis p̃cedit
naturaliter alios motus. et nõ solũ precedit na
turaliter sed tẽpore etiã et substantia. incepit de
clarare quomodo sequitur ut precedat sc̃; tẽpus
et incepit notificare primo sc̃dm q modos dicit
primus et dixit. et apparet etiã ꝛc. i. q trãslatio est
primus motuũ inducendo rationes sc̃; quas
dicatur primũ in motibus. et demonstrãdo q
motus trãslationis dicatur prior sc̃dm vnũ qd̃
ex eoꝝ. D. incepit inducere modos sc̃dm quos dr
q motus precedit motũ. et dixit. primũ enim q
admodũ dicatur ꝛc. i. primus enim sicut dicitur
in aliis rebus de plumbis vno. ita etiã in mo
tu dicatur de plumbo vno modo. et intendit q
sc̃dm õnes modos sc̃dm quos dicatur primus et
posterius in õnibus rebus. aut sc̃dm plures
dicatur primus et posterius in motu. D. d. dicit
enim primus ꝛc. i. et primus dicatur in aliis rebus
et in motibus multis modis. dicatur enim pri
sc̃dm naturã. et est illud qd̃ qũ non fuerit nõ
erit sc̃dm et qũ fuerit non de necessitate erit sc̃;
V. g. vnũ et duo quia qũ vnũ non fuerit duo
non erũt. et si vnũ fuit non tamẽ sequitur
vt duo sint et intendit qd̃ iã declaratũ est q tri
lis est dispositio motus localis ad ceteros mo
tus. et post declarabitur. s. q qũ alij motus fue
rint erit motus localis. et qũ motus localis fu
erit non sequitur ut alij motus sint. D. incepit
dicere sc̃dm modũ priores et dixit. et dicitur pri
tẽpore et essentia. i. sc̃dm causã. D. d. quia igitur
est necessariũ vt motus sit eternus. i. et motus
est etiã eternus aut quia est vnus continuus
ut declaratũ est de motu continuo aut quia
cõponitur ex motibus successiuis. s. quoꝝ vnꝰ
est ante alĩ et vnus post alĩ ita q finis pre
cedentis sit ãi principio consequentis. D. d. et est
dignius ut sit continuus ꝛc. i. et est manifes
tũ q dignius est et melius q motus eternus
sit vnus et continuus q̃ ut sit successiuus. et
notas etiã est continuatio essentialiter. et ĩ suc
cessiuo accidentaliter. D. d. et nos opinamur ꝛc
. i. et qũ melius est vt motus eternus sit con
tinuus et nos opinamur q õne qd̃ prouenit a
natura semper est melius inter possibilia. D.
d. et possibile est vt sit continuus. i. et qũ posi
bile est q illud qd̃ prouenit a natura est mel
inter possibilia et motus eternus est melius
vt sit continuus. et possibile est vt motus lo
calis sit continuus. sequitur q motus local
in quo inuenitur eternitas sit continuus et
qũ non fuit manifestũ hic q sola trãslatio ẽ
continua dixit. et hoc declarabitur post. i. sed
accipiamus hoc pro vero in hoc loco. s. q nullꝰ
motus ẽ continuus in rei veritate nisi motus
localis. et qũ ita sit. necesse est vt motus local
lis sit etiã primꝰ in tẽpore. et abbreuiatio isthꝰ
sermonis est talis si est melius vt motus eter
nus sit continuus et melius in õi possibili
est illud qd̃ est naturaliter. necesse est vt motꝰ
eternus sit continuus. si igitur motus eternus
continuus sit trãslatio tantũ necesse est vt
motus eternus sit trãslatio. et si motus eter
nus est prior sc̃dm tẽpus. necesse est ut trãsla
tio sit prior sc̃dm tẽpus. et similiter debet esse
prior sc̃dm naturã et sc̃dm causã. et qũ desq
sit primo prius sc̃dm naturã. incepit declarare
ex predictis et ex hac descriptione q iste motꝰ
s. localis est prior sc̃dm naturã. et dixit neces
se est igitur vt trãslatio sit prima ꝛc. i. necesse
est igitur vt motus localis sit prior naturaliter
eternis motibus non enim est necesse vt trãs
latũ moueatur alio modo motuũ. sed alij
motus nõ pũt esse nisi motu localis motus
igitur localis qũ non fuerit. non erunt alij

nisi in as que hñt maiorē ptē in natu
ra necesse est ut iste motus eaꝝ essentia li
ter sit primus ceteris motibus .xvij.

Ista est alia declaratio q̄ trāslatio est p̄or
alijs motibus et dicit. et vlr ꝛc. et vlr manu
festū est q̄ one generatiōis est diminutiō. t one
diminutiō mouetur ad primā p̄fectiōē sc̄z qd̄ ē cō
plementū et finis. s. q̄ est prius alijs primaꝝ
et manifestū est p̄ se q̄ generatiō est diminutiō
q̄m si non ēet diminutiō non moueretur ad
cōplementū. D. d. et sic posterius ꝛc. i. et necesse
est igitur ut one posterius sc̄dm tēpus m ge
neratione sit prius sc̄z naturā. et q̄ dicūt
aiunt hanc positionē dicit et trāslatio ē po
sterioꝝ ꝛc. i. sequitur igitur ex his duab⁹ po
sitionib⁹ ut trāslatio m generato sit poste
rior sc̄dm tēpus alijs trāsmutatiōnib⁹ t̄ p̄or
m natura. one enī posterius sc̄dm tēpus m
generabili ex rebus quibus p̄fectur ē prius
m natura et trāslatio est talis. ergo sequit²
m prima figura vt trāslatio sit prior natu
ra alijs motibus. D. d. et ideo quedā vna n̄
mouentur. i. et quia trāslatio est prior sc̄z
p̄fectiōē alijs motibus. ideo aīalia q̄ non
sunt p̄fecta nō trāsferūtur. i. q̄m q̄ fuerāt
diminuta et caruerāt instrumēto quo fit trā
slatio ideo caruēt trāslatione. et sīr in plātis
aīalia vero p̄fecta hñt instrumēta et trans
latiōnē. D. d. q̄ igitur trāslatio ꝛc. i. et q̄
trāslatio non mouentur nisi in eis que sūt
perfectionis ipōrū naturaliū necesse est ut iste
sit motus p̄fectior alijs motib⁹ et p̄fectus
est prius m natura. ergo iste motus est pri
mus motuū. et hoc posuit sic. trāslatio est
rei p̄fectiōis. et q̄d̄ est rei p̄fectiōis est p̄fec
tius. ergo trāslatio est p̄fectior alijs motib⁹
Deinde declarauit ex hac conclusione causā
eius q̄ trāslatio exstat in aīalib⁹ p̄fectis et h⁹
est demonstratio causē tantū. D. accepit po
sterius et declarauit p ipm prius et fuit de
monstratio per signū et est q̄ trāslatio est
prior quia est in priori in hoc igitur sermōe
sūt tres demonstratiōes. s. causē et esse

Propter hoc et ob hoc nequaq̄ substana
ia mutat eius q̄d̄ mouetur motuū i eo
q̄d̄ fertur sc̄dm eū hunc solū nō mutat²
esse sicut eius q̄d̄ alteratur quale. eius
aūt q̄d̄ augetur et decrementū paciēs
quantū

Et non ppter ista tm̄ est prior. sz ppt̄

hoc eaꝝ quia est inter alios motus talis
q̄ non remouetur illud q̄d̄ mouetur sc̄z
illud a substantia sua. iste aūt solus non
transmutat ipm̄ omnino in sua essentia si
aut transmutatur apud alterationē sc̄z
qualitatē et apud augmentū et diminu
tionē sc̄dm quantitatē .lx.

Ista est tertia declaratio q̄ trāslatio ē pri
mus motuū et fundatur super duas p̄posi
ones quarū vna est q̄ illud q̄d̄ mouetur se
cundū trāslationē non dissipat a sua substā
tia apud suā trāsmutationē. s. q̄ non am
dit ei tunc in sua substantia. trāsmutatio
que cogit ipm̄ exire a sua substantia qū il
lud q̄d̄ mouetur non trāsmutatur nisi tri
tū in vbi. et non sequitur ex mutatione vbi:
mutatio sīe mota q̄d̄ n̄ cogit alios motus q̄
in alijs motibus amdit moto trāsmutatio
in sua substantia sicut in motu alteratio
nis et augmenti. s. q̄ alteratū mutatur i
sua substantia. aut appropinquatur mu
tationi. q̄ alteratio sit via ad corruptiō
et similiter in augmēto q̄ contingit ab
eo ut res diuersetur in quātitate. et q̄ in
tenditur erit via ad corruptionē. et q̄ de
clarauit q̄ illud q̄d̄ mouetur hoc moti
non trāsmutatur in sua substantia q̄d̄ nō
amdit in alijs motibus. et cōiungemus
hanc sc̄dam positionē et est q̄ motus in q̄
motū nō trāsmutatur in sua substātia ō
nino aut si trāsmutatur nichilominꝰ trā
smutatur vnus est melior quam est p̄ior
or natura q̄ non faciat rē trāsmutan a
sua natura sequitur ex duabus q̄ trāslatio
est p̄fectior motuū et q̄d̄ est p̄fectiꝰ est prius
in natura. ergo trāslatio est prior in na-

Maxime aūt manifestū est q̄ mouē
ipm̄ sepīm maxime hunc mouet p̄pe
cundū locū et cuā dicimus hoc ē cōiū q̄
mouentur et hoc esse mouentiū primaꝝ
ū et primū est in his que mouētur ipm̄
sepīm mouens

Et manifestū est si se p̄pue hoc mouē
mouet prima intentionē. et dicimus q̄
primū primarū in motis et motoribus
est illud. s. illud q̄d̄ mouet se .lxi.

Ista est quarta declaratio q̄ trāslatio est
primus motuū naturaliter. et fundatur ī
tres p̄positiones quarū vna est q̄ motū ex se
non mouentur nisi in hoc motu nichil enī

trāſlationē. et dixit hoc quia manifeſtū eſt
q trāſlatio ſignificatus precedit generationē
ſuā trāſlatio autē que precedit generationē
non ſignificatū eſt trāſlatio mundi magni
generantis totū et conſeruans ipm et quia
ita fit manifeſtū eſt q tranſlatio eſt poſteri
or in animali generato motu generationis
q patiens. et ideo dixit poſt. et ſi non eēt
tra
tu ꝛc. i. et ſi trāſlatio precederet de neceſſita
te generationē ſignificatus. tunc exiſtimare
tur q generatio eſſet primus motuū. qm
apparet in iſtis q generatio eſt primꝰ mo
tuū in eis deinde iterauit hoc confirmādo
et dixit. ſed licet hoc ſit in indiuiduo ꝛc. i. ſi
licet hoc accidat in indiuiduo iſtorū gene
rabiliū tamen non accidit hm ōnubꝰ ge
nerabilibꝰ i. quia declaratū eſt q motꝰ lo
calis precedit naturaliter motū generatio
nis et q neceſſe eſt vt ante generationē
ſit aliquid tranſlatū ex ſe et ſi nō. nō eſſet
generatio ōnino. ſi igitur ōne trāſlatū ex
ſe eēt generatū. tunc generatū haberet cauſa
infinitas. contingēt enī ut aīa trāſlatū p ſe
eſſet aliud trāſlatū p ſe. et ſic in infinitū D.
D. et iſtud habet aliud prius ipō. i. et neceſſe
eſt vt iſtud motū. ſ. trāſlatū ex ſe non gene
rabile neq; corruptibile habeat aliquid pꝰ
ipō. et eſt illud qd mouet ipm et nō mouet
D. D. et quia impoſſibile eſt ꝛc. i. et quia im
poſſibile eſt vt motus generationis ſit pri
or natura et tēpore aliis motibus. qm hoc
eſſet tunc mota ex ſe. ſ. in loco oīa eſſent ge
nerabilia et corruptibilia. et ſi ita eſſet non
inueniretur generabile et corruptibile vt
declaratū eſt. D. D. manifeſtū eſt igitur ꝛc
i. et q generatio non ſit prior manifeſtū
eſt q nullus aliorū motuū qui ſequūtur
generationē pōt eē prior natura et tēpore. ſ.
motus alterationis et diminutionis et cor
ruptionis. qm generatio precedit iſtos. et
conſiderandū eſt quomō generatio p̄cedit
iſtos motus. ōne enī qd generatur ſꝫ opi
nionē Ar neceſſe eſt ut alteretur. et ex hoc ex
iſtimatur q alteratio precedit generationē
ſed quia nos videmus q ōne qd alteratur
aīa fiunt generata et ex hoc exiſtimatur q
diſpoſitio in iſtis eſt curialis et q neutra
iſtorū motuū precedit alterū. quo igitur
dixit Ar q generatio precedit alios motꝰ
preter localē. qm in augmēto et diminuta

one et corruptione manifeſtū eſt eos eē poſte
riores generatione. et ſi eā non inueniatur
in iſtis ꝓpter priꝰ priores ſēdm naturā ōne enim
generabile eſt augmētabile. et diminuibi
le et corruptibile et ōne augmentabile aut
corruptibile aut diminuibile eſt generabi
le dicamus igitur q cōſideratio priorū et
poſteriorū in hoc loco eſt ſicut conſideratio
prioritatis et poſterioritatis in predicamē
tis in quibus eſt motus. ſubſtantia enī
quia eſt prior naturaliter ceteris predica
mentis ipm quā auferitur. auferunt alia
p̄dicamenta et quā fuerit non ſequitur vt
ſint alia predicamēta ſed q ſubſtantia eſt
prior eis. et ſi ſequitur vt ſint in ſubſtantia
ex natura materie et precipue materia quā
titatis manifeſtū eſt q via ad eē ſubſtan
tie eſt prior via ad eē aliorū predicamētorꝫ
et intelligo per viā motū generationis vni
us cuiuſlibet predicamētorꝫ. ſēdm igitꝫ hūc
modū dixit Ar q motus generationis pre
dit alios motus. et q motus alterationis
precedit generationē p accidēs. ſ. ſēdm q for
me elementorꝫ ſūt qualitates. aut quali
tates ſequūtur eas et quā poſſunt q motus
generationis p̄cedit alia predicamēta. d.
generatio non eſt prior trāſlatione ꝛc. i. et
quā generatio eſt prior ceteris motibus et
trāſlatio eſt prior generatione. manifeſtū
eſt q nullus modorū motus eſt prior tran
ſlatione

¶ Omnino aūt videtur qd ſit imperfec
tū et in primapū istis quare generatio
poſterius natura prius eſt. vltimū ei lo
cus mutatio ōnibus inest que ſunt in gene
ratione. vnde alia quidē ōnino īmobilia
ſunt vnicelū ꝓpter indigentiā organi
ut plante et multa genera animaliū p
fectus autē inest quare ſi magis inest
loci mutatio magis cōprehendit in ſe na
turā et motus hic primus aliorū eſt se
cundū ſubſtantia

¶ Et vlr manifeſtū eſt q generatū eſt
diminutū. et ſp auget ad p̄imapū. et ſic
poſterius in generato eſt prius in nā et in
flato eſt poſtremū eius qd inuenit in ge
nerato et ideo quedā vina non inueniūt
ōnino ꝓpter priuationē īſtrumēti. v. g
plante et pluria genera aīaliū īperfec
tā ē qā igitur trāſlatio nō inueniuntur

intas aut pfectio et diminutio magnitudinis et que sunt ad ptes contrarias sūt contraria et qd' nūq; mouetur motu demō strato et sunt aute necessario quelcēs manifestū est igitur q; transmutatū quelcat qū putabat in contrariū. et sic in hūt modum est de modis transmutationū. corruptio aut et generatio sunt opposita sīplicit. et que sunt in vnoquoq; indumduo sūt opposita as que sunt in alio. et ido si nō fuerit possibile ut aliquid transmutetur in simul duobus modis transmutationis oppositis impossibile est ut trāsmutatio sit continua. sed necesse est ut inter ea sit tēpus. non aut est differentia inter hoc q; modi transmutatois contradictorij sūt contrarij aut non contrarij. dū hoc solū sit impossibile in as. s. ut insimul existāt in eōdē hoc aut non indigetur in hoc sermone. nec etiā indigetur hoc. s. q; non est necessariū ut generatio sit in contradictorijs nec hoc etiam q; transmutatio est contraria quieti qd' eā nō est. dignū est ut non sit possibile ut quiescat. corruptio autem induat ad non esse. sed illud qd' indiget in hoc sermone est hoc solū. s. utrū inter ea sit tēpus. qū si hoc fuerit. impossibile erit ut transmutatio sit contraria indigentia aut nīa in primis duabus rebus non fuit ad contrarietatē. sed ad hoc q; impossibile est ut existant insimul. et non debemus putare pter hoc q; idē erit cōtrariū plumbus. v. g. q; motus est contrarius quieti et contrarius motui qui ē ad contrariū. sed oportet nos considerare in hoc solo. s. quodāmodo vno et non quodāmodo alio motus igitur et quies opponuntur motui contrario v. g. q; equalitas et tēperamenti superhabūdantia et diminutioni et q; impossibile est ut sit insimul neq; duo motus oppositi neq; duo modi transmutatois oppositi. Ixij.

Intendit in hoc sermone declarare q; motus successiui qui inueniūtur in eōdē motu qui sunt idē genere et diuersi specie nō sunt continui et hoc in quatuor transmutatiōibus et ipse incepit declarare hoc in rebus illoū qū sit manifestus in eis. s. in alteratione et in quātitate et in substantia que dicitur generatio et corruptio et fīdat suū sermonē sup quatuor propōnes quarū p̄ma est q; ōnis motus istorū est de opposito in oppositū. sēda aute est q; illa que sunt de oppositis in oppositu sunt oppositi. tertia est q; idē motū qui mouetur motibus oppositis necesse est ut inter eos sit tēpus quarta vero est q; motus inter quos est tēpus non sunt continui ex quo semper necessario est q; one motū alicuius istorū motuū trāsmutatiōis secundū successionē impossibile est ut motus eius sit cōtinuus et p̄posito dicēdo q; inter ōnes duos motus oppositos qui de motu est tēpus. est talis. q; possibile ē quādoq; ut in illo tēpore sit illud motū quelcēs et qū hoc impossibile. s. in motu generationis et corruptionis vt post declarabitur et ideo quādoq; fit cōsecutio est eadē. hec est igitur summa huius capituli expositio dicit. et apparet q; impossibile ē ꝛc. i. qū fuerit positus motus ē vnus motū dicens eū hunc sermonē aut ponet q; istud motū qd' est cōtinuum movetur altero duorū motuū oppositorū. v. g. augmētatione tantū aut diminutione tantū aut ponet q; est cōtinuum motus p̄ter hoc q; mouetur duobus motibus oppositis secundū continuationē et incepit primo declarare primā intentionē dicēdo. isti eū motus ꝛc. i. et intendit per hoc tres demōstratiōes tantū in motu eū locali non apparet contrietas sicut apparet in istis et post declarabit h. et qū narrauit q; trāsmutatio in istis tribus est de opposito in oppositū incepit dicere oppositum in vnoquoq; eorū et dixit. v. g. qū duo termini ꝛc. i. v. g. qū oppositi generatione et corruptione que terminātur istos duos motus sunt ēē et nō ēē. generatio eū est de non ēē in ēē corruptio vero de ēē in non ēē et intelligo hic p̄ non esse. non ēē simpliciter. sed non esse alicuius. s. non ēē huius generati uel huius corrupti. D. d. et duorum alterationis sunt duo continua. i. duo termini motus alterationis sunt duo continua inter que fit iste motus vt albi et nigri in coloribus et caliditatis et frigiditatis in tangibilibus et alia continua existentia in modis istorū motuū que declarata sunt in septimo istius libri. illic eū declarauit in quo genere qualitatis inueniatur iste motus et qui induxit oppositi que sunt in generatione et corruptione et alteratione induxit etiā ea que sunt in motu quātitatis. et dixit et

est alteratū ex se nec alterat ex se nisi p accidēs
sēd autē est q motū ex se est punapuū rerū mo
tuū·terna vero est q motus qui inueniatur in
puno motu est punus motuū et dixit īpma
tiratione qm̄ accidit ei p accidens quādoq;
ut moueat illud qd' mouetur ab ipo alio mō
motuū sicut accidit aīalibus que mouētur
in loco·s·q corpus calefit·aīal enī in tali mo
tu·s·alteratione mouetur ex se·sed non punu
tus·sed mediante motu locali et augmenta
tī enī non existimatur augere ex se sed p ac
adens

¶ Quod quidē igitur motuū loa mutā
tio prima sit manifestū ex his est·que aūt
loa mutatio prima est nunc demonstratū
est simul autē et q nunc et punus suppos
tū est q contīgit quēdam motū esse conti
nuū et perpetuum manifestū ait eodē mō

¶ Apparet igitur ex hoc q translatio est
punus motuū·que autē translatio sit
prima declaratū erat nunc et manifesta
bitur cum hoc per hanc eandē viā illud
qd' posuimus positione in hoc loco et pu
us·s·qm̄ possibile est ut aliquis motꝰ sit
continuus et eternus

¶ Quod autē declaratū est igitur ex ōmbus istis
demonstrationibus q trāslatio est primus
motuū natura et tēpore·et ista positio erat
prius accepta pro natura·et declarauit ipam
hic·et quia trāslatio est duobus modis recta
et circularis·et fuit declaratū q motus eternꝰ
est continuus et accepit pro vero q motus cō
tinuus est motus localis ex quo declarauit
q motus localis est prior motuū sēdm tēpꝰ
incepit hic declarare et querere in quo motu
inueniatur cōtinuatio per qd' declarabitur q
trāslatio sit cōtinua·et que trāslatio in ver
itate est prima et ideo dixit que autē trāsla
tio ꝛc·et dixit hoc quia nondū est declaratū
nisi hoc·s·q trāslatio simpliciter est prior·d·
d·et manifestabitur aī hoc p hanc eandem
viā·i·p hunc modū considerādi·et intendit p
primus illud qd' dixit in sexto·s·q motus circu
laris solus pōt esse eternus·sed illic nō cōple
uit pscriptionē de hoc·in quo vero tractā
tus iste et aī hunc sermonē nō solūmodo
declarauit possibile esse ut sit hic motus con
tinuus·sed declarauit q necesse est ut sit hic
motus continuus·¶ Ex hoc ergo sermone quē
nitur declarare apparēt duo quoruū vnū est

vt illud qd' primus posuit·s·q possibile est vt
sit hic motus continuus eternus sēdm aūt
est quis motus sit motus continuus quē de
clarauit est esse eternū necessario et hoc decla
rabitur qm̄ declarabit q motū possibile est
esse continuū.

¶ Quod quidē igitur aliorū motuū nō
vnū contingit continuū esse ex his manu
festū est·ōnes enī ex oppositis in contraria
sunt motus et mutationes ut generatio
nus quidē et corruptiones ee et non esse ter
minī sunt alterationis autē contrarie pa
siones augmento et decrimento aut īng
nitudo aut parvitas aut perfecto mag
nitudinis aut imperfectio·contrarij autē
sunt qui sunt in contraria qd' aūt nō sp
mouetur sēdm hunc motū quo mouebat
prius necesse est primū querere·manife
stū autē est q querat medio in continuo
mutatus similiter autē et in mutationib⁹
opponūtur enī generatio et corruptio si
pliciter et singulariis singulari·quare si i
possibile ē simul mutari oppositus nō erit
continua mutatio·sed medium erit ipārī
tēpus nichil enī differt contrarias aut
non contrarias esse sēdm contradictionē
mutationes·si solū impossibile est simul
idē inesse hoc enī ad rationē vtile non est
nec si non necesse est querere in contrariis
quē nec est mutatio quieti continuū non
enī querat fortassis qd' non est·corruptio
autē in non esse est sed si medium est tēpus
non erit mutatio continua·nec enī in pri
oribus contrarietatis vtile fuit sed non cō
tingit simul esse non oportet autē tradi
ri q idē plurib⁹ erit continuū·vt motus
et status et motus qui est in contrariis sed
hoc solū est accipere qd' opponitur quodā
modo et motui et quieti motus contrarius
sicut equale et mensurabile excellenti et ei
qd' excellitur·et quidē non contingit simul
oppositos nec motus nec mutationes ee

¶ Dicimus igitur q appāret impossibile
esse aliquē motū aliorū esse continuū ex
hoc sermone·motus enī et oīs modi tā
mutationis sūt de oppositis in oppositum
v.g. qm̄ duo termini generationis et cor
ruptionis sunt esse et non esse et duo ter
mini alterationis sunt duo contraria·et duo
termini augmenti sunt magnitudo·et p

bet puncapū et fine. Fuus cū motus naturaliter non est motus sed quies et similiter puncapū motus est ex non motu nisi sit p accidēs sēdm hoc igitur est intelligenda ista demōstratio. et quia ista declaratio est cōmunis ōnib⁹ trīsmutatiōib⁹ p̄a nūt p̄a trīsmutabilib⁹ q̄ recipiūt q̄ete. d. nō cū est dūa ꝛc. idest ista demonstratione non indigetur ponere duas trīsmutationes continuas ee sicut fuit factum puncta sed tantū indigetur in ea hoc. s. q̄ impossibile est ut contradictorie opposita sint insimul. D. d. neq; indigetur in eo eaū. et ista demonstratio non indiget illo qd' acceptū fuit in puncta. s. q in eode non existūt duo cōtinua insimul neq; eaū indigetur in hac demōstratione illo tertio posito in puncta. s. q quies est continua motui. Deinde dedit causā in h° et dicit qd' cū non est ꝛc. i. et causa in hoc q ista trīsmutatio non pertinet ad quietē est q̄n trīsmutatio que est corruptio pertinet ad non ens. et non ens n̄ dicat² quietem nec trīsmutari nec ee continuū. et oīa ista erāt accepta in puncta demonstratione. D. d. sed illud qd' indiget in hoc sermone ꝛc. i. illud cū qd' indiget declaratiōe in hac demonstratione vli est hoc vnū solū. s. q inter oīs duas trīsmutationes oppositas quocūq; modo sit modorū trīsmutatiōis est tēpus hoc ei verificato verificabitur impossibile ee duas trīsmutationes oppositas ee continuas. D. d nūi cū indigetur in hoc ꝛc. i. et iste due demonstrationes differūt. quia demonstratio qua utitur hic in hoc q due trīsmutatiōes oppositе nō sunt cōtinue non indicat ad hoc q duo continua existunt in eode insimul ꝛ ad hoc q impossibile est ut duo opposita sint insimul. s. ens et non ens. q̄n duo puncta. s. duo opposita de quibus dictū fuit in hac demōstratione q ea ee insimul est impossibile. s. impossibile ad qd' indicat ista demōstratio non fuit hoc. s. duo continua existere in eode insimul sed duo contradictoria existere insimul. s. ens et non ens. et quia in puncta demonstratione fuit acceptū q trīsmutatiōes oppositе sunt continue ad inuicē et q quietes q̄ sunt inter eas sunt continue eaū. et contingit in hoc questio vtrū vnū continuū habeat plures vno cōtinuo qū sit famosū q vnū continuū non habet nisi vnū continuū incepit dissolvere hanc questionē et dicit. et nō de-

bemus petere ꝛc. i. et non debemus incipi hoc q̄ possumus sermonē dicentis q continuum sit nobis ut idē habeat duo continua q̄n cū possibile q vterq; duorū motuū oppositorū est continuus reliquo et q quies ex qua incepit vterq; motuū est continua ipi motui et sic motus habebit duo continua. s. licet motui et quietē. Deinde dedit responsionē in hoc et dicit. sed non debemus considerare in hoc solo et non in alio. et ista questio addit in pluribus et ideo non est considerāda in hoc loco solo. D. d. motus igitur et ꝛc. opponuntur ꝛc. i. non cū est impossibile dicere q motus est continuus quieti et motui sicut dicatur q equale est continuū magno et parvo et mediocre est continuū minori et maiori. et intendebat p hoc notificare q possibile est idē habere plura vno continuo aut q̄n continuetas que est inter ea non est magna. sicut media que sunt inter continua aut q̄n idē habebit plura continua diversis modis. et ista est dispositio motus. motui cū sēdm quē motus est continuus motui est alius a modo sēdm quē motus est continuus quieti. et equale ē cōtinuū magno et parvo sēdm hoc q continuetas que ē inter equale et non equale est vna. et similiter videtur ee in ōnibus medys cū extremis. D. d. et q impossibile est ut sint insimul ꝛ. i. non cū indigetur in hac declaratiōe ponere continuū habere vnū continuū. sed h trīs indigetur. s. impossibile ee duos motus oppositos existere insimul.

¶ Amplius in generatione et corruptione nec pauca inconvenientia esse videbuntur si factū inter necesse est corrūpi et nullo tēpore permanere quare ex his vtiq; fides alijs physicis cū est similiter se habere omnibus

¶ Et eaū malū est ōm modo existimare de generatione et corruptione q res q̄ generatur necesse est ut corrūpatur statim et non remaneat tēpore ōnino et ex hoc erit certitudo de hac intentione in alijs partibus cursus cū necesse est in illis omnibus eode modo .bxij.

¶ Idest et impossibile ē existimare q motus generationis est continuus cū motu corruptionis. ita q generatū nō habeat esse ōnino nisi in potentia. q̄n si ista duo motus esset

duo termini augmenta et dminutiones ꝛc
i. et duo termini oppositi in augmento ⁊ di
minutione sunt magnū et paruū et est ita
sicut dicit qm̄ res naturales habent magni
tudines terminatas. minimus igitur hō
est terminatus naturaliter. et similiter ma
ximus si enī magnitudines uerū nō essent
terminate tunc magnitudines non habe
rēt ꝓfectionē quesitā in natura per motum
augmenta. manifestū est enī ꝑ se. qm̄ quē
admodū non quelibet actio fit ꝑ quālibet
qualitatē. s. ꝑ quālibet formā. ita est mani
festū ꝑ se cē impossibile ut quelibet actio en
tis sit ꝑ quālibet magnitudinē. sed vnaq̄q
actio actionis ꝓpriam̄ cuilibet enti habz q̄li
tatē ꝓpriā et quantitatē ꝓpriā sicut igit̄ ac
tio hominis non pōt pcedere nisi a forma ho
minis. ita impossibile est ut actio eius pce
dat nisi a sua magnitudine. magnitudo
igitur hominis est terminata naturaliter
et similiter sua forma et similiter in vnaq̄
q; rerū naturaliū. D. dicit aut perfectio ā di
minutio magnitudinis. i. ī motu augmēti
et dminutionis et qū declarauit ꝙ impossi
bile est ꝙ isti motus sunt continui eterni sed;
ꝙ sunt idē motus qū sunt de continuo in cō
tinuū et de opposito in oppositū et qd̄ est tale
est vnum et pōt aliquis dicere forte ꝙ conti
nuatio in eis est ꝓpter trāslationē ipius mo
ti de alio motu in motū oppositū ei in illo ge
nere ita ꝙ iterū non sit quies. D. g. ut altera
ti moueatur de albedine in nigredinē. deīde
de nigredine in albedinē. ita ꝙ non in medio
sit quies et sit in infinitū. Dicat respondēdo.
et illa que sunt in partes continuas sūt cō
tinua. i. et non est dicendū ꝙ motus oppositi
stauū uerū sunt continui. motus enī qui sūt
ad partes oppositas sunt oppositi. et intendit
ꝓ partes oppositas continua in alteratione D.
D. et qd̄ non mouetur semper fuit ꝛc. i. et ōne
qd̄ mouetur motu qui habet principiū ⁊ fi
nē et antea q̄ mouebatur erit ens necesse ē
ut moueatur post quietē non post motū et
si prius mouebatur motu continuo postea
ou et dicit hic ꝙ ōnis motus desinēs nō de
sunt nisi qui auferatur potētia ab eo in quo
fuit trāsmutatio. et hoc erit qñ illud fit ī ac
tu. et ōne qd̄ est in actu est quiescēs necessa
rio. qm̄ si moueretur esset in potentia. et si
esset in potentia tunc motus non finit. qd̄

est cōtra positū. et hec declaratio cōmunis est
duobus motibus. s. alterationis et augmēti
in trāsmutatioē autē generationis et corrup
tionis non appareat alicuius duoꝝ motuū ex q̄
ete motu inter eos qui illud qd̄ trāsmutatur
hoc motu trāsmutationis non est aliud̄ demō
stratū in duobus extremis motuū et ideo pro
cessit in hoc ꝙ aliū viā cōmunē aliis trāsmu
tationib⁹ et est qui inter ōnes duos motꝰ op
positos est tēpus necessario. et qm̄ ita sit dicit
et sdm hunc modū ꝛc. et intendit ꝓ modos
trāsmutationis trāsmutationes residuas et
dicit ꝙ generatio et corruptio sunt opposita
simpliciter quia opponūtur sibi sdm cē et nō
esse. D. d. et qd̄ est in vnoquoq; mdmduo ꝛc
i. et generatio existēs in aliquo mdmduo
est oppositū corruptioni existenti in illo eodē
mdmduo. i. qm̄ impossibile ē ut generatio
et corruptio insimul sint in eodē mdmduo
in eodē tēpore. ergo inter illos est tēpus neces
sario et qm̄ ponit ꝙ iste due trāsmutationes
sunt oppositē dicit. et ideo si non fuerit possibi
le ꝛc. i. et qm̄ fuerit positū ꝙ due trāsmutatioēs
oppositē sint continue sine aliquo tēpore in
posito contingeret necessario ut idē trāsmutet
duabus trāsmutationib⁹ oppositis īsimul
qm̄ si motus de albedine in nigredinē sit cō
tinuus cū motu de nigredine in albedinem
tunc illud qd̄ mouetur de albedine. movet
ad albedinē sdm igitur qd̄ mouetur de albe
dine diminuit eam et acquirit nigredinē. et
sdm ꝙ mouetur ad albedinē diminuit nigre
dinē et acquirit albedinē. ergo in eadē dispo
sitione acquirit eandē partē albedinis et di
minuit illā et mouetur eaū duobus motib⁹
cōtrariis insimul qd̄ est impossibile. et sili
ter dicit in generatione et corruptione et in
aliis trāsmutationib⁹ ab eo et in motu lo
cali demonstratio enī cōmunis est ōmibus
trāsmutationib⁹ et qū duo motus nō fue
rint insimul sequitur ꝙ inter eos sit tēpus
necessario. et ista demonstratio non debz in
telligi nisi in eodē moto qd̄ mouetur duob⁹
motibus contrariis habentib⁹ principiū ⁊
finē non in motibus successivis qui sūt in
pluribus motibus sicut motus chordarū
apud passionē earū oīm neq; in duobus
motibus quorū alter est ꝓfectio alterius in
eodē moto. qm̄ inter ōnes istos non ē tēpus
neq; aliquis eorū est motus ꝓfectus. s. ha

ligi ambe. D. d. si igitur alter ꝛc. et hoc est ma
nifestū per se in motu cōposito ex duobus mo
tibus. D. cf. q si fuerit impossibile ut motus rec
tus sit infinitus impossibile erit ut annuus a
cyclinatuus sit infinitus. si autē intellexerim⁹
p cōpositū sc̄am intentionē. tunc difficile cō
prehenderetur in ista demonstratōe. qm̄ si vn
cus est ille in quo impossibile ē vt sit infinit⁹
manifestū est ut iste modus istoꝝ impossibi
le est ut sit infinitus. si autē vncus est ille
in quo est impossibile ēe primationē finitatis
existimatur q non apparet in eo hoc qd̄ dixit
Ar. s. q si alter fuerit impossibile ut sit infinit⁹
impossibile erit hoc in cōposito simplices enī
motus in quibus impossibile est hoc sūt in
hac mixtione in potentia in mixtione autē
scdm primā intentionē sunt in actu. et ideo
difficile possunt adaptari sua vocabula hu
ic modo mixtionis nisi coniungatur ei ad
fundamentū et est q ōne qd̄ est in potentia
aliquid necessario exibit in actū. et si nō tūc
natum egredi eo ese tunc igitur verificabit⁹
nobis q impossibile est vt motus mixtus ex
recto et circulari sit infinitus. et si posuerim⁹
q circularis est vncus. qm̄ erit finitus ī po
tentia in quantū habet in se in potentia mo
tus recti. et pter latentia istius intentionis
diximus q prima expositio est manifestior
et qū declarantū fuit in sexto q impossibile
est ut motus rectus sit infinitus et pōt ali
quis dicere qm̄ forte infinitas est possibilis
in eo scdm reflexionē motu in eodē spatio fi
nito viabus infinitis dixit et manifestū ē
q trāslatū per lineā rectā ꝛc. i. et manifestū
est q trāslatū super lineā rectā finitā eūdo
et revertendo non movetur vno motu sed
duobus motibus contrarijs. Deinde decla
rauit qūo sunt contrary. et dixit. motus eī
in loco ad superius ꝛc. i. et necesse est vt duo
motus quibus movetur vnū motū in eodē
spatio scdm rectitudinē sunt contrary. qm̄ si
alter motus fuit ad superius reliquus erit
oppositus ei. qm̄ ad inferius. et si ad infer⁹
reliquus erit ad superius. et si ad anterius
reliquus erit ad posterius. et si ad dextrum
reliquus erit ad sinistrū aut econuerso et hō
fuit necessariū. qm̄ dimensiones corporū
sunt tres longitudo latitudo et profunditas
extrema longitudinis dicūtur superius et ī
ferius latitudinis dextrū et sinistrū et pro

fūditatis anterius et posterius et debes scire q
iste partes sunt distincte in natura in hoīe
et similiter in mundo sed in homine sunt
manifeste per se in mūdo autē per demon
strationē et quia manifestū est q iste sunt
modi contrarietatis in loco dixit iste cū sit
modi contrarietatis in loco et qū cōcluserit
q iste duo modi sunt cōpositi incepit declara
re q duo motus oppositi non sunt vnus ad
concludendū q duo motus qui sūt huius
modi. s. scdm rectitudinē non sunt vnus et
dixit et iam determinauim⁹ primus. i. motus
qui est vnius motus et in vno tēpore et in eo
dē spatio. i. non diuersa duabus differentijs
oppositis. Deinde declarauit hoc tria et dixit
illa cū p que cōplentur hoc sunt tria ꝛc et in
tendit q locus est genus in quod ē motus
trāslationis et passio est genus in qua est
motus alterationis et forma est natura
qua est motus generationis et corruptionis
et magnitudo est genus in qd̄ est motus
augmenti et diminutionis. et intendit
deū aliqd̄ corpus celeste sicut erit tūc sua
sū et qū posuit q vnus motus ē ille qui nō
diuersatur. neq; scdm rectitudinē motū neq; scdm
neq; scdm formā. s. spēm dixit contrarius vel
differūt scdm formā ꝛc. i. et qū declarauit hoc
q motus reflexa sc̄ilicet et motus circularis differūt scdm
formā et naturā et vnus motus non dif
fert a se scdm formā sequitur ex hoc in scdm
figuram q duo motus reflexa nō sunt vnus
et qū posuit q motus reflexa nō sūt vnus
hoc quia sunt contrary notificauit in quo
genere differūt scdm formā. et dixit illi au
modi quos diximus ꝛc. i. et illi motus re
flexa quos diximus qui sunt aliqui tamen
modorū quos diximus differūt scdm formā
oppositā in loco. s. superius et inferius aut
tū et sinistrū aut ante et retro. et quia vn
propositionū quas posuit in hoc sermone ē q
motus qui sunt a punctis oppositis sūt cō
trary et hoc est manifestū in motibus qui
sunt super dimensiones rectas. et latet in eo
qui sunt super dimensiones circulares. in cir
culatibus eū existimatur q motus in eis
non inueniatur in partibus oppositis scz p
dictis. s. dextrū et sinistrū ꝛc incepit declarare
hanc propositionē et notificare quo inueniat
contrarietas in eo et dixit. et signū eius q
motus ꝛc. i. et signū eius q motus qui sūt

tinuum tunc non haberet generatiõ ee ī ac
ti omne eui existens m actu est m tẽpore .s. de
monstrato et tunc natum ageret oaose. et
quia qñ homo intelliget h ee impossibile m
generatione stratam intelligit ipm ee impos
sibile m alijs trãsmutationib9 dixit et p hoc
aut actuado ee. i. et p cognitionẽ istius mtẽ
onis m generatione aut actuado cognitio
nis eius m alijs trãsmutationib9 qñ natu
m aurit m entibus eodẽ modo .s. q fuus esse
non est corruptio. qñ õnis motus est via
ad generationẽ aut m substanaa aut ī qua
litate aut m quãtitate. et si motus contin9
continuaretur destrueretur generatio

¶ Qñ autẽ contingit quãdam infinitã
viã esse continuã et hic est circularis. dice
mus cui nunc. õne cui qd' mouetur qd'
fertur. aut circulariter aut secm rectitudi
nẽ. aut secm mixtũ. quare si nec horũ al
ter continuus est nec ex utrisq; possibile
ẽ continuũ. qd autẽ fertur secm rectũ et
finitũ non fertur continue. manifestũ
est. reflectatur autẽ. reflectibile autẽ secm
rectũ secm contrarios mouetur motus
contrarius cui secm locũ est qui est sur
sũ a qui est deorsũ et qui est ante et q' ẽ
retro. et qui est ad sinistrã a qui est ad dex
trã. loca cui contrarietates hec sunt quis
aũt est vnus et continuus motus. pu9
diffinitũ est. quia qui est vnus in vno tẽ
pore et in differentia secm speciẽ. tria enim
sunt qd' mouetur ut homo aut deus et
quãdo. ut tempus et terminũ in quo li aũt
est locus aut passio aut species a magni
tudo. contraria aũt differũt species et nõ
vnũ sunt. sed loca sunt hec dicte differẽtie
signũ aũt est qñ continuus motus est
qui est ab. a. ad b. a qui est ab ipõ. b. ad
a. et quia stant. et repausant ad inuicẽ
si simul fiant et in circulo simuliter ut q
est ab. a. in. b. a qui est ab. a. in. b. stant
aũ quãus continui sunt. et si nõ fiat re
flexio ppter id q; contraria se ad inuicem
corrumpũt et phibent. sed non qui est in
latus a quocũ est sursũ

¶ Et nos declarabimus modo q possibi
le est ut sit hic motus infinitus vnus et
continuus est cui aut toaus translati a
circulariter. et dicamus q õne est transl
latũ aut circulariter aut recte. aut mo
tu mixto sequitur alterũ horũ non fuerit cõ
tinuus impossibile erit ut compositus ex
ambobus sit continuus et manifestũ est q
translatũ per lineã rectã finitã non move
tur continue mouebitur enim recte. et qd' retro
citur recte movebitur duobus motibus con
trarijs. motus enim in loco ad superius est
contrarius motui ad inferius et mot9 ad
anterius est contrarius motui ad poster9
et motus ad sinistrũ est contrar9 motui
ad dextrũ. istis enim sunt modi contrarietat9
in loco. et iam determinauimus pu9 quis
motus sit vnus cõtinuus et diximus q ẽ
motus qui est eusdẽ in in vno tẽpore et in
eo qd' non diuersatur secm formã. s. secm
speciẽ. illa enim per que cõplebitur hoc sunt
tria motꝰ. s. v. g. homo aut deus et qñ. v.
g. tempus et terminũ est illud in quo ẽ mot9
s. locus aut passio aut forma aut mag
nitudo contraria autem differunt secm formã
et non secm naturã. et illi modi quos dixi
mus differũt secm locũ et signũ est q mo
tus de. a. ad. b. est contrarius motui ex. b.
ad. a. est quia contradicunt sibi et resistũt
qui fuerunt insimul. et similiter est cũ qui
fuerunt in circulo. v. gra de motu ab. a. ver
sus. b. et de. b. versus. a. qui resistit et con
tradicit sibi. si igitur fuerit continuum nõ
habebit reuersionem neq; reflexionem. qui q'
ma sunt se corrumpentia et sibi resistentia et
motus ad latus non resistit motui ad su
perius.

Ixm.

¶ Qñ declarauit q impossibile est vt trans
mutatio m qualitate aut m quãtitate aut
m substanaa sit motus continuus in infi
tũ. vult in hoc capitulo declarare q hoc ea cũ
impossibile est ut sit nisi in motu circulari tã
tũ ad vnã partẽ non in recto neq; in eo qui re
uertitur super vnã lineã rectã aut circulariẽ
et dixit et nos declarabimus ee. et intendit
p totũ trãslatũ motũ in quo illud qd' mouet
occupat totũ locũ. d. d. dicamus igitur q õ
ne trãslatũ ee. et istud propinquo est manifestũ p
se. sed de motu mixto ex duobus motibus in
telligitur duo q ambo sunt actu equaliter. s.
aut q alter motus sit victus et alter vincẽs
sit medius inter duos motus. sicut motus q'
est per lineã curuã et hoc videtur magis intẽ
dere in hoc loco et primã intentionẽ intende
bat in primo de celo et mũdo et possũt intel

illud qd' est in potentia est aliud ab eo qd'
est in actu. et ideo qd'aliq; punctū imagina
ueris inter duo extrema est medū in poten
cia et non est in actu nisi qū diuidat illā t
qū cessauerit quietus apud illū punctū
deinde incipit moueri tunc cū medius pū
ctus erit principiū et finis. principiū post
mi et finis primi. v. g. q. a. moueatur et
quietet apud. b. deinde mouetur ad. c. qū
autē mouetur sed in continuatione impo
ssibile erit ut. a. sit in. b. aut separatur ab
ipso sed erit in eo tū in instanti non in tpe
diuiso et instans non diuidit totū. s. line
am. si igitur aliquis poneret q; qū. a. trās
fertur erit. b. separabitur ab eo. tunc erit q
dantus impossibile cui est ut. a. sit simul
in. b. et separatur ab eo ergo hoc erit in duo
bus punctis diuersis tēporibus ex quo se
quitur ut. a. quietet in puncto. b. et sit in
alijs punctis qū ratio est eadē in ōnib⁹
qū aūt. a. motū habeat. b. qd' medū est p
principio et finē necesse est ut quietet q;
potest ipm duo sed quia incipit a puncto
a. separatur a principio et sic in puncto
c. quin cōplet suus motus quietet ibi.

Ista declaratio predicta fundatur super h
q; illud qd' mouetur et post reflectitur sup line
am rectā non est motus continuus est decla
ratio vniuersalis ōnibus quatuor trāsmuta
tionibus. et qū incepit declarari hoc de moto
in loco. et quia declaratio ppria est magis p
fecta et magis manifesta dixit et hoc appa
ret magis ꝛc. i. et appareat magis q; impos
sibile est ut motus continuus eternus fit
super lineā rectā sēm reflexionē et reuersionē
et hoc. s. qm ōne qd' reflectitur necesse est vt
quiescat inter duos motus. s. ut habeant q⁹
tuor dispositiones duos motus et duas qui
etes et quia hoc non solūmodo declaratur in
moto super dimēsionē rectā sed in moto sup
circulū dixit non solūmodo illud qd' mouet
super lineā rectā ꝛc. i. et hoc qd' diximus nō tā
tū declarabitur in eo quod mouetur super line
am rectā. sed in eo quod mouetur super circulū
et quia illud qd' mouetur sup circulū mouet
duobus modis. qm aut phat circulū i mo
uetur in eo super centrū. Deinde reuertitur sup
illū eundē centrū ad continuū patē et alter i
tor modorū est possibilis et reliquus impossi
bilis. s. reuerti super eundē centrū distinxit isto

duos modos et dixit non est cui eadē intentio
ꝛc. i. imo ista intentio declarabitur in eo quod
mouetur sup circulū qm mouebitur super illū
motu circulari. s. ut reuerti. non cui est eadē
intentio aliquid moueri circulariter. et aliud
moueri p circulū. i. et diximus motus circula
ris. i. attributus circulo qm non est eadē inten
tio aliquid moueri motu attributo circulo se
cundū q; est sup circulū tm. et aliquid moueri
sup totū circulū et dixit hoc qm illud qd' mouē
tur sup circulū vno motu et ad vnā partē di
citur moueri circulariter in reiuentur. illud
aūt qd' mouetur in cūdo et redeundo sup cir
culū mouetur motu attributo circulo et hoc
intendebat qū dixit circulariter. motū igitur
vno circulo sup circulū vno modo. dicitur mo
ueri circulariter. et motū sup circulū cundo
et reuertendo non dicitur moueri circulariter
sed per circulū. d. d. forte cui mouetur ꝛc. i. dest
forte cui aliquid mouetur. et est declarū super
circulū. et dicitur moueri in eo circulariter
forte qū pueneret ad locū ex quo incepit mo
ueri reflectitur. et tunc dicitur moueri p cir
culū et qū exposuit intentionē quā intendebat
et distinxit illa in quibus manifestabatur il
incepit declarare et dixit. et homo est cui ꝛc.
i. et homo est certus q; illud qd' mouetur cūdo
et reuertendo habet duas quietes sensuet in
tione et dixit hoc qm apparet sensui q; ōnia
mota cundo et reuertēdo habent duas quie
tes et hoc manifestū est in eis que mouētur
motu voluntario. s. animali? et in eis que mo
uentur naturaliter istis duobus motibus
ut pulsus arcdia cui fungitur cōprehendere si
ui duas quietes. s. in tunc systoles et diastoles
et quiert aliquis sensui manifestū sensum q; ē
motū qd' reflectitur quiescat. tunc vt sermo
ne in declaratione eius est superfluū. Dicam
igitur ad hoc q; hoc qd' apparet sensui est ma
nifestū illi qd' apparet intellectui. sed illud qd'
apparet sensui non sufficiat in hoc q; ōne tale
motū quiescat qū non sit remotū q; plura mo
bilia mota sunt quorū quies non cōprehendi
tur sensu et hoc cēt possibile existimare ipm nō qui
escere. qū igitur causa fuerit data in hoc. s.
quiet causa facta cū quietē tunc declarabitur q;
ōne tale motū quiescat necessario et possumus
dicere q; sensus sufficiat in hoc. s. in cē et pcip
pue hoc qd' apparet q; duo mota equalis velo
citatis qū alterū mouetur reflectendo et alterū

ex loas oppositas sunt contrary sue fuerunt
in spaijs rectis aut rotundis ē quia resistūt
sibi.s. qm̄ impossibile ē vt vnū motū moueat²
sedm ea smul. V.gr. ponatur magnitudo rec
ta.a.b. linea et vnū motū moueatur qm̄ ex
b.ad.a. qm̄ ex a.ad.b. dico q ista motus duo
sunt oppositi quia resistūt sibi et impossibile
est ut idē motū moueatur his duobus mo
bus msimul et smiliter ē si ponamus lineā
a.b. cē aīal. aīalis. sue semiaīalis sue ma
ioris sue minoris. Sed queritur hic et dicitur
quomodo motus ex.a.ad.b. et ex b.ad.a sūt
contrary qm̄ fuerūt m dmēsione aīalium. et
ipe in̄ declarauit m celo et mūdo q motus ar
bitrarius non est contrarius motui aīalium
qm̄ si contrarietas cēt m aīalibus motib⁹
contingeret ut corpora mota aīaliter m
motibus oppositis essēt contraria sicut cor
pora simplicia que mouentur motibus rec
tis contrarijs. s. aqua et ignis. et qm̄ ita sit
contrarietas igitur in qua cōmunicatur
h corpus aīalium et rectū debet intelligi sic
s. duo motus quibus impossibile est aliqd
corpus moueri msimul non duo motus in
quibus est necesse ut motū sedm alterū sit
contrariū moto sedm reliquū. sedm hoc igit²
debet intelligi cōtrarietas in hoc loco et qm̄
declarauit q ista motus sunt contrary hoc
modo. s. quia resistūt sibi in vno corpe et cor
rūpunt se ad inuicē et declarauit ex hoc im
possibile cē vt motus cōpositus ex eis sit cō
trarius. et dixit. si igitur fuerint q tria in̄.
i. si igitur posuerimus q ista duo motꝰ sūt
cōtrarij. sequitur ut neq; habeāt reflexiōē;
neq; reuertantur qm̄ contraria sunt duct
tō et reuersio et contraria destruūt se ad in
uicē et illa que sunt talia non continuant²
D. d. et motus ad latus in̄. i. et motus con
trary sunt illi qui sunt in eadē oppositione
illi autē qui nō sūt in eadē oppositione ñ sūt
cōtrary sicut motus ex dextro ad sinistrum
aī moto ab inferiori ad superius et h qd dix
it est manifestū q se. et ista non sūt contrary
qm̄ non est impossibile ut idē motū moue
atur istis motibus. s. ut moueatur ad supi?
ad dextrū msimul. s. q ex istis sit motus cō
positus et ex motibus contrarijs nō cōpon
atur vnus motus

¶ Maxime autē manifestū est q impos
sibile est esse continuū qui est in rectitudi

ne motū quia reflexibile necesse est stare ī
solū in recto sed si sedm aīalū feratur nō
aī idē est et fem in aīalo et aīalū. est aī
aliquando qd̄ moueatur continuū. aliqñ
quidē in idē vehemēs unde motū est reflexi
uū qd̄ autē necesse est stare fides est non
solū in sensu sed in ratione principij ār
hoc est. tribus aī constitutibus principio
medio et fine. medīū ad vtrūq; est et vnū
numero ratione autē duo. amplius aūt
aliud est qd̄ est potentia et actu quare et
rectitudinis que infra sunt terminoz q
libet si igitur potentia quidē medīū est
actu autē non est nisi diuidatur sic et stās
recedit incipiat mouere. sic autē principiū
medīū fit et finis actu. principiū quidem
posteriorus. finis autē principij. dico aūt
ut si feratur. a. et stet in. b. et iterū feratur
in. c. qñ aūt continue feratur necq; semp
esse necq; ab̄e possibile ē. a. sedm. b. signū
sed solum cē in ipō nunc in tempore aūt
nullo. ppter id qd̄ nō ipm nunc est diui
sio ipius si aūt adesse aliquis concedat +
ab esse semper stabit ad id ad qd̄ fertur
impossibile enī est. a. simul adesse in. b.
et abesse. in alio ergo et alio signo tpis
est tempus itaq; erit qd̄ est in medio qua
re quiescet. a. in. b. similiter aūt in alijs
signis est eadē aī ratio est in omnibus
quim autē congruat. a. qd̄ fertur ipi. b.
medio et finī cē principio necesse est stare
ppter id qd̄ duo fiant sicut vtraq; et si intel
ligatur si ab. a. signo quidē a. b. sunt pūa
pio in. c. aut aliud qñ p fiant et stet

¶ Et hoc apparet magis. s. q impossibi
le est ut motus per lineam rectā sit contra
rius ex hoc. s. q illud qd̄ reflectitur necesse
se est q quiescat non solūmodo illd̄ mo
uetur qd̄ mouetur sedm lineā rectā. sed ea
dem illud qd̄ mouetur p aīalū non aī ē
eadē ratione aliquid moueri aīaliter
et aliquid moueri p aīalū forte aī mo
uetur eundo sup ipsū et forte qñ peruenit²
ad illud locī a quo incepit moueri reuertit²
et homo ceruus est. qñ talis motus necesse
se est ut quiescat non sensu tantū sed ra
tione et hoc est principiū illius. qñ hic
sunt tria principiū et medīū et posteriorū
medīū apud vtrūq; extremoz ē vtrūq; et
est in numero vnū. et in respectu duo et

ic̄. i. q̄n motū q̄ fuerit reflexū super duo op
posita tunc fuerit finē primi motus et pri
cipiū secūdi motus et impossibile ē vt duo ī
actu sint in vno instanti. instans enī est ī
potentia nedū vt duo opposita sint in eo.
D. sed quia incepit ex puncto. a. ic̄. i. et neces
se est ut quiescat q̄n q̄ incepit moueri in
cipiet a puncto in actu et q̄ finitur desci
sit punctū in actu. ergo sequitur vt quies
cat quēadmodū non incepit ex puncto ni
si illud q̄d erat quiescēs anteq̄ moueret
Deinde ad dubitationē hoc dicendū ha
bet enī dubitationē hanc sit enī que est. c.
a que est. z. equalis t. a. feratur continue
ab extremo ad. c. similiter autē sit. a. in. b.
signo. et. d. feratur. a. z. extremo ad. i. ir
gulariter et velocitate simili ipi. a. ipz. d.
aute veniet in. i. cū. a. in. c. prius enī mo
uens et discedens primū venire necesse est
non ergo adsunt. a. in. b. et absunt ab eo de
vnde postea fit. si enī simul nō posterius
esset sed necessarius erit status non enī ponē
dū est enī. a. adsunt sed in. b. ipm. d. mouēs
a. z. vltimo si enī adsunt. a. in. b. erit t ab
esse et non simul sed erit in declione tēpo
ris et non in tēpore hoc ergo impossibile ē
sic dicere et in continuo sed in reflectente
necesse est sic dicere. si enī qm est. z. ferat
ad ipm d. et iterū reflectens deorsū ferat
in vltimo in quo est. d. et hinc et pūcipio
vtetur vno signo ut duobus unde stare
necesse est ut simul adsint. z. in. d. t ab
sint ab ipo d. ibi enī sit esset et non erit in
eode nunc
Et idē oz nos inducam per hoc ī dis
solutione questionis. est enī locus dubi
tationis q̄n si spatiū. h. est equale spa
tio. z. et. a. mouetur continue de extremi
tate h. ad. b. ad. k. incrementando et insimul
sint in puncto. b. et. c. mouetur de extremi
tate. z. equaliter et in eade velocitate. ic̄
c. incedit actus ad. g. cū. a. ad. h. illd enī
qd incedit in principio necesse est ut incre
dat actus. a. igitur non sint in. b. et sepa
rabitur ab eo insimul. et similiter sint di
uisū q̄n si esset insimul non diuersare
tur sed necesse est ut quiescat. ergo nō oz
ponere q̄ q̄n. a. sint in. b. mouebatur. a
ab extremo. b. q̄n si. a. sint in. b. et sepa
ratū ab eo et hoc impossibile est ēe insi

mul. q̄n positū est q̄ hoc sint in differenti
tēporis non in tēpore. manifestū est igitur
q̄ in continuo impossibile est ut hoc dicat
in reflexo vero necesse ē ut hoc dicatur. s.
quies. q̄n si q̄n. a. mouetur sicut extremi
tas. b. sinis et principiū tunc vno puncto vr
tur pro duobus et ideo necesse est quies
re non ita q̄ insimul proueniat ad. b. et
recedat a. b. et si non tunc illuc insimul est
et non erit in eode instanti
Si q̄n declarauit q̄ illud q̄d mouetur
te q̄n reflectitur necesse est ut quiescat et ne
continuetur suus motus. vult dissoluere q̄
tionē ex hoc in qua dicitur quare duo mota
equalia in velocitate q̄n mouentur insimul
p duo spacia equalia. et insimul mapuit
mouere. set q̄n alterū pueniet ad medium spa
q̄ reflectitur ad extremū ex quo incepit mo
uere. et ideo q̄n durare procedit ad finē. quā
motū q̄d non reflectatur pueniet ad finē spa
q̄n reflexū pueniat ad locū in quo incepit
licet duo spacia sint equalia. Dicendū est q̄
ei qui hoc querit q̄n motū reflexū quiescat
hoc intendebat q̄ dixit et ideo oportet nos
mutare. Deinde incepit dicere quēdo
nē et dixit. est enī in hoc locus dubitationis
ic̄. i. q̄n q̄ posuerimus. a. mouere ad. b. de
inde reflecti ab eo ita q̄ in vno instanti sint
in puncto. b. et recedat ab eo tunc non debet
c. incedere ad. g. anteqū. a. ad. h. et q̄n c. incē
dit ad g. anteqū. a. ad. h. contingeret q̄ a non
existeret in. b. et sint separatū insimul. q̄n si
ita ēet tunc non diuersarentur motus eius
a motu. c. hoc igitur est intelligendus ille
locus et ideo videtur michi q̄ aliquid est de
mutatū a verbis Ar̄ in libro. q̄n secūdum q̄
uenitur in libro non inuenitur in toto ipso
lostismi inducētis ad inconuenies. et ideo
sic debet legi. et in illa eade velocitate necē
se est ut pueniat. c. ad. g. t. a. ad. h. sicut
sed non sunt insimul. q̄n. c. actus incedit
q̄. h. ad. g. D. d. non igitur oportet ponere
ic̄. i. sed q̄n ponit motū continuū ēt ponit
q̄ esse. a. in. b. et separationē eius ex. b. in
tendo est in differentia tēporis indiuisibi
non in tēpore qd est impossibile ergo ille mo
tor non est continuus. et hoc intendebat q̄
dixit manifestū est igitur in continuo q̄ est
impossibile hoc dicere. s. motū reflecti. D. d.
illud aūt q̄ reflectitur ic̄. i. q̄ motus nō est

wer apparet sensu q̄ uerū mouet velocius ut
post dicet Ar. et sc̄dm hoc nullo dato hic erit cā
in hoc cē tantū et sic sagaca huius erit magis
acta. q̄m saxe aliquid cē cū sua causa erit ac-
cus sagaca que est in sensu tantū et q̄ dix
it q̄ h non tū apparet sensu sed ratione. i. de
monstratione. incepit et dixit. et hoc est pun
apū illius ꝛc̄. i. et quia in his duobus mo
bus. s. cuntr et reflexo sunt tria. s. punapū
et medū. et est illud qd' est inter duos mot
et istud medū est vnū numero et duo ratio
ne necesse est ut iste motus sint duo motus
cū continuus non habet medū qd' sit vnū
numero. s. in actu sed potentia. D eunde īdux
it aliā declarationē et dixit. et est cā illud qd'
est in potentia ꝛc̄. i. et ōne motū super lineā rec
tā sc̄dm q̄ mouetur super ipam motu finito
necessario describit in ea duo puncta ī actu
s. punctū ex quo mouetur et punctū ad qd'
mouetur et nullū punctū describit in actu
inter hec duo puncta nisi quescerit ī medio
et hoc intendebat q̄ dixit et non est ī actu
ꝛc̄. i. et motū non describit punctū in actu int
duo puncta inter que mouetur nisi quide
ut magnitudinē sup quā mouetur et qu
cuerit in medio. si igitur circulatur in mo
tu ad contrariū partē a qua mouebatur.
tunc punctus medius quē describit in actu
erit punapū motus et finis erit enī finis
primi motus. et punapū sc̄di motus et h
intendebat q̄ dixit. et non est in actu ꝛc̄. i.
et incepit mouer. i. ad contrariū partem a
ad quā mouebatur. D. d. tunc igitur medi
ū erit punapū et finis. i. tunc igitur pūc
tus medius quē describit in actu erit pun
apū et finis et sunc motū quieuerit ī pūc
to medio. deinde circulū est ad motū ad cō
trariū illius partis aut quieuerit in cē spa
tio deinde circulū est ad contrariū illius par
tis describit igitur punctū in actu qd' ē pū
apū et finis instantis. s. punapū postremi
motus et finis primi. et q̄ dixit hoc dedit ex
emplū et dixit. D. g. ꝛc̄. i. D. g. ponere q̄ a. mo
ueatur ex. c. ad. b. et quescat in. b. s. q̄ finat
b. cē pūctū in actu. deinde circulū ē et move
tur ex. b. ad c. tunc igitur. b. erit finis p̄mi
motus et punapū sc̄di. D. d. q̄ aūt move
tur sc̄dm cōtinuationē ꝛc̄. i. et illud qd' mo
uetur continue impossibile ē ut superponat
aliam et ut separatur ab ea. q̄m tale ē super

magnitudinē in tēpore q̄m dividit magni
tudinē in actu. et ideo quescat necessario in
duos motus et non in instanta et illud qd' ē
continuum motus est super magnitudinem
in instanta non in tēpore ōmno. D. d. et in
stans non dividit. i. et motū q̄ fuerit in in
stanta non dividit magnitudinē in actu. D.
d. sc̄igitur aliquis posuerit ꝛc̄. i. sc̄igitur ali
quis posuerit q̄ aliqd' motū fuerit sup ali
qd ī actu. D. separatur ab eo tunc contingeret
necessario ut quescat in illo. D. dedit ratiōē
sup hoc quia est conversū positu et dixit im
possibile enī est ut. a. sit insimul in. b. et se
paratū ab eo. i. et hoc fuit ita q̄m impossi
bile est ut motū sit in extremo magnitu
dinis. deinde separat ab eo ad contrariū il
lius partis ad quā mouebatur in vno ī
stanti. D. g. q̄. a. erit ex. b. ad. c. et fuit sup
c. deinde mouetur ab eo ad. b. in vno instā
ti. D. d. hoc enī erit in duobus punctis divi
sis. i. erit q̄ fuerit impossibile ut aliqd' mo
tū sit super extremū alicuius magnitudi
nis et circulatur ab eo in eodē instanti tūc
instans in quo fuerit super illud extremū
ad aliud ab eo in quo separatur. D. d. ex q̄
sequitur ut. a. quescat sup punctū. b. i. et
q̄ instans in quo motū sup extremū mag
nitudinis est aliud ab instanti in quo sepa
ratur ab eo et est declaratū q̄ inter quelib;
duo instantia est tēpus necesse ē ut motū
quescat super extremū magnitudis q̄m ī
quolibet tēpore aut corpus movetur aut
quescat. D. d. et similiter est in aliis pūctis
ꝛc̄. i. et similiter est de aliis punctis acceptis
in tēpore. s. instantibus. q̄m ratio ē eadē ī eis
et intendit ut michi videtur in hoc q̄ inter
quelibet duo corū est tēpus. declaratū est ē
q̄ instans non sequitur instās et pōt ītel
ligi sic. et similiter de aliis punctis magni
tudinis super lineā. q̄m q̄ motū describit
vnū corū in actu. tunc quescat necessario
sine posuerimus q̄ iste punctus est in extre
mo linee aut in medio. et ideo dixit post q̄
aūt. a. motū vtatur medio ꝛc̄. i. et q̄ ima
ginauerimus q̄ motū vtatur aliquo pūc
to medio magnitudis p̄ tunc primi motus
et punapio sc̄di motus sequitur necessario
ut quescat hoc est dispositio in puncto q̄
est in extremo magnitudis ratio enī in oī
bus punctis est eadē. D. d. q̄m ponit ipz duo

mouetur. D. d. qm illud qd' ptrāsit spacium
necesse est ꝛc. 1. et questio est talis qm ōne qd'
ptrāsit spacū necesse est q' antrq̄ pertranse
at totū spacū ptranseat medietatē. et neces
se est ut antrq̄ ptrāseat illā medietatē pertrā
seat medietatem illius medietatis et hic in
finitū. qm qū magnitudo diuiditur in me
dietates infinitas necesse est ut illud qd' ptrā
sit totā magnitudinē antrq̄ ptrāseat illā p
trāsibit magnitudines infinitas et qū ita
sit contingeret ut motū pertrāseat in tēpore fi
nito magnitudines infinitas qd' est impos
sibile. D. d. aut qui dicat alio modo ꝛc. 1. aut q
induat questionē alio modo dicendo q' si mo
uetur p aliqd' spacū pōt numerare medie
tatē illius spacij ante illud spacium. et medie
tatē illius medietatis ante aliā medietatē
et sic in infinitū ex quo contingit q' si aliqs
homo ptrāsiuerit p aliqd' spacium. ut nume
ret numeros infinitos qd' est impossibile. et qū
dicat ut numeret medietatē post aliā inten
dit numerare medietates que consequuntur
se ad infinitē sicut numeratis numerat infini
tes que cōsequūtur se ad infinitē. sed quia me
dietates sunt infinite sequitur numerare nu
meros infinitos. et iste modus impossibilis
est alius a predicto et est manifestior et nō
pōt contradicia sedm sermonē p contradictio
nē dictā in sexto illic eā fuit dcm q' si pertrā
sit medietates infinitas necesse est ut ptran
seat eas i tēporibus infinitis. et qū posuit
questionē hanc. incepit dissolucre eā et dixit
¶ In primis igitur quidē rationibus sol
uimus p id qd' tempus infinita habet i
scapo non eā inconuenientēs est si in infinito
tēpore infinita pertransiit aliquis. similit
autē infinitā utrq; in longitudine est i tē
pore sed hec soluens ad interrogantē quidē
sufficienter se habet interrogabat eā si i
finito tēpore infinita transire atq; inume
rare contingit ad ipē autē et veritatē non
sufficienter. si cui aliquis diuisa mag
nitudine et interrogaueris si in finito tē
pore contingit infinita transire. interro
get ab ipō tempore eadē habet eā tēpus
infinitas diuisiones non adhuc sufficiēs
aut hec soluens. sed verū dicendū est qd' qui
dē diximus in rationibus. si vero aliquis
continuū diuiserit in duo media hic vno
signo tanq̄ duobus vtitur fiat eā ipm

primapiū et finē. sic autē fiat numera
tus qui et in media est diuidens sic autē
diuidentis non erit continua neq; linea
neq; motus. continuus eā motus conti
nuū ē in continuo aūt sunt quidē infini
ta media. sed non actu sed potentia. si ve
ro fiat actu non fiet continuū. si sta
bit qd' quidē in nunc erāte media mani
festū est q' amdit. vnde eā signū est ne
cesse ipm nunc erare duo alterius quidem
eā finis medij. alterius autē et primi
pū si non vnū numeret continuū sed
duas medietates quare dicendū ad inter
rogationē si contingit infinita transire
aut in tēpore aut in longitudine. quia
est quidem sic. est aūt non sic. actu quia
qū sunt non contingit. potentia aūt con
tingit. qm aūt continue mouetur sedm
amdius infinita transiunt sumpliat ar
non. amdūt eā linee infinita media et
substantia aūt altera et esse

¶ Dicamus igitur ad hoc q' in prece
tis sermonibus dissoluimus hanc quidē
onē qū diximus. qm in tēpore sunt par
infinite non eā inopinabile ut aliquid
ptranseat res infinitas in tēpore infini
to. et infinitū eodē modo existit in longi
tudine et tēpore. sed ista rēspōsio sufficiēs
hac questione questio eā est vtrū sit pos
sibile in tēpore finito ptransire et nume
rare res infinitas. sedm autē ipē et in ve
ritate non sufficiat. qm si homo diuise
rit longitudinē. et diuiserit quare vtr
sit possibile in tēpore finito ptransire res
infinitas. deinde quesiuit hoc in ipō tem
pore. nā tēpus habet differentias infini
tas. tunc ista rēsponsio non erit sufficiēs
sed o; nos dicat verū. et est illud qd' pri
diximus. s. q' qū aliqd' diuidens diuiserit
continuū in duo media tunc vtitur hoc
eodē puncto pro duobus fiat eā ipm pri
apiū et finē et similiter fiat qm numerat
aut qm diuidit medietates. qū igitur di
uiserit aliquid hac diuisione non erit co
tinuū sine fuerit linea sine motus. motus
eā continuus est continuum. et in eodem
ipō erunt sūt medietates infinite nō sedm
actū. sed in potentia. qū igitur posuerim
medietates in actu. tunc non erit conti
nuū sed necesse est ut quiescat. et hoc sequ

continuus et ꝙ quiescat. D. dedit causā in hoc
et dixit. quā sicut. a. mouetur. tūc extremū. b.
erit finis et puncturū ꝛc. i. ꝙ quū punctus fu
it in actu diuisit tēpus in duo. et ideo fuit tē
pus inter ea. D. d. et si non ēēt illic ꝛc. i. et si nō
tunc. a. ēēt in. b. in actu. et non ēēt in eodem
instanti. et instans non ēēt nisi ī potentia
Et tuc olim soluto non dubia est nō
ui contingit dicere ꝙ sōm. d. sit ipīm. z.
in deuisionē non adsunt nec desunt. necesse
est cuī in finē venire qd̄ actu est et nō po
tentia. que quidē igitur sunt in medio po
tentia sunt hec autē actu et finis ē quidē
dorsū. punctorū aūt sursū ē et motuū si
militer. necesse est ergo stare reflectēs ī rec
to. non ergo contingit motū continuū ēē
et ꝑpetuū in recto. codē aūt modo obuiā
diuisi est et ad interrogantes ceuonis in
nonē et volentes si semper medū trāsiri
oportet. hec media aūt infinita sūt. infi
nita aūt impossibile est transire. aut sic
ipām habeat rationē quidā aliter inter
rogant volentes similiter moueri et ue
dictatē prius numerare vnūqd̄q; si sit
medū quare abeunte totā infinitū ac
adit numerare numer. hoc aūt contin
git ēē impossibile.
Et nō oportet dicere illā solutionē in
predicta questione prius. quū possibile est
dicere ꝙ motū erit super. e. h. aut super. b.
in loco differentie tēporis. ita ꝙ non sint
in ꝙō neq; separatū ab eo illud cuī qd̄ est
in actu non in potentia necesse est peruc
nire ad finē et puncta que sunt in medio
sunt in potentia. ista autē sunt in actu
et est finis ab inferiori. et punctorū a su
periori. et similiter eadē est de motibus ne
cesse est igitur ut reflexū super lineā rectā
quiescat. impossibile est igitur ut in li
nea recta sit motus continuus eternus
et sōm hunc modū dicemus opponere
sermoni ceuonis dicentis ꝙ illud qd̄ per
transit spaciū necesse est semper pertran
sire medietatē. sed medietates sunt infini
te. et infinita non possunt pertransiri im
possibile est ergo illud spaciū pertransiri. a.
qui hoc dicat aliō modō sicut alij dicunt
ꝙ necesse est dū homo mouetur ut uidē
ut medietates vnā post aliā et tunc qū
pertransit totā medietatē. tunc numerat

numeros infinitos. et manifestū est ꝙ hꝰ
est impossibile . lxvij.
Quum declarauerī sit hic de motu qui non fu
erit in magnitudine sup quā mouetur punc
tū in actu nisi qū quieuerit. et tunc non opor
tet dissoluere questionē zenonis in motu per
illā dissolutionē per quā fuit dissoluta in ser
to. D. d. quī impossibile est dicere ꝛc. i. quī im
possibile est dicere ꝙ motus qui peruenit ad extrē
mū magnitudis que est. e. h. aut. b perue
nit ad ipsū in differentia tēporis indiuisibi
lē. in instanti. ita ꝙ non fuit in extremo mag
nitudinis. deinde separatur ab eo. D. d. neces
se est igitur ut perueniat ad finē ꝛc. i. et qū
motū mouetur super magnitudinē finitā
in actu necesse est ut peruenit ad extremum
magnitudis qd̄ est punctū in actu et finis
motus. puncta aūt que sunt inter prima
pū et finē magnitudis sunt in potentia.
qū magnitudo diuidatur sōm illa poten
tia non in actu punctus autē qui est finis
magnitudis est in actu. et est finis primi
motus et primapū sōm. v. ꝙ. finis motꝰ ab
inferiori ad superius et principia motus a
superiori ad inferius. D. d. et similiter est ea
dem de motibus. i. et hoc necesse est in ōnib⁹
motibus finitis. D. d. necesse est igitur ut
reflexū ꝛc. i. manifestū est igitur ex dādo cau
sā in hoc. ꝙ motū describit punctū in actu sup
magnitudinē et est magnitudinē ēē finitā
in actu ꝙ necesse est ipīm quiescere. in sermo
ne cuī dedit causā. ꝙ causa quietis in extre
mo magnitudinis est. quia describit in ea
punctū in actu. hinc aūt dedit causā in hoc
ꝙ describit sup ipīm punctū in actu. et ē mag
nitudinē rectā esse finitā in actu et idō dixit
ergo necesse est ut reflexū ꝛc. i. manifestū est
igitur hoc ēē necesse in ōnibus suis causis
primis et remotis. D. d. impossibile est igr
ut sup lineā rectā sit motus continuus eter
nus. i. quī motus eius qd̄ mouetur super li
neā rectā est finitus. quia linea recta est fi
nita et reflexū quiescat inter motus et quod
quiescat in suo motu non mouetur etiam nec
et qū dixit ꝙ nō oportet contradicere zenoni
ꝙ illā contradictionē predictā in sexto. qū il
la sit sōm sermonē non sōm rē reuersus ē
ad narrandū ꝙ sōm hunc modū dissolui
illa questio et est ꝙ dū motū mouetur non
diuidit magnitudinē in actu. s. sup quā

tuīsue autē medietates finitas in potentia in
tēpore finito in actu non est impossibile. sed ē
necessariū. D.d. et similiter fiat qn numerat
rē. i. et qn numerat partes spacij non nume
rat eas nisi dividendo illud in actu in partes
equales. et qū hoc fecerit. tunc numeratio
erit finita necessario. et tunc dividetur res ī
partes finitas numeratas. divisio enī ī par
tes equales terminat continuū et numerat
ipm. divisio vero que non terminat ipm est
divisio in qua manus sēper dividitur in mi
nus. D.d. qū igitur fuerit aliquid divisū hac
divisione rē. et intendit divisionē que est in
actu. D.d. motus enī continuus est cōtinu
i. et causa in hoc est qm̄ continuatio motus
est ꝓpter continuationē magnitudis qū igi
tur magnitudo dividatur necesse erit ut mo
tus dividatur necessario. et non remaneat cō
tinuus qū magnitudo que est causa cōtinu
ationis illius non remāserit continua. D.d.
et in continuo certe rē. et hoc qd̄ dixit demon
strationē est in principio sexti. sicut est declara
tū in tertio ꝙ impossibile est ut in continuo
sunt partes in actu infinite. D.d. qū igitur
posuerimus medietates in actu rē. i. et qum
posuerimus medietates spacij sup qd̄ move
tur motū esse in actu. tunc motus nō remā
nebit cōtinuus et vnus. sed necesse erit ut mo
tus quiescat apud quālibet medietatē. D.
d. et hoc necesse est rē. i. et hoc bene apparet ī
eo qn numerant medietates spacij. s. qn di
visit illud in actu qui enī dividit magnitu
dinē vnā et continuā in actu in duas me
dietates et medietatē in duas medietates
vtitur vno puncto pro principio et fine vn
de sequitur ut motus eius non sit cōtinuus
sed quentur hic. qm̄ qū motū diviserit mag
nitudinē in duas medietates in actu quies
cendo in ea. deinde diviserit illā medietatē ī
duas medietates quiescēdo eam. tūc sequit
eam si medietates sunt infinite ꝙ motū nū
qm̄ perveniet ad extremū magnitudis. sed per
venit. ergo magnitudo non dividitur in
magnitudines infinitas. qm̄ si dividitur
tunc questio zenonis remanet sicut dicit
quidā nostri socij et responsio ut michi vi
detur in hoc. est. ꝙ motū antequm̄ dividat
magnitudinē in duas medietates. divi
dit illā medietatē in partes equales. i. po
tentia. et sūt equales sibi vnde necesse est

vt magnitudo cōsumatur ꝑ hanc divisionē
ut declaratū est. qm̄ qū diviserit medietatis
rithmus dividet eam cū eius ꝑ hanc divisionem
equalē. et sic cōsumetur magnitudo necessa
rio divisio igitur magnitudinis sedm me
dietates est divisio ꝑ accidens. et divisio sc̄
sedm medietates que non finitur est divi
sio cū qua non continuatur divisio que fac
finitatē neq; in potentia neq; in actu. s. divi
sio que ē sedm partes equales. ista enī divi
sio consumit magnitudinē sue fuerit pōt
ia sue actu qū igitur divisio que cōsumit
magnitudinē fuerit continua cū divisio
que non consumit ipam addet divisioni q̄
non consumit magnitudinē ut cōsumet eā
et ideo addit deceptio ex mixtione eius q̄ est
per se cū eo qd̄ est ꝑ accidens. et hoc manifes
tū est fatenti veritatē. D.d. et ideo oportet re
spondere rē. i. et ꝓpter hoc qd̄ diximus nō opor
tet respondere quicunq; vtrū sit possibile de
motū pertransire de tēpore in quo movetur
de magnitudine per quā movetur per in
dictates infinitas responsione simplici. s.
dicitur ei quia quodāmodo est possibile et
quodāmodo impossibile sedm aūt ꝙ ille me
dietates sunt existentes in actu ē impossibi
le sedm aūt ꝙ sūt in potentia ē possibile. s.
vt motū ꝓtransiret res infinitas in poten
tia non in actu. D.d. motū enī sedm conti
nuationē rē. i. et quia addit vt spacium fini
tū vnū in actu continuū possit dividi in res
infinitas et ideo addit motor pertransiens illos
spacium ꝓtransiret res infinitas non essentialiter
et primo et hoc intendebat qū dixit simpli
citer vero nō. D.d accidens vero addit linee. i.
et qn motū ꝓtransiret lineā non ꝓtransiret medie
tates infinitas. quia divisio linee in medie
tates infinitas est ei per accidēs. et hoc in
dicit qū. d. est enī per accidens. i. ꝙ hoc nō est
ei sedm ꝙ est vna non discreta. sed si fuerit ei
sedm ꝙ est multa. qm̄ diffinitio et essentia
eius sedm ꝙ est linea quiescit finitatē et in
finitatē hoc qd̄ dictū est in diffinitione linee. s.
linea est cuius vltima sūt duo puncta

Manifestū autē est et qū nisi aliqs
faciat tēpus divisiones signū prius po
sterius. semper posteriorius in tempore sunt simul et
et non ē et idē. s. ē et non ē. et qū fuerit
non ē signū igitur vtriusq; commune est ei
primo et posteriori et idem. et vnū numero

manifeste in eo qđ nunquam medietates
et necessario cū nunquam idē punctū pro
duobus qñ erit finis alterius duaꝝ me
dietatū·et principiū alterius medietatis
sed non nunquam continuū pro uno sed p
duabus medietatib⁹ et ideo respondendū
est quarta vnā sit possibile ptransiri re
infinitas aut in tēpore aut in longitu
dine sic·qñ quodāmodo hoc est possibi
le et quodāmodo impossibile. in actu aūt
est impossibile in potentia vero possibile
qñ illud qđ monetur continue per am
dus ptransiit res infinitas simpliciter lo
quendo non. amadeus cui est qđ arguit sicut
essent medietates infinite sed in aūt sua
essentia non

· lxxxvii ·

Qñ narrant q̄ responsio predicta in questi
one ;enonus non suffiat·incepit narrare mo
dū ex quo illa responsio non est sufficiēs·et
primo iterant illā responsionē·et dicit·in
sermonibus enī pcedentis·i·illa solutio nō
suffiat·qñ nos diximus illic in responsione
ad sermonē dicentis q̄ si motū ptransit spa
tiū contingit ipm ptransire spatia infinita
in tēpore infinito·diximus hoc·s·q̄ si per
transit spatia infinita ptransit ea in tēporib⁹
infinitis·tēpus enī in quo est motus diui
ditur in infinita sicut diuiditur magnitu
do p quā est motus·et hoc intendebāt qñ
dicit·dissoluimus questionē ꝛc·et qñ dix
it cōtradictionē qua contradixit illi questi
oni·demonstrauit diminutionē que est in
illa contradictione·qñ qñ dictū fuit in qō
ne q̄ si motū ptransit spatiū sequitur vt per
transeat spatia infinita in tēpore finito·nō
intenditur in ea ad destruendū ipm ptran
sire spatia infinita sicut oportebat·sed dictū
fuit respondendo q̄ si ptranseat spatia infini
ta ptransibit illa in temporibus infinitis nō
in tēpore finito sicut dictū fuit in questione
et in hoc videtur quasi concedere possibile ee
ptransire spatia infinita ex hoc qđ dicit q̄ p
transit ea in tēporibus infinitis·sed hoc in se
est impossibile·s·ptransire spatia infinita ſ
si hoc fuerit cōcessū responsio erit vera et hoc
intendebat qñ dicit qñ non est impossibile
ꝛc·responsio aūt predicta illic·s·q̄ si ptran
seat spatia infinita ptransibit ea in tēporib⁹
infinitis est vera·qñ nō est impossibile p
transire spatia infinita in tēporibus infini

tis.D.d.sed istud responsio suffiat ꝛc.u.sed re
ponsio predicta in sexto ē sufficiēs quantū
ad questionē dicens cui hanc questionē q̄
vt vnū est possibile ptransire aut infinita
in tēpore finito res infinitas.et qñ dicit tu
ex hoc esse impossibile dicit q̄ illud qđ per
transit spatiū pertransire res infinitas in tēpo
re infinito et ad hoc fuit dictū q̄ illud qđ p
transit spatiū si ptransit infinita ptransit ea
in tēporibus infinitis.qñ si cōponuntur spa
tia et infinitis spatiis necesse est vt tēpus
in quo ptransit spatiū componatur ex tem
poribus infinitis.et ideo ista contradictio
sufficiens est quantū ad querentē.sed sed;
ex in se non est sufficiēs et ideo dicit.sed; ut
ex et in rei veritate non suffiat.et qñ dicit
quia non est hec questio sufficiēs.deinde
dedit causā in hoc et dicit·qñ si homo di
uisent ꝛc.et intendit p differentias mstia
aa.et intendit q̄ questio remanet si queren
diuisent illud qđ existimant sequi ad mo
tū.s.q̄ motū ptransit spatia infinita in tē
pore infinito.et mutauerit questionē ad tēs
querendo q̄ tēpus in quo motū monetur cō
ponitur ex tēporibus infinitis qñ diuiditur
p instantia infinita et motū monetur per
totū spatiū in toto illo tēpore ex quo conti
gitur motū ptransiri res infinitas.qñ per
transit tēpus et spatiū qđ est impossibile.i
finitū enī infinitis desinit nec; ptransitur.si hoc
igitur fecerit querens tunc responsio prima
non erit sufficiens in dissolutione istius q̄sti
onis et hoc qđ dicit manifestū est.qñ illic
incepit pro possibili ptransire spatia infinita
et qñ declarauit q̄ responsio predicta nō suf
fiat sed in rē ipam dicit.sed oportet nos dice
re verū ꝛc.u.et responsio sufficiens in hoc est il
lud qđ declaratū est.s.q̄ spatiū sup qđ monet
tur motū est idē in actu.et continuū et indi
uisū.motū enī non diuidit spatiū in actu
nisi qñ describit in eo aliqđ punctū in actu
et si postea describit aliqđ punctū in actu mo
uetur.videtur tunc illo puncto p principio t
finē et erit necesse ut quiescat necessario ter
duos motus motū igitur sed in continuati
one non diuidit magnitudinē in actu.ergo
magnitudo est vna.et non sunt illic mediе
tates infinite nisi in potentia.ergo motū ñ
pertransit medietates infinitas in actu i tē
pore ifinito et est illud qđ est impossibile p

ger a ut aliquid sit ens et non ens m codē tē
pore. et hoc intendebat qū dixit et ꝙ necesse ē
vt idē sit ens et non ens. D. d. et qū est ens ñ
est ens. l. et contingit hoc ponu ut qū aliquid
ponatur ēe non ens. D. d. punctus enī est
ambobus ītēl. et diximus ꝙ necesse est ut m
tēpore acapiamus aliquid tale. quia tale
instans qd' est m tēpore est simule puncto m
linea. et est cōmune prious et posterious
ex rebus quas diximus et est mdumsibile
in se. et si sit dumsibile m respectu eius qd' ē
ante et in respectu ei' qd' est post. est enī finis
eius qd' est ante. et principiū eius qd' ē post
et est dignius ꝙ attribuatur ei qd' est post
s. posteriori. s. qualitati que fit ex trāsmuta
cione ꝙ ut attribuatur trāsmutationi pri
ori. et hoc fuit ita. qm̄ principiū passionis
que fit a trāsmutatione est aliqd' ens et trā
smutatio est non ens. et quia dignius est
attribui enti ꝙ nō enti. ideo dixit in passiōe
vero ītē. l. et passio dignius est attribui pas
sioni posteriori que fit ꝙ attribui trāsmu
tationi precedenti. s. instās qd' est principiū
essentie passionis que fit et qū narrant ꝙ
si non fuerit positū ꝙ tēpus motus ē aliud
a tēpore in m quo phatur motus p instās
qd' distinguit illa scdm ꝙ est mdumsibile
sequitur ut aliquid sit ens et non ens ismil'
D. dedit exēplū de hoc ad notificandū quo
modo priuit istā cōsecutio et dixit. sed sit
igitur tēpus ītē. l. sint igitur tempora in quor
vtroꝝ ē trāsmutatio et in altero est pfectio
trāsmutationis duo tēpora. a. b. et sit qua
litas que est in eo albedo. s. c. et sit tēpus. a. il
lud in quo. c. fuit albū et tēpus illud in quo
c. fuit non albū. l. trāsmutatū in albedine in
tēpore enī trāsmutationis verū est dicere ꝙ
res trāsmutata non est illud ad qd' trāsmu
tatur. qm̄ si aliquid trāsmutetur in aliqd
necesse est ut non sit illud et qū ponit ꝙ in
tēpore trāsmutationis non albi in albedinē
vere dicatur in toto illo tēpore esse non albū t
in illo tpe in quo est albū in actu necessario
dicatur in eo toto tēpore ipm ēe albū. Dixit in
tēpore igitur. a. erit albū et non albū ītē. l. t
qū fuerit positū ꝙ differentia inter hec duo
tēpora est dumsibilis. tunc ista differentia
erit pars vtriusq; tpis. et qū hoc fuerit neces
se erit ut istud tēpus qd' est differentia sit
pars vtriusq; tēporis. s. cōmune inter illa.

l. necesse est vt. c. sit in. b. mmul et sicut al
bū et non albū. et qū hoc sit impossibile opor
tet ponere ꝙ tunc motus et principiū pcm
onis motus est in ir mdumsibili et hoc intē
debat qū dixit non igitur oportet contrdē ītē
l. non igitur oportet contrdere ꝙ. c. est in tē
pore cōmuni istis duobus tēporib⁹ qm̄ cōtin
git ut in eo sit unsimil' albū et nō albū. sed
oportet ponere ꝙ in instanti mdumsibili qd'
distinguit inter duo tēpora priorem tunc
tus et est albū. s. c. et principiū ius ēe albi
D. d. et h est posteriorē. l. illud qd' fit ex trā
smutatione. finis enī trāsmutationis est po
steriori trāsmutatione et ipi vere' est sicut d.
attribuere instans et qū narrant ꝙ tēpus
motus generatu est aliud i tēpore sue essētie
et ꝙ necesse est ut distinguatur p aliqd' in
dumsibile incipit narrare enī ꝙ necesse est
vt tēpus generatu distinguatur p aliqd' in
dumsibile a tēpore sue corruptionis et ꝙ sic
erit dumsibile contingit vt res sit generata
et corrupta mmul et dixit. et si sit albū
corruptū ītē. l. et si aliquid ēē albū et ipm
smutatu ab albedine sunt contraria neces
se est ut tēpus in quo dicatur ipm ēe albū
sit aliud a tēpore in quo dicatur ipm tran
smutatu ab albedine. l. ipm manere albi
pi et si non contingeret ut in illa hora in
qua fuit aliquid nō sit illud. v. g. i hora
in qua fuit albū non sit albū. illud ā qd'
trāsmutatur de albedine non est albū. et
contingeret enī ut qū corrūpitur. l. qū trā
smutatur de albedine sit illud tūc. et sic erit
ens in tēpore sue corruptionis et intenderet
per totū hoc notificare ꝙ qū sit hoc impos
sibile ut tēpus generationis rei sit tēpus sue
essentie. impossibile est ut illud qd' distinguit
inter ea sit tēpus. D. d. fugitur illud qd' est
nunc et non fuit prius necesse est ut gene
retur ītē. l. et qū aliquid fuerit modo ens ꝙ
ante nō fuit necesse est ut generetur amplius
sit ens in actu d. d. et qd' generatur dū gene
ratur non est illud qd' generatur. l. pfectū
hoc est manifestū qm̄ si apud generationē
ēet. tunc generaretur illud qd' generatū in
est pfectū. et intendit qm̄ necesse ē ut tēpus
generationis sit aliud a tēpore essentie illi⁹
generati et qū declarant ꝙ instās in quo
incepit generari necesse est ut sit aliud ab
instanti in quo est generatū in actu et ꝙ

manoue autē non idē est. huius cui⁹ cus fi
ns illius autē punctuū est. ios aūt pas
sionis posteriois est sit cui tēpus in quo
est. a. c. b. ios in quo. d. hoc in. a. quidē tē
pore albū in. b. autē non albū. in. c. ergo
albū et non albū. in quolibet cui⁹ ipius
a ueri est dicere albū si in ōi tēpore hoc
erat albū. et. b. non albū. c. aūt qd' est in
uerisq; non ergo dicendū est in ōi. sed p
ter vltimū nunc in quo est. c. hoc aūt ia
posterius est. et si fiebat non albū + si cor
rūpebatur albū in. a. ōnino tunc factū
est et corruptū est in. c. quare albū ē nō
albū primū in illo. c. ueri est dicere. aut
qđ factū est non erit aut qđ corruptū est
erit. aut simul albū et non albū erit. et ō
nino esse et non esse. necesse est si aūt qd'
erat prius in non esse necesse est fieri qđ
est et qđ fit non est non possibile est ee in
atoma tēpora diuidi tempus si cui⁹ in. a.
tēpore. d. fiebat albū tūc aūt simul ē al
bum. et est in altero indiuiduo tēpore ha
bito. aut in. b. si in. a. fiebat non erat in
b. aūt erat generatione oportet ee aliqđ
medium. quare et tēpus erat in quo tūc ē
non cui⁹ eadē ratio in atoma diuidentib⁹
sed ipius tēporis in quo fiebat tūc est in
vltimo signo aut nichil est habitū nec cō
sequenter est sed indiuisibilia tēpora fiūt
consequenter manifestū aūt est. quia si
in. a. toto tēpore fiebat non plus est tēp⁹
in quo tūc est et fiebat qđ in quo fiebat
solū ōm quibus quidē igitur aliquis tā
qđ prius arderet rōib⁹ hēt huiusmodi q
dam sunt

¶ Et manifestū est qđ si hō non ponerent
punctū tēpore distinguens inter prius et
posterius posteriorus rei in re semp tūc idē
erit eus et non eus et qđ est eus nonē eus
punctus cui⁹ qui est ambobus et communi
us priou et posterior est idē in numero.
sed in respectu non est idē. est cui⁹ finis ulti⁹
et primū primi istius in passione vero seme
per est posterius passionis sit igitur tēp⁹
a. b. et passio. c. et hec passio sit in toto tē
pore. a. albū. et in tēpore. b. non albū. i
tempore igitur. a. erit albū et non albū
qđ in quodcūq; loco fuerit acceptū in. a.
dicitur uerū qđ in eo est albū. qđ in hoc
toto tempore fuit albū. et in. b. est nō al

bū et in. c. est in tertio non ergo oportet con
cedere qđ est in instanti insimul sed in instā
ti qđ' est finis et est illud in quo est. b. + hoc
est posterius et si cras efficatur non albus
et corrūpitur albū in toto. a. tunc illud si
fit aut corrumpitur nisi in. b. et ideo igit⁹
si fuerit albū aut non albū. tunc primo
erit uerū dicere hoc in eo. et si non qđ fit a
liquid non est illud. et qđ corrumpitur ē
illud a quo transmutatur. aut erit neces
se ut insimul sit albū et non albū + uni
uersaliter male esse et illud non ee. et si illd'
qđ' est nunc et non fuit ante necesse est ut
generetur. et illud qđ' generatur non est
illud apud generationē. ergo impossibile
est ut tempus diuidatur in tēpora indiui
sibilia. quū si fuerit. c. in tēpore. a. erit al
bū. deinde insimul erit albū. est igitur al
bū in alio tēpore indiuisibili. sed est con
sequens. s. in tēpore. b. et quia est in. a. tūc
non sit albū. in. b. uero fuit albū unde ne
cesse est ut inter sit aliqua generatio. et ō
necesse est ut cras sit tempus in quo fiat
generatio. et ista ratio non contingit eis
qui non dicunt ptes indiuisibiles. in pū
to cui⁹ qui est finis et desitio temporis in q̄
generatur res. in eo efficitur res generata
+ eius ita q̄ ōnino non sit consequēs. tem
pora aūt indiuisibilia sunt successiua.
manifestū est igitur q̄ qđ aliquid in toto
tempore. a. generatur. et tunc illud tēpu⁹
in quo generatur non est in quo fuit ad
huius toti tēpoꝝ in quo generabitur tūc

¶ Quū dicimus qđ dūa inter continuū. hoc.
os motus tēpus est tēpus. dubitauerunt ea
am qđ dūa tēpora que distinguunt inter mot⁹
priores et posteriores sēm qđ illud ad qđ' est
motus aut econuerso. s. dūa tēpora sit distin
guēs inter prius qđ' est illud ex quo est mot⁹
et posterius ex ipis motibus est aliqđ' indi
uisibile. et q̄ modo est e contrario illi qđ' fuit
in motibus cōtinuis. qm̄ sūa cuius est cōple
mentū huc intentionis et dixit. manifestū ē
q̄ si homo ie. i. et manifestū est p se q̄ si hō n̄
ponerent instās distinguēs inter prius + po
sterius tēpus ex motibus et consequētibus
motus posteriores aut inter prius sēm illd'
ex quo est motus et inter motus ad quos
posterius sēper est dignū habere proportionē
et ponerent ipm tēpus et indiuisibile. contī

sup duas ꝓpositiones quarū vna ē qñ trans
mutatū est in potēciā illud ad qd' trāsmuta
tur in postremū. et sic fuerit ꝓpinquū sine
remotū necesse ē q in sua trāsmutatiōe amit
tat partē sue tunc sine post aliū illo a quo trā
smutatur et acquirat sine ptē illo qd'
trāsmutatur. q' illd' ex q trāsmutatur. et il
lud ad qd' trāsmutatur sūt oppositū necessario
et vtrūq; illoz ē in parte trāsmutati alia a
ptē in qua ē vltimū. sed sunt non determina
ti in se neq; apud nos et hoc vlt' ē et cōe oīm
trāsmutato et qū fuit cōmunitū huic q ali
quid ē trāsmutatū de eodē in idē motu vno
continuo contingeret ut illud ex quo trāsmuta
tur sit illud ad qd' trāsmutatur ex quo con
tingit illud qd' amittat ꝑ trāsmutationē il
lud idē acquirat qd' ē impossibile. et istu ꝓpo
sito ē continuus et non ꝓprius et vlr manifestū
est istū ꝓpositionē ee logicā ꝓpō enī dicens
q duo oppositu nō pūt contingere in īsmul' ē
cōmunis pluribꝰ vna sēa dicens q illud ex
quo ē trāsmutatio et ad qd' est trāsmutatio
sūt opposita ē cōis sēdm subiectū et sēdz predi
catū. subiectū enī ē cōe oī trāsmutabili. ꝓdi
catū aūt ē de accidentibꝰ oībꝰ entibꝰ et ideo vr
intendere ꝑ sermones dialecticos duos mo
dos. s. demonstratiōes que cōponūtur ex ac
cidentibꝰ cōibꝰ pluribꝰ vna aute aut demō
strationes quarū predicatu sūt ꝓprie dialec
tice. rebus enī dialectice vtimur duobꝰ mo
dis aut sēdz istārū et est magis ꝓpriū. a tū
damētis positis eo modo sēdz que cē aliq̄ res
vtitur eis que declarata sūt in alia et dicat
dicam⁹ ut ꝑ q cē motū sc; continuatiōē. ꝛc et in
telligendū est hic de moto nāliter a voluntā
rie non de motu violēto et q manifestū ē in
vtroq; moto t. d. nisi aliqd occurrat qm̄ in a
liqd occurrent qd' impediat ipm ab eo qd' ē
nāle ei. tūc nō mouebitur continue ad illd' qd'
ꝓmo moueb atur. q. dicitur et qū trāslatum
trāsferat⁹ d' primo pūcto ad illd' ad trāsfe
tur postremo necesse ē vt motꝰ eiꝰ ad illd' sit
continuus nisi aliquid impediēs occurrat illi
h ut⁹ qd' dicat nisi aliqd occurrat nō est excep
tio ex illo q res mouetur ad illd' ad qd' ꝑ
uenit in postremo. sed est exceptio eiꝰ q motꝰ
ē continuꝰ illd'. n. qd' mouet⁹ nāliter sp mouet⁹
ad illd' ad qd' puenit in postremo sine occur
rente ei sine nō. D. d. et nō solūmodo intē
dit ad illd' ic. et. d. hoc ne aliquis dicat q il

ld' qd' mouet⁹ sēdz; a tm̄ a nōe ex. a. ad. b. et
ex. b. ad. a. ex hoc tēdo si mouet⁹ i ꝓ⁹ ex. b. ad. a;
mouet⁹ ad. a qñ ꝑuenit ad. b. et iō dicat in hōc
q qū posuerimus q ista duo mota sūt vna
tunc motꝰ nō erit solū ad postremū tunc
qñ ei appropīquat. sed a principio qñ nulla
sit illic cā cogēs vt motꝰ sit ad illd' vltimū
qñ ei appropinquat magis ip' qñ est remo
tū. D. d. et sūt ē de illis. i. de aliis motibꝰ ꝑ
motū localē. ista enī demōstratio cōis ē oībꝰ
et. q. declarauit q de primo mouet⁹ illd' qd'
mouetur ab illo a quo mouet⁹ ad illd' ad qd'
mouetur. et ex hoc q mouetur de eodē in idē
q tangit necessario si fuerit positū q motus
eiꝰ qd' mouetur istius duoꝝ motuꝝ ē vnus
ut moueatur duoꝝ motuꝝ q tangit ipm̄
D. d. trāsferetur enī ab eo in quo nō ē. et trā
slatū sēdm naturā ñ trāsferetur nisi ab eo in
quo est ad illud in quo non ē fugitur pha
cum⁹ q aliqd trāsferetur ad illd' a quo trā
sferetur. q tanget ut trāsferentur ab eo in quo
non ē qd' est impossibile. D. d. et qū sit ipos
bile quescat. ut et qū istud impossibile se
tur ex hoc qd' posuimus q trāsmutatū nō
quescat qū mouetur istus duoꝝ motuꝝ cō
trarioꝝ. q. necesse est vt quescat. ergo mo
non erit vnus et continuus. oīs enī motꝰ in
terponitur quies nō est vnꝰ aut continuus
¶ Amplius et ex his manifestū est vlr ma
gis de oīm motu. si. n. nōne qd' nō mouetur
aliquo dictoz motuū et quescat aliq̄ op
positaruū quietū nō. n. erat aliꝰ ꝑter istos
qd' aūt non sp mouetur sēdz hunc motū
dico aūt quacūq; sūt altera spē et non si
aliqua est pars toa⁹ necesse est pu⁹ quie
scere sēdz oppositā quietē. quies enī pura
to motus est si igitur ōne motꝰ sint q si
sēdz rectitudinē simul' aūt non cōtingit
mouari cōtrarios qd' ab. a. ad. c. feratur in
vtrūq; feratur simul' ab ipō. c. ad. a. qū aūt
nō simul feratur mouebitur aūt sēdz hūc
motū necesse est prius quescere ad. c. hoc
enī opposita est quies q est ab ipō. c. mo
tu manifestū igitur est ex his que dicta
sūt qū non ē continuus motus
¶ Ex hoc apparet magis i oī motu ex
hoc sermone cōi. qū si oē motū nō mo
uetur nisi aliquo istoz motuū predicto
rū necesse est ut quescat quies oppositi
illi motui quo mouet⁹ nullus ei est mo

vtrū q̄ cor sit aliq̄d īdiuisibile. dicat. īpossibile est igitur ut tēp⁹ diuidatur ꝛc. i. et. q. tēp⁹ generationis sit aliud a tēpore essentiae generati et dicta inter eu est aliq̄d indiuisibile īpossibile est ut tps cōponatur ex tēporib⁹ indiuisibilib⁹ s. ut tps generationis sit aliq̄d indiuisibile. et silr tps essentiae generati. et q̄ duo tpa essēt cōtigua. D. d. q̄n si. c. fuit in tēpe ꝛc. i. q̄n si. c. q̄d ē in loco albi fuit in tēpe. a. albi. et fuit tps. a. īdiuisibile. deīde fuit albū ī aliq̄o tpe īdiuisibili tāgens tēp⁹. a. s. cōsequēs. et sit tps. b. nūc ipm esse albū et nō albū est ī duobus tēporib⁹ indiuisibilib⁹ quor alterū sequitur secūdū. i. tāgit ipm. D. d. et quia in tpe a. nō fuit albū ꝛc. i. et q̄ in tēpore. a. indiuisibili nō fuit albū. q̄n tunc nō fuit albū et in tpe indiuisibili. b. fuit albū necesse ē vtī ter hēt duo tēpora trāsmutetur de nō albo ī albū. D. d. et ideo necesse ē ut sit tēp⁹ in q̄ fit generatio. i. et q̄ necesse est ut trāsmutetur et generetur inter duo tpa indiuisibilia. s. īstāns in quo trāsmutabile fuit non albū et īstāns in quo fuit albū necesse est ut inter duo tpa indiuisibilia sit tēpus in quo ē trāsmutatio oīs enī trāsmutatio inter duo contraria ē in tpe ut declaratū ē. ergo instans nō sequitur īstans et q̄ induxit īpossibile q̄d sequitur ex hac īterrogatione dicētib⁹ tps cōponi ex tēporib⁹ indiuisibilib⁹ s. instantib⁹. dixit q̄ istd impossibile non sequitur non dicentib⁹ hoc et dixit ista interrogatio n̄ q̄ngit ꝛc. i. tale aliquid impossibile p̄dictū nō contingit nobis quia p̄mus tps īdiuisibilis q̄d nos ponimus ēe finē generationis in eo diam⁹ aliquid fieri in actu generati ꝛc. i. q̄ ipm punctū ponim⁹ ēe primū ēēre generati. ita q̄ n̄ ponim⁹ ipm sequi punctū in quo erat nō generatū ex quo contingeret nobis ut ex cōsequentibus ēēt tps. i. q̄n q̄ nos posumus q̄ fit ō ma duo instantia ē tps ideo sermo nr̄ queit in. D. d. manifestū ē ig⁹ q̄ q̄ res fuit ī toto tpe. a. ꝛc. i. et manifestū ē ig⁹ ex eo q̄d diximus q̄ res nō p̄fecte est in actu in tpe addito tpi sue generationis. sed existit p̄fecte in tpe indiuisibili. i. ī fine illi⁹ tēporis

Rationabiliter aūt intēdentibus et ex his videbitur aliquibi hoc idē accidere. ōe. u. q̄d mouetur continue. si a nullo phibeatur in q̄d quidē venit sed̄ ista mutatiōes et in hoc fortasse put⁹ ut si ī. b. venit et

fortitur in. b. et nō q̄ primo erat. sed mox sicut incepit mouēri quidē ī magis nunc q̄ prius. silr aūt et in alius. q̄d igitur ab. a. fertur in. c. q̄ in. c venit iterū venit in. a. q̄ o nunc mouetur. q̄ ergo ab. a. in. c. fortasse tunc cū. a. fertur ce. tandē motū qui est. a. c. et conuerso q̄ re silr contrarij sūt q̄rum cū sūt et sed̄ interstitium quidē silr aūt et ex hoc mutatur ī quo non est. si igitur hoc īpossibile ne esse est fortasse in. c. non ergo vnus motus ē ab. a. in. c. et conuerso reddimus cū sta tu non est vnus.

Sicut cū sunt rationationes de quibus homo debet esse certus. q̄n sī conuenientes de suis simul⁹? si aūt possitent consideratione de hoc sed̄ dialecticā. sequitur hoc idē alijs modis quos naturaliū⁹ dicam⁹ igitur q̄ one motū sed̄m continuationē nūl aliquid occurrat in illud ad q̄d ē trā smutatū ad ipm mouebatur in primo v. g. q̄ si. a. fuit ad. b. ad ipm fuit motus eius in primo. et non solūmodo intendit ad ipm q̄ fuit ꝓpe ipm sed intendebat illud a principio motus non cui est illic causa ꝓp quā sit dignius ut nūc intēdat in ipsū magis q̄m primo. et silr ī alij⁹ et illud q̄d transfertur ex. a. si q̄ pueniet in. b. fortasse ad. a. si mouetur sed̄ continuationē sī q̄ mouebatur de. a. ad. b. ī illo enī tēpore mouebatur ad. a. motu qui est ex. c. sed̄ igitur hoc mouet duob⁹ motibus contrarijs in simul. ista. n. duo motus sed̄m rectitudinē sī q̄rum et. q. h⁹ contigit ut transferatur ab eo in quo n̄ est. i. ab eo in quo nō fuit. et q̄ hoc sit impossibile necessario quiescat tunc et sic motus non erit vnus motus. in quo interpo nitur ei quies non est vnus .lxx.

Dest iste igitur demonstrationes sī ille de quibus debet homo habere certitudinē q̄n conuenerit rebus et medijs p conuenientes ip sas ēē essentiales et primas. et innuit p hoc q̄d dīm est de trāslato ex hoc quia q̄ reflectitur describit punctū in actu. et q̄ describit punctū in actu quiescat ista cui inclinato est ꝓpinqua trāslato. et intendit p dialecticam sermones veros qui cōponūtur ex accidentibus vlib⁹ nō ꝓpinquis et manifestū ē q̄ ulla inclinatio quā induxit est vlis finduit ei

ūsimul corrūpitur nō albū et fit albū
deinde fit nō albū. vnū igitur tēpus erit
tub? et etiā nō sequitur si tēpus est con
tinuū ut motus sint continui. sed succes
siui sunt et si non qualiter aut ide postremū
contrariorū duorū. v. g. postremū albedi
nis et postremū nigredinis .hoc.

Quū ista declarauto quā cōplerē de p
positionib? remotionib? a natura et? de q?
cōsiderātur quā ꝓpositiones quas intitat
dicere in hac demōstratiōe et dixit. et etiā iste
sermo ꝛc. i. et etiā iste sermo quē modo volu
mus dicere est cōuenientior ꝓdicto. Deinde
iuxit sermonē et dixit. et est quū simul
corrūpatur ꝛc. i. ostingit enī hoc. quū pon
mus vt motus cōtrarij sint cōtinui. v. g.
q? motus de nō albo in albū. et de albo in
non albū sint continui contingit ut in eo
dē instanti corrūpatur nō albū et fiat al
bū. et sic in eodē instanti erit aliquid ens et
non ens. et quia sup istud ipossibile est sus
tentatus in ꝓcessu in hac demonstratiōe
iuxit ipossibile manus ꝓpter qd' iterum
hunc sermonē et dixit quū igitur alteratō
ꝛc. i. quū igitur posuerim? q? alteratiōes con
tinue fūt ostinue. v. g. alteratio ex nō albo
in albū et ex albo in non albū. et posuer
mus q? albū nō iuxit tpe contingit neces
sario ut in eodē instanti corrūpatur non
albū et fiat albū. et corrūpetur albū ad nō
albū. et sic iste motus continuus erit in eodē i
stanti qd' ē impossibile et valde inopinabi
le. et q? iste oēs demōstratiōes fūt fundate
sup hoc q? motus ālis sit impossibile ē vt sint
ostinui. quū necesse ē ut inueniat eos q?
eos. et apparet de natura eorū q? ipossibile
est vt sint ostinui. et si sit positū q? int eos
nō est quies. cōtinuitio enī nō est in eis
nisi ex tpe tm. illud aūt ipossibile ē ut sit cō
tinuum quū sunt cōtrarij et dixit et etiā nō se
quitur ꝛc. i. et etiā si ponerem? q? int motus
ostinuos nō est quies. et q? tps duo
rum motuū ē continuū nō sequitur si tēpus
fit vnū ut motus cōtrarij sint ostinui. D
inuxit causā in hoc et dixit. et si nō. quia
erit idē postremū ꝛc. i. et necesse ē vt duo
motus ostinuj si sint ostinui. quia conti
nua sūt illa quoꝝ vltima sūt idē. sed vltima
cōtrariorū nō fūt idē quū sunt cōtraria. v.
g. nigredines et albedines quoꝝ vltima

impossibile ē vt sint idem.

Quū aūt est circulatus est vnus et cō
tinuus nullū enī impossibile contingit q?
eū ex. a. mouetur simul mouebitur i. a.
sed? eandē positionē in qd' eū venerit mo
uebitur in hoc. sed non simul mouebitur
per contrarios nec oppositos nō enī dis q?
est in hoc a qua est ex hoc contrarius est
nec opponitur. sed contrarie? quidē est a qd'
est in recto. hic enī ostrarie? ē a qua ē sedm
loca ut sedm diametrū. distat enī plu
rimū oppositus aūt est qua est sed? longitu
dinē quare nichil prohibet ostinue mo
ueri et nullū tēpus deficere circulans ā
motus ab eodē in idē rectus aūt ab eodē
in aliud et siquidē est in circulo nequaq?
in eisdē est. si vero sedm rectitudinē est.
multotiens in eisdē est. quicquid igitur
in alio sp et in alio fit contingit motū
continuū. qui vero multotiēs in eisdē nō
contingit necesse enī est simul cōtrarios
quare nec in semicirculos nec in alia c
culatione neq? vna ostingit ostinue mo
ueri. multotiens enī eadem moueri ostin
uit et contrarias mutari mutatiōes ī
enī copulat principij finē. qui aūt est
circulū inter copulat et solus ē perfect?

Motus aūt circularis est vnus et cō
tinuus. nō enī sequitur ex hoc aliq? mo
do ipossibile quū illud qd' mouetur ex. a.
mouetur ad. a. eadē mutatiōe. illud enī
ad qd' pueuit ad illud etiā mouetur q?
non mouetur duobus motibus contra
riis simul neq? oppositis non enī dis
motus ad aliquid est contrarius a qui
ab illo. neq? oppositus. sed cōtrarij sūt illi
qui sunt recte. isti enī sūt ostrarij sed? lo
cū. v. g. illi qui sunt sed? diametrū. qui
maxime distant. opposita aūt sūt illi q?
sūt in eadē longitudīe. et ideo non ē incon
uenīs q? ille motus sit continuus et nullū
cesset ōnino motus enī circularis ē ab
aliquo loco ad illud eundē locū. motus
aūt rectus est de loco ad aliud. et motus
etiā in eadē reuolutione non erit illud
qd' mouetur sedm illū nisi in eisdē loc?
ommino. illud aūt qd' mouetur motu
recto erit in eisdē locis multotiēs. motus
igitur in quo illud qd' mouetur erit ī lo
co post aliū pōt ēt continuus motus aūt

tus huc ꝓter illos et motū nō mouet² sꝑ
isto modo motus .s. motibus ducatis in
ſpē necꝫ est cuā aliqua pars tot⁹ moti
cigo necesse est ut prius quiescat quete
oppositu motu .quies cui est primato
motus si igꝫ motus rum sunt cōtinuꝰ et
est ꝫpossibile ut moueatur aliq̄d duob⁹
motibus contrarijs insimul .tunc illd
q̄d trāsfertur de .a. ad .c. impossibile ē ut
insimul transferatur ex .c. ad .a. et q̄ ñ
mouetur istis duobus motibus cōtra
rijs insimul et mouetur hoc motu .ne
cesse est ut quiescat aliq̄ moueatur ad
c. ista cui quies est opposita motu ex .c.
et declaratū est cui ex hoc q̄d dictum⁹ q̄ si
te motus non est continuus . .lxxj.

Ista est alia declaratio ꝓpinqua prime et
fundatur sup duas ꝓpōes quarū una ē ꝙ
q̄ ōne motū q̄d mouetur uno motu motuū fi
nitoruū diuersoruū sed in spēcie necesse est ut mo
ueatur a q̄cte opposita illi motu .s. a quete .
quā habet ī illo a quo mouet². ut declaratū ē
in quīto .sed a aūt ē ꝙ ōe q̄d mouet² duob⁹ mo
tib⁹ oppositis necesse ē ut singulariter moueā
tur eis q̄ sit ipossibile moueri simul et ex hꝫ
duabus ꝓpoīb⁹ sequitur q̄ omne motū duo
bus motib⁹ oppositis necesse ē ut moueatur
uno motu post quietē .iste igitur due de
mōstratiōes q̄ euenit un ꝓpōi dicēte q̄ ipos
sibile ē ut duo motus q̄rum sunt insimul t
differūt in sed ꝓpōe .i. prima eui demōst⁹
none sunt accepta ꝙ si duo mot⁹ opposita fu
erūt q̄rum necesse est ut duo mot⁹ opposita
sunt insimul et postea fuit dām .et q̄ nō sit
ut q̄rum necesse est ut inter eos sit quies .i
hac aūt demōstratiōe fuit dām ꝙ q̄ sit ipos
sibile ut duo motus opposita sunt insimul ne
cesse est ut uterq; mot⁹ sit ꝓ se. Deide coniunc
ta fuit huic ꝙ oīs motus unus ꝓ se incipit
a quiete cōtinua et dixit .si ōne motū mo
uetur ꝛc. i. dicamus igitur ꝙ si ōne motū
nō mouetur ī eodē tpe in si altero duoꝝ mo
tuū oppositoꝝ quib⁹ innatū est mouere ne
cesse est ut in illo ex quo incipit moueri sit
quiescēs quiete opposita motu ut declara
tū est in quīto. D. incepit declarare istā cōse
quentiā et .d. nullus enī mot⁹ est huc ꝓter il
los .i. et hoc est necessariū .q̄n in illo tpe in
quo ē positū moueri altero illoꝝ duoꝝ mo
tuū non mouetur moueri alio motu ꝓter

illd unū motū .d. d. et motū nō mouet² sꝑ
isto mō motus ꝛc. i. et q̄ motū non mouet²
ī eodē tpe nisi altero duoꝝ motuū oppositoꝝ
et motū nō sꝑ mouetur altero motuū oppo
sitoꝝ dicerso in spē necꝫ iste motus quo mo
uetur est pars totius .i. pars motus totius
necesse est ut motū sit prius quiescēs et hoc
q̄d dixit manifestū est ꝙ se q̄n ōnis mot⁹
qui nō est pars mot⁹ necꝫ ē ꝙ ctius necesse
est ut incipiat post quietē mot⁹ eui nō seq̄t²
motū nisi q̄n sed⁹ fuit perfectio primi ñ op
positus .a. aut hoc contigit ꝙ accidēs huius il
luminatio domus ꝙ candelā que sequitur
motū candele et q̄ posuit has ꝓpōes .in
cepit cōfirmare hoc et inducere exēplū in hꝰ
q̄d intēdit declarare et dixit .si igitur mot⁹
rum ꝛc. i. si igitur mot⁹ qui sunt sup unam
lineā rectā ad partes q̄rumlas sūt q̄rum .t
ē impossibile ꝙ aliquid moueatur duobus
motibus q̄rumlis insimul .et non mouea⁷²
altero sēp. necesse ē ut trāslatū quiescat inter
duoꝝ motus .v. g. q̄n si trāslatū impossibile ē
ut moueatur sup lineā .a. c. ex .a. ad .c. et ex
c ad .a. simul .et moueatur utroq; istoruū mo
tuū ꝙ se et ī tpe ꝓpio necesse ē ut istud trāsla
tū quiescat in .a. aliq̄ moueatur ab eo ad .c
et quiescat in .c. aliq̄ moueatur ab eo ad .a
quies eui in .a. est opposita motui ex .a. ad .c.
et quies in .c. est opposita motui ex .c. ad .a.
et q̄ .d. et q̄ impossibile fuit ut duo mot⁹ op
posita sunt insimul et si nō .tunc alter eoruū
erit ꝙctus tunc alterius tunc necesse est ut inter
eos sit quies necessario et non est alter eoꝝ
ꝙctus alterius

Amplius autē et hoc intio magis ꝙ
cuia ē his que dicta sūt .simul cui corrup
tū est non albū .et fām est albū .si igitur
continua est alteratio ad albū et ex non
albo .et ex albo ad non albū .non manꝫ
autē in aliquo tpe .simul cui corruptū
est non albū et factū est albū et factū ē
non albū .tanū q̄n uerū idē erit tēp⁹ am
plius si q̄rumlū tēpus est et mot⁹ sed nō
sequitur est quo ago erit ultimū idē con
tinuoꝝ ut albedinis et nigredinis

Et etiam iste sermo est magis que
niens q̄ predictus et est ut ī simul corru
patur non albū .et fiat albū .q̄ igitur
alteratio fuerit q̄rumlis ad albū et ex
albo .et hoc non durat aliquo tpe .tūc

D.d.t impossibile ē ut aliq̄d moueat̄ rē.1.t h̄ nō
accid̄t i reflexo sr̄ lineā rectā sz q̄ ē reflexū sr̄
lineā rectā · q̄m hoc accidit cāū in reflexo sr̄
lineā circulariē a sectur semicirculū · a sr̄
aliud aūt maiorē aut minorē. D.d. ne
cesse ē cū ut moueatur multotiēs eisdē mo
tib⁹ 1. et causa m hoc ē q̄m illud q̄d mouetur
reflexe non mouetur vno motu sed necesse ē
ut moueatur multotiēs motib⁹ eisdē i spē
et diuersis m numero plurib⁹ D.d. et ut nō
mutetur modis nō mutationis grauius · 1.
et necesse est ut illud q̄d mouetur reflexe mo
ueatur modis motuū cōtrariis et nō mu
tationēs contrarie impossibile ē ut sint eedē. D.
D. q̄m finis non coniungitur cū principio rē
1. et causa m hoc ē · q̄m punct⁹ qui est finis
et punct⁹ qui est principiū m motu non ar
cularis sūt duo ratione et subiecto et non con
iunguntur ad inuicē. s. ita q̄ sit idē in subiecto
principiū · s. vnus motus et finis alterius et
hoc intendebat q̄ dixit q̄m finis non cōiū
gitur cū principio motus autē qui est sup
arculū punctus qui est in eo principiū idē
est cū fine. s. q̄m sunt vnū subiecto et duo
ratione · finis igitur in eo est coniunctus cū
principio in arculo cū nullus ē punct⁹ nī
luter. 1. actu qui sit principiū aut finis t. q.
fuit imaginatus in arculo tūc erit princi
piū et finis extremitates vero linee recte sr̄
duo puncta in actu

¶ Manifestū est autē ex hac diuisione
q̄ū non contingit alios motus ē conti
nuos in ōnibus cū accidit per eadē mo
uere multotiēs ut in alteratiōe p media
mouere et in ea q̄dē que est quantitat⁹
sedm medium magnitudinis et in gene
ratione et corruptione similiter · nichil cū
differt pauca aut multa facere in quib⁹
est mutatio nec medium ponere aliquid
auferre vtrobiq; cū accidit per eadē mo
uere multotiēs · manifestū igitur ex his
est q̄ nec physiologi dicūt bene ōnia sē
sibilia moueri dicentes sp ōia moueri
moueri cū semper necesse est sedz aliquē
horū motuū et maxime sedm illos ē al
terari fluere cū dicūt semper et corrūpi
adhuc autē et generationē et corrupti
onē alterationē dicūt ratio aūt nunc
dicta est vniuersaliter de ōni motu q̄ u
sedz vnū motū contingit moueri conti

nue extra quā in circulo · quare nec sedz
alterationē nec augmentū q̄d quidē ig⁹
nec infinita sit mutatio nec vna nec co
nua extra circuli motū sunt nobis h⁹ dā

¶ Et apparet ex hac diuisione q̄ impos
sibile ē ut alij motus sint continui cōti
gat eaū ut in omnib⁹ istis intercipiatur mot⁹
v. g. in alteratione aut interitio inter duo
extrema et in quantitate aut interitio in
magnitudinibus que sunt in medio et
in generatione et corruptione similiter
non eaū est differentia in hoc q̄ res i qui
bus est translmutatio sunt multe aut
pauce neq; in hoc ut in medio ponatur
aliquid aut auferatur · contingit eaū
vtroq; modo ut idē intelligatur declaratū est
igitur ex hoc q̄ de loquentib⁹ in natura
non bene dixit qui dixit ōne sensibile q̄
mouen q̄m necesse est ut non mouean
nisi altero istoz motuū et diuersi mo
ū in hoc apud eos dē alteratio dicitur ōia
eaū semp aurūt et diminuūtur et pos
sūt generationē et corruptionē et alter
tionē et declaratū est hoc vbi in ōni mo
tu. s. q̄ impossibile est ut aliquid mou
atur ōnino sedm continuationē nisi in
motu arculari · et ideo impossibile est ut
moueatur sedm continuationē in alte
ratione aut augmento hoc igitur diuers⁹
q̄m nulla translmutatio est infinita et con
nua nisi motus localis arcularis

¶ Et apparet ex ista diuisione causaū con
tinuaruū existentiaū in motu recto et arcula
ri que remouet generationē a recto et dant
ipam arculari. D.d. contingit eaū in istis ō
nibus rē. 1. contingit eaū si ceteri motus po
nantur pcti ut ceteri motib⁹ sit pcti
tus p̄ alterationē in qua ē ques necessaria
D.d. v. g. rē. 1. sicut ques que est apud alte
rationē inter duas extremitates que sūt due
passiones contrarie. v. g. albū et nigrū. D.
d. et in quantitate rē. et intēdit per quanti
tatē motū augmēti et diminutionis. 1. et
sicut ques que est apud alterationē existen
tē in hoc motu. s. q̄m magnitudines nātes
pueniūt ad finē naturalē. deinde magnitu
diminuū. q̄m inter istos duos motus ē tē
pus in quo ē quiescens ut declaratū ē et. d.
in magnitudinib⁹ que sūt in medio. q̄m
alteratio non est nisi in medio q̄d est intē du

in quo illud qđ mouetur tot in eodē loco
multotiēs non pōt eſſe continuus. quū ue
ro eſt ut illđ qđ mouetur ſecđm illđ mo
ueatur duobus motib⁹ oppoſitis ſimul +
ideo impoſſibile eſt ut aliquid moueatur
in ſemidiametro aut in alio arcu ōnino ſecđ
continuationē obtinget tū neceſſario ut
multotiēs moueatur eisdē motib⁹ et ut
trāſmutetur modis tranſmutationis cō
trariis. quū finis non cōuēigitur cū pū
cto. in arcuato aūt eſt infinitū. et eſt ſo
lus perfectus. .lxxv.

¶ Quū declarauit q nullus motuū rectoꝝ
eſt cōtinuus et ꝑpetuus. et q impoſſibile ē ut
ex plurib⁹ uno motu eoꝝ ponatur unus
continuus et ꝑpetuus. uult declarare q mo⁹
circularis in hoc eſt e continuo recti et q ſo
le ſolus pōt eē continuus et ꝑpetuus quū ñ
arguāt ea illa impoſſibilia que arguūt ex poſi
tione eius q motus rectus ē continuus ne
q; aliud impoſſibile. et illud ex quo nō arguit
impoſſibile eſt poſſibile et dixit motus autē
circularis ꝛc. i. motus aūt circularis pōt
eē unus et continuus et ꝑpetuus. nullū enī
impoſſibile arguit ex hoc. D. dedit cauſā in
hoc et. d. motuū enī in eo eſt ex. a. et ad. a pu
ncta mediā. i. illud enī qđ mouetur circu
lariter mouetur ad illud idē ad qđ mouebā
tur. i. ad illđ punctū. quū non recedatur ſē
illā eandē lineā ſup quā mouebatur ad q
rā partē illi ad quā mouebatur ſicut argu
dit illi qđ mouetur ſup lineā rectā. D. d. ad
illud eī ad qđ ꝑcedit mouetur. i. locus enī
ad quē ꝑcedit illđ qđ mouetur ſup circu
lū ex ipſo mouetur ſup ipm + ideo contin
git ut iſte motus ſit ꝑpetuus. D. d. ſed nō
mouetur duob⁹ motib⁹ cōtinuis mſmul
ner oppoſitis. i. cauſa in ē hoc poſſibile. ſ.
ut qđ mouetur ſup circulū moueatur ad
locū ex quo mouebatur. ē. quia nō arguit
a in hoc ut moueatur duob⁹ motib⁹ con
trariis mſmul et vlr oppoſitis ſicut argu
ta qđ mouetur recte et poſtea reflectatur.
D. dedit cauſā in hoc + dixit. nō enī oīs mo
tus ſē. i. et cauſa in hoc q illđ qđ mouetur
circulariter mouetur ad illđ idē ex quo mo
uebatur ita q non arguit a mouen duob⁹
motib⁹ oppoſitis ſimul ē. quū non oīs mo
tus ad aliquid eſt cōtinuus motui qui ē
ab illo neq; oppoſitus quū hoc nō contīgit
niſi in motu recto. ſ. ut motus ad aliud ſit
continuꝰ motui ab illo aut oppoſitus + cū
in h eſt. quū illud ex quo eſt motus rectꝰ et
ad qđ eſt ſunt loca contigua et cauſa ī h ē
quia contigua ſunt ſicut deſcribūtur illa
que maxime diſtāt et maxima diſtantia
non inueniuntur niſi in linea recta. D. d. v. ſ.
duo extrema diametri. i. quū in circulo nō i
ueniūtur duo magis diſtantia q̄ hec duo
etiā in rei veritate maxima diſtantia nō con
ſiderantur inter duo loca niſi ſecđ q̄ ſūt con
tigua in ſe. et quia in ſpeciē nichil ē tale in
centrū et circūferētia. neceſſe ē ut maxima
diſtantia inter duo loca naturalia contin
ua ſit diſtantia que eſt inter centrū et circū
ferentiā. ſed ipe non indigeret hac declaratiōe
in hoc loco quū non ſit neceſſaria in hoc qđ
intendit hic quēadmodū non indigeret decla
ratur hic q quū corpus circulare mouetur nō
mutat locū ſecđ totū neq; eſt in eo punctus
in actu a quo incepit et ad quē ꝑuenit. et
utatur loco eius illo qđ mouetur ſuper ſpa
tiū circulare quū ſit manifeſtꝰ in hoc loco
D. d. oppoſiti vero ꝛc. i. et alia cauſa eſt etiā
ſ. quū motus continuꝰ non ſūt niſi motus
qui ſunt in eadē longitudine ſecđm reflexio
nē. D. d. et ideo non eſt in motū ꝛc. i. motꝰ aūt
ſup circulū non eſt reflexus et ideo non ē in
motū ut iſte motus ſit continuus et ꝑpetu
us. D. d. et motus etiā circulariꝝ ꝛc. i. et illđ
qđ mouetur motu circulari non erit in eo
loco ſecđm reuerſionē ad illud motꝰ aūt in
quo illud qđ mouetur ꝑuenit ad locū pꝰ
aliud ſine reuerſioē ad locū ex quo move
batur poſſibile eſt ut ſit motus continuus
D. d. motus in quo illud qđ mouetur eodē
loco multotiēs impoſſibile eſt ut ſit cōtinuꝰ
i. motus in quo illud qđ mouetur erit ī eo
dē loco ſecđm reflexioēs et reuerſioēs impoſſibile
ē ut ſit cōtinuus et motus in quo illud qđ
mouetur erit in eodē loco multotiēs nō ſecđ;
reflexionē poſſibile ē vt ſit cōtinuus. quū il
lđ qđ mouetur ſecđm reflexionē neceſſario q
eſcat et illđ qđ non mouetur ſecđm reflexioēs
nō eſt neceſſariū ut queſcat. D. dedit cauſā
ꝑ quā eſt impoſſibile ut illud qđ ꝑcedit ī
eundē locū ſecđm reflexionē moueatur cōti
nue et dixit quū neceſſe eſt ut illud qđ mo
uetur hoc motu moueatur duob⁹ motib⁹
oppoſitis ſimil ut declaratū ē ī pdicto ſermone

et causa in hoc q oīs trāsmutatio simplex est aut
circulans aut recta quia simplices dimēsiōes
sunt iste duc. et motus mixtus ē sicut motus
super lineā cyrcularē aut circuī. ista ei linea
apponitur ex recta et circulari. D. d. et mixtum
necesse ut precedant ille duo. i. et necesse ē ut
motū apositū precedant illi motus compo
nentes. qm ēe illi⁹ ē ꝓpter illos et hoc manu
festū est et qū declarauit q modi motuū i lo
co sūt tres duo simplices et vnus cōpositus t
declarauit q cōpositus ē posterior simplicib⁹
incepit declarare q circularis ē prior recto. i.
qm motus circularis est prior recto natura
et tpe qm motus circularis est perfect⁹ t mo
tus rectus est diminutus. et ꝓfectū precedit
diminutū ex quo sequitur necessario ut mo
tus circularis sit prior recto. et quia iste syl
logismus fundatur sup duas ꝓpositiones
quarū vna ē q motus circularis ē ꝓfect⁹ et
motus rectus est diminutus. sed a est q oīa
de quoīū vnū est diminutū reliquū ꝓfectū
et ꝓfectū est prius diminuto. et ista ꝓpositō
est manifesta. incepit verificare minorē. et
quia circularē motū esse ꝓfectū fere mani
festū est ꝑ se incepit declarare q mot⁹ rect⁹
est diminut⁹ et dixit. quia impossibile est
vt aliquid moueatur sup lineā rectā infi
nitā. i. et necesse ē vt motus sup lineā rectā
sit diminutus. qm si ēet cōpletus necesse ēet
vt ēet talis. qm in eā nō posset fieri additio
qū hec sit diffinitio cōpleti et si motus rect⁹
esset cōpletus necesse esset ut linea sup quā
moueatur ēet cōpleta. s. linea recta. et si ita ēet
ēet infinita. qm si aliqua linea recta est cō
pleta. in qua nō pōt additio fieri necesse est
vt sit infinita. Deinde incepit declarare q im
possibile ē ut aliqua linea recta sit infinita vt
concludat q motus rect⁹ nō est cōplet⁹ sz di
minut⁹ et dixit qm nichil est aliquid tale ī
finitū. i. et talē lineā. s. infinitā ipossibile est
ut sit vt declaratū est in tercio isto⁹ libri et si
aliqua linea ēet infinita ipossibile ēet vt si
llā ēet motus infinit⁹. D. d. ipossibile ei nō
eat ic. i. et est ipossibile ut mot⁹ infinit⁹ sit
licet cōcedamus lineā infinitā esse. qm mot⁹
super lineā rectā est ad aliquid terminatū
s. illd ad qd pueniet postq ꝓtāsit magnitu
dinē sup quā mouetur et si nō tūc mot⁹ ēet
casus tunc ergo necesse est si mot⁹ ifinit⁹
sit ut cōpleatur p⁹ ꝓtāsitū et quia infinitū

ꝓtāsum est cū ipossibile motus ipossibile ē
ut sit infinitus. et ista demōstratio est ꝑ
qua ei qua vtatur in vltimo sexti et quia po
suit hoc q si motus rect⁹ ē ꝓfectus debet ēe in
finitus. et infinitū pōt intelligi sedm rectu
dinē. et sedm inflexionē super eandē lineā fi
nitā et iā destruxit vt motus infinit⁹ sit sedm
rectitudinē. incepit destruere cū vt sit sedm in
flexionē et dixit motus autē sup lineā rectā
finitā ꝛc. i. et non debet aliquis ponere q mo
tus super lineā rectā finitā est infinitus sed
ut et reduxit in infinitū nā iste mot⁹ est cōpo
situs ex duob⁹ motib⁹ quoꝝ vterq; est finit⁹
in quē pōt addicio et diminutio. ergo non ē
cōpletus. D. d. et si non inflectatur erit dimi
nutus et corruptus. i. et qū declaratū sit q
impossibile ē ut motus rect⁹ sit infinitus
et est declaratū q motus inflex⁹ non ē vn⁹
motus. i. manet vt vnus motus rect⁹ sit fi
nitus non inflexus. et motus finitus ē di
minutus et corruptibilis quia in eo pōt
addicio. s. quia inuenitur ꝓfectior ipo t q
verificant illā ꝓpositionē minorē in dimi
maiorē et dixit t in natura et in ratione et
tēpore ꝛc. i. et manifestū est ꝑ se q ꝓfectū ē
prius diminuto natura et ratione et tpe
et intendit ꝑ rationē diffinitionē motus
cū circularis accipitur in diffinitiōe mot⁹
recti qm motus rectus est ille qui est a me
dio et ad medium. et medium non mutat nisi
circulari. D. d. et incorruptibile precedit cor
ruptibile. et hec est. q. alia declaratio quā p⁹
cōplebit. et qū cōpleuit hanc declarationē
incepit inducere aliā quā innuit per s⁹ q. d.
et ī corruptibile precedit corruptibile. et dixit
et eā motus qui pōt ēe eternus ꝛc. i. qm sol⁹
motus circularis est possibile vt sit eternus
vt declaratū fuit prius. eternū autē motus
cuius cessatio est corruptio mot⁹. nec⁹ alij
modoꝝ motuū apud quoīū cessationes nō co
rūpitur motū possūt esse eternū. qm manif
stū est q motus cessat. i. quiescat in eis et ipse
est corruptio motus necessario. in eis autē in
quibus cessatio ē corruptio mot⁹ manifestū
est et ideo nō intendunātur ꝑ ipsos ēe corrupti
biles. sed induxit rationē de his q sūt in loco
Ratione habilitet autē audit similiter
vnū ēe et continuū et non rectū cuius extra
qui est in recto determinatū est et prima
pūm et finis et medium et oīa hec habet in

os motus oppositos. D. d. et in generatione et co:
ruptione similiter. i. q̄ inter eas ē itermatio q̄ est
causa quietis. D. d. et nulla est dūa. i. et nulla
est dūa in hoc qd̄ sequitur inter hoc q̄ alij mo
tus preter circulares q̄ itermittuntur transeant
bis p̄ partes medias inter duas extremita
tes ut ille partes medie sint pauce ā multe
i. q̄n necesse ē ut p̄ quālibet earū p̄tās seat
bis in duob⁹ motibus et similit nō est dūa
inter hoc q̄ medū sit ee aut diuisio essendi
et dixit hoc p̄pter generationē et corruptiones
D. d. declaratū est ex hoc igitur ꝛc. i. et ex hoc
eā declaratū est aliud ab eo qd̄ intendim⁹
declarare. et est q̄ sermo antiquor dicentiū
q̄ oīa sensibilia sp̄ mouentur falsus ē. D. d
necesse est eū ꝛc. i. q̄n q̄a ponit eterna sēp
mouen necesse ē ea ponere sp̄ mouen aliq⁹
istorū motuū sensibiliū aut plurib⁹ vno.
sed declaratū ē q̄ impossibile ē ut aliquis is
torū sit sp̄ ex quo appāret error sermonis an
tiquor. D. d. et dignior motuū ꝛc. i. et appa
ret ex sermone eor q̄ motus alteratiōis ē q̄
est magis dignus ut sed in ipm sint eterna
trāsmutatione p̄petua. D. indixit intentiōē
eor sup hoc et dixit. dicūt oīa eē fluūt. i. ma
nantur super hoc dicēdo q̄ nos videm⁹
cuncta sp̄ in fluxu. et ideo arguit eos cōsump
to et hoc ē causa p̄ qua eā tū indiget alte
ri et erauerūt in hoc quia acceperūt trāsmu
tationē que ē in potentia in actu. et loquen
tes nr̄e legis sequūtur antiquos in hoc. et
dicūt q̄ accidentia nō remanēt per duo tē
pora. sed sermo antiquor erat cursu natu
re. sermo vero loq̄ntiū nr̄e legis est vanus q̄
non cogūtur ad dicendū hoc nisi quia voluer
defendere fundamenta facta. quia existimāt
q̄ lex non defenditur nisi p̄ talia fundamēta
D. d. et posuerūt generationē et corruptiones
ē alterationes. i. et antiqui posuerūt gene
rationē et corruptionē ee de genere alteratio
nis. et q̄ dicūt alterationē ee perpetuā in
telligūt alterationē et generationē et cor
ruptionē. et q̄ cōpleant hoc fiat rememo
rationē de oībus declaratis et dixit. et decla
ratū est hoc vbi ꝛc. i. et sermo eius in hoc est
manifestus

¶ Qd̄ aūt motuū circularis sit primus
manifestū est. oīs eī motus sed; loci sit
diuinus⁹ prius aut in circulo aut in recto
aut mixto⁹ est hoc aūt necesse est priores

ēt illos. ex illis. ii. constituit ē. recto. ii. circu
laris. simplex enī et perfectus magis ē infi
nitū enī non est rectū sem. sic enī infinitū
non est. sed nec si ēt moueretur vnq̄ nusq̄
il. non enī sit ip̄ossibile transire enī infini
tū impossibile est. infinito aūt recto reflec
tēs quidē opositus est et duo sūt motus ñ
reflectēs aūt ip̄fectus et corrupt⁹ est pri⁹
aūt et natura et ratione et tpe est perfectū
imperfecto. corruptibili aūt incorruptibi
le amplius prior est quē contingit p̄petuū
ee non contingens. circulare quidē
igitur p̄petuū cōtingit ee alior aūt neq;
loci mutationē neq; alterū neq; vnū cō
tingit p̄petuū esse. statū enī oportet fieri
si aūt status est corrupt⁹ ē motus prior

¶ Et manifestū est q̄ motus circularis
est primus motuū localiū. oīs enī trāsla
tio sicut dicimus prius aut est circularis
aut recta aut mixta. mixtū aūt necesse ē
ut precedant ille due ex illis existit et ut
rectā precedat circularis quia est simplex
et perfecta. q̄n impossibile est ut aliquid
moueatur per lineā rectā infinitā. non
enī aliquid huiusmodi infinitū. neq; ea
nim si esset. esset aliquid qd̄ moueatur p̄
illd̄ qd̄ enī est impossibile non erit et per
transire infinitū est ip̄ossibile. motus aūt
per lineā rectā finitā si reflectatur erit cō
positus et erūt duo motus et si nō erit di
minutus et corruptibilis. et ut natura
et ut ratione et ut tpe precedit perfectum
diminutū. et incorruptibile corruptibi
le et eā motus qui est p̄t esse eternus
precedit motū in quo est hoc ip̄ossibile et
motus circularis est possibile ut sit eter
nus. alius vero non neq; corruptibiles ne
q; alio modoū cessatio aūt est possibile ut
sint eterni. cessatio ei est necessaria in eis
et cessatio non est nisi corruptio motus

¶ Qui declarauit q̄ impossibile ē ut ali- text.
quis motus sit vnus et cōtinuus nisi mot⁹
circularis et ita declarauerit q̄ trāslatio pre
cedit alios motus. et p̄misit declarare q̄ trā
slatio circularis est prior recta incepit decla
rare hoc et dixit. et manifestū est q̄ motus
circularis ꝛc. i. et manifestū est q̄ motus cir
cularis est prior natura et diffinitione et tē
pore motu recto. D. d. oīs enī trāslatio sicut
diximus ꝛc. i. et hoc qd̄ diximus manifestū ē

in medio qm̃ põt imaginari ille punct⁹ prīa
pū aīalis alianus et finis alterius et medīū
alterī? D.d. et non est in aliquo corū in aliqua
hoīm. i. et nūq̃ erit in aliq̃ differentia aīalis ī pū
cto qm sit solūmodo principiū aut solūmodo
finis qđ non accidit in magnitudine recta t
debes scire q̃ iste cause quas dedit hic quodā
modo sūt naturales et quodāmodo mathemati
ce. accidit eīm causis mathematicis. s. propin
quis in mathesi vt sunt cause p̃me plurīū re
rū naturaliū sicut accidit scientijs subalter
nantibus cū subalternatis sicut arithmeti
ce musicē et gometrie et aspectiue. qm̃ q̃ dū
uersitas duorū extremoꝝ longitudīs recte
est prima causa in hoc q̃ continuetas existit
in locis necesse ē vt illud sit prima causa ī cē
primos motus cōtinuos quia est in locis cō
tinuis et q̃ finitis dimēsionibus recte ē p̃ma
causa eaī in cē motus rectos. et est finitū
necesse ēt motus recti sunt finiti. et q̃a in
aīalibus non est extremitas in actu neq; vi
uersaliter pūctus in actu necesse est vt in eo
non sint loca cōtinua neq; dimensiones finī
te et q̃ ita sit necesse est ut motus eius sit
vnus et q̃nuus et p̃fectus. q̃ motum sit
ipm non moueatur ad loca cōtinua. et ex
istimatur q̃ ista causa quā dedit Ar hic n
solūmodo dat q̃ sit possibile motū aīalibꝰ
esse p̃fectū ūno q̃ sit necessariū sic igitur de
bet intelligi iste locus et q̃ declarauit q̃ in ar
cubo non est punctus in actu qui sit principiū
aut finis aut medīū. et q̃ quilibet punct⁹ in
eo est in potentia hec tria puncta. s. principiū
et finis et medīū. manifestū est q̃ ista est causa
p̃pter quā spera est inseparabilis ab eodē lo
co et quodāmodo est quiescēs et quodāmodo
mota et dixit. et ideo sperā mouetur ꝛc. i. et
quia sperā mouetur aīa ꝓpositate cātu
et in conuexo non est punctus in actu. ne
cesse est ut sperā sit in eodē loco numero et ī
plurib⁹ locis secdm formā vt declaratū ē in
sexto et hoc intendebat q̃ dixit q̃ sperā mouet
et est quiescēs quodāmodo quia non mutat
locū aliū numero. i. secdm subiectū et mate
riam et est mota quia mutat loca diuersa secd;
formā non quia sperā sicut existimatur mo
uetur secdm partes et quiescat secd; totū pone
re eīm corpus motū secdm partes et quiescere
secdm totū est impossibile imo tota sperā et oēs
partes mouētur sed totū mouetur in locis

diuersis sed; formā tantū et partes mouen-
in locis diuersis secdm formā et subiectū. D.d
et causa in hoc ē q̃ oīa ista accidūt cōtra. i. et
cā in cē ista ꝓpria in sperā est continuū et pōt intel
ligere p̃ continuū continuū mathematicū. s. punct⁹
et pōt intendere continuū naturale et est corpus
sperale super qđ mouetur corpus aīalare sp
ra eīm diuiditur naturaliter in duas partes
in continuū et aīalibꝰ igitur volunt cō
tinuū mathematicū sic intelligenda est hec lit
tera est eīm p̃incipiū magnitudinis et me
diū et finis. i. punctus eīm qui est continuū sp
re est principiū eo q̃ linee recte equales exeo
exeuntes a aīalibꝰ proueniūt ad aīalis
bus et est finis quia oēs linee a aīalibꝰ
ad exeuntes peueniūt ad eū est autē mediū
eo q̃ distat eque ab oīb⁹ partib⁹ et hec est ex
positio Themistij si autē intelligat centrum
naturale tunc p̃ principiū magnitudinis
vult principiū esse secdm materiā et p̃ finē
vltimū quia aīalare mouetur aīa ipm
D.d. et ideo quia est extra aīalibus ideo
quia centrū est principiū et finis. et h sunt
cause quietis motus. centrū aūt non fuit
in ipis aīalibus sed extra. ideo nō habuit
aīalis locū ꝓpter quē quiescat. i. eo q̃ aīa
lis mouetur aīa finē non ad eū. et quia
finis eius pmanēs in eodē loco est. ergo p̃
manēs eodē modo et mota continue alio mō
mota quidē eo q̃ non peruenit ad finē quiescē
vero eo q̃ finis est quiescēs. et vltr si principiū
et finis et medīū in his ē idē conuenit vter
q; ficti. D.d. contingit aūt in h motu h extra
querū ꝛc. i. q̃ sit primus eo q̃ est mensura
oīum motuū et e conuerso. s. q̃ sit mensura o
q̃ ē primus dicat aūt h quia necesse ē et p̃
sum sit primū et q̃ primū sit mensura. et
h loco reuertatur ad intentionē in qua p
incepit. s. ipm ēe primū et est tertia declā
natio. D. induxit quatū probationē et dix
it amplius motus aīalium ꝛc. amplius
aliter pōt ꝓbari q̃ solus motus aīalium
pōt ēe cōtinuus qū eque distet a fine ad ip
quē mouetur. s. a medio que aūt recte mou
tur nō eque distāt a fine in oīb⁹ p̃tib⁹ lon
gitudīs vnde que naturaliter mouentur rec
te velocius mouētur qū appropinquāt fini
et h est qđ volunt dicere quāto eīm distant
a quiescente ꝛc. i. quāto eīm distāt a loco in
quo quiescētes exīt et appropinquāt ad lo

sapō quare est vnde incipiat qd' mouet̄ t
vbi finiet iuxta cui terminos quiescat ōe
aut vnde aut vbi circulat aūt indetermi
nata sunt quod cui magis quilibet termi
nus his qui sunt in linea. similiter cuius
vniqdq; et principiū et medium et finis est
quare semper sunt quedā in principio et i
fine. et non aliqū sunt unde moueatur et
quiescat quodāmodo spera. eundē cui con
tinuet locī causa aūt est q oīa hec accidēt
cuius principiū cui et medium magnitu
dinis est et finis quapp id qd' est hoc extra
circulationē est. non est qd' feratur vbi qui
escat. sic cui semper fertur circa medium sed
non ad vltimū. pter ipm aūt hoc in mo
uendo sēper quiescat quodāmodo totū et
mouetur continue accidit aūt conuersi
ue et nāq; mensura motuū est loca mina
to. primū necesse est ipam esse oīa ei mē
suruntur primo et quia prius mensura
aliorū est. amplius et regulariē contingit
solū circulariē esse que ei in recto sūt a pri
cipio irregulariter feruntur ad finē ōnia
cui qui quidē distant plus a quiescente
feratur velocius circularis autē solus
nec principiū nec finis in ipō aptū na
tū ē esse sed extra

Et recte contingit ut motus circularis
sit vnus et continuus non motus rectus
in recto cui principiū est terminatū et fi
nis et medium. et oīa ista sūt existentia in
eo. et ideo possibile est ut motū incipiat i
eo ab aliquo loco et non cōpleatur finis
motus. ōne cui qd' mouetur super ipi; qui
escat apud extrema aut vbi incepit aut ex
quo est in circulari vero vltima sunt non
terminata. quū in circūferentia non ē locꝰ
qui sit dignior ut sit extremū q̄ alꝰ qui
libet cui codē modo est principiū et medi
um et finis. et ideo motū sup ipm semper
est in principio et in fine. et non est i alte
ro eorum in aliquo tpe. et ideo spera mo
uetur et quiescat quodāmodo. quia tenet
eundē locī et causa in hoc est quia ōnia
ista accidūt centro quia est principium
magnitudinis et medium et finis et ideo
quia est extra circūferentiā. ideo circulus
non habet locū in quo quiescat possq̄
puenerit ad illū quia sp mouetur circa
medium et non ad vltimū. et ideo totū p

manet semper quū sit quietus quodāmo
et mouetur secūm continuationē et con
tingit in hoc motu aliquid et suū commi
sū. motus cui circularis quia est mensura
oīum motuū necesse est ut sit primus oīa
cui mensurantur p primā mensurā. et q
est primꝰ est mensura aliorū motuū t ea
rum motus circularis solus est possibilis
ut sit equalis. res cui que mouentur recte
diuersantur in motu ex principio ad fi
nē. oīa cui. quāto magis recedit a q
escente tanto velocius mouetur. in motu
aūt circulari non est principiū naturale
neq; finis sed extra ipm i quo ē motꝰ recte

Quū declarauit q motus circularis inter
est prior recto ex duob⁹ s. quū motus circularis
est perfectus. rectus aūt diminutus. et cui q
motus circularis pōt ee q̄tuus et pfectus
rectus aūt non. et in perfectis declarauit cui
pter quū fuit possibile ut motus localis eet
pfectus. sed illic dedit causā remotā incepit h
duas causā pmquā ut cōpleat illd' qd' intēn
dit declarare quū motus circularis est pfec
us et continuus et dixit et recte contingit h
rē. i. et causa pter quā necesse est ut motus
circularis sit continuus e cōtinuo recto est.
quū in recto est principiū terminatū natu
liter et finis et medium. s. q ista tria sunt in eo
in actu et causa in hoc est quia motus recti
est super magnitudinē rectā et magnitudo
recta est finita et habet naturaliter duas ex
tremitates terminatas et medium. D. d. et io
incepit motū in eo rē. i. et pter hoc necesse ē
ut ōne qd' mouetur super magnitudinē rec
tū habeat duas quietes naturaliter quietē
s. in imo magnitudinis a quo mouetur t
quietē in fine. D. incepit negare hoc a magi
tudine super quā est motus circularis et
dixit. in circulari vero vltima non sūt termi
nata. i. in circulari vero non est primꝰ i ac
tu qui sit principiū et finis quū in circūfer
ia non ē locus qui naturaliter sit digniꝰ
ut sit principiū q̄ ut sit finis quicūq; locus
sit in circūferentia circuli deinde. d. quilibet cui
cui mouetur codē modo rē. i. oīs cui punctꝰ
magnitudinis in circulo possibile ē ut ponat
principiū magnitudinis et finis et medium
D. d. et motū sup ipm semper est in principio
rē. i. et ideo illud qd' mouetur sup circulū pt
magnitudinis i aliquo puncto in principio et in fine. et

opinionē Empedocis dicens. separatio enim
et congregatio ꝛc. 1. Empedocles enī ponit mo
tū localē priorē ceteris motib⁹ eo ꝙ separatio
quā dixit fecisse litē et congregatio quā dixit
fecisse amicitiā in generatione mūdi et ei⁹
corruptione sūt. s. motus locales. similiter
Anax. dixit motū localē priorē esse ōnibus
motibus dixit enī intellectū incepisse discer
nere partes cōsimiles que sunt iuxta suam
opinionē elementa et extrahere illa a mix
to discretio autē est et separatio. separatio
aūt motus localis. D. d. et similiter se hūt
et qui non concedūt ꝛc. 1. et similiter se hūt
negantes causā agentē sapientē generem
re mundū et immut Democritū et alios de
mocritus enī opinabatur elementa q̄ dice
bat corpora atoma eē et infinita ꝙ se mo
ueri ꝙ manere in quo sūt quibus inoluit⁹
generabatur eis sic ergo dicat motū loca
lē priorē eē alijs. D. d. illi. n. dicūt naturā
mouere localiter. 1. et si isti non dicūt causā
agentē que aliqñ incepit mouere elemēta
mundi aut partes ei⁹ ad generationē po
nūt tamē has partes prius mouere eo ꝙ sit
qd' aūt mouetur eo ꝙ est in vacuo mouet²
localiter. D. d. impossibile enī est ꝙ aliquis
aliorū motuū sit in primo. 1. hoc aūt dicūt
eo ꝙ nullus motus preter localē potest in
mesuri in motibus primus. sed in his q̄ a ꝑ
mus generātur. Deinde notificant quō is
ti. s. secta de mouētū reducūt oīs motus
ad localē qui est primus et dixit augmē
tū enī ꝛc. 1. dicūt autē augmentū et dimi
nutionē et alterationē accidere rebus ex cō
positione atomoꝝ que fit ꝑ congregationē
et separationē. 1. vt michi videtur ꝙ illi opi
nantur hoc fieri sequētes amplitudinē fo
raminū et structurā amplitudo aūt ⁊ struc
tura est separatio et congregatio. D. d. sili
dicentes generationē et corruptionē fieri
et spissitudinē et raritatē. 1. et similiter qui
dicunt elementū esse vnū aliqd' corpus sim
plicū aut aliquid medium inter illa et fora
mīa ex hoc oīa alia generari sedm spissitudi
nē et raritatē. Dicunt enī motū localē ꝑ
orē esse ceteris motib⁹ desiderium et naturam
motus locales et hoc est qd' volunt dicens
hec enī ordinātur in congregationē et separa
tione collocant enī densitatē et raritatem
in genere congregationis et segregationis

et separationis. D. d. et similiter alij sapientes
aīam ꝛc. 1. et similiter qui dicūt primū mo
tuū eē aīam et opinati sunt aīam sepam
mouere dicunt primū motuū esse localē et i
mutat videtur platonē. 1. qui opinabatur
primū motuū esse aīam. et ipāz sepam
mouere. et ideo dixit aīa alia aūt et quicquid
habet aīam mouent se motu locali et q̄. d.
ꝙ oīs antiqui conuenīt in hoc ꝙ motus lo
calis est primus motuū. et si differūt in mo
do immutationē dialecticā que innatur in hoc
ꝙ ipe est primus motuū. s. ꝙ motus localis
est notior ōnibus motibus et dixit. amplius si dixeris aliquid moueri ꝛc. 1. amplius
ex hoc noīe simpliciter motus non intelligitur nisi motus localis q̄ hoc nomē mo
tus dicatur de motu locali et de alijs sed ꝑ
et posterius et simpliciter et sedm determina
tionē. horū aūt de quibus nomē dicitur ꝑ
prius et posterius et simpliciter et sedm deter
minationē illud de quo dicitur prius ē ei
cius de quo dicitur posterius. ideo dixit. q̄
clarius aūt ab hoc motu ꝛc. 1. et nomē mo
ab eo qd' localiter mouetur dicitur simpli
si aūt fuerit quecūq in loco quātus augē
atur et diminuatur et alteretur aut mou
atur alijs pluribus motib⁹ non dicimus ipz
simpliciter mouere. sed cū determinatione
vt si dicatur ipm moueri sedm alterationē
aut augmentationē sicut hoc nomē ens
qd' dicitur de substantia et de alijs predica
mentis cū determinatione. vnde substantia
prior est ōnibus predicamētis. et q̄ cōple
uit totū hunc sermonē in duxit sūmatiōm
que precessit ꝙ habetur in sermonibus
demonstrationis sicut conclusio in oīonib⁹
et dixit. dictū est ꝙ motus ꝛc. 1. motus con
tinuus quē probauimus eē et primū in
tus eternū quod sit. s. qm̄ nō corrūpitur et
motus eternus quis motus sit. s. motus
circulariter et motus quis solus pōt esse
eternus. 1. et declarauim⁹ cū hoc ꝙ motus cir
cularis est eternus hic ꝙ ipe solus pōt eē eter
nus sunt enī due questiones. aut vult q̄
mā qī sit declarandū motū eē et si necesse ē
et sit declarandū ꝙ aliquis motuū sensibiliū pōt
eē eternus sol⁹ declarabit ꝙ hic motus sensibilis
sit eternus. s. motus corporalis celestis ꝑ ōb alios
motus et ꝙ motor primus ē īmobilis neq; ꝑ
se neq; per accidens

cū ad quē mouentur tanto velocius mouētur
D.d. ij motu aūr circulari: cū ij motu aūr ar
cuali non est primapiū naturale neq; finis
naturalis. sed primapiū et finis eius sūt ex
magnitudinē sedis in quā fit motus. s. cū medio
et magnitudo circūdat ipi; existēte ipo eodem
.s. centro

Quod autē sedis locū mutatio ꝑmus
motuū est testantur oēs quicūq; de mo
tu fecerūt mentionē primapia enī ipius t
dicūt sedis huiusmodi mouentiū mo
tū. disgregatio enī et congregatio mor
sedis ignium sunt. sic enī mouētur concor
dia et discordia. hec enī disgregat illa aūt
congregat. ipoz aūt intellectum dicit A
naxagoras disgregari mouentē primus
similiter autē et quicūq; huiusmodi qdē
nec vnā causā dicunt ꝓpter id qd̄ per va
cuū moueri dicunt et nāq; in sedis locū
moueri natura dicunt. motus autē ꝓpt
vacuū loci mutatio est et sicut in loco alt
oui autē motuū nec vnū inesse primus
corporibus. sed ex his que sunt opinant
vtiq; augmentari enī et corūpi et alte
ri congregatis et disgregatis atomis cor
poribus dicunt eodē aūt modo quicūq;
ꝓpter densitatē aut raritatē dicunt gene
rationē et corruptionē congregatione et
disgregatione fieri ponūt. amplius autē t
ꝓter hos aīam causā fungentes esse mo
tus. ipm enī semꝑ mouens primapiū et
dicūt eoū que mouentur mouebit aūt
animal et ōne animatū mouetur sed;
ipm motuū qui est sedis loci et ꝓpie aūt
moueri dicamus solū qd̄ mouetur sedis
loci motuū si aūt quidē quiescat in semꝑ
sed augetur aut decrescentū patiatur a
alterari contingit quodā moueri simpli
citer aūt moueri non dicamus q; quidē
igitur semꝑ motus erat in oī tēpore erit
et qd̄ est primapiū ꝓpter motus. adhuc
autē quis motus primus et quē motuū
ꝓpter contingit solū esse et primū mo
bilis qd̄ īmobile sit dictū est

Quoniā aūt motus localis sit ꝑmꝰ
motuū testantur oēs qui aliqd̄ dixerūt
de motu in libro. attribuūt enī principia
cius his qui hoc motu mouētur separa
ri aūt et congregari sunt motꝰ locales
sic aūt opinari sūt lucē et animatā mo

uari hec enī separat. illa vero congregat.
Anaxagoras autē dicit de intellectu qui ē
primus motoz ipm separare et discernere
similiter autē se habēt et qui non concedūt
aliqd̄ agens huiusmodi. sed dicāt ōnia
moueri per vacuū illi aūt dicāt naturā
moueri localiter motus enī ꝓpter vacuū
est motus localis īpossibile est enī q̄li
bus aliquī motuū sit ut primo. sed ut
his que generaliter fiunt a primo dicūt
enī augmentū et alteratione fieri in cō
gregatis et separatis corporib; indiui
sibilib; et similiter dicūt generationē et
corruptionē fieri ex spissitudine et rarita
te. hoc enī ordinat in congregatiōe et se
paratione. et similiter alij ponentes a
liquā causā esse motus dicūt enī illd̄
qd̄ mouet se ipm esse primapiū motuū.
animalia autē et quicquid habet aīam
mouet semꝑ localiter. aliter si dicerent ali
quid moueri hic primo apprehendet aīa ip
sū. s. tū moueri in loco quiescens ā ab. h.
motu. et si continue augetur aut dimi
nuitur aut alteratur. dicetur moueri sic
simpliciter autē non dicetur moueri dic
tū est. quū motus simpliciter fuit et eat
toto tēpore. et primapiū motus eternū q̄d
sit et quotꝰ. eternus qualis sit et quis
motus qui solū pōt esse eternus q̄d sit t
q; primus motoz sit īmobilis lxxbv.

Quū declarauit q; motus circularis ē pu
ri recto et nō primus pbauerit motū primū ee
motū recti. similiter vult hic notificare mo
tū localē priorē ee ceteris motibus mducēs
testimoniū super hoc q; oēs dicentes motū
generari sedim vanitatē eoū oēs coegit
natum dicere motū localē priorē esse ceteris
motibus et hoc est quū aūt motus ic. 1. q
nā oēs dicentes fieri motū ponūt motū
localē priorē esse ceteris motibus ipm eī
ee coegit eū ad hoc. D. dedit causā et dixit
attribuūt enī ic. 1. dicunt enī principia o
nū motuū moueri motu locali. aut di
cūt principia oīm motuū moueri hoc mo
tu primo q; enī dicūt principia agentia di
cūt primā mocionē horū principioz ee lo
calē qui aūt dicūt oīa ex se moueri. s. natu
ralia dicūt ipa primo hoc motu moueri t
quū dixit q; oēs dicentes mūdū generari.
dicūt motū localē priorē ee. incepit mduc

in tēpore infinito sed q corpus finitū moueat
corpus infinitū pz per seipm esse impossibile po
tentia enī motoris necesse est superare potentia
am mobilis in quā est. sed notandū est q ppō
nes adinonales quas posuit Ar. hic sūt ppō
nes vere de corpore celesti qū posuit q potentiae
motiue eius sunt formae in materia. quapp
actus eius nō pficitur nisi unitis partib⁹
illius materie sēdm ꝓpinquitatē terminatā
huius aūt qd est huiusmodi potentia tot⁹
potentia maior potentia partis et est diuisi
bilis p diuisionē partis materie hinc igitur pz
materie fuerūt finite et potentia erit finita
si vero potentia a sit infinita partes sūt finite
ōne aute corpus est finitarū partū actio. n.
ipius est finita hec ōnia sequentur necessario
ex hac positione. s. q corpus celeste est forma
in materia. differūt sue accidens in eis posi
erit verū aut falsū. oīs. n. positio que erigit
destructionē hui⁹ cōsequentie est falsa. sicut oīs
cū posito que erigit destructionē hui⁹ cōsequē
tie lapis volat habet alas est potentia falsa et
si impossibile sit lapidē volare similiter q po
nit in celo aliquā positionē ex qua sequitur
destructio huius consequentie. s. q hi celi habeāt
partes necesse est q potentia partis differat
a potentia totius. et si sit impossibile est ipm
habere partes nedū si posuerūt habere tres i
actu et quāto magis est ponere ipm cē im
possibile sēdm q possibilis est forma existēs
in materia amplio⁹ qū ōne cōpositi ex mā
et forma inuenimus ipm habere actū finita
tū. diximus finitatē actionis pcedere ā ex
parte forme aut ex parte materie. sed forā
non pōt dia finita restat igitur q finitas ē
ex finitate materie et si sit actio aliqua infi
nita necesse est ipam cē aut in materia fini
ta aut forme existentis in materia q posita
sequētur icōuenientia q Ar. intulit. itē oī
forme existenti in materia contingit diuisi
bilitas uel possibilitas. s. potentia dividēdi
ex parte materie. s. i est potentia diuisibilita
tis. posita ergo aliqua forma an non acid⁹
diuisibilitas hec paldubio non cit in ma
teria qd cū denudatū est a cōpōne et factū
esse est substantia una simplex sicut simplex
huiusmodi hec cū ꝓpō est questibilis. s. q sim
plex aut potētia et qd aut potentia ē sim
plex potentia cui est causa q positionis ali
quus ex duabus substantiis nulla sba est

una in actu et potentia illa aut simplex. huius
modi aute sunt corpora celestia. simplex aūt
vt declaratū est non mouetur ex le nisi qd mo
uet esset primū qd mouetur corpora ergo cele
stia sūt materie simplices et forme earū sunt
forme non in materiis habito ergo pz eor er
ror qui obiciunt Ar. q in corporib⁹ celestibus
ipossibilis est diuisibilitas quā Ar. posuit in
sua demonstratione et ē possibilis in eis ipō
tū posita sunt ipa cē formas in materiis i
possibilis vero inquātū sunt simplicia tho
me earū non sunt in materiis. ista ergo scie
hūit scientia qū in syllogismo ducēte ad incon
uenies obiciūt illationē aut q sequatur ex
illatione esse verū et dicūt syllogismū pecca
re quia plurib⁹ accidit modernis philosophi
tibus qui solis libris Auic. etiam sūt in sua
philosophia et maxime qui vir ille tāsfulit
ab Ar. in libris suis huiusmodi videtur esse
demonstrationes Ar. in prima tuae non sūt aūt
in veritate vnde libri huius viri potius fuerūt
a sapientia retrahere q ipam laudantur vbi
dico hoc non solū Auic. ꝓpriū esse sed et oī qui
visus est loqui de huiusmodi non obscuras
via Ar. opinans in eis q intelligitur i primo
aspectu ipa cē demōstrationes Ar. sicut sepe
contingit Galieno et mox incipit contradice
re ei nescaens ipsimet in veritate cōtradicere et sic
accidit alfumbio in hoc q opinatus ē q illa
via quā ipe Ar. intendit ad eternitatē motꝰ
est illa quā imposuit libro suo de coelo et mū
do immutabilib⁹ neq; solū in hoc accidit huic vi
ro hoc aī Ar. sed et in aliis demonstrationib⁹
ipe incidit alia via quā Ar. opinās illā esse
verā aut earūs in sāa. Ar. et nos iam dedi
mus hoc in cōmento nūo sup posterioribus
et diximus quedā de huiusmodi in nūis que
stionibus

¶ Quod aūt infinita ōnino magnitudi
nē non contingat infinitā cē potentiā ex
his manifestū est sit enī plus potentia sp
equale in minori tempore ut calefa
ciens aut dulce infirmus aut proiectus et
ōnino mouens necesse est ergo et a finito
quidē infinitā habeam potentiā patiēs ali
quid patiens et plus q ab illo. plus aūt
infinita potentia at vero contingit tēpus
non esse nullū sit enī in quo est. a. tempo
in quo infinita vis calefiat aut deferat
in quo aūt que est. a. b. finita quedam ad

¶ Quod autē necesse est impassibile esse
nec habeat magnitudinē dicemus primū
ex prioribus ipō opponentes horū autem
unū quidē quod impossibile est nullū fi
nitā motā motum sedm infinitū tēpus tria ei
sunt qd̄ mouetur motus.m quo tertiū
tempus hec aūt aut sunt infinita oīa.ā
oīa finita sunt aut quedā aut duo.aut
unū.sit igitur.a.motus qd̄ aūt mouet
b.tempus infinitū m quo est.c.ipm.d.ig
motus mouerat aliquā partē ipius.b.qd̄
est m quo est.e.sedm aliquā partē ipi c.
qd̄ est m quo est.z.non ergo in equali ipi
c.impossibile enī manus quare non est ifini
tū tēpus qd̄ est ipius.z.sic itaq; ipi.d.ap
ponens auferā ipm.a.et ipi.c.ipm.b.tēp
aūt non auferā.semper itmouēs equale
infinitū eui est tēpus.quare ois.a.totā.b.
mouebit m finito tēpore ipius.c.nō ergo
possibile est.a.finito mouere nichil sedm
dū infinitā motā.q; quidē igitur non con
tingit finitā m infinito mouere tēpe ma
nifestū est

¶ Nunc autē volumus hoc plane hunc
motorē impassibilē esse non habentē nīg
nitudinē immobilē determinantes primo
quedā que precedunt hanc positionē qz
unū est motorē finitā tēpore infinito mo
uere impossibile esse sunt enī tria.motor.l.
et qd̄ mouetur.et m quo fit motus.l.tps
hec autē tria.aut oīa infinita.aut oīa
finita.aut quedā sit.quedā sit.ut si dicas
duo aut unū.sit ergo.a.qd̄ mouet et.b.
qd̄ mouetur.et tēpus infinitū.c.et move
at.d.pars eius partē eius que est.h.non
ergo movebit illud in tēpore equali.c.qm
manus debet movere et longior tēpore nō
erit ergo tunc tēpus finitū sit ergo tēpus
m quo.d.movet.h.tēpore.z.si ergo addide
mus.a.consumemus.a.et si addiderimus
h.et consumabim̄ h.b.tēpus aūt si dimi
nuerim̄ semper equaliter non consuma
bitur est enī infinitā necesse est ergo q; to
tū.a.moveat totū.b.m tēpore finito.c.q̄
finitā erat.impossibile est ergo aliqd̄ infi
nitū movere motu infinito.unde manife
stū est finitā movere aliquid tēpore in
finito impossibile esse

¶ In hoc capitulo vult hic declarare q; mo
tor primus non est in materia.sed subsistēs

per se et hoc si autē declarātū sit hoc p primo de
clarabitur dicat ergo nunc aūt volumus de
clarare hunc motorē esse īmobilē nec; p se nec;
p accidens nec; est potentia in corpore qd̄ inten
dit probare in predictis enī probatū est ipm ee
non corpus nec; mobile per accidens.sed hec p
batio est magis ppria in qua probatur ipz ee
extra materiā.D.uidetur ei qui se habēt sicut
positiones ad habendā certitudinē de hac ōne
one et dicit determinātes primo ic hoc aūt di
at eo q; declarātū est corpus infinitā ee impossi
bile esse.sed iā declarātū est motorē infinitā
esse et tēpus infinitā esse.vult ergo probare
eius esse est esse huius motoris et.d.sit igit.a
motor et qd̄ movetur.b.ic.dico ergo q; impossi
bile est motorē finitā movere tēpore infinito
d.g.sit.a.qd̄ movet et.b.qd̄ movetur et.c.tē
pus infinitā.et accipiamus partē motoris
ipius est.a.et illa pars sit.d.et moveat partem
eius qd̄ movetur.l.b.et illa pars sit.h.et hec
potentia est possibilis eo q; motor ipius est potē
tia in corpore pōt dimidi.D.d.non ergo move
bit illud ic.i.d.ergo non movebit.h.in tēpore
equali tēpori.c.infinito in quo.a.motā.b.qm
d.sit pars.a.potentia autē partis minoris sit
potentia totius et manus totā est et qd̄ man⁹
est movet tēpore longiori hec enī posito ve
rificata est in plumbis loris vt in fine sexti
mi.D.d.nō ergo erit tēpus infinitā.i.non g⁹
d.movebit h.tēpore infinito in quo positum
fuerat q; a.qd̄ est totū movens movebit.b.
qd̄ est totū mobile.D.d.sit igitur tēpus in q⁹
d.movet h tēpore.z.ic.i.et equi proinde tēporis z.
ad tēpus.c.sit cōposita ex proportōe.d.ad.a.et ex
proportione.h.ad.b.quia tēpus virtuosi motus
sequitur proportionē motoris ad mobile qd̄ i eo
movetur.proinde aūt.d.ad.a.est finita.q; d.
multiplicatā cōsumit.a.et proinde.h.ad.b.est
finita.quia.h.eadē cōsumit.b.et ois proportio
cōposita ex duabus proportionib⁹ finitis est fi
nita necessario.proinde ergo tēporis.z.ad tēp⁹
c.est finita.z.igitur consumabit.c.c.aūt ē
infinitā vt positā est primo qd̄ est inconue
niens.tēpus ergo.c.necessario est finitā.D.
.D.impossibile est ergo aliqd̄ infinitā ic.i.po
sito ergo q; motor finitus non pōt movere
aliqd̄ infinitā nec aliqd̄ finitā tēpore infi
nito manifestū est finitā nō posse movere
tēpore infinito.Dicō aūt hoc eo q; si finitum
moveret magnitudinē infinitā moveret

test aliquis dicere nūq̄ puenit addēdo m mag
nitudine finita ad magnitudinē finitā agē
tē m illo tēpore actionē quā agit magnitudo
infinita possumus eū semper addere super
magnitudinē quousq; actio eius actionem
superet quātacūq; determinatā posuerim⁹
posito ergo q actio terminata est infinita in
tēpore terminato poterimus augere illam
magnitudinē terminatā que defiat ī illo
tēpore actionē augere illā intīm q agat illā
in illo eodē tēpore et hoc est qd dicat. necesse ē
aliquādo moueri ic. i. addentes. n. cōtinue
super finitū augmentabitur actio eius ita
q superabit quacūq; actionē terminatā posu
erimus sicut si cōtinue diminuētes illud
defiat actio eius a quacūq; actione termi
nata posuerim⁹ et intendit p hoc dicere q si
lud qd sequitur addicio q tunc est simile ei
qd sequitur diminuēdo non autē voluit po
ssibile ee magnitudinē crescere in infinitū
sicut est possibile ipām diminui in infini
tū Dictū est enī in tertio huius libri q aliter
se habet in h addicio et diminutio partis
pant autē in hoc q h intendit. s. q si aliqua
magnitudo ponatur terminata cui⁹ actio
est terminata. et alia magnitudo minor
illa cuius actio est minor. poterim⁹ augē
minorē intīm q adequabitur maiori in ac
tiōe aut superet illā. et sic poterimus intīm
diminuere maiorē q agat actiōē equalem
minoris et minorē. et h. s. in eodē tēpore et ipe
distitit illationē h⁹ demōstrationis ad finē
huius libri h autē demonstratio multiplia
ter pōt fieri et formari pōt. n. sic. hic motor h;
actionē infinitā. ōne autē corpus aut potē
tia in corpore non habet infinitā actionē.
h ergo motor non est corpus. aliter autē forsit
sic. si actio h que ē infinita est corporis aut
potentie corporee et actio hec non est nisi po
tentie infinite talis et ōe corpus est finitū
necesse est corpus finitā ee potentiā infini
tā. D. destruetur cōsequēs sic non autē corpo
ris finita est potentia infinita et sequit oppo
tū antecedentis. s. q actio h non est corporis
neq; sbē corporee Ar. autē pfecit hanc demon
strationē in fine h⁹ libri ī q̄one an assūpta
h q̄ dicit q ois corporis ē potentia finita dubi
tari pōt. vtrū q̄ntcat corp⁹ celeste aut non
si enī contineat corpus celeste tunc corpis ce
lestis erit potentia finita cuius autē est

potēcia finita est corruptabile. Sed dubitat
de q̄one quātitate in declaratione h⁹ q̄ ois cor
pus est potentia finita qua. s. dicit q si ēet po
tentia infinita q tūgeret q motus ēet in īstan
ti. Dicat. n. aliquis vt quid Ar. dicat ois ē
si potentia corporea h; actionē infinitā ipa
sā agere non ī tpe. et nō est sequēs si actio
infinita sit potentie non corporee q agat ī
in tpe. potuit quidē q̄ō valde difficilis ē et mul
tū scrupulosa. Et Alex in quibusdā suis trac
tatibus videns. d. corpus celeste adeptū fu
isse eternitatē a suo motore qui non est i mā
sed h ergo erit aliquid qd pōt corrūpi et tam
nūq̄ corrūpetur et h platonis ē opīo. s. ali
quid eternū ee qd pōt corrūpi Ar. autē in tre
primo libro de celo et mūdo probauit impossibile
ē eternū cui ēsit potentia ad corruptionē lo
hānes autē grāmaticus hanc sibi intulit
q̄onē ā peripateticos in eo q opinatur q
mūdus sit corruptibilis et grābilis et hec
dubitatio est fortior oīb⁹ dubitatiōib⁹ que
pūt accidere h maxime. et Ar. expresse dicit
in secūdo de celo et mūdo q celi ē potentia fini
ta vbi reddit cām q̄r non insūt celo stelle
maiores his q̄ insūt illi. si enī diceret h ēet ho
nificum. audiēs autē auc. verba h Ar. q
ea audierint verba Alex. opinatus est du
plex ee necessariū. necessariū. s. ex altero cō
tingēs et possibile ex seipo et necessariū ex
se. necessariū quidē ex alio ut celū. necessa
riū vero ex se vt motores celi. Nos autē dicim⁹
q ex vi verborū Ar. in hac demonstratione
apparet q potentia cui⁹ passiua. s. suscepti
motoris ē finita sicut enī actio infinita nō
est forme in corpore. sic passio infinita nō est
forme in corpore. s. cōposito ex mā et forma
ois enī forme est potentia finita. suscipiat
tua sine passiua qui sit diuisibilis p diuisi
bilitatē corporis et ōne corpus sit finitū si
posset ee q potentia in corpore cōposito ex mā
et forma susciperet motionē in infinitū si
infinitū ēet manus infinito idē enī corpus
sensibile quāto manus fuit tanto tpe ut
suscapit motionē a suo motore erit manus
si ergo aliqd corpus posuerim⁹ huiusmodi
. s. q susciperet motionē infinitā. tunc quod
manus est dz susciperē motionē longiori tē
pore et sic infinitū susciperet infinitū qd est
impossibile ex hoc ergo p; corp⁹ celeste nō cō
pon ex mā et forma et ipz ee simplex et q

hanc maiorē semper accipiens finitā vnā am aliquā ad id qđ̄ in .a. tempore motū erit ad finitū cui semper additus excellā ōne finitū et auferens defectā similiter. in equali ago tēpore movebit infinita ipi finite ipo autē est impossibile nullū itaq; finitū contingit infinitā habere potentiam

¶ Quū aūt impossibile est ōnino in magnitudine finitā cē potentiā infinitā ex hijs cē sic quia maior potentia agit equaliter in tēpore minori .v.g. calefaciat aut sanat et vlr movet necesse est ergo finitū qđ potentia eius sit finita agere in passibile maiorē passionē quā q finitā infinitū ē magis est. non autē hmōdi pōt esse tps si cui .a. sit tēpus in quo potentia infinita calefaciat aut eleuat et in tēpore .a. agit illā eandē actionē potentia finita. accipientes cui semper potentiā maiorē ac finitū necesse est aliquā parere ad qđ moueat in tēpore .a. augentes cui semp finitū superat omne terminatū et diminuentes semp diminuitur similiter movet ergo finitū in tempore in quo infinitū movet qđ est impossibile non g̃ finita ē potēcia infinita.

¶ Quū declarauit impossibile cē q motor hic finitus moueat aliqđ finitū tpe infinito et hoc qđ dicamus motor finitus intelligimus motorē finitū potentiam et magnitudinē. sed hoc q dē q motor qđ fuerit corpus sit finite magnitudinis iā probatū est in tertio. q aūt sit finite potentie qđ sit corpus finitū hoc nondum manifestū est vult illud hic probare qđ cui habuit q oīs corpus potentiam est finita et adiungat huic ppositi quā primus pbauit. s. q hūs potentiā finitā non pōt movere corpus finitū tēpore infinito habebit q hic motor omnis tēpus ut demonstratū est. est infinitū nō pōt fieri a corpore neq; potentia in corpore existente et dixat qm̄ aūt impossibile est oīo ic̄. i. qm̄ aūt impossibile ē in corpore cōposito ex materia et forma q forma eius agit actione infinita ex hijs patebit potēcia cui hic dām intelligenda est potentia activa. potentia cui dupliciter dicitur activa. s. et passiva D. incipit inducere ppōnes quib⁹ conatus ē ip̄o probare et dixit. sicq; maior potēcia ic̄. sit ꝯ nobis primū tanq̄ notū per se q maior potentia agit actionē equalē actioni minoris potentie in tēpore minori tēpore in quo agit minori illā actionē. D. d necesse ē finitū ic̄. i. qđ igitur maior potentia agit actionē equalē actioni potentie minoris in minori tēpore necesse est in equali tēpore ipam agere actionē; maiorē q̄ minorē. vnde necesse est q corpus cuius potēcia est finita qđ egerit in id qđ natū est susapere actionē eius. vt qđ infrigidare aut calefacere agit in aliquo tēpore actionē multo maiorē actione corpus finita in id̄e passibile in illo tpe. D. d. non aūt huiusmodi pōt cē tps. i. corpus aūt cuius potēcia est infinita non agere pōt actionē equalē corpus finite potentie in tēpore oīo sed in instanti qđ est impossibile. oīs cui tāsmutato ut demonstratū ē. est in tēpore. D. incepit hoc declarare et dixat. si cui .a. fuerit tps ic̄. i. si cui posuerimus aliqđ tps vt .a. in quo potentia infinita agit actionē finitā vt calefacere aut eleuare aut vlr movere et posuerimus q in hoc codē tēpore. s. a. agit potentia infinita illā eandē actionē hoc cui possibile est. contingeret q finitū et infinitū agāt eandē actionē in eodē tēpore qđ est impossibile. si cui manus in minori tēpore faciat actionē maiorē quāto magis agit in minori tēpore actionē illud qđ est infinite potentie D. narrauit quomodo pōt inueniri potēcia finita agens in illo tpe posito in quo egit potentia infinita actionē equalē illi actioni et dixat accipientes cui sēper ic̄. i. et hoc possibile est. s. si posuerimus potentiā infinitā que agit in tpe aliquo actionē finitā et inueniamus potentiā finitā que in illo eodē tpe agat illam eandē actionē. s. equalē illi eo q si posuerimus potentiā finitā que agit in illo tēpore actionē minorē illa quā in eo agit infinita potentia augeri potentia ā finitā continue et sic augmentabitur actio eius in illo tēpore. sic ergo continue facientes pueniemus ad hoc q agat actionem equalē illi actioni in illo tēpore. v.g. sit .b. potentia infinita. et .c. actio eius. et .a. sit tēpus huius actionis et sit .d. potentia finita que agit in illo tpe partē .c. ut quartā vel quintā partē multiplices ergo .d. ita q proportio totius magnitudinis ad .d. sit sicut proportio partis .b. ad .c. manifestū est necesse cē quia illa magnitudo .c. in tpe .a. in quo b. qđ est potentia infinita agit. in eodē ergo tēpore agit potēcia finita et infinita. nec po

nitu. sed finitū finito et infinitū infinito sed ia
m h duat ābiguitatē. h q̄ in corpore maiori i
uenitur potentia minor et in minori maior
dixat. licet in minori ꝛc. hoc enī fuat dubitāe
aliquē qui posset dicere qm in maiori corpore
inuenim⁹ minorē potentiā quid igitur p hi
bet ī infinito eo q̄ est minus maiore inesse po
tentiā ei que inest finito eo qd est minus h;
h nō pōt stare quia qui continue duplicando
am⁹ maius corpus eius potentia est mi
nor peruenietis ad corp⁹ eius virtus est
maior minoris corporis et quia infinitū ip
pōt duplicari. iō potentia eius debet ee maior
eiusdē corporis. imo non est aliqua cōpa
tio inter illas et potentias infinitorū corporū
vnde dixit. q. soluēs tri qui hoc fuerit ꝛc. D. lit
teris exēplificat posito q̄ corpus infinitū h;
potentiā finitā. sit minori corpori inesse ma
iorē potentiā eiusdē videlz spēi. et dixat sit gr⁹. a.
b. infinitū ꝛc. i. sit ergo magnitudo infinita
a. b. et de infinito. a. b. sumemus aliquā ptē
vt. b. c. ponendo q̄ in hac parte est potētia
que mouet illd mobile qd mouet infinitū cor
pus in aliquo tēpore. et illd mobile qd. salz
moueatur ab infinito corpe et idē a parte illi⁹
sit. d. D. d. sit ergo illd tēpus. h. z. et vlr quidē
dicere quia manifestū est q̄ b. c. qd est ps. a
b. mouet in maiori pte tpis eo in quo totū. a.
b. mouet. d. q. potētia. a. b. sit maior potētia
a. b. c. postea. d. b. c. ergo duplicatā ꝛc. qui
pbatū est q̄ maior motor idē mouet mobile
in minori tpe et q̄ tpis ad tpūs proportio est
sicut motoris ad mobile post hoc dixit pce
damus sic ergo ꝛc. i. et qui hoc modo procederi
mus ī duplicatione illius partis. s. q̄ duplū
duplicetur et hoc duplū sic duplicatur q̄stat
q̄ necesse est peruenire ad magnitudinē ali
quā que moueat. d. in tēpore minori eo ī q̄
mouetur a. magnitudine illa infinita aut
potentia est finita ponatur igitur nos per
uenire ad illā magnitudinē qui infinita mag
nitudo nō q̄sumatur p suas duplicandas
ptes. tpūs vero diminuitur sp pte duplicā. t
illud tpūs sit. h. z. et hoc voluit dicere his ver
bis qui ergo sic procederemus ꝛc. i. duplicatio
qndē p. b. c. debet ee aliqua pars. a. b. q̄ nū
q̄ p duplicationē ptis. a. b. peruenim⁹ ad. a
b. consumendū qui sit infinitū. D. d. de pte vero
posito ꝛc. i. et qui talis duplicatio sp sit possi
bilis et impossibile est ad tpūs peruenire minus

illo posito in quo. a. b. mouet. d. per aliqd spa
cium. s. magnitudo infinita cuius virtus est fini
ta post. dixat hoc igitur erat virtus infinita. ex
quo sequitur q̄ in infinito corpore sit potentia
infinita qd est cōtra positū. D. d. necesse est enī
ꝛc. i. hec quidē virtus est infinita quia tēpus
in quo mouet semper minoratur in infinitū
tēpus vero potētiae finite est finitū qui moue
at tēpore in quo minor non pōt mouere et si
intenderit qui dixat nā si haberet potentiā ꝛc. i. et
hoc necesse est nam si aliqua potentia mou
aliquid in aliquo tēpore. potentia ei est ma
ior illa mouebit in minori tēpore illud idem
sed quia excessus est determinatus necesse ē
peruenire ad tēpus determinatū in puncto. a.
q̄ in minori illo aliquid nō pōt mouere si
tendit per hoc qd dixit e conuerso q̄ si magni
magnitudo facit dupla minoris erit tēpus
motionis illius huius medietas qui cōmu
nicant quidē inuersum. sed est e cōuerso post
dixat virtus aūt est infinita eo modo quo in
meus. i. potentia aūt que est in hoc corpore
infinito posito. s. q̄ est infinitā erit infinita q̄
exsat per aremētū corpus qui aūt exsistēs
corpus est infinitū q̄stat q̄ et virtus eius
in infinitū est. quare virtus est infinita. D. d.
magnitudo vero ꝛc. hec vero magnitudo ē in
finita qui habeat infinita diffinitionē. est enī
maior omni magnitudine terminata

¶ Est aūt et hoc demonstrare ampliꝰ
cū quandā potentiā quidē grauem a quei
in infinita magnitudine infinita mag
nitudine exsistente que mensurabit que
est in infinito finitā potentiā qd quidem
igitur non contingit infinitā esse potē
tiam in finita magnitudine. nec finitā in
infinita ex his ostensū est

¶ Hoc quidē aliter pōt declarari sic pone
do q̄ aliqua potentia eiusdē generis illius
potentiae que est in magnitudine infinita
sic ergo erit potentia in quātitate potē
finite in infinito. qui autē impossibile est
potentiā infinitā in finita ee magnitu
dine aut potentiā finitā ee in infinita mag
nitudine manifestū est .lxxx.

¶ Dicat et hoc idē possumus ostendere alia
via qui cū posuerimus infinitū corp⁹ in quo
sit virtus infinita possibile erit ponere vir
tutē eiusdē generis cū illa prima virtute et
ei equalē in magnitudine finita et sic potē

forma ipius non hz subsistere ꝑ ipm et ꝙ ipa
est que mouet ipm et ꝙ in ipo nō est forma
materialis ōmno dubitabit aliquis ex his qd'
dictū est in libro de celo et mūdo ipm .s. cē neq;
graue neq; leue et ipm habere nām que est
huiusmodi qd'nos illic declarabimus et sūt
declarabimus illic verbū Ar. quo dixit celū
habere potentiā infinitā. Duplr enī potentiae
motue pūt dici infinite aut quia actio earū
nūq̄ cessat aut quia moto earū est tante ve
locitatis ꝙ non mouentur magis .s. ꝙ illud qd'
ab his mouetur velocius mouet. oī mobili
ꝙ aūt aliqua potentia sit infinite motois
sed; hunc modū ipossibile est ut motus pos
set fieri in mstāa .s. ꝙ aliqua potentia sit q̄
infinitā fac velocitatē in ip; qd'mouetur ꝙ
to .n. maior fuit motor tanto motus ei' eit
velocior. motores igitur sue māles fuit su
e non māles sed'm hunc modū quemūt i
h ꝙ motus eorū sit finita. vnde corpora celes
tia excedūt se inuicē in velocitate quamuis
motores eorū sint non in materia ergo sed;
hunc modū dixit celi potentiā esse finitam
et ꝙ si essēt isti stelle plures aut maiores
aut destruerentur motus eius aut tarduret
sed hoc diligentius manifestabit in suo lo
co et h dubitatio est maxima dubitationū
q̄ accidūt in hac scīa et non multi determīna
ti nisi cū grandi labore et in tēpore vite mer
non modico. Ad sed'am aūt questionē quā q̄
ritur vt ꝙ si ponamus actionē infinitam
i corpore sequit ꝙ motus sit nō in tēpore et nō
sequit si ponam' actionē infinitā cē potē
tie non in corpore. sic respondētes dicam' ꝙ si
ponam' actionē ꝓpriā cē corpis sequit ꝙ i
sta potentia infinita si aūt ponam' alia
ius non corporis tunc potēta illius nō pōt
dici finita aut infinita. finitū enī et infinitū
solū de corporib' dici pūt et sic sola actio illi'
dicetur infinita si aūt potentiā infinitā ponā
mus in corpe sequit ꝙ motus eius sit nō in tpe
qd' est ipossibile. si vero illā ponam' nō in cor
pore. tūc non dicetur finitū aut infinitū eo ꝙ
nō est in corpore nō ergo sequitur ꝙ sit motus
nō in tpe qū in his nō pōt intelligi vna potē
tia maior alia eo ꝙ nō sit' corporee potētie ma
ius enī et minus solum est quantitatius vñ
si dicerem' eas cē in corporib' tūc actio earū
erit ꝓportionalis .s. ꝙ ꝓporto potētie motue
ad potentiā motuā est sic ꝓporto velocita

tis motus ad velocitatē existentib' aūt nō in
corpore non est ꝓporto qñ ꝓporto solus ē nūc
mutuum ad magnitudinē eor que insunt
magnitudini eo ꝙ insūt ei et hec manifesta
sunt per se inuestiganda ergo ad verba Ar.

¶ Nec infinitū finitā sed tamē contingit
in minori magnitudine plurimā potē
tiā esse sed adhuc magis in maiori plu
rimā sit igitur in quo est .a.b. infinitū. sed
b.c. habeat potentiā aliquā que i aliq̄ tē
pore mouet ipm .d. in tēpore in quo ē .e.z.
si aūt ipius .b.c. duplā accipio in medio
mouebit tpe ipius .e.z. sit cui eadē ꝓporto
quam in .z.t. mouebit ergo sic accipiens
semper .a.b. quādē nequaq̄ transibo. tpe
aūt dato semper minorē accipiā. Infini
ta ergo potentia erit. cui enī cui finitū excel
lit potentia cis aūt finite potētie necesse
est finitū esse et tēpus. si enī in quodā tan
maiori in minori quidē. determinata aūt
mouebit tpe sed'm conuersionē ꝓportois
infinita aūtē cis potentia sicut magnī
tudo et multitudo est et excellens cē finitū
¶ Deq; infinitū habere virtutē finitā est
possibile. licet in minori magnitudīe po
test inesse maior potentia. tamē qū hoc
fuit dignius erit q̄ in maiori sit maior
sit ergo .a.b. infinitū in .b.c. igitur est po
tentia quā mouet .d. in aliquo tpe. sit g
illud tēpus .h.z. b.c. g̃ duplicatū mouet i
medietate tēporis h.z. procedamus sic ig
et sit illud tps .z.t. qū ergo sic processerimus
sēper minuendo proueniem' ad consūmata
onē .a.b. de tēpore vero posito semper acci
piemus minus sic igitur erit virtus in
finita. necesse est cui cuilibet potentie
finite tēpus eā esse finitā nā si liget potē
tia mouet in hoc tpe que maior est illa
mouet et in tpe minori illo. sed tamē il
lud tēpus est determinatū. cuius processi'
est conuersio. virtus aūt est infinita eo
modo quo inuenerus magnitudo vero
q̄ excedit oē determinatū lxxx.

¶ Qū declarauit ꝙ in magnitudīe finita
ipossibile est cē potentiā infinitā. vult nūc
e conuerso dicē .s. qm̄ in magnitudīe ifinita
nō pōt cē potentia finita. dicendo neq; infini
tū habere ic̄. t. et sicut in magnitudīe finita
nō pōt cē potentia ifinita. ita eā e cōuerso
in magnitudīe infinita nō pōt cē potēta fi

cũ lapidẽ proiectũ mouere q̃ manus que mo
ueit ũ quesat. silr de sagitta et chorda hãc qm
dẽ questionẽ opponet illis ꝓpõnbus quib' vlo
est ꝫ predicta declaratioẽ. s. õne motũ hẽ mo
toꝛẽ et ipm non mouer msi q̃ moueatur q̃
sit corpus et super hoc fundabit ꝓmus hoc qd'
volunt declarare. s. q̃ iste motoꝛ non est corpus
et quia eaũ contradicat huic qd' ostensũ est q̃
nũ ꝓmus motoꝛ continue mouet et ideo d.
q̃o quedã cõtinue moueãtur ꝛc. post dixit.
dixat et si motoꝛ mouet eaũ cũ hoc aliud ut
aerẽ et q̃ hoc mouetur mouet. i. et si aliq̃s
dixerit q̃ huius causa est. q̃ motoꝛ m huius
modi mouet cũ illo qd' mouetur ab illo aliud
qd' mouet illd' motũ q̃ ꝓmus motoꝛ cessat
v. cf. q̃ manus mouet lapidẽ mouet cũ il
lo aerẽ. quare accidit q̃ q̃ manus eaũ nõ
mouet lapidẽ statũ sucedit ei aer ĩ mouẽdo
lapidẽ. d. aer m mouẽdo lapidẽ mouꝛ eaũ
eodẽ motu aliũ aerẽ cũ lapide vñ accid' q̃ sed'
aer mouet lapidẽ ꝓmo quescente. motus q̃
lapidis videtur quasi ꝛtinuus q̃ fiat sucꝛ
sue a pluribꝰ sucꝛssio quidẽ non cessat quo
usq; motus cesset. post hoc dixit. tñ ĩpossibile
est ipm moueri nisi ꝓmũ tangat aut mo
ueatur. ĩmo necesse est ꝛc. i. sed huius modi so
lutio nichil aliud est q̃ mutare questionẽ
de lapide ad aerẽ aut aquã. et vlr ad illud
q̃ cũ ꝓmo moto mouetur a ꝓmo motoꝛ
querendũ est cũ eaũ de aere quare post qm
etẽ manus remanet aerẽ moueꝛ lapidẽ. q.
nõ mouet lapidẽ nisi moueatur. nec mo
ueatur nisi manus mouear oꝛtet igit'
oĩa ĩnuo quescere. q̃ ꝓmus motoꝛ qm
cesat et mouer q̃ ipe mouear et hoc volunt
q̃ dixat ĩmo necesse est simul oĩa mouer et
simul quescere q̃ ꝓmus motoꝛ quecuit
i. aer aut chorda. aut his simulia post. d. si
militer est et si eaũ fiat siue fiant lapis. s.
magnetes ꝛc. i. silr remanet questio man'
.n. non mouet illud ꝓcedũ msi mouẽdo pu'
aerẽ vt dicamus q̃ lapis magnetes attra
het ferrũ qd' ponitur vltra ꝓmũ ferrũ me
diante attractione eius ad ꝓmũ ferrũ d.
d. hoc aũt dꝛ q̃adi de necessitate. s. q̃ ꝓmus
motoꝛ est q̃n hoc fiat. i. sed oꝛ nos q̃deꝛ
de huiusmodi mobilibus ꝓmũ motoꝛẽ ee
eaũm motus eoꝛ oĩm de ꝓmo ad vltimũ
qd' aũt est q̃sideꝛandũ est q̃o sit eũ eoꝛ mo
tus hoc quidẽ ut dixit auctoꝛ concedendũ e

q̃ huius mobilũ motus sequatur m velo
citate et tarditate potentiã ꝓmi motoris
et eius debilitatẽ ex quo possumus saluꝛ ꝓ
mũ motoꝛẽ eẽ eaũm huius motus de mutio
ad finẽ. d. ũnum motũ quo huius motoꝛ pot
fieri explicando et. d. v. cf. q̃n mouet aerẽ
q̃ fuit huiusmodi aut aquã aut alid' ꝛc.
v. cf. q̃ ꝓmus motoꝛ vt dicas man' mou
aerẽ aut aquã. et vlr medũ qd' immutũ est
mouere et mouer post dixat q̃ fuerit huius
modi. i. q̃ fuerit eo modo quo est medũ. s.
aqua exigitur ad hoc q̃ simplicia corpoꝛa
moueantur in illo oĩsũ est eũ q̃n msi me
dũ esset nũq̃ lapis neq; aliq̃d simpliciũm
coꝛpoꝛ moueꝛetur neq; nũquam neq; sed q̃n vi
olenciã hoc aũt ꝓfert declarabitur in tho
de celo et mũdo. d. d. sed non debet hmi q̃n
escere ab hoc q̃ mouet et moueatur. i. q̃ de
motu horũ simpliciũ ꝓpriũ e conuerso est de
qd' est de rebus mobilibꝰ terminabilibus q̃
q̃uã hñtibus m partibꝰ. i. simpliciũ corpo
passibiliũ non oꝛ vt simul esset idẽ a mo
et a moueri sicut acidit hm partibꝰ corpoꝛ
terminabiliũ figuã habẽciũ et m corporũ
contactus que sibi adherẽt mutuẽ. s. halitibꝰ
figuã post dixat ĩmo cessat ad hoc q̃ mouea
tur cessante eius motoꝛe a moueri. et ad hoc
remanet motus. i. sme eo q̃ moueatur et q̃
qd' auctoꝛ dixat manifeste videtur sensui mo
tu aque a lapide proiecto in illã. videmus ei
partẽ que sequitur lapidẽ moueri undiq; d.
trãsferetur motus ab illa parte ad partẽ eo
sequentẽ. deinde de illa ad aliã quousq; esset
ꝓs vers aque nõ simul mouebitur sicut si
nul mouẽtur partes figuratã corpis et hoc
patet in cirulis q̃ in aqua fiunt q̃n lapi
des cadũt in ea si igitur huius motus esset
simulus motus in rebus mobilibꝰ termina
bilibus oporteret oĩs partes aeris et aque
simul moueri de prima vsq; ad vltimã eoꝝ
pelli in õnibus partibus mũdi mutuo q̃ ito
tũ fieret ũndatio aut coꝛpus mutuet coꝛ
qd' ẽ impossibile. sed hec coꝛpoꝛa ab extrinseco
rapiũt densitatẽ et raritatẽ et rarefactionẽ den
sitatẽ quasi rapiũt aliquã penetrationem
in suis partibus nã si non raperet penetra
tionẽ aliquã. oporteret eaũ q̃ motus cor
oĩm simul eet. ita q̃ vltimus terminꝰ mũdi
expelleretur eaũ. et si iste partes ꝓfert pene
tratẽt se mutuẽ tũc nõ moueretur de aqua

an ſ eſt in corpore finito erit equalis potentie que eſt in corpore infinito qđ eſt impoſſibile. vnde cū eiusdē generis que corpora ineſt maiori maior eſſet quāto magis que eſt in infinito corpore erit maior illa que eſt in finito et qū oſtēdit hec duo fecit de eis mentionē et dixit. qm̄ aūt impoſſibile eſt ꝛc. et h conuerſio non facit ad propoſitū declarandū ſ; tm̄ oſtendit illud vt ex eo argumentatur. qm̄ eſt cauſa propinqua

De his aūt que feruntur breue ſe habet dubitare quandoq; dubitatione primū ſi cū qđ mouetur ōne mouetur ab aliquo quandoq; non ſua ſeipſa mouēt quonō mouentur aliqua cōtinue non contingunt mouere ut patet. ſi autē ſimul mouet et aliud aliquid mouēs ut agat qm̄ motus mouet. ſilr impoſſibile eſt primo non contingit nec mouere mouere ſed ſimul ōia mouere et quieſcere qū primū mouēs quieſcit. ſi fac̄ ſicut lapis ut moueat qđ ferrū mouet neceſſe eſt hoc quidē dicat q primū mouens faciat poſſibile mouere. a aer hmōi aut cū aqua aut aliđ aliqđ tale qđ aptū natū eſt mouere et moueri ſed non ſimul pauſat mouēs et qđ mouetur ſed qđ mouetur quidē ſimul qū mouens quieſcat mouens aut ad hoc ē vnde mouetur cū alio habitū et in hoc ea dē ratio eſt pauſat cū qū minor potētia in mouere ſit habito finis aūt quieſcat ſed qū non amplius faciat primū mouens ſedm q mouetur ſolū. hoc aūt neceſſe eſt ſimul pauſare mouens quidē aīt qđ mouetur totū et motū hoc quidē in cōtingit aliq; qđ mouet aliquādo aūt quieſcere ſit motus et non continuus ſ; videtur aut cui conſequenter eſt cōia que ſunt aut tangentia eſt non cui vnū ē mouens ſed habita ad vnum ſunt vnde et in aere et in aqua fit hmōi motus qū dicunt quidē alia. impoſſibile aūt aliter eſt oppoſita ſolui niſi dicto modo. aut ſimul ōia mouere. faciat et moueat quare et qđ aut. nunc aūt vnū aliqđ qđ mouetur cōtinue a quolibet. non cui a ſeipſo

De eis autē que localiter mouent² bo nū eſt primo inducere quandā dubitatione. nam ſi ōne qđ mouetur ab aliq; mouetur. ſ. dū illud a ſe non mouetur quo quedā continue mouētur ſunt ea q̄ contā

gunt motorē. v. g. qđ pellitur aut qđ ſa gittatur et ſi motor moueat cū hoc etiam aliud ut aerē. et cum hoc non mouet tm̄ impoſſibile eſt ipm̄ moueri niſi primū tā gat aut moueatur. imo neceſſe eſt ſimul ōia moueri et ſimul quieſcere qū primus motor quieſcat ſimiliter et ſi cōa faciat ſi aut faciat lapis. ſ. magnetes v. g. qū illo qđ mouet lapis qđ ē ferrū mouet. i. aeris hut ferrū a quo mouetur et ſic mouet. hoc aūt debet concedi de neceſſitate. ſ. q primus motor eſt qui hoc faciat. v. g. qui mouet aerē qū faciat hmōi aut aquā aut aliud qđ mutatū eſt moueri et moueri. ſed nō debet ſimul quieſcere ab hoc q moueat et moueatur. imo ceſſat ab hoc moueri q mouetur ceſſante eius motore a mouē et poſt remanet mouendo vnde vnū mouet aliud ſibi ſuccedens et procedit iſtud aliud cōtā hoc eodē pacto. motus aūt illi⁹ quieſcat qū virtus mouendi diminuitur in ſucceſſione paulatī et vltimo ceſſat. qū motor penultimus peruenerit ad hoc, q nichil agat. ſed ſolūmodo mouetur h autē neceſſario fiunt ſimul. ſ. motorē qui eſcit a moueri et motū a moueri et ipſe motus ōmino hic quidē motus eſt motꝰ qui fit in eis que poſſunt aliqū moueri aliqū quieſcere et non eſt continuus ſed videtur. motor cui non eſt vnus ſed ſunt que ſuccedunt ſibi inuicē. vnde talis motus non fit niſi in aere aut in aqua quia quibuſdā qui attribuunt ſucceſſionem et ab ea denominatur. ſed predicte queſtiones aliter quā nauigium non poſſūt ſolui ſucceſſio aūt fiat ōia ea moueri et moueri vnde oportet q quieſcant ſed nos videmꝰ vnū idē continue moueri quare neceſſe ē ipm̄ moueri ab aliquo. mouetur cui ab vno eodem. .lxxxv.

Ther quō vt dixit auctor eſt. ſi ōne qđ mouetur mouetur ab aliquo motore. quare quedā mobilia mouētur qū motor illorū ſit i quiete ex hoc cui ſequitur alterū duorū ā q aliquid moueatur ſine motore aut q motor qū ſit corpus mouet aliquid abſq; eo q moueat² et ſine eo q tangat illud qđ mouetur aut dicatur q primus motor pōt moueri nō cōtinue que autē inducīt hanc queſtionē ſunt illa que putāntur aut ſuſtinentur videm⁹

cessionē ee causā huiusmodi motus et vlr
nec alio mō quā predictum⁹ post dedit causā
quare nō pōt solui p successionē et dicit. suc
cessio autē tu at ea oīa moueri et moueri vī
oportet q̄ quescāt. i. successiua. n. videt⁹ mouē
se mutuō et moueri ipsi' q̄p d² insimil' quescere
qd' nō addit in partib⁹ acer successiuus. D. d.
sed nos videm⁹ vnū idē q̄tuue moueri quāc
necesse est ipm moueri ab aliquo. i. sed iā p
batū est aliquid ee qd' q̄tuue mouetur quāc
oz q̄ moueatur ab vno motore ex predictis. n.
pz. qm̄ eius qd' a plumb⁹ mouetur motꝰ nō
est continuus et ex h declaratur oīs q̄ stella
rū motus nō est i medio nā si ēet nō esset cō
tinuus post dicit. mouetur. n. ab vno codē
i. non enī mouetur nisi ab vno codē. s. oīus
motus est continuus

¶ Quī autē in his que sunt necesse est sp
motū esse continuū. hic autē vnus est ne
cesse aut vnū esse aliquus magnitudis
non enī mouetur īpartibile et vnius ab
vno non enī aut q̄tuus. sed habitus al
ter alter et diuisus moueris igitur si vnū
est aut q̄m mouetur mouet. aut īmobi
le est liquidē mouetur q̄lequi oportebit t
mutari ipm simul autē moueri ab alio
quare habit et veniet in ipm moueri ab
īmobili. hoc autē non necesse est cōmuta
ri. sed sp potent mouere. intangibile enī
est hoc mouere. et irregularis hic motus est
aut solus aut maxime non enī habet
mutationē neq; vnā mouēte oportet tā
neq; qd' mouetur extra illd' habere mu
tationē quatenus simulus sit motus

¶ Et quia necesse est ut semper in eis q̄
sunt sit motus cōtinuus. continua tā
sunt vnita et oportet eā q̄ sit aliquus
magnitudinis qd' enī non habet mag
nitudinē non mouetur et qd' sit vnius
et in vno. nā si esset aliter non esset continu
us sed successiuus et diuisibilis. motor tā
qui sit vnus aut mouet et mouetur aut
non mouetur. et liquidē mouetur sequi
tur ipm transmutari ppter ipm trāsmu
tari ab aliquo necesse est q̄ hoc esset et p
ueniat ad aliquid qd' mouerat absq; eo
qd' moueatur qd' enī est tale non trans
mutatur eī eo qd' transmutat. sed pōt
sēper mouere qui in tali modo mouendi
non est fatigatio et talis motus solus ē

equalis et est dignior in hor ētis motib⁹
motor enī nullum habet modū trāsmu
tationis et oz q̄ necz qd' mouetur ppter i
habeat trāsmutationē ut motus sit cō
simulus .Ianuen.

¶ Dicat et sicut patet in motu continuato
q̄m debet ee vnus motus. sic patet de illo
q̄m dz ee vnus mot. et. q. d. et quia manife
stū est motū ee q̄tuuū. motus aut nō est cō
tinuus nisi corporis. q̄m qd' non est corpus i
mouetur ut in sexto declaratū est. et ipsius co
pous si est motus q̄tuus necesse est ipz esse
vnū. sicut oportet hoc in motore ex quo sequ
tur q̄ motus q̄tuus sit vnius mot et vnī
us motoris. nā si hoc non ēet non ēet cōtinu
us. sed successiuus et multus. et hoc volunt
telligi per hoc nomē duisibilis. D. d. motor
autē qū sit vnus ic. i. et qū sit manifestū q̄m
motus cōtinuus dz ee vnius mot et vnius
motoris. motor aut qū sit vnus necesse ē q̄
sit primus. et qū sit primus impossibile ē ip
moueri necz p se necz p accidēs. et patet quo
am motus qui fit a motore talis est q̄tuus
et motus qui nec est in motore ē vere q̄tuus p
dicit qd' enī est tale non trāsmutatur eī eo
qd' trāsmutat. i. et huiusmodi motor. s. nō
non est trāsmutatio aliqua non trāsmuta
tur per accidens ex illo qd' ab ipo trāsmuta
tur. vt accidit primo motoꝝ in aīalib⁹ iste n
trāsmutatur p trāsmutationē subiecti i loco
s. aīa aīalis que mouet ipm et eā mutat
se ab eo qd' mouet illā secūm tunc. D. d. pōt
semp mouere ic. i. et quia iste motor si mo
uetur qū mouet. iō non accidit ei fatigatio
in sua motione qd' non accidit motoribus
qui qū mouēt mouētur. eī enī fatigationis
nichil aliud est q̄ nisi q̄ motor mouetur qui
mouet hoc quidē pueniat. quia est i materia
post dicit. et talis motus solus est equalis
s. dignior ceteris motibus ic. i. et iste motus
est dignior aliis motib⁹ equalitate hac vi
delicet ratione quia inequalitas si accidit
nisi pp hoc q̄ motori accidit quedā modus
trāsmutationis quare aliqui vigoratur ali
qui debilitatur. nz iste motus omno aut trā
smutatione. ergo motus eius est equalis si
pliciter. post dicit et oportet q̄ necz qd' mouc
tur ppter hoc ab hoc habeat trāsmutationē
ut motus sit cōsimulus. i. et quia iste motor
est continuus equalis. oportet eā q̄ illud

nisi quantū possidet corpus qđ accidit in illa. ē igitur quasi mediū inter cē spūale et corporale sēdm ergo natuā spūs accidit ī partibus aliq̄ penetratio. vnde videmus diuersos motus nō īpedire se inuicē in aqua. sēdm vero corporei tatē expellunt se inuicē. ita q̄ ex eis duobus estimatur q̄ motus in eis est qui trāsferitur ꝑ se et lapis proiectus de necessitate trāsfertur ꝑ trāslationē illius partis que defert motū et cessat illa cessante. illa quidē pars non est eadē nec ille motus eadē sed fit ēsi successiue et sēdm trāslatio nē de vna parte in aliā vt accidit eis ī quib⁹ calor trāsfertur de vna parte in aliā. et vlr motus sagitte in aere talis est multū motus nams in vnda sī portat eā. ī existimat esse vnus qui sit motus successiuus ꝑ vndationē que fit in aqua et talis vndatio fit in aere manifestū est ergo q̄ eā h⁹ q̄ iste ptes nō oēs simul mouentur est penetratio q̄ accidit eis inuicē sēdm cui hunc modū assistatur eidē qui mouetur ab imo spatij vsq; ad finem qđ mouetur ꝑ se. aqua enī et aer talē hūt naturā q̄ qū accipiunt principiū mouendi ab alio mouētur ꝑ se sēdm vero q̄ illa penetratio non est verū qū sit illic expulsatio accidit q̄ motus expellentis et expulsi sūt simul cū aūt h⁹ oīo est q̄ h corpora caueāt figuram et ꝑ te et multū viciātur in natura natura manet sic igitur dz intelligi motus hoz sūpliciū humidoz et quoniā differūt ī habitus et habentib⁹ terminū et figurā. post dicit vñ mouet aliud sibi succedens ic̄. i. et quia motus parui hoz corpoz non fuit simul quā do mouet eā se inuicē. accidit q̄ motus in eis sit tali modo q̄ succedāt sibi inuicē et sequātur se inuicē. et non mouentur simul. d. d. motus autē quiescat qū virtus mouendi diminuitur ic̄. i. motus aūt istarū partiū nō quiescat quia virtus motiua non cessat diminui et deficere in illis ptib⁹ q̄ mouent se inuicē successiue adeo q̄ in vltima parte nō remanet mouere sed solūmodo moueri sēdm q̄ dicunt aliud nō habet nisi virtutē qua moueatur tm̄. sēdm vero q̄ dicunt mouet q̄ re nō sequitur q̄ moueat et moueri incipiant simul nec eā q̄ oē qđ mouetur ex eis moueat nā h h ēt omno totus mūdus expelleret et ideo dicit et in vltimo cessat qū motor penultimus peruenit ad h q̄ nichil agit. i. et ille ptes cessant a motu qū illud qđ mouetur q̄ sequitur pars quiescens non pōt mouere nec agere. sed solūmodo mouetur. hec cū virtus non cessat omnium ī partib⁹ que mouentur adeo q̄ cesset et tu debes scire qm̄ h expositio nām non intelligitur ex expōne Themistij in h loco. vnde vē nobis q̄ eā non intelleximus ꝑfecte hunc locū nisi apd laborē nām rursus expōnē h⁹ libri et qū natura modū sēdm quē mouēt se inuicē hmoi mobilia que non actu sunt diuisa nec sunt ptes in terminate et figurate incipiendum quidem natura qualiter sit de mobilib⁹ que figurā habent et terminū et dicit h aūt necessario fuit simul. s. motoꝝ quiescere a mouere et re motū a moueri. et ipm motū oīo. i. q̄ nō accidit in corpoub⁹ humidis eorumdē figuras h⁹ aūt causā ut predictum? post h dicit. hic sēdm motus est talis motus qui fit in eis q̄ possūt aliquā moueri aliquā quiescere. i. et talis motus nūs ſ. pōt fieri in corpe celesti. i. in corp⁹ sēper mouēri innatū est. licet vero aliquā mouētur aliquā quiescāt. post h dicit et non est continuus sed vē. i. et iste motus. s. motus lapidis in aere siue aqua non est vere continuus qū tamē sensui videantur continui. d. dedit eā quare fiant cōtinua hoc et dicit in oto. n. si est vnus sed st aliqua que succedūt sibi inuicē. i. h⁹ aūt eā est qū motus eorum nō pōt cē nisi vnius motoris et vni⁹ non in his aūt motor non est vnus sed plura que succedūt sibi inuicē. talimodo q̄ vnus mouet p⁹ alium successiue vnā re motā et quia talis successio est ꝑpria eis q̄ mouētur in corporib⁹ humidis simpliciib⁹ dicit vñ talis motus nō fit nisi in aere aut in aqua. d. d. et quibus dā attribuitur successio et ab ea denominatur. i. iste motus⁹ est qui a quibusdā hoī nib⁹ attribuitur successioni. i. dicūt successionē cē causā illius. s. successionē parcium aeris expulsi in loco qū prima pars aeris q̄ expellitur a proiciente expellit partē aeris successiue et succedit ei in illo loco. et sic sēdm terminū et forma quantū et virtutē fit motus preter dictum et ꝑter h appellant hmoi motū successiuū. opinantes successionē cē causā motus illius qđ ꝑpetuatur in aere aut in aq̄ et post h dicit. sed predicte opiones aliter quā ꝑpria rationum? nō pūt solui. i. sed illa opō quā prediximus de motu nō soluitur dicēdo suc

aūt et expellēs non eodē modo se hūt ad illd̄ qd̄ mouetur in motu expulsiois aut attractionis et in fine .s. in primquitate et remotione motor ergo qui ē corpus nō est assimilū dispositionū apud illd̄ qd̄ mouetur. motus ergo ab illo non ē equus et dixit sed est hec questio difficilis motor quidē pōt mouere continue .s. motor qui non est corpus pōt mouere continue .i. motu cōtinuo vero et hoc non sic procedit ī statu mouēdi sicut pcedit corpus qd̄ mouet aliquid expellendo vnū post aliud .i. expulsione post aliū qd̄ eū immediatū ē sic movere non mouet cōtinue in rei veritate. sed sedz sensū veriptū successiue mouet et hoc intēdebat qui dixit et sic continuatio eius est successio .i. et continuatio eius q̄ vr̄ sensu est successio vera. D. incepit soluere hanc qōnē .s. qm̄ impossibile ē aliquē motorē qui mouet continue mouere et dixit ad qd̄ est dicendū qm̄ necesse est aut qd̄ semp expellat aut attrahat aut agat vtrūq; .i. qm̄ necesse est posito q motor sit corpus et q mouet motu cōtinuo q sēp expellat vnū post aliud aut q sēp attrahit aut q aliqū expellat aliqū attrahat et hoc eadē semper. post dixit aut agat aliud ut supradixit ꝛc. .i. aut q motor eius motus extenuatur ē continuus sit plus q̄ vnū qui mouebūt idē motū successiue vt diximus de motu lapidis expellēs eū modi ista sunt .s. aut q separatur ab expulso et remaneat expulsū in motu. aut q non separatur ab illo post dixit aer eū qui a est aptū ut dividatur ꝛc. .i. et motus qui fit per expulsionē in qua expulsū non separat ab expellente nō est continuus. sic eū aut ī aere aut in aqua sed qui a aer et aqua multū sunt apti ad dividendū et passionē. nō mouēt q suū motū illd̄ qd̄ in eis mouetur motu equali sed diversimode aptitudo eius in eis ad divisionē et passionē non est eodē modo in oīb⁹ suis partib⁹ et videtur q hic sermo communis est oīb⁹ qui in medio mouētur siue expellēs separatur ab expulso siue non et qui dedit causā qui a motus expulsi non est equalis dixit sed impossibile est secūm vtrūq; modū ꝛc. .i. et corpus mouet corpus motu equali in rei veritate impossibile est. siue motor sit vnus ex vno motus usq; ad finē siue plures ut audit in motu lapidis nā qui posuit unus virtute motorus mutabilē

sibi virtute illius qd̄ mouetur impossibile est h̄ poni in illo medio in quo fit motus propter diversitatē partiū in aptitudine quare necesse est q status motoris apud illd̄ qd̄ movet diversificetur in motu post inducit conclusionē quā intendit. D. inducat cām qua motus illi⁹ qd̄ movet et non moveatur sit equalis et est continua illi et dixit. q unus ignis solus est qui movetur a non moto. D. dedit causā in h̄ et dixit qm̄ qui semp sit eodē modo ꝛc. .i. motus autē qui fit a motore qui non movetur est q unus et unus qui a motor eodē modo se habet ad idē motū qui sit immobilis et immutabilis motor vero q movetur non eodē modo se habet qui a movet et iō non equali motu movet.

Contingit autē his manifestū esse q impossibile est primū motorē et immobile habere aliquā magnitudinē. si enim magnitudinē habet necesse est aut finitā ipam esse aut infinitā. infinitā autē q dem non contingit magnitudinē esse cuius est prius in physicis q autē finitam possibile est infinitā habere potentiā ergo impossibile est a finito movere aliquid sēdm infinitū tēpus demonstratū ē in primū autē motorē primū habet motū et in infinito tēpore. manifestū itaq; est qm̄ indivisibile et impartibile est et nullā hūs magnitudinem.

This ergo distinctis manifestū est q primus motor qui nūq̄ movetur non potest habere magnitudinē oīo qm̄ si haberet necesse esset ut esset finita ꝛ infinita. et iam declaravim⁹ in sermone nō naturali q qm̄ impossibile est magnitudinē esse infinitā. et nunc declaravim⁹ qm̄ finita non pōt habere virtutē infinitā et q finitā non pōt movere tpe infinito. sed primus motor movet motu eterno tēpore infinito. ergo manifestū est ipm ē indivisibilē et impartibilē et nullā hūt magnitudinē

Hic incipit.

In hoc capitulo induxit conclusionē quā a primo intendit qm̄ qui induxit pōnes q necessarie fit ad h et solvit qōnes quas amplectit in illis pponib⁹ quib⁹ usus est ad inducendū qm̄ primus motor de q declaratū ē ipm non movet nō habz corpus .i. nō hz formā in ma et dicat manifestū est qm̄ primus motor qui

qd' mouetur hoc motu nullo modo trāſmu
tetur vt motus eius ſit equalis et cōſimili
quī eiꝰ illud qd' mouetur trāſmutatur aliq
modo trāſmutationis ab illo a quo mouet
admit et trā mequalitas motus vnde vi
dimus .Ne opinari q corpus celeſte nō pōt
ex ſe ſedm ſuā naturā vtpe trāſmutationē
et q cauſa eius eſt quia non cōponitur ex
mā et forma et q ē neceſſariū ex ſe non ex
alio ut .Amē dicat veruptamē neceſſitas ē
in ipō modo vtpiendi .in motore vero modo
agendi

Neceſſe eſt aūt aut in medio aut i extre
mo ēe hec enī principia ſunt .ſed aīa mo
uentur prima mouentia .huiuſmodi
aūt eſt totus motus ibi ergo ē mouēs

Igitur neceſſe eſt aut q ſit in medio
aut in circūferentia .hec enī ſunt duo pn̄
apia .ſed illd qd' magis appropinquat
motori eſt velocius in motu et ſic eſt de
motu totius .motor ergo eſt illic .Lxxxiij

Quia iſte motor de quo iā declaratū eſt
ipm ēe non eſt in mā .non reſtat dicere niſi
ipm ēe in illis locis in quibꝰ effectꝰ eius ap
paret .et maxime in loco in quo motus eius
equaliter paratur p oīa partes illiꝰ quod
mouetur ab illo et quia non eſt hic niſi me
diū aut circūferentia .actio aūt eius magis
apparet in circūferentia .et etiā motus eius
magis eſt illic equalis q̄ motus eius i alio
circulo .ō attribuitur illi loco .vnde oīs le
ges quenūt in hoc .q̄ deus habitat i ce
lo poſt dixit .hec enī duo ſunt pn̄apia .i. pn̄
apia totius ſedm q totū eſt ſpericū medium
quidē eſt principiū ſedm q ſuper ipm ē mo
tus circūferentie vere .quia ex illa ē inuentū
motus et declaratū eſt in libro de motibus
celeſtibus ſedm locū .q̄ omne qd' mouet .i. q
corpus queſcēs aīa qd' volutur et q vtus
queſcentis dꝰ ēe fortior virtute illius qd'
mouetur .et ſi aliter ēet totū expellerēt .eſſ
tenuia ergo mūdi his duabus virtutibꝰ pfi
untur .ſ. virtute quietis et virtute mouēdi q̄
eſt ḡra illi videtur igitur hoc intellexiſſe p
duo principia .D.d. ſed illud qd' magis app
pinquat motori eſt velocius .et quia neceſſe
eſt q pres in motu que magis ſūt veloces ſt
ille que magis appropinquātur motori p
tes aūt velociſſime etheriū que ſunt i ſpe
re totius ſūt maxime circuli qui ſunt i ea

neceſſe eſt q iſte locus ſpere ſit ppinquior cet̄is
motori .patet aūt ppinquiorē ppter
lū dignior ē ppinquatione alterī ad illū et q̄ ſit
ita oſtenſum q ſit illic .s. et ſic eſt de motu totius .ſ.
q quanto magis appropinquat motori tā
to erit velocior motor igitur ē in partibꝰ veloci
oribꝰ totius .ſ. in circulo maximo orbis ma
ximi qui facit diurnū motū hanc aūt ppin
quationē debemus intelligere ſcd̄; eſſe
non ſedm locū .qd' enī eſt non in corpore nō
eſt in loco .et .q. dicunt p h q̄ in principium
mouendi ex nobiliori .ſ. ex medio ſpere q̄ eſt
maximus circulus et h manifeſtū eſt ſen
ſu q̄ motor corporis ſperici a ſuo medio ē
melior et nobilior

Habet autē dubitationē ſi contingit
aliqd' qd' mouetur .movere continue ſ̄;
non ſicut ipellens iterū et iterū in conſe
quentia ēe .omne aut cui ipm̄ or̄ ipelleret
aut trahere aut vtrūq; .aut alterū aliqd'
aliud ab alio ſicut olim dictū eſt i his q̄
pcipiuntur .ſi autē diuſibilis eſt act' ā
aqua mouet ſed non ſicut ſemper motus
vtrobiq; autē non poſſibile eſt movere
vnū ēe ſed habitū .ſolus itaq; continuꝰ
eſt qui mouet ūnobile .ſemper enī ſuū ſe
quens et ad id qd' mouetur ſimiliter ſe ha
bebit et continue

Sed eſt hic queſtio diffinalis motor quidē
pōt mouere ḡtinue et non ſedm idē ſed̄; q
expellit vnū poſt aliud et ſic ḡtinuatio eiꝰ
eſt ſucceſſio .Ad qd' eſt dicendū q̄ neceſſe
eſt aut q ſemper expellat aut attrahat ā
agat vtrūq; aut agat aliud cui ſucced
vnū poſt aliud ut diximus ſuperius u
ut proiecta act enī quia eſt aptū ut dim
datur .ſimiliter aqua mouetur per ſuum
motū ſemper modis diuerſis ſed impoſſi
bile eſt ſedm vtrūq; modū q motus ſit
vnus ſed ſucceſſiuus continuus igitur
eſt ſolus qui mouetur aīe motore quoni
am q̄ ſemper ſit eodē modo .et ideo etiam
apud illud qd' ab illo mouetur eſt eodem
modo continue .lxxxv.

Vult declarare in hoc capitulo q̄ ex ip
ſa continuatione motus ſequitur q iſte motor
nō ſit corpus ſicut or̄; etiā q ſit vnus et q il
lud qd' mouetur ab illo ſit motū vnū motor
enī corporeus quia nō mouet niſi expellēdo
aut attrahendo aut vtrūq; agendo attrahēs

nūq̄ mouetur non ꝑ̄t habere magnitudīē
i. et q̄ nō oñdimus q̄ oīs corpus finita ac
tio est finita et sili' oīs virtus in corpe et q̄
primi motoris actio est ifinita manifestū ē
q̄ primus motor non h; magnitudinē oīo
post dixit nā si haberet magnitudinē ꝛc. i.
nā si h non est verū attendentiū eius erit ir
rū. s. q̄ h; magnitudinē et posuit h. q. anīa
dens et dixit et si h; magnitudinē necesse ē
q̄ sit finita aut ifinita. D. destruit vtrū q;
partē q̄ cessāt ut cessāte destructo destruatur
antecedens et dixit et nō declarauim⁹ in sermo
ne ꝛc. i. in tertio tractatu h⁹ libri. illic ēi decla
rauit q̄n ōne corpus est finitū. D. d. et nūc
declarauim⁹ ꝛc. i. et si est corpus finitū con
stat q̄ virtus eius est finita. ī corpore. n. fi
nito nō ꝑ̄t esse virtus infinita. post dixit
sed primus motor mouet motu eterno ꝛpe
infinito. i. ergo virtus ei⁹ est infinita et q̄ sic
manifestū q̄n oīs corpus virtus ē finita
et q̄ primi motoris virtus est ifinita. concludi
tur in sola figura primū motorē non esse
corpus. nec virtus in corpore.

Finit translationū de physico auditu
et vetera ab Aueroi cordubensi cōmenta
te Summi Ar. philosophi ex stangyri
gite oppido Nicomachi mediante artis
professoris filij deo fauente finis ipositꝰ ē

. laus deo.

Hoc volumen comparauit Raphael de
Marcatellis dei gra Epūs Vosiensis
Abbas sancti Vuionis iuxta Gan
dauum. ANNO DNI . 1492 .

330

ARISTOTELIS DE SENSV ET AVDITV

330
154